Ђ 900.

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
Бр. 12617.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

1906.

ГОДИНА II.

УРЕДНИК

Душан Ђ. Алимпић

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА * БЕОГРАД *

БЕОГРАД

ШТАМПАНО У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

1906.

С А Д Р Ж А Ј

I УКАЗИ:

О промени Министарства, страна 81. и 137.

О постављању, премештању, пенсионисању и отпуштању полицијских чиновника, страна: 9, 10, 11, 12, 13, 41, 49, 59, 65, 73, 105, 138, 145, 161, 169, 177, 185, 193, 201, 233, 281, 297, 305, 313, 321, 337, 345, 353, 354, 361, 369, 377. и 401.

О сазиву и распуштању Народне Скупштине и накнадним изборима народних посланика, страна: 89, 137, 321. и 337.

О наименовању нових варошица, села и заселака, страна 59.

О разгруписавању старих и образовању нових општина, страна: 25, 81, 281, 361, 369. и 409.

О одликовању, страна 233.

О помиловању, страна 417.

О одсуству Министра унутр. дела, стр. 313.

О изменама и допунама у правилима о пословном реду у окружној скупштини, окружном одбору, среској скупштини и среском одбору од 20. септембра 1905. год., страна 393.

О одобреним издацима Министру унутрашњих дела, страна: 185, 201, 287. и 417.

О пријему странаца у српско поданство, стр.: 25, 59, 65, 107, 113, 121, 149, 162, 177, 185, 289, 313, 329, 361, 369. и 417.

II ПРАВИЛА И УРЕДБЕ:

Измене у правилима о растурању „Полицијског Гласника“, страна 13.

О притвореницима и осуђеницима код полицијских и општинских власти, страна: 193, 194. и 195.

О Антропометријско-Полицијском одсеку у Пожаревцу, страна: 305. и 306.

Уредба о трговини са природним производима са судско протоколисаном фирмом, страна 321. и 322.

III РАСПИСИ:

О слободном избору општинских чланова и о подједнакој примени закона, страна 14.

О вођењу регистра према закону о попису становништва и домаће стоке, страна 25.

О изради бирачких спискова и чувању изборног материјала, страна: 149. и 150.

О понашању чиновника у погледу личне и имовне безбедности, страна 163.

О крчмењу пића, страна: 177. и 178.

О кулуку, страна 241.

О лажним достављачима и обмањивачима, стр.: 282. и 283.

О синдикатима и радн. штрајковима, стр. 283.

О правилном вршењу дужности полицијских власти по еснафској уредби, страна: 297. и 298.

IV КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА:

За месец децембар 1905. год. стр. 58. и 59.
» » јануар 1906. год. стр. 81. и 82.
» » фебруар » » » 138. и 139.
» » март » » » 163. и 164.
» » април » » » 225. и 226.
» » мај » » » 241. и 242.
» » јуни » » » 273. и 274.
» » јули » » » 298. и 299.
» » август » » » 329. и 330.
» » септембар » » » 361. и 362.
» » октобар » » » 393. и 394.

V СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО:

Чланци и расправе

Право помиловања, од Милутина А. Поповића, страна: 1, 2, 14, 15. и 16.

Полицијска уредба, од Д. Ђ. Алимпића, стр. 2, 3, 17, 18, 19, 27, 28, 29, 35, 36, 37, 43, 44, 53, 54, 61, 62, 68, 69, 75, 76, 84. и 85.

Одељење за пријављивање становништва, од В. Лазаревића страна: 3, 4, 19, 20, 29, 30, 37, 38, 44, 45, 54, 55, 69, 70, 77, 78, 91, 92, 100, 101, 109, 110, 114, 115, 123, 124, 130, 131, 140. и 141.

Важност представке казнимога дела, по немачком, од Д. В. Бакића, страна: 4. и 5.

Седми међународни конгрес за казнене заводе, од д-ра Вож. В. Марковића, страна: 16, 17, 25, 26, 34, 35, 42, 43, 52, 53, 61, 66, 67, 68, 74, 75, 83, 84. и 91.

Одговорност гостионичара према путницима због претрпљене штете у гостионици на унесеним стварима, од д-ра Драг. Аранђеловића, страна: 33, 34, 41, 42, 51, 52, 59, 60. и 61.

Тајна полиција, из Тасиног Дневника, стр. 49, 50, 51, 58, 59, 65, 66, 73, 74, 83, 89, 90, 91, 97, 98, 99, 107, 108, 113, 114, 121, 122, 129, 130, 139, 140, 150, 151, 152. и 153.

Дефиниција и класификација злочина са гледишта економског, D-r V. A. Bonger, превео Д. Ђ. Алимпић, страна: 92, 93, 94, 101, 102, 110, 111, 115, 116, 124, 125, 131, 132, 141, 142, 155, 156, 157, 165. и 166.

Нов изборни закон за општине у првој примени, од Миливоја Петровића, страна: 99, 100, 108. и 109.

Једна лекција о задатку и дужности полиције, која је читана ученицима београдске Велике Школе у 1810 год. од Милана Букићевића, страна: 122. и 123.

Вештачки преглед као доказ у кривичним делима, од Ђ. Карајовановића страна: 125. и 126.

О надлежности за решење питања о правилности или неправилности избора за окружне и среске посланике, од М. Ђурашковића, страна: 153, 154. и 155.

О самоубиству, од М. Павловића, страна; 157. и 158.

Нарочита квалификација правништва у државној служби, *а с обзиром на начелну подвојеност административне и судске власти*, од Милутина А. Поповића, страна: 164, 165, 169, 170, 178, 179, 185, 186, 195, 196, 201, 202, 209, 210, 217, 218, 226, 227, 233, 234, 242, 243, 244, 249. и 250.

Десети конгрес међународног криминалистичког удружења — *држан од 29. августа до 2. септембра пр. год. у Хамбургу*, од Јов. Б. Мандића, страна: 166, 167, 171, 172, 180, 181, 189, 190, 198, 199, 205, 206, 213, 214, 220. и 221.

Штампа у служби истраге, од Жив. А. Лазића, страна: 170. и 171.

О слободи воље и одговорности, од д-ра Бранислава Петронијевића, страна: 179, 180, 186, 187, 188, 196, 197, 202, 203, 210, 211, 218, 219, 227, 228, 244, 245, 250, 251, 252, 257, 258, 265, 266, 291. и 292.

Смртне и телесне казне *по старом српском законодавству*, од Миленка Вукићевића, страна: 188, 189, 197, 198, 203, 204, 211, 212, 219, 220, 228, 229, 235, 236, 252, 253, 258, 266, 267, 274, 275. 285, 286, 292, 293, 300, 301, 302, 307, 308, 314, 315, 322, 323, 330. и 331.

Развитак и суштина криминалне антропологије, од Д. Ђ. Алимпића, стр. 204, 205, 212. и 213.

Шести међународни, конгрес за криминалну антропологију, од Д. Ђ. Алимпића, стр. 229, 230, 236, 237, 245, 246, 253, 254, 258, 259, 260, 267, 268, 275. и 276.

Неколике напомене о закону о шумама, од М. Ђ. Ђуричића, члана Касационог Суда, страна: 234. и 235.

Париска криминалистичка школа (Ecole des études pénales à l'Université de Paris), од Милорада Н. Стевановића, страна 260.

О неколиким особинама иследника, Д-р Ханс Грос, од Д. В. Бакића, страна: 260, 261, 268, 269, 276. и 277.

Нов кривични поступак за Италију, стр. 276, 286, 339. и 340.

Правничке рефлексије, од М. Ђуричића, стр. 284, 289, 290, 300, 306. и 307.

Полицијски надзор, од Д. Ђ. Алимпића, стр 308, 309, 315, 316, 317. и 323.

Женски злочиначки тип *по Ломброзу*, од д-ра Вој. Ст. Поповића, страна: 313. и 314.

Како се врше притварања, превод с немачког од Д. В. Бакића, страна: 317, 325. и 326.

Злочин у будућности — *Чезаре Ломброзо* — од М. Д., страна: 324. и 325.

Појам, право и подела полиције, *Louis Lépine*, превод с француског од Д. Ђ. Алимпића, стр. 331. и 332.

Пијаначка љубомора од Д-ра М. Јовановића — Батута, страна: 337, 338, 339, 345, 346, 354, 355, 363, 364, 369, 370. и 371.

После злочина — превод с француског стр. 340. и 341.

О кривоклетству и осталим кривичним делима ове врсте, пише М. С. Ђуричић члан Касационог Суда страна: 346, 347, 355, 356, 364, 365, 371, 372, 377, 378, 385, 386, 394, 395, 401, 402, 410, 411, 421, 422. и 423.

Пројект закона о условној осуди, од Д. Ђ. Алимпића, страна: 347, 348, 349, 356. и 357.

О одговорности државе и чиновника према трећим лицима за штету коју чиновник учини у вршењу званичне дужности, од Д-ра Д. Аранђеловића, страна: 365, 366, 372, 373, 378, 379, 386, 387, 396, 402. и 403.

Постанак и развитак криминалне антропологије — Цезар Ломброзо, страна: 379. и 380.

Борба против криминалитета малолетника у Угарској, страна: 388. и 389.

Основни принципи криминално-антрополошке школе, страна: 396. и 397.

О пекарницама у селима, страна: 403, 404, 423. и 424.

Примери старог српског правосуђа, страна: 409, 410, 417, 118, 419, 420. и 421.

Порекло и природа криминалитета, *Енрико Фери* страна: 412, 413, 424, 425. и 426.

VI ПОУКЕ И УПУТИ:

Општински пуномоћник не може изјавити жалбу противу решења општинског суда, чији је пуномоћник, страна: 5. и 6.

Министар народне привреде није надлежан, да улази у оцену питања судске природе — питања могућности или немогућности продаје селских утрина, путем јавних продаја, за дугове села, и да као ненадлежан противно §§ 489. и 507. грађанског судског поступка, одузима могућност полицијској власти, да више суду за издавање тапије купцима, кад је дотична продаја судским путем одобрена и на тај начин извршном постала, страна 6.

Противу одлуке којом општински одбор одређује заступника председнику, нема места жалби Државном Савету, страна: 6.

За расправу питања о пречем праву наплате из депозита од узабрањене плате чиновника није надлежан Министар, као административна власт, већ суд, страна 20.

Пресуде, којима надзорне власти изричу казну над председницима и кметовима општинским, могу бити донесене тек пошто се кривица њихова потпуно извиди и утврди, страна 20. и 21.

Пуноважност преноса покретних ствари, после извршеног задужења, мора појављени господар судским путем доказати, кад је, у времену извршења судске забране, дотична покретност нађена у притежању дужника, на овај изјави да није његова, већ појављеног господара, страна 21.

И за школски прирез не може доносити одлуку сеоски састанак, већ је потребно да то реши збор целокупне општине, страна 21.

Противу наредаба, које надзорне власти издају општинским судовима, не може се изјављивати жалба, страна 21.

Надзорна власт није надлежна да изриче казне из члана 165. закона о општинама, страна 21.

Противу решења којим се одређује цена хлебу нема места жалби Државном Савету, страна 21.

Полицијска власт није надлежна за расправу питања о умесности примљене квите од купца, који је, као интабулисани поверилац, место куповне цене издао квиту у смислу § 483. грађ. суд. поступка, кад је то питање код полицијске власти коначно свршено, и купцу од стране суда тапија издата, страна 30. и 31.

Обезбеђења на плату службеног лица, или рачунополагача, за потраживања државе, која потичу из рачуна, и штете по § 383. грађ. суд. поступка, и чл. 49. закона о уређењу Главне Контроле, могу се само забраном и по одлуци надлежног суда, добити, а не административним путем, страна 31.

Државни Савет није надлежан, да расматра и решава, по званичној дужности, питање о давању под закуп општинских имања, страна 31.

И жалбе противу разрешења општинских чланова од дужности морају се предавати на начин, прописан у чл. 172. закона о општинама, страна 31.

Један случај о периодској повишици плате чиновника, расправљен с обзиром на чл. 10 закона о уређењу санитетске струке у вези са § 2, 25. и 29. закона о чиновницима грађанског реда, страна 38. и 39.

Државни Савет није надлежан за расправу питања о плаћању болничких трошкова, страна 39.

За расматрање решења министарских, по предметима дисциплинских казни, Државни Савет није надлежан, страна 39.

Један случај из чл. 172. закона о општинама, страна 55.

Случај неумесне примене чл. 158. закона о општинама, страна 55.

Један случај погрешне примене чл. 10. закона о таксама, страна 55.

Ствари закупца, унесене у закупно добро, служе закуподавцу као залога за кирију, и појављени сопственик дужан је да докаже пре право својине, без обзира на залогу закуподаваца, страна 55. и 56.

Продаја отрова и отровних ствари без дозволе казни се по кривичном, а не по санитетском закону, страна 62. и 63.

Чиновник, који није молио за премештај, па у указу, којим се премешта, буде стављено, да се премешта по молби, има права на накнаду путних и селидбених трошкова, стр. 63.

Министар унутрашњих дела дужан је да цени нове доказе, који му се у жалби поднесу, кад они нису били поднесени полицијској власти, чије је решење предмет оцене министрове, страна 78.

Полицијска власт није надлежна, да улази у оцену питања о повраћају поклона учињеног путем преноса непокретног имања код суда, страна 78.

Један случај неумесне примене чл. 158. закона о општинама, страна 78. и 79.

Кад на продатом имању за наплату кривичних трошкова постоје интабулације приватних поверилаца, полицијска власт дужна је послати новац надлежном суду ради распореда, страна 85. и 86.

Кад је у питању правилност указа, може бити обновљење административног спора, у смислу прописа чл. 61, 62. и 63. закона о пословном реду у Државном Савету, страна 86.

Не може се одређи извршење раније одлуке окружне скупштине састављене по старом закону која је надлежно одобрена, од В. Ђ. Недића стр. 126.

Жалбу погрешно адресовану, а предату надлежној власти за пријем исте, треба са предметом упутити оној власти која је за оцену надлежна, од В. Ђ. Недића, страна 126. и 127.

Један интересан административни спор, од О. Б. Благојевића, стр. 132. и 133.

Извршност одлуке окружне скупштине рачуна се за 20 дана од дана кад је донесена, а не од дана кад је окружно начелство прими, од В. Ђ. Недића, страна 181.

Надлежност је окружног одбора, да поставља и отпушта окружне службенике у оним случајевима где то окружна скупштина није задржала за себе, од В. Ђ. Недића, страна 181.

За изрицање казне над општинским чиновницима за дела из чл. 165. закона о општинама, као и за дела из чл. 10. зак. о таксама није надлежна надзорна власт, страна 181.

Један погрешно расправљен случај из чл. 114. закона о уређењу округа и срезова, страна 190.

Један случај из чл. 22. закона о дневници, подвознини и селидбини чиновника и других државних службеника, страна 190. и 191.

Приликом регрутовања војних обвезника, задружни однос има се ценити с обзиром на § 507. грађанског закона, страна 191.

Један случај из § 87. еснафске уредбе стр. 199.

Једном добивено право лекарске праксе не може се ништити доцнијим решењем, страна 199.

Један случај неумесне примене чл. 14. закона о уређењу округа и срезова, страна 199.

Један случај из члана 8. закона о устројству војске (о року службе у сталном кадру), страна 199. и 200.

Полицијска власт није надлежна за расправу питања о задружном стању појединих лица, страна 206. и 207.

Да ли се и на стране поданике односи благодејање из тач. 4. § 471. грађан. судског поступка, има да цени суд по тужби интересованог лица, страна 207.

Жалбе, које окружни одбори, у смислу чл. 113. закона о уређењу округа и срезова, изјављују Државном Савету противу решења Министра унутрашњих дела, подлеже плаћању таксе, предвиђене ТБр. 29. таксене тарифе зак. о таксама, стр. 207.

Пенсионисаном чиновнику припада накнада, по закону о дневници, подвознини и селидбени државних чиновника, и онда кад буде одређен да врши какав посао у месту свог сталног борављења, стр. 207.

Један случај неумесне примене чл. 27. закона о дневници, подвознини и селидбини државних чиновника, страна 214.

Један случај неумесне примене чл. 171. и 172. закона о општинама, страна 214. и 215.

По жалби противу незаконитих поступака власти, Министар је дужан донети своје решење, сходно пропису чл. 27. Устава и њиме известити жалитеља, страна 215.

Власт, против чијег је решења жалба изјављена, није надлежна да улази у оцену питања о надлежности оне власти, на коју је жалба упућена, страна 215.

За расправу спорних питања, проистичућих из уговора о трампи непокретног имања, није надлежна полицијска власт већ суд, стр. 221. и 222.

Не може бити предмет уговора административна новчана казна, јер је то противно чл. 12. Устава, страна 222.

За издавање помоћи ради удомљења из фонда свештеничког меродавно је решење Управе Фондова, страна 230.

Један случај погрешног разумевања прописа чл. 53. в. закона о општинама, страна 230. и 231.

Један случај неумесне примене тач. 3. § 465. грађанског судског поступка, страна 237. и 238.

Један случај умесно примењеног прописа § 466. грађанског судског поступка, страна 238.

За расправу спорних питања о наплати таксе надлежан је једино Министар финансија (чл. 20. и 44. закона о таксама), страна 238.

За расправу спорних питања из § 860. грађан. закона није надлежна извршна полицијска власт, страна 246. и 247.

Један случај неумесне примене става другог § 375. *а.* кривичног закона, страна 254. и 255.

Полицијска власт није надлежна за расправу питања о томе, да ли је купац продатог имања дужан да полаже приход од купљеног имања, страна 261. и 262.

Противу решења донесених по §§ 7. и 8. уредбе о механама, нема места жалби на Државни Савет, страна 262.

Решења општине београдске у питању регулације вароши имају се расматрати по грађевинском закону за варош Београд, а не по закону о општинама, страна 269. и 270.

Противу осуде по закону о риболову, решења Министра народне привреде не подлеже расматрању Државног Савета, страна 270.

По кријумчарским кривицама, достављачи немају право изјављивати жалбе, страна 270.

Виша власт расматрајући решења нижих власти, дужна је да цени све доказе, поднесене уз жалбу, и да у решењу наведе разлоге поткрепљене законским прописима, страна 277. и 278.

Противу наредаба које надзорна власт издаје општинама, нема места жалби Државном Савету, страна 278.

За расправу питања о накнади штете, једино су надлежни судови по чл. 116. Устава, страна 278.

Повраћај неправилно издатих новаца, тражи се путем спора код надлежног суда, стр. 286. и 287.

Државни Савет није надлежан за оцену решења министровог, којим је одбијено тражење изузећа чиновника у расправи спора по закону о водама и њиховој употреби, страна 287.

Један случај из чл. 155. закона о општинама, страна 287.

При куповини апотеке, купац има да плати таксу предвиђену у тач. 107. таксене тарифе закона о таксама, страна 287.

Државни Савет није надлежан за расматрање решења Министра унутрашњих дела, донесених на основу правила прописаних од стране Министрове за отварање и држање дрогерија, страна 287.

Државни Савет није надлежан за расматрање решења Министра народне привреде, донесених по закону о осигурању стоке, односно накнаде штете за угинулу стоку, страна 287.

Кад је између мужа и жене поведен брачни спор, онда муж нема права уживања женином имања за време трајања истог спора, ако то жена не допусти, страна 287. и 288.

Пре извршности пресуде избраног суда према свима задругарима који имају права да у деоби учествују, полицијска власт не може приступати извршењу пресуде, страна 293. и 294.

За расправу питања о државини и уживању покретних ствари појединих супружника, кад се између њих води бракоразводна парница, није надлежна полицијска власт, већ суд, страна 302.

При оцени питања о личном праву механисања жене, меродавни су прописи §§ 17. и 20. уредбе о механама, кад за механисање има одобрење свога мужа, страна 302.

Чиновнику се ни за издржавање одвојено живеће породице без судске пресуде не може вршити обустава из друге половине његове плате, страна 302. и 303.

При оцени питања о статусу појединих дужника — меродавни су подаци из оног доба, када је задужење учињено, а не кад се наплата дуга тражи, страна 303.

Један случај из тач. 2. члана 96. закона о општинама, страна 309. и 310.

Полицијска власт није надлежна да цени важност уговора и уговорних одредаба, кад наступи спорно питање о праву на државину извесног имања, већ има да одржи постојеће стање, док слабија страна судским путем не докаже своје право, страна 310.

Један случај о сукобу око надлежности између начелства окружног и окружног одбора, по закону о уређењу округа и срезова, страна 310. и 311.

Надзорна власт може задржати од извршења одлуке општинског суда и одбора само у року предвиђеном у члану 152. закона о општинама, страна 311.

Жалбе, које окружни одбор изјављује Државном Савету на решења Министра унутрашњих дела, којима су одобрене одлуке окружних начелстава о задржању од извршења одлука одборских, имају се подносити на начин, прописан у чл. 49. зак. о пословном реду у Државном Савету, страна 311.

При расправи о праву на државину где се сумња појави, држи се, да је на онога страни право који ствар држи, а онај који то оспорава, има се од стране полицијске власти упутити на парницу, страна 317, 318. и 319.

У среском буџету морају се предвидети сви они издаци, који по закону падају на терет среза, страна 326.

Један случај из чл. 148. закона о општинама, страна 326. и 327.

Један случај из чл. 9. правила за јавне забаве у општини београдској, страна 327.

Један случај из чл. 148. и 149. закона о општинама, страна 332. и 333.

Примедбе Министра финансија на среске буџете обавезне су и пуноважне по чл. 29. закона о окружним, среским и општинским буџетима, страна 333.

Подизање калдрме испред приватних имања општина не може чинити на трошак сопственика, док се претходно са њиме не споразуме, стр. 333.

Члан 37. закона о таксама не може се односити на продавце монополисаних артикала, страна 341. и 342.

Стечена права под владом једног закона не могу бити потрвена доцнијом изменом тога закона, пошто по чл. 36. Устава закони немају повратне силе на штету стечених права по ранијим законима, страна 342.

Нема места жалби противу одлука окружног одбора, донесених на основу члана 108. закона о уређењу округа и срезова, о општинским буџетима, страна 343.

Прави смисао члана 24. тачке 15. закона о уређењу санитетске струке и чувању народ. здравља, од О. Б. Благојевића, страна 349. и 350.

Купац непокретног имања на јавној лицитацији дужан је да положи куповну цену, пошто буде претходно поступљено по § 507. грађан. судског поступка, страна 358.

Упражњена места општинских одборника у варошким општинама имају се попунити новим избором, страна 358.

При упућењу на парницу појединих лица, рок за подизање парнице има се одредити од дана извршности дотичног решења, а не од дана саопштења, страна 366.

Сви имаоци имања у атару селских општина равноправни су у погледу уживања селске утрине за испашу стоке, страна 373. и 374.

Пресуда среске власти, изречена на основу § 11. механске уредбе, којом је поред казне одлучено и о забрани упражњавања механске радње, није извршна према §§ 15. и 16. полицијске уредбе, страна 381.

Окружни посланик не може остати посланик кад се после, пошто му је оглашен избор за правилан, сазна, да није могао бити биран по чл. 53. ѕ, закона о општинама, страна 381. и 382.

Окружни посланик може се примити у окружну скупштину, кад је изгубио пуномоћије, издато му од стране бирачког одбора, ако се односним изборним актима утврђује његов избор, страна 389.

Окружне скупштине могу у свој буџет уносити и друге издатке сем оних предвиђених у чл. 133. закона о уређењу округа и срезова, страна 389.

Један случај из чл. 86. закона о општинама, страна 389. и 390.

Један случај о наплати дућанске аренде по закону о сеоским дућанима, страна 390.

Ко држи какво спорно имање, на основу тапије судске 10 година, јачи је у праву од оног, који на то имање полаже право на основу пресуде судске, страна 390.

При извршењу судске забране, за оцену правне важности потврђеног списка преноса покретне имановине, није надлежна полицијска власт, већ суд, страна 397. и 398.

Један случај неумесне примене чл. 161. закона о општинама у погледу казне одборника за неизвршени преглед општинских рачуна, страна 404.

Један случај односећи се на продају барута од стране бакала, страна 404. и 405.

По чл. 11. закона о фонду за накнаду штете пострадалима од града, решења Министра народне привреде извршна су, и као таква не подлеже расматрању Државног Савета, страна 405.

Одређена продаја извесног непокретног имања не може се обуставити услед доцније донесене одлуке за експропријацију тога имања, страна 405.

Један случај из закона о утамањивању штетних животиња и биљака, страна 405.

Један случај из чл. 61, 62. и 63. закона о пословном реду у Државном Савету, који се односи на питање о обновљењу административног спора, страна 45. и 46.

Председник општинског суда не може у исто време бити и члан среске скупштине, страна 415.

Ствари унете у закупно добро, служе као залога закуподавцу за кирију према § 686. грађанског закона, а сопственик ствари који то оспорава, има се упутити на парницу, те да код суда противно докаже, страна 414. и 415.

Одлуке општинског одбора могу се задржати од извршења само у року који предвиђа чл. 152. закона о општинама, страна 415.

VII ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА:

О општинским пуномоћницима и њиховим пуномоћствима, страна 21, 22, 405. и 406.

О кулучењу, страна: 22, 134, 167. и 168.

О наплати такса, страна: 22, 71, 134, 159, 167, 222, 239, 255, 262, 319, 351, 382, 391, 406. и 431.

О извршењу забрана, страна 22.

О издавању уверења од стране општинских власти, страна: 22, 181, 182, 223, 239, 247, 319, и 374.

О састављању и потврђивању кандидатских листа за избор општинских часника, страна 63. и 64.

О општинским благајницима, страна: 70, 95. и 430.

О ослобођењу плаћања личног пореза, страна: 70, 71. и 182.

О накнади штете учињене злонамерном пљевином и злонамерним поништајем туђих ствари, страна: 71. и 406.

О извиђању и суђењу крађа извршених у отвореном простору, страна: 71, 133, 134, 319, 320. и 391.

О разлици између казненог закона и закона о штампи у погледу кажњавања продаваца и растурача неморалних цртежа, гравира и слика, страна 79.

О застарелости државног пореза, стр.: 86. и 87.

О састављању пореских распореда, стр.: 86 и 87.

О праву службености, страна: 86 и 87.

О наплати судских и кривичних трошкова из задружног имања, страна: 86. и 87.

О општинским деловођама, страна 94.

О општинским часницима у опште, стр.: 94, 95, 103, 111, 118, 119. и 263.

О потврди јавних исправа код општинских власти, страна: 102, 103. и 430.

О избору црквених тутора, страна: 103. и 359.

О крчмењу пића, страна 103.

О привременом механисању, страна 103.

О праву гласа на општинским зборовима, страна: 111. 158 и 159.

О склапању општинских рачуна, страна 118.

О извршењу и застарелости иступних пресуда, страна: 119, 134, 167, 222, 239. и 270.

О заузећу и самовлашћу, страна 119.

О наплати и одужењу пореза, срана 134.

О казнама, које изричу општински председници и кметови, страна: 134. и 222.

О ханџијама и продавцима, страна 142.

О ослобођењу општина од плаћања интереса на узете позајмице од државе за помоћ оскудним у храни од 1866—1901. год., страна 142.

О додатку општинском деловођи као отправнику поште, страна 142.

О наплати пореског интереса по примедбама Главне Контроле, страна: 142. и 143.

О надлежности општинских власти за равнање парничара у споровима око непокретности, страна:

О расходовању општинских облигација, стр. 159.

О § 471. грађ. судског поступка, страна: 181, 182, 223, 231. и 262.

О општинским приходима, страна 182.

О уписивању имања у пореске пописне књиге „Б“ и издавању тапија, страна: 182. и 262.

О акцису, страна 182.

О надлежности општинских судова за извршивање пресуда, страна 222.

О попису покретности, страна: 222. и 223.

О воденицама „Моравкама“, страна 231. и 239.

О извиђању и суђењу иступних шумских кривица, страна: 231, 232. и 334.

О селским путевима, страна 238.

О одсуству и замени општинског председника, страна 239.

О праву полагања испита за општинског писара, страна: 247. и 271.

О благовремености жалби противу осуда по иступним делима, страна 255.

О заклетвама, страна: 255, 319. и 382.

О наплати такса за звона, пољеље, рипиде и т. д. страна 255.

О селским касапницама и козарама, стр. 262. и 263.

О општинским буџетима, страна: 270, 375. и 415.

О поновљењу парнице, стр.: 270. 271, 390. и 391.

О проценама, страна 271.

О поступању приликом одвајања села од општина, страна 271.

О застарелости покретних ствари и непокретних добара, која припадају држави, општини или цркви, страна 294.

О надлежности општинских судова за пресуђивање спорова до 200 дин., где су повериоци општине и села, страна 319.

О општинским кошевима, страна 333.

О општинским утринама, страна: 333. и 334.

О правилном разумевању § 16 *а* грађ. суд. поступка, страна 334.

О наплати болничких трошкова стр.: 334. и 391.

О извиђању и суђењу кривица из тач. 1. § 362. крив. закона, страна: 350. и 351.

О дужностима општинских власти, да према наређењима полицијских власти врше пописе покретности и непокретности, страна 351.

О јавним и простим увредама, страна 351.

О дежурању општинских писара у варошким општинама, страна: 358. и 359.

О тапијама, страна 374. и 430.

О кријумчарењу дувана, страна 374.

О наплатама свештеничких такса, страна: 374. и 375.

О застарелости пресуда, страна 382.

О надлежности суда и одбора општинског у погледу опраштања досуђене накнаде штете, стр. 390.

О мерини, страна 391.

О величини дневнице, која се издаје члановима окружног одбора, страна 406.

О наплати школског прireза, страна: 406. и 407.

О праву службености, стр. 431.

О општинским поштама, стр. 431.

О баштињењу, стр. 430. и 431.

О наплати дијурне, стр. 430.

VIII ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО:

Ретка превара, превод Д. В. Бакића, страна: 413. и 414.

Шест биста Наполеонових — *А. Конан Дојл* превео с енглеског Мих. Рашковић, страна: 116, 117. 118, 127, 134, 135. и 143.

Пријатељи — *приповетка Трофимова*, превео с руског **М.**, страна 173. и 174.

Лутка, превод са француског, страна: 426, 427, 428. и 429.

На странпутици, *криминална историја,* превео Д. Бакић, стр. 429. и 430.

IX ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА:

Алекса А. Матић, циганин из Двориштa (са сл.) страна 416.

Александар Милојковић — Младен Вучићевић, зв „Санда Баругџија", коцкар (са сл.), страна 58.

Андреја Гутвајн, из Земуна (са сл.), стр. 88.

Божидар Ђорђевић, из Обреновца (са сл.), страна 7. и 8.

Васа — Василије — Николић, зв. „Васица", коцкар (са сл.), стр. 343 и 344.

Васа Павловић, бив. сензал из Београда (са сл.), стр. 263. и 264.

Витомир—Витор Николић из Гостинице (са сл.), стр. 311 и 312.

Вјекослав Најпар, (са сл.), стр. 192.

Владимир Стојановић, слуга из Обреновца (са сл), страна 7 и 8.

Вука Томашев, из Аустро-Угарске (са сл.) страна 144.

Данило Миловановић, војни бегунац (са сл.), страна 80 и 112.

Драгутин — Драгиша — Вељковић, зв. „Гишица" коцкар (са сл.), отр. 320.

Зорка Јовановић, картара, из Београда (са сл.), страна 232.

Јанићије — Јанош — Радосављевић, из Кушиљева (са сл.), страна 40.

Јован Грегоровић, бравар (са сл.), стр. 103 и 104

Јован — Јоса — Николић — Поповић, зв. „Чика Јоса", варалица (са сл.), стр. 295. и 296.

Јован — Пузић — Чучковић, бив. слуга (са сл.), страна 224.

Јоца Сакошанин, коцкар (са сл.), стр. 46. и 47.

Катарина — Јовановић — Бошковић, картара, из Београда (са сл.), стр. 176.

Лазар Мијатовић, из Врчина (са сл.), страна 366. и 367.

Љубица, тетка Спасоја Ненадића, из Љубања (са сл.), стр. 383. и 384.

Мариола — Костадинка — Дина — Цакић — Станковић, из Дражиновца (са сл.), страна 215, 216, 359. и 360.

Матија Весић — Стеван Митровић, из Суботишта (са сл.), стр. 392.

Милан Радаковић, зв. „Личанин", коцкар (са сл.), страна 46. и 47.

Милан Стефановић, из Суботице (са сл.), страна 240.

Милан Христл, типографски радник (са сл.), страна 366. и 367.

Милица Ненадић, из Љубања (са сл.), страна 383. и 384.

Милорад Гавриловић, бив. клонферски калфа (са сл.), стр. 64.

Михаило Павловић, убица из Новог Пазара (са сл.), стр. 398. и 399.

Никола Ђурић, бив. служитељ (са сл.), страна 280.

Никола — Марковић — Гребенаровић, зв. Алексинчанин", коцкар (са сл.), стр. 46. и 47.

Никола Павловић, из Заклопаче (са сл.), страна 176.

Радосав Живадиновић, зв. „Влашче", стр. 432.

Радојко Поповић, бив. ђак (са сл.), стр. 87. и 88.

Радомир Обрадовић — Љубомир Симић, из Трнаве (са сл.), страна 111. и 112.

Сава Вукићевић, (са сл.), страна 184.

Сава Ћирић, из Врзана (са сл.), страна 104.

Спасоје Ненадић, зликовац, из Љубања (са сл.), страна 383. и 384.

Спира Николић, из Македоније (са сл.), страна 23. и 24.

Стојадин Николић, из Буљана (са сл.), страна 32, 95. и 96.

Страхиња Ненадић, из Љубања, (са сл.), страна 383. и 384.

Тома Ситаш, крадљивац (са сл.), страна 136.

Фрања Фрикфирт, из Суботице (са сл.), страна 71, 72. и 120.

„Д-р Христифор Јовановић" или Александар Савановић, Риста Оборина, варалица (са сл.), страна 183. и 184.

Чедомир Нешковић, из Церовца (са сл.), страна 272.

Шандор Фенров, из Бечеја (са сл.), стр. 144.

X ПОТЕРЕ:

Авдул Рушитовић, страна 191.

Алекса Јанковић, зв. „Аскеља", коцкар (са сл.), страна 408.

Алекса А. Матић, из Двориштa, страна 352.

Александар Лазић, из Шапца, стр. 175.

Александар Марковић, коцкар, страна 216.

Анастас С. Стефановић, из Дреновца, стр. 336.

Аница жена Милана Ђорђевића, из В. Црљени, страна 232.

Арманд Швоб — Адолф Шмит — Арманд Салватор Акерман, агент из Беча (са сл.), стр. 80.

Благоје Бакрачић, страна 304.

Благоје Нинић, столарски раденик, стр. 7.

Благоје Срејић, из Гроцке, страна 183.

Богосав Милојевић, из Подгорца стр. 200.[и 391.

Бојко Вулетић, из Турске, стр. 296.

Божидар Савић, стр. 7.

Боривој Карно, бив. трговац стр. 72.

Будимир Ничић, алас, из Ћуприје, стр. 399.

Бушер — Шарл — Август Пол, из Париза (са сл.), стр. 336.

Васа Аћимовић, стр. 191.

Вељимир Николић, келнер, страна 359.

Влајко Миленковић, из Лесковца, стр. 320.

Влајко Сокић, из Кушића, стр. 375.

Владимир Дурковић, из Шајића, стр. 191.

Војислав Тијанић, са Цетиња, стр. 312.

Вукашин Симоновић, из Ст. Србије, стр. 128.

Гавра Перишић, тежак, стр. 47.

Глигорије Лазаревић, осуђеник, стр. 239. и 240.

Глиша Вељковић, из Лапантинца, стр. 191.

Гмитар Ђорђевић, из Смиловца, стр. 263.

Горча Јовић, из Туповца, стр. 143.

Данило Милановић, војени бегунац (са сл.), страна 112.

Дача Николић, из Бугарске, стр. 136.

Димитрије Бојковић, из Ражња, стр. 327.

Димитрије А. Ђорђевић, из Ресавца, стр. 263.

Димитрије Радовић, из Забојнице, стр. 271.

Добросав Бојић, (са сл.), стр. 208.

Добросав Стамболић, из Алексинца, стр. 391.

Драга Рељић, служавка, стр. 88.

Драгиша Ст. Жакић, из Штубика, стр. 256.

Драгољуб Ј. Гајић, из Осипаонице, стр. 359.

Драгољуб Милојевић, зв. „Загодинче", коцкар, страна 312.

Драгомир Башчаревић, из Мијоковаца, стр. 248.

Драгомир Вукадиновић, бив. деловођа, стр. 240.

Драгослав Станојевић, бив. ткачки шегрт страна 408.

Драгиша Вељковић, зв. „Гишица", коцкар (са сл.), стр. 256.

Драгутин Јанић, бив. столар, стр. 312.

Драгутин Бор. Јовановић, из Ћуштице, страна 399.

Драгутин Лазић, циганин из Јасенове, стр. 399.

Драгутин Миловановић, келнер, стр. 58.

Драгутин — Драгомир Надрљански (са сл.), страна 344. и 352.

Душан Ђорђевић, циганин, стр. 64. и 232.

Душан Костић, зв. „Гале", коцкар, стр. 104.

Душан Пешић — Врзановић, коцкар (са сл.), страна 384 и 392.

Ђорђе Ж. Митровић, из Нов. Корита, стр. 432.

Ђорђе Мргић, ткач из Београда, стр. 183.

Д-р Едмонд Ћирки, бив. агент, (са сл.), стр. 400.

Жарко Бјелић, из Ст. Србије, стр. 128.

Живко Ацковић, зв. „Муја", стр. 359.

Живко Капуњац, кочијаш, стр. 312.

Живко Петровић, јорганџ. раденик, стр. 320.

Живојин Јовановић, из Цветовца, стр. 48.

Живојин С. Јовановић, из Осипаонице, страна 359.

Живојин Стојићевић — Рајковић (са сл.), страна 159. и 160.

Живојин Митровић, из Тијања, стр. 271.

Живота Петровић, из Трстенице, стр. 312.

Живота Славнић, берберски раденик, стр. 224

Здравко — Дика — Станисављевић, зв. „Буљубаша", стр. 191.

Илија Гавриловић, разбојник (са сл.), страна 256.

Илија Душковић, циганин, из Даросаве, стр. 408.

Илија Н. стр. 175.

Илија Николић, циганин, стр, 296.

Илија Ранђеловић, стр. 191.

Исидор Ивановић, из Новога Села, стр. 360.

Јанко Костадинов — Болаков, из Трнова (са сл), страна 327. и 336.

Јеврем Бјелић, из Ст. Србије, стр. 79. и 80.

Јован Панкотан, из Винче, стр. 288.

Јован Радосављевић, циганин, из Наупара страна 58.

Јован Стокић, бив. трговац (са сл.), стр. 239.

Јован Томић, из Вратарнице, стр. 360.

Јован Томић, из Текериша, стр. 136.

Јозеф Келер, вратар (са сл.), стр. 168.

Јохан — Лудвик — Евген — Најбер, бив. благајник, (са сл.), стр. 296.

„Каленичке бозаџије", из Врање, стр. 208.

Коста Илић, скитница, стр. 336.

Коста, Стоше Николића, из Рђавице, стр. 160.

Коста Петровић, коцкар, стр. 399.

Костадин Ђокић, из Радовања, стр. 280.

Костадин Стојановић, из Кушиљева, стр. 360.

Костадинка — Дина жена М. Станковић, из Дражановаца (са сл.), стр. 359.

Крста Ивановић — Стаменковић, из Чагровца, страна 183.

Леон Карно, бив. трговац, стр. 72.

Леонида Најдановић, кројачки раденик, стр. 72

Љуба Антонијевић — „Алојз", бив. скретничар, страна: 166 и 183.

Љубомир С. Вучковић, из Лалинаца, стр. 360.

Љубомир Младеновић, из Свилајнца, стр. 432.

Љубомир Петровић, циганин, стр. 64.

Љубомир Радовановић — Ускоковић, зв. „Ускок" (са сл.), страна 200. и 312.

Магдалена В. Белић, удова, стр. 7.

Мара жена Миленка Станковића, из Дражановца, стр. 175.

Маринко Марковић, циганин, стр. 296.

Марко Матић — Дубарија, из Црне Горе, страна 191.

Милан Брадваровић, из Вуковара, стр. 375.

Милан Васић — Вукашин Станишић, из Босне, страна 352.

Милан Ђорђевић, циганин, стр. 64. и 232.

Милан Јаковљевић, из Крнула, стр. 271.

Милан Јанковић из Винковца, стр. 335.

Милан Јањић, стр. 119.

Милан Јеврић, слуга, стр. 136. и 191.

Милан Марковић, из Ужица, стр. 296.

Милан Михаиловић, жандарм, стр. 271. и 272.

Милан Настић, коцкар, стр. 304.

Милан Радаковић, звани „Личанин", коцкар, страна 408.

Милан Павловић, из Сараорца, стр. 375.

Милан Ристић, из Шепшина, стр. 88. и 95.

Милан Стојановић, прекупац, стр. 312.

Милан Шушњевић, из Ваљева, стр. 183.

Миладин Прокић, циганин из Даросаве, стр. 408.

Милева — Јулка — Димитријевић, из Касидола, страна 128.

Милева жена Стевана Јовановића, циганина, из Београда, страна 32.

Миленко Милинковић — Гудић, стр. 280.

Милован Милинковић — Бајић, из Пилатовића, страна 175.

Милован Никитовић, из Мијоковаца, стр. 136.

Милован Станојевић, из Гор. Краваринце, страна 200.

Милојко Лејшанин, стр. 72.

Милоје Вељковић, из Добрујевца, стр. 216.

Милоје Сретеновић, осуђеник, стр. 256.

Милорад Јеремић, из Шутаца, (са сл.), страна 224 и 288.

Милош Јовановић, радник лимарски, стр. 183.

Милош Недељковић, из Јарменовца, стр. 95.

Милутин Дамњановић, бив. слуга (са сликом), страна 384.

Милутин Н. звани „Врља", стр. 58.

Милутин Радовановић, из Цветуља, стр. 248.

Милутин Ранђеловић, кројачки калфа стр. 272.

Милутин Станковић, коцкар, стр. 399.

Мирко Ђорђевић, стр. 72.

Михаило Браун, млинарски момак, стр. 288.

Михаило Марковић, из Београда, стр. 368.

Михаило Радовановић — Ускоковић, коцкар (са сл.), стр. 312, 352 и 392.

Михаило Стојановић, из Бугарске, стр. 31.

Михаило Цветковић, слуга, из Ниша, стр. 168

Младен Видић, из Сирогојне, стр. 191. и 288.

Младен Вукадиновић, из Ниша, стр. 335.

Младен Гајић, из Коњара, чтр. 271.

Никола Ивановић, из Пољана, стр. 368.

Никола Левтерис, Грк, стр. 80 и 88.

Никола А. Милојевић, из Осипаонице, стр. 327.

Никола Милосављевић, из Гуче, стр. 200.

Ниебет — Хуго — Роланд — Сикстен, из Штокхолма, стр. 58.

Нисим Алшех, банкар из Видина, стр. 191. и 200.

Новица Марковић, стр. 296.

Павле Радосављевић, циганин, стр. 408.

Павле Стевановић, стр. 72.

Петар Дреновац, из Крушевца, стр. 391.

Петар Милутиновић — Јовановић, из Салаша, стр. 40 и 312.

Петар Б. Милићевић (са сл.), стр. 159. и 160.

Петар Чоловић (са сл., стр. 240.

Раде Тановић, из Ојковице, стр. 391.
Радосав Станисављевић — Глишић, из Нишевца, страна 288.
Радисав Јов. Цветковић, из Лалинаца, стр. 320.
Радован Маринковић, хлебар. момак, стр. 248.
Радован Марковић, слуга, стр. 232.
Рајко Ковачевић, из Невада, стр. 256.
Рака Ћосић, из Лознице, стр. 32.
Ранисав Ранковић, из Врбића, стр. 271.
Ратко Милинковић, из Љутица, стр. 248 и 256.
Рача Иванов, из Бугарске, стр. 95 и 104.
Рача Петровић, коцкар из Горњег Матејевца, страна 416.
Рушид Ибишевић, стр. 191.
Самуило Бенароа, из Видина, стр. 191 и 200.
Светислав Ст. Божић, из Годечева, страна 375 и 392.
Светолик Н. из Угриноваца, стр. 224.
Светозар Ђорђевић, бив. трг. помоћник (са сл.), страна 72.
Светозар Којадиновић, калфа из Београда, страна 175.
Сена Бакрачевић, стр. 304.
Сима Живковић, из Ниша, страна 216.
Сима Микић, из Параћина, стр. 255.
Сима Стајић — Лојаница, из Буковика, стр. 160.
Слав Чакаров, из Котела, (са сл.), стр. 327 и 336.
Станко Ђокић, из Лалиноваца, стр. 280.
Станко Ђорђевић, из Торонца, стр. 263.
Станко Игњатов, бив. слуга, страна 47.
Станко Марковић, (са сл.), стр. 159 и 160.
Станиша Ускоковић - Максимовић, коцкар, страна 312.
Стеван Јовановић, циганин, из Прњавора, стр. 368 и 384.
Стеван Цолић, из Баточине, стр. 95.
Стојан Ђорђевић, из Сурдулице, стр. 336.
Стојан Манојловић, варалица, (са сл). стр. 192.
Стојан Ал. Стојановић, из Н. Корита, стр. 416.
Стојадин Николић, из Буљана, стр. 32.
Стојмен Мил. Станковић, стр. 191.
Страхиња Ненадић, из Љубања (са сл.) страна 344. и 383.
Софија Ц. Петровић, стр. 112.
Спасоје Ненадић, из Љубања (са сл.), страна 344, 375. и 383.
Сретен Макић. из Параћина (са сл.) стр. 368 135 136.
Сретен Тасић, из Реовца, стр. 399.
Суља Рушитовић, стр. 191.
Тихомир Ђорђевић — Јакомир Миливојевић, из Леновца, стр. 336.
Тодор Микша, бив. књиговођа, стр. 288.
Тома Ситаш, шегрт (са сл.), стр. 128 и 136.
Фердинанд Шопек, бив. поштански експедитор (са сл.), стр. 47. и 48.
Филип Ђорђевић, из Ђуштице, стр. 312.
Чедомир Јаковљевић. из Бачине. стр. 136.
Цветко Петровић, надничар, стр. 112.

XI ТРАЖЕ СЕ:

Алекса Алексић, из Крагујевца, стр. 87.
Александар Ст. Станковић, из Крагујевца, страна 312.
Божа Божић, молерски раденик, стр. 280.
Ворка Јовановићева, служавка, стр. 491.
Бошко Дејић, циганин, стр. 40.
Василије Цветковић, из Тесовишта, стр. 103.
Видоје Марковић, из Обреновца, стр. 398.
Витомир Матић, бив. практикант, стр. 103.
Владимир Мићић, из Прокупља, стр. 72.
Владимир Станковић — Стошић, из Београда, страна 384. и 398.
Владимир Трајковић, лимар, стр. 32.
Драгомир Мат. Ковачевић, из Дучаловића, страна 296.
Душан Јовановић, кројачки калфа, стр. 87.
Ђока Драгићевић, зв. „Глуви“, келнер, стр. 344.
Ђока Младеновић, из Прокупља, стр. 72.
Ђорђе Анзић, циганин, из Ћићевца, стр. 304.
Ђорђе Јанковић, општински чувар, стр. 135.
Живота М. Манојловић, из Дражња, стр. 255.
Живорад Ђ. Панић, из Дивача, стр. 144.
Илија Богдановић, из Македоније, стр. 87. и 95.
Илија Ив. Станковић, из Сремчице, стр. 415.
Јевђеније — Јанковић — Јуришић, из Ряљаца, страна 359.
Јован Мир. Костић, звани „Буцак“, из Лукова, страна 263.
Јован Николић, циганин, стр. 72.
Јован Стоиљковић, из Сикирја, стр. 352.
Јосиф Крстић, из Белога-Сења, стр. 280.
Каја, жена Тоше Песаковића, стр. 58.
Лазар Аћимовић, бив. председник општински. страна 208.
Лазар Петровић, бив. сарач, стр. 375.
Лепосава Т. Пешић, служавка, стр. 160.
Љубица Вл. Јовановић, из Београда, стр. 176.
Магдалена Кибац, служавка, стр. 58.
Маринко Сандуловић, циганин, стр. 48.
Марко Владић, из Лознице, стр. 168.
Миладин Р. Лазаревић, из Јошанице, стр. 128.
Милан Вуловић, пекарски продавац из Београда, страна 335.
Милан Јеврић, из Велућа, стр. 352.
Милан Павловић, штамп. раденик, стр. 95.
Милета Ж. Милорадовић, из Трнаве, страна 128. и 184.
Милорад-Михаило Гавриловић, клонфер, стр. 22.
Милорад Игњатовић, бив. контролор, стр. 144.
Милорад Јовановић, из Мајдана, стр. 407.
Милорад Каргановић, бивши шегрт из Ваљева, страна 232.
Мирослав Петковић, бив. шегрт из Београда, страна 232.
Митар Миливојевић, из Шапца, стр. 415.
Михајло Мајсторовић, обалски раденик, страна 407.
Недељко Милосављевић, из Губин Дола стр. 375.
Негован Маринковић, из Шапца, стр. 344.
Нина Валшћан, служавка, стр. 48.
Никодије Радосављевић, циганин, из Комарице, страна 135.
Осман Дејић, циганин, стр. 40.
Павле Јовановић, из Обреновца, стр. 407.
Павле Ј. Радуловић, из Мокрање, стр. 168.
Петар Маринковић, циганин, из Глоговца, страна 320.
Петар Мишић, из Брестова, стр. 58.
Ридивој Ил. Јанковић, из Влашке, стр. 312.
Радисав Недељковић — Радојичић, из Трновче, страна 239.
Радован Чумић, из Г. Трешњевице, стр. 335.
Раца Дејић, циганин, стр. 40.
Сава Савић, чувар, стр. 144.
Санда, жена Анте Пешића, из Клајића, страна 207.
Светозар Алексић, коцкар, стр. 398.
Светолик Дулић, из Обреновца, стр. 407.
Сима Красојевић, шпекулант, стр. 431.
Светолик Николић, из Београда (са сл.), стр. 72.
Смиљана Гл. Стојановића, из Ђурђева, стр. 288.
Спира Н. Димитријевић, из Гопеша, стр. 224.
Средоје М. Пилчевић, из Крушчице, стр. 80.
Срећко Васић, из Рсовца, стр. 327.
Станоје Јовановић, паракувар, стр. 119.
Стеван Чед. Жујовић, из Рајковца, стр. 176.
Стеван Јовановић, бив. дијурниста, стр. 255.
Стојан Пропић, из Медвеђе, стр. 200.
Тома Андријашевић, из Лазова, стр. 232.
Трајко Наумовић, зидар, стр. 58.
Филип Вебер, из Штрасбурга, стр. 48.
Чедомир Алексић, из Ужица, стр. 168.
Чедомир Лазић, шегрт, из Београда, стр. 184.
Чедомир Трифуновић, из Петљевца, стр. 87.
Цветко Бајат, из Велике Јасикове, стр. 168.
Црња Дејић, циганин, стр. 40.
Шана — Ташана — Динић, удова, из Ниша, страна 398.
Шандор Недић, зидарски радник, стр. 208.

XII СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА:

Алекса Асковић, циганин, из Леновца, стр. 263.
Алекса Јовановић, зв. „Аскеља“, коцкар, страна 240.
Александар Радосављевић, циганин, стр. 351.
Атанасије Јанеф, (са сл.), стр. 360.
Бошко Поповић, из Плавне, стр. 224.
Бранко Васић, циганин, стр. 351.
Велимир Бајић, коцкар, стр. 240.
Владимир Волински, стр. 296.
Драгољуб Милојевић, зв. „Јагодинче“ (са сл.) страна 328.
Драгомир Стевановић — Чумић, коцкар, страна 240.
Драгутин Јовановић, коцкар, стр. 263.
Ђорђе В. Адамовић, из Бољетина, стр. 415.
Ђорђе Сидеров, (са сл.), стр. 360.
Ђорђе Цукић, (са сл.), стр. 175.
Жарко Ракић, кесарош, стр. 279.
Живко Кануњац, кочијаш, стр. 328.
Живка Марковић, из Панчева (са сл.), стр. 256.
Живојин Јозановић, коцкар, стр. 263.
Здравко Јовановић, из Рашанца, стр. 384.
Илија Радовић, коцкар, стр. 263.
Јанко Карадимов, (са сл.), стр. 360.
Јован Брестовљанин, из Злота, стр. 328.
Јован Грегоровић, бравар, стр. 64.
Јосиф Костић, зв. „Шиља“ коцкар, стр. 343.
Јован Крснић, коцкар, стр. 240.
Јован Кренић, из Шапца, стр. 28.
Јоца Томић, из Вршца, стр. 240.
Коста Крстић, коцкар, стр. 240.
Коста Младеновић, циганин, стр. 352.
Лазар Васић, циганин, стр. 351.
Лазар Цветковић, стр. 175.
Љубомир Бошковић, зв. „Љупче“, коцкар (са сл.), стр. 368.
Љубомир Радовановић — Ускоковић, коцкар (са сл.), стр. 328.
Марија Гујаш, служавка, (са сл.) стр. 128.
Мата Маринковић, циганин стр. 351.
Милан Грбић зв. „Ћопа“, коцкар (са сл.), страна 376.
Милан Стојановић, звани „Сунце“, прекупац, страна 328.
Милан Црвенковић, из Паштрића, стр. 208.
Миленко Петровић-Рајић, из Петровца, стр. 208.
Милија Гроздић, из Лапова, стр. 96.
Милица Н., стр. 183.
Милутин Милошевић, зв. „Лорд“, коцкар, страна 240.
Милутин Петровић, коцкар, (са сл.), стр. 376.
Михаило Т. Наун, из Београда, стр. 168.
Михаило Николић, коцкар, стр. 263.
Михаило Радовановић-Ускоковић, коцкар, страна 263. и 328.
Младен Костић, коцкар, стр. 263.
Младен Настић, коцкар, стр. 240.
Никола Ђорђевић, циганин, стр. 87.
Никола Лунгулеско, из Турн-Северина, (са сл.), страна 32.
Обрен Маркуловић, из Тршића (са сл.), стр. 24.
Павле Томић, из Прштинца, стр. 320.
Пауи Павловић, из Рашанца, стр. 384.
Петко Ватов, из Куле, стр. 328.
Петар Николић, коцкар, страна 240.
Радисав Радоњић, коцкар, страна 240.
Радивој Радуловић, коцкар, (са сл.), стр. 376.
Рајко Декић, циганин, стр. 312.
Светислав Томић, коцкар, из Гуче, страна 240.
Сима Бирђан, бив. кондуктер (са сл.), стр. 208.
Симон Јованељ, из Подгорца, страна 48.
Станко Окановић, коцкар, страна 263.
Станислав Динић, зв. „Боца“ коцкар, стр. 343.
Станиша Ускоковић, коцкар (са сликом), страна 240. и 328.
Франтишек Фијел, из Аустро-Угарске, страна, 351.
Чедомир Ђорђевић, коцкар, стр. 240.
Чедомир Комченовић, из Босуте, стр. 200.

НЕПОЗНАТИ КРАДЉИВЦИ:

Страна: 7, 24, 32, 40, 48, 64, 72, 79, 87, 96, 104, 119, 120, 128, 136, 143, 144, 160, 168, 175, 183, 191, 200, 208, 216, 224, 232, 248, 256, 272, 280, 296, 304, 312, 320, 327, 336, 344, 352, 360, 368, 375, 384, 392, 399, 400, 408, 416. и 432.

СЛИКЕ НЕПОЗНАТИХ ЛИЦА:

Страна: 32, 58, 96, 120, 128, 280, 360, 400, 407, 416.

НАЂЕНИ ЛЕШЕВИ:

Стр.: 7, 136, 175, 182, 183, 216, 247, 248, 271. и 432.

ХАЈДУЧИЈА И ЗЛИКОВЦИ:

Гвозден Минић, из Сече Реке (са сл.), стр. 248.

Милан Максимовић, из Горице (са сл.), страна 248.

Миленко Милићковић — Гуџић, из Пилатовића, страна: 407, 431. и 432.

Милисав Стојановић, из Ловаца (са сл.), страна 96. и 112.

Милорад Јеремић, из Шутаца (са сл.), стр. 263. 288. и 304.

Страхиња Ненадић, из Љубања (са сл.) страна 376. и 383.

Тома Јевтић, из Грачанице (са сликом), страна 248. и 312.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА:

Криминална збирка рукописа, страна 6. и 7.

Дечји иступи, страна 7.

Очни капци после смрти, страна 7.

Кретање криминалитета у Белгији, страна 223.

Настава у аргентинским казненим заводима, страна 223.

Узроци убистава у Француској, страна 223.

Међународни конгрес за сузбијање трговине белим робљем, страна 278. и 279.

Просјаштво у Лондону, страна 279.

Крађа из љубави, страна 279.

Крађа из фетишизма, страна 279.

Промена улога, страна 279.

Поричање идентичности једнога леша, стр. 279.

Шпанске варалице за олако стицање блага, страна 294. и 295.

На прагу кривичне неурачунљивости, стр. 303.

Женска слабост и суђета узрок фалсификату, страна 303.

Крађа из страсти за имаовином, стр. 303. и 304.

Непоузданост представе о малом размаку времена, страна 304.

Нове злочиначке и варалачке мајсторије, страна 334. и 335.

РАЗНО:

Изјаве уредништва, страна 304.

Књижевни оглас за „Криминалну Тактику“ страна 40.

Исправке, страна: 8. и 24.

БРОЈ 1. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 1. ЈАНУАРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СТРУЧНИ ДЕО

ПРАВО ПОМИЛОВАЊА

Питање о томе, да ли је право на помиловање искључиво право Круне, или је за практику тога права везано начело министарске одговорности, па самим тим и министарске компетенце, да цени има ли или нема места помиловању, неоспорно је од великог значаја.

Наравно, да ово питање добија своју праву начелну важност у уставним земљама, а у првом реду тамо, где је парламентарни систем владе што јаче уставно изражен и загарантован. У земљама, где је воља владаоца више или мање искључива директива и основа државне управе, у којој (у министри извршни органи његове и правне и политичке свемоћи, најмање би имало смисла диктовати смисао владаочеве прерогативе односно употребе права на помиловање. Неограничена употреба тога права садржана је већ у његовом општем правном и политичком положају суверена, у коме је сконцентрисана сва државна власт. У таквој држави не постоје она ограничења, која доносе појам поделе државне власти у облику савремене, уставне државне организације, или, како се она обично назива речником правника, савремене правне државе; не постоји уставна министарска одговорност, па самим тим ни њихово право на самостално и облигатно учешће у појединим државно-правним актима владаочевим.

Ако је и у таквој земљи Министар морално позван, да узима учешћа у државним пословима на строго моралној основи, а са поштовањем оних скрупула, које је владалац већ прописао и важе као закон, он није уједно и правно обвезан да тако поступа у оном смислу, у коме је та обавеза изражена у уставним земљама у облику министарске одговорности. До душе, и у неуставним земљама за акте, који траже његово формално учешће, Министар може покушати да свом гледишту обезбеди важност повлачењем с положаја, ако се такво његово гледиште не би примило, дакле одрицањем учешћа у послу, са којим не би био начелно солидаран; али такав корак имао би у главном моралан, а не политичко-правни значај. Другим речима, он би то радио као исправан, савестан чиновник, зато, што је нашао, да му то и моралне скрупуле и појимање положаја налажу; али, он не би морао тако и да поступи, јер његов положај има у главном само саветодавни карактер.

Међутим, у уставној земљи његов је положај сасвим друкчи. Као непосредни орган парламентарне владе он је одговоран за сваки акт владаочев у државним пословима, за који се његов према-потпис тражи; а самим тим, он је дужан да одрече своје учешће у акту, са којим не би био солидаран. У уставним земљама дакле Министар има не само право, но и дужност да цени исправност сваког акта, за који даје потпис. Према овоме појмљиво је, да дискусија о практици права на помиловање може имати свој прави значај тек у уставној земљи.

Али баш због тога, што и с обзиром на начело министарске одговорности и на нарочиту етичку природу овог права, не може наступити случај, да Министар правно одговара за такве случајеве ни у уставној земљи, настаје деликатно питање, да ли онда у опште има смисла признати Министру право, да се у практику овога владаочевог права меша на начин који му даје и намеће његов уставни положај одговорног министра; или се његово учешће има да сведе просто на значај саветованог Крунииног органа? Другим речима: је ли употреба овога права искључива атрибуција Круне у том смислу, да је он може независно од надлежног Министра практиковати, или је потребно сагласно министарско учешће, какво се тражи за остале државно правне акте, које Министар према потписује?

Пре кратког времена, а поводом једног конкретног случаја, због кога су у једном делу домаће штампе истакнути прилично оштри приговори, додиривано је у неколиким новинарским чланцима питање о помиловању и с гледишта уставне компетенце Министра Правде. Тај полемички случај може да послужи као разлог, да би било целисходно позабавити се овим питањем и у облику овакве једне расправице. У нас се, и иначе, тако много у јавности полаже на што чистију примену начела парламентарности, па није рђаво посветити овом питању колико толико пажње, те да се с те стране допринесе ма и у најскромнијој мери правилном појимању ствари. Расправа овог питања, у осталом, и због важних последица, које оставља и може оставити примена највише милости, има велики практични интерес. Свима тим обзирима може се објаснити што му се на страни даје места у литератури, а сам тај факт најбоље тврди, да је питање по себи веома деликатно, и да није толико јасно, да би била искључена потреба за његову литерарну дискусију.

Констатујући, да је ово питање спорно чак и за једну Немачку, у којој правничка литература тако високо стоји, како ни у једној другој културној земљи, професор универзитета у Халу, Д-р Едуард Ленинг, претреса ово питање у једној краткој монографији објективношћу и озбиљношћу научара од вредности. Мислили смо, да његово мишљење и аргументација имају у толико већу вредност за нас, у колико он то чини и с обзиром на онако конзервативну уставност, какву имају Пруска и остале немачке државе, па ипак налази, да је Министар, који према потписује указе о помиловању, ако и не правно, а оно и морално и политички потпуно одговоран за исправност тих указа; па према томе, да он има права, као и у свима осталим државноправним пословима, да их узима у оцену и да одбија своје учешће у свима случајевима, са којима не би био сагласан. Као непосредни повод, који га је на ову дискусију изазвао, Д-р Ленинг означава факат многобројних помиловања, која су годинама узела маха у толико широком размеру, да су већ и у ширим слојевима нације изазвале страх,

да ће се на тај начин знатно оштетити углед законитости. Ако је ово гледиште тачно за једну Немачку, у толико је оно умесније за нашу земљу, у којој је уставност строго на парламентарној основи, са пуном санкцијом и политичке и правне министарске одговорности. Стоји одиста то, да, с обзиром на строго етичку страну, која преовлађује у оцени и практици права помиловања, Министар не може и правно да одговара за своје потписе на указима о помиловању; јер би било неоправдано па и немогућно изразити нарочите одредбе, којима би се практика највише милости обавезно и за Круну и за Министра нормирала на једној одређеној основи, по којој би се увек могло да зна, да ли се у конкретном случају и у којој мери треба користити правом помиловања. Онамо, где највише преовлађују обзири милосрђа и болећивог учешћа моралне човечије природе, више обзира сажаљења и срца, него правичности и целисходности, немогућно је формулисати одредбе, кад и и у којој мери треба дати помиловање, а кад не, па је самим тим немогућно тражити поред моралне и политичке, још и правну одговорност надлежног Министра за поједине случајеве примљеног права помиловања. Али, и ако је несумњиво да то стоји, не може се из такве природе права на помиловање извести закључак, да самим тим, што Министар не може за то правно одговарати, што се начела правне министарске одговорности не могу на овакве случајеве применити, да њему у опште не припада право да испитује и цени овакве указе, већ само да их потписује, те у ствари да практика тога права припада искључиво Краљу. Смисао министарске одговорности није само у томе, да Министар може бити оптужен и осуђен, него за најпретежнији део његовог учешћа у државној управи постоји као главна санкција његова политичка одговорност, а по том тек, и као споредница, његова морална одговорност пред јавним мњењем. У једној уставној земљи, у којој се владаоцу не би нарочитим текстом устава признало искључиво учешће у употреби права на помиловање, Народно Представништво било би увек у праву да тражи објашњење о оваквим указима, и да у претресу опште политике владине, у адреси, изрази своје негодовање на држање Министра Правде у питањима помиловања, за које је дао премапотпис; а самим тим, такав Министар, па према тежини и обиму израженог нерасположења, чак и цела влада, којој он припада, мучно да би могао остати и даље на министарском положају. Његова политичка одговорност била би у том случају и несумњива и потпуна; он би био за даље односе са таквим Народним Представништвом, по правилу, немогућан. Јер, чиме би могао надлежни Министар бранити, да он није био компетентан, да улази у оцену материјалне исправности указа и да је право помиловања искључива ствар владаоца, кад се и за такве акте тражи његов премапотпис и кад устав за све такве акте, не изузимајући ни указе о помиловању, везује надлежност владе било у облику према потписа свију Министара, било у облику премапотписа једног само Министра, као непосредно надлежног. Дотле, док устав не учини нарочити изузетак за поједине државно-правне акте, дотле за сваки акт, за који се тражи премапотпис Министров, он је по уставу одговоран. Овај принцип нарочито и у пуној мери вреди за парламентарну владу и у теорији и у практици, па је примењен и у нашој уставности. Начело министарске одговорности односи се на све акте, које Министар премапотписује. изузев случајеве који би били нарочито уставом предвиђени; а већ и сувише је позната уставна одредба, да владалац не може практиковати државну власт друкче, но са учешћем или премапотписом Министра, у колико нема нарочито предвиђених изузетака. Свакојако, овај је разлог начелне важности за решење истакнутог питања. Приговори, који би се против њега непосредно истакли, мучно би се могли правдати већ и са гледишта опште признатих основних начела, која вреде за уставне државе. Тиме се може објаснити, што се, у тежњи, да ипак оправдају своје гледиште противници овог мишљења служе другим разлозима и не покушавајући да побију умесност истакнуте главне аргументације. Поступајући тако, они се стављају махом на етичку природу овога права, кад је реч о његовој примени, па у вези са прерогативама, које непосредно излазе из права владаочевог суверенитета, труде се да објасне, да право на помиловање у опште не може и другом да припада, ако се хоће да оно у истини буде израз владаочеве практике; јер право помиловања, као нарочита прерогатива, само је израз суверенитета, а овај припада искључиво владаоцу. Због тога и ако је формално, по уставу, и за оваквe акте потребан премапотпис надлежног Министра, ипак је право помиловања нарочито владалачко право, које има да се примени искључиво по срцу и расположењу његовом, а не по назорима његовог Министра. Овоме гледишту можда је највише допринео па га, уз иначе велики правнички ауторитет, који је имао, најјаче заступао покојни Мителмајер. »Одлука о помиловању у ствари је израз осећаја и савести владаочеве, о чему се не може давати никаква правна рачуна, а већ од моралне одговорности владалац неће бити никад слободан. Ако би се хтела да истакне министарска одговорност и за практику права на помиловање, то би се морало утврдити, да Министар може одрећи свој премапотпис у сваком случају, кад је владалац у светом моменту изговорио реч »милост.« само ако би нашао да милост није заслужена. Било би вредно запитати се: какав би утисак таква појава оставила на здрав дух народа? Ко може да оцени је ли помиловање заслужено? Па то и јесте природа помиловања, да оно срећно дејствује и где иначе нема никаква формална разлога на истицање таквог захтева! Та то би било неповерење, које би хтело све па и најнежније односе да веже за строге правне форме и услове« — узвикује славни немачки криминалиста.

(наставиће се)

Милутин А. Поповић.

ПОЛИЦИЈСКА УРЕДБА

Један од наших најстаријих, а за време и прилике у којима је постао и од најпотпунијих и најсавременијих закона јесте, нема спора, *Полицијска Уредба*, која са извесним изменама и допунама важи и данас као поступак државним и општинским властима, како за извиђање и пресуђење иступа из III части Казненог Законика, *тако и за извиђање и пресуђење и многих других иступних дела, казнимих по специјалним законима, која спадају у надлежност полицијских и општинских власти, а за чије извиђање и пресуђење није прописан нарочити поступак.*

Тако:

У чл. 11. *Уредбе о механама и кафанама* прописана је казна за лица, која би своју зграду употребила за механу, а не би претходно добила месно механско право. Казна је од 5—20 талира, а у случају повратa долази и затвор од 3—15 дана. Истом казном кажњава се по § 22 ове *Уредбе* и лице које би упражњавало механску радњу без личног механског права.

У § 24 исте уредбе прописана је казна од 5—20 талира (у случају повратa од 10—40 талира) за сопственика механе, који би их издали под закуп личностима, које немају личног механског права.

Ове исте казне, по §§ 19 и 27 *Додатка уредби о механама* од 25. маја 1764. год., важе у свему и за кафеције, па и за лица која би крчмила пиће по баштама, у бакалницама, на саборима и панађурима.

По § 28 овог *Додатка*, бакалима је забрањено да продају обична вина, пиво, ракију и томе подобно; за противно поступање прописана је казна од 10—30 талира.

Изрицање свију ових казни стављено је у дужност *полицијским властима*, али ни за један од побројаних случајева није казано како ће се ислеђивати, нити су поменути докази, нити пак прописан пут и начин у погледу права и рока за жалбу. Међутим, они су се увек ислеђивали, па се и данас ислеђују по *Полицијској Уредби*.

Исто је тако и са иступима, који су предвиђени *законом о местима*, од 16. јула 1866. и његовим допунама од 21. априла 1885. год.

У § 9. овог закона, који је, узгред буди речено, једини који говори о казнама, вели се ово:

»Ако би који правио куће и зграде ван вароши, која је утврђена регулационим планом, па на опомену полицијске власти не би од тога одустао или не би подигнуту зграду срушио, полицијска власт казниће имаоца до 30 дана затвора или новчано до 150 динара, и наредиће му да зграду поруши, што ако не учини у остављеном року, сама ће власт о трошку осуђеногa рушење извршити.«

Пошто закон ништа не говори о поступку за извиђање ових иступних кривица, то се и оне извиђају и пресуђују по *Полицијској Уредби*.

Члановима: 21 тач. 11-ом, 22 тач. 13-ом 24 тач. 25-ом, 26-ом и 28 *Закона о уређењу санитетске струке и чувању народ-*

ног здравља, стављено је у дужност полицијским и општинским властима, да извиђају и пресуђују све кривице, побројане у овим законским прописима, а чл. 33 истог закона овлашћен је Министар унутрашњих дела да може прописати све мере, које овим законом нису предвиђене а показале би се као потребне, као и да може за непослушност наспрам ових мера, одредити казну до 30 дана затвора или до 150 динара у новцу.

На основу овог овлашћења, прописана су *Правила о уређењу хлебарница* и *регулисању проституције.*

По тач. 21 ових последњих правила, осуђена особа има права жалити се против пресуде среске власти само окружној полицијској власти, а тако исто и противу осуде окружне власти, која је осуду изрекла, и то најдаље за 6 дана од кад се саопшти пресуда.«

Изузев ових прописа, који се погдавито тичу жалбе, никаквих других одредаба нема ни у овим правилима ни у самом закону, које би се односиле на поступак око извиђања и пресуђивања кривица, казнимих по овом закону и правилима на основу њега прописаним. *Полицијска уредба* и у овим случајима дошла је у помоћ пракси, и својим одредбама о доказима допунила недостатак у закону.

У § 42. *Закона о заштити сточних заража у опште и мерама за угушивање тих зараза,* прописана је казна до 2 месеца затвора или до 300 динара у новцу за оне, који би се огрешили о одредбе овога закона, а у § 46 истог закона изриком је казано да ће ову казну изрицати *среска полицијска власт.* Пошто ни за овај закон нема никаквог поступка, то се пракса служила и служи *Полицијском Уредбом.*

Противно побројаним случајевима, за остале, опет, по специјалним законима казниме иступе, прописан је једновремено и поступак.

Тако:

По чл. 25 *Закона о лову,* протоколи званичних органа за надзор лова, потпун су доказ за кривице које се по овом закону извиђају и пресуђују, а по чл. 31. истог закона, жалбе против пресуда полицијских власти подносе се Министру народне привреде у року од 3 дана по саопштењу.

По чл. 11. *Закона о унапређењу сточарства,* »општинске власти узимаће појединце на одговор по *Полицијској уредби* и казнити новчано од 5—20 динара у корист општинске касе,« а »жалбе против осуда општинских власти расматра и у последњем степену расправља среска, односно окружна полицијска власт. *За рок и подношај жалбе, као и за застарелост кривице, вреде прописи Полицијске уредбе.*«

По чл. 4. *б. Закона о сеоским дућанима* »који би се од сеоских дућанција ухватио да продаје и оне еспапе, који нису у овом закону обележени, казниће се први пут са 100, други пут са 250, а трећи пут са 500 динара, у корист општинске касе, и радња ће му се забранити.

Казну изриче надзорна среска власт, и противу осуде има места жалби министру народне привреде у року од петнајест дана. Решење министра привреде извршно је.«

По чл. 133. *Закона о шумама*, реферати шумара, подшумара и чувара шума, поткрепљени увиђајем општинског суда, у погледу доказа равнају се јавним исправама по кривичном поступку, а по чл. 126. истог закона, жалбе против пресуда и решења среских и општинских власти подносе се првостепеном суду у року од 3 дана.

По чл. 9. *Закона о унапређењу воћарства*, све кривице по овоме закону »извиђа по *полицијској уредби* општинска власт оне општине у којој се учине,« а »жалбе противу осуде општинскога суда расматрају и коначно расправљају надлежне полицијске власти. *За подношај жалбе вреде прописи полицијске уредбе*«.

По чл. 6. *Закона о уништавању штетних животиња и биљака и заштићавању корисних животиња*, »општинске власти узимаће појединце на одговор *по полицијској уредби* и казнити од 5—50 динара у корист општинске касе«, а »жалбе противу осуда општинских власти расматрају и у последњем степену расправљају среске односно окружне полицијске власти. *За рок и подношај жалбе као и за застарелост кривице, вреде прописи полицијске уредбе.*«

И најзад:

По чл. 28. *Закона о риболову* »Дела предвиђена овим законом, ислеђује *по полицијској уредби* и казне изриче и извршује надлежни општински суд, у чијем је атару казнимо дело учињено, или надлежна полицијска власт, ако је дело учињено на Сави, Дунаву или Дрини. Жалбе противу осуда општинских власти расматрају и у последњем степену расправљају надлежне полицијске власти, а жалбе против осуда полицијских власти, коначно расправља Министар народне привреде. За рок и подношај жалбе вреде прописи *полицијске уредбе,* а за застарелост одредбе казненог закона.«

Као што се из изложеног види, у пракси се разликују, у погледу извиђања и пресуђења, ове четири категорије иступа:

1. Иступи из III. части Казненог Закона, за чије ислеђење постоји нарочити поступак — *Полицијска Уредба.*

2. Иступи предвиђени специјалним законима, који се извиђају и пресуђују по специјалним поступцима (иступи казними по закону о лову и шумама).

3. Иступи предвиђени специјалним законима, који се, по изричном законском наређењу, извиђају и пресуђују по *Полицијској Уредби* (иступи из закона о унапређењу сточарства и воћарства, о уништавању штетних животиња и биљака и из закона о риболову), и најзад

4. Иступи, који се кажњавају по специјалним законима, али за чије извиђање није прописан никакав поступак, те се с тога извиђају по општем поступку за иступе — *Полицијској Уредби* (иступи из закона о местима, по уредби о кафанама и механама, по закону о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља, по закону о заштити од сточних зараза итд.)

Већ и сам тај разлог, што Полицијска Уредба, која је издана још 1850. год. (18. маја), важи и данас као поступак за извиђање и пресуђење $^3/_4$ иступних дела, био би потпуно довољан да се о овој уредби опширније проговори; да се многе њене одредбе, које су постале у времену када нисмо имали ни Казненог Законика ни Кривичног Поступка, претресу и објасне.

Али сем овога разлога постоји још и један други, много важнији и претежнији с обзиром на велику практичну примену Полицијске Уредбе. Мислимо на оне њене одредбе, за које многи с пуним правом сумњају: да ли су још у важности или не?

Било би неправедно приписивати ову сумњу незнању оних који сумњају. Напротив, она је пре последица нехата и незнања оних, који су Полицијску Уредбу на дохват мењали, допуњавали и издавали и таквим својим радом допринели, да је данас доиста тешко одредити: шта у овој Уредби важи, а шта је укинуто?

Довољно је, да пажљиво расмотримо и упоредимо неколико разних издања Полицијске Уредбе, па да се о овоме одмах уверимо.

Тако у издању од 1887. год. (са Казненим Закоником)налазимо код § 1. примедбу ове садржине: (наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

У ред најпотребнијих и најкориснијих одељења свих добро уређених европских полиција (осим енглеске, у којој тога никако нема) спада, нема сумње, и одељење: »за пријављивање становника«.

Оно је основа на коме почива успешан рад полиције у осталим њеним одељењима, а јако спомоћно средство многим другим државним надлештвима, као и приватним грађанима у давању потребних података за поједина лица у томе месту.

Свакој је полицији неминовно потребно да зна: где њени грађани живе; њихово кретање и њихове фамилијарне прилике, ако би желела, да успешно испуњава свој задатак. У колико је грађанство некога места многобројније, у толико је и та потреба јача.

Са оскудицом таквога сазнања она би и поред своје најбоље воље и уложеног труда била немоћна: да, са успехом, прати рад и кретање подозривих и, по јавни поредак, опасних лица; да у проналажењу криваца показује добре резултате; да врши контролу над грађанима у испуњавању њихових разноврсних дужности; да своју администрацију у знатној мери упрости и т. д. Она би, једном речи, у многим случајевима имала, да припише своје успехе пре пуком случају, него уложеном раду и енергији.

Без помоћи тога одељења општинска власт би често пута била у немогућности да зна: који су јој грађани стални а који придошли; како их треба рачунати у погледу поданства; каква политичка права

имају поједини од њих и т. д.; код судова би послови у многим одељењима застајали, због непознавања грађана, због чега су најобичније последице честа одлагања претреса и рочишта. Пореске власти би врло често губиле трагове својих неисправних пореских обвезника; за случај брзе мобилизације, или војничке вежбе; поштанске власти би далеко неспособније биле, да брже и тачније испуњавају своју дужност према публици, као што је, уз припомоћ тога одељења, чине: па и приватна лица би осећала врло често тешкоће ако би им кад год устребало, да сазнају за стан кога њиховог дужника, пријатеља или другог кога лица.

Постојањем овога одељења многе се тешкоће у поменутим пословима отклањају или се у већој или мањој мери ублажавају, а све то зависи од степена његове уређености и од количине и каквоће прибраног материјала, који за ту сврху треба да служи.

И код нас се, од пре дуго година ценила корисност и потреба таквих одељења.

Постојањем овога одељења многе се тешкоће у поменутим пословима отклањају или се у већој или мањој мери ублажавају, а све то зависи од степена његове уређености и од количине и каквоће прибраног материјала, који за ту сврху треба да служи.

И код нас се, од пре дуго година ценила корисност и потреба таквих одељења. То се види по томе, што је и наш законодавац још у 1861-ој години предвидео казне за оне који дужност пријављивања тачно не испуњавају. Честе полициске и општинске наредбе о томе пријављивању: одређивање строжијих казни због кривица те врсте од стране законодавног тела у 1899. год. и стварање: „правила за вођење регистара становника“, која су пре кратког времена објављена у „Српским Новинама“ — несумњиви су докази, да се у нас то питање посматра са свом збиљом, које оно заслужује.

Потреба за добро уређеним и организованим таквим одељењем осећа се све јаче и акутније нарочито у Београду као највећем месту у Србији.

И поред тога, што ту потребу донекле испуњава „статистичко одељење“ у општини београдској, може се слободно рећи, да таквог одељења у правом смислу те речи и нема, јер услуге, које поменуто одељење чини, нису ни из далека оне и онакве, какве се имају и требају очекивати. У намери, да се тако одељење у Београду уреди на солиднијој основи и да се функционисање његово што практичније организује, — како би се од тога одељења могле очекивати оне услуге и користи, које оно и у другим државама даје — изнећу у току даљега излагања организацију оваквог одељења у полицијама: берлинској, хановеранској и још неких других вароши пруских; у бечкој и пештанској полицији, а тако исто поменућу како у том погледу стоји организација овога одељења у букурешкој и софијској полицији. На крају ћу изложити данашње стање тога питања у нас и практичне мере, које би се с погледом на изложене податке, имале предузети, да се и у нас установом тога одељења постигне одређени циљ.

I

Одељење за пријављивање становништва у берлинској полицији.

(Das Einwohnermeldeamt).

Још од 1810-те године установљено је у берлинској полицији одељење, које се старало о контролисању тачног и уредног пријављивања становништва.

Са шесто-годишњим прекидом (од 1830 до 1836 год.) оно постоји и данас као самостално полициско одељење.

Од данас је берлинска полиција издала доста наредаба о дужностима пријављивања грађана. Све су оне замењене последњом наредбом од децембра месеца 1904. год. која је и данас у снази. По тој наредби заснованој на закону од 1850. год. свако је лице у Берлину дужно да се, у извесном року, пријави полициској власти. Те дужности ослобођена су само ова лица: Посланици страних дужава са придодатим им персоналом, генерални консули оних држава, које са Немачком имају закључен трговински уговор — и сва лица која су у активној војној служби. Када је реч о војним лицима треба напоменути, да њихове фамилије нису од те дужности ни уколико ослобођене. Рок за пријављење је: 24 часа или 6 дана. Хотелски гости и лица, која одседају у приватне станове за један дан или више дана — пријављују се у року од 24 часа. Остала пријављена лица по приватним становима, па и она која се пресељавају из стана у стан, морају се пријавити полициској власти у року од 6 дана, не рачунајући ту дан досељења. Дужност пријављивања припада сопственику стана или његовом надзорнику. У последњем случају мора сопственик упутити о томе акт полицији са писменом изјавом његовога надзорника да он прима одговорност на себе за све обвезе, које су са тим правом надзора скопчане. Ово питање као и питање о року пријављивања различито је регулисано у разним местима Немачке, сходно њиховим локалним потребама. Пријављивање се врши по нарочито штампаним формуларима — пријавним листама — које се купују скоро у свакој мањој радњи.

Предаја листа врши се у полициским квартовима (Reviere), којих у Берлину има 106 на броју. Од три примерка, која се доносе у кварт, да се као обавезно задржавају у кварту а трећи се примерак са удареним печатом као реверс враћа доносиоцу. Она лица, која скоро свакодневно имају по које лице да пријаве, ради практичности, у место трећега примерка заводе имена пријављених у нарочиту књигу. У њој полиција за свако лице потврђује пријем печатом и датумом. Тако чине обично хотелијери и други сопственици великих станова.

Има три врсте листа за пријављивање, које се разликују садржајем и бојом.

(наставиће се)

В. Лазаревић.

ВАЖНОСТ ПРЕДСТАВКЕ
казнимога дела

Увод у истрагу по каквом казнимом делу увек сачињава представка казнимога дела од стране кога полицијскога органа.

Самим тим довољно је речено, колико је важности приписано представци казнимога дела и како јако може она да утиче исправном својом садржином на сам ток истраге и хватање учинилаца и њихових саучесника.

Представка казнимога дела може бити написана као у виду причања о самоме делу, али при том пре свега ваља задовољити захтеве у излагању и стилу.

а. *Прибирање и сређивање материјала.*

Пре но што се приђе писању саме представке казнимога дела, материјал мора бити потпуно прибран и ваљано сређен.

Ваља се помучити и разазнати саму ствар и све њене околности. При сазнавању полицијски чиновник никад не може бити довољно брижљив и обазрив; ни један факт не сме запостављати и занемаривати, па ма он изгледао и незнатан, јер никад не може унапред знати, од какве важности може он бити у току даље истраге.

Сваку сазнату ствар, у најважнијим деловима, полицијски чиновник мора одмах записати, и никада се не сме ослонити на памћење; необично добре услуге пружа чиновнику стенографија, ако је у могућности да се њоме послужи.

У пракси се мора претпоставити, да службеник зна теорију свога заната. Почетник при том мора се у свакој радњи лаћати позитивних законских прописа, пре но што би смео дати поуздан правац и започети рад; али и извежбан човек може лако пасти у грешку приликом свога рада уздајући се и сувише у своју спрему, извежбаност и способност.

У самој представци радње морају бити изложене потпуно природним током. Старија околност мора увек претходити млађој; дакле сређивање по времену мора бити апсолутно тачно.

У важнијим случајевима није рђава ствар, да се начини концепт представке казнимога дела. Да ли ће се, пак, у сваком казненом делу сачињавати концепт представке, зависи и од самих службених прописа појединих држава, али ми држимо, да би то увек ваљало чинити код преступа и злочина.

б. *Општа правила о садржини представке.*

Први и најважнији услов у свакој представци казнимога дела неоспорно мора бити истина. Истина је један од најбитнијих стубова друштва, и за то она мора бити за полицијскога чиновника нарочито света, пошто је његова егзистенција и намењена чувању истине и права.

Изузимајући сопствена посматрања, полицијски чиновник може се послужити истином у представци казнимога дела и релативно, т. ј. он износи као истину нешто, што су му други саопштили као истинито.

Кад се већ помисли на садржину представке казнимога дела — излагања соп-

свених опажања и сазнавања — онда се само од себе готово подразумева и друго потребно њено својство, а то је јасност. Јасна је она представка, код које су изрази, који су у њој употребљени, како сами, тако и скупу толико јасни, да се поуздано и лако могу схватити.

Јасност представке, у осталом, није никако општа, већ мора увек бити релативна, пошто услед потребне техничке садржине увек мора претпостављати код читаоца извесно знање, које оскудева свакоме.

Оба ова услова: истинитост и јасност сами од себе пружају тада потпуност и тачност, који су за представку казнимога дела такође неопходни.

Може случајно према овоме изаћи, да полицијски чиновник лако падне у ту грешку, да се сасвим изгуби у излагањима. То треба отклонити, јер је целисходна краткоћа у излагању душа сваке представке. Претерана скраћеност у излагању замрачује разумевање саме ствари и лако доводи у грешку, да се важнији моменти пропусте приликом излагања.

Целисходна краткоћа у излагању не сме бити ни оскудна ни претерана. За почетника је нарочито тешко да се уме наћи и да погоди како треба да начини представку, и за то је за њега боље да не прибегава скраћености у излагању: тако ће теже пасти у грешку. За све ово не могу се поставити никаква права правила, пошто се само праксом могу савладати и сазнати све тешкоће у начину и вештини излагања у представци казнимога дела.

Кратка је она представка, у којој није изостављено ништа што би могло крњити целину, а целисходна краткоћа влада онда, ако ништа није пропуштено, што би било неопходно за потпуност представке казнимога дела.

У представци не ваља отежавати прегледност дугим одсецима и ставовима, а треба бити штедљив са тешким и нелагодним изразима; у колико је могуће, морају се са свим избегавати стране речи.

Прегледност представке неоспорно потпомаже примена табела.

в. *Табеле (Прегледи).*

Табела је кратко систематско излагање догађаја.

Табела сачињава преглед свеколикога стања ствари; она даје размеру, у ком се реду ово или оно допуњује и за то може бити најразноврснија. Табела може бити, н. пр. о кретању једнога човека у току извесног времена, о одлажењу једне ствари из својине једнога у својину других лица, о посматрањима разних сведока о истом или о разним догађајима.

Ове се табеле израђују или у дужину или у ширину. Из практичних разлога за представке казнимих дела најбоље су прве, пошто се друге теже могу примењивати.

Ако се употребљују прве табеле — по дужини — на њима има подврста, и оне се никако не смеју стављати непосредно једна под другу, већ се сваки члан појединога одељка мора стављати у засебну линију по дужини према важности својој, нпр.

А . . . . . .
I . . . . . .
а) . . . . . .
б) . . . . . .
II . . . . . .
а) . . . . . .
б) . . . . . .
Б . . . . . .

Код табела које иду по ширини ради се према особитим околностима на начин као код генеалошких табела; тако се исписују од главнога дела понаособ све радње које су му претходиле и које су од њега произашле, доводећи их тако у систематски ред, како би истеднику послужиле ради прегледности и лаког оријентисања.

г. *Остало.*

Остале ствари у спољњем облику представке казнимога дела и свестраности излагања, формулари и закључци о целоме находу не могу се овде свестрано излагати нити им можемо давати неки општи вид, пошто они зависе од прописа појединих власти и закона у разним државама.

Један од важних захтева у овом раду полицијских чиновника, јесте и правопис. Свака погрешка у написима остаје непромењена и у читаоца изазива сумњу о интелигенцији писчевој. Такође је важна и интепункција, пошто и са њене нетачности могу произаћи забуне и неразумевања.

Леп и јасан рукопис такође је за препоруку код полицијских чиновника. Већ и иначе то лепо утиче на читаоца, али кад се има у виду, да тај први рад у истрази бива тако дуго употребљаван и често читан, да је највећма изложен опасности, да се може делимице губити, бледети и замрљати, онда је свакако врло тешка ствар, ако је рукопис у представци био још и нечитак и нејасан. Отегнут и развучен рукопис тако исто задаје муке читаоцу.

Са свим се морају избегавати радирања, скраћивања, прецртавања и крмачења на сваком акту који спада у истрагу, а још нарочито тамо, где се ствар тиче битне садржине представке, јер у томе увек може разумети алкавост чиновника, па отуда и непоузданост садржине самога написа.

Напомене у описивању постојања дела.

а. *У опште.*

Quis, quid, ubi, qvuibus, auxiliis, cur, quomodo, quando?

„Ко, шта, где, чиме, зашто, како и кад?“

Ова стара, златна правничка изрека мора служити свакоме полицијскоме чиновнику као звезда водиља у његовом раду на истраживању злочина, па ће свакако успети да многу грубу грешку избегне, ако и у свакој представци казнимога дела увек има у виду свих седам ових питања.

На овоме ћемо месту изложити само, којим редом и којим путем ваља да греде полицијски чиновник служећи се одговарањима на ова питања у писању саме представке казнимога дела.

1. Ко? (Особени знаци окривљенога; ако није познат по имену, по могућству што тачнији његов опис).
2. Шта? (Врста казнимога дела, с погледом на доцнија излагања под б, нарочито има ли отежавајућих околности; код крађа, превара, колика је штета, пошто од тога често зависи надлежност за суђење.)
3. Где? Када? (Место и време извршења дела.)
4. Чиме? Како? (Начин извршења и средства, оруђа, којима је дело извршено.)
5. За што? (Мотиви за дело.)

Даље је према стању појединих случајева потребно поменути и ове околности.

6. Да ли је претходило какво притварање и да ли је претила каква опасност?
7. Сведоци и друга доказна средства (види 4).
8. Остале околности, које полицијски чиновник, према целокупном стању, налази да ваља истаћи.

б. *Посебно.*

Свако казнимо дело има своје нарочите ознаке, које полицијски чиновник мора познавати, па да може себи створити претходну одлуку у раду на самој представци казнимога дела. При том долазе још у сваком случају различите радње, које према побудама, личностима, начину и свему осталом представљају само дело у блажој или тежој форми, те се с тога неизоставно морају тачно изложити. Имајући у виду све што смо изложили, никада се не сме ићи тако далеко, да полицијски чиновник и без потребе намеће свој лични суд и увлачи га кроз целу представку казнимога дела.

Од колике су важности објашњења свих ознака и својстава код различних појединих казнимих дела, као и о начину описивања и цењења постојања дела проговорићемо у засебноме чланку који ћемо пропратити примерима из праксе.

по нем. **Д. В. Ђ.**

ПОУКЕ И УПУТИ

Општински пуномоћник не може изјавити жалбу противу решења општинског суда, чији је пуномоћник

По одлуци Државног Савета, на жалбу извесног лица, што му општина београдска наплаћује трошаринску таксу на кобасице, које у вароши производи и продаји излаже, Министар финансија препоручио је суду општине београдске, да га ослободи од плаћања ове таксе.

Општински суд поступио је по овоме, и решењем својим од 23. децембра 1904. године АБр. 2755., известио дотично лице.

Противу овога решења општинског суда, општински пуномоћник изјавио је жалбу

Министру финансија, тражећи, да Министар поништи то решење, као противно закону.

Налазећи, да се општина преко свога пуномоћника, не може жалити противу својих сопстених решења, — Министар је решењем од 8. маја 1905. године ПрБр 9284., а у смислу чл. 199. царинског закона, одбацио поменуту жалбу општинског пуномоћника, као од ненадлежног лица поднесену.

Противу овога решења пуномоћник општине београдске изјавио је жалбу Државном Савету, у којој је навео, да решење Министрово не одговара закону с тога, што министар није био овлашћен ни једним законским прописом, да се у опште упушта у расматрање овога трошаринског предмета: а сем тога, да не стоји ни разлог у ожалбеном Министровом решењу, да се општински пуномоћник не може жалити противу одлука општинског суда, пошто је и то предвиђено у пуномоћију, које му је општина издала.

Државни Савет нашао је, да је ожалбено решење Министрово, с обзиром на чл. 158. закона о општинама, правилно и закону сообразно, па га је с тога, одлуком својом од 2. децембра 1905. године № 8663., на основу чл. 26. закона о пословном реду у Државном Савету, и чл. 201. царинског закона, одобрио, а жалбу општинског пуномоћника одбацио као неумесну.

Министар народне привреде није надлежан, да улази у оцену питања судске природе, — питања о могућности или немогућности продаје селских утрина, путем јавних продаја, за дугове села, и да као ненадлежан, противно §§ 489. и 507. грађанског судског поступка, одузима могућност полицијској власти, да пише суду за издавање тапије купцима, кад је дотична продаја судским путем одобрена, и на тај начин извршном постала.

Село Берање водило је са селом Сираковом код пожаревачког првостепеног суда спор око утрине, који је на крају свршен у корист села Берања, и извршном пресудом Апелационог Суда од 18. марта 1880. године № 6341. пресуђено је, да село Сираково уступи селу Берању половину своје утрине, и да му плати, на име оштете, због неуживања половине утрине по 1. # цес. од ланца годишње, и то од 1. новембра 1874. године, па до извршења пресуде.

Кад је ова пресуда поднесена полицијској власти на извршење, пуномоћници села Сиракова нису допустили, да се за ову осуду продаје сеоска утрина, већ су по закључку сеоског збора понудили, да овај дуг отплате у почасним отплатама. Пошто пуномоћници села Берања нису пристали на ову понуду, полицијска власт извршила је продају целе сираковачке утрине, и исту су купили пуномоћници села Берања за берањску општину. Ова продаја одобрена је и од Касационог Суда, и иста постала извршном.

После овога, пуномоћници села Сиракова обратили су се молбом Министру народне привреде, и молили га за наређење, да се општини берањској не издаје тапија на купљену утрину, и ако је продаја оглашена за извршну, јер судови су ценили и могу ценити само уредност продаје по прописима грађанског судског поступка, а питање о заштити јавних права не долази у опсег административних власти, власти за чување јавног права и поредка. Позивајући се на чл. 85. тада важећег Устава и чл. 66. закона о општинама, по коме се продаја и отуђење општинских добара не може учинити без претходног одобрења Државног Савета, изјавили су, да ни извршна власт, па ни првостепени суд, није водио рачуна о овоме законском наређењу, ма да су по званичној дужности били дужни, да на то мотре, пошто је продато имање јавно добро.

Министар народне привреде, ценећи у овом случају питање, да ли се може утрина општине сираковачке отуђити, по извршеној продаји уступити и купцу (општини берањској) тапија издати. — нашао је, да је општинска утрина, по природи својој, неопходна општини сираковачкој за испашу стоке њених сељака, а у циљу трајног газдинства, пошто су оваква добра заједничка (колективна) својина и по постанку своме имају карактер шумског земљишта, и као таква. по чл. 2. у вези са чл. 18. и 86. закона о шумама, подлеже надзору Министарства народне привреде, — па је решењем својим од 22. априла 1904. године ШБр 4656., као надзорна и државно-привредна власт, одлучио: да не може одобрити издавање тапије с тога, што продата утрина није некретно добро једног приватног (физичког лица), већ је оно добро општинско, које има карактер привредни, и што се по наређењу чл. 161. Устава и по тач. 3. чл. 33. закона о општинама има о томе да саслуша збор грађана општине сираковачке. а по томе тражи за отуђење одобрење од Државног Савета. Тек кад се у свему испуне наведени законски и уставни прописи, онда ће и Министар народне привреде дати свој пристанак, а све дотле извршна власт нити може, нити сме тражити издање тапије од суда, који има да цени, и по закону и по Уставу, јесу ли све законске формалности испуњене за издавање тапије.

Противу овога решења пуномоћници општине берањске, изјавили су жалбу Државном Савету, и у њој навели, да је решење Министрово неправилно, јер пошто је продаја постала извршном, то се иста не може ништити решењем Министровим, тим пре, што се Министар није требао ни упуштати у решавање овога предмета. Општина сираковачка могла је се користити правом по § 455. грађанског судског поступка, а кад то она није учинила, онда је продаја постала извршном и не може се обарати и ништити ни по ком законском пропису.

По овој жалби, Државни Савет, нашавши, да је Министар ожалбеним решењем прекорачио границе своје надлежности, поништио је то решење, одлуком својом од 9. новембра 1905. године Бр. 8149., као неправилно из ових разлога:

Као што се из акта види, полицијска власт среза рамског, изложила је продаји утрину села Сиракова у цељи наплате потраживања села Берања од села Сиракова по извршној пресуди Апелационог Суда од 18. марта 1880. године № 6341.

По § 501. и 502. грађанског судског поступка, суд је надлежан, да цени питање о уредности јавних продаја, па следствено томе и питање: да ли је се полицијска власт огрешила о закон, кад је за наплату дуга села Сиракова узела у попис и изложила продаји селску утрину.

Па како је продају ову по изјављеној жалби сељана села Сиракова оснажио првостепени суд, па то решење одобрио и Касациони Суд, и на тај начин решење судско постало извршно, то Министар није имао ослонца у закону, да по тражењу сељана села Сиракова улази у оцену питања судске природе, — питања о могућности или немогућности продаје селске утрине за дугове села, и да као ненадлежан, противно §§ 489. и 507. грађанског судског поступка, одузима могућност полицијској власти, да пише суду за издавање тапије купцима.

Позивању Министровом у ожалбеном решењу на чл. 33. тач. 3. закона о општинама и чл. 161. Устава нема места, пошто ови прописи предвиђају случај отуђења непокретног имања општинског по одлуци зборској и одобрењу Државног Савета, а тај случај није овде, нити се из ових одредаба може изводити надлежност Министра, да улази у оцену питања о отуђењу селских и општинских утрина путем јавних продаја.

Противу одлуке, којом општински одбор одређује заступника председнику, нема места жалби Државном Савету

Милан Симић, одборник општине Узовничке, изјавио је жалбу Државном Савету противу одлуке одбора општинског од 25. октобра 1905. године Бр. 2104., којим је одређен заступник председнику суда.

Државни Савет нашао је: да се жалитељ са овом жалбом ненадлежно Савету обратио, јер, по чл. 152. закона о општинама, противу одлука одбора општинског може се изјављивати жалба само непосредној надзорној власти. Па како овде није ни који други сдучај из чл. 48. саветског пословника, то је одлуком својом од 18. новембра 1905. године Бр. 8363. одбацио жалбу као ненадлежној власти поднесену.

М. В.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Криминална збирка рукописа. — Бечка полицијска управа у своме криминалном одељку од скора је увела једну новину, која ће фалсификаторима и разним другим по имовну сигурност опасним индивидуама за времена препречити успехе у њиховим занатима. Та се новина састоји у збирци рукописа разних варалица и фалсификатора најразличитијих категорија. Та се збирка у опште распростире на »хохштаплере«, даље на особе, које лажним поруџбинама измамљују робу од трговаца, на лажне младожење, фалсифика-

торе чекова и меница, швиндлере који купе прилоге за добротворне цели, професионалне просјаке, који путем писама обављају свој занат и још многе људе из области варалиштва.

У свима својим пословима професионалне варалице у могућности су да измене и свој изглед, име, одело и остало, али код свих тих метарморфоза природно је да вараличин рукопис остаје непроменљив за извесан број година старости. На томе факту и почива ова нова установа. Тиме је, главно казано, да ће се од сада, уз помоћ ове збирке, брзо и поуздано моћи проналазити писци и творци разноврсних написа, који буду предавани полицији ради расправе. И ако је ова установа тек од скора почела функционисати, бечкој је полицији већ пошло за руком, да има приличну збирку оригиналних рукописа многих чувених варалица и фалсификатора.

Дечји иступи. — Познато је колико муке задају деца родитељима и полицији, када западну у рђаво друштво. Први иступи њихови, казними по закону, ретко кад да бивају кажњени, јер је у полиције увек меко срце наспрам таквих иступника. На врло срећну, и у исто време успешну мисао дошла је полициска власт једне средњенемачке вароши. Буде достављено какво дете — рецимо због мучења животиња — полиција нареди да дође с њиме и његов отац, и тамо упитају оца, хоће ли да плати за своје дете неку осетну новчану казну, или хоће да га одмах ту на лицу места, пред свима њима добро избатина. Готово без изузетка родитељи су се увек решавали на ово последње. Ударци су падали. Срам се осећао и на родитељу и на детету. Но свакако да није остајало само на томе; родитељи су код куће дали деци још коју порцију батина за онакав срам, који су претрпели пред влашћу. Но то је имало успеха. Статистика дечјих иступа у тој вароши у току кратког времена, сасвим је умалила. Родитељи су боље пазили на децу, а деца више презала од грешака.

Очни капци после смрти. — Како медицинске новине The Lancet износе, према стању очних капака код мртваца може се увек закључити, да ли је мртвац од туђе руке умро, или је свршио услед несрећног случаја или се сам убио. То изводе и по овоме случају. Један пре више дана нестали човек нађен је као леш у једној реци. Могло се помишљати на самоубиство или несрећни случај, да му нису очни капци били сасвим заклопљени. Као што је на једном ранијем лекарском конгресу у Паризу закључено, очни капци, а и уста, већином остају отворени приликом умирања; али увек код смртних случајева на пречац. Но како врло често искљештене очи убијенога изазивају ужасан страх у убице, то се он ретко кад не потруди заклопити их, и онда, ако природна смрт није у питању, већ само смрт произведена туђом руком, сопственом руком или несрећним случајем, сме се са сигурношћу закључивати о насилној смрти, ако је леш нађен са заклопљеним очима. Пошто капци врло брзо подлежу мртвачкој укочености, то је њих могуће затворити само непосредно одмах после наступеле смрти.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Божидар Савић, који се издавао као трговачки агенат у Београду, извршио је више превара па је побегао. Препоручује се свима полиц. и општинским властима, да за њиме трагају и у случају проналаска одмах о томе известе Управу града Београда с позивом на Бр. 45101.

Благоје Нинић, столарски раденик, има да одговара код кварта палилулскога за утају. Он је стар 35 година, средњег раста, плав, прилично развијен, великих смеђих бркова, пуне браде. Позивају се све полицијске власти, да за Благојем трагају и пронађеног спроведу кварту палилулском Управе града Београда с позивом на Бр. 13173.

Непознат крадљивац на дан 17. пр. м-ца из стражаре стоваришта соли у Радујевцу украо је једну пушку «маузерку» под Бр. 203, на којој у горњем крају магацина пише «Управа Монопола», и једну обичну пушку капислару. Нека полицијске и општинске власти обрате пажњу на покрадене пушке и за крадљивцем трагају, а о резултату известе начелника среза крајинског с позивом на Бр. 14017.

Магдалена В. Белића, удова, извршила је крађу ствари у Параћину, па је са својом ћерком отпутовала пут Београда. Магдалена је стара 60 година, средњег раста, добро развијена плава. Скреће се пажња властима, да у случају проналаска упуте Магдалену начелнику среза параћинског с позивом на Бр. 25492.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

На дан 17 прошлог м-ца, око 5 часова по подне, убијено је једно непознато лице у атару села Рогаче, испод Космаја, а у месту званом «Макоте». Убијени има 24—26 год., висок је 180 см, у лицу је плав и рошав од великих богиња. Од одела имао је: плаву војничку шајкачу, нов грудњак, стари сукнени гуњ с рукавима а такве и чакшире, на оба колена подеране, нову памучну кошуљу, и на ногама поцепане опанке и скоро нове чарапе. До сада вођеном истрагом није се могао утврдити идентитет убијеног, на с тога начелник среза космајског моли сваког оног, који би о овом лицу што више знао, да му то одмах достави с позивом на акт Бр. 19491.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ноћу између 18. и 19. новембра прошле године извршено је у Софији разбојништво са троструким убиством над тамошњим адвокатом Светозаром Димитровом, његовом сестром и његовом служавком.

Софиска полиција успела је према опису и другим осталим траговима да ухвати двојицу учасника у овим грозним делима, који су по народности Мађари, а трећи, прави кривац, по имену **Владимир Стојановић,** слуга убијеног адвоката Димитрова, побегао је незнано куда.

О овоме је одмах телеграфски извештена Управа града Београда, а по том и наше министарство унутр. дела, те је за Владимиром свуда расписато тражење, али о њему није било никаква трага све до 23. пр. м-ца. када су га турске власти као скитницу пребациле са његовим другом **Божидаром Ђорђевићем** код Ристовца, где су га наше пограничне власти по распису познале и спровеле Управи гр. Београда.

На своме саслушању код Управе изјавио је од прилике следеће:

Родом је из Обреновца, где има три брата и матер. Отац му се звао Ђока Стојановић, зидар, који је умро у смедеревској болници још 1885. год.

На Убу код неког Илије Н. изучио је, вели, ћурчиски занат, али при њему није остао, већ је отишао и ступио у службу као сеиз и јахач у државној ергели у Добричеву; тамо је провео три године, од којих је једну — 1899 — годину провео при пастувској станици у Богатићу, а другу — 1900 — у Петровцу.

По том је отуд изашао и служио нешто овде при општој државној болници као кочијаш, а нешто у Обреновцу код Мите Марковића, трг. тамошњег. Последње време проводио је путујући по тркама и надничећи.

Овога лета отишао је у Чачак на трке, у којима је узео учешћа и добио, вели, трећу награду.

Из Чачка се реши да иде у Бугарску на трке, те тамо и пође. Кад је дошао у Крушевац упозна се са неким Јаношем, мађарским војним бегунцем, а по том оде у Ниш, где ступи у циркус „Кратер“, који се у то време тамо бавио, и то као момак код коња. Са тим циркусом оде у Софију и остане у њој месец дана, па онда изађе и погоди се као кочијаш код софиског адвоката *Светозара Димитрова*.

Чим је ступио на ново место нашао је се у вароши са Јаношем, својим познаником из Крушевца, склопи с њиме ново познанство и пријатељство, те се ускоро договоре да газду убију и опљачкају. Буде уговорено за ноћ између 18. и 19. новембра пр. године.

Тога вечера Јанош са још једним својим другом, див. слугом, дође код Владимира око 7 сати и склони се у његову собу, где им је он набавио вина и частио их. Адвокат је око $7^1/_2$ сати дошао кући и вечерао, а по том, пре но што је легао, отишао је у нужник и по обичају отуд навратио у шталу да обиђе коње.

Знајући за ову навику адвокатову, ова три зликовца прикрила су се у штали и кад је он тамо ступио они га склептају и убију ножем и будаком.

Пошто су узели што су при њему нашли пођу у његове одаје. Тада је куварица, чувши лупу, изашла да види шта је, те је један од зликоваца удари будаком по глави, од чега, сиротица, остаде на месту мртва.

Прво ђу у собу где је спавала адвокатова сестра, девојка, која је била још будна, али је лежала у кревету, и тек што је пренеражена њиховом појавом узвикнула: „Како је то?“ добила је будак у главу, од кога није ни зенула.

По том су претресли целу кућу, па како пара нису нашли, узму кључеве од касе, која је стајала у канцеларији у другој згради у вароши.

Како је кључ од те канцеларије носила са собом нека девојка, која ју је чистила и пи-

сала на машини, то су они оставили да у канцеларију оду сутра дан кад је девојка отвори, те да им то чекање не би било досадно оду у циркус да гледају представу, као да су извршили какво богоугодно дело, а по свршеној циркуској представи оду у проститутску радњу, у којој су зору дочекали.

Отуд дођу у једну кафану преко пута адвокатове канцеларије, где су очекивали на долазак девојке, па када је она дошла и канцеларију успремила, Владимир са једним од она друга два зликовца оде тамо и онда се представи као раденик шећерне фабрике, који тражи да га адвокат у некој његовој ствари заступа, па је ту сврати да напише у чему је ствар, па ту педуљу, да му Владимир носи.

Да би одстранили девојку, коју због уличних пролаза нису могли убити, и добити времена да отворе касу и новац покупе, пошљу је да у кафани поручи две кафе и таман када су отварали касу девојка је се вратила, те нису могли новац покупити. Владимир ју је по том слао да купи месо, али изгледа да је она видела да ту нису чиста посла, те није хтела ићи. Тада онај доврши, токорсе, писање и писмо преда Владимиру да носи господину, па онда оду обојица без плена.

Владимир као познат одмах је сео на воз и дошао до Цариброда, а одатле до Пирота пешке, па ту опет сео на воз и возио се до Ниша, одакле је такође продужио пешке за Београд.

При самом улазу у варош сретне га његов земљак Божа Ђорђевић, скитница, који му каже да га полиција тражи, а и новине су о њему писале, те се договоре и одмах пођу за Турску у намери да се тамо потурче и живе.

Пођу на Обреновац, на Уб, Ваљево, Косјерић, Пожегу, Ивањицу и на Јавору прећу границу и предаду се аскерима са изјавама да хоће да се потурче. Ови су сумњали у њих да нису комите, те су их спровели под стражом најпре у Сеницу, по том у Нови Пазар, Митровицу, Вучитрн, Приштину, Феризовић, Крчаник, док на послетку нису приспели у Скопље, где су изведени пред валију, коме су такође изјавили да хоће да се потурче и у Турској се стално настане «због партијског гањања у Србији.»

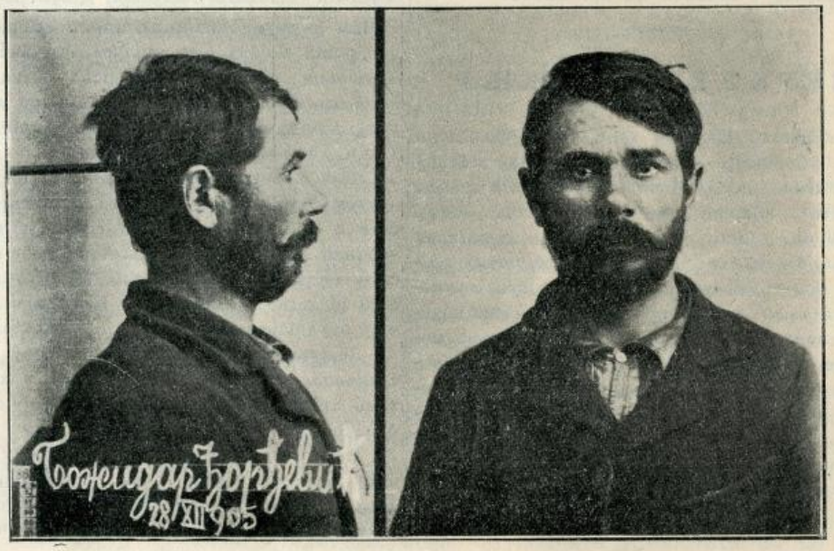

Сазнавши за ово један чиновник нашег конзулата отишао је до њих и одвраћао их од те намере, но они је нису никако хтели напустити, те су на интервенцију конзулата враћени после неколико дана обојица у Србију.

На српско-турској граници у Ристовцу познали су Владимира по имену наше пограничне власти, те су обојицу спровеле Управи града Београда, где су стављени под кривичну истрагу и у притвор, и то Владимир за разбојништво са убиствима, а Божа што за Владимира није јавио власти, већ га склањао и радио да избегне заслужену казну.

И ако је српски поданик, Владимир се боји да не буде издат бугарским властима, преклињући да се не враћа у Бугарску. Шта више једном је притворенику изјавио, да ће на послетку, ако га баш буду хтели издати бугарским властима, признати једно разбојништво извршено код нас над неким председником општинским, но од тога је се тргао по свој прилици кад је сазнао од других да не може бити издат. Међутим врло је вероватно да има и код нас какав злочин, јер би тешко могао овако од један пут постати тако ужасан зликовац.

У тој цељи се и износи његова фотографија, не би ли ко у њему познао човека, који је и код нас извршио какав злочин, о чему треба одмах да извести Управу града Београда.

У истој тој цељи износимо и фотографију Владимировог садруга и земљака **Божидара Ђорђевића,** јер и његов прелазак у Турску и намера за турчењем претпоставља какав злочин, чију је одговорност овим хтео избећи.

И он је родом из Обреновца и до 1901. год. са једним прекидом од месец и по дана, које је провео у Бугарској, био је у војсци у Ваљеву, Неготину, Кладову, Зајечару и Књажевцу, када је као наредник због неисправности кажњен и оптужен. Од тада је, вели, тумарао из места у место, пијанчећи и радећи кад је морао и где је налазио каквог рада, а највише је провео у Шапцу и Обреновцу.

Као разлог свом одласку у Турску наводи своје рђаво материјално стање, које је мислио да побољша на тај начин, што би се потурчио у Турској, па би се тамо негде у Азији, куда потурчењаке упућују, оженио са каквом богатом туркињом и на тај начин нашао хлеба без мотике!...

Ну овако идеалне снове могу имати само малолетни младићи, а никако тридесетогодишњаци као овај Божидар, већ ће по свој прилици да и он има на души какав злочин.

Са тога се моле све власти као и приватва лица, да јаве Управи града Београда ако шта знају о њима.

У извештају о кретању криминалитета за месец октобар 1905. год. изнето је, да је у срезу *драгачевском* извршено једно разбојништво. Према накнадним извештајима ово је разбојништво извршено у срезу **љубићском** на путу Чачак — Крагујевац, више села Бреснице, над Дамњаном Царевићем, рабацијом из Горачића у срезу *драгачевском*.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, *Душан Б. Јелимић*

БРОЈ 2. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 8. ЈАНУАРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара прве класе среза власотиначког, Косту Крстића, среског писара исте класе у пенсији;

за писара друге класе среза ариљског, Божидара Петровића, бившег среског писара исте класе;

за писара прве класе управе вароши Београда, Душана Јеремића, бившег среског писара;

за писара прве класе начелства округа врањског, Милорада Петровића, писара треће класе управе вароши Београда;

за вршиоца дужности писара среза пожаревачког, у рангу писара начелства друге класе, Милана Глигоријевића, вршиоца дужности писара среза жичког, у рангу писара начелства исте класе, — по молби;

за писара друге класе начелства округа ужичког, Танасија Танасијевића, писара исте класе начелства округа крагујевачког, — по молби;

за писара друге класе начелства округа крагујевачког, Димитрија Атанацковића, писара исте класе начелства округа ужичког, — по молби; и

за вршиоца дужности писара среза жичког, у рангу писара начелства друге класе, Светозара Поповића, практиканта среза алексиначког — све по старом закону

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. децембра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Ђорђе Илић, секретар прве класе начелства округа смедеревског;

Танасије Божић, секретар друге класе начелства округа крајинског; и

Павле Ђорђевић, секретар друге класе начелства округа врањског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, ставе у пензију, која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. децембра 1905. г. у Београду.

Указвм Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дел, решено је:

да се Јевти Ћирићу, вршиоцу дужности писара среза ресавског, у рангу писара начелства прве класе, — уважи оставка коју је на државну службу поднео.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. децембра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Иван Ђонић, начелник прве класе среза звишког; и

Милош Васовић, вршилац дужности писара среза параћинског, у рангу писара начелства друге класе, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. децембра 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

у округу ваљевском:

за начелника треће класе среза колубарског, Ђорђа Матића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

у округу крајинском:

за начелника треће класе среза брзопаланачког, Николу Ђуричића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

за начелника треће класе среза кључког, Димитрија Грудића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

за начелника треће класе среза крајинског, Савка Дукањца, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

за начелника треће класе среза поречког, Војислава Марјановића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

у округу крушевачком:

за начелника треће класе среза расинског, Тихомира Гвозденовића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

у округу моравском:

за начелника треће класе среза деспотовачког, Живојина Манојловића, вршиоца дужности начелника среза рачанског у рангу секретара начелства друге класе;

у округу нишком:

за начелника треће класе среза сврљишког, Јована Илића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

у округу пиротском:

за начелника треће класе среза нишавског, Тихомира Миланковића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

у округу подринском:

за начелника треће класе среза азбуковачког, Љубомира Кнежевића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

у округу пожаревачком:

за начелника треће класе среза пожаревачког, Борисава Милосављевића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

у округу рудничком:

за начелника треће класе среза љубићског, Милана Доронтића, вршиоца дуж-

ности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

у округу смедеревском:

за начелника треће класе среза орашког, Милана Пантелића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

у округу тимочком:

за начелника треће класе среза зајечарског, Косту Ђорђевића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

у округу топличком:

за начелника треће класе среза косаничког, Љубомира Јосифовића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

за начелника треће класе среза прокупачког, Милорада Јовановића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе.

у округу ужичком:

за начелника треће класе среза златиборског, Милорада Смиљанића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

за начелника треће класе среза пожешког, Благоја Радовановића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

у округу чачанском:

за начелника треће класе среза моравичког, Стевана Каначког, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе, све по новом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31 децембра 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

у начелству београдском:

за секретара треће класе Милана Трпковића, секретара друге класе истог начелства;

у начелству крагујевачком:

за секретара треће класе Светислава Јелчића, секретара друге класе истог начелства;

у начелству крушевачком:

за секретара треће класе Мијаила Гудовића, секретара друге класе истог начелства;

у начелству моравском:

за секретара треће класе Илију К. Николајевића, секретара друге класе истог начелства;

у начелству рудничком:

за секретара треће класе Милорада Матића, секретара друге класе истог начелства;

у начелству тимочком

за секретара треће класе Љубомира Јодића, секретара друге класе истог начелства;

у начелству топличком:

за секретара треће класе Косту Стојановића, секретара друге класе истог начелства, све по новом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. децембра 1901. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара прве класе начелства округа врањског д-р. Љубомира Мајсторовића, вршиоца дужности члана управе вароши Београда, у рангу секретара начелства друге класе, — по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. децембра 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писаре прве класе Министарства унутрашњих дела: Александра Јов. Кузмановића и Добривоја Бакића, писаре друге класе истог Министарства; и

за писара треће класе Министарства унутрашњих дела, Милана Ф. Александрића, писара четврте класе истог Министарства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. јануара 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

у округу београдском:

за полициског писара друге класе среза врачарског, Живојина К. Рашковића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полициског писара треће класе среза врачарског, Мијаила Штуловића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полициског писара друге класе среза грочанског, Николу Марића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полициске писаре прве класе среза грочанског: Владимира Војковића и Адама Адамовића, писаре друге класе истог среза;

за полициског писара треће класе среза колубарског, Душана Живковића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полициског писара друге класе среза колубарског, Павла Јевтића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полициског писара прве класе среза космајског, Милана Комарчевића, писара друге класе истог среза;

за полициског писара прве класе среза космајског, Милована Јовановића, писара друге класе истог среза;

за полициског писара треће класе среза космајског, Радомира Матића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полициског писара друге класе среза посавског, Сретена Трифковића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полициског писара треће класе среза посавског, Милана М. Рајковића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

у округу ваљевском:

за полициске писаре прве класе среза ваљевског: Ђорђа Банићевића и Василија Б. Алексића, писаре друге класе истог среза;

за полициског писара треће класе среза ваљевског, Стевана Ј. Николића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полициске писаре друге класе среза колубарског, Илију Глишића и Душана Милићевића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полициског писара треће класе среза колубарског, Драгића Пауновића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полициског писара прве класе среза подгорског, Светислава Пепића, писара друге класе истог среза;

за полициског писара треће класе среза подгорског Владимира Костића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полициског писара друге класе среза посавског, Добривоја Костића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полициског писара прве класе среза тамнавског, Јовицу Вукосављевића, писара друге класе истог среза;

за полициског писара друге класе среза тамнавског, Стевана Петровића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полициског писара треће класе среза тамнавског, Димитрија Николића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

у округу врањском:

за полициске писаре треће класе среза власотиначког: Стојана Живковића и Милића Боричића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полициског писара друге класе среза јабланичког, Михаила Антонијевића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полициске писаре треће класе среза јабланичког: Димитрија С. Тасића и Владимира Ст. Јовановића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе

за полициске писаре прве класе среза лесковачког: Живана Константиновића и Ђорђа Матејића, писаре друге класе истог среза;

за полициске писаре друге класе среза лесковачког: Стевана Пантића и Милана Спасића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицискога писара треће класе среза масуричког, Радомира Лазића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицискога писара прве класе среза пчињског, Станка Николића, писара друге класе истог среза;

за полицискога писара друге класе среза пчињског, Ђорђа Јотића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицискога писара друге класе среза пољаничког, Ђорђа Б. Церовића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе:

у округу крагујевачком:

за полицискога писара прве класе среза гружанског, Живка Р. Лазаревића, писара друге класе истог среза;

за полицискога писара треће класе среза гружанског, Војислава Николића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицискога писара друге класе среза јасеничког, Николу Милосављевића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицискога писара треће класе среза јасеничког: Светислава Ж. Јанковића и Радомира Јојића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицискога писара прве класе среза крагујевачког, Владимира Животића, писара друге класе истог среза;

за полицискога писара друге класе среза крагујевачког, Светислава Ј. Марковића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицискога писара прве класе среза лепеничког: Драгомира Б. Костића и Радомира П. Васиљевића, писаре друге класе истог среза;

у округу крајинском:

за полицискога писара треће класе среза брзопаланачког, Љубомира Ж. Јовановића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицискога писара прве класе среза кључког, Милана Радуловића, писара друге класе истог среза;

за полицискога писара треће класе среза кључког: Радосава Недића и Михаила Алексића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицискога писара друге класе среза крајинског, Драгутина Радовановића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицискога писара треће класе среза крајинског, Младена Ивановића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицискога писара друге класе среза неготинског, Јована Симића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицискога писара прве класе среза поречког, Драгољуба Новаковића, писара друге класе истог среза;

за полицискога писара треће класе среза поречког: Димитрија Игрошанца и Ратољуба Михаиловића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

у округу крушевачком:

за полицискога писара треће класе среза жупског: Драгомира Нешковића и Велимира Савића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицискога писара прве класе среза ражањског, Косту Протића, писара друге класе истог среза;

за полицискога писара треће класе среза ражањског, Милутина Ивковића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицискога писара прве класе среза расинског, Игњата Ранчића, писара друге класе истог среза;

за полицискога писара друге класе среза расинског, Живка Павловића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицискога писара треће класе среза расинског, Милорада Ивановића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицискога писара прве класе среза трстеничког, Стевана Марјановића, писара друге класе истог среза;

за полицискога писара треће класе среза трстеничког, Милорада Миловановића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

у округу моравском:

за полицискога писара прве класе среза беличког: Ђорђа Костића и Младена Банића, писаре друге класе истог среза;

за полицискога писара треће класе среза беличког, Спиру Радивојевића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицискога писара друге класе среза деспотовачког, Василија Николајевића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицискога писара треће класе среза деспотовачког: Гаврила Николића и Милутина Кокановића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицискога писара прве класе среза левачког, Данила Тричковића, писара друге класе истог среза;

за полицискога писара друге класе среза левачког, Светозара Поповића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицискога писара друге класе среза левачког, Михаила Поповића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицискога писара прве класе среза ресавског, Мијаила Милићевића, писара друге класе истог среза;

за полицискога писара друге класе среза ресавског, Милана Ј. Миливојевића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицискога писара треће класе среза темнићског, Андру Весовића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

у округу нишком:

за полицискога писара прве класе среза алексиначког, Милоја Лешјанина, писара друге класе истог среза;

за полицискога писара треће класе среза алексиначког, Милана Кузмановића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицискога писара прве класе среза бањског, Живојина Б. Степановића, писара друге класе истог среза;

за полицискога писара друге класе среза бањског, Милована Тадића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицискога писара треће класе среза бањског, Боривоја М. Алексића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицискога писара треће класе среза моравског, Крсту Петровића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицискога писара прве класе среза нишког: Тодора М. Тодоровића и Живка Живковића, писаре друге класе истог среза;

за полицискога писара треће класе среза нишког Николу С. Вељковића, вршиоца дужности писара истог среза, у рангу писара начелства друге класе;

за полицискога писара друге класе среза сврљишког, Драгомира Крстића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

у округу пиротском:

за полицискога писара треће класе среза белопаланачког, Милорада Ј. Ристића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе:

за полицискога писара треће класе среза лужничког, Цветка Петровића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицискога писара друге класе среза нишавског, Стојана Ј. Ђорђевића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицискога писара треће класе среза нишавског, Милована Илића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

у округу подринском:

за полицискога писара прве класе среза азбуковачког, Петра Милићевића, писара друге класе истог среза;

за полицискога писара треће класе среза азбуковачког, Николу Кустурића, вршиоца дужиости писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицискога писара прве класе среза јадранског, Драгољуба Јовичића, писара друге класе истог среза;

за полицискога писара друге класе среза јадранског, Светислава Драговића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза јадранског, Милоша Антонића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара прве класе среза мачванског, Драгољуба Ђ. Јовановића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза мачванског, Симу Николића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полициске писаре треће класе среза мачванског: Јована Алексића и Драгослава Костића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полициске писаре прве класе среза посавотамнавског: Атанасија Николића и Владимира Главинића, писаре друге класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза посаво-тамнавског, Вељка Јовичића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара прве класе среза поцерског, Миленка Живковића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза поцерског, Ананија Стевановића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара прве класе среза рађевског, Михаила Васиљевића, писара друге класе истог среза;

у округу пожаревачком:

за полициске писаре треће класе среза звишког: Благоја Марјановића и Драгољуба Поповића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара прве класе среза млавског, Алексу Петровића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза млавског, Милована Радотића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза млавског, Лазара Богојевића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара прве класе среза моравског, Перка Зековића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза моравског, Милана С. Кондића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза моравског, Милутина А. Вељковића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полициске писаре друге класе среза пожаревачког: Богољуба М. Марковића и Јевту Бекрића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза пожаревачког, Милана Глигоријевића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе:

за полицијског писара прве класе среза рамског, Милована Митровића, писара друге класе истог среза;

за полициске писаре друге класе среза рамског: Лазара Тршића и Витомира Денића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара прве класе среза хомољског, Михаила Илића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза хомољског, Милорада Стојнића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

у округу рудничком:

за полициске писаре треће класе среза качерског: Љубомира Г. Марковића и Живојина Петронијевића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара прве класе среза љубићског, Милутина Петровића, писара друге класе истог среза;

за полициске писаре треће класе среза љубићског: Миливоја Ст. Милосављевића и Василија Брачинца, вршице дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полициске писаре друге класе среза таковског: Стојана Бабића и Мијаила Бекића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза таковског, Димитрија Стаменковића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

у округу смедеревском:

за полициске писаре прве класе среза јасеничког: Чедомира Јевђенијевића и Животу Павловића, писаре друге класе истог среза;

за полицијског писара прве класе среза подунавског, Милана Момировића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза подунавског, Стевана Павловића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара прве класе среза орашког, Марка Палића, писара друге класе истог среза;

за полициске писаре друге класе среза орашког: Перишу Бешевића и Драгутина Поповића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе.

у округу тимочком:

за полицијског писара друге класе среза бољевачког, Радула Радуловића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза бољевачког, Милутина Д. Поповића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полициске писаре друге класе среза заглавског: Петра Ст. Иванковића, Војислава Игњатовића, Тимотија Вукадиновића и Велимира Кузмановића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара прве класе среза зајечарског, Васу Ј. Поповића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара треће класе среза зајечарског, Љубомира Богавца, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полициске писаре треће класе среза тимочког: Милана Милића и Николу Петровића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе.

у округу топличком:

за полициске писаре прве класе среза добричког: Михаила Н. Младеновића и Станимира Димитријевића, писаре друге класе истог среза;

за полицијског писара прве класе среза косаничког, Милана Мишића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара треће класе среза косаничког: Животу Степановића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара прве класе среза прокупачког, Петра Миленковића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза прокупачког, Косту Ал. Поповића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза прокупачког, Витомира Максимовића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе.

у округу ужичком:

за полицијског писара прве класе среза ариљског, Божидара Петровића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза златиборског, Петра Миливојевића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза златиборског, Милана Д. Величковића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара друге класе среза пожешког, Аксентија Ристића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полициске писаре треће класе среза пожешког: Милорада Жеравичића и Димитрија Трифуновића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара треће класе среза рачанског, Николу Радуловића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара друге класе среза ужичког, Стојана Ћосовића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза ужичког, Драгутина Стевановића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полициске писаре треће класе среза црногорског: Илију Аранђеловића и Лазара Кречковића, вршиоце дужности пи-

сара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

у округу чачанском:

за полициског писара друге класе среза драгачевског, Драгомира Муњића, вршиоца дужности писара истога среза у рангу писара начелства прве класе;

за полициског писара треће класе среза драгачевског, Божидара Божића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полициске писаре треће класе среза жичког: Милутина Ж. Јоковића и Светозара Поповића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полициске писаре треће класе среза моравичког: Војислава Цветковића и Обрада Јаковљевића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полициског писара друге класе среза студеничког, Мирка Гавриловића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полициског писара треће класе среза студеничког, Милована Радојевића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе; и

за полициског писара треће класе среза трнавског, Милутина Петрашиновића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе, — све по новом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. децембра 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

У Управи вароши Београда:

за полициске писаре прве класе: Светозара Поповића, Живојина Лазића, Душана Јанковића, Андру Динића, Милутина Јовановића, Душана Миловановића, Милана Првуловића, Петра Драгомировића, Душана Јеремића, Радомира Новаковића, Милорада Тутунџића, Божидара Ристића и Јована Спиридоновића, писаре прве класе исте Управе;

за полициске писаре друге класе: Петра Г. Протића, Живка Сарамандића и Јована Добричића, писаре друге класе исте Управе; и

за полициске писаре треће класе: Живка Стојковића, Драгишу Пантелића, Косту Митровића, Ђорђа Драгићевића, Владислава Божића, Владимира Стојадиновића, Гвоздена Маринковића, Живка Јовановића, Драгољуба Поповића, Војислава Анђелковића, Драгомира Тодоровића, Филипа Ненезића, Матију Јовановића и Неговслава Ђају, — писаре треће класе исте Управе, — све по новом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. децембра 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

у начелству београдском:

за полициског писара друге класе Зафира Станковића, писара прве класе истог начелства;

за полициског писара треће класе Владимира Антоновића, писара друге класе истог начелства;

у начелству ваљевском:

за полициског писара треће класе Василија Гр. Протића и Милана Б. Лукића, писаре друге класе истог начелства;

у начелству врањском:

за полициске писаре друге класе: Милорада Максимовића и Милорада Петровића, писаре прве класе истог начелства;

за полициског писара треће класе Милосава Ц. Видаковића, писара друге класе истог начелства;

у начелству крагујевачком:

за полициске писаре треће класе: Радисава Крупежевића, Живка Миливојевића и Димитрија Атанацковића, писаре друге класе истог начелства;

у начелству крајинском:

за полициске писаре друге класе Јована Ничића и Чедомира Ж. Маринковића, писаре прве класе истог начелства;

у начелству крушевачком:

за полициске писаре треће класе Божидара Јованчевића, Мијаила Павловића и Милана И. Цветковића, писаре друге класе истог начелства;

у начелству моравском:

за полициског писара друге класе: Аврама Тодоровића, писара прве класе истог начелства; и

за полициске писаре треће класе: Мирослава Жупањевца и Ђорђа Д. Павловића, писаре друге класе истог начелства;

у начелству нишком:

за полициске писаре треће класе: Николу Милошевића, Филипа Животића, Николу Јовановића, Милана П. Маринковића, Тихомира Мијатовића и Димитрија Петровића, писаре друге класе истог начелства;

у начелству пиротском:

за полициске писаре треће класе: Радисава Ђорђевића и Атанасија Д. Црвенића, писаре друге класе истог начелства;

у начелству подринском:

за полициског писара друге класе Луку Петровића, писара прве класе истог начелства; и

за полициске писаре треће класе: Милана Радојковића и Милутина Тадића, писаре друге класе истог начелства;

у начелству пожаревачком:

за полициске писаре друге класе: Светислава Матића и Чедомира Ј. Рајића, писаре прве класе истог начелства; и

за полициске писаре треће класе: Милана Бајића и Драгутина Васића, писаре друге класе истог начелства;

у начелству рудничком:

за полициске писаре треће класе: Драгишу Видаковића и Хараламлија Ђорђевића, писаре друге класе истог начелства;

у начелству смедеревском:

за полициске писаре друге класе: Чедомира Тодоровића и Јована Ж. Јовковића, писаре прве класе истог начелства; и

за полициског писара треће класе Светислава Ђорђевића, писара друге класе истог начелства;

у начелству тимочком:

за полициске писаре треће класе: Глигорија Станимировића и Драгомира М. Јовановића, писара друге класе истог начелства;

у начелству топличком:

за полициског писара друге класе: Пантелију Драгојевића, писара прве класе истог начелства:

у начелству ужичком:

за полициске писаре треће класе: Добрила Јокановића и Танасија Танасијевића, писаре друге класе истог начелства;

у начелству чачанском:

за полициске писаре треће класе: Добросава Брајовића и Боривоја Бековића, писаре друге класе истог начелства, — све по новом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. децембра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Д-р. Борисаву К. Радисављевићу, лекару среза посавског, окр. ваљевског, уважи оставка, коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. децембра 1905. г. у Београду.

На основу члана 8. закона за мерење, опис и идентификовање криваца, прописујем ове

ИЗМЕНЕ У ПРАВИЛИМА

О РАСТУРАЊУ

„ПОЛИЦИЈСКОГА ГЛАСНИКА"

У чл. 17. тач. *б* изостављају се речи: *„и општински"* пред речи *„чиновници"*, после чега ова тачка гласи: *Полициски чиновници, и*

Измене ове важе од 1. јануара 1906. године.

ПБр. 24.181.
31. децембра 1905 г.
Београд.

Министар унутрашњих дела,
Ив. П. Павићевић с. р.

РАСПИС

Свима окружним начелствима

Из многих места стижу ми многобројне жалбе, противу нерада и незаконитог рада општинских управа, а нарочито противу незаконитог утицаја њиховог на самоопредељење и слободу бирача, за одређене изборе општинских часника на дан 15. јануара ове године.

У погледу њиховог нерада, сазнао сам: да многе општинске управе не само ништа и не раде на заштити личне и имовне безбедности у своме делокругу, већ напротив, да чак ни злочина дела не достављају полициским властима, све у цељи да се не замере бирачима.

А у погледу незаконитог утицаја на одређене изборе сазнао сам да многи часници и службеници општински, не само не врше своју дужност по закону, већ на против, да претњама, застрашивањем, измишљањем и проношењем лажних гласова, и другим недозвољеним средствима, ометају бираче у саставу кандидатских листа, да поднете им листе не примају и не потврђују, и у опште, да стварају читаву забуну и неспокојство код бирача.

Најзад, сазнао сам: да су и поједини полициски органи према свему томе или равнодушни или крајње лабави, као да их се све то ништа и не тиче.

Наређујем вам: да у смислу мојих расписа, ПБр. 22833 од 7. септембра, и ПБр. 30672. од 7. децембра 1905. године, најенергичније предузмете сва законом дозвољена средства, и силом закона, нагнате све општинске службенике на тачну и према свакоме подједнаку примену закона; на тачно и савесно вршење своје дужности, и да са свима онима, који се ма у колико о закон огреше, поступите најстрожије по закону.

Нарочито вам наређујем, да са свима полициским чиновницима у подручном вам округу, предузмете сва законита средства, да се потпуно загарантује потпуна слобода и правилност општинских избора, и сузбије сваки незаконити утицај, нарочито појединих општинских и полициских органа.

За сваку појављену незаконитост при изборима, и за сваки нехат и лабавост подручних вам органа, известићете ме одмах телеграфским путем.

За неизвршење, или за немарно и лабаво извршење ове наредбе, коју ћете најбржим путем саопштити свима подручним вам органима, бићете ми у првом реду ви лично одговорни, а у другом реду начелници сресци.

ПБр. 127.
3. јануара 1906. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела.
Ив. П. Павићевић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

ПРАВО ПОМИЛОВАЊА

(свршетак)

Велики правнички ауторитет, какав је имао Митермајер, није остао без утицаја ни у овом односу. Ако у цитираним његовим фразама и није изражен политички и правни, већ само етички значај и смисао Највише Милости, управо оно, што даје само моралног критеријума за употребу тога права, другим речима, ако овакве његове фразе такође ни у колико нису могле да ослабе велики значај чисто политичких и правних објашњења, која су ишла у прилог противном и једино правилном гледишту, ипак су оне, изговорене од човека, као што је био Митермајер, биле у стању да заталасају духове и да их у једном великом делу освоје за гледиште, које су у тим фразама изражавале срце, а не правни резон. Велики ауторитет правнички успео је да уздигне етику изнад права и у чисто политичко-правној области. Али то није ни довољно ни умесно. Сам тај факат, што и један Митермајер, заведен осећајима а не разумом, није имао дати ничег бољег у аргументацији једног напачког гледишта, најбоље сведочи, да се његово гледиште не дâ бранити на основи политичких и правних принципа, а резони те врсте, резон права и политике и јесу једини могући разлози за решење овога питања. Тиме се објашњава, што је ово гледиште и поред тако славних симпатија, какве их је позајмио Митермајер, после кратке владавине, пропало. Оно, у основи, није имало уза се резон јавног права у оном смислу, у коме је јавно право непосредни израз уставности и парламентарности, па самим тим није могло опстати. Оно се је повукло и уступило место рационалнијем гледишту, које не зна за друкчу етику од оне, коју дозвољава политичко - правни принцип парламентарне већине и одговорне владе, која из ње излази.

Па ипак, гледиште Митермајерово победило је ма и за неко време, а то је већ огроман успех. Јер, поред несумњиво јасних последица, што их даје начело министарске одговорности, таквом гледишту није требало да буде места у јаче истакнутом правништву. Али није само Митермајер допринео ширењу овог гледишта. Јер, у колико оно није успело да својом непосредном аргументацијом и ауторитетом тако великог браниоца задобије све духове, него је и после тога поприличан део био и тада противног мишљења, била је ту дубока спекулација Хеглове философије, која је остали део с успехом завела за гледиште, које је и исповедао и бранио Митермајер. Тако др. Ленинг брани управо читаву једну генерацију што је исповедала заблуду и што је том ауторитативном заблудом, коју је и један Митермајер помагао, а са којом се тако згодно поклапала начела Хеглове философије, дат разлог, да се то питање и сада сматра као спорно. Јер, по Хегловом филозофско-правном резовању, помиловањем монархов суверенитет остварује своју душевну моћ и у облику опроштаја и заборава уништава злочин. »А у колико се овако што деси у свету, треба му тражити разлога само у величанству, а не припада области обичног разложног процењивања и одлучивања.« А кад већ тако ствар стоји, кад се помиловање у опште не мора ослањати на разлоге, то је сасвим природно, да нико за његову примену не може ни одговарати, те самим тим не може нико други имати права на оцену указа о помиловању, сем владаоца. Чак и један тако угледан писац, као што је Мол, био је заведен оваквим гледиштем, ма да је доцније ово гледиште изменио, тврдећи; »да се практика права помиловања треба да сматра као и сваки други акт државне управе, и да је због тога везана за одговорност онога, који је као саветодавац одговоран Круни за правну и политичку исправност посла,« јер и за послове ове врсте »Министар у сваком случају носи и моралну и политичку одговорност својим останком у служби и својим потписом.« У осталом и да не напомињемо остале знатније писце, који су као и Митермајер заступали гледиште искључивости Круне у употреби права помиловања. Сви они гледали су у том праву најнепосредније лично владаочево право, за чију употребу не може бити речи о Министарској одговорности. Сви они сматрали су премапотпис Министров као ствар формалног права, као употребу ауторизације владаочевог потписа, као доказ за аутентичност Његовог указа и ништа више.

Па ипак, овакво гледиште не да се бранити никаквим озбиљним разлозима. И ако је носилац извршне власти, владалац ту власт практикује преко Министара, који су непосредно одговорни не само њему, него и Народном Представништву, али не само за уставну и законску основу сваког владаочевог акта, него још и за то, да је сваки такав акт сагласан још и са државним интересима, другим речима, да је целисходан. Велики принцип целисходности, који је полазна тачка за оцену практичне политике једне владе, има своју важност у целокупној примени управне власти, па и у питању: је ли право помиловања на таквој основи примењено. Уставност и законитост једног акта нису у стању да сачувају једну владу или једног Министра и од одговорности политичке, ако је у колико је тај акт нецелисходан, ако је он по јавне интересе, којима треба да одговара, штетан. Политичка одговорност Министра не би управо ни постојала, ако би она била немогућа у оним случајевима, у којима је рад владе уставно и законски дозвољен. Повреда уставних и законских прописа претпоставља главну погодбу за правну Министарску одговорност; али политичка одговорност, као далеко важнија и чешћа у примени, иде далеко даље. Њен правни смисао и настаје онде, где престаје разлог правне Министарске одговорности. Другим речима: устав и закони пропису само крајње границе, у којима се активност једне владе може кретати, обе-

лежавајући управо тачке, које се не смеју повредити, па да се њена радња може сматрати у опште као дозвољена. Али слободна да се креће у тим границама, влада мора пазити, да од разноликих могућности, у којима њена радња може да буде изражена, изабере ону, која је највише по јавне интересе корисна, јер је њена радња намењена непосредној служби тих интереса. За сваки случај друкчега и штетнога рада она је одговорна и владаоцу и парламенту, а због такве одговорности она не само што не мора да ради оно што се са њеним назорима не би сложило, него је дужна да у таквом случају одступи. И онако конзервативан државник и политичар, као што је био Бизмарк, био је у том погледу сасвим јасног мишљења, које је потпуно сагласно са главним начелом о политичкој одговорности владе. Још 1882. године у једној својој беседи Бизмарк је овако објашњавао положај одговорног Министра: „И по пруској уставности Министри су одговорни; ја могу постати одговоран због своје сопствене радње, а могу бити одговоран и јемством, које дајем за туђе поступке, па сам тако исто постао одговоран и за све акте мога владаоца, које сам премапотписао, па и за оне акте, за које не дајем премапотпис, радо ћу најзад примити одговорност... Код нас у Пруској Краљ заповеда Министарству, а Министри слушају, докле верују да могу носити одговорност. Не могу ли више да слушају Министарска промена није тако тешка ствар.“ И кад ово стоји за све акте, које Министар премапотписује, зашто да не вреди и за право помиловања? „По чему је оно толико различито и толико особено од осталих аката извршне власти, да би Министарски премапотпис могао и требао да има само неки формални значај, и да због тога он за такав акт не би требао да одговара“ — пита Др. Ленинг, па онда наставља овако: „То би било само онда, кад се одлука о помиловању, као што хоће Хегел, не би у опште ослањала на разлоге. Али, зар је потребно да се ово нарочито побија? Помиловање је свакојако и највише лични владаочев акт, али ни више ни мање од осталих аката у државној управи, која су остављана владалачкој оцени. И у овом случају његово право, то је његова дужност, да у вршењу државне власти ради по најбољем знању и савести“..... „У давању помиловања владалац је слободан и одговара само својој савести и Богу, и баш зато одлучује на основу најпространијег испитивања. Али тако исто и Министар, који акт помиловања премапотписује, слободан је да цени да ли за такав акт може носити одговорност, па према томе, да ли акт помиловања сме да премапотпише.“ У осталом, и да не стоје на страни оваквог гледишта основна начела државног права у једној уставној земљи, било би тешко прећутати назоре о искључивој владалачкој надлежности за оцену и праксу права помиловања. Јер, пре свега, строго етички обзир, који се том праксом истиче као разлог и критеријум примењеног права помиловања не могу потискивати важност јавног позива државе, да штити и гарантује јавни ред у земљи на законској основи. Поред осталих санкција за јавни ред, кривично законодавство и правосуђе истиче се као најважније и најнепосредније намењено таквом циљу државнога права. Међутим зна се, да је оваква задаћа и у најкултурнијој земљи прва и да служи као неодступна основа не само за исправност него и за могућност државне организације. Без гарантија за јавни ред у најширем смислу те речи, појам правне државе не постоји. У колико се је мање тој задаћи одговорило, у толико једна држава мање одговара савременој правној држави. Кад то стоји и кад исправна и строга примена кривичног права мора да служи непосредно тој задаћи државе, има ли онда смисла брисати законску важност последица, које отуда наступају на једној произвољној строго етичкој основи, која се у опште не би ослањала на разлоге и која не би повлачила ничију одговорност. Обзири, које би диктовало милосрђе владаочево и неки виши осећај правичности, који треба да ублажи често и сувише велику оштрину закона, па евентуално и последице несавршене правде људске, не могу да се уздигну изнад најважнијих принципа, који се налазе у самом појму државе, и без којих држава губи карактер правне организације. У осталом, доста је што су такви обзири уједно и филозофско-политички разлог за појам помиловања, као права у опште, као установе, којој ипак треба да буде места. Али нити би било оправдано, ни у опште целисходно отићи од тога даље и захтевати да се то право може примењивати без икаква разлога и без одговорности. Напротив, да се та установа не изметне, да се њеном праксом не повреде битни интереси државнога права, веома је потребно да се право помиловања практикује веома обазриво, а то значи и са разлогом и са одговорношћу. А да се та потреба у уставној земљи може да задовољи, може и мора бити призната надлежност Министарска у том смислу, да својим премапотписом Министар носи одговорност и за материјалну, а не само формалну исправност указа, који у том односу потписује. Та одговорност, као што смо видели, не може бити правна, али у толико јој више може бити места као политичкој. Парламенат је у праву да таквог Министра, који би неоправданим и нецелисходним указима о помиловању изазивао незадовољство, не трпи, и он има начина, да то своје право у уставној земљи и оствари. Тиме се начело Министарске одговорности и за употребу права помиловања санкционише на довољно јакој основи. Истина, довољно тактичан у свом држању, васпитан на поштовање Крунних прерогатива, једном речи, парламенат довољно исправан за појимање и праксу парламентарног режима, избегаваће дискусије о појединим случајевима помиловања; јер без обзира на своје право, да начело Министарске одговорности распростре и на такве случајеве, он мора разумети, да се инак у пракси тога права налазе више, но у пракси друге које Крунине прерогативе примењени обзири владалачког величанства, обзири најјаче и најнезависније истакнутог владалачког ауторитета, обзири његовог етичког достојанства, који импонирају и онда кад греше, — па је право да се они не излажу јавном претресу и помиловању све дотле, док је чување таквог важног обзира према његовом достојанству, неодступна политичка потреба земље, потреба, која излази непосредно из свих традиција дотичног владавинског система и ауторитета, који је за тај систем везан. Али и поред све нежне стране такве прерогативе, парламенат ипак има права да је дискутује, па се треба чувати, да му за то не даје повода. А такав повод нађе се онда, кад се неразмишљено употребом права помиловања вређа правни осећај нације, кад се тако рећи нулира примењени појам законитости једне земље, у облику помиловања, која уза се немају разлога и која су сушта супротност закона, са којима помиловање бришући последице тих закона, стоји у сукоб. Да се употреба права помиловања сачува од својих драстичних, несрећних последица, којима се вређа појам законитости и правни осећај народа, ту је Министар Правде. Он је тај, који политички одговара за неисправне указе, и који не треба да допусти да се у опште дође до парламентарног претреса о исправности указа, којима је Највиша Милост додељена. Мало је дискусије, која може тако јако да непосредно дирне и у ауторитет Круне, баш зато, што је то једно од најинтимнијих њених права; али баш зато, Министар Правде мора добро отворити очи, да својим премапотписом и себе непосредно и Круну посредно сачува тако рђавих последица. „Јер,“ како чувени немачки правник Штал, у својој „филозофији права,“ бан с обзиром на овакве разлоге и сувише паметно и сувише разложно узвикује: „владалац не треба да дарује помиловања безразложно, нити је најсветлија страна права помиловања у томе, што ће се један оправдано осуђени зликовац помиловати само зато, да би се помиловање истакло изнад начела правичности а слобода владаоца изнад начела законитости.“ „Треба се чувати велике опасности, да се нецелисходном и безразложном употребом права на помиловање не оштети углед закона и судске власти, а у вези с тим, да се не помути правна свест народа. Да на ову опасност скрене пажњу и у колико је год могуће да се оваквој опасности одупре, надлежност је Народне Скупштине и по праву и по дужности. Јер овде већ није више случај испитивања појединих случајева, у којима је Круна дала помиловање, више или мање оправдано, него је у питању потреба, да се не узбуни поверење народа у правичност и владу закона. Министар, који у таквим околностима узима учешће у даровању Највише Милости, носи одговорност за могуће штетне последице како према владаоцу и скупштини, тако и према народу и историји. Он се ове одговорности не може ослободити позивањем на суверенитет владаоца, на основу кога право помиловања припада Круни, и на основану претпоставку, да контрола за ис-

правну употребу мога права не припада Скупштини.« Ево таквим завршним мислима брани професор Др. Ленинг пуну компетенцу Министрову, да цени исправност указа о помиловању, и да им свој премапотпис не даје онда кад се с њима не слаже. Ово гледиште најзад је и победило, јер су за његову суштину већина угледнијих немачких правника. Тамо су, поред већ наведених писаца, још и Блунчли и професор Др. Биндинг, који вели: »Премапотпис терети Министра одговорношћу не само за компентно изражену садржину указа, него и за само помиловање.«

Милутин А. Поповић.

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

(НАСТАВАК)

Ако се пореде ова два кривична дела, види се да су последице, које долазе из прикривања незнатније од последица, које произилазе из подржавања. Прост прикривач, кад ради у своју корист, вређа туђу својину, и свеједно му је, хоће ли лопов бити осуђен или ће избећи заслужену казну. Чак врло често прикривање помаже правосуђу, јер ако лопов н. пр. закопа покрадене драгоцености, свако тражење полиције може бити узалудно; међутим ако прикривач у знању купи украђене ствари и стави их даље у промет, то ће покрадени имати још могућности да их нађе, а и полиција да пронађе виновника. — Но и ако је подржавање или доцније помагање теже од прикривања, ипак оно (подржавање) у извесним случајевима и под извесним околностима може бити некажњиво, т.ј. може образовати лични основ за искључење казне. Подржавање је некажњиво, ако га је виновнику или учеснику учинио непосредно или посредно неко од његових сродника, да би га сачувао од казне. Ово је сасвим природно, ако се хоће да призна веза и љубав која постоји између родитеља и деце или ближих сродника, и та је солидарност оправдана, чак и кад је управљена против правосуђа. Исто предвиђа и српски казнени законик у § 50 другом одељку.

После ових напомена о разлици између прикривања и подржавања можемо се упустити у оцену проблема који је предмет расправљања.

Сви писци се не слажу у томе, како се има узети прикривање и у коју категорију криваца се имају убројати прикривачи. Има писаца, који прикриваче изједначују с доцнијим помагачима или подржавачима, други их опет узимају као учеснике, док трећи сматрају да прикривање образује независно кривично дело (sui generis). О мишљењу првих не треба ни говорити после свега онога, што смо рекли о разлици између ова два кривична дела. Остаје нам оценити: да ли се прикривање има узети као акт учешћа, као што га узима класична теорија, или се има узети као кривично дело sui generis,

Прво ћемо се зауставити на теорији. која сматра прикривање као акт учешћа.

Ову теорију налазимо у најстарија времена. Још је Платон писао: »si quis rem furto sublatam sciens susceperit, in eadem culpa erit qua ille qui furatus fuerit«[1]). Римско Право све до доба царства сматрало је прикривача као учесника, и тек касније Римско Право угрозило је казном прикривање ствари као самостално кривично дело. Ордонансе француске, као и немачки Средњи Век, изједначавају прикривача са крадљивцем. не знајући за самостално кривично дело прикривања ствари. Овако схватање су криминалисте све до XIX столећа заснивали на тврђењу, да право својине не престаје крађом, него да у прикривању покрадених ствари треба гледати учествовање, продужење крађе; јер се они, који, после свршене крађе или разбојништва, учествују у подели користи, изједначавају са онима који су извршили главно кривично дело, и да се кривица тих који су продужили то кривично дело има мерити према величини тог главног дела. Ова теорија, као што се види, почива на претпоставци да између прикривача и виновника постоји претходан споразум или веза, и хоће да се казни баш тај презумирани споразум. Класична теорија о учешћу своди се на ову формулу: јединство кривичног дела, множина криваца; једни играју главну улогу извршујући само кривично дело — то су виновници или главни кривци; други имају споредне функције — то су учесници; и најзад учесници доводе своју кривичну одговорност од кривичног дела, које су други извршили, али чији су помагачи.

Друга теорија, која разликује прикривање ствари од свих врста учешћа, потиче од старих доктора, а заступали су је још Бартоло, Анцело, Плака и Рихтер. У XIX столећу први, који је отпочео борбу противу класичне теорије о учешћу и огласио је правно за апсурдну, био је криминалиста Нани. Њему је следовао читав низ чувених писаца, од којих ваља нарочито поменути Карминьаниа, Росиа, Робертиа, Митермејера и Сандера. Нани и његови следбеници резоновали су овако: човек може бити одговоран за једно кривично дело само у случају, ако је он исто проузроковао, према томе не може се сматрати за учесника онај који почиње да ради тек по свршеном делу. И како се не може замислити ниједно кривично дело без воље која гони и подстиче на извршење истог, то отуда изилази правило, да све радње које долазе после извршења дела могу образовети нова кривична дела, али се никако не могу убројати у моралне узроке већ свршеног кривичног дела.

Мишљење, да се прикривање не може убројати ни у једну врсту учешћа, већ да је оно самостално кривично дело, заступају без изузетка сви најчувенији писци, од којих ћемо неке поменути. Тако *Роси* о томе вели:

»Све што се после свршеног кривичног дела учини не може бити ни савиновништво ни учешће.

Било би контрадикције у односима. Немогуће је да неко суделује или ма каквог учешћа да узима у акту који је већ свршен.

Ако у доцнијој радњи има кривичног дела, то оно може бити само самостално кривично дело.«[2]).

Шово (Chauveau) тако исто мисли, кад у свом делу Théorie du Code pénal каже: »Реч је о новом, различитом кривичном делу а не о учешћу, јер учешће неизбежно претпоставља ма какво суделовање у кривичном делу; међутим не може се суделовати у једном делу које је већ свршено. Прикривач има само један циљ: да извуче користи из кривичног дела; али кад је то кривично дело свршено, како се он може огласити за учесника убиства само по томе, што је у тренутку прикривања знао, да су ствари, које се прикривају, продукт тога убиства?«

Ф. Лист у своме делу Lehrbuch des deutschen Strafrechts у §§ 49 и 50 заступа исту теорију. По њему је виновништво проузроковање или неспречавање кривичноправно важне последице. Виновник или главни кривац је према томе онај, који целу злочиначку радњу сам изведе, и сам оствари законско биће кривичног дела. Ако више њих заједничким радом остваре законско биће кривичног дела, онда су они савиновници. Међутим учешће је. за разлику од виновништва, суделовање у проузроковању последице, коју је предузео неко други. Учесник је подстрекач или помагач, дакле онај, који испуни само једну погодбу за наступање последице. На основу овога он вели: »прикривање није никакав облик суделовања више особа у кривичном делу. Јер њему, пошто је могуће тек по извршењу дела, не достаје једно обележје које је заједничко код свију облика учешћа: испуњење погодбе за наступелу последицу. Према томе је оно самостално кривично дело и, као таквом, место му је у Посебном Делу.«

Већина данашњих казнених законика усвајају принцип, по коме се прикривање сматра као самостално кривично дело, док је француски казнени законик задржао стару теорију, узимајући прикривање као акт учешћа, што се види из чл. 62. који гласи: »они, који би у знању прикрили све или поједине ствари које су покрадене, утајене или којим другим злочином или преступом прибављене, казниће се као и учесници тога злочина или преступа.«

Све што је речено за прикривање важи и за подржавање или доцније помагање, без претходног договора тј. са истих узрока се и ово не може узети као акт учешћа већ као самостално кривично дело.

И по српском казненом законику је како прикривање ствари тако и подржавање без предходног договора самостално кривично дело, јер се не казне као учешће, већ је свако од њих угрожено нарочитом казном. Само је велика грешка законодавчева, што је ова кривична дела без икаквог система поставио у законик. Тако се о простом подржавању без претходног договора говори у Општем Делу законика у § 50 где му никако није место; чим је

[1] Raport de M. Orano.

[2] Raport brésenté par M. Orano.

подржавање самостално кривично дело, оно је имало доћи у Специјалан Део, и то не у исти одељак у који је и прикривање, јер подржавање, као кривично дело противу правосуђа, нема ничег заједничког са прикривањем ствари, које је чисто имовинско кривично дело, већ подржавање у одељак који говори о кривичним делима противу правосуђа, а прикривање у одељак, који предвиђа кривична дела противу имовине, као што је то најправилније урадио италијански казнени законик у §§ 225 и 421.

Ма да је законодавац правилно поставио прикривање ствари у Специјалан Део и то у двадесет четврту главу, у којој се говори о кривичним делима противу имовине, ипак то постављање није до краја срећно изведено. Јер законик у § 250 *а* говори о прикривању ствари само у првој реченици, док у другој реченици истог §-а: »исто тако ко лицима која су какву крађу или утају или друго подобно злочинство или преступлење учинила, у смотрењу њему познатог учињеног злочинства или преступлења на руку иде за своју корист, да се као прикривач (јатак) казни.«.... предвиђа нарочиту врсту подржавања тзв. *опасно подржавање*, које законик нетачно назива прикривањем, а које, као што се из наведеног текста види, постоји код помагања или подржавања ради властите користи, ако је извршено у односу на извесна кривична дела према имовини (крађи, утаји, или ком другом подобном злочину или преступу). Не само, дакле, да је два сасвим различита кривична дела — прикривање и опасно подржавање — ставио у исти одељак, већ и у исти §. Исти је такав случај и са § 250 *б*, јер и у његовој другој половини предвиђа опасно подржавање, извршено у односу на најтежа кривична дела према имовини, према: ајдуковању, пустахијству, разном изнуђавању и опасној крађи. Законодавац је хтео ове случајеве подржавања да угрози строжијом казном, па их је, сасвим погрешно, изједначио и ставио у исто наређење са прикривањем ствари, што значи да није знао за разлику између ова два кривична дела. Свако друго подржавање јесте просто и има се подвести под § 50. (наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ПОЛИЦИЈСКА УРЕДБА

(НАСТАВАК)

»Многа наређења у овој уредби, *особито она од § 39. па до краја*, не важе сада зато, што су ушла у крив. законик, главу 32-гу, где је реч о иступима; али оштампана су овде у овој полиц. уредби сва она наређења, која нису нарочито законом укинута.«

Ова иста примедба у издању Полицијске Уредбе у Полицијском Зборнику гласи:

»Многа наређења у овој уредби, *особито она од § 39. па до краја*, ушла су у крив. законик, главу 32-гу, где је реч о иступима; али оштампана су овде у овој полиц. уредби сва она наређења, која нису нарочито законом укинута.«

И најзад:

У најновијем, прошлогодишњем издању Полицијске Уредбе (са Кривичним Поступком) речена примедба гласи:

»Многа наређења у овој уредби *не важе сада зато*, што су ушла у кривич. законик, глава 32-га, где је реч о иступима; али оштампана су овде сва она наређења, која нису нарочито законом укинута.«

Све ове три примедбе, као што се види, знатно се разликују међу собом.

Речи: »*не важе сада зато,*« које се налазе у *првој* и *трећој* примедби, изостављене су из друге, а речи: »*од § 39 па до краја*« из *прве* и *друге* примедбе, изостављене су у *трећој*.

Ко је овде у праву? И коме ће издању чиновник пре да верује, кад су сва три званична? И после, шта значи оно: »али оштампана су овде сва она наређења, која нису нарочито законом укинута,« после констатовања у првој и трећој примедби да »*многа наређења у овој уредби не важе*«? Која су то наређења која не важе, и ако доиста не важе зашто су штампана? Зашто се, бар у најновијем издању, није тачно казало: »*ово важи а ово не важи*,« већ је и даље остављено полицијским органима да нагађају: вреде ли још одредбе *о окивању полицијских преступника* (§ 43), затим *о домаћем затвору* (§ 44), даље *о укидању еснафског права* (§ 46), *о иооштравању казне* (§ 48) и т. д., које су одредбе оштампане у свима издањима Полицијске Уредбе без икаквих примедаба.

Пођимо даље:

У сва три издања Полицијске Уредбе, о којима је реч (а и у свима осталим па и у првобитном издању од 1850 год.), а у § 6. вели се ово:

»Сходно кругу своје власти примирителни суд и од сад ће преступнике, које он због веће њине кривице не може казнити, шиљати и предавати на даљи с њима поступак надлежном среском начелнику; но примирителни суд окружне вароши предаваће такове веће преступнике претпостављеном му у месту окружном начелнику, а онај вароши Београда местној управи (§ 4).

Сваки пак срески начелник како из учињеног испита над полицијским преступником види, да овога кривица превазилази круг припадајуће му власти, спровешће таквога преступника начелништву, где и од куд дејствује »*начелник полиције окружне.*«

Шта значи ово? И који су то иступи из III части Казненог Законика, који данас излазе из надлежности општинских и среских власти, и спадају само у надлежност начелника полиције окружне?

Ово исто важи и за § 7. Полицијске Уредбе, који допуњује претходни параграф.

Последњи став § 18. Полицијске Уредбе у издању Полицијског Зборника гласи:

»О овој накнади доноси̇е и то коначно решеније само попечитељство Внутрени Дјела, ако оно и каз собом над полицајним судијом изрече; и по томе има оно право накнаду ову умјерити, ако за претерану нађе. Гди се, пак, погрјешивши полицајни судија за подобно своје противзаконо дјело, по тачки 14. глави II. уредбе од 17. марта 1842 год. № В.№. 373. / С. 264. под суд даје, ту и за ову накнаду има грађански суд пресуду изрећи«.*)

Додатка овог нема ни у једном досадањем издању, што је и у примедби констатовано с напоменом: да ова допуна није до данас изрично укинута.

Да ли, пак, она има и данас силу закона, и ако нема зашто је овде унета; а ако има зашто је из осталих издања изостављена? — остављено је на оцену онима који су позвани да Полицијску Уредбу примењују.

У свима издањима § 27. Полицијске Уредбе гласи:

»Малољетни до навршене 13-те године имају се за полицијске преступке предати родитељима, или туторима, или газдама, код којих служе, а школска младеж учитељима да их они казне (Види примедбу код заглавља ове уредбе и види § 321. казнен. зак.)«

А у § 321. Казненог Законика вели се:

»Деца која немају дванајест година, предаваће се родитељима или туторима да их казне,« а у § 322. овог истог закона:

»Ђаци за иступљења предаваће се њиховим учитељима или професорима, да их ови сходно школским законима казне.«

Разлика између ових законских прописа врло је велика, неправилно схваћена, а може имати тешких и незгодних последица. Не треба се ни мало чудити, што су поједини полицијски и општински чиновници врло често у недоумици коме пре да верују: Казненом Законику који им допушта да малолетнике кажњавају одмах после навршених 12 година, или Полицијској Уредби која им забрањује да их кажњавају пре навршених 13 година?

Ако је наређење Казненог Законика претежније, онда зашто је у свима досадањим издањима оштампан овај §? Или бар, кад је то већ учињено, зашто није изрично казато да он данас не вреди? По чему су издавачи Полицијске Уредбе могли закључивати, да сви наши полицијски и општински органи морају знати и разумети познато правно правило: *lex posterior derogat priori* када, судећи по многим стварима, и они сами нису били на чисто са њим?

Ово исто вреди и за §§ 27, 29, 42, 43, 44, 47, 48, 49 (изузев последње замене од 17. јануара 1904. год.) и 50.

О свему овом као и о још неким параграфима Полицијске Уредбе, ми ћемо доцније опширније говорити, а сад да у кратким потезима прегледамо њен постанак, и мене кроз које је она до данас пролазила.

*) Узгред напомињемо, да је у овом издању Полицијске Уредбе, т. ј. у Полицијском Зборнику, изостављен цео други део § 3, у коме је реч о властима, надлежним за извиђање и кажњавање иступних кривица из III. части Казненог Законика. Нема спора да је ово случајна грешка, али је тек, мора сваки признати, врло незгодно да се овакве грешке јављају у званичним издањима закона.

* * *

До год 1850, т. ј. до појаве Полицијске Уредбе, за пресуђење иступних дела били су, у главноме, надлежни судови. Никаквог специјалног поступка за њихово извиђање и пресуђење није било, као год што није постојао ни систематски израђен Казнени Законик за њихово кажњавање. За извиђање и пресуђење свију кривичних дела у опште служила су *Правила за ислеђење и суђење кривичних дела* од 11. фебруара 1842. год. Љ№ 364, а казна је одређивана по разним специјалним уредбама, законима и наредбама полицијских власти, изданим у циљу безбедности општег мира и поретка. Ове последње издавате су на основу чл. 13. *Закона против нарушитеља јавног мира и поретка*, по ком је законском пропису била одређена и казна за њихово неизвршење: од 7 дана до 6 месеци. Казне ове изрицали су такође судови. Полицијске власти већ и по самом уставу нису могле никог држати у затвору дуже од 24 сата.

Све ово дало је повода тадањем *иоучечитељу внутренџ дела* да размишља »како ће се власт полицајна до уваженија довести, и како ће народ осетити да у земљи власти има, која земљом управља« и т. д. Резултат овог његовог размишљања били су пројекти *Устројенија Полиције* и *Закона Полицајног*, које је под 10 септембром 1849 год. спровео Државном Савету на оцену са спроводним писмом ове садржине:

»*Високославному Совјету.*

Попечитељство внутрени Дела које из званичних извешћа Окружних Начелстава, које из президијалних достављења Окружних Началника, које пак из сопственог примећенија дошло је до уверења:

1-о Да по постојећем устројенију Полицајне власти у отечеству нашем, полиција наша, због тога никакве власти нема и до слабог је уваженија код народа дошла. И по томе

2-о Да се уредбе земаљске и наредбе од Правитељства произтичуће, које се преко Полицајних власти народу набљудавања ради саопштавају, по већој части не набљудавају зато, што Полицајна власт нема власти нарушитеље Уредаба земаљских и наредаба полицајних на одговор узимати, и њи принудити на набљудавање исти. И тако се она цељ због које Правитељство Уредбе издаје на превелику штету Отечества промашава.

3-е Да су Полицајне власти принуђене полицајна преступленија често не кажњена оставити само, да не би код Суда са преступником судити се и онде као парничари долазити морале; јер Суд при суђењу по устројенију своме тражи тужитеља и обтуженога као и у простој грађанској парници.

4-то Да примирителни Судови и она мања приступленија њима на разправљање устројенијем опредељена, не пресуђују зато, што нису ради својим житељима да се замере и освети да се излажу. И тим поводом преступленија и изступленија разнога рода умножавају се како се зато отговору не подвргавају, те се тако као неким начином зликовцима показује, да им се за преступленија ништа не сме чинити, а они да могу радити шта оће.

5-то Да многи људи претрпевши од зликоваца напаствовање у уживању својих добара, принуђени се налазе таково терпељиво сносити и не тражити себи судејским путем удовлетворења, да не би често више пута тумарајући Суду, сами себе још већој дангуби и штети излагали, и друге људе сведочанства ради крпали.

6-то Да иступленија и преступленија особито Полицајна често некажњена и за то остају, што Суд исследованије Полицајних власти у месту учињено у достојно призреније не узима, но пресуде изриче по показивању обтуженога и његових сведока. И тако често излазе такове пресуде, које повода дају народу чудноме расположенију прама Суда и прама Правитељства, а то све служи на обезуважење Полицајне власти, која кривца или преступника Суду предаје. И тако се догађа, да и они преступници, који су у месту учињеног преступленија по околностима местним до тога доведени, да своје преступленије признаду, па ако код Суда то одрекну, као невини проглашавају се и некажњени отпуштају.

7-о Да баш ово преднаведено обстојатељство повода даје неспоразумљењу између Суда и Полицајне власти.

8-о Да се због тога, што се и најмањи спорни предмети и полицајна преступленија код Суда решавају, дела код Судова тако умножавају, да људи који Суду предстати и какову тербу предложити желе, по више дана у окружној вароши чекати морају док пред Суд изиђу; а то даје повода незадовољству и вики, да се код Судова споро суди; које би се бар по већој части одклонити могло, кад би се мања иступленија и преступленија полицајна код Полицајних власти расправљала.

9-то Да много неправедљивим пресудама и то обстојатељство повода даје, што Среске Старешине по Уставу земаљском не могу кривце дуже од 24 сата у затвору држати, а за то време често није могуће таково доказателство набавити, по којима би Суд кривца непремено окривити и достојно осудити могао. А кад се такова доказателства у месту учињеног преступленија не набаве, она се после код Суда тешко набавити могу.

10-то Да се народ овим начином деморализира, што до уверења долази да се одрицањем и *лагалама* код Суда оправдати може.

11-то Да је благообразна част народа много због тога незадовољна, што се преднаведеним начином преступници некажњени отуштају, и њиово се имање излаже небезбедности.

12-то Да Полицајне власти налоге од Правитељства произтичуће, већ с великом муком извршују, јер благе начине и средства, којима су се до сада послуживале, употребити не могу, што народ видећи, да Полицајна власт, власти нема, ову више не уважава, те се разпустио тако, да се знаци анархије показују.

13-то Да се овим начином земља и народ држати не може, јер гди Полицајне власти, које налоге Правитељства извршују, власти немају, ту и сама власт Правитељства ишчезава, и да потоме

14-то Овим начином Попечитељство внутрени Дела није у стању, по опредељенију своме, закони поредак у земљи држати.

Чега ради Попечитељство ово принуђеним се нашло о томе размишљавати, како ће се власт Полицајна до уваженија довести, и како ће народ осетити да у земљи власти има, која земљом управља, како он ту власт слушати мора, и како ће га за непослушност и неиспуњење налога брза и у месту без отлагања казн постићи. И по дужем испитивању по предмету овом изискујема потреба нашло је за нужно сачинити пројект устројенија Полицајних власти, који овде у прилогу по обећању своме у овогодишњем изводу дела изјављеном, подноси предхваљеноме Совјету на благоразсмотреније и височајше скоро решенија.

Попечитељство је ово могло како устројеније Полицајно тако и законик много краћим сачинити, али се оно при сачињавању исти пројеката морало управљати по појатију и качеству полицајни чиновника и по потребама народа.

А да би пројекти још боље цељ одговорили, Попечитељство је ово саслушало у томе мњенија Окружних Началства, и после је исте пројекте по претресању своме подвргло комисијоналном прегледању, и тек по примећенијама исте, пројекти су причишћени и за височајше благоразсмотреније преписани.

Ради точнијег отправљања Полицајне дужности, Попечитељство ће ово сачинити и издати Полицајна наставленија за сваког полицајног чиновника понаособ (?) у свима догодити се могућим случајевима, како би и они знали дужности своје прописане и шта Правитељство од њи изискује; те да се не би могли на незнање изговарати.

По преднаведеним и овде приложеним пројектима извршителна власт дошла би до власти, народ би се у подчињенију и послушности одржао, поредак и безбедност би се у земљи утемељили, и тако би народ своје и обште благостање узвисио.

Љ№ 25701.

10 септембра 1849. Почечитељ
у Београду Внутрених Дела
Начелник полковник, Кавалер
Полиц. Екон. оделенија **И. Гарашанин**“[1])

А. Николић.

„*Пројекат Устројенија Полицајни власти*,“ који је *Поучитељство внутрени Дела* овим актом спровело Државном Савету на „*благоразсмотренне*,“ обухватао је 158 параграфа, раздељених на ова четири главна одељка: 1. *О Полицајним надлежателствима и Полицајним Судовима* (од 1—30 параграфа), 2. *О предметима Полицајног Суда* (од 31—37 параграфа), 3. *О казни Полицајни преступленија* (од 38—53 параграфа) и 4. *О судопроизводству Полицајног Суда* (сви остали параграфи) са

[1]) Државна Архива — Акти Државног Савета у 1850 год. Бр. 87.

овим пододељцима: а) *О исследованију*, б) *О законим доказателствама*, в) *О изрицању пресуде*, и г) *О извршењу пресуде*.

Интересантно је, да је овај пројекат предвиђао установу полицијских судова: општинских, срески и окружних.

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

(НАСТАВАК)

Првом врстом тих листа пријављују се лица досељена из других места у Берлин; другом врстом пријављују се становници Берлина приликом промена станова, а трећа је врста за пријаву путника по хотелима.

Из овога формулара види се, какве све рубрике садржава прва врста пријавних листа:

1	2	3	4			5	6	7	8	9	10	11
Име и презиме	Да ли је: неженьен, ожењен, удовац, разпштеник.	положај и занимање.	Рођења			место рођења среза и округ.	Држављанство	вероисповест.	место последњег дужег становања	да ли је пређе ово био у кући последњи стан, улица и број.	да ли ће се бавити више од три месеца.	Станује ли у властитој кући, или код другог под кирију, по закупу или у служби. У предњем одељењу куће или у дворишту У сутерену, партеру, I-ом спрату и т. д.
			дан	месец	година							
1												
2												

датум пријаве

Потпис власника куће или његовог настојника

На полеђини листе штампане су најважније одредбе из наредбе о пријављивању.

Пријавне листе друге врсте осим заглавља, разликују се од прве врсте листа тиме, што су код њих изостављене рубрике под 6, 8, 9 и 10.

Трећа врста листа има ове рубрике:

1	2	3			4	5	6
Име и презиме	положај и занимање	Рођења			држављанство	тачно означење места становања	Тачно назначење места одакле је путник дошао
		дан	месец	година			

датум предаје

Потпис лица, које је обавезно да врши пријављивање.

Пријаве прве и друге врсте морају бити попуњене од стране досељених лица у року за три дана, а за друга три дана има да их потпише кућњи старешина или надзорник и тако се предају полицији.

Такве попуњене листе, по правилу доносе у кварт кућни надзорници или њихови помоћници. Од тога правила изузимају се лица, која морају лично предстати власти да се легитимишу, а то су она, која су се доселила са стране и лица која су под полицијским надзором. За ова последња постоји наређење, да сваку промену стана лично достављају надлежном кварту и да, ма у које доба дана и ноћи дошли, полиција мора примати њихове пријаве; хотећи тиме, да их заштити непријатности, која би их снашла, ако би дању због тога напуштали свој посао и тиме били примећени од својих господара или другова, па су под полицијским надзором.

Од 1878 године постоји у Берлину законска обавеза, да се свако лице које се досели у Берлин из другога места а не станује у хотелу, има лично легитимисати код полиције у року од 8 дана. Ово легитимисање врши се обично (у пракси), у исто време, када се кварту предају пријавне листе за дотично лице.

Ово правило, да се сваки лично има легитимисати у кварту, полиција у интересу публике ублажава тиме, што оставља, да се велики број таквих лица легитимишу и преко других лица. Нарочито се то правило врло ретко примењује код легитимисања женскиња, и људи од већега положаја. — ако се већ нема оправдан разлог да се противно поступа.

Кога треба звати у кварт ради легитимисања, остављено је оцени квартовн. органа.

Дужност полицијског органа, који те листе прима ова је: да се тачно увери, да ли је на свако питање дат јасан и исцрпан одговор и да за сваки недостатак нареди нужну допуну. У томе се мора старати, да лице не враћа без потребе, већ да по могућству, још у кварту учини измену или допуну. Ако, због непотпуности, мора вратити листе неког пријављеног странца, дужан је, да име његово инак запише у протокол, како би се, још истога дана могло видети по *потерничкој контроли* (о којој ће већ засебно бити речи), да ли се то лице можда којим расписом не тражи.

Друга је дужност његова, да се уверава о исправности легитимационих хартија оних лица, која су дужна да се легитимишу. Лица досељена из других места Пруске, дужна су поднети кварту »одјавне листе« (Abzugsattest), које су добили од полиције онога места, одакле су се доселили. Такве исте листе подносе још и лица оних државица немачких, које су за такве случајеве предвиделе овакав начин легитимисања.

Лица из осталих државица немачких и из страних земаља дужна су подносити при легитимисању пасош или томе слична легитимациона документа.

Ако пријављено лице покаже пасош на пријављеној се листи напише нумера, место и датум пасоша. Нема ли дотично лице такве легитимације, онда се то исто на листи примети.

Друге, посредније, легитимационе хартије довољне су у случајевима, кад се ни по чему не може закључити, да је дотично лице сумњиво.

Легитимације оних лица, која ма шта неисправног у њима износе, задржавају се и шаљу нарочитоме одељењу централне полиције (V-ом одељењу) ради утврђења исправности њихових. Ако, пак, постоји и најмања сумња у пријављену личност, ова се доставља поменутом и политичком одељењу, а квартовна полиција је прати, док не стигну извештаји из тих одељења.

Од мушких поданика немачке царевине (од 20—45 год. старости) тражи полиција свагда и војне исправе. Одјавне листе служе у многим местима као доказ, да је досељено лице регулисало порезу у месту где је пре тога било. Служе опет и за потврду, да је то лице било пријављено и прописно одјављено у томе месту. При пријему ових листа полицијски орган уверава се, да ли се дотично лице није послужило одјавном листом другога лица, испитујући га и о другим фамилијарним односима.

Има лица, која не морају подносити »одјавни лист« кварту, а то су она: која су у госте дошла или која су дошла ради полагања каквог испита, ако време њиховог бављења не траје дуже од три месеца; за тим лица, која су се привремено одселила из Берлина и војници који су одмах по одслужењу рока дошли у Берлин. Одјавне листе иначе траже се и од малољетника.

Полицијски орган, на послетку, је дужан да види, колико има пријављених лица

у листи, и да ли она имају права, да се у једној листи пријављују

По правилу се свако лице пријављује само у листи. Само оно лице, које има породицу (жену и децу) може у својој листи и њих пријавити. Други чланови породице и рођаци пријављују се засебним листама како ће се доцније видети.

Приликом одјављивања, као и при пријављивању, морају се полицији послати три испуњене одјавне листе. Трећи примерак се снабде са датумом одјаве и печатом дотичнога кварта, па се преда томе лицу, да му служи као одјавни лист (Abzugsattest) за полицију онога места, куда дотично лице мисли отићи.

Формулар таквог листа садржава ове рубрике:

1	2	3	4			5	6	7	8	9	10
текући број	име и презиме одјављеног лица	положај и занимање	Рођења			место рођења и крај	држављанство	вероисповест	да ли је: нежењен, ожењен удовац или разведен?	да ли има властиту кућу или је закупац стана, или самац под кирију. У партеру, или коме спрату.	додатак и напомене
			дан	месец	година						

Формулари одјавних листа за личности што мењају станове или се одјављују из хотела, скоро су једнаки са одговарајућим пријавним листама.

Одјављивање бива пре одсељења и може се допустити да следује и после 6 дана од одсељења.

И пријављивање и одјављивање допуштено је у хитним случајевима да се изврши поштанском картом или писмом.

Једном примљене листе остају у кварту, док се, истога дана, не заведу у нарочите књиге. Листе хотелских пријава путника не заводе се ни у какав списак, већ се само сравне са „потерничком контролом“ — и пошаљу у политичко одељење. Ове се листе шаљу два пута дневно.

У колико ће књига која листа бити заведена, зависи од личности, која се њима пријављује. Таквих књига има четири, и свака од њих служи за нарочиту сврху.

У прву књигу — регистар — бележе се имена свих пријављених лица по азбучном реду. У исту се, поред осталог, забележи датум пријаве и досељења. Она служи за прибирање статистичких података о кретању досељених и одсељених лица у кварту и за свакодневно стално контролисање пријављених лица са потерничном контрозом (Steckbriefkontrolle).

Друго опште завођење свих пријава врши се у тако зване: *квартовне књиге*. То завођење пријава врши се према улицама и бројевима кућа у којима пријављена лица станују. Сва лица која станују у једној кући ма колико разних породица да су у њој, заводе се у један заједнички и, по нарочитој форми, удешени списак — регистар — који носи уличи број дотичне куће.

Регистарни спискови неколико бројева кућа у једној улици укоричени тврдим повезом (блоком) сачињавају једну такву књигу. Колико ће у њој бити бројева, зависи од величине кућа односно од броја настањених лица у њој. Ради лакшег распознавања тих књига и бројева кућа по улицама, књиге сваке улице су олепљене хартијом нарочиче боје. На њима, опет, стоји записано, који су све бројеви кућа у дотичној књизи.

Бележење у књиге врши се на овај начин:

Пред списак уписаних лица у једном кућњем броју налази се мали регистар, где се заводе само имена закупника појединих целих станова у тој кући. Поред њихових имена стоји и страна списка у коме су они, њихове породице и остали укућани забележени. Тај регистар служи ради лакшег налажења лица у списку нарочито у кућама, где има много кирајџија и где би за тражење по реду требало свагда утрошити знатно време до проналаска. (наставиће се)

В. Лазаревић.

ПОУКЕ И УПУТИ

За расправу питања о пречем праву наплате из депозита од узабрањене плате чиновника није надлежан Министар, као административна власт, већ суд.

Љ. У., за обезбеду дуга, ставио је забрану на плату Драгољуба Д., практиканта.

Драгољуб буде отпуштен из службе, па доцније опет примљен. Одмах, пошто је поново враћен у службу, Ј. Ђ., кафеција из Параћина, стави забрану на његову плату за обезбеду дуга.

Власт, која је вршила обуставу плате, нашла је, да се обустава има вршити првенствено за рачун Љ. У., јер је он први и ставио забрану, па о томе известила Ј. Ђ. својим решењем.

Ово решење одобрио је и надлежни Министар својим решењем, противу кога је Ј. Ђ. изјавио жалбу Државном Савету, у којој је навео: да питање о пречем праву наплате расправљају надлежни судови, а не административне власти, које су само дужне, да слабију страну упуте на парницу, те да ова путем спора докаже своје прече право наплате; а за тим, да је залога повериочева, на плати чиновниковој, скопчана са опстанком овога у служби и са местом његовог пребивања. Међутим — као што је и овде случај — кад чиновник буде отпуштен, па се, после извесног времена, поново у службу врати, ранији поверионци губе право залоге, и забране, на чиновничковом новом опредељењу, имају се наплаћивати оним редом, како су стигле, без обзира на раније дуговања.

С тога, пошто је његова забрана, на плату његовог дужника Драгољуба, после поновог повраћаја у службу, стигла раније од забране Љ. У., то он, према томе, има и прече право наплате од Љ. У.

Државни Савет нашао је, да ожалбено Министрово решење не одговара закону, и да је Министар, доносећи га, прекорачио границе своје надлежности, па га је, одлуком својом од 2. децембра 1905. године Бр. 8172., поништио из ових разлога:

Питање о пречем праву наплате из депозита Драгољуба Д. спорне је природе, а за расправу ових питања није надлежан Министар, као административна власт, већ суд (§39. грађанског судског поступка), коме је спорни депозит требало послати ради расправе између пријављених поверитеља.

Пресуде, којима надзорне власти изричу казну над председницима и кметовима општинским, могу бити донесене тек пошто се кривица њихова потпуно извиди и утврди.

Учитељ школе п..... с..... обратио се среској власти, па представљајући: како има да прими од општине на име станарине 240 динара, а примио је, вели, свега 50 динара, — молио је да власт нареди општинском суду, да му одмах изда сву неиздату му суму.

На наредбу, коју је среска власт по овоме упутила општинском суду, овај је одговорио: да је за ову годину станарина свега 120 динара, јер је толико буџетом одобрено. У исто време суд је послао и одлуку општинског одбора: да се више не издаје но што је буџетом одобрено.

Срески начелник, налазећи да учитељ на ову станарину има право по закону, и да му то право не може одузети општински одбор, на основу чл. 148. закона о општинама, донео је пресуду, којом је председника општинског суда казнио губитком 15-то дневне плате.

По изјављеној жалби, Државни Савет је нашао: да пресуда на првом месту по форми не одговара закону, јер је заснована на чл. 148. закона о општинама, који не даје право кажњавања надзорној власти, а међутим у њој није наведен ни један законски пропис, као што то тражи чл. 156. поменутог закона.

Затим је донета на недовољном извиђају, јер је с обзиром на тач. 1. чл. 190. закона о општинама требало, имајући у виду §§ 5. и 51. кривичног поступка, из-

видети и утврдити: стоји ли у истини, да је у овогодишњем буџету предвиђено свега 120. динара станарине учитељу, и како ни одбор одлуком од 12. октобра 1905. год. не допушта већи издатак, то оценити: може ли бити какве кривице до жалитеља за неисплату веће суме, — чл. 134.

На питање о жалитељевој кривици, према тач. 6. чл. 109. закона о општинама не може утицати то, што среска власт налази, да овакве одлуке општински одбор не може ни доносити, већ противу такве одлуке непосредна надзорна власт могла се користити чл. 152. поменутог закона о општинама.

С тога је Државни Савет одлуком својом од 18. новембра 1905. год. Бр. 8356. поништио пресуду и среској власти препоручио, да по саветским примедбама и закону поступи.

Пуноважност преноса покретних ствари, после извршеног задужења, мора појављени господар судским путем доказати, кад је, у времену извршења судске забране, дотична покретност нађена у притежању дужника, па овај изјави да није његова, већ појављеног господара.

Решењем крушевачког првостепеног суда од 16. априла 1904. године Бр. 10556. одобрена је забрана на покретност дужника Тодора Ј. свештеника, а за обезбеду дуга Рисги М., из Сталаћа. Начелник среза расинског, за извршење ове забране узео је у попис покретност, нађену код дужникове куће.

По свршеном попису, жена дужникова, Станика, изјавила је, да су све пописате ствари њена својина, и за доказ тога поднела је писмено, из кога се види, да је ту покретност купила од Димитрија М., тамошњег механџије, 15. октобра 1903. године, кога је дана и пренос код полицијске власти утврђен.

Кад је ова изјава саопштена повериоцу Рисги, он је изјавио: да не признаје право својине појављеном сопственику — жени дужниковој, Станики, — док га судским путем не докаже, пошто је дужник ово учинио, после осуде на плаћање, у намери да га оштети.

На основу овога и § 466. грађанског судског поступка, среска власт, налазећи, да је жена дужникова, Станика, слабија у праву, решењем својим од 9. маја 1904. године Бр. 9886., упутила ју је на грађанску парницу, да код надлежног суда, ако се успеху нада, докаже право својине пописане покретности.

Ово решење среске власти одобрило је начелство окружно, а решење овога Министар унутрашњих дела својим решењем од 11. септембра 1904. године П№ 25618.

По изјављеној жалби од стране дужникове жене Станике, Државни Савет одлуком својом од 15. новембра 1905. године Бр. 9886., одобрио је ожалбено решење Министрово, као саобразно закону, пошто је, као што се из акта види, пописата покретност нађена у државини дужника Тодора, мужа жалитељичиног, и имала је се сматрати као његова својина, а не његове жене, жалитељице Станике, јер се дуг Тодоров, за који је решењем судским одобрена забрана, датира од 21. септембра 1902. године, а пренос пописатих ствари извршио је дужник Тодор после овог задужења — 26. септембра 1903. године под № 19079., на Димитрија М., а овај на жену дужника Тодора, жалитељицу Станику, 15. октобра 1903. године № 10920., те по томе пуноважност ових преноса, на штету ранијег повериоца, има се судским путем расправити.

И за школски прирез не може доносити одлуку сеоски састанак, већ је потребно да то реши збор целокупне општине.

Господин Министар Финансија, на основу чл. 36. и 37. закона о окружним, среским и општинским буџетима, прегледао је и одобрио буџет општине горњовраштанске за 1905. годину. Али, како је истим буџетом предвиђен прирез општински у већој стопи, него што га он по закону може оборити, он је учинио предлог Државном Савету, да на основу чл. 40. поменутог закона одобри општински прирез 19·90% за општинске потребе, а поред тога, како је општина састављена из два села још и школски прирез на пореске личности једног села 16% а другога 30% на непосредну порезу.

Државни Савет 7. октобра 1905. године под № 7290. донео је одлуку: да се с обзиром на чл. 167. Устава прикупљање овог приреза не може одобрити, јер о прирезу за школске потребе, једног и другог села, није решавао због целокупне општине као једино надлежан по тач. 2. чл. 33. закона о општинама, већ је свако село гласало за прирез своје школе на свом сеоском састанку, који по чл. 57. поменутог закона не може ово решавати.

Противу наредаба, које надзорне власти издају општинским судовима, не може се изјављивати жалба

Начелник среза нишавског препоручио је суду општине добродолске, да општинског деловођу отпусти и другога на његово место набави.

Деловођа општински, који је услед ове наредбе сам дао оставку на службу, изјавио је жалбу Државном Савету и навео:

1.) да он има све услове које тражи чл. 114. закона о општинама;

2.) да наредба среске власти не именује законске прописе на основу којих он треба да буде разрешен од дужности деловође општинског; и

3.) да је достава противу њега потекла од лица, које је радо да заузме његово место.

По овој жалби, Државни Савет нашао је, да овде у ствари и нема решења или одлуке надзорне власти, те по чл. 170. закона о општинама не може ни бити жалбе. Овде је у питању наредба више власти нижој власти по којој ова има да поступи или не. Тек противу одлуке те ниже власти, ако би ко сматрао да му је какво право или интерес повређен, могао би употребити право жалбе у смислу чл. 152. закона о општинама.

С тога је одлуком својом од 11. новембра 1905. године №8103. одбацио жалбу као ненадлежној власти поднесену.

Надзорна власт није надлежна да изриче казне из чл. 165. закона о општинама.

Председник суда општине р..... оптужен је среској власти за дела из §§ 122. и 127. у вези § 132. кривичног закона.

Вођеном редовном истрагом није утврђено постајање ових дела, али је среска власт нашла да је оптужени председник учинио дело из чл. 165. закона о општинама, па је прекинула истрагу за прва два дела, казнима по кривичном закону, а казнила га за дело из чл. 165. закона о општинама.

По изјављеној жалби, од стране кажњеног председника, Државни Савет нашао је: да решење надзорне власти у колико се односи на казну за дело из чл. 165. закона о општинама не одговара закону, јер по одељку I. чл. 168. поменутог закона, ове казне изриче надлежни првостепени суд, а не надзорна власт, која по поменутом законском пропису може за оваква дела само дићи тужбу код првостепеног суда али не и казнити

С тога је одлуком од 25. октобра 1905. године Бр. 7637. поништио решење надзорне власти, у колико се односи на казну из поменутог чл. 165. закона о општинама.

Противу решења којим се одређује цена хлебу нема места жалби Државном Савету.

Живојин Здравковић, пекар из Крагујевца, жалио се Државном Савету противу решења начелства округа крагујевачког од 12. октобра 1905. год. Бр. 20912., донесеног по његовој жалби на решење суда општине крагујевачке, којим му је наређено, да у будуће не сме месити хлеб од 0.15. већ од 0.20. односно 0.40. динара, као што месе и остали пекари по прописној такси и тежини.

Како општински суд са одбором општинским прописује таксе хлебарске, а ово одобрава једино надлежна надзорна власт, по тач. 7. чл. 97. закона о општинама, Државни Савет нашао је, да противу оваквих одлука нема места жалби по чл. 170. поменутог закона, па је одлуком својом од 18. новембра 1905. год. Бр. 8361. жалбу одбацио као ненадлежној власти поднесену. **М. В.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине биновачке, актом својим од 15. ов. мес. Бр. 1019. пита:

„У току 1880—83. год., општина је јамчила за знатан број својих грађана,

те су узели зајам од тадашње окружне штедионице, која је сада саставни део Управе Фондова.

Многи од ових дужника платили су свој дуг; многи га уредно плаћају, а многи нису дали ни паре, те их је Управа Фондова тужила за дуг, и осуђени су на плаћање.

Како многи од ових последњих немају нигде ништа од имања, што је констатовано од стране надлежних власти, Управа је подигла тужбу против општине као јемца, и тужба је предата општинском пуномоћнику, коме је од стране суда наређено, да пуномоћије поднесе у оријиналу.

Поводом овога последњег захтева судског у погледу пуномоћија, суд моли уредништво за обавештење.

1, да ли пуномоћник општински, заступајући општину код суда, мора имати за сваку парницу, односно за сваког туженог по на особ оријинално пуномоћије, или му може исто важити у овереном препису или препис без овере;

2, ако пуномоћник не поднесе у оријиналу своје пуномоћије, може ли за то бити крив и кажњен, пошто му је претходно у позиву за суђење наложено да поднесе ово у оријиналу; и

3, сматра ли се пуномоћник са једним пуномоћијем онако исто за правног пуномоћника, као кад би имао код себе н. пр. тридесет оријиналних пуномоћија.«

— На ово питање одговарамо:

а, општински пуномоћник не мора имати нарочито пуномоћије за сваки спор засебно, ако има опште-генерално пуномоћије у смислу §§ 613 и 614 грађ. зак., и § 83 и 84 грађ. суд. поступка;

б, пуномоћник је дужан да покаже суду, на дан рочишта, или по позиву овога, оригинално пуномоћије, остављајући суду оверен препис истога; и

в, једно пуномоћије генерално, довољно је за све спорове општинске, ако одговара условима изнесеним у т. 1. овога одговора.

II.

Суд општине становљанске, актом својим. од 2. ов. м-ца Бр. 1427 пита:

»да ли морају масе, имале оне одраслијих наследника или не, кулучити на оправци државних, и оправци и просецању окружних и среских друмова?«

— На ово питање одговарамо:

Ни §. 10. ни §. 14. закона о сувоземним јавним друмовима, који говоре о томе: каква се радна снага узима за оправку државних, окружних и среских путова, не изузимају масе.

Према томе, ако општински одбор, по праву које му даје тачка 9. чл. 86. закона о општинама нађе, да се известан посао мора свршити кулуком у заједници или посебно, па од тога не изузме и масе, онда ће и оне морати суделовати ако имају одрасле наследнике, иначе ће платити — најмити — себи заменика.

III.

Суд општине осладињске, актом својим од 22. новембра ове год. Бр. 3054, пита:

Неки окружни судови, полицијске власти и општински судови, наплаћују од појединих лица на препис облигација, поравнења, уговора, квита, пресуда и т. д. по 0·20 дин. таксе у маркама и на исте лепе, па онда достављају пореским властима које порез распоређују. Неке, пак, поменуте власти то не чине.

Моли се уредништво за обавештење: да ли је правилнији поступак оних власти, које ову таксу наплаћују или оних, које то не чине. Сам суд, међутим, мисли да ову таксу не треба наплаћивати, јер ово нису никакви прилози.«

— На ово питање одговарамо:

Да би пореске власти биле обавештене о покрету капитала, кад се овај утврђује исправама уз суделовање државних власти, наређено је, да дотичне партије предају по један примерак и за пореску власт.

Како такви примерци нису оптерећени никаквом другом таксом, то је узета једино одговарајућа такса по т. 2. таксене тарифе.

Према томе, правилно је што ову таксу наплаћују државне власти.

Општинске власти не треба да је наплаћују с тога, што оне и саму таксу за потврду не наплаћују у маркама већ у новцу, и што закон о таксама не важи за њих сем случајева т. 87, 87 а и 88 и оних, где им је изречно наређена наплата таксе у маркама.

IV.

Један општински писар пита:

Један грађанин тражио је забрану на две краве Ђ. Т. и његовог задружног сина Ј., за наплату 150 динара дуга.

Како дужници немају никакву другу теглећу стоку, него се служе овим двема кравама за сређивање тежачких послова, то настаје питање:

да ли се краве, кад се земљоделац с њима служи место волова, јер ових нема, сматрају по § 471. грађ. суд. поступка као и волови, и да ли се могу узети у попис за наплату приватних дугова?

— На ово питање одговарамо:

Као што се види из § 471. грађ. суд. поступка, законодавац је имао намеру, да земљоделцу обезбеди теглећу стоку од пописа, и тако омогући тежачки рад па је од пописа изоставио, поред осталог, и два вола, пристајући да ови могу бити замењени биволима, па чак и коњима.

Поминући само мушка грла, он није искључивао да теглећа стока не могу бити и краве, него је то просто последица онога уверења, да се наш свет ретко служи женским грлима.

Како је, међутим, последњих година из економских и других узрока, многи домаћин претпоставио женска грла — краве — воловима, то би наређења законска била изиграна, ако би се узело, да су ова грла незаштићена од пописа.

Према духу, дакле, § 471. кад земљоделац нема другу теглећу стоку него само две краве, оне му се не могу узети у попис за приватне дугове.

V.

Један општински писар пита:

»По чл. 9. закона о шумама, општински судови дужни су бесплатно издати уверења — изводе из пописних књига »Б« свима оним лицима, која имају имања у границама државних шума, ради доказивања својине по чл. 8. поменутога закона пред комисијама, одређеним за ограничавање државних шума.

По чл. 9. истог закона, ова уверења — изводи морају бити оверени и од стране Пореских одељења, па да буду доказ о ономе, ради чега се траже.

После свега овога, дотични морају поднети молбе комисији, уз подношај ових докумената.

Све ове изводе и уверења, издају власти бесплатно.

У овоме крају уобичајено је, да сва ова документа прибирају општин. судови, па чак присиљавају писаре, да и молбе пишу бесплатно и носе изводе на оверење Пореским одељењима о своме трошку.

Моли се уредништво за обавештење: да ли су општински писари дужни да носе изводе одељењима на оверење бесплатно и о своме трошку, и да за тим чак пишу и молбе комисијама за рачун сопственика?«

— На ово питање одговарамо:

Из последње реченице првога става чл. 9. зак. о шумама који гласи: „Ове изводе оверавање им Пореска одељења и уверења издавати општинске власти бесплатно за ову потребу« — види се, да изводе из пописних књига не издају општински судови него пореске власти, које их и оверавају, а општински судови издају само уверења о бројном и поименичном стању задруге и породице.

Према овоме, општински судови немају ништа да раде око извода.

Што се тиче уверења они их издају бесплатно на захтев дотичних лица.

Ако ова лица не поднесу писмен захтев, него се усмено обрате, суд је дужан по службеној дужности да их саслуша.

Ако би одељења наредила, да општински судови и изводе издају из књиге Б, онда општински писари нису дужни да ове изводе носе одељењима на оверење, него ће то чинити сама лица, која изводе траже, као год што писари нису дужни да бесплатно пишу молбе за комисију.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Милорада — Михајла Гавриловића, клопфера из Крагујевца, окривљеног за крађу новаца тражи начелство округа крагујевачког. Пронађеног ваља спровести поменутом начелству с позивом на Бр. 29918 од 1905. године.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

21. децембар прошле године запрепастио је цео Београд једним грозним злочином, каквога

у нашој престоници није било за читавих шест година, а који подсећа на сличне злочине из ранијих година: убиство бурмутије Змејановића, нађени леш у „Бари Венецији" сав исечен на парчад и зашивен у џаку, убиство Баба Кате која је нађена удављена у Ташмајдану и чији је убица пронађен тек после три године, убиство Танасија Благојевића, млекара; дрска разбојништва са покушаним убиствима над Јевтовићем, златаром, и Васом, дуванџијом код старог «Гранд Хотела» и т. д.

Овога јутра нађен је заклан у својој радњи Коста Николић, механџија код „Битоља".

Први га је нашао његов келнер Лазар Ненадић, родом из Обреновца, који је у 6 часова изјутра дошао у механу из собе у којој је спавао у истом дворишту и ушав у радњу до самих унутрашњих врата из дворишта нагазио је на свог мртвог газду, где лежи сав у крви.

Лазар је одмах известио Костину жену и кћер, а после кратког времена сазнала је за то и полиција кварта савамалског, а по том мућевитом брзином пронео се глас и по целом Београду.

Иследна власт одмах је изашла на лице места, начинила увиђај и предузела све мере, да се убица пронађе.

Предузетом истрагом утврђено је следеће:

Убијени Коста затворио је механу у очи тога дана као и обично у 1 час по поноћи, па отишао да спава у истој згради у једној соби из дворишта, у којој су спавали жена му и кћи.

Пре тога наракувар Милан Радосављевић из Прокупља затворио је кујну, која је уз саму механу, па кључ оставио на одређеноме месту у радњи, ову почистио, избрисао столове, очистио газдине цинеле и оставио их поред саме касе у трпезарији, па пред саму поноћ и он и оба келнера, већ поменути Лазар Ненадић и Милан Александровић, родом из Ст. Србије, сва тројица малолетници, отишли да спавају у једној соби у дворишту, преко пута од собе у којој је газда спавао. Убијени је, дакле, после момака остао још један сахат у радњи, па као и увек, у 1 час закључао и отишао у своју собу, поневши кључ са собом.

У 4 часа изјутра, у уобичајено време, устао је и отишао да отвори механу, али чим ју је отворио и крочио унутра, добио је изненада један ударац у главу, а по том и четири ударца ножем у врат, од чега је моментално пао мртав на патос.

Зликовац је тада одсекао кључеве од касе, које је убијени увек о врату обешене носио, отворио касу, из ње покупио сав новац, изузев нешто ситнине у српској и аустријској монети, од прилике око 800—1000 дин., од којих је највећи део, на 5—600 ситнине било, у аустријским новчаницама, а остало у злату и српским новчаницама, за тим три златна прстена, једну златну мушку бурму, један златан женски ланчић са медаљом у виду срца и један златан брош у виду копите; од она три прстена један је са плочом, на којој је у средини био грб, а около круна и монограм М. Р., па је онда побегао ни од кога непримећен, ма да је у то доба пред самом механом било неколико фијакериста, који су очекивали долазак брзог воза.

Убица није апсолутно никаквих трагова оставио за собом, изузев једино прашљивих отисака од кољача на столу, који је стајао иза самих унутрашњих врата и са којих је зликовац и извршио напад на своју жртву, и на нагазеној левој ципели убијенога, које су уз касу очишћене стојале.

Ударац у главу извршен је тупим и ивичастим оруђем, по свему судећи једним око два килограма тешким маљем за отварање бурића с пивом и набијање огњишта, који је стајао у келнерају и био тако јак, да је темењачу пробио и један део у карличастом облику сатерао у сам мозак.

Пошто је ова повреда нанесена на темењачи и то на против положеној страни од стола, то се, поред наведног интензитета ударца, са сигурношћу може се закључити да је напад извршен са стола, на коме су остали трагови отисака од кољача.

Одмах после задатог ударца у главу, од кога је се жртва по свој прилици одмах онесвестила и повела, а вероватно и на врата наслонила, убица је ваљда, другом, левом руком, потегао ножем и и задао јој четири ударца, од којих два безопасна у доњу вилицу, а два у сам врат тако силно и вешто погођена, да је жртва услед пресека једњака, душника и једне артерије моментано пала на патос и умрла.

Немајући тако рећи никаквих трагова — ма да је доцније под келнерајом нађен и један крвав пешкир са монограмом Н. М. из купатила пок. Нестора Милосављевића, какви су из купатила лети хиљадама крадени, и за који није несумњиво утврђено да је од убице заостао — иследник је се налазио пред једном врло тешком и замршеном ситуацијом.

Најчудноватије је то, на који је начин убица могао доспети неопажен у механу, кад је пок. Коста кључ са собом носио, а другог кључа није било, нити је убица дошао кроз какав прозор.

Једно је само међу тим, несумњиво било, а то је, да је убица био у кољачама и да су му прилике и околности у кући биле врло добро познате. Отуда је прва сумња пала на најближу околину: жену и момке.

Сумња против жене, наравно само као саучесника убрзо је отпала, јер код сваког злочинства, особито убиства, мора на првом месту гледати на побуде и мотиве. У овом случају ма да је разлика у годинама била повелика ипак жена није имала никаквог рачуна да мужа нестане, јер је он поред ћерке имао и сина, те се наследству није могла надати, нити пак повољнијој удадби. У осталом по причању свију лепо су живели.

Остали су још само момци. Било их је у то време тројица, али су они били и малолетни и нејаки, а нису имали ни кољача, те је и против њих постојећа сумња отпала.

Питало се онда за раније момке, од којих се одмах као на најсумњивијег наишло на неког **Спиру Николића** који је пре тога на недељу дана био од њега изашао под изговором да ће да се врати натраг у Румунију, одакле је и дошао, али тамо није отишао, већ овде без посла остао, долазећи по кад кад у исту радњу, у коју је био и дошао у очи самога извршења овога дела.

Он је још носио и кољаче, ма да је тих дана време било и суво и топло, те је ношење кољача била тала права реткост. Писац ових редова поводом овога дела нарочито је обраћао пажњу на ношење кољача и за читавих шест дана, до оне кише о Божићу, апсолутно никога с кољачама није видео.

Сумња противу Спире била је у толико јача, што је комисијски утврђено, да остављени отпаци од комада на столу и по величини кољача, и по излизаности истих, и по величини и правцу оних коцкастих пољца — у свему одговарају Спириним кољачама.

Поред тога Спира је до тога јутра становао код неког Живка Марошевића, носача, на Дорћолу, а тога се дана преселио у други крај вароши, код г. Ђ. Димовића порезника, код кога се истог дана Спирина жена, која је дотле такође код Живка становала, погодила у службу, па цело дана била забринута и уплакана.

Сам Спира кад је исте ноћи тамо нађен и позват у полицију био је уплашен и свог га је зној облио, ма да је се доцније једнако, врло хладно и куражно држао.

Све ово није довољно за утврђење Спирине кривичне одговорности, те је нарочито потребно знати његов ранији живот и владање, што он овако описује:

«Ја сам родом из Враневшнице у кичевској кази у Маћедонији, од оца Николе и матере Биљане. Из свога села отишао сам још као младић од 20 година у Битољ, где сам пробавио 6 година. Из Битоља вратио сам се кући, а одатле сам ускоро отишао у Турну Северин преко Србије. Из Турне отишао сам код свога стрица у Врачарови, на граници између Влашке и Аустрије, од Турске недалеко три сахата хода. Стриц ми се зове Јања Ристић који је био пре Фурунџија, а умро је од прилике пре 6 година.

У Врачарови седео сам летос, па сам отишао у Адакале и ту сам ступио код Стојка Н. Фурунџије. Овде сам провео годину дана, па сам отишао у Оршаву код Крсте Андрије, Фурунџије; код кога сам се задржао од прилике 3 м-ца, а одавде сам прешао у Текију 82 или 83 год. и ту сам отворио сам Фурунџиницу.

У Текији сам провео као Фурунџија 1-2 г. дана, па пошто сам са радњом посрнуо, прешао сам у Оршаву где сам ступио као момак у Фурунџиницу код Исака Коеновића. То је било 1885 год. Овде сам провео до Ђурђева дана исте године, па сам отишао код свога старог газде у Адакале код кога сам служио годину дана као слуга, а 6 м-ци као заступник његов, јер је он отишао кући својој. Из Адакала отишао сам у Кладово код Фате Динуловића, каф. код кога сам био келнер, а узео сам код њега кафу под закуп. Код њега сам пробавио 7—8 м-ци, па пошто сам се разболео отишао сам у Турну Северин код Анђела Костовића, Фурунџије. То је било мислим 1887. или 1888. године.

Код Анђела пробавио сам лето и зиму, па сам отишао у Крајево, од Турне удаљено за $3^1/_2$ сата возом. Тамо сам био код некога Василија Н. Фурунџије код кога сам провео 6 м-ци, па сам се поново вратио у Турну код Анђела, јер ме је он писмом позвао. Овде сам пробавио до Велигдана мислим 1890 године, па сам отишао у Кладово на вашар, а одатле одем на Ђердап, јер се он тада грађаше. Овом приликом, кад сам се по други пут вратио у Кладово, вратио сам се своме старом газди Фати и по његовој наредби отишао сам на Ђердап и настојавао подизању његове фуруне и бараке. То је било 1890 год. и кад су ове зграде биле готове Фата ме је примио као ортака у Фуруни и са њиме сам радио 3 м-ца, а по том се разортачимо и отпочнем своју радњу. На Ђердапу провео сам до с јесени 1901 године, када сам се упознао са садањом мојом

женом, која је из Оршаве дошла и са њом се венчам у Текији 1892 год. По венчању вратим се са женом на Ђердап и продужим радњу до конца ове године 1892 год. и пошто сам посрнуо са радњом то ову напустим и ту до пролећа останем, када сам отишао у Сип и ту поново отворио фурунциницу где сам радио годину дана. Како није било рада то сам радњу поново морао напустити и одем са женом у Турну Северин где сам служио код Николе Н. фурунције, који је био са радњом у близини поште. То је било од прилике 1894 год. Код Николе служио сам непуних 6 м-ци, па сам изашао и ступио код неког грка Ристе Н. са радњом на вел. пијаци. Овде сам провео $1^1/_2$—2 године, па сам напустио службу и седео код куће. За то време док сам без службе био радио сам код синова Јакова Грофа, фурунције. Овде сам радио само месец дана, па сам ступио у радњу код некога Вилхелма Шварца фурунције и воденичара.

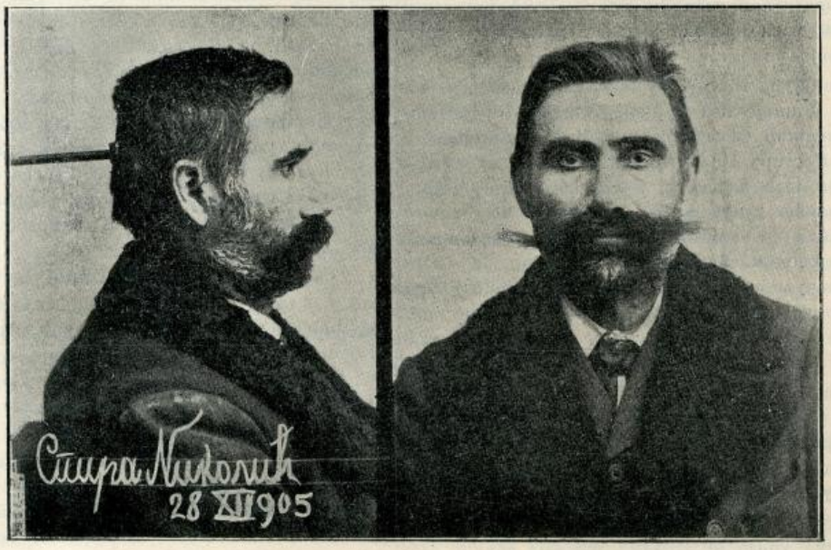

То је било 1895 год. и код њега сам пробавио 2 године. 1897 год. изашао сам и ступио са женом на лађу „Излаз," која је ишла само од Турне до Оршаве. Овде сам пробавио 15 дана, управо толико је и лађа радила, јер она плови само кад је мала вода, а одавде се вратим у Турну где ступим на другу лађу „Хумберт." Жена ми је била куварица. Овде смо били док лађе те године нису престале — до зиме, коју сам провео у Турни, у засебном стану. С пролећа 1898 год. кад су лађе проради̇ле ступио сам поново на лађу „Хумберт" и са њом смо дошли до Пеште, где је она остала на реперацији, а другом лађом врате нас у Турну где ме приме на лађу „Галац." Како је капетан био рђав човек, то иступим са ове лађе и седео сам у Турни, док нисам добио лађу „Елбу."

До јесени ове године био сам са малим прекидима непрестано по лађама, па пошто сам се одморио неколико дана кренем се за Београд. То је било октобра м-ца ове године и то пре Митрова дана."

Кад је овде дошао седео је најпре петнаестину дана код „Битоља", а по том му је и жена дошла, када је он ступио као келнер — „шпајстрегер" код убијеног Косте, а жена му ступила у службу код једног чиновника друштва за електрично осветљење.

После петнаест дана, а на недељу дана пред извршење овога дела, он је од убијеног Косте изашао под изговором да иде у Румунију, али није отишао, већ се настанио код поменутог носача Живка, где је остао до дана извршења дела, па су се тада и он и жена преселили код г. Димовића, овд. порезника, код кога се његова жена као куварица погодила а код кога је он и ухваћен.

За питање о Спириној одговорности од врло је велике важности да се зна његов ранији живот, те се моле све власти, нарочито оне погранични̇е према Румунији, а и приватна лица, да јаве кв. савамалском Управе града Београда што о њему знају и да ли је истинито напред изложено казивање? Ж. Л.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Ноћу између, 24 и 25 пр. м-ца у М. Копешници у срезу лесковачком убијен је један непознат човек у моменту кад је хтео извршити разбојништво над кућом Маринка Стојиљковића, тамошњег. Убијени је средњег раста, стар око 28 година, плав, сувоњав, обријан, у обичном сељачком оделу, у влашким опанцима. Код њега је нађена и једна торба, а у њој 2 кључа за врата, 4 калауза и друге ситнице. Скреће се пажња свима полиц. и општинским властима, а и приватним да, ако би што ближе знали о овоме човеку, известе начелника среза лесковачког с позивом на Бр. 23572 од 1905. године.

Ноћу између 30. и 31. пр. м-ца извршена је крађа Николи Миловићу, књиговођи из Београда. Том приликом однето је: 2 нова кревет̇ска чаршава са чипкама, 2 асталска нова чаршава, 3 навлаке за мале јастуке, 5 белих салвета са монограмом Н. М., 1 јегерова кошуља, 10 комада џепних марама са монограмом Н. М., и друге разне ствари у вредности преко 60 динара. Скреће се пажња свима властима и приватнима, да у случају појаве ових крадених ствари, одмах доставе то кварту дорћолском Управе града Београда с позивом на Гр. 10975 од 1905. год.

Јосифа Крснића, кафеџију из Шапца, власт среза посавског округа ваљевског ухватила је у продаји 6 нових сребрних сатова и 4 бријача. №. сатова ове су: 932, 114, 21407, 19160 21242 и 2870. Пошто се сумња да су ови сатови кра̇дени, то се скреће пажња свакоме, да у случају каквога сазнања о њима извести начелника среза посавског с позивом на Бр. 14594 од 1905. године.

Обрен Маркулић, земљоделац из Тршића у срезу тамнавском, у нас̇тупу душевне пореме̇ћености напустио је своју кућу још 10. окт. пр. год., и до данас се није вратио нити се зна шта је с њим било.

Обрен има до 35 год., средњег је раста, смеђ у. опште, при говору намигује очима. Од одела имао је на себи у времену напуштања куће: копоран и гуњ од сукна, без чакшира, на глави шубару, а на ногама опанке.

На молбу начелника среза тамнавског, износимо Обренову слику, и умољавамо сваког оног, ко би о њему ма шта знао, да то саопшти својој најближој општинској или полицијској власти, која ће о свему одмах известити начелника среза тамнавског с позивом на Бр. 20765 од 1905 год.

Услед непотпуности извештаја начелства окр. тимочкога, у извештају о кретању криминалитета за месец октобар 1905. год. изнето је, да је у срезу *бољевачком* било 2 убиства и 3 покушаја убиства. Према накнадном извештају поменутог начелства од 30. децембра пр. год. Бр. 12184 једно од ових убистава извршено је у срезу **тимочком**, а један покушај убиства извршен је у срезу **зајечарском.**

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 3. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 15. ЈАНУАРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 13. децембра 1905. год. Бр. 8853, донето на основу тач. 9. члана 144. Устава, које гласи:

„Да се Богдан Мучалица, заступник учељски у Добром-Долу и црногорски поданик, по молби својој прими у српско поданство заједно са својом малолетном децом: Вукосавом, Милицом и Драгом, а изузетно од § 44. грађанског закона“.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. децембра 1901. г. у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., одобрено је решење Народне Скупштине сазване у први редован сазив за 1. октобар 1905. год., које гласи:

„да се село Ловци, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадање општине багрданске, у срезу беличком, округа моравског, и образује за себе општину „ловачку“ у истом срезу и округу.“

„Да се села: Лукавица, Стубица и Буково, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од своје досадање општине лазаревачке, у срезу колубарском, округа београдског, и образују за себе општину под називом општина „лукавичка“, у истом срезу и округу“.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. децембра 1905. г. у Београду.

РАСПИС

Свима полицијским властима

Петом тачком расписа господина министра унутрашњих дела од 24 јула пр. год. ПБр. 12.078 остављено је општинама да књигу за регистар становништва набаве где за сходно нађу. Управа Државне Статистике спроводећи полицијским властима *Правила за вођење регистара становништва* препоручила им је 25 новембра пр. год. Бр. 11.042 да воде бригу о томе, да све општине благовремено набаве књиге за регистре, како би у њих могле преписати потребне податке одмах после свршеног пописа становништа, пошто по члану 8. *Закона о попису становништва и домаће стоке* сав пописни материјал морају послати Управи најдаље до краја јануара ове године.

Где се књиге за регистре могу набавити било је објављено у разним новинама; и сама Управа Државне Статистике објавила је то у 209. броју „*Српских Новина*“ од 23 септембра пр. год. Међутим многе општине обраћају се тек сад Управи Државне Статистике, да им она регистре набави, из чега се најбоље види да надзорне власти нису водиле довољну бригу о набавци поменутих регистара.

Управа Државне Статистике препоручује полицијским властима, да се увере: јесу ли све општине набавиле регистре, и јесу ли у регистре извршиле препис пописних података; јер која општина не пошље до краја јануара пописни материјал Управи Државне Статистике, одговорно лице биће за то кажњено по трећој алинеји члана 8. Закона о попису становништва и домаће стоке.

Бр. 389. Из Управе Државне Статистике, 8 јануара 1906 год.. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС

ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

(НАСТАВАК)

Извесне околности могу прикривање ствари учинити тежим. Тежи случајеви прикривања су ови: 1) *квалификовано прикривање*, које постоји кад су прикривачу биле познате извесне отежавне прилике, као н. пр. да су ствари добивене ајдуковањем, разбојништвом и т. д.; 2) *прикривање у виду заната*, које постоји кад се докаже да је прикривачу то прешло у обичај и да он то у виду заната врши. Није увек довољан доказ само то, што је неко два или три пута учинио прикривање; 3) *прикривање у другом и трећем повратy*.

Остаје нам још да видимо да ли се прикривање и подржавање са претходним договором има сматрати као акт учешћа или као кривично дело sui generis.

И овде су мишљења подељена али је несумњиво да је тачније мишљење по коме претходан договор оба ова кривична дела чини актом учешћа. Ма да се и прикривање и подржавање материјално могу извршити само после крађе, ипак они интелектуално постоје и пре крађе, и баш тај ранији споразум о доцнијем помагању или прикривању ствари може да утиче на извршење саме крађе, јер ће се и виновник лакше и пре одлучити на извршење кривичног дела кад зна да има сигурно место где ће бити сакривен он или украдене ствари. Само због тог претходног утицаја имају се прикривач и подржавач донекле узети као подстрекачи, па према томе и као учесници.

Српски казнени законик у § 49 казни подржавање са претходним договором као учешће, док о прикривању са претходним договором не говори ни у једном законском наређењу.

Шест претходних извештаја поднето је секцији о овом питању и то од г. г. Поативена (професор универзитета у Паризу), Орана (професор универзитета у Риму), Берлеа (Француска), Анђала (Угарска) г. Паскода и Шервеа (Француска). Резиме ових извештаја изнео је секцији главни известилац Берналак (Угарска).

У секцији се жива дискусија отворила поводом овога питања, и сви који су у истој узели учешћа, као год и сви известиоци у својим извештајима, били су

сложни у томе, да прикривање ствари треба сматрати као самостално кривично дело. Разлози су за то били и научни и практични, које смо ми већ раније изнели. Прво то одговара захтевима савремене науке, а практички се разлог нарочито састоји у томе, што прикривање као самостално кривично дело долази под надлежност оне земље у којој је извршено, и на тај се начин не може десити случај да неко избегне казну тиме, што прикривање врши у другој земљи а не у оној у којој је крађа извршена.

Секција је на својој седници донела ову одлуку:

„1) Конгрес жели да се прикривање ствари сматра као самостално кривично дело.

2) Прикривање, као кривично дело које вређа нарочити закон државе на чијој је територији извршено, има се казнити по закону те земље.

Но ипак прикривач неће бити поново суђен ни кажњен, ако докаже да су му судили судови оне државе који су пресудили главно кривично дело, и да је, у случају осуде, казну издржао.

3) Да би се олакшало међународно гоњење прикривања, требало би државе да се вежу међународним уговорима у циљу, да се једном утврђено кривично дело у једној држави свуда прими као доказано.“

Секција је за свог известиоца пред целим конгресом изабрала г-ђицу Др. Лидију Поет (Италија).

У седници целога конгреса није било велике дискусије. Херовани (Румунија) предложио је конгресу, да се одлуци секције дода још и ово:

„Треба сматрати да прикривање постоји и онда, кад главно кривично дело (крађа и т. д.) не би било кажњиво. или кад би га закон поништио због извесних околности, које су се стекле код виновника првог дела.“

Овај предлог је помогао и Бруза (Италија), али му је известилац г-ђица Поет била противна доказујући да се све то већ налази у предложеној одлуци секције. После подужег објашњавања конгрес гласањем прими предложену одлуку секције као и додатак Херованиа. Према томе цела одлука конгреса гласи:

1) *Конгрес жели да се прикривање ствари сматра као самостално кривично дело.*

2) *Прикривање, као кривично дело које вређа нарочити закон државе на чијој је територији извршено, има се казнити по закону те земље.*

Но ипак прикривач неће бити поново суђен ни кажњен, ако докаже да су му судили судови оне државе који су пресудили главно кривично дело, и да је, у случају осуде, казну издржао.

3) *Треба сматрати да прикривање постоји и онда, кад главно кривично дело (крађа и т. д.) не би било кажњиво, или кад би га закон поништио због извесних околности, које су се стекле код виновника првог дела.*

4) *Да би се олакшало међународно гоњење прикривања, требале би државе да се вежу међународним уговорима у циљу, да се једном утврђено кривично дело у једној држави свуда прими као доказано.*“

Четврто питање:

Је ли порота показала такве резултате, да би је требало реформисати?

Више је од једног столећа како је питање о пороти скоро без престанка на дневном реду. Ни о једном се питању можда није на континенту толико писало колико о пороти; у Немачкој су се скоро сви професори Кривичног Права бавили овим питањем. Ова борба око учешћа народног елемента у правосуђу, започета крајем XVIII столећа, продужила се и кроз цело XIX столеће. И ако је порота у овој дугој борби извојевала себи победу, јер су је готово сва модерна законодавства узаконила, ипак се није све стишало и умирило. Услед настављених напада, нарочито од стране правника, порота је данас постала тако рећи горуће питање. Не само да се и даље о њој пише, него је она постала и предметом расправљања на конгресима. Збор Немачких Правника (Juristentag) већ неколико пута се бави поротом, па је, као што видимо, ушла и у програм овога међународног конгреса. Само то, што се ово питање расправља и на међународним конгресима. довољан је доказ, да оно није свршено и да борба још непрестано траје.

Међународна Комисија, узимајући у обзир сва пребацивања и оправдане замерке, које се чине пороти, унела је ово питање у програм овога конгреса у намери, да се упоредном студијом пороте нађу средства, којима би се злоупотребе могле отклонити. Интересовање за ово питање, као и учешће у расправљању, било је врло велико; једанаест извештаја стигло је Комисији и то од најугледнијих правника: од *Гарсона*, професора на универзитету у Паризу (Француска), *Гарофала*, председника Апелационог суда у Напоњу и бившег професора универзитета (Италија), *Борела*, адвоката и професора на правном факултету у Невшателу (Швајцарска), *Шиајера*, адвоката при Апелационом Суду у Бриселу (Белгија), *Лунгханса*, првог државног тужиоца у Констанцу (Баден), *Шоат*, амбасадора Сједињених Држава С. Америке у Лондону, *Гогуела*, доцента универзитета у Петрограду (Русија), *Бернолака* (Угарска), *Шервеа* (Француска). *Конти* и *Стоиато* (Италија).

На овоме питању задржаћу се дуже, него што би то требало да буде у једном извештају, из два разлога. Прво с тога, што је питање по себи врло велико и важно, што се и данас о њему у свима државама говори, па је потребно изнети резултате тих претресања, да би се могао дати одговор на постављано питање. И друго нарочито с тога, што је питање о пороти и за нас у Србији врло важно. Само пре неколико дана порота је била предмет претресања у Народној Скупштини, претресања које је, да се најблаже изразим, доста несрећно испало и које ме руководи да будем мало опширнији. Сем тога ових дана је образавана и комисија за израду новог закона о пороти, што значи, да је и у нас питање о пороти на дневном реду, па ми је чак и дужност, као члану те комисије, да дам своје мишљење о пороти у Србији па и јавност да упознам с тим својим мишљењем. Са тих разлога изложићу укратко данашње стање тога питања у најкултурнијим државама, па онда прећи и на претресање пороте у нас.

I. Почећемо с Француском. Да би се могли разумети данашњи погледи на пороту у Француској, морају се бар у главном поменути узроци са којих је она пренета из Инглеске на континент и то прво у Француску.[1])

Целокупно политичко стање, а нарочито рђаво кривично правосуђе и судијски сталеж пре Револуције, били су један од најглавнијих узрока за увођење пороте. Са образовањем апсолутне монархије потиснут је стари јавни и оптужни поступак, а на његово место дошао тајни и писмени инквизиторски поступак. Зачеци оваквог поступка налазе се још у Ордонанси од 1498, а за тим у О донансама од 1536 и 1589. Свој сталан облик добио је овај поступак са Ordonnance criminelle Луја XIV од 1670, којом је одбрана код свих тежих кривичних дела била забрањена; судија је био дужан до дође до признања оптуженог, и за постизање тога било му је допуштено да се послужи најсуровијим средствима као: тортуром, лукавством, обманом, лажним обећањима и т. д. Уз то је владала теорија законских принудних доказа, која је представљала хаос од одредаба из Римског и Канонског Права, разних обичаја и Ордонанса тако, да се у њој врло тешко могло наћи. и да се сваки акт судијске самовоље могао подвести под какав закон. Казнено законодавство било је исто тако. Казна је била у највише случајева произвољна и за најмања кривична дела изрицала се смртна казна. Пет врста смртне казне је било, а извршиване су на најсвирепије начине; извршење је сматрано као „увеселење народа.“ Приликом изрицања и одмеравања казне од великог је утицаја била самовоља, политички обзири и корист од осуђеника. Тако је образовање трговачке флоте у Средиземном Мору био повод за увођење нове казне: одашиљање на галије. У томе циљу је краљ издао наредбу судовима да осуђују више на казну шиљања на бродове место смртне казне. — Судија је добивао своје место или наслеђем или куповином, краљ се у томе ни мало није мешао. На тај начин се образовала судијска аристократија, у којој су судијска звања прелазила с оца на сина, а виша судијска места разликовала су се од нижих само већом куповном ценом. Није била реткост. да су у судовима седели млади људи од 18 и 19 година, а са куповином судијских места ширила се и подмитљивост судија, јер су ови на тај начин истеривали своју куповну цену.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

[1]) *Dr. Alfred von Weinrich*, Beamtete und nichtbeamtete Strafrichter in Frankreich und Deutschland y Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft Bd. XV.

ПОЛИЦИЈСКА УРЕДБА

(НАСТАВАК)

Први су се, по пројекту, идентификовали са судовима *аримирителним*: у састав других улазили су: срески начелник као председник, цео месни *аримирителни* суд, или у место овога 3 кмета из других општине као „членови Полицајног Суда,“ и срески писар као „*деловодитељ*.“ И најзад, окружни полицијски суд састављали су: окружни начелник као председник, помоћник начелства или један срески начелник и 4 месна *непорочна* грађанина, или место њих 4 кмета из других општина као чланови, и писар начелства, или практикант као деловођа.

Вреди још знати, да су новчане казне по овом пројекту (чл. 39) припадале окр. школском фонду, као и да је он — овај пројекат — у свому 33 члану дао ову дефиницију полицијског преступа: „Полицајно преступлениje зове се свако оно дело, које се противу наредаба полицајни учини, или које би се на неугодност, штету и пагубу сажитељства чинило.“

Комисија, коју је Савет изабрао за оцену овог пројекта, а у коју су ушли: председник Савета *Стефан Стефановић*, чланови: *Ст. Стојановић, Јован Вељковић*, и *Стефан Марковић*, и секретар *Јован Стеић*, одбацила је установу полицијских судова из разлога, што томе стоје на путу: „наша уставност, устројство наши полицајни власти, наша финансијална средства, качество полицајни преступака и због овога нужност брзог поступка с полицајним кривцима, да се неспомене млого и наш недостатак у људима, који би се за такве судове могли и морали употребити.“

Поред ове битне измене у пројекту министра унутрашњих дела, комисија је још знатно смањила надлежност полицијских власти за извиђање и пресуђење *тежих полицијских преступака*, па је најзад, и без обзира „*на поњатије и качество полицајни чиновника*,“ изоставила из пројекта многе опширне одредбе. Цео пројекат, по њеном предлогу, сведен је на 51 параграф, који су, без икаквих измена и допуна, усвојени у пуној саветској седници, па најзад и санкционисани. То је првобитна *Полиц. Уредба*, која је оштампана у зборнику V, стр. 187).

Полицијска Уредба обнародована је под 18. мајом 1850. год., али је у живот ступила тек 1. августа исте год.

Колика се потреба за овом уредбом осећала и са каквим се расположењем њена појава очекивала, сведоче нам ови реци из *Шумадинке* за 1850. годину:

„Како се разгласило да ће ова уредба изаћи, одма смо чули, да се то некима не допада, и веле, да је то неки зулум за народ. Ја мислим да су то људи мислили, да се та уредба прави за сав народ вообште, кад тако говоре; а то није тако, него се ова уредба прави само за зле људе, кои другима штету чине и неостављају мирне житеље на миру, у њиовим кућама и њиовом имању. А за оне мирне и добре житеље није нипошто ова уредба прављена, и они слободно нека је сматрају као да је и нема на свету. А и за оне зле није нипошто криво, јербо ће напред знати шта ће патити, ако какво зло учине, па ако желе да ји оно не постигне, а они нека не чине зло, ако ли учине, то се зове да су укабулили да ји она казна снађе, па кад су укабулили, а они нека се ником и не жале на уредбу, јер је то била њина добра воља, а није ји нико на то натерао.

Правителство је увидело, да се сваке године умножавају злочинства сваког рода, и зли људи отимају мах, а добри и мирни житељи страдају од они зли људи, и зато је било принуђено издати ову уредбу. А ако би се оставило онако што, као што је до сада било, то би се зликовци преко мере умножили и мирни житељи не би имали мира од њи, па каква би онда хасна била мирним житељима од устава кад овај није кадар да ји од зли људи сачува, и онда би се звало, да је устав само за зле људе, да им је слободније зло чинити. А то никако није смисао устава, него да свима буде добро, и правителство је дужно употребити средства, како ће тако свима бити, и да један у другога и у имање његово несме дирати. А нека и они зли буду добри, па после слободно нека и они држе ову уредбу, као да је и нема на свету.“

Као што се из изложеног види, појава Полицијске Уредбе изазвала је код извесних страх и зебњу од зулума, а код других наду за поправком личне и имаовне безбедности.

Али има још нешто, што се врло јасно види како из ових редака у *Шумадинци*, тако и из спроводног писма *попечитеља внутрених дела*. То је јавно признање: *да без јаког ауторитета полицијских власти нема реда и безбедности у земљи*. А да ово признање, опет, није било ни случајно ни претерано ево доказа:

Надлежност полицијских власти власти до устава од 12. децембра 1838. год. обухватала је, без мало, целу унутрашњу државну администрацију, па и знатан део судске власти. Ово је, нема спора, било претерано.

Новим уставом пак, одузета је од полиције сва судска, па и велики део административне власти, а њене дужности сведене на чисто извршне и превентивне.

Никад полиција у Србији није имала мање дужности и власти, но у овом времену и по овом уставу, који је, као што је познато, израђен у Цариграду од стране Руса и Турака.

Погрешка, која је учињена овим наглим прелазом из крајности у крајност, нагнала је министра унутрашњих дела да јавно призна, после 10 год. новог уставног живота: да се без јаке власти „*земља и народ држати не може*“, и изазвала један лист, несумњиво слободоуман, као што је била *Шумадинка*, да устане против злоупотреба уставних слобода.

Све ово, опет, не само да је карактеристично за ондашње време и људе, већ је у многоме погледу поучно и за данашње прилике.

* * *

Достављајући полицијским властима нову уредбу и законик ради обнародовања, министар унутрашњих дела издао им је у исто доба и опширна упутства о њиховој примени и разумевању појединих њихових одредаба.

Пошто је прво, слично већ поменутом спроводном писму, изнео узроке који су изазвали Полицијску Уредбу и Полицајни Закон, и истакао циљ који се њима жели постићи, министар за Полицијску Уредбу вели ово:

„Издавајући ову уредбу са полицајним законником, Његова Књажевска Светлост са своим Правителством жели и зактева, да се при извиђању тужбе противу некога преступника предане, дакле при расматрању обтужења и доказателства, као и при изрицању пресуде, правда и правица набљудава. По чему и полаже следујуће основе који се набљудавати имају:

1). Полицајни чиновници и кметови по обећању и по положеној заклетви пред Богом и пред људма, оптужења и доказателства противу оптуженог предложена им, са најсавестнијим вниманијем да испитују; да нити интерес обтуженога нити интерес грађанскога друштва, које га обтужује, повреде; да се не дају призренијем, злобом, пакошћу и осветом, нити страхом, нит' пристрастијем, нит' обманом, обећањем или митом руководити, већ да при изрицању пресуде над предступницима само преступленије узимају, па по овима, по чистој савести својој и по своме унутрашњем убеђењу и уверењу, но свагда по законику полицајном, са оном безпристрастном и непоколебимом бодрошћу, која честном и слободном човеку пристои, да закљученија чине и пресуде да изричу. Имајући то пред очима, да ће чиновник за неправедно и пристрастно изречену пресуду, кад се докаже, да је правителство или приватне људе на своју корист или из пизме и освете оштетио по члану 9-том уредбе о главним дужностима чиновника, не само службе лишен, него и иначе по величини и струци учињене њоме штете и указане кривице строго казњен, а кмет збачен и суду на осуђење предан бити.

2). Да се сваки човек дотле као невин сматра, док се кривица његовог преступленија јасно не докаже.

3). Да се нико не нагони, да своју невиност докаже, већ

4). да је тужитељ учињено преступление или кривицу дужан доказати.

5). При нејасним доказателствима кривице, да се оптужени не окривљује: јер је боље стотину криваца без казни пустити, него једнога невиногa осудити по томе, што осуђење оваквога одузима му све оно што је човеку најдрагоценије, а ослобођење једног кривца од много мање је убитачности за државно друштво. И то је најжалоснији случај, кад се у законој форми некоме обада и неправда учини.

6). Никакав преступник или кривац по доказаној кривици из сажаљења да се не ослобођава, већ да закона сила по праведљивости и једнакости свакога равно постизава.

7). Нико да се не казни за кривицу другога, т. ј. за дело његових сродника,

или иначе за дело туђе; морају јавна доказателства обвињавати оптуженога, да је он сам преступленије учинио или да је у томе учасником био.

8). Закон полицајни нема ту цељ, да освету над предступницима упражњава, него оне да одвраћа, који би предступници и злочинци бити могли, па на добар пут да ји исправља.

9). Полицајни чиновник и кмет да при сваком предмету, који им се на пресуђење предложи, точно испитају, је ли предступник или кривац из зле намере неко преступленије или злочинство учинио, или је случајно у таково увучен, наговорен, или још принуђен; је ли он као човек доброга поведенија познат, или је више пута као предступник осуђиван и казњен бивао, па по томе већу или мању казну по законику грађанском да изричу; дакле да се на учињено преступљење односеће се обтерећавајуће или олакшавајуће околности свагда у призреније узимају.

10). Да се полицајне власти прописани им у полицајној уредби граница точно придржавају.

11). Да полицајне власти при саслушавању сведока обазрителне буду, како ји важна сведочанства не би обманула и обтуженога у неправедну кривицу бацила.

12). Да се обтужени за учињено преступленије подобателно преслуша; т. ј. да обтужени све представити и изложити сме, што би на његово оправдање служити могло.

По пред изложеним основима свако увидети може, да је Његова Књажевска Светлост са својим Правителством, када је ову полицајну уредбу и законик полицајни издати принуђена била, по § 66-том устава земаљског морала изабрати средство, којим ће осигурати благостање отечества нашег, као и спокојство, мир и добар поредак сажитеља; дакле је цељ и намера Његове Књажевске Светлости, да овом полицајном уредбом и законом полицајним сваки мирољубиви житељ предохрањен буде у својој чести и имању од свакога нападања, и да би сваки од њи нашао заштиту од злохотника, скитница и развратника. И по томе, да би сваки мирољубиви сажитељ безбедност и спокојство уживао у ономе добру, што му је Бог дао; а развратници, злохотници, безпосличари, скитнице и нарушитељи безбедности и спокојства, да би брзу и праведну казн искусили. По чему излазак ове полицајне уредбе и законика полицајног јесте за свакога Србина пожелано појављење; јер добро мислећи и мирољубиви житељи добивају у томе заштиту и обрану и обезбеђење свога грађанскога живота, а огрезнувши у иступленијама добивају једну препреку, да се у страстима ограниче, извесно знајући каква ји за њиову необузданост, безсрамност, лакомство и непослушност казн очекује. Но цељ ова тек ће се онда постигнути, ако полицајни чиновници и кметови набљудавали буду горе изложене основе, ако т. ј. у свему правду набљудавали буду; ако се придржавали буду у уредби полицајног постављени правила и граница.

Попечителство Внутрени Дела изда ће обширна наставленија у овом смотрењу полицајним чиновницима, званичницима и служитељима, а међутим и предстојећи распис може служити свакоме задовољни правац. Којом приликом Попечителство ово налази за нужно следујућа упуствованија објасненија ради свима полицајним властима одпустити.

Полицајне власти по определенију своме дужне су мотрити, да се безбедност, мир и добар поредак у земљи одржи, да се тога ради издане полицајне наредбе набљудавају, па по томе да онога на одговор узимају и по законику казни да подвргавају, који би издане полицајне наредбе нарушавали, или који не би оно учинили што им се налаже и што закон и уредба обште безбедности ради прописује. Ово је повреда обште безбедности, дакле *повреда јавна* закона, уредбе, или власти. И такове повреде дужне су полицајне власти без одлагања ислеђивати, преступнике на одговор узимати, казнити и исправљати. Но у случају кад неко другога обезчести, или му другу какву обиду, штету или увреду нанесе, па се овај увређени или оштећени не тужи, ту полицајне власти докле тужбе и тужитеља нема, у ислеђивање да се не упуштају. Ово је *повреда приватна*, и у таковом случају, мора се повређени или оштећени тужити и тражити удовлетворења, по томе тек на предложену тужбу, дужне су полицајне власти учињено преступленије иследити и по закону полицајном предступника казнити, те тако увређеноме или оштећеноме дати удовлетворење.»

Пошто је упозорио власти, да се приликом одређивања казне крећу у границама минимума и максимума, законом одређеног, распис даље наставља:

»Кривац тим тежу и већу казну заслужује, што су веће препоне биле, које је уклонити морао, или што се више спремао или претварао да зло учини; што већа опасност из преступленија произтиче, коју је предвидети могао; што је већу штету или повреду учинио и т. д. А на против околности олакшавајуће казни преступнику, јесу, ако се докаже, да је он наговорен или наведен, да преступленије учини; ако је зло у првој љутини и јарости учинио; ако је иначе свакад доброг владања био: ако је учињену штету одма накнадио, власти се сам пријавио, или ако је кривицу своју без затезања признао и т. д. Све су то у §-у 38 ове уредбе полицајне јасно назначене, које околности казн отегоћавају, које олакшавају, т. ј. које околности треба у призренне узети, да се по њима већа казн изрече, а које опет олакшавају казн, да се мања казан по њима определи.

Ако је у полицајном законику назначена казн затвора, има се преступник само на затвор без гвожђа осудити; но ако је у законику назначено строг затвор, онда се преступник има по овом определенију осудити да затвор у гвожђу претрпи.

По § 78-м уредбе полицајне могу се казни по обтерећавајућим околностима пооштрити; а то пооштреље бива, када се преступник поред новчане и телесне казни још и на затвор осудити има. У ком се случају то пооштреље изрећи може, назначено је у законику као н. пр. у 55, 58, 77, 85, 86, 123[1]) и т. д.; дакле где то пооштреље у законику није назначено, не може се пооштреље определити.

По §-у 49-ом уредбе полицајне овде прикључене, може се једна казн заменити с другом. По како се ове казни и у ком случају заменити могу, изложено је у истом 49-ом §-у. Бољег управленија ради нека полицајним властима за упутствованије служи, да се осим у 26-том §-у полицајне уредбе назначена лица, још и иначе познати у народу доброга поведенија људи на телесну казну не осуђују, но на новчану или на затвор, као и напротив хрђави, развратни и порочни људи или више пута казњени, ако би могли или захтевали да казн затвора или телесну одкупе, да се то не допусти, но да се казн изврши као што закон опредељује, и као што пресуда донесе. Дакле при изрицању пресуде треба благоразумије употребити, како ће полицајна власт одговорити горе изложеним основима. Доброга поведенија познати човек учинивши преступленије, нека по мери кривице казњен буде, али да не буде зато изложен јавном поруганију, на убитак чести и напредка свога. Ако се поштен и чуствителан човек на новчану казн или на затвор осуди, он ће то више чуствовати, него развратник досуђени му и претрпљени бој. Дакле људе, који су доброг владања, па био он газда, или слуга или сиромашак, ако он има чести и поштења, ако је уредан и свагда послушан био, не треба осуђивати на телесну казн, ма да у законику и стоји казна боја; треба ову заменити затвором или новчаном казни. А на против људе хрђавог владања, бекрије, развратнике, који образа и поштења немају, који су посве неуредни, непослушни, упорни и бестидни, ако би у законику и стајала новчана казн, треба осуђивати на телесну, или ако ову по 49-том §-у уредбе полицајне не би могли издржати, на затвор.

По §-у 33-ћем полицајне уредбе ж) прописује се, како се са полицајним испитаником поступати има, и тек само, ако је испитаник упоран, па навалице обмањује и лажама испит обтерећава, онда може га полицајна власт за то сразмерно с нешто затвора, или ако је за то, с нешто боја казнити. У оваковима случајевима морају полицајне власти предострожне бити, и смисао ове уредбе добро разумети, кад се. то јест и зашто, може неко при испиту казнити. Није овде намера, да се испитаник силом казни натера на признање, него да се за лаж и измишљена замотавања казни. Зато, кад је неко у преступленију уваћен; или кад су се код њега знаци, алати или друге ствари нашле, које су се при учињеном преступленију употребити могле; или кад се учињеног преступленија код њега трагови нашли; или када се обстајателно и јасно и у свему очевидно учињено преступленије преступнику доказује, а преступник

[1]) Реч је о Полицајном казнителном законику.

преко очевидног и јавног доказателства ипак лаже, преступленије упорно одриче, то још са разним измишленијама замотава и власт обмањује, онда се може за лаж и обману соразмерно казнити по горезначеном §-у. Но и у таковом случају поставља се у дужност полицајним властима, да свога оправдања ради и у испиту или у пресуди забележе, да је такови преступник за лаж и обману казњен био, назначивши зашто и како. Свагда дакле предострожно и разумно треба поступати, а никада власт злоупотребљавати, па ће сваки полицајни чиновник и својој дужности. као очекивању и поверењу у њему положеном одговорити, на задовољство претпостављене своје власти и на задовољство повереног му народа. Окружним Начелницима најстрожије поставља се у дужност, да свакад, а нарочито сада при увођењу овог полицајног законика, добро мотре на подчињене им полицајне власти, како оне с народом поступају. извиђају ли тужбе и обтужења уредно и правилно, набљудавају ли правду и правицу и т. п. известно знајући, да ће они за сваку неуредност и непоредак, који би се у повереном им окружију догодио, одговарати.

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

(НАСТАВАК)

У главном списку на врху стоји записано име власника куће. Ако се власник промени интабулационо судско одељење дужно је, да о тој промени извести полицијску власт, која по томе у овим књигама врши преправку. Буде ли власник одредио и надзорника куће, како је напред напоменуто — забележи се на томе месту и нумера акта, по коме је он одређен, ако се и сам тај акт ту не прикључи.

У случају када власник куће и станује у њој, заводе се поред његовог имена и имена његове породице: и то прво име његове жене, деце, па осталих укућана. Имена укућана, који не припадају његовој породици бележе се за неколико врста ниже, да би се оставило места за бележење будућих промена у његовој породици.

По истом правилу заводе се и чланови осталих породица. Између њих се такође оставља нешто празног простора. Када се простор остављен за једну породицу испуни, бележење се продужи где има празног простора, пошто се стави напомена о преносу на једном и другом месту.

Формулар тих регистар. спискова овакав је: (види таблицу у другом ступцу)

1	2	3			4	5	6	7	8
датум досељења.	Име и презиме и занимање (код женскиња да ли је удата и т. д.)	Рођења			место рођења и крај	вероисповест	пређашњи стан.	да ли је кирајција?	положај стана и друге прилике.
		дан	месец	година					

Сем овога, што се неминовно уза свако уписано име према овим рубликама мора испитати, ради потпуности података о појединим лицима бележе се још и друге напомене, које се дознаду било испитивањем приликом примања листа, било преко полицијске централе, или на други који начин.

Ту се н. пр. стављају кратке забелешке: о полицијском надзору, ако је на то лице осуђено; о прогонству заједно са назначењем нумере и датума решења стављa се нарочити знак плавим плајвазом ако је то лице судом кажњавано; нумера поданства под којом је неко примљен у немачко поданство, нумера дозволе по којој је некоме дато право, да држи у стану мушка или женска лица као и број њихов; стави се забелешка, да ли неко има војне исправе и т. д. и т. д.

Досељена лица из пруске краљевине заводе се текућим редом и у трећу књигу. У њој се нарочита пажња обраћа на рубрике о исправности »одјавне листе« и о плаћеној порези. Лице, које није на време поднело те документе, и коме је наређено, да их у извесном року накнадно поднесе, контролише се по овој књизи. По њој се води рачуна и о томе, да ли је неко у гостима остао дуже од три месеца, да би му се затражила одјавна листа. Све што се за неко од тих лица предузме у томе погледу бележи се у ову књигу.

У четврту књигу — списак — заводе се само лица, која су се доселила из других држава немачке царевине и из других држава. Највећи значај ове књиге је у томе, што се по њој види тачно поданство појединих лица. Из рубрике поданства види се свагда, да ли је дотично лице поднело пасош и под којом нумером, или друге какве легитимационе хартије. Ако је ради утврђивања поданства што год писано, тако исто има ту трага. Према овом списку, лако се утврђује поданство и други односи, приликом закључивања бракова, или приликом рађања и смртних случајева у њиховим породицама. Колики је рок коме остављен за набавку легитимација, види се тако исто из тих спискова.

Поред рада на завођењу у ове књиге (спискове) има у кварту и других послова, који се врше поводом разних пријављивања. По правилу за свако лице, које је први пут дошло из стране државе, као и за оне грађане немачкога царства, који нису поднели исправне легитимације, попуњавају се нарочити формулари, у којима се исписују њихови податци и исти шаљу у централну полицију (Vto одељење) ради тачног утврђивања, да ли су они верно навели податке о себи. Изузетак од тога чини се према путницима пријављеним по хотелима и другим ћацима, пензионерима, активним немачким чиновницима и још неким.

При завођењу листе у поменуте књиге, испуни се по њој и један регистарни лист нарочитог формулара за свако пријављено лице, који се, за разлику од великог регистарног листа у централном бироу, зове мали регистарни лист. О њему ће бити говора кад и о великом регистарном листу.

На последку у кварту се прикупљају сваке недеље податци о новодосељеним и отсељеним лицима. Податци ови црпе се из поменуте прве књиге. Свакога понедељника, шаљу се они у полицијску централу, где се калкулирају и за тим пошаљу општинском статистичком одељењу на употребу. Ови се податци свагда објављују.

И одјавне листе се употребе кварту, пре но што се пошаљу у централу. По њима се врши одјављивање дотичних лица по квартовним књигама и малим регистарним листовима. При одјављивању, у главном, попуњава се рубрика отсељења датумом и местом отсељења.

Лице, које хоће, да одјави поред себе и своје чланове породице, не мора сада писати имена свију њих у листу већ је довољно да стави: »са породицом.«

После свију ових завођења шаљу се пријавне и одјавне листе, заједно са малим регистарним листовима у централно одељење за пријаву становништва на даљи рад.

Целокупан овај посао око пријављивања и одјављивања врше по квартовима жандарми (шуцмани), који су за овај посао нарочито обучени. У сваком кварту има обично за свршавање тих послова два таква жандарма, који су на раду већином наизменично. У редовним приликама они свршавају поред посла око пријављивања и друге административне послове. Њихови квартови броје просечно око 20000 становника.

У колико је по квартовну полицију од важности и користи рад на прибирању и уређивању пријавног материјала, у толико је, нема сумње, за полицију у опште као и за многа друга надлештва, која од овога одељења очекују услуге, од истог, ако не и већег, значаја *централно одељење за пријаву становништва.* (Einwohnermeldeamet).

Важност се његова цени по улози и послу који се у њему обавља. У њему се води општа евиденција свију пријављених

и одјављених лица; дају разна обавештења о времену бављења појединих лица и другим околностима, које су са тим у вези и т. д.

Овоме одељењу придолазе свакодневно по један пут све пријавне и одјавне листе из свију квартова и предграђа берлинских, које су нарочитом уредбом за тај, и још неке друге полицијске послове, придодати берлинској полицији.

Но међу највеће и најважније послове у овоме одељењу спада без сваке сумње рад на вођењу и уређивању *регистарних листова*.

За свако пријављено лице попуњава се један регистарни лист прописаног формулара, који за дотичну личност важи за све време његова живота, па за извесно време и после смрти. Тај се лист попуњава по датима из првих пријавних листа. Остале пријавне и одјавне листе само допуњавају дотични регистарни лист у колико треба у њему, да буду забележене разне промене станова и други нови породични податци.

Формулар регистарног листа изгледа овако:

Име презиме и занимање	Дан месец и године рођења	Место рођења и округ	Вероисповести	односи становања: датум	односи становања: разне промене станова	Примедба

Код ових регистарних листова најглавније је знати: 1, које пријављено лице добија засебан регистарни лист а које не, 2, шта се све у томе листу треба написати, и 3, како се ти регистарни листови распоређују да их је лакше налазити кад затребају.

Због огромне важности, која се у одељењу томе послу придаје биће говора о сваком питању понаособ.

1. Већ је напред речено, да има лица, која нису дужна, да се пријављују. Природно је, да за њих, у овоме одељењу, и нема регистарних листова. Но ако се та лица драговољно кад год пријаве и за њих се напише регистарни лист, као и за остала лица.

Самостално пријављено лице добија и свој засебан регистарни лист. Лица пак, која сачињавају породицу у ужем смислу, како имају права, да са једном листом пријаве, тако им се у централи исписује само један заједнички лист. Такав заједнички лист важи, дакле, само за оца, мајку и децу. Остали чланови породице морају добити засебне регистарне листове.

Овде се имају навести неки ређи случајеви, кад се такође нови регистарни листови исписују.

Кад се један мушки члан породице ожени и добије децу, његова жена и деца се не бележе у регистарни лист, где је дотично лице као члан породице заведено, већ се за ову нову породицу испише други регистарни лист.

Ако жена остане удовица, исписује се за њу нов регистарни лист, а на старом који је гласио на мужевљево име, напише се „под удовицом".

Тај стари лист чува се на истоме месту још 5 година, па се за тим извуче и стави у сасвим друге кутије. где се чувају опет по истом реду листе умрлих лица и удатих жена, које су као неудате имале своје самосталне регистарне листове.

Остану ли после смрти очеве и мајчине само деца, исписује се за сваког од њих засебан регистарни лист. У свима овим случајевима један лист има везе са другим, јер се то на њима назначи примедбом.

Кад вранбрачно дете, удајом своје мајке, промени презиме, поред старога листа напише се и други са новим презименом, тако да један лист упућује на други.

Ако девојка, која је записана у регистарни лист свога оца, роди ванбрачно дете, ово се не уписује у очев регистарни лист већ се за то нов лист испише. Преуда ли се удовица са децом, деца добијају засебне регистарне листове а она се запише у листу свога мужа.

Кад се неки члан породице одсели од родитеља, добије засебан регистарни лист. Врати ли се он после извесног времена кући у заједницу, његов се засебан лист и даље одвојено води, а води се поново и у заједници.

Ако неко лице има два имена, на која се одазива, за њега се испишу два регистарна листа. Један се од њих и даље редовно води, а други само упућује на овај први.

Усвојена деца имају свагда и засебне регистарне листове поред тога што се и у породицама воде.

Слуге, кирајџије и рођаци добијају такође засебне регистарне листове.

2. Из показаног формулара, види се, у главном, шта се све има написати на једном таквом листу. Но како у свакој од поменутих рубрика има често пута да исписују и дуге појединости, које се из појединих заглавља не виде, прећи ћемо их редом.

На сваком таквом листу бележе се неки подаци и ван заглавља и то више или мање према лицу на кога лист гласи. Ако је н. пр. неко лице са стране дошло, на његовом регистарном листу са леве стране при врху, не пише се ништа. Ако пак он има у томе месту породицу из чије је листе исписан, кад је овај добио засебан регистарни лист, на томе месту исписују му се имена родитеља, како би се знало чији је, и где се, за ранији његов живот, имају тражити подаци.

(наставиће се)

В. Лазаревић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Полицијска власт није надлежна за расправу питања о умесности примљене квите од купца, који је, као интабулисани поверилац, место куповне цене, издао квиту у смислу § 483. грађанског судског поступка, кад је то питање код полицијске власти коначно свршено, и купцу од стране суда таппја издата.

Власт среза врачарског, на дан 14. децембра 1901. год., путем јавне лицитације, продала је све непокретно имање Савке жене Николе Ђ. Н., из В. Села, за наплату 80 ♯ ц., што је дуговала Марку Ђ., Томи Ј., из В. Села, и Димитрију З., бакалину из Београда.

По извршеној продаји, поверилац Марко молбом од 10. јуна 1903. године обратио је се власти среза врачарског, и тражио да га ова, као интабулисаног повериоца дужника Савке, извести решењем о стању ствари по предмету продаје имања поменуте Савке.

Поводом овога тражења, среска власт на основу акта, известила је молиоца Марка о следећем:

1., да је на дан 14. новембра 1901. године продала све имање поменуте Савке, за наплату 80 ♯ ц., што је дуговала њему — Марку, Томи Ј., из В. Села, и Димитрију З., из Београда.

2., да су купци: Риста Р. и Никола Л. положили куповне цене, које су употребљене на извршне таксе и државне дијурне, а трећи купац Тома Ј., да је, у место куповне цене, дао квиту на 1500 динара, као интабулант.

3., да од продајне цене није ништа претекло.

4., да су, према извешћу првостепеног суда за округ београдски од 12. новембра 1901. године № 28529., на овоме имању, у време продаје, стојали ови терети:

а.) надинтабулација Лазара Д., од 12. фебруара 1880. године;

б.) надинтабулација истог Лазара за 480 гроша чарш. од 15. августа 1878. год.;

в.)интабулација Марка Ђ., под И№ 120 од 1873. године;

г.) интабулација Димитрија З., овдашњег трговца, од 25. априла 1873. године И№ 231. за 10 ♯ цес.

5. да је поверилац Марко Ђ. тражио, да среска власт куповну цену, која је од купца Томе Ј. неправилно примљена у квити, наплати у новцу и изда њему (Марку) као најпречем интабулисаном повериоцу;

6., да купац Тома Ј., по гласу протокола саслушања од 19. марта 1904. године № 4355. није хтео положити куповну цену, и изузети дану квиту, пошто Марку не признаје прече право на тај новац, који је, како се из квите његове види, примио као поверилац Савкин, по осудном решењу првостепеног суда округа београдског од 10. маја 1874. године № 7388. и 7. фебруара 1874. године № 2047., и пошто је и тапију на купљено имање добио.

На основу изложенога, среска власт, нашавши, да нема законског ослонца, да од купца Томе, силом закона, узме куповну цену, пошто је квиту издао и тапију за купљено имање добио, — решењем својим од 3. агрила 1904. год., № 4990. упутила је молиоца Марка Ђ., да ово своје тражење оствари путем спора код надлежног суда, било противу купца Томе, било противу чиновника за којега он мисли, да је за ово одговоран.

По жалби Марковој, ово је решење одобрило начелство округа београдског, а решење начелства Министар Унутрашњих дела својим решењем ед 3. августа 1904. године П№ 21258., као умесно и на закону основано, с обзиром и на ту околност, што у актима овога предмета нема ових докумената од решавајуће важности: првог списка пописа имања, протокола лицитације о продатом имању дужникову на дан 15. фебруара 1880. године, нити распоредног решења о суми од 100 # цес. и 55. гроша, добивеној овом продајом, а ово се не види ни из депозитне књиге, те да би се сада могло ценити, јесу ли и у колико измирени они повериоци, чија су потраживања интабулисана пре од потраживања жалиоца Марка.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 11. новембра 1905. године Бр. 8174. одбацио је жалбу као неумесну, а решење Министрово, као правилно и на закону основано, одобрио.

Обезбеђење на плату службеног лица, или рачунополагача, за потраживања државе, која потичу из рачуна, и штете, по § 383. грађанског судског поступка, и чл. 49. закона о уређењу Главне Контроле, могу се само забраном, и по одлуци надлежног суда, добити, а не административним путем.

Љубомир О., овд. пенсионар, постављен је за председника комисије за ограничавање државних шума у округу београдском, и на овом послу био од 16. јуна до 20 августа 1900. године. За ово време, а за исплату потребних трошкова комисијских, изузео је из касе Министарства народне народне привреде 5300 динара, по чл. 29. упуства за ограничавање државних шума од 23. априла 1900. год.

По разрешењу од ове дужности вратио је министарству 207·10 динара, а за остале у 5092·90 динара поднео је извод рачуна са потребним документима издавања, да је ову суму утрошио на трошкове ове комисије.

По прегледу ових рачуна, Министарство му је признало издатке у 4666·40 динара, а суму од 426·50 динара није му признало за то, што је тај издатак учинио ненадлежно и неправилно, те је Љубомир ову суму имао вратити Министарству као више примљену.

Главна Контрола, прегледајући рачуне министарства народне привреде, прегледала је и ове рачуне Љубомира О., па је и она примедбама својим од 10. августа 1902. године Бр. 16664., у тач. 38., наредила, да се горња сума у 426·50 динара, која је Љубомиру више издата, наплати од одговорног рачунополагача или од Љубомира.

Пошто Љубомир није хтео да врати ову суму, бранећи се да су издаци правилни, то се Министарство народне привреде обратило Министарству финансија с молбом, да ову суму наплати од пенсије Љубомирове, пошто се таква потраживања могу без осуде наплатити.

Молбом од 5. маја 1905. године Љубомир се обратио Министру народне привреде и тражио, да му се скине забрана, коју му је Министарство, за горњу суму, ставило на његову пенсију.

Министар народне привреде, налазећи, да је овај захтев Љубомиров неумесан, и да он, ако држи да има права на ову суму, коју потражује и коју му Министарство не признаје, може то судским путем тражити, а да тако исто може тим путем, или и код оне власти, код које је забрана стављена, тражити и скинуће забране, — решењем својим од 8. јуна 1905. године КБр. 1895., на основу чл. 16 и 144. закона о шумама и чл. 33. упутства за ограничавање шума, известио је Љубомира, да му не може дати задовољења.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 15. новембра 1905. године Бр. 8273., поништио је решење Министрово са ових разлога:

И ако је по примедбама Главне Контроле од 10. августа 1902. год. Бр. 16664. као што се види из ожалбеног решења, нађено, да је жалилац Љубомир, као председник шумске комисије, у рачун о примљеном новцу из благајне министарства народне привреде неумесно ставио у расходу извесне позиције, које износе 426·50 динара, и тражила да се то исплати од одговорног рачунополагача или од г. Љубомира, — та се сума не може наплатити од Љубомира без пресуде, кад он на то не пристаје, и наводи, да су ти издаци правилни. Не може се без пресуде наплатити, јер није случај из §. 465. грађанског судског поступка, по коме се само тамо набројане тражбине могу без осуде наплаћивати.

Обезбеђење на плату службеног лица, или рачунополагача, за потраживања државе, која потичу из рачуна, и штете, по §. 383. грађанског судског поступка и чл. 49. закона о уређењу Главне Контроле, могу се само забраном, а по одлуци надлежног суда, добити.

Једино у случају §. 58. закона о чиновницима, кад се чиновнику покаже недостатак у каси, може се задржати половина плате или пенсије, а тај случај није овде, јер се жалиоцу не признају извесни издаци по рачуну, што има пресудом да се утврди.

Као што се види из акта и ожалбеног решења, Министарство је актом од 1. марта 1905. год. КБр. 923., тражило од Министарства финансија да се од пенсије жалиоца горња сума наплати и на попуњење благајне министарству пошље, али то нема ослонца у закону, јер се оваква наплата без пресуде не може извршити, и Министар је у томе прекорачио границе дате му власти по чл. 48. тач. 3. саветског пословника. Према овоме, кад је жалилац Љубомир тражио, да се такво тражење опозове и његова пенсија ове наплате ослободи, онда је Министар требао то и да учини, а не да жалиоца одбија и упућује суду, да се ослободи овога плаћања и тражи да се забрана скине, која по судској одлуци и не постоји.

Државни Савет није надлежан, да расматра и решава, по званичној дужности, питање о давању под закуп општинских имања.

Збор општине топоничке донео је одлуку, да се општинска земља у Жевцу, подељена у деонице, изда под шестогодишњи закуп, ради исплате општинских дугова.

Државни Савет, коме је ова одлука послата на одобрење, нашао је, да му је овај предмет погрешно упућен, јер ни једним законским прописом није позван ни овлашћен, да по званичној дужности расматра и одобрава и давање имања општинских под закуп. С тога је вратио акта овог предмета нерасмотрена.

Саветска одлука од 1. новембра 1905. године №7893.

И жалбе противу разрешења општинских часника од дужности морају се предавати на начин, прописан у чл. 172. закона о општинама.

Начелник срески, нашав да је председник општине ј..... неуредан, донео је решење и тражио од одбора општинског, да га, на основу чл. 148. закона о општинама, разреши од председничке дужности, што овај и учини.

Противу тога разрешења, председник изјави жалбу Државном Савету, и исту преко поште упути непосредно Савету.

Ову жалбу Државни Савет није ни узимао у оцену, пошто је жалитељ, у смислу прописа чл. 172. закона о општинама, није предао оној власти, противу чије се одлуке жали, већ ју је, на основу чл. 22. свога пословника, одлуком од 18. новембра 1905. године Бр. 8364. одбацио као непрописним путем поднесену.

М. В.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Михаило Стојановић, родом из Бугарске, који је служио код Радована Јовановића из Младеновца, ноћу између 10. и 11. тек. м-ца покрао је своме газди разне ствари, у вредно-

сти 100 динара, и побегао. Крадљивац има 35 год., у лицу је црвен, у лево око ћорав, у оделу је од шајка. Позивају се све полицијске и општинске власти, да га у својим домашајима живо потраже, и пронађеног спроведу начелнику среза космајског с позивом на Бр. 466. УБр. 1098.

Милева, жена **Стевана Јовановића,** циганина из Београда, побегла је са осуде из пожаревачког казненог завода, пред вече 5. тек. м-ца. Милева је стара 19. година, омалена, косе, обрва и очију црних, округлих образа; од одела је имала: сукњу и реклу, на ногама опанке, а на глави шамију. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за побеглом осуђеницом живо трагају и у случају проналаска стражарно је упуте Управи пожаревачког казненог завода с позивом на Бр. 36

Стојадин Николић, из Буљана, који је због опасне крађе био у притвору код комесара полиције у Сењском Руднику, побегао је ноћу између 2. и 3. тек. м-ца из притвора, пошто је неко непознато лице обило катанац са апсане, те тако омогућио овоме бегство. Стојадин је стар 19 год., омален, добро развијен, голобрад, црномањаст тако да личи на Циганина, неравно ошишан скоро до главе. Како је врло опасан крадљивац, основана је сумња да има повеће крадљивачко друштво, које га је и спасло апсе. С тога се препоручује свима полицијским властима, да најживље потраже Стојадина у својим домашајима и пронађеног спроведу начелству округа моравског с позивом на Бр. 56.

Рака Ћосић, земљоделац из Лознице у ср. хомољском, који због више крађа одговара код начелника среза брзопаланачког, побегао је испред спроводника на дан 5. тек. м-ца. Рака је стар 40 година, високог раста, добро развијен, косе црне, очију и обрва смеђих, бркова дугачких и црних; од одела је имао на себи гуњ од црног сукна, суре, половне чакшире, на ногама опанке, а на глави црну, јагњећу шубару. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и пронађеног спроведу начелнику среза брзопаланачког с позивом на Бр. 88.

Три непозната зликовца пред вече 5. овог м-ца напала су на Милана М. Милића, из Смедовца, на путу који води од Салаша ка Смедовцу; ту су га злостављали и однели му 5906 динара, који су били у једној кеси од јеленске коже у облику новчаника, и један нов, рујаве боје кожух, преко кога су дуж прсију били пришивени црвени кајиши. Један је од зликоваца био обучен у дугачак бели сукнени гуњ; од друге двојице, старих 35—40 година, један је имао одело наших финансијских стражара, са ређеником патрона, а обојица су били наоружани пушкама магацинкама. Од нападача један је говорио бугарски, а друга двојица српски. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за зликовцима најживљу потеру учине и о резултату известе начелника среза неготинског с позивом на Бр. 154.

Крађа стоке. Непознати зликовци ноћу између 31. пр. м-ца и 1. тек. м-ца из обора Димитрија Филиповића, њурчије из Јагодине, украли су 4 брава свиња, од којих су два вепра, полудебела, длаке црне, матора по годину дана; и две крмаче, мршаве, супрасне, шарене длаке, маторе по годину дана. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцима и покрађом трагају, и о резултату известе начелника среза ресавског с позивом на Бр. 1.

Крађа стоке. Ноћу између 4. и 5. т. м-ца непознати крадљивци на опасан начин украли су два вола Павлу Т. Чурилу из Нереснице. Један је во био длаке жераваство-сиве, други сиве; оба су матори по 5 год., без икаквих рованша. Начелник ср. звишког, депешом Бр. 103. моли све полицијске и општинске власти да трагају за крадљивцем и покрађом.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код суда општине јасеничке у срезу крајинском налазе се два вола, која су три сељанина на дан 29. пр. м-ца отели од неких непознатих крадљиваца. Волови су длаке сиве, са жиговима $A|_4$ и $A|_5$, а један је ровашен у уво. Скреће се пажња свима полицијским властима, а и приватнима, ако би што знали о сопственицима ове стоке, да о томе одмах известе начелника среза крајинског с позивом на Бр. 14253 од 1905. год.

Пресудом начелства окр. крагујевачког од 1. тек. м-ца Бр. 20. кажњен је **Никола Лунгулеско,** бив. слуга, родом из Турн-Северина, прогонством на свагда у Румунију, чији је поданик, пошто је склон крађама, зашто је и судски осуђиван од стране крагујевачког првостепеног суда.

Никола је 5. ов. м-ца из Управе града Београда протеран, те се скреће пажња свима полицијским и општинским властима да му не допусте повратак и бављење у Србији. — УБр. 188. У случају повратка треба га казнити за повраћај из прогонства и понова прогнати.

КО ЈЕ ОВО?

На дан 19. пр. м-ца на путу Пожаревац — Љубичево нађен је у полусмрзнутом стању један младић од 18 година, у поцепаном грађанском оделу, са матроском капом на глави и опанцима на ногама. Младић је одмах упућен у пожаревачку болницу, која га је по оздрављењу вратила начелству округа пожаревачкога,

с извештајем, да је он глувонем и кретен. Чињеним трагањем за родитељима и породицом овога лица, чију слику износимо, у округу пожаревачком није се могло доћи ни до каквога ресултата, те с тога начелство поменутог округа тражи од свију полицијских власти, а приватне моли, ако би што ближе знали о овоме лицу, да га известе с позивом на Бр. 83.

ТРАЖИ СЕ

Владимира Трајковића, лимара, окривљеног због крађе, тражи кварт дорћолски Управе гр. Београда актом Бр. 173. Пронађеног треба стражарно спровести поменутом кварту. УБр. 1011.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 4. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 22. ЈАНУАРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СТРУЧНИ ДЕО

ОДГОВОРНОСТ ГОСТИОНИЧАРА ПРЕМА ПУТНИЦИМА

због претрпљене штете у гостионици на унесеним стварима.

I

1. Још је Римско Право сматрало за потребно, да у корист путника и безбедности саобраћаја пропише строга правила о одговорности гостионичара према путницима због штете, коју би ови у погледу унесених ствари претрпели у гостионици. У пандектама је читава једна глава — в. D. 4., 9. — посвећена прописима, који се тичу одговорности лађара (nautae), гостионичара (caupones) и власника штала (stabularii), а правник Улпијан у l. 1. D. 4., 9. овако правда ову одговорност гостионичара према путницима, коју је претор увео својим едиктом у систем приватног права: Ait praetor: „nautae, caupones, stabularii quod cujusque salvum fore receperint nisi restituent, in eos judicium dabo.“ Maxima utilitas est hujus edicti, quia necesse est plerumque eorum fidem sequi et res custodiae eorum committere. Ne quisquam putet graviter hoc adversus eos constitutum: nam est in ipsorum arbitrio, ne quem recipiant, et nisi hoc esset statutum, materia daretur cum furibus adversus eos quos recipiunt coeundi, cum ne nunc quidem abstineant hujus modi fraudibus. [1])

2. И ако се у данашње доба, у огромној већини случајева, гостионичарима не може пребацивати, да се, као њихове некадашње римске колеге, често удружују с лоповима, да би путнике њихових ствари лишили, ипак су, по примеру римског законодавца, и модерна права сматрала за потребно, да појачају одговорност гостионичара према путницима. Разлог за строгу одговорност гостионичара према путницима због претрпљене штете на унесеним стварима лежи, по модерном схватању, у томе, што би путник, кад та одговорност не би постојала, често био остављен у погледу својих ствари на милост и немилост гостионичару. Не знајући околности у гостионици, не познајући људе и путнике у њој, путник често не би знао ни како да чува своје понесене ствари од повреда и покрађе, нити пак од кога да тражи накнаду штете, кад би ти случајеви оштете и покрађе наступили. Умесно вели Дернбург, да строга одговорност нагони гостионичара да се он набрижљивије стара за безбедност путника и да се труди да се учиниоци штете пронађу.[2]) Поред тога оправдано је и мишљење и оних писаца, који ту одговорност гостионичару намећу и с тога разлога, што путник треба да се у гостионици осећа обезбеђен и заштићен исто онако, као кад би се у своме дому налазио; као сваки гост треба и гост у гостионици да има поверења према домаћину, гостионичару, и ако га овај за награду угошћује.[3])

3. По примеру осталих законодаваца[4]) и наш је законодавац прописао да гостионичари одговарају за штету, коју би путници у њиховим гостионицама на унесеним стварима претрпели. Као и у осталим правним институтима, тако је и у овом, наш законодавац узео за пример аустријски законик. Тога ради биће потребно по правилно схватање ове гостионичареве одговорности по нашем законику, да прво на овоме месту изложимо дотичне прописе аустријског грађан. законика, који у двама наређењима о тој одговорности гостионичара говори. Тако § 970. аустријског грађанског законика гласи: „Гостионичари, лађари или возиоци одговарају за ствари, које су примљени путници њима или њиховим момцима предали, или су као товар поверене, исто онако као чувари (§ 1316).“ А у § 1316 вели се: „Гостионичари, лађари и возиоци одговарају за штету, коју би њихови момци или њима одређена лица у њиховој кући, или у њиховој лађи на примљеним стварима или товару нанели путницима“. Наш пак грађански законик садржи о одговорности гостионичара ова наређења: § 580. „Такође и крчмари, гостионичари (ханџије), лађари, возари или скелеције, возиоци (кириције) и носиоци дужни су ствари од путника њима предане и поверене као аманет чувати и за сваки небрежењем причињени квар или штету одговарати и накнаду учинити.“ Овај пропис имао би да одговара § 970 аустријског грађан. законика, само што је наш законодавац сматрао за потребно да га у нечем измени, без икаква стварна разлога. Аустријском §-у 1316 одговара § 812 нашег грађ. зак., који гласи: „Гостионичари, крчмари, лађари и возиоци (кириције) одговарају и за ону штету, коју би њихни људи путницима нанели.“ Из поређења ових законских прописа види се, да наш законик у суштини садржи о гостионичаревој одговорности иста наређења као аустријски.

II.

1. Уговор, који се закључује између путника и гостионичара о пријему путника на становање за одређену цену, долази у главноме по природи својој у уговоре о кирији, који су регулисани §§ 677—705 грађ. зак. Пријемом путника на становање у својој гостионици гостионичар му, у смислу § 677 грађ. законика (који садржи дефиницију закупа у ширем смислу у који улази и уговор кирији), ставља на корист и употребу своје локале за

[1]) Претор вели: „Ако лађари, гостионичари и власници штала не буду враћали оно, што су од ма кога примили на чување, то њу онда допустити да се против њих тужба подигне.“ Велика је корист овога едикта, пошто је путницима врло често преко потребно да се њима — гостионичарима — поверe и да им своје ствари на чување предаду. И нека нико не мисли, да је оваква наредба и сувише строга према њима, јер — гостионичарима — стоји на вољу, да се гостионичарским послом баве, и да ова наредба о одговорности њиховој према путницима није издата, онда би им се давао повод, да се удруже и договоре са лоповима против оних, које су код себе као госте примили, нарочито пак, што се они ни сада не устручавају од таквих превара.“

[2]) B. Dernburg, Das bürgerliche Recht II B. II. Abt. 1901 стр.526.

[3]) B. Surm, Die Einbringung von Sachen bei Gastwirten, 1900., стр. 19.

[4]) B. Code civil art. 1952—4, немачки грађански законик §§ 701—704.

неко (прећутно или изрично) одређено време и уз извесну накнаду у новцу. Али за одговорност гостионичареву за унесене ствари путникове нису меродавни прописи § § 677—705 грађ. зак. И ако у огромној већини случајева постоји уговорни однос између гостионичара и путника, ипак гостионичар одговара путнику за унесене ствари и онда, кад између њих не би постојао уговорни однос, на пр. за то што би путник био душевно болестан, те не би могао као такав никакав уговор закључити, или што би путник одбио да уговор с гостионичаром закључи — на пр. путник је унео ствари у гостионицу, гостионичар му је показао собу, али путнику се ова не допадне и пође да тражи другу гостионицу, међу тим за време разгледања нестане његових у гостионицу унесених ствари.[5]) Његова одговорност потиче дакле *неиосредно из закона* (obligatio ex lege). Према томе нетачно је мишљење оних писаца, који тврде да гостионичар одговара путнику за то, што се између њих закључује прећутан уговор о чувању унесених путникових ствари[6]) или што се ма какав уговорни однос између њих ствара[7]) јер, као што смо мало час видели, гостионичар може бити за оштећење и нестанак путникових ствари одговоран, и ако између њих никакав уговор није био углављен.

2. На овоме становништу морамо узети да стоји и наш грађански законик. Истина о одговорности гостионичара према путнику говори се у глави XIX, која садржи прописе о уговору оставе и аманета, те би по томе, на први поглед, могли доћи до закључка, да и наш законик за постојање одговорности гостионичареве према путнику претпоставља закључење извесног уговора између њих, уговора о чувању ствари или уговора о пријему путника на преноћиште, али при тачнијем расматрању уверићемо се да није тако. Пре свега наш законодавац о овој одговорности говори у глави XIX, о остави, за то, што, одиста, има врло велике сличности између обвезе уговорног чувара (§ 569) неке ствари и одговорности гостионичареве за путникове ствари, и онда је природно што је и овај правни пропис унео у уговор о остави. За тим ваља имати на уму, да је наш законодавац помишљао и на то, да у несразмерно већем броју случајева у животу долази одиста до закључења уговора између гостионичара и путника, а да је врло редак случај, да гостионичар прима на преноћишта лица, која никаква уговора не могу закључити. Али из прописа § 580 грађ. законика не може се извести закључак, да по нашем законику гостионичар путнику одговара за оштећење и нестанак ствари само онда, ако је између њих дошло до закључења уговора о чувању или о пријему путника на становање. Јер законодавац вели да је гостионичар дужан као аманет чувати поверене му ствари путникове; он тиме одређује *обим* одговорности гостионичареве, али он тиме не наређује, да та дужност само наступа, ако је између њих уговор о чувању ствари или о пријему путника закључен. И кад нас текст законских речи не нагони, да усвојимо такво тумачење, по коме би гостионичар одговарао путнику за ствари само онда, ако је између њих био закључен уговор, онда потребама живота и сигурности саобраћаја боље одговара усвајање тумачења, да гостионичар одговара за ствари путникове и онда, кад између њих није био уговор закључен — на пр. услед душевне болести путникове[8]) или услед тога, што путник није хтео на закључење уговора пристати, међутим нестале су му или су му оштећене унесене ствари. Може се, наравно, у животу десити, да путник одиста и уговора с гостионичарем нарочито о чувању унесених ствари, и онда би се путник при тражењу накнаде могао на тај уговор позивати, али такви су случајеви нарочитога уговарања о чувању ствари врло ретки. Они се најчешће закључују онда, кад би путник имао код себе ствари од веће вредности, па би их нарочитом чувању гостионичара поверио. (наставиће се)

Др. Драг. Аранђеловић.

[5]) Пример из Sturma a у навед. делу стр. 24.

[6]) B. Stubeurauch, Commentar, 8 изд. B. II. стр. 169., Krainz, System, 2 изд. B. II. стр. 198.

[7]) B. Oertmann, Commentar zum bürgerl. Gesetzbuche, стр. 435.

[8]) Наравно да и у оваким случајевима гостионичар има права захтевати од старалаца душевно оболелог лица наплату за трошак, који би ово лице учинило у гостионици. Само што то његово право не би потицало из уговора о пријему душевно оболелог лица на становање — јер се тај уговор није између њих ни могао закључити — већ на основу тога факта, што би тада гостионичар учинио трошак око издржавање душевно болесног лица, који би иначе старатељ из имања овога лица морао учинити. Гостионичар би се могао позвати на§ 630 грађ. зак.

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

(НАСТАВАК)

Овакво зло стање у правосуђу изазвало је велико незадовољство у Француској. Први су били *Монтескије* и *Волтер,* који су устали противу овог злог стања и тражили поред осталог и *завођење пороте.* Покрет за реформом био је све већи и већи тако, да се после јављају адвокати и сви слободоумнији људи са захтевима за побољшање.

Реформа је међутим почела тек с Револуцијом; она је успела, да учини крај дотадашњем рђавом кривичном правосуђу. Револуција је и пороти отворила улаз у Француској. После дугих претресања порота је заведена законом од 16 августа 1790., а у појединостима је изведена и почела да функционише на основу закона од 29. септембра 1791. год. и то у двогубом облику: као оптужна порота од осам и као пресудна порота од 12 поротника. У пороти се гледала чисто *политичка* установа и најподесније средство, да се у правосуђу изврши подела власти. При увођењу пороте највише се ударало гласом, да она треба да буде неопходна последица *народног суверенитета* и да буде *установа за заштиту личне слободе* од владе, и да учини крај деспотији судија правника.

За време најстрашније револуције с поротом су чињене велике злоупотребе, да је услед тога, као и услед честих измена у закону, навукла на себе врло много противника тако, да је за време *Наполеона* претила опасност да буде укинута. Али на Наполеоново лично заузимање порота буде и даље задржана; он је пороту задржао такође из *политичких разлога,* да не допусти да се судије правници сувише осиле, и да на тај начин онемогући њихову опозицију противу његове владавине. Тако је у code d' instruction criminelle од 1808 ушла порота и то само као пресудна порота, надлежна за све злочине, и састављена из три државне судије и 12 поротника, што још и данас вреди.

На пороту се и после Наполеона гледало као на политичку установу, и са сваком политичком променом у Француској, мењале су се и одредбе, које су у закону говориле о пороти. То се врло лепо види из многобројних измена у закону о пороти у току XIX столећа, које су чињене услед политичких прилика.

Ове напомене показују, како је порота тесно везана за политичка схватања; неоспорно је, да се порота и данас у Француској сматра за политичку и републиканску догму. Али, поред свега тога, она и данас има својих противника. Данас највише нападају пороту правници: судије и чланови државног правобранства, и то готово са истих узрока са којих је она и раније нападана, са којих се и у другим државама напада. Али противници, знајући како француски народ схвата пороту, и не покушавају, да траже њено укидање, чак ни сужавање њене надлежности, већ се већина од њих задовољава тражењем неке реформе, а неки су само отишли даље и траже да се порота замени другом врстом народних судова, *мешовитим судовима* (tribunaux des échevins), у којима би такође учествовали лаици, али би са државним судијама образовали један колегијум и заједно расправљали целу кривичну ствар.

Конгрес је имао два штампана реферата из Француске, један од *Гарсона,* професора на универзитету у Паризу, и други од *Шервеа,* заступника државног правобраниоца при Апелационом Суду. Оба референта су се изјаснила за пороту, а *Гарсон* је и њен велики заступник. Како је порота тесно везана за јаван живот, види се лепо из разлога, који руководе Гарсона да буде присталица пороте. Тако он вели, да је порота историјски нераздвојно везана за грађанску и политичку слободу, да њу ни једна реакција није могла уништити, да је она продрла у обичаје и навике, да нико не би могао озбиљно ни помислити на њено укидање.

Из свега овога јасно се види, да је схватање пороте данас у републиканској Француској тако, да се и поред неких правничко-техничких незгода и рђавих страна, не може ни мислити на њено укидање, а тако исто ни на замењивање мешовитим судовима.

II. Порота је у Немачку пренета из Француске. У Рајнским провинцијама владао је већ code d' instruction criminelle са поротом, какву им је Наполеон дао, кад је ове провинције завојевао. Међутим у осталим немачким државама и у првој половини XIX столећа владао је још тајни и писмени инквизиторски поступак. Како је француски поступак народу био јаснији и приступачнији од тадашњег њиховог инквизиторског поступка, то су се са свију страна чули протести и тражила се реформа. Захтев за увођењем пороте био је све јачи, и сви су у пороти гледали „праве народне судове," у којима свакоме суде његови другови а не судије правници, који зависе од владе. Немачке владе су међутим биле противне увођењу пороте, као политичке установе. У свима новијим начелима виделе су оне опасну либералну новину, а за пороту се тврдило, да је чак опасна по монархију. Ова борба у јавности и у науци трајала је све до 1848 г. Револуција од 1848 прекинула је ову борбу; као последица Револуције јавља се у Немачкој порота и то као *политичка* устонова.

После 1848 постепено су све немачке државе завеле пороту, и у почетку је била хваљена и од правника и од народа. Али су и у Немачкој, као год и у Француској, убрзо почеле да се увиђају њене рђаве стране. И овде су судије биле први противници пороте; они неће, да грађани као судије заузимају *суиротан* положај према њима, као што је то случај код пороте, где поротници образују за себе колегијум и сами решавају питање о кривици, а судије опет образују за себе колегијум и решавају питање о казни. Они траже да се порота замени другим мешовитим судом, т. зв. *судом шефена* или *Schöffengerichte,* у којима те супротности између грађана и судија нема, јер ту и грађани — шефени — и судије правници образују један колегијум, који се заједнички саветује и расправља целу ствар. Овај покрет противу пороте у Немачкој је много јачи него у Француској. У Немачкој су многе државе, а нарочито Саксонска и Виртенберг, шесетих година прошлог столећа, имале ове шефенгерихте, који су у пракси показали врло добре резултате. То је још више окуражило немачки правнички свет, да још енергичније тражи замену пороте овим судовима. Пројект закона о устројству судова за Немачко Царство, израђен 1873, предвиђао је само шефенгерихте, а пороту је избацио, али у доцнијим пројектима, па и у самом закону, који је данас у снази, опет је задржана порота за сва најтежа кривична дела, а задржани су и шефенгерихте као судови за најлакша кривична дела.

Доношењем закона о устројству судова никако није питање о пороти скинуто с дневног реда. Порота је неколико пута била предмет претресања на *Збору Немачких Правника*, и ови су се у последње време изјашњавали противу ње; тако су се XVIII *Збор Немачких Правника* 1886 и *XXII Збор*[1]) 1893 изјаснили *иротив иороте а за шефенгерихте.* Прошле године изјаснила се противу пороте и комисија за реформу Кривичног Поступка, која је образована 1903. Комисија је једногласно донела одлуку, да место пороте треба завести шефенгерихте.[3])

Конгрес је имао један реферат из Немачке о овоме питању, и то од Рихарда Јунгханса, првог државног правобраниоца у Констанцу. Референт је одлучно противан пороти, и ако би то могуће било, чак и сваком учешћу грађана у кривичном правосуђу.

III. У Италији тако исто порота не стоји на чврстим ногама. И тамо се чују многи и озбиљни протести, који траже укидање пороте и завођење мешовитих судова — шефенгерихте. Само је овај покрет слабији но у Немачкој. Конгрес је имао два реферата из Италије и то од два чувена правника: од професора *Контиа* и од председника Апелационог Суда и бив. професора *Гарофала.* Обадва референта су одлучни противници пороте.

IV. Многобројни извештаји, поднети конгресу, показују, како је још увек велико интересовање за питање о пороти, али се из тих извештаја види и то, како су мишљења врло различита. Тако се исто расположење приметило и међу учесницима конгреса.

Порота је била и нападана и брањена од најугледнијих правника тако, да се у седници секције предвиђала велика бура. Да би се избегла бескорисна расправљања, која би изазвали противници пороте, којих је и више било, то је неколико учесника приметило, да је функционисање, па и само постојање пороте, врло тесно везано за судску, друштвену и политичку организацију сваке поједине државе и да према томе један међународни конгрес не може доносити званичне резолуције о друштвеним и политичким схватањима сваке поједине земље. С тога су *Борел, Мерсие* и *Пјер Антони* предложили, да конгрес не доноси никакву начелну одлуку, већ да се задовољи поднетим извештајима, који могу корисно да послуже појединим владама. Овај предлог је усвојила секција с већином гласова, и на тај згодан начин се избегао евентуални пораз пороте. Али *Сент-Обен (Saint-Aubin),* директор за кривичне ствари у министарству правде у Француској, незадовољан оваквом одлуком секције, тражио је да се конгрес изјасни у принципу о учествовању лаика у кривичном правосуђу, кад се већ, због различности у законодавствима, не може да изјасни и у појединостима о самој пороти. Овакав предлог *Сент-Обенов*, потпомогнут од још неколико учесника, добио је већину како у секцији тако и у седници целога конгреса.

Оба предлога, која је усвојила и секција и конгрес, гласе:

1. Предлог *Борела, Мерсиа* и *Пјер-Антониа:*

Међународни Конгрес за казнене заводе Констатује, да није иозван, и да се од њега није ни тражило, да се изјасни о самој установи пороте, која је тесно везана за судску, друштвену и политичку организацију сваке државе, и да према томе нема на себи никакав међународни карактер;

да се практична важност питања, иостављеног конгресу, састоји у главноме у томе, да се чује, какво су искуство стекле земље, које су завеле пороту;

да је овај резултат у главноме постигнут благодареки многобројним и интересантним извештајима, који су се бавили поротом;

да су ти извештаји такви, да могу врло корисно послужити владама приликом расправљања овога питања;

да се практична вредност овог резултата не би могла увећати званичним резолуцијама, противу којих би неједнакости, које постоје у законодавствима, истакле несавладљиве тешкоће, чак и не узимајући у обзир друштвено и политичко схватање, за које је порота везана;

Прима к знању радове, посвећене питању о пороти, оиаквом какво се налази у програму Међународног Конгреса за казнене заводе у Б. Пешти, препоручује их пажњи оних који се баве овим питањем, и уздржава се да донесе своју одлуку о питању које му је поднето.

2. Предлог *Сент-Обена* и других:

Конгрес изјављује жељу, да законодавства разних земаља у што већој мери допусте непосредно учествовање грађана у кривичном правосуђу.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ПОЛИЦИЈСКА УРЕДБА

(НАСТАВАК)

На последку Попечитељство ово налази за нуждно Полицајне чиновнике и служитеље још опоменути, да они са људма, који им долазе, да се код њи нешто или на кога туже, или с ким суде, или да им какву теготу или молбу представе, или да помоћу њином каков свој или правитељствени посао сврше, слично истина њином чиновническом карактеру, али свагда добровољно и на благи и пристојни начин дочекивају и примају, и да с њима у том стрпљиво, разборито, човечно и справедљиво поступају, јер ће свакога онога, који противу овога правила поступао буде, строга казн постићи. Ако је који крив, кривица та његова може се и лепим начином извидети, а законик показује каква га казна постизава за ту кривицу. Дакле кад човек казни по законику подлежи, није дужан он никакву обиду или увреду од чиновника трпити, који су управ тога ради постављени, да заштите свакога од обиде и увреде. Ако ли је човек из нужде дошао своме старешини, као својој власти, да се потужи или савета да поиште, па га овај непристојно дочека, то га још више мора болети, што он у својој нужди ни код своје власти не налази пријатеља, да га саслуша и савета да му пода. Попечитељство ће ово за то најстрожијој казни оне подвргавати, који напра-

[1]) v. Weinrüh, у Z. XV.

[3]) Protocolle der Kommission für diéReform des Strafprozesses I 384.

сито на људе насртају, ове псују, или грде, а још више оне, који би се усудили својом руком самовољно, или преко пандура неуредним начином и без законог и прописаног поступка и испита без доказане кривице бити, јер Правителство Његове Књажеске Светлости жели, да народ спокојство ужива, и да ни од кога утеснење у својим правима грађанским не трпи, а још мање од чиновника; но да код ови свако нађе пристојност, човечност, справедљивост и мелем у сваком случају.[1])

И ако су ова упуства издана још у 1850 год., ипак у њима доста има ствари, које и данас имају практичне вредности, као што су, на пример, одредбе о испиту окривљеног и сведока, затим о оцени доказа и сведоџаба, даље о одмеравању и замени казне и т. д.

Али има још нешто у овим упуствима, што заслужује да се нарочито нагласи и у неколико објасни. Мислимо на жељу министрову, која се огледа готово у сваком исписаном реду: *да се правда и правица набљудава.*

Жеља ова, која у ствари није ништа друго до бојазан од злоупотреба, и ако на први поглед изгледа претерана, била је потпуно умесна и оправдана, с обзиром на познати факт: да наша полиција, пре Полицијске Уредбе, није имала никакве судске власти, нити право да може кога држати у затвору дуже од 24 сата, и да је овом уредбом одједном добила право, да може изрицати казне до 30 дана затвора, против којих је имало места жалби тек по извршењу пресуде. И у овом случају, дакле, опет се отишло у крајност јер, узгред буди речено, ни једна полиција у Европи није имала нити данас има толико права и власти као наша, а ова власт потиче, у главноме, из Полицијске Уредбе.

* * *

Прве допуне у Полицијској Уредби извршене су кнежевим указом од 4. септембра 1854 год № 869.

По предлогу министра унутрашњих дела, а у споразуму са Државним Саветом, кнез је „за нуждно нашао настојећим указом додати:

Прво § 16. поменуте уредбе:

Но овакову тужбу има казњени, за 15 дана од дана извршене пресуде поднети; иначе ако овај 15-то дневни рок протече, нема исти право никакову накнаду тражити; и тад крив судија само ће још према правителству за учињену противу законост одговарати.[2])

Друго к § 18:

О овој накнади доноси ће и то коначно решеније само Попечителство Внутрени Дјела, ако оно и казн собом над Полицајним Судијом изрече; и по томе има оно право накнаду ову умјерити, ако за претерану нађе. Гди се пак погрјешивши Полицајни Судија за подобно своје противзаконо дело, по тачки 14. Глава II Уредбе од 17. марта 1842 год. № под суд даје, ту и за ову накнаду има Грађански Суд пресуду изрећи".[3])

В№. 373.
С. 264.

Год. 1860. марта 29. издат је данашњи *Казнени Законик*, којим је потпуно уништен *Казнителни Законик за полицајне преступке*, па самим овим и многе одредбе у Полицијској Уредби, о чему ће доцније бити опширнијег говора.

Високајшим решењем од 12. децембра 1860. В№ 470, укинут је § 31. Полицијске Уредбе, за који се у њеном најновијем издању (са Кривичним Поступком) вели, да је укинут само у другом делу.

Ево како гласи ова замена:

„Уважавајући предложење Попечитељства Внутрени Дјела од 28. пр. месеца П№ 8557, и соглашавајући се мњенијем Совјета од 8. т. г. № 524, решио сам и решавам: да се поднашање Попечитељству Внутрени Дјела на преглед тромесечни спискова од казнени полицајни преступника обуставн, докле не изиђе Казнителни Поступак, који ће ствар ову конечно регулирати.

Но попечитељство ће оне пресуде, противу којих се незадовољство изјави по смислу 16 § Уредбе полицајне и додатка од 4. септембра 1854. год. В№ 869 (Зборн. VIII. стр. 20), и од сада, докле Казнителни Поступак не изиђе имати прегледати."

И о овоме ће доцније бити опширнијег говора, а за сад напомињемо само то, да у првобитном издању Полицијске Уредбе овај § 32. има још један став, који гласи:

„Окром тога ће срески началници подносити преко надлежни началничества списак суммарно, колико су лица обштински судови за, мање полицајне преступке у поступку свом имали и казнили."

Овог става нема ни у једном од поменута три издања Полицијске Уредбе.

Законом од 17. јануара 1876. године (Зборник 28, стр. 83), којим је измењен и допуњен § 4. Полицијске Уредбе, дато је право општинским властима да извиђају и пресуђују сва кривична дела из III части Казненог Законика.

Поред овога, општински судови добили су још право, да са одбором стављају под полицијски надзор крадљивце, који би били осуђени за просте крађе у вредности преко 2 динара, као и све оне на које би се *само сумњало*, да у општини или селу врше крађе и пањевине.

До ових измена и допуна, постојала је знатна разлика између општинских, срески и окружних полицијских власти у погледу извиђања и суђења иступа.

Прве су могле судити само оне иступе, за које је закон доносио казну до 3 дана затвора, или до 10 штапа (докле је ова казна постојала), или новчано до 2 талира.

Срески начелници извиђали су и пресуђивали иступе, за које је законом била предвиђена казна до 12 дана затвора, или бој до 25 штапа, или новчана казна од 2—8 талира.

И најзад, окружна начелства и Управа града Београда, извиђали су и пресуђивали иступе, за које је закон одређивао казну до 30 дана затвора, или до 30 штапа,[4]) или новчано од 8—30 талира.

И среске и окружне полицијске власти имале су још право, по §§ 320 и 320 *в* Казненог Законика, да осуђене крадљивце осуђују на полицијски надзор од 4 месеца до годину дана.

Овог права општинске власти нису имале до закона од 17. јануара 1876. год. а њиме су га као што смо видели, задобиле у много ширем обиму од полицијских власти, јер су могле стављати под полицијски надзор не само осуђена, већ и *осумњичена* лица за крађе и пањевине[5]).

Лако је увидети, после овога што смо казали, да су општинске власти по изменама и допунама од 17. јануара 1876. год. задобиле много већег права од полицијских власти у погледу извиђања и пресуђења иступних дела, јер су могле извиђати пресуђивати све иступе из III части Казненог Законика, *без обзира на величину казне*, док су и среске и окружне полицијске власти остале и даље у границама своје старе надлежности, одређене § 4 под *б* и *в* Полицијске Уредбе. Из даљег излагања увидеће се, да је ова надлежност општинских власти била предмет нарочите пажње законодаваца, па и узрок неколиким изменама и допунама Полицијске Уредбе.

Тако је већ у 1877. год., изменама и допунама од 23. јула исте год. збрисана свака разлика између општинских и полицијских власти у погледу извиђања и пресуђења иступа из III части Казненог Законика, казнимих по *званичној дужности*, док су иступи казними по *приватним тужбама*, остали и даље у надлежности општинских судова. Ну и за ове последње биле су надлежне државне власти, ако

---

[1]) *Српске Новине* за 1850 год., стр. 284—285.

[2]) Пре ове допуне § 16. гласио је:

„Премда се пресуда сваке полицајне власти, како је од које изречена, одма на преступнику извршити има, то се опет може казњени, ако мисли, да му је неправда учињена, после за ову вишој власти тужити, и од ње себи удовлетворење тражити. И тако онај, који држи да му је примирителни суд криво учинио, нека се с тужбом обрати надлежном среском началнику, а у Београду управителству вароши; који се пак има тужити на среског началника, нек иде с тужбом окружном началничеству, а тужба на началничество или на управителство вароши Београда, има се поднети самом Попечителству Внутрени Дјела".

[3]) Пре допуне овај § гласио је:

„Попечителство Внутрени Дјела, под којим све земаљске полицајне власти, нарочито по струци полицајној, стоје, управљаће и упућивати исте власти на поредак и законитост и у пословима тичућим се поступка с полицајним преступницима; по томе оно ће полицајне власти, кад у овим пословима погреше или скриве, надлежним начином и путем и исправљати и заслуженој казни подвргнути.

Поред тога попечителство внутрени дјела мотриће и радити, да сваки, на ком је неправедна и противзакона полицајне пресуда извршена, добије од оне полицајне власти, која му је криво учинила, накнаду проузроковане му штете, повређене части и претрпљене казне."

[4]) До издања Казненог Законика окружно начелство и Управа Београда, могли су досуђивати бој до 35 удараца, али је § 314. овог закона одређено, да бој не може бити мањи од 10, нити већи од 30 удараца. Све ово у осталом важило је до закона од 11. децембра 1873. год. којим је телесна казна укинута.

[5]) Окружним полицијским властима дато је ово право тек у 1902. год. изменама и допунама у Казненом Законику од 13. маја исте год.

општински судови не би узели у поступак тужбу приватног тужиоца.[6])

Овим истим изменама и допунама, стари §§ 15. и 16. Полицијске Уредбе, као и допуна овог последњег од 4. септембра 1854. год., спојени су уједно и из основа измењени.

По овим законским прописима, а пре измена и допуна о којима је реч, пресуде полицијских власти биле су одмах извршне (изузев само оних којима се расправљало питање о накнади штете преко 200 гроша чаршијских), а осуђени се могао жалити тек по извршењу пресуде.

Новим изменама и допунама пак, допуштено је у принципу право жалбе и пре извршења осуде или решења, а за осуде по тужби приватног изриком је казано: да се не могу извршивати док не постану извршне. Противно овом, осуде које су се изрицале по *званичној дужности*, као и све осуде према *скитницама*, *крадљивцима* и *слугама* **могле су се** (али не и морале) одмах извршити. Из израза *могле су* јасно се види, да је полицијским властима било остављено на оцену: које је од ових пресуда требало одмах извршити, а противу којих је требало допустити право жалбе?

Важнијих мена у *Полицијској Уредби* није било све до Устава од 1888. год., којим је учињен читав преокрет у нашем државном и друштвеном животу. Чланом 154. овог Устава, који је изриком опредељивао, да и „у иступима може оптужени, ако хоће, узети себи браниоца,“ поништен је § 20. ове уредбе, који је искључивао браниоца у иступним делима.

У овом истом Уставу, а у прелазном наређењу, налазимо и одредбу ове садржине:

„На ванредном сазиву Народне Скупштине од 1 октобра 1899 год. донеће се ови закони: 1) државни буџет; 2) закон којим се судска власт, коју данас врше полицијске власти, преноси на грађанске судове, а у неколико и она судска власт коју сада врше општински судови и т. д.

Законом о општинама од 25 новембра 1889 год. (чл. 23) општине су и даље задржале право извиђања и суђења иступних дела из III части Казненог Законика.

Законом о истражним *судијама* од 17 априла 1890 год., пренето је у делокруг истражних судија не само право расматрања, оснажавања и уништавања иступних пресуда у последњем степену, већ и *право извиђаја* и *суђења* извесних иступа из III части Казненог Законика [обмана и опорочавање власти (§ 359), увреде страних посланика (§ 358), злоупотреба државног грба (§ 328 а), прогонство из земље (§ 343) и административни надзор (§ 391 б]. [7])

Пошто је за извршење овог закона био остављен рок од годину дана, то је у његовом завршном одељку било предвиђено, да судија надлежног првостепеног суда, кога председник одреди, расматра жалбе против иступних пресуда, док поменути закон не буде потпуно извршен.

Законом о истражним судијама не само да је знатно измењена Полицијска Уредба, већ је, како изгледа, изазвана код власти сумња и о самој њеној вредности у опште. Ово изводимо из расписа министра унутрашњих дела од 7 маја 1890 год. ПБр. 7342 [8]), у коме се, мимо осталог, вели и ово:

„По што је полицијска уредба од 18 маја 1850 године $\frac{\text{Н. К. В. 911}}{\text{Н. Сов. 105}}$ (Збор. V, стр. 187.) постала редовним законодавним путем, какав је онда основним земаљским законима прописан био; пошто су, даље, све измене и допуне у тој полицијској уредби, доцније чињене, постале такође редовним законодавним путем, по што на послетку она није поништена ни законом о истражним судијама ни Уставом, у онолико у колико му није противна; то све њене одредбе о поступку у ислеђењу иступних дела, колико је то законом о истражним судијама и даље остављено управним властима, важе, према чему се оне имају и управљати. Исто тако остају у важности и оне одредбе полицијске уредбе, које говоре о извршности пресуда општинских и полицијских власти по иступним делима оним, која те власти и од сад имају ислеђивати и судити.

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

(НАСТАВАК)

Са десне стране изнад заглавља исписује се, већим словима, презиме а мањим *главно* име Испод тога пише се увек занимање. Промена занимања свагда се стави, кад се прво занимање прецрта, али да се ипак може прочитати. Поред новога занимања, обично се бележи и датум. Занимање се узима у обзир нарочито при распоређивању листова.

Између ових записаних података испише се чији је поданик дотично лице, а нарочитим знаком стави се примедба, ако је оно раније било кажњавано. Према величини казне и према природама кривица, тај је знак различан. О овим знацима биће говора, на другом месту.

Испод заглавља, у појединим рубрикама, пишу се ове појединости:

Лица рођена у немачкој понајчешће добијају на крштењу по више имена, од којих је једно главно. Сва та имена, са презименом, исписују се у регистарни лист у првој рубрици. Главно име, на које се дотични одзива, подвлачи се. Ако неко лице, у току времена, промени своје име и презиме, та се промена испише у истој рубрици са нумером акта, и датумом. При таквој промени, нарочито презимена, исписује се још један регистарни лист на ново име и презиме.

У тој истој рубрици, испод првог имена, ређају се, ако их само то лице има, имена: његове жене и деце по годинама старости. Уз женино име бележи се свагда и њено презиме по оцу, а и презимена по њеним ранијим мужевима ако их је имала.

Буде ли жена доцније записана у овај регистарни лист, поред њеног имена бележи се датум венчања и нумера Standesamt-a (надлештва, које води искључиво рачуна о рађању, умирању и венчавању код грађана).

При бележењу имена усвојене деце, стави се у исто време и забелешка, да су она усвојена.

Занимање појединих лица у породици тако се исто стави уз име. Ако је неко лице и народни посланик, и о томе се стави напомена поред имена.

Поред имена женскиња, у место занимања, које је у највише случајева неодређено, ставља се, да ли су оне удате, удовице, распуштенице. Занимање се забележи када се тачно зна.

Време рођења, мора да је и у данима тачно одређено и исписано. Није ли дотично лице кадро, да дâ такве податке, мора подносити легитимације или друга уверења, из којих ће се истинитост његових навода утврдити. Таква уверења мора подносити када се дотично лице у размаку времена у погледу времена рођења два пута различито пријави. У таквом случају у централи се и не заводи друга листа, док се у кварту тачно не утврди, која је листа у погледу тих података верније. То бива и онда када се датум рођења не слаже и за један дан.

Вероисповест се пише само почетним словима. Ако неко лице промени веру, ставља се та промена и овде, са назначењем датума, када је то било.

У рубрици, за назначивање станова, записује се прво датум досељења па стан у који се дотично лице доселило. Поред њега стоји и број кварта. Ако се лице доселило из другог места пред станом се испише и одакле је оно дошло. Нови станови ређају се један испод другога.

При одјављивању ставља се у исти ред и место куда је дотично лице отпутовало а ставља се и „незнано где“ ако није определило место одјаве.

Одјави ли се, пак, лице за други крај Берлина, у регистарни лист се не бележи нови стан по тој одјавној листи, већ се испод досадашњег последњег стана повуче једна коса пруга за знак, да то лице не станује више у томе стану. Тек кад стигне нова пријава заводи се нови стан.

Ово одељење добија свакодневно разна питања о адресама појединих лица од разних надлештва. Дешавају се чести случајеви, да одељење не може јавити за адресу дотичних лица, што су отпутовала „незнано куда“ или што се нису одјавила. У таквим случајевима „ по важнијим траженьима, дотични чиновник забележи ис-

[6]) „Но за ислеђење и суђење иступа по тужби приватнога, дужан је приватни тужилац да се најпре обрати општинском суду, и само где овај то не би узео у поступак, дужна је дотична полицијска власт да дело по тужби приватног узме у свој поступак (§ 4 а.)“

[7]) Жалбе против ових осуда истражног судије подносиле су се надлежном првостепеном суду.

[8]) Зборник 46, стр. 593.

под последњег забележеног стана, датум, нумеру акта и надлештво, које га тражи, како би га та нотица потсетила, чим се он првом приликом пријави, да о томе одмах извести то надлештво. Тражења такве врсте најчешћа су кривичне природе, а нису ретки случајеви, да се та тражења односе на војне или пореске обвезнике. Ако за тражено лице није био раније исписан регистарни лист, одељење испише на другом једном формулару број акта и остало, па тај формулар остави у ред са осталим листовима, где би, према имену тога лица требао доћи његов регистарни лист.

У овоме излагању до сада је поменуто, како се у регистарне листове и у квартовне књиге имају уписивати случајева: рођења, смрти и венчавања појединих лица.

Те све случајеве ово одељење добија од нарочито за то уређеног надлештва „Standesamt-а". У већим варошима ова надлештва постоје као самосална а у мањим су она делови полицијског или општинског надлештва. У њему се воде три регистра и то: регистар све рођене деце; регистар умирања и регистар венчавања у томе месту.

Ново-рођена деца, према већ показаним правилима, заводе се или у регистарни лист њихових родитеља или добијају засебан лист. Извештаји смртних случајева, такође се толико употребе, у колико се име дотичног лица црвеном писаљком превуче, а поред њега стави нумера поменутог регистра, као и дан смрти. Напред је, пак, напоменуто, како се поступа, кад се добије извештај о женидби појединих лица.

Кад се у централном одељењу избележи све, што се према тим извештајима има да уради, шаљу се они и надлежном кварту, да и он у квартовним књигама и малим регистарним листовима то учини.

Остале друге појединости пишу се, по највише, у рубрици под примедбом.

Тако се тамо ставља: ако је које лице прогнато, са нумером пресуде и датума; ако је стављено под полицијски надзор; ако је суд, полиција или друга која власт издала налог, да се томе лицу не може издати пасош за иностранство; ако се који члан породице из ње иселио (у том случају се почетним словима назначи, да је добио засебан регистарни лист, а тако исто и његово занимање, како би лакше било наћи његов лист у новоме реду); ако је дотично лице у болници или каквом другом јавном заводу, и т. д.

Овде има да се примети, да су све болнице, и приватне и државне, сви заводи: за васпитање напуштене деце, за неговање стараца или старица и томе подобно, обавезни, да редовно пријављују своје новодошавше болеснике, ученике или пацијенте, непосредно централном одељењу за пријављивање становништва, по већ утврђеним формуларима пријавних листа.

Регистарни лист не сме се *радирати* а при записивању појединих дата на њему има доста предвиђених скраћивања, свуда где је то скраћивање могућно.

Регистарни листови су у централи сталани а зову их још и великим за разлику од малих, који се налазе по квартовима распоређени по истом реду и правилу као и у централи.

Ти су листови срећени у оним квартовима у којима станују лица, на чије име они гласе.

Све оно што се заведе у велики регистарни лист, шаље се надлежном кварту, да и он исто запише у мали лист и у квартовне књиге.

Кад се мали регистарни листови попуњавају казато је напред. Ако се неко лице одсели из Берлина, мали регистарни лист тога лица, чува се за све време његовог одсуства у централи уз велики регистарни лист до поновне пријаве. Због тога се при пријему пријава ставља питање досељеном лицу са стране, да ли је дотично лице, и пре тога који пут становало у Берлину, да би се у потврдном случају могло продужити писање нових станова на старом листу.

3. Распоређивање регистарних листова у централи бива такође по утврђеним правилима, како би се у случајевима потребе лако и брзо могли пронаћи. Питање о томе особито је важно нарочито у овом одељењу, где се налазе неколико милијона таквих исписаних листова.

Листе су смештене по орманима (рафовима) са фијокама, на чијој предњој страни стоји тачно забележено које се листе налазе у њима.

Таквих фијока са листама има преко 18.000.

Главни распоред листова, врши се, азбучним редом према презимену лица на која лист гласи. Друга је карактеристика у овоме распоређивању што се оно врши и *лексикално*, што значи, да се презимена, која се различито пишу, а исто изговарају стављају у исту пругу., као да те разлике и нема.

Пошто има много листа са истим презименом и именом па и са истим другим подацима ово се групирање још и даље дели по овоме правилу:

Прво се распоређују листови мушких имена, па листови: удовица, распуштеница и жена војних лица, за тим листови неудатих женскиња и на послетку долазе листови деце, која су дата на неговање. Сама група листова мушких имена распоређује се даље овако:

1. *По положају.* У ту категорију у главном долазе листови свих врста чиновника распоређених по азбучном реду њихове струке. Сем њих налазе се још и листови: апотекара, трговаца, књижевника, студената, редактора, лекара и т. д.

2. *По положају и занимању у једно* као: кафеције, малопродавци, шпедитери, рентијери, чиновници осигуравајућег друштва и т. д.

3. *По трговачким пословима и занатима.* Ту долазе занатлије свију врста распоређене по азбучном реду њихових назива, разни надзорници и т. д.

4. *Радници.* Овде долазе лица, која раде ниже послове као: служитељи, портири. слуге, кочијаши, чистачи, цигљари и т д.

5. *Лица која су без занимања.*

Ако све ове поддеобе у овој групи нису довољне, распоред се прави по месту рођења, а у крајњој линији и по старости.

Листови удатих и неудатих женскиња распоређују се само по месту рођења и њиховој старости, пошто се њихова занимања често пута не могу тачно одредити.

(наставиће се)

В. Лазаревић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај о периодској повишици плате чиновника, расправљен с обзиром на чл. 10. закона о уређењу санитетске струке, у вези са §§ 2., 25., и 29. закона о чиновницима грађанског реда.

Д-р М. Н., државни хемичар, молбом својом од 17. јуна 1905. године обратио је се Министру унутрашњих дела и тражио, да му се уважи прва периодска повишица у 500 динара и плата регулише тако, да има 4541·60 динара годишње, почевши од 26. јануара 1904. године, пошто је указом од 26. јануара 1899. године постављен за управника I класе царинске хемијске лабораторије са платом од 4041 дин. и 60 пр. дин. годишње, па, према томе, да је до 26. јануара 1904. год. провео пуних пет година у овој плати. Поднетим уверењима, уз ову своју молбу, доказао је:

1., да је указом од 1. новембра 1893. године АБр. 2463. постављен за ванредног писара I. кл. царинарнице београдске, а да врши дужност хемичара, и да је у овој струци био све до 25. априла 1899. године, и

2., да је указом од 25. априла 1899. године СЊ 4202., као управник царинске хемијске лабораторије, преведен у санитетску струку и постављен за државног хемичара са платом од 4041·60 динара, коју је имао као управник царинске хемијске лабораторије, и да је у служби грађанског санитета од тог доба био без прекида као државни хемичар са истом платом.

Решењем од 28. јуна 1905. год. СЊ 7450, Министар унутрашњих дела одбио га је од овог тражења, из ових разлога:

„1., што су за уважење периода и признање одговарајућих повишица и плата: окружних физикуса, секретара санитета, државних хемичара и т. д. меродавне одредбе чл. 10. закона о уређењу санитетске струке;

2., што је молилац 25. априла 1899. године, приликом превода из финансијске у грађанско-санитетску службу, имао 5 година, 5 месеци и 24 дана указних, према чему би он, да није већ имао плату од 4041·60 динара, а на основу стеченог права по одредбама §§ 25. и 75. закона о чиновницима грађанског реда, — према годинама службе и периодској повишици, која му на основу истих припада по тач. 4., под *б*, — имао право само на плату

I-ве уважене периоде, пошто се налазио у 6-ој години службе;

3. што за регулисање плате, по периодским повишицама, мора служити за основ она основна и почетна плата, коју је закон одредио, а не последња плата по класи и један произвољно издвојен део службе; и

4. што је молилац, у положају државног хемичара са 5. година, 5. месеци и 24. дана укупне службе, имао право на плату од 4041·60 динара годишње, не по основи година службе и признатих периодских повишица, већ по основи класе и плате добивене у другој струци, с обзиром на §§ 25. и 75. закона о чиновницима грађанскога реда, што је и у указ о његовом постављењу унесено, а он, по напред изложеним одредбама чл. 10. санитетског закона, нема права на периодску повишицу пре навршетка 20. година дејствителне санитетске службе, и он је у овом положају дужан служити све до почетка 21-е године службе, када ће му се признати наредна и одговарајућа IV-та периода, и према њој регулисати плата само на 4500, а не на 4541·60 динара, као што то молилац тражи, јер таква плата у положају државног хемичара по закону не постоји.«

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 25. октобра 1905. год. Бр. 7642. поништио је ожалбено решење Министрово, из ових разлога:

По чл. 10. закона о уређењу санитетске струке, све што важи за плате, периодске повишице окружних физикуса, важи и за државне хемичаре. Плате и периодске повишице окружних физикуса систематисане су овим прописом законским овако:

За првих 5 година службе 2500 динара годишње; од 6-те до 11-те године службе 3000 динара годишње; од 11-те до 16-те године службе 3500 динара годишње; од 16-те до 21-ве године службе 4000 динара годишње службе; од 21-ве до 26-те године службе 4500 динара годишње; и од 26-те до 30-те године службе 5000 динара годишње.

Према овом пропису законском, државни хемичар, који би овим положајем отпочео своју чиновничку каријеру са платом од 2500. динара годишње, имао би, путем пето-годишњих периодских повишица плате, да достигне максималну плату од 5000. динара после 30. година службе. Ово је јасно. Међутим, у санитетском закону није предвиђен случај, како ће се, у погледу напредовања, путем периодских повишица, поступити са оним државним хемичаром, који би, из друге службе, и са другог положаја, био постављен за државног хемичара са већом платом од почетне, коју иначе, према годинама службе, не би могао имати, да је отпочео своју чиновничку каријеру као државни хемичар са почетном платом. Такав је случај са жалитељем. Он је, као што се из акта види, пре, него што је постављен за државног хемичара, био управник I-ве класе царинске хемијске лабораторије са платом од 4041·60. динара, па је са тога положаја, и са том платом, постављен за државног хемичара. Ово његово постављење имало је ослонца у § 25. закона о чиновницима грађанског реда, а није стајало у опреци ни са једним прописом закона о уређењу санитетске струке, па ни са чл. 10., јер није постављен са већом платом од плате предвиђене овим чланом за државне хемичаре. Према овоме, он је наименовањем за државног хемичара са платом од 4041·60 динара стекао и сва права скопчана са овим положајем, и та су му права, по § 2. закона о чиновницима грађанског реда, почела тећи од дана наименовања. Једно од тих права јесте и право на периодску повишицу, после сваких прослужених 5. година, док не би достигао максималну плату државног хемичара од 5000 динара. На ово његово право без утицаја је околност, што је пет година провео у служби државног хемичара са платом од 4041·60 динара годишње, коју чл. 10. закона о уређењу санитетске струке не предвиђа за државне хемичаре, јер је он за сада, путем периодске повишице, не може добити већу плату од плате, која је на реду, а то је плата од 4500 динара, а не 4541·60 динара.

Жалитељ је постављењем за државног хемичара са платом од 4041·60 динара стављен у изузетан положај, с тога је неоправдана поставка у ожалбеном Министровом решењу, да би требао да служи са платом од 4041·60 динара, док не наврши 26. година указне службе, пошто после овог броја година државни хемичар може имати плату од 4500 динара. Ако би се претпоставило, да је ово поставка правилна, онда би се дозволило, да жалитељ, противно §§ 2. и 29. закона о чиновницима грађанског реда, без икакве своје кривице, буде лишен користи и права скопчаних са његовим положајем државног хемичара, а једно од његових права, као што је напред напоменуто, јесте и право на периодске повишице, које су, чланом 10. санитетског закона, признате, како окружним физикусима, тако и државним хемичарима. У оцени питања о добитку или губитку овог права, смисао одредбе чл. 10. закона о уређењу санитетске струке не може се путем дедуктивног тумачења проширивати и на случај, који овај законски пропис не предвиђа, већ се у сумњи, по познатом правном правилу у науци (in dubio mitius), с обзиром на друге подобне законе (у овом случају: закон о чиновницима грађанског реда) има дати првенство блажем тумачењу, које, према природи предмета и основима правице, иде у корист права дотичног лица, чије је право у питању, над строжим тумачењем, које иде на штету права дотичног лица.

Државни Савет није надлежан за расправу питања о плаћању болничких трошкова.

Решењем Министра Унутрашњих дела од 18. марта 1900. године СЊ 2397., одобрено је, да се душевно оболела Милка, жена Милоја Л., терзије из У....., лечи у у болници за душевне болести о трошку народно санитетског фонда, пошто Милоје, њен муж, не би могао поднети лечење своје жене без осетне штете по своје имовно и привредно стање.

По приватној достави, од 10. октобра 1904. године, да је Милоје доброг имовног стања, начелство окружно поднело је извештај да Милоје није ни мало побољшао своје имовно стање, али да би био у стању, без осетне штете, да поднесе плаћање болничког трошка у 0.50 дин. дневно.

На основу овога, Министар Унутрашњих дела решио је 19. децембра 1904. године СЊ 13034. да Милоје, почев од 1. јануара 1905. године, плаћа по 0.50 динара дневно за лечење своје жене Милке у болници за душевне болести, па је о томе, на захтев, издао Милоју и своје решење од 5. фебруара 1905. године СБр. 1123.

Противу овог решења Министровог Милоје је изјавио жалбу Државном Савету, у којој је навео, да решење Министрово не одговара закону, с тога, што Министар при решавању није узео у обзир и извештај суда и одбора општине у....., у коме се тврди, да он није у стању да поднесе ни најмањи болнички трошак, — сем ако држави није циљ да осиромашењем појединих грађана ствара пролетеријат.

Државни Савет нашао је, да се предмет ове жалбе не тиче административног спора, у смислу чл. 48. тач. 2. закона о пословном реду у Државном Савету, јер је чланом 27. тач. 9. санитетског закона остављено оцени Министровој, како ће, по саслушању општинске и полицијске власти, решити питање о плаћању болничких трошкова, па је и не упуштајући се у расматрање самог предмета на основу чл. 25. саветског пословника, одлуком својом од 22. новембра 1905. године Бр. 8436. одбацио жалбу као ненадлежној власти поднесену.

За расматрање решења министарских, по предметима дисциплинских казни, Државни Савет није надлежан.

Драгољуб М., начелник срески, за неизвршење наредбе претпостављених му власти, решењем Министра унутрашњих дела од 27. маја 1905. године ПБр. 12538., на основу §§ 39., 40. и 43. тач. 6. закона о чиновницима грађанског реда, кажњен је одузимањем плате за десет дана, у корист пенсионог фонда за удовице и децу умрлих чиновника.

Противу овога Министровог решења осуђени Драгољуб изјавио је жалбу Државном Савету. Ну Државни Савет, нашавши да се предмет ове жалбе не тиче административног спора, у смислу чл. 48. саветског пословника, већ дисциплинске казне жалитељеве, за чије расматрање Државни Савет, према чл. 5. закона о свом уређењу, није надлежан, — није се ни упуштао у расматрање овог предмета, него је одлуком својом од 29. децембра 1905. године Бр. 9175. на основу чл. 25. закона о пословном реду у Државном Савету, одбацио жалбу као ненадлежној власти поднесену. М. В.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС

Са допуштењем пишчевим превео сам и већ је изашло из штампе чувено дело д-ра Алберта Вајнгарта

Криминална Тактика

ручна књига за истраживање злочина.

Дело је намењено на првом месту полицијским и судским органима, а у страној стручној књижевности оцењено је као најбоље и најпотпуније дело ове врсте до данас. Књига износи 26 штампаних табака велике осмине, цена јој је 4·50 динара, а може се добити у свима београдским књижарама и код преводиоца.

Добривој В. Бакић,
писар Мин. Унутрашњих Дела

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Раду Дејића, и његове синове **Османа, Бошка** и **Црњу,** скитачке цигане тражи начелник среза лужничког, ради одговарања због две опасне крађе. Рада је стар 60 година, омаленог раста, великих испупчаних ушију, малих бркова, обријан, живахан у кретању; Осман је стар 28 година, средњег раста, малих црних бркова, обријан; Бошко је стар 20 година, омален, сувоњав, плавих очију, нагарених наусница и врло окретан; Црња је стар до 30 година, повисок, бркова и обрва црних, обријан; — сви су родом из Раснице у срезу нишавском. Пронађене ваља под стражом спровести начелнику среза лужничког с позивом на Бр. 1444 од 1905. године.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Јаниће — Јанош — Радосављевић, родом из Крушиљева (среза моравског окр. пожаревачког). — Ноћу између 25. и 26. децембра 1904. год. чула се нека лупа у кући масе пок. Грује Гаровљевића, у Породину. Кад је општ. патрола пришла кући, из ове наједанпут испадоше четири лица и нападу у бегство, пошто су претходно испалили пиштоље да патролу заплаше. Ну, један од патролција, који је био куражнији од осталих, потрча за њима и сустиже једнога од њих, а остала тројица побегну.

Ухваћени је испрва одрицао да је друг одбеглих, бранећи се, да је и он за непознатима трчао, али кад је увидео, да се не сме, а нарочито ноћу, лагати, признао је, да је са одбеглима (које је и именовао) у пустој кући пом. масе покушао да копа рупу поред једног зида јер му је, вели, неки његов пријатељ био доставио, да ту има закопаног новца, пошто се ноћу «види пламен,» и у томе их стража примети и они се нападу у бегство.

Као свога саучесника у копању овога блага именовао је и овога Јаниће, чију слику износимо.

Од тога времена па све до 26. пр. м-ца Јаниће се није налазио у овој околини, нити се знало где је.

26. децембра пр. год. изненада се појавио у Породину, и сутра дан пријавио се општин. власти, стављајући јој на знање, да ће се ту бавити неко време.

Суд општински одмах је известио и надзорну власт о доласку Јаниће̂вом, која је опет била толико радознала, те је наредила, да јој се Јаниће упути — на виђење.

Кад му је саопштена та наредба и предат акт да с њим предстане власти, питао је председника, хоће ли га тамо апсити? Овај га је уверавао да од тога ни помена нема, и да га власт позива по својој дужности.

И тако Јаниће умирен предстао је 5. т. м-ца полиц. власти у Жабарима.

На саслушању Јаниће је изјавио, да је целе пр. год. био у ср. млавском и да се занимао надничењем. Упитан, где је првог дана Божића — 25. пр. м-ца — ручао и код кога, изјавио је да не зна. Упитан, из ког је села дошао у Породин, и да ли би могао одвести следника у то село, као и у ма које друго у срезу млавском, у коме је радио, изјавио је да не зна и не може. На свако питање, у опште, одговара са: «*не знам, не познајем, писам*».

Ови његови стереотипни одговори, његово држање приликом саслушавања и по мало кицошлук (бркове врло лепо негује; носи танке бакенбарте; каишеве на опанцима преплиће као сељани ваљевскога округа) — чине утисак једног препреденог угурсуза.

Приликом претреса над њим, у постави гуња нађен је један котур воштане свеће. Упитан откуда му то, као и зашто ће му, одговорио је, «да га је добио на једној даћи у једноме селу у срезу млавском, али где је то било и код кога — не зна.«

Кад му је предочавано да овакви одговори само изазивају сумњу о њему, одговорио је: «Нигде никакво рђаво дело нисам учинио. Немам шта више одговарати!» Међутим, о двема околностима није дао тачан — истинит одговор. Упитан кад се последњи пут пресвукао и да ли му је ожиљак на палцу из скорије̂г времена, изјавио је: да се пресвукао (рубље) на недељу дана пред Божић, а да му је ожиљак из ранијег времена. Пресвукао се вели, у »једноме селу среза млавског,» т. ј. једна жена му је опрала кошуљу и гаће, и за то време дала му је преобуку њеногa човека. Која је то жена — не зна. Овај његов исказ потврен је исказом његове сестре и зета, који тврде, да је се Јанош пресвукао код њих четвртога дана по Божићу. Тако исто и исказ, да за ову годину није имао полнога сношаја ни с једном женском, потврен је прегледом лекарским, којим је утврђено да Јанош има шанкирозну ескоријацију.

Како Јанош нема стално место пребивања нити занимања, кажњен је од стране власти среза моравског, због скитње.

Као малолетник Јанош је био осуђен на 8 година због разбојништва. После осуде одслужио је рок у ст. кадру у пешадији. Био је под истрагом пре 2 године због разбојништва, али је пресудом ослобођен као невин.

Јаниће је повисок, крупан, бркова подужих, затворено смеђих; очију упалих, шаркастих; обрва смеђих; чела обичног; брија се; има танке бакенбарте; косе смеђе; шкољка левог увета завраћена у напред; на десном палцу руке има јак ожиљак; на среди браде има рупицу. Од одела носи: на глави половну просту шубару; прслук и гуњ има од шајка, као и панталоне — чакшире, све боје затворено кестењаве. Чакшире су на туру и на коленима поцепане и закрпљене. На ногама има опанке са кајишевима, испод којих увија крпе.

Ако је когод ово лице ма где видео у пр. години моли се, да то достави начелнику среза моравског (окр. пожаревачки). **Н. В.**

ПОТЕРЕ

Петар Милутиновић — Јовић, тежак из Салаша, 5. т. м. пред вече извршио је двогубо убиство, па је побегао. Петар је стар 24 године, средњег раста, плав, малих бркова, по челу има дугачку белегу од ране, мало је кривоуст и белих је бркова. На чело обично јако навлачи шубару, да му се не види белега; у оделу је обичном сељачком. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за убицом најживље трагају и о резултату известе начелника среза крајинскога с позивом на Бр. 174.

Крађе одела. *Елијас Омадај*, трговац из Земуна, доставио је кварту варошком Управе града Београда, да му је 6. тек. м-ца из гардеробе Народнога Позоришта украден зимски капут, црнкасте боје, са сомотском јаком. На постави капута пришивен је црвен монограм «Е. О.», у џепу је било 8 кључева, нумерисаних са 1—8, једна свилена морама и рукавице.

Ђорђе Миладиновић, гравер, доставио је кварту палилулском Управе града Београда, да му је ноћу између 12. и 13. тек. м-ца непознато лице украло пар новога сако одела, црне боје, са белим коцкама. У оделу је била Ђорђева војничка исправа, признаница осигуравајућег друштва «Србија», разна писма и 9 динара у сребру и никлу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцима и покрађом живо трагају и у случају проналаска известе Управу града Београда с позивом на Бр. 1375 и 1444.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јелинчић

БРОЈ 5. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 29. ЈАНУАРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за управника треће класе вароши Београда, Бранимира Ј. Рајића, инспектора треће класе Министарства унутрашњих дела;

за инспектора треће класе Министарства унутрашњих дела, Обрада Б. Благојевића, начелника исте класе округа београдског, и

за начелника четврте класе округа београдског, Драгића Павловића, управника исте класе вароши Београда, — све по потреби службе, по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. јануара 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Живко Сарамандић полициски писар друге класе управе вароши Београда, и

Милорад Петровић полициски писар друге класе начелства округа врањског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. јануара 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ОДГОВОРНОСТ ГОСТИОНИЧАРА ПРЕМА ПУТНИЦИМА

због претрпљене штете у гостионици на унесеним стварима.

(наставак) (2)

III

1. У § 580 грађанског законика прописано је, да су гостионичари дужни ствари од путника њима предане и поверене као аманет чувати, и за сваки небрежењем учињени квар или штету одговарати и накнаду учинити. Овим је законским прописом утврђено, да гостионичар, исто онако као и уговорни чувар (§ 575), има да одговара у погледу ствари за сваку штету, која би се десила његовом кривицом — дакле кад би гостионичар злонамерно или небрежењем (крајњим — culpa lata или обичним — culpa levis) проузроковао штету на путниковим стварима. По нашем законику, дакле, гостионичар одговара онако исто, како одговарају лица у случају неиспуњења уговора: за штету, коју би уговорач претрпео, што друга страна није испунила уговор, злонамерно или из небрежења — крајњег или обичног. Тако исто одговарају и лица за штету, коју би другоме, не стојећи према њима ни у каквом уговорном односу, нанела — § 801. грађанског законика. По овоме се види, да су гостионичари по нашем грађанском законику у повољнијем положају но по француском и немачком, који прописују да гостионичар одговара за сваку штету, која би се путнику на стварима десила, без обзира на кривицу гостионичареву. Док по нашем законику гостионичар не одговара за штету, која би од случаја наступила[9]), дотле он по француском и немачком грађанском законику одговара и за такву штету, и само кад би иста услед више силе (vis major, force majeur) наступила, онда би његова одговорност била искључена[10]) Да би гостионичар био одговоран за наступелу штету, потребно је по нашем и аустрнјском грађанском законику (§ 970), да је штета наступила услед *кривице* гостионичареве, дакле или с тога што је он а) злонамерно путника лишио ствари или их оштеретио или с тога што је б) у чувању ствари био крајње небрежљив (на пр. остављао хотелска врата отворена дању и ноћу без надзора, те су се лопови могли увући и ствари украсти или је пустио у гостиницу на преноћиште лице, које му је као лопов познато и т сл.) или в) што је био у опште немаран у чувању путникових ствари. Ако би се пак штета путнику десила на стварима, а гостионичару се не би могао пребацити није један од поступака под а. б. и в. побројаних, онда он за штету путнику не би одговарао. Он дакле не одговара, ако је штета проузрокована природним догађајима — громом, поплавом и т. д. или услед крађе у хотелу, која се није могла ни повећаном пажњом гостионичаревом на путникове ствари отклонити, или ако су исте таквог састава, да саме по себи подлеже кварy. По немачком грађанском законику гостионичар би био одговоран путнику за украђене му ствари, баш и кад

[9]) У § 808. грађанског законика вели се да «за случај нико није дужан одговарати. Али ако је ко крив, што се случај догодио, или није набљудавао закон, који је за откланање случајног оштећења, прописан . . . . . то такви и за случај, који се иначе догодио не би, одговарати мора.» Ова друга тачка § 808 и § 575. не казују ништа друго до оно, што је већ у § 801. прописано «од наплате учињене штете само се ко онда ослободити може, ако докаже да штета није његовом кривицом, но се случајно догодило.» У сваком дакле случају за случајно наступелу штету не одговара се. А ако има кривице наведеног лица, што се штета догодила, онда оно за то одговара. Та се пак његова кривица може састојати и у томе, што се услед његових поступака десио догађај, који је штету изазвао, али је онда овај догађај у узрочној — и ако даљој — вези са наступелом штетом, и баш за то онај, који је узрок догађају (случају) и из њега наступелој штети, одговара за то. У осталом да, ради бољега разумевања, наведемо прописе § 1311. аустрнјског грађанског законика, по коме је наш § 808. израђен. «Пуки случај погађа онога, у чијем се лицу или имању десио. Али ако је ко случај проузроковао својом кривицом; ако је преступио закон, који тежи да спречи случајна оштећења; или се без нужде у туђе послове мешао, онда он одговара за сву штету, која без тога не би наступила».

[10]) B. Code civil art. 1954. Они (хотелијери) нису одговорни за крађу учињену оружаном силом или другом вишом силом. Немачки грађански законик § 701. од. 1. Гостионичар, који професионално прима странце на преноћиште, обвезан је госту, примљеном у гостиницу, накнадити штету, коју би овај претрпео губитком или оштећењем унесених ствари. Обвеза на накнаду не наступа, ако је штета проузрокована од стране самога госта, кога пратиоца његовог или од стране лица, које би гост код себе примио, или ако је штета постала услед својстава ствари или вишом силом.

би се доказало, да је гостионичар највећу пажњу на њих обраћао; он би био одговоран и онда, кад би ствари пропале услед пожара, који би се у гостионици појавио и без кривице гостионичареве или његове послуге (на пр. услед електричног постројења и т. сл.), док у свима овим и сличним случајевима по нашем и аустријском грађанском законику гостионичар не би одговарао, јер у свима овим случајевима нема кривице његове — ни зле намере ни небрежења[11])

2. На сваки начин да у већим гостионицама путник ретко има прилике, да са самим гостионичарем преговара о примању на преноћиште или на краће или дуже становање у гостионици. То путник чини са портиром, собарицом, келнерима — у опште са послугом гостионичаревом. Ми смо мало час видели, да гостионичар одговара путнику за штету, коју би овај кривицом гостионичаревом на својим стварима претрпео. Али та одговорност гостионичарева простире се толико, да он одговара и за ону штету, која би кривицом његове послуге путнике постигла. Све оно, дакле, што је казано за гостионичара, важи и онда, кад би путник водио преговоре и уговор о пријему на преноћиште са гостионичаревом послугом закључио. Изузетно од правила, изреченог у § 810. тачка 1. грађанског законика, да за туђа дела нико није дужан одговарати, прописује се у § 812. грађанског законика, да гостионичари одговарају и за ону штету, коју би својом кривицом „њихни људи“ путницима нанели. Под „њихним људима“ ваља разумети како сталну послугу гостионичареву, тако и лица, одређена од овога да, ма и привремено, врше извесне послове у гостионици (праље, надничаре, мајсторе, који би по налогу гостионичара у гостионици радили), а такође и укућане гостионичареве, ако ови врше какву службу у гостионици. Од одговорности за кривицу ових лица, услед које је за путника штета наступила, не може се гостионичар ослободити ни тиме, што би доказао, да су та лица увек била часна, уредна и у служби исправна. Разлог овом строгом пропису лежи у томе, што гостионичари треба много већу пажњу, но што се обично ради, да обраћају на избор свога персонала, коме се путници, по сили околности, морају поверавати.[12]) Исто дакле онако, као што гостионичар одговара путнику за штету, коју би овај услед гостионичареве зле намере или небрежења претрпео, исто ће тако гостионичар одговарати, ако је та штета злом намером или небрежењем гостионичаревих људи проузрокована. Тако је на пр. гостионичар одговоран, ако би путнику ствари биле украђене или оштећене, било од других путника у хотелу било од трећих лица, а персоналу се хотелском може пребацити, да је био небрежљив у чувању ствари — на пр. остављао собе путничке без надзора, пуштао у хотел сумњива лица, даље гостионичар одговара ако персонал на пр. оставља прозоре на путниковој соби отворене, те ветар или киша оштете његове ствари, или собарица буде небрежљива при паљењу лампе те се ствари путникове упале и т сл. Ако наступи оштећење путникових ствари услед догађаја, за чије наступање нема кривице — ни зле намере ни небрежења — ни до гостионичара ни до његових људи, онда је такво оштећење наступило услед случаја или више силе, и за њ гостионичар не одговара. Случај шкоди кога згоди, вели наш народ. То се исто вели и у § 808. тачци 1. грађанског законика: „За случај није нико дужан одговарати„. Путник има тада сам да сноси штету, која га је снашла.

3. Путнику је дакле слободно тражити од гостионичара накнаду претрпљене штете у стварима. Ради остварења свога потраживања путник има да докаже да су ствари предате гостионичару или његовим људима у неповређеном стању. Међу тим сматра се да су ствари гостионичару предане и поверене не само онда, кад би биле у гостионицу унете, већ и онда кад би их гостионичар или његова послуга ван гостионице примили. На пр. кад на станици предамо ствари гостионичаревом портиру, или оставимо у његов омнибус[12а]). Од тога момента већ гостионичар је за ствари одговоран.

(наставиће се)

Др. Драг. Аранђеловић.

[11]) И у нашем и у аустријском грађанском законику важи принцип старије теорије приватног права да нема одговорности у приватном праву за штетне поледице извесног догађаја, ако нема кривице кога лица, што је тај догађај наступио. Модерна теорија сасвим правилно схвата, да има случајева, у којима осећај правичности, као најпоузданије подлоге свему законодавству, императивно налаже, да се у овоме веку колосалнога саобраћаја и рада на заштити привредно слабијих захтева, да неко буде дужан накнадити штету, проузроковану својим поступком, без обзира на то може ли му се тај поступак приписати у кривицу или не. Ту долази на пр. пропис § 829. немачког грађанског законика, по коме је неко душевно болесно лице или дете испод 7 година дужно накнадити штету, својим поступцима проузроковану, ако то правичност захтева с обзиром на материјалне прилике и друге околности оштећеногa и проузроковача штете, и ако се штета не би могла наплатити од лица, која воде надзор над тим душевно болесним лицем или дететом. Ту долазе и најновији закони о штети, коју би коме причинили аутомобилисти, јер, под извесним околностима, и они одговарају за штету, њима проузрокочану, без обзира на њихову кривицу. Ту најзад долази и пропис § 701. немачког грађанског законика о одговорности гостионичаревој према путницима, бер обзира на његову кривицу. Јер умесно вели Oertmann у наведеном делу стр. 438 „да гостионичар, и без обзира на његову кривицу, има да одговара за све специфичне опасности своје професије,“

[12]) Zeiler, Comm, II. стр. 745.

[12а]) Немачки грађански законик § 701. одељ. 2. прописује: „као унесене сматрају се оне ствари, које је гост предао гостионичару или његовим људима који су одређени за пријем ствари или који се, према околностима, као одређени имају сматрати, или које би гост однео на место, показано му од стране ових лица, или, кад таквог упуства не би било, на место одређено за остављање ствари.“ На основу овог законског наређења немачки писци сматрају, да су ствари предате и онда, кад би их путник предао на пр. на железн. станици портиру са капом дотичног хотела, у који он намерава одсести, а у ствари се покаже да је тај „хотелски портир“ варалица, који се издавао за портира. Како је путник имао разлога према околностима сматрати тога човека за правог портира дотичног хотела, то се онда сматра да је он гостионичару дотичног хотела предао ствари, за које овај одговара. Штету дакле сноси хотелијер, који је требао да тога варалицу уклони са станице.

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

(НАСТАВАК)

друга секција
Питања о извршењу казне

Председник:

г. Engelberg (Баден);

Потпредседници:

г.г. Engelen, Granier, Hürbin, H. Sehaner, Saguessl, Mileigan, Boetticher, Baldvin, Borouitinoff, G. Vidal, von Mayer, A. Schober, Cretin, Chauvin;

Секретар:

г. François de Finkey;

Секретари помоћници:

г.г. D-r Ernest Friedmann и D-r Ervin Doroghi.

Прво питање:

Помоћу којих би се средстава могла најбоље постићи морална класификација осуђеника, и какве се практичне последице могу извући из такве класификације?

У раније време, кад се још није знало за прави циљ казне, казна лишењем слободе примењивала се подједнако на разне категорије осуђеника. Оваквим шаблонским примењивањем казне лишењем слободе за све време издржавања исте не само да се ометало постизање правог циља казне — поправљање, него се с друге стране и рђаво утицало на саме осуђенике. Свака казна, а нарочито казна лишењем слободе, може добро утицати на осуђенике само тако, ако се њено примењивање буде подешавало према категоријама осуђеника. С тога данас како представници науке, тако и управе казнених завода, врло много полажу на то, да се у казненим заводима што правилније изводи класификација осуђеника. У неким државама је ово питање о класификацији уређено законски, а у другима је опет оно остављено управама казнених завода, да га они по свом нахођењу решавају. С тога у разним земљама и постоји велика разлика, несигурност и самовоља, кад је реч о начину, на који се са осуђеницима поступа у казненим заводима.

Ово је питање било више пута предмет претресања на међународним конгресима, а нарочито на конгресу у Паризу 1895. Оно, одиста, има врло велику практичну вредност. Практичари су сложни у томе, да је потребно класифицирати осуђенике, чим дођу у завод, према узрасту и нарочито према њиховом ранијем животу. После једног извршеног одвајања приступа се новом издвајању у току издржавања казне. Ово је данас у многоме изведено у модерним казненим заводима, који се подижу с обзиром на разне категорије злочинаца.

Конгрес је имао 13 извештаја и то од г.г. *Cuche, Leboucq, Veillièr, Curti, Laguesse, J. P. Vincensini, A. Kovács, Béla Atzei, Léon Barthès, Gustav Beck, D. — O. Engelhen, Z. — R, Brockway* и *Ottolenghi*. Професор *Béla de Balas* (Б. Пешта) резимирао је све ове извештаје и предложио је секцији ове за-

кључке, који су после кратке дебате, једногласно примљени:

1. *Морално подвајање осуђеника у класе потребно је.*

2. *Треба најаре издвојити у засебну класу најгоре, који су набеђени као такви било кад су дошли у казнени завод, било у току издржавања затвора.*

3. *Треба створити нарочиту класу за младе злочинце, који не изгледају да су већ покварени. Неопходно је за овај циљ, да све власти, које су имале посла са осуђеним, ируже потребне податке о њему. Али у сваком случају треба гледати да се позна карактер осуђеног посматрањем за време трајања извршења казне.*

4. *За остале осуђене треба образовати три категорије: а) једну класу за оне који се примерно владају; б) једну класу за оне који се добро владају; в) једну класу за оне, чије је владање сумњиво.*

И ако поступање треба да буде такво, да се увек постигне поправљање сваког осуђеног, ипак се употребљена средства имају разликовати према класи. Строжије ће се поступати с најгорима, међутим ће се патронаж нарочито односити на младе и боље осуђене, да би их, по њиховом изласку из завода, могао где год наместити у службу.

После кратке дебате седница целога конгреса усвојила је истога дана ове закључке секције.

Друго питање:

Могу ли се обвињени или оптужени, који су рани е били осуђивани на коју од казна лишењем слободе, принудити на рад?

Ако се обвињени или оптужени не могу принудити на рад, онда да ли се може учинити, да урачунавање овог истражног притвора зависи од тога, да ли је притворени драговољно пристао на рад?

Врло је потребно, како у интересу притвореника, тако и у интересу заводске дисциплине, да се не допусти лењствовање, већ да сваки што год ради. Међутим законодавства се у многоме разилазе у овом питању, јер законодавства многих земаља донела су одредбе, по којима се не допушта да се притвореници у истражним затворима могу принудити на рад, па чак ни онда, ако су они раније били осуђивани на коју од казна лишењем слободе. Ово је питање од велике практичне вредности, јер се опазило, да нерад штетно утиче на притворенике, а често пута је и узрок за нарушавање дисциплине. С тога се овим питањем хтело да зна, да ли се принуђавање на рад има узети као апсолутно правило, или се има применити само у неким случајевима, н. пр. кад је притворени и раније био осуђиван и т. д.

Конгрес је имао девет извештаја о овоме питању и то од г. г. *Haussonville, Canonico, Curti, E. Bertrand, Veillier, J.— P. Vincensini, Cornez, Genorat* и *Michel Borowitinoff,*

Нико, тако рећи, ни од референата ни од учасника у секцији, није био мишљења, да треба допустити, да се притвореници принуђавају на рад, и сви су били сложни у томе, да то не треба допустити чак ни у случају, кад је притворени раније био осуђен и издржао коју казну лишењем слободе. По мишљењу *Hausonville-a* ово би било немогуће, јер се са притвореним, који је већ био осуђиван, не може тако поступити као са осуђеним.

Докле су сви сложни били у одговору на прво питање, дотле се отворила жива дискусија око питања: да ли ономе, који је драговољно пристао на рад, треба урачунати притвор приликом изрицања казне? Мишљења су била подељена, али секција већином гласова усвоји, да драговољно примање рада у притворима треба да буде околност, коју суд ија има да оцењује приликом изрицања казне, и да по његовом нахођењу може и притвор урачунати у казну.

У седници целога конгреса усвојена је одлука секције односно првог питања без дискусије, међутим друга одлука је изазвала живу дебату. *Skousés* (Грчка) и *Brusa* (Италија) нападали су другу одлуку секције, тврдећи да она не само стоји у контрадикцији с првом одлуком, него да она омогућава и судијску самовољу. Сем тога лепо је приметио *Mollov*, да одлуку секције не треба примити и с тога, што би обвињени, примајући драговољно рад, да би се користио урачунавањем притвора, прећутно признао своју кривицу, и да је с тога незгодно изводити такав закључак. С тога је конгрес с великом већином одбацио одлуку секције и усвојио, да урачунавање притвора не може зависити од драговољног примања рада.

Према томе закључци конгреса гласе:

Обвињени и оптужени не могу се принудити на рад, чак ни у случају када су раније издржали коју казну лишењем слободе.

Урачунавање притвора у трајање казне не може зависити од драговољног примања рада за време притвора.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ПОЛИЦИЈСКА УРЕДБА

(НАСТАВАК)

Према овоме други и трећи став чл. 15. и 16. полицијске уредбе, онако како је измењен законодавним путем 23. јула 1877. године (Збор. 31, стр. 45.[1]), остаје и даље у важности, т. ј. општинске и полицијске власти ће оне своје пресуде, које долазе у категорију поменутога другога и трећег става, чл. 15. и 16. полицијске уредбе, а не долазе у изузеће тачке в. чл. 18.[2]) закона о истражним судијама, извршивати одмах, остављајући законо право жалбе осуђеноме, као и до сад — с том разликом, што ће сада жалбе и на те пресуде ићи иследном судији, односно судији дотичног првостепеног суда, и што ће полицијске и општинске власти, према 9. члану Устава, своје пресуде ове врсте слати на расматрање иследном судији и онда, кад у законом року не буде жалбе.[3])

У оваквим случајевима полицијске и општинске власти слаће своје пресуде иследном судији по дужности, чим протекне рок закони жалбе (чл. 29. закона о истражним судијама).

Уз ово препоручујем још, да окружни начелници нареде, да се води кратак списак оснажених и поништених полицијских пресуда са обележењем квалификације дела. Тај списак начелство — управа — слаће ми свакога месеца.

На послетку обраћам пажњу начелству — управи — и на ову околности.

Општинске и полицијске власти у случајевима тач. в. члана 18. закона о истражним судијама, који подлеже извиђању и суђењу иследног судије, јављаће се и поступати као оптужне власти, изузимајући дела из § 358.[4]) за која је у самом том параграфу прописано ко и кад има тужбу да подигне, и како у том случају има административна власт да поступи".

Последњи став исписаног расписа, замењен је расписом од 19. маја исте год. ПБр. 8739, који гласи:

„Као год што полицијске власти и даље врше истражни посао у делима кривичног поступка, до увођења у живот истражних судија — исто тако ово важи и за иступе побројане у т. в. чл. 18. закона о истражним судијама (бр. 94. „Српских Новина"), за које ће полицијске, односно општинске власти, све дотле надлежне бити, докле их у томе судије истражне замениле не буду.„

И ако закон о истражним судијама није сасвим поништио Полицијску Уредбу, ипак је у знатној мери прећутно изменио, допунио или поништио њене одредбе, које су говориле о властима надлежним за извиђање иступних дела (§§ 2 и 3), о надлежности ових власти (§§ 4, 5, 6, и 7), о жалбама против одлука у иступним делима (први и други став §§ 15 и 16, као и §§ 17 и 18).

Кад се има у виду, да су многе одредбе ове уредбе биле још раније укинуте, а нарочито ступањем у живот Казненог Законика, онда се не треба ни мало чудити, што се после обнародовања Закона о истражним судијама појавила сумња о вредности целе ове уредбе и што се министар унутрашњих дела у своме распису од 7. маја 1890. год. ПБр. 7342. ограничио само да констатује њену важност у опште, али не и у појединостима. Несумњиво је, при том, да су $^2/_3$ њених одредаба у овом времену биле без вредности.

И *Закон о уређењу округа и срезова*, који је издат у брзо по закону о истражним судијама, (1. јуна 1890. год.), није оставио на миру Полицијску Уредбу.

---

[1]) Реч је о осудама по приватној тужби, по званичној дужности и над лицима из других места. Друге и треће могле су се одмах извршити, без обзира на жалбу осуђеног, а прве тек онда кад их одобри истражни судија (пре закона о истражним судијама виша претпостављена власт).

[2]) Дела за чија су извиђања и пресуђења били надлежни истражне судије.

[3]) Начелном одлуком опште седнице Касационог Суда од 28. маја 1890. год. № 2032. објашњено је: да се ове пресуде не морају, без жалбе, слати на расматрање истражној власти или иследном судији.

[4]) Увреда страних посланика.

По чл. 110. овог закона, начелства окружна изгубила су судско-полицијску власт у корист општинских власти, а овим је прећутно укинут и последњи став § 3. Полицијске Уредбе.

* * *

Изложено стање Полицијске Уредбе остало је неизмењено све до државног удара од 9. маја 1894. год.

Највишим наредбама од 9. и 15. маја исте год., а после суспендовања Устава, укинути су Закон о уређењу окр. и срезова, и сви они чланови Закона о истражним судијама, који су се односили на иступе. Самим овим прећутно су враћене у живот и све оне одредбе Полицијске Уредбе, које су биле укинуте Уставом од 1888. год. и овим двама законима.

Законом о општинама од 5. јуна 1903. год., надлежност општинских судова за извиђање и пресуђење иступних дела из III части Казненог Законика, сведена је само на оне иступе, за које је закон доносио казну до 10 дана затвора.

Ну, од свију до сада побројаних измена и допуна Полицијске Уредбе, најважније и најсавременије су, нема спора, оне од 17. јануара 1904. год. Овим никако не велимо, да су ове измене и допуне без замерака. Напротив, изјављујемо одмах, да су оне с формалне стране у многоме погрешне и непотпуне. При свем овом њихова вредност неоспорна је, и стара Полицијска Уредба јавља се као подмлађена са овим изменама и допунама. Оно, пак, што је у њима најважније, то су потпуно савремене одредбе *о жалбама суду* и *иследним сведоцима*, које искључују сваку, иоле озбиљнију злоупотребу.

За жаљење је само, што се ове одредбе, према тумачењу Касационог Суда, не односе на све иступе који се у недостатку специјалних поступака извиђају по Полицијској Уредби, већ само на оне из III части Казненог Законика.[5])

Замена последњег одељка §. 49. Полицијске Уредбе, била је, међутим, излишна, јер је цео овај §, као што ћемо доцније видети, био већ раније прећутно укинут.

Тако исто и допуна § 4 а о надлежности општинских судова, који се налазе у местима где има окружне или среске власти, услед своје неодређености може пре штетити но користити.

Законом о изменама и допунама у закону о општинама од 3. децембра 1904. год. (чл. 94. *б*), надлежност општинских судова за извиђање и пресуђење иступа, поново је проширена на сва иступна дела из III части Казненог Законика.

И најзад:

Законом о уређењу округа и срезова од 19. марта 1905. год. (чл. 22), дато је право окружним начелницима да, изузетно од § 13. Полицијске Уредбе, могу лично, без два члана начелства, извиђати и пресуђивати иступе из III части Казненог Законика у свима случајима кад путују по округу службеним послом.

[5]) Одлука Касационог Суда у овој ствари донета је свега са једним гласом већине.

Било је неопходно потребно, да изложимо све ове мене кроз које је Полицијска Уредба до данас прошла, да би што боље могли разумети специјално претресање и објашњење појединих њених одредаба.

§ 1.

„Полицијски преступак је свако оно дело за које полицијски законик виновнику казну одређује.

Овај казнителни закон за полицијске преступнике издаје се под данашњим заједно са овом уредбом.“

Примедба: „Друга тачка § 1 не вреди, јер сад постоји казнителни законик од 19. марта 1860., а не онај, о коме ова тачка говори. — По казнителном законику полицијски казнимо дело зове се иступ, а не преступак, као што је овде означено, и сад је казнимо само оно, што овај законик означује за казнимо, а не шта је по полицијском законику било казнимо.“

Целом овом §, а не само његовом другом одељку (као што се у примедби вели), имало је места само дотле, док је био у важности Казнителни Закон за полицијске преступке, који је одређивао казну за *полицијске престуике*.

Данашњим Казненим Закоником уништен је, као што смо видели, овај закон за полицијске преступке, а с њим прећутно и овај §, који у своме првом делу садржи дефиницију *полицијског престуика*.

Пошто данас нема полицијских преступака, већ само *иступа*, који су дефинисани самим Казненим Законом, то је и овај §. *без вредности*, што се, у осталом, види и из саме непотпуне и неодређене примедбе, којом је он пропраћен.

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

(НАСТАВАК)

Са овим регистарним листовима распоређују се по истом правилу и два друга формулара за ове случајеве:

Кад се од власти тражи неко лице које још није добило регистарни лист, испуни се о том тражењу један за то одређени формулар, који се између ових регистарних листова оставити и то на место, где би имао бити постављен регистарни лист дотичног лица; и

Ако се неки од ових регистарних листова извуче из реда и пошаље ма ком полицијском одељењу на употребу, остави се на његово место један други испуњени формулар у виду реверса из кога се види по коме је он актом тражен и коме је послат.

Сем послова око исписивања и уређивања ових листова, у одељењу се врше и други послови.

Оно издаје публици писмене извештаје о адресама појединих људи. За свако такво тражење адресе плаћа молилац по 25 фенига. Овим плаћањем хтело се, да се стане на пут злоупотребама многих лица, која су пређе без потребе, из задовољства, тражила адресе појединих грађана.

Кад неко зажели да сазна за чију адресу, добије на попуњење мали формулар, у који забележи све познате му податке о дотичном лицу.

По тим подацима чиновник тражи регистарни лист тога лица и по успеху тражења саопштава резултат молиоцу. Тражење траје кратко време, у обичним приликама не добија се извештај пре једног часа, јер се тражење у групама врши и раздаје публици.

Ово давање обавештења о адресама дају они бесплатно свим властима и полицијским органима кад год им је потребно. Колика је та служба разграната видеће се у неколико из статистичких података, које ћу мало доцније изнети.

Одељење је даље надлежно да издаје званична уверења о времену становања појединих лица што је нарочито потребно при женидби; за тим о томе, да ли је неко у извесном времену био у Берлину или не, да ли има деце или не и т. д.

Таква уверења, потписује обично шеф одељења, а у случају да се од њих има учинити употреба на страни, потписује их управник полиције.

Контролисање грађана, да ли правилно и на време испуњавају дужност пријављивања, не врши се у Берлину по неким нарочито одређеним мерама. За ово контролисање у првом реду упућене су старешине квартова са њиховим органима. Они ову контролу врше највише канцеларијски, а *повремене* — опште контроле по квартовима скоро никад. Свагда се контролише, да ли су лица, која су у кварт дошла ради молбе или жалбе пријављена или не. Тако исто и кад се неко лице одјављује, контролише се, да ли се оно пре тога било пријавило. Сељење из стана у стан контролише се на особити начин — помоћу малог регистарног листа. Чим је неко послао објавне листе у кварт, испише се на малом регистарном листу нови стан, у који дотични мисли да се усели. Ако тај нови стан није у истоме кварту — шаље се у централно одељење и мали регистарни лист са објавном листом. Тај нови стан не исписује се у велики регистарни лист са одјавном листом, већ се испод досадашњег повуче једна коса црта, као знак, да се дотично лице не налази више у томе стану. После тога пошаље се мали регистарни лист кварту у који дотично лице има, да се досели. У кварту се води рачуна о року за пријављивање. Чим рок прође, а он не доноси пријавне листе, кварт пошаље овог органа, да се извести, да ли се лице доселило и зашто се није пријавило. За таква задоцнења у пријављивању кварт доставља дотична лица. Тек кад то лице пошаље нове пријаве и кад се оне пошљу у централно одељење уписује се у велики регистарни лист нов стан.

Догоди се случај, да које лице неверно напише стан у који треба да се досели. Када се то утврди кварт врати одељењу мали регистарни лист са таквим извештајем записаним на задењеном парчету хартије. Из одељења враћа се лист првоме кварту ради тачног констатовања нове адресе, ако већ у то време, са друге које

стране није дошла његова нова пријавна листа.

Ако је у том међувремену потребно знати адресу таквог лица или на захтев приватног лица или које власти, пошто нема записаног стана у великом регистарном листу, одељење тражи извештај од кварта по нарочито зато спремљеним формуларима.

Кварт у коме је лице последњи пут становало, дужан је, да се о адреси његовој извести или из својих књига, или лично преко својих органа. Да ли је потреба адресе хитна или не, види се по боји формулара. Хитна питања пишу се на црвеној хартији.

Контрола над уредним пријављивањем и одјављивањем лица, која су са стране дошла, видели смо, да се врше „одјавним листама“ — но ради потпунијег вршења те контроле — полиција употребљава и међусобну нарочиту кореспонденцију. Ова централа добија веома много питања и извештаја од других одељења за пријаву становништва о лицима која су се тамо доселила или која су се одјавила за Берлин.

Такви су случајеви различни, од којих ћемо неке поменути. Деси се случај да се неко одјавио у Берлину за друго неко место, но он није тамо отишао већ на сасвим треће место. У том случају била би дужност те полиције, да одмах достави берлинској полицији, како се то лице доселило код њих а не како стоји у његовој одјавној листи. Према таквом извештају одељење поправља велики регистарни лист, а кварт — мали лист и квартовну књигу. Ови извештаји шаљу се на формуларима налик на дописне карте, које се тако и шаљу — пошто некувертиране.

Таквим истим путем пита се и за податке о некој личности, за кога се држи да их није верно саопштио полицији.

Отсели ли се из Берлина лице, које је познато као анархиста; које је било раније много кажњавано; или женска, која је била под санитетским надзором и т. д. полиција извештава одмах поверљиво надлежну полицију нарочитим формуларом.

У Берлину питања и извештаје такве врсте врши поглавито, нарочито одељење у централи (V-то одељење), а питање о исправности одјавних листа и попис подобно врше органи квартова. У осталим мањим полицијама сви се ти послови врше по квартовима, гди се примају листе.

(наставиће се)

В. Лазаревић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај из чл. 61, 62 и 63, закона о пословном реду у Државном Савету, који се односи на питање о обновљењу административног спора.

По решењу смедеревског првостепеног суда од 10. октобра 1903. године Бр. 20900., којим је стављена забрана на покретност дужника Н... Т..., из В....., а за обезбеду дуга П. Р., као стараоцу масе пок. М. Р., бив. из П..... власт среза јасеничког пописала је извесну покретност и стоку дужникову и предала на чување одређеном стараоцу.

Приликом пописа, С. Т.., син дужника Н. Т., изјавио је, да је сва стока на имању дужника Н., па и пописата, његова својина по куповини и по приплођењу, за доказ чега је поднео сточне пасоше (у 13. комада), па је молио, да се пописа ослободи, или, у противном, да се поступи по § 466. грађанског судског поступка.

Пуномоћник поверитељке П. Р. није признао право својине појављеном господару С. Т. за то, што су пасоши издати пре годину дана, те су постали невредећи. Среска власт, нашавши, да је, према овоме, појављени господар. С. Т., слабији у праву, решењем Бр. 17414|903. год., упутила га је на спор, да право својине докаже.

То решење среске власти одобрило је и начелство округа смедеревског и Министар унутрашњих дела решењем ПБр. 30.992.

Ну, по жалби С. Т., Државни Савет, примедбама својим од 12. марта 1904. год. Бр. 1909. поништио је то решење Министрово из ових разлога: кад жалитељ поднесеним уредним сточним пасошима (у 13 комада), који се равнају јавним исправама, доказује својину стоке, на коју је стављена за дуг његова оца, и кад је та стока нађена у његовој државини, на његовом имању, што му не споре ни стараоци поверилачке масе, онда је полицијска власт требала по измени и допуни § 466. грађанског судског поступка од 1898. године, да упути на парницу поверилачку масу, те да она докаже, да поднесени сточни пасоши не важе према жалитељу као доказ о својини услед протеклог рока. У расправу овог питања полицијска власт као ненадлежна није могла улазита и побијати доказну важност сточним пасошима протеклим роком, противно § 4. и 8. закона о заштити сточних зараза, кад се овде жалитељ не појављује као продавац, већ као сопственик узабрањене стоке, доказујући сточним пасошима основ своје савесне државине, према прописима § 200, 201 и 203 грађанског закона“.

Министар унутрашњих дела, усвајајући саветске примедбе, поништио је решење начелства, а ово решење начелника среза јасеничког Бр. 17404., и препоручило му, да по саветским примедбама поступи.

Усвајајући примедбе саветске, среска власт је понова расмотрила овај предмет, и нашла: да је пописана стока, према изјави појављеног господара — жалиоца С. Т., његова својина по куповини и приплођењу, ну да му пуномоћник поверилачке масе није признао право својине ни по пасошима ни по државини, пошто он (жалитељ) нема у селу В. никаквог свог имања, нити је пак од дужника Н. узео какво имање под закуп, о чему је, за доказ, поднео уверење суда општине в... од 21. октобра 1904. године Бр. 1318. С тога среска власт, узимајући, да је Државни Савет примедбама својим Бр. 1909 признао државину појављеном сопственику — жалитељу С., донела је решење Бр. 3250., којим наређује, да се сва пописата стока одузме од стараоца и преда појављеном сопственику, а поверилачка маса упути на парницу за доказивање својине.

Ово решење одобрило је начелство окружно, но Министар унутрашњих дела, по жалби П. Р., као стараоца поверилачке масе, поништио је решење начелства, а по томе и решење среске власти, из ових разлога: „Из саветских примедаба Бр. 1909. види се, да се пописана стока има сматрати као нађена у државини ново-појављеног господара — жалитеља С. Т., јер му то нису спорили стараоци поверилачке масе, и да се он има сматрати за савесног држаоца на основу сточних пасоша, пошто се овде не јавља као продавац, већ као сопственик пописане стоке, доказујући сточним пасошима основ своје савесне државине, према прописима § 200., 201. и 203. грађанског закона. На како је поверилачка маса и накнадно оспорила жалитељу С. државину пописане стоке, а из уверења суда општине в... од 21. октобра 1904. год. № 1318. види се, да С. нема у В.... никаквог свог непокретног имања, што значи, да је пописана стока нађена на имању дужниковом — а то сведочи и извршен попис — онда остаје само онај други разлог, по основу сточних пасоша, као доказа о савесној државини С. Т., на основу кога је поверилачку масу требало упутити на парницу само у погледу оне стоке, која је споменута у сточним пасошима, а за осталу стоку, од које појављени господар С. нема сточне пасоше да упути њега на парницу, за доказивање својине.“

Среска власт, према овим примедбама, понова је расмотрила овај предмет, и нашла:

1.) да се поверилачка маса има упутити на спор за доказ права о својини оне стоке, која је пописата, а на коју по пасошима полаже право жалитељ С. Т.;

2.) да се појављени господар — жалитељ С. Т. — има упутити на спор за ону стоку, која је пописата, а није означена у пасошима, поднетим од стране његове.

С тога је, на основу § 466. грађанског судског поступка, решењем од 4. маја 1905. године Бр. 10086. упутила стараоца поверилачке масе, П. Р., из П..., да путем спора докаже, да је пописата стока, која је по сточним пасошима предата жалитељу С. својина њеног дужника Н., а појављеног господара — жалитеља С. Т., да путем спора докаже право својине за ону пописату стоку, која није означена у сточним пасошима.

Ово решење одобрило је и начелство окружно и Министар унутрашњих дела својим решењем од 27. јула 1905. године ПБр. 18712.

Државни Савет, по изјављеној жалби од стране С. Т., одлуком својом од 10. јануара 1906. год. Бр. 106. поништио је решење Министрово из ових разлога:

„По жалби жалитеља С. Т., противу решења Министра унутрашњих дела од

19. новембра 1903. год. ПБр. 30992., којим је одобрено решење начелства округа смедеревског од 1. новембра 1903. год. Бр. 9909., а овим решење начелника среза јасеничког Бр. 17404., по коме је жалитељ, на основу § 466. грађанског судског поступка, упућен на парницу да докаже, да је сва стока која је пописата као својина П. Т. из П...., његова (жалитељева) својина, — Државни Савет одлуком својом од 12. марта 1904. год. Бр. 1909 поништио је ожалбено решење Министрово, из разлога изложених у тој саветској одлуци.

По овој одлуци Државни Савет, као обавезној за Министра према тач. 6. чл. 144. Устава, Министар је поступио, и из разлога у њој изложених претписом својим од 19. априла 1904. год. ПБр. 11225. поништио решење начелства округа смедеревског од 19. новембра 1903. године Бр. 30992., а начелство окружно, поступајући по примедбама Министровим, решење начелника среза јасеничког № 17404.

Ну, по жалби П. Р., стараоца масе пок. М. Р., противу решења начелника среза јасеничког № 3250|905. год., донесеног у смислу напред наведене саветске одлуке, које је одобрило и начелство округа смедеревског решењем № 2770|905. год. Министар унутрашњих дела претписом својим од 13. априла 1905. год. ПБр. 9250. поништио је решење начелства из разлога: „што је поверилачка маса *накнадно осиорила* С. Т. државину пописате стоке; а да се из уверења суда општине в.... од 21. октобра 1904. год. Бр. 1318, које се налази у акту Бр. 18104. види, да С. Т. нема у селу В.... никаквог свога непокретног имања, што значи, да је пописата стока нађена на имању дужниковом, што сведочи и сам извршен попис, и да онда остаје само онај други разлог — сточни пасоши, као доказ о савесној државини С-вој, на основу кога је поверилачку масу требало упутити на парницу само у погледу оне стоке, која је споменута у сточним пасошима; а за осталу стоку, од које појављени господар С. Т., нема сточне пасоше, да упути њега на парницу за доказивање својине....

Поступак овај неправилан је и противан закону, јер накнадно оспоравање С. Т. државине пописате стоке од стране П. Р., стараоца масе пок. М. Р., после поменуте коначне одлуке Државног Савета, и позивање на уверење суда општине в..... да С. Т. нема никаквог свог непокретног имања у селу В...., нису могли бити од утицаја на извршење одлуке саветске, и послужити Министру као разлог за њено преиначење; јер ови нови докази могли су послужити само као основ тражењу обновљења административног спора у смислу чл. 62. закона о пословном реду у Државном Савету, *јако они нису могли бити иоре иоднесени зато, што је интересована страна, која обновљење тражи, била у немогућности да их набави, и управна власт, код које се обновљење тражи, нађе, да то у истини стоји.*

Са оценом ових накнадних доказа није овако поступљено, нити је питање о обновљењу овог административног спора претходно цењено у смислу чл. 60. и 63. закона о пословном реду у Државном Савету.

М. В.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Пре неколико дана један чиновник Београдске Полиције путовао је брзим возом из Београда у Ниш једним службеним послом. Ишао је у цивилу.

У Марковцу упадоше у трећу класу три лица, која чиновник одмах познаде као: **Милана Радаковића**, званог **„Личанина“**, **Јоцу Сакошанина** и **Николу Марковића — Гребенаровића**, званог **„Алексинчанина“**, познате коцкаре.

Полицајац их је, завађен у једном углу на клупи, посматрао са полуотвореним очима, чинећи се као да спава.

Положај у коме је био, његов изглед, а и бунда у коју је био увијен, привлачили су на првом месту ове «трговце», те и седоше покрај њега, прекљештивши га са свију страна.

Јоца и «Личанин» чинили су се изнајпре индиферентни према свом сапутнику у бунди, препирући се тихим гласом нешто о предстојећем царинском рату с Аустро-Угарском и положају у који ће трговци запасти, само га је «Алексинчанин» четње пута погледао са испитујућим погледом. Он је пре извесног времена био ухваћен у Београду и у «Главњачи» Управиној излежао неколико дана, те се, очевидно, присећаше полицајчевог лика.

После кратког времена уз њихову све живљу препирку чиновник осети лако и једва осетно баратање једне руке испод бунде око његових џепова. То беше «Личанинова« рука, којом је покушао да изврши операцију.

Јоца, обучен у ново сукнено одело, са изгледом каквог свињарског трговца, њаше напред и осматрајући публику говораше као за себе:

— Море, све једно, — рећи ће равнодушно Личанин.

— Нећете, трговци, на доброг сте муштерију наишли — викну полицајац, ухвативши «Личанина« за руку.

— «Гљај?» — викну «Алексинчанин« својим друговима коцкарским језиком да беже и да је то полицајац, па скочи са клупе.

То исто учинише и она двојица, а и чиновник.

Јоца је покушао да својом дрскошћу спасе ситуацију, па са затуреним рукама на леђима и намрштеним лицем унесе се чиновнику у лице, чисто гурајући га, протестујући:

— Ко сте ви? Шта хоћете? С каквим правом нас узнемирујете, кад ми мирно идемо својим трговачким путем?

— Па што и ја сам трговац, познајете ме ви добро, те хоћу да с вама пречистим неке старе трговачке рачуне. Са тога вас позивам да седите с миром.

— Узмите се ви на ум шта радите и кога нападате, јер ће вас скупо стати — викаше даље Сакошанин.

Не знајући у чему је ствар ускомешаше се и остали путници, а неки од њих почеше та-

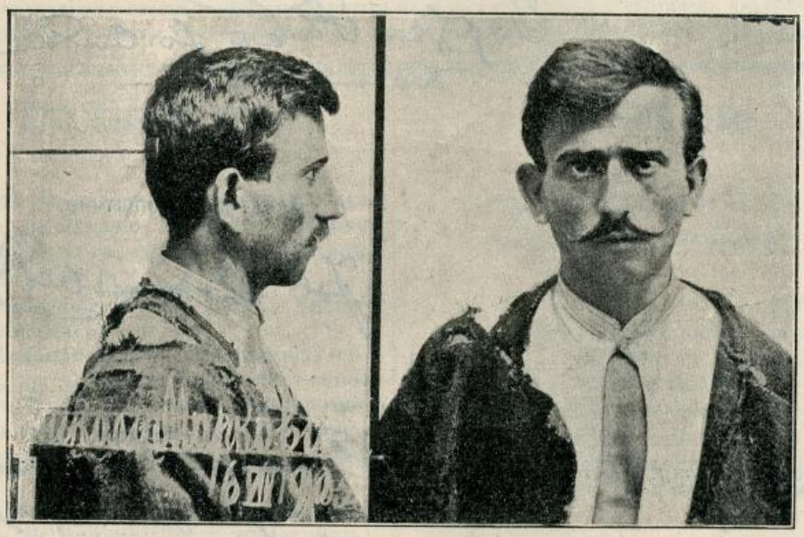

које протестовати против „узнемиравања" мирних грађана."

— Море, људи, шта вам је, зар не видите да су ово коцкари, ево овај ми сад хтеде да дигне кесу — окрете се чиновник путницима. Место да ми помогнете да их ухватимо ви их браните у неком нарушењу слободе и узнемиравању мирних грађана, а да сам их оставио да коме од вас олакшају џеп — онда би сте кукали и викали где је полиција.

— А — а — зачу се међу путницима једнодушан отегнут глас и настаде једно опште пипање по џеповима.

— Ко коцкар, зар ја, ми — викаше Јоца даље, покушавајући да опет придобије саучешће путника или бар да добије времена док воз стане да побегну.

— Куш, бре! — довикну му један сапутник, ухвативши га за руку. Такви су трговци и мени дигли једном кесу с новцима. Држи ти, господине, тог, а ја ћу овога.

— А ја одох за џандара — рече „Алексинчанин", који се још из почетка нашао у близини врата, и стрмекну низ басамаке са воза, који се успореним кретањем приближавао лаповској станици.

— Ама, одиста, јесте ли ви полицајац? — окрете се Сакошанин чиновнику врло меким, поверљивим гласом и са развученим и благим цртама на лицу, покушавајући сад на други начин да одобровољи чиновника.

Но ни то му није помогло, јер је на лаповској станици предат заједно са „Личанином" једном полицијском органу, који их је спровео у Крагујевац, а отуд после у Управу града Београда, где се и сада налазе, издржавајући досуђени им затвор због скитње.

Јоца је још из раног детињства познат београдској полицији, као год и његов млађи брат Сава, који је пре извесног времена осуђен у Сремској Митровици на 4 год. затвора због крађе. Обојица су пошли рђавим путем због породичних неприлика и родитељских распри. Отац им је и сада добар и вредан београдски мајстор, али им је мајка била рђава, која је једног дана и њих и мужа напустила и отишла у свет. Тако је онда отац ишао у радионицу, а деца на улицу, остављена сама себи без икаква надзора. Живи по природи, убрзо су се нашли са рђавим друштвом и ударили у криминал. Босоноги, гологлави, раздрљених груди, у поцепаном капуту и панталонама од сегелтуха — права слика ових типова, описаних у књигама г. Тасе Миленковића: „Деца робијаши," „Кобни бројеви" и т. д. — почели су вршити омање крађе и допадати у затворе Управе града Београда, где су се само још боље усавршавали.

— На тај начин настала је једна стална борба између полиције и њих. У тој борби они су по некад успели и да некажњени уживају плодове свога труда, али су више пута испаштали.

Јоца је само судски три пута у Београду осуђиван: 1893. год. на четири месеца затвора, 1895. на годину дана, а 1900. год. на 10 година робије за једну опасну крађу, коју је тада као војник извршио.

Тада су и Јоца и Сава увидели да им је опстанак у Београду немогућ, те су га напустили и отишли: Јоца у унутрашњост Србије по вашарима и железницама, а Сава преко Саве и Дунава, опет за својим старим послом.

„Личанин" је родом из Лике, откуда му и надимак. Отац га је још као дететом отуд довео и кад је мало одрастао, дао га у трговину. Кад му је отац умро и он је остао без надзора, те је напустио службу и почео се скитати, а од скитње до крађе нема ни један корак. У Београду је више пута полицијски кажњаван, а 1901. год. и судски, те је и он по том побегао у унутрашњост, тумарајући од места до места и дижући где му шта испадне за руком.

Јоца је се на своме испиту бранио да овога пута није ишао ради дизања кеса и томе подобно, а „Личанин" је отворено изјавио, да није ишао „да свети водицу," као што Јоца скромно представља, већ да што заради.

Износећи Јоцину и „Алексинчанинову" фотографију скрећемо пажњу свима полицијским и општинским властима, те да на њихово кретање обрате пажњу, а и путнички свет треба да их запази и чува их се.

Никола, који је побегао, родом је из Алексинца. Његова је слика изашла, и у 28. броју „Полиц. Гласника" од прошле године, а сада је износимо не би ли га власти могле пронаћи и с њиме поступиле по закону.

ПОТЕРЕ

Станко Игњатов, бивши механцијски слуга, на дан 16. тек. м-ца у међусобној свађи избо је ножем Манојла Обућину, пекарског слугу у Чачку, па је по извршеном делу побегао. Станко је родом из Лима у Бугарској, стар је око 30 година, плаве косе, средњег стаса, кестењавих очију, округла обријана лица; у обичном је грађанском оделу, а на ногама има опанке. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за злочинцем живо трагају, и о резултату известе начелство округа чачанског с позивом на Бр. 459.

Гавра Перишић, тежак, који је био под истрагом и у притвору код начелника ср. моравичкога због крађе, 18. тек. м-ца приликом спровода суду побегао је испред спроводника. Гавра је стар 46 година, омален, плав, смеђе косе и бркова, обријан, килав. У оделу је сељачком, али јако похабаном. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже у својим домашајима и пронађеног спроведу начелнику среза моравичкога с позивом на Бр. 721.

Фердинанд Шопек, бив. поштански експедитор у Древохастицу, у Аустрији, проневерио је 89.500 круна државнога новца и 3. т. м-ца некуда побегао. Он је стар 35 год., средњег стаса, обичне корпуленције, раздељене косе, плавих коврчастих бркова, са златним цвикером

на носу, пошто је кратковид, без особених знакова; говори немачки и чешки. Није искључена могућност, да путује под именом Ернст Неваржил. Дотична поштанска управа расписала је поткажиначу награду од 2000 круна, а ономе ко допринесе да се пронађе и проневерени новац даје десет од сто од нађеног новца. Аустро-Угарско посланство у Београду, актом својим од 20. тек. м-ца Бр. 1334, умолило је У-

праву града Београда да распише тражење за дефраудантом и у том циљу износи се и његова фотографија, препоручујући свима полицијским и општинским властима, да за Фердинандом учине најживљу потеру и у случају проналаска депешом известе Управу града Београда с позивом на Бр. 2823.

Крађа одела. Непознати крадљивац ноћу између 19. и 20. тек. м-ца увукао се у собу Павла Красића, контролора поште у Београду, и украо 1 јесењи капут са монограмом на постави «П. К.», 1 капут, 1 прслук, 1 црни шешир и две кравате. Нека власти у случају проналаска крадљивца и покрађе одмах о томе известе кварт врачарски Управе града Београда с позивом на Бр. 759.

Крађа стоке. Ноћу између 19. и 20. ов. м-ца непознати крадљивци украли су 9 брава свиња Пајку Бабићу, из Нереснице. Свиње су длаке жуто-беле, црно-жуте, а једна је крмача беле длаке, енглеске расе. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцима и покрађом трагају и у случају проналаска известе начелника среза звишкога с позивом на Бр. 522.

Живојин Јовановић, из Цветовца, извршио је крађу стоке у своме селу, па је некуда побегао. Он је стар 45 година, високог је раста, сувоњав, смеђ, избријан; у оделу је обичном сељачком, но нема чакшира, већ је у гаћама и кошуљи. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцем трагају и о резултату известе начелн. среза посаво-тамнавског с позивом на Бр. 960.

ТРАЖЕ СЕ

Нину Валшђани, служавку, родом из Аустро-Угарске, тражи начелник среза алексиначког, да би над њом извршио пресуду Апелационог Суда, којом је осуђена због уништаја ванбрачнога детета. Нина је стара 26 година, омаленог раста, у опште смеђа. Нека је све полицијске и општинске власти потраже у својим домашајима и пронађену спроведу начелнику среза алексиначкога, позивајући се на Бр. 12809 од 1905. год.

Маринка Сандуловића, циганина — коритара, из Лукова, тражи начелник среза бољевачкога ради извршења казне по пресуди Апелационог Суда због дела горосече. Он је отумарао из свога села и бави се обично по пределима где има шумарака, из којих сече дрва ради прављења корита, вретена, кашика и т. д. У случају проналаска ваља га спровести начелнику среза бољевачкога с позивом на Бр. 18423. од 1905. год.

Филипа Вебера, родом из Штрасбурга (Алзас), по народности Француза, старог 36 год., који се 1900 год. извесно време бавио у Београду, тражи овдашњи француски конзулат. Ко о озом лицу буде ма што знао, моли се да то саопшти најближој полицијској власти, или непосредно овом уредништу. АБр. 123.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Симон Јовањела, из Подгорца, решењем среза бољевачког стављен је под кривичну истрагу и у притвор због крађе стоке. Пре месец и по дана код њега је нађен један коњ, за кога је на саслушању изјавио, да га је купио на злотском вашару у прошлој години од неког Ђорђа Петровића, из Каменовца, среза млавског. Овом приликом Симон је поднео и сточни пасош под серијом CLXXVI. Бр. 8834. са уредним преносом. На пасошу и преносу потписан је, као што се види, «*Јован Младеновић,*» као председник општине каменовске, а поред имена стављен је и печат општински, којим је поништена марка на преносу. На самом пак пасошу, марка је уништена печатом начелника среза *моравског.*

По извештају начелника среза *млавског,* у општини каменовској никад нису постојали ни «*Ђорђе Петровић,*» продавац коња нити пак председник «*Јован Младеновић,*» нити је општина каменовска коме издала пасош под означеним бројем и серијом. Овакав исти извештај добивен је и од начелника среза моравског. Државна штампарија јавила је, да је пасош, о коме је реч, са целом свеском послала начелнику среза *колубарског* под 24. јуном 1902. год.

Као што се из изложеног јасно види, пасош нађен код окривљеног Симона *лажан је,* и по свој прилици, украден из неке општине у срезу колубарском. Даље се још види, да су у прављењу овог лажног пасоша учествовала два лица: једно које је попунило пасош и извршило пренос, а друго које је потписало измишљеног председника општине.

Општина Каменовска
Срез Млавски
Округ Пожаревачки

Ђорђе Петровић
из Каменовац

Председник општине,
Јов. Младеновић

Стока у пасошу означена продата је Симону Јовановом

Бр 129 из Подгорца
дана 20 месеца Августа 1905 год.
у Каменовац

Председник општине,
Јов Младеновић

Да би се ушло траг овим фалсификаторима, као и да би се стало на пут све већој и већој употреби лажних сточних пасоша, износимо овде факсимиле потписа председника «*Јована Младеновића*» и рукописа којим је пасош попуњен и пренос извршен, и позивамо све полицијске и општинске власти, а приватна лица умољавамо, да на ове факсимиле обрате нарочиту пажњу, не би ли по рукопису могли познати прави кривци. На случај успеха, кривце треба спровести начелнику среза бољевачког с позивом на акт Бр. 606, па о томе и уредништу ово известити.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јелимић

БРОЈ 6. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 5. ФЕБРУАРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Д-р Владислав Томић, физикус округа топличког, и

Д-р Михаило Савчић, лекар среза грузанског, по молбама својим, а на основу тач. 2-ге §. 69. закона о чиновницима грађанског реда, ставе у стање покоја, с пензијом, која им припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. јануара 1906. г. у Београду.

Указвм Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Др. Драгољубу С. Шраги, лекару среза ваљевског, и

Др. Сотиру Андрејевићу, лекару среза добричког, уваже оставке, које су поднели на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. јануара 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је

да се указ од 1 марта 1896 год., по коме је д-р. Глиша Скочић, лекар среза колубарског пређашњег округа подунавског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, у интересу службе из ове отпуштен, према решењу Државног Савета од 16. децембра 1905 год., бр. 8922, донетом на основу чл. 144. тач. 12. Устава, сматра за неважећи, пошто је д-р. Скочић 1. марта 1896 год. био испунио услове § 71. закона о чиновницима грађанског реда и до дана смрти имао сва права активног чиновника.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. јануара 1905. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ТАЈНА ПОЛИЦИЈА
(из Тасиног Дневника)

1.

Тајна полиција постала је онда када и држава. Ње је било од вајкада. Ње је било и пре и после Христа.

Зар није наш Спаситељ пао у руке ондашњим властима тек пошто га је Пилатов агенат, Јуда Искариотски, проказао и за то награду у тридесет сребрника добио?

У време римских царева тајна полиција била је јако на гласу. И злоупотребљавана озго, чинила је по народу ужасна дела.

По историји се прича, да је Тиберије завео нарочиту легију агената. Они су имали задатак: да се, под разним изговорима, увлаче људима у куће и у породице, те да ту њушкају, пипкају вести, тајне фамилијарне сазнају, па све то властима достављају.

Васпитан и однегован у самим дворским интригама, лажима и подвалама, окружен само ласкавцима и подлацима — Тиберије је, као и многи доцнији владари, мрзећи свој народ, презао од свачега и подозревао на свакога....

Под таквим владарима и у таквим приликама агенти су били — сила. Кога год су само хтели, пањкали су и уништавали. Познат је историјски случај, да су Цезарови агенти доставили Либора, човека мирна, поштена и карактерна. Обедили су га да говори и ради противу цара. И ма да оклеветани није био ни најмање крив, ма да противу њега није било доказа, морао је пропасти, вели историја, јер се нико није смео примити да га брани.

Осмелив се овако, агенти су сасвим јавно, отворено, водили трговину са својим прљавим послом. Све богатије људе, од којих се само могло ћарити, сумњичили су. И ови, да би спасли своје главе и имања, плаћали су клеветницима грдне суме новаца.

Два чувена а опасна агента из оних времена, Марцел и Криспус, пањкајући и глобећи овако људе, зарадили су на — милијуне.

Тацит наводи: да се у то доба брат с братом, друг с другом није смео састати, а да не буде осумњичен и оклеветан као противник — Цезару.

За време Калигуле његови агенти виђеше једнога дана некаквог младића лепо одевена, весела, задовољна, али — поносна. И опадоше га....

Калигула просто ни за шта, за ћеф, нареди: да се младић убије... И истога дана позове оца убијеног младића на — *ручак*.

Несрећни отац дошао је, али не смедијаше ни сенку туге на лицу показати; јео је, ћеретао је, и, шта више, напио је Цезару и врло ласкаву здравицу: да га силни богови одрже дуго и срећно на престолу.....

— Како то?... питају се зачуђено данас они, коју ту историју читају....

— Несретни отац имао је још једнога сина — одговара римски историчар....

Оптуживање поштених и невиних људи била је као нека болест у ондашњем друштву, вели Сенека, и тајни агенти нашкодили су више Риму, него сви они његови ратови са непријатељима римским..

2.

Са преласком из старога у средњи век, ондашњи народи пали су били на нове муке...

Јавила се, као што знамо, она ужасна и опасна — *Инквизиција*.

Под маском: да се вера спасава, агенти инквизиције чинили су чуда од крволоштва на срам човечанству.. Најбољи људи, научници и вештаци, оклеветани да су противу вере говорили и радили — мучени су и јавно спаљивани. Син је бацан у кврге, да сведочи противу свога оца; жена је шибана јавно, да силом поткаже

свога мужа, а мајка је кљештима мучена да ода свога невиног сина.... Ко се није знао или могао одмах откупити — гуран је био у мрачне тамнице, где је свакојаким мукама, гвожђем и ватром, мучен и убијан....

С благословом светога оца Папе — агенти су његови овако радили свуда подједнако по целој Европи, имајући још унапред — опроштај грехова....

3.

Инквизициона тајна полиција уступила је доцније место талијанској школи — *Махијавела.*

Препреден државник, коме се у осталом не одриче велики патриотизам и одушевљење за уједињење онда распарчане Италије — Махијавело је истакао лукавство као прву државну врлину.

У своме познатоме делу »Владалац«, које је посветио кнезу Лоренцу Медичију, Махијавело препоручује владаоцу ове особине: да је добар и лукав, да је поверљив и неискрен, да према приликама своју дату реч одржи или погази; управо, да чини све што год хоће, само нека ојача и подигне своју државу.

Са оваквим мислима он је увео тајну полицију са задатком: да преко својих агената сазнаје жеље народа, његове покрете и мишљења. па то све да доставља владаоцу.

Можда Махијавело са овом својом установом није онда рђаво мислио, али, као обично што бива, и она је злоупотребљена.

Као и раније, тако је и сада тајна полиција чинила само зла.

И, као што знамо, листови историје из онога доба пуни су описа страдања невиних људи.

И тада, као и пре, преко својих тајних агената, власти су измишљавале завере, иоле слободније људе апсиле су, мучиле, протеривале, па и кришом убијале. Колико је њих само бачено ноћу у море и у канале мљетачке....

4.

Медичијеви су после пренели тајну полицију и у Француску.

Тамо ју је завео Хенрих IV, а после утврдио Луј XIV. Овај последњи увео је тајне агенте у државне службенике, као нарочиту врсту чиновника, којима је био поставио за шефа — Даржасона, члана ондашње полиције....

Даржасон, за кога се вели да је био вешт човек, упрегне мало по мало у своју службу и саму — *пошту.*

Тада је први пут пошта ушла у службу полиције.

С поште су дизана писма, па онда отварана и читана. Где се ма што сумњиво приметило, одмах је трагано за људима. Чињена су ислеђења и испитивања, агенти су још по што шта додавали, те су тако многи људи настрадали.....

Достављање, подметање и клеветање увучено је после и у Двор... Краљеве метресе имале су свака своје агенте, уходећи и клеветајући једна другу... Дворјани су један на другог мотрили... И сумњичење било је опште по Двору... На depenses inconnues (непознате издатке) трошило се 44 милијуна ливара. а највећи део ове суме прогутала је полиција... Још обашка на espions extraordinaires (ванредно шпијунство) трошено је 1,400.000 ливара.

Већ у ово доба и жене су добиле и играле важне улоге у државној политици.. Да би добио Енглеску за своје планове, Луј XIV послао је у Лондон своју метресу, Луизу Керањолову, са нарочитом тајном улогом: да се постара тамо допасти се енглеском краљу Карлу II и задобити његову љубав.

Снабдевена неисцрпном касом, дошав у енглеску престоницу — Луиза је тамо најмила једну од најлепших палата. Своје салоне богато је украсила. Примајући и одлазећи у отменија друштва, она је тако добила прилику, да се приближи и самоме краљу. Каќо је била лепа и духовита већ после неколико састанака она му се веома допадне. Он западне са свим у њене мреже и под њену власт... Био је, веле, заљубљен до ушију.. Начини је Херцегињом од Портсмута и мало по мало па је уведе и у све државне послове.

Док се овако претварала пред лицем краљевим да га воли, Луиза је потајно слала рапорте Лују XIV, у Париз, извештавала га о свима пословима енглеске управе, а опет из Париза примила упуства шта и како да ради и упливише на Карла II у корист француске политике....

Тој Лујовој метреси, Луизи, има се, веле, приписати у захвалност: што онда Енглеска није пристала да помаже Холандску противу Француске. А и њена је заслуга, што је после склопљен савез између Енглеске и Француске....

5.

Под владом Луја XVI тајна полиција не само што разграна своју радњу по целој Француској, него се пружи и ван граница њених.

Француски посланици на страни држали су агенте, који су се, под разним изговорима, вешто увлачили у дворове владалаца, код којих су њихови шефови били акредитовани; тамо су се са дворским часницима мешали, тајне сазнавали, па их своме посланику достављали. А, наравно, било је и дворског особља, које је за добре паре, и *само на дати миг,* служило и услуге француском посланику чинило.

У *аналима француске полиције* помиње се, да су, за боље сазнавање о људима и ондашњим приликама, били заведени и нарочити знаци, који су бележени на писмима, пасошима итд...

Да изнесемо један интересантан пасош из онога доба.... Хуго Рајхарт, трговац из Берлина, полазио је за Париз. По ондашњем реду отишао је у француско посланство, да му се пријави и пасош покаже.

У посланству ставе му на пасошу визу, која је гласила овако:

Виђен за Париз = № 860.. 10|8.

Трговац је примио свој пасош. На њему је била обична виза. Нумера и датум као и на другим пасошима. Ништа особито није се дало опазити.

Када је Рајхарт стигао у Париз јавио се, како је био ред, тамошњим властима. И поднео је на увиђај свој пасош.

Париска полиција онда из саме оне визе на пасошу прочитала је, да је Берлинац лице, на које треба обратити особиту пажњу.

Откуда?

Отуда, што је на визи било шифре.

Оно *Н* значило је познат човек. Знак = да је нежењен. Повлака испод тога да има обичај да се маскира. Две тачке — да је католик. Усправна црта, да је склон преварама. Повлака испод целе визе — пазите добро на њ.... и т. д.

На овај начин париска полиција сазнавала је шта јој треба о странцима, пратила их, и, када јој је требало, улазила и у отворену акцију....

После тога, на неколико година, под Лујом XVIII, основан је нарочити одељак тајне полиције, у историји познат под именом — *црни кабинет* (Cabinet noir), на који се трошило годишње 300.000 ливара... За шефа томе кабинету буде постављан *Леноар,* човек особите способности и енергије. Он је био развио особиту делателност. Његови органи хватали су депеше и писма министара и страних посланика. Садржину су верно копирали, па копију задржавали за се. Оригинале вешто опет залепили, па по адреси их предавали. Тај су посао радили тако вешто, да адресанти нису могли ни приметити, да су им писма отварана. Тако су радили и са кореспонденцијом свију политичких, сумњивих људи иоле обележених као непријатеља постојећег реда....

6.

Париска полиција, са своје вештине, изашла је била толико на глас, да је и сам Фридрих II нашао за нужно, да се на њу угледа.

Ради тога буде послат управник Берлина, Р. Филип, да тајну полицију на месту, у Паризу, проучи, и по њеном систему у прајској престоници немачку управу уведе...

Филип, по повратку своме, донесе из Париза нове инструкције, планове и копиран читав систем тајне полиције. Она буде онда уведена и у Берлину, и, како вели један немачки писац, Берлинци под присмотру стављени....

Установа тајне полиције, вели тај Немац, допринела је да Берлинци, који и иначе полицијску власт нису гледали са поверењем, сада још више омрзну.

Сасвим онако, као они у Француској — тако су радили и ови у Пруској.

Тајна полиција постане сила и у земљи и ван њених граница. Французи су шпијунирали по Берлину, а Прајзи по Бечу.

На двору Марије Терезије Фридрих је имао своју полицију. Њу су тамо водили млади, лепи Прајзи, које је, како вели један историк, нарочитао бирао, и у Беч као дипломате и своје поверенике шиљао...

Ово је прајску касу, истина, коштало грдних новаца, али је и Фридрих са успехом имао разлога бити потпуно задовољан...

— ....У Бечу владаху тада, писаше један министар, субрете. И какав млад, леп дечко, који је био мајстор да се допадне дворским госпођама, више је могао сазнати и докучити него цео дипломатски кор..... Ја сам са задовољством читао неколико извештаја са тих страна, и они су били потпуно исцрпни.....

7.

Док се овако радило ван граница — јавни живот у земљи, у Немачкој, проводио је жалосне дане. И говор и штампа били су скучени у најуже границе... Све је било стављено под надзор. Тајна полиција, сада сасвим деморалисана, допирала је свуда... Све је било утуцано...

— Ваше Величанство! јављало се обично у рапортима — прајски грађани сасвим су мирни... Жвачу роткву и пију своје пиво... По мало се неки куглају на кугланама, али политику не воде, него слушају шта им се заповеди... Ред је и мир потпуно осигуран.....

— — — — — — — — — — — — —

Али резултати оваких стега и система избили су најпре у Француској...

Револуција од 1792. год. поцепала је све тефтере тајне полиције и изнела на видик многе гнусобе апсолутизма и тероризма.

Глас марсељезе одјекнуо је и по другим странама Европе, и изазвао свуда слободније погледе на многе и многе установе државне.

(наставиће се)

ОДГОВОРНОСТ ГОСТИОНИЧАРА ПРЕМА ПУТНИЦИМА

због претрпљене штете у гостионици на унесеним стварима.

(НАСТАВАК) (3)

Доказивање пак те околности, да су ствари предате, може бити свима доказним средствима (§ 186 грађ. суд. пост.): признаницом гостионичара или његових људи о пријему путникових ствари, сведоцима, који су видели да су ствари предате гостионичару или његовим људима, на послетку главном заклетвом, коју би путник гостионичару понудио или коју би овај путнику повратио. Што се тиче доказивања величине штете, коју је путник претрпео, она се у првом реду има доказати вештачким прегледом по правилима грађанског судског поступка (§§ 247—260), ако већ иначе није очигледна. Међу тим ако се величина штете не може на тај начин одредити, нити се стране о њој хоће да споразумеју, онда суд може досудити путнику заклетву (§ 292 грађ. суд. пост. и 576 грађ. зак.), којом ће определити величину штету, а коју суд по разложној примедби туженога гостионичара може умерити (§ 293 грађ. суд. пост.). При захтевању накнаде штете путник може, ако успе доказати да му је штета причињена из зле намере или крајњег небрежења гостионичаревог или његових људи, тражити да му се, поред фактички претрпљене штете, накнади и добитак који му је пропао за то, што су му ствари нестале или оштећене (§ 819. грађанског законика).[13] Али и у случају кад се не тражи изгубљени добитак — на пр. што га није ни било — већ само фактички претрпљена штета, путник може, ако докаже, да је она причињена у злој намери или на злочини начин (на пр, кад би доказао да су му ствар гостионичар или његови људи украли) захтевати да му се вредност ствари накнади не по обичној него по ванредној цени — в. §§ 293. одељ. 2 грађ. суд. пост. и 194. и 205. грађанског законика[14]

Докаже ли путник, да је ствари у неповређеном стању предао гостионичару или његовим људима, као и величину претрпљене штете, онда се гостионичар може ослободити одговорности за накнаду штете само тако, ако докаже, да штета није наступила ни његовом ни његових људи кривицом — ни из зле намере нити услед небрежења — § 801. грађанског законика. Гостионичар дакле ослободиће се одговорности ако на пр. докаже, да је штета на стварима наступила услед поступака самога путника или путникових слугу или лица, која би он код себе примао[15] или услед особина самих ствари или услед пукога случаја.[16]

4. Услед опасности, у коју може гостионичар доћи од непоштених путника, немачки и француски законодавац сматрали су за потребно, да одговорност гостионичара у погледу путникових готовог новца, хартија од вредности и драгоцености ограниче на суму од 1000 марака односно франака. Тако § 702. немачког грађанског законика гласи: „По § 701. одговара гостионичар за новац, хартије од вредности и драгоцености само до суме од 1000 марака, осим ако је ове предмете примио на чување са знањем да су то ствари од вредности, или би чување њихово одбио или кад би штета била проузрокована кривицом његовом или његових људи.“[17] А чл. 1953 франц. законика веди: „Ова одговорност (хотелијерова за путникове ствари) ограничена је до 1000 франака за новац и вредности или хартије на доносиоца од ма које врсте, а које нису фактички депоноване у руке механџији или хотелијеру“. И одиста би се гостионичари налазили у тешком положају без ових законских одредаба с обзиром на начело, које важи у ова два законика: да гостионичар одговара и без своје кривице и да се само за штету услед више силе ослобођава одговорности. Замислимо себи само некога варалицу, који је у гостионицу са стварима одсео, како гостионичара тужи суду за то, што му је неколико хиљада франака готовог новца или хартија од вредности или како скупоцено прстење из кофера украђено, а које он у ствари није ни имао. Готов је такав човек и заклети се, да му је толико украђено и сведоке набавити, који ће потврдити, да је он толико код себе имао.

Наш законик не садржи изрично тако ограничење одговорности гостионичареве, али ја мислим да њему има места и по нашем грађанском законику.[18] Истина по нашем законику гостионичар одговара за штету, коју би путник небрежењем гостионичара или његових људи претрпео, али ја мислим да се то тиче путникових ствари потребних за путовање или оних, за које се не тражи особита пажња при чувању, а не за ствари, које треба најбрижљивије чувати, и које се тако лако дају изгубити и собом понети, као што су новац, хартије од вредности и драгоцености. Такве ствари уредан домаћин не држи у коферу, већ код себе или се нарочито гостионичару на чување предаду, који ће их у касу оставити, и у коме случају он за њих по уговору о остави одговара. Не преда ли их путник гостионичару на нарочито чување, онда се он, у случају да му те ствари нестану, неће моћи позивати на одговорност гостионичареву, већ сам има да сноси последице

---

[13]) Штета, коју неко лице услед поступака другога лица трпи, може бити двојака: а) *позитивна* (фактичка) штета, damnum emergens, проста штета — в. чл. 923 црногор. имовинског законика, а то је фактички претрпљена штета или умањење имања за неки *садашњи* део његов: и б) *негативна* штета (изгубљени добитак, изгуб добитка) — lucrum cessans. Ова се друга штета састоји у осујећењу каквог очекиваног умножења имовине, које би, по обичном току ствари, доиста и наступило, да противправног дела штетниковог није било. Цитат из А. Ђорђевића Систем II књ. стр. 178.

[14]) Грађански законик § 194. Кад се вредност једне ствари определи зове се цена, која је *обична*, ако се узме обична корист по месту и времену у рачуњење, ако ли се и друге особите околности, својства и угодности личне у призрење узму, онда постаје цена *ванредна*.

[15]) Један случај, који се у животу чешће дешава, јесте да путник буде покрађен од јавне женске, коју је у своју собу довео. Докаже ли гостионичар, да је путник јавну женску код себе доводио, онда он путнику за штету не одговара.

[16]) в. горе у пр. 10 преведени § 701. немачког грађанског законика.

[17]) Sturm, op. cit. стр. 25 и сл. сасвим умесно критикује и ову одредбу законску, налазећи да је она за мале гостионичаре опасна. На место законског наређења предлаже он de lege ferenda да гостионичар за ону количину новца, хартија од вредности и драгоцености, које не служе за текуће потребе путникове, има да одговара само онда, ако су му ове на чување предане и кад се је он чувања изрично примио. «Добар отац фамилије, вели Sturm, носи са собом на пут само оно што му је за пут потребно, и за те ствари треба да му гостионичар пружи исту сигурност, коју код своје куће има. За ствари од вредности и велике суме постоје банкари, чекови и т. д.»

[18]) Stubenrauch, op. cit. стр. 171., мисли, да је по одговорност гостионичара без значаја, по аустриј. праву, да ли су унесене ствари путникове драгоцености или обичне ствари. На сваки начин, да овај писац заснива то своје мишљење на томе, што у законику (§ 970) нема изричног ограничења гостиничареве одговорности у погледу драгоцених ствари, већ само пропис о томе, да гостионичар одговара за предате му «ствари», а и драгоцености су «ствари». Ипак ја мислим, да духу овога законскога прописа одговара тумачење, које заступам. Јер законодавац је помишљао несумњиво на ствари, које путник за своју потребу носи, на путничке ствари, а не и на драгоцености, готов новац, хартије од вредности, адиђаре — који се врло ретко с осталим стварима носе и који се нарочитом чувању гостиничаревом или сопственом поверавају. Сем тога тумачење које ја заступам више одговара интересима сабраћаја и правичности према гостиничарима, који би, ако би и за драгоцености важила иста правила за одговорност гостиничареву као и за обичне ствари, били великим опасностима од поступака непоштених, лакоумних и немарних путника изложени.

своје непромишљености. У таком случају има места примени § 805. грађанског законика: »Ако би кривице и онога било, који је оштећен, онда ће сразмерна накнада и на њега пасти.«[19])

5. Штитећи на овај под 4. описани начин гостионичаре у погледу одговорности њихове за ствари од вредности, законодавци су с друге стране сматрали за потребно, да гостионичару не дају могућности, да изигра једностраним поступцима својим ону одговорност, коју му законски прописи у погледу осталих путникових ствари налажу. Ову би одговорност гостионичар најлакше могао учинити илузорном, кад би му се допустило, да објавом, прикуцаном на згодном месту у хотелу, или другим сличним начином, стави до знања путницима, да он скида са себе одговорност за путникове ствари. И поред таке објаве, коју би путник и прочитао, гостионичар се своје обавезе, да за ствари путникове одговара, не може ослободити. Сматрали ми да његова одговорност потиче из уговора о пријему путника на становања или непосредно из закона, таком *једностраном* изјавом он не може потрти дејства уговорне или законске обавезе. Тек кад би путник изрично гостионичару или његовим људима изјавио, да на ту објаву пристаје, могао би се гостионичар ослободити одговорности. Немачки грађански законик то изрично и спомиње: § 701. трећи одељ. вели: »Објава, којом гостионичар одбија од себе одговорност, нема дејства.« У нашем и аустриј. грађ. зак. нема о томе изричних спомена, али, с обзиром на ratio legis у овом законском пропису о одговорности гостионичаревој, не може се усвојити тумачење, да је гостионичару допуштено једностраном објавом скидати са себе одговорност за путникове ствари.[20])

(свршиће се)

Др. Драг. Аранђеловић.

[19]) Ако би према путнику, који би готов новац, хартије од вредности и драгоцености код себе или у свом коферу држао, од стране гостионичара или по наговору његовом од његових људи била извршена крађа, разбојништво или друго дело, кажњиво по кривичном законику, онда би на сваки начин гостионичар поред кривичне одговорности био одговоран и за накнаду штете. Само што би у овом случају терет доказивања, да су му те ствари (новац, хартије од вредности, адиђари) баш од стране гостионичара односно његових људи украђене, пао на путника и он би њихову вредност морао доказивати, а то је врло тешко, да не кажем готово немогућно извршити.

[20]) За у тексту заступано мишљење и Stuberauch, op. cit., II св. стр. 171, Krainz, op. cit. стр. 202 II св. На против Schey, у делу Die Obligationsverhältnisse des österr. allgem. Privatrechts 2. Heft. S. 412, мисли да у случају објаве од стране гостионичара, којом одбија одговорност за путникове ствари, нема места тој одговорности, ако је путник, при ступању у гостионицу, сазнао за садржину објаве. Јер по овоме писцу у томе што је путник, знајући за садржину објаве, одсео у гостионицу, лежи његов прећутни пристанак на искључење одговорности гостионичареве. Ако би се ово тумачење усвојило, онда би гостионичар морао доказати, да је путник, одседајући у гостионицу, знао за садржину објаве, којом гостионичар одговорност за путникове ствари одбија. А ово је врло тешко доказати, јер баш и да је објава прикуцана на највиднијем месту у гостионици, ипак је врло вероватно, да је уморни путник, који једва чека да легне, није прочитао. Сем тога усвајањем оваког тумачења ишло би се на руку непоштеним гостионичарима, нарочито у мањим местима, где је број гостионица мали и путник у избору истих ограничен, да се изричним саопштењем путнику, да гостионичар не прима одговорност за путникове ствари, овај стави у дилему: или да рискира сигурност ствари, па да одседне у гостионицу, или да остане без преноћишта.

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

(НАСТАВАК)

Треће питање:

По којим правилима, у којим случајевима и на којим основима би требало осуђеницима или њиховим породицама дати накнаду за несрећне случајеве, који се осуђеницима догоде за време њиховог рада у заводу?

Какве би нарочите одредбе у овом погледу требало донети за малолетне осуђенике, који се налазе у колонијама на издржавању казне или у државним или приватним заводима за поправку?

Као год у приватним радионицама, тако се исто и у казненим заводима за време рада могу догодити и догађају се несрећни случајеви.

Они се обично проузрокују:

1. случајно или услед какве више силе;

2. кривицом онога који рукује послом или његовог надзорника или кривицом једног или више осуђеника — не убрајајући овде и случајеве, који су проузроковани каквом забрањеном радњом, која би била кривично дело;

3. лакшом или тежом кривицом онога, коме се догодила несрећа;

4. комбинацијом више овде наведених узрока.

Ови несрећни случајеви могу имати за последицу смрт или трајну или привремену, потпуну или делимичну неподобност за рад осуђеника, и могу с тога томе осуђенику или његовој породици нанети већу или мању штету.

Многе су државе ово питање уредиле законодавним путем, а неке административном праксом; с тога, поред главног питања: да ли треба осуђеницима дати накнаду за несрећне случајеве, истиче се нарочито питање: да ли те накнаде треба да буду зајемчене и утврђене законски, или да се оне дају као милостиња, и на који начин треба све то уредити.

Конгрес је имао девет претходних извештаја и то од г.г. *Cheysson, Curti, von Engelberg, Louis, Fuld, Guido Bortolotto, Léon Barthès, A. — D. — H. Fockema Andreae, H. Pascaud* и *Emite Zürcher*. Сви су они били сложни у томе, да сви разлози правичности и хуманости налажу, да се на постављено питање одговори позитивно, и да га треба у главноме решити онако, како га је решило Немачко Право. Тако исто су били сложни и у томе, да се закони, који говоре о несрећним случајевима за време рада у опште, не могу потпуно применити на рад у казненим заводима; да обвеза државе није у свему онаква иста, каква је обвеза предузимача према његовим радницима; да према томе треба израдити нарочита правила. Али докле су сви били сложни у томе, да треба дати накнаде осуђеницима, који су жртва несрећних случајева за време рада, дотле су се знатно разишли у мишљењима односно тога, како треба формулисати принцип те накнаде. Једни хоће да осуђеници имају право на накнаду, које је огарантовано законом, док други хоће, да они накнаду примају више као милост од државе. Секција је после подуже дебате усвојила ове закључке:

1. *У несрећним случајевима, који се догоде за време рада у казненим заводима, треба давати накнаде осуђеницима или члановима њихових породица, који имају права на потпору, под условом да неподобност за рад постоји после пуштања у слободу;*

2. *У земљама, у којима постоји право на накнаду и корист слободног рада, треба закон о несрећним случајевима за време рада у казненим заводима да регулише — у нарочитим границама — право на накнаду осуђеника;*

3. *Право на накнаду је искључено, ако је осуђени проузроковао несрећни случај својевољно, или услед намерног непоштовања правилима, или каквом својом тежом кривицом.*

Накнада има строго карактер помагања, и утврђиваће се у границама максима и минима, који се одређују према тежини неподобности за рад.

4. *Слична наређења, само у ширем и либералнијем смислу, треба донети односно накнада, које се имају давати младим осуђеницима, затвореним у колонијама или заводима за поправку.*

И у седници целога конгреса повела се доста жива дебата поводом тога, да ли треба питање о накнади регулисати законом или административним путем, и г.г. *Didion, Brusa* и *Granier* бунили су се противу тога, да осуђени има апсолутно право на накнаду у несрећном случају, који му се догоди за време рада. У оваквом случају држава је увек помагала и накнађавала штету осуђеницима: зашто сад од овог накнађавања стварати законску дужност? Зар није опасно, веле они, и за дисциплину и за поправку осуђеника уносити у закон такву обавезу и нарочито у закон унети и количину накнаде? Они веле, да је много боље све то, па и количину накнаде, одређивати правилником, према околностима и уређењу сваког завода. Међутим други као г. г. *Grimanelli, Engelberg, Holzknecht, Durand* и *Engelen* били су противног мишљења, тврдећи, да накнада треба да буде заведена законом, а не простим правилником. Слободан раденик не треба ни у колико више да буде заштићен од осуђеника, а законским уређењем неће се реметити дисциплина, што најбоље показује аустријски закон.

По свршеној дебати усвојена је одлука секције скоро једногласно.

Четврто питање:

види код првог питања треће секције.

Пето питање:

По којим принципима би се могло допустити, да осуђеници раде пољопривредне послове у пољу, и на који начин би се

могли организовати такви послови као и други опште корисни радови на слободном ваздуху.

Трећи међународни конгрес за казнене заводе. који се одржао 1885 у Риму, бавио се овим питањем само узгредно, на захтев неколико својих чланова. Али је и ово једно тако важно питање, да га је требало изнети на расправљање као засебно из више разлога. Ако се узме у обзир, да се принцип индивидуализирања може извести само тако, ако се допусти, да се осуђеници, који су се раније занимали земљорадњом, виноградарством или којим другим послом у пољу, што је могуће више занимају сличним пословима; с обзиром даље и на то, да се туберкулоза, која у велико влада по казненим заводима, може сузбити само занимањем осуђеника на слободном ваздуху; и најзад ако се узме у обзир и то, да су многе земље почеле да воде рачуна о свему овоме и да допуштају осуђеницима и пољски рад, онда се јасно види, до је одиста ово питање достојно расправљања једног међународног конгреса.

Јасно је да из три разлога: физиолошког, моралног и економског не треба допустити, да осуђеници раде само у затвору; увек треба комбиновати рад у затвору са опште корисним радом ван завода, као што је нарочито прављење и одржавање комуникационих средстава. Пољски рад осуђеника показао се у извесним државама, нарочито у колонијама, као врло погодан и препоручује се за колонизирање у некултурним крајевима.

Важност овога питања види се и по томе, што је заинтересовало многе стручњаке и изазвало читаву масу извештаја. Осамнаест извештаја је било и то од г. г. *Etienne Flandin, Julęs Fekete de Nagyany, O. Kellerhats, A. Laguesse, Veillier, Jules Király, Dr. Curti, Siméon E. Baldwin, J. P. Vincensini, Albin Uhlyarik, Karl Hafner, Bernard Friédmann, B. Altramura, Robert H. Marr, Antoine Markovich, F. V. Hübin, Lotchinski* и г-ђа грофица *Eugénie Kapnist.*

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ПОЛИЦИЈСКА УРЕДБА

(НАСТАВАК)

§. 2.

„Како ови полицијски преступци не спадају у ред тежи преступака и злочинства, то ће полицијске преступнике, који су један или други од ње учинили, саме полицијске власти сходно правилима ове уредбе на одговор узимати и по слову полицијскога закона казнити".

Кад се већ није нашло разлога да се, одмах после појаве данашњег Казненог Законика, преради из основа Полицијска Уредба, и том приликом доведе с њим у сагласност и у формалном погледу, то се изрази: „*полицијски преступници*" и „*полицијски закон*" морају, не само у овом §-фу већ и у целој Уредби, а у циљу што јаснијег и бољег разумевања, заменити са изразима: *полицијски истуци* или само *истуци* и *Казнени Законик.*

§ 5.

„Како окружне вароши и она Београда стоје са својим примирителним судовима непосредно под вишим полицијским властима, које у месту постоје, то ће у свакој окружној вароши тамошњи окружни начелник, а у вароши Београду местна управа и ону полицијску власт, *која срески начелницима припада,* над полицијским кривцима управљавати".

§. 6.

„Сходно кругу своје власти примирителни суд и од сад ће преступнике, које он због веће њине кривице не може казнити, шиљати и предавати на даљи с њима поступак надлежном среском начелнику: но примирителни суд окружне вароши предаваће такове веће преступнике претпостављеном му у месту окружном начелнику, а онај вароши Београда местној управи (§ 4).

Сваки пак срески начелник како из учињеног испита над полицијским преступником види, да овога кривица превазилази круг припадајуће му власти, спровешће таквога преступника начелништву, где и од куд дејствује начелник полиције окружне".

§ 7.

„Окружно начелништво, као и Управа вароши Београда предаваће надлежном окружном суду на осуђење сваког преступника, који је кривицу учинио, која круг његове власти превазилази (§ 4. *в.*), или за коју полицијски казнителни законик казни не одређује, која дакле као тешко преступљење или као злочинство пред исти суд мора доћи."

Сви ови §§-фи говоре о надлежности општинских, среских и окружних полицијских власти за извиђање и пресуђење иступних дела.

Говорећи о законима о изменама и допунама Полицијске Уредбе од 17. јануара 1876. и од 24. јула 1877. год., видели смо, да је до ових закона постојала знатна разлика између поменутих власти у погледу извиђања и пресуђења иступних дела из III части Казненог Законика. Данас ове разлике нема, а за ислеђење и пресуђење преступа и злочина постоји Кривични Поступак, те с тога су и ови §§-фи без вредности.

§ 8.

„Примирителни судови као полицијска власт и Управа вароши Београда, дејствоваће и кад имају ислеђивати и решавати полицијска преступљења по правилима постојећих својих Устројенија."

Параграф овај има свог ослонца у разлици устројства Управе града Београда и општинских судова с једне, и окружних и среских власти с друге стране. Докле су дужности и делокруг рада последњих одређени данас Законом о уређењу округа и срезова, дотле Управа града Београда има своје специјално устројство — *Устројеније Управителства вароши Београда*— а у времену кад је издата Полицијска Уредба, постојало је и *Устројеније Општина,* које је доцније замењено *Законом о општинама.*

§ 9.

„Срески начелник може, а и у дужност му се то ставља, да не само онде, где обитава него и у свакој општини подручног му среза, у коју год дође, полицијске преступнике на испит узима и казни, *ако* **и** *онда тамо за његову власт има, па су од аримирителног суда већ спремни, да му се могу на иступак предати.*

Од ове дужности, да сиреч у општини среза, у коју је дошао, и полицијске преступнике испита и казни, може среског начелника одрешити само пречи правительствени посао, који никако одлагање не трпи, и потреба, да поради таквог истог посла одма, како онај ту сврши, даље отиће."

За правилно разумевање овог §-фа потребно је знати, да је његов текст, овакав како је исписан из најновијег издања Полицијске Уредбе, погрешно преписан из њеног првобитног издања. Читајући овај §, човек је принуђен да погађа смисао речи: „*ако* **и** *онда тамо за његову власт има.*" Исте ове речи у првобитном тексту гласе: „*ако* **ји** *онда тамо за његову власт има.*" У место да је **ји** замењено са **их,** оно је замењено само са **и,** и отуд је настала сва ова нејасност.

Наређења исписаног параграфа измењена су, у неколико, IV-им ставом § 4 а Полицијске Уредбе (измене и допуне од 1876. и 1877. год.), по коме је извиђање и пресуђење иступа по приватној тужби стављено, на првом месту, у дужност општинским властима.

§ 13.

„Окружни начелник свако полицијско дело, које у круг његове власти спада (§ 4 *в* и § 5) има ислеђивати и решити с двојицом од чланова свога начелништва (Устројење окружних начелничества, од 12. маја 1839.), који ће му у том помагати и своје мњење давати, којим ће се он онако исто ползовати, као и срески начелник с мњењем кметова или општинара по §-фу 10-ом.

Осим тога кад би год окружни начелник званично у своје окружије изашао и тамо, по потреби, какав правительствени посао, који обично срески начелник извршује, сам собом отправљао онда може он и у срезу оне, који би под његовом заповести и предузетом послу какву дужност извршивали па би онда што полицијски скривили, не само као окружни начелник, него и оном влашћу на одговор узети и казнити, која по овој уредби среском начелнику припада (§ 4 *б.*)".

Одредбе о надлежности окружног начелника у првом ставу овог §-фа без вредности су с обзиром на оно што смо већ казали о §§ 5. 6 и 7. Поред овога, § 4 *в* и не постоји у Полицијској Уредби, већ само § 4 под *а* и *б.*

Други став исписаног §-фа замењен је *Законом о уређењу округа и срезова.* По последњем ставу чл. 23 овог закона, окружни начелници кад путују службено

по округу, па би се према њима лично, или њиховом службеном раду, или у опште у њиховом присуству, учинило какво иступно дело из III части Казненог Законика, имају на лицу места власт извињања и кажњавања по ставу другом § 4 а Полицијске Уредбе.

§ 18.

„Попечитељство унутрашњих дела, под којим све земаљске полицијске власти нарочито по струци полицијској стоје, управљање и упућивати исте власти на поредак и законитост и у пословима тичућим се поступка с полицијским преступницима; по томе оно ће полицијске власти, кад у овим пословима погреше или скриве, надлежним начином и путем исправити и заслужној казни подвргавати.

Поред тога попечитељство унутрашњих дела мотриће и радити, да сваки, на коме је неправедна и противзакона полицијска пресуда извршена, добије од оне полицијске власти, која му је криво учинила, накнаду проузроковане му штете повређене му части и претрпљене казни.

О овој накнади доноси ће и то коначно решеније само попечитељство Внутрених Дјела, ако оно и казн собом над полицајним судијом изрече; и по томе има оно право накнаду ову умјерити, ако за претерану нађе. Гди се пак, погрејешивши полицајни судија за подобно своје противзаконо дјело по тачки 14. главе II. уредбе од 17. марта 1842. год. Н№ $\frac{\text{В№. 373.}}{\text{С. 264.}}$ [1]) под суд даје, ту и за ову накнаду има грађански суд пресуду изрећи.“

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

(НАСТАВАК)

Преко ових карата и преко одјавних листа, тако су узајамно скопчана сва одељења у целој Пруској па и Немачкој, да им је у свако доба могућно тачно пратити кретање појединих лица, ма колико они мењали места становања.

Лица, која се на време не пријаве, кажњавају се од 1—60 марака. Обично се казне од 1—10 марака. Оне се обично редом изричу. Казну изриче једно нарочито одељење (VI одељење) у полицији, које доноси пресуде за сва иступна дела. Једно достављено лице добије од полиције пресуду без претходног саслушања. Ако изјави, да са том пресудом није задовољно, полиција шаље акта суду, који врши ислеђење и доноси нову пресуду.

То су у главном послови, што их ово полицијско одељење има у погледу пријављивања становништва.

Још један, доста разгранат посао, врши одељење у томе, што води евиденцију судом кажњених лица. Свако такво лице, које је у Берлину учинило какво дело и од берлинских судова осуђено, и свако лице које је у Берлину рођено па ма где било осуђено — добије по један казнени регистарни лист, у који се опет по извесним правилима заводе казне.

Како је тај посао разгранат и велики, може се ценити из тога факта, што су ти казнени регистарни листови распоређени у 2000 фијока.

Целокупни персонал овога одељења износи сада 156 чиновника. У 1890. год. било је 104 а у 1900. години 138 чиновника. Шеф одељења је један полицијски саветник. Сви остали чиновници примају се у службу за то одељење, пошто испуне нарочите услове. Сваки кандидат мора, да је служио најмање 9 год. у сталном кадру; да никад у животу није кажњаван за бешчастећа дела; да је шест месеци био на бесплатној пракси, у неком оваком одељењу ради упознавања са радом, и да је после тога времена добио од шефа одељења оцену како је способан и за самосталан рад у тим пословима.

Ни један чиновник овог одељења не може бити одређен на рад у каквом другом полицијском одељењу, ако само није испунио услове, који се и за онај рад траже.

У одељењу има привремених чиновника, асистената и секретара. Са овим последњим чином њихова се каријера и завршава. После тога могу још само добити почасну титулу „канцеларијског саветника.“

И овим чиновницима као и жандармима (шуцманима) у квартовима, забрањено је под претњом најстрожије казне, да ради услуге приватним лицима издају адресе појединих лица.

Да би се у неколико могла боље увидети корист коју ово одељење даје полицији и другим властима изнећу неке статистичке податке о раду берлинске полиције, штампане у 1902. год.

У којој години	Тражење општине	Судско тражење	Тражење осталих власти	Тражење приватних људи	Тражење адресе за писма и телеграфе	Придолазак у општ
1891	64.686	59.747	27.443	41.398	211.341	2,365.596
1892	71.283	70.290	64.773	43.757	225.776	2,404.530
1893	76.004	65.004	84.235	46.604	219.037	2,531.640
1894	88.072	56.514	60.909	44.913	223.776	2,549.136
1895	77.193	56.992	65.397	43.898	223.798	2,558.293
1896	79.232	59.735	60.953	57.212	237.472	2,701.083
1897	89.299	66.415	48.916	67.878	247.564	2,778.224
1898	83.963	63.109	60.227	87.474	254.296	2,817.780
1899	84.792	72.526	83.806	92.040	253.083	2,857.511
1900	99.695	68.052	77.594	97.948	230.450	2,916.529

Уз ове бројеве нису стављена и усмена тражења што су за поједине адресе притицала а нису поменута ни тражења из скоро свих полицијских одељења, којих би било просечно сваког дана по 2100 питања. Са њима заједно укупан број питања био би у години дана од прилике на 3,500.000.

Приход за издавање приватних адреса, тако нешто је растао из године у годину; докле је у 1891. год. износио 14.859 марака — дотле је 1900. год. већ порастао на суму преко 50.000 марака.

У начину организације одељења за пријем становништва има веће или мање разлике, код разних вароши у Пруској, што све зависи од величине њихове и разних локалних потреба. У колико је која варош мања, у толико су и формалности

У години	пријавне листе	одјавне листе	пријавне листе	одјавне листе	Колико је писама са поште дошло ради означавања адресе?	Колико је таквих адреса пронађено?	Колико није пронађено?
	из Берлине		из предграђа				
1891	1,023.663	854.681	—	—	211.341	88.391	122.950
1892	992.569	835.965	—	—	225.776	93.111	132.665
1893	984.457	829.090	64.585	44.855	219.037	87.323	131.714
1894	994.180	839.601	77.109	50.699	223.776	83.703	146.073
1895	1,003.066	835.224	80.685	50.753	223.798	77.269	146.529
1896	1,047.802	880.129	90·545	60.035	237.472	76.490	160.982
1897	1,073.374	902.074	98.665	61.104	247.564	81.158	166.406
1898	1,091.619	876.332	103.268	70.318	254.296	82.971	171.325
1899	1,104.686	905.044	77.066	52.402	253.083	72.010	181.073
1900	1,150.001	949.348	53.715	39.433	230.450	66.213	164.237

Растење броја предатих листова долази отуда, што се број становника знатно умножава. По овој табели изгледа, као да је последњих година био далеко мањи резултат у проналажењу адреса поштанских писама. Та разлика у бројевима долази са тога узрока, што се од неколико година у одељењу узима, да су само оне адресе пронађене, кад дотично лице станује у вароши, а не и оне адресе, по којима се писма имају слати на друго место ради предаје, као што је пре било.

Око сређивања материјала простији. Да је тако видиће се из следећих излагања.

Одељење за пријаву становништва у Хановеранској полицији разликује се од берлинског у неким тачкама. Да не би понављали ствари, које су већ напред изложене, поменућемо само оне, које одступају од те једнакости.

[1]) Уредба ова изрично је укинута Законом о чиновницима грађанског реда од 24. марта 1861., а овај опет данашњим законом под истим именом.

У Хановеру је рок за пријављивање само три дана, а за оне који су ступили у болницу или који завод само 24 сата.

Дужност пријављивања код њих подједнако пада и на издаваоца стана и на кирајџију. Казна је до 30 марака због непријаве.

У кварту се пријавне листе заводе само у две књиге и то: у општи регистар по азбучном реду, и у квартовне књиге. Свака кућа има своју нарочиту квартовну књигу, тако: да има тих књига за сваку улицу толико, колико она има бројева.

Малих регистарних листова немају.

За свакога новопријављеног странца испуњује се у кварту по званичној дужности једна пријавна листа нарочитог формулара, која се за разлику од осталих зове *страначка листа*, и док се прва листа шаље у централно одељење за пријављивање, дотле се ова друга страначка листа шаље у нарочито полицијско (IV) централно одељење на распоред и употребу. У томе одељењу листе се распоређују по азбучном реду. Пре но што се у ред ставе заводе се оне у спискове поданства према разним државама. Поданици свију балканских држава заводе се у заједнички списак, са нарочитом рубриком поданства, одакле се види и којој држави које лице припада.

(наставиће се)

В. Лазаревић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај из чл. 172. закона о општинама.

Суд општине с..... изјавио је Државном Савету жалбу противу три решења окружног начелства, и то: од 20. новембра 1905. године Бр. 11885., и 21. новембра 1905. године Бр. 11903., и 23. новембра 1905. године Бр. 11961., којима су задржане од извршења извесне одлуке одбора општинског. Жалба је снабдевена са 5 динара таксе.

Како је ова жалба општинског суда снабдевена само са 5 динара таксе, а међутим она је изјављена противу три разна решења окружног начелства, то према пропису ТБр. 29. таксене тарифе није довољно таксирана, те је Државни Савет није ни узимао у поступак, него ју је изузетно од чл. 9. закона о таксама, а на основу чл. 172. закона о општинама, оставио у акта.

Одлука од 21. децембра 1905. године № 9062.

Случај неумесне примене чл. 158. закона о општинама.

Начелник среза н..... наредио је суду општине л.....чке, да изврши наплату 37 динара, од тамошњег свештеника, коју суму има да плати по извесној пресуди среске власти.

Та наредба није извршена у остављеном року, и срески начелник, понављајући је актом од 21. септембра 1905. год. наредио је, да се наплата изврши у року од 24 сата, и да му председник општине поднесе изјашњење за што то није по првој наредби учинио.

По тој наредби суд је саслушао свештеника, и овај изјавио: да казну неће да плати, јер је дело застарело.

О овоме је суд известио среску власт, молећи је, да за наплату осуде стави забрану на свештенички бир. У исто време председник општине бранио се, да по првој наредби није извршио наплату с тога, што је осуђени обећао, да ће новац сам донети, а ако не учини он ће то у року од два дана извршити.

Та је изјава од 5. октобра 1905. год. Али како ни до 10-ог истог месеца ово није учинио, срески начелник га је осудио на губитак 5-то дневне плате и да он плати 37 динара казне, на коју је свештеник осуђен.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 23. јануара 1906. године № 188. поништио је пресуду среске власти, налазећи да у овом случају ничим није утврђено постојање дела из чл. 158. закона о општинама. да би жалитељ могао бити кажњен губитком плате, а још мање осуђен и на накнаду ненаплаћене казне, јер за то полицијска власт није ни надлежна.

Један случај погрешне примене чл. 10. закона о таксама.

П. Н., срески начелник, окривљен је, што је противно чл. 10, закона о таксама, доносио решење по предметима, који нису били снабдевени прописном таксом.

Окривљени срески начелник бранио се, да је чиновник. одређен на рад по предметима те врсте, примао молбе и вршио потребна саслушања, а он верујући да је такса плаћена, само потписао решења. Даље је навео, да је утврђено, да је такса доиста била и плаћена, те по томе нема до њега никакве кривице.

Одбрана му није уважена, већ је осуђен на плаћање казнене таксе из чл. 10. закона о таксама. Као разлог, за осуду, наведено је: да је он, као старешина надлештва, с обзиром на чл. 5. закона о таксама, био дужан да се уверава, да ли је плаћена такса по свима оним предметима, по којима доноси решења.

Ову осуду одобрио је и Министар финансија решењем од 25. јануара 1905. године ПрБр. 1074., противу кога је осуђени изјавио жалбу Државном Савету.

Државни Савет нашао је, да решење Министрово не одговара закону, јер је овде погрешно примењен чл. 10. у вези чл. 5. закона о таксама, који предвиђа казну само за оне државне службенике, који би узимали у рад какво писмено, по коме нису наплатили таксу, што овде већ није случај.

То, што је жалитељ, као старешина надлештва, потписивао решења по предметима, на којима је радио одређени чиновник, који је наплаћену таксу по истима упропастио, дело је sui generis, које је предвиђено и казнимо по закону о чиновницима грађанског реда.

Ово посматрање саветско усвојио је и Министар финансија.

Одлука Државног Савета, од 2. децембра 1905. године № 8641.

Ствари закупца, унесене у закупно добро, служе закуподавцу као залога за кирију, и појављени сопственик дужан је да докаже прече право својине, без обзира на залогу закуподавца.

По решењу првостепеног суда за варош Београд од 7. маја 1904. године Бр. 13773., кварт теразијски за обезбеду дуга од кирије, за рачун Арсе И., овд. кафеџије, извршио је попис покретности Михаила П.... — Дужник Михаило, при попису, изјавио је да ствари, нађене у штампарији, нису његове, већ његове жене Василије, што је и она признала, изјављујући: да не дозвољава, да се њене стари узму у попис за дугове њеног мужа. За доказ о својини поднела је поравнање, закључено пред првостепеним трговачким судом 2. марта 1904. године № 4028., између њеног мужа Мијаила и Гавре Д..., штампара, на коме се поравнање налази и пренос Гаврин на њу, потврђен код кварта врачарског 20. марта 1904. године Бр. 3561.

Поверилац Арса није признао Василији прече право на пописане ствари, оснивајући своје право на § 686. грађанског закона.

Према оваквим њиховим изјавама, кварт је нашао, да је, и ако су ове ствари по ранијој забрани Петра Ј.... дате на чување Василији, ипак поверилац Арса, у јачем праву, пошто овај дуг проистиче од кирије а наплата је исте првенствена, и по § 686. грађанског закона ове ствари служе као залога повериоцу, — па је донео своје решење од 12. маја 1904 године Бр. 9118., да се исте ствари одузму од Василије и предаду на чување одређеном стараоцу.

Ово је решење, по жалби Василијиној, одобрила Управа града Београда решењем својим од 15. маја 1904. године Бр. 16692.. Ну, по жалби Василијиној, решење Управино поништио је Министар унутрашњих дела са разлога: што кварт. поред обзира на § 686. грађанског закона, није расправио и питање о јачем праву својине пописаних ствари.

Усвајајући примедбе Министрове, кварт је се поново упустио у расматрање овог предмета, па је нашао, да је поверилац Арса у јачем праву од појављеног господара Василије. С тога је, на основу § 466. грађанског поступка, решењем својим од 31. јула 1904. године № 9478. упутио Василију, да код надлежног суда поведе спор и овим своје јаче право на пописане ствари докаже.

Ово је решење, по жалби Василијиној, одобрила Управа града Београда решењем № 26427. 1904. год., а решење Управино одобрио Министар унутрашњих дела својим решењем од 31. августа 1904. године П№ 24409.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је ожалбено решење Министрово саобразно закону зато, што ствари,

унесене у закупно добро, по § 686. грађанског закона, служе закуподавцу као залога, и што је жалитељка решењем кварта упућена, да докаже пре све право на ствари без обзира на залогу закуподавца, — па је с тога одлуком својом од 21. децембра 1905. године Бр. 9034. одобрио решење Министрово. **М. В.**

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

27. пр. месеца ухваћен је у Београду овај **Александар Милојковић,** звани **„Санда баруџија“** професионални коцкар.

Он је тога дана у зору дошао смедеревским друмом и поред ђерма прошверцовао два пара пилића, не плативши трошаринску таксу.

Кад су га на тркалишту ухватили и привели кварту палилулском, он је изјавио да се зове **„Младен Вучићевић,“** да је родом из Калуђерице у ср. врачарском и да је дошао да прода два пара пилића. После је изјавио да у Калуђерици не живи, већ да је радио као надничар у Крагујевцу и Смедереву, а у Калуђерици је само купио пилиће, да их у Београду препрода.

Том приликом при њему је нађена и једна мушка кошуља, још мокра, коју је украо из нечијег дворишта при улазу у варош, где је сигурно била обешена ради сушења, а за коју је изјавио да ју је нашао у снегу.

Тек кад је спроведен у Управу града Београда на издржање досуђеног му затвора, познат је као коцкар, што је он дуже одрицао, док на послетку није признао то и сам.

И пилиће је по свој прилици негде у селу украо, те да с њима лакше уђе и прође у варош, нарочито на марвеној пијаци међу сточним трговцима са подебљим кесама, али му намера није испала за руком.

«Санда» је родом из Јагодине, где су му и сада родитељи и родбина. Стар је 20 година, потмуо и врло лукав.

У 1903. години био је од стране јагодинског првостепеног суда осуђен на 10 месеци затвора због крађе, а полицијски је више пута кажњаван.

Последње време вели да је провео по Бугарској: Софији, Пловдиву, Варни и другим местима.

Пошто његова слика раније није изношена у «Полицијском Гласнику,» то је сад објављујемо и скрећемо пажњу свима полицијским и општинским властима на његово кретање.

Нарочито треба извидети: да није где учинио какво кривично дело, јер је то врло вероватан разлог што крије своје име. Тако је он и раније једном приликом — када је био ухваћен у Књажевцу — казао лажно име као *«Милан Јанковић,»* те је на тај начин осујетио потерницу, која је за њим била на све стране послата.

Извештаје о њему треба слати Управи гр. Београда, где се налази на издржавању иступног затвора, с позивом на Бр. 2300.

ТРАЖЕ СЕ

Трајка Наумовића, зидара, и **Кају,** жену **Тоше Песаковића,** молера, окривљене због крађе, тражи кварт палилулски Управе града Београда. Пронађене ваља спровести поменутом кварту позивајући се на Бр. 892.

Магдалену Кибац, служавку тражи Управа града Београда, актом Бр. 2783. Она је стара 14 година, добро развијена, те изгледа да је старија, црномањаста, округла лица, има белегу између обрва. У случају проналаска ваља известити Управу града Београда, позивајући се на горњи њен акт.

Петра Мишића, из Брестова, тражи начелник среза пољаничког. Петар је пре 2 године отишао у печалбу по Србији, па се од тада никако није јавио да је жив. Он је стар 19 година, средњег раста, црномањаст, у лицу роав. Пронађенога ваља упутити начелнику ср. пољаничког с позивом на Бр. 305.

КО ЈЕ ОВО?

У Бихаћу, у Босни притворено је ово лице због разбојништва и преваре. Оно је изјавило да се зове «Јово Бошковић,» и да је син пок. Стеве Бошковића, из Ћуприје, и да је по занату столар.

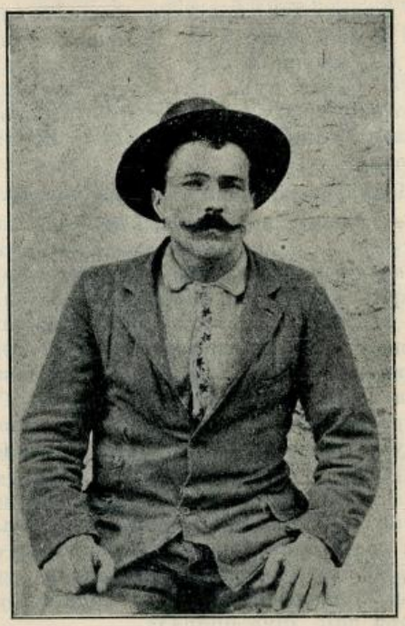

По извешћу, које је Управа гр. Београда добила од општине ћупријске, ово лице није отуд, те му је навод лажан.

С тога, а на молбу истражног судије у Бихаћу, износимо фотографију овог лица и позивамо све општинске и полицијске власти да јаве Управи града Београда шта знају о њему, а и приватна лица моле се да то истоураде. УБр. 3393.

ПОТЕРЕ

Драгутин Миловановић, келнер, извршио је крађу одела у Шапцу, па је некуда побегао. Он је родом из Ужица, стар 23 год., црномањаст, обичног раста. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Драгутином живо трагају и у случају проналаска стражарно га упуте начелству округа подринског с позивом на Бр. 19691 од пр. год.

Милутин Н., звани **„Врља“,** извршио је опасну крађу у Крушевцу, па је побегао. Он је стар 17 година, висок, без особених знакова. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцем живо трагају и у случају проналаска стражарно га упуте начелнику округа крушевачког с позивом на депешу Бр. 1003.

Нисбет — Хуго — Роланд — Сикстен, трговачки агент из Штокхолма, стар 30 год., повисок, дежмекаст, плав, лица округла, проневерио је 99239 круна и побегао. На случај проналаска треба га притворити и о томе одмах известити Управу града Београда.

Јован Радосављевић, Циганин, коритар, родом из Наупара, извршио је превару у Ћићевцу, па је побегао. Начелник среза рамског, депешом Бр. 970 моли за најживље тражење одбеглога варалице.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 7. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 12. ФЕБРУАРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Руковиси се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Јеврем Шишмановић, благајник Министарства унутрашњих дела, на основу §. 70 закона о чиновницима грађанског реда, стави у пензију која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31 децембра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела а на основу § 6. закона о местима у Србији решено је:

да се место Доњи-Катун, заселак села Катуна, општине катунске, по изјављеној жељи његових становника, прогласи за село, под именом Доњи-Катун, с тим, да и даље остане у саставу исте општине.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. јануара 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 21. децембра 1905. год. Бр. 9052, донето на основу тач. 9. члана 144. Устава, које гласи:

„да се Тодор Петковић, учитељ из Ратковића, родом из Скадра у Старој Србији и турски поданик, по молби својој прими у српско поданство заједно са својом женом Зорком и малолетном ћерком Олгом, изузетно од § 44. грађанског закона, као досадањи српски заштићеник“.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. јануара 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрена су решења Државног Савета, од 3. јануара 1906. год. Бр. 9194 и Бр. 9195, донета на основу тач. 9. члана 144. Устава земаљског, која гласе:

„да се Александар А. Зикопулос, из Ниша, родом из села Папино, у Епиру, у Турској и поданик исте државе, по молби својој прими у српско поданство, изузетно од §. 44. грађанског закона“, и

да „се Ђорђе А. Зикопулос, апотекар из Ниша, родом из села Папино, у Епиру, у Турској и поданик исте државе, по молби својој прими у српско поданство, изузетно од §. 44. грађанског закона“.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. јануара 1906. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу децембру 1905. год.

Према званичним подацима полицијских власти, у току месеца децембра прошле год. било је у Србији:

1.	**Убистава**	**31**
2.	**Детоубистава**	**2**
3.	**Нехотичних убистава**	**1**
4	**Покушаја убистава**	**29**
5	**Разбојништава**	**5**
6.	**Злонамерних поништаја туђих ствари**	**13**
7.	**Паљевина**	**64**
8.	**Опасних крађа**	**247**
9.	**Тешких телесних повреда**	**12**

Од изложених дела пронађено је: убистава **25**, детоубистава **2**, нехотичних убистава **1**, покушаја убистава **29**, разбојништава **4**, злонамерних поништаја туђих ствари **2**, паљевина **3**, опасних крађа **55** и тешких телесних повреда **12**.

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (18), затим помоћу *тупог оруђа* (6), помоћу *ватреног* (5) и *задављивањем* (2).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* за 12 случајева, у *освети* за 9, у *користољубљу* за 3, у *нужној одбрани* за 1 и у *вршењу дужности* за 1 случај. За осталих 5 случајева узроци су непознати.

Посматрана према местима на којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу јабланичком **2** (1 непронађено), у срезу лесковачком **2**, у срезу расинском **2** (1 непронађено), у срезу подунавском **2** (1 непронађено), у срезу зајечарском **2**, у срезу косаничком **2** (оба непронађена) и по **1** у срезовима: врачарском, космајском, колубарском округа београдског, посавском округа београдског, тамнавском, пчињском (непронађено), крагујевачком, ражањском, копаоничком, параћинском, пожаревачком, рамском, хомољском, звишком, моравском округа пожаревачког, љубићском, таковском, тимочком и у Београду.

Детоубиства су извршена у срезовима: хомољском и заглавском.

Нехотично убиство извршено је у Београду.

Покушаја убистава било је: у срезу мачванском **3**, у срезу гружанском **2**, у срезу грочанском **2**, у срезу ражањском **2**, у срезу расинском **2**, у срезу јасеничком округа смедеревског **2**, у срезу зајечарском **2** и по **1** у срезовима: посавском округа београдског, колубарском окр. београдског, пољаничком, јасеничком округа крагујевачког, трстеничком, јадранском, рамском, голубачком, љубићском, тимочком, прокупачком, ариљском, драгачевском и у Београду.

Од ових дела њих 16 извршена су у *међусобној свађи*, 8 у *освети*, 2 из *користољубља*, 1 из *љубоморе* и 2 из *непознатих узрока*.

Разбојништва су извршена по **1** у срезовима: гружанском, лепеничком, качерском, орашком (непронађено) и пожешком.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу мачванском **3**, у срезу жупском **2**, у срезу љубићском **2** (1 пронађен), у срезу заглавском **2**, и по **1** у

срезовима: лепеничком (пронађен), кључком, расинском и темнићском.

Вредност уништених ствари износи око **1100** динара.

Паљевине су извршене: у срезу кључком **7**, у срезу подунавском **6**, у срезу крајинском **3**, у срезу расинском **3**, у срезу пожаревачком **3**, у срезу колубарском округа београдског **2**, у срезу јабланичком **2**, у срезу левачком **2**, у срезу параћинском **2**, у срезу сврљишком **2** (1 пронађена), у срезу хомољском **2**, у срезу моравском округа пожаревачког **2**, у срезу јасеничком округа смедеревског **2** (1 пронађена), у срезу орашком **2**, у срезу заглавском **2**, и по **1** у срезовима: посавском округа београдског, грочанском, врачарском, ваљевском, масуричком, лепеничком, неготинском, брзопаланачком, поречком, трстеничком, беличком, посаво-тамнавском, поцерском, звишком (пронађена), зајечарском, прокупачком, и у варошима: Пироту, Шапцу и Београду.

Вредност ових паљевина износи око **26.000** динара.

Опасне крађе извршене су: у срезу неготинском **17**, у срезу лепеничком **11**, у срезу љубићском **10** (5 пронађених), у срезу јасеничком округа смедеревског **10** (3 пронађене), у срезу млавском **9** (1 пронађена), у срезу бољевачком **9**, у срезу кључком **8**, у срезу заглавском **8** (2 пронађене), у срезу параћинском **6** (2 пронађене), у срезу ресавском **6**, у срезу лужничком **6**, у срезу пожаревачком **6**, у срезу хомољском **6**, у срезу орашком **6**, у Београду **6** (4 пронађене), у срезу мачванском **5** (све пронађене), у срезу гружанском **4** (3 пронађене), у Крушевцу **4** (1 пронађена), у срезу беличком **4** (2 пронађене), у срезу деспотовачком **4**, у Пожаревцу **4**, у срезу голубачком **4**, у срезу звишком **4** (2 пронађене), у срезу качерском **4** (1 пронађена), у срезу зајечарском **4**, у срезу пожешком **4** (1 пронађена), у срезу трнавском **4** (све пронађене), у срезу грочанском **3**, у срезу колубарском округа београдског **3** (1 пронађена), у срезу тамнавском **3** (1 пронађена), у срезу пољаничком **3** (2 пронађене), у срезу темнићском **3** (1 пронађена), у срезу рађевском **3**, у срезу подунавском **3**, у срезу прокупачком **3**, у срезу космајском **2** (обе пронађене), у срезу врачарском **2**, у срезу ваљевском **2** (1 пронађена),у срезу крагујевачком **2**, у срезу поречком **2**, у срезу брзопаланачком **2** (1 пронађена), у срезу крајинском **2**, у Неготину **2**, у срезу жупском **2** (1 пронађена), у Нишу **2**, у срезу бањском **2**, у срезу алексиначком **2** (1 пронађена), у срезу нишавском **2** (1 пронађена), у срезу посаво-тамнавском **2**, у срезу златиборском **2** и у срезу црногорском **2**. По **1** **пронађена** у срезовима: посавском окр. београдског, јадранском, моравском окр. пожаревачког, рачанском, и у варошима: Ћуприји, Пироту, Шапцу и Смедереву. По **1** **непронађена** у срезовима: пчињском, копаоничком, расинском, левачком, нишком, сврљишком, добричком, моравичком, драгачевском и у вароши Ужицу.

Вредност свих ових крађа износи око **31.000** динара.

Поред изложеног у току месеца децембра извршено је у Србији још и **7** **самоубистава,** и то по **1** у срезовима: власотиначком, рађевском, хомољском, бољевачком, пожешком, жичком и у вароши Пожаревцу.

Самоубиства ова извршена су: *ватреним оружјем* 2, *дављењем* 2, *клањем* 1, *тровањем* 1 и *вешањем* 1.

Узроци њиховом извршењу леже: у *душевном растројству* за 2 случаја, у *страху од казне* за 1 случај и у *материјалним неприликама* за 1 случај. За остала 3 случаја узроци су непознати.

Један **покушај самоубиства** извршен је у Зајечару тровањем из частољубља.

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Злонамерни поништаји туђих ствари	Паљевине	Опасне крађе	Тешке телесне повреде	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	4	—	—	4	—	—	—	5	11	3	—	—
2	« ваљевски	1	—	—	—	—	—	—	1	5	1	—	—
3	« врањски	5	—	—	1	—	—	—	3	4	—	1	—
4	« крагујевачки	1	—	—	3	2	—	1	1	17	—	—	—
5	« крајински	—	—	—	—	—	—	1	13	33	1	—	—
6	« крушевачки	4	—	—	5	—	—	3	4	8	1	—	—
7	« моравски	1	—	—	—	—	—	1	5	25	1	—	—
8	« нишки	—	—	—	—	—	—	—	2	8	—	—	—
9	« пиротски	—	—	—	—	—	—	—	1	9	1	—	—
10	« подрински	—	—	—	4	—	—	3	3	12	2	1	—
11	« пожаревачки	5	1	—	2	—	—	—	8	34	1	2	—
12	« руднички	2	—	—	1	1	—	2	—	14	1	—	—
13	« смедеревски	2	—	—	2	1	—	—	10	20	—	—	—
14	« тимочки	3	1	—	3	—	—	2	6	21	—	1	1
15	« топлички	2	—	—	1	—	—	—	1	4	—	—	—
16	« ужички	—	—	—	1	1	—	—	—	10	—	1	—
17	« чачански	—	—	—	1	—	—	—	—	6	—	1	—
18	Управа града Београда	1	—	1	1	—	—	—	1	6	—	—	—
	Свега:	31	2	1	29	5	—	13	64	247	12	7	1

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 3. фебруара 1906. год. АБр. 146 у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ТАЈНА ПОЛИЦИЈА
(из Тасиног Дневника)

(НАСТАВАК)

8.

После француске револуције тајна полиција јавља се у новом, модернијем духу.

До душе било је и после ружних појава на штету слободнијих људи, али већ не више онако и у оноликој мери...

Наполеон је умео да буде не само добар војник, него и добар државник; знао је да нађе и изабере људе вичне пословима.

Познат је његов министар полиције — *Фуше.*

Негда учитељ и поп, од природе веома лукав и бистар — Фуше је био и остаје узор полицајаца.

По својој природи хладан, а уз то циник — Фуше се је, тако рећи, играо државним пословима, имајући у своме раду увек и среће и успеха.

Познавајући га као вешта и смела — о њега су се подједнако отимали и Наполеон и Бурбони.

Наполеон га је два пута пуштао од себе и, не могући наћи му замену, опет га узимао.....

Фуше је отворио праву школу за — тајну полицију. И није жалио пара само да све сазна...

Он је у вече знао све, шта се тога дана говорило у Паризу...

Својим тачним извештајима више пута зачуђавао је свога цара... И када му је једном Наполеон, хтејући се нашалити, добацио: како он баш не зна све — Фуше му је рекао:

— Што год се десило ноћас у Паризу ја морам знати...

— Не баш све — настави цар...

— Све... све... Величанство...

Хе... баш...

— Јест... знам.. знам и то, да је ноћас један официр у униформи гардијског

капетана изашао на она мала, крајња врата из Башега Двора.....

— Ко је био то? — упита зачуђено цар.....

— Ваше Величанство — одговори са осмејком Фуше..... Ишло је кришом госпођи Р...

— Ћути Фуше... Ти си прави волшебник... Ти правиш чуда од твоје полиције...

— Увек у служби Вашем Величанству..

Фуше је, дакле, пазио на свакога, почев озго од цара, па доле до просјака. Разуме се, цара су његови агенти пратили, да му се што не деси, а оне све друге по Паризу мотрили су, да што мимо реда и закона не чине...

9.

Фуше је увео после у полицију и даме...

Основао је женске клубове за поверљиве циљеве. Изабрав туна само лепо женскиње, које је имало и драži и духа — намамљивао је у то друштво отменији мушки свет, да се ту проведе, а, разуме се, и — избрбља... Вели се у једним мемоарима: да је, то на овај клуб, то на путовање и дијурне агената, само за *једанаест* месеци, у једној години, утрошено — 5,400.000 франака!!...

Фушеов агенат, *Аделаида Солнцјерова*, жена лепа и духовита, путовала је по Европи, и, под именом удовице госпође *Бригете*, настањивала се час на овом, час на оном крају... Свуда, где је стигла по датом јој плану, скупљала је друштва, прибирајући око себе: дипломате, министре и друге важније политичке људе... Од њих је сазнавала и мамила све што јој је требало, па је то јављала у Париз.

Опет у самом Паризу Фуше је умео да увуче себи у службу све: и кафеџију и занацију, и возача и носача, и адвоката и попа, и т. д.

Више пута дрзак је био, да са својим људима прави досетке и да се игра шале.

Тако се прича, да је једнога дана Фуше поднео рапорт Наполеону: како у престоници овлађује слободнија струја, како се о њему, Наполеону, много говори у Паризу, како га често узимљу у дискусију, да му замерају ово или оно, и т. д.

— Ја не желим, — одговорио је јетко Наполеон, да се о мени толика брига води, не волим да народ толико моје ствари претреса, да ме критикује...

— Молим...

— Очекујем од вас, драги мој Фуше, да то спречите, да нађете начина, да се пажња публике окрене на другу страну... А?...

— Разумем...

— Ви сте вешти... А?...

— Гледаћу.... Имам већ једну мисао...

— Какву?

— Видећете... Учинићу да се деси нешто страшно... ужасно... Што скоро није било... Неколико месеци само ће се о том говорити...

— Ха... Ха... — подвикну гласно Наполеон... А шта то?

— Молим... То је моја тајна.

— Добро... добро, Фуше... Знам... вештак сте за све...

— — — — — — — — — — — — —

И заиста, после једно десетак дана, деси се у вароши страховито злочинство, какво се никад не памти... Узбуни се цео Париз...

Ствар је била у овоме.

Пре неколико дана у улицу Св. Бернхарда доселио се некакав Грк, Колотерос, за кога се говорило да је милионар. Најмио је велики стан. Собом је довео многу послугу. И одмах је почео богато живети, друштво скупљати, забаве давати и т. д.

Једног јутра, рано, пролазећа публика примети, пред станом Грковим, убијена човека, сва у крви, без главе... Околни суседи по одељу познаду у убијеноме веселог портира милијунаревог... На глас о томе скупи се силан свет.... Мало после дође и полиција... Попну се у стан Грков, када, горе на степеницама, нађу још две лешине... По одељу познаду осталу послугу... Полиција са људима уђе у собе милионарове. У спаваћој соби на кревету нађу Грка где лежи, заклана, без главе, свог у крви... Ужасан злочин. Крв попрскала по кревету, по собама, ходнику, по целом стану... Столови и ормани обијени... Слика почињених злочина беше доиста страховита...

На два сахата после овога пукао је глас по целој вароши. За мало, па се цео Париз слеже у Бернхардову улицу... Свет почне гунђати и тражити, да се злочинци похватају...

Полиција се дала на посао. Отворила најживљу истрагу. Лете наредбе, расписи; описују се злочинци како изгледају, обећавају се награде.....

У подне дође и сам Фуше на место злочина. Он беше узбуђен, озбиљан и строг, издаде и сам неколико заповести, да би се истрага убрзала...

У вече донесоше новине целу слику догађаја, описујући злочин страховитим бојама... По пијацама, каванама, кућама и у фамилијама, ништа се друго није говорило, него само о овоме догађају... У свет уђе као нека паника и страх...

— — — — — — — — — — — — —

После неколико дана Фуше је био опет на рапорту код Наполеона...

— Ама шта је са тим злочинима — отпоче овај... У мојој околини, по двору, само се о томе говори...

— Ужасан догађај. Све нас је пренеразио — прихвати Фуше, гледајући лукаво, испод очију...

— Шта је са истрагом?...

— Моји људи раде непрестано. Истрага се живо води...

— До сада ништа?...

— Бога ми ништа...

— Свет је узбуђен...

— Само о томе говори. Још иду на место злочина, те се уверавају, загледају, препиру се, нагађају...

— Интересовање опште...

— Цео је Париз само овим догађајем забављен... О Вама данас нико ништа не говори, — додаде Фуше осмејкујући се...

— Ха... Ха... — насмеја се Наполеон... Да то не буде какав твој посао, мој Фуше?...

— Ја сам Вам обећао — насмеја се Фуше, да се о Вама неће дуго говорити... Париз сад има чим да се забавља, а поред тога окануо је се слободоумних прохтева...

— — — — — — — — — — — — —

И Фуше онда исприча свој план. Узео је неколико својих агената. Поделио им улоге и обучио их, шта ко од њих има да ради... Један је играо улогу оног богатог Грка, о коме је већ намерно пуштен глас да је милионар из Атине, а остале агенте увео је у послугу... У Бернхардовој улици најмљен је стан. И тамо су се агенти, бајаги као странци, доселили...

Фуше их је тамо држао, колико му је требало, па онда их једне ноћи крене. Пре тога из болнице покупи лешине од умрлих болесника. Пренесе их у Берхардову улицу. Агенте свуче, а лешинама навуче њихово одело... Да их лица не би издала, свима лешинама поодсеца главе... Па их онда понамешта, како су нађена... Вештачки справљену крв проспе по кревету, собама, ходнику, онако како смо то напред споменули.

Наравно, све је то извршено са агентима тајно, вешто, да нико из публике не опази и не сазна. (наставиће се)

ОДГОВОРНОСТ ГОСТИОНИЧАРА ПРЕМА ПУТНИЦИМА

због претрпљене штете у гостионици на унесеним стварима.

(СВРШЕТАК) (4)

6. У досадашњем разлагању истицано је непрестано да гостионичар одговара путницима за предате му ствари. На реду је сада да се из ближе позабавимо питањем: ко се сматра за „гостионичара“. Наш грађански законик на ово питање не даје одговора; он само у §§ 580. и 812. побраја да за путникове ствари одговарају „крчмари“, „гостионичари“ („ханџије“). Према томе наш законик разликује две професије, које се баве угошћењем путника и посетилаца — „крчмаре“ и „гостионичаре“ („ханџије“). Објашњење пак ко је „крчмар“ а ко „гостионичар“ наћи ћемо у уредби о механама од 31. марта 1861 год. и у додатку к тој уредби од 25. V. 1864 год. Тако по §. 1. уредбе о механама: „Сва јавна места, у којима се крчми пиће или даје и рана с пићем, или се поред ране и пића даје путницима и другим посетитељима *и обиталиште за време њиног пребивања* у том месту, спадају у ред меана.[21]) А по § 1.

[21]) Према овоме и београдски модерни хотели: „Гранд Хотел“, „Париз“, „Империјал“ и други долазе по смислу уредбе у „механе“, и за ових важе прописи ове уредбе. Са свим је разумљиво да у уредби о механама, с погледом на време кад је постала, има прописа, који не одговарају потребама садашњега разгранатога саобраћаја, а с друге стране пак да има празнина, које се нису тако тешко осећале од путника и гостионичара у времену издавања уредбе, али које у толико теже падају у наше доба. С тога је преко потребно да се с погледом на модерни саобраћај светски, у коме и Србија тако живо учествује, изда нова уредба о гостионицама.

додатка к уредби о механама: »Кафане су зграде, где се јавно крчми кафа и свако јело и пиће«. По § 6. истог додатка: »Кафане *не могу служити за преноћиште путника*, нити за упражњавање какве друге радње«. Према овоме »гостионичар«, о коме је реч у §§ 580 и 812. грађ. зак., јесте оно лице, које се, по уредби о механама, за механцију сматра, дакле које прима за награду госте на преноћиште или краће или дуже становање, а »крчмар« оно, које се по додатку к уредби о механама за кафецију сматра, које дакле само јавно крчми кафу и свако јело и пиће. И по схватању саобраћаја гостионичар је онај, који прима у гостионици госте на преноћиште, а кафецијa онај, који само крчми пиће, и према томе изразима »гостионичар« и »механција«, означује се једно исто лице, а такође и изразима »крчмар« и »кафецијa.« Сем ових израза у животу се употребљавају од новијега времена називи »хотелијер« за гостионичара и »ресторатер« за кафецију. Израз »ханција«, који се у § 580. налази у загради иза речи »гостионичари«, јесте само други назив за гостионичара, али у животу није више у употреби, од како је Турака нестало из Србије.

Као што се §§ 580 и 812. грађанског законика види, наш законодавац, у супротности према своме изворнику — аустр. грађ. законику и француском и немачком законику,[22] прописује да за путникове ствари одговара не само гостионичар већ и крчмар (кафецијa). Али при овоме ваља имати на уму, да законодавац прописује ову одговорност гостионичара и крчмара према *путницима*, а не и према гостима, који, не будући путници, свраћају да штогод попију или поједу у гостионици или крчми. Крчмар дакле по нашем законику одговара онако, како смо у току ове расправе видели да гостионичар одговара, само онда, ако је он у исто време и крчмар и гостионичар, а по § 6 уредбе о механама то му се може допустити. За његову одговорност према путницима за њихове ствари без значаја је, да ли он гостионичарску радњу обавља поред кафецијске (крчмарске) и ако на то нема права; то само може имати за њ штетних последица[22а]), ако на то не би имао допуштење од полицијске власти.[23])

7. Прописујући да гостионичар одговара госту и за ону штету на стварима, која би без његове — гостионичареве — кривице наступила, немачки је законодавац сматрао за потребно, да ради заштите гостионичара од шиканирања гостију донесе у § 703. ово наређење: »Потраживање гостово, које му на основу §§ 701. и 702. припада, гаси се, ако гост, пошто је о губитку или оштећењу ствари дознао, то неодложно не достави гостионичару«. Да би дакле сачувао своје потраживање према гостионичару ради накнаде штете, мора гост одмах, чим му буде могућно, доставити своје оштећење у стварима гостионичару. Таког прописа нема ни у аустријском ни у нашем грађанском законику, ма да би de lege ferenda требало, да се такав пропис унесе у законик. Јер те ствари треба што је могуће брже расправљати, а не да гостионичар живи у неизвесности и да се боји, да га неће већ отпутовали путници потрзати на одговор за штету, која се давно већ десила, и чијег правог учиниоци он сада не може тако лако пронаћи, као што је могао да му је гост одмах, чим је за штету сазнао, о њој јавио. По нашем грађанском законику (§ 939) право путниково, да тражи од гостионичара накнаду штете због повреде или нестанка предатих ствари, застарева тек за три године од дана, кад је путнику штета била позната. Протекне ли три године од дана, када је пуник са стварима изишао из гостионице, па он подигне тужбу за накнаду штете, онда, на приговор гостионичарев да је право путниково застарело. овај мора доказати, да му штета није одмах, чим је отпутовао, била позната, већ доцније тако, да од момента кад је за штету сазнао па до подизања тужбе за накнаду није још протекло три године. Како је пак у ствари то врло тешко доказати. то онда фактички застарелост путникове тужбе за накнаду почиње тећи у огромној већини случајева од дана кад је путник са стварима отпутовао из гостионице.[24])

8. На завршетку ових излагања да наведем један пропис из старога српскога законодавства, из кога ће се видети, колико су се стари српски владари трудили око безбедности путничког саобраћаја, и како су, ради постизавања тога циља, сматрали за потребно да пропишу строгу одговорност гостионичара за предате им путникове ствари. Тако у члану 125. Душанова законика (издање Новаковићево од 1898 године) наређује се: »Градовом да нест приселице, разве који иде жупљанин, да ходи к стањанину, или мал или велик, да му преда коњ и стан вас, да га сабљуде стањанин са всем. И када си поједе он-зи гост, да му преда стањанин все што му буде пријел; ако ли му буде што погинуло, все да му плати.«[25]) На сваки начин да је овај пропис, тако користан по безбедност саобраћаја, постојао и у српској држави пре Душана, јер су се сви стари српски владаоци немањићског доба свесрдно бринули, да олакшају и обезбеде трговачки саобраћај у својој држави, а нарочито са Дубровником. Да је пак овај законски пропис постојао у држави српској и после Душана, о томе имамо и писмена доказа. Новаковић у своме издању Душанова законика, стр. 222, вели о томе ово: ».... Али има један запис дубровачкога суђења из 1405. године, који потврђује да је *стан* — гостионица, *стањанин* — гостионичар, и да се овај члан законика и тада у српској држави тачно вршио. По томе запису трговци су дошли 1405. године у Вучитрн из Приштине, предали су стањанину своје коње и ствари, он је ствари примио и под својим кључем у собу оставио. Због тога,

---

[22]) Аустријски грађански законик у §§ 970. и 1316. говори да «Wirthe haften», (гостионичари одговарају), немачки грађан. закон. у §§ 701—704 вели да «Gastwirth[e]» (гостионичар) одговара, у француском Code civil у art. 1952 наређује се «les aubergistes ou hôteliers sont responsables» (механције или хотелијери одговорни су...»).

[22]а) По § 22 уредбе о механама казни се новчано од 5—20 талира онај, ко без одобрења полиц. власти упражњава механску радњу, а у повторном случају и затвором од 3—15 дана.

[23]) Што де тиче одговорности гостионичара и кафеције за ствари оних лица, која нису код њих одсела на становање, већ као обични посетиоци долазе у локале, да што год поједу или попију, ваља ово разликовати: а) Ко сврати у гостионицу или кафану, па своје ствари (на пр. горњи капут, шешир, штап) *сам остави* на за то одређено место, тај у погледу чувања тих ствари не закључује никакав уговор са кафецијом. Према томе он сам има да пази на своје ствари, и ако му буду нестале или оштећење, сам сноси штету. Тек кад би посетилац успео доказати, да је кривицом кафецијином штета проузроковања, могао би тражити од њега накнаду штете (§ 800 и 819 грађ. зак. и § 1296 грађ. зак. аустр., који није унесен у наш законик, «у сумњи важи претпоставка да је нека штета без кривице кога другога наступила»). Ако је пак посетиоцу кривицом послуге кафецијине ствар оштећена (на пр. просуто јело или пиће по оделу и т. сл.) или нестала (на пр. келнер украде) онда је у првоме реду послуга (келнер, келнерица, портир) за накнаду штете одговорна — јер кафецијa није дужан за туђа дела одговарати према посетиоцу, са којим у погледу чувања ствари није ступио ни у какав уговорни однос — § 810. тачка 1. Али ако би посетилац доказао да је келнер, који му је својом кривицом (злом намером или небрежењем) на стварима штету проузроковао, познат као скитница, неваљалац или злочинац или да нема никакве исправе о себи и своме владању, онда он може тражити накнаду штете и од газде његовог — § 810. тач. 2. грађ. зак. б) *Преда ли посетилац кафане своје ствари келнеру*, да их овај на одређено место остави, онда је тиме закључен уговор о чувању те ствари (§ 569) и то између посетиоца и кафеције, јер келнер се сматра као пуномоћник његов за послове који у круг кафецијског посла у локалу, где келнер послужује, спадају — § 620. грађ. зак. По том уговору о чувању кафецијa одговара посетиоцу за сваки квар или штету на предатој ствари, и тек кад би кафецијa доказао да се штета случајно догодила, а не кривицом његовом нити послуге његове, могао би се ослободити одговорности — §§ 675. и 814, грађ. зак. Види и § 1298 ауст. грађ. зак.: «Ко тврди, да је своје кривице спречен да испуни своју уговорну или законску дужност, тај то мора доказати».

[24]) Немачки грађански законик садржи и ово корисно наређење по гостионичаре: § 704. За обезбеду својих тражбина за стан и за остала давања, дата госту ради задовољења његових потреба, рачунајући у то и готов новац, издат за госта, гостионичар има заложно право на унесеним стварима гостовим. «Прописи, који важе за заложно право даваоца под кирију (на стварима кирајџиним), а који су садржани у § 559. тачка 3. и у §§ 560—563., налазе одговарајућу примену» (и на заложно право гостионичарево на унесеним гостовим стварима). Ни у нашем ни у аустријском грађанском законику нема о овоме изричне спомена. Ипак пропис § 686. грађан. законика важи и за гостионичара, јер и он се према госту, коме је дао собу за становање, налази у положају даваоца под кирију. Према томе и по нашем грађанском законику има се узети, да гостове ствари служе гостионичару као законска залога за обезбеду његових потраживања према госту односно учињеног трошка у гостионици. У осталом ја се задовољавам само овом напоменом, пошто питање о заложном праву гостионичара не улази у обим ове расправе, којој је задатак да изложи само одговорност гостионичареву према путнику због унесених ствари, а не и потраживања гостионичарева према путнику. Кога пак буде интересовало питање о законском заложном праву даваоца под кирију (а према томе и гостионичара), томе скрећем пажњу на моју расправу «О законском заложном праву даваоца под кирију и закуп» у «Браничу» за 1903. год., свеске за мај, јуни и јули.

[25]) По преводу Новаковићевом данашњим језиком тај би члан гласио овако: «Градови нису дужни подносити станарину, с тога ко иде из околине, да иде ка гостионичару, био мали или велики, и да му преда коња и све што има, што ће гостионичар потпуно сачувати. А кад се гост крене натраг, гостионичар је дужан да му преда све што је примио; ако ли му буде што недостало, све да му плати».

што се нешто изгубило ради изненадног доласка једног Турчина, било је саслушавање и суђење, и отуда знамо за ову прекрасну потврду и објашњење члана 125. из самог живота".

Д-р Драг. Аранђеловић.

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

(НАСТАВАК)

Г. *Vambéry* је резимирао све извештаје и предложио секцији закључке, који су, после кратког разговора, усвојени. Исто је усвојила и седница целога конгреса. Према томе конгрес је усвојио следећу одлуку:

I. *Радом на слободном ваздуху може се занимати сваки осуђени, чија је казна већа од једне, а мања од десет година, и који је од своје казне издржао најмање шест месеци у ћелији.*

II. *Моћи ће се употребити на обрађивање поља, винограда и башта они: 1. који су се земљорадњом бавили пре своје осуде и који су се од тада добро владали; 2. они, који су пре осуде били скитнице, просјаци, ијанице, бесосличари, ако се из њиховог доцнијег владања може надати, да ће се поправити; 3. осуђеници слабе конституције и они који имају коју илуђну болест.*

III. *За ове радове треба купити или узети под закуп земљиште, које ће се налазити што је могуће ближе казненог завода.*

IV. *Продукти ових радова служиће на првом месту за потрошњу у казненом заводу.*

V. *Који ће се пољски посао дати осуђеницима, одређиваће се, што је могуће више, према томе, како са појединцима треба поступати.*

VI. *У случају рђавог владања, осуђени ће издржавати казне у заводу, где ће бити враћен дисциплинским путем за оно време, за које то буде потребно.*

VII. *Употребиће се за друге радове на слободном ваздуху (побољшавање земљишта, исушивање, прављење путова и канала, регулисање река, вађење камена, сечу шуме, и т. д.) сваки осуђени: а) ако јавни интерес захтева те радове и ако за то нема слободних радника; б) ако то дозвољава снага и здравље осуђеника.*

VIII. *На ове послове треба принудити и оне осуђенике, који спадају у категорију неисправимих.*

IX. *Осуђеници, који се употребе на ове послове, проводиће ноћи и часове одмора, у колико је год то могуће, у заводу; у случају потребе моћи ће се они сместити, за кратко време, а под добром стражом, и у бараке, али не дозвољавајући им да долазе у додир са слободним радницима као ни са другим осуђеницима.*

трећа секција

Превентивне мере

Председник:
Samuel Barrows.

Потпредседници:
Cossy, Fournier, Henderson, Garraud, Trousselle, Milligan, Gibbons, Knopf и Bolt.

Секретар:
Dr. Székács — Aladár.

Секретари помоћници:
Dr. Kramer Emil, Dr. Tomcsányi, Mór и Wittman.

Четврто питање друге секције:

Је ли потребно подизати нарочите казнене заводе:

а) за лица с ограниченом одговорности или смањеном урачуњивости;

б) за неисправиме алкохоличаре?

Ако је потребно, на којим основима треба подићи и организовати те заводе?

Прво питање друге секције:

Од каквог је утицаја, према опажањима у разним земљама, алкохолизам на криминалитет?

Којим се нарочитим средствима може сузбити алкохолизам код осуђеника у опште?

I. *Односно четвртог питања.* Последњих година у велико се претреса, како у науци тако и на конгресима, питање о *смањеној урачуњивости* или *ограниченој одговорности* (verminderte zurechunugsfähigkeit, la responsabité atténuée, restreinte) и о поступању са злочинцима са смањеном урачуњивости. Питање је прво било покренуто у Немачкој и, после претресања у науци, претресано је на два конгреса немачке групе Међународног Друштва за Кривично Право, од којих је један одржан у Дрезди 1903, а други у Штудгарту 1904. У Штудгарту се дошло до коначног решења овога питања. Одмах за овим и *Збор Немачких Правника* се бавио истим питањем, и на основу реферата професора *Кала* дошао је до истих закључака до којих и конгрес немачке групе Међ. Др. за Кривично Право у Штудгарту.[1]) Кад се зна да Збор Немачких Правника (der Deutsche Juristentag) представља стару, класичну школу, а Међународно Друштво за Кривично Право нову или модерну школу, онда се може рећи, да су ове две школе, које су у сталној међусобној борби, дошле до сагласности у овоме питању у Немачкој, и да ће с тога ускоро њихови закључци бити и узаконењи.

Наскоро за овим почело се ово питање претресати и у Француској. У пролеће прошле године бавило се њиме la Société général des prisons у Паризу на четири своје седнице. На последњој седници учествовала је у дебати и управа Међународног Друштва за Крив. Право: *Лист, Пренс, ван Хамел* и *Мајер*. Овде се показало, да се Французи у многоме разликују од Немаца у схватању овога питања, и да су директ говорили о немачком систему. То је дало повода управи М. Др. за Кр. Пр. да реши, да се то питање изнесе и на Међународни Конгрес за Кривично Право, који је одржан септембра месеца прошле године у Хамбургу.

[1]) Mitteilungen Bd. XIII Heft 2. 471 и даље.

Има и таквих злочинаца, чија одговорност или урачуњивост није потпуно уништена, него је са разних спољних или унутарњих узрока само смањена или ограничена. Овамо долазе она лица, код којих се поглавито са *унутрашњих* узрока смањује урачуњивост, дакле лица, која се на основу урођеног или стеченог физиолошког или психолошког стања имају узети као лица са смањеном урачуњивости. — Навешћемо неколико категорија, из којих ће се одмах видети, шта се разуме под смањеном урачуњивости.

На првом месту могла би се поменути сва стања, која ми обично зовемо слабоумље. Уз интелектуално може доћи и морално слабоумље. — У другу групу улазе сви они, који пате од неворзе. У ову би категорију ушли епилептици, хистерична лица, даме, које имају навику да из великих радња украду штогод, и ако су врло имућне. Овамо би дошла и извесна стања неурастеничне природе. — У трећу групу дошли би случајеви, у којима постоји хронична интоксикација и услед ње помућење целог психичког живота. Овамо долазе како хронични алкохоличари, тако и лица, која употребљавају другу интоксикацију кокаином, морфијумом, етером. — У четврту групу долазе она стања, која управо нису болесне природе, него су дата чим протече природни живот. Овамо често долазе стари људи; код њих н. пр. налазимо случајеве, да они на непојаман начин, после врло уредног живота, бацају новац кроз прозор, врше неморалне радње с децом и т. д. То нису болесна стања, него стања, која стоје у вези с природним гашењем животне снаге. — Пету групу образују перверзије, нарочито сексуалне природе.

Све су ово лица, која ми не можемо да назовемо болесним у смислу закона. Кад наш казнени законик у § 53 тражи, да би урачуњивост била искључена, да је виновник, у време, кад је радио, „био луд, или је иначе слободна воља код њега искључена била", то ми за сва та лица не можемо рећи да су луда, па према томе, да не могу ни потпасти под § 53. Тако исто то нису лица, која се налазе у таквим стањима, у којима би слободна воља била искључена, те и с тога се не могу подвести под § 53. Исти је такав случај готово и са француским, немачким и другим казненим законицима. Ова су лица дакле урачуњива; с њима се мора по нашем казненом законику поступати као са урачуњивим.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ПОЛИЦИЈСКА УРЕДБА

(НАСТАВАК)

Две су ствари, које овај § ставља у дужност министру унутрашњих дела.

1. Да упућује, контролише, исправља и кажњава погрешке и кривице полицијских власти у извиђању и пресуђењу иступа из III части Казненог Законика, и

2. Да онима, над којима је извршена неправедна и противзакона полицијска пресуда, издејствују накнаду проузроковане штете. повређене части и претрпљене казне.

Дужни смо одмах изјавити, а то чинимо с нарочитим задовољством, да други став овог §-фа, у коме је реч о накнади за неправедну и противзакону издржану казну, служи на част целом нашем старом законодавству, а највише творцима Полицијске Уредбе.

Питање о накнади штете невино осуђеним и притвореним, предмет је пажње свију цивилизованих народа још од претпрошлог века. Дуго и дуго њиме су се озбиљно занимали не само правници већ и политичари, а Пруска је још у 1776. год. покушала да га путем закона регулише. При свем овом оно је у Немачкој дефинитивно решено тек 1898. год. законом од 20. маја, по коме је држава дужна да накнади сваку *стварну штету*, коју би неко лице претрпело услед неправедне и незаконите осуде.[1])

Ну, и поред свега овога, пропис о коме је реч изгубио је сваку важност после Закона о чиновницима грађанског реда, Устава и изричног укидања § 17. (1904) с којим се допуњавао, и који је прописивао пут и начин за тражење *удовлетворења*. А како је и прави став овог §-а преступно замењен *Устројењем* централне државне управе у књажеству Србије, од 10. марта 1862. год., — то је и цео исписани § без вредности.

По члану 28. данашњег Устава „Сваки Србин има право да непосредно и без ичијег одобрења тужи суду државне чиновнике и званичнике, као и председнике општина, кметове и општинске званичнике, ако су они у својем службеном раду повредили **његова права,**“ и т. д.

И ако су овом уставном одредбом државни и општински службеници, у погледу одговорности по приватним тужбама стављени на исти ниво са обичним грађанима, ипак она — ова одредба — нема никакве везе са принципом који је био озакоњен другим ставом § 18. Полицијске Уредбе, и који је, независно од одговорности полицијских службеника, заједчавао право на накнаду штете у најширем смислу неправедно осуђеном лицу.

§ 20.

„За полицијски обвињеног или оптуженог, полицијска власт не прима никаквог заступника; по њој мора сваки позвани сам собом предстати и на тужбу одговор дати.“

Овај § прећутно је поништен чл. 153. данашњег Устава, који наређује:

„У свима злочинима оптужени мора имати браниоца од кад се под суд стави; но ако он не одреди себи браниоца, сам суд ће му га поставити. Окривљени може, ако хоће, имати браниоца и у претходној истрази, *у свима кривичним делима.*“

Пошто су Казненим Законом (§ 1.) и иступи увршћени у ред кривичних дела, то је несумњиво, да и у истрагама за иступна дела има места браниоцу или заступнику.“

§ 23.

„Оне, који конзулатима или посланствима страних дворова принадлеже, као и страни курири и татари, неће наше полицијске власти к себи позивати и на испит узимати, него ће оне преступљења таквих лица сама без њих ислеђивати и после их актом попечитељству унутрашњих дела на даљи поступак подносити.“

За правилно разумевање овог §-а потребно је прво знати, да је он постао у времену када Србија још није била политички потпуно независна, и када су с тога стране силе, на основу раније закључених уговора с Турском, тако званих *капитулација*, вршиле консуларну јурисдикцију над својим поданицима у Србији.

Према овоме, под изразима: „*који конзулатима или посланствима страних дворова принадлеже,*“ није се подразумевало само особље посланства и конзулата, *већ и сви њихови поданици*, што се јавно види из овог президијала министра унутрашњих дела, упућеног начелнику округа јагодинског:

„Господине,

Ја не сумњам да вам није познато, како се има поступати са поданицима страним, кад какво преступленије у Србији учини.

Премда се ја надам, да ћу у овом смотренију изаћи доцније особена наредба, ипак зато, да не би међутим наше полицајне власти под одговор дошле, наодим се побуђеним препоручити вам, да ви, кад кои страни поданик у Србији преступленије учини, за које би се казнити имао, па био тај с пасошем снабдевен, или као бегунац и ма од каквог времена, таквог никако не казните, већ да га одма са описанијем његове кривице Управитељству вароши Београда спроведете, те да га оно преда конзулату, под кога заштитом кривац буде стајао, имајући свагда при таквом случају и мене о томе известити.

15. фебруара 1855. год.
у Београду. Ваш поштователь
С. Магазиновић[1])

После берлинског уговора (13. јула 1878. год.), којим је Србији призната потпуна политичка независност, и овај § изгубио је, ако не сасвим, а оно бар у главноме, своју вредност.

Задобијањем политичке независности, Србија је у исто доба задобила и право суверенитета на својој територији, па с њом и право кривичног и грађанског правосуђа према страним поданицима.

Изузеци од овога чине се у свима земљама, па и код нас, према страним дипломатским заступницима с обзиром на мисије које они врше, и које неминовно захтевају, да ова лица буду потпуно независна од држава код којих су акредитована.

Ствар ова од велике је практичне вредности за све полицијске органе, и с тога ћемо о њој рећи коју више.[2])

Независност дипломатских заступника од државе код које су акредитовани, позната под именом *имунитет*, састоји се:

а). *У неповредимости* како личности тако и самог стана, па и све покретности дипломатског заступника. Привилегија ова протеже се још и на породицу страног заступника, за тим на све његово службено особље, па чак и на неслужбено, ако само лица која га састављају нису *месни грађани*, а станују при том у згради посланства или заступништва. (наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

---

1) Законом од 29. јула 1904. узакоњена је у Немачкој накнада штете и за неправедно одлежани истражни притвор под овим погодбама:

1. Да је невиност притвореног потпуно утврђена судском одлуком, и

2. Да притварање није изазвато намерно или великом небрежљивошћу.

Накнада се даје само за материјалну штету, т. ј. за штету, коју би притворено лице претрпело у својој имаовини, или у ма каквом свом послу због и за време осуде.

1) Државна Архива — Расписи начелства округа јагодинског за 1855. год.

2) Опширније о овој ствари писали смо у Полицијском Гласнику за 1902. год. а у чланцима: „*О странцима и пасошима*“.

ПОУКЕ И УПУТИ

Продаја отрова и отровних ствари без дозволе казни се по кривичном, а не по санитетском закону.

По достави београдске царинарнице, да је М. М., овдашњи шпедитер, по дозволи Ј. К., трговца из Пожаревца, увезао и експедовао 40 буради „минијума“, који није експедовао у Пожаревац, већ га задржао овде и распродао, а нешто и склонио у радњу Ђ. Н. 9 буради минијума, за које је оптужени М. М., кад је узет на одговор, изјавио, да је он заиста увезао 40 буради минијума, али их је експедовао Ј. К. у Пожаревац.

Но, кварт варошки, на основу прибављених извештаја од пожаревачке царинарнице и паробродског друштва, утврдио је, да никакав минијум није експедован Ј. К., те је узео понова М. М. на одговор, који је тада изјавио, да је по наредби Ј. К. овај минијум предао Т. Н. и Д. М., овдашњим трговцима. Т. Н. и Д. М. нису ово потврдили, с тога је кварт нашао, да је М. М. оваквим поступком учинио кривицу из § 334. кривичног закона, па га је, на основу чл. 24. и 25. санитетског закона, пресудом својом Бр. 3075|904. казнио са 50 динара у корист санитетског фонда и да се одузети минијум прода.

Ову пресуду одобрила је 3 права града Београда, и Министар унутрашњих дела решењем од 7. октобра 1904. године П№ 27.625.

Жалећи се противу овог решења Министровог Државном Савету, М. М. је навео у жалби, да ожалбено решење Министрово не одговара закону, јер § 334. кривичног закона данас нема више силе

2) Опширније о овој ствари писали смо у Полицијском Гласнику за 1902. год. а у чланцима: „*О странцима и пасошима*“.

и важности, пошто је замењен §. 19. правила за држање и продају отрова и отровних ствари од 1. септембра 1882. године СБр. 2542, која је Министар прописао на основу чл. 25. закона о уређењу санитетске струке. А пошто § 19. правила не предвиђа одузимање и продају ствари, које се држе без дозволе, то полицијска власт, с обзиром на чл. 17. Устава и § 2. кривичног закона, није могла ни одлучивати да му се минијум одузима и продаје у корист државне касе.

Државни Савет нашао је, да се предмет ове жалбе не тиче административног спора, већ иступне кривице жалитељеве из § 334. кривичног закона, за чије расматрање Државни Савет није надлежан према чл. 5. закона о свом уређењу и чл. 48. закона о пословном реду у Државном Савету. Навод жалитељев: да § 334. кривичног закона нема силе и важности, пошто је замењен §-ом 19. правила за држање и продају отрова и отровних ствари од 1. септембра 1882. године СБр. 2542., која је Министар прописао на основу чл. 25. закона о уређењу санитетске струке (сигурно тач. 25. чл. 24.), неумесан је.

У § 334. кривичног закона предвиђена је казна за оне, *који без дозволе држе и продају отрове и отровне ствари;* међутим тачком 25. под *б.* чл. 24. санитетског закона, прописана је казна, за оне трговце, *којима је дозвољено продавати отрове и ствари за техничку потребу, па би коме што за лек продали, или би продали што од отрова лицу, које не би имало нарочиту писмену дозволу од полицијске власти.*

Па како су ово две сасвим одвојене — разнородне — врсте кривица, од којих се једна казни по кривичном закону, а друга по санитетском закону, то се не може ни узети, да је казном, прописаном наведеним прописом санитетског закона, замењена казна прописана § 334. кривичног закона.

С тога је Државни Савет одлуком својом од 3. јануара 1906. године Бр. 9. одбацио жалбу жалиочеву као ненадлежној власти поднесену.

Чиновник, који није молио за премештај, па у указу, којим се премешта, буде стављено, да се премешта по молби, има права на накнаду путних и селидбених трошкова.

Указом од 22. фебруара 1903. године Алекса М., порезник, премештен је из Бољевца у Паланку „по молби".

После овога премештаја, Алекса се обратио Министру финансија молбом, уз коју је поднео рачун, тражећи да му се дâ накнада путних и селидбених трошкова. Решењем је од 16. децембра 1903. године Пр.Бр. 27183., Министар га је одбио од овог тражења.

По изјављеној жалби противу овог решења, Државни Савет одлуком својом од 13. септембра 1904. године Бр. 7097. поништио је ожалбено решење с тога што се у њему не износи ни један законски пропис, по коме се жалитељ одбија од тражења.

Министар финансија, усвојивши примедбе Саветске као обавезне, узео је предмет поново у расматрање, и нашао, да жалитељ Алекса у начелу нема права на накнаду путних и селидбених трошкова за премештај из Бољевца у Паланку с тога што је овај премештај извршен „по молби:" а ако је налазио, да му је тиме повређен какав његов интерес (право), могао се користити правом из чл. 51. Саветског пословника и жалити се Државном Савету противу указа. А кад то није учинио, то је указ према њему постао извршан и у свему обавезан, због тога и нема права на поменуто тражење, о чему га је решењем од 29. септембра 1904. године Пр.Бр. 24178. известио.

Жалећи се противу овог решења Државном Савету, жалитељ Алекса навео је у жалби, да решење Министрово не одговара закону с тога, што за премештај није молио, и што је он одмах, по публикацији горњег указа, представао Министру и молио га, да му се дâ накнада за извршену сеобу, и Министар му то обећао.

Државни Савет, пре но што се упустио у расматрање предмета по изјављеној жалби, тражио је, у смислу чл. 46. саветскег пословника, од Министра финансија молбу жалитеља Алексе, на основу које је премештен из Бољевца у Паланку „по молби." Актом од 1. новембра 1905. год. Пр.Бр. 24914. Министар је известио Савет, да поменута молба не постоји. Упустивши се у расматрање предмета, после овога извештаја, Државни Савет нашао је, да ожалбено решење Министрово не одговара закону из ових разлога:

По § 25. закона о чиновницима грађанског реда, сваки чиновник може бити премештен у друго место и на друго звање, ну селидбени трошкови морају му се накнадити, осим ако није по молби својој или због кривице премештен.

Као што се види из ожалбеног решења, жалилац није за казну био премештен, а није ни по молби, јер његова молба не постоји, као што се види из ожалбеног решења, жалилац није за казну био премештен, а није ни по молби, јер његова молба не постоји, као што се види из акта од 1. новембра 1905. године Пр.Бр. 24914., те га с тога Министар није могао одбити од тражења селидбених трошкова, само заго, што у указу од 22. фебруара 1903. године, — који је, по чл. 51. саветског пословника, извршан јер није било жалбе — стоји, да је „по молби" премештен.

Питање о селидбеним трошковима сасвим је засебно, и на њ не може да утиче указ, него има да се расправи по закону, који не признаје селидбене трошкове само кад је чиновник по молби или због кривице премештен, и од тога ни једно према жалиоцу не постоји.

Ово саветско посматрање усвојио је Министар финансија.

Саветска одлука од 22. новембра 1905. год. Бр. 8463. **М. В.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Г. А. Гавриловић, деловођа суда општине обрешке, у срезу темнићском, упутио нам је ово питање:

— По чл. 53 *е* Закона о изменама и допунама у закону о општинама од 3. децембра 1905. год., листе кандидатске, састављене по прописима овог закона и потврђене од општинског суда, не могу се више поправљати и мењати сем случаја, да од дана предаје листе до дана избора, који кандидат умре или изгуби право гласа. На место оваквог кандидата може се друго лице уписати с тим, да за таку измену постоји предлог онолико исто предлагача, колико је предвиђено чл. 53 *е* овог закона. Ова измена допушта се најдаље на 24 сата пре избора.

Међутим, у последњем ставу чл. 170 овог истог истог закона вели се: „У случају кад Државни Савет поништи одлуку гласачког одбора, општински суд је дужан у року од пет дана ово објавити грађанству. Рок се рачуна од дана кад је општинском суду саопштена одлука Државног Савета".

Код овакве нејасности настаје питање: да ли се уништајем одлуке гласачког одбора од стране највише инстанције (Државног Савета) сматра, да су и већ утврђене кандидатске листе уништене или не, и да ли се други избор сматра за сасвим нову радњу, за коју треба поднети на потврду нове кандидатске листе у смислу чл. 53 *д* поменутог закона, или се сматра за продужену — накнадну радњу.

— На ово питање одговарамо:

И ако у Закону о општинама није прецизиран случај о коме је реч, ипак је несумњиво да се у овом случају мора подносити нова кандидатска листа у смислу чл. 53 *в.* поменутог закона, а ево зашто:

Одлука гласачког одбора о избору општинских часника јавља се као резултат више претходних радњи, међу којима је најважнија она око састављања и потврђивања кандидатских листа. Радње ове у тако су тесној вези са одлуком гласачког одбора, толико се допуњују, да једна без друге немају никакве вредности. Као год што одлуке гласачког одбора не би вределе апсолутно ништа без кандидатских листа, исто тако и ове листе не могу имати никаквих последица, ако не дође до одлуке гласачког одбора.

Самим овим одговорено је и на постављено питање:

По четвртом ставу чл. § 170 Закона о изменама и допунама у закону о општинама, „Државни Савет коначно расправља сва питања, која се односе на избор општинских часника у једном од својих одсека".

Ништећи одлуку гласачког одбора, Државни Савет самим тим учинио је, да су све оне радње, које су овој одлуци претходиле — које су у њеном постанку суделовале — изгубиле апсолутно сваку вредност.

У овом случају, дакле, *старе кандидатске листе немају никакве вредности*, већ се понова морају састављати и подносити онако исто као и код претходног, поништеног избора, т.ј. у смислу чл. 53 *в.* помен. закона, док се нов избор има сматрати као сасвим нова радња и извршити

у року предвиђеном чл. 37. истог закона.

Са овим не треба мешати случајеве, у којима се избор није могао обавити због нереда, или ма из којих других узрока. Прописно састављене кандидатске листе у овом случају имају вредности, *јер се није могло доћи до одлуке гласачког одбора.*

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Милорад Гавриловић, бивши клонферски калфа, од подужег времена престао је радити свој занат и на поштен начин зарађивати свој хлеб, па се одао рђавим делима, од којих га ни казне нису могле одвратити.

До сада је више пута био иступно кажњаван; последњи пут пресудом кварта теразијског од септембра пр. године са 15 дана затвора и 4 месеца полицијског надзора због извршене просте крађе г. Милораду Полићу, супленту овд., коме је отишао у стан и представио се као мајстор, кога је газда од куће послао да сврши неке оправке, па кад је био пуштен унутра, онда је улучио прилику и дигао извесне ствари и одело, које је, после, заложио.

По издржаном овом затвору био је се некуд уклонио из Београда, али је се пред Божић опет вратио и одмах ударио у крађе.

Тако је првога дана по подне на 2—3 дана пред Божић из отвореног ходника радње Браће Алкалаја, трговаца у Кнез Михаиловој улици, украо 22 метра сукна у вредности 80 динара, па исто однео једном овдашњем кројачу, коме је казао да ће сутра дан доћи са оцем и братом, те да им свима скроји одело, али сутра дан није смео доћи, те је дотични кројач донето сукно предао полицијској власти.

Пошто се овом крађом није могао користити, то је одмах, у очи самог Божића, на Туцин-дан, у друштву са Ђуром Гујашем, бив. келнером, а сада такође крадљивцем, отишао у кућу г. Велизара Мариновића, инжињера из Париза, која се налази у Бранковој улици бр. 15, где је пре била канцеларија румунског посланства, па како су се раније известили да у тој кући нико не станује, а међутим, да је пуна намештаја, то разбију прозор од сутерена из дворишта, кроз њега уђу у сутерен, а одатле се после попну горе у отворене одаје, те разгледају и одаберу све шта се може носити. Тада су разбила врата од сутерена што воде на поље и понели собом нешто од ствари, а после је се Милорад од времена на време враћао и носио што је год могао, док га једном полицијски орган није приметио на трећи дан Божића где носи један велики душек, али и он је тада приметно да је дотични полицајац на њега обратио пажњу, те баци душек и побегне.

Кад је видео да је и у овој крађи пропао, онда је одмах побегао из Београда и пред нову годину од једном се нашао у своме родном месту Крагујевцу.

Тамо је отишао код баба Стаке Станимировићке удове, са којом се из детињства познавао и претпрошле године седео једно време код ње када је радио у крагујевачкој фабрици.

— Добро вече, тетка Стако! Ја сам дошао опет да седим код тебе. Примљен сам у фабрику да радим. Баш сам научио код тебе, па не могу на друго место да идем, а плаћаћу ти као што сам ти и пређе плаћао — говораше Милорад баба Стаки, седајући на кревет у соби.

— Е добро ми дошао, синко. Мени је мило што си код мене дошао да нисам сама, а за плаћање бићу задовољна колико ми даш.

По том му баба Стака намести кревет и он одмах легне да спава.

Сутра дан весела баба Стака имала је да иде нешто у комшилук, па навири у собу да види, да ли спава. И ако је био будан он се учини да хрче, те она оде својим послом у комшилук.

Кад је се после мало вратила и ушла у собу затекла је Милорада где седи на кревету.

У истој тој соби био је и један сандук, у коме је једна баба Стака држала сву своју крваво стечену заштеђевину.

Одмах је приметила да су на том сандуку поремећене ствари, те је нешто штрецну.

— Куку мене, шта је то? — узвикну инстинктивно баба Стака и поче скидати ствари са сандука.

— Ништа, ништа баба Стако, пало је било са сандука, па сам ја после дизао — покушаваше Милорад да је умири, уставши с кревета, те да не би прегледала сандук.

Но њу то не могаше умирити, већ га отвори и поче прегледати, а Милорад кад то виде зајаука да га боли стомак и згрчен са рукама на стомаку кидну из собе напоље.

Баба Стака мишљаше да му је се заиста смучило и да је отишао у нужник, те настави даље прегледање, када примети да јој са дна сандука нема мараме са 120 динара, колико је за дуги низ година, откидајући тако рећи од уста, успела да уштеди перући туђе рубље, те да у старости, кад више не могадне радити, има колико толико. Поново још претресе цео сандук, па кад је се уверила да пара нема, онда је потрчала у нужник, али Милорада ни тамо нити на другом месту не беше.

Кукајући и запомажући отрча она и јави власти, која за њим нареди потеру, али узаман, њега не беше.

Где је се склонио и куда је отишао не зна се, тек у половини прошлога месеца полицијски органи ухвате га овде у Београду и притворе.

Он је најпре одрицао све крађе, али када су му показате ствари и када је суочен са сведоцима, онда је видео да му не помаже одрицање, те је признао.

Сем побројаних крађа сигурно их има још које је он извршио, јер када је о томе питан он је одговорио: «нека ми се покажу ствари као за ове крађе, па ћу казати.»

Са тога износимо његову слику и молимо сва лица да јаве кварту савамалском Управе града Београда, где се истрага води, да није још какву крађу извршио.

Он је средњег раста, стар 19 год., плав.

ПОТЕРЕ

Душан и Милан, браћа **Ђорђевићи** и **Љубомир Петровић,** скитачки цигани, одговарају код начелника среза јасеничког округа крагујевачког због више убистава, али су побегли незнано куда. *Душан* је стар 26 год., средњег раста, танких бркова, црн, избријан, у оделу старом сељачком; *Милан* је стар 21 год., омален, дежмекаст, црне масти, у оделу је сељачком, а на глави има шајкачу; *Љубомир* је стар 30 год., танка стаса, кицош, брија браду по среди, одело има од шајка, а на ногама опанке. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за убицама најживље трагају и о резултату известе начелника среза јасеничког, позивајући се на Бр. 4593.

Непознати зликовци, ноћу између 6. и 7. тек. м-ца убили су Андрију Арњаша, механџију, и његову жену, обоје из Бојића, у срезу поцерском округа подрињског. Препоручује се свима полицијским општинским властима, да за зликовцима живо трагају. УБр. 4592.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Јован Грегоровић, машински бравар, ухваћен је у Крушевцу да прави лажан новац (полудинарце), и сада се налази у притвору. Начелство округа крушевачког тражи од свију полицијских власти, да му поднесу извештај, да ли је Јован још где извршио какво казнимо дело. Акт начелства Бр. 868.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, *Душан Б. Алимпић*

БРОЈ 8. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 19. ФЕБРУАРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукониси се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 31. јануара 1906. год. Бр. 1265, донето на основу тач. 9. члана 144. Устава, које гласи:

да се д-р Прокопије Ристић-Ђелијадес, лекар из Лесковца, родом из села Арциста у Епиру у Турској, и поданик исте државе, по молби својој прими у српско поданство, изузетно од § 44. грађанског закона.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 6. фебруара 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за вршиоца дужности члана управе вароши Београда, у рангу начелника среског треће класе по старом закону, Милана Ценића, начелника исте класе среза јасеничког, округа смедеревског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза јасеничког, округа смедеревског, Димитрија Грудића, начелника исте класе среза кључког, — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе начелства округа нишког, Јовицу Вукосављевића, полицијског писара исте класе среза тамнавског, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. фебруара 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за благајника Министарства унутрашњих дела, са платом од 2.500 динара на годину, Василија Х. Нинића, рачуноиспитача месне контроле за округ крајински.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. фебруара 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Стеван Бобић, члан прве класе Управе вароши Београда;

Алекса Давидовић, начелник прве класе среза врачарског;

Филип Видаковић, начелник друге класе среза ариљског;

Војислав Марјановић, начелник треће класе среза поречког, и

Стојан Томић, писар прве класе среза гружанског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, ставе у пенсију, која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. фебруара 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Антоније Даскаловић, писар прве класе среза нишавског, — по старом закону, и

Милан Пурић, писар прве класе среза ариљског, — по старом закону, на основу § 76. зак. о чиновницима грађанског реда, — отпусте из државне службе, с тим, да им се из државне касе издаје 30% од плате коју су до сада имали.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. фебруара 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се

Драгутин Симић, начелник прве класе среза таковског, — по старом закону;

Димитрије Стојковић, писар прве класе среза посавског, округа београдског, по старом закону;

Василије Г. Протић, полициски писар треће класе начелства округа ваљевског, и

Никола Милошевић, полициски писар треће класе начелства округа нишког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. фебруара 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Живку Живковићу, полициском писару прве класе среза нишког, — уважи оставка, коју је на државну службу поднео.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. фебруара 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ТАЈНА ПОЛИЦИЈА
(из Тасиног Дневника)

(НАСТАВАК)

10.

Као оно раније, тако се сада и у осталој Европи стану угледати на француске установе. Фушеов систем копирају и у Аустрији и у Немачкој.

Оно и у овим земљама било је тајне полиције, али њени агенти били су регрутовани из обичних људи, махом бивших робијаша, сумњивих лица и т. д.

Сада отпочну у тајне агенте врбовати и угледније људе. И као оно у Паризу, уведу и у Бечу и у Берлину женске клубове под именом — Damen - Soupers.

У те клубове мамљени су људи од политике, са њима подевани политички разговори и сазнавано оно, што је влади требало. И онако како је раније бивало, тако се сада и са овом установом отпочну политичке смицалице. Сви бољи, слободнији људи, сумњичени су да раде противу владаоца и постојећег стања. Писма су им отварана, куће им претресане, а они апшени.

Тајна полиција, која би могла да послужи корисном одржању како јавнога реда, тако и личне и имовне сигурности — пошла је и сада, као и пре у народ, чинећи му више зла него добра.

Под маском: да се одржи и оснажи *монархијски систем* вршена је над грађанима — *тиранија*...

Али, прилике, које су за овим следовале, јасно су показивале: да је овакав систем управе и погрешан и штетан.

Ту су историјски догађаји да то потврде.

Они најбоље казују, да се је оваквим системом монархија поткопавала место утврђивала...

И када су они на управи земаљској, радећи по оваквом систему, мислили, да су се сасвим осигурали, живи догађаји, који су у брзо следовали, могли су их увек о противном уверити...

За доказ томе нека нам је слободно навести опет један случај из анала француске полиције...

11.

Под Наполеоном III тајна полиција била је обухватила све гране народнога живота у Француској.

Његов *црни кабинет* беше ставио под присмотру све. Не само непријатеље, него и његове рођаке, пријатеље, па чак и саму — царицу. Шеф тога кабинета, *К. Симон*, узимао је с поште и отварао писма свију означених сумњивих, лица. Не само оних из публике, него и из самога Двора. Наполеон је хтео да зна шта ко коме у Двору пише и опет шта се из његове околине напоље јавља. Од те пажње није била поштеђена ни сама царица Евгенија. Хватана је кореспонденција царичина, како она коју је она слала у Мадрид, тако и она, што јој је долазила од њених рођака са шпанскога Двора.

Симон, окуражен у своме послу, хватао је после и писма царева. Наполеон је водио потајно љубав са *Маријом Баланжеровом*. Често јој је слао љубавна писма, у којима је била уплетена и по која државна тајна.

Отуда се је *Демопа*, ондашњи министар полиције, могао хвалити да зна: шта ко од његових Парижлија вечера.... А да би знао још изближе и кретања и мнења аристократских и дипломатских кругова — он је основао нарочиту агентуру за више кругове.

За тај посао нашао је некога Пољака, кога је прогласио за грофа. Овом лажном грофу ставио је грдне суме на расположење....

Наравно, Пољак емигрант — врло је згодна фирма...

Гроф *Лудовски*, човек финих манира, умео је да се увуче свуда. Као оглашени племић ишао је у све више кругове; долазио је у додир и са самим царем. У својим салонима, опет, примао је сав отмени свет парискн, и згодном приликом, наводећи разговоре на своју руку, мамио је и куповао што му је требало.

У то доба министар Демопа уверавао је сваком приликом Наполеона:

— Сире.... Политичко стање у земљи изведено је начисто... У Француској је све мирно. Народ се бави само својим обичним пословима...

Обична полицијска фраза!!...

Догађаји, пак, који су одмах затим наступили, показали су Наполеону, да се на овај извештај свога министра није смео ослонити, и да је не даље, него у самој његовој престоници припремљена несрећа и њему и његовој породици.

Једне вечери, 14. јануара 1858., цар са царицом крене се у оперу. Уз њих је била и повећа свита. Око кола јахали су ордонанси и гардисти. У оном часу кад су стигли пред оперу — запрште бомба испод кола царевих. Зачу се страшан тресак. И настаде ужас...

Ми ћемо овде догађај испричати онако. како је представљен у рапорту управника париске полиције.

Тога вечера давао се Росинијев *„Вилљем Тел...“* На пола сахата пред почетак представе дошли су завереници пред оперу. Били су наоружани револверима. Сваки од њих носио је бомбу испод капута.... Пред опером било је много света. Завереници се умешају у публику. *Орсиније*, коловођа, заузе положај на самом тротоару, баш на месту, где ће царева кола стати. До њега близу *Гомец*, а мало даље с противне стране *Пијеро* и *Руди*. Орсиније је имао да даде знак. У осам сахати дојурише прва дворска кола. У њима беше само маршал двора... На једно четврт сахата после тога појавише се гардисти. Комесари и жандарми стадоше на то угуривати онај свет онде, који је стајао и цара и царицу очекивао. У том се приближише и кола царева (купе), опкољена гардистима. У њима сеђаху: цар, царица. и према њима, на доњем седишту, генерал *Роже*... Кола су возила полако... И зауставише се баш код степеница, где је Орсиније стајао... Чим кола стадоше — Орсиније даде знак... Гомец поче први. Држећи бомбу испод капута, исповрти и баци је на кола. Бомба паде под кола.., Зачу се ужасан тресак. Сукну пламен, па се онда све задими. Бомба се распрште. Од силине — погасише се фењери пред опером. Наста помрчина... „Пали“ — викну Орсиније. И пуче друга бомба. Њу је бацио Руди. Зачу се ужасан тресак и врисак у публицк. Цареви коњи скочише у пропаст и падоше на земљу. Орсиније исповрти сада своју бомбу и баци је, нишанећи право на цара. Али се бомба одби од прозора колских и паде испред кола. Затресе се калдрма. Бомба прште у хиљаду парчади. Неколико гардиста, који беху око кола, попадаше мртви и рањени с коња. Наста ужасна паника.... Зачуше се јауци жена и деце... Једно парче од бомбе погоди и самога Орсинија. И рани га. Ово збуни заверенике. По свој прилици то их омете, те не продужише даљи нападај. Наста тајац... Цар и царица, за дивно чудо, остадоше неповређени... Генерал Роже брзо отвори вратаоца од кола. Цар и царица изађоше и упутише се горе уз степенице.... Цар је био, тако рећи, онемио од страха. Ни речи није могао казати. Царица је била присебнија и храбрила га је. Глас о атентату био је, наравно, одмах разнесен и по публици у самој опери. Дошав у дворски салон, цар је био блед и јако потресен. Царица му предложи, да се одмах јави народу и, узев га испод руке, изведе га на балкон ложе.... Сав онај народ, кад га угледа, грмну: „Живео цар...“ Престава се после продужи... У овом атентату рањено је на 160 лица, већином гардиста. жена и деце...

На лицу места, онога часа, полиција је отпочела истрагу. Имајући у рукама рањеног коловођу Орсинија, наставила је трагање. Убрзо похвата и осталу тројицу завереника.

Истрагом се сазнало, да је уговорена завера: да се цар Наполеон убије, да су у ту заверу били умешани: гроф *Феличе Орсини*, *Карло Руди*, учитељ језика, *Андрија Пијери*, сликар, и *Антоније Гомецо*, слуга Орсинијев. Осим њих сумњало се још на стотину талијанских карбонара.

Као што је познато, спољна политика Наполеонова тога доба кретала се супрот тежњама талијанског народа. Сматрајући Наполеона као једног од најјачих противника ослобођењу Италије, — завереници се реше да га убију.

У главноме завера је била уговорена у Лондону. Тамо је начињена и бомба, коју су завереници собом у више комада, разуме се кришом, пренели у Париз и која је од тога случаја у аналима европских полиција позната под именом: — *Орсинијева бомба*.

По свршеној истрази завереници буду предани суду и тамо осуђени: Орсиније и Пијер оду на гилотину, а Гомец и Руди на робију. Остали завереници нису се могли пронаћи.

Овај случај са Орсинијевом завером, може да послужи као најочитији доказ: до чега се мора доћи, када се полиција употреби само на *партијске* или *личне* циљи, а запостави свој главни задатак: да осигура *ред и безбедност*.

Пазити на сваку реч грађана, пратити и отежавати свако слободније кретање — а не знати да се у близини двора спрема противу владаоца један од најстрашнијих атентата, какав се је игда десио!!...

Ето до чега је морала довести управа стеге и лажних система.

Одступио је онда. истина, министар Демопа, дошао је за префекта Париза чувени — *Пијетри*, али лажан систем управе, продужен и даље, довео је Наполеона III до Седана...[1]) (наставиће се)

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

(НАСТАВАК)

Али ако погледамо ма коју од поменутих група, одмах ћемо видети, да су

[1]) Један немачки писац тврди: да су француски агенти из Берлина, пред рат 1870. год. овако јављали своме Министру у Париз: — Ваша Преузвишеност! Наш највећи непријатељ, гроф Бизмарк, пао је у немилост. Повукао се и лежи болестан у Варцину. Никада повољнији час за рат. Аустро-Угарска и јужни делови Немачке остаће неутрални, и ако у првом боју имаднемо успеха, бориће се и они уз наше трупе!!!...

та лица ипак нешто другачија од оних, која законодавац сматра урачуњивим. Тим лицима оскудева отпорна снага противу надражаја, који их гони да врше кривична дела; или боље речено, та је отпорна снага смањена, смањена тиме, што код њих услед интелектуалних дефеката или никако нема представа о препонама или сметњама, или су те представе слабије, но код нормалног човека тако, да је воља и осећање код ових индивидуа другачије.[2]) То су лица, која ми морамо да означимо као урачуњива у смислу закона, али која ипак не можемо да означимо као потпуно урачуњива, и с тога је за њих врло згодан израз „смањена урачуњивост".

Лица са смањеном урачуњивости или ограниченом одговорности интересују нас само ако су опасна и то било за себе саме, било за своју околину, било најзад и за само друштво. Тако н. пр. хронични алкохоличар, који сваки дан, кад се враћа кући, прави неред, ломи ствари по кући, туче децу и жену; он чак може да буде опасан и по друштво, ако би почео нападати ширу околину. Кад су законодавци ова лица заборавили, онда настаје питање, шта се има с њима радити, кад су опасна? Несумњиво је, да се на првом месту имају предузети мере за отклањање те опасности. Такву је одлуку донео и Међународни Конгрес за Кривично Право у Хамбургу за лица са смањеном урачуњивости, ако су опасна за себе, околину или друштво. А за злочинце са смањеном урачуњивости, па били они опасни или не, треба предвидети нарочиту казну или нарочито поступање с њима. Каква та нарочита кезна има да буде, није још одређено.

Конгрес за казнене заводе међутим постављао је себи само питање: да ли је потребно за лица са ограниченом оговорности подизати нарочите казнене заводе?

II. Ова два питања нису расправљана у заједничкој седници друге и треће секције. Оне су на против свака за себе решавале и, поред свег старања, да им одлуке буду у сагласности, јер расправљају слична питања, ипак има и контрадикције у њима. Да би све било јасније и боље се представило, како се дошло до одлука, почећемо прво са одлуком првог питања треће секције о алкохоличарима злочинцима.

Утврђено је већ, од колико је великог утицаја алкохолизам на криминалитет у свима земљама, с тога је сасвим разумљиво, што се ово питање толико претреса и у науци и на конгресима. На VI Међународним Конгресу за казнене заводе, који је одржан у Брислу 1900, одлучено је, да се питање о алкохолизму изнесе понова на идући конгрес, и то како с обзиром на статистику, која се на ово односи, тако и с обзиром на питање о премештању осуђеника алкохоличара у нарочите заводе.

Било је шест реферата о овом питињу и то од г.г. *Gennat, J.-S. Gibbons, Jules de Csillag, B. Marambart, Ang. Forel, Legrain, Brück-Baber* и *André Pionthovski.* Сви су референти били сложни у томе, да се алкохоличари могу лечити само потпуним уздржавањем од пића, сем *Marabat*, који је изјавио сумњу, да пијанице могу постати умерени потпуним уздржавањем сваког алкохолног пића. Он је тврдио да се они могу лечити тиме. што ће им се давати мале количине вина.

Forel, резимирајући све извештаје, и сам је био за мишљење већине, и с тога је предложио секцији следеће одлуке, које су и усвојене:

Статистика доказује, да алкохолизам проузрокује више од 50% криминалитета, и то нарочито недељом, суботом у вече и понедеоником,

С тога конгрес жели:

1. *Да се односно овога води брижљиво статистика, и да се недељом, суботом у вече и понедеоником у јутру ограничи продаја алкохолних пића?*

2. *Да се у казненим заводима и заводима за поправку забрани, и то нарочито као поклон, пиће сваког дестилираног или преврелог пића (овде се разуме јабуковача, вино и пиво), и да се замени млеком, другим алкохолним пићима или уштедом која се неће моћи употребити за куповину алкохолних пића.*

3. *Да се у казненим заводима држе антиалкохолична предавања и да се ту шире популарне књижице о алкохолизму тако, да се ту организује и антиалкохолична настава.*

4. *Да се друштва за заштиту (патронаж) ослобођених осуђеника споразумеју са друштвима за умереност у циљу, да злочинци, који су више или мање пијанице, при свом изласку из казненог завода, уђу у та друштва и да на тај начин буду спасени од поновног пада у злочин.*

5. *Да се законодавство измени у томе смислу, да се код свих злочинаца алкохолика обичан затвор преобрати у продужено задржавање у какво јавно склониште за пијанице, који се могу лечити (евентуално и у какво приватно склониште, над којим власт води надзор).*

6. Да ли се злочинци пијанице, за које се нађе да ће бити непоправими т. ј. који се не могу лечити, ставе под старатељство, као год и лица са ограниченом одговорности или неодговорна (неурачуњива) лица, и наместити их дефинитивно у склоништа за неизлечиме пијанице.

7. *Да се у форми опомене донесе законска одредба, по којој се ономе, коме је пијанство прешло у обичај, и који је остао зло за друштво, може припретити стављањем под старатељство, ако драговољно не пристане да потребно време иде у склониште за пијанице, који се могу лечити.*

У седници целога конгреса предложио је *Feuilloley*, да се из одлуке секције избаци т. 6, која тражи да се с непоправимим пијаницама поступа онако исто као и са лицима с ограниченом одговорности и да се о њој говори онда, кад буде дошла на ред одлука друге секције о четвртом питању, јер су у вези, па могу њихове одлуке доћи у сукоб. Конгрес је усвојио све предложене захтеве секције с овим додатком *Feuilloley-a*, те тако у одлуци треће секције т. 7. постаје т. 6.

III. О четвртом питању друге секције конгрес је имао десет предходних извештаја и то од г.г. *Feuilloley, Vincensini, T. — D. Crothers, Ernest — Emile Moravcsik, Jacques Saldó, Curti, Frnest Friedmanu, Aug. Forel, Jules Heyfitz* и *Paul Vinge.* Мишљења известилаца су била подељена о томе, где треба смештати лица са смањеном урачуњивости или ограниченом одгово рности и непоправиме алкохоличаре. Тако по некима ове треба затварати у заводе, који су у исто време и казнени заводи и заводи за лечење, и затвори и склоништа. Овај систем је бранио *Curti*, директор казненог завода у Регенсдорфу (Цирих), *Jules Heyfitz*, аташе у мин. правде у Петрограду и *Jacques Salgó* главни лекар у болници за душевне болести у Б. Пешти. — По другима, на против, ова лица треба затворити у склоништа, погодна за њих, али да ова никако не носе карактер казненог завода. Овога су мишљења били: *Feuilloley*, адвокат (Француска), *A. Earel, Vincensini*, директор централног казненог завода у Монтпеље и *Paul Vinge*, лекар у Кристијанији. — Један од њих, *Ernest Fridmann*, из Б. Пеште, имао је своје мишљење, по коме ова лица треба најпре да издрже своју казну у казненом заводу, а са којима се има поступати релативно благо, па после да се преместе у заводе за лечење.

У секцији се међутим било створило доста јако мишљење у корист чисто медицинских завода за лечење, нека врста нарочитих склоништа, која на себи не носе карактер казненог завода. Али у тренутку, кад је требало приступити гласању, примети се, да сам текст четвртог питања ове секције мисли само на *казнене заводе*, јер питање гласи: „је ли потребно подизати нарочите казнене заводе." и т. д. Међународна комисија за казнене заводе тражила је, да конгрес каже, у случају кад се нађе да треба подизати те заводе, како би их требало — организовати. Код оваквог стања ствари рекло се даље, да секција, ако мисли да су за ова лица боља склоништа од затвора, треба на постављено питање да одговори негативно. Код оваквих примедаба многи су чланови променили мишљење и пристали су радије да гласају за нарочите казнене заводе за лица с ограниченом одговорности и за непоправиме алкохоличаре, него да даду негативан одговор на постављено питање.

Секцији најзад буду предложени ови закључци, које је она и усвојила:

Потребно је подићи нарочите казнене заводе:

а) *за злочинце с ограниченом одговорности;*

б) *за непоправиме алкохоличаре, ако су гоњени за какво кривично дело.*

Поступање у тим заводима, који неће имати репресивни карактер, биће блажије а дисциплина строжија него у склоништима за луде. То поступање мења се према стању одговорности кривца.

[2]) *v. Liszt* у Mitteilungen XIII 2. 478.

Ове заводе треба умножавати по потреби, и треба да су такви, да се лица, која се у њима налазе, могу бавити свима врстама привредних и индустријских послова.

Лица у овим заводима, између осталога, добијаће систематску наставу и учиће се моралу а, према потреби, и лечиће се колико то стање њиховог здравља захтева. (наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ПОЛИЦИЈСКА УРЕДБА

(НАСТАВАК)

Сасвим је друга ствар ако ова лица станују ван зграде дипломатског заступника. Њихова неповредимост, *која није ништа друго до резултат неповредимости зграде посланства или стана заступниковог,* у овом случају отпада, и она се изједначују са обичним месним грађанима. То исто бива и онда, кад ова лица учине какву кривицу *на улици,* дакле ван зграде посланства или стана заступниковог.

Последице неповредимости стана огледају се још и у *немогућности вршења ма каквих судских или полицијских радњи у њему.* Према овоме, нити судски нити полицијски чиновник сме ући у зграду посланства или стан послаников, а у циљу вршења каквих званичних послова, без одобрења или позива посланиковог, и

б) *у ванобласности,* која се састоји у независности од власти месне државе. Независност ова оличена је у *изузетности* и од кривичног и од грађанског правосуђа, као и у *ослобођењу* од дужности сведочења.

И ванобласност, као и неповредимост, проширује се и на породицу посланикову, његово службено особље, а у извесним случајевима и на неслужбено.

Само онда, кад би које од побројаних лица учинило злочин против државе у којој се налази, може га месна власт притворити, али се о томе мора одмах надлежним путем известити његова држава, и том приликом довољно образложити овај поступак.

Ни у ком случају месна власт не може судити страном заступнику, већ једино власт његове државе којој се он, ради тога, предаје по свршеној истрази.

Помињемо још, да влада страног заступника може, у појединим случајевима одузети поменуту изузетност своме заступнику и његовом службеном особљу, као год што је и сам посланик може одрећи своме неуказном особљу. У оба ова случаја месне власти биле би надлежне за вођење истрага и суђење кривица, или грађанских спорова ових лица.

Последице изузетности од грађанског правосуђа огледају се у немогућности подизања код домаћих судова ма какве тужбе противу страног заступника, чије се ствари у његовом стану или згради посланства никад не могу узаптити, нити он лично може бити затворен због дугова.

Друга је ствар, пак, ако би страни заступник притежавао какве непокретности, или покретне ствари ван свога стана и зграде посланства, које нису намењене његовој личној употреби већ привреди и трговини. Изузетности у овом случају нема, пошто се сам заступник, ступајући у послове овакве природе, ње прећутно одрекао.

Исто тако заступник стране државе не може уживати ни *неповредимост* ни *ванобласност,* ако је поданик државе код које је акредитован.

Што се тиче *конзула,* они у начелу не могу уживати право имунитета, *сем ако им ово право, путем уговора, није изрично признато.*

§ 24.

„Војнике гарнизоне војске судиће и казнити надлежне земаљске полицијске власти за полицијске преступке, које они на домовој одпуски учине."

Овај §, без обзира на примедбе којима је пропраћен, измењен је, у неколико, чл. 69. *Уредбе о војној дисциплини* од 3. марта 1896. год., који гласи:

„По иступима, учињеним у грађанству кад се за иста сазна, кад они, који су их учинили дођу на војну службу, као и иступима, учињеним за време одсуства и привременог одпуста, *грађанске власти ислеђене предмете достављају војним властима на расправу.* Ако је иступ расправљен и казна изречена, а међутим су војници већ на служби, грађанске власти достављају пресуде војним властима, које их извршују."

Ова два законска прописа, као што се види, у противречности су. Док се Полицијском Уредбом даје право полицијским властима, да суде и казне иступе војника на *домовој одпуски,* дотле им се Уредбом о војној дисциплини наређује, да *ислеђене предмете достављају војним властима на расправу,* што другим речима значи: одузима им се право кажњавања војника на одсуству или привременом отпусту.

Услед сукоба, који је поводом овога настао између министра унутрашњих дела и министра војног, Касациони Суд, по тражењу овог последњег, у својој општој седници од 13. јануара 1905. год. донео је ову одлуку:

„Изложено питање јасно је регулисано чл. 69. уредбе о војној дисциплини од 3. марта 1896. год., (збор. LI. стр. 193). на коју се одредбу г. Министар војни позива, и то другим одељком тога члана, који гласи: „Ако је иступ расправљен и казна изречена, а међутим су војници већ на служби, грађанске власти достављају пресуде војним властима које их извршују.

По нахођењу Касационог суда, изрази: *„Ако је иступ расправљен и казна изречена и грађанске власти достављају пресуде војним властима,"* одређено показују, да је, у случају, ако би војник, налазећи се на одсуству или на отпусту, учинио иступ, за извиђање и изрицање пресуде надлежна грађанско - полицијска власт за све време, докле би се тај војник на одсуству налазио.

Што се тиче извршења саме пресуде закон је изречно предвидео, да дотична грађанска власт не може своју пресуду сама извршити, кад год је осуђени војни обвезник *већ на војној дужности,* али ни чл. 69., нити које друго наређење ове уредбе, не предвиђа шта ће бити ако је пресуда о иступној кривици изречена, а војник још није отишао на војну дужност пошто му одсуство или отпуст још траје. Ну по мишљењу Касационог Суда, из наведених израза: *„ако је иступ расправљен и казна изречена, а међутим војници су већ на служби,"* — аргументом *ex-contrario* излази закључак: да су грађанске власти надлежне саме извршити своју пресуду, ако би се кажњени војник на одсуству — ван службе — налазио, као што то прописује § 24. полиц.. уредбе, коју одредбу није ни било потребе уредбом о војној дисциплини мењати, јер се тада не крњи начело, изражено у чл. 69., по коме војник због иступних кривица не може бити задржан изван његове команде преко одобреног му времена.

„Према овоме Касациони је Суд мишљења: *„да је полицијска власт надлежна како за извиђање и суђење иступа, које учине војници кад су на одсуству, тако и за извршење своје пресуде, све дотле, док се њеним радом не би војник ометао и спречавао у извршењу својих војних дужности, а то је, за све време, док би се војник на одсуству — ван војне дужности — налазио."*

§ 25.

„За сваку полицијску кривицу само се онолика казна досудити сме, колико се за коју полицијским казнителним законом одређује (§. 38)."

Полицијски казнителни закон уништен је данашњим Казненим законом, а овај § Полицијске Уредбе §-ом 39. истог законика, у коме се вели ово:

„Никаквог кривца није слободно осудити на друго што, осим оних казни, које су овим законом прописане (§ 12)" итд.

§ 27.

„Младолетни до навршене 13-те године имају се за полицијске преступке предати родитељима, или туторима, или газдама, код којих служе, а школска младеж учитељима да их она казне."

Раније смо већ нагласили, да је овај § у супротности са § 321. Казненог Законика, који допушта да се деца за иступе могу казнити и по навршеној 12-ој години. Пошто је наређење Казненог Законика доцније — млађе — од овог наређења у Полицијској Уредби, то је самим тим и исписани § изгубио сваку вредност по већ поменутом правилу: *lex posterior derogat priori.*

§ 28.

„И само покушење полицијског преступљења заслужује казну, ако предузето дело није од воље самог преступника, него због случајног каквог опстојателства неучињено остало."

Пок. Ђорђе Ценић, у свом „Објашњењу Казнителног Законика"[1]) поводом исписаног §-а вели ово:

[1]) Стр. 877—878.

„Како се према § 42. (Казненог Законика) покушај и код преступљења само онде казни, гди је изреком у закону казано да се и покушај казни: то се разуме да код иступљења покушај се никако не казни, тако н. пр. когод је ствар какву у вредности до 200 гр. чар. без сваки отежавајући околности, због који би се крађа судом судити морала, хтео да украде па се у том увати, неће се казнити, осим ако крађу и учинио није, а кад се крађа као свршена сматра види се из § 220. *Овим опредељењем закона укинуто је и наређење § 28. уредбе полицајне (V. 196)*[2] *по коме се и само покушење полицајног иступљења казни.*“

§ 29.

„Ако се полицијски преступник тим правда, да он за тичућу се полицијску, надлежно обнародовану наредбу, против које је скривио, није знао, то да му се не уважи, него да се с њим по закону поступи.“

Принцип, који се у овом законском пропису истиче, истакнут је у много ширем и одређенијем облику у §-фу 3-ем Казненог Законика, по коме: „*Незнање закона никога неоправдава*“.

Према овоме, исписани § Полицијске Уредбе потпуно је излишан, што је, у осталом, и у самој примедби, којом је он пропраћен, прећутно напоменуто.

§ 30.

„Кад сам полицијски званичник учини какво полицијско преступљење, тужба се на њега зато има предати предпостављеној му власти, која ће у следству исте наредбу учинити, код које ће се полицијске власти његово дело иследити и осудити. Правилно пак кмету нека суди други местни кмет с још два одабрана општинара, среском начелнику, његовом помоћнику и управитељу вароши Београда, званичник, којега попечитељство од своје стране с нужним настављењем поради осталог персонала и начина за то одреди или изашље; члану пак Управе вароши Београда управитељ у самом овом надлежателству, но свагда у присуству једнога званичника из попечителства унутрашњих дела.“

Да би се видело, са колико се пажње код нас прештампавају закони, констатујемо да је исписани текст, који је истоветан у сва три издања Полицијске Уредбе о којима је реч у овој расправи, нетачно и непотпуно, па према томе и погрешно преписан са њеног првобитног издања.

Сваки, који пажљиво прочита исписани § приметиће, нема сумње, да се у њему говори и о управнику Београда, и о члановима управе и о среским начелницима и овога помоћницима (?), али не и о *окружним начелницима* па ће после тога сасвим природно, доћи до закључка: да се овај § није ни односио на окружне начелнике. Ово, међутим, не стоји.

У првобитном издању Полицијске Уредбе, која је први пут штампана у *Српским Новинама* за 1850. год., други део исписаног §-фа гласи:

[2]) Зборник.

„Правилно пак кмету нека суди други местни кмет с још два одабрана општинара, **среском начелнику окружно началничество, а окружном начелнику, његовом помоћнику**“ и т. д.

Све ово, опет понављамо, истакли смо само с тога да би се видело како се код нас званично прештампавају закони. Параграф о коме је реч, укинут је, међутим, прећутно.

Према данашњем Уставу и Закону о чиновницима грађанског реда, чиновници су у погледу одговорности по приватним тужбама изједначени са обичним грађанима.

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

(НАСТАВАК)

За свако лице, досељено из које стране државе, или из ког другог места у Немачкој, само ако је страни поданик, попуњава се само једна страначка листа на свагда. Таква листа остаје у редовима, док то лице станује у Хановеру. Чим ово одељење, по нарочитом формулару добије извештај, да се то лице одселило, одељење извуче листу из реда, запише на њој место одсељења и стави је са тим у други ред, по истом распореду, где су листе отпутовалих странаца и где остаје све дотле, док се из кварта не јави, да се то лице вратило и отсело ту и ту. О овим лицима одељење добија из квартова и извештаје о промени станова у вароши, као и о случају, ако су кажњена.

Ако се за које од тих лица, при досељењу добију подаци, да је оно много пута кажњавано и да је сумњивог занимања, може му се забранити даље борављење у Хановеру, одмах или после кратког времена.

При одсељењу таквих лица прецртавају се њихова имена по списковима тако да остају свагда испрецртана само имена оних странаца једне државе, која су у том времену још са станом у месту.

Да се не би при поновном досељењу морала исписивати страначка листа ставља му се у кварту свагда питање: да ли је то лице и пре тога, кад год било у Хановеру или не. Из те листе види се свагда и то какве легитимационе хартије има који странац.

Ова полиција врши потпунију контролу о тачности пријављивања грађанства. Сем поменутих срестава, што их употребљава берлинска полиција, ради контролисања, ова чини *општу контролу* свака три месеца по свима квартовима. За ту сврху употребљавају се квартовни жандарми када пису „на линији“ — и то свагда при крају сваког трећег месеца. Њима се предају неколико квартовних књига, да по њима у дотичним кућама тачно утврде, да ли се није догодила каква промена у лицима, која ту станују, о којој није на време кварт извештен. Сваку неисправност дужни су доставити ради кажњавања. На тај начин жандарми још боље упознају грађанство на својој линији. Овај начин контролисања доноси врло добре резултате.

У централном пријавном одељењу води се „*иотерничка контрола*“ и контрола о кажњеним лицима по казненим регист. листовима. Ни овде се не води евиденција хотелских пријавних листа, већ се она шаљу кривич. одељењу на употребу.

У централном одељењу раде 14 чиновника и ако варош има до 300.000 становника. По уверавању чиновника они стављају преко 25.000 адреса само на званична акта.

Шеф одељења кадар је по нарочито удешеном формулисаном рапорту, да контролише свакодневни рад својих чиновника за читав месец дана. Другога месеца ту контролу врши по другом рапорту.

За издавање адреса приватним људима добијају годишње прихода по неколико хиљада марака. Примљени новац заводи се у две три књиге, нарочито за то удешене, по којима се добијени новац тачно под сталном контролом уводи. Злоупотреба каквих тешко може бити. Чиновници за одељење примају се под истим условима, како је речено и за оне у берлинској полицији.

Ради карактеристике, колико је велика конкуренција у тражењу чиновничких места за таква места довољан је овај факт: у списку гди су заведени кандидати, који су испунили све услове за такве чиновнике, било их је, када сам их ја прегледао преко 120 кандидата, док је у одељењу само 14 места, која су попуњена младим, снажним, и паметним чиновницима, који ни у колико не дају наде, да ће се њихова места скоро упразнити.

Одељење за пријављивање становништва у *визбаденској* полицији, као у вароши до 100.000 становника има ове карактеристичне појединости:

Од две примљене пријавне листе у кварту, оставља се по један примерак, који се распоређује по азбучном реду презимена пријављених лица и по њиховом занимању, а други се примерак шаље у централу. Тај примерак пријавне листе остаје у реду, док се дотично лице не исели из кварта, у ком се случају на листи напише нов стан и затим остави у други горњи ред, где се, по истом распореду, стављају само листе одсељених лица. Овде свака улица има само по једну квартовну књигу у којој се налазе спискови свију нумера кућа. У уписивању кирајџија једне куће има разлике у томе, што се овде сва лица једне куће заводе редом једно испод другога, а то не може имати практичне вредности, при тражењу кога лица по њима, нарочито у кућама где станују многа лица и после једног читавог низа година.

Због силног броја бањских посетилаца чији број годишње достиже на 150.000 у њиховом централном одељењу води се евиденција и *хотелских* пријава.

Те се пријаве распоређују засебно по азбучном реду, где остају дотле, док се дотично лице не одјави. Када то буде,

листа за извесно време буде сачувана у другом реду, па се после као непотребна уништи.

У овом одељењу раде пет чиновника. Контролисање се и овде врши са квартовним књигама. Нарочите страначке контроле нема.

Још ће бити од интереса, да поменем како је то одељење уређено у Бабриху на Рајни вароши од 20.000 становника. У њој само један чиновник врши за целу варош све послове овога одељења. Листе се доносе непосредно у полицију, а може се овде пријављивање и усмено извршити. За свако лице или породицу напише се регистарни лист, који се стави у ред по азбучном реду презимена и по занимању. Тај лист остаје ту и по одсељењу тога лица с тим, што се на њему примети њесто његовог одсељења. Сем тога води се и један заједнички списак по азбучном реду исписан, нарочито за досељење странаца, о којима свагда по нарочитом формулару извештавају и начелника окружног (Regierungs Präsident).

Приликом пријављивања и овде се траже легитимационе хартије или одјавна листа. Ако пријавно лице поднесе тражене хартије добија из одељења реверс да се пријавио, а ако тога нема, добија у место реверса у виду нарочитог формулара, написано писмо, по коме се позива, да у року за 10 дана поднесе одељењу одјавну листу из места одкуда се доселио или које друге легитимационе хартије.

Легитимације страних радника одељење задржава код себе и чува их за све време док то лице живи у Бабриху.

Досељена лица са стране заводе се или од стране овога чиновника или од кога пореског чиновника у нарочити списак, да би и они знали кад се који странац доселио. Њихова отсељења тако се исто заводе у спискове. Овај посао врше они по један пут недељно, за свих седам дана.

Извештаје о смртним случајевима одељење добија свака три месеца по један пут.*) (наставиће се)

В. Лазаревић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Неколико општинских писара, а за тим и Суд општине цветојевачке, актом својим Бр. 693., учинили су ово питање:

„У општинама, које немају преко 500 пунолетних грађана, дужност благајника врши један кмет, кога одреди општински одбор.

Како је знатан број општина, у којима су кметови или неписмени у опште, или тако слабо писмени, да не могу вршити благајничке послове, они редовно не примају дужности благајничке, без обзира на одлуке одборске, па чак дају оставке и на сам кметски положај, те се тада долази у незгодан положај, ко ће бити благајник?

У таквим случајевима одбори махом одређују општинске деловође или саме председнике општина, те они врше благајничку дужност.

У оваквим случајевима неки одбори доносе одлуку, да одређени деловођа или председник прима, поред своје и ону плату, која је буџетом одређена за благајника, а неки, опет, то не дозвољавају, налазећи да су председници и деловође дужни да то врше са својом платом.

Све ово прави у првоме реду један сукоб између одбора и дотичних лица, а у другом изазива питање: могу ли деловође и председници у опште бити и благајници у општини, па зато се моли уредништво да о овоме изнесе своје мишљење.“

— На ово питање одговарамо:

Постоји нарочито објашњење Главне Контроле, у смислу чл. 112. зак. о општинама, да председници општина не могу бити општински благајници, јер су они по чл. 109. т. 1. зак. о општинама наредбодавци по општинским рачунима, те се по томе, они не би могли јављати према самима себи у улози наредбодавца према благајнику и обрнуто благајника према наредбодавцу.

И деловође општина, према улози коју имају у општинском суду и пословима које врше, не могу и не треба да буду општински благајници.

Ако би кметови били тако неспремни за послове благајничке, да их се не би никако примили, напуштајући при том и саме кметске положаје, онда их привремено треба замењивати лицима, која би одбор изабрао, а настати да се питање о благајнику регулише буџетом.

Што се тиче питања: да ли су председници и деловође, вршећи и дужност благајника, имали право на плату овога, оно се не би могло ни истицати у општинама до 500 пунолетних грађана, да је чл. 112 зак. о општинама правилно примењиван, јер онда не би буџетом ни била предвиђена плата благајника, кад ту дужност треба да врши кмет, са платом коју има; али како се види, да су плате благајника предвиђане буџетом, па и изузимане, онда се то још и може дозволити тамо, где је одбор донео нарочиту одлуку да председнику или деловођи даје и неку накнаду за удвојене послове, а где ове одлуке нема, ту ће Главна Контрола несумњиво тражити повраћај неправидно изузетих сума.

II.

Суд општине гледићске, актом својим од 9. јануара ове год. Бр. 28. пита:

„Један од грађана ове општине, у новембру месецу 1904. год. обрати се Пореском Одељењу са молбом, да га ослободи плаћања личног пореза, пошто је навршио 60 година старости.

Да је навршио 60 година старости, он је поднео уверење двојице грађана, који су старији од њега и одавно ослобођени плаћања личног пореза, а поднео је, даље, уверење из пописне књиге А. и, на послетку, и извод венчаних, према коме се да изнаћи број његових година.

Преко свију ових доказа, одељење је одбило молиоца, налазећи да прво и друго уверење у опште нису доказ за овакве случајеве, а извод венчаних да не може послужити као доказ због тога, што се молилац могао венчати и у 16 години своје старости.

Како суд има уверења, да је молилац прешао 60 година, а одељење, међутим, неће да га ослободи личног пореза, то се моли уредништво за обавештење: какви би се докази могли поднети, те да овај грађанин дође до правде?“

— На ово питање одговарамо:

Како су са уверењима појединаца чињене злоупотребе, то је виша пореска власт од пре извесног времена престала да их прима као доказ о старости, изузимајући ослобођене крајеве, где нису вођене књиге крштених, и крајеве који су у српско-турском рату паљени, те су књиге погореле.

Уверења из књиге А., разложно не прима као доказ по томе, што су појединци произвољно казивали године више или мање.

Према томе, одељењу се не би могао учинити прекор што ова два уверења није узело као доказ.

Што се извода венчаних тиче, ту ствар већ стоји друкчије.

По § 69. т. б. грађ. зак. нико не може ступити у брак, ако није навршио 17 година, сем нарочитих случајева архијерејског благослова.

Према томе, ако се према изводу венчаних за основицу узело време испод 17 година, то је погрешно и произвољно, и молиоца је требало ослободити личног пореза, ако се из извода види да је после венчања имао још 43 године. — (17 + 43 — 60).

Молилац треба да изјави жалбу Пореској Управи, па ће она сама поништити решење Пореског одељења, ако је незаконито.

У осталом, молилац може поднети још и ове доказе: 1, школску сведоџбу, ако је у опште учио школу; 2. феду калемљења крављих богиња; и 3, војничку исправу ако је служио војску, или преис регрутног списка ако је само регрутован.

---

*) Изложени материјал и податке црпео сам из личнога проучавања поменутих одељака на практичноме раду а поред тога и из ових дела:

Das polizeiliche meldewesen von Throl Könige. Polizei Leutenant zu Berlin. — Berlin 1897.

Samlung dienstlicher vertügungen für die königliche Schutzmannschaft in Berlin. Штамп. 1902. год. — и то на страни: 817 — 825 и 828 — 829.

Die Polizei. von St. Geusmer oberverwaltungsgerichtsrat — Berlin 1905. на страни: 38 и 353—358.

Handbuch für Preussische ver waltungsbeamte begründen von Jlling — fort gefürt von Dr. jur. Georg kautg. — VIII-о издање I-ва свеска. Берлин 1903. године на страни: 789 — 790.

Dritter derwaltiungsbericht des königlichen Polizei Präslidiums von Berlin für Jahre 1891 bis 1900 — Bérlin 1902. На страни: 588 — 592 и 813 — 814.

Са тим исправама он може утврдити године своје старости.

III.

Суд општине осечиначке, актом својим од 11. јануара ове год. Бр. 42, пита:

„Пре извесног времена упаљена је отлукана Николе Милићевића, каф. из Осечине, и он је тражио да му општина плати штету, што кривац није пронађен.

Начелник среза позвао је општину, да положи таксу и дијурну вештацима, позивајући се на чл. 23. закона о накнади штете учињене паљевином, који истина, вели, да општина плаћа све таксе и дијурне, али се не вели, да ли то бива пре осуде и без пресуде судске.

Моли се уредништво да изволи објаснити: да ли општина мора положити ову таксу и дијурну пре осуде, и ако мора одакле ће је положити, кад у буџету нема позиције за то, а позиција на непредвиђене трошкове за 1905. год. исцрпљена је сва, а за 1906. год. још није ни састављен буџет.

Ова позиција за прошлу годину била је свега 40 динара?“

— На ово питање одговарамо:

Из чл. 12. и 18. закона о накнади штете учињене злонамерном паљевином и намерним противзаконим поништајем ствари, јасно се види, да се такса, дијурна и сви остали трошкови, што их помиње чл. 23. истог закона, плаћа у напред.

Према томе, општина је дужна, да пошље све оно што тражи срески начелник.

Новац нека изузме или из своје готовине, ако је има, или ако ове нема, онда нека изиште одлуку одбора, да се привремено исплати из општих прихода по буџету, а за 1906. год. нека при прављењу буџета овај издатак покаже, пошто сума, коју начелник срески тражи, свакако премаша дванаестину оне суме, која је у прошлој години предвиђена буџетом на позицију непредвиђених издатака.

IV.

Један општински писар пита:

„По §. 391. кривичног законика, казни се свака проста крађа стоке и земљоделског алата у вредности до 100 гроша, а осталих ствари у опште у вредности до 200 гроша.

Према овоме, а на тужбу приватног тужиоца, кажњено је једно извесно лице са 20 дана затвора и 4 м-ца надзора, што је са њиве тужиочеве, у отвореном простору, украло 13 снопа ражи у вредности 8 динара.

По жалби осуђеног, Првостепени кр. суд поништио је ову казну из тих разлога, што ово, вели, није иступна крађа, *јер је извршена у отвореном простору*, и за пресуђивање исте надлежан је Првостепени суд по § 222. тач. 3. кр. закона.

Ако би ово гледиште Првостепеног суда било правилно, онда полицијске и општинске власти не би биле у опште надлежне за суђење крађа учињених у пољу, изузимајући стоке и земљорадничког алата, и без обзира на вредност ових.

Како ја нисам сагласан са овим гледиштем Првостепеног суда, ја молим уредништво да оно изволи изнети своје мишљење по овоме?“

— На ово питање одговарамо:

И § 221. и § 391. кр. закона, који одређују категорију крађа, *везују ову за вредност покрађе*, па то чине и § 221. *а* и 223 *б*. поменутога закона.

Све ове одредбе, које су постале једновремено с оном из т. § 222. кр. зак. (10. јануара 1879 год.) имају задатак да утврде: кад се извесне крађе казне као иступ а кад као преступ, и за основицу те разлике узимају *вредност*, а не начин извршења, јер он игра пресудну улогу тек у разлици, која се тражи између простих и опасних крађа.

Према овоме, све крађе, па чак и крађе: кошница, платна с белила, сабраних плодова у пољу и т. д. кад њихова вредност не прелази двеста гроша чаршијских, долазе у ред иступних крађа, и за извиђање и суђење њихово надлежне су општинске и полицијске власти.

По томе, гледиште Првостепеног Суда није правилно, јер се ничим не да објаснити: шта би определило законодавца, да полицији и општ. властима да прво суђења крађе стоке до 100 гроша, а не дозволи им суђење крађе жита у вредности 8 динара?!

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

У притвору Управе града Београда налази се ово лице, које одговара за две опасне крађе, а које се казало као **Фрања Фрикфирт**, зидарски радник, из Суботице у Угарској.

Фрања вели, да је у Београд дошао «из прека» пре осам дана. Тамо је, вели, радио као зидарски раденик и служио по Осеку, Загребу, Фијуми, Абацији и т. д., а овамо је сад први пут прешао да тражи бољу зараду.

13. тек. м-ца погодио се и ступио као слуга код г. Д-р Светозара Марковића, овд. лекара.

Истога дана по подне господин и госпођа изашли су у варош, а Фрања је остао сам код куће. Госпођа је при одласку закључала сва одељења, само је кујна остала отворена.

Кад је се, међутим, у вече вратила кући, нашла је откључана врата на салону.

Одмах је помислила на крађу и није се преварила. У спаваћој соби затекла је отворену фијоку од стола у коме је стајао накит и из кога је нестало: једне златне браслетне са дијамантима, једног кољеа и једне огрлице.

Извештен о овоме дежурни чиновник кварта теразијског одмах је отишао на место покрађе да учини увиђај и предузме прву истрагу.

Природно је било посумњати на новога слугу, те су његове ствари најбрижљивије претресене, али у њима ништа не беше. Онда се тражило по местима где се покрадени накит вероватно могао склонити и он је и нађен сад под једним орманом у кујни, заједно са тринаест врло фиших калауза разне величине од челика и месинга.

Одведен у кварт Фрања је одмах признао, да је ову крађу извршио. Када су господа отишла од куће он је са калаузима отворио закључане одаје и сто у спаваћој соби, па отуд узео поменути накит, у намери да га поклони, како сам вели, некој својој љубазници Катици, коју никако ближе није хтео казати.

Извршеним претресом дежурни чиновник нашао је код њега и 80 дин. у српским новчаницама по десет динара, па пошто му је то одузео, спровео га је у Управу града Београда на преноћиште, где је по извршеном претресу од стране апсанције затворен у «Главњачу,» где се налазио и познати коцкар и лопов **Војислав Томић**, звани **„Мурга“**.

Кад је Фрања заспао, «Мурга» је приступио трећем претресу над њим и он је успео да код њега нађе још вешто прикривених 72 динара, које је, наравно, присвојио.

Фрања је изјутра приметио да му је новаца нестало, али се није хтео жалити, што је власт утврдило у уверењу, да је и новац негде украден. Но ову су крађу проказали други притвореници, те се над становницима «Главњаче» поведе по овоме делу кратка претходна истрага, за време које се «Мурга» споразуме са Фрањом да новац заједнички поделе, а да га Фрања не тужи, што овај и учини, но власт се није обзирала на овај њихов међусобни уговор, већ

је и од једног и од другог одузела сав новац, па према «Мурги» повела истрагу за прекрађу, а Фрању је позвала да објасни одкуда му оволики српски новац, кад вели, да је скоро прешао из Аустро-Угарске.

Но Фрања никако није могао доказати одкуда му овај новац. Сви су његови наводи били невероватни, али он ипак није хтео казати праву истину.

У том је у кварт дошао Александар Перић, паракувар код «Лондона» и изјавио да му је овај Фрања украо уложну књигу, по којој је код Врачарске Задруге имао уложено за дуже време заштеђених 150 динара, па новац подигао.

Фрања је ово најпре одсудно одрицао, но кад је видео да је и ту потпуно ухваћен, напослетку је признао.

Он се 9. тек. м-ца погодио код «Лондона» као паракувар, а 19. истог месеца ступио, но сутра дан је одмах отказао, правдајући да му је рђава храна. Ово му је био само изговор, јер он је већ био смотао из Александровог затвореног куфера уложну књигу, па је нашао разлога да изађе како не би на њега пала сумња.

И заиста на њега се није сумњало и крађа је тек трећег дана примећена.

Кад је изашао од Лондона, а то је било 12. овог месеца, подигао је паре по украденој књижици и онда се погодио код г. Д-р Марковића, где је такође, као што је напред изложено, извршио крађу накита. Што је при овој другој крађи одмах ухваћен има да се захвали његовом забораву да откључана врата од салона поново закључа. Иначе како је почео могао би извршити још неколико крађа, а опремио је се таквим калаузима, који сваку браву отварају.

За ове калаузе изјавио је, да му их је донео и код њега оставио неки *Ђуро Петровић*, на чије је име нађен код Фрање и један пасош, из кога се види да је тај Ђура по занимању радник, стар 19 година, да је мали, округлих образа, косе кестењаве и да је родом из Приче.

Поред овог пасоша и Фрањине војничке исправе, код њега је нађена још и једна «Пословна књига», која гласи на име *Левина Бергера*, надничара, родом из Загреба, стара 18 год., раста малог, образа дугих, косе црне.

Ове три разне исправе могу значити двоје: или да је овде у питању једна лоповска дружина, која је у Београд прешла да врши крађе, или је се Фрања снабдео са разним исправама да би могао лакше пролазити и траг затурати, данас се погоди код једног и изврши крађу, сутра код другог са другим именом и т. д.

У прилог првога закључка ишла би та околност, што се опис онога лица, кога је један сведок видео оне ноћи да тумара око уредништва «Политике», када је тамо извршена једна опасна крађа, слаже са описом Ђуре Петровића по пасошу.

У прилог другога мишљења ишло би то, што је се Фрања једном казао као Ђура Петровић, а једном се на протоколу код власти и потписао тако, правдајући после то тиме, што је тобож, на Ђуру мислио.

На сваки начин у току истраге биће утврђено стварно стање.

Но у сваком случају у Фрањи се испољава један препреден лопов. За то га издају не само извршене крађе, већ и код њега нађени и одлично сортирани калаузи, начин његове одбране, хладнокрвност и цинизам, па и сам крој главе и израз лица.

По војничкој исправи он је родом из Парацанка комитат Кесек у Угарској, а по његовом тврђењу из Суботице. Међутим кад га је пре неколико дана, пре но што је ступио на ова места где је крађе извршио, један полицијски орган нашао у једној кафани у Савамали, и запитао одакле је родом, он је одговорио да је из Осека и да сад долази из Крагујевца!?

Српски говори као прави Србин из Баната, а не као Немац. Вероватно да он своје право име крије.

Са тога износимо његову слику и позивамо све полицијске и општинске власти, а умољавамо и приватна лица, да јаве Управи града Београда или кварту теразијском што знају о овом лицу, и да ли су га где видела.

У исто време треба трагати и за Ђуром Петровићем и Левин Бергером, чије су исправе код Фрање нађене, те да се види њихов однос према њему.

Такође, ако би ко од приватних лица познавао ту Фрањину љубазницу Катицу, моли се да достави њену адресу, јер није искључена могућност да би она могла бити од користи за истрагу.

ТРАЖЕ СЕ

Јована Николића, чергарског цигањина, тражи општина метковићска, и моли све полицијске и општинске власти, да пронађеног упуте начелнику среза мачванског с позивом на Бр. 1420.

Светолик Николић, питомац Дома сиротне деце у Београду, побегао је 12. т. м-ца из Дома, и сада се не зна где је. Светолик је стар 13 година, смеђ, пун, десна обрва му је

расечена белегом од убоја. На молбу његове матере Христине, износи се Светислављева слика и препоручује се свима полицијским и општинским властима (нарочито у Горњем Милановцу, где има родбине), да га потраже у својим домашајима и о резултату известе Управу града Београда позивајући се на Бр. 5428.

Ђока Младеновић и Владимир Мићић, тамбураши из Прокупља, одговарају код начелника среза косаничког због крађе. Препоручује се свима полицијским властима, да окривљене потраже у својим домашајима и пронађене спроведу поменутом начелнику с позивом на акт Бр. 1308.

ПОТЕРЕ

Леонида Најдановић, кројачки радник, одговара код кварта палилулског због извесног кривичног дела, али се не може пронаћи. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да га потраже у својим домашајима и пронађеног спроведу поменутоме кварту или Управи Београда позивајући се на Бр. 4892.

Леон и Боривој Карно, бив. трговци из Ниша, решењем начелства окр. нишког, стављени су под истрагу и у притвор, али су некуда побегли. Леон је стар 51 год., а Боривој 22 год., омален и плав. Пронађене ваља спровести начелству округа нишког позивајући се на Бр. 22227 од 1905. год.

Светозар Ђорђевић, Мирко Ђорђевић, Милојко Лејшанин и **Павле Стевановић,** притвореници првостепеног суда за варош Београд, побегли су 11. т. м-ца испред спровод-

ника. **Светозар,** чију слику износимо, стар је 22 године, био је трг. помоћник, црномањаст, у обичном грађанском оделу; **Мирко** је стар 21 годину, средњег раста, плав, косе риђе, на једној обрви има неколико белих длака, које падају у очи; **Милојко** је стар 17 година, средњег раста, ћосав, смеђ, у матроском оделу, са чизмама на ногама; **Павле** је стар 20 год., висок, сувоњав, у грађанском оделу, са цокулама на ногама. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцима живо трагају и пронађене стражарно спроведу поменутом суду, позивајући се на Бр. 5448.

Непознати крадљивци ноћу између 13. и 14. тек. м-ца обили су дућан фирме Павловић и Стојановић у Јагодини, и однели: 120 динара у новчаницама од по 10 динара, 2 ком. револвера (1 белих корица од кости, а 1 црних од дрвета), оба калибра 18 мм., 2 џепна никлена сата «ремонтоар» са по једним капком, 14 ланчева никлених и месинганих за сатове; и других ствари, све у вредности 300 динара. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцима и покрађом живо трагају и о резултату известе начелника среза беличког с позивом на Бр. 2721.

Крађа стоке. Непознати крадљивац ноћу између 24. и 25. пр. м-ца украли су из пштале Аранђела Цветковића, пијара у Свилајнцу, 2 кобиле и једне таљиге. Једна је кобила длаке вране, матора 10 година, са проседим длакама, жигосана товарним жигом, суждребна; друга је беле длаке, по бутинама зеленкасте, матора 5 година, такође суждребна; кола су стара, али имају нову руду. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцима и покрађом учине потеру и о резултату известе начелника среза ресавског позивајући се на Бр. 1398.

Штампа Крањ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Б. Алимпић

БРОЈ 9. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 26. ФЕБРУАРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе среза ваљевског, по старом закону, Витомира Васића, начелника исте класе среза посаво-тамнавског, по потреби службе;

за начелника треће класе среза таковског, по старом закону, Тодора Стошића, начелника исте класе среза мачванског, — по молби;

за начелника треће класе среза подгорског, по старом закону, Живојина Будимировића, начелника исте класе среза ваљевског, по потреби службе;

за секретара треће класе начелства округа врањског, са платом коју је и до сада имао, Косту Ракића, начелника треће класе среза колубарског, округа београдског, — по потреби службе;

за начелника друге класе среза врачарског, по старом закону, Андру Дим. Динића, начелника исте класе среза хомољског, — по молби;

за секретара треће класе начелства округа подринског, са платом коју је и до сада имао, Косту Катића, начелника исте класе среза подгорског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза посавотамнавског, по старом закону, Николу Матијевића, секретара прве класе начелства округа подринског, по молби;

за начелника треће класе среза ариљског, Благоја Радовановића, начелника исте класе среза пожешког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза колубарског, округа београдског, Косту Стојановића, секретара исте класе начелства округа топличког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза пожешког, Богољуба Вучићевића, јавног правозаступника из Београда;

за начелника треће класе среза пореч-ког, Живка Ристића, писара прве класе среза неготинског;

за начелника треће класе среза кључког, Михаила Илића, писара прве класе среза хомољског;

за начелника треће класе среза рачанског, Симу Илића, писара прве класе среза златиборског;

за начелника треће класе среза хомољског, Саву Јовановића, писара прве класе среза драгачевског; и

за начелника треће класе среза мачванског, Димитрија Петровића, писара прве класе истог среза.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. фебруара 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ТАЈНА ПОЛИЦИЈА
(из Тасиног Дневника)

(НАСТАВАК)

12.

Поред француских прилика из ранијега времена, ми ћемо још да поменемо и један случај из скорашњег немачког живота.

И у Немачкој се дешавало, да је њена полиција, упућена зло озго, напуштала свој прави задатак, па се одавала на странпутице и удешавала политичким људима смицалице у интересу личнога режима царевог, а по кадкада и у интересу самога система владине управе.

Познат је пре неке године процес под именом: *Ликерт — Лицова*. Права истина о томе догађају није избила на јавност, али и оно што се сазнало показало је такве појаве, да је сва немачка штампа једногласно тражила: да се политичка полиција у Берлину укине; да се одмах из државне службе уклоне лица сумњиве прошлости и да се за чиновнике постављају само људи најбоље спреме, светла карактера и морала...

У главноме ствар је, као што поменусмо, и данас остала довољно необјашњена. Вели се, да је томе сам Цар Вилљем на пут стао: да немачка брука по свету не пуца... Али по ономе, што је изнео *Тауш*, члан берлинске полиције, излази, да је у овај догађај умешан и сам — Цар. Озго је наређивао, те су пазили на многе политичке људе, гледали да им смицалице удесе, сумњива им дела подмету, па тај су надзор продужили и на министре; писма им отварали и чак по кућама им уходе уводили. У тој се афери, поред других, помиње и министар *Маршал* и посланик гроф *Ајленбург*. Још се вели, да је ту своје веште прсте умешао био и покојни *Бизмарк* чак са његовог мирног *Фридрихсруа*.

13.

Напред смо изнели неколико летимичних погледа, тек да покажемо само, како је раније тајна полиција *озго* на зло употребљавана.

У једном нашем списку *(Тасина писма)* ми смо опширније говорили *о установи тајне полиције*.

Овде, у овом излагању, мислимо да додамо још неколико нових напомена.

Што је главно: *тајна полиција*, у истини поштено и савесно руковођена, доноси свуда тамо, где је *само добро уређена*, грдне успехе на корист јавном поретку, личној и имовној сигурности грађана.

Модерна држава данас не може постојати без — тајне полиције.

Управо она је једно од најглавнијих помоћних средстава у свима европским државама.

Њу потребује република толико исто колико и монархија.

Она је сигурна гарда и монарху и председнику републике. Она је помоћни орган дипломацији. Она чини големе услуге војсци. Она је главна помоћна снага истреднику.

14.

Има данас у Европи једно страшило од које га стрепе сви поглавари државни,

То је *анархизам*.

Позор на — њ коштa јевропске државе милијунима. То што плаћају диспозициони фондови појединих држава, то што дају појединi монарси из својих шатула.*)

Не да се порећи, да с једне стране груписани *капиталиѕам*, с друге стране све већи *милитаризам*, — чине, те је из дана у дан социјално стање у Европи све несносније.

Само за десет година раднички, сиротињски сталеж, у Немачкој порастао је за — *милијун*.

Па и у осталој Европи пролетаријат је све већи и већи. Има дана, када у престоницама европским лутају хиљадама раденика без посла и леба. Стање више пута постаје очајно. Незадовољство расте све више и више. И онда лако је разумљиво, што у оваком доиста тешком стању социјалном *анархијске идеје* падају у масу као спасоносне.

Налазећи згодног земљишта у оголелом и огладнелом раденику — анархисте прво ударају на владаоце и у опште поглаваре државне, окривљујући у првом реду њих за друштвено зло и беду.

У брзо, један за другим, пали су од анархијског револвера или ножа: председник *Карно*, талијански краљ *Умберто* и аустријска царица *Јелисавета*... Два још атентата остала су само у покушају. Оба у Паризу. Један на *Шаха персијског*, а други на *Алфонса*, краља шпанског. Али овоме треба додати још два покушаја на *Вилема*, цара немачкога...

15.

Америка је легло анархиста. Одатле се њени чланови растурају по целој Европи у циљи пропаганде. Данас их имаде свуда, па неки пут силазе чак и амо у наше крајеве.

Прошле године, у месецу априлу, било је решено у неколиким анархијским клубовима у Америци: да се изврше неколико атентата на владаоце европске. У тој цељи вучена је коцка. По свршеном извлачењу неколико чланова спреме се на пут.

Њујоршка тајна полиција, која редовно прати кретање анархиста, сазна за тај план. И баш када се је брод „Умбрија“ хтео кренути од обале, полиција упадне на — њ. Заустави лађу. Изврши претрес. И у једном крају једне кајуте нађе *шаклену машину*, напуњену динамитом.

Вештачким извијањем, који је после настављен, утврђено је, да је сила бомбе била толика, када би се упалила, да би целу лађу разнела у ваздух. Снага те паклене направе дохватала је, распрскавајући и рушећи, на читаве километре...

После овога, у нарочитој цељи: да убије немачкога цара Вилема, одређен је био опасни анархиста *Романоло*, талијан, раденик у Буенос-Аиресу. Он се ради тога навезе из Америке у Европу.

Американска тајна полиција, сазнав о томе, одмах извести о злочинцу и његовој намери берлинску полицију, скренувши пажњу нарочито на то, да ће се тај опасни човек по свој прилици искрцати у Бремену.

Може се замислити, колика је после пажња на долазеће путнике обраћена.

Разуме се, да су одмах о томе извештене и све европске полиције; да су тајним агентима била поседнута сва пристаништа; да је обраћена нарочита пажња на све талијане*) да је за проналазак обећана и добра новчана награда и т. д.

Али Романола нису могли ухватити. Њујоршка полиција тврдила је, да је још у Европи. Берлинска, опет, да се није нигде на немачко пристаниште извезао. Како тако, тек грозничава пажња полицијска није престајала пратити цара свуда, куда год крочи.

16.

Више пута прича се по новинама како је овај или онај европски владалац куражан, како се, бајаги, не боји, како уза се не трпи пратњу и т. д.

А то не стоји у истини.

Разуме се, владаоци су смртни људи. И њима је, као и нама, обичним мио живот.

Осим тога, њихова смрт, нарочито извршеним злочином неприродним начином, изазива увек потресе у земљи. Више пута може бити и судбоносна за народе.

Отуда се онда може објаснити и брига државних власти за живот поглавара државних.

Ни један се владалац у Европи, па ни председник француске републике, па ни онај преко мора, Розвелт, неће кренути изван својих палата — докле најпре агенти тајне полиције нису посели улице, кроз које ће поглавар државе проћи.

После убиства Карнота, чување председника Лубеа (сада Фалијера) коштa француску републику толико исто, колико и безбедност цара Виљема у Берлину или Фрање Јосифа у Бечу.

Да поменемо само неколико примера.

(наставиће се)

*) Дирекције европских полиција (лондонска, берлинска, бечка, римска, париска), не само што обраћају грозничаву пажњу на анархисте у Европи, него имају и своје агенте и међу анархистима у Америци. И плаћају их великим сумама, јер им је и дужност скопчана са великим тегобама и личним пожртвовањем. Чак ни са животом својим нису ни у колико сигурни. Поред сталних агената, одашиљу се и други у разним мисијама. Један агенат изаслат лане нарочито из Берлина, да се провуче кроз неколико анархијских дружина, добио је 10.000 марака. Други агенат бечке полиције, који је се у исто доба промувао по неколиким дружинама америчким, држећи свуда скупове противу монарха, цркве и капитала, и разуме се, на тај начин, хватајући што му је требало, добио је тако исто велику суму. На позор друштва око „Будућности,“ листа чешких анархиста у Чикагу, само једне године издато је на 30.000 круна. Или узмимо шта је коштао европске полиције — *Мост*, познати опасни анархиста и пропагандиста.

Али треба знати да и анархисти имају опет своје поверљиве људе, којима је дужност, да пазе на ове полицијске агенте. И кога ухвате — са њим брзо свршe. Тако је последњих година платило главом неколико европских полицаја.

Имао сам прилике да читам извештаје и доживљаје неколицине ових изаслатих агената. Пуни интересних података — они пружају богат материјал за студију: шта се све страховито спрема у редовима анархиста противу реда и опстанка данашњег друштва европског!!

*) Талијани су данас најопаснији за поглаваре државне. Председник *Карно*, краљ *Умберто* и царица *Јелисавета*, погинули су од руку талијанских анархиста: *Козерија, Брешчија, Лучинија*.

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

(НАСТАВАК)

Поред свег заузимања чланова друге и треће секције приликом расправљања ових питања, да се отклоне противречности у њиховим одлукама, ипак се није у томе успело. Та противречност налази се у томе, што т. 6. из одлуке треће секције тражи склоништа за непоправиме алкохоличаре, док одлука друге секције, нарочито под б), тражи за непоправиме пијанице казнене заводе. Из овога се види, да је оправдано било, што се у седници целога конгреса, на којој се расправљало прво питање треће секције, избацила т. 6. из одлуке, и рашено да се о њој говори онда, кад дође пред цео конгрес ова одлака друге секције.

Сад је пред цео конгрес изнета одлука друге секције и т. 6. из одлуке треће секције. Сви су видели, да се не може одржати и једно и друго, јер представљају два разна система поступања с истим лицима. Да би се ово поправило *Наует, Granier Engelen, Barrows, Forel* и др. предложили су да се измени т. 6. и да гласи овако: „Лица с ограниченом одговорности, која су опасна, и неизлечими алкохоличари, били они осуђени или не, треба да се задрже у нарочитим заводима све дотле докле не престану бити опасни за лица или за имовину.“ После подужег објашњавања конгрес одбаци ову предложену измену т. 6., и усвоји без икаквих модификација предложене закључке друге секције. Тако је дефинитивно избачена т. 6. из одлуке треће секције.

И у оваквим одлукама опет има нелогичности. По т. 5. одлуке треће секције алкохолик ће се послати у склониште, а не у казнени завод, ако се држи да се може излечити. Али ако се у току лечења утврди да је он неизлечим, то он по одлуци друге секције има да изиђе из склоништа и да буде премештен у казнени завод. Али је ипак резултат то, што је цео конгрес нашао, да је потребно лечити злочинце алкохоличаре.

Друго питање:

Којим се средствима има сузбијати и лечити туберкулоза, и нарочито којим се средствима има спречити ширење туберкулозе у казненим заводима разне врсте?

Доказано је, да су казнени заводи у свима земљама право легло туберкулозе. Она се јако развија и шири и у модерним казненим заводима, а у старим, који су и иначе неигијенски, и у којима по стотине осуђеника заједно живе, као што је то случај у нашим казненим заводима, туберкулоза страховито коси осуђенике. На ово се питање мора обратити нарочита пажња и с тога, што се осуђеници

највећим делом регрутују из оних елемената становништва, који или имају већ у себи клицу туберкулозе, или су наклоњени наслеђем, или због бедног живота, којим су у слободи живели. Опасност даље долази и отуда, што се ова лица с оваквим здрављем врло лако заражавају у заводу, и на тај начин се преноси и на остале. Најзад, кад се овакви осуђеници пусте у слободу, они преносе клицу туберкулозе на своје, на своју околину, и тако је распростиру по народу.

Конгрес је имао једанаест интересантних извештаја о овоме питању и то од г.г. *Gorges Vidal, N. Thiltges, Kolb, Ladislas de Uray, A. Baer, Delmarcel, J. — W. Deknatel, Ladislas Bülben, J, L. Gibbons, Desider Okolicsanye — Kithu* и *Martin de Pattantyüs — Abraham.*

Известиоци су нарочито претресали питање, да ли је *белијски* систем казнених завода погодан или непогодан за ширење туберкулозе, и у мишљењима су се поделили. *Uray, Thiltges* и *Delmarcel* мисле, да су осуђеници у ћелијама у мањој мери изложени зарази, јер се ова болест може да добије само преношењем бацила, што теже бива кад сваки живи у својој ћелији. Међутим *Martin de Pattantyüs — Abraham,* лекар казненог завода у Илави и *Deknatel,* лекар казненог завода у Бреда напротив мисле, да ћелиски систем рђаво утиче на осуђенике, који су наклоњени туберкулози, јер морална депресија, коју осуђеник осећа у ћелији, помаже да се болест развије.

Друго питање, на које су неки известиоци обратили пажњу конгресу, јесте питање о *прекидању извршења казне* због болести. Професор *Vidal* о томе вели у свом извештају, „да би се у законодавство и уредбе о казненим заводима могле корисно унети одредбе, аналогне одредбама § 398 аустријског крив. поступка и § 487 немачког крив. поступка, које наређују или допуштају одлагање извршења казне лишењем слободе увек, кад би извршење казне могло да доведе у опасност живот осуђеног, или кад би се осуђени налазио у таквом стању здравља, да се казна не би могла извршити онако, како то прописују правила казненог завода, у коме он има издржавати казну.“

Конгрес се није у појединостима бавио овим питањима, већ се задржао на принципијелном питању, и само о њему донео своју одлуку.

Секцији су предложени ови закључци, који су једногласно усвојени:

1. *Правила, по којима се има конструисати и инсталирати један модеран завод, треба тачно да пропише једна стручна комисија, коју изабере конгрес, и да та правила буду погодна за међународну употребу.*

2. *Један одбор, који изберу чланови конгреса, треба да састави тачан правилник о свима хигијенским мерама, које се имају предузети у казненим заводима.*

3. *Модерни казнени завод треба да има једно нарочито одељење за привремено издвајање и за погодно лечење болесника.*

Конгрес је без дискусије усвојио све три жеље секције.

Треће питање:

Ограничење државне контроле над приватним друштвима за заштиту осуђеника (патронаж).

На предлог сенатора *Beranger-a* на конгресу у Брислу решено је, да се ово питање истави на дневни ред идућег конгреса.

Пет приправних извештаја добио је конгрес од г. г. *Georges Picot, J. Veillier, J. — G. Lchaffroth, Ernest Passez* и *Fuchs.*

Picot дели друштва за заштиту осуђеника у три класе. Прва обухвата друштва, која све примају од државе. Ова друштва раде као пуномоћници државе. и с тога треба потпуно да буду под контролом државе. — Другу класу образују друштва, која примају од државе момоћ. Једино право државе према тим друштвима јесте право прегледања рачуна и буџета. — Трећу класу образују друштва, која немају никакву помоћ од државе, па с тога држава нема права ни контроле, али ипак, по специјалном закону, има право надзора над радом друштва.

Систем *Veillier-a* је другојачији. Он разликује друштва за заштиту деце и за заштиту одраслих. Држава се увек мора интересовати за заштиту деце, јер је она у првом реду позвана да се стара за њих. Отуд право државе да стално контролише ова друштва. Међутим над друштвима за заштиту одраслих, држава не може имати право на такву контролу, већ само може пазити да се статути друштва, које држава одобрава правилно примењују.

Секција није усвојила ни један ни други систем поделе друштава, већ се више заинтересовала за извештај *Fuchs-a*, главног председника савеза друштава за заштиту осуђеника у Бадену, а до некле и за извештај *Picot-a*, и без дискусије и једногласно усвојила је следећи предлог *Lévay-a*:

„Конгрес мисли, да друштва за заштиту осуђеника, кад су постала приватном иницијативом, треба да контролише држава само односно стварног и финансијског рада. Држава никад не треба да се меша у методе и поступке помоћу којих се има да обезбеди морално поправљање штићеника.

Да би се помогло развијање ових друштава, конгрес жели, да се између државе и друштава за патронаж постави веза пуна узајамних обзира.

У седници целога конгреса, после кратке дискусије, измењен је први део горње одлуке секције. Измењена одлука коју је конгрес једногласно усвојио, гласи:

Конгрес мисли, да друштва за патронаж, кад су дело приватне иницијативе, треба ставити под контролу државе, нарочито односно њиховог стварног, финансијског и економског рада, али да се држава не треба никад да меша у методе и начин поступања, помоћу којих се има да обезбеди морално поправљање штићеника.

Други део одлуке секције усвојен је такође једногласно.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ПОЛИЦИЈСКА УРЕДБА

(НАСТАВАК)

§ 31.

„Срески начелници, окружна начелства, управа београдска дужни су водити и свака три месеца попечитељству унутрашњих дела на преглед подносити тачан списак о свима полицијским преступницима, исправно у њему назначивши какав је који преступак ових био, од кога је учињен и како је кажњен.“

У примедби: „Други одељак овог § не вреди према решењу од 12. децембра 1860. год.“ [1])

Раније смо већ нагласили, да је овај § у првобитном издању имао још један став, у коме је било предвиђено, да срески начелници подносе сумарно спискове лица, које би општински судови казнили за иступне кривице.

Да не би ко помислио, да се исписана примедба односи на овај изостављени став, као и да би се одмах видело, да је цео овај § укинут, исписујемо овде, поред већ исписаног решења од 12. децембра 1860. год. и предлог Државног Савета кнезу поводом ове ствари. Ево шта се вели у томе предлогу:

„*Ваша Светлост,*

Премилостиви Господару.

Попечитељство внутрени дела под 28. пр. м-ца № 8557, доставља Совјету како је оно почем закон о поступању при извиђању и суђењу кривични дела није издан заједно са казнителним законником, за нужно нашло под 4. мајем ове год. № 3370. прописати полицајним властима правила при извиђању и суђењу иступљења.

Попечитељство је том приликом упутило вели речене власти и на уредбу полицајну од 18. маја 1850. год. Н. К. В. 911. Н. Сов. 105. казавши им, да ће иста, вредети у свему, **изузимајући случајеве, који су у §§ 310 до 327 казнителног законика прописани.**

Узакоњено поднашање тримесечни спискова казњени полицајни преступника Попечитељству внутрени дела на прегледање имало је за циљ то: да окружни и срески начелници по §§ 10 и 13. независтни у изрицању казне, буду смотрени, знајући, да за поступке своје имају над собом контролу. Но досадања практика показала је довољно, да поднашање то непостизава потпуно свој циљ, већ само задаје властима један не мали излишан посао.

Пошто пак једину могућност за поуздано контролирање пресуда полицајни дају нарочито поднашане жалбе, то Попечителство внутрени дела молило је Совјет за решеније, по коме ће се узакоњено поднашање Попечителству внутрени

[1]) Примедба ова налази се у свима издањим Полицијске Уредбе после 1860. год., изузев њеног издања у Полицијском Зборнику, у коме је замењена објашњењем ове садржине: «Спискови ови не подносе са више према решењу од 12. децембра 1860. год., збор. XIII, стр. 163.»

дела на преглед тримесечни спискова казњени полицајни преступника, обуставити, дотле, докле не изађе поступак казнителни, кои ће ствар ову коначно регулирати.

Пресуде пак казњени лица за иступљења, противу који се изјави незадовољство у смислу § 16. честореченe уредбе полицајне и овога додатка од 4. септембра 1854. В№ 869. (збор. VIII., стр. 20). Попечителство ће вели у будуће докле т. ј. поступак казнителни не изађе, по дојакошњем начину разсматрати.

Предложење ово Совјет одобрава, и част има у понизности исто Вашој Светлости на височајше потврђење поднети.

№ 524

8. декембра 1860.

у Београду. За Председатеља
Потпредседатељ Совјета,
Цв. Рајовић« [2])

Поред тога што се из изложених редака јасно види, да су укинута оба става исписаног §-фа, они још и несумњиво доказују оно што смо једном већ нагласили, а на име: да су све оне одредбе Полицијске Уредбе, које су ушле у Казнени Законик (од § 310 до § 327), биле **оглашене за неважеће** још у 1860. год. правилима [3]) надлежног министра, која су прећутно акцептирали и Државни Савет и кнез — оба фактора тадање законодавне власти.

Још нешто:

Ако се примедбом, којом је пропраћен овај §, циљало на дужности полицијских власти да воде спискове иступно осуђених лица и одавде прећутно извела вредност његовог првог одељка, онда је ово посве излишно, а према ономе што смо изложили и погрешно, пошто је вођење спискова о којима је реч, нарочито стављено у дужност властима прописима §§ 11. и 14. Полицијске Уредбе.

Несумњиво је, дакле, да је § 31. Полицијске Уредбе укинут височајшим решењем од 12. децембра 1860. год., и да је примедба, којом је објашњен у Полицијском Зборнику, потпуно умесна.

§ 37.

»Деца и сродници не одговарају за преступке својих родитеља и сродника, у опште само онај полицијској власти одговара, који је што скривио или у кривици участвовао.«

Принцип, истакнут у другом одељку овог §-фа, поништен је §-ом 320 *в.* Казненог Законика (допуна од 13. маја 1902. год.), у коме се вели ово:

»Ако би органи друштва, радећи у томе својству, учинили какав иступ због непослушности према полицијским и општинским властима, или иступ који би се тицао сигурности лица и имања, здравља, чистоте, дужности и угодности јавног саобраћаја, тишине или кварења и уништавања туђе имовине, — казниће се у место органа само друштво, а поред тога оно ће одговорити и за накнаду штете, ако би је било.

Наспрам друштва могу се применити казне из тачке 2, 4 и 6. §-а 310., а где закон одређује казну затвора, друштво ће се казнити новчаном казном по § 315«.

§ 39.

»У казнителном закону означене су границе казни, од најмање до највеће. тако ово су и границе опредељене, које се набљудавати имају. Полицајна ће дакле власт, држећи се тих граница, одређивати према отежавајућим или олакшавајућим околностима (§ 38.) казну већу или мању, означене тамо границе њене не превазилазећи.«

Параграф овај замењен је §-ом 39. Казненог Законика, који гласи:

»Никаквога кривца није слободно осудити на друго што, осим оних казни, које су овим законником прописане (§ 12.). Исто тако има се свака казна тачно по закону према величини кривице определити, а никад строжије ни блажије, нити је слободно једну казну другом замењивати, осим случаја где закон то изреком допушта,« па и онда не друкчије него како закон каже.«

У вези са овим §-ом стоје и правила министра унутрашњих дела од 4. маја 1860. год. П№ 3370, о којима смо говорили приликом објашњења §-а 31-ог.

§ 41.

»Полицијска пресуда извршиће се на преступнику онде, гди то сама полицијска власт, која је њу и изрекла, нареди, осим ако се она тиче лица, која су споменута у § 26-ом.«

После § 312. Казненог Законика, који говори о раду иступно осуђених личности у *затвореним просторима* и *Правила о издржању затвора изван казнених завода* од 17. августа 1883. год. Бр. 2990. у којима се помињу окружни и срески затвори, а с обзиром и на напред поменута правила министра унутрашњих дела П№ 3370, параграф овај изгубио је сваку важност.

Иступно осуђена лица могу данас издржавати казну затвора само у затворима општинских и државних: среских и окружних полицијских власти.

§ 42.

»Кази за полицајне преступке јесу:

а) Затвор;

б) Новчана каз;

в) Телесна каз;[4])

г) Укидак права еснафског или радње на извесно време;

д) Прогон из места пребивања у друго, и

ђ) Изгон и земље«

Казне за иступне кривице, много одређеније и потпуније од побројаних, одређене су у § 310. Казненог Законика, који гласи:

»За иступљења може се кривац осудити:

1. на затвор,
2. на новчану казну,
3.[5])
4. да му се одузму неке ствари,
5. да се протера,
6. да му се забрани извесну радњу радити,
7. да буде под полицијским надзором.«

Као што се из изложеног види, разлика између ова два параграфа доста је знатна. Казне *полицијског надзора* и *одузимања ствари*, које се помињу у Казненом Законику, нема у Полицијској Уредби, а казне *укидања еснафског права*, која је Полицијском Уредбом ограничена на *извесно* време, уврштена је у Казнени Законик без икаквог ограничења.

Пошто су прописи Казненог Законика познији — млађи — од оних у Полицијској Уредби, то је несумњиво да је исписани § ове уредбе поништен прећутно § 310-им Казненог Законика. Њему у осталом, није ни било место у уредби, као закону формалном, пошто одредбе, које су њим биле регулисане, спадају у област закона материјалних — Казненог Законика.

§ 43.

»Казне затвора или апса има два степена: првога је затвор простији полицијски без гвожђа, а другога је строги затвор, или затвор с лаким гвожђем, у које се преступник, кад се уапси има оковати.«

Противно овом §-у, у §-у 312. Казненог Законика, који говори о затвору за иступне кривице, вели се ово:

»Затвор може бити с радом и без рада. При осуђивању на затвор власти које суде свагда ће у пресуди казати хоће ли затвор бити с радом или без рада. Ако у пресуди стоји само затвор, а не каже се да је с радом или без рада, онда се узима да је без рада.

На затвор с радом могу се осуђивати само скитнице, слуге, слушкиње, шегрти и надничари.

Осуђени на затвор с радом употребљаваће се на правителствене или општинске послове, као: чишћење улица, поправљање путова и т. п.

Женско на затвор с радом осуђено употребљаваће се на рад само у затвореним местима.

Осуђени на затвор храниће се о свом трошку; само оне који су тако убоги, да ни на вересију не могу храну набављати, храниће општина, ако су у првом степењу општинскима, а држава, ако су државним властима осуђени.«

Овим §-ом Казненог Законика потпуно је уништен исписани § Полицијске Уредбе. И сама помисао, да се неко данас окује због иступне кривице, била би за сваку осуду. (свршиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

---

[2]) Државна Архива — Акти кнежеве канцеларије за 1860. год. В№ 470.

[3]) Правила ова, и поред најревноснијег тражења, нисмо могли изнаћи ни у Министарству унутрашњих дела ни у Државној Архиви.

[4]) Укинута законом од 11. децембра 1873.

[5]) Ова тачка укинута је законом о укидању телесне казне од 11. децембра 1873. год. а гласила је «на бој».

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

(НАСТАВАК)

II.

Одељење за пријављивање становништва у бечкој полицији.

Знатна је разлика између ових одељења у бечкој и берлинској полицији. Разлика је та приметна како у начину прибирања пријавнога материјала, тако и у погледу његовог сређивања и коришћења њиме. За нас је изношење тих неједнакости у раду, тако исто од интереса, јер смо на тај начин у могућности, да ценимо, шта је од тога пословања код једне практичније и корисније а шта код друге.

Ради лакшег поређења, изложићу полицијски рад у овом одељењу, оним истим редом, који сам употребио у излагању дата берлинскога одељења.

У Бечу постоји закон за обавезано пријављивање грађанства од 1849. год. Измена и допуна било је у 1852, 1857-ој год. па и доцније, али су главне одредбе остале и данас неизмењене.

Једна од тих сталних одредаба је и та, да се свако лице мора пријавити власти у року од 24 часа по досељењу. Због своје непрактичности и неугодности за публику, полиција је у пракси ублажила ову одредбу. Она по правилу доставља због непријаве само она лица, која се за 4 дана нису пријавила.

У одредбама нема помена, која су лица ослобођена сваког пријављивања. Пракса је и ту усвојила правило, да се та обавеза не захтева од посланика страних држава и персонала посланства у опште.

Дужност пријављивања припада издаваоцу стана или надзорнику куће. У Бечу сваки власник куће мора имати кућњег надзорника, који је у тој кући пред полицијском влашћу одговоран за тачно испуњавање полицијских наредаба у погледу пријављивања, реда, чистоће и т. д.

Пријавне листе доносе се по најчешће у квартове (Bezirke) а примају се и у стражарама (Sicherheitswache), као одељцима квартова тде се налазе само жандарми.

Пријављивање се врши најчешће преко кућњег надзорника. Само у изузетним приликама, а по нахођењу полицијских власти, потребан је ради тога лични долазак. Исти је случај и са потребом легитимисања. У томе чине изузетак само руски поданици, јер се од њих свагда траже уредне путне исправе.

Има 5 врста листа за пријављивање. Прва је врста којима се пријављују породице — зване „годишње партаје;“ за тим долазе листе, по којима се пријављују лица по становима месечно; па листе којима се пријављује послуга; листе хотелске и на послетку долазе сезонске листе за лица која живе по летњиковцима.

Прве и друге листе само се по боји разликују, а остале и по садржини.

Прва врста пријавних листа изгледа овако:

Прот. №_____ **Пријавна листа за годишње партаје** Предата ____

У кварту . . . . . улици . . . . . №____

Име и презиме		ОДЈАВА
Занимање		Одселио се (отпутовао) . . . . .
Место рођења и покрајина . .		
Старост, вероисповест, ожењен, удовац или неожењен		Куда? . . . . .
Имена жене и деце и њихове године старости		Кварт. . . . .
Пређашњи стан	кварт улица ____ №____	Улица . . . . .
		№ . . . . .

Беч . . . . 1906. г. Потпис власника куће (кућњег надзорника)

Напомена. Пријаве и одјаве морају се подносити у року од 24 часа. За неиспуњење постојећих прописа, кажњава се новчано до 100 форината или затвором. Ако се лажни подаци ставе по § 320. казн. зак. са 3 до 1-ог месеца дана затвора.

Пријавне листе слугу и слушкиња поред поменутих рубрика у предњој листи, имају рубрику где се ставља: да ли дотично лице има раденичку књижицу, или ако је беспослено, да ли има одобрење полициске власти за тражење рада.

Последња врста — сезонске листе — није ни код њих од велике важности, а код нас би биле од далеко мање потребе, с тога и не износим њихов формулар.

Код свију ових пријавних листа карактеристика је та, да оне служе и за одјављивање.

За пријављивање су потребне три листе од којих се једна задржава у кварту, друга шаље у централно одељење, а трећа се враћа доносиоцу као реверс. Мушка лица старија од 24 год. дужна су, при пријављивању, да поднесу 4 листе, пошто се четврти примерак увек шаље одељењу општинског суда, које води рачуна о политичким правима бечких грађана.

Која се лица могу пријављивати заједно у листи, а која не, није овде до детаља утврђено, као што је случај у берлинској полицији.

Са примљеним листама врши се извештан поступак у кварту. Име пријављеног лица заводи се у општи регистарни списак по азбучном реду, а ако је то лице у исто време и закупник целога стана, заводи се и у други списак уређен по улицама и нумерама кућа.

Улози овога списка одговарају „квартовне“ књиге берлинске полиције, са том разликом, што се овде заводе само имена закупника станова у једној кући, а тамо сва лица, која у тој кући станују.

У кварту се задржава по један примерак пријавних листа. Ове се листе распоређују по фијокама, по утврђеноме реду. О начину распоређивања биће доцније говора.

Хотелске пријаве не заводе се по кварговима, већ се непосредно шаљу у централно одељење да се распореде и по потреби употребе.

Најважнији рад на овоме послу обавља се у централном одељењу. Ту се прибира, сређује и користи целокупни пријавни материјал.

Целокупно ово одељење дели се на неколико одсека:

Одсек у којем се сређују пријавне листе бечких грађана:

Одсек хотелских пријава; и

Одсек у којем се сређују листе трговачких фирама.

Први одсек има своја два главна одељка. Један се зове *активни* а други *антикварски* одељак.

И један и други одељак имају засебно распоређене листе пријава мушких од пријава женских лица.

У активни одељак долазе и распоређују се последње пријаве или одјавне листе некога лица.

Све остале раније пријаве и одјаве извлаче из тога одељка и предају активарском одељку на распоред и чување.

Ово се боље може објаснити примером. Ако се одјављује неко лице, чија је пријавна листа била у реду активног одељка, извлачи се та листа из реда и предаје антикварију на чување, да у активном одељку остави места за последњу одјавну листу. Буде ли се то лице поново пријавило, та пријавна листа заузима место последње одјавне листе, која се шаље у антикварски одељак. Ово правило важи за листе мушких и женских лица.

Пријавна листа остаје у активном одељку док се другом не замени, а одјавна само за одређено време. Ако за 20 година не буде то лице пријављено и одјавна се листа извлачи из реда активног одељка и пошаље у антикварски одељак.

Правила за распоређивање листа иста су у оба одељка. Постоји штампано упутство од 1892. год. за начин рада при том сређивању. Листе мушких распоређују се: по презимену, по имену, по занимању и по месту рођења.

Листе женскиња: по презимену, имену и по месту рођења. Приликом распоређивања и једних и других листа по презимену, узимају се у обзир прва три слова у презимену.

У овоме распоређивању важи правидо, да се фонетични сугласници сматрају као

једнаки, тако да се при томе не прави разлика између. *б* и *п*; *д* и *т*; *г*, *к* и *х*; *в* и *ф* и т. д. (наставиће се)

В. Лазаревић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Министар унутрашњих дела дужан је да цени нове доказе, који му се у жалби поднесу, кад они нису били поднесени полицијској власти, чије је решење предмет оцене министрове.

Милутин и Милентије Р., из С....., обратили су се власти среза јасеничког и тражили, да среска власт одреди изабрани суд, ради деобе имања између њих и брата, односно стрица, Илије Р., ондашњег, које им је имање остало неподељено по смрти њихове матере, односно бабе, Мирјане, удове Ранка Р., бив. из С.....: као и све имање, које је остало после смрти њиховог оца, односно деде, пок. Ранка. Као доказ, да заоставше имање после смрти Мирјанине имају поделити њих три наследника: Милутин, Милентије и Илија, поднели су извршно решење неспорног судије смедеревског првостепеног суда од 17. јануара 1892. године Бр. 19457. МБр. 819.

Поводом овога, среска власт је позвала Илију да да своју реч, и он је у писменом свом одговору изјавио: да на изабрани суд не пристаје и да са молиоцима нема шта да дели, па је тражио, да се од тражења састава изабраног суда одбију.

Како је, по §§ 433. и 434. грађанског судског поступка, за састав изабраног суда од стране полицијске власти потребан пристанак свих парничара — што овде није случај, — а међутим тражење молиоца је умесно, јер право на деобу оснивају на решењу неспорног судије смедеревског суда и изводу умрлих, као јавним исправама — § 187. грађан. суд. поступка — то је среска власт, на основу § 437. грађанског судског поступка, решењем својим од 7. априла 1905. године № 7770. одлучила: да овде има места саставу изабраног суда, па у исто време, за парничара Илију, изабрала судију и заменика овоме.

По жалби Илијиној, ово је решење одобрило начелство округа смедеревског, а решење овога Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 17. јуна 1905. године П№ 14628.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 31. јануара 1906. године Бр. 1263. поништио је решење Министрово из ових разлога:

Као што се из акта види, жалитељ је у жалби, изјављеној начелству окружном, противу решења начелника среза јасеничког № 7770., којима се, по тражењу Милутина и Милентија Р., наређује састав изабраног суда, поднео за доказ о неумесности тражења састава изабраног суда уступљење Милутина Р., потврђено влашћу, из кога се види, да му је Милутин продао спорни део имања, који би му као наслеђе имао у део припасти, и од њега у цени измирен. Доказ овај није узимат у оцену ни од стране начелства окружног ни Министра Унутрашњих Дела: међутим, Министар је био дужан да га цени, и по оцени његовој наведе разлоге, у смислу друге тачке чл. 27. Устава, поткрепљене законским прописима, из којих налази, да поднесени доказ не може бити од утицаја на тражење Милутиново за састав изабраног суда, већ да има места принудном саставу изабраног суда, у смислу § 437. грађанског судског поступка, као што је то расправљено решењем начелника среског, коме овај доказ није био поднесен.

Полицијска власт није надлежна, да улази у оцену питања о повраћају поклона учињеног путем преноса непокретног имања код суда.

Љубица К., молбом од 3. новембра 1904. године, обратила је се начелнику среза јадранског и тражила, да се кирија у 120. динара месечно, коју срез плаћа за зграду, у којој је смештен један дивизион дринског артиљериског пука, у будуће издаје њој, пошто је она сопственик тога имања. За доказ овога поднела је тапију потврђену код Л..... првостепеног суда 11. августа 1903. године № 10671., из које се види, да јој је ово имање поклонио њен отац, Зарије К...., у име мираза, без икаквих терета.

Поводом овога захтева, Зарије је изјавио код среске власти, да је он доиста поклонио својој ћерки Љубици ово имање, али као мираз кад се буде удавала, — а пошто она није удата, то он задржава право уживања на овом имању, тим пре, што је Љубица отишла од њега и што је он повео парницу за повраћај поклона.

Власт среза јадранског решењем својим од 11. марта 1905. године № 3882., с обзиром на поднесену тапију као доказ о својини, одлучила је; да се сва неиздата кирија, коју потражује Љубица, а то је од 1. јануара 1905. године, изда њој — Љубици.

По жалби Зарије К., ово је решење одобрило начелсво окружно, а решење овога Министра Унутрашњих дела решењем од 3. маја 1905. године П№ 10788.

Противу овог решења Министровог, Зарије је изјавио жалбу Државном Савету, и у њој навео, да решење Министрово не одговара закону, јер је њиме одобрено решење среске власти, које је незаконто из ових разлога: што се из потврде судске тапије јасно види, да је он спорно имање поклонио својој кћери Љубици за мираз, и по томе она право својине стиче тек својом удајом, а не потврдом тапије, чији је оригинал и данас у његовим рукама; а затим, што је то имање у парници између њега и ње (Љубице), па баш и да није овде питање о условно поклоњеном имању, као и да није оригинална тапија у његовим рукама, имање ово његова је својина све дотле, док Љубица противно не докаже — § § 220. и 223. грађанског закона.

Државни Савет нашао је, да је ожалбено Министрово решење саобразно закону, поред разлога у њему изложених, још и с тога, што је жалитељ, по гласу уверења л..... првостепеног суда № 2080 1905. год. повео спор противу своје кћери за повраћај поклона као мираза по тапији № 10671. С тога је одлуком својом од 13. јануара 1906. године Бр. 152. одбацио жалбу жалиоца као неумесну.

Један случај неумесне примене чл. 158. закона о општинама.

Извесна лица доставила су окружном начелнику, да у њиховој општини није народу објављена ни Престона Беседа ни Адреса Народне Скупштине, те је окр. начелник о томе тражио извештај од среске власти.

Упитан о овоме, председник дотичне општине Н. Н. изјавио је: да је и Беседу и Адресу примио, да је и једну и другу објавио сељанима, па их по том и прилепио на општинску судницу, што је, вели, и самом среском начелнику познато.

Утврђујући ово, срески начелник је вратио предмет окружном начелнику. Ну овај му ипак врати предмет с налогом: да се достављачи позову, те да поднесу доказе о својим наводима. Срески начелник то учини и достављачи именују сведоке, који ће њихову доставу утврдити. Они буду питани и неки од њих изјаве: да ни Беседу ни Адресу нису читали све до 13. новембра (кога је дана, по поверљивој наредби, општински суд поново учинио објаву), а неки: да о томе ништа не знају.

Извршивши ово, срески начелник пошље предмет окружном начелнику, који му га врати као надлежном на рад, а овај, налазећи, да је председник био немарљив при извршењу наредаба, пресудом од 26. новембра 1905. год. Бр. 17066. казни председника губитком десето-дневне плате.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је: да пресуда среске власти не одговара закону из ових разлога:

По општем начелу, изложеном у §§ 5. и 51. кривичног судског поступка, власти које истражују или пресуђују кривице, дужне су не само извидети и утврдити оне околности, које би теретиле обвињеног, већ и оне, које би њему у корист ишле, а тако овде није учињено. По наредби окружног начелника, срески начелник наредио је само извиђање доказа о наводима достављача. Међутим у овом случају, где се надзорна власт, према чл. 168. закона о општинама, јавља као судећа, никакве наредбе, у погледу суђења, ни од кога, није дужна примити, већ радити само по закону — чл. 146. Устава; и према томе надзорна власт или је имала остати при свом тврђењу у акту № 16379., или је била дужна извидети одбрану обвињеног, а када ни једно није учинила, онда је ствар пресудила пре него ју је довољно извидела.

Ну и да не стоји то, ипак пресуда не одговара закону, јер да би председник одговарао за дело из чл. 158. закона о општинама, потребно је, да је наредба државне власти — коју није никако, или ју је немарљиво извршио — основана на закону. Овде тога нема, јер ни једним

законским прописом није наређено да се Престоне Беседе и Скупштинске Адресе објављују — обнародују — на зборовима општинским, те баш и да је ово жалитељ пропустио да учини, не би наступила одговорност из чл. 158. закона о општинама. Ово у толико мање, што је несумњиво утврђено, да је Адреса била прилепљена на судници — јавном месту.

С тога је одлуком од 5. јануара 1906. године Бр. 49. поништио пресуду среске власти и препоручио јој, да даље по закону поступи. **М. В.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Један полицијски чиновник упутио је уредништу ово питање:

— Крајем прошле године код једног продавца књига у варошици П.... нађена је већа количина „анзихтс-карата“ са неморалним сликама и безобзирним написима.

Пошто је ислеђењем утврђено, да су ове „анзихтс-карте“ биле намењене продаји — јер је извесан део већ био распродат — то је среска власт нашла да овде стоји иступно дело из § 363. Казненог Законика и пресудом својом казнила окривљеног са 50 динара у корист државне касе, или са 5 дана затвора. Пресудом је још наређено, да се одузете „анзихтс-карте“ униште кад ова пресуда буде постала извршном.

По жалби осуђеног, првостепени суд поништио је пресуду среске власти налазећи, да дело, због кога је жалилац осуђен, није казнимо по наведеном пропису Казненог Законика, већ по чл. 28. закона о штампи, а за кривице ове природе надлежни су, вели, само судови.

У најновијем, званичном издању Казненог Законика, оштампан је § 363 без икакве примедбе, а у чл. 58. закона о штампи стоји, међутим, ово:

„Одредбе кривичног законика у §§ 47. а), 70. а), 103., 104., 91. б), 91. в), 91. г), 207 т. 1., 207. б.), 209, први став § 212., § 213., 214., 218., 357. тач. 2. 3. 4. § 358., 359 т. 3. и § *363.*, као и све друге законске одредбе, прописима овог закона противне, не вреде за кривице учињене штампом или другим средствима јавности, побројаним у чл. 5. овог закона.“

Молим уредништво, да у интересу свију полицијских органа што пре објасни ово:

1. Је ли правилно и на закону основана радња првостепеног суда у овом случају, и ако је, онда по чему?

2. Има ли и данас законске вредности § 363. Казненог Законика, и ако нема за што је оштампан у најновијем издању овог закона без икакве примедбе, а ако има, како се има разумети чл. 58. закона о штампи, у коме се вели да овај § не вреди за кривице учињене путем штампе или другим средствима јавности?

3. Имају ли, и колико вредности §§-фи Казненог Законика, који се помињу у овом члану Закона о штампи, и каква је разлика између њих и оних чланова Закона о штампи који им одговарају? Другим речима: кад има места примени Казненог Законика а кад, опет, треба применити Закон о штампи код дела побројаних у чл. 58. овог закона.

— На ово питање одговарамо:

1. Потпуно је правилна и умесна рдања првостепеног суда, јер се „анзихтс-карте“ израђују путем штампања, дакле једним од средстава о којима је реч у чл. 5. закона о штампи, а у чл. 43. овог закона изриком је казано, да све кривице, које се учине средствима о којима је реч у чл. 5., т. ј. штампањем, или механичким или хемијским путем, као што је штампање, сликање и т. д. *суде само судови.*

Као што се из изложеног види, надлежност судска за кривице учињене побројаним средствима *апсолутна је*, што значи: да о надлежности полицијске власти у наведеном случају са „анзихтс-картама“ није могло бити ни говора.

2. § 363. Казненог Законика није сасвим укинут, и ако би се то, судећи по чл. 28. и 58. могло на први поглед закључити. Докле Казнени Законик (§ 363) наређује: „Да се казни у новцу од пет до двадесет талира, или затвором до двадесет дана, или бојем до двадесет и пет удараца који бесрамна и скаредна писма или ликове и фигуре прави и направљене јавно свету на углед излаже, или их продаје, или иначе распростире“ — дотле Закон о штампи (чл. 28.) одређује казну од 1—6 месеци, или од 300—1800 динара за оне које би *продавали, растурали* или јавно *излагали* неморалне *цртеже, гравире* и *слике.*

Битна разлика између исписаних законских прописа у томе је, што је за кривицу из Закона о штампи неопходно потребно да су казними објекти израђени оним средствима, помоћу којих се могу врло лако умножити, као што је н. пр. штампање, литографисање, хектографисање и т. д., док је за појам кривице из § 363. Казненог Законика довољно: да се руком испише једно или више скарадних писама, или наслика, или од воска, гипса, дрвета и т. п. изради једна или више скарадних фигура, па да се ово јавности излаже, или продаје, или иначе растура.

Ради бољег схватања ове разлике, нека послужи овај пример:

Ако би неко својеручно написао 1, 2, 3, 100, 1000, па и 10.000 безобзирних песама или прича *једне исте* или *разне* садржине, или би у оволиком истом броју израдио *слободном руком* једне исте или разне скарадне слике, и т. д. одговарао би за кривицу по Казненом Законику.

Ако ли би пак кривац, у место својеручног писања и преписивиња безобзирних песама и прича, ове штампао, или хектографисао; а у место да слободном руком израђује скарадне слике и фигуре, ове литографисао, или помоћу фотографисања умножавао и т. д. — чинио би, несумњиво, кривицу из чл. 28. Закона о штампи. Шта више, за кривице ове природе, довољан је ма и један једини примерак, ако је само израђен оним средствима, које предвиђа чл. 5. закона о штампи. Према овоме, ако се у каквој панорами, или на ма каквом другом, публици приступачном месту, излаже каква неморална слика, израђена помоћу литографисања, хектографисања, фотографисања и цинкографисања, онај који ово чини одговараће по закону о штампи, без обзира на то, да ли је слика изложена у једном или више истих примерака, — док ће несумњиво одговарати по Казненом Законику ако је у место слика исложио фигуре од воска, гипса, дрвета и т. д.

Све оно, дакле, што не би било израђено путем и начином предвиђеним у чл. 5. Закона о штампи, потпадало би под одредбе Казненог Законика.

3. Што се тиче осталих §§-фа Казненог Законика, који се помињу у чл. 58. Закона о штампи, приликом њихове примене треба бити веома обазрив и водити рачуна, не само о Закону о штампи, већ и о *Закону о зборовима и удруженьима.* Оба ова закона изменили су знатно поменуте прописе Казненог Законика: први у оном њиховом делу, који говори о јавности путем штампе и осталих средстава побројаних у чл. 5. овог закона, а други у свему оном што се односи на говоре на јавним зборовима.

По нашем мишљењу, било је преко потребно да уредништво најновијег издања Казненог Законика, све ово назначи путем примедаба код дотичних параграфа овог законика, и на тај начин унапред отклони погрешке, сличне овој са § 363. Казненог Законика.

У „Полицијском Гласнику“ за прошлу годину било је у два маха говора о најновијем издању Казненог Законика и оба пута доказано је: да су у ово издање унети многи законски прописи, који су изрично или прећутно укинути разним специјалним законима, па је чак поменут и један конкретан случај, у коме је казна погрешно означена — повишена — од *дванаест* на *двадесет* месеци затвора (§ 196).

Са ових разлога, а с обзиром и на ово што смо изложили, неопходно је потребно да се што пре приступи новом издању Казненог Законика, средством стручне комисије.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Сребрн сат без горњег поклопца, а на доњем има грб и натпис: «Кр. Срп. Војне Академије XXXII. кл.» украден је. Сат је из фабрике «омега», а на унутрашњости поклопца има утиснут монограм «Т. М. Ж» и датум 14 — I — 901. Пошто је сат покварен, сва је прилика да ће бити ношен на оправку, те се за то скреће пажња полицијским властима, а и приватнима, да у случају проналаска украденога сата известе начелство округа нишког с позивом на Бр. 929.

ПОТЕРЕ

Јеврем Бјелић из Старе Србије, који је био у притвору код начелства округа ужич-

ког због кријумчарења, побегао је 15. т. м-ца испред спроводника. Јеврем је стар око 30 година, висок, црномањаст; од одела имао је на себи црн гуњ и црне пеленгире, на ногама опанке, а на глави шубару. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за одбеглим живо трагају и о резултату известе поменуто начелство с позивом на Бр. 433.

Никола Лефтерис, по народности Грк' извршио је у Бугарској превару у вредности 26.000 лева, па је побегао, а сумња се, да је побегао у Србију. Никола је стар 45 година, висок, дугих образа, црномањаст, у црном грађанском оделу, са астраганском шубаром на глави, има грчки пасош издат у Галацу у Румунији. Препоручује се свима полиц. и општ. властима, да за варалицом живо трагају и у случају проналаска одмах известе Управу гр. Београда с позивом на Бр. 6185.

Арманд Швоб, трговац и јувелирски агент из Беча, извршио је велике преваре у вредности 250.000 круна и тада је побегао. Арманд је средњег стаса, стар 50 год. проседе косе, загасито обојених обрва, говори немачки, енглески и француски, отменог је изгледа и понашања, а јако је наклоњен коцки. Узима

радо лажна имена: **Адолф Шмит** или **Арманд Салватор Акерман.** На молбу управе бечке полиције доносимо Швобову слику и препоручујемо свима полицијским властима најживље трагање. У случају проналаска ваља телеграфским путем известити Управу гр. Београда или уредништво овог листа.

ПОЗНАТИ И УХВАЋЕНИ

Александар Милојковић, звани **„Санда баругција“,** чију смо слику донели у 6. броју «Полиц. Гласника», спроведен је XV пеш. пуку у Зајечар, који га је по тој слици познао и тражио као свог војног бегунца.

Ђоку Младеновића, тамбураша из Прокупља, чију смо потерницу изнели у прошлом броју «Полиц. Гласника», ухватили су органи београдске полиције и спроведен је начел. ср. косаничког, где одговара за крађу.

Светолик Николић, питомац Дома сиротне деце, који је био из дома побегао и чију смо слику изнели у прошлом броју «Полиц. Гласник», ухваћен је у Крагујевцу и спроведен овде, где је предат својој матери.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Данило Милановић, аустро-угарски војни бегунац, 6. тек. м-ца извршио је у Топчидеру једну опасну крађу.

Тога дана око 3 часа по подне обио је катанац на стану Милана Вилимановића, чувара казненог завода, па из два кофера покупио: један златан женски претен, једну златну бурму, један златан крстић на ланцу, сребрн сахат, брош, новчаник и још неке ситније ствари.

У овом моменту наишла је у кућу жена Вилимановићева, која се враћала из комшилука, те је крадљивац, одгурнувши је с пута у страну, побегао са већ покраденим стварима на поље и ударио уз Топчидерско брдо ка Бањици.

После овога на женину вику неколико органа Топчидерске полиције пошло је за њим у потеру, али је он био већ толико измакао, да се нигде није видео и тешко да би се том приликом и ухватио, да два официра, г.г. Василије Андрић и Милан Радовановић, пешад. поручници, нису притекли у помоћ.

Ова су господа наишла туда на коњима, па кад су видели потеру и чули у чему је ствар, они су оборили коње и појурили у правцу, куда је крадљивац побегао.

Кад су изашли на Топчидерско брдо приметили су једног човека где бежи и одмах су закључили да је то кривац, те су појурили за њим.

Када је, међутим, бегунац видео да ће га ови на коњима стићи, он је ударио преко неких живих ограда, рачунајући да га ови туда неће и не могу јурити. Али је се преварио. Они га нису напуштали, већ је један од њих отишао около да му пресече пут, а други је, не гледајући на препреке, ударио право за њим.

После кратког врдакања и бежања преко живих ограда они су успели да га ухвате и после тога предаду полицијским органима, који су доцније приспели.

Нама је особито мило да истакнемо и похвалимо овакав поступак г. г. Андрића и Радовановића, у толико више и пре, што је код нас права реткост да грађанство својевољно помаже власт у гоњењу рђавих људи, те би ово требало да послужи као леп пример.

Крадљивац Данило је као аустро-угарски војни бегунац прешао у Србију 1904. год. и био од стране наших војних власти, према постојећим прописима, упућен на стално живљење у Крушевац.

Но он тамо није остао, већ је тумарао и по другим местима у Србији.

Прошлога лета долазио је у Београд, али је одавде био протеран у Крушевац.

Овога пута опет је долазио из унутрашњости и чим је дошао у Топчидер извршио је ову крађу.

И по извешћу општине крушевачке и иначе Данило је врло сумњив, те је вероватно да је у лутању по Србији извршио још коју крађу, па с тога износимо његову фотографију и позивамо све власти, а и приватна лица, да доставе Управи града Београда ако је још где какову кривицу учинио.

ТРАЖИ СЕ

Средоја М. Пилчевића, из Крушчице, у срезу ариљском, тражи кварт паилулски Управе града Београда, где одговара за крађу. Пронађеног ваља спровести поменутом кварту, позивајући се на Бр. 1697.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 10. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 5. МАРТА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ

ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

Уважавајући оставке које су Нам поднели

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Просвете и Црквених Послова, Љубомир Стојановић;

Наш Министар Војни и Заступник Министра Иностраних Дела, ђенерал-штабни пуковник, Василије Антонић;

Наш Министар Грађевина, Владимир Тодоровић;

Наш Министар Унутрашњих Дела, Иван Павићевић;

Наш Министар Финансија, Д-р Милан Марковић;

Наш Министар Правде, Драгутин Пећић; и

Наш Министар Народне Привреде, Милорад Драшковић — разрешавамо их од досадашње дужности и стављамо на расположење Владе.

А постављамо:

за Председника Нашег Министарског Савета и Нашег Министра Војног, ђенерала Саву Грујића, Председника Државног Савета;

за Нашег Министра Просвете и Црквених Послова, Љубомира Стојановића, Министра на расположењу,

за Нашег Министра Иностраних Дела, ђенерал-штабног пуковника Василија Антонића, Министра на расположењу;

за Нашег Министра Грађевина и Заступника Министра Финансија, Владимира Тодоровића, Министра на расположењу;

за Нашег Министра Унутрашњих Дела, Ивана Павићевића, Министра на расположењу;

за Нашег Министра Правде, Драгутина Пећића, Министра на расположењу; и

за Нашег Министра Народне Привреде, Милорада Драшковића, Министра на расположењу.

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Војни нека изврши овај указ.

1. марта 1906. год.
у Београду.

ПЕТАР С. Р.

Председник Министарског Савета, Министар војни, ђенерал,

Сава Грујић С. Р.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., одобрено је решење Народне Скупштине сазване у први редован сазив за 1. октобар 1905. год., које гласи:

„Да се село Придворица у срезу колубарском, округа ваљевског, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадање општине боговађске и прида општини марковачкој у истом срезу и округу“.

„Да се село Блендија, у срезу бањском, округа нишког, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадање општине блендијске и споји са селом Дуго Поље, које само за себе сачињава општину под називом „општина девичка“ у истом срезу и округу“.

Да се село Поникве, у срезу голубачком, округа пожаревачког, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадање општине браничевске, и споји са општином бикињском — у истом срезу и округу.

„Да се село Гуњаци, у срезу азбуковачком, округа подринског, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадање општине царинске и образује за себе општину под називом: „општина гуњачка“, у истом срезу и округу“.

„Да се села: Врћеновица, Чесна и Шурић, у срезу моравском, округа нишког, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од своје досадање општине туријске и образују за себе општину под називом: „општина врћеновичка — у истом срезу и округу“.

„Да се село Чибутковица, у срезу колубарском, округа београдског, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадање општине дудовичке и образује општину под називом: „општина чибутковачка“, у истом срезу и округу“.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. фебруара 1906. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу јануару 1906. год.

Према званичним подацима полицијских власти, у току месеца јануара ове год. било је у Србији:

1.	**Убистава**	27
2.	**Детоубистава**	6
3.	**Нехотичних убистава**	2
4	**Покушаја убистава**	26
5	**Разбојништава**	4
6.	**Злонамерних поништаја туђих ствари**	19
7.	**Паљевина**	33
8.	**Опасних крађа**	166
9.	**Тешких телесних повреда**	9

Од изложених дела пронађено је: убистава **26**, детоубистава **6**, нехотичних убистава **2**, покушаја убистава **26**, разбојништава **2**, злонамерних поништаја туђих ствари **7**, паљевина **3**, опасних крађа **43** и тешких телесних повреда **9**.

Убиства су извршена: 9 *тупим оруђем*, 9 *оштрим* и 9 *ватреним*.

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* за 14 случајева, у *освети* за 5, у *породичној расипи* за 3, у *нужној одбрани* за 1, *користољубљу* за 1, у *љубомори* за 1 и у *моралним нагонима* за 1 случај. Једном убиству узрок је непознат.

Посматрана према местима на којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу посавском округа београдског **3**, у срезу расинском **3**, у срезу космајском **2**, у срезу крајинском **2**, у срезу љубићском **2**, и по **1** у срезовима: колубарском округа ваљевског, јабланичком, оба јасеничка, крагујевачком, кључком, параћинском, лужничком, јадранском, пожаревачком (непронађено), бољевачком, пожешком, драгачевском, студеничком и у Ваљеву.

Поред изложеног, у току месеца јануара откривена су и три убиства, од којих је једно извршено ноћу између 26. и 27. децембра пр. год. над Ранком Милојевићем, из Ресника у срезу крагујевачком; друго ноћу између 8. и 9. новембра 1903. год. над Миланом Никићем, из Тавника у срезу љубићском, а треће 23. новембра 1903. год. над Радомиром Матићем, из Рајковца у срезу космајском. Извршиоци ових убистава у рукама су власти.

Детоубиства су извршена у срезовима: ваљевском, белопаланачком, пожаревачком, звишком, заглавском и рачанском.

Нехотична убиства извршена су у срезовима: поцерском и таковском.

Покушаја убистава било је: у срезу прокупачком **4**, у срезу азбуковачком **2**, у срезу посавотамнавском **2**, у срезу моравском окр. пожаревачког **2**, у срезу косаничком **2** и по **1** у срезовима: тамнавском, пчињском, гружанском, лепеничком, левачком, ресавском, мачванском, пожаревачком, таковском, јасеничком округа смедеревског, добричком, златиборском, ужичком и драгачевском.

Од ових дела њих 17 извршена су у *међусобној свађи*, 8 у *освети*, и 1 из *користољубља*.

Разбојништва су извршена по **1** у срезовима: врачарском,, лепеничком (непронађено), неготинском (непронађено) и мачванском.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу прокупачком **8**, у срезу студеничком **2** (оба пронађена), у у Београду **2** (оба пронађена), и по **1** у срезовима: поречком (пронађен), неготинском, љубићском (пронађен), јасеничком окр. смедеревског, заглавском, црногорском и драгачевском (пронађен).

Вредност уништених ствари износи око **2000** динара.

Паљевине су извршене: у срезу кључком **3**, у срезу белопаланачком **2**, у срезу хомољском **2**, и по **1** у срезовима: космајском, јабланичком, гружанском, неготинском, поречком, расинском, копаоничком, левачком, ресавском, деспотовачком, параћинском, бањском, алексиначком (пронађена), лужничком (пронађена), поцерском, голубачком (пронађена), рамском, моравском окр. пожаревачког, млавском, пожаревачком, качерском, подунавском, тимочком, бољевачком, добричком и прокупачком.

Вредност ових паљевина износи око **4.500** динара.

Опасне крађе извршене су: у срезу млавском **15** (1 пронађена), у срезу орашком **8** (3 пронађене), у срезу деспотовачком **6** (1 пронађена), у срезу параћинском **6** (2 пронађене), у срезу хомољском **6** (2 пронађене), у срезу пожаревачком **6** (1 пронађена), у срезу јасеничком округа смедеревског **6** (3 пронађене), у срезу нишком **5**, (1 пронађена), у срезу подунавском **5** (2 пронађене), у срезу бољевачком **5** (1 пронађена), у срезу крајинском **4** у срезу кључком **4**, у срезу заглавском **4**, (1 пронађена), у Пожаревцу **4**, у срезу грочанском **3**, у срезу гружанском **3**, у срезу неготинском **3** (2 пронађене), у срезу поречком **3** (1 пронађена), у Ћуприји **3**, у срезу јадранском **3** (све пронађене), у срезу моравском окр. пожаревачког **3**, у срезу звишком **3** (1 пронађена),у срезу качерском **3**, у Смедереву **3**, Београду **3** (1 пронађена), у срезу колубарском окр. београдског **2**, у срезу масуричком **2** (обе пронађене), у ср. крагујевачком **2**, у срезу лепеничком **2** (1 пронађена), у Крагујевцу **2** (обе пронађене), у срезу трстеничком **2**, у срезу сврљишком **2**, у срезу љубићском **2** (обе пронађене). у срезу тимочком **2**, у срезу зајечарском **2**, у срезу пожешком **2**, у срезу трнавском **2**, и по **1** у срезовима: врачарском (пронађена), посавском окр. београдског (пронађена), тамнавском, колубарском окр. ваљевског, пчињском (пронађена), ражањском (пронађена), левачком, ресавском, бањском, белопаланачком, лужничком (пронађена), поцерском, рађевском, посаво-тамнавском, мачванском, голубачком, рамском, косаничком (пронађена), прокупачком (пронађена), црногорском (пронађена), златиборском, жичком (пронађена), и у варошима: Нишу, Пироту и Шапцу (пронађена).

Вредност свих ових крађа износи око **15.000** динара.

Поред изложених дела у току месеца јануара извршено је у Србији још и **9 самоубистава**, и то у овим срезовима: масуричком **2**, млавском **2**, и по **1** у колубарском окр. ваљевског, пожаревачком, косаничком, ариљском и у вароши Крушевцу.

Самоубиства ова извршена су: *вешањем* 5 и *ватреним оружјем* 4.

Узроци њиховом извршењу леже: у *душевном растројству* за 1 случај, у *дугој болести* за 1 случај, у *грижи савести* за 1 и у *частољубљу* за 1 случај. За осталих 5 случајева узроци су непознати.

Покушаји самоубиства извршени су у Београду **2** (1 вешањем услед дуге болести и 1 клањем услед страха од казне) и у Зајечару **1** (ватреним оружјем из непознатог узрока).

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	ОКРУЗИ	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Злонамерни поништаји туђих ствари	Паљевине	Опасне крађе	Тешке телесне повреде	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	5	—	—	—	1	—	—	1	7	1	—	—
2	„ ваљевски	2	1	—	1	—	—	—	—	2	—	1	—
3	„ врањски	1	—	—	1	—	—	—	1	3	—	2	—
4	„ крагујевачки	2	—	—	2	1	—	—	1	9	—	—	—
5	„ крајински	3	—	—	—	1	—	2	5	14	—	—	—
6	„ крушевачки	3	—	—	—	—	—	—	2	3	1	1	—
7	„ моравски	1	—	—	2	—	—	—	4	17	—	—	—
8	„ нишки	—	—	—	—	—	—	—	2	9	—	—	—
9	„ пиротски	1	1	—	—	—	—	—	3	3	—	—	—
10	„ подрински	1	—	1	5	1	—	—	1	8	1	—	—
11	„ пожаревачки	1	2	—	3	—	—	—	6	39	1	3	—
12	„ руднички	2	—	1	1	—	—	1	1	5	1	—	—
13	„ смедеревски	1	—	—	1	—	—	1	1	22	—	—	—
14	„ тимочки	1	1	—	—	—	—	1	2	13	1	—	1
15	„ топлички	—	—	—	7	—	—	8	2	2	1	1	—
16	„ ужички	1	1	—	2	—	—	1	—	4	1	1	—
17	„ чачански	2	—	—	1	—	—	3	—	3	2	—	—
18	Управа града Београда	—	—	—	—	—	—	2	—	3	—	—	2
	Свега:	**27**	**6**	**2**	**26**	**4**	**—**	**19**	**32**	**166**	**10**	**9**	**3**

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 24. Фебруара 1906. год. АБр. 239 у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ТАЈНА ПОЛИЦИЈА
(из Тасиног Дневника)

(НАСТАВАК)

17.

Намачки цар Виљем, човек живе природе, воли много да тумара. Мало се бави у своме двору, него или обилази војнике по касарнама, или прегледа поједине установе, или на научним или уметничким састанцима суделује и т д. — тек сваки час искрсне час овде час онде у престоници.

Водећи бригу о царевој сигурности управник берлинске полиције *Виндхајм* удесио је нарочити план и распоред својих агената.

Свакада, пре него што ће се куда цар кренути из своје палате, дворски дежурни ађутант јави телефоном дирекцији полицијској. Има да означи место одласка.

То бива обично овако: на прилику каже се: *Цар у Шарлотенбург.* Или — *Цар у Тиргартен.*

Царева екипажа вози само главним улицама. И по томе полиција зна већ све улице, кроз које ће се цар до означеног места провозати.

Агенти тајне полиције, на глас из двора, разместе се одмах згодно по улицама, увуку се у публику, осматрајући бодрим оком сву околину и сва она лица, која се по улицама крећу или по где где на улици задржавају.

Нарочито обраћају пажњу на лица, која су у списковима полицијским обележена као „сумњива“ или „по цара опасна“. Ту поглавито убројавају анархисте, талијане, на које се сада већ свуда по Европи сумња, на лица, која су осуђивана због кривице противу Величанства, или за нереде, побуне и т. д.

Наравно, ова пажња мора бити сасвим вешто удешена, да се у публици ништа не опази.

Владаоци махом, а цареви: руски, аустријски и немачки нарочито воле брзу вожњу. Она је сигурнија. Теже је бацити бомбу у кола или под кола, када се тера великим касом. И куршум тада ретко погађа, а већ напад ножем просто је немогућан.

Изашав, дакле, из палате царев екипаж вози брзим касом. У околини самога екипажа у пристојној даљини јуре четири велосипеда. На њима су агенти тајне полиције, који прате цара кроз улице. Њих има разређених на одстојањима, ако једни сустану, или случајно склизну, с точка падну, други готови прихвате одмах спровод.

Када цар стигне на место, тамо га опет дочека известан број агената, који онде, у оној околини, обраћају пажњу на људе и прилике.

Цар је, дакле, када изађе из двора, па све док се у-њ не врати, непрестанце међу полицијским агентима.

У полицијским круговима познато је, да анархисти имају нарочити пик на — немачког цара. Он је имао да издржи већ неколико „искушења“, која су га сретно мимоишла. И онда је, разуме се, оправдана она бојазан за његов живот, било у самој његовој престоници, или када се крене куда на пут ван Берлина.

— Ми смо, тако да вам кажем, у једној непрекидној нервози све док се цар, изашав из своје палате, у њу опет не врати — рекао ми је једном приликом у разговору берлински инспектор *Фон Хилесем.*

18.

Ни један се владалац данас тако добро не чува као аустријски цар Фрања Јосиф.

Његовој доиста у сваком погледу спремној полицији има да завиде многи владаоци.

Прошло је већ пола века како Фрања Јосиф седи на царском престолу а на-њ за сво то, доиста дуго време, није покушан ни један атентат.

То је особито важно истаћи сада, у добу учесталих атентата и чешћих револуционих покушаја.

Цара чувају. Где год да се крене — он је у средини детектива — тајних полицајаца. Али се то неда опазити. Агенти врше своју службу вешто, да их неможете ни приметити.

То су нарочито научени, дресирани, људи. Ја сам их лично посматрао у њиховим пословима. И отуда их добро познајем.

За царем аустријским не иду велосипедисте, али ма где да пође — свуда су по улицама још у напред разређени полицијски агенти.

Да поменемо, на прилику, једну свакидашњу бечку појаву.

Цар, када је у својој престоници, готово свакога дана одлази око 10 сахата пре подне из свога двора, Бурга, у Шенбрун. Или ако је тамо на становању, онда из шенбрунског дворца у Бург.

Детективи то у напред знају. Они су на извесним одстојањима по улицама, почев од самога двора кроз Бабенбергештрасе, па преко Маријахилфштрасе до Шенбруна.

Жандарми, обични позорници, имају у дужности: да гледају саобраћај кола, аутомобила, фијакера, таљига, теретних кола и т. д., а детективи гледају само у публику.

Интересно је посматрати их како то они вешто обилазе око свакога онога лица, које се или задржава на тротоару, или што собом носи, или какав пакет држи. Или пазе: како ко руку испод капута или у десном џепу држи, или ко унезверено гледа на страну, одакле ће царева кола доћи и т. д.

Детективи могу тако око каквог лица, које им падне у очи, читав сахат обилазити и посматрати, али оно лице то неће ни најмање приметити. Они ће му, када увиде за своје испитивање потребу, прићи, ословити га. Представити се бајаги као странац. И питати за улице бечке. Или тако штогод. Измислиће ма какав повод само да почне разговор са њим.

Ако је опет оно лице странац — детектив ће онда, пун љубазности, онако обилазно тражити и све лепо молити: да му странац покаже одакле је, шта је, ради чега је у Беч дошао и т. д. Још ако је то какав Талијан, Шпанац, Швајцарац или Рус, детектив ће удвојити и пажњу и своја укрштена питања.

У означено време цар ће пројурити на колима само у пратњи дежурнога ађутанта. Љубазно ће, по свом обичају, отпоздравити и салутирати својим скроз династичким бечлијама.

Цар нема за собом гардиста, али опет може бити насигурно уверен, да ако и има на улицама дуж Маријахилфштрасе ма и једног сумњивог лица, да је и оно једно под строгим надзором вештога детектива. И само да то лице дигне сумњиво руку, она би у истом моменту пала на ниже. Њу би оборио сигуран и тежак ударац тајног полицаја. Ако би само била потреба, чуо би се и пуцањ полицијског револвера, без којега детективи никада на службу не полазе.

Недељом и празницима пуно је света, нарочито раденичког сталежа, у дворишту царскога Бурга или на пољу око шенбрунског дворца. Све се то слободно шета, обилази, загледа око двора или око уласка и степеница његових.

У средини тога света увек има и детектива. Они су обучени као радници, занаџије, више пута у окрљљеном, масном, извешталом оделу. А има их и у героку са цилиндером на глави.

Они су први за масу. Ови други за бољу публику, која се онде нађе, да загледа и посматра.

Разуме се, да се онда, када цар ту долази или се одатле извози, дупла пажња обраћа.

Шеф тајне полиције, чувени *Штелинг,* био је добар, за време мога бављења у бечкој полицији, да ми стави неколико детектива на расположење. Ја сам их пазио како врше своју вешту службу. Гледао сам их у опери, када се јави да ће тамо цар доћи; гледао сам их у околини двора и на другим местима по престоници куда је цар одлазио; посматрао сам их и у близини страних владаоца, када су у Беч долазили.

Од многих таквих случајева да поменемо баш један и о краљу Милану.

(наставиће се)

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

(НАСТАВАК)

четврта секција

Питања која се тичу деце и малолетника

Председник:
г. Brusa.

Потпредседници:
Mis Bartlett, г.г. D. Drill, Ferdinand — Dreyfus, Heymann, Sarage, Pittard, Gardell, Wiiliamson и Mercier.

Секретар:
D-r Armand Polgár.

Секретари помоћници:
г.г. Harry Berczeli, Frédéric Kelemen, Brosswimmer, Andre Gorse.

Прво питање: види код четвртог питања.

Друго питање:

Треба ли подићи заводе, у којима би се подвргли најбрижљивијем посматрању како малолетни осуђеници, тако и покварена и морално запуштена деца? Ако треба, на који би се начин требали организовати ти заводи?

И ово је питање унето у програм овога конгреса по жељи Бриселског Конгреса. Тај предлог је потекао од *Тарасова*, професора на универзитету у Москви, који је у исто време тврдио, да је неопходно потребно, да се малолетна лица, која долазе у казнене заводе, за краће или дуже време подвргну посматрању у нарочитим одељењима, пре него што буду дефинитивно примљена у казнени завод на издржање казне. Успех казне, која се примењује према малолетнику, зависи од познавања субјективних особина малолетног осуђеног, од познавања, које се само психолошким посматрањем новодошавшег може добити. Сем тога, да би се могла извршити подела малолетних осуђеника на групе и да би сваки од њих могао припасти групи која њему одговара, морају се такође они претходно подврћи посматрању и оцени душевних особина. Ово ће се подвајање моћи учинити само тако, ако се бар у главним цртама буде познавао карактер сваког појединца. Привремено посматрање, вели *Тарасов*, врши се на два начина: а) али се осуђеник, чим дође, издваја за осам дана, и за све то време може да види и да дође у додир само са директором завода, свештеником и надзорником, који га посматрају и, стављањем разних питања, упознају његов карактер; б) или се ти новодошавши осуђеници, који се подвргавају привременом посматрању, смештају, за краће или дуже време, у нарочите заводе, из којих изилазе тек кад треба дефинитивно да оду у казнени завод. Први се систем с успехом примењује у Русији, а други у Америци.

Приликом претресања овога питања било је два супротна мишљења; једни су били за заводе за посматрање, други су били против. Г.г. *Jules Jolly Jules Cerexhe, H. Rollet, J. Felkenburg, Giustino pe Sanctis, Nissen, A. de Moldenhawer, Alexandre Mészáros, Edmond Németh* и г-ђа *Lydia von Wolfring* у својим извештајима, поднетим конгресу, доказивали су потребу подизања нарочитих завода за посматрање. Међутим *Giustino de Sanctis*, инспектор казнених завода у Италији, сасвим обратно, тврдио је, да би стварање завода за посматрање значило губити драгоцено време, и да би то извесно било врло скупо. Он је тражио, да се директорима казнених завода и школа за поправљање даду потребне инструкције, па да они сами врше посматрање. — *Dimitri Drill*, саветник у министарству правде у Русији, такође је противник нарочитих завода за посматрање. У Русији, вели он, има 52 школе за принудно васпитање, за младиће од 10 до 17 година. Ове школе служе такође и за малолетне осуђенике, обвињене, па чак и за скитнице, просјаке и децу, коју су њихови родитељи довели и предали школи. Те школе издржавају приватна друштва, а помажу их државе, окрузи и општине. Сва се деца деле ту у групе према свом карактеру и владању; ту она остају годину дана, а после могу се и даље задржати у школи, или се наместити где год у службу, или се могу предати натраг родитељима. Код школа овакве организације непотребни су нарочити заводи за посматрање, јер се то претходно посматрање и треба и може предузети у свима школама за принудно васпитање.

Секција се није сложила с мишљењем Drill-a, и предложила је конгресу овакву одлуку: треба подићи заводе за посматрање како малолетних осуђеника, тако и морално распуштене, покварене или непослушне деце, која су на захтев родитаља или других лица, која имају исту власт над њима, поверена државној власти.

Мишљење Drill-ово нашло је у седници целога конгреса више заступника, и тврдило се, да би то била скупа новина, ако би се препоручивало подизање нарочитих *завода*, који би имали искључиво да служе за посматрање деце. С тога је ублажена одлука секције и конгресу предложена следећа, која је и усвојена:

1. *Малолетне осуђенике, морално расиуштену, покварену или непослушну децу, на захтев родитеља или других лица, која над њима имају исту власт, треба подврћи претходном посматрању у заводима или нарочитим становима.*

Конгрес овим тражи само то, да се малолетни осуђеници и покварена деца увек подвргавају *нарочитом посматрању*, пре него што почну издржавати казну, а то се посматрање може, према околностима вршити било у заводима, намењеним само за то, било у нарочитим кућама, која се налазе уз друге заводе.

Односно тога, ко ће управљати тим заводима или кућама. конгрес је одлучио ово:

2. *Тим заводима и кућама управљаће комиетентни иедагози и лекари, који ће оцењивати дете с моралне и биолошке тачке гледишта.*

Односно организације тих завода, конгрес је одлучио:

3. *Они ће се организовати по угледу на већ подигнуте заводе, као што је школа* **Теофила Русела** *и друге школе за превенцију, и то овако:*

а) *Завод за посматрање треба да буде у павиљонима са заједничким одељењима; ту их треба поучавати, васпитавати и вежбати у пољопривреди и индустрији;*

б) *Завод треба да буде независан, да га издржава држава и надлежни округ;*

в) *Завод треба да буде подељен на два главна одељења: једно за психологију и друго за педагогију. На челу сваког одељења стајаће једно стручно лице. Два шефа одељења и један администратор образоваће управу завода. Остатак персонала завода образоваће лекари, педагози, болничари и чувари;*

г) *За време посматрања треба избегавати издвајање деце; наиротив, два главна одељења проучаваће индивидуалности деце на обе стране, посматрајући их у друштву с другима, и увек оиходећи се с њима пријатељски и као у породици.*

д) *Максимум трајања посматрања јесте шест месеци.*

Треће питање:

На који се начин издржава казна у оним државама, које имају засебне заводе за извесне категорије малолетних осуђеника?

Треба ли малолетне осуђенике држати у ћелијама за све време издржавања казне или само за извесно време?

У неким државама један део малолетних осуђеника издржава казну у среским затворима, место у централним казненим заводима или заводима за поправку. Несумњиво је, да се овакво издржавање казне противи модерном начелу, које тражи, да се с малолетницима битно другачије поступа него ли са пунолетним осуђеницима. Тако исто нису ни управници казнених завода сложни у томе, да ли треба малолетни осуђеници да се смештају у ћелије или не. Та разноликост је учинила, те да се ово питање изнесе пред конгрес на претресање.

(свршиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ПОЛИЦИЈСКА УРЕДБА

(СВРШЕТАК)

§ 44.

„Одабрани и иначе доброг владања људи, који су особитог призрења достојни, а и они, којима би посао и фамилије страдале кад би се од својих кућа удалили, могу се изузетно за полицијске преступке и под домаћи затвор, с потребним полицијским надзиравањем, ставити.“

И овај § изгубио је сваку важност после §§ 310. и 312. Казненог Законика и правила министра унутрашњих дела од 4. маја 1860. год.

§ 46.

„Еснафско право или други рад укинути може полицијска власт на извесно време, и највише за 3 месеца дана.“

Вредност овог §-а додирнули смо, у неколико, приликом говора о §-у 310.

Еснафско право према своме устројству и Еснафској Уредби може поништити само министар народне привреде, а забрањивање бесправног рада регулисано је §-ом 373 а Казненог Законика, који наређује:

„Ко отвори дућан или какав занат, и уопште радњу за које је одобрење ну-

жно, отпочне радити без надлежног одобрења, да му се затвори дућан и радња забрани. А ко отвори дућан почем му је затворен, или почне радити занат или радњу пошто му је забрањена, да плати од пет до двадесет талира, и опет да му се дућан затвори, а радња или занат забрани.«

Према овоме, исписани § Полицијске Уредбе данас је без икакве вредности.

§ 47.

»Прогнати из једног места у друго или из једнога округа у други могу се српски сажитељи, који немају својих кућа и баштина; а из земље изгнати само страни поданици. И ово се може определити на извесно време или на свагда.«

Казна прогонства за иступна дела предвиђена је у §-у 320. Казненог Законика којим је, као доцнијим, замењен исписан § Полицијске Уредбе. Поменути § Казненог Законика гласи:

»Ко се осуди да се протера, тај неће смети долазити ни живети у она места или крајеве за које му се у пресуди каже донде, докле му је осуђено

Протерати се може ко најдуже на годину дана. Само се странци могу из Србије на свагда протерати.

Протеривање изрицаће се само у оним случајима, где закон то изречно каже.«

§ 48.

»Више наведене казне могу се и пооштрити, обично сједининвши једну с другом онако, као што се за неке преступке у казнителну закону одређује.

Особито затвор пооштрава се, кад се к њему дода: а) телесна казна, б) јавна општинска работа, а кад што в) и слаба рана, давајући апсенику двапут у седмици или сваки трећи дан само сува леба и воде.«

Параграф овај, који нејасно говори о стицају, замењен је §-ом 323. Казненог Законика, који гласи:

»Кад је ко више иступљења учинио, пак се за све то уједанпут осудити има, онда ће власт по изложеном сразмеру у §§ 315, 316 и 317 све заслужене казне у једну казну претворити и у једно скупити, но тако, да казна, у коју се остале претварају, не сме прећи свој највиши степен, који је прописан у §§ 311. 313 и 314.

Од овог правила изузимају се крађе, преваре и утаје, ако скуп вредности свију појединих, ма оне и једне с другим долазиле, износи више од две стотине гроша чаршијских, које се онда суде по § 69. ових допуна.«

§ 49.

»Но и заменити се може једна казна с другом:

1) Ако се покаже, да је преступник, коме закон новчану казну одређује, тако слабог стања, да би његова фамилија нужду осетила или други ко због њега уштрб претрпио, ако би он ту новчану казну платио; онда ова казна нека се замени саразмерним затвором.

2) Ако је затвор казна, коју преступник по закону претрпити има, али је његово стање таково, да би међутим, док се он у затвору држи, његова фамилија трпила, те се не би могла изранити или од какве невоље одбранити; тад нека се тај затвор скрати и тако од части општим радом или телесном казном, па ако може бити нека и сасвим телесном казном замени.

3) Ако се по закону телесна казна досуђује, па се покаже, да је преступник због какве своје слабости или болести или због особитог свог телесног стања, као што је на пр. код жена утробно бреме, не може издржати; онда се има ова казна заменити сразмерним затвором простим или појачаним.

При замени казне затвора новцем рачунаће се дан затвора од три до десет динара.« [1])

Параграф овај био је прећутно укинут Казненим Законником (§§ 315, 316, 317 и 318), али је поменутим законом од 17. јануара поново оживотворен. При свем овом, његово постојање излишно је после исписаних §§-фа Казненог Законика, као год што му је и већина садржине, која говори *о телесној казни*, беспредметна.

§ 50.

»Новчане казне, које примирителни суд досуди, припадају општинској каси, а све остале, које по закону више полицијске власти досуђују, имају се у приход касе правитељствене ставити«.

Све ово много је боље и прецизније казано у § 313. Казненог Законика: »Казна новчана најмања је 5 динара а највећа три стотине динара, и наплаћује се у корист општинске касе, ако су у првом степену судиле општинске власти, а у корист државне касе, ако су у првом степену судиле државне власти.«

Када се, пак, ово доведе у везу са поменутим правилом: *lex posterior derogat priori* и правилима министра унутрашњих дела од 4. маја 1860. год. П№ 3370, онда је јасно да и овај § нема данас никакве вредности.«

* * *

После свега што смо досад казали о постанку, развитку и вредности полицијске уредбе несумњиво је, да је потребно што пре приступити изради новог *закона о поступку за извиђање и пресуђење иступних дела*, и то не само оних из III. части Казненог Законика, већ и свију осталих, за чије извиђање и пресуђење не постоји специјалан поступак, и који се с тога данас извиђају и пресуђују по Полицијској Уредби. У овај нови закон могле би се, а и требало би, унети све оне одредбе из данашње уредбе, које говоре о *надлежности*, *жалбама* и *кривичним сведоцима*. Одредбе *о доказима* морале би се, у неколико изменити, бар у погледу доказне вредности исказа *полицијских служитеља*. У пракси нису ни мало ретке злоупотребе с овом врстом доказа, и с тога је преко потребно да се она, ако не сасвим укине, а оно бар ограничи на мања иступна дела.

Исто тако потребно је изменти, допунити и прецизирати одредбе *о извршењу пресуде* и *издржању затвора*, као и све остале које до данас нису ни изрично ни прећутно укинуте.

Ово неколико напомена моћи ће, надамо се, послужити као полазна тачка за израду горе поменутог закона, ако почем неко хтедне мислити о овој ситници

јануара 1906. год.
Београд.

Д. Ђ. Алимпић.

[1]) Последњи став додат је законом о изменама и допунама у Полицијској Уредби од 17. јануара 1904.

ПОУКЕ И УПУТИ

Кад на продатом имању за наплату кривичних трошкова постоје интабулације приватних поверитеља, полицијска власт дужна је послати новац надлежном суду ради распореда.

Д. Р. молбом својом од 7. јуна 1904. године обратио се начелству округа рудничког, молећи га, да нареди власти ср. љубићског, да му ова што пре исплати, као интабуланту, дугујућу суму из новаца, добивених од продатог имања његовог дужника Д. С., из Обрве, које је среска власт продала за наплату кривичних трошкова.

Поводом овог тражења, власт среза љубићског решењем својим од 29. августа 1904. год. године Бр. 10510. известила је молиоца Д. Р.: да је решењем од 26 маја 1904. године Бр. 3725., а на основу § 471. кривичног судског поступка, учинила распоред са новцем, добивеним од продатог имања Д. С., из Обрве, које је продавато за наплату кривичних трошкова, тако, да Д. Р. има право, по његовој интабулацији, само на онај део продатог имања дужниковог, који пређе преко шест плуга земље, која се може продати за наплату приватних дугова, а од осталих шест плуга имају се измирити кривични трошкови.

Ово је решење одобрило начелство округа рудничког, а решење овога Министар унутрашњих дела решењем од 31. јануара 1905. год., но по изјављеној жалби Државни Савет одлуком својом од 31. јануара 1906. године Бр. 1264. поништио је решење Министрово из ових разлога:

По § 489. грађанског судског поступка од продате непокретности која је интабулисана — прибележена, или од покретности, на коју је забрана стављена, добивене новце или признанице (§ 483.) полицијска власт послаће, по одбитку дошије и папирне таксе, суду на расположење најдаље за 15. дана од дана продаје.

Као што се види из акта овог предмета, на име из извештаја горњо-милановачког првостепеног суда од 31. јануара 1903. год. № 1403., на продатом имању Д. С. за наплату кривичних трошкова по извршној пресуди Апелационог Суда од 20. маја 1900 год. № 2288, постојале су интабулације жалитеља Д. Р., пријављене

17. децембра 1897. године И№ 336, и 9. јануара 1898. године И№ 10.; с тога среска полицијска власт није била у законој могућности, да решењем својим од 26. маја 1904. год. № 3725. и 29. августа исте године № 10510. чини распоред са новцем добивеним од продатог имања, и да као ненадлежна улази у оцену питања: из кога се имања, с обзиром на § 471. грађанског судског поступка, жалитељ као интабулисани поверитељ, има наплатити, већ је по наведеном законском пропису (§ 489. грађанског судског поступка) требала новац послати суду ради расподеле.

Са наведенога, погрешно је решењем начелства окружног и Министра унутрашњих дела одобрен поступак начелника среза љубићског.

Кад је у питању правилност указа, може бити обновљење административног спора, у смислу прописа чл. 61., 62. и 63. закона о пословном реду у Државном Савету.

Указом од 1. јуна 1902. године, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпуштен је из службе Љ. Р. монополски поднадзорник.

Како је до дана тога Указа, којим је отпуштен, Љ. Р. имао више од 10. год., службе, дакле, имао право на пенсију, он се није жалио противу тога Указа, у смислу прописа чл. 50. и 51. закона о пословном реду у Државном Савету, већ актом од 1. октобра 1903. године обратио се Главној Контроли и тражио, да му, на основу поднетих уверења, по којима има преко 14 година указне службе, одреди пенсију. Ну Главна Контрола, услед оспоравања Министра Финансија, одбила га је од овог тражења и упутила да путем административног спора расправи питање о праву на пенсију.

Услед овога, он се најпре актом од 19. новембра 1903. године Бр. 15.793., а за тим и актом од 15. децембра исте год. Бр. 17401., обратио Министру Финансија и тражио, да му. на основу поднетих доказа изда решење о праву на пенсију.

Министар је нашао: да он нема право на пенсију, јер да би се некоме могло признати то право, па према томе и сама пенсија, мора то право имати ослонца у закону. Он није поднео никакав доказ да је стављен у пенсију, већ на против доказ, да је, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда отпуштен из државне службе, — дакле, доказ да нема право на пенсију. Противу тог Указа о отпуштању, ако је налазио да му је њиме учињена каква неправда, могао је изјавити жалбу Државном Савету, у року који предвиђа чл. 51. саветског пословника. Али он то није учинио, нити је поднео доказе да је тај указ поништен. С тога га је Министар решењем известио, да му не може признати право на пенсију.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је: да решење Министрово не одговара закону, јер кад је жалилац поднео доказе да има преко 10 година службе, онда он тиме тражи, да се измени оно стање, које је Указом утврђено, а то је обнављање спора.

И указом могу бити повређена приватна права појединаца, противу кога, по чл. 144. тач. 12. Устава може се изјавити жалба Државном Савету, и у случају, ако се нађе да је указ неправилан, по чл. 19. и 20. саветског пословника, брани га надлежан Министар, који га је предложио и премапотписао, те се на тај начин расправа о правилности или неправилности указа појављује као једна врста административног спора.

Према овоме, Министар је био дужан, у смислу чл. 61., 62. и 63. саветског пословника, да оцени: да ли изнети докази могу у опште утицати на измену указа, и о томе жалиоцу издати решење. Јер ако се у начелу признa, да има места обновљењу, жалилац би добио право, да од дана извршности тог решења, у смислу чл. 50. и 51. саветског пословника, уложи жалбу противу указа, а Државни Савет, као надлежан, ценио би посебице поднете доказе, и донео одлуку, да ли је указ правилан или не.

Одлука Државног Савета од 27. јануара 1906. год. Бр. 885. **М. В.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине башинске, актом својим од 14. ов. мес. Бр. 174. пита:

а, „кад је син у заједници са оцем. па учини кривицу и буде осуђен на плаћање кривичних трошкова, може ли се за наплату ових узети у попис и продати очево имање;?“

б, „од кад се рачуна застарелост државног пореза — да ли од дана разреза, или од дана кад Главна Контрола по рачунима пронађе грешку;“

в, „ко је дужан по закону да саставља распореде бр. 2, 4 и 6 — да ли општински судови или Пореска Одељења,“ и

г, „кад неко има право службености на путању преко туђег имања, да ли сопственик имања, који подноси терет службености, може да помери ту путању на једну или другу страну, те да тако отклони знатну штету, коју трпи његово имање, што досадашња путања пресеца средину овога?“

— На ово питање одговарамо:

а, Између оца и деце — синова — не постоји задружни одношај, о коме говоре § 57 и 507 грађ. законика.

Потврду за овакво гледиште налазимо у наређењима § 121. поменутога закона, по коме „што год деца под родитељском влашћу и њиховим управљањем прибаве то родитељима својим прибављају, као год што наравно родитељи за своју децу имање прибављају и њима остављају.“

Кад се овоме законскоме наређењу дода и оно из § 150. истога закона, по коме пунолетна деца могу напустити кућу родитеља кад хоће, и обрнуто, отац их може из куће отерати кад хоће, онда је несумњиво, да ту задружног одношаја нема.

Ну све и кад се не би узело, да ова наређења јасно одређују одношај између родитеља и деце, ми овоме своме гледишту налазимо потврде у чл. 67. закона о порезу од 22. априла 1885. год., која је одредба, истина, отпала доцније из овога закона, али је одржана ставом трећим, тачке 8. чл. 2. закона о таксама, где се законодавац отворено изјаснио, да између родитеља и деце не стоји задружни одношај.

И, кад између родитеља и деце не стоји задружни одношај, онда и имање очево не може бити предмет извршења по кривичним осудама деце, те је, тако, у опште погрешка, што полицијске власти и узимају у попис општу имовину родитеља, који за живота не морају да плаћају кривичне трошкове и штете за своју децу, ако нису нарочито судском пресудом осуђени.

Изузетак од овога учињен је у изменама § 325 а кривичног судског поступка, од 25. јануара 1901. год. само за наплату оних трошкова, који се помињу тачком 4. и 5. § 322. и § 325. поменутога закона. јер се они могу наплатити и продајом имовине родитеља, кад је кривица учињена из користољубља.

Како ће се наплаћивати трошкови у оним случајевима, кад су синови и после свога пунолетства остали у заједници са оцем, то је питање спорно.

Тако. има судова који налазе, да је овде заснован задружни одношај и да деца имају права на раван део имања са оцем; има судова који такође признају да је настао задружни одношај, али како није било смеше имања, јер га синови до пунолетства нису ни имали, то њима признају право само на *иринов*, учињен од дана њиховог пунолетства; и на послетку, има судова, који апсолутно не признају, да између родитеља и деце може бити задруге, кад ова нису имала имања, без обзира на то, што су остала и даље у кући очевој по пунолетству.

Ова разноликост судских оцена није само код нижих судова, него је и сам Касациони суд доносио разнолике одлуке.

Тако, одлуком својом од 12. септембра 1878. год. Бр. 1689, Касациони Суд нашао је, да син не може имати права на *иринован* кад код оца остане и после пунолетства, а одлуком, опет, од 5. марта 1886. год. Бр. 455 нашао је, да син има права на *иринов*.

Ми сами налазимо, да се у смислу § 123. грађанског закона, може признати право синовима на сав приновљени део имања од њиховога пунолетства, јер ако се не може узети да је од тога времена настала задруга, мора се признати бар нека смеша или ортачина под извесним условима.

О овоме су и раније давата обавештења, али се сада то опет чини на овај нарочити захтев.

б, По чл. 126. закона о непосредном порезу, распоређени порез застарева за пет година.

Застарелост почиње тећи од последњег дана године, за коју је порез разрезан. Према томе, кад протекне пет година од последњег дана године, за коју је порез разрезан, он се више не може наплаћивати од дотичног пореског обвезника, без обзира на то, да ли су рачуни пред Главном Контролом или не.

Што се тиче онога пореза, који се разрезује на оне објекте, који нису били знани власти, или како му је од пореских власти дато име „нераспоређени порез", за њега у Пореској Управи налазе, да у опште не застарева;

в, По чл. 96. става 4. порез на земљиште (распоред бр. 4) распоређује *државна власт* на основу пописних књига, па препис овога распореда доставља општинским судовима.

Суделовање општинске власти у овоме послу може и мора бити у толико, у колико она као познавалац месних прилика и одношаја треба да даје извесна обавештења.

Што се тиче распореда бр. 6 њега израђују државне власти уз припомоћ и суделовање општина у смислу чл. 105. закона о непосредном порезу, а распоред бр. 2. израђују општински судови, који врше и наплату пореза, јер је он саставни део пореских рачуна, управо ови се не могу разумети без претходне израде *дугованог* распореда; и

г, Ако се свестраним извиђајем утврди: да имање оно, преко којега други има права службености, трпи знатну штету због тога, што путања пресеца средину истог, онда би се ова путања могла померити на једну или другу страну, ако се тиме не сужава, спречава или ограничава већ стечено право службености, јер у смислу § 343. грађ. закона, службеност је истина један терет који се за другога подноси и ограничавање у употреби својине, али само у толико, у колико има да се подмире неодложни интереси и потребе другога, а никако да и од овога даље иде.

II.

Суд општине доњо-ступањске, актом својим од 9. фебуара 1906. г. Бр. 1736. пита:

„Ранђел Лисинац био је задругар са својим братом. По смрти брата продужио је задружни одношај са синовцем — братанцом — Антонијем, па и данас седе у једној кући и заједнички обрађују земљу.

Пре неколико година они су *само олакшање пореза поделили*, и сваки има своју оделиту пореску књижицу, али деоба имања није вршена.

Како је Ранђел направио извесне дугове лично на своје име, то је пре неког времена власт продала онај део, на који Ранђел плаћа порез.

Сад је суд, пред којим се налази жалба о продаји имања, истакао питање: *да ли Ранђелу остаје довољно имања по §. 471. као земљоделцу*, и у то име тражи да општински суд изда уверење.

Да суд не би учинио какву погрешку он моли уредништво за обавештење:

Да ли Ранђел има право уживања и на ономе имању, на које плаћа порез братанац му Станоје, пошто стварне деобе имања није било, него је само раздељено плаћање пореза, и у опште какав је одношај Ранђелов према Станоју, кад и сада седе у једној кући као задругари и заједнички раде остатак земље?"

— На ово питање одговарамо:

Кад Ранђел и Станоје нису вршили деобу имања уз суделовање власти, те да о томе стоје писмени докази, онда се о њиховом одношају не може дати од стране уредништва обавештење; какво уверење треба издати, јер то уверење треба да буде израз неоспорне истине која постоји, и личнога уверења суда и одбора, које о томе имају.

Сам суд и одбор треба, дакле, према целокупном одношају Ранђела и Станоја, да изнађу: јесу ли они и данас задругари или не, узимајући, наравно, у обзир и ону околност, да су порез делили, и тражећи разлоге, зашто је то све било.

Јер, ако суд нађе, да су Ранђел и Станоје и данас задругари, а међутим остало непродато имање износи више од *десет* дана орања, онда би Ранђелу остајало онолико, колико му закон штити, и продаја би могла бити још и одобрена, ако је задужење учињено за рачун задруге и по прописима који оваква задужења условљавају. Иначе, ако се он лично задужио, морала би се извршити деоба у смислу тач. 2. § 471. грађ. закона.

Буде ли, опет, обрнуто, да су Ранђел и Станоје деобом пореза поделили и имање, онда Ранђелу не би припадало ништа од дела, који је остао непродат и који би био својина Станојева, те би онда морала продаја пасти по томе, што Ранђелу није остављен део, који му штити § 471. грађ. суд. поступка.

Понављамо, суд и одбор морају да изнађу тачну истину о одношајима, у којима су Ранђел и Станоје, па да такво уверење и даду.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код Николе Ђорђевића, скитачког циганина, који сада живи у Д. Краваринци, у срезу драгачевском, нађено је 6 малих златних прстенова и 1 златна бурма. Један је прстен у виду срца са два дијаманта у средини, а четири унаоколо; други је са два камена, трећи је са три камена (рубин и два бисера), а остала су три без каменова. Постоји оправдана сумња, да је, ово прстење крадено, те се позивају полицијске и општинске власти, а и приватни, ако би што знали о њима да известе начелника среза драгачевског с позивом на Бр. 1926.

ТРАЖЕ СЕ

Душан Јовановић, кројачки калфа, пресудом првостепеног суда за варош Београд осуђен је на 6 месеца затвора за покушај убиства. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Душана потраже у својим домашајима и пронађеног упуте поменутом суду с позивом на Бр. 6083.

Чедомира Трифуновића, из Петљевца, у срезу расинском, окривљеног за крађу, тражи начелство округа нишког. Он је средњег раста, плав, смеђих бркова, по лицу пегав, на себи има ново сељачко одело, говори крупним гласом и потмуло. Нека га потраже власти у својим домашајима и пронађеног спроведу поменутом начелству позивајући се на Бр. 3558.

Илију Богдановића, родом из Македоније, тражи начелство округа крушевачког, где одговара за крађу. Начелство наређује трагање за њиме актом Бр. 1093.

Алекса Алексић, сарач из Крагујевца, распродао је ствари па са породицом некуда побегао, а има да одговара за лажно банкротство. Он је стар 26 година, средњег раста, плавих очију, у лицу црн и пегав. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да у својим домашајима потраже Алексу и пронађеног спроведу начелству округа крагујевачког с позивом на Бр. 3384.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Радојко Поповић, бив. ђак манастира Раванице, налази се под истрагом и у притвору код комесара полиције у Сењском Руднику, и то за ова три дела:

1) Што је крајем децембра месеца прошле године удешеним кључем у два маха отворио кофер са стварима г. Илије Марковића, рачуноиспитача у пензији из Београда, који се тада бавио у манастиру ради својих послова, те је из истога украо један револвер са мецима и друге неке ствари.

2) Што је у више пута вршио крађе разних ствари из самога манастира Раванице, и

3) Што је сам написао школско сведочанство под печатом ужичке гимназије, из кога излази да је свршио четврти разред те школе, па је помоћу те исправе покушао да се упише у прву годину алексиначке учитељске школе, створивши тиме кривицу из т. 2. § 148. кривичнога закона.

Приликом извршеног претреса над Радојком нађен је код њега, сем поменуте покраће и фалсификоване сведоџбе, још и један руски календар од 1903. године «Помза» са «Записнаја књижком». Из те књижице види се да је Радојко у јулу месецу 1903. године био у Петрограду, одакле је се вратио у Београд 23. августа исте године. Одатле је 26. августа 1903. год. отишао у Јагодину, за тим у Алексинац, где је се, вели, 30. истог месеца уписивао у учитељску школу, а по том је 23. септембра исте год. отишао у манастир Наупаре. Пре тога, вели, био је и у Нишу, а 26. и 27. септембра у Крушевцу и Сталаћу. После је био у Параћину, Ћуприји, Рековцу, у манастиру Јошаници, Краљеву, Рибнику, Жичи, Студеници, Рашкој, Куршумлији. Прокупљу, па опет у Нишу. За тим је 28. децембра 1903. г. био у манастиру Сићеву, а 9. фебруара 1904. год. у манастиру Дивљанском, где је се, вели, бавио до јула месеца 1904. године.

У овом последњем манастиру узео је, вели, 64 динара за трошак, па је 10. јула 1904. год. отишао у Софију.

Даље се види, да је био у Сухову, манастиру Роману, Врањи, Скопљу и Призрену, одакле је се преко Ристовца поново вратио у Србију.

У месецу септембру 1905. год. дошао је у манастир Раваницу, где је се бавио до 11. јануара тек. године, када је стављен у притвор за горе изложена дела. Где је, пак, био од повратка из Призрена у Србију, па до доласка у манастир Раваницу, то неће да објасни, а код њега није нађено никаквих путних исправа, да би се то из њих видело.

Пошто се види, да је стално које куда тумарао, то није искључена могућност, да је Радојко још где извршио какво казнимо дело, јер је томе склон, а шта више могуће је и то, да није рекао ни своје право име, нити да је родом из Трнаве, као што сам вели.

Да би се утврдила његова идентичност, комесар полиције у Сењском Руднику послао је

уредништву фотографију Радојкову, молећи све полицијске власти, а тако исто и приватна лица, да му јаве ако знају што ближе о њему, а начелника среза трнавског моли да му јави шта буде сазнао о имену, презимену и другим особинама Радојковим, позивајући се на акта по његовим кривицама Бр. 371.

Ако се *Ломброзова* теорија о *«урођеном злочину»* узме као тачна, онда би овај **Андреја Гутвајн** био врло згодан тип за таквог злочинца. То се види на први поглед и по самој његовој слици.

Већ је неколико година како београдска полиција стално има посла са њим, а 1903. год. био је и судски осуђен за извршену опасну крађу у шећерној фабрици.

Као аустро-угарског поданика полиција га је увек гањала из Београда и пребацивала у Земун, одакле је родом, али се он тамо никако није могао задржати, већ је се стално враћао натраг. Кад се протера лађом, он се врати железницом, а кад железницом он се онда врати лађом, да полицијским органима на станицама не би пао у очи. Али када је на оба места добро упознат, те више туда није могао пролазити, онда је прелазио кришом са рибарима на чамцу или је препливао преко Саве и Дунава.

Но једном умало није заглавио. То је било прошлог лета. Хтео је неопажен да пређе амо, на немајући новаца да плати чамац, а будући добар пливач, дође код савског моста, скине са себе одело, сабије га и увеже канапом, забаци га на леђа, а замку метне на врат да му не би спало и онда заплива преко Саве. Када је био на средини реке одело му се смакне с леђа и падне у воду, те се натопи водом и стане га доле вући. Затегнуту замку, опет, с врата није могао скинути и да није успео да је прекине удавио би се. Да би спасао живот морао је жртвовати своје једино одело, које је остало у води, а он на нашу обалу срећно преплива.

Али шта ће сад да ради? У костиму наших праотаца Адама и Еве није могао ући у варош, те је се морао склонити у један оближњи врбак, где је пречучао целог дана, док пред вече пису наишли неки мангупчићи, који су се на њега сажалили, отишли у варош, украли негде неко половно одело и донели му, те га тако спасли ове големе неприлике и омогућили му улазак у варош.

Очух му је *Петар Филипеско*, чувени фалсификатор лажног новца и код нас и у Аустро-угарској, који се сада налази негде у аустро-угарским тамницама.

Позивају се нарочито погранични полицијски органи, да Гутвајну никад више не дозволе прелазак у Србију, а ако пређе одмах да се ухвати и натраг врати, јер је опасан и за личну и за имовну безбедност у престоници.

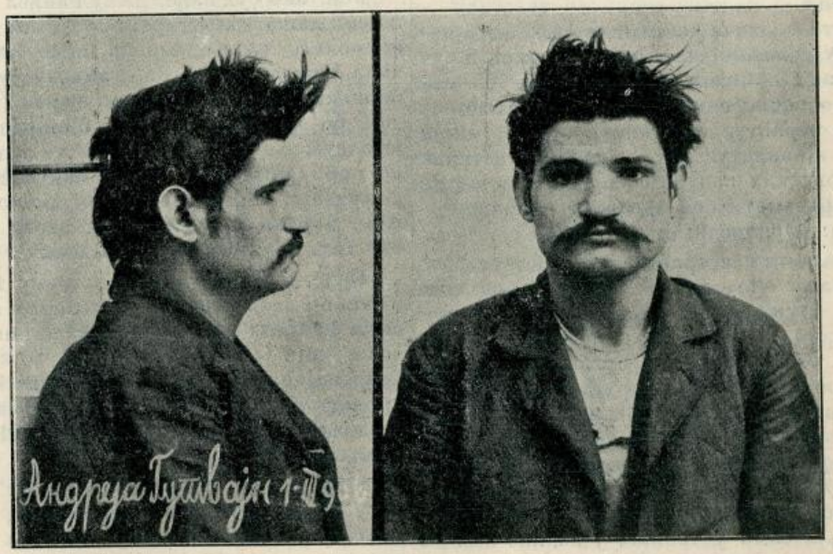

Чим је се дочепао вароши, онда је дошао и до ситништа, на радостан што је срећно прошао удари у лумповање. Али ни у овоме није могао проћи без малера. Један од «проклетих полицијских њушкала», цивилни поднаредник В., натрапа га у вече у једној кафаници на Дорћолу и одмах му понуди бесплатан стан у главној полицији, а кад је он овај љубазни позив одбио са мотивацијом: да он то вече хоће да проведе у весељу због срећног спасења, онда му је В. пришао и понудио му своју снажну десницу за полазак, он не само што је није хтео примити, већ ју је алапљиво зубима зграбио, да сиромах В. умало није остао без палца на десној руци, који му је тако потребан за хватање оваквих тица као што је Гутвајн.

Када је у полицији после тога упитан зашто је човеку палац одгризао, он је сасвим кратко одговорио:

— Па и дивље животиње бране се кад се хватају, па што и ја да се не браним кад он хоће да ме ухапси!

И сада је ухваћен у Београду и пресудом кварта савамалског Бр. 7316. кажњен са 10 дана затвора *и прогонством у Земун на свагда.*

ПОТЕРЕ

Драга Рељић, служавка, извршила је опасну крађу ствари Аксентију Костићу, трговцу из Београда, па је по том побегла. Драга је стара 30 година, родом из Шапца, висока је, сувоњава, малих очију, смеђа, на левом образу има младеж, у говору замуцкује. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да за крадљивицом трагају и о резултату известе кварт варошки Управе града Београда с позивом на Бр. 2422.

Милан Ристић, тежак из Шепшина, који је служио код Луке Гајића, у Малом Пожаревцу, украо је од свога газде 130 динара и служитељску исправу, па је побегао. Милан је стар 24 год., средњег раста, плав, њосав, ноге су му избачене у ноље, средњи прст десне руке расечен му је. Препоручује се свима полицијским о општинским властима, да за крадљивцем учине потеру и пронађеног спроведу начелнику ср. грочанског с позивом на Бр. 1908.

Никола Лефтерис, по народности Грк, извршио је у Бугарској превару у вредности 26.000 лева, па је побегао, а сумња се, да је побегао у Србију. Никола је стар 45 година, висок, дугих образа, црномањаст, у црном грађанском оделу, са астраганском шубаром на глави, има грчки пасош издат у Галацу у Румунији. Препоручује се свима полиц. и општ. властима, да за варалицом живо трагају и у случају проналаска одмах известе Управу гр. Београда с позивом на Бр. 6185.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јанимић

БРОЈ 11. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 12. МАРТА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ
ПЕТАР I
по милости Божјој и вољи народној
Краљ Србије

На предлог Председника Нашег Министарског Савета, Нашег Министра Војног, а по саслушању Нашег Министарског Савета, на основу трећег одељка чл. 54. Устава Земаљског, и по пристанку Народне Скупштине, решили смо и решавамо:

да се седнице Народне Скупштине, сазване у редован сазив за 1905 годину, читањем овога Указа одложе до 9. априла закључно 1906. године.

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Војни, нека изврши овај указ.

3. марта 1906. год.
у Београду.

ПЕТАР С. Р.

Председник
Министарског Савета,
Министар војни,
ђенерал,
Сава Грујић С. Р.
Министар
просвете и црквених послова,
Љуб. Стојановић С. Р.
Министар иностраних дела,
ђенерал-штабни пуковник,
В. Антонић С. Р.
Министар грађевина,
Влад. Тодоровић С. Р.
Заступник
Министра финансија,
Министар грађевина,
Влад. Тодоровић С. Р.
Министар
унутрашњих дела,
Ив. П. Павићевић С. Р.
Министар правде,
Драг. Д. Пећић С. Р.
Министар
народне привреде,
М. Драшковић С. Р.

СТРУЧНИ ДЕО

ТАЈНА ПОЛИЦИЈА
(из Тасиног Дневника)

(НАСТАВАК)

19.

— Мал' не заборавих да вас упитам — рече ми једнога дана у разговору, на поласку у Двор, ондашњи управник Београда.[1])

— Молим?

— Разговарао сам нешто јуче са Његовим Величанством о полицији, па ми Краљ, између осталога, хвалећи бечку полицију, исприча и то: како он у Бечу више пута шета инкогнито; да би избегао оне етикеције, не жели да се зна-њ зна, па опет, вели, где год тамо дође, поздрављају га са: „Ваше Величанство“...

— Јест...

— Баш ми Краљ помену да вас питам: како то иде код њих... Ви сте били у Бечу, па ћете, сигурно, знати...

—Знам...

— Па како то?

— Краљ не зна, јер му они то не дају ни опазити...

— Хе?..

— Јест... Куд год да се крене Краља прате по два полицијска агента, детектива, и то од оних вештијих...

— Да га чувају?...

— И да га чувају од напада, ако би ко покушао, а и да сазнају све што треба о Краљу, где је био, с ким се састао и т. д...

— Зашто то?.

— Па да могу поднети тачан рапорт своме шефу, који после то јавља даље Цару...

— Хм...

— Јест... Тако они раде не само према нашем Краљу, него и са свима осталим владаоцима и државним поглаварима, који у Беч долазе; па тако они пазе и на иначе важније политичке људе са стране и т. д.

— То је паметно...

— Баш да подсетите Њ. Величанство на један случај... Он ће се сигурно сећати...

— Кажите... молим Вас...

— Једнога дана, причајте му, Краљ се кренуо у цивилу пешке из хотела „Империјал“. За њим су по обичају пошла и два полицијска агента, који се онде, у хотелу, увек на служби налазе. Један је агенат ишао одмах за Краљем, а други с друге стране по тротоару. Краљ је прешао Рингом у Кернтнерштрасе до Грабена, а одатле окренуо у Планкенгасе... У тој улици постоји велика рукавичарска радња...Краљ је желео да купи рукавице, и уђе у ту радњу.... За њим се упути и онај агент, који је за њим ишао.

— То је интересантно...

— Краљ прије за леву тезгу, а агенат за десну. У тој радњи послужују девојке. Једна причека Краља, а друга агента... Краљ затражи рукавице. Девојка му изнесе кутију... Њему се рукавице не допадаху, него затражи другу сорту ит.д.

У исти мах она друга девојка прије оном агенту, да га послужи. Агенат полако пресави горњи леви крај капута и показа полицијски знак: царски орао.[2]) Девојка виде с ким има посла. Агенат није, дакле, дошао да што купи, него да врши свој посао..... Девојка лако шану „пардон“, радознало погледав у агента... Овај неприметно показујући очима на Краља, додаде: „То је Његово Величанство Краљ од Србије“..... Девојци беше мило, Краљ им је дошао у радњу, то је увек за Бечлије особита почаст, па онако радосна, да се не примети, оде брзо до оне своје колегинице и, бајаги око ње

[1]) То је било 1886. год. Писац је онда био члан Главне Полиције.

[2]) Знак је у величини талира. Обојен је прножуто. У среди урезан је *царски орао*. Када тај знак агент покаже сваки му позиву мора следовати.

нешто тражећи, шапну јој: с ким има посла....

Краљ то не опази, него одабираше рукавице и запиткиваше још за неке сорте... Девојка, поклонив се сада учтиво, додаде: »Молим најпокорније Ваше Величанство, имамо још једну сорту, ја ћу бити срећна да Вам сад одмах изнесем...«

Краљ је овим поздравом био сасвим изненађен. Могао је само нагађати откуда да га познаду. Окренуо се је по дућану да види: има ли још кога.

Онај агенат чинио се као да није ништа чуо. Разгледао је рукавице по кутији, чинио се сасвим невешт... Краљ није могао ни посумњати: да је тај лепо обучени човек са финим манирима био полицијски детектив, који му је на службу одређен...

— Интересантна ствар... Како је све то код њих уређено...

— Другога дана, опет, Краљ је посетио изложбу цвећа на Паркрингу...

— Па..?

— Ишао је тамо опет пешке инкогнито. У дворани је било много света. Краљ се и сам умешао у ону гунгулу. Али, кад је пришао једном оделењу, где беху изложене све могуће врсте ружа — лепа продавачица, дочекав га на уласку, предала му је диван букет са поздравом: »Величанство...« Разуме се, она је добила неколико наполеона, али и Краљ је морао стећи уверење, да не може неопажен остати...

— Полиција је знала?...

— Наравно, агент га је и ту пратио, па својој познаници неприметно проказао, јер је знао: да ће је сигурно изненадити, а можда и бакшиша бити, као што га је и било[3])...

— — — — — — — — — — — — —

Али, да поменемо још који случај из послова бечке тајне полиције...

20.

Салцкамергут је један од најлепших крајева аустријске царевине... У његовоме низу дивних Алпа и чаробних језера, чини ми се, најлепши је Гмунден, а најобичнији Ишл.

Ишл је сасвим обична варошица. Никаквих других особина, до једино позната по томе, што је то место изабрао аустриски цар, да туна, у летњем дворцу, иза вароши у брдима, проводе оне несносне јулијске дане.....

Где је цар — ту су и његове Бечлије...

И са тога је Ишл увек пун гостију...

Враћајући се из Аусеа задржах се овде, да један дан проведем...

Беше око 6 сахата по подне.

На променади пуно народа. Женски се свет изобличио што може бити модерније и богатије.... Музика у салонском оделу свира разне, већином оперске варијације.... Публика се дала уживању, сваки по своме укусу..... Једни шетају, други се хладе сладоледом, трећи се посадили пред киоском, те читају тазе бечке новине, четврти куришу лепој глумици Сандроковој, пети и т. д....

Мало постоја, па се један део публике одвоји са шетнице и упути се радознало варошкоме мосту...

Са овом гомилом, да видим шта је, кренем се и ја...

Дошав тамо, поређасмо се по тротоару с једне и с друге стране улице....

На противној страни, спрам мене, угледах и другог Београђанина, г. Вајферта са породицом... Дакле беше нас већ неколицина из краљеве престонице...

— Кога то ишчекују? — питаху неки радознало...

— Цар долази... Цар долази... — чу се весео говор у публици...

У тај мах зазвркаше кола преко моста.

У њима беше само престолонаследник — Фердинанд од Есте...

Он пројури кроз народ. И већина га поздрави, показав му своје поштовање....

— Сад ће цар! — чу се шапат....

— Како то — упита ме из мога друштва једна лепа чланица београдског друштва. — Цар долази, толики се свет искупио, па ни једнога жандарма... Ено... свега само она двојица на ћуприји?...

— Јест...

— Па јест... где су?... Да је то у нас, овде би било пуно писара и жандара...

— Ха... ха... — насмејах се ја... Варате се госпођо... И овде има полицајаца...

— Па где су?

— Овде међу нама...

— Ја их не видим...

— Ви их видите, али их не познајете.....

— Како то?

— Они су обучени као и ми.

— Ха?

— Тајни полицајци...

— Нико их не зна.

— И не треба да их зна. Они треба и морају да знају нас.

— Хе... — чуди се београдска госпођа...

— Јест... И у колико ми њих мање познајемо, у толико ће они моћи боље да упознају нас...

— Ха...

— Хоћете ли да видите једнога од те господе?...

— Молим вас... баш бих волела...

— Пазите сад...

И како сам у реду бао мало повучен, ја се сада истурих мало напред, да бих као цара боље видео...

Мора бити да сам се мало више испољио, јер ми се у тај мах окрете један лепо обучен човек, средњих година, и поче са мном врло пријатно разговарати.

— Молим вас... извините... али зашто се оволики свет овде искупио? — обрати се мени.

— Кажу: цар ће мало час овуда проћи...

— Ха?

— Ја...

— Па и ви сте ваљда ради да видите Његово Величанство...

— Јест...

— Ко вам је то? — шану ми она Београђанка...

— То је... видите... један од оних...

— Хе... — развукоше се, зачуђено на тај глас, мале усне моје земљакиње...

— Да нисмо сувише близу стали? — настави онај човек...

— Мислим, да нисмо...

— Ви сте странац?

— Јест...

— Молићу.... одакле сте? — настави он убрзано...

— Занима вас то? — одговорих ја...

— Не... молим... онако питам, јер сам и ја овде странац...

— Охо... — осмехнух се ја, гледајући га неповерљиво...

— Али се и он добро загледа у мене...

— Ви се упознасте — шану ми опет она моја Београђанка...

— А не — одговорих ја са осмехом. Сад ћемо се тек упознати...

— Ви сте дуго овде настави питање онај човек...

— Тек данас...

— Молим...

— Јест... дошао сам јутрос из Аусеа.

— Из далека сте?

— Из Београда...

— Из Србије...

— Јест... Чух да ће цар проћи, па бих рад био да га видим и ове године како изгледа...

— Ви сте га већ раније 'виђали?

— Охо... више пута...

Он ме добро промери. Опазио сам, да ме, али врло неприметно, мери, загледа шта имам у руци, је су ли ми пуни џепови на капуту... и т. д...

— Ако смем молити... ви сте... ваљада...

— па зетеже говор, нагађајући како да ме изазове, да се прикажем...

— Ја сам, господине, више година био приближан струци, у којој сте ви — претекох га ја, па га добро загледах у очи...

— Како молим? — упита он доста збуњено...

— Ја сам био, знате, више година члан полиције...

Он се уђута. А ја лагано наставих:

— Ја сам вас одмах познао...

Он ћути...

— Пало ми је у очи ваше интересовање... Знам те манире... И познајем добро вашу корисну и савесну службу...

Он само климну неприметно главом...

У тај мах дворска кола затутњаше преко моста.

У њима, без икакве пратње, сам цар Фрања Јосиф, један од најљубазнијих европских владара...

Из хиљаду грла захори се усклик.

Сав онај народ поскида капе. И дубоко се поклони...

Цар, непрестано салутирајући и на једну и на другу страну, поздрављаше

[3]) Краљ Милан био је у Бечу увек омиљен. Једно са тога, што је на двору аустријском радо виђен био, а Бечлије и сувише много полажу на жеље свога цара; а друго, и са тога, што је Краљ на страни био увек издашне руке...

народ оним познатим његовим благим осмејком... Погледах по публици — све то беше блажено. По свима лицима сија радост — Цара су видели...

— С Богом, господине — окренух се оном човеку.

И пођох с друштвом на станицу, да се вратим у Гмунден, где сам се оних дана на осуству одмарао...

Господин полицајац отпоздрави ме врло учтиво, али остаде за мном дуго гледајући....

Још нешто. Када је цар у Ишлу, ата-ширају се тамо увек по 20—30 најбољих агената бечке полиције... Један део пази на хотеле, други на публику на улици... Када цар излази сви морају бити на пољу. И поменуо сам, како вешто и неприметно сваког у публици промере и оцене.

Још се пази и на ово..... Коњи који цара возе, нарочито се дресирају. Они се терају великим касом, у једном темпу. Никада не застају на улици... На ћошковима, савијутцима, кола обилазе у шири круг... Јегер је оружан, врло лак, да се устрчи и слети с бока... Где год они на боку што посумњају, опуче још јачим трком.... и т. д.

(наставиће се)

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

(свршетак)

Конгрес је имао 12 извештаја о овом питању и то од г-ђице Rosa, г.г. Barrett, Henri Joly, Friderich Grossen, Finkey, Ch. Andrasiek, Joseph Bodó, Antoine Markovich, Giustino de Sanctis, Joseph Kiss, Ernest Kovács, Alexandre Mészáros. Сви су известиоци били сложни само у једноме: да малолетне осуђенике треба увек држати одвојено од пунолетних. Али односно начина издржавања казне малолетника, известиоци су се разилазили у мишљењима. Једни су тражили ћелиски систем тврдећи, да је он једино погодан да морално поправи; други су били одлучно противни ћелијском систему налазећи, да је он врло неподесан, да дегенерише малолетнике и физички и психички, и најзад да је немогуће потпуно познати карактер младића, ако је увек усамљен; трећи су били за мешовити систем, по коме би малолетници дању увек били заједно, а ноћу би се раздвајали по ћелијама.

На постављено питање, конгрес је донео следећу одлуку:

1. *Сви малолетни осуђеници, за све време издржавања казне, треба строго да буду одвојени од одраслих и пунолетних осуђеника. У овоме циљу треба подићи нарочите зграде или затворе за пријем младих осуђеника, т. ј. треба поставити казнене заводе у које ће се сместити искључиво малолетници.*

2. *Ови заводи треба да буду подељени према узрасту, карактеру и моралном владању оних, који ту треба да буду затворени.*

3. *Ћелијски систем препоручује се само за оне, који су осуђени на врло кратковремене казне, т. ј. месец дана за оне који су млађи од 16 година, три месеца за оне који су старији од 16 година. Осуђеници, који имају да издржавају дуговремене казне треба да их издржавају по прогресивном систему. По овом систему осуђеника треба држати у ћелији за кратко време, и то само у циљу да се може проучити његов карактер. Они који су се врло добро владали и који су се поправили, треба, ако су издржали две трећине (евентуално и половину) казне, условно да буду пуштени у слободу.*

4. *Основна правила, која треба да важе односно занимања младих осуђеника, јесу ова:*

а) *За све време трајања казне, сви осуђеници треба да раде и да буду у послу, изузев часове одређене за одмор и оброке.*

б) *Рад је обавезан за све младе осуђенике без изузетка.*

в) *Они који су осуђени на дужу казну, треба темељно да изуче какав занат, који ће им касније моћи обезбедити часан живот и сигурну зараду.*

г) *Млади осуђеници не треба да се баве само индустриским радом, него, нарочито они који су осуђени на дуже казне, и радом на слободном ваздуху као: вртарством, земљорадњом, виноградарством и грађевинарством. Сви осуђеници, који нису у ћелији, треба да се баве повртарством.*

д) *Гимнастика и војно вежбање треба да уђу у свакодневни програм.*

5. *Настава је обавезна за све малолетне осуђенике и треба да се примењује. Они, који су осуђени на кратке казне, треба да се поучавају у моралу и вери. Они, који су осуђени на дуже казне, треба добро да науче писати, читати и рачунати сва четири вида рачуна. Осем тога, осуђеници, који су даровитији, треба да науче и теорију заната који су изабрали и да се упознаду са грађанским правима и дужностима.*

Четврто питање:

Које су најпогодније мере, не рачунајући ту обична васпитна средства, којима би се морално распуштена и покварена деца, која још нису извршила никакво кривично дело, могла спасти од пропасти?

Прво питање:

Треба ли држава да узме у заштиту децу осуђеника?

Која би средства била најпогоднија за то?

Мере, које држава и друштво може да предузме за отклањање криминалитета код малолетника, важније су и од самог начина издржавања казне, јер се оним мерама постиже бољи резултат. Малолетници, који још нису ни једно кривично дело извршили, а који су морално распуштени и покварени, налазе се у једном стадијуму, у коме се још могу поправити и спасти, пре него што су пропали и ступили у злочиначку војску. С тога је дужност државе и друштва, да нађе средства, којима би овакву децу спасла.

Деци осуђеног нарочито прети опасност да падну у злочин. Породица осуђеног после његове осуде често је запуштена и налази се у великој беди; и распуштеност и беда поглавито дејствују на децу и доводе их у искушење да они врше кривична дела. Из овога изилази да се држава треба да заинтересује за децу осуђеног не само из хуманитарних, него баш из кривичноправних основа.

Како се обадва питања односе на поправљање и спасавање морално распуштене и покварене деце, то их је конгрес спојио и за обадва донео једне одлуке.

Прва одлука гласи:

1. *Конгрес жели:*

а) *Да државне власти помажу да се деца ради заштите намештају у породицу;*

б) *Да они стварају нарочите школе за предохрану за покварену децу, кад се намештање у породици покаже недовољним;*

в) *Да оне стварају такође и медицинско-педагошке заводе за анормалну или дегенерисану покварену децу.*

Остале четири одлуке гласе:

2. *Кад нема породице или кад су родитељи лишени очинске власти, држава је позвана да уз садејство општинских управа, приватних лица и друштва за патронаж, помогне и заштити децу, која би била и материјално и морално напуштена или којима прети опасност да то буду (овде се рачунају и морално распуштена деца осуђеника).*

3. *Да би се сачувала морално распуштена деца али не злочинци, која имају родитеље, којима је немогуће да се посвете својој деци онолико колико би они сами желели, требало би помагати васпитање деце на тај начин, што ће се помоћи родитељима да побољшају своју судбину.*

4. *Нарочити државни или приватни заводи треба да буду намењени васпитању деце, коју треба поправити (казнени заводи, школе за поправку, школе за предохрану).*

Настава у тим заводима треба да буде стручна и наравствена.

5. *У радове, којима се има да сачува морал, треба да дође физиолошка психологија и психопатологија.*

Докле не буду подигнути нарочити заводи и установе, потребно је: а) да лекар завода за поправку или побољшање буде лекар, који је искусан у психиатрији, и б) да чланови наставничког особља тих завода буду такође стручна лица.

6. *Што се тиче заштите од стране државе, имају се признати као успешне све оне мере, које су, према нарочитим приликама сваке државе, показале да су погодне за заштиту деце, и да се у исто време и према индивидуалности детета могу употребити за васпитање.*

Д-р Бож. В. Марковић.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

(наставак)

Којим се редом врши распоређивање по презимену показује овај пример, за случај када се презиме почиње са *м:*

мабп = магкх = мадт = мал =
мебп = мегкх = медт = мел =
мибп = мигкх = мидт = мил =
мобп = могкх = модт = мол =
мубп = мугкх = мудт = мул =
мла = е, и, о. у = итд.

Сем овога слога води се још рачуна и о првом сагласнику што би имао доћи после ових знакова. По томе сугласнику врши се деоба листа у кутији и на тај начин је могуће стварати врло велика пододељења.

Распоред по имену код листа врши се такође лексикално али знатно простије. Ту се узме строго азбучни ред у сваком имену и по њему се врши распоређивање Н пр. Распоред би био овакав код женских имена:

Магдалена
Малвина
Маргарета
Марта
Мартина
Матилда и т д.

По занимању распоређују се листе мушких лица по оном истом правилу и реду као што је случај и у берлинском одељењу. Листе оних лица која немају одређеног занимања, распоређују се као и листе женских лица по *месту рођења*.

Распродавање листа по месту рођења има овде особити начин са свим различан од берлинског.

Листе странкиња или странаца распоређују се по почетном слову државе или дела света одакле је који. Н пр. Из Африке, Азије, Белгије, Бугарске, Енглеске, Немачке, Србије и т. д.

Ако су пријављена лица држављани аустро-угарски распоређују се по почетном слову имéна њихових покрајина (провинција) у којој су рођена.

Овај начин распоређивања листа употребљава се и у кварговима.

Са овим листама распоређују се и неки други испуњени формулари, и то: *иотерничке* листе за лица, која су потребна властима, а незна им се место становања, и листе *умрлих лица*, које се испуњавају по кварговима према списковима умрлих лица, што их општина бечка свакога дана шаље свима кварговима.

По тим списковима дужност је кварта да учини потребну преправку или забелешку по својим регистарним списковима и да попуни нарочите формуларе за свако умрло лице из својег кварта. Ове формуларе кварт је дужан послати у централу, где се стављају у ред са осталим пријавним листама активнога одељка. Ако је умрло лице пре тога било пријављено, његова се пријавна листа остави у антикваријат. Посмртна листа задржава се у реду за 10 година. После тога времена и она се извлачи и ставља у антикварски одељак. За умрла лица, чија су имена била забележена у фамилијарној листи, само се стави забелешка о њиховој смрти.

Умре ли преставник породице, листа се та има изменити, да у место ње, на одговарајућем месту, дође друга листа под именом удовице или најстаријег члана у породици, а прва се стави у антикварски одељак. Тај посао не врши одељење по званичној дужности, већ је за ту промену позвана да се стара удовица новим пријавама и ако стан није променула. Тако је у теорији, а у пракси се често дешава да остаје по старом.

На пријавне или одјавне листе, тек по неком изузетном случају, стављају се овде забелешке.

То је због тога што ово одељење служи бечкој полипији само за давање обавештења о адресама појединих људи, а не и за другу сврху.

Случајеви рођења не достављају се. Може неки грађанин имати после одјаве још доста деце и она неће бити забележена у листи ни после 20—30 година, ако се он из стана није исељавао и приликом пријављивања и њих уврстио у листу.

Случајеви женидбе и удадбе већ се достављају. То се чини прво кварговима а преко њих овом одељењу. Ти се случајеви заводе по листама али не са таквом тачношћу и одређеношћу као у немачкој.

Листе удатих женскиња одмах стављају у антикваријат.

Пре 10—15 год. покушавали су да уведу у праксу, да у антикваријату сачувају само једну листу на чијој би полеђини стављали остале нове адресе становања. Те су листе имале да служе истој сврси као и регистарни листови у немачкој, али су од тога после извесног времена одустали због показане непрактичности. Разлог је јасан. Пријавним листама бечка полиција добија не само податке о пременама станова већ и о променама у породици, а у немачкој се те промене, као што је напред наведено, на други начин прибављају. Према овоме, ако би се у бечкој полицији сачувала само прва листа и на њој писали нови станови, не би имали податке о доцнијим променама у породици.

Код оваквог начина прибирања пријавног материјала, тешко је и вршити тачну и потпуну контролу, да ли се грађанство тачно и уредно пријављује. Она се више оставља, као и у нас, личном заузимању појединих органа, но неком правилном и систематском раду. Код њих се може догодити случај, да се неко лице данас пријави под једним именом а сутра под другим, па да се при пријављивању то не види; може се догодити и случај, да се данас неко пријави са једним подацима о себи, а други дан са другим, па да и то не падне у очи полицијском органу, који његову листу добије на сређење. Таквих случајева ретко може бити у немачком одељењу.

Казато је напред, да постоји у одељењу и одсек за сређивање хотелских пријава. Тај одсек такође има два одељка. У првом су сређене пријаве лица, која станују у хотелима, а у другом се одсеку распоређују одјавне листе тих лица.

Ово распоређивање пријава и мушких и женских заједно, врши се по почетном слову и првом самогласнику имена пријављеног лица. Тако се исто распоређују и одјавне листе другога одељка.

Кад се неко лице одјави из хотела, извлачи се, из првог одсека његова пријавна листа и као непотребна се или уништава или, за неко време, оставља на страну а у други се одсек стави одјавна листа, да тамо остане 5 година. Пријавна листа у том случају није потребна с тога, што у одјавној листи има и пода така о томе, кад се то лице доселило.

Постоји на послетку и одсек, у којем се распоређују листе попуњене протоколисаним трговачким фирмама. О тим пријавним листама није напред ни било говора. И њих прибирају кварговi од власника радњи.

Распоређивање се врши лексикално, а сем тих пријава, централа добија, недељно по један пут, ради исправке, све промене у фирмама по списку. О тим променама у фирмама кварт је по званичној дужности позван да води рачуна и да то доставља централи, као што та дужност припада и сопственицнма фирме према кварту.

И у овом одсеку, као и у одсеку хотелских пријава, постоји такође пракса, да се имена тражених лица или фирми забележе на засебне формуларе, и да се они распоређују заједно са листама.

Бивше фирме не извлаче се из реда, већ се назначи на њима да више не постоје.

Ако нека фирма падне под стечај о томе одељење добија извештај од суда.

При распоређивању ових пријава узима се као правило, да се оно врши по презимену, ако на фирми има презимена, иначе по главном наслову фирме.

Пређе је постојао и одсек за контролисање странаца, али је у току времена укинут, и тај посао сада ради политичко одељење.

Централно одељење служи за давање адреса појединих грађана у Бечу, и то приватним лицима уз извесну таксу а властима бесплатно.

За једну адресу плаћа се 10 хелера.

(наставиће се)

В. Лазаревић.

ДЕФИНИЦИЈА И КЛАСИФИКАЦИЈА ЗЛОЧИНА

са гледишта економског

Dr. V. A. Bonger

А. Дефиниција

Злочин је, на првом месту, саставни део велике категорије казнимих акта. Пошто ови акти нису и не морају увек бити злочини, то је потребно, да се појам злочина што тачније одреди и прецизира. Ово се, пак, по нашем мишљењу, може најбоље постићи сукцесивним издвајањем свију оних група казнимих акта, који нису злочини.

Прво издвајање у тесној је вези са питањем: *„шта је казнимо?“* Не може се квалификовати као злочин акт, против кога воју један или више чланова друштва, ако социјална група, којој они припадају, ниче против овог акта. У овом

случају реч *казнити* био би врло неподесан израз и приближаваo би се *личној освети*. Исто тако не може се квалификовати као злочин акт учињен групом личности, као саставног дела једног друштва, против сличне групе истог друштва — акт који би био пропраћен отпором последње групе. Ово би било тако звана *општа освета*, која у ствари није ништа друго до *рат*.

Друго издвајање тиче се *природе* казне. Акти, који имају за последицу само морално неодобравање, нису злочини. Из овога провизорно излази: да је злочин акт, учињен међу групом личности, које образују социјалну заједницу, чији је творац кажњен било целом овом групом, било једним њеним делом или нарочитим органима у име целе групе, казном, много тежом но што је *морално неодобравање*.

Лако је, међутим, увидети, да се ова дефиниција односи само на формалну страну злочина, и да не садржи никаквих одредаба о његовој *суштини*. Потребно је, дакле, обазрети се и на његову *материјалну страну*.

Злочин је, као што смо рекли, један казним акт, чија је суштина у врло тесној вези са питањем: је ли овај акт, посматран са гледишта *биолошког, анормалан?*

Одговор на ово питање, које је од највеће вредности за етиологију злочина, мора бити *негативан*.

Са гледишта биолошког готово сви злочини (изузев неколико сексуалних) морају бити уврштени у ред нормалних акта. Процес, који се развија у мозгу жандарма приликом убијања крадљивца, који покушава да се спасе бегством, потпуно је идентичан са процесом, који се развија у мозгу бегунца приликом убијања полицијског органа који га гони. При свем овом, друштво је само други акт оквалификовало као злочин, а не и први. Са гледишта биолошког, убиство, дакле није анормалан акт: историја и социјологија доказују, да се свуда и свагда, кад год се сматрало за потребно, убијало. Нико не може тврдити, да су учесници рата личности биолошки ненормалне.

Ова иста опсервација може се применити и код телесних повреда. Ни један антрополог неће и не може тврдити, да су органи полицијски, који би злостављали штрајкаче, биолошки ненормални, као год што то у ствари нису ни штрајкачи, који се од овог злостављања бране. То су само социјалне околности, које ову одбрану квалификују као злочин, и које с друге стране, чине, да се поступци полицијских органа не сматрају као такови.

Све ово вреди и за крађу. За време векова сматрало се (у колонијалним ратовима то се и данас понекад чини), да војници имају право да пљачкају побеђеног, и због овога их нико није сматрао као биолошки ненормалнога бића. Међутим између ових акта и поступака обичнога крадљивца, нема апсолутно никакве биолошке разлике; за антрополога је сасвим споредно, да ли се краде у велико или на мало.

Ако, у овом смислу, продужимо и даље истраживање о суштини злочина, доћи ћемо несумњиво до закључка: 1) да су *злочини саставни део неморалних акта*, и 2) *да су сви акти теже природе*.

Зашто се злочин сматра као *акт неморалан?*

Ово питање не може се никако решити пояменичним гласањем, т. ј. посебним одговорима на питање: *зашто се тај и тај акт сматра као неморалан?*

Неодобравање морално јесте, пре свега, питање осећаја. Човек обично није у стању да објасни: зашто један акт одобрава, а други осуђује. Једина социологија може решити ово питање, доводећи у однос акте, који се сматрају као неморални, са социјалном организацијом друштва. А пошто се социјална структура непрестанце мења, то се и појмови о ономе што је неморално (па дакле и казнимо) мењају, заједно са овим модификацијама.

Посматран, на овај начин, са стране материјалне, *злочин је акт, који знатно вређа интересе извесне групе личности* (акт антисоцијалан). Међутим, и ова дефиниција није још потпуна. пошто се многи акти ове врсте не могу сматрати као злочини. Један конкретан пример показаће нам најбоље шта јој не достаје.

Пре кратког времена унет је у холандски казнени законик један нов параграф, који прописује казну затвора од неколико година за железничке службенике у случају штрајка. Пројект овог закона изазвао је велико незадовољство међу организованим раденицима, док је буржоазија налазила, да је штрајк железничара у толикој мери неморалан акт, да га треба оштро казнити. Најзад је пројект усвојен и поред најживљег протестовања раденичких посланика.

Јасно је, према овоме, да горњој дефиницији злочина треба додати још и то, да се њиме — злочином — вређају интереси већине, т. ј. оних, који располажу влашћу — моћи. Само онај, који има моћи да казни творца извесног акта, може тај акт оквалификовати као злочин. Да су у наведеном случају раденички посланици били у већини, штрајк железничких органа не би био уврштен у ред неморалних акта. Из овога опет излази, да је у сваком друштву, које је подељено на класе: повлашћене (која господари) и потчињене, казнени закон удешен, у главноме, према жељи прве класе. У данашњим казненим законицима нема готово ни једног параграфа, који би искључиво штитио интересе потчињене класе. Ретки изузеци могу се објаснити само тиме, што ова класа није свуда потпуно лишена моћи.

Пре него што бисмо закључили ово наше излагање о дефиницији казне са гледишта економског, осећамо потребу да се обазремо и на питање: *какав је циљ казне?*

У казни, онаквој каква је прописана у данашњим казненим законицима, има елемената разне природе. Циљ њен на првом месту, лежи у осећајима освете, појачаним злочином, коме треба дати сатисфакцију. Тек после овога казна има за циљ:

1. *Да злочинца стави у немогућност, да наноси штете друштву, било за свагда или само за извесно време.*

2. *Да злочинца, а у исто доба и остале личности заплаши,* и

3. *Да злочинца поправи, у колико је то могуће.*

Већина криминалиста не мисли, да се казна већим делом јавља као манифестација освете. При свем овом неоспорно је, да онај, који захтева да извесно лице буде кажњено због повреде законских прописа, без обзира на то да ли ће ова казна што користити кажњеноме и другима, — хоће у ствари да задовољи своје осећаје освете. Најдуховитије теорије нису успеле да демантују овај факт. Они, који са нарочите висине презиру старе народе због познатог принципа: „*око за око, зуб за зуб*“ јесу, међутим, у овом погледу на истом ниво-у са презренима.

Непотребно је поминьати да је мањина, која из казненог законика хоће да искључи сваку идеју освете, и која казну сматра као средство друштвене сигурности, а у колико је то могуће и као средство за поправку злочинаца, још толико немоћна, да њено мишљење данас није готово нигде остварено.

Наш је дакле закључак овај: *казна је акт, извршен у средини једне социјалне заједнице, којим се знатно штете интереси свију или већине чланова ове заједнице, и чији се творац због овога кажњава целом заједницом, или једним њеним делом или нарочитим органима у име целе заједнице, казном много тежом но што је морално неодобравање.*

Да би се испитали узроци злочина, потребно је претходно решити питање: зашто извесне личности наносе штете онима с којима су у социјалној заједници? Другим речима: *зашто човек ради егоистички?*

Порекло егоистичких акта у опште.

Који су узроци егоистичких акта? Зашто један човек наноси штету своме ближњем?

Одговори на ова архистара питања могу се поделити у две главне групе: прва ове узроке приписује самом човеку, а друга друштвеној средини.

Већина научника, који се бави овим питањем, решава га у корист *урођеног* егоизма. Ови научници мишљења су, да је човек егоиста по самој природи, и да га друштвена средина не може ни у колико изменити. Да би ово мишљење могло бити примљено као тачно, потребно је доказати, *да је егоизам међу људима свагда и свуда био један исти.*

Други научници, међу којима се налази велики број познатих социјолога, сматрају такође егоизам као основну црту човекову, али у исто доба мисле, да се он мало по мало смањује у корист алсруизма. Да би се, пак, ова хипотеза могла примити као тачна, потребно је доказати: 1) *да су народи на нижем ступњу цивилизације већи егоисти од нас,* и 2) *да је егоизам урођен и животињама, од којих је и сам човек произашао.*

Ова теорија од огромне је важности за криминалну науку, нарочито у вези са познатим тврђењем Ломброзовим: *да је злочин манифестација атавизма.* По њој

би, дакле, злочинац био *дивљак* у данашњем друштву.

Није, међутим, ни мало тешко доказати нетачност ове теорије. Довољно је, ради овога, прочитати једно од бољих зоолошких дела, па одмах увидети, да се она на овом терену не може одржати. Има животиња, које су потпуни егоисти, као што је н. пр. једна врста грабљивица у Јужној Америци. Птице ове, затворене у исти кафез, боре се на живот и смрт. Друге животиње. напротив, а нарочито инсекти, показују у највећој мери алтруистичке осећаје.

Од куда ова разлика у социјалним инстинктима између појединих врста животиња?

Неки су мишљења, да њен узрок треба тражити у разлици интелектуалног развића ових животиња, али је ово мишљење нетачно већ и с тога, што многе животиње, код којих су социјални инстинкти развијени у најјачој мери, као н. пр. пчеле и мрави, стоје на много нижем ступњу умног развића од птица и сисара, код којих су ови инстинкти ање развијени.

Испитујући животиње које живе у заједници, уочићемо врло лако, *да је њихов заједнички живот у исто доба и њихово најмоћније оружје* у борби за егзистенцију. Без оваквог живота њима би било немогуће или скоро немогуће да ову борбу издрже. То је, дакле, *нагон за самоодржањем,* који је био повод да се код слабих и недовољно заштићених животиња развију социјални инстинкти. Разуме се већ, да су се ови осећаји доцније још више развили путем навике и подражавања.

Једна од најкарактеристичнијих црта социјалних животиња, јесте *задовољство*, које осећају живећи у заједници. Има ваздан примера, који неоспорно доказују, да се овакве животиње, издвојене из заједнице и усамљене, осећају толико несрећнима, да често пута свршавају и са самим животом. У вези са овом особином стоји и *жртвовање*, које се, понекад, плаћа, такође, и самим животом. Ова особина још је више појачана жељом, да се задобију похвале или избегну укори, која се жеља може јавити само у заједничком животу. Онај, који живи у заједници с другима; који у томе налази нарочитог задовољства, и чији су интереси идентични са интересима групе којој припада, мора бити осетљив према одобравању или неодобравању својих акта. Одсуство говора код животиња једини је узрок, што похвале и покуде нису код њих врло велике.

* * *

Јесу ли народи на нижем ступњу цивилизације већи егоисти од нас?

Ево како славни испитивач Нанзен описује Ескиме, међу којима је провео дуже време:

»Од свију људи, које је Бог створио, Гренландез је најморалнији. Доброћудност. мирољубивост и трпељивост главне су црте његовог карактера. Гренландез и не помишља да кога вређа, нарочито избегава сваку грубост у говору и увек се стара, да је са свима у што бољим односима. Не противречи радо, чак и онда када је противно уверен о ономе што му се прича. Сваки приговор облачи у најблажу форму и вешто избегава, да отворено укаже другом његову неистинитост, чак не говори другом и оне истине, које су по мишљењу његовом за овога непријатне. У оваквом случају радије ће се послужити неодређеним изразима, чак и ако се то тиче тако незнатних ствари, као што су ветар и време. Његова мирољубивост иде тако далеко да, у случају кад је покраден — што, наравно, ретко бива — никад не тражи своје ствари натраг, ма да обично зна ко је крадљивац.

Једино што Ескимову срећу може да помути, то је, кад види другог у невољи, према којој се понаша као какво *сажаљиво дете.* Прва и најглавнија дужност, управ закон сваког Гренландеза, јесте: *помоћи другоме.*

Али једна од најлепших и најмаркантнијих црта у карактеру Ескима, јесте њихова *часност.* За Ескима је од велике важности, да се може ослонити на своје ближње и суседе. Да би ово међусобно поверење било и остварено, потребно је да се сваки према другоме часно опходи.

Најгоре што се једном Гренландезу може десити то је, да буде исмејан или презрен од својих сугрђана.«

Скоро у овом истом правцу описује *Д-р Вајц* и Индијанце из предела Орегона:

»Народи ови сматрају као врлине: часност и љубав ка истини, храброст, послушност према родитељима и старешинама, и љубав према жени и деци. Код њих и њима сродних племена злочини су врло ретки, а утицај старешина врло велики. Међусобна љубав и пријатељство развијени су међу њима у највећем степену. (наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

— У § 18. Казненог Законика опредељено је у чему се састоји казна губитка грађанске части, и казато кад се она по самом закону губи. По овом законском пропису, лица осуђена на смрт, робију или заточење губе по самом закону, чим им пресуда постане извршна, право на сва државна, црквена, општинска или друга јавна и почасна звања, затим право да могу бити народни посланици, изабране судије, сведоци, пуномоћници, тутори, стараоци и т. д:

У § 58. овог истог законика стоји међутим, ово: »Ако би кривац имао пуних шеснаест година, а још не би навршио двадесет прву годину, моћи ће се осудити и т. д. *Ни у каквом случају они се неће осуђивати на губитак грађанске части, нити ће се на њих примењивати исто §-а 18. овог законика*«.

Закон о општинама у свом 114. члану, поред осталих услова за општинског деловођу тражи још и то: »да није никад осуђиван за злочинства, преступе или иступе учињене из користољубља« (т. 3.).

Код оваквог стања ствари настаје питање: може ли бити деловођа општинског суда оно лице. које је, као малолетно, било осуђивано за дела која повлаче губитак грађанске части, ако има све друге услове који се по закону траже?

— На ово питање одговарамо:

Наређење закона о општинама, о коме је реч, потпуно је јасно и разговетно после израза: *»да није никад осуђиван,«* и нема никакве везе са повраћајем грађанске части.

Да законодавац нарочито није хтео допустити овим лицима да могу бити општинске деловође, без обзира на то што су осуђивана као малолетна (§ 58) или што су доцније повратила изгубљена права (§. 349. Кривичног Поступка), види се и из чл. 32. Закона о општинама, у коме је реч о праву гласања на општинским зборовима, и по коме овог права немају: а) који су осуђени због злочинства, *док не оврате грађанску част*, и б) који су осуђени на затвор са губитком грађанске части за време, *док им је она пресудом одузета.* Док је у овим случајевима законодавац водио рачуна о осуђеним личностима, и допустио им, под извесним условима, право гласа на општинским зборовима, дотле у својим одредбама о општинским деловођама употребом речи *»никад«* искључује свако повољно тумачење у корист ових лица.

И још нешто:

За иступе из користољубља, за чије је извиђање и пресуђење надлежна полицијска и општинска власт, не може се нико осудити на губитак грађанске части, па је ипак законодавац и овим лицима забранио, да могу бити општинске деловође.

Сви они, дакле, који су ма кад били осуђени за злочинства, преступе и иступе из користољубља, не могу бити деловође општинских судова.

II.

— Тач. 16-ом чл. 86-ог Закона о општинама стављено је у дужност општинском одбору, да почетком године бира 12 грађана, од којих се за сваки збор бирају коцком четворица за гласачки одбор и њихове заменике.

Чланом 39-им овог истог закона (измене и допуне од 3. децембра 1905. год.) наређено је пак, да се за избор општинских чланика бира нарочити бирачки одбор, па је у исто доба прописан пут и начин како се то врши.

Пошто су измене и допуне чл. 39. позније — млађе, то настаје питање: да ли тач. 16. чл. 86. има данас какве вредности? Ако има, т. ј. ако она и данас вреди, онда у чему је разлика између ње и чл. 39. поменутог закона?

— На ово питање одговарамо:

Наређење чл. 39. специјално је *и односи се само на бирачки одбор за избор општинских чланика; за све остале збор-*

ске одлуке вреде наређења из тач. 16. чл. 86. Закона о општинама.

III.

— По чл. 112. Закона о општинама, свака општина, која има преко 500 пунолетних грађана, мора имати свога нарочитог благајника, кога бира и отпушта општински одбор, ну који може бити један од изабраних кметова, и који ће као одговорни рачунополагач руковати општинском касом.

Могу ли општинске деловође бити у исто доба и општински благајници, кад им се то ни овим нити икојим другим законским прописом не забрањује?

— На ово питање одговарамо:

Општинске деловође *не могу у исто доба* бити и општински благајници из ова два разлога:

а) што је закон општинским деловођама доделио сасвим друге дужности (чл. 115), и

б) што закон изрично наређује, да општина преко 500 глава мора имати *нарочитог* благајника, и допушта изузетак од овог општег наређења само према *кметовима*.

Кад дакле у овом законском пропису нису споменуте и деловође, *онда они и не могу бити једновремено и деловође и благајници општинских судова*.

IV.

— Ни једним чланом Закона о изменама и допунама у закону о општинама од 3. децембра 1905. год. није објашњено како се има извршити избор једног кмета у општини састављеној из више села, а после општег избора, т. ј. на случај кад кмет умре. или да оставку, или му се на ма који други начин место упразни?

У чл. 53. поменутог закона казато је, истина, ово: „Ако се избор врши ради попуне упражњених места општинских часника, онда се на листи ставља потребан број из места упражњених општинских часника,“ али се ни из овог законског прописа, као год ни из осталих, не види: да ли ће у избору кмета за једно село, које припада општини састављеној из више села, учествовати само бирачи из села које себи бира кмета, или бирачи из целе општине, као и на општим изборима? Ако у избору учествују само бирачи села за које се кмет бира, како ће се поступити у случају ако у овом селу нема онолики број бирача, колико је у смислу чл. 53. *в* потребан за предлагаче кандидатских листа?

— На ово питање одговарамо:

По чл. 100. Закона о општинама, у општинама састављеним из вароши и села, или из више села, мора бити онолико кметова колико је места, и ови кметови морају бити из места за која се бирају.

Према овоме, кад се упразни место једног сеоског кмета, онда се на његово место мора бирати лице из истог села. Кандидата, односно кандидатских листа може бити више, а за изабраног огласиће се онај, који добије највише гласова. Пошто се пак, по данашњем закону, само општина (а не и село) јавља као *изборна јединица*, то и сви грађани дотичне општине имају право учешћа у овом избору, при коме се такође, као и код редовних избора, морају испунити све законске формалности. Самим овим искључена је могућност оскудице предлагача за кандидатске листе.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Стеван Цолић, прекупац из Баточине, решењем првостепеног ћупријског суда стављен је под истрагу и у притвор због више злочиних дела, но сада се налази у бегству. Стеван је стар преко 50 година, смеђ, просед, у сукненом је, похабаном оделу, на глави има шубару, а на ногама опанке. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да Стевана потраже у својим домаћајима и пронађеног стражарно спроведу поменутом суду позивајући се на Бр. 5450.

Милош Недељковић, тежак из Јарменовца, побегао је од свога оца и са једним лажним писмом узео од Саве Кнежевића, гвожђара из Београда, девет комада акција рудничке акционарске задруге, које је његов отац код овога био заложио. Милош је у друштву са Милошем Крстићем, сајџијом из Јарменовца, а стар је 19 година, висок, смеђ, по лицу роав од богиња, од одела има гуњ и чакшире од шајка, на глави шубару, а на ногама опанке. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Милошем трагају и пронађеног упуте начелнику среза качерског с позивом на Бр. 2242.

Рачо Иванов, родом из Бугарске који је био у Трнском затвору због убиства, по занимању џамбас, 5. тек. м-ца, ноћу, побегао је из затвора и по свој прилици пребегао у Србију, Рачо има 27 год., средњег је раста, косе и очију црних, бркова малих и црних, у оделу је турском са гајтанима од сивог сукна. На молбу овдашњег бугарског заступништва, министарство унутрашњих дела наређује свима полицијским и општинским властима, да на овог обрате најживљу пажњу, а на случај проналаска да га притворе и о томе надлежним путем одмах известе министарство с позивом на депешу Бр. 4931.

Милан Ристић, тежак из Шепшина, који је служио код Луке Гајића, у Малом Пожаревцу, украо је од свога газде 130 динара и служитељску исправу, па је побегао. Милан је стар 24 год., средњег раста, плав, ћосав, ноге су му избачене у поље, средњи прст десне руке расечен му је. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцем учине потеру и пронађеног спроведу начелнику ср. грочанског с позивом на Бр. 1908.

ТРАЖЕ СЕ

Милана Павловића, штампарског радника, тражи начелство округа крагујевачкога актом својим Бр. 25289 од 1905. године. Пронађеног ваља упутити поменутоме начелству.

Илију Богдановића, родом из Македоније, тражи начелство округа крушевачког, где одговара за крађу. Начелство наређује трагање за њиме актом Бр. 1093.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

У 3. броју «Полицијскога Гласника» од ове године изнели смо потерницу за **Стојадином Николићем,** из Буљана, који је био побегао из притвора полиције у Сењском Руднику. По тој потерници после неколико дана ухваћен је Стојадин у Шалудовцу (општина горњомутничка, срез параћински) и спроведен истражној власти, која га је тражила.

У самој тој потерници назначено је, да је неко непознато лице с поља обило катанац на апсани комесара полиције у Сењском Руднику, па тако омогућило Стојадину бегство, ну ево како он прича о томе своме бегству:

— Са мном су били у апсани *Милисав Пандуровић*, из Сења, и Муша Милошевић, скитница. Први је одговарао са мном заједно по истом делу, а други је издржавао затвор због скитње. Милисав је стао непрестано наваљивати на мене, да побегнем из притвора, те да не лежим за бамбадава, а кад ја будем побегао и не будем у рукама власти, онда ће власт и њега пустити, те ће се и он отрести неспосне апсе, а и могуће робије. Ја у почетку писам хтео на то пристати, али ме је он и даље подстицао, обећавајући ми награду од 50 динара, па га је у томе потпомагао и Муша Милошевић, и тако се ја најзад приволем на бегство. Уз припомоћ њих двојице подметнем цигље између врата и рагастова, одоздо до средине где је била реза, почнем одвајати врата тако да се могла рука провући, ухватим катанац, па га шипком, којом смо ћарали ватру, разбијемо, скинемо, извадимо цигље, врата попусте, реза падне и тако је излаз био слободан. Одмах сам изашао сам из апсе, поново наместио резу на шип, а катанац бацим ту у близину. За тим сам побегао право у Буљане, одатле у Шалудовац, и ту сам и ухваћен.

Стојадин је одавно наклоњен био непоштеном животу. Још пре неколико година отишао је од своје куће и почео скитати по околним селима, живећи на рачун околине. Највише се задржавао у Сењу (срез параћински). Ту је неко време и служио, док се није упознао са Милисавом Пандуровићем из истога села. Заједно су чували стоку, а кад је Стојадин био без службе, налазио је уточишта на колиби Милисављевој, која је над самим Сењским Руднико. То је њихово другарство имало последице у Сењу, јер је често нестајало овоме прасе, ономе јагње, овца и друго.

У свом последњем заједничком послу нису били најбоље среће. 12. децембра прошле године договорили су се у Милисављевој колиби, да сиђу у Сење до Ђорђа Пандуровића, механције, за кога су знали да има лепих прасади. Кад су дошли код овога, прво развале капију, уђу у авлију и са дрвљаника узму секиру, њом обију катанац на подруму, и из овога истерају прасад. Ухвате два прасета, ту их покољу и однесу у Милисављеву колибу. Једно прасе осмуде на ватри, друго ошуре, и длаку баце у ватру,

да би прикрили сваки траг. Да би били још сигурнији да неће бити пронађени, завију прасад у једну сукњу (коју је Стојадин раније украо), однесу их код једног сена на две стотине метара далеко од колибе, ту ископају рупу и закопају их. То су место претрпали снегом и сламом, да се не би распознавало, но и поред свега тога, што су за ову тајну знала само њих двојица, власти је ипак пошло за руком да све то обелодани и њих стави с оне стране катанца.

Када је Милисав узет на одговор, изјавио је, како му се све нешто предсказивало како неће добро проћи, јер му је, вели, све било нешто хладно око срца, а једне је ноћи уснио како је пукла пушка на њега и погодила га.

Све је то одмах био казао Стојадину, бојећи се да ће бити похватани, али га је овај ободравао велећи, како је он стари ђида, на кога су многе пушке пуцале, па му ништа нису могле.

Сем ове опасне крађе, одговарају и за дело крађе стоке из § 221. а) кривичнога закона.

Да би се што боље сазнала Стојадинова прошлост, комесар полиције у Сењском Руднику послао је уредништу фотографију његову, молећи све власти и приватне, да га известе, ако што знају да је где починио.

Стојадин је родом из Буљана у срезу параћинском, стар је 19 година, омален, ћосав, црних и жмиравих очију.

Извештаје о Стојадину ваља слати комесару полиције у Сењском Руднику с позивом на акта Бр. 468.

Ноћу између 15. и 16. пр. м-ца око поноћи дошли су неки непознати зликовци из Падежа у срезу параћинском; један се од зликоваца попне на кућни кров, па се помоћу конопца спусти кроз оџак у кућу Миленкову, ваљда у намери да својим друговима отвори врата од куће, те да тако сви заједно нападну на чељад и на Миленка, који се сматра као добар газда.

Но њихова злочиначка намера није могла успети. Још док се тај злочинац спуштао кроз оџак, жена Миленкова чује то у соби, па пробуди мужа. По падању чађи из оџака и овај се увери да има некога унутра, па зато скочи, истрча у кујну и ту нађе непозната човека са револвером у руци. Овај зликовац одмах напери револвер на домаћина, али револвер не упали, јер му је (као што се доцније утврдило) осовина била испала.

Кад је Миленко видео да револвер не пали, појури на зликовца, дохвати се с њиме у коштац и почну се вући по кујни. У соби је спавао још и Миленков синовац, његова жена и брат. Док су се њих двојица хрвали, пристигне домаћинов синовац, младић од својих 20 година, те и он нападне на зликовца.

Видећи се у опасности, непознати зликовац из свег гласа повика: „Лом'те врата, ја погибох овамо!" Зликовци који, су остали у авлији нападну тада прошћем и моткама на кујнска врата, али су ова, срећом, била врло јака, а изнутра су била затворена и гвозденим пречагама. Кад нису успели да разбију врата, почну пробијати зид и већ су га до чакма били пробили.

За то је време у кући настала вика за помоћ. Женско запомагање било је толико, да се

чуло чак на другом крају села. У том је синовац домаћинов успео у кући да савлада зликовца, пошто га је сечицом секире ударио једном по глави, од чега је пао на земљу, а за тим га је са још неколико удараца по глави и грудима са свим дотукао.

На вику нападнутих укућана, после кратког времена дотрчали су околни суседи. Пред кућом су затекли неколико зликоваца, али су ови успели, да побегну, користећи се густом помрчином, те их тако нико није могао ни познати.

Кад су суседи ушли у кућу Миленкову, непознати зликовац био је још неколико минута жив, али није хтео проказати ни своје име, ни својих другова, нх ко су ни од куда су.

Да би се утврдила идентичност овога лица и тако продужити даља истрага, начелник среза расинскога послао је уредништу фотографију леша, молећи да се она изнесе у листу, и да се затражи како од власти, тако и од приватних, ако би што знали ближе о лицу чији је ово леш, да му то одмах јаве, позивајући се на акта под Бр. 2874.

КО ЈЕ ОВО?

Ово лице, чији леш представља доња фотографија, било је ухваћено у Брестовцу (срез зајечарски), и изјавило је да се зове **Сретен Петровић,** родом из Врбице у срезу јасеничком округа крагујевачког, за тим је изјавило, да је у 1901. години осуђено на 20 година робије због убиства, и да је 13. децембра 1904. год. побегло са рада у Добричеву, у друштву са неким Алексом, циганином из Злота. Како општински суд јавља, Сретен је ноћу између 20. и 21. пр. м-ца покушао да бежи испред

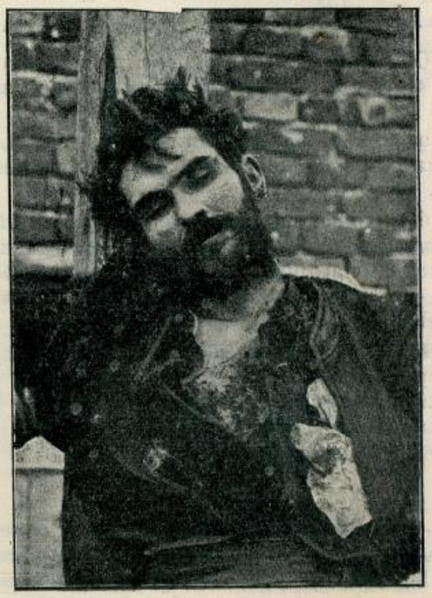

општинског спроводника у Брестовцу, и том је приликом убијен. Сретен је био средњег раста, а на десној руци није имао палца. Да би се утврдило, да ли је Сретен изјавио право своје име и личне односе, као и то да није извршио још где какво казнимо дело, начелник среза зајечарскога послао је уредништу фотографију његовога леша, молећи све власти, а и приватне, да га у случају, ако би што ближе знали о овоме лешу, известе позивајући се на акта Бр. 3103.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код Милије Гроздића, земљоделца из Лапова, нађен је један златан сат са простим жутим ланцем. На средини горњег капка има утиснут монограм М. О. Нумера је сата 68172. Како је овај сат по свој прилици украден, начелник среза лепеничког скреће пажњу свима полицијским и општинским властима, а и приватнима, да га известе ако би што о овоме знали, а оштећени да му пошаље тужбу са тачним описом сата, позивајући се на акта Бр. 3681.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Б. Алимпић

БРОЈ 12. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 19. МАРТА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодиште 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СТРУЧНИ ДЕО

ТАЈНА ПОЛИЦИЈА
(из Тасиног Дневника)

(НАСТАВАК)

21.

За време париске изложбе 1900. год. француски министар трговине и индустрије, *Миљран*, са госпођом, приредили су једно после подне (23. јула) у част излагача официјелну свечаност.

Забава је била на самој изложби у оној до сада највећој светској сали — des Fetes dé l' Exposition.

Бавећи се у то доба у Паризу, а добротом српскога посланика, имао сам ту срећу, да и ја добијем министров позив за ту доиста велељепну свечаност.

На концерту је суделовало на 700 лица: певача и балерина из париске опере и позоришта, музика републиканске гарде итд.

Поред уживања у песми, свирци и игри, мени је пао у очи и распоред полицајаца за одржање реда. У сали су били разређени не само агенти полиције, него и жандарми, па и читава чета републиканске гарде у пуној спреми.

На уласку сале, па све онуда куда ће председник републике *Лубе* проћи, била су по два реда. У првом реду жандарми, у другом иза њих гарда. Између њих, а кроз силну публику, гурала се маса агената тајне полиције.

Ја сам био заузео што ближи положај месту, куда ће морати проћи Лубе.

Око мене онуда врзла су се разна лица. Знајући за њихове манире, полицијске агенте могао сам на први поглед познати. Са напрегнутим очима укрштавали су погледима свуда по околини и свакога госта критички проценили.

У оном реду до мене стајао је и некакав гост, странац човек око 40 година, црномањаст у лицу, пуне црне браде. С часа на час окреташе се и лево и десно. Нешто нервозан, беше нестрпљив. Али као и ми остали — тако и он, вијаше се то на њему, радознало очекиваше појаву — Лубеа. Ваљда по својој навици, десну руку држаше непрестано на прсима испод закопчаног герока. Одмах сам опазио да је овај човек пао у очи полицијским агентима. Прво га обилазише с једне па с друге стране. Најзад се један од њих провуче и стаде уза-њ. И посматрше га добро. Опазио сам да му сумњиво изгледа она рука испод капута. У њој може бити револвер, а може и — бомба. Анархисте их сада праве не веће, него као оно — кутија од сардине. Има их и као дуванска табакера.

Мало посоја, па полицајац поче силом говор. Прво најучтивије упита:

— Није ли господин Парижлија.
— Није... одговори оно лице.
— Господин је странац.
— Јест.....
— Да не буде, молим, Талијан?
— Није....
— Шпанац?...
— Није...
— Немац?...
— Гост ућута.

Полицајац покуша још што да измами. Али онај странац, чинећи се невешт његову питању, окрете му леђа.

Полицајац онда мигну на једног свог колегу преко пута. Онај приђе.

Први полицајац даде му знак очима. И онај други полицајац приђе с леве стране странцу. И ту застаде.

Полицајци се знацима брзо споразумеше. Ја сам их, посматрајући, разумео. Учинило им се сумњиво понашање странчево. Хоће да га имају сасвим у својим рукама. И тако га узеше у средину. Један с једне, други с друге стране. Али раме уз раме. И сву своју пажњу, разуме се да он то не опази, обратише на-њ. Нарочито на покрет оне десне руке испод капута.

У тај час зачу се топот коња. Републиканска гарда пројури мимо уласке. Кола затутњаше пред палатом. И стадоше.

На уласку јави се Лубе, окружен министрима и великом свитом.

Музика републиканске гарде засвира — марсељезу. Сав онај свет из хиљадама грла грмну: Живела Република.

Председник Лубе, са осмејком пуним задовољства, упути се кроз оне редове полицајаца средином сале. И попе се у своју ложу.

Ја погледах око себе, али више не видех ни онога странца, ни његових посматрача. Изгубише се у публици, која сада сву своју пажњу скрену на позорницу, где се у брзо за тим појавила чувена госпођица *Zambelli* са преко три стотине балерина....

22.

Више пута бива, да и најмања непажња полицијских органа може да кошта живота владаочевог. У делима атентата познато је више таквих случајева. Него ми да поменемо онај са убиством краља талијанског, *Умберта*.

Напред смо казали, да је Америка лего анархизма. А тамо му је главно седиште у варопи — *Патерсону*.

У почетку 1900. год. анархисти су држали један од главних својих скупова. И у седницама реше, да *пропаганда дела* отпочне акцију — да убијају владаоце по Европи. Што их се више побије, гласила је девиза, толико ће бити боље за народе...

Талијани су били у већини. И донесу закључак, да атентати почну са — краљем Умбертом.

Баце коцку. Њу извуче *Анџело Гастано Брешчи*, Талијан, стар 32 год., свиларски радник, родом из Тоскане. Он да краља убије.

У тој цељи Брешчи се крене из Патерсона у Европу.

Лондонска тајна полиција, која има своје агенте у Америци, сазна за ту одлуку анархиста. И одмах о њој извести талијанску полицију. Само погрешно јави име. Место Брешчија, она саопшти да се одређени атентатор зове — *Греди*.

Разуме се да је полицијска дирекција у Риму отпочела живо трагање за атентатором.

У исто време министар полиције *Сарако* нареди све мере предострожности.

Тајна полиција окружи сада што више својим агентима краља, свуда, куда год је имао излазити.

Краљ се стане на то тужити својој околини:

— Баш ми бива досадна ова сувишна пратња полицијска — рекао је једном краљ.

— Ваше Величанство... молим Вас покорно.... Пазите се.... Опасност је велика за Вас — одговорио му је генерал *Авегадро*.

— Два сам атентата сретно претурио преко главе, мој генералу, — одговорио је краљ. Ја верујем да трећем нећу измаћи. Оно што има да се догоди догодиће се.[1])

— У толико више чувајте се...

— Ех... Раније или доцније, ја ћу сигурно погинути... Можда ми је тако суђено. Видећете — завршио је краљ.

И тако је доиста било.

На дан 17. јула 1900. год. била је велика гимнастичка свечаност у вароши *Монци*. На ту свечаност отишао је по позиву и краљ Умберто.

Свечаност је завршена у 10 сахата у вече. По свршетку краљ се, изашав из сале, крене у кола, која су га на пољу чекала, окружен представником општине, часницима гимнастичког друштва, масом чланова друштвених, који су, идући за Умбертом, непрестано клицали: »живео краљ.«

Краљ Умберто беше добро расположен. То му се на лицу видело. Са осмејком пуним задовољства отпоздрављаше све редом. И опраштајући се са председником општине. све говорећи уђе у кола. За њим ађутант, генерал *Авегадро*.

Председник општине узе реч, да још једном срдачно и топло захвали краљу на његовој високој пажњи. Сва она маса младих људи, гимнастичара, опколи кола краљева. Све је то пришло било што ближе, да што боље чује говор.

Тајни полицајци, који су око кола поређани били, олабаве у пажњи на публику, па и они, са осталима, напрегну уши да боље чују шта ће краљ казати. *Тај баш моменат омогући несрећу краљеву.* Атентатор *Брешчи*, видев да је без довољног надзора, да је публика притисла кола краљева, привуче се с десне стране и сам колима, држећи испод капута сакривен револвер у руци. У једном моменту опали. Први куршум удари краља у прса.

Краљ се, стојећи у колима и праштајући се са председником. окрене сада па десну страну атентатору. Брешчи онда опали по други пут право у срце.

Ослонив се на генерала Авгадроа — краљ клону на седиште. Зликовац опали и по трећи пут. Краљ се ухвати за срце, одакле потекоше млазеви крви. Тек онда кочијаш се сети, да коње ошине и појури двору — Villa reale...

— Величанство.... Ви сте тешко рањени — упита генерал-ађутант, држећи краља на својим рукама.

— И ја бих рекао. Али ништа... Ништа ми није — беху последње речи умирућег краља Умберта.

На месту атентата настаде ужасна паника. Музика стаде. Умукоше поздрави и они урнебесни усклици краљу. Све налети сада на атентатора да га линчује. Једва су га спасли.

Брешчи је признао, да је па-њ пала коцка да краља Умберта убије; да је он то морао извршити; да он мрзи све владаоце и да сада, после краља талијанског, долази на ред — руски цар.

23.

Интересантан је и случај са атентатом над шахом персијским *Мусафередином*. То је било за време изложбе 1900. год. у Паризу.

По уграђеном церомонијалу, на дан 2. августа пре подне, шах је имао посетити Версаљ и разгледати његове знаменитости.

Тога дана, изјутра, Шах добије писмо с поште, у коме му се јављало:

„Величанство! Извештавам Вас, да ће се за време Вашег бављења у Паризу извршити над Вама атентат. Ја припадам друштву, које је Вашу смрт решило. Станујем на пијаци бр. 5. у Медини. Ово писмо донеће у Париз један мој пријатељ и тамо га на пошту предати. Разлог, што Вам ово јављам то је, што су моја хумана осећања већа од мржње на суверене и владаре. Човек, који је одређен да Вас убије пријатељ је ономе убици краља талијанског.«

На писму је био потписан — *Анђело Бартолоци*.

Изгледало је, да Шах није много полагао на ову опомену, него се око 10 сахати тога дана крене из *палате суверена* (Palais des Souverains) у пратњи свога везира и француског генерала *Парана*.

Око његових кола јахало је издаље на велосипеду око десет агената тајне полиције.

Када је било на ћошку Avenue Malacov — на тротоарима беше млого публике, радознале да види шаха и оне брилијанте на његовој шубари, за које су све новине доносиле да вреде неколико милијуна.

Загледају се сви у шаха, па и тајни агенти и жандарми, који су онде на месту били. *Полицијски надзор над светином олабави.* И у том моменту једно лице, младић од 25 год. у радничком оделу, прогура се кроза свет, и, гурнув у страну жандарма, који је бленуо у Шаха, скочи на степенице од кола, која су полако возила. У руци је држао револвер, нишанећи на Шаха.

Шах потпуно присебан шчепа атентатора за десну руку. Велики везир дохвати га за раме. И атентатор, тако ухваћен, испусти у кола револвер. Кола се зауставе.

Мукет, инспектор полицијски, који се ту десио, дохвати сада за врат атентатора и свуче га на тротоар. Натовари га на дрошку, фијакер, и одведе га у најближи кварт.

Шах, ни најмање узбуђен, продужи саде даље свој пут.

Атентатор у први мах на испиту није хтео казати право своје име. Врдао је са разним изговорима. Шаха је хтео убити, јер је, вели, међу анархистима углављено, да се сви владаоци побију.

Доцније се сазнало, да му је име *Салсон*. да је идентичан са *Шарлом Хобијем*, опасним анархистом, којега већ све европске полиције имају у својим списковима.

24.

И раније је било наређивано, али сада, после ове очигледне непажње полицијских органа у овим атентатима, — све полицијске дирекције појачаће своја упуства у чувању поглавара државних. Уз то је нарочито напоменуто, да детективи и жандарми на оним улицима, кроз које ће владалац проћи, не гледају на-њ и његову пратњу, никог да не поздрављају, него да само и једино обраћају пажњу на публику.

У Бечу, Берлину, Паризу и у осталим престоницама, жандарм, позорник, неће се старати, како да се укрути на својој линији, те да поздрави строго по војнички пролазећег генерала или у опште официра. Њему је дужност да пази и посматра на своју околину, да ту нема које сумњиво лице, опасно било за јавни ред, било за личну и имовну безбедност становника.

Нека нам је уз ово узгред дозвољено, да овде поменемо један случај из наших прилика.

Поменуте назоре о служби полицијских органа ми смо већ ранији излагали у *Тасиним Писмима*.

Они су се после потврдили у случају са атентатом на краља Милана у јуну 1899. године.

Да је онај жандарм, а било их је тада више на улици пред кућом Марка адвоката, обратио мало већу пажњу на своју околину, атентатор Кнежевић не би се могао онако лако привући колима. И да је још и дворски кочијаш терао онако брзо, како се терају кола осталих владалаца по Европи — атентат би био просто неизвршљив.

Краљ Милан и Краљ Александар редовно су пратили и читали моје списе, па и поменута *Писма о полицији*. И после Кнежевићевог атентата Краљ Александар нареди онда, да ни њега ни Краља Милана, па ни официре, полицијски чиновници ни жандарми не поздрављају, када су на улицама, кроз које ће краљеви проћи. Да то чак не чине ни онда, када су на своме службеном послу и поретку, него да сву своју пажњу обраћају околној публици: да се у њој не налази какво лице са опасном намером. И та је

[1]) Та су два покушаја 17. новембра 1878. у Напољу и 22. априла 1897. у Риму. Први је атентат покушао некаква луда *Пасанто*, кувар по занимању, а други *Ачијарито*, раденик. Оба су покушаја била у колима краљевим и ножем.

наредба тачно вршена. Али су после господа официри нашли, да се таквим понашањем жандарма подрива њима ауторитет. И наредба је после опозвана.

Отуда ћете данас видети по београдским улицама, како се наши жандарми, напустив сасвим своју пажњу на ред и сигурност, на читавих сто метара даљине, напред удешавају и намештају како ће каквог господина потпоручника, наредника или поднаредника што више строго и војнички поздравити и салутирати му.

Немачким, аустријским, талијанским, француским генералима не ужива се аукторитет, када им жандарми не салутирају, али српским потпоручницима то и само то много вредности побија!!

У нас је свуда и увек само ситничарење.

Него, после ове напомене, да наставимо опет нашу белешку.

(наставиће се)

НОВ ИЗБОРНИ ЗАКОН ЗА ОПШТИНЕ

у првој примени.

На дан 15-ог јануара ове године обављени су у целој земљи општински избори тајним гласањем, које је уведено изменама у закону о општинама од 3. децембра прошле године. У главноме познат је резултат ових избора у целој земљи и на основи тога резултата и личног службеног учешћа у примени новога изборнога система, покушаћемо, да у неколико речи оценимо тај систем и да укажемо неколике недостатке, које смо уочили.

Као што је познато принцип тајнога гласања има и својих присталица и својих противника. Ми смо се у Србији још 1888. године одредили за тајно гласање при избору народних посланика и доиста је чудно, зашто се за општинске изборе до данас избегавао тај систем. Ван спора је, да је овај изборни систем најпогоднији за народе политички неразвијене и још недовољно васпитане за политичке слободе. Наш је народ годинама политички затуцаван и прво политичко доброчинство, које се таквом народу морало дати, то је: *дати му прилике да се слободно изјашњава за најбитније своје интересе.* То је потка, на којој мора да се заснива свака права демократија.

Општински избори од 15. јануара т. г. показали су, по свима извештајима, јединствено учешће бирача. Неће бити претерано ако речемо, да је близу 90% свију правних гласача у Србији учествовало у овим изборима. Овај и оволики проценат гласача еминентно потврђује ова два факта: прво, да се раније велики број грађана *није смео* политички опредељивати у општинским изборима, и друго, да се изборни систем *свиђа* народу, јер одговара потреби. Ову утврђену потребу не може више заташкати никакав политички идеалиста — присталица јавнога гласања и грађанске куражи. За јавни интерес свакако је претежнија народна воља него ли начин, на који ће она бити изражена. Првенствени и највиши политички принцип једне праве демократије мора свакако увек бити то: да сваки јавни посао носи печат чисте, несумњиве народне савести. Међу тим, код политички недозрелих народа у ту се савест дира са свију страна. Код нас је и сувише познат такозвани „утицај власти," који се није могао излечити никаквим расписима. Овим изборним системом пресечени су у највећој мери сви недопуштени утицаји на слободу општинских избора, у првом реду утицаји несавесних општинара. Њихов утицај увек је био јачи и фаталнији за општинске изборе од утицаја несавесних, или морално слабих полицијских органа.

У последњим законским изменама, које се тичу овога новога изборнога система, вредна је пажње ова новина. Сада је, како изгледа, први пут законом санкционисано политичко груписање и опредељивање грађана за општинске изборе. У последњем ставу чл. 54. ж. вели се: „*Сваки представник листе или његов заменик има право казати гласачу,* **којој партији или политичкој групи** *која кандидатска листа или кутија припада.*" Ова новина је и добра и паметна и кад то стоји, онда треба од сада избегавати сваку тајанственост за извештаје, који се тичу општинских часника. То изазива неповерење и бојажљивост код грађана, јер их подсећа на доба, када се тобож није водила политика и када се народ упућивао на „слогу и љубав". Слога и љубав то су баш појмови, који су увек налазили најлепше потврде у самоме народу. Њега томе не треба учити, али га треба поучити: поштовању туђега права. То се може постићи само искреношћу и отвореношћу. Те искрености има у овој законској новини и за то велимо да је добра.

Слобода политичког одређивања по општинама стално је раније замотавана и увијана у неке помирљиве пилуле. И баш кад се то чинило, онда је било најмање мира. Међутим врло је интересантно, да је наш народ баш данас, када му је законом казато, да се политички групише за општинске изборе, то врло мало учинио. Сви извештаји казују, да већина избора у земљи представља једно шаренило и чудну мешавину свију политичких странака. Значи, да је свуда био претежан локални интерес над политичким.

Ова, појава, донекле противна законодавчевој тежњи, дала је за резултат то, да је у нашој штампи већ прекорен народ, како је слабе политичке свести. Али та појава има једну добру страну, јачу од овога приговора. Да се веровало у већу политичку свест нашега народа, не би се ни морало прибегавати овоме изборном систему. Кад то стоји, онда је важна ова добит од те појаве: наш народ постепено ће се навикнути да и у политичком противнику гледа грађанина са истоветним правима. У томе лежи сва величина праве помирљивости. Ова појава је први корак за народно васпитање у овоме правцу. Доцније он ће умети, да се у општини потпуно политички издваја од свога противника, али и да га довољно респектује као пуноправна грађанина. Осећај за туђе право и слободу у повоју је код нашег народа, а подизање тога осећаја чини прву и основну етапу на путу политичкога развића једнога народа, који хоће да буде слободан. Ко добро зна наше прилике у народу и ко уме да се узвиси над уским гледиштем наших друштвених појава, признаће за исправно ово мишљење.

Ми не мислимо овим кудити наш наивни сеоски свет. Он примере за политичку трпељивост ретко је када могао видети и из самога Београда. Бездушно би било осуђивати тај добри свет, који никад није имао прилике да буде бољи, него што је. Ево прилике да буде бољи само ако буду били престали атаци на његову савест!

Пошто смо са неколико речи оценили у начелу нов изборни систем, да поборимо неке недостатке, које смо мимогред приметили приликом ових избора.

На првом месту морамо констатовати: да је наш закон о општинама и са овим својим најновијим изменама задржао ону стару форму, која чини цео овај закон једним законом *без икакве системе.* Сада се не зна шта је потребно за оне зборове, када се неко бира, а шта за оне, на којима има само да се реши какво општинско питање. Тајно гласање, као што је познато, уведено је само за изборе општинских часника, а за остале зборове остало је по старом — јавно гласање.

Измењена глава III закона о општинама, којој је наслов „*Бирачки и гласачки списак,*" као што сам наслов вели, регулише питање о гласачким списковима за обе врсте зборова. Међутим у тој глави начињена је забуна од разних „рокова," у којој је тешко наћи се једном општинском писару. У чл. 25-ом вели се: „*Истим начином износиће се и објавити ови спискови на десет дана пре сваког бирања на општинском збору и исправку њихову и тада може тражити сваки* **до на осам дана пред избор или збор.**" У чл. 27. д., пак, вели се опет ово: „*Бирачки спискови морају се закључити* **за пет дана пред одређени избор или збор.** *После тога рока неће се у њих моћи накнадно увести* **нико** *сем случаја из чл. 27. под в. ако врховтепени суд после тога рока буде донео своје решење.*"

Ове две законске одредбе неоспорно толико су неразумљиве и противуречене, да дају прилике за најтеже повреде саме слободе избора. Крај ових двеју одредаба не зна се тачно: докле се има права на исправку бирачких спискова. То се по општинама неједнако тумачило.

Под истим заглављем има и овакав један оделити члан (27. б.): „*Све што је о роковима казано у закону о поступку судском у грађанским парницама важи и овде*". Када се узме да је већина рокова из ове главе од 24 часа, онда је за те најкраће рокове неразумљиво, шта се хтело овим објашњењем. Ако се ту мислило само на значај празника у питању о роковима, онда је тај члан био сасвим излишан.

Пређимо на остале недостатке ових измена. Чл. 39., који говори о саставу бирачкога одбора, требало би изменити и

законом одредити, да председник бирачког одбора од писмених грађана првенствено буде свако лице, које има стручну школу, н. пр. учитељ или свештеник из дотичне општине, па тако ако они не би могли бити из буди којих разлога, или их нема у тој општини, онда тек ма ко други од писмених грађана. Једва да је потребно наводити разлоге за умесност ове измене, кад се зна да је овај ред људи законом о изборима народних посланика одмах после факултетлија оглашен за најпоузданије и најспособније председнике бирачких одбора при изборима народних посланика. Зашто је то овде изостављено, неразумљиво је.

(свршиће се)

Миливоје Ј. Петровић.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

(НАСТАВАК)

И овде су прописани нарочити формулари, по којима се адреса тражи.

Приватна лица траже просечно по 500 до 600 адреса дневно. После полициске власти највише тражи адресе општински суд. Има дана, када од суда дођу по 2000 питања за адресе.

У овом одељењу има само око десет сталних полицијских чиновника. Поред њих раде још и 124 женскиња, као дневничари, међу којима их има, које тај посао раде већ 10—15 година.

Ни за кога чиновника не траже се нарочите квалификације за рад на овоме послу. Само се ново примљеним радницима за првих 4 до 6 недеља дају лаки помагакки послови, док се по оцени директора одељења не оспособе за самосталан рад.

Кривице због непријава кажњава и полициска власт и суд.

За непријаве лица, која не плаћају стан, као што су: слуге, родбина, и т. д. надлежан је кварт, а за све случајеве, где непријављено лице плаћа стан доноси суд пресуде.

Казне су по њиховом закону због непријаве 10—200 круна. Ове се казне датирају још од када је први пут закон донешен. За данашње су прилике оне веома велике и оштре, с тога их суд или начелник окружни (Stattshalter) смањује обично на 2 или 3 круне.

Они не прикупљају статистичке податке о броју достављених лица, и броју пријава и одјава у години, као што се у немачкој ради.

Тако исто код њих није нико опширније расправљао ово питиње, те ми сем издатих повремених полициских наредаба о пријављивању, нису могли ништа друго препоручити на читање.

III.

Пријављивање становништва у Будимпештанској полицији.

Манипулација у овоме одељењу пештанске полиције у многоме је слична са начином рада у бечкој полицији.

Основна разлика постоји у главном у сређивању материјала, јер се он овде сређује само у централи а не и по кварговима као у Бечу.

Ово одељење у њиховој полицији постоји од 1880 године. Тада је министарство полиције слало једног свог чиновника ради проучавања таквог одељења у страним полицијама. Иницијативом тога чиновника написан је, исте године, закон и установљено одељење, које и данас ради по истим уредбама са незнатним изменама.

Сваки је грађанин у Пешти обавезан, да се пријави полициској власти у року од 24 часа. Дужност тога пријављивања врше власник куће за кирајџије — закупнике станова — а ови за остале укућане.

Кад је општа сеоба кирајџија, што код њих бива свака три месеца, као у нас о Митрову и Ђурђеву дне, рок за пријављивање продужен је за 8 дана.

Пријавне листе доносе се у полициске стражаре — пододељке квартовне — (Sicherheitswache) а одатле се шаљу, један пут дневно, непосредно у централу. Таквих стражара по целој Пешти има 62.

И овде се пријављивање може вршити преко поште, али знатно практичније но што је до сада поменуто.

Формулар и формат такве пријавне и одјавне листе, лепо је комбинован и подесан, да се по њему пријављивање изврши, и да чак пријављено лице добије реверс о предатој пријави такође преко поште. Пријављивање на тај начин стаје 10 филера.

Формулара за пријављивање има неколико врсти сличних, по садржини, бечким. Знатна одступања чине у томе: што се на овим пријавним листама налази и рубрика за исписивање имена родитеља пријављеног лица, ради лакшег утврђивања његовог идентитета; што су одјавне листе одвојене од пријавних као у немачкој; и што постоји за страцце, који се за кратко време пријављују, нарочити формулари пријава, са знатно мањим рубрикама.

За одвајање листа на пријавне одјавне, руководила их је недовољна писменост грађанства, које је веома често, приликом попуњавања листе, испуњавало у исто време и страну за пријављивање и ону за одјављивање.

Овде не постоји обавеза легитимисања при пријављивању. Догоди се да од некога и потраже исправе, али то је свакако, из каквих нарочитих полициских или политичких разлога.

Ни овде није тачно утврђено, ко се све једном пријавном листом може пријавити. Општа правила о томе и овде су као и у Бечу, праксом утврђена. Они имају и једно правило више но у Бечу а то је: да се код њих свако мушко лице старије од 16 година мора пријавити засебном пријавом и ако станује у кући својих родитеља. Нема сумње, да је та обавеза усвојена више из војних но из каквих других разлога.

Жандарми (конштаблери) су дужни да при пријему листа проконтролишу, да ли су оне тачно и потпуно испуњене. Но како они нису довољно обучени овоме послу, већином ову контролу примају на себе чиновници у централи, којима те листе дођу на ред.

Распоређивање листа у централном одељењу врши се по бечком систему. И овде постоје одељци *активни* и *архивски* и деобе листа за мушке и женске.

Сва правила што важе у бечком одељењу: за распоређивање листа по кутијама; за распоређивање и других формулара, по којима се поједина лица траже, или по којима је назначено, да су извесна лица прогната из земље, важе и у овом одељењу за оба одељка.

Осим пријавних листа добија ово одељење и извештаје о смртним случајевима и о случајевима удаје и женидбе појединих лица. Извештаје о смртним саучајевима, шаље општински суд, по списковима, свакога месеца по један пут. За случајеве женидбе и удадбе извештава »Standesamt«. Сви ови извештаји, по тачности и потпуности, прилично изостају иза немачких.

У централи се за умрла лица испуни *иосмртна* листа која остаје у активном одељку а последња његова пријавна листа изузима се са тога места ако је има и оставља у архивски одељак.

На пријавним листама не пишу се накнадни подаци јер и овде оне служе само за издавање адреса.

Најглавнија корист одељења је у давању тих адреса приватним лицима и појединим властима. Уз тај посао врше они и други: издавање разних уверења о месту и времену становања појединих људи у Пешти. Нарочито много таквих уверења издају онима, који су намерни, да ступе у брак.

Приватнима издају адресе уз таксу од 30 филера.

Колико се много таквих адреса изда приватним лицима, види се и по томе, што је одељење у прошлој години од тога имало 18.000 круна прихода.

Начин контролисања прихода је и карактеристичан и практичан. Овде постоје нарочити бланкети по којима се издају извештаји. Оваки бланкет има своју редну нумеру, и штампан је тако, да се не може лако прештампавати.

Бланкети се ови израђују у државној штампарији, и предају се по броју на потпис шефу одељења. Шеф их чува у каси као хартију од вредности, и по извесном списку предаје их, обично по 200 комада, ономе чиновнику који тај посао ради. Ако неко зажели адресу, дужан је да купи овакав бланкет, и да напише чије име жели. Главни део бланкета прања чиновнику са испуњеним податцима, а за себе задржава само реверс, који носи исту нумеру. После извесног времена, кад се напише извештај на бланкету, долази исто лице са реверсом и прима бланкет са извештајем.

Оваквим начином рада одељење је у свако доба у могућности, да зна колико је адреса до извесног времена предато и колико у каси мора бити прихода.

Начин контролисања становништва о тачности пријављивања тако исто је осо-

бит. Овде сваки власник куће мора имати књигу у коју треба редовно да уписује сва лица, која у њој станују. Та књига има прописане рубрике и потврду власти. На захтев полициске власти, мора је одмах показати.

Полиција се из ње уверава о броју становника у кући, а о њеној уредности уверава се распитивањем по становима, да ли су сва лица тачно пријављена и одјављена.

Сем овога одсека има у одељењу и три друга:

Одсек хотелских пријавних листа;

Одсек пријављених фирми, и

Одсек страначких листа.

Код одсека за распоређивање хотелских листа има само једно одељење за пријавне и одјавне листе. Које су од њих у реду пријавне а које одјавне познају се само по боји. Распоред се врши просто по азбучном реду њихових имена.

Кад се неко лице одјави, његова одјавна листа ставља се у ред, а пријавна се извлачи и, као непотребна, уништава, јер на одјавној листи има забележака и кад се он био пријавио.

Међу овим листама, могу се наћи и потерничке листе, разуме се, само за важније случајеве.

Одсек са пријавним листама трговачких и других фирама, уређен је по угледу на бечки одсек.

У последњем, страначком одсеку налазе се копије пријавних листа оних лица, која су се доселила из страних држава.

Њихова је деоба по државама, а распоред по простом азбучном реду.

(наставиће се)

В. Лазаревић.

ДЕФИНИЦИЈА И КЛАСИФИКАЦИЈА ЗЛОЧИНА
са гледишта економског

Dr. V. A. Bonger

(НАСТАВАК)

Морган, који је знатан део живота провео међу Ирокезима, описује их овако:

„Сви чланови овог племена потпуно су слободни и потпуно равноправни у сваком погледу. И саме старешине у овом погледу немају никаквог првенства. Слобода, једнакост и братство и ако никад формулисани, основни су принцип овога племена.“

Ови и многи други примери несумњиво доказују, да примитивни народи свију раса и у свима деловима света нису ни мало били егоисти већ напротив алтруисти према онима с којима су живели у заједници. Ово, у осталом, тврде и два тако одлична социолога, као што су: *Штајнмец* и *Ковалевски*.

На V-ом конгресу криминалне антропологије, а поводом дискусије о објашњењу злочина путем атавизма, Д-р Штајнмец изјавио је ово: „У осталом, врло је мало вероватно, да наш урођени злочинац има сличности са нормалним дивљаком. Први се нарочито одликује својим великим егоизмом, док је други одани члан групе којој припада, и чије интересе брани а обичаје поштује; дивљак је необично нежан према деци, док их злочинац напушта; дивљак је суров само према непријатељу, злочинац према целом свету.“

Пошто је претходно цитирао неколико алтруистичких особина примитивних народа, Ковалевски је додао ово: „Набрајање би превазишло ваше стрпљење, *кад бих поменуо све цитате путника о милосрђу и узајамној љубави дивљака и варвара*. Овим фактима, који несумњиво доказују једну врсту комунизма, одговарају други...“

Поменули смо већ, да алитуистичке особине примитивних народа нису имале везе ни са климом ни са расом, јер су се јављале код народа свију раса и у свима деловима света. Узрок њихов, дакле, треба тражити у нечем трећем, што је више или мање било заједничко код свију ових народа, а то је *друштвена средина*, или још боље *начин њихове производње*, који се знатно разликовао од данашњег система.

Оно, пак, што нарочито карактерише примитивни начин производње, и у чему се он битно разликовао од данашњег система, јесте:

1. *Производња код примитивних народа ограничавала се углавном на личну потрошњу, али не и на размену, као што је то у данашњем друштву;*

2. *У примитивном друштву није било ни богатства ни сиротиње*, и

3. Примитивни људи били су скоро потпуно потчињени природи, док смо ми данас успели да већину њених сила себи потчинимо. Апсолутно немоћни, да се понаособ боре са природним силама они су просто били принуђени да се удружују.

После изложеног није тешко увидети: зашто су примитивни људи били тако мало или скоро ни мало егоисти. Међу њима није било ни богаташа ни сиромаха; њихови економски интереси, у место да буду у противности, беху једнаки или паралелни; у начину њиховог економског живота није било места егоистичким идејама. Онде пак, где систем економски не рађа егоистичке идеје, и сами људи навикавају се да не буду егоисти. *То је, дакле, био начин производње, који је солидарисао интересе примитивних људи у тешкој и бесирекидној борби за егзистенцију, и који је од њих створио људе слободне и једнаке.*

Само у оваквој и у њој сличној средини могу се развити социјални инстинкти, који су урођени сваком људском бићу. Противна средина, т.ј. она у којој се не поштују интереси других: у којој се чланови узајамно не помажу, и у којој је, најзад, са ових разлога, живот врло тежак, изазива и противне осећаје.

Постоји још један разлог, који је знатно допринео, да се утврди солидарност међу примитивним народима. Занимајући се врло мало или скоро ни мало агрикултуром, народима овим били су потребни велики простори земље ради прибављања средстава за живот, што је, опет, имало за последицу врло честе, скоро непрекидне ратове између појединих група. Потреба за заједничком одбраном притежаваног земљишта или жеља за освојењем новог, још је чвршће сједињавала чланове једне исте групе.

Али, овај исти начин производње, који је допринео развитку солидарности и алтруистичких осећаја међу члановима једне исте групе, принудио их је — ове чланове — с друге стране, да постану највећи егоисти према свима онима који нису припадали њиховој групи. Један акт, н. п. убити непријатеља, био је у исто доба и егоистички и алтруистички према томе, да ли је посматран са гледишта непријатељевог или са гледишта опште сигурности нападнуте групе. Развитак социјалних осећаја био је, дакле, одређен начин борбе за егзистенцију.

Са све већим и већим развитком производње, мењала се у знатној мери и структура друштва. Чим се ова производња толико умножила, да је произвођач могао производити више но што му је за живот било потребно, код људи се, сасвим природно, појавила идеја, да сувишак својих производа не деле са ближњима, већ да га чувају за себе и размењују за производе, које нису били у стању сами производити.

Ево како Нанзен описује утицај размене производа на карактер Ескима:

„Колико им несреће донесмо нашим новцем. Пређе нису имали никаквог повода за штедњу и гомилање богатства, и све што им је претицало од личне потрошње поклањали су ближњима. Али, од када познаше новац, ови поклони постепено су престајали, али је у накнаду за ово расла жеља, да се сувишак производа прода Европљанима, и за добивени новац купи европска роба, која их заслепљује. Тако смо ми Хришћани пре разорили него ли развили њихову стару и пуну пожртвовања љубав према ближњему. Њихови појмови о наслеђу били су раније врло слаби, јер су са мртвацем закопавали све његове ствари и одело. Сад, напротив, новац даје прилике потомцима, да заоставштину продају, те се с тога више не оглушују о свој део наслеђа. Ма колико изгледало невероватно, ипак је истина, да они из дана у дан постају све грамжљивији за имовином; постају оно што су пређе више но све друго презирали. И међу њима новац потчињава и слама духове“.

На овај начин јавише се *лакомост* и *пожуда* које, у почетку сузбијане раније развијеним алтруистичким осећајима, узимаху доцније, нарочито преласком с генерације на генерацију, све више и више маха.

Међутим, ово је само једна страна питања.

Са развитком размене производа човек није постао егоиста само према онима који се, из буди којих разлога, нису могли снабдевати свима потребама за живот, већ је ова размена у исто доба имала за последицу, да код обеју страна, које су поводом исте ступале у односе, развије

у истој мери егоистичке осећаје. Обе стране желеле су, сасвим природно, да свака за себе извуче што више користи, што другим речима значи: да једна другој подвале: губитак једне значио је срећу за другу: свака је хвалила своју робу на рачун друге. Према овоме, трговина је једна од главних узрока лажи и превари.

У колико се производња за личну употребу смањивала, у толико је све више и више добијала карактер размене, док најзад није наступио моменат, када је размена прешла у специјални занат — трговину. Личности, које су се овим занатом специјално занимале — трговци — постали су, сасвим природно, двоструки егоисти: с једне стране према произвођачима, а с друге, опет, према потрошачима.

Стално увећавање производа имало је за последицу још једну, веома знатну измену друштвене структуре: *роиство*. Појава ропства пада тачно у време, када је човек успео да производи више но што му је за личну потребу било довољно, и када је, с тога, овај вишак отпочео размењивати за друге предмете. У место да се убијају, као што је то раније чињено, ратни заробљеници од овога момента употребљују се за рад у корист победиоца. На овај начин у примитивној заједници образовале су се две класе са веома супротним интересима: једна која је, лишена слободе, била приморана да ради у колико је могуће више, и да за све то добије онолико колико јој је најпотребније за живот, и друга, која се старала да што више експлоатише рад робова — потчињене класе.

Ропство је један од најважнијих фактора, који су упропастили социјалне инстинкте човекове. Оно је подједнако деморалисало и господара и роба. Док је код првог стварало мишљење: да роб није човек који уме да мисли и осећа, већ просто оруђе, одређено да му користи, дотле је код другог убијало сваки осећај независности. Немајући оружја, које су притежавали само слободни људи, роб је, у одбрани од господара, морао прибећи *лукавству*.

Вишак производње, који је појединац могао добити својим сопственим радом, био је у почетку ограничен. Тек са појавом ропства вишак овај отпочео се увећавати, док најзад није довео господара до великог богатства. Разлици између господара и роба, придружује се сада и разлика између богаташа и сиромаха, која је имала за последице: *завист, мржњу, ирезрење* и *жељу за подражавањем*. Једновремено са поделом друштва на богаташе и сиромахе јавља се и аристократија, која за своје порекло има да захвали искључиво своме богатству, а не каквим одличним особинама својих предака, као што се то погрешно претпоставља према њиховим нетачним именима.

Изложена организација друштва изменила се знатно под утицајем цивилизације. Услед наглог напретка технике трговина се нагло умножила, а извесан део људи, ослобођен бриге о насушним животним потребама, одао се науци и уметности, које су посредно утицале и на етиологију злочина. Све ово, опет, т.ј. нова економска и социјална конструкција друштва, имала је за последицу *лакомост, амбицију, неосетљивост према несрећи* и *завист према срећи других*, што другим речима значи: *у новом друштву развио се егоизам на рачун алтруизма*.

* * *

Етиологија злочина обухвата ова три проблема:

1. *Од куда се код човека јавља злочиначка мисао?*

2. *Које су то човечје особине, које могу спречити извршење ове мисли?* и

3. *Прилику за извршење злочина.*

За нас је од нарочите вредности питање о особинама, помоћу којих је могуће противстати злочиначкој намери.

Као што смо већ раније казали, човек се рађа са социјалним инстинктима који се, у повољној средини, могу толико развити, да су у стању спречити егоистичке осећаје. А пошто је злочин саставни део егоистичких акта, то је за његову *етиологију* у опште веома важно да се испита: да ли данашњи начин производње и његове друштвене последице ометају развитак социјалних инстинката, и у којој мери? Потребно је, при том, не губити из вида, да саме егоистичке особине нису увек узрок злочина. И највећи егоиста не мора у исто доба бити и злочинац. Онај, који се обогатио експлоатисањем деце, може целог века остати поштен човек са гледишта законског. Он није имао потребе да краде, пошто је средство, којим се служио да би дошао до богатства, било много поузданије и лукративније. У току даљег излагања доказаћемо, да је овај егоизам у тесној вези са склоношћу ка злочину.

Данашњи економски систем основан је на размени. Раније смо доказали, да овакав начин производње има егоистички карактер. Друштво основано на размени добара усамљује своје чланове, слабећи, односно ограничавајући везе међу њима. Кад год је реч о размени, обе заинтересоване стране мисле само на сопствену корист, а у исто доба и на штету другог. На другом месту, размена производа рађа међу људима *лакомост*, јер допушта да се за вишак производа набављају предмети, који увећавају благостање. Али, док се ова произвођачка размена ограничавала само на сувишак производа и њене произвођаче, дотле данашња капиталистичка размена има савим други циљ. Данас се не купују производи за сопствену употребу, већ за продају са профитом. Данашњи трговац стара се увек да, с једне стране, купи јевтиније што бољу робу, а с друге опет, да ову исту робу прода што скупље, прецењујући јој особине. *Самом природом начина производње* трговац је, дакле, принуђен, да ратује на две стране, т.ј. с продавцима и купцима. „Нема трговине без преваре“, стари је и добро познат израз потрошача. У осталом, зар Меркур није у исто доба био и Бог трговине и Бог крадљиваца.

Као год што капиталист трговац ратује са својим купцима и продавцима, тако је исто и са капиталистом индустријалцем. Он купује сировине и продаје прерађевине, али да би дошао до прерађевина, потребно му је да купи радну снагу. Куповина ова нарочите је природе. Лишен средстава производње, раденик је приморан, да не би умро од глади, да продаје своју радну снагу, док се капиталиста користи овим његовим стањем и експлоатише га. Раније смо већ нагласили, да се овом цртом одликује и примитивни начин производње. Мало по мало и капиталистичка класа дошла је до уверења, да је друга — радничка класа — одређена да јој гомила богатство, и да јој, поред тога, буде потчињена у сваком погледу. Систем наднице, као год и систем ропства, деморалисао је и слугу и господара. Нарочито је пак припомогао, да се код овог последњег развије лакомост и деспотски карактер, услед чега се раденици не сматрају као *ближњи*, већ као бића нарочито одређена за испуњење свакојаких жеља. Истина је, да данашњи господари немају над радницима она права која су некада имали над робовима, али зато ипак располажу оружјем са веома страховитим последицама: *намерно обустављање рада*. То нису само капиталисте и индустријалци који се служе овим средством, већ и сви они који имају посла са најмљеним личностима.

(наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине дубовске, актом својим од 6. фебруара ове год. Бр. 235 пита:

„По § 192. грађанског судског поступка, општински судови имају право потврђивати облигације до 200 динара закључно, и тако потврђене облигације вреде као јавне исправе.

Исто тако вреди и потврда других обавеза — исправа о покретностима.

Настаје питање: може ли суд потврђивати по § 192. уговоре и писмена о непокретностима до 200 дин. закључно, и да ли се такве исправе сматрују као јавне у смислу § 187. и потпун доказ по § 188. грађ. суд. поступка.

Суд се нада, да ће му се одговорити“.

— На ово питање одговарамо:

По § 192. грађ. суд. поступка, општински судови имају права да потврђују како облигације, тако и остале обвезе у вредности до 200 динара закључно, и тако потврђене исправе долазе у ред јавних у смислу § 187. и потпун су доказ по § 188. грађ. суд. поступка.

У овај ред исправа улазе и уговори, који би били закључени о закупу непокретних имања, н. пр. кад неко изда њиву, кућу, или какво друго добро под кирију за извесно време и т. слично.

Међутим, овде не улазе уговори, који би говорили о продаји непокретних добара,

ако прелазе вредност 100 динара, пошто општински судови по § 6. грађ. суд. поступка не суде спорове о непокретности изнад 100 дин. закључно, те би и уговори, потврђени о овоме од стране њихове, били без вредности.

У осталом, потврђивање уговора о продаји непокретних добара, како код општине тако и код полицијских власти. без обзира на вредност, треба увек отказати због тога, што се на такав начин изигравају наређења § 471. грађ. суд. поступка у погледу заштите имања земљоделаца, и што се на тај начин отвара поље недозгледним споровима имовно-правних односаја, од чега страда наш простији свет.

Једини правни пренос непокретне имовине то је онај по тапији, или по уговору потврђеном првостепеним судом.

II.

Суд општине доњо-зуничке, актом својим од 3. фебруара ове год. Бр 214, пита:

„Општина доњо-зуничка има од вајкада своју цркву. Приходима и расходима зве цркве и целокупном њеном имовином рукују тутори, које бира, сваке друге године, општински одбор.

Како је са извесне стране изношено, да је овакав вачин избора црквених тутора неправилан, то суд моли уредништво да оно изнесе своје мишљење по овоме, јер суд не може сам да контролише тачност овога, пошто нема закон о црквеним властима.

— На ово питање одговарамо:

По тач. 5. чл. 43. закона о црквеним властима источно православне цркве, који је враћен у живот указном наредбом од 1. јуна 1894. год. црквене туторе бира општински суд са одбором, и они рукују црквеним приходима и имовином.

Према томе, правилно је до сада вршен избор тутора цркве о којој је реч.

Тај се закон може набавити у свима државним књижарама.

III.

Један општински писар пита:

„Једно извесно лице заузима положај председника општине од пре извесног времена.

Пре 3—4 дана њему је отворен стечај.

Да ли он може и даље бити председник општине, нарочито што чл. 53. зак. о општинама то не искључује.

— На ово питање одговарамо:

По чл. 105. зак. о општинама, за председника општине могу бити изабрана она лица, коју могу бити одборници уз још тамо побројане услове.

Како по чл. 71. истог закона, општински одборник може бити сваки грађанин, који на *збору има право гласа* и плаћа извесну стопу пореза, то за председника не може бити изабран онај, који *нема право гласа* на општинском збору.

И, како је и председник, о коме је реч, пао под стечај и по чл. 32. т. 4. изгубио право гласа, то ни он више не може остати на положају општинског председника.

IV.

Један кафеција и претплатник листа пита:

Од некога времена, суд општински и свештеник села у коме ја живим, завели су једну праксу, која је штетна по моје интересе као механције и сопственика механе, подигнуте по дозволи власти.

Тако, они како у селу, тако и код цркве, издају дозволе појединцима, да могу крчмити пиће о Божићу, новом лету, литијама, Благовестима, Цветима, Ускрсу (сва три дана) и заветинама, и за то наплаћују аренду у корист општинске и црквене касе.

Молим за обавештење да ли ово сме бити и по коме закону?

Исто тако молим да се објасни: да ли суд општински сме одредити таксу: пошто ће се продавати шоља кафе у сеоској механи?

— На ово питање одговарамо:

По чл. 29. уредбе о кафанама, на уобичајеним *саборима* при црквама или манастирима, може сваки без разлике упражњавати за три дана механску или кафанску радњу, па ма и не имао личног права на те радње.

По чл. 30. истог закона, таква дозвола важи и за панађуре.

Према томе, кад год је код цркве или манастира сабор, онда се ово крчмљење — механисање — може дозволити, и ако се то чини на земљишту цркве или манастира, може се наплатити и нека аренда по уговору — погодби.

На сваки начин, под сабором се има разумети сваки онај дан и празник, кад се свет нарочито стиче код цвкве или манастира, те настаје потреба да тамо дуже остане и нађе хране и склоништа.

Ван цркве и манастира, овакво механисање није дозвољено.

По чл. 2. кафанске уредбе, *кафа не подлежи таксирању* и њој цену одређује сам сопственик радње.

V.

Један општински писар пита:

У селу Б....ињу ср. колубарског, постоји једна механа у близини општинске судница.

Како је због суднице долазак грађана огроман, а и пролазак је путника такав, то се осећа потреба да се отвори још једна механа на овом месту.

Како нема људи, који би се решили да подигну другу механу, јер то скупо стаје, моли се уредништво за обавештење: да ли би општински суд могао дозволити коме лицу, са личним механским правом, да у једној од обичних зграда, подигнутих близу постојеће механе привремено механише?

— На ово питање одговарамо:

Општински суд у опште није надлежан нити има права да одобрава привремено механисање.

То право припада једино министру унутрашњих дела по § 31. механ. уредбе.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Витомира Матића, бившег практиканта, тражи начелство округа нишког ради узимања на одговор по делу фалсификовања исправе. Пронађеног треба спровести томе начелству с позивом на Бр. 421.

Василије Цветковић, из Тесовишта, који је служио код Младена Говедарића из Бресницe, 8. тек. м-ца нестао је и до сада се није могао пронаћи. Василије је стар 12 година, риђе косе, жутих очију, а на глави има једну греботину. У случају проналаска треба известити начел. окр. врањског с позивом на Бр. 3766.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Јован Грегоровић, чију фотографију износимо, по занимању је бравар, и то добар мајстор, али за 15 година, од када је прешао у Србију, нигде се није могао скрасити и савити себи огњиште. Немиран дух га је још у своје време натерао, те је као војник пребегао амо из Аустро-Угарске. Приликом свога тумарања по Србији, највише се бавио по Београду, Шапцу, Крагујевцу, Паланци, Јагодини, Ћуприји, Сењском Руднику и т. д.

Ма да је својим занатом лепо зарађивао, ипак му се прохтело да окуша срећу и у вештини прављења лажнога новца, али је у томе послу био зле среће. Власти среза беличкога, још у јулу месецу 1901. год., пошло је за руком, да Јована (у друштву са Стојаном Младеновићем, абаџијом из Јагодине) ухвати у прављењу лажних двадинараца, динара и полудинараца.

За ово дело Јован и Стојан спроведени су јагодинском првостепеном суду и осуђени су: Јован на четири, а Стојан на пет година робије у лаком окову, али апелациони суд преиначио је пресуду, тако да је Јован осуђен на две, а Стојан на три године робије у лаком окову.

Од ове осуде Јован је издржао само осам месеци, па је пуштен у слободу. Изгледало је да га је ова осуда опаметила, те је почео ићи од вароши до вароши радећи свој браварски занат, а представљајући се уједно и као агенат за распродају шиваћих машина.

Носећи собом једну ручну торбу, са потребним алатом, 27. јануара тек. године приспео је у Крушевац и одсео у једној тамошњој кафани.

Одмах сутра дан отпочео је оправљати машине, али му и то дотужа, те се одлучи да поново окуша срећу у прављењу лажних новаца, не би ли могао прибавити средства за живот какав би он хтео. Своју умешност и вештину понуди једном бившем келнеру и замоли га да му покаже каквог човека, који би му дао новаца, те да отпочне свој стари занат. Обећавши да ће му наћи таквога човека, келнер отиде одмах у начелство и о свему томе извести власт.

Да не би Грегоровићу ускратило задовољство, начелство је се постарало и нашло му човека, који је имао новаца за такве «послове».

Један жандармеријски поднаредник, преобучен у грађанско одело, представи се Јовану као Милан, кафеција, и као човек, који је готов да даде новаца на тако «добротворне« цели. Јовану се учини сумњив тај кафеција, и затражи да иде у његову кафану. Писар начел-

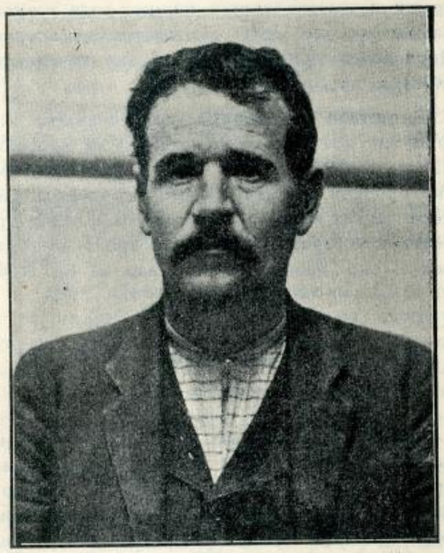

ства, који је био одређен да ухвати Јована на делу, извештен о тој његовој жељи, постарао се, да му учини и ту љубав, те нађе једну кафану, у њу намести поднаредника за кафецију, а газда од кафане седео је у радњи као гост. Грегоровић одмах затражи да пије, и добио је пића колико је год тражио, док се није најзад напио и отишао у свој стан.

Идућег дана узме од «кафеције» 10 динара да купи материјала, па одмах оде његовој кући и направи четири калупа; њих остави «Милану» с напоменом, да треба да буду на пећи, те да се осуше, и овај је то и учинио.

После два дана Јован дође поново код »Милана» и донесе собом и кашике од цинка. Писар начелства био се склонио у једну оближњу кућу и чекао је да му поднаредник јави, када Грегоровић почне лити новац.

Око подне поднаредник јави писару, да Јован «ради», и овај неопажен упаде код Грегоровића у собу баш у моменту кад је лио новац, нашав му у рукама калупе и растопљену смесу за лажан новац.

— Шта радите ви овде? упита писар Грегоровића.

— Па ништа; нешто мало правимо!

— Шта правите?

— Пет година робије!... Молим вас, господине писаре, да попијем још једна чаша вино?...

Равнодушно и без икаквог знака кајања пошао је с чиновником у начелство и тамо је потпуно признао своју кривицу.

Крајем јануара ове године Јован је кажњен као скитница у кварту палилулском Управе града Београда, и протеран је у Аустро-Угарску на свагда, као тамошњи поданик, али као што се види, брзо се вратио из прогонства, видећи да тамо нема хлеба без мотике и рачунајући, да ће то у Србији лакше наћи.

Основана је сумња, да је Грегоровић у путу ло Србији извршио још где какво кривично дело, те се за то препоручује свима полицијским и општинским властима, а приватни се моле, да о свему што би знали за Јована известе начелство округа крушевачког позивајући се на акта под Бр. 21139.

Јован је повисоког раста, стар око 45 година, смеђ, зелених очију, замуцкује у говору и не говори чисто српски.

Лице, чију фотографију износимо, осуђено је мађарским апелационим судом у Сегедину, на три године робије, и сада се налази у Вацу на издржавању те осуде.

Управа тамошњег казненог завода има о њему ове податке: да се зове **Сава Ћирић** (а под тим је именом и осуђен), да је вере православне, родом из Брзна, срез градиштански у Србији; удовац, стар 50 година, по занимању шећерција; последње место становања било му је Спириг у торонталској жупанији.

На своме саслушању код управе казненог завода у Вацу овако је изјавио:

— Рођен сам у Србији: срез велико-градиштански, општина Брзно. Отац ми се звао, како ја знам, Нестор Ћирић, а мати Петка Станојев; становали су у Брзну, а већином су се издржавали служећи код другога; где су и када рођени, то не знам. Чак сам и име својих родитеља сазнао од других, јер по казивању моје помајке Агнице, која ме је отхранила, мени је било отприлике седам месеца, када су ми отац и мати умрли. Презиме моје помајке, као и то да ли је још жива, не знам, сем толико да је и она живела у Брзну.

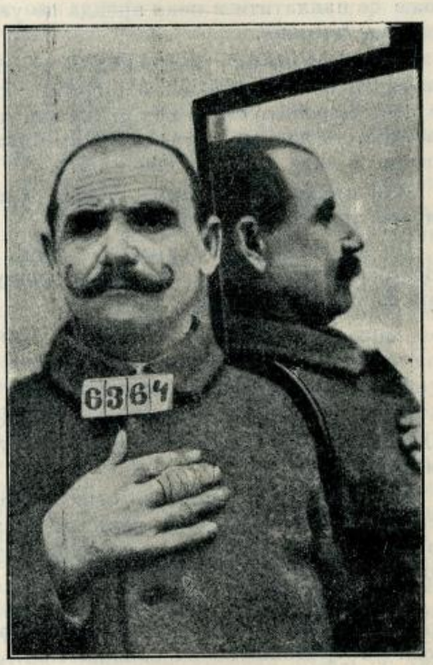

— До своје десете године живота нигде се нисам дуже задржавао, а тада сам ступио као слушче у пекарску радњу неког Тренка у Јагодини. Код њега сам служио неких 4 до 5 година, а за тим сам годину до годину и по дана радио код Пегра Арсеновића, пекара у Ваљеву. После тога служио сам као шегрт од прилике 6 месеци код Милутина Ризнића у Аранђеловцу. У Крагујевцу сам био 5—6 месеци као кувар код механције Петра Надбацког; у Шапцу сам 4 месеца служио код пекара Мицка Недељковића, а одатле су ме одвели у Крагујевац и уврстили као војника у 33 коњички пук (?), и ту сам био две године. Где сам све био као војник, то не умем показати, али после службе у војсци служио сам још 7 месеца у Шапцу код Динке Алексића, хлебара, и од тада непрестано по Мађарској: у Вршцу, Великом Бечкереку, Панчеву, Темишвару, Беодри и најзад у Спригу.

Вођеном истрагом у срезу рамском, није се могло утврдити, откуда је Сава Ћирић, те да је се и што ближе о њему, и његовим односима могло сазнати.

С тога Министарство унутрашњих дела, износећи његову фотографију, препоручује свима полицијским властима, а нарочито у оним местима, за која је Сава назначио да је у њима служио, да се постарају утврдити идентичност његову, и о резултату известе Министарство с позивом на ПБр. 4839. Приватна пак лице моле се, ако би шта ближе знала о Сави Ћирићу, да то одмах доставе најближој полицијској или општинској власти, која ће то доставити Министарству.

ПОТЕРЕ

Непознати крадљивци ноћу између 9. и 10. тек. м-ца обили су дућан Николе Д. Спасића, бакалина у Смедереву, и из сандучаре касе однели 1200 динара у никлу, 70 динара у злату, 1 комад златног новца од пет рубаља, више комада старог новца, 5 дијамантских прстенова, три пара дијамантских минђуша, један низ бисера, и још других разних пара за наките и еспапа из дућана. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да на крадљивце најживље мотре, нарочито ако покушају продавати покрађу и трошити крадени новац, па о резултату трагања известе начелство округа смедеревског с позивом на Бр. 2282.

Душан Костић, звани „Гале“, коцкар, побегао је из притвора начелства округа нишког. Он је стар 19 година, плаве косе и очију, средњег раста; на себи има гуњ и чакшире од шајка, на глави шубару, а на ногама опанке. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за овим опасним коцкаром живо трагају и пронађеног стражарно спроведу поменутом начелству позивајући се на Бр. 5191,

Рачо Иванов, родом из Бугарске, који је био у Трнском затвору због убиства, по занимању џамбас, 5. тек. м-ца, ноћу, побегао је из затвора и по свој прилици пребегао у Србију. Рачо има 27 год., средњег је раста, косе и очију црних, бркова малих и црних, у оделу је турском са гајтанима од сивог сукна. На молбу овдашњег бугарског заступништва, министарство унутрашњих дела наређује свима полицијским и општинским властима, да на овог обрате најживљу пажњу, а на случај проналаска да га притворе и о томе надлежним путем одмах известе министарство с позивом на депешу Бр. 4931.

Штампа Крањ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јанимић

БРОЈ 13. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 26. МАРТА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у општ 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за управника прве класе вароши Београда, Михаила Церовића, начелника исте класе округа нишког, — по потреби службе;

за начелника треће класе округа београдског, Бранимира Ј. Рајића, управника исте класе вароши Београда, — по молби;

за начелника четврте класе округа врањског, Драгиња Павловића, начелника исте класе округа београдског, — по потреби службе, и

за начелника четврте класе округа нишког, Андрију Петровића, начелника исте класе округа врањског, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. марта 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника прве класе среза власотиначког, по старом закону, Јована Б. Михаиловића, начелника исте класе среза масуричког, по молби;

за начелника друге класе среза левачког, по старом закону, Живојина Д. Петковића, начелника исте класе среза моравског, округа нишког, по молби;

за секретара друге класе начелства округа смедеревског, са платом коју је и до сада имао, Станка Милошевића, начелника исте класе среза тимочког, — по потреби службе;

за секретара треће класе начелства округа крајинског, са платом коју је и до сада имао, Сретена Јовановића, начелника исте класе среза неготинског, — по потреби службе;

за секретара треће класе начелства округа топличког, са платом коју је и до сада имао, Светислава Мишића, начелника исте класе среза власотиначког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза масуричког, по старом закону, Косту Поповића, начелника исте класе среза лужничког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза лужничког, по старом закону, Стојана Павловића, начелника исте класе среза трстеничког, — по потреби службе;

за секретара треће класе начелства округа тимочког, са платом коју је и до сада имао, Момчила Здравковића, начелника исте класе среза левачког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза гружанског, по старом закону, Душана Николића, начелника исте класе среза беличког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза беличког, по старом закону, Видена Пандуровића, начелника исте класе среза јабланичког, по молби;

за начелника треће класе среза јабланичког, по старом закону, Милутина Пећанина, начелника исте класе среза гружанског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза трстеничког, по старом закону, Тихомира Петровића, начелника исте класе среза бољевачког, — по молби;

за начелника треће класе среза неготинског, Савка Дукањца, начелника исте класе среза крајинског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза параћинског, Љубомира Јоцића, секретара исте класе начелства округа тимочког, — по молби;

за начелника треће класе среза звишког, Милана Николића, јавног правозаступника из Зајечара;

за начелника треће класе среза моравског, округа нишког, Милорада Наумовића, писара прве класе среза космајског;

за начелника треће класе среза бољевачког, Драгутина Стајевића, писара прве класе среза посавског, округа ваљевског;

за начелника треће класе среза тимочког, Бранка Вукојевића, писара прве класе среза лепеничког; и

за начелника треће класе среза крајинског, Петра Митровића, писара ужичког првостепеног суда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. марта 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара прве класе среза колубарског, округа београдског, по старом закону, Матију Тодоровића, писара исте класе среза врачарског, по потреби службе;

за писара прве класе среза посавског, округа ваљевског, по старом закону, Мелентија Владисављевића, писара исте класе среза зајечарског, по потреби службе, без права на путне и селидбене трошкове;

за писара прве класе среза драгачевског, по старом закону, Велимира Јовичића, писара исте класе среза љубићског, по молби;

за писара прве класе среза пожешког, по старом закону, Драгољуба Миленковића, писара исте класе среза моравичког, по молби;

за писара прве класе среза расинског, по старом закону, Стевана Спасића, писара исте класе среза рачанског, по потреби службе;

за полицискот писара прве класе среза рачанског, Милутина Јовановића, полицискот писара у пенсији;

за полицискот писара прве класе управе вароши Београда, Живка Р. Лазаревића, полицискот писара исте класе среза гружанског, по молби;

за полицискот писара прве класе среза тамнавског, Владимира Војковића, полицискот писара исте класе среза грочанског, по молби;

за полицискот писара прве класе среза алексиначког, Михаила Н. Младеновића, полицискот писара исте класе среза добричког, по молби;

за полициског писара прве класе среза неготинског, Светислава Пепића, полициског писара исте класе среза подгорског, по молби;

за полициског писара прве класе начелства округа ваљевског, Ђорђа Банићевића, полициског писара исте класе среза ваљевског, по потреби службе;

за полициског писара прве класе среза лепеничког, Животу Павловића, полициског писара исте класе среза јасеничког, округа смедеревског, по молби;

за полициског писара прве класе начелства округа нишког, Живојина Д. Степановића, полициског писара исте класе среза бањског, по потреби службе;

за полициског писара прве класе управе вароши Београда Живана Константиновића, полициског писара исте класе среза лесковачког, по потреби службе;

за комесара београдске савске полиције у рангу полицијског писара прве класе по новом закону, Вељка Рамадановића, комесара исте полиције у рангу писара прве класе Управе вароши Београда;

за комесара топчидерске полиције, у рангу полицијског писара прве класе по новом закону, Андрију Живковића, комесара исте полиције у рангу писара прве класе управе вароши Београда;

за полицискот писара прве класе среза ресавског, Војислава Стојановића, писара ћуприскот првостепеног суда;

за полицискот писара прве класе среза моравичког, Драгутина Марића, бившег полицискот писара;

за полицискот писара прве класе среза космајског, Гаврила Милојковића, бившег полицискот писара;

за полицискот писара друге класе среза зајечарског, Драгутина Радовановића, писара исте класе среза крајинског, по потреби службе;

за полицискот писара друге класе среза беличког, Василија Николајевића, полицискот писара исте класе среза деспотовачког, — по потреби службе;

за полицискот писара друге класе среза нишавског, Драгомира Крстића, полицискот писара исте класе среза сврљишког, — по потреби службе;

за полицискот писара друге класе среза љубићског, Мирка Гавриловића, полицискот писара исте класе среза студеничког, по потреби службе;

за полицискот писара друге класе среза гружанског, Михаила Бекића, полицискот писара исте класе среза таковског, — по потреби службе;

за полицискот писара друге класе среза азбуковачког, Стевана Петровића, полицискот писара исте класе среза тамнавског, по потреби службе;

за полицискот писара друге класе среза студеничког, Ананија Стевановића, полицискот писара исте класе среза поцерског, — по молби;

за полицискот писара друге класе среза хомољског, Петра Протића, писара исте класе Управе вароши Београда, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. марта 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицискот писара друге класе управе вароши Београда, Милана Кондића, полицискот писара исте класе среза моравског, округа пожаревачког, — по молби;

за полицискот писара друге класе среза јасеничког, округа смедеревског, Стојана Бабића, полицискот писара исте класе среза таковског, — по молби;

за полицискот писара друге класе управе вароши Београда, Милорада Максимовића, полицискот писара исте класе начелства округа врањског, — по молби;

за полицискот писара друге класе управе вароши Београда, Пантелију Драгојевића, полицискот писара исте класе начелства округа топличког, — по потреби службе;

за полицискот писара друге класе среза качерског, Светислава Катића, бившег полицискот писара;

за полицискот писара друге класе среза грочанског, Живка Сарамандића, бившег полицискот писара;

за полицискот писара друге класе управе вароши Београда, Предрага Обркнежевића, бившег полицискот писара;

за полицискот писара друге класе среза јабланичког, Милорада Петровића, бившег полицискот писара;

за полицискот писара друге класе начелства округа нишког, Александра Андоновића, бившег полицискот писара;

за полицискот писара треће класе среза посавског, округа београдског, Филипа Ненезића, полицискот писара исте класе управе вароши Београда, — по потреби службе;

за полицискот писара треће класе среза врачарског, Милана Кузмановића, полицискот писара исте класе среза алексиначког, по молби;

за полицискот писара треће класе среза деспотовачког, Филипа Животића, полицискот писарл исте класе начелства округа нишког, — по потреби службе;

за полицискот писара треће класе среза тамнавског, Милана Б. Лукића, полицискот писара исте класе начелства округа ваљевског, — по молби;

за полицискот писара треће класе начелства округа нишког, Крсту Петровића полицискот писара исте класе среза моравског, округа нишког, — по потреби службе;

за полицискот писара треће класе среза таковског, Харалампија Ђорђевића, полицискот писара исте класе начелства округа рудничког, — по потреби службе;

за полицискот писара треће класе среза тамнавског, Живка Јовановића, полицискот писара исте класе Управе вароши Београда, — по потреби службе;

за полицискот писара треће класе начелства округа подринског, Николу Кустурића, полицискот писара исте класе среза азбуковачког, — по потреби службе;

за полицискот писара треће класе среза поцерског, Милутина Тадића, полицискот писара исте класе начелства округа подринског, — по потреби службе;

за полицискот писара треће класе среза моравичког, Милорада Жеравичића, полицискот писара исте класе среза пожешког, — по потреби службе;

за полицискот писара треће класе начелства округа чачанског, Обрада Јаковљевића, полицискот писара исте класе среза моравичког, — по молби;

за полицискот писара треће класе Управе вароши Београда, Боривоја Бековића, полицискот писара исте класе начелства округа чачанског, — по молби;

за полицискот писара треће класе среза параћинског, Милана Д. Величковића, полицискот писара исте класе среза златиборског, — по молби;

за полицискот писара треће класе среза моравског, округа нишког, Милорада Ивановића, полицискот писара исте класе среза расинског, — по потреби службе;

за полицискот писара треће класе начелства округа врањског, Милана Мариновића, полицискот писара исте класе начелства округа нишког, — по потреби службе;

за полицискот писара треће класе среза бањског, Драгишу Пантелића, полицискот писара исте класе Управе вароши Београда, — по потреби службе; и

за полицискот писара треће класе начелства округа топличког, Витомира Максимовића, полицискот писара исте класе среза прокупачког, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. марта 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицискот писара треће класе начелства округа ваљевског, Љубомира Г. Марковића, полицијског писара исте кл. среза качерског, по потреби службе;

за полицискот писара треће класе среза гружанског, Љубомира Маринковића, практиканта Министарства Унутрашњих Дела;

за полицискот писара треће класе среза сврљишког, Спиру Коцића, практиканта истог среза;

за полицискот писара треће кл. среза моравског, округа пожаревачког, Стевана Вучковића, практиканта ср. бољевачког;

за полицијског писара треће кл. среза јабланичког, Стојчу Поповића, дијурнисту начелства округа врањског;

за полицискот писара треће кл. среза златиборског, Драгишу Кујунџића, практиканта среза љубићског;

за полицискот писара треће кл. среза златиборског, Мијаила Заставниковића, бившег учитеља;

за полицискот писара треће класе начелства округа крагујевачког, Драгомира Ђуртовића, практиканта управе вароши Београда;

за полицискот писара треће класе начелства округа крагујевачког, Ристу Кузмановића, практиканта управе вароши Београда;

за полициског писара треће кл. среза ваљевског, Косту Стојановића, практиканта управе вароши Београда, правника;

за полициског писара треће кл. среза прокупачког, Александра Савића, правника;

за полициског писара треће кл. среза таковског, Милорада Јовановића, практиканта начелства округа чачанског;

за полициског писара треће кл. среза лесковачког, Атанасија Павловића, практиканта истог среза;

за полициског писара треће кл. среза добричког, Драгослава Урошевића, помоћника бољевачког пореског одељења;

за полициског писара треће класе начелства округа пожаревачког, Милутина Бресјанца, практиканта истог начелства;

за полициског писара треће класе начелства округа рудничког, Драгомира Савића, помоћника београдског пореског одељења, и

за полициског писара треће кл. среза подгорског, Војислава Новаковића, пореског помоћника у оставци.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. марта 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Светолик Караулић, начелник прве класе среза параћинског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, — стави у пенсију која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. марта 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Михаило Антонијевић, полициски писар друге класе среза јабланичког;

Владимир Ст. Јовановић, полициски писар треће класе среза јабланичког;

Димитрије Николић, полициски писар треће класе среза тамнавског, и

Радисав Крупежевић, полициски писар треће класе начелства округа крагујевачког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. марта 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрена су решења Државног Савета, од 17. фебруара 1906. год. Бр. 1901 и Бр. 1902, донета на основу тач. 9. члана 144. Устава земаљског, која гласе:

Да се Лазар Воркапић, шумар дирекције српских државних железница, родом из Катановца у Аустро-Угарској и тамошњи поданик, по молби својој прими у српско поданство, изузетно од §. 44. грађ. закона, пошто је поднео уредан отпуст из свог досадањег поданства, заједно са својом женом Анђелијом и сином Бранком, као и малолетним синовима Радивојем и Живојином, које је добио у времену тражења отпуста из аустро-угарског поданства.

Да се Д-р медиц. Светислав Николајевић, родом из Беча и аустро-угарски поданик, по молби својој прими у српско поданство изузетно од § 44 грађ. закона, пошто је поднео уредан отпуст из свог досадањег поданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. марта 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ТАЈНА ПОЛИЦИЈА

(из Тасиног Дневника)

(НАСТАВАК)

25.

Ниједан се поглавар неће данас из своје државе кренути у стране земље, док се напред не изашаље у ревизију читава маса агената тајне полиције.

Када је преклане цар Виљем ишао у Италију у посету талијанском краљу, поред десет чланова криминалне полиције, било је тамо изаслато и четрдесет агената берлинске тајне полиције: да уз иначе удвојену пажњу талијанске тајне полиције, мотре на немачке анархисте.

Тако је исто слата талијанска полиција, када је краљ Емануило путовао у Берлин и Париз; и руска, када је руски цар ишао у Копенхаген у госте своме тасту, краљу Христијану, и када је после враћао посету своме пријатељу — француском председнику.

И опет слата је авангарда париске тајне полиције, када је лане председник Лубе ишао у посету талијанскоме, а ове године шпанскоме краљу.

Прошле године долазио је енглески краљ Едуард у Париз. Сумњало се у велико, да ће бити атентата. Ради тога париска полиција развила је нарочиту пажњу.

Комесар тајне полиције *Паоли*, старац од 65 год., који већ 25 година дочекује стране владаоце у Паризу, показао је особиту вештину и делатност.

Краљ енглески, познати *boncivant*, воли друштва. Још као престолонаследник чешће је долазио у француску престоницу да се забавља.

И сада је јурио са свечаности на свечаност, на банкете, на реви трупа, на трке у Лоншану, на позоришне представе, у оперу и т. д.

Паолови агенти у фраку и пуној елеганцији јављали су се свуда по салонима, где је долазио и краљ Едуардо.

Осим својих агената Паоли је сада, за ову прилику, најмио и друге сигурне људе из публике. Чисто невероватно, али са тврди, да је тих дана било у служби париске полиције на — *10.000 лица*.

Као носачи, пекари, продавци новина, слика, — полицијски агенти улазили су у масу света на булеварима и мували се свуда онуда, куда је пролазио краљ Едуардо, у пратњи председника Лубеа, или додељених му на службу генерала.

Суме, што се троше по неки пут на чување страних владалаца — страховите су. Само их касе великих држава могу исплатити.

Када се је пре неке десетине година руски цар спремао у посету краљици енглеској Викторији — било је јављено лондонској полицији: да су руске нихилисте и ирски револуционари решили — да цара убију.

Ради тога била су, на захтев лондонске полиције, похапшена нека лица као завереници: Тинан у Паризу, американци Кернеј и Хајне у Амстердаму и Ивори у Глазгову.

После се видело, да су та лица просто осумњичена, али за трагање њихово и за осталу полицијску припрему око чувања царевог, утрошено је том приликом за неколико дана не мање него *20.000 фунти стерлинга* (550.000 динара).

Разуме се, да је тај издатак лако прегорети, када буџет лондонске полиције износи — 34,000.000 динара!

Од ове суме готово неограничену цифру имао је на расположење *Мелвиљ*, члан лондонске тајне полиције, омиљена личност на енглеском двору, коме је била нарочита дужност, да чува свога краља и остале суверене, који овоме у посету долазе...

26.

Поменусмо скупо чување суверених владалаца — али зар мање кошта одржавање републике

Није ни ту само борба противу анархиста. Позор на претенденте у републици није ни у колико мањи, па, ако хоћете да рачунате, ни јевтинији од оне пажње и надзора над претендентима у монархијама.

Принц Орлеански има обичај, да чешће путује по Француској.

Под фирмом: да држи научна предавања о изучавању колонија и т. д. — он у ствари иде по народу да агитира за се.

Свако његово кретење прате агенти полиције и пред сваки његов полазак у унутрашњост Француске, министар полиције шифром наређује окружним префектима:

— Дука Орлеански кренуо се јутрос за ваше крајеве. Обратите пажњу на свако његово кретање. И јављајте ми овим путем сваки његов говор и пријем у народу...

Или узмите шта кошта данас она огорчена борба између владе и клерикалаца, најјачих привржених монархије у Француској.

Треба баш ових дана пратити борбу француских херцега и аристократа: Бурбона, Токвиља, Ларошфукоа, Шеваљера и других монархиста противу закона о одвајању цркве од државе.

После тога монархисте рију и подривају и у самој војсци.

У марту прошле године тајна полиција открила је официрску заверу у сред

Париза. Радило се је на томе, да се прогласи — Монархија.

У тај план био је умешан и некакав *Ј. Хаусман*, трговачки агенат, заступник извесних келнских фирама.

То је, после се сазнало, био тајниагенат — немачке владе, која је, разуме се, радила за свој рачун, да изазове забуну и нереде у Француској и тиме је за сваку спољну акцију ослаби.

27.

На једном месту напред ми смо поменули, да тајна полиција чини велике услуге својој влади у пословима *спољне политике*, а тако исто и у плановима *војних генералштаба*.

У Паризу, Лондону и у Бечу, Берлину и Петрограду — свуда се туда вештим начином, да се не опази, оснивају друштва и отварају нарочити салони за *забаву и лектиру*.

Тајне кабинета више пута крију се у наборима женских сукања — рекао је, мислим, песник *Шилер*. И каква лепа отмена дама, домаћица ових салона у служби тајне полиције, са довољним новчаним средствима, стављеним јој на расположење, чинила је и чини велике услуге својој влади.

На ове забаве позивају се: дипломате, официри, банкери, новинари, сенатори, посланици и сви други домаћи или страни политичари од важности. Дају се ручкови, концерти, отварају се игре, коцка се, пије се, весели се. И чим се само добије згодан моменат, купује се што треба од веселог, а можда и заљубљеног госта.

Управник Париза, *Лешин*, има у својој служби неколико оваких салона. И они су му указали великих услуга.

На забавама у овим салонима ухваћен је многи и многи траг непријатеља републике. Ту су махом похватани конци планова генерала *Буланжеа* и његових сарадника противу ондашњег председника. Ови вешто удешени салони помогли су, да се француском пријатељу цару Александру II, после, цару Николи уклони с пута многа сметња и непријатност.

Више пута бивало је, да је највећа њуталица у друштву лепа пола, а угрејан уз то вином, избрбљао многе и многе државне тајне. Није у полицијским круговима остала непозната ствар, да се је претендент, принц Орлеански, док се није оженио, чешће кретао у кругу дама, које су биле на служби — тајној полицији.

Управник Беча *фон Јаден* држао је тако исто више оваквих салона. Он их је имао за све сталеже бечкога друштва. А данашњи председник бечке полиције, *Хабрда*, није их умалио, него и умножио.

Један само пример.

Једна је од бечких лепотица из виших кругова и *грофица Р.* Живећи раскошно све по друштвима дошла је била пре неколико година на ивицу пропасти са својим иметком.

Познавајући њене чари, умиљатост и способност — галантни управник Беча онако обилазно, поиздаље, мало по мало, па је умами себи у службу. И у салонима лепе блондине састајали су се чешће многи аустријски, руски, талијански, француски аристократи и дипломате.

На њене забаве одлазио је, не знајући за њену службу, и сам царевић *Рудолф*, па и наш краљ *Милан*.

Вели се, да је у тим салонима аустријски престолонаследник исказао много што шта, што је после дало повода старом оцу, да са сином у конфликт долази. На оваквим састанцима дошло је до оног фаталног познанства са познатом лепотицом *Маријом Вечером*, чију је љубав после Рудолф својом главом платио. У овим салонима хватан је и наш краљ Милан за многе и многе планове Хајмерлове и Калнокијеве.

Такве салоне имао је у Берлину и управник *Виндхајм*. Разуме се, не знајући за то, долазили су тамо, покрај разних других важних политичара, и *Бебел* и многи други политички људи. Ту су нарочито удешавани политички разговори. У дебати су учествовали, разуме се и социјалисте. И онда није чудо било, што је после за многу њихову тајну знао и цар Виљем.

Оно ни немачки социјалисти нису седели скрштених руку. Цар је желео да све зна о њима, али и они, имајући своје људе у чиновничким, па чак и војничким редовима, сазнавали су тако исто многе државне тајне. И данас често у социјалистичком »*Vorwärts-y*« можете читати објављене наредбе, које »строго поверљиво« потчињеним командантима и шефовима издају министар војни и министар полиције.[1])

На the dansant, који су давани у берлинским салонима, долазили су да се забаве и Енглези, Руси и Французи. И да се обавести само о по каквој намери њихових војних и дипломатских кругова — министар генерал *Бронсарт — Шелендорф*, трошио је, веле, на поједине оваке вечери по хиљаде марака.

Такви салони отворени су у Лондону још много раније. На њих је трошила енглеска влада огромне суме из својих диспозиционих фондова.

Зна се, на прилику, да се је још у почетку прошлога века на једној оваквој забави, унапред сазнало за онај *тилзитски уговор* између француске и Русије. И тајна полиција удесила је, преко својих људи, те је енглеска влада имала у рукама сву поверљиву радњу Наполеонову и његових ратних противника, па је тим путем добила чак и копију самога уговора. А то помињемо са тога, што је за те послове полицијских агената плаћено не мање него — 40.000 фунти штерлинга.

Колико се тамо и данас много полаже на послове тајне полиције, навешћемо за доказ томе само то, да краљ Едуард лично и непосредно одржава везу са шефом одељења тајних агената. (наставиће се)

---

[1]) Познати социјалистички посланик *Бебел* хоће чак да тера са тим и шалу.

— Молио бих господу Министре, рекао је једном у парламенту, када издају своје поверљиве наредбе, да их прво штампају у својим *Norddeutsche Allgem. Zeitung-y*, па тек онда да изађу у *Vorwärts-y*!

НОВ ИЗБОРНИ ЗАКОН ЗА ОПШТИНЕ

у првој примени.

(свршетак)

Овај члан 39-ти има још једну јаку празнину, која је како изгледа, превиђена у хитњи. Законодавац је лепо предвидео ово: «*Председник и чланови општинског суда не могу бити бирани за председника бирачког одбора*«. Ова лица не могу, пак, бити ни чланови бирачког одбора по томе, што се друга два члана бирачког одбора бирају само из реда општинских одборника. Али ова лица могу бити представници појединих листа, јер им то ни једним чланом закона није забрањено, а ови представници по овом изборном закону улазе у састав бирачког одбора са неким смањеним правима. Требало је изрично рећи: да та лица не могу бити ни представници појединих листа, resp. полућланови бирачког одбора. Зашто? — Са истих разлога, са којих им је законодавац забранио, да у општине буду прави чланови бирачког одбора. Ја знам кметова, који по селу прете како ће они чути сваку куглицу где падне.

Чл. 53. д. ових измена најважнији је за питање о слободи избора. Он говори о поднашању кандидатских листа и поступку општинских судова при пријему тих листа. У томе члану наређује се ово: »*Општински ће суд предлагачима, који му листу поднесу, издати реверс о примљеној листи и у року од 24 часа од пријема решити:* **је ли листа уредна или не,** *и у првом случају.....; а у другом случају доноће решење о одбијању листе....*« нигде није речено, шта ће бити за општински суд мерило о томе, која је листа уредна, а која не. Да ли се за уредност кандидатске листе траже *само* услови из чл. 53. *в.* тога закона, или оп. суд може одбити листу и са других такође законских разлога, који се тичу пасивне бирачке способности појединих кандидата. Многи општински судови н. пр. одбијали су поједине листе зато, што је било сродства међу појединим кандидатима једне листе (чл. 71. зак. о општинама), или што је неки кандидат раније решењем надзорне власти уклоњен са извесне дужности у општини, а још није прошло две године од тада (чл. 150. пом. закона). Те одбачаје, пак, махом су поништавали првостепени судови, што је са свим правилно, јер су то све законски недостаци, који се могу отклонити пошто се извесна листа изабере и уведе у дужност. За то би у чл. 53. д. требало *изрично* рећи, да су неуредне листе само оне, које нису испуниле услове из чл. 53. в. тога закона, а у томе члану изнети су основни услови за исправност једне кандидатске листе.

Члан 101. зак. о општинама, који је из старе редакције, са свим је недотупаван и њега је требало сада изменити. По томе члану председник и кметови, ако приликом редовних избора не буду поново изабрани, смењују се са дужности *у року од три дана* (наравно од дана избора) и на њихова места одбор бира из

своје средине вршиоце дужности. А по чл. 171. тога закона рок је за изјаву жалбе противу избора *пет дана* од избора. Значи, да се у општинама, у којима нема жалбе противу избора, када се нова управа мора увести у дужност, за шест дана врши два пута предавање и пријем дужности без икакве стварне потребе. Кад се већ хтело да се ови људи смењују после свршених избора, онда је рок за то требало утврдити тек после рока за подношај жалбе противу избора — шестог или седмог дана, јер би у том случају отпало свако регенство ако нема жалбе противу обављених избора.

Међу тим код овога члана ми би били за једну са свим нову, корениту измену. По последњим законским изменама редовни избори општинског часништва врше се сваке друге године у прву недељу пред Ваведење (чл.. 174.). На десет дана пред те изборе (рок у коме се врше исправке бирачких спискова и спремање кандидатских листа) требало би сменити све председнике и кметове и поставити на њихова места вршиоце дужности из одбора, који би отправљали општ. послове све дотле, док се редовним путем не добије нова управа. Разлог за ову измену нам је наше лично искуство, које смо прибавили ових дана. Жалбе, да се чине разне сметње грађанима пред изборе, стизале су нам само и једино из оних општина, где су се поједини дотадашњи амбициозни председници и кметови поново кандидовали. Из оних општина где тога није било, није било ни жалба. Ово је тачно. За једнога председника имали смо извештаја, да је после нечувених мука и марифетлука потврдио своју листу у очи самога избора, дакле после законога рока, наравно пошто је у деловодном протоколу благовремено оставио празну нумеру за своју листу. Овакве злоупотребе тешко је утврђивати, али ми верујемо да су оне сасвим могуће.

Напослетку да поменемо један од најгрубљих законских недостатака због кога и сада, када ове редове пишемо, имамо грдне главобоље. Чланом 170-им закона жалбе противу општинског избора оглашене су изрично за хитне, али то је речено само Државном Савету. Њему је наређено да по тим жалбама мора решавати „као о хитном предмету". Међу тим за дивно чудо нигде изрично није речено општинском суду: у ком року најдаље он мора по пријему спровести жалбу Државном Савету. Овај недостатак даје повода за двојаке врсте злоупотреба.

Ако је група, која још држи општинску судницу у својим рукама, пропала на општинском избору, она има рачуна, да што више отеже извршност избора и да малтретира већину. Ту се општ. суд или скањера са пошиљком жалбе и изборних акта Државном Савету, или што је још горе, жалба се лажно подноси и после законског рока од пет дана, пошто се брижљиво приберу сви докази противу избора. Наравно да је извесна, тобожња жалба заведена благовремено. Надзорна власт противу оваквих флагрантних повреда политичких права једне групе може предузети само то: да одговорне општ. чланике казни прво опоменом, па тек онда одузимањем плате за неколико дана (чл. 158. закона). Врло слаба и жалосна заштита политичких права наших грађана. У једној општини по тужби већине: да нема жалбе противу избора и ако је заведена нека жалба, надзорна власт, не нашавши жалбу у судници, а представници општине нису је могли поднети на увиђај ни после неколико дана, донела је решење о притвору према одговорном регенту — председнику за дело из § 111 казненог закона. Првостепени суд, пак, поништио је ово решење, налазећи да није утврђено дело из § 111. каз. зак. већ само извесне нерадње општ. суда. Значи, да су злоупотребе ове врсте недокажљиве и да је противу њих још једина одбрана пом. чл. 158. закона о општинама.

У другом, пак, случају, ако је на изборима добила већину група, која је и до тада била а и сада на општинској управи, опет се жалба противу избора нерадо спроводи Државном Савету све дотле, докле се не уснe, *да се жалилац нагна да одустане од поднете жалбе.* На њега се утиче свима недопуштеним средствима — силом или милом. Кад не помаже ништа, онда се плаћа, услед чега се у народу развила срамна трговина са жалиоцима противу појединих избора. Има лица, која су лепо пазарила на овоме послу, а колико је то штетно и неморално, разумљиво је тек онда, када се има у виду, да овакав један жалилац у највише случајева представља целу једну групу, која је преко њега употребила једно своје законско право. Један општ. суд са свим наивно на питање надзорне власти јавља званично: да још није експедовао жалбу са изборним актима Државном Савету за то, што је жалилац Н. Н. обећао кмету Н. Н. да ће до сутра одустати од жалбе. Ако, вели, не одустане до сутра, суд ће поступити по наредби власти и послати акте. За овакав случај не вреди трошити хартије и примењивати незнатну казну из чл. 157.

Са ових разлога неопходно је потребно, да у закон о општинама уђе један нарочити члан, по коме ће општ. суд бити дужан да у року од 24 часа или најдаље 2 дана испошље жалбу са изборним актима Државном Савету. Не учини ли то, да се председник кажњава по чл. 165. закона (новчана казна од 300—2000 дин.). Уз то могло би се овим новим чланом предвидети, да се од једном поднете жалбе не може више одустајати.

На крају крајева могли би приметити да је у чл. 168 требало и првост. суду одредити рок, у коме је дужан решити кривицу општинских чланика за повреде изборних одредаба, и *да ти чланици* у случају осуде за *извесно време губе пасивно бирачко право*, па ма били и помиловани од казне.

Са овим завршавамо наша опажања о новом изборном систему и жеља нам је, да се наше примедбе првом приликом узму у оцену и да се закон сходно допуни.

фебруара 1906. год.

Рача **Миливоје Ј. Петровић.**

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

(НАСТАВАК)

Из ових листа не може се видети да ли које од тих лица још станује у Пешти или не.

Ово одељење има права и да изриче казне због непријаве. Казну ову досуђује шеф одељења, која може бити 1—100 круна.

У прошлој години наплатили су казне на 13.000 круна, а пређашњих година те су суме биле и веће, по 18—20.000 круна годишње. У овом одељењу раде на 50 чиновника рачунајући ту и дијурнисте.

Чиновници овога одељења прелазе и у друга полициска одељења као што они из других одељења могу бити одређени на рад у овоме. Од њих се дакле не траже нарочити услови, па да могу радити у одељењу. Таквом једном чиновнику, не дају, одмах да самостално ради, већ га за неко кратко време, предају неком старијем чиновнику, да му у раду помаже и да се, поред њега, учи самосталном раду.

У букурешкој полицији нема одељења за пријављивање. Код њих се нико не мора власти пријављивати осим хотелских путника. Да би пак у главноме, знали где им који грађанин станује, полиција подмирује ту потребу овим начином: У свакоме кварту (инспекторату) полиција пописује све грађане у реону и за сваку фамилију испуни два картона, која се за тим, по нумерама кућа и презимену, распоређују. Овако исписивање картона врши се два пута годишње по целој вароши. Кретање становника у размаку тога времена не прати се. Овакав начин рада непрактичан је, осим очигледне непотпуности и с тога, што пријавни материјал није централисан, већ издељен по кварговима.

Са хотелским пријавама поступају већ друкчије. Хотелијери су дужни, да свакога јутра пријављују путнике, који су дошли. Те пријаве заводе се у првом реду у хотелску књигу, коју полиција преко својих органа свакога дана контролише, на тај начин, што поред свакога имена дотични орган потписује своје име за доказ да је прегледао пријаву тога лица и да се уверио о исправности исписаних података.

У полициској централи попуњава се за свакога новог пријављеног путника, по један регистарни лист, који садржава све његове податке и доцније све његове нове пријаве и одјаве са назначењем хотела, у којима је сваки пут становао. По тим регистарним листовима, полиција букурешка је у свако доба у стању, да зна, колико је пута које страно лице долазило у Букурешт. У које је хотеле одседало, колико се бавило и т. д. и то за читав низ година. Овакав начин вођења евиденције о кретању путника, одговара потпуно својој сврси, али са гледишта практичности не би био за препоруку због несразмерно јачег уложеног труда, од стварне користи, која се од тога посла очекује. За тај посао употребљују они неколико својих органа.

Цео тај њихов рад не носи се себи обележје неке особите солидарности, те и полиција осталих одељења не очекује од тога никакве велике помоћи.

Што се тиче полиције у *Софији*, може се само рећи да је она пре неколико месеци установила одељење за пријављивање становништва по угледу на статистичко одељење наше београдске општине.

По томе што је оно још скорашње и што у својој организацији нема никакве карактеристичне особине, не заслужује, да се о њему, за сада, говори.

Овим сам у најкраћим цртама изнео организацију таквих полициских одељења у поменутим страним полицијама са нарочитим обзиром на оне моменте, који би могли, да служе као користан материјал у преуређењу нашег одељења за пријављивање.

IV.

Пријављивање становника у Београду.

Кад се говори о томе питању у нас, треба имати на уму, да на пословању око прибирања и сређивања пријавног материјала сем полиције учествује и *општина београдска* у којој се налази централно одељење за пријављивање становништва под именом: „*статистичко одељење*".

Од куда је то дошло, да и општина београдска има удела у овоме чисто полициском послу, видеће се из доцнијега излагања, као и то, да ли ова заједничка сурадња доприноси што год бољем успеху у послу или не.

Из досадашњег рада на овоме питању очигледно се опажа, да су меродавни чиниоци прожети уверењем о корисности ове установе, с времена на време, покушавали, да је усавршe на страни користећи се искуством таквих установа, како би тим начином створили полицији и другим властима нов извор и потпору за брже и тачније испуњавање задатака на осталим пољима њихове делатности.

Са досадашњим постигнутим успесима не би се имало похвалити. јер су резултати рада, у сразмери жртава и труда, што у тај посао улажемо, и сувише мали и корист незнатна. Но и поред тога може се сматрати као несумњив факт, да смо у томе правцу у преимућству од букурешке и софијске полиције.

Ради тачнијега погледа целокупног досадашњег рада изнећу хронолошким редом: поред законске одредбе и све главније полициске и општинске наредбе, које су у последње време издате у циљу организовања овога одељења у општини београдској.

Још 1860 год. предвиђена је у §-у 344 казн. закона прва законска одредба која је грађанима ставила у дужност, да морају пријављивати странце.

Овај законски пропис био је допуњаван и измењиван у 1861-ој и 1899-ој год. Са последњим изменама, које су ступиле у живот 17. јануара 1900. год. он гласи: „Ко какво лице из другог места у своју кућу прими, па га за 24 сата месној полициској или, где ове нема, општинској власти, не јави, да се казни новчано од 5 до 150 динара.

„Тако исто казниће се и у случају, кад одлазак каквог лица не пријави у истом року.

„Ако осуђени није у стању, ову казну да плати, да му се ова замени затвором до месец дана.

„Казну ову изриче: у граду Београду Управник града Београда, у округу окружни начелник, а у срезу срески начелник".

Овај законски пропис као једини, који се бави тим питањем, служио је свагда до сада као основа и полицијској и општинској власти при доношењу наредаба за пријављивање.

Како се он примењивао до 1890 године и у коју форми, нисам могао наћи података ни у архиви Управе града Београда, ни у Министарству унутр. дела. Највероватније је, да се обавеза пријављивања односила искључиво на путнике по хотелима, и то више из политичких или других којих разлога но чисто полицијских. То се у осталом потврђује и тиме, што се и сада по свима местима у унутрашњости Србије не обраћа никаква пажња на пријављивање странаца по приватним кућама сем путника по хотелима.

(наставиће се)

В. Лазаревић.

ДЕФИНИЦИЈА И КЛАСИФИКАЦИЈА ЗЛОЧИНА

са гледишта економског

Dr. V. A. Bonger

(НАСТАВАК)

Трећи егоистички утицај капитализма огледа се у конкуренцији између капиталиста — предузимача. Свака грана производње има више предузимача но што је потребно. Интереси капитализма у противречности су, дакле, не само са интересима продавца и купца, већ и са интересима произвођача. Тврдити, да се једини циљ конкуренције састоји у изради што *боље* и што *јевтиније* робе, значи посматрати ово питање само са једне тачке гледишта. Друга његова страна, која управо и интересује криминалитет, огледа се у принуђивању конкурената да буду што већи егоисти. Чак и сами произвођачи, који располажу довољним средствима за техничко побољшање и усавршавање својих производа, прибегавају грубим лажима, т. ј. рекламама, да би оштетили своје конкуренте. Па и у самој области слободних професија конкуренција има знатног деморализаторског утицаја, јер принуђава поједине да раде противно своме убеђењу. Израз: *проституисане интелигенције* потпуно је оправдан за овакве појаве.

Потребно је још поменути утицај, који на друштво врши онај део његових чланова, који ништа не ради, већ живи о трошку других. Између њих и друштва не постоји никаква морална веза, нити они сматрају за дужност да припомогну материјалном благостању човечанства у сразмери својих моћи. Све ово, опет, деморалише околину и изазива *завист* код оних, који не живе овим начином живота, побуђујући самим овим у њима и жељу, да свој мучан живот замене са „*dolce far niente.*"

* * *

Ако резимирамо све што смо казали о егоистичким особинама данашњег економског система и његовим последицама, добићемо ову слику: особине ове спречиле су потпуно развитак урођених социјалних инстинката, и ослабиле моралну снагу у корист егоистичких акта, а самим овим и у корист злочина који је, као што смо видели, само један део ових акта.

Колебање мисли код онога, код кога се јавља идеја о злочину, може се употребити са осцилацијом теразија; то је социологија, која има дужност да измери особине *за* и *против*. У примитивном добу, кад је социјална организација утицала на људе у смислу алтруистичком, постојала је једна моћна сила, која је задржавала теразије да притегну на страну егоистичку, у данашњем друштву пак, чија организација не утиче на масу у смислу алтруистичком, ова сила не постоји, или је, ако је и има, врло слаба. Међутим, пошто се човек у сваком друштву мора уздржавати од извесног броја егоистичких акта, потребно је било да се пронађу еквиваленти у замену за ишчезле или сасвим слабе социјалне осећаје. Нада о накнади (било земаљској или небеској), страх од казне (божје или људске), треба да одрже човека на добром путу. Пошто се и награде и осуде морају често пута врло дуго очекивати, то су и ови еквиваленти недовољни.

Примера ради упоредимо две сасвим различите средине, у којима расте једна индивиду-а. Претпоставимо прво, да је она одрасла у најмрачнијем куту једне велике вароши; да је њен отац био алкохоличар а мати проститутка, и да је, у место похађања школе, проводила време у скитничењу, док најзад није доспела у затвор, где је завршила своје васпитање у злочину.

Замислимо сада, да је ово исто лице одрасло у здравој средини, у којој ни беда ни претерано богатство не врше своје штетне утицаје; да је било одгнговано од родитеља разумних и непорочних и да се његов дух развио како треба. Јасно је да ћемо пред собом имати два екстремна бића, између којих се налази велики број прелаза. Средина је, дакле, врло важан узрок моралне разлике код људи, али би било скроз погрешно мислити, да је она једини узрок овој разлици. На ову разлику знатно утичу и

Индивидуалне разноликости људи.

Људи се међу собом разликују у стасу, снази, тежини, интелектуалним способностима, једном речи у свему. Постепеност у ове разлике не може се уочити површним посматрањем. Ако н. пр. из далека посматрамо већу масу света. нећемо моћи уочити никакву разлику између њиховог стаса. Кад би, међутим, ову масу поређали по једној линици, тако да најмањи буде на једном, а највећи на другом крају,

па врх глава повукли једну линију, уверили би се по кривини ове линије: а) *да између истројених личности постоји знатна разлика у погледу висине* и б) *да их има највише са средњим стасом.*

Ова постепеност у индивидуалним разликама коју је први открио и доказао славни белгијанац *Кетле* око половине прошлог века, призната је одмах као општи природни закон.

Галтон је непобитним фактима доказао, да се овај закон односи и на интелектуалне способности људи, после чега, сасвим природно, он мора важити и за њихове моралне особине. Из овог опет излази, да би чак и у оним случајевима, кад би средина била за све подједнака, постојала ипак знатна разлика међу људима у погледу интензивности њихових социјалних осећаја. Питање је само: колику важност има овај факт за етиологију злочина?

У сваком друштву, свуда и свагда, извесно лице изложено је опасности да према већој или мањој интензивности својих социјалних осећаја, постане злочинац пре него друго лице, с којим живи у једној истој средини. *Онај, дакле, који је рођен са слабим социјалним инстинктима, изложен је опасности, да много лакше постане злочинцем, но онај код кога су ови инстинкти интензивнији.* Да ли ће, пак, он то доиста постати, *зависи искључиво од средине у којој живи.*

Б. Класификација.

Пре него што бисмо приступили специјалном претресању појединих важнијих злочина, потребно је да их поделимо на неколико група. Била би велика погрешка не водити рачуна о разноликој природи злочина приликом изучавања њихове етиологије. Јер, нико не може спорити, да постоји знатна разлика између професионалног крадљивца и пијаног насртљивца; између крадљивца и политичког злочинца и т. д.

Према мотивима са којих су учињени, сви злочини могу се поделити на четири главне категорије.

(наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Н. Н. извршним решењем српске власти стављен је под истрагу и у притвор за дела тешке телесне повреде, а по довршеној истрази спроведен је шабачком првостепеном суду на пресуђење. Нашав да постоји дело, суд је оптуженог ставио под суд и притвор, али пошто кривица није била бешчасне природе, то га је на јемство грађана оставио да се из слободе брани.

Немајући никаквих званичних података о овоме, општински суд, а у смислу чл. 21. закона о општинама, обратио се и првостепеном суду и среској власти с питањем: је ли оптужени Н..... услед ове своје кривице изгубио право гласа на општинском збору? — али је у место прецизног одговора на ово питање и од једне и од друге власти добио само извештаје о кривици оптуженог.

Како су ови случајеви у пракси веома чести, то се моли уредништво за објашњење: имају ли право гласа на општинским зборовима и она лица, која су стављена под суд или под истрагу за злочинство или бешчасне преступе, али су, ма из којих разлога, остала и даље у слободи?

— На ово питање одговарамо:

По чл. 32. закона о општинама на општинским зборовима, поред осталих, немају право гласа и ова лица:

а) која су осуђена због злочинства — док не поврате грађанску част;

б) која су осуђена на затвор са губитком грађанске части — за време док им је она — ова част — пресудом одузета, и

в) која су *извршним решењем власти* стављена под ислеђење за дела под *а* и *б*.

Као што се јасно види из ових законских прописа, за губитак гласа на општинским зборовима сасвим је споредна ствар, да ли је оптужени притворен или је у слободи. Оно, пак, што закон тражи и шта је у овој ствари главно, то је: а) да је окривљени стављен под ислеђење за *злочине* или *преступе* који повлаче губитак грађанске части и б) да је решење о овоме *извршно*.

Како је у овом случају оптужени одговарао за тешку телесну повреду, које дело закон сматра као злочин, то је несумњиво, да он нема права гласа на општинском збору.

Још нешто:

По чл. 21. закона о општинама „Надлежне власти дужне су одмах јавити дотичном општинском суду, чим за кога наступи или престане који од узрока из чл. 32. овог закона.

Према овоме, и среска власт и првостепени суд били су дужни да, и не чекајући питање општинског суда, известе овај о кривици оптуженог.

II.

По чл. 101. закона о општинама „Председник општине и кметови, бирају се на две године, а по истеку рока одређује се нови избор. Но пређашњи могу бити опет изабрани, *а ако стари не буду изабрани, одбор их разрешава у року од три дана и бира друга лица из своје средине да врше дужност до окончања избора.*«

На дан 15 јануара тек. год. у овој општини поново су изабрани стари кметови, али је на њихов избор изјављена жалба Државном Савету, и овај је исти поништио. Услед овога надзорна власт наредила је, да се ови часници разреше од дужности у смислу чл. 121. помен. закона, што је и учињено.

Како се из чл. 101. јасно види, да се *стари* часници разрешују од дужности само у оним случајевима кад *нису поново* изабрати, што другим речима значи да их, *ако су поново изабрани* не треба разрешавати, то се моли уредништво за објашњење: је ли поменуто наређење надзорне власти умесно, па ако јесте онда зашто?

— На ово питање одговарамо:

Потпуно је умесно и на закону основано наређење надзорне власти, јер после одлуке Државног Савета, којом је поништен избор старих часника, не може бити ни речи о његовом праву из чл. 101. поменутог закона. Право ово има свога ослонца једино у поновном избору старих часника, или још боље, оно без њега и не постоји. Према овоме, са уништајем поновног избора старих часника, уништено је, сасвим природно, и право које је из њега потицало.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Овај **Радомир Обрадовић**, прошлога лета прешао је у Бугарску и са бугарским комитама ишао у Маћедонију, где је се борио противу српскога елемента. После извесног времена напустио је бугарску чету и вратио се опет у Бугарску, а крајем јануара ове године дошао је у Србију, настанивши се у Шапцу.

Радомир је из малена пошао по службама по разним крајевима Србије и представља једно врло сумњиво лице за имовну сигурност грађана.

Управи града Београда познато је, да је он у 1900. год. од стране ваљевског првостепеног суда осуђен као малолетник на 5 година затвора због једне замашне опасне крађе (само у новцу 19.000 дин.), извршене једном војном капетану у Ваљеву.

По томе што је отишао у Бугарску, а по том са четама њиховим у Македонију и што је се по повратку у Србију крио и исељавао под именом **Љубомир Симић,** — како је се у Шапцу и код власти и иначе казао — даје се са сигурношћу закључити, да је он пред одлазак у Бугарску, дакле прошлога лета, извршио какво замашније кривично дело, те је због тога и пребегао у Бугарску, ма да тај одлазак тамо правда тиме, што га је један бугарски војвода, који га је нашао на некој пушници за сушење сувих шљива у једном селу крушевачког округа, преварио и одвео у Бугарску, под изговором да га води у српске комите, што је апсолутно невероватно.

По сазнању он је и из бугарске чете побегао са тога, што је на своју руку и из користољубља нападао на имућније жиоље онога места, где је она чета, у којој је он био, оперисала.

Са тога износимо његову фотографију и позивамо све полицијске и општинске власти, као и приватна лица, да јаве Управи града Београда с позивом на Бр. 8191. да ли је учинио где какво кривично дело.

Радомир је родом из Трнаве ср. златиборског окр. ужичког, стар је 21 годину, висок, сувоњав, смеђ.

Не мора човек бити разбојник, убица и т. д. па да се сматра за опасног по личну сигурност. Има људи који својим привидно корисним послом причињавају друштву много више штете, но разбојници, хајдуци и др. Међу овакве може се слободно уврстати овај **Димитрије Ј. Тодоровић,** самозвани *«докторов унук од сина»*, родом из Параћина.

Он иде по целој Србији и лечи, очне болести. Ма да су очи један од најважнијих, а при том и најосетљивијих чула човекових, ипак се лаковерни свет подвргава његовом шарлатанству и своје најдрагоценије благо — очни вид — ставља на коцку.

Треба само видети са каквим он инструментима «лечи» очи, па ће онда и сваком трезвенијем лајику јасно бити, да он може само још више упропастити или и сасвим уништити очи, а никако исцелити их.

При том он је још и алкохоличар, те су његове «операције» у толико опасније.

Сам он правдајући се како уме да лечи признаје, да од стотину лица, која он лечи, само неколицини испуре очи од његових операција!

Тодоровић је пресудом Управе града Београда од 9. тек. м-ца Бр. 8580. кажњен са 15 дана затвора и прогонством у место рођења— Параћин.

Скреће се пажња свима полицијским властима на овог «очног доктора,» те да му не дозволе варање и упропашћавање људи, а и публика се опомиње да га се добро чува, тим пре, што сад бар имамо неколико ваљаних очних лекара специјалиста.

ПОТЕРЕ

Данило Милановић, аустро-угарски војни бегунац, који се налазио у притвору Управе гр. Београда због извршене опасне крађе у Топчидеру, побегао је из притвора 22. тек. м-ца. — Позивају се све полицијске и општинске власти да Данила живо потраже и нађеног спроведу Управи града Београда с позивом на Бр. 10380.

Цветко Петровић, надничар из Београда и жена му **Софија** имају да издрже по месец дана затвора због крађе, али су у бегству. Пронађене ваља стражарно упутити кварту дорћолском Управе града Београда с позивом на Бр. 2096.

УТВРЂЕНЕ ИДЕНТИЧНОСТИ

У 11. броју «Полицијскога Гласника» изнесена је фотографија леша непознатога зликовца, који је ноћу између 15. и 16. пр. м-ца убијен у кући Миленка Миланковића из Падежа, у срезу расинском. Начелник среза расинског, актом својим Бр. 4683. од 16 тек. м-ца известио је уредништво, да су сељани из Ловаца у срезу беличкоме, *према тој фотографији* познали у зликовцу **Милисава Стојановића,** тежака из Ловаца, и да је потпуно утврђена идентичност леша.

У истом броју листа, у рубрици «Ко је ово?» изнета је и фотографија леша једнога зликовца који је убијен кад је почео бежати испред спроводника општине брестовачке у срезу зајечарском. Тај је зликовац изјавио код власти, да се зове **Сретен Петровић,** из Врбице у ср. јасеничком округа крагујевачког, и да је одбегли двадесетогодишњи робијаш. Према званичним подацима, које је уредништво добило од управе Београдског казненог завода, утврђено је, да су сви горњи наводи убијенога зликовца били истинити.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јелимић

БРОЈ 14. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 2. АПРИЛА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 10. марта 1906. године Бр. 2362, донето на основу тач. 9. члана 144. Устава, које гласи:

»Да се Тодор Клајић, свештеник из Јелашнице, родом из Каменице у Аустро-Угарској и тамошњи поданик, по молби својој прими у српско поданство заједно са својом женом Евицом и малолетном децом Станиславом и Боривојем, пошто је поднео уредан отпуст из досадањег поданства«.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. марта 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ТАЈНА ПОЛИЦИЈА
(из Тасиног Дневника)

(НАСТАВАК)

28.

Да се види са коликом се пажњом државе међу собом сумњиче и једна другу контролишу, да поменемо овај случај.

Гроф Х.... ијев путује у важној мисији из Петрограда у Париз.

Собом носи врло важних докумената, папира и т. д.

О том његовом путовању, преко својих људи, сазнаје аустријски посланик на руском двору. И већ шифром јави у Беч шта треба.

Х.... ијев предази границу. Пошав од Одерберга до Беча њега прати особита пажња аустријских агената.

Разуме се, он то не примећује, али он је непрестано у околини њиховој. Они му на свакој станици нуде своје услуге. Час кондуктер, час контролор улазе у његов купе: учтиво питају да ли му што треба, да ли што не жели и т. д.

Ја сам већ на другом месту поменуо, како је аустријска полиција, као ни једна друга, знала и умела да сва она лица, која ма какву службу врше, упрегне у своје послове и за своје циљеве...

Х.... ијев стиже у веће у Беч. Уморен од великог пута он застаје, да се у аустријској престоници једну ноћ одмори.

Излази на станици Нордбана у Прателу. И при изласку потражи свој пртљаг.

За чудо, фале му баш две ручне торбе, које је непрестано уза се имао, а у којима му се налазе документа од особите важности.

Гроф, упропашћен тим, жали се, протестира, тражи помоћ власти.

Ту је одмах и шеф станице и комесар полиције.

Гроф, љутит, пребацује и једном и другом несигурност на путу, захтева нестале ствари и т. д.

Оба чиновника у највећој сервилности изјављују своје жаљење; уверавају да су ствари, ваљда, случајно забачене, да ће се одмах наћи, да ништа неће смети нестати, да се ништа не брине...

Х.... ијев се љутит одвезе у Грандхотел.

Поменути чиновници испрате га до кола, дајући му сигурно обећање, да ће они загубљене торбе пронаћи.

Сутра рано долази комесар у стан грофов. Лично доноси нестале ствари. По хиљаду пута моли за извињење, што се тај несрећни случај десио...

— Где су били кофери?

— Екселенцијо.... случајно забачени. Ваљда погрешно пренели у други купе... Цео смо вагон претресли... Можда је кривица до кондуктера... Небрижљив.... Наређено је већ да се отпусти... Молим за извињење.

Гроф се одобровољио. Смешка се. Пружа комесару руку... Изјављује му своју захвалност на великој бризи и савесној служби.

Комесар се клања... И одлази.

— Али како то да се загубе ручни кофери грофови — пита неко...

— Нису загубљени...

— Него?

— Прикрила их вешто полиција, или боље рећи — њени органи...

— Зашто?...

— Да им прегледа садржину.

— Како?

— Све то они вешто удесе и изврше. Удешеним кључем отворе браву. Разгледају што им треба. Прибележе што нађу за вредно. На после спакују опет онако исто како је било... Онда опет затворе — па се ништа не примети...

Ето како је могао аустријски министар *Хајмерле* телеграфисати шифром своме посланику у Париз:

.....Сутра долази тамо гроф Х.... ијев.. Он носи собом документа и т. д. Ви ћете дати на знање и т. д....

Па да испричамо и овај на далеко познати париски догађај.

29.

Још је у живој успомени Драјфусова парница.

Догађај је скорашњи. Интересовање за ту ствар, као што је познато, прелазило је далеко преко граница Француске Републике.

Чак у нас, у Србији, Драјфусова парница имала је своју лектиру; штампана у хиљаде примерака, на јагму је продавана, нарочито међу — Јеврејима.

Не памти се, да је у штампи још које питање толико третирано, колико ово оптужење француског капетана.

Може бити да се то даје објаснити и тиме, што је европско новинарство, нарочито оно немачко, у јеврејским рукама. Осем тога кажу, да је било и плаћања и да је Драјфус своје саплеменике коштао на неких десет милијуна.

Је ли то истина или не, не да се утврдити, али да је овај спор самој Француској нанео приличне штете — то је ван сумње.

Био Драјфус крив или не — тек ова ствар пред војним судом није била извиђена како треба. И та, не смемо да кажемо несавесност, него пре неумешност судија, дала је била после повода: да се много што шта баца на образ и француском штабу и његовим генералима, па и целој влади...

Биће од интереса да се зна: да је ову Драјфусову ствар покренула — *полиција*.

У Паризу, као и по другим престоницама на Западу, добро пазе на — стране посланике. За њих имају нарочите агенте. Са озбиљном пажњом, а, наравно, под највећом дискрецијом, разбирају: ко коме посланику долази; коме они одлазе; са ким одржавају тешње везе; шта се у кући говори о дневним политичким питањима; коме се пише; ко им пише и т. д.

Мислећи једнако о реваншу за Седан — Французи нарочиту пажњу поклањају немачкоме посланику. За-њ држе највештије агенте. И сваку услугу плаћају особитом наградом...

Гроф Минстер, немачки посланик, био је тада посматран строго, али са највећом смотреношћу. Његова послуга у посланству била је у служби париске полиције. Наравно, за добре паре, гроф је био под присмотром и у самим својим собама.

Са послужитељем грофове канцеларије би уговорено: да пази на све папире грофове. Ону корпу, у коју се бацају поцепана писма и хартије, да не истреса на ђубре, него да предаје агенту, који ће ради тога, као ђубретар, редовно у одређени час долазити у посланство.

По уговореном плану служитељ је тако и радио. Он је свакога дана брижљиво сабирао све оне хартије, писма, цедуље, што је гроф Минстер цепао и у корпу бацао. И свакога јутра долазио је ђубретар са путујућом на леђима, ђубре купио и у полицију односно. Тамо је чекао већ чиновник, који је поцепане хартије прибирао, састављао и лепио, па онда читао.

Једнога дана чиновнику падну у очи парчад *концепт-хартије*, исте онаке, каква се употребљује у војним канцеларијама. Он пробере парче по парче од тих хартица на 16 комадића. Згодно их поређа, док им је смисао ухватио, све их лепо излепи, и тада прочита ово: „Скоро ћу вам послати... маневар... топа... Мадагаскар... када ћу....“

Као што се види, на први поглед ова хартија казује — извештај војничког посматрања...

Шеф париске полиције саопшти одмах ствар министру војном.

Уз то је дошло и ово. Стојећи у поверљивој вези са дирекцијом пошта, париска полиција хватила је писма, која су из немачког посланства слата била: то за — *loco* Париз, то за иностранство.

Пазећи тако ухвате једног дана писмо, које је немачки војни аташе писао свом колеги, талијанском војном аташеу, онде, у Паризу... Писмо вешто отворе, а за тај посао имају нарочите спреме, фотографишу га, па га опет затворе, и пошљу по адреси...

Писмо разреше и прочитају. Оно је гласило: *Доиста, ова животиња Д... почиње бивати досадан.*

Онда и ово писмо доставе са извињајем министру војном.

Признати се мора, да је париска полиција свој посао брижљиво и вешто извршила.

Али у министарству војном не покажу довољно вештине и пажње. Сумња је, истина, пала одмах на капетана Драјфуса, али не испитају одмах све прилике и околности, у којима се је он у својој служби налазио...

Па онда онај рукопис, добављен из немачког посланства, не подвргну тачнијем испитивању... Од петорице вештака, тројица покажу, да је писмо писано руком самога Драјфуса, а двојица то оспоре.

После, испитивање сведока није ишло како треба, обазриво, него тако, да је сав рад комисије одмах био познат и на улици.

На питање војног министра полиција је подносила извештај: да је Драјфус, према својим приходима, и сувише луксузно живео; да је много трошио и т. д.

И те, и још неке приватне околности, које је полиција, тако рећи, прстом показивала, нису довољно испитане: не бар, како се види, са оном прецизношћу, какву овакав важан процес, у коме се уплетају чак и страни аташеји, изискује....

То је, по свој прилици, било све са тога, што је и истрага и суђење дошло пред официре, можда добре и способне за команданте, али невеште у оним финим нијансама, какве је ова, доиста важна, појава на видик изнела....

Истина пресудом војног суда капетан Драјфус буде осуђен као немачки шпијун, али ова осуда није могла за собом повући и — јавно мнење.

Као што је познато, Емил Зола је после уложио свој протест (J'accuse....!)

Духови су, усљед овога, били заталасани и у самој Француској и ван ње. Интересовање за осуђенога Драјфуса расло је све више и више. И председник републике морао је пристати да осуђеника помилује....

30.

Једва да прође који месец, па тек читате по новинама, да је француска полиција ухватила на своме земљишту по којег немачког војног уходу. А тако исто и Немци сваког часа натрапају на каквог преобученог француског официра на пољу око Меца, Штрасбурга, или по Елзасу и оним крајевима поред Рајне.

Тако вам је и између Аустро-Угарске и Италије; па између Русије, Немачке и Аустро-Угарске. И обратно Постоје међу њима некакви двојни и тројни савези. Али, што но веле, злу не требало: све се ове државе редовно међу собом уходе.

Прошле године у *Форту* и западним деловима Пруске бавио се је више недеља некакав Талијанац по имену *Сеаи Тоскани*. Ишао је као птичар по варошима и селима, продајући тице. Али се је највише бавио око градова. Пруској полицији учини се Сепијево понашање сумњиво. Добави га и претресе. Том приликом нађе код њега скривену читаву масу разних цртежа и планова. Сва војна утврђења у том крају била су тачно оцртана, путови и мостови обележени и све онако крокирано, како то раде генералштабни официри.

Баш у исто доба, маја месеца, француска полиција ухватила је опет на своме земљишту некога *Балига*, немачкога уходу.

Балиг се је пре неколико година настанио у Нансију. Под фирмом трговачког агента — он је предузимао разне послове. Али му је главна дужност била, да поред политичких прилика пази на кретање војске француске.

Балиг је у овоме правцу био јако развио свој посао. У својој поверљивој служби имао је и људе и жене за агенте. Понашање његово и његових људи падне у очи тајној полицији. Она га сада стаде пратити у корак. И најзад похвата и њега и његове људе на самом делу — када је немачким властима слао своје поверљиве извештаје.

За поверљиве, дакле, агенте на страни узимају се људи интелигентни. Они морају знати више језика. Имају лепих манира, вешти и свему досетљиви. Они се у земљи, куда су упућени, старају увући у све редове друштва, и у најниже и у највише, каква им је кад потреба. Чешће отварају трговачке агентуре, примају се свакојаких послова.

Бива да се издају и као рентијери, емигранти и т. д. Главно им је да праве што више познанстава, нарочито са официрима. Па онда да се приближе касарнама, утврђењима, да се старају упознати са новим системом оружја, топова, новим проналасцима барута, патрона, торпеда, подводних бродова и т. д. и т. д.

Задобив једном овакав положај, они онда вешто прибирају све политичке и војне новости, податке, пројекте, планове и т. д. А своје релације не шаљу директно поштом, него шифром у писму преко својих сигурних људи, опет путујућих агената, које дотична влада ради овога посла у стране земље изашиље.

Разуме се, све се ово мора добро пазити и чувати, вешто крити, јер ако ухвате, суде их по *закону о шпијунима*, у коме су врло строге казне прописане.

Каквим се напорима ови људи излажу у својим мисијама по страним земљама, да испричамо још који случај.

(наставиће се)

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

(НАСТАВАК)

Први озбиљнији покушај, да се питање о пријављивању тачније и боље уреди и да се пријавни материјал прикупља и сређује на једноме месту, одакле би се

могла црпсти корист, која се од таквог рада очекује — предузела је општина београдска у 1891. години.

Те је године 17. августа, она у упутила Управи града Београда акт под А№ 1943 овакве садржине:

»Као што је познато Управи колико је важна статистика у опште, јер она пружа податке по свима гранама државног газдинства, износи растење и опадање становништва, и прстом указује на бољку ма које гране занемарене, те тако омогући државне факторе да улогом свога делања допуни све оно, што недостаје.

»Престоница Србије Београд, као важан центар за међународни промет, као дика Србије за израз лепоте и уређености, не сме изостати од својих друга, у напредним државама, нарочито сада када је у живом јеку свога прогреса и прелома, и мора, што пре, боље и савршеније, да уреди своју престоничку статистику, тако да ће се њоме моћи служити и државна власт и сва она лица, која буду имала потребу поред личног виђења Београда, видети и уређење статистичких података.

На ту циљ председништво општине београдске, ангажовало је нарочито стручно лице, како би и ту важну грану свога статистичког биро-а, што пре средило и довело у склад са неодољивом потребом напредовања Београда.

»Статистичко одељење ове општине, поднело је председништву пропозицију свога предлога ради грађења статистике становника београдских, те да се може у свако доба знати, где ко станује и у ком кварту, у којој улици у чијој кући и са којим је бројем иста нумерисана. Тако исто да се зна: који су путници или гости пробавили у Београду, било у јавним локалима или приватним становима код својих рођака или познаника.

»Предлог статистичког одељења општине вароши Београда гласи:

1., Да се приложене под ·/. ·/. ·/. пријаве оштампају и то:

а) На белој артији за сопственике кућа и њихове кирајџије;

б) На плавој или жутој артији за механџије, гостионичаре и остала јавна места;

2., Да се штампање пријава уступи неком штампару или трговцу који би дужан био да продаје исте по напред утврђеној цени или, ако се то неће, онда да се за рачун општински штампају, нумеришу и продају 3 пријаве за 5 пара у корист општинске благајне;

3., Да се учини споразум са Управом вароши Београда како се имају и коме предавати пријаве досељених и одсељених, као и оне из механа гостионица и осталих јавних локала.

4., Да се добошем као и у свима новинама објави наредба за подношење пријава, а то исто да се особено оштампа и свима грађанима у кућу достави;

5., Да се изда наредба свима кварто-вима, како су дужни пријаве примати и преко својих органа пазити, да ли су сви досељени и одсељени пријаву поднели у одређеном року. Они који пријаву не поднесу да се казне и њихова имена на јавност изнесу.

»Кад се ово све изврши онда се може јавити преко дотичног министарства свима надлештвима као и грађанима да се у статистичком одељењу општине вароши Београда, може сазнати где је које лице са станом у Београду.«

»Но ради још бољег оријентисања, предсеништву је част послати под ·/. ·/. две пријаве за углед.«

Саопштавајући ово и Управи вароши Београда, председништво има част изјавити, да се оно у свему слаже са поднетим предлогом свога статистичког одељења, па с тога моли Управу за њену наредбу својим кварто-вима, да ауторитетом своје власти и службе потпомогну радњу општинске статистике и да изволи што пре свој пристанак саопштити председништву, како би се према томе наредило даље шта треба.«

Из побуда изнесених у овоме акту, види се јасно, да општински суд није предузео припреме за рад по неком законском овлашћењу, већ искључиво са разлога, што до тада на том послу ништа није рађено ни од стране полициске власти, пити од стране општинског суда, и ако се увиђала неминовна потреба за постојањем таквог одељења.

Као најбољи доказ за то јесте и та околност, што је предлог општинског суда одмах прихватила и Управа гр. Београда. Од своје стране она је 18. септембра под № 13496 ради извођења постављеног задатака наредила кварто-вима:

„1., Да сваки кварт у своме кругу одмах изда наредбу: да сваки сопственик зграде или овога заступник најдаље до краја године, пријави кварту у коме је зграда своје кирајџије и њихове млађе и да у будуће сваку промену пријављује у року од 3 дана;

2., Да гостионичари, механџије и господари других јавних локала, сваког дана пријављују своме кварту путнике, који су за прошлих 24 сата код њих дошли или од њих отишли;

3., Да сваки кварт тако примљене пријаве једнога дана, уједно шаље општинском суду следећег дана најдаље до 9 сати пре подне;

4., Да иступе противу ове наредбе најбрже извиђа и пресуђује и пресуде извршује.«

8. новембра исте године под № 17709 допунила је своје инструкције у погледу овога рада и овим објашњењима:

1., Да се жиг (штамбиљ) удари на полеђини оне друге пријаве, која остаје код оног, који пријаву предаје;

2., Да настану полицијски органи како у званичном свом раду тако и у свима осталим случајевима, да се за свако лице пријава у означено време поднесе. Као доказ да је пријава поднесена служи жиг (печат ударен на полеђини поменуте пријаве:

3., Да се са пријавама на белој хартији пријављују грађани и њихове фамилије;

4., Да са пријавама на плавој хартији гостионичари и механџије пријављују оне путнике, које приме пошто их у књигу путника запишу; и

5., Да се пријавама на жутој хартији пријављују женскиње из проституторских радња.

Сем ових наредаба, издате су у томе времену још две много незнатније у којима се већином понављају ове изнесене одредбе.

Са овим упуствима имали су полициски органи по кварто-вима, да започну рад на прибирању пријавних и одјавних листа, и да контролишу, да ли се сваки тој дужности редовно одазива.

Вредно је још знати какве је још наредбе издао општински суд за правилно распоређивање пријава и за начин рада у одељењу. На жалост, сем кратких трагова по протоколима и регистрима, не могу се више наћи никаква акта у општинској архиви по овом предмету. По уверавању чиновника статистичког одељења, она су упропашћена од пре дужег времена, због чега се цео рад у одељењу обавља искључиво по уобичајеној пракси и личном схватању њиховом.

Па ипак главне одредбе о уређењу и начину рада у одељењу могу се видети из штампане „*наредбе,*“ којом је општински суд октобра месеца исте године позвао грађанство на пријављивање. Са тога разлога и што се из ње види у главном какав је циљ придаван овој установи, износим је у целини. Она гласи:

„Суд општине вар. Београда извршио је све претходне радове и уредио своје статистичко одељење, где се налази већ сређен материјал, о извршеном попису у почетку ове 1901. године.

У том одељењу, може сваки грађанин дознати: за одељак, за улицу, број куће, занимање итд. о сваком лицу у Београду. У овом одељку сређено је све онако као у установама на страни које се зову *Адресни биро.*

(наставиће се)

В. Лазаревић.

ДЕФИНИЦИЈА И КЛАСИФИКАЦИЈА ЗЛОЧИНА

са гледишта економског

Dr. V. A. Bonger

(НАСТАВАК)

У прву категорију долазе сви они казнени акти, који се врше у циљу економском (економски злочин). Већина тако званих злочина против имовине, као што су: крађа, утаја и т. д. спадају у ову категорију. Изузетак чине они, који се врше из других побуда, обично из освете, као што је н. пр. злонамерно уништавање туђе имовине. Исто тако и неки злочини против личности, који се врше из економских побуда, као н. пр. подвођење, долазе у ову категорију. Што се тиче злочина против државе, један њихов део: прављење лажног металног и папирног новца, спада такође у ову категорију.

Друга категорија обухвата злочине *полне,* а *четврта* злочине *политичке.*

Остали злочини и преступи, знатно хетерогени, долазе у *трећу* категорију. Главни мотив овим злочинима лежи у *освети* (убиство, уништај туђе имовине, повреда тела и т. д.), затим у бојазни од *срама и иоруге* (детоубиство, које такође може бити извршено и из економских разлога), *страху од казне* и т. д.

1. Економски злочини.

а) *Скитничење и иросјачење.*

И ако скитничење и просјачење не спадају у ред преступа и злочина, те им по томе не би било места у овој расправи, ипак их ми овде уносимо због њиховог интимног односа са осталим опасним злочинима. Однос овај доказали су многи криминалисти, па међу њима и професор *Пренс*, који скитничење и просјачење назива приправном злочиначком школом.

Ако се упустимо у истраживање етиологије ових иступних дела, увидићемо лако, да су њихови узроци веома различити.

Као први и најглавнији узрок и скитничењу и просјачењу, јесте *оскудица рада.* Остав без посла, раденици су приморани да иду из места у место, у жељи да га нађу; ако у овом не успеју они прибегавају прошњи.

Као и сви економски злочини, тако се и ова иступна дела умножавају зимњих месеца, а смањују преко лета. Ово с тога, што тражење радне снаге преко зиме опада и потребе за живот повећавају се, док лети бива обратно. Очигледан доказ за ово тврђење налази се у изложеним статистичким подацима.

У времену од 1884—1891. год. осуђено је у Баденској за скитничење и просјачење, и то:

у месецу	јануару	7232	лица
»	фебруару	6315	»
»	марту	4816	»
»	априлу	2445	»
»	мају	2743	»
»	јуну	2475	»
»	јулу	2540	»
»	августу	2410	»
»	септембру	1982	»
»	октобру	2672	»
»	новембру	3857	»
»	децембру	5310	»

Исте резултате даје нам и статистика војводства хесенског у времену од 1899 до 1900 год. У овом времену, а за означене кривице, било је осуђено:

Децембар — фебруар 479 лица или 5·32 дневно.

Март — мај 334 лица или 3·63 дневно.

Јуни — август — 259 лица или 2·82 дневно.

Септембар — новембар 331 или 3·64 дневно.

Да је оскудица рада први и најглавнији узрок просјачењу и скитничењу, доказује се још и тиме, што се број осуђених за ова дела знатно увећава у времену економских криза, када се цене хлебу знатно увећавају.

Други узрок скитничењу и просјачењу лежи у *старости* и *несиособности* за рад. Међу 8420 лица, колико их је у Енглеској осуђено за скитњу и прошњу у год. 1900. било их је 14% у добу између 50—60 год., а 20% у добу преко 60 год.

Године 1897. у Петрограду је за ова дела затворено 7966, од којих је 14% било у добу између 50—60 год., а 12·14% преко 60 година.

Знатан број скитница и просјака дегенерисани су и болесни, па већ и с тога неспособни за рад. У свом делу: *Становници париских затвора*« (Les habitués des prisons de Paris) Д-р *Лоран* описује неколико скитница овим речима:

»Познавао сам једно лице, које је скоро цео свој век провело у затвору. И само његово рођење сматрано је као грех, јер је рођено ванбрачно, услед чега је мати покушала да убије и себе и њега. Доцније су се на њему појавили знаци епилепсије, а већ је било рођено са белом навлаком на левом оку. До 37-ме године осуђивано је 20 пута за скитничење и прошњу. Из затвора излази само за то, да би се у њега могао поново вратити. Он се с пуним правом жали на власти, које га затварају, у место да га пошљу у болницу, где му је право место.«

»Један младић од 29 година, син оца алкохоличара и матере туберкулозне, осуђен је већ 7 пута за просјачење. Епилептичар је, и иде на штакама — из затвора у затвор.«

Трећу категорију скитница и просјака чине *деца* и *млади људи.* Да видимо какав је однос између овог факта и друштвене средине.

Сви они, који су се до сада занимали овом ствари, сложни су у мишљењу: да се велики број деце одаје прошњи под утицајем својих родитеља. Ма какав био узрок, који родитеље руководи да овако чине, деца ова праве су жртве бедне средине у којој живе. Јасно је, да она не би постала ни скитнице ни просјаци, да су однегована у здравој средини.

Други део ове категорије скитница и просјака састављен је из деце ванбрачне, напуштене и одбегле, што се врло лепо види из овог типичног примера, који помињу *Тонер* и *Ролет:*

Једна девојчица од 16 год., оптужена за скитњу, изјавила је пред судом ово: После смрти моје матере ступила сам у службу код једног продавца вина с платом од 2 суа дневно. Са пропашћу мога патрона, остала сам на улици без икаквих средстава за живот. Не могући у току од 5 година наћи никаквог занимања нити склоништа пријавила сам се комесару полиције. Отац ми је осуђен на вечиту робију и умро је у Н. Каледонији. Нисам хтела да се угледам на моју старију сестру, која се влада рђаво, и с тога сам претпоставила да ме уапсе, јер за последњих 48 сати нисам била ништа окусила.

Остаје нам још да говоримо о оним малим скитницама и просјацима, које извесни криминалисти називају урођеним скитницама, т. ј. о оној деци, која беже из очеве куће, да би се одала разним авантурама и видела нешто више од онога што се налази у њиховом месту живљења. Споредна је ствар од куда проистиче ова жеља; цео свет (а нарочито свако дете) притежава је више или мање (ко је тај који не воли путовање?). »Који од нас — вели *Тонел* и *Ролет* — у извесним часовима своје егзистенције није осетио жељу да раскине са друштвеним конвенционалностима, или, простије речено, да рашири круг свога хоризонта, предузимајући путовање за тражењем непознатог. Ставите новац у џепове скитница, и ви ћете од њих створити туристе. Спортмани и преступници ове врсте разликују се само количином новца.

Деца, склона за авантуре, налазе се у свима класама, па ипак већина скитница постаје само из сиротне класе. Да су ова деца живела под бољим економским условима не би, извесно, отишла у затвор.

Међу злочинцима има људи сваке врсте, али је ипак ван сумње, да већину њихову састављају личности са нижим моралним особинама у сваком погледу. Овај факт, међутим, не вреди за децу скитнице. Они, који су се њима озбиљно занимали, тврде, да су од ове деце могли постати корисни чланови друштва, само да су била васпитана и упућена како треба. То су, махом, дечаци бистри, енергични и неустрашими који би, у место што иду у затвор и падају све ниже и ниже, под другим економским приликама и у другој средини, могли постати одлични морнари, туристе и испитивачи.

Најзад, четврту категорију скитница и просјака сачињавају *лењивци*, т. ј. они који неће да раде, већ живе о трошку других. Има више узрока, који стварају ову врсту просјака и скитница, а главни је тај, што се многи од њих нису из малена навикли на рад. У овом погледу деца су веома слична примитивним народима, који су радили само онолико, колико им је за живот било најпотребније. Ако се деца не навикну благовремено на рад и не науче ма какав занат, извесно је да у познијем животу неће имати ни мало воље за рад. Ово исто вреди и за оне, који нису били у стању да нађу рада за дуже време, и који су се, самим овим, од њега одвикли и постали лењивци. У тесној је вези са овим и величина награде за радну снагу, која је врло често много мања од просјачке милостиње. Просјаци ове врсте лукави су егоисти који, истина, не знају за осећај части, али који ипак са свога гледишта могу имати право све док постоји данашња друштвена организација. У осталом, средина из које излазе скитнице и просјаци, не води ни мало рачуна о моралним особинама.

(наставиће се)

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ШЕСТ БИСТА НАПОЛЕОНОВИХ

А. Конан Дојл.

Није било ништа необично да г. Лестред из Скотланд Јарда сврати код нас по неко вече. Његове су посете биле пријатне Шерлоку, Холмсу јер је тада

сазнавао све шта се догађа у разним полицијским квартовима. Као награду за новости које би Лестред донео, Холмс је свакад са великом пажњом слушао и појединости догађаја.

Нарочито ове вечери Лестред је говорио о времену и новинама. За тим се ућутао и пушио своју цигару. Холмс га је посматрао.

— Радите ли што год особито?

— Ох, не, г. Холмсе, ништа особито.

— Онда ми испричајте.

Лестред се насмеја.

— Дакле, г. Холмсе, не вреди одрицати да ми се нешто врзма по глави. Па ипак то је толико безначајан посао, да нисам хтео да вас узнемиравам. С друге стране опет. и ако је толико ништаван ипак је чудноват, а ја знам да ви имате вољу за све што није обично. Али, по моме мишљењу, то више спада у рад д-р Ватсона него у ваш.

— Болест? рекох ја.

— Лудило, на сваки начин. И то не обично лудило. Не можете замислити да у данашње време има живог створа који толико мрзи Наполеона I. да разбија све бисте његове где их год види.

Холмс се завали у наслоњачу.

— То не спада у мој посао, рече он.

— Тачно. То сам и ја казао. Али кад човек изврши пробијање, да би могао изломити бисту која није његова својина, онда то право прелази од лекара на полицију.

Холмс се исправи.

— Пробијање! То постаје интересантније. Испричај ми појединости.

Лестред извади свој бележник.

— Први случај који је пријављен десио се пре неколико дана, рече он.

— То је било у радњи Морза Худзона, који држи дућан за продају слика и биста у Кенигтон Род. Помоћник радње изашао је само за часак напоље, кад се зачу тресак, те похита натраг и нађе на земљи бисту Наполеонову у комадиће разбијену.

— Истрча на улицу, и неколико пролазника рекоше му да су приметили једнога човека да је истрчао из радње, али ипак није могао никога наћи нити пак сазнати ближи опис тога ниткова. Изгледа ми да ће то бити нека врста наступног лудила, а тако је достављен случај и жандарму на линији. Сав гипс није вредео више од неколико шилинга, а цео догађај изгледа и сувише детињаст за нарочиту истрагу.

— Други је случај мало озбиљнији и чудноватији. Догодио се синоћ. У кенигтонској улици на неколико стотина метара од радње Морза Худзона станује добро познати лекар д-р Барнико. Његов стан и канцеларија су у Кенигтоновој улици, али одељење за операцију и лечење налази му се у Лоер Брикстон Род на два километра даљине. Овај је д-р Барнико велики поштовалац Наполеонов, и његова је кућа пуна књига, слика и разних успомена на Наполеона. Пре кратког времена купио је две скупоцене бисте Наполеонове. Једну од њих метнуо је у предсобље куће у Кенигтон улици, а друго на полицу у операционом одељењу у Лоер Брикстону. Јутрос је сишао из своје собе и изненадио се кад је видео да му је кућа прошле ноћи провађена и да ништа друго није узето из куће сем бисте из предсобља. Изнета је на поље и страховито треснута о баштенски зид, тако да је нађена раздробљена у ситне парчиће.

Холмс протрља руке.

— То је доиста веома необично, рече он.

— Али још нисам готов. Д-р Барнико је отишао у подне у своје одељење, и можете замислити колико се изненадио кад је тамо стигао: нашао је да је прозор преко ноћ отворен, а она друга биста била је сва у парчадима на патосу.

Ни у једном случају није било никаквог трага од злочинца или лудака. Сада, г. Холмсе, имате сва факта.

„То је чудновато, да не кажем готово невероватно“, рече Холмс. „Могу ли знати, да ли су ове две разбијене бисте у кућама д-ра Барника истоветне са оном што је разбијена у радњи Морза Худзона?“

— Рађене су у истом калупу.

— Сам тај факт говори против тога, да човек који их разбија ради то из мржње противу Наполеона. Кад се узме у обзир колико стотина његових биста има у Лондону, не да се ни замислити да је пука случајност што тај бистомрзац разбија бисте једне исте врсте.

Примећујем да постоји извесна метода у ексцентричним извођењима тога господина. На пример у предсобљу д-ра Барнико где шум може да пробуди породицу биста је изнета на поље пре но што је разбијена, док у одељењу за операције, где је било мање опасности да се ко год пробуди, изломљена је у комаде на месту где се и налазила. Овај случај изгледа сасвим ништаван, па ипак не смем га тако сматрати.

Бићу вам веома захвалан, г. Лестреде, ако ме будете одмах извештавали шта се буде даље догађало.

То што је мој пријатељ тражио догодило се много брже и много жалосније него што је он могао замислити. Ја сам се још облачио у својој спаваћој соби кад се зачу куцање на вратима и Холмс уђе држећи телеграм у руци. Он га гласно прочита:

„Дођите одмах у Пит улицу бр. 131, Кенсингтон — Лестред.“

— Дакле, шта има? упитах га.

„Не знам — можда и има што год. Али ми се чини да ће бити наставак приче о бистама. У том случају наш незнани пријатељ продужио је посао у другом делу Лондона. Кафа је на столу Ватсоне, а кола чекају пред вратима.

После пола часа стигосмо у Пит улицу. Бр. 131 беше у реду оних обичних кућа, ни најмање симпатичних. Кад смо близу дошли гомила радозналог света беше се скупила пред кућом око ограде. Холмс звизну.

— Светога ми Ђорђа, овде се догодио бар покушај убиства. Шта је то Ватсоне? Горњи део степеница сав је мокар, а доњи потпуно сув. Трагова од ногу и одвише! Али ту смо Лестреде на месту и скоро ћемо све сазнати.

Чиновник нас прими веома озбиљно и уведе нас у собу за седење, где је један неочешљан и узбуђен старац у фланелском капуту ходао горе доле. Представише га као сопственика куће — Г. Хорас Харкер из Централног Журналистичког Синдиката.

— Опет Наполеонова биста, рече Лестред. Чини ми се да сте се заинтересовали синоћ, г. Холмсе, па сам за то помислио да ће вам бити мило да присуствујете, пошто догађај постаје далеко озбиљнији.

— Шта се догодило?

— Убиство. Г. Харкере, ви ћете казати овој господи тачно шта се све догодило.

Човек у капуту од фланела окрете се нама са веома меланхоличним лицем.

— То је једна сасвим необична појава за мене, рече он. Ја сам толико збуњен и узнемирен да нисам у стању ни две речи као што треба написати. Да сам овде дошао као журналиста, ја бих самога себе интервјуисао и написао бих по два ступца у свима вечерњим новинама. Сада пак, дајем веома важне исказе причајући Бог вас пита колико пута шта се све догодило, а све то нисам у стању сам да употребим. Али чуо сам за ваше име, г. Холмсе. и ако ви будете у стању да објасните овај необичан догађај, бићу довољно награђен што ћу се потрудити да вам све испричам.

Холмс седе и слушаше га.

— Све изгледа да се усредсредило у Наполеонову бисту коју сам за ову собу пре шест месеци набавио. Јевтино сам је купио од Хардинг Бродерса, друга врата од Хај Стрит станице. Велики део мога журналистичког посла вршим ноћу и често пута пишем до у зору. Тако је било и данас. Седео сам у овој соби, и око три сата зачујем одоздо неке гласове. Тада изненадно, после пет минута, зачуо се ужасан узвик — најстраховитији глас г. Холмсе, који сам икад у животу чуо. Звониће у мојим ушима докле год будем жив. Седео сам смрзнут од страха за минут два. За тим зграбим жарач и пођем доле. Кад сам у ову собу ушао, нашао сам прозор широм отворен и одмах сам приметио да је биста са полице однета. За што је зликовац такву ствар однео, ја нисам у стању да појмим, јер је од гипса израђена и нема никакве стварне вредности.

— Можете се и сами уверити да сваки пролазник може кроз тај отворени прозор дохватити ногом степенице пред вратима само ако мало боље коракне. Било је јасно да је тако и злочинац урадио, с тога сам отишао около и отворио врата. Кад сам крочио у помрчину умало нисам пао преко мртвог тела које је ту лежало. Отрчах за свећу, и видех једног човека који ту беше заклан, а око њега велика локва крви. Лежао је на леђима са згрченим коленима, а уста му беху страшно разјапљена. Ја ћу га и у сну виђати. Само што сам имао снаге да звизнем у звиждаљку и одмах после тога морао сам

се обнезнанити, јер после тога ништа нисам знао док нисам видео жандарма у ходнику како се надамном нагнуо.

— Дакле, ко је тај убијени човек? запита Холмс.

— Нема ничега чиме би се могло утврдити ко је он, рече Лестред. Видећете му леш, али до сада нисмо ништа могли пронаћи. Он је висок човек, од сунца преплануо, веома снажан и није имао више од тридесет година. Сиромашно је одевен, али не изгледа да је био раденик. Велики нож на преклапање лежао је поред њега у крви. Да ли је то оруђе којим је дело извршено или је својина мртвога човека не зна се. Није било никакве белеге на оделу, а у џеповима је била само једна јабука, мало канапа, мапа Лондона и једна фотографија. Ево је.

— Снимак је без сумње са момент апаратом. Представљао је окретног човека, са оштрим цртама, густим обрвама и необично испупченим доњим делом лица.

— А шта је било са бистом? запита Холмс, после пажљивог посматрања фотографије.

О њој смо баш пред ваш долазак сазнали. Нађена је у врту пред једном празном кућом у Камден улици. Изразбијана је у парампарчета. Идем сада тамо да видим. Хоћете ли и ви?

— Разуме се. Морам најпре мало да разгледам ово место. По том прегледа тепих и прозор. Тај човек или има веома дугачке ноге или је веома окретан, рече он. Према простору одоздо, није било лако доћи до прозора и отворити га. Излазак из собе је срезмерно лак. Хоћете ли поћи са нама да видите разбијене остатке ваше бисте г. Харкеру?

Узнемирени журналиста беше засео за свој писаћи сто.

— Морам покушати да напишем нешто, рече он, и ако не сумњам да су прва издања вечерњих новина препуна извештаја. Таква је моја срећа.

Кад смо излазили из собе чули смо како му перо шкрипи по хартији.

Место где су остаци разбијене бисте нађени удаљено је било само неколико стотина метара. Први пут у животу наше се очи зауставише на остацима бисте Наполеонове. Холмс подиже неколико њих и пажљиво их посматраше. Био сам убеђен по изразу лица и његовом понашању да је нашао траг.

— Дакле? упита Лестред.

— Још смо прилично далеко, — рече он. Али ипак — али ипак — не мари, имамо нека факта на основу којих можемо радити. Присвајање ове безвредносне бисте вреди више у очима тога необичнога злочинца него ли човечји живот. То је прва тачка. За тим долази необичан факт да је он није разбио у кући или одмах пред кућом, ако му је једина жеља била разбијање.

— Уплашио се, кад је сусрео овога другог човека, није знао шта ради.

— То је лако могуће. Али ја бих рад био да вам скренем пажњу на особити положај ове куће у врту где је биста разбијена.

Лестред га погледа.

— Празна је кућа. и он је знао да га нико у врту неће узнемиравати.

— Да, али у близини је још једна празна кућа поред које је морао проћи пре него што је до ове друге дошао. За што је тамо није разбио, кад је знао да сваки излишно учињен корак повећава опасност да се са киме не сусретне?

— Не знам, рече Лестред.

Холмс показа прстом уличну лампу која је била над нашим главама.

— Овде је могао видети шта ради, а тамо није. Ето то је узрок.

— Тако ми Бога то је истина, рече детектив. Сад се опомињем да је и код д-ра Барнико биста близу лампе разбијена. Али, г. Холмсе, шта ћемо да радимо с тиме?

— Да запамтимо, и да прибележимо. Можда ће доцније доћи време кад ће нам и то требати. Шта сад намеравате да предузимате, Лестреде?

— Најпрактичнији пут би био по моме мишљењу утврдити индентичност убијеног човека. Ту неће бити никакве тешкоће. Кад будемо сазнали ко је он и који су му другови, онда ћемо лако изнаћи каква је посла имао у Пит улици прошле ноћи, и ко је био онај који га је срео и убио на степеницама г. Хораса Харкера. Мислите ли и ви тако?

— Без сумње, па ипак то не би био баш пут којим би се ја послужио у овоме делу.

— Па шта бисте ви радили?

— Ја предлажем да ви идете вашим путем, а ја ћу својим. Доцније ћемо сравнити забелешке и допунићемо се.

— Врло добро, рече Лестред.

— Ако се вратите кроз Пит улицу свратите код г. Хораса Харкера. Реците му, да сам ја дошао до закључка и да је извесно какав опасан лудак био у његовој кући прошле ноћи. То ће му бити од користи за његов чланак.

Лестред се убезекну.

— Ви озбиљно не верујете у то?

Холмс се осмехну.

— Зар не? Па можда и не. Али сам сигуран да ће интересовати г. Хораса Харкера и претплатнике централног журналистичког Синдиката. Сада Ватсоне, било би ми мило ако се око шест часова у вече састанемо у Бекеровој улици. Дотле бих волео да задржим код себе фотографију, која је нађена у џепу мртвога човека. Врло је лако могуће да ћу потражити твоје друштво и помоћ за једно мало предузеће које ћу ноћас отпочети, ако се мој план покаже тачан. Дотле због и добра вам срећа.

Шерлок Холмс и ја одосмо у Хај улицу и он застаде пред радњом Хардинг Бродерса, где је биста купљена. Млади помоћник нас извести, да г. Хардинг неће до после подне долазити, а он је новајлија и није у стању никакво објашњење дати. Лице Холмсово показа знаке изненађења и неспокојства.

— Не мари, не мари, ми не можемо ни да очекујемо. Ватсоне, да иде све онако како бисмо желели. рече он. Морамо доћи после подне, кад г. Хардинг пре подне неће долазити. Ја сам намеран, као што без сумње нагађаш, да трагам до извора ових биста, не бих ли пронашао нешто, што би могло објаснити њихову чудноватy судбину. Хајдмо код Морза Худзона у Кенигтон улицу, да видимо може ли он у неколико расветлити овај проблем.

После једног сата вожње дођосмо пред радњу продавца слика. Он беше омален пун човек, са црвеним лицем и срдитим понашањем. (наставиће се)

са енглеског **Мих. Рашковић.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине витановачке, актом својим од 4. марта ове год. Бр. 370, пита:

»Рачунополагач ове општине за пр. 1905. годину, умро је на крају рачунске 1905. године, када рачуни општински и порески нису били склопљени, те их тако, он није могао потписати пре своје смрти.

Суду овом нејасно је, ко ће потписати ове његове рачуне, нарочито општинске о приходу и расходу.

Суд моли за обавештење по овоме, како би до јасности дошао.«

— На ово питање одговарамо:

Пошто је смрћу пређашњег рачунополагача онемогућено, да он потпише општинске и пореске рачуне, онда ће их потписати онај, који је постао рачунополагачем после смрти онога пређашњег.

Да би овај последњи избегао материјалну одговорност, ако би ове у опште било због несавесног или немарног рада ранијег рачунополагача, садашњи ће рачунополагач на самом закључку рачуна нарочито нагласити, зашто он потписује рачуне, кад у истини није одговорни рачунополагач.

На овај начин склопиће се рачуни општински и државни и избећи неправедна материјална одговорност, ако би је било.

Ако је пређашњи рачунополагач пропустио да општинске рачуне склопи у року, који предвиђа чл. 137. закона о општинама, а пореске у року, који предвиђа чл. 22. зак. о уређењу Главне Контроле, а ови се сада не могу склопити персоналом, којим општина располаже, онда би се могло тражити од Главне Контроле. да у смислу чл. 137. зак. о општинама и чл. 116. зак. о непосредном порезу, одреди стручна лица на трошак пређашњег рачунополагача.

II.

Суд и одбор општине височке, актом својим од 9. марта ове год. Бр. 180, пита:

»Суд општине височке, послао је акта о избору општинских часника, по жалби, Државном Савету 22. јануара ове године актом Бр. 95, на оцену и решење.

Од тога времена па до *1. марта*, жалилац није добио решење Државнога Са-

вета, а тога је дана одбор општински, решењем својим под Бр. 163, одлучио, да се на основу чл. 170 закона о општинама, уведу у дужност новоизабрани часници, и општински је суд извршио ову одборску одлуку.

После неколико дана, пошто су новоизабрани часници уведени у дужност, дошло је решење Државнога Савета од 28. *фебруара*, којим је избор председника поништио, а за остале општинске часнике одобрио.

Кад се узме у обзир то, да су акта изборна послата Савету 22. јануара, и да их је он, према времену путовања, могао имати најдаље 26. јануара, а он је, међутим, донео своје решење тек 28. фебруара, дакле на 2 дана после рока, који је предвиђен чл. 170 става 5. зак. о општинама, онда настаје питање: да ли треба извршити одлуку Савета према председнику, кад је она неблаговремена, а он већ уведен у дужност?!

Према томе моли се уредништво за обавештење:

да ли је старија одлука Савета од наређења чл. 170. зак. о општинама, и да ли треба наредити нов избор председника или не?«

— На ово питање одговарамо:

И суд и одбор погрешили су, што су ово питање у опште и чинили после одлуке Државног Савета, којом је избор председника поништен, јер су толико могли знати и претпоставити, да је Државни Савет, доносећи своју одлуку, имао пред собом наређења т. 5. чл. 170. зак. о општинама, па кад је и преко тога донео онакву одлуку, онда је, несумњиво, за то имао законских разлога.

Ти, опет, законски разлози, састоје се вероватно у томе, што је он рок, о коме је реч, рачунао од дана, кад су акта жалбе примљена и предата у рад саветском о[дсеку], а не од дана, кад су акта експедирана из општине.

Према овоме, суд и одбор треба сада одмах да изврше наређења последњег става чл. 170. закона о општинама.

Као што се из овога види, овде у опште не може ни постојати питање: да ли је одлука Државног Савета старија од закона, те на то питање уредништво и не даје одговора.

Нов избор треба наредити по прописима закона.

III.

К. А. П., срески писар, пита:

1, »кад полицијска власт једнога среза пише дотичном општинском суду, да по *иступној* пресуди од извесног лица наплати досуђену казну, или да по пропису § 466. грађ. суд. поступка и његових измена пошље списак пописа његовог имања, одакле би се ова казна могла наплатити, — па општинска власт не поступи по томе наређењу среске власти, те пресуда због тога застари, ко је онда због тога одговоран: да ли полицијски чиновник, коме је предмет дат у рад, и који је *по неколико пута* писао општинском суду да наплату изврши, или општинска власт, која није хтела поступити по наређењу среске власти и напред поменутом законском пропису; а међутим није о томе ни среску власт известила, те да бар ова изашље свога чиновника, да наплату казне изврши или исту пописом обезбеди? и,

2, кад општинска власт, *на 3—4 дана* пред застарелост овакве иступне пресуде пошље извршној власти списак пописате имовине кажњеног лица, тако, да се одређена продаја по томе предмету, услед краткоће времена, не може извршити пре но што сама пресуда застари: има ли извршна власт у таквом случају права да пописату имовину изложи продаји, или не, и према томе, да ли се са добивањем списка пописа од општинске власти прекида застарелост пресуде или не?«

— На ово питање одговарамо:

1, полицијски чиновник, коме се да на извршење каква иступна пресуда, где је новчана казна, може писати општинском суду онога места, где окривљени живи, да казну наплати из покретности, или ако ове нема, да пошље попис некретне имовине.

Он може, даље, начином и путем прописаним законом, нагнати општински суд, да ово наређење и изврши на време.

Стојећи овако, према општинском суду, у улози надзорне и старије власти, чиновник се не може бранити тиме, што је он неколико пута писао да се пресуда изврши, па то није учињено него је застарила, јер је на њему лежала дужност да о томе води рачуна, па да општински суд казнама нагна да то на време уради, или да он сам изврши пресуду, а да општински суд — одговорно лице — узме на одговор и казни за невршење дужности.

Према томе, за застарелост пресуде одговара чиновник, а према њему, као органу власти, стоје одговорни, административно-дисциплински, дотични општински органи.

Наглашавамо, да ова одговорност чиновника може бити двојака. На име, ако се утврди да је он намерно пустио да пресуда застари, онда би његова одговорност била према §. 128. кр. закона, а ако не би био тај случај, него би застарелост дошла силом прилика, онда би одговорност била административно — дисциплинска: и

2, по § 396. кр. закона, кад год пресуда застари, неће се извршивати.

На застарелост се мора пазити по званичној дужности.

А прекидање застарелости пресуде бива само у једном једином случају, кад кривац побегне из руку власти, пошто је пресуда постала извршном.

Према томе застарелост пресуде не може да прекине ништа друго, па ни извршен попис имовине осуђенога.

Чим, дакле, прођу три месеца од дана, када је пресуда постала извршном, а она дотле не буде извршена, не сме се извршивати, ако није случај краће, утаје или преваре преко 10 гр. чаршијских, у коме случају застарева за годину дана.

IV.

Један општински писар пита:

»На јавној лицитацији продато је имање једнога дужника и купио га је један грађанин моје општине.

На купљено имање купац је добио тапију.

Из тапије се види, да дотадашњи сопственик овога имања није више сусед, него су са свим друга лица, те би се, по томе, извео закључак, да је цела парцела продата и да пређашњи сопственик нема више никаква имања на овоме месту.

Међутим, он је заузео један комад и обделава га.

Кад га је нови купац тужио за самовлашће, дотадашњи се сопственик бранио да оно што он ради није продато.

Извршеним премером по тапији новога купца утврдило се, да овај комад што га ради пређашњи сопственик, одиста није обухваћен тапијом, и да новом купцу остаје онолико земље, колико тапија предвиђа.

Купац, међутим, неодступно тражи, да му се и оно ресто уступи.

Моли се уредништво за обавештење: има ли овде самовлашћа?«

— На ово питање одговарамо:

По §. 292, 295, грађ. зак. и Височајшег решења од 16. априла 1850. године Вр. 571, тапија је доказ о својини у границама и просторности, које су у њој обележене.

Чим неко даље и више од тога тражи, треба да докаже судским путем да на то има права.

И у овом поменутом случају, кад купац има онолико земље, колико се у тапији обележава, не може више тражити.

Ако мисли да је тапија погрешна, нека исправку тражи законским путем.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Станоја Јовановића, паракувара овдаш., осумњиченог за крађу, тражи кварт дорћолски Управе града Београда актом Бр. 2422. Пронађеног ваља стражарно упутити поменутом кварту.

ПОТЕРЕ

Милан Јањић, притвореник првостепеног суда за град Београд, на дан 21. пр. м-ца побегао је из притвора. Милан је средњег раста, смеђ, обријан, малих смеђих бркова, од одела има ново гуњче, чакшире, на ногама преправљене гарнизоне чизме, а на глави шајкачу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Миланом трагају и у случају проналаска, да га стражарно спроведу поменутом суду с позивом на Бр. 9924 или Управи града Београда с позивом на Бр. 10617.

Непознати крадљивци ноћу између 24. и 25. овог месеца провалили су кућу Љубице

Бачванке, из Умке, за тим ушли у собу и из сандука покрали 6000 динара у српским новчаницама, 100 динара ситног новца, који је био у једној кесици, са знаком «О» «Б» или »Б« »О,« један златан часовник са дугим ланцем, минђуше и две бурме. Позивају се све полицијске и општинске власти, да за крадљивцима трагају и пронађене стражарно спроведу начелнику среза посавског округа београдског с позивом на Бр. 3889.

Крађа стоке. Непознати крадљивци украли су ноћу између 22. и 23. ов. м-ца Спаси Бркићу, из Стриже две кобиле; једна је кобила са ждребетом, длаке мрко-дорастасте, стара 7 година; а друга је длаке затворено-жуте, стара 6 год. Обе су кобиле жигосане знаком «В» Исте ноћи и Аници Стојановић, из Стриже украдена је једна кобила длаке дорастасте, мало цветаста, стара 10 год., суждребна, а и један коњ, длаке дорастасте, стар 2 год. — Позивају се све полицијске и општинске власти, да за крадљивцима живо трагају и нађене спроведу начел. ср. параћинског с позивом на Бр. 5380.

КО ЈЕ ОВО?

27. пр. месеца нађено је на улици у Београду ово старо лице, које је и глуво и немо, а при том и болесно. О њему се нису могли прибавити никакви подаци о томе: ко је, шта је, одакле је и т. д., те се моле сви који би што о њему знали да то доставе Управи града Београда. То се лице за сада, док се његова идентичност и принадлежност не утврди, налази у општој државној болници.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

У 8. броју «Полиц. Гласника« од ове године изнели смо слику овога лица, које је у Београду извршило две опасне крађе и када је ухваћено казало да се зове **Фрања Фрихвирт**, на које је име и исправе имало.

Још онда, када је ухваћено, сумњало се да ће ово бити његово право име, јер су поред исправа на ово име нађене и исправе које гласе па још два лица: Ђуре Петровића и Левин Бергера, под којима се он такође издавао, али он је упорно тврдио да му је Фрања право име.

Међутим на његову адресу преко једног овдашњег хотела, док се он у притвору Управе града Београда налазио, дошло је из Славоније једно писмо, на коме је потписана нека Марија Бошњаковић.

То је писмо било све у шифрама, од којих, ради примера, неколико наводимо:

22, 14, 4|7, 22|16, 5, 22, 3, 20, 4|
20, 3, 16, 1|7, 2|19, 1, 17, 1| и т. д.

Покушавало се на више начина разним комбинацијама да се ова шифра разреши, али се никако није могло успети; у њој није било никаква реда, ни система.

На послетку се морала њему показати и тражити кључ за разрешење, што је он после дугог устезања једва учинио.

Кључ није имао при себи написат, већ га је носио у памети и за свако слово имао је нарочити број, сасвим произвољно, без икаквог реда, узет. Н. пр. 4 је значило а, 19=*в*, 10 =*с*, 22=*d*, 5=*е*, 26=*t* и т. д.

Из ове шифре, када се разрешила, видело се да је његово право име **Стеван Плавшић**, да је родом из Вишковца у Славонији, да је тамо извршио неке крађе, па га о току истраге извештавају и т. д.

На учињено питање дошао је одговор од аустро-угарских власти, да се он зове заиста Стеван Плавшић, из Вишковца у Славонији, да је побегао из загребачког затвора, у коме је био због више кривичних дела, да је «погибелан тот» (опасан лопов) и да га треба добро чувати, јер је у два маха пробијао тамнице код њих и бежао, а да је у митровачкој тамници издржао раније пет година робије.

Тако је његова идентичност несумњиво утврђена.

Како је овај Стеван опасан човек види се и по томе, што је у самом затвору Управе гр. Београда пробио зид, који је раздвајао полицијске затворе од судских и кроз тај отвор општио са судским притворницима, преко којих је и неке шифре слао да се на поље пошљу, припремајући се за бегство, ради чега је позивао нека лица чак из Славоније да овде дођу и на руци му се нађу.

Због тога је сада окован, те му је на тај начин одузета свака нада на бегство.

Аустро-угарске власти су већ тражиле да им се он изда, али, наравно, он ће им се предати тек пошто код нас искуси заслужену казну.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Б. Алимпић

БРОЈ 15. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 9. АПРИЛА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 21. марта 1906. године Бр. 2602, донето на основу тач. 9. члана 144. Устава, које гласи:

да се Хинко Милетић, бивши аустро-угарски царински чиновник, родом из Сења у Аустро-Угарској и тамошњи поданик, по молби својој прими у српско поданство изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из свог досадањег поданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. марта 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ТАЈНА ПОЛИЦИЈА
(из Тасиног Дневника)

(НАСТАВАК)

31.

Пре неколико година прими се пруски генералштабни официр *Лудвиг Виндел*, да уходи француске прилике. Под лажним именом и лажним пасошем из Берлина дође у Париз и ту се умеша у редове — слугу. Врзмао се тамо амо, докле није ухватио прилику, да се увуче у кућу министра војног — генерала *Мерсија*. Ступи у службу за кочијаша. Својим вештим манирима и тачном службом допао се је министру. И овај га је водио собом свуда, куда је ишао по војним инспекцијама и маневрама.

Издајући се да је родом из Елзаса, да воли Француску, а да мрзи Немце — Виндел је задобијао све више поверења. Генерал га после узме у службу при министарству војном. Затим га одреди на послове при главном генералштабу. Тако је све ближе пруски официр дошао тамо, где је таман и желео. И када се је после вратио у Берлин — његови извештаји могли су, без сумње, послужити као богати материјал немачкоме генералштабу...

Пред аустро-пруски рат ишао је по оним чешким селима, у околини Кенигреца, некакав сиромах фотограф. Тумарао је онуда и за неколико крајцара сликао је сељаке и сиромахе. Човек је био јадан, у окрпљеном оделу, спавао је више пута по клупама механским, увек скроман, са малим задовољан. Говорио је да је родом из Тирола, поштен, миран, послушан, те су му и саме сеоске власти ишле на руку да може живети... Годину дана он се је туда, по околини, забављао, али у очи рата њега некако нестане. Чуло се, као да је негде иза села на пољу мртав нађен...

Огласи се рат. Као што знамо, пруска војска победоносно уђе у аустријске провинције.... И једнога дана један пруски пук јави се у месту. Уз свирку музике и лупу добоша уђе у село. Наравно, сви сељани са страхом дочекаше непријатељску војску. На челу пука јахаше један мајор, који свима сељанима паде у очи. Све им се чинило, да им је лице познато... Међутим мајор онако с коња наређиваше све што треба за размештај војске по селу. Знао је у прсте све богатије сељаке, кметове и т. д Једва да се је ко од сељака досетио, да пруски мајор и командант пука не беше нико други до онај сиромашак — фотограф. . . . . .

Па имамо сличних прилика и из најновијег доба. Руска полиција, на жалост сувише доцкан, сазнала је случајеве, да су Јапанци до пред сами рат имали своје војне тајне агенте не само у оној руској војсци у Манџурији, него да су своје људе размештали и по самој руској престоници.

Јапански генералштабни официри, под видом трговаца и чајџија, отворили су чајџинице у самоме Петрограду. Ту су доводили лукаве гејше из Јапана. И у те „чајне салоне“ мамљени су вешто руски официри. Разуме се, знајући руски, јапански агенти хватали су гласове о руским намерама и војним припремама за предстојећу војну акцију.

32.

У неколико случајева напред ми смо изложили послове *политичке тајне полиције*.

Не може се порећи њена доиста не само важна, него и *патриотска улога* у држави.

Али тек од какве су велике вредности услуге *криминалне тајне полиције* у одржању личне и имовне сигурности у земљи.

Пратећи њену предану и корисну службу у оним државама, где је она добро уређена, човек мора да се диви, да се исчуђава оној вештој и заузимљивој радњи полицијских агената.

Не зна се управо, шта пре да се похвали. Да ли она *превентивна радња*, она жива пажња и старање: да се зло спречи. Или када се је оно, по несрећи, већ догодило, она брза и у већини случајева сигурна потера: да се кривац пронађе.

У модерним је државама данас жандармерија, као помоћни орган власти полицијској, само снага да се јави тамо где треба — *сила*. Сва остала брига за одржање личне и имовне сигурности у рукама је тајне полиције.

У Америци је то још више него и у Европи. У извештају, који је прошле године поднео шеф њујоршке тајне полиције, *Вилке*, излаже се она вешта радња полиције, као и број злочина, преступа и број злочинаца (820), које су његови агенти ухватили и власти предали.[1])

[1]) Интересно је како се у Њу-Јорку, Чикагу и по другим већим варошима у Америци јавља полиција за злочине, пожаре и т. д. На њиховима по улицама своје узидани гвоздени, нумерисани, сандучићи. Када се сандучић отвори на једној платни стоје поређана дугмад. На једном пише: *убиство*. На другом: *разбојништво*. На трећем: *крађа*. Не четвртом: *пожар* и т. д. Коме се у вароши који од ових случајева деси, он само отвори сандуче и дарне у електрично дугме. Глас се одмах јави у полицији. И њени

Па и у Лондону, Бечу, Паризу, Женеви, Берлину — иследник се не би умео наћи без агената тајне полиције. Он управо ништа без њих неће почети. Он се без њих никуда неће крснути.

Ако се само осети злочиначка припрема, ако се што посумња, агентима се саопштава та сумња, да они својим знањем и умењем зло спрече.

Ако је злочин већ извршен, на агентима је да сазнају и хватају све околности и појединости; да иду на место; да се увлаче у масу, у публику; да пипкају и да распитују за лица, сведоке, прилике и т. д. И све што тако сазнају одмах достављају иследнику.

Иследник има све то да провири, да извиди и за се задржи оно, што му за ислеђење казнимог дела треба.

Наравно, агенти морају бити вешти, досетљиви. Да се претварају, маскирају, на стотину начина довијају — не би ли само кривцу на траг наишли.

У агенте се не примају ограничени људи. Него они досетљиви и вешти.

Позната је ствар, да у полицијским пословима све зависи од добро спремљеног плана и вешто изведене радње. У стотини случајева помагао је и по какав — виц, *досетка*.

33.

Гледао сам више пута познатога криминалисту, пок. *Брајтенфелда*, шефа одељења сигурности у бечкој полицији, када се је пуштао у извиђаје злочина. Помињем бечке прилике са тога нарочито, што је данас тајна полиција у Европи најбоље спремљена у аустријској престоници.

Више пута бивало је, да је на месту злочина нађена само марама. Или се нађе заборављен чекић, штап, кључ, каква год карта, хартија. Или тако што год.

То што је нађено покаже се агентима, а они су већ на месту у моменту, када се за злочин сазна. Они се онда с места размиле по околини да распитују, набирче и прикупљају доказе.

Нека се каже да је на месту злочина виђен овакав или онакав сумњив човек са беличастим или црним капутом, у бради или без ње; да изгледа овако или онако. Агенти ће се потрудити, распитати, промувати онуда, по околини. И у већини случајева наћи ће онога, кога полиција тражи.

У *Тасиним Писмима* ми смо изнели неколико примера, да се види вештина и способност бечких детектива. Него хајде овде да испричамо још који случај.

34.

Пре неки дан догодила се је повелика похара једне јувелирске радње у Бечу. Дућан је из авлије обијен и однете многе драгоцености.

Исте вечери, доцкан, примети жандарм, позорник, на линији у Пратеру, у једном густишу, да се око једног грма, а таквих је пуно у томе крају, неко лице нешто сагиба, мешкољи и т. д.

Жандарм приђе тамо. И на месту нађе једнога младића.

На питање: шта се мува туда, — оно лице призна, да се је хтело обесити. Жандарм га притегне и потера у полицију. У путу ухваћено лице, које је на себи имало хавелок отворене боје, улучи прилику и утече. Али жандарм, вратив се после на своју линију, стане осматрати оно место, где је ухватио несуђеног самоубицу. И примети да је ту, испод грма, земља скоро прекопавана. Јави својој претпостављеној власти. Она нареди копање. И када су неколико пута ударили ашовом, наиђу на торбу. Отворе је, а у њој они покрадени сатови, прстење, брошеви, и т. д.... Али још нешто што је главно. Ту на месту нађена је и једна *трамвајска карта*, сигурно испала из џепа ономе лицу, која је гласила за вожњу на прузи од Маријахилфштрасе на Рингштрасе. По цвиковању (засеку) кондукторовом на карти могло се је утврдити и то: да је лице, које је ту карту узело, ушло у кола на линији Бабенбергерштрасе око 3 сахата по подне.

Ово се даде на знање агентима. И један од њих узме на се задаћу: да за лоповом трага. Два дана мувао се је, нарочито после подне, по трамвајима на улици Бабенбергеровој.

Тражио је лице са описаним хавалоком (капутом). Распитивао је кондуктере, па и она лица, која су се прошлих дана у означено време туда возила. И сазнао је, да се често на томе месту у то доба једно лице са беличастим хавалоком пење на трамвај.

Разуме се, агенат је одмах направио комбинацију, да оно лице, које ту у трамвај улази, мора бити и са станом ту негде у близини. И онда агенат продужи даље распитивање онуда по оближњим улицама. После два дана био је већ готов са успехом. Лопов буде ухваћен у своме стану у једној од оних оближњих улица, које воде на Бабенбергерштрасе.

35.

Једном је на месту злочина нађена кошуља злочинчева. Пошто је извршио убиство у кући једног бечког рентијера, злочинац се преобуче. Скине свој прљав веш, а обуче чисто рубље убијенога. И нестане га.

Детективи, дошав са чланом полиције на увиђај, виде и забележе све што им је требало, па када су изашли из стана, понесу собом и кошуљу. Разгледају марку фирме трговине, која ју је продала. Кошуља је била купљена у једној трговачкој радњи у Минхену.

Један од детектива седне на воз и отпутује право тамо. Понесе собом кошуљу и обрати се с њом оној фирми. Трговац са рубљем стане се присећавати о својим купцима. По нумери кошуље, која је била од оних повећих, помоћници у трговини сете се купца. Лепо га опишу. Још означе и неке особите знаке на лицу купчеву. Детектив са прибављеним описима врати се у Беч. Нареди се потера по опису личности. И после кратког времена кривац буде ухваћен у једној кафаници у близини места извршеног разбојништва. (наставиће се)

чиновници и агенти што брже могу јуре на место. Да не би било злоупотреба, сандуци су закључани. Али је публици раздато на 20.000 кључева. Има их сваки новинар, трговац, занатлија, дућанција, полицајац и т. д. И у случају потребе служи се њима.

Једна лекција о задатку и дужности полиције, која је читана ученицима београдске Велике Школе 1810 године.

У време устанка од 1804 до 1813 год. и ако борба с непријатељем беше заузела све умове и свеколику пажњу ондашњих људи, ипак је било тренутака када су и културне појаве с времена на време привлачиле пажњу образованијих Срба, које је љубав к роду и слободи привукла у Београд као главно место ослобођене српске земље. Обраћена је пажња установи Управног Савета, завођењу судова у земљи, завођењу полицијских власти, уређењу војске, заснивању основних школа и т. д. Али као најглавније обележје културног напретка у оно време, нема сумње, беше отварање *Велике Школе* у Београду 1808 године. Како је та школа основана, како је уређена и како се развијала, шта се у њој предавало, ко су јој били наставници и ученици и како је она престала све је то изнео г. А. Гавриловић, професор, у својој књизи: „Београдска Велика Школа. 1808—1813. Листак из историје ослобођења Србије. Београд. 1902.“ Од правних предмета у тој Великој Школи предавани су ови: Државно Право Међународно Право и Кривични Поступак. Сви ови правни предмети предавани су у трећој класи Велике Школе. Да је то тако било сазнајемо од Лазара Арсенијевића — Бата-Лаке, који је у оно време био ученик Велике Школе, и доцније описао рад у њој у својој Историји Устанка. Од лекција из правних предмета до данас су се сачувале само лекције из Државнога Права, које је предавао ученицима Лазар Војиновић, и оне се налазе у Народној Библиотеци у Београду под бр. 248.

За данашње преставнике полицијске власти у Србији биће занимљиво да знају како је у тим лекцијама Државнога Права ондашњи наставник схватио и предавао о задатку и дужностима полиције. То је изнесено у одељку: *Право врховнога надзора*. Целу ту лекцију износимо овде:

„Право врховнога надзора у најужем смислу јесте она власт, коју начелствујушчи има око радње и ствари својих поданика, њих испитивати и одређивати.

Ово право има и може имаћи „начелствујушчи“ јер смо казали, да „начелствујушчи“ по праву законодавства може законима својим оно забранити што је целом друштву или некојим члановима штетно. Али он то не може забранити, ако не зна да је штетно, а не може знати да је штетно ако не надгледа и не испитује.

Право врховнога надзора састоји се у томе да „начелствујушчи“ испита и од-

реди дела и ствари како појединих људи тако и мањих друштава.

Код појединих људи испитује: колико који има година, каквога је стања, чиме се занима, од чега живи. Стара се дакле да се бескорисни људи — бадаваџије — склоне на посао, и да се безаконици или врате на прави пут или да се од других добрих људи одвоје.

При мањим удруженима (содружествима), као што су: брачно, очинско, господарско или газдинско одређује и надгледа да ли су ова друштва у сагласности с општом намером целога грађанскога друштва, јер оваква мања друштва као год што могу потпомоћи општу намеру, исто тако још више и још лакше могу шкодити ако не буду уређена како треба.

При оваквим удруженима надгледа се:

а) да нису где распре и неслога између мужа и жена, а ако се где налазе онда се стара утишати их и прекрати, јер из такве неслоге излази непристојно васпитање деце.

б) Да родитељи не васпитавају децу или сувишним мажењем или неограниченом свирепошћу.

в) Да газде и господари не поступају жестоко и свирепо са својим слугама.

Сва ова побројана и свако друго удружење као и тајни скупови подлеже праву врховнога надзора »начелствујушче« власти, то јест управна власт може надгледати и испитивати намеру и задатак сваког збора и ако нађе да овакво удружење не наноси никакву штету друштву, може га допустити, а ако пак нађе да је намера некога друштва штетна за цело грађанско друштво, то може и мора управна власт такво друштво забранити (истребити).

Право пак, које има управна власт (начелствујушчи) над поданицима, то јест право да их уређује да не само безопасно живе, већ мирно и весело, назива се **полиција** или **благочиније.**

Из овога права полиције може управна власт (начелствујушчи) што се тиче:

а) **Потребних ствари:**

1. Старати се за храну, јер то је најпотребније.

2. Јавне путове — друмове од злих људи очистити, јер иначе не могу поданици себи потребне ствари набавити.

3. Прописати начин и ред, којим се може пожар утулити.

4. Уредити да буду лекари, који ће болне лечити.

5. Поставити и назначити свачему цену.

6. Определити мере и тегове, јер иначе не могу цене праве бити.

7. Помагати онима који слабости или болести ради нису у стању заслужити, то јест установити болнице, у ове не пустити здраве и јаке просијаке.

8. Старати се о новцима одређујући од чега, где, како и колико ковати треба и цену новцима назначити.

б) **Што се тиче корисних ствари** може се управна власт старати наградама да побољша земљорадњу; испитати способност своје државе и према овој потребне уредбе завести; увести и утврдити рудокопњу и друга »художества« (занате) и тиме појачати трговину. Бескорисне послове, забаве и друга »художества,« која ништа не приносе, не трпети и истребити. Не допустити да се један ред занатлија преко мере умножи, јер ће се издржање (содержаније) њихово умалити.

в) Што се тиче најпосле ствари које спокојству и увесељењу служе има управна власт

1. учинити да поданици имају *благе, кротке и тихе нарави,* те да се тако добровољно законима покоравају. То се најбоље постиже науком и васпитањем. За то је

2. потребно појачати науке, дакле уводити и подржавати велике и мале школе, штампарије и књижарнице.

3. Учинити да зданија јавна и приватна буду зидана не само тврда и постојана већ и на »спокојствије.«

4. Васпитавати сироту децу родитеља својих лишене, њима попечитеље (старатеље) и опекунце постављати.

5. Имање и богаство даје људима »увеселителни живот, с тога се може старати и о умножавању имања у поданика, а према томе разуме се забранити сваку раскош, којим се имање расипа, као: раскошне женидбе, погребе, раскошно одело особито од иностраних производа начињено, части, славе, најпосле сваке игре новчане.

Из права полиције, које »начелствујушча« власт има, следује: да се она може старати да умножи број својих поданика, јербо је то прво средство имати безопасност. Силом тога права може начелствујушчи:

1. Давати помоћ родитељима, који имају много деце, и

2. Да на нежењене казн положи и њих к женидби принуди.«

Ову лекцију навео сам онако, као што је; само сам се старао да кажем данашњим језиком задржавајући местимице изразе, који су у оригиналу. **М. В.**

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

(НАСТАВАК)

Да би се сазнале све промене и покрет становништва који се десио од тог времена у Београду, као и да би се пратио тај покрет уредно и у будуће, суд општине вароши Београда по одобрењу Управе вар. Београда од 18. септембра ове године Бр. 13.496, на основу § 326 казненог закона издаје следећу наредбу:

1., Сваки сопственик зграде у Београду, дужан је поднети по две пријаве за себе (муж, жена и деца) као и за свако друго лице које је он стално или привремено у своју кућу примио (в. тач. 6).

2., Онај кирајџија који је примио некога у свој стан мора о томе пријаву поднети.

3., За свако лице, које се досели или исели, мора пријаву поднети сопственик зграде односно његов кирајџија.

4., Онај који стално или привремено станује или само преноћује у државној, општинској, црквеној или другој некој друштвеној згради, мора поднети пријаву за себе и своју породицу као и за остале које у свој стан стално или привремено прими.

5. Сопственици или заступници превозних справа, штекова, купатила сплавова итд. (на Сави и Дунаву) морају пријаву поднети за она лица која на истима станују или само преноћују.

6., За свако лице треба поднети *две пријаве* најближем одељењу (кварту) Управе вароши Београда. Са једном се јавља долазак а са другом одлазак дотичног лица.

Да је пријава благовремено власти предата, доказује се жигом који се удара на ону пријаву, која остаје код оног, који је дужан и о одласку дотичног лица власти јавити.

7., У једну пријаву уписују се само муж и жена са децом, а за свако друго лице мора се пријава особено попунити и предати не само за одрасле него и за малолетне мушке и женске.

8., Гостионичари, механџије и остали који имају јавне радње, морају сваког путника (госта) уписати у књигу путника и прописну пријаву за сваког путника, посебице власти, подносити редовно сваког дана.

9., О новорођеним као и умрлим не треба пријаву подносити, јер о њима свештеници воде рачун и извештај подносе.

10., Оштампане пријаве могу се добити у свима продавницама дувана. Ту се може видети и образац како треба пријаву попунити. За две пријаве плаћа се *5 пара* динарских.

Ова пријава не подлежи плаћању таксе (на њу се не лепи таксена марка).

11., Свима сопственицима зграда у Београду, предата је наредба на реверс а Управа вароши Београда наредила је свима својим одељењима (кварговима) да попуњене пријаве примају.

И државна и општинска власт водиће строг надзор ради извршења свега горе-означеног, а свако противно поступање *доноси казну предвиђену § 341. и 344. казненог закона.*

Прву пријаву по овој наредби треба поднети најдаље до *20. новембра* ове године а после тога дана подноси се пријава само за она лица која се доселе, иселе или кад дођу да преноће.

А. бр. 2807. Из суда општине вароши Београда 22 октобра 1891 године у Београду«.

И поред тога што је општински суд примио на себе главну иницијативу у извођењу овог задатка. из овога није тешко увидети да је полицијској власти дат већи и важнији делокруг рада. Јер, док је полициској власти стављено у дужност: да од грађана прибира пријавне и одјавне листе, да контролише испуњавање и тачност исписаних података, да води рачуна, да ли сваки грађанин испуњава

дужност пријављивања, и да извиђа кривице оних, који ту дужност не испуне, — дотле је општинском суду остала једина дужност, да примљене пријавне листе по извесним правилима и реду среди, и да, коме затреба, издаје обавештења о адресама пријављеног становништва. Код такве неједнаке деобе улога у раду несумњиво је, да је успех овога одељења стављен у већу зависност од рада полициске власти, но од општинског суда.

Под оваквим уређењем одељење је ово функционисало без икаквих јачих промена до 1899. године, када су наредбе о пријављивању, због извршног атентата на пок. Краља Милана, знатно пооштрене, и када је по квартовима уведен као новина *регистар* за увођење свих пријављених становника у кварту — са овим рубрикама:

Текући број	Име и презиме	Занимање	год. старости	Место рођења	Имена одраслих чланова породице	стан у коме седи		Када се доселио			одакле се доселио		Где се одселио		Напомена
						улица	број	дан	мес.	год.	улица	број	улица	број	

Регистар се овај водио по азбучном реду имена пријављених лица, и по хронолошком реду. Он је имао да служи полицији за лако сазнанање адресе некога лица пријављеног у томе кварту, и за сазнавање места куда се дотично лице одселило.

Те исте године извршена је и последња законодавна измена § 314. крив. закона, по којој је казна за непријаву пооштрена до максимума од 150 динара.

Тадашњи министар Унутрашњих дела овако је мотивисао потребу за овом изменом:

„Да не бисте у осталом били у недоумици односно у побуду које су ову законску измену изазвале, ја ћу отворено да вам кажем, да је Краљевска влада најмање мислила на унутрашњост кад се решила да Вам овај предлог поднесе. Ми смо мислили на престоницу, која у погледу сигурности треба да се равна са свима другим престоницама европским. Летњи догађаји пак сведоче најбоље да у погледу сигурности и чување престонице од сумњивих и невољаљих људи, има још много што-шта да се уради. У свима добро уређеним и великим градовима других држава, нарочито пак у престоницама западне Европе, полицији сигурности поклања се најозбиљнија пажња. Томе ваља тежити и код нас. У сваком већем центру на западу води се најозбиљнија брига о долазећим и одлазећим путницима. И тамо су казне за непријављивање путника врло строге. У Аустрији, на пример та казна почиње од 5 форината па иде до 150 фор. т. ј. до преко 300 динара. У нас пак она се предвиђа само до 150 динара. Много је дакле, али ја ипак мислим да ћемо са тиме постићи да се у Београду, који врло незгодно географски лежи, јер је на граници, у будуће успешнији може пратити кретање сумњивих људи, којих има у изобиљу у свима већим центрима, па слествено и у Београду“.

„У томе правцу ја сам намеран да у Београду установимо и једну *известионицу*, која ће служити у првој линији државној власти да прати кретање становништва и у опште бити од користи и приватним лицима са стране, који ће ту у свако доба моћи тачно, да се обавести о стању и адресе својих пријатеља и познаника. Таквих известионица има у свима добро уређеним варошима у западној Европи, и оне су се тамо показале као врло корисне државне установе. С погледом пак на граничан положај наше престонице, таква једна установа је од неопходне потребе. Да би пак она могла правилео да функционише, да би грађани озбиљније водили рачуна о дужности да дошавше путнике или странце у одређеном законом року власти пријаве, осетила се потреба, да се лицима казна за неизвршење те дужности појача, пошто је досадашња од 1—3 талира и сувише била блага“.

На установи таквог одељка у полицији после 2 године озбиљно је помишљао тадашњи Управник града Београда. Овај његов покушај, остао је не остварен искључив са тога разлога, што му општина београдска због буџетске немогућности није могла да узме неку особену зграду под кирију, у коју би имала да смести ово одељење.

Скоро у исто време било је прожето таквим намерама и Министарство унутрашњих дела. Оно је 1902. године послало једног писара Управе града Београда у Париз на шестомесечно осуство, ради специјалног студирања *одељења за пријављивање становништва и тајне полиције*. Дотични чиновник одужио се постављеној му обавези, што је министарству послао извештај о томе одељењу у непуном табаку, на чему се тај покушај и свршио.

Разуме се, да се није ни могао очекивати успех од таквог корака, када је изаслани кандидат упућен, да ту полициску грану студира у полицији, где тога одељења и нема организованог у оном смислу, како је за наше прилике потребно.

(наставиће се)

В. Лазаревић.

ДЕФИНИЦИЈА И КЛАСИФИКАЦИЈА ЗЛОЧИНА
са гледишта економског

Dr. V. A. Bonger

(НАСТАВАК)

Из свега што смо до сада изложили о скитничењу и просјачењу излази, да су оба ова казнима дела резултати беспослице, болести, изнемоглости, сиротиње и мале надница, дакле, у главноме, *друштвене средине*. Ово нам и сама историја доказује. Кад би скитничење и просјачење било уређено људима, са скитницама и просјацима срећали би се у свима временима, а то не стоји. Њихова појава у тесној је вези са структуром друштва. Први скитница био је одбегли роб; данас њихову величину чине пролетери. Из њихове средине регрутују се најопаснији злочинци, те се с тога, а у интересу друштва, морају гонити и кажњавати.

Крађе

У групи економских злочина најважније су и најмногобројније крађе. Многи злочини из ове категорије нису у ствари ништа друго, до разни облици крађа. Према мотивима са којих се врше, све крађе могу се, у главноме, поделити на ове три групе: а) *крађе из оскудице — беде*, б) *крађе из пожуде* и в) *професионалне крађе*.

а) *Крађа из оскудице — беде.*

Има потреба без којих човек не може бити, и с којима се пошто по то мора снабдети. То су основне потребе, које не зависе од средине. Ако човек нема довољно хране, или одела којим би се заштитио од зиме, и т. д. његов је живот у опасности. У данашњем има увек извесан број личности, којима ове потребе не достају, и које су с тога принуђене да краду, ако неће да подлегну беди.

Да је апсолутна беда узрок многим крађама, доказују ови факти:

1. За време зиме, када је оскудица много већа, и број крађа увећава се, док лети бива обратно. И ако је овај факт довољно познат, ипак ми сматрамо за дужност, да га поткрепимо и статистичким подацима.

Тако је:

У времену од 1883 — 1892 год. осуђено у Немачкој, и то:

	за просте крађе:		за опасне крађе:	
у месецу јануару	7991	лице	113	лица
» » фебр.	7342	»	115	»
» » марту	6909	»	98	»
» » априлу	5777	»	85	»
» » мају	6097	»	87	»
» » јуну	6003	»	88	»
» » јулу	6230	»	88	»
» » авг.	6481	»	92	»
» » септем.	6249	»	92	»
» » октом.	7436	»	106	»
» » новем.	7966	»	117	»
» » децем.	8523	»	121	»

Злочини против *имаовине* у француској, а у времену од 1827 — 1870 год. износили су:

у месецу јануару	16350
» » фебруару	15400
» » марту	14250
» » априлу	13450
» » мају	13625
» » јуну	13450
» » јулу	13225
» » августу	13425
» » септембру	13875
» » октобру	14400
» » новембру	16100
» » децембру	16825

2. Овакав исти појав опажа се и за време економских криза, када је цена животним намирницама много већа, а

тражња рада знатно мања. Сви до сада објављени статистички подаци о односу криминалитета у опште према економским кризама потврђују овај факт.

3. Да је беда узрок многим крађама, доказује се још и тиме, што се међу крадљивцима налази знатан број удовица, распуштеница и напуштене деце — дакле личности, чије су економске прилике посве бедне.

б). *Крађе из пожуде.*

Крађе ове не врше се ни из беде ни по професији, већ из пожуде — да би се задовољиле извесне луксузне потребе. Важно је, пре свега, да се реши питање: како се, од куда се јављају ове потребе? Одговор је кратак: њих изазива друштво, у коме има и таквих чланова, који имају много више него што им је за живот потребно. Неоспорна је ствар, да се поједини луксузни предмети могу тек онда пожелити, кад се виде у другога. Доказивати овај факт, значило би губити само време. Свака потреба, која животу није неопходно потребна, није ни урођена већ доцније задобивена. Ако један има сувише, и други жели то исто. Треба прочитати неколико етнолошких дела о народима код којих још нема богаташа и сиромаха, па се уверити да је пожуда код њих непозната.

У колико се разлика између богаташа и сиромаха увећала, у толико је и пожуда расла, али не у истој мери код свију сиромаха. Још су *Гири* и *Кетле* доказали, да су економски злочини многобројни у местима, у којима су трговина и индустрија јаче развијени, па дакле и разлика између богаства и сиромаштва већа. Са овог истог разлога и преступи против имаовине много су већи по градовима но по селима. Они, који станују у истом пределу или граду, немају ипак исту средину. У свакој већој вароши налази се хиљадама раденика, од којих извесан део, по самој природи свога посла, долази у додир са богаством, које их дражи и изазива. Ово и јесте узрок, што раденици по трговинама узимају много већег учешћа у економским преступима од обичних раденика.

Контраст између богаства и сиротиње није, међутим, једини узрок пожуда. Поред њега ваља још имати у виду и начин, који данас трговци употребљују да би привукли купце. Далеко су од нас дани, када су произвођачи радили по поруџбини. Модерна индустрија фабрикује огромне количине производа, којима ваља наћи купца. Да би се, пак, ово постигло, употребљују се излози и магацини, у којима се може све видети, па чак и опипати. На овај начин пожуда је изазвата до највећег степена.

Остаје нам још да видимо: у каквом односу стоје осећаји пожуде са моралним особинама?

Као год што огромна већина људи остаје часна и поштена, јер се на ово још из детињства навикла, исто тако и велики број личности постају крадљивци само за то, што су одрасле у средини, која је искључивала свако њихово морално васпитање. Познати професор Амафенбург иде толико далеко, па тврди, да свако дете изврши бар једну крађу. Ма колико ово тврђење изгледало претерано, оно је у основи тачно. Ако дете нема васпитача, који ће му објаснити да не треба красти, више је но извесно да ће оно доцније одговарати за крађу. Овим никако нећемо да кажемо, да сва деца са рђавим васпитањем постају крадљивци. Напротив, већина од ове деце могу постати и постају корисни чланови друштва, ако се само благовремено прихвате и упуте; често је и једна једина забрана или опомена довољна да их упути на поштовања туђе својине.

Јасно је, после свега изложеног, да су главни узроци овим крађама: с једне стране пожуда, изазвата друштвеном средином, а с друге пренебрегнуто детињство, нарочито у сиромашним класама. Ту су поглавито личности са слабим карактером које се, пре свију других изложне опасности да постану крадљивци.

в) *Професионалне крађе.*

Број крађа, које долазе у ову категорију, знатно је мањи од броја осталих двеју категорија, али су зато ове крађе много теже и опасније од осталих. Ово с тога, што их врше личности, којима је то главна или једна од најглавнијих професија, и које, што је још жалосније, у томе не налазе ничег нечасног, нити због ових свих радњи показују ма и најмање кајање.

Како је могуће одати се једној овако гнусној професији и постати тако штетан друштвени паразит? — питање веома важно.

(наставиће се)

ВЕШТАЧКИ ПРЕГЛЕД
као доказ у кривичним делима

Најважнији, а при том и најтежи део кривичног поступка јесте партија о доказима. И заиста доказ у кривичним делима има тешку, али при свем том ипак веома узвишену задаћу. Њиме се имају да утврде оне кривичне радње, које су требале бити скривене од стране њихових учинилаца, као и да осветли оне околности, које се обичним чулима не могу приметити из разлога што се јављају само као резултат унутарње, психичне стране човекове природе, као што су: кривчева намера са или без предумишљаја, његова урачунљивост, стање његова духа и свести у тренутку извршења кривичних дела и т. д.

И баш за то, што доказ у кривичним делима има овако двојаку, и тешку и узвишену задаћу, потребно га је, при истраживању истине, ценити са највећом опрезношћу. Није то свеједно, да ли ће иследник означити једно лице као кривца са правилне или погрешне оцене доказа. Иследник се у руковођењу овог посла може показати као човек извежбана ока и духа тако, да употребом доказа потрефи праву материјалну, а не лажну формалну истину. Таква експериментална метода једног неискусног иследника могла би одвести пред суд и истрагу масу невиних људи. Међутим начела теорије доказа кривичнога поступка имају напротив ту задаћу да се са што мање тешкоће и што бржег рада дође што сигурније до материјалне истине и до правога кривца. Доказ у ком кривичном делу, помоћу индуктивне или дедуктивне методе, мора бити доведен са лицем, које се означава као учинилац, у такву узрочну везу, да се може бар вероватно, у првим почецима истраге и без икаквих других доказа, закључити, да је баш то лице учинилац кривичног дела.

Знаци, пак, који би ту везу показивали могу бити различни, али ипак морају ићи правцем једној истини, — истини, да је лице према коме се води истрага кривац.

У науци је то тачно. Али један случај погрешне примене „вештачког прегледа", као доказа, који сам имао у својој пракси, изазвао је у мени мотив да о овој теми, упоредо са илустрацијом самога примера, напишем нарочити чланак.

Тај је случај овакав.

Своју матер, поштарку, заменио је у дужности једнога дана син, по занимању практикант другог надлештва, пошто је мајка тога дана била слаба. Дужност његове матере састојала се у завођењу долазећих поштанских упутница, које су јој предаване за тај рад од другог чиновника. По заводу она је те упутнице предавала другом службенику поштанском ради предаје адресатима. Тога дана кад је син заступао мајку дошле су и две лажне фалсификоване упутнице у томе, што су били жигови поштански фалсификовани, а биле употребљене и измишљене личности. Те упутнице надлежни поштански чиновник исплати. После извесног времена контрола прихода примети, да су те упутнице лажне, оптужи мајку и комисија прекине истрагу према њој, означив једновремено њеног сина за учиниоца фалсификата по том основу, што је тога дана он заступио своју мајку и упутнице заводио.

И сад, у место да је полицијска власт претходно оценила у колико он може одговарати за једну радњу у којој нема доказа да је имао у њој удела — сем ако би се погрешно узело то, што је тога дана, када су и ове лажне упутнице уведене, он уводио у књиге долазеће упутнице — она напротив, не ценећи претходно све то, одмах погрешно одреди вештачење рукописа на фалсификованим упутницама са рукописом његовим — т. ј. сина поштаркиног.

И ако су стојали докази, да је он те упутнице примио од другог чиновника, дакле да оне не потичу од њега; и ако је било доказа, да он по тим упутницама није примио паре; и ако је било доказа, да он није чинио исплате по тим упутницама, да би се при исплати морао уверавати о идентичности личности, ипак није ништа сметало полициској власти да одреди вештачење рукописа његова са рукописом на фалсификованим упутницама. Као да је мало људи не само са сличним него за чудо и са доста приближно једнаким рукописима.

По оваквој логици полиц. власти излази, да би, у делу фалсификата најлакше било пронаћи кривца. Требало би просто тражити сличан или истоветан рукопис и — кривац готов, па ма се он у времену извршења дела налазио у Африци.

Таква би индуктивна метода била врло опасна по друштво. По закону, а и по науци, прво морају постојати основи подозрења противу оптуженога, да би се према њему крив. истрага отпочела. па тек кад оптужени у истрази као такав постоји, онда може бити речи о вештачком прегледу његовог рукописа. Сам вештачки преглед рукописа не може бити доказ противу извесног лица, ако претходно не постоје основи подозрења — други докази, да се може противу некога истрага почети и вештачење његова рукописа чинити. Иначе хватати људе са сокака без икаквог разлога и доказа да су имали удела у извршењу дела и вештачити њихов рукопис значило би вештачким путем не вршити преглед рукописа, него вештачким путем стварати кривце. А докле би нас таква пракса одвела, мислим да је излишно говорити.

Да је полиц. власт водила рачуна о овим захтевима претходне истраге, не би довела у незгодан положај вештаке да погрешно тврде да је рукопис, којим су накнадно увођене у књигу ове неистините упутнице, рукопис сина ове поштарке, кад у актима ислеђења стоји протоколарно признање другога поштара, да је то накнадно увођење извршио он, по наредби старијег а у одсуству сина поштаркиног.

Вештина подражавања туђега рукописа или туђега потписа може да буде изведена до таквог савршенства, да се не може да примети готово никаква разлика између истинитог и удешеног потписа.

Наука тврди, да нам историја кривичног поступка може пружити много случајева у којима су вештаци давали погрешна мишљења при вештачењу рукописа. Чувен француски писац Бонијe наводи три истоветна случаја у којима су четири, санћим стручна, вештака једногласно изјавила, да је фалсификовани текст писан руком оптужених; међутим се после доказала њихова невиност тиме што је доцније прави писац пронађен.

Сравњивањем рукописа, дакле, стварно се добија само већа или мања вероватноћа, али потпуна истоветност не. И у толико правно дејство овога доказа слаби према осталим доказима, чија потврда факата иде до потпуне аутентичности. Наш је законодавац, који у казненим предметима прòвлачи теорију законских доказа урадио паметно што је код овог доказа одступио од ове теорије и пришао теорији моралног доказа кад је у §. 233. казн. суд. пост. прописао: „У колико ће мнење вештака о сравњењу рукописа за доказ истинитости исправе важити, **оставља се суду да према другим околностима оцени.**“

Иследник, дакле, мора бити веома опрезан при употреби оваквих доказа. Нарочито мора бити пажљив код оваквих дела, где се једним доказом жели да утврди и дело и кривица.

Грађанска слобода је у друштву и држави призната драгоцена основа, на којој човек подиже све своје успехе и у моралном и у материјалном погледу. С тога су власти у првом реду позване да ту слободу чувају и здраву јој основу не подривају. Није то мала ствар, кад се на једног слободног грађанина, кривицом самих власти, пружа прст да је био под истрагом за једно такво прљаво дело.

Исто овај чланак има ту задаћу, да, коментаришући овај пример погрешне примене овога доказа, једновремено њиме скрене и пажњу наших иследника на ове моје напомене, како би се у пракси, при употреби вештачког прегледа рукописа, избегли слични случајеви.

Ђ. Карајовановић, адвокат

ПОУКЕ И УПУТИ

Не може се одрећи извршење раније одлуке окружне скупштине састављане по старом закону која је надлежно одобрена.

Скупштина округа моравског, за време важности закона о окружним и среским скупштинама, од 9. децембра 1898. год., одлучила је: да се на залогу окружног приреза може округ задужити код Управе Фондова са сумом од 120.000 динара, ради подизања окружних болница у Ћуприји и Јагодини, и та је одлука надлежно одобрена.

Кад је Управа Фондова актом својим од 5. јануара 1906. год. Бр. 2739., известила окружни одбор, да је овај зајам округу одобрен, сазвата је окружна скупштина у ванредни сазив на дан 22. фебруара тек. год., која је решила, да се одобрени зајам не прими из ових разлога:

1. Што по § 26. тач. 2. зак. о изменама и допунама у закону о уређењу санитетске струке који је ступио у живот 17. јануара пр. године, и обавезну силу добио 17. фебруара исте године, држава средствима из санитетског фонда прави окружне болнице, а не округ.

2. Што је окружна скупштина, кад је донела одлуку о задужењу у 1902. год. имала у виду онда постојеће законе, по којима је овластила пуномоћнике да задужење учине, с обзиром на то, што је тада округ из својих средстава подизао болнице, а није их овластио да чине оно што би се косило са постојећим законима, а на штету округа.

3. Што скупштина сматра, да је увођењем закона о уређењу округа и срезова престала важност закона о окружним и среским скупштинама од 9. децембра 1898. г., а по томе и власт пуномоћника окружних, те ови нису могли ни чинити пријаву за зајам, онда када је закон о уређењу округа и срезова од 18. марта 1905. год. ступио у живот; и

4. Што данашњу окружну скупштину не обавезују одлуке раније окр. скупштине састављене по старом закону, које одлуке нису ни извршене док су ове постојале.

Ову одлуку окружне скупштине задржало је од извршења начелство окружно решењем својим од 24. фебруара ове године бр. 2144. са разлога: што је одлука раније окружне скупштине о задужењу округа у циљу наведеном, која је и од надлежних државних власти одобрена, обавезна за округ, што је по тој одлуци приступљено подизању болница које су скоро готове к, што и по закону о уређењу округа и срезова од 18. марта 1905. год. (чл. 51. т. 3.), окрузи и срезови суделују у материјалном погледу око подизања болница.

Господин Министар унутрашњих дела налазећи да је решење начелства умесно, послао је предмет на оцену и решење Државном Савету, по чл. 14. зак. о уређењу окр. и срезова, који је нашао, да је исто решење правилно и по закону основано; с тога је одлуком својом од 7. марта ове године Бр. 2300. решио, да се одлука скупштине округа моравског од 22. фебруара 1906 г. Бр. 282. о одбијању зајма у 120.000 динара, ради подизања болницâ, поништи.

Жалбу погрешно адресовану, а предату надлежној власти за пријем исте, треба са предметом упутити оној власти која је за оцену надлежна

Ђ. К., трговац из Ш., жалио се Министру унутр. дела на решење начелства окр. подринског од 30. октобра 1904. г. Бр. 12.500., којим је извештен, да је радња суда општинског, у погледу наплате оборске таксе за свиње жалиочеве ухваћене на утрини селској правилна.

Жалитељ је предао жалбу начелству, које ју је са осталим актима спровело Г. Министру на оцену, а овај ју је одбацио својим решењем од 9. децембра 1904. г. ПБр. 33.937. као ненадлежној власти поднесену.

По жалби жалитељевој Државни Савет одлуком од 7. марта 1906 год. Бр. 2306 поништио је ожалбено решење из ових разлога:

„По чл. 170. зак. о општинама од 5. јуна 1903. год. и његовим изменама и допунама од 22. децембра исте године, жалба противу решења и одлука надзорне власти изјављивала је се Државном Савету, а по чл. 172. истог закона предавана оној власти противу чије се одлуке изјављује.

„Под владом овог закона, жалитељ је изјавио жалбу противу решења начелства окр. подринског № 12.500/1904. год. као надзорне власти, донесеног по жалби његовој противу решења суда општине Ш. Жалбу ову предао је начелству као што је то прописивао наведени чл. 172. који то и сада прописује и адресовао је на Министра унутр. дела, коме је начелство ову жалбу послало на поступак. Но како Министар унутрашњих дела није био надлежан за расматрање ових предмета према наведеном чл. 170., те као ненадлежан и ако је жалба погрешно на њега адресована није имао ослонца у закону, да по њој доноси своју одлуку и одбацује је као ненадлежној власти поднесену, већ

ју је требао вратити начелству, да је пошаље Државном Савету као надлежном за расматрање и решавање. Како Министар није овако поступио, то је донесеним ожалбеним решењем прекорачио границе своје надлежности.« **В. Ђ. Н.**

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ШЕСТ БИСТА НАПОЛЕОНОВИХ

А. Конан Дојл.

(НАСТАВАК)

— Да господине, баш на овој тезги, рече он. За што плаћамо разне дације и порезу, ја бих рад био да знам, кад сваки нитков може доћи и разбијати туђу својину. Да, господине, ја сам продао д-ру Барнику две бисте. Страшно, господине. Ја сматрам да је то просто нихилистичка завера. Нико сем анархиста не би ишао и разбијао бисте. Црвени републиканци, тако их ја називам. Одакле сам бисте набавио? Не могу да схватим зашто ме то питате. Али ако баш желите знати, ја сам их набавио код Гелдера и комп. То је веома позната фирма. Да ли познајем ту фотографију? Не, ја је не познајем. Да, познајем је. Па то је Бепо. Он је Талијан, радио је на парче и био је у радњи употребљив. Он је знао гравирати и позлаћивати рамове, а и друге послове. Он ме је прошле недеље напустио и од тога доба ништа о њему нисам чуо. Не, не знам ни одакле је дошао, као ни куда је отишао. Ништа нисам имао противу њега док је овде био. Отишао је од мене два дана пре него је биста разбијена.

— То је дакле све што смо могли очекивати да ћемо од Морза Худзона сазнати, рече ми Холмс при изласку из радње. Имамо тога Бепо који је главни кривац и у Кенсингтону. Сада, Ватсоне, да идемо и у Кенсингтон код Гелдера и комп., где је извор и постанак биста. Бићу веома изненађен ако ту какве помоћи не добијемо.

После дужег хода стигосмо најзад у поморски Лондон, на речној обали, где има сто хиљада душа, и где су ћумези за издавање под киријy у изобиљу и препуни европског олоша. Ту смо у широкој улици, нашли фабриканта кога смо тражили. Унутра је била велика радионица у којој је педесет радника моделисало и гравирало. Директор беше висок, плав Немац и примио нас је веома учтиво; одговарао је тачно на сва питања која је Холмс постављао. Из књига се видело, да су оне три бисте, које су пре годину дана биле послате Морзу Худзону, биле половина од шест, од којих су друге три послате Хардинг Бродере у Кенсингтон. Није било узрока за што би се ових шест биста разликовале од осталих. Њихова цена на квантум била је шест шилинга, али ситничар може добити дванаест и више. Лик је узимат са два модела. Посао су обично радили Талијани у истој соби где се налазимо. Кад су бисте биле готове оне су остављена на сто да се осуше, па за тим однашане у магацин. То је било све што је знао казати.

Али показана фотографија је дејствовала на директора. Лице му се зажари од љутине, а обрве се набраше.

— Ах вуцибатина, викну он. Да, врло добро га познајем. Ово је свакад била поштена радња и један једини пут кад нам је полиција долазила у радњу, то је било због овога човека. Од тада има више од године дана. Он је ножем убо другог једног Талијана, па је дошао у радионицу, а полиција за њиме и ту је и ухваћен. Звао се Бепо — презиме му не знам. Тако ми је и требало, кад сам човека са таквим лицем погодио да ми ради. Али био је добар раденик — један од најбољих.

— Колико је добио?

— Човек је остао жив, те је кажњен са једном годином, без сумње је већ пуштен, али овде се није смео појавити. Он има овде једнога рођака, који би вам без сумње знао казати где се налази.

— Не, не, викну Холмс, ни једне речи, томе рођаку — ни једне речи, молим вас. Предмет је врло важан. Кад сте погледали у књигу о продаји ових биста приметио сам да је датум 3. јуни прошле године. Би ли ми могли казати датум када је Бепо ухапшен?

— Могао бих вам отприлике казати по платном списку, одговори директор. Да, продужи он превртући листове. Последњи пут је исплаћен 20. маја.

— Хвала вам, рече Холмс. Мислим да немам потребе да вам одузимам време и узнемиравам ваше стрпљење. Са последњом опоменом да неће никоме говорити о овоме што смо га питали, кренусмо се на запад.

По подне је било у велико превалило, и једва ограбисмо прилику да се мало, на брзу руку, у једном ресторану заложимо. При улазу приметисмо новинарску рекламу: „Кенсингтонски злочин. Убиство извршио лудак". Из садржине његове видели смо, да га је писао г. Хорас Харкер.

Добро је, Ватсоне, рече он прочитав све. Штампа је, Ватсоне, веома корисна установа, само ако знаш да је употребиш. И сада ако си готов, вратићемо се у Кенсингтон, да видимо шта има да каже Хардинг Бордерс.

Оснивалац велике радње показао се као бистар и окретан мали човек, брз и спреман за говор.

— Да, господине, ја сам већ читао извешће у вечерњим новинама. Г. Хорас Харкер је наш муштерија. Продали смо му бисте пре неколико месеци. Требовали смо три бисте, такве форме од Гелдера и комп. Сада су све продате. Коме? Ако прегледам књигу могу вам све тачно казати, јер су заведене. Једну г. Харкеру, једну г. Џосију Браун из Чисујика, и једну г. Саидфорд из Ридинга. Не, нисам никад видео то лице које та фотографија показује. Не би га могао тако лако заборавити; тешко да сам кад год гадније лице видео. Имамо ли кога Талијана у радњи. Да, господине, имамо раденика и чистача. Мени цела ствар изгледа загонетна и надам се да ћете ме известити ако дођете до каквог резултата вашим испитивањем.

Холмс је забележио неколико пута причање г. Хардингово, и могао сам приметити да је био потпуно задовољан током истраге. О томе није ништа говорио, сем што је приметио, да ако не похитамо одоцниће се за састанак са Лестредом. И доиста, кад смо стигли у Бекерову улицу, детектив је већ био тамо и ходао је горе доле у грозничавом нестрпљењу.

— Дакле, упита он, каква је срећа г. Холмсе?

— Ми смо били део дан у послу, и не сасвим узалудно. Били смо код обадва малопродавца и код фабриканта. Сада знамо где је свака биста продата.

— Бисте! узвикну Лестред. Али нека, ви имате своју методу, г. Холмсе, и ја нећу речи противу ње да речем, али ми се чини да сам ја боље дан искористио. Ја имам идентификацију убијеног човека.

— Није могуће?

— Пропашао сам и узрок злочина.

— Дивно!

— Ми имамо инспектора који је специјалиста у Сафрон Хил у талијанском кварту. Дакле, убијени човек је имао некакав католички знак око врата; то и боја његовог лица учиниће да сам помислио да је са југа. Инспектор Хил познао га је чим га је видео. Његово је име Пијетро Венучи, из Неапоља, и он је био један од најопаснијих зликоваца у Лондону. Он је у вези са Мафијом, познато тајно политичко друштво чији чланови убиством декрете добијају. Сада видите како се цео догађај почиње бистрити. Онај други човек могуће је, да је такође Талијан и члан Мафије. Можда се огрешио о правила на некакав начин. Пијетро је послат за њим у потеру. Можда је фотографија, коју смо у његовом џепу нашли, била његова слика, да се не би преварио и пробуразио кога другог човека. Он је пратио тога човека, видео га кад је у кућу ушао, чекао га док изађе и у борби је сам добио смртну рану. Како вам се то допада, г. Холмсе.

Холмс се пљесну рукама у знак одобравања.

— Дивно, Лестреде, дивно! узвикну он. Али ја нисам потпуно сагласан с тиме у погледу разбијања биста.

— Бисте! И ви никако те бисте не избијате из главе. То није ништа, проста крађа, казни се највише до шест месеци затвора. Убиство, то је што ми сада истражујемо и кажем вам да ја све конце имам у рукама.

— Какав вам је будући рад?

— Веома прост. Отићи ћу са Хилом у талијански кварт и тамо ћемо наћи човека чију фотографију већ имамо, па ћемо га ухапсити због убиства. Хоћете ли и ви поћи са нама?

— Не верујем. Мени се чини да можемо доћи до цељи много простијим путем. Не могу рећи на сигурно, јер све зависи — све зависи од самога фактора који је ван домашаја наше контроле. Али ја се надам, да бих вам могао помоћи да га ухватимо, ако пођете са нама ноћас.

(наставиће се)

са енглеског **Мих. А. Рашковић.**

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

КО ЈЕ ОВО?

Крајем прошлог месеца ухваћено је у Бечу после једне представе ово лице, које је хтело у гардероби да украде златну иглу за кравагну у вредности 320 круна.

Ово лице изјавило је да се зове **Милан Јовановић,** келнер, родом из Делиблажа у Угарској. а принадлежан у Вршцу и да је $4^1/_2$ месеца живео у Београду као келнер.

Код њега је нађен један мали свилени рубац, за који је он казао да га је добио од своје љубазнице, међутим изгледа да је се он с њиме служио при вршењу крађа.

Ако би ко познао ово лице и знао какве податке о њему, моли се да то достави Управи града Београда, како би она могла послати податке бечким властима. УБр. 11522.

ТРАЖЕ СЕ

Миладин, син **Ранђела Лазаревића,** тежака из Јошанице, нестао је са крушевачкога вашара и до данас нема никаква трага ни гласа од њега. Миладин је стар 20 година, средњег раста, плав, ћосав, модрих очију, испод гркљана има белегу од ране, кад говори замуцкује, блесаст је. На себи је имао обично сељачко одело, на глави половну шајкачу, и на ногама опанке. Пронађенога ваља упутити начелству округа крушевачкога с позивом на Бр. 2857.

Милета, син **Животе Милорадовића,** тежака из Трнаве, у срезу лепеничком, побегао је од родитеља 13. јануара тек. год. и сада се не зна где је. Милета је стар 12 год., плав, округлог лица, пуних образа, два предња зуба у горњој вилици мало су му крњи, у обичном је сељачком оделу. Суд општине трнавске моли све полицијске и општинске власти да пронађеног Милету упуте њему с позивом на Бр. 726.

ПОТЕРЕ

Тома Ситаш, столарски шегрт, кажњен је код кварта варошкога Управе града Београда због крађе, али је побегао из кварта. Он је родом из Београда, стар 15 година, омален, сувоњав. У случају проналаска треба га упутити поменутом кварту с позивом на Бр. 3665.

Непознати крадљивци ноћу између 28. и 29. пр. м-ца извршили су опасну крађу Стојку Јовићу, из Алаџинца у срезу масуричком. Том су му приликом однели 30 динара у новцу, 1 златну руску пару од 80 динара, четворе нове сукнене чакшире и друге разне ствари у вредности 460 динара. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцима живо трагају и о резултату известе начелника среза масуричког, позивајући се на депешу Бр. 2296.

Жарко Бјелић и **Вукашин Симоновић,** из Рутоша у Старој Србији, притвореници ужичкога начелства, побегли су 31. пр. месеца из притвора. Обојица су стари око 50 година, у црним пеленгаћама, старим конопарима, на ногама имају опанке, а на глави фесове. Начелство округа ужичког, депешом Бр. 2736 наређује тражење за одбеглима.

Крађа стоке. Ноћу између 27. и 28. пр. месеца извршена је крађа стоке Миловану Петровићу, тежаку из Криваче. Украдена му је једна кобила, длаке вране, матора 5 година, у лево око ћорава, на леђима има белегу од ама. Акт начелника среза голубачкога Бр. 2811. — Ноћу између 25. и 26. пр. м-ца непознати крадљивац украо је једну кобилу Павлу Вујичићу, тежаку из Криваче. Кобила је длаке затворено дорастасте, матора 5 год., без роваша и жигова, са белегом од ама на леђима. Акт начелника среза голубачкога Бр. 2702. — Начелник среза хомољског, актом својим Бр. 2431, јавља, да је ноћу између 22. и 23. пр. м-ца Живадину Милошевићу, тежаку из Рибара, украдена једна крава, мрке длаке, матора 3 године, без роваша.

Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцима и покрађом најживље трагају и о ресултату трагања известе поменуте начелнике, позивајући се на акта са означеним бројевима.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Пресудом кварта варошког од 6. тек. месеца. бр. 3849 кажњена је **Марија Гујаш,** служавка, са 5 дана затвора и прогонством на свагда у Аустро-Угарску, као позната крадљивица.

Она има и брата *Андрију Гујаша,* препређеног лопова, који се због извршених неких крађа налази у бегству.

Милева — Јулка Димитријевић, служавка, извршила је крађу ствари Рафаилу Пинту, кафеџији из Београда, па је некуда побегла. Милева је родом из Касидола, стара 40 год., повисока, смеђа, граорастих очију, високог чела.

Скреће се пажња пограничним властима према Аустро-Угарској, да Марији не дозволе повратак ако би опет хтела амо прећи.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, *Душан Б. Алимпић*

БРОЈ 16. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 16. АПРИЛА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СТРУЧНИ ДЕО

ТАЈНА ПОЛИЦИЈА
(из Тасиног Дневника)

(НАСТАВАК)

36.

Једнога дана, биће то пре три године, допутују у Беч два странца. Један старији, тако у 45. години, а други млађи, у 27. години. Обојица фини људи, образовани, господскога понашања.

Први одседне у *Гранд Хотелу* и запише се у књигу путника под именом: *Noel de Laterner*, а други у *Империјалу* под именом: *Johann de Pucholski*.

Као што се зна оба су ова хотела првога реда и од најскупљих у Бечу. Оба странца живела су раскошно, проводили се лепо, јављали се по забавама, позориштима, опери, варијетима итд. Нико на њих није ништа сумњао — само што је тајна полиција мало из даље обратила позор на њих.

Један од вештих детектива упозна се са њима. Представи им се као странац у њиховом хотелу. И ступи са њима у интимно пријатељство. Пратио их је свуда, частио се и гостио с њима, остајао по читаве дане и ноћи у њихову друштву, прибирајући на тај начин податке о њима.

После неколико дана јави се онај први странац у банкарску радњу Ајзнерову и понуди мексиканске и турске папире у вредности 60.000 фор. Оволика сума падне сумњива. И тајна полиција сада још живље почне трагање.

Када је детектив са својим послом већ био готов, умеша се отворено и сама власт. Отпочне се кривична истрага, која сада обелодани: да су оба ова странца опасни интернационални лопови. Открије се цела ствар и изнађе се: да се онај први зове лажним именима: *Карло Латернер, Нојел Брију, Хари Ле Блакбурн*, да је рођен у Варшави, а у последње време инжињер у Лондону; а онај други да се зове још и *В. Херберт, Н. Симон, Артур Пене, Н. Хелијас* и *Н. Бодиско*, из Ложивке, у Русији...

Обојица су често путовали и по суву и по мору. И где год су улучили згодну прилику — варали су и крали. На лађи између *Булоње* и *Фолкестана* украли су један пакет, који је припадао осигуравајућем друштву „Ла Фонсијере“, у вредности 60.000 фр. све самих руских облигација, ломбарда. Ове папире продали су после у Франкфурту... Други пут на енглеској лађи, која одржава везу између *Булоње* и *Довера*, предигли су акције мексиканске народне банке у вредности 80.000 фор. Од ових папира, који су били својина приморског осигуравајућег друштва у Лондону, један део ухваћен је при Латерну, а други је остао непронађен..... Трећи пут извршили су превару у самом министарству финансија у Паризу и од чиновника Деларжа дигли купоне француске ренте у вредности 80.000 фр. Путовали су после у Лондон, Ницу, Монте Карло, играли тамо на рулету; издавали се час за банкаре, час за фабриканте, за предузимаче трамваја.... Говорили су да имају пиваре у Лондону, златне руднике у Сибиру и т. д. Хвалили су се, да имају и одржавају пријатељство са многим, већим личностима по Европи; да се познају са свима важнијим банкарима; са многим министрима, аристократама итд. У Беч су дошли, да ту распродаду, што је остало папира, па онда да се крену на — исток... По свој прилици да би онда, у овом свом путовању, свратили и нама у Београд . . . . . .

Када смо већ почели, онда да испричамо још који интересантан случај.

37.

Бечка дирекција добила је једнога дана депешу из Хамбурга, да се трага за некаквим касиром *Болером*, који је направио фалсификата и разних дефицита на 200.000 марака.

Депеша је одмах саопштена детективима. Један од њих, по имену *Келер*, трагајући за траженим лицем, примети: да се у једном хотелу, у првом бецирку, настанио од пре два дана један странац, доста сличан послатом опису. И дадне се за њим да га прати.

Странац се је, наравно, као што то раде оваки људи, у књизи путника записао под другим именом. Али Келер је, пратећи и посматрајући га сваким даном, све више долазио до уверења, да ће то бити касир Болер. И како тајној полицији на западу све мора стајати на услузи, Келер се онда реши, да прегледа и пртљаг странчев.

Једнога јутра, када је странац изашао из хотела, детектив се, у споразуму са портиром, упути горе уз степенице. Уђе у собу странчеву. Удешеним кључем отвори кофер. Сваку стварчицу и рубље тачно прегледа. И доиста на џепној марами прочита почетна слова имена Болеровог. Разуме се, ствар је била одмах готова.

Полиција је могла још тога дана са сигурношћу спустити своју тешку руку на раме Болерово.

— А шта би ви радили — да се је случајно онај странац вратио одмах у своју собу и тамо вас затекао да претурате по његовом коферу — упитан је детектив Келер.

— Не би ме тамо нашао.

— Како?

— Вама је познато, да је нама стављено на службу све особље хотела.

— Знам.

— Ако би се, дакле, путник вратио у хотел, дошао би по обичају код портира за свој кључ. Портир би му се извинио. да је кључ од собе горе код собарице. Странац би се онда упутио уз степенице. У том моменту портир би електричним звонцетом дао знак собарици (обично дуго држећи за електрично дугме). Собарица видећи опасност, да ме у моме послу затеку, изашла би пред странца. Овај би казао број собе и тражио да му се отвори. Собарица би се, претурајући по својим кључевима, ваљкала, већ како оне умеју

молила, да ће сада кључ наћи. У том би на брави опробала друге кључеве, који наравно не пасују. Тиме би ми дала знак да ја свој посао што брже довршим. Ја похитам, забележим шта ми је требало, па се онда из собе путникове уклоним у споредну собу, за коју ми је собарица већ оставила отворена врата (а у хотелу су, као што знате, све собе са по двојим или тројим вратима). Из те суседне собе изашао би у ходник. И ако би ме видео ту — путник ме, наравно, не познаје. Мислио би да сам и ја страпац са станом у оној соби до њега. А у том моменту већ је и собарица кључ нашла и путнику његову собу отворила.

38.

Једнога дана јавила је лондонска полиција, да је некакав трговац *Смит* нестао из Лондона. Пошто је извршио неколико превара и фалсификата побегао је незнано куда. У депеши нарочито је поменуто, да ће осим осталих папира Смит имати уза се и лажних чекова на Комерцијалну Банку.

Бечка полиција, примив депешу, преда је шефу тајне полиције. Овај после њену садржину саопшти детективима. И они се даду у трагање.

Десет дана, после те депеше беше дошао у Беч један странац. Одсео је у хотелу *Ројалу* и записао се у листи путника под именом француза — *Шарла*.

Његов лични опис није се у многоме слагао са послатим описом из Лондона. Али детектив *Браун* реши се да га добро узме на око.

Путник је, како су у хотелу причали, избегавао да говори друкчије него само француски. А тај језик говорио је сасвим добро.

Детективу Брауну, који се је чешће налазио онде, око хотела, учинио се Шарло доста нервозан, узнемирен, сумњив. И предузе да даље трага. Једнога дана јави се портиру и упути се горе у Шарлову собу. Прегледа брижљиво сва три његова кофера. И у једном нађе сумњивих папира. Све што је нашао забележи, па онда, разуме се, лепо и у реду сложи, како је и било. И оде те јави своме шефу. Поднесе му рапорт о целом понашању Шарловом, његовом бављењу, тумарању по Бечу, о рачунима, папирима, које је прегледао и т. д.

Још истога дана господин Шарл био је у дирекцији бечке полиције на Шотенрингу.

На испиту је казао друго име и презиме. Имао је и пасош. Па шта више и посетнице, писма, све на име — Шарла...

— Ви нисте Шарло, путник из Белфора, него сте Смит, из Лондона. Пре 12 дана нестали сте оданде, пошто сте извршили неколико превара и преко Хавра, Париза, Цириха, Бухса, Инсбрука, дошли сте брзим возом у суботу у вече у Беч. Овде сте узели собу у хотелу. Сутра дан у банкарској радњи Селмајеровој променили сте један пут француску хиљадарку, а други пут банкноту од 100 штерлинга. Али уз вас ви имате још и папире Комерцијалне Банке и т. д. — завршио је питање члан бечке полиције *Франкл*.

Разуме се, на такво испрпно питање Шарло није могао остати дуго упоран, био је сасвим збуњен. Могао се је чудити како је све то полиција сазнала, али се осећао ухваћен. Још када су за тим прегледани његови кофери и папири у њима — истина је избила на видело.

После само два сахата — бечка дирекција могла је депешом јавити лондонској полицији: да је кривац Смит ухваћен и да се налази у притвору.

Него пишући ове белешке паде ми на памет и један пикантан случај из живота бечких детектива. Казивао ми га је инспектор М...

Баш да и то овде испричам.

39.

— Ман'те нас, молим вас, господине, у какве ли послове ми по неки пут морамо да улазимо, само да задовољимо потребу наше тешке службе — вајкаше ми се једном М., један од највештијих инспектора бечке тајне полиције...

Молим вас... дедте причајте ми. Ваша су казивања увек интересантна...

— Знате онда сам био још гемајнер — агент... Стојао сам под непосредном командом господина Штелинга (шефа тајне полиције).

Једнога дана рече ми шеф, онако тихо, у највећем поверењу, како се у кући некога господина Х... на Верингу држе неки мали сумњиви скупови, чине неки договори, по свој прилици у непоштеној намери, да се науди реду и закону.

Пратња и позор детектива могао је допрети само до уласка у кућу Х... Али то није било доста, требало је сазнати, шта се унутра, у салонима, ради, спрема и решава.

Како да се и то сазна?

— Никако друкчије — рече ми шеф, него тај задатак стављам вам у дужност. Ви сте млади — тек ми је онда било тридесет година, — умешни сте, имате вица и окретности, па, дедте, покушајте...

Шта ћете — служба је таква. Разуме се, желео сам препоруку, аванзман, и удесим план.

После кратког времена направим познанство са повереницом госпође К... Она ме пусти у кућу. Прођем свуда. И више пута бивало је, да сам, седећи у једној соби до салона, где су господа своју седницу држала, могао слушати њихове разговоре. Моји рапорти испали су на потпуно задовољство шефово. И имао сам срећу, да ми он то у неколико прилика лично изјави и после ме аванзманом награди.

40.

Причање инспекторово подсећа нас на један сличан случај из живота земунскога капетана В.

То је било пре неких двадесет и више година.

Један од претендената српскога престола долазио је често, разуме се, кришом, под туђим именом — у Земун. Одседао је обично у кући земунскога богаташа С....

Земунска полиција знала је то. Обраћала је пажњу на-њ. Али је аустријска влада желела, да се увери, и о ближим намерама високога госта. И та се њена жеља даде на знање земунској полицији.

И капетан В. све мислио на једно смислио. Преко послуге С... увуче се у кућу. И добио је место у соби до саме сале, где су претенденат, земунски богаташ С... и остали претендентови пријатељи седели и живе разговоре о крању Милану и својим плановима противу њега водили.

На сали су била стаклена врата, на њима превучене провидне завесе. Ја сам стојећи иза њих — причао ми је В. — лепо могао да познам сва лица и да их све тачно опишем.

(наставиће се)

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

(НАСТАВАК)

Такво одељење у париској полицији установљено је поглавито ради контролисања странаца а не и због сталних париских грађана, како је то у свима немачким полицијама. То се у осталом види и из поменутог извештаја у архиви Министарства унутрашњих дела.

Од тога времена до данас није ништа више предузимано на унапређењу овога одељења у београдској општини.

Овде би се још могао поменути рад министарства унутрашњих дела од прошле године, предузет на основу *закона о општинама*, а који има доста тесних веза са овом установом. У закону о општинама предвиђена је одредба, да општински судови имају водити *спискове својих становника*. На основу те одредбе министарство је уз припомоћ Управе државне статистике издало прошле године *„Правила за вођење регистара становништва“* и распис како се када имају почети водити.

Из тога расписа и правила јасно се види, да су ти регистри установљени више за то, да општински судови имају спискове својих сталних житеља, но да се по њима прати кретање становништва. У мањим местима тај је посао довољан да задовољи и ову другу потребу. О многим непотпуностима и погрешкама што се у овим правилима појављују, биће нарочито говора, јер је рад општински на овоме послу од замашне важности и за полициске власти.

После оваквог изложеног целокупног рада на усавршавању ове установе, од стране полицискиx и општинских органа, који су били позвани, да јој дају прецизнији и практичнији карактер, лако је закључити, какви су постигнути резултати.

Они би се могли исказати у ово неколико речи:

Пријављивање је грађана и сувише немарно и неправилно. Контролисање ре-

довног пријављивања грађанства, полициска власт скоро никако не врши, јер пријавне листе по кварговима примају за то необучени практиканти или жандарми; пријавне листе, што се задржавају у кварту, не распоређују се ни по каквим правилима, већ се само раздвајају по почетним словима имена пријављених лица; у кварту нема никакве прегледности о пријављеним лицима; контрола уредног пријављивања не може се успешно вршити у кварту, приликом пријављивања; пријавне и одјавне листе не шаљу се редовно и тачно у општинско статистичко одељење; у томе одељењу нема прецизнијих и практичнијих правила за распоређивање пријавних и одјавних листа осим уређивања по строго азбучном реду, који су у мало већој маси листа непотпуни; тамо се не врши контролисање исписаних података на листама по ранијим пријавним и одјавним листама дотичног лица, већ се примају онако, како су од кварта послате, ма биле пуне неправилности; чак се не може контролисати, да ли се неко лице раније пријавило са другим којим почетним словом у имену или не; извештаји статистичког одељења су према томе у већини случајева нетачни и непоуздани.

Код овако основних непотпуности и неправилности у организацији ове установе, не би се могли очекивати бољи резултати ни када би пријављено било и последње лице у Београду. Да се ово поправи, и да се од уложеног труда и материјала, поцрпу бољи резултати за службу, неминовно је потребна основна измена у преуређењу ове установе, имајући при томе на уму стечена искуства других полиција која су на томе послу већ поносили успеха.

Из предњег излагања ових установа у страним полицијама, види се, да се до тих резултата долази разним правцима. Нама је нема сумње потребан такав правац, који ће према нашим друштвеним приликама и према нашим осталим службеним околностима бити најостварљивији и најпрактичнији.

С погледом на наше прилике и потребе изнећу овде своје мишљење о важнијим изменама, које би по мом скромном уверењу требале да нађу места приликом преуређења овога нашега досадашњег одељења.

I.

На првом месту, *треба одељење за пријављивање становништва да буде само одељак полицијски, а не и општинског суда.* За то има доста разлога.

Ово одељење не треба да служи полицијској власти само за сазнавање адресе већ уз припомоћ других пододељења и контрола и за друге чисто полициске сврхе као што су: проналажење и контролисање сумњивих људи; контролисање странаца; проналажење криваца, за које је потерница расписана и т. д. Тих података полицијска власт не може имати, ако би централно пријавно одељење било у општинским рукама.

После тога, када је централа у рукама општинског суда, не може се од ње вршити никаква контрола над кварговима, у погледу прикупљања пријава и другога рада, што те власти стоје у односу млађе према старијој. Напред је пак довољно било наглашено, колико таква централна контрола може имати успеха.

За то, што и у случају када општински суд има удела у надлежности, већи део рада на овоме послу припада полицијској власти.

На послетку и за то, што таква одељења у свима поменутим страним полицијама припадају под надлежност полицијских власти.

II.

Пријављивање да се прошири и на друга лица која до сада нису дужна да се пријављују.

То би имало да се односи на болеснике по разним болницама, на ученике по разним заводима и на новорођену децу, која се до сада нигде нису у овоме одељењу заводила.

Са тим у вези, имали би да се уводе и случајеви венчања и смрти, који би редовно били достављани од надлежног свештеника, по списковима или за то нарочито удешеним формуларима.

Лица која се имају ослободити пријављивања, треба тако исто изрично прецизирати.

III.

Пријављивање и одјављивање треба вршити на одвојеним листама.

Овакав начин практичнији је од досадашњег: што се по њему лакше може неко пријављивати и преко поште; што се реверси о пријављивању могу дати или потписима на каквоме списку или другим формуларима; што се при оваквом пријављивању и одјављивању налази више простора за испитивање података; што се често дешава код пријављивања и одјављивања на истој листи, да, нарочито неписмениje класе, попуне у исто време и рубрике за пријављивање и оне за одјављивање; а један је од најглавнијих разлога и тај, што код овог случаја, после одјаве, одјављено лице нема у рукама никаква доказа да се раније пријавило и одјавило.

IV.

Треба установити *страначке листе, које би полициска власт попуњавала по званичној дужности, ради „страначке контроле“* каква је она у Хановеру. С погледом на локалне прилике Београда и његов географски положај, таква би контрола била скоро потребнија, но ма које друго одељење.

V.

Тражити тачно контролисање података о исељеним војним и пореским обвезама од српских пунолетних грађана, а исправно легитимисање од свих досељених странаца.

О овим важним податцима, до сада се водило врло мало рачуна. Оваквим радом, пореске власти добиле би доставе за више стотина неисправних пореских обвезника, а војне би власти тако исто имале од тога знатне користи у проналажењу војних бегунаца.

У свима добро уређеним полицијама, легитимисање странаца приликом пријављивања сматрају као најпрактичније средство за тачно утврђивање исправности и идентичности са стране досељених лица. Наша београдска полиција чини ту контролу у граничним комесаријатима, али је та контрола свакојако недовољна, да се о идентичности свих странаца који живе овде може добити тачна рачуна.

Пре свега то контролисање је кратко и брзо, а после, ако се не може распростирати и на оне странце, који дуже време овде остану. За ова друга лица потребна је контрола њихових легитимационих хартија приликом пријављивања по кварговима.

(свршиће се)

В. Лазаревић.

ДЕФИНИЦИЈА И КЛАСИФИКАЦИЈА ЗЛОЧИНА

са гледишта економског

Dr. V. A. Bonger

(НАСТАВАК)

Има криминалиста који тврде, да се многе личности одају злочину из задовољства, као што *Leuss* згодно примећује у свом делу *„Aus dem Zuchthause“*. Ово мишљење толико је апсурдно, да и не заслужује, да се о њему озбиљно говори. Човек здравог разума не може се никад одати једној овако гнусној и са гледишта здравог разума толико ризичној професији. Неоспорно је, дакле, да за ово морају постојати други, много озбиљнији и разноврснији разлози, који ће се моћи изнаћи само тако, ако се сви професионални злочинци поделе у неколико категорија.

Ма колико да је жалосно, ипак је суштa истина, да прву категорију ових злочинаца чине деца, која се уче крађи од својих родитеља.

Неоспорна је ствар, да ни једно дете не би крало из задовољства. Да се изврши крађа, потребан је извесан рад, а деца, као што је познато, не воле да раде. Има ваздан примера који доказују, да се деца овом послу уче од својих родитеља. Др. Пибарод, стари чиновник париске полиције помиње једног дечка од 8 год., веома живог и бистрог, који је на саслушању изјавио ово: „Отац ме је научио да крадем, а то није ништа тешко. Сваког дана ишли смо омнибусом од Пале-Ројала до Бастиље, и за то време отац је крао људе а ја даме. Са дамама, знате, иде много лакше, јер не осећају руку, док са људима већ иде теже, јер се често осврћу а и џепови су им дубоки. Последње недеље, очекујући оца код Пале-Ројала, украо сам једној старој госпођи новчаник са 60 динара“.

Оваквих примера има и сувише у делима полицајаца, судија, чиновника и свештеника казнених завода. Сви они неоспорно доказују, да је живот професионалних злочинаца у главноме један исти.

Са врло ретким изузетком, они су одрасли у веома поквареној средини. Захваљујући рђавом друштву постали су случајни злочинци, због чега су дошли у затвор, у коме су се сродили са најокорелијим злочинцима, и на овај начин усавршили се у својој будућој професији. По изласку из затвора настале су за њих нове тешкоће. Заборављајући да треба опростити ономе који га вређа, друштво за њих неће ништа да зна све док не учине нове злочине. Поред овога, бившег робијаша неће нико да прими на рад, јер има на расположењу ваздан других, који са судом нису никад имали посла. Додајте овоме, да већина злочинаца не зна никакав занат, и да им је с тога још теже, да по изласку са осуде нађу какво занимање. Слабећи на овај начин своје везе са друштвом (ако су их раније имали), они мало по мало долазе до уверења да су парије, и враћају се, сасвим природно, оним слојевима, који неће да знају ни за какве дужности према друштву, јер се и друштво не интересује њиховом судбином. То су професијонални злочинци, који нити се стиде нити кају због својих акта.

Створити сигурну ренту, трошити много и радити мало — идеал је професионалних крадљиваца. Судбина раденика који, и поред тешког и прљежног рада, не могу уживати задовољство богаташа, изгледа им глупа. Стари управник полиције Бискет цитира у својим „*Мемоарима*“ ово интересантно признање чувеног професијоналног злочинца Леблона:

„Кад ми не би било урођено да крадем, ја бих крао из рачуна, јер је крађа најбоља професија. Шта би од мене било у друштву поштених људи? Као ванбрачно дете, немајући никог да ме заштити и препоручи, постао бих у најбољем случају какав трговачки калфа, који би умро од глади док не добије 600 динара плате. Са радеником је још горе. Да би могао живети од данас до сутра, он се мора напрезати у раду, а кад једног дана изнемогне, или оболе, или му се ма каква несрећа деси, не остаје му ништа друго до да проси или да иде у болницу. Наша професија, међутим, зависи од нас самих. Наша вештина и искуство користе само нама. Потпуно смо свесни, да живимо ризичним животом, јер су ту и суд и полиција, а и затвор није далеко, али у исто доба знамо, да од 8000 париских лопова падају преко године у руке полицији свега 7 до 800, дакле ни једна десетина од целокупног броја. Према овоме, за једну годину проведену у затвору ми уживамо пуних девет година слободе у изобиљу и задовољству. Који је то раденик, који није имао мртву сезону?“

Ово је тип савршеног егоисте, који према интензивности својих социјалних осећаја заузима последње место у друштву. Не треба, међутим, изгубити из вида, да је ово лице одрасло под врло неповољним приликама, и да је, као и већина професијоналних злочинаца, веома интелигентно, храбро и енергично. Као и сви професијонални злочинци тако и оно, посматрајући друге како са мало или ни мало рада живе задовољно, желе то исто, па ма под коју цену. Али, тако исто не треба изгубити из вида, да су се све ове особине могле употребити на корист друштва, и да је све зависило од *средине*, у којој су ова лица одрасла.

г) *Разбојништва и сродни злочини.*

Дела ова данас су врло ретка, ма да су у старија времена била најобичнији професионални злочини. На место њих, а на срећу мирних људи, дошле су крађе и преваре, које све више освајају терен и у оним државама, у којима су се разбојништва и до данас задржала.

Има више узрока, који су допринели опадању разбојништва у корист осталих злочина, а нарочито у корист крађа и превара.

Захваљујући развијености данашњих саобраћајних средстава, већој насељености и добро организованој полицији, *згодне прилике* за извршење ових дела данас су много ређе но што су биле у временима, када су путници морали проводити дуже време на путу и пролазити кроз ненасељене крајеве, кроз које су крстариле организоване разбојничке банде, против којих је, у већини случаја, и сама државна власт била немоћна.

У колико су се смањивале прилике за извршење разбојништава, у толико су се с друге стране, ове прилике увећавале у корист крађа, утаја и превара, захваљујући нагомилавању великог богатства по градовима и развитку кредита.

Једна од последица друштвеног развитка, јесте и постепено смањивање *силе појединаца*, односно свију оних аката који су с њом у тесној вези. Пошто се криминалитет свуда и свагда јавља у оним истим облицима, у којима и живот нормални, то су и разбојништва, која увек прати сила, морала сасвим природно опадати.

Најзад, и сама цивилизација (у правом смислу ове речи) допринела је знатно опадању разбојништава, јер је постала општија. Стоји факт, да она још није продрла у масу, али јој основна настава у велико прокрчује пут.

Као год и остали економски злочини, тако се и разбојништва врше из ова три главна узрока: а) *беде*, б) *пожуде* и в) *професије*.

Статистика несумњиво доказује, да се један део економских злочина при којима је употребљена сила, врши из беде и да их највише има зимњих месеци, када је беда највећа.

Врло је мали број злочинаца, који разбојништва и убиства врше из *пожуде*. Да би се видело докле иде утицај економске средине, навешћемо неколико примера.

1. Год. 1892. извесан Шефер осуђен је у Линцу због покушаја убиства. И он и жена му проводили су врло бедан живот, јер су морали радити најтеже послове, да би се одржали. Изненадан случај допринео је, да се овај њихов начин живота нагло измени и побољша. Једна њихова богата сродница, остав у кратком времену и без оца и без мајке, дође к њима и на овај начин створи им могућност да живе у изобиљу. Једном навикнути на овај начин живота и Шефер и жена му страховаху, да их богата сродница једног дана не напусти због удаје, те се с тога после дугог колебања реше да је убију. Непредвиђене околности спречиле су потпуно извршење овог злочина.

2. Године 1893. убијен је и опљачкан један богат сељак на граници Аустрије и Баварске, за кога се знало, да код себе има знатну суму новаца. Истрагом је утврђено, да је овај злочин извршио слуга убијеног — човек који је цео живот провео у тешком и напорном раду, и који, као ванбрачно дете, није имао никог од фамилије.

3. Год. 1892. убијена је и опљачкана жена једног чиновника у Берлину. Убице су биле два млада радника, један од 17 а други од 18 година, од којих је један случајно сазнао да је убијена имала нешто уштеђевине.

Ова три случаја, прототипи стотине других, имају ту заједничку црту, што су извршени у приликама које су код извршилаца, који су се налазили у врло рђавим материјалним околностима, изазивале лакомост у највећем степену. Испитајмо злочинце у другом случају. Каквим је животом живео овај човек? Утицаји који чине да човек осећа одвратност према сили, били су одсутни у његовој средини. Противно овом, средина у којој је живео огрубела га је.

(наставиће се)

ПОУКЕ И УПУТИ

Један интересан административни спор.

Ђ. К. П., отпуштени полицијски писар, актом својим од 30. јула 1903. год., молио је г. Министра унутрашњих дела, да исправи указ о његовом отпуштању из државне службе, и то из разлога: што је у стајаћој војсци служио као официр 6 година, 10 месеца и 23 дана, а као полицијски чиновник 2 године и 5 месеца; но од службе у војсци имао је 3 ратне године, као што се види из његове кондуит листе, те према томе и § 73. закона о чиновницима грађанског реда никако није могао бити отпуштен из државне службе, већ пензионован. У случају да му г. Министар не би хтео учинити по молби, тражио је, да га решењем извести о томе.

Г. Министар унутрашњих дела тражио је од Министарства војног извештај, колико је Ђ. К. П. провео свега година службе у војној струци, на које би по закону имао права на пензију. Министарство војно известило је г. Министра унутрашњих дела, да је Ђ. К. П. услед осуде заточења са дегредацијом *изгубио право на пензију за све године службе које је провео у војсци* до 3. септембра 1883. године, а после тога времена није ни служио у војној струци.

Кад је Ђ. К. П. саопштен овај извештај Министарства војног, он је тражио да му г. Министар изда о томе решење, што

је овај и учинио 29. августа 1903. године под ПБр. 22260, извештавајући га њиме, да му према горњем стању ствари не може дати задовољења по молби.

Противу овог решења г. Министра унутрашњих дела Ђ. К. П. жалио се Државноме Савету. Савет је по тој жалби расмотрио сва акта, и 13. фебруара 1904. године под Бр. 1043 донео одлуку: *да је жалбено решење на закону основано*, и тиме овај предмет окончао.

25. септембра 1904. године Ђ. К. П. поднео је акт г. Министру унутрашњих дела, прилажући накнадно прибављене доказе да има права на пензију и тражећи: да се указ о његовом отпуштању из државне службе замени указом о стављању у пензију.

Ти накнадни докази били су ови (све у овереним преписима решења и указа):

1) Што је Љ. П. Ј., бив. среском начелнику, који је као политички кривац осуђен, па амнестиран, указ о отпуштању доцније замењен указом за пензију.

2) Што је М. Т., бив. среском писару, који је био осуђиван због упропашћења државног новца на губитак службе, а тиме и на губитак права на пензију, па после враћен у државну службу и у њој пензионисан, урачунато у године за пензију и време службовања пре осуде. и

3) Шта је Државни Савет, у случају са М. О., бив. среским начелником, решио, да чиновник, који је осуђен пресудом дисциплинарног суда на губитак службе, па после понова у њу враћен, тиме стиче право на пензију и за оне године, које је провео у служби пре осуде.

Г. Министар унутрашњих дела решењем својим од 27. новембра 1904. године понова је одбио Ђ. К .П. од његовога тражења, налазећи (као и у првом свом решењу ПБр. 22260 од 29. августа 1903. године), да није поднео никакав доказ, да су му редовним путем признате раније године службе, које је изгубио услед осуде на заточење и дегредацију, а да у полицијској служби нема довољан број провеђених година указне службе за пензију.

Противу овога решења Ђ. К. П. жалио се одмах Државноме Савету, и овај је нашао:

„Да жалбено решење не одговара закону, јер кад је жалитељ, после решења Министрова од 29. августа 1903. године ПБр. 22260, које је одобрио и Државни Савет решењем од 13. фебруара 1904. год. № 1043, поднео доказе, на основу којих налази, да му нису пропале за пензију године службе, које је провео у војсци пре осуде, онда је министар, по оцени ових доказа требао да донесе своје решење, имајући при томе у виду прописе чл. 62. и 63. саветског пословника.“

Са тих разлога Државни Савет, актом Бр. 2003 од 18. марта 1905. год., позвао је г. Министра унутрашњих дела на саветски састанак, који ће бити 26. марта 1905. год.. ради објашњења по томе предмету.

Не могући одговорити позиву Државнога Савета да лично присуствује састанку, г. Министар унутрашњих дела, актом ПБр. 7525 од 24. марта 1905. год., послао је Државноме Савету ове своје противразлоге:

„По предмету жалбе Ђ. К. П., бив. ср. писара, против решења мога од 27. новембра пр. год. П№ 33176., којим је одбијен од тражења, да се указ од 1. јула 1903. год. П№ 15796, којим је отпуштен из државне службе, исправи и замени другим, по коме би се ставио у пензију, — част ми је известити Државни Савет, да не могу да усвојим посматрање његово, изложено у писму од 18. ов. м-ца № 2003.

Кад жалилац у акту ПБр 33176, који је примљен у подручном ми министарству 26. новембра пр. год. није изјављивао, да њиме тражи обновљење каквог административног спора, нити је дао ма какву изјаву о томе, да оне доказе које је уз тај акт поднео, и који су из много ранијег доба, није могао пре набавити, онда се није никако ни могао, овај предмет сматрати као обновљење административног спора (Чл. 62. и 63. саветског пословника).

Жалилац је у том акту изрично тражио, да указ од 1. јула 1903. године П№ 15795 заменим другим, по коме да га ставим у пензију.

Овако тражење жалиочево на начин како је он тражио, није се могло задовољити, и зато је он одбијен од истог.

У осталом, баш да се узме, да је жалилац овим актом тражио поновљење административног спора, као што то Савет узима, опет поднетим доказима није могао доказати да има права на пенсију. Из акта, а нарочито из извешћа министарства војног види се, да је жалилац услед осуде изгубио сва права чиновничка, па према томе и право, да му се проведене године у служби и пре осуде рачунају у указне, а да је то тако, види се и из § 18. казн. зак.

То што је понова после издржане осуде, противно § 4. зак. о чиновницима грађанског реда, враћен у државну службу, ни у колико није изменило стање ствари, створено пресудом о осуди молиочевој, јер § 18. казн. зак., као позитиван закон не може заменити или изменити указ, којим је жалилац враћен понова у службу, пошто је несумњиво, да указ не може мењати материјалне прописе закона, овде казненог.

Но, не само то, већ молилац је противно § 4. зак. о чиновницима грађанског реда и враћен у службу, те овака неправилна радња, не може давати му право на пензију, већ се има сматрати, да сам његовим отпуштањем из службе, учињену погрешку само исправио, а не нарушио му какво право, које он према изложеном није ни имао.

Са свега овога, молим Државни Савет, да донесе одлуку, да је жалбено решење на закону основано, још и с тога, што је Државни Савет један пут већ одобрио моје решење по овој ствари донето.“

Државни Савет на своме састанку од 27. маја 1905. године донео је решење Бр. 3652, којим ништи решење г. Министра унутрашњих дела ПБр. 33176 од 27. новембра 1904. године, из разлога које је саопштио г. Министру писмом својим Бр. 2003 од 18. марта 1905. год.

Поступајући према примедбама Државнога Савета, као обавезнима, г. Министар унутрашњих дела 4. јуна 1905. године под ПБр. 13632 донео је решење, у коме је, изнев цео дотадањи рад по овоме предмету, додао разлоге:

„.... Сад поднесени прилози у молби о томе, како је Љ. П. Ј., М. Т. и М. Д. признато право на пензију и за оно време, које су пре осуда судских провели у служби, *не могу се сматрати кад нов доказ* за жалиоца по томе: што ово нису нови докази за право жалиоца, јер су сви његови докази раније цењени и оцењени; што случајеви, који су поднесеним прилозима расправљени *нису истоветни* са случајем жалиоца; што раније расправљени случајеви, баш кад би били и истоветни, не могу бити нов доказ, јер *раније расирава извесних случајева није обавезна за Министра и Државни Савет*, и што је жалилац *био у могућности* у првој молби ове доказе да употреби, ако је налазио да они могу допринети решењу ове ствари у његову корист, јер је за то имао времена, пошто се жалба противу указа подноси у року од 30 дана од дана указа.“

Са тих разлога г. Министар је *одбио жалиоца од тражења као неумесног.*

И противу овог решења Ђ. К. П. жалио се Државноме Савету, који је 7. децембра 1905. године под Бр. 8728 донео своју одлуку, *да је жалбено решење на закону основано*, те је на тај начин потпуно окончан овај за правнике интересни административни спор. **О. Б.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине придворичке, у срезу моравичком, актом својим од 21. марта ове год. Бр. 356, пита:

„Кад у §. 222 т. 3. кр. закона стоји: да се казни затвором најмање 3 месеца, а под извесним отежицама и до пет година робије, „*кад ко покраде кошнице, платно с белила, сабране плодове у пољу и у оште предмете, које људи уздајући се у јавну сигурност, у пољу без чувара држе,*“ како ће се онда казнити онај, који покраде сено зденуто у пољу или жито у стоговима, чија вредност прелази 20 динара, јер се и ово оставља без чувара, уздајући се у јавну безбедност?

Да ли је, управо, ово кривица из § 222 т. 3. или из § 391. крив. закона?“

— На ово питање одговарамо:

У 8 броју „Полицијскога Гласника“ од 19. фебруара ове године, уредништво је дало, поводом сличног питања, овакав одговор:

„И § 221. и 391. крив. закона, који одређују категорију крађа, *везују ову за*

вредност покрађе, па то чине и § 221. *а* и 223 *б* поменутог закона.

Све ове одредбе, које су постале једновремено са оном из т. 3. § 222. кр. закона (10. јануара 1879 год.) имају задатак да утврде: кад се извесне крађе казне као иступ, а кад као преступ, и за основицу те разлике узимају *вредност*, а не начин извршења, јер он игра пресудну улогу тек у разлици, која се тражи између простих и опасних крађа.

Према овоме, све крађе, па чак и крађе: кошница, платна с белила, сабраних плодова у пољу и т. д. кад њихова вредност не прелази двеста гроша чаршијских, долазе у ред иступних крађа, и за извиђање и суђење њихово надлежне су полицијске и општинске власти.«

Као што се види, уредништво је у овоме случају одступило од утврђеног правила, и дало одговор на питање суда општине придворичке, али други пут то неће чинити, јер се из овога питања види: да ни један од персонала поменуте општине не чита »Полицијски Гласник«, јер да је то чињено, не би ни било потребе да се чини питање о ономе, што је један пут већ објашњено.

II.

Суд општине грабовничке у ср. косаничком, актом својим од 22. марта ове год. Бр. 795, пита:

1, „од кад се рачуна застарелост пресуде по § 396. кр. зак. за иступна дела — да ли од оног дана, кад су акта примљена од суда, у случајевима жалаба, или од онога дана, када је суд пресуду одобрио. А кад, опет, почиње застарелост код пресуда, по којима није било жалаба.

Даље, кад настаје застарелост самога дела, докле пресуда још није изречена, управо шта се разуме под речима: *„од времена последњег дела“* да ли то значи и онда, кад власт на актима забележи да је некога позивала, или је потребан какав други рад?

2, „извесна лица измире порез општинским судовима по пореским књижицама колико су задужена.

Грешком органа, који наплату врше, платац се не одужи по распоредима пореза и општ. приреза како треба, него се н. пр. цела положена сума узме у отплату општинског приреза, ма да он у ствари није толико дуговао.

На крају године, при склапању општинских и пореских рачуна уочи се, да је он погрешно више платио општинског приреза, али је остао као дужник пореза, па се онда од њега тражи да плати порез, а он нека тражи од општине што му је више узела.

Он, опет, сматра пореску књижицу за доказ да је платио оно чиме је задужен, те сада настаје питање: да ли му је пореска књижица доказ, или ће се од њега вршити наплата, а он да се кусура са општином? и

3, „да ли подлеже такси од 2 дин. пресуде, које изричу председници општ. судова и кметови у смислу чл. 110. закона о општинама?“

— На ова питања одговарамо:

1. Пресуде иступне, против којих постоје жалбе, постају извршне онога дана, кад их суд односно друга надлежна власт одобри.

Према томе, од тога се дана рачуна и застарелост њихова, а не од дана, кад власт, која је пресуду изрекла, прими акта.

Застарелост, пак, пресуда, против којих нија било жалаба, почиње тећи од последњег дана, који је осуђени имао за жалбу на вишу власт, па се жалбом није користио.

Под речима: *„од времена последњег дела, које је власт по истом предмету иредузела била,“* не може се рачунати и обична белешка на актима: „зват“ и т. д. јер би на тај начин било отворено широко поље изигравања ове законске одредбе од стране власти, него је потребан такав рад, који би посведочавао какву истинску радњу власти по томе делу.

То би, н. пр. могло бити: саслушање сведока, извиђај на лицу места; вештачење нађеног предмета; саслушање самога кривца; и на послетку и само признање окривљеног — реверс — да је зват ради саслушања.

2. Кад је у пореску књижицу извесне пореске личности унесено целокупно задужење са државним и општинским дажбинама, *па он то све измирио*, онда се од њега не сме више ништа тражити, без обзира на то, што су од њега примљене суме погрешно књижене непажњом или неспособношћу органа, који су наплату вршили.

У колико је, опет учињена погрешка на штету једне касе, то се може исправити на тај начин, што ће се све то констатовати нарочитим рефератом, па изнети из општинских књига и укњижити у државне, или обрнуто из државних у општинске, и

3. На ово питање одговара се у питању, које за овим долази под III.

III.

Један општински деловођа пита:

1, „По чл. 109. т. 5. зак. о општинама, председник општ. суда изриче казну затвора од 24 часа или новчано од 1—10 дин. за непослушност.

По чл. 110. става другог поменутог закона, непослушнога може кмет осудити на 24 часа затвора или 1—5 дин. новчане казне.

У оба ова случаја, пресуде су одмах извршне, само што и председник и кмет извештавају о овим својим пресудама суд у року од три дана, те их он онда уводи у протокол суђења.

У чл. 9. и 11. Устава, прописано је, опет, да нико не може бити осуђен и лишен слободе без писменог решења и док не буде надлежно саслушан.

Према овоме наређења уставна у сукобу су са оним из закона о општинама, зато се моли уредништво за обавештење: да ли могу председници и кметови према чл. 109. и 110. зак. о општинама кажњавати појединце са 24 сата затвора и лишити их слободе, и да ли ће о томе прво писмено саслушавати дотична лица и доносити пресуде или не, и какву ће таксу наплаћивати?«

2. „Кад је неко осуђен за иступно дело на затвор, па казну затвора хоће да замени новцем, и то му се дозволи решењем, треба ли да плати за ово решење таксу и какву?«

— На ова питања одговарамо:

С обзиром на прилике, у којима се налазе председници и кметови, кад изричу казне у смислу чл. 109. и 110. закона о општинама, не може се тражити, да они воде формалне извиђаје и пишу пресуде.

Тако, они ове казне изричу много пута *ноћу*, н. пр. приликом гашења пожара, у *пољу* приликом разних извиђаја, кулука и томе слично, и ту се не могу писати пресуде, него је доста кад усмено позову окривљеног да се брани за непослушност, па се он немогадне одбранити.

Само што су и председници и кметови дужни, да по чл. 111. поменутога закона, у року од три дана, извештавају општин. суд о овим осудама, који их уводи у протокол суђења, а једновремено санкционише и контролише радњу кметова.

Ове осуде и притвори нису истоветни са случајевима, о којима говоре чл. 9. и 11. Устава земаљског, па се ова уставна наређења и не односе на њих, нити су у сукобу са наређењима зак. о општин.

За сваку осуду треба наплатити таксе по 2 дин. и ову лепити на извештај, који се суду подноси у смислу чл. 111. зак. о општинама, и

2. за сва решења, којима се казна затвора замењује новцем или обрнуто новчана затвором, наплаћује се такса у 2 дин. из т. 6. зак. о таксама.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ШЕСТ БИСТА НАПОЛЕОНОВИХ

А. Конан Дојл.

(НАСТАВАК)

— У талијански кварт?

— Не, мени се чини да ћемо га пре наћи у Чисујику. Ако пођете ноћас са мном у Чисујик, Лестреде, обећавам вам да ћу сутра са вама ићи у талијански кварт и ништа вам неће сметати ово мало оклевање. Сада мислим да би нам неколико часова спавања добро чинило, јер ја не намеравам пре једанаест часова поћи, а нећемо се можда пре јутра вратити. Ви ћете са нама вечерати и после вам софа стоји на расположењу док не дође време за полазак. У исто доба, Ватсоне, молим те зазвони за дечка, јер имам једно писмо да пошаљем и веома је потребно да одмах иде.

Холмс је провео вече претурајући неке старе новине. Кад се најзад вратио

у собу, у очима му се јасно читала нека победа, али он не рече ни једноме од нас ресултат свога тражења. Што се мене тиче, ипак сам јасно разумео, да се Холмс надао, да ће овај необични злочинац покушати да се дочепа и ове две последње бисте, од којих се једна, колико се опомињем, налази у Чисујику. Нема сумње да је циљ нашег путовања био да га на самом делу ухватимо и ја сам се дивио лукавству мога пријатеља. Није ме ни мало изненадило кад ме Холмс опомену да понесем собом револвер.

И он је то исто учинио.

У једанаест сати кола беху пред вратима, и одвезосмо се близу места на другу страну Хамерсмитовог моста. Ту беше наређено кочијашу да нас чека. Кратка шетња довела нас је до усамљеног пута, а са обе стране куће у вртовима спрам светлости од лампе над капијом прочитасмо „Лабурнум Вила.“ Обитаоци беху одавна заспали, јер је цела кућа била мрачна, сем лампе пред вратима од ходника, и она је правила мали светао круг на баштанској стази. Дрвена ограда, која је раздвајала имање од пута, бацала је црну сенку изнутра, и ту се ми прикрисмо.

— Бојим се да ћемо дуго морати чекати, прошапута Холмс. Имамо да благодаримо Богу што киша не пада; чак нећемо смети ни пушити да би нам време прошло. Али ипак је као два према један да ћемо за овај труд бити награђени.

Но стражарење није било толико дуго, колико се Холмс надао. Оно се завршило изненадно и необично. У једном тренутку, без икаквог шума, врата се баштенска отвориште и црна силуета, брза и хитра као мајмун, појави се и отрча преко баштенске стазе. Ми је видесмо како прође поред светлости која је над вратима висила и нестаде је у црној сенци поред куће. Наступило је дуго чекање, за које смо се време уздржавали и од дисања, а за тим допре до наших ушију врло благо кврчање. Прозор се отварао. Звук ларме престаде и опет настаде тишина. Он је продазио кроз кућу. Изненадно приметисмо зрак потајне лампе у соби. Оно што је тражио изгледа да се није ту налазило, јер опет приметисмо светлост на другом, а за тим и на трећем прозору.

— Хајдемо до отвореног прозора. Ухватићемо га кад се буде спуштао, рече Лестред.

Али пре него смо се могли кренути човек изађе из куће. Кад је прошао поред светлости приметили смо да је нешто бело носио под пазухом. Гледао је пажљиво око себе. Тишина и пуста стаза ослободише га. Окренув нам леђа, он спусти доле свој терет и у тренут се зачу звук оштрог ударца, а за тим звек разбијених парчади. Човек је био толико занесен својим радом, да није приметио како смо му се ми нечујно преко траве приближавали. Тигровим скоком Холмс му скочи на леђа, и у истом тренутку Лестред и ја дочепасмо му по једну руку и метусмо лисице. Кад смо га окренули видесмо гадно подбуло лице са ужасним цртама. Тада сам се уверио, да је то доиста човек чију смо фотографију имали.

Холмс није обраћао пажњу на ухваћеног зликовца. Седнув на праг од куће он је пажљиво посматрао оно што је човек из куће изнео. То је била биста Наполеонова, као и она што смо је јутрос видели, исто тако изломљена на комадиће. Таман беше свршио своје прегледање, кад се у ходнику појави светлост, врата се отворише и сопственик куће, весео и пуначак човек, у кошуљи и чакширама, појави се на вратима.

— Г. Џосија Браун? запита Холмс.

— Да, господине, и ви сте, без сумње, г. Шерлок Холмс? Добио сам ваше писмо, које сте ми по дечку послали, и све сам урадио што сте ми написали. Ми смо сва врата позакључавали и очекивали на ресултат. Мило ми је што сте вуцибатину ухватили. Надам се, господо, да ћете ући у кућу да се мало заложите.

Лестред је желео да човека што пре одведе на сигурно место и после неколико тренутака викнусмо кочијаша, те се сви четворо кренусмо за Лондон. Наша птица није хтела ни једну реч проговорити, али нас је очима стрељала кроз разбарушену и неочешљану косу. Остали смо у кварту само толико, да бисмо сазнали, шта ће се код њега наћи. Нађено је неколико шилинга и један дугачак нож са канијом, на чијој су се дршци видели трагови скорашње крви.

— Добро је, рече Лестред при растанку. Хил добро познаје ову господу. Он ће му и име казати. Видећете, да ће моја теорија о Мафији добро испасти. Али пре свега ја сам веома много обавезан вама, г. Холмсе, за вештину како сте га ухватили. Мени још није све јасно.

— Сад је прилично доцкан за објашњење. рече Холмс. Сем тога има још неколико ситница, које још нису довршене, а ово је дело које вреди потпуно до краја довести. Ако хоћете, дођите сутра у шест часова код мене и тада мислим да ћу вам моћи показати, да ви ни сада нисте схватили потпуни значај овога дела.

Кад смо се сутра дан у вече састали, Лестред је прибавио довољно података о притворенику. Његово име било је Бепо, презиме непознато. Био је добро позната битанга у талијанској колонији. Некада је био веома вешт скулптор и зарађивао поштено, али се одао рђавштини и два пута је био на робији; један пут за крађу, а други пут као што смо већ чули, што је ножем ударио свога земљака. Говорио је врло добро енглески. Узрок за уништавање биста још је непознат, и ни на једно питање о томе није хтео одговарати, али је полиција пронашла, да су можда све те бисте његовом руком рађене пошто је био са службом на том послу код Гелдера и комп. Сав овај извештај, који је нама већим делом био познат, Холмс је са пажњом саслушао, али ја сам знао, да су његове мисли на другом неком месту. Најзад се промешкољи на столици и очи му засијаше. Чуло се кад је звоно зазвонило. Минут доцније зачуше се кораци на степеницама, и најзад уђе један постарији румен човек, са проседим бакенбардима. У десној руци је носио старинску путничку торбу, коју постави на сто.

— Да ли је г. Шерлок Фолмс овде?

Мој пријатељ се поклони и осмехну.

— Г. Сандфорд из Ридинга, ако се не варам? рече он.

— Да господине. Бојим се да сам се мало одоцнио; наши возови су мало незгодни. Ви сте ми писали о бисти која се код мене налази.

— Тачно.

— Ја имам ваше писмо овде. Ви рекосте: „Желим да имам копију Наполеона коју је израдио Девине и плаћам вам десет фунти стерлинга за ту која се код вас налази.“ Је ли тако?

— Разуме се.

— Ваше ме је писмо веома изненадило, јер нисам могао замислити од куда сте могли сазнати да ја имам бисту.

— Разуме се, да сте морали бити изненађени, али је објашњење веома просто. Г. Хајдинг ми је казао да је вама продао последњу копију, и дао ми је вашу адресу.

— Ах, тако је то било. дакле? Да ли вам је казао шта сам је ја платио?

— Не, то није.

— Молим вас, ја сам поштен човек, и ако нисам богат. Ја сам дао петнаест шилинга за бисту, и мислим да то треба и ви да знате пре него што примим десет фунти од вас.

— Та вам напомена служи на част, г. Сандфорде. Али ја сам назначио цену и намеран сам да при њој останем.

— То је врло лепо од вас, г. Холмсе. Ја сам бисту донео собом, као што сте ми писали. Ево је. Он отвори торбу и најзад видесмо у целости истоветну бисту, коју смо неколико пута у комадима видели.

Холмс извади једну хартију из џепа и положи банкноту од десет фунти стерринга на сто.

(свршиће се)

са енглеског **Мих. А. Рашковић.**

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Николаја Радосављевића, скитачког циганина из Комарице, тражи начелник среза власотиначког, ради издржања казне по једној пресуди. Пронађеног Николаја ваља упутити поменутом начелнику с позивом на Бр. 5580.

Ђорђа Јанковића, пољског чувара општине дупљанске, који је 4. т. м-ца отишао незнано куда, понев собом пушку остругушу, тражи начелство округа крајинског. Ђорђе је стар 35 година, црне косе, малих, црних бркова, средњег раста, округлог лица. Пронађеног ваља упутити поменутом начелству с позивом на Бр. 3873.

ПОТЕРЕ

Сретен Микић, притвореник, који је код начелника среза параћинског одговарао за покушај опасне крађе, ноћу између 8. и 9. т.

м-ца побегао је из среског притвора, пробивши апсански зид. Сретен је родом из Параћина, стар 23 године, омаленог раста, добро и правилно развијен, округлог лица, црномањаст, малих бркова, необријан, а иначе се брија. Од одела има гуњ и чакшире од црног, старог шајка, шарену, цицану кошуљу, опанке и шарене чарапе. Препоручује се свима полицијским и среским властима, да за Сретеном живо трагају и у случају проналаска стражарно га упуте начелнику среза параћинског с позивом на Бр. 6346.

Милан Јеврић, слуга код г. Карла Хинека, инжењера у Сењском Руднику, украо је своме газди један револвер «булдок» у црвеној футроли, напуњен са 6 метака, 7 динара у готовом новцу и један нотес за новац од зелене крокодилске коже па је побегао, поневши собом и своју службеничку исправу. Милан је родом из Велућа у срезу трстеничком, стар 18 год., омален, зелених очију, ћосав, риђе косе, у сељачком оделу, са шајкачом на глави. Препоручује се свима полицијским властима, да за одбеглим крадљивцем трагају и у случају проналаска упуте га комесару полиције у Сењском Руднику, позивајући се на његову депешу Бр. 814.

Јован Томић, из Текериша, који је служио код Световида Лазаревића, кафеџије из Шапца, проневерио је 50 динара и некуда побегао. Јован је стар 20 година, у опште црномањаст, у цивилном, половном оделу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за њиме трагају и о ресултату тражења известе начелство округа подринског с позивом на Бр. 5713.

Непознати крадљивац ноћу између 3. и 4. априла тек. год. извршио је крађу Ђорђу Лукићу, из Београда, и том му је приликом однео један сребрн сат са два поклопца и ланцем, у вредности 24 динара, за тим 27 динара у новцу и $^1/_8$ лоза Класне Лутрије. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, да у случају проналаска крадљивца и покрађе одмах известе кварт савамалски Управе града Београда позивајући се на Бр. 4084.

Крађа стоке. Ноћу између 7. и 8. тек. месеца непознати крадљивци украли су четири говечета из обора Луке Јовановића, из Јунковца. Једна је крава зелене длаке, танких и дугачких рогова, стара 10—12 година, стеона; друга је крава плаво-беле длаке, стара 5 до 6 год., обичних рогова, и она стеона. Једно је јуне жуте длаке, старо 1 годину, а једна је јуница мургасте длаке, по челу цветаста, по трбуху шарена, стара 2 године. Сва је стока без роваша. Наређује се свима полицијским и општинским властима живо трагање за крадљивцима и покрађом, с тим да о резултату известе начелника среза колубарског округа београдског с позивом на депешу Бр. 3474.

Милован Никитовић, тежак из Мијоковца, окривљен је за крађу, па кад је сазнао да ће бити притворен, побегао је незнано куда. Милован је стар 30 година, средњег стаса, црномањаст, обријан, кукаста носа, великих обрва, на десној руци сакат му је палац или кажипрст. Од одела има чакшире и гуњ од сукна, на глави шубару, а на ногама опанке. Нека га све полицијске и општинске власти потраже у својим домашајима и пронађеног спроведу начел. среза љубићског с позивом на Бр. 6440.

Чедомир Јаковљевић, колар из Бачине, који је одговарао код начелника среза темнићског за опасну крађу, побегао је испред спроводника у правцу ка Параћину. Чедомир је стар 18 год., у опште црномањаст, средњег раста, у сељачком оделу, са шајкачом на глави. У случају проналаска, нека га власти стражарно спроведу начелнику среза темнићског с позивом на депешу Бр. 3594.

Дача Николић, из Добриња у Бугарској, служио је код Петра Јовановића, пиљара у Шапцу, па му је проневерио извесну суму новаца и некуда побегао. Дача је стар 22 год., висок, смеђ, у грађанском оделу. Начелство округа подринског, актом Бр. 5564, наређује трагање за побеглим злочинцем.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

За последњих неколико година у Београду су престале оне велике и опасне похаре и разбојништва, која су узбуђивала не само Београд, већ често и целу земљу.

Нестало је оних старих и опробаних злочинаца, чија су сама имена, свако за се, представљала читаву злочиначку историју и изазивала страх и трепет на све стране.

Неки су од њих помрли или побијени, неки су по дугогодишњим затворима, неки су се разбегли, и не помишљају да дођу у престоницу — тек главно је да их сада овде нема.

Али на њихова места појављују се нове снаге, заступљене највећим делом — *децом*. Највише крађа врше ова деца, која често немају ни онај законски број година, да би се у опште и казнити могла, а међу тим има их и такове, која обећавају да временом и престигну своје старе «великане,» само ако им се, не затворима, већ заводом за поправку, не стане на пут.

Има један знатан број тих малишана, који стално или врши крађе и живи скривено од власти, или се налази у затворима; тек часног заната и рада не може никако да се прихвате.

Међу овакве дечаке спада и овај **Тома Ситаш,** коме је сада петнаест година, али с киме је полиција имала посла још од његове осме године, када је почео туђе присвајати. Кажњаван је небројено пута, дават на занат и овде и у Аустро-Угарској, па све узалуд — он тера по старом: краде што год му до руку дође.

У последње време почео је и калаузима да се служи. Тако је ономад отишао у дом једног угледног београдског трговца и калаузима почео отварати закључана врата на кући, знајући да се породица у то време налази позади у дворишту, али га је случајно господар на самом делу затекао и крађу спречио.

Њега су после, по опису дотичнога трговца ухватили полицијски органи и притворили, али како ће по издржању своје казне бити опет пуштен у слободу и свој посао сигурно и даље продужити, то смо принуђени, да без обзира на малолетност изнесемо његову фотографију, како би га и сви полицијски органи упознали и пратили његово кретање, а и приватна лица знала с киме имају посла, ако би којим случајем дошли с њиме у додир.

НАЂЕН ЛЕШ

У атару села Крушара, Морава је избацила леш једнога непознатога човека, величине 1·70 м.; њему су коса, брада и бркови отпали, очи испијене, нос изеден. По мишљењу лекарском, то се лице удавило пре 2 м-ца. Човек је био добро развијен, прилично урањен, стар 35—40 година. На себи је имао одело, какво се носи у старом јагодинском округу, кошуљу и гаће од тежњавог платна, тканице шарене, вунене, ишаране вуницом, а преко њих стари војнички опасач; за појасом је био нож са канијом, а на ножу су корице зеленкасте; чакшире су целе, нове, уске, од црног сукна, са гајтанима ишаране на џеповима; грудњак је ћурчијски, од овче коже, на прсима црна, а на леђима бела вуна; има један опанак од нештављене говеђе коже, обувен врвцама, а чарапе су му шарене, са два поруба.

Начелник среза параћинског, депешом Бр. 6466 моли све полицијске и општинске власти, а и приватне, да га, позивајући се на ову депешу, известе, ако би ма шта ближе знали о лешу овога непознатога човека, што би ишло у корист утврђивању његове идентичности.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 17. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 23. АПРИЛА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ

ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

Уважавајући оставке, које су Нам поднели:

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар војни, ђенерал Сава Грујић;

Наш Министар Просвете и Црквених Послова, Љубомир Стојановић;

Наш Министар Иностраних Дела, ђенерал-штабни пуковник, Василије Антонић;

Наш Министар грађевина и заступник Министра Финансија, Владимир Тодоровић;

Наш Министар Унутрашњих Дела, Иван Павићевић;

Наш Министар Правде, Драгутин Пећић, и

Наш Министар Народне Привреде, Милорад Драшковић — разрешавамо их од досадашње дужности и упућујемо ђенерала Саву Грујића на његово место у Државни Савет, а остале стављамо на расположење Владе.

А ПОСТАВЉАМО:

за Председника Нашег Министарског Савета, Нашег Министра Иностраних Дела и Заступника Министра Грађевина, Николу П. Пашића, Председника Министарског Савета на расположењу;

за Нашег Министра Просвете и Црквених Послова, Андру Николића, државног Саветника;

за Нашег Министра Правде, Д-р Миленка Р. Веснића, Краљевског Посланика у Паризу;

за Нашег Министра Војног, ђенерала Радомира Путника, Министра на расположењу;

за Нашег Министра Финансија, Д-р Лазу Пачу, државног Саветника;

за Нашег Министра Унутрашњих Дела, Стојана Протића, Министра на расположењу, и

за Нашег Министра Народне Привреде, Косту Стојановића, ванредног Професора Универзитета.

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Иностраних Дела и Заступник Министра Грађевина, нека изврши овај указ.

17. априла 1906. год.
у Београду.

ПЕТАР С. Р.

Председник
Министарског Савета,
Министар Иностраних Дела
Заступник
Министра грађевина,
Ник. П. Пашић С. Р.

МИ

ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

На предлог Нашег Министра унутрашњих дела, а по саслушању Нашег Министарског Савета, на основу чланова: 54., 100. и 102. Устава, и чланова: 1., 2. и 98. закона о изборима Народних Посланика, решили смо и решавамо:

I.

Распушта се Народна Скупштина изабрана за четворогодишњу периоду: 1905., 1906., 1907. и 1908. годину, сазвана Нашим Указом од 22. септембра 1905. године у први редован сазив за 1. октобар 1905. године.

II.

Избори Народних Посланика за четворогодишњу скупштинску периоду: 1906., 1907., 1908. и 1909. годину, извршиће се у целој земљи по прописима закона о изборима Народних Посланика на дан једанаестог јуна 1906. године.

III.

Сазива се Народна Скупштина изабрана горњег дана у ванредан сазив на дан двадесет петог јуна 1906. године, у Београду.

Наш Министар унутрашњих дела нека изврши овај указ.

19. априла 1906. год.
у Београду.

ПЕТАР с. р.

Председник
Министарског Савета,
Министар иностраних дела,
Заступник
Министра грађевина,
Ник. П. Пашић с. р.

Министар
просвете и црквених послова,
Анд. Николић с. р.

Заступник
Министра правде,
Министар
просвете и црквених послова,
Анд. Николић с. р.

Министар војни,
ђенерал,
Р. Путник с. р.

Министар финансија,
Д-р Л. Пачу с. р.

Министар
унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

Министар
народне привреде,
К. Стојановић с. р.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за члана прве класе Управе вароши Београда Стевана Ђ. Бобића, члана Управе вароши Београда исте класе у пенсији.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је да се:

Јовану Ђ. Јовановићу, начелнику друге класе среза жупског, и

Пантелији Драгојевићу, полицијском писару друге класе управе вароши Београда, — уваже оставке, које су на државну службу поднели.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. априла 1906. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу фебруару 1906. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца фебруара извршено је у Србији:

1. **Убистава** 45
2. **Детоубистава** 8
3. **Нехотичних убистава** . . . 1
4. **Покушаја убистава** 29
5. **Разбојништава** 4
6. **Силовања** 3
7. **Тешких телесних повреда** . 18
8. **Паљевина** 49
9. **Опасних крађа** 212
10. **Злонамерних поништаја туђих ствари** 31

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	. . . . .	41	или 91%.
Детоубистава	. . . . .	8	» 100%.
Нехотичних убистава	. .	1	» 100%.
Покушаја убистава	. . .	29	» 100%.
Разбојништава	. . . . .	4	» 100%.
Силовања	. . . . .	3	» 100%.
Тешких телесних повреда		18	» 100%.
Паљевина	. . . . .	12	» 24·5%.
Опасних крађа	. . . .	61	» 28·7%.
Злонамерних поништаја туђих ствари	. . . . .	6	или 19 %.

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (23), затим помоћу *оштрог* (13), помоћу *тупог* (7) и *задављивањем* (1), у једном случају, услед распада леша, није се могло утврдити каквим је оруђем дело извршено.

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* за 21, у *користољубљу* за 8, у *вршењу званичне дужности* за 3, у *нужној одбрани* за 3, у *освети* за 4, у *душевном растројству* за 1, у *пијанству* за 1, у *неморалним побудама* за 1 случај. Једно убиство извршено је *без разбора* (у срезу колубарском округа ваљевског дете од 5 година убило је ножем своју сестру), а за 2 су *непознати узроци*.

Посматрана према местима у којима су извршена, изложена убиства јављају се: у ср. јасеничком окр. крагујевач. **5** (међусобна свађа), у срезу подунавском **4** (3 из користољубља, а 1 из свађе), у срезу прокупачком **3** (међусобна свађа), у срезу љубићском **3** (2 свађа и 1 нужна одбрана), у срезу крагујевачком **2** (међусобна свађа и нужна одбрана), у срезу расинском **2** (нужна одбрана и освета), у срезу поцерском **2** (користољубље), у срезу моравском округа пожаревачког **2** (1 непронађено; освета), у срезу косаничком **2** (1 непронађено, користољубље и свађа), и по **1** у срезовима: посавском округа београдског (свађа), колубарском округа ваљевског (без разбора), лесковачком (неморалне побуде), жупском (пијанство), ресавском (свађа), деспотовачком (користољубље), бољевачком (освета), сврљишком (користољубље), бањском (свађа), таковском (у вршењу званичне дужности), орашком (душевно растројство), зајечарском (у вршењу званичне дужности), златиборском (свађа), пожешком (свађа), рачанском (свађа), трнавском (свађа), драгачевском (свађа), и у варошима: Врању (непронађено), Чачку (непронађено) и Београду (у вршењу званичне дужности).

Детоубиства су извршена: у срезу хомољском **2** и по 1 у срезовима: крагујевачком, нишавском, белопаланачком, златиборском, црногорском и трнавском.

Једно нехотично убиство извршено је у срезу *гружанском*.

Покушаја убистава било је: у срезу прокупачком **4**, у Нишу **3**, у срезу трстеничком **2** у срезу пожаревачком **2**, у срезу јасеничком округа смедеревског **2**, и по 1 у срезовима: грочанском, пчињском, масуричком, нишком, алексиначком, сврљишком, мачванском, поцерском, моравском округа пожаревачког, рамском, орашком, зајечарском, косаничком, моравичком, трнавском и драгачевском.

Највећи број ових дела извршен је у међусобној свађи.

Разбојништва су извршена: у срезу звишком **2** и по **1** у срезовима: левачком и млавском.

Силовања су извршена у срезовима: гружанском, темнићском и љубићском.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу посаво-тамнавском **2**, у срезу прокупачком **2** и по **1** у срезовима: космајском, грочанском, крагујевачком, темнићском, деспотовачком, голубачком, пожаревачком, љубићском, подунавском, орашком, добричком, црногорском, рачанском и у вароши Шапцу.

Паљевине су извршене: у срезу млавском **5** (1 пронађена), у срезу хомољском **4**, у срезу јасеничком округа смедеревског **3** (1 пронађена), у срезу деспотовачком **3** (2 пронађене), у срезу заглавском **3**, у срезу ресавском **2** (обе пронађене), у срезу звишком **2** (1 пронађена), у срезу подунавском **2** (1 пронађена), у срезу бољевачком **2**, у срезу прокупачком **2**, у срезу гружанском **2**, у срезу брзопаланачком **2** (1 пронађена), у срезу расинском **2** и по **1** у срезовима: врачарском, космајском, масуричком, трстеничком, беличком, левачком (пронађена), сврљишком, лужничком, мачванском, нишавском, пожаревачком, ариљском (пронађена), жичком (пронађена) и у варошима: Пожаревцу и Смедереву.

Вредност ових паљевина износи око **6.500** динара.

Опасне крађе извршене су: у Београду **10** (5 пронађених), у срезу звишком **10** (2 пронађене), у срезу беличком **7** (2 пронађене), у Нишу **7**, у срезу хомољском **7** (1 пронађена), у срезу лепеничком **6** (2 пронађене), у срезу неготинском **6** (1 пронађена), у срезу параћинском **6** (1 пронађена), у срезу млавском **6**, у срезу љубићском **6** (3 пронађене), у срезу прокупачком **6**, у срезу посавском округа београдског **4**, у срезу космајском **4** (3 пронађене), у срезу крагујевачком **4** (2 пронађене), у срезу крајинском **4** (2 пронађене), у срезу кључком **4** (2 пронађене), у срезу левачком **4** (све пронађене), у срезу мачванском **4** (2 пронађене), у срезу подунавском **4**, у срезу орашком **4** (1 пронађена), у срезу јасеничком округа смедеревског **4** (3 пронађене), у срезу бољевачком **4**, у срезу гружанском **3**, у срезу трстеничком **3**, у срезу деспотовачком **3** (све пронађене), у срезу нишком **3**, у Пироту **3** (1 пронађена), у срезу јадранском **3**, у срезу поцерском **3**, у Пожаревцу **3**, у срезу моравском округа пожаревачког **3** (2 пронађене), у срезу црногорском **3** (1 пронађена), у срезу грочанском **2** (1 пронађена), у срезу пчињском **2**, у срезу брзопаланачком **2**, у срезу поречком **2**, у Неготину **2** (1 пронађена), у срезу копаоничком **2**, у срезу ражањском **2** (1 пронађена), у Крушевцу

2, у Ћуприји **2**, у срезу ресавском **2**, у срезу алексиначком **2** (обе пронађене), у срезу посаво-тамнавском **2** (1 пронађена), у срезу рађевском **2**, у срезу голубачком **2** (1 пронађена), у срезу рамском **2** (1пронађена), у срезу пожаревачком **2** (1 пронађена), у срезу качерском **2** (1 пронађена), у срезу заглавском **2**, у срезу косаничком **2**, у срезу пожешком **2**, у Ужицу **2** (1 пронађена), у срезу трнавском **2** (1 пронађена), и по **1** у срезовима: врачарском (пронађена), оба колубарска, ваљевском, тамнавском, посавском округа ваљевског, масуричком, пољаничком, моравском округа нишког (пронађена), бањском, нишавском (пронађена), тимочком, зајечарском, ужичком, жичком (пронађена), и у варошима: Шапцу (пронађена), и Чачку (пронађена).

Вредност свих ових крађа износи око **18.000** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу гружанском **8** (1 пронађен), у срезу студеничком **3** (2 пронађена), у срезу расинском **2**, у срезу црногорском **2** (оба пронађена), и по **1** у срезовима: колубарском округа београдског, пчињском, масуричком, оба јасеничка, лепеничком, бањском, љубићском, подунавском, посавотамнавском, заглавском, бољевачком, ужичком, драгачевском (пронађен), трнавском и у вароши Пожаревцу.

Вредност уништених ствари износи око **2.000** динара.

Поред изложених дела, у току месеца фебруара извршено је у Србији још и **9 самоубистава,** и то у срезовима: колубарском округа ваљевског, јабланичком, лесковачком, кључком, беличком, сврљишком, ужичком, студеничком, и у вароши Нишу.

Самоубиства ова извршена су: *ватреним оружјем* 4, *вешањем* 4 и *задављивањем* 1, а узроци њиховом извршењу леже: у *другој болести* за 4 случаја и за по 1 у *лудилу, душевном растројству* и *домаћој расипи.* За два случаја узроци су непознати.

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	1	—	—	1	—	—	2	2	12	1	—	—
2	„ ваљевски	1	—	—	—	—	—	—	—	4	—	1	—
3	„ врањски	2	—	—	2	—	—	—	1	4	2	2	—
4	„ крагујевачки	7	1	1	—	—	1	1	2	13	10	—	—
5	„ крајински	—	—	—	—	—	—	—	2	20	—	1	—
6	„ крушевачки	3	—	—	2	—	—	—	3	9	2	—	—
7	„ моравски	2	—	—	—	1	1	2	7	24	—	1	—
8	„ нишки	2	—	—	6	—	—	—	1	14	1	2	—
9	„ пиротски	—	2	—	—	—	—	—	2	4	—	—	—
10	„ подрински	2	—	—	2	—	—	3	1	15	1	—	—
11	„ пожаревачки	2	2	—	4	3	—	2	13	35	1	—	—
12	„ руднички	4	—	—	—	—	1	1	—	8	1	—	—
13	„ смедеревски	5	—	—	3	—	—	2	6	12	2	—	—
14	„ тимочки	2	—	—	1	—	—	—	5	8	2	—	—
15	„ топлички	5	—	—	5	—	—	3	2	8	—	—	—
16	„ ужички	3	2	—	—	—	—	2	1	8	3	1	—
17	„ чачански	3	1	—	3	—	—	—	1	4	5	1	—
18	Управа града Београда	1	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—
	Свега:	**45**	**8**	**1**	**29**	**4**	**3**	**18**	**49**	**212**	**31**	**9**	—

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 15. марта 1906. год. АБр. 388 у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ТАЈНА ПОЛИЦИЈА

(из Тасиног Дневника)

(НАСТАВАК)

41.

Такав случај био је једном и за време министровања ђенерала Буланжеа у Паризу.

Управнику париске полиције, онда *Лозеу*, пало је било у очи, да је страни војни аташе барон Н. развио јаку шпијунажу. Издавао је грдне суме новаца и засновао многе везе са разним лицима у француској престоници.

Инспектор тајне полиције *Хенри* обрати сада нарочиту пажњу на барона. И ухвати га да он одржава љубавне везе са мадам О.....

Хенри онда одреди једнога од својих агената, да се привуче стану госпођином. Млад, леп, а при том вешт агенат стане се удварати собарици госпође О..... Задобије њену љубав и увуче се у кућу.

Добив тамо потпун уплив на собарицу, агенат је тражио и она му је свакога вечера, када је немачки барон у посету долазио својој пријатељици, из бароновог џепа вадила писма и папире. Агенат је из њих бележио што му је требало. Више пута ноћу носио је папире своме шефу, те их је и овај прегледао и читао. Наравно, до зоре све је натраг враћено и у џепове баронове остављено онако како је било.

Барон, наравно, то није никада приметио, али у хартијама његовим тајна полиција на овај начин нашла је многа писма и извештаје из Париза; а што је главно и списак лица, која су томе аташеу на служби стајала и с њиме везе одржавала.

42.

Не малу услугу тамо на западу чини полицији и она установа — *приватних агената*.

То је приватна тајна полиција (Privat Detectiv Jnstitut). Она је прво поникла у Америци, одатле прешла у Лондон, Берлин, Париз и Беч. Има је већ сада свуда по већим варошима у Европи.

Сваки дан можете читати у европским новинама овакав оглас: „Приватни, влашћу одобрени тајни институт у улици тој и тој... признат као највештији, нуди поштованој публици своје услуге. Нарочито је вешт за личне деликатне ствари: да прикупља извешћа о лицима; да прати и пази на лица за која се хоће; да даје извешће у породичним стварима; да истражује оне који пишу анонимна писма; да набавља доказе и т. д... Све то под најстрожијом дискрецијом.“...

Многи, који имају потребу, обраћају се оваквим агентурама. И наравно казују своје тајне и потребе.

Агенти их приме, послуже, али иоле важнију ствар не пропуштају саопштити и државној полицији. Разуме се, да зато имају и награду очекивати.

Како се у ове институте узимају за агенте или она лица, која су то већ била у државној полицији, па пензионисана, или опет она, која тек жела да у државну службу ступе — то је државна тајна полиција у могућности да с њима стоји у непрекидној вези.

Није један случај био, да је помоћу ових приватних детектива полиција открила многе и многе злоупотребе по банкама, разне дефраудације, преваре, фалсификате, спречила бегства касира, похватала крађе слугу и т. д.

43.

Истина, мора се признати, да је од велике користи државној служби и сама популарност носиоца власти. Омиљен чиновник у народу може много учинити. Полицајац, кога публика мрзи, биће увек ометен у својим пословима. И нек је Бог зна како способан ако му у публици не симпатишу, неће моћи много корисног учинити.

За време службе инспектора париске тајне полиције *Ханрија* долазили су рапорти једног агента, који се је потписивао са — *Фери*.

Рапорти су били веома исцрпни, опширни, са вештим погледима на париске прилике и догађаје. Они су изненађивали префекта *Лепинеа*, да их је чак носио, одлазећи на рапорт, председнику Лубеу, те му их показивао.

Али се деси те умре Ханри. И онда и рапорти Феријеви сасвим изостану. То веома изненади Лепинеа. И он узе на се да га тражи. Распитивао је за њ, али му нико ништа о томе агенту није умео казати. У белешкама тајне полиције о томе лицу није било никаквога трага. Име *Фери* било је, разуме се, псевдоним. И онда Лепине дадне огласе по новинама. У париским листовима било је нотица: „Моли се господин *Фери*, да се јави Управнику Париза, по једном важном и хитном послу".

Нотице су излазиле чешће, понављане су неколико пута, али ни до данас monsieur Ferri није се јавио Лепинеу.

Шта то значи?

Значи да је Фери био одан само Ханриу, да поверљива саопштења није давао за новац, него можда из пријатељства.

Када је Ханри умро Фери није нашао за нужно, да и даље служи полицији, те је престао и са својим рапортима.

Таквих случајева било је на многим местима.

Ми смо тако исто у нашој служби имали неколико прилика, да су нам поједина лица, без икакве своје користи, указивала веома корисних услуга у интересу реда, личне и имовне безбедности.

44.

И ако су ове белешке само *одломци* већега написа, ипак је у реду сада, да кажемо неколико речи и о приликама у нас.

И онда — како је доиста тежак положај Србије!

Налазећи се у несретном географском положају — она је одасвуда опседнута само непријатељима.

И каква су разнолика њихова средства у борби са нама!

Колико су огромне оне суме, које суседне нам државе одвајају из својих диспозиционих фондова само да за свој рачун удесе политику на Балкану.

Колико се сваке године издаје пара на поверљиве циљеве, да се само Србији нашкоди, да се она у своме задатку омете, збуни и спречи.

Није тајна ствар, да страни посланици суседних земаља имају у сред Београда своју тајну полицију.

Па не само то у престоници, него и по главнијим местима по унутрашњости: Шапцу, Нишу, Крагујевцу, Врању, Пироту, Зајечару, и т. д. Истина они богато плаћају своје агенте. Али отуда и знају све и пре и боље од самих наших власти.

Зна се, да није била једна прилика, није био само један случај, који су изазвали агенти, упућени на то из страних мисија.

Нема готово државне канцеларије, нема клуба, нема скупа ни збора, нема ни једног места у нас, у које се не би увукли, под разним изговором, страни поверљиви људи.

Све дакле оне исте прилике, које смо напред поминьали, јављају се и у нас.

Са лако појмљивих разлога, ми не можемо све изнети на јавност. Али неколико примера моћи ћемо ипак да покажемо.

(наставиће се)

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

(СВРШЕТАК)

VI.

Да се пријављивање и одјављивање лако може вршити и ареко поште.

За ову сврху треба удесити листе са таквим формуларима, да лице које их шаље, може добити такође преко поште и потврду од власти, да их је примила. До сада код нас није било могућности, да се на овај начин пријављује, па и који је покушао, морао је доћи у полицију, да прими трећи примерак као реверс. Најпрактичније формуларе оваквих листа има пештанска полиција, о којима је било раније говора.

VII.

У кварту треба знатно проширити употребу ових листа у интересу потпунијег вођења евиденције квартовног становништва.

Вођење само регистра пријављеног становништва по азбучном реду показује се на пракси као недовољно и мало корисно. За ту сврху је од неопходне потребе да се уведе и вођење регистра — становништва према улицама и бројевима кућа у којима оно станује а и регистра пријављених странаца у кварту.

У хановеранској и берлинској полицији, где су ти регистри уведени, на пракси показују одличне практичне резултате, поглавито са тога, што су у њима сакупљени и сређени најважнији податци пријављених личности, који су тако често потребни полицијским органима у вршењу службе. Регистри вођени по бројевима кућа од неоцењене су вредности за лако и брзо контролисање грађанства, да ли је испунило дужност пријављивања.

VIII.

У место пријавних и одјавних листа у централном одељењу треба исписати и чувати регистарни лист за свако засебном листом пријављено лице.

Ову промену треба извести такође по немачком систему, како је усвојен у свима њеним полицијама, као много практичнијем прегледнијем и савршенијем од нашег досадашњег, који је у многоме сличан бечком и пештанском систему.

Најбоља је страна ових регистарних листова у томе, што се на њима могу исписивати и други важни податци о дотичноме лицу, и што према томе они не служе само за показивање адреса, већ и за многе друге корисне полицијске потребе.

IX.

Треба издејствовати, да црквене власти по прописаним формама достављају одељењу све случајеве: рађања, венчања и умирања. Њих редовно разводити по регистарним листовима у централи и по регистарним књигама у квартовима.

Без ових података не може се ни замислити, да се може успешно пратити кретање становништва. До данас се нисмо користили оваквим подацима о променама у грађанству.

X.

Регистарни листови у централном одељењу треба да се распоређују по тачно прецизираним правилима, која морају условљавати потпуно једнаку примену при распоређивању и брз и лак проналазак листова у сваком конкретноме случају.

Досадашње распоређивање листа по строго азбучном реду и ако није погрешно, непотпуно је, с обзиром на велики број листа, који се за низ година имају распоредити.

Правила за то прописана од стране бечке полиције, о којима је напред било речи, веома би погодна била и за распоређивање листа у нашем одељењу.

XI.

На регистарним листовима, поред бележења разних промена станова, треба исписивати и разне друге податке о дотичном лицу.

Говорећи о тим листовима у берлинској и хановеранској полицији, речено је и то, какви се други податци могу написати на њима. За нас је од највеће вредности, да бележимо потернице, пошто за то немамо друге могућности, да сазнамо, да ли се неко лице тражи од које власти или не.

Потернице за она лица, која још нису добила регистарне листове, имали би у том случају, да испишу на особеним формуларима, и да се ставе у ред са листовима, на она места, где би имали доћи регистарни листови дотичних лица.

XII.

За хотелске пријаве и одјаве, да постоји засебан одељак у централном одељењу.

Овај одељак имао би се уредити по систему бечког или пештанског одељка.

За сада се те листе код нас у општини уређују по хронолошком реду пријема.

Потребно је прописати, да се хотелски гости, који се дуже од 8 дана баве без прекида у истом хотелу имају после тога пријавити полицији другим редовним пријавама, као и други грађани, како би својим легитимацијама утврдили идентичност и циљ доласка и како би се о њима могло водити рачуна као будућим пореским обвезницима.

XIII.

Треба повремено, и то што чешће, предузимати општа контролисања уредног пријављивања грађанства.

Овакве опште контроле, ми смо видели, да врши хановеранска полиција свака три месеца, и то помоћу квартовних регистарних књига. Код нас би та контрола могла бити у почетку чешћа, а доцније тако исто као и у Хановеру, како се ни један грађанин за неизвршење своје дужности пријављивања не би могао позивати на застарелост, која у тим иступним делима настаје са навршетком трећег месеца.

Са овим у вези стоји и кажњавање за неуредно пријављивање.

Код нас су до данас случајеви неуредног пријављивања ретко када утврђивани и кажњавани. Статистички извештаји о тим казнама утврђују, да је таквих случајева за последње две године у Београду било просечно по 55—60.

Ова и сувише слаба контрола мало је утицала на грађанство, да се ревносније одазива својој дужности.

Томе нису ништа допринеле ни јаче казне, што су за те случајеве изрицане.

Да се, дакле, од овог контролисања има успеха, морају се неминовно испунити услови, да нико не може избећи казну, ако се докаже, да је био неуредан при пријављивању и да величине казни стоје у сразмери са бројем ранијих таквих кривица.

XIV.

За овај рад треба да буду одређени нижи полицијски органи (најбоље жандармији који би за тај посао били у напред обучени.

За послове овакве природе тражи се сталност, ако се жели успеха у раду. Нижим полициским органима у нас, та је сталност највише огарантована, због тога је веома практично, ако се за ту сврху буду употребили ревноснији и писменији жандарми.

Да су они погодни за то, видели смо напред, када је било речи о раду на томе послу по берлинским квартовима.

На овај начин, било би решено и најглавније питање за појаву ове установе, а то је буџетско питање, које је било камен спотицања многим корисним новинама у нас, јер би трошкови око издршавања тога одељења били сразмерно врло мали, колико би изнео утрошени материјал, који смо и сада доста трошили. Тај мало већи издатак за ову установу, учинио би, да се знатно уштеди радна снага на другим пословима полицијским, који су такође скопчани са издатцима.

На завршетку овога излагања, могао бих напоменути, како је потреба за оснивањем таквога одељења све акутнија, и како би било у интересу полицијске службе и у интересу других јавних и приватних интереса, да се то одељење што пре уведе у живот.

В. Лазаревић.

ДЕФИНИЦИЈА И КЛАСИФИКАЦИЈА ЗЛОЧИНА

са гледишта економског

Dr. V. A. Bonger

(НАСТАВАК)

Као ванбрачно дете одрастао је у најсиромашнијим и најнеповољнијим приликама, а под утицајима тешког и непрекидног рада постао је груб. Једино његово задовољство састојало се у томе, да се празником опија и, по обичају, туче са најближом му околином. Нико, међутим, не може спорити, да ово лице не би постало убица, да је одрасло у другим, бољим приликама.

Као год код осталих злочина тако исто и код разбојништава намеће нам се питање: Колики је утицај индивидуалних фактора на њихове извршиоце, т. ј.: *да ли се ови извршиоци разликују од осталих људи?* Одговор је прецизан и кратак: *извесно* и *много*. При свем овом, лица ова нису *биолошки анормална*. Мотиви, који су их руководили на злочин, јављају се, истина у врло малој мери, код сваког лица. Они, који их врше, имају много већих материјалних потреба, мање одвратности према сили и довољно храбрости, док њихови социјални инстинкти у погледу свога развитка заузимају последње место. Кад се зна, да се све ово врло ретко може наћи сједињено код једног лица, онда је јасно да је врло мало злочинаца са предиспозицијом за ове злочине. По нашем мишљењу, о факторима индивидуалним не може бити ни говора код ових злочина, већ је то *средина*, која све решава. Имало је и имаће свагда и свуда људи, који су изложени опасности да постану злочинци пре других, али је то на крају крајева *средина*, која одлучује да ли ће ово постати или не.

* * *

Један велики део економских злочина, при којима је употребљена сила, извршен је од професионалних злочинаца. Претпоставимо да је извесна личност, ма каквим узроком, пала у друштво професионалних злочинаца. Несумњиво је, да ће и за ову личност, раније или доцније наступити моменат у коме ће морати употребити силу ако хоће да постигне свој циљ.

Ево шта вели *Жоли* у својој социјалној расправи *Злочин:*

»Човек који је навикао да разбија врата и обија куфере, стицајем прилика биће нагнан једног дана да се ослободи сведока који га на делу изненади, или жртве која га познаје.«

Било би погрешно мислити, да је специјална оклоност ка злочину развијена код ових личности у много већој мери но код других — склоност, која би се објашњавала атавизмом, или каквом другом сличном ствари. Разлог овоме, напротив, сасвим је друге природе. Личности ове пре свега, живиле су у таквој средини, у којој су ови акти сматрани као нужно зло, нераздвојно од њиховог заната. Ако се међу њима налазе и такви, који ове акте не врше т. ј. који не употребљују, то није зато што је нису хтели употребити, већ с тога што нису били у прилици да је употребе.

Лажно банкротство, фалсификовање робе и животних намирница и сродни им злочини.

Злочине ове у највише случајева врши буржоазија, а њихови мотиви јесу, као и код осталих економских злочина: *беда, лакомост* и *професија*. Треба само имати на уму, да *о апсолутној беди* овде не може бити ни речи, пошто лажним банкротима увек остаје толико, колико им је потребно за најнужније животне намирнице.

Није тешко увидети, да је овај мотив друштвене природе. Под другим, н. пр. комуналним системом производње, идеја за вршење ових злочина не би се могла јавити.

Испитајмо сада другу страну питања: каква је средина, у којој је одрасла већина ових криваца? Нема спора, да у овој средини није било места обичним злочинима, и да су они упућивани да их не врше, али је тако исто несумњиво, да је главни циљ живота у овој средини: *обогатити се, успети*. Још као деца, они су били задахнути овим циљем, који је у тесној, управ нераздвојној вези са познатим начелом: »сваки за себе«. У обичном животу они важе као часни људи, али ова њихова часност специјалне је природе и без моралне подлоге. Радити морално, значи жртвовати се за опште добро. Онај, који мисли само на своје сопствене интересе, неосетљив је према интересима других. Може се слободно рећи, да они остају часни само дотле, докле је то за њих корисно, иначе — тешко друштву.

Што се тиче друге категорије ових злочина, т. ј. оних који имају за мотив *лакомост*, њих у највише случајева врше оне личности, чије радње нагло напредују и које желе да се што пре обогате. Не задовољавајући се са оним што добијају поштеним радом, а у жељи да што пре нагомилају богатство, оне прибегавају и самом злочину. Овде поменимо, да је лакомост — пожуда најразвијенија код буржоазије услед њеног положаја у данашњем економском животу. Као што се види, овај први и најважнији узрок злочина о којима говоримо, потпуно је социјалне и ни мало индивидуалне природе.

Други узрок развитку ових злочина у томе је, што они махом остају некажњени (нарочито фалсификовање робе). Потрошачи у опште не могу судити да ли је роба фалсификована или не.

Посматрано са гледишта потрошача, фалсификовање животних намирница тежак је злочин, јер наноси штете здрављу, али какве *моралне* незгоде налази у томе произвођач, који експлоатише децу и пекулише са ценама хлеба.

Врста злочина, за коју се може са позитивношћу тврдити да је искључива последица економске средине, јесте несумњиво ова о којој говоримо. Злочини ове врсте могли су се родити само у друштву као што је наше — у друштву чија је жеља за златом незајажљива. Површно познавање економске историје довољно је да нас убеди, да су ове кри-

вице резултат данашњег економског система.

Није потребно да говоримо опширно о разлозима, који кфалификују акте ових злочина. Они су штетни по правилан развитак капитализма, те су већ и с тога казними. Фалсификовање робе, напротив, последица је опозиције потрошача, против штетних последица овог система.

Потребно је знати још ово двоје: 1. да су казне против злочина, која спадују у ову категорију, релативно мале према казнама против обичних економских злочина, н. пр. крађе. а нарочито кад се има у виду да су последице првих злочина много штетније, и 2. да је број казнимих акта ове врсте веома ограничен. Као што Вакари згодно примећује, злочини ови јасно показују карактер класе казненог законика. (наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Начелник ср. копаоничког, актом својим од 1. ов. м-ца, пита:

„У члану 3. закона о панађурима и недељним пазарним данима, предвиђени су сви предмети и ово земаљски производи, који се на панађурима и недељним пазарним данима, продавати могу.

За оне, који противно овоме поступе, предвиђене су казне у чл. 4. поменутог закона.

Па ипак, поједини трговци и занатлије а нарочито: казанџије абаџије, седлари. мутавџије и др. нашли су начина, да ова законска наређења изиграју. Тако кад већ не могу своју израђену робу, баш на самим панађурима продавати, они то чине у варошима и варошицама, где се панађури држе и то на овај начин:

У очи дана, када се панађур има одржати, они догнају своју робу у дотичну варош или варошицу и ту, на подесном месту, обично на путу, који води за панађур, закупе за време трајања панађура, какав дућан или ма какву зграду, па пред том зградом, изложе своју робу и за време трајања панађура у дотичном месту исту продају.

Да им пак власти овакав начин продаје робе не би могле сматрати као торбарење и да их због тога не би кажњавале и продају им робе забрањивале, они су код првостепених судова, протоколисали фирме: да поред своје, дотичног заната радње, које већ имају на пр. у Крушевцу, Лесковцу, или Нишу, отварају и филијале истих занатских радња и у Брусу, Куршумлији, Ражњу, Рашкој и другим местима, где своју робу на панађурима продавати могу. Тај оглас о протоколисаној фирми са собом носе, као доказ, да у дотичном месту имају протоколисану своју сталну радњу. Сем овога, они ове своје „филијале“ и пореском одбору дотичног места пријаве и неком незнатном порезом оптерете.

Међутим ово „протоколисање фирме“ служи им искључиво, као средство, да на недозвољен начин и противзаконо, могу своју, несолидно израђену робу по разним местима, на штету осталих занатлија и трговаца продавати. Ово је очигледно и по томе, што они те своје „филијале“, одржавају само за време трајања панађура у дотичним местима, а где год и за време недељних пазарних дана, а иначе не, нити што у њима израђују. На овај начин, они доиста изигравају оно, што је законодавац у интересу заната и трговине па и у интересу и самих потрошача, имао намеру чл. 3. закона о панађурима, да постигне.

Па како овакве појаве и практике од стране појединих занатлија и трговаца. мож'да Господину Министру и нису познате, те није ни објашњено: како треба у конкретним случајевима с њима поступати, то учтиво молим за објашњење:

1., да ли се за време трајања панађура у једном месту може сматрати: да није панађур само на панађуришту већ и у самој вароши или варошици где се панађур држи и да се према томе, тих дана ни у самој варошици не смеју доносити са стране и продавати други предмети и производи сем они, у чл. 3. зак. о панађурима означени? А који противно ради, да се казни по чл. 4. поменутог закона, или

2., да ли се према расписима: Господ. Министра финансија од 6. маја 1875. год. ЕБр. 1207. и Господ. Министра народне привреде од 10 јула 1894. год. ПБр. 2538. и овакав начин продаје робе, има сматрати као торбарење и да се према томе, са продавцима треба поступати по тач. 1. § 387. крив. зак. да им се продаја робе забрани, или

3., да ли Уредништво сматра: да су дотичне занатлије и трговци, протоколисањем фирме о својим „филијалима“ како сам напред означио, задобили право, да могу на изнети начин за време панађура своје робе по дотичним местима продавати, или не?“

— На ова питања одговарамо:

Кад неко од наших занатлија, побројаних у предњем питању, испуни све услове, који се траже еснафском уредбом за вођење једне занатске радње; кад уз то испуни наређења чл. 37. закона о таксама; и на послетку, кад чак испуни и дужности једнога пореског обвезника. онда му се не може забранити радња у вароши и варошици где се панађур држи само по томе основу, што је он посао отпочео или мало пре панађура или баш на дан кад овај почиње, кад он може, ако хоће, ту радњу радити у томе месту преко целе године.

Само место панађура, наравно да је од овога заштићено у смислу чл. 4. зак. о панађурима.

Мора се признати, да се на овај начин донекле изиграва закон о панађурима, али се то ни по овоме ни по коме другоме закону не може спречити, докле се то не би нарочито учинило законодавним путем.

II.

Суд општине мутничке актом својим од 21. марта ове год. Бр. 349 пита:

1. „Село Шалудовац, које улази у састав ове општине, узело је из државне касе на зајам 250 ## ц. још 1872. год. за време поплаве, ради помоћи оскуднима у храни.

У име отплате и интереса, село је дало до краја 1884. год. држави 2879·89 динара, па је тада престало да плаћа и интерес и отплату.

У 1904. год. Народна Скупштина решила је, да се по свима државним књигама расходује сав ненаплаћени интерес на дате позајмице појединим *општинама* за помоћ оскуднима у храни, почев од 1866. па до краја 1901. год.

Ово решење утврђено је и указом од 2. марта 1905 год.

Да ли ово ослобођење важи и за село Шалудовац?“

2. „По чл. 44. правила о општинским поштама, општински одбор, с погледом на чл. 118. зак. о општинама, одређујући плату деловођи општинском, одредио је овоме и додатак као отправнику општинске поште.

Окружни одбор, при прегледу општинског буџета, избрисао је ову позицију са свим, те тако лишио деловођу хонорара, за вршење једне споредне а тешке дужности.

Моли се уредништво за обавештење: да ли је окр. одбор имао права да ово учини или не?“

— На ова питања одговарамо:

1. Кад решењем Народне Скупштине, које је потврђено и краљевским указом, није нарочито изузето село Шалудовац од ослобођења, које је учињено према свим дужницима државним тамо означеним, онда је и оно ослобођено плаћања интереса на позајмљени новац за све време од 1884. год. па до краја 1901. год.

2. По чл. 108. т. 17. окружни одбор прегледа и *коначно* одобрава оне општинске буџете, где прирез не прелази 5%, без икаквога ограничења, па према томе он има права да извесне буџетске позиције или редуцира или сасвим избрише.

Ако би он учинио какву очигледну погрешку, као што је редуцирање и брисање оних позиција, које су неопходно потребне за правилно вођење послова у једној општини и одржање потребних установа у њој, онда треба образложити ту потребу и тражити да се у томе погледу учини исправка, и одбор ће је, несумњиво и учинити, пошто му законом није одузета могућност за то.

III.

Један општински писар пита:

„Врло често дође наредба општини од Пореског Одељења, да се по примедбама Гл. Контроле наплати од извесних лица интерес на порез, који није на време плаћен, или ако они то не плате, онда од одговорних рачунополагача.

Многи људи плате добровољно шта се од њих тражи, а многи неће за то да чују, било што истичу застарелост, било што траже осудно решење.

Ово чине како појединци, тако и рачунополагачи.

Пореска одељења, опет, траже, да се ова наплата врши егзекутивним путем.

Моли се уредништво за обавештење: да ли општински суд сме да врши ове наплате егзекутивним путем или не, и да ли су захтеви одељења умесни?«

— На ово питање одговарамо:

Ни у једном случају не може се тражити наплата интереса непосредно од пореских дужника, па био овај застарео или не, јер Гл. Контрола има пред собом, по своме уређењу, само рачунополагаче и никога више.

Нарочито се од њих не може тражити наплата егзекутивним путем, сем ако се добровољно склоне да то положе.

Што се тиче рачунополагача, и од њих се не може вршити наплата егзекутивним путем, кад год они истакну застарелост или изјаве да траже осуду Главне Контроле.

У томе случају место пара шаље се њихова изјава.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ШЕСТ БИСТА НАПОЛЕОНОВИХ

А. Конан Дојл.

(свршетак)

— Ви ћете бити тако добри да потпишете ову хартију, г. Сандфорде, у присуству ових сведока. Просто кажите да уступате мени сва права која сте имали на овој бисти. Ви видите, да сам ја методичан човек, а човек не може никад у напред знати шта се доцније може догодити. Хвала, г. Сандфорде, ево вам новац и желим вам лаку ноћ.

Кад је наш посетилац изашао, Холмс поче необичан посао. Узео је чист чаршав из ормана и простро га на сто. За тим је новодобивену бисту поставио на средину. Најзад је узео свој ловачки нож и ударио бисту Наполеонову јако по сред главе. Она се у комаде распаде и Холмс пажљиво прегледаше изломљене комаде. После неколико тренутака са узвиком триумфа држаше један комад у коме беше један округао црн предмет.

— Господо, викну он, част ми је показати вам чувени црни бисер од Борџије!

Лестред и ја онемесмо за један тренутак, а за тим, као по неком нагону, отпочесмо пљескати рукама као на каквој престави. Руменило обли Холмсове бледе образе и он нам се поклони као писац драме коме публика пљеска.

— Да, господо, рече он. Ово је најчувенији бисер. који у свету постоји.

Памтиш ли. Лестреде, узбуну која се беше дигла губитком ове скупоцене драгоцености из спаваће собе принца Колоне до хотела Дакр, као и узалудне напоре лондонске полиције да их пронађу. Чак су и од мене тражили давета, али им ни ја нисам могао помоћи. Сумња је пала на принцезину служавку, која је била талијанка, идоказано је да је имала брата у Лондону, али нисмо могли пронаћи никакве везе међу њима. Девојка се звала Лукреција Венучи, и ја у души верујем, да је тај Пијетро, који је пре две ноћи убијен, њен брат. Сравнио сам датуме у старим новинама и нашао да је се нестанак бисера догодио тачно два дана пре него је Бепо ухапшен за некакво насиље — догађај који се случио у радњи Гелдер и Комп. у истом тренутку кад су ове бисте израђиване. Сада ви јасно видите ресултат догађаја, али разуме се да их ви сада видите онако како су се редом догађали. Бепо је имао бисер у своме притежању. Можда га је он од Пијетра украо, можда је био Пијетров савезник, а можда је био спона између Пијетра и његове сестре. То се нас ништа не тиче, шта је од тога најтачније.

— Главни факт је да је он имао бисер и да га је у томе тренутку гонила полиција. Он је отрчао у фабрику у којој је радио, а знао је да има само неколико тренутака за које би време могао сакрити ову скупоцену ствар, која би се свакојако при претресу код њега нашла. Шест комада Наполеонових биста се сушило у ходнику. Једна од њих је била још са свим мека. За тренутак, Бепо као вешт мајстор направи малу рупу у меком гипсу, спусти бисер и са неколико додира руке опет је покрије. То је било дивно прикривено место. Нико га није могао наћи. Али је Бепо био осуђен на годину дана затвора, а за то време шест биста беху растурене по Лондону. Он није могао знати у коме се налазило његово богатство. Само кад би их разбио могао би га наћи. Чак ни трескање му не би ништа помогло, јер пошто је гипс био мокар било је сасвим могуће да се бисер залепи — као што је се и догодило. Бепо није очајавао, и своје тражење извршио је прилично вешто и пажљиво. Помоћу рођака који ради код Гелдера, он је пронашао малопродавнице које су бисте купиле. Потрудио је се и нашао посла код Морза Худзона, те је тако пронашао где су три бисте отишле. Бисер се није у њима налазио. За тим помоћу талијанске послуге успео је да пронађе где су остале три бисте отишле. Прва је била код Харкера. Ту је за њим ишао и његов ортак, који је сматрао Бепа као кривца са настанак бисера, и овај га је у борби заклао.

— Ако је био његов ортак, зашто је онда носио његову фотографију, запитах ја.

— Као средство за његов проналазак, ако је требало какво треће лице питати. То је био узрок. Дакле после убиства, ја сам рачунао да ће Бепо пожурити, а не одлагати отпочети посао. Он је се плашио да полиција не сазна за његову тајну, и за то је журио да не би тамо пре њега стигла. Разуме се, да ја нисам могао погодити да ли је он бисер нашао у Харкеровој бисти. Ја чак нисам био сигуран да је то био баш бисер, али ми је било јасно да је он нешто тражио, пошто је он бисту носио увек на светлост. да је у близини лампе разбије. Пошто је Харкерова биста била једна од три, могућност је била, да је бисер унутра.

Остале су само две бисте и природно је било да ће он отићи најпре за ову једну која је у Лондону. Ја сам известио укућане, да би се избегла поновна трагедија, па смо отишли тамо постигнув најсрећније резултате. У то доба ја сам већ насигурно знао да ми трагамо за Борџијин бисер. Име убијеног човека скопчало је једну околност са другом. Сад је остала само још једна биста — у Ридингу — дакле бисер је морао тамо бити. Ја сам је у вашем присуству од сопственика откупио и — ево је где лежи.

Седели смо за тренутак ћутећи.

— Дакле, рече Лестред, ја сам вас гледао у много прилика, г. Холмсе, али не знам, да сам икад у животу видео човека који боље разуме посао од вас. Ми у Скотланд Јарду нисмо према вама сарењиви. Не, господине, ми се са вама поносимо, и кад бисте сутра код нас дошли, нема ни једног човека од најстаријег инспектора до најмлађег констаблера, који се не би радовао да се са вама рукује.

— Хвала вам, рече Холмс. Хвала вам. Тада је изгледао необично потресен благим човечанским осећајима. Тренутак доцније био је опет хладан и практичан мислилац.

— Остави бисер у касу, Ватсоне, рече он, и извади документа о Конк Сингтоновом фалсификату. Због ом, Лестреде. Ако ти дође у послу каква нова проблема, ја ћу ти с драге воље учинити коју напомену, да би је могао разрешити.

са енглеског **Мих. А. Рашковић.**

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Горча Јовић, из Туповца у срезу власотиначком, као виноградија покрао је свога газду Мату Јовановића, трговца у Смедереву, однев са собом: једну мотику, једне виноградарске маказе, један пешкир, једну стару пушку кашлару, један ћилим и једну тестеру. Горча је стар 35. година, висок, добро развијен, од одела има на себи гуњ и тесне чакшире, на глави бели сламњи шешир, а на ногама опанке. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да Горчу најживље потраже, пронађеног претресу и о резултату известе начелство округа смедеревског с позивом на Бр. 3532.

Непознати крадљивац кроз отворен прозор стана г. Милије Веселиновића, заставника IV. коњичког пука, извршио је крађу једне беле мараме у којој је било завијено свилено лице за хаљину, боје плаво - беле, претканo 11 метара, а близу средине засечено за 10 с.м. у дубину. Даље, биле су две дечје кошуљице од српског платна и два комада по $2^1/_2$ мет. српског платна, скројеног за један чаршав. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцем и покрађом у своме домашају најживље трагају и о резултату известе кварт врачарски Управе града Београда с позивом на Бр. 4362.

Крађе стоке. Ноћу између 14. и 15. ов. м-ца непознати крадљивци украли су Животи

М. Дабићу, из В. Крсне, једног коња, алатастог, старог 10 год., који је у предњу леву ногу штрупиран. Исти крадљивци и исте ноћи украли су једну кобилу Милићу Чикићу, из В. Крсне. Кобила је стара 6 год. длаке доратасте, прекуса, на леђима рањава и жигосана за коњицу. Наређује се свима полицијским и општинским властима најживље трагање за крадљивцима и покрађом, с тим, да о резултату известе начелника среза јасеничког окр. смедеревског с позивом на Бр. 6331.

Ноћу између 14. и 15. тек. м-ца непознати крадљивци украли су Мелентију Танасковићу, из Ковачевца, једну кобилу, затворено-доратасту, у десно око ћораву високу 1·47 м. са жигом в. Нека све полициске и општинске власти најживље потраже крадљивце и покрађу, и о резултату известе начелника среза јасеничког окр. смедеревског с позивом на Бр. 6332.

Ноћу између 31. марта и 1. ов. м-ца непознати крадљивци из затворене штале украли су једног вола Милосаву Мишићу, тежаку из Камијева. Во је матор 4 год., длаке беле, без рована и других знакова. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да у случају проналаска крадљиваца и покрађе известе начелника среза рамског с позивом на Бр. 5058 или начелство окр. пожаревачког с позивом на Бр. 5321.

ТРАЖЕ СЕ

Саву Савића, чувара државних шума у Бесчињу у срезу беличком, који је отумарао незнано куда, тражи начелство округа моравског. Сава је стар 30 год., висок, смеђ, очију плавих, малих смеђих бркова и браде, добро развијен, у оделу шумарском, а можда је ово и пресвукао; са собом носи револвер. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да Саву у своме домашају потраже и о резултату трагања известе поменуто начелство, са назначењем где се Сава налази и с позивом на Бр. 3873.

Живорада сина **Ђурђа Панића,** из Дивваца у округу ваљевском, који је незнано куда отумарао, тражи начелство округа ваљевског. Живорад је стар 26. год., раста малог, дежмекаст, чела пошироког, а у оделу цивилном. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да Живорада у своме домашају потраже, и о резултату известе поменуто начелство с позивом на Бр. 3484.

Милорада Игњатовића, бив. монополског контролора за округ пожаревачки, тражи начелник среза млавског. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да именованог у своме домашају најживље потраже и о резултату најбржим путем известе поменутог начелника с позивом на Бр. 2507.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Аустро-Угарске тамнице често нам лиферују своје питомце. По издржаној казни велики део тамошњих осуђеника долази к нама, једни са тога да би избегли гањање својих власти, а други што им сама власт иде при том на руку, представљајући им како је у Србији лако живети, само да би их се отарасила.

Скоро смо изнели слику Стевана Плавшића, опасног крадљивца, који је из аустро-угарских тамница дошао амо и одмах извршио две опасне крађе, а сада доносимо слике два слична лица: **Шандора Феирова** и **Вука Томашева.**

Први, Шандор, родом је из Бечеја, по занимању зидар, но тај занат не ради. Код нас кад је прешао представљао се као пекарски радник, а мало је и радио код једног овдашњег пекара, само да би га власт оставила на миру док се не оријентише и упозна са нашим приликама. Он је у Аустро-Угарској осуђиван за крађе само по своме сопственом признању пет пута, те се по томе може видети како је то опасан човек за имовну сигурност.

Други, Вука Томашев, родом је из Врањева у Аустро-Угарској, по занимању слуга и надничар, стар 21 год., и он је скоро код нас прешао, пошто је пуштен са трогодишње робије, на коју је био осуђен због извршене опасне крађе.

Вука је се код нас издавао под другим именом, Иван Томашев, само да се не би дознало за његов ранији живот.

Обојица су кажњени поред затвора и прогонством на свагда у Аустро-Угарску, и то Шандор пресудом Управе гр. Београда од 17. тек. м-ца. Бр. 13385, а Вука кварта врачарског од 13. истог м-ца Бр. 4556.

Обраћа се пажња свима полицијским властима, нарочито оним на граници према Аустро-Угарској, да овој двојици опасних крадљиваца не допуштају прелазак у Србију, а ако би ипак негде крипом прешли, треба их казнити за повратак из прогонства и поново протерати онамо одакле су и дошли.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јанковић

БРОЈ 18. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 30. АПРИЛА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, поставити:

за начелника треће класе округа пожаревачког, по старом закону, Бранимира Ј. Рајића, начелника исте класе округа београдског, — по потреби службе;

за начелника треће класе округа моравског, Љубисава Пантића, јавног правозаступника из Јагодине;

за начелника треће класе округа крушевачког, Милоша П. Ђорђевића, бившег окружног начелника исте класе;

за начелника четврте класе округа београдског, Чедомира Костића, јавног правозаступника из Београда;

за начелника четврте класе округа пиротског, Живојина Пандуровића, бившег окружног начелника исте класе;

за начелника четврте класе округа крајинског, Ђорђа Луковића, секретара прве класе поштанско - телеграфског одељења Министарства грађевина, — по потреби службе;

за начелника четврте класе округа топличког, Ивана Ђонића, бившег начелника среског прве класе;

за начелника четврте класе округа тимочког, Василија Митића, начелника прве класе среза јасеничког, округа крагујевачког; и

за начелника четврте класе округа рудничког, Драгутина Симића, бившег начелника среског прве класе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара прве класе начелства округа пиротског, са платом коју је и до сада имао, Димитрија Жујовића, начелника исте класе среза лесковачког — по потреби службе;

за начелника прве класе среза неготинског, Косту Петковића, начелника среског у пенсији;

за секретара прве класе начелства округа тимочког, Стевана Николића, порезника прве класе пореског одељења среза тимочког;

за начелника друге класе среза белопаланачког. Станоја Бељића, по новом закону, секретара прве класе начелства округа пиротског, — по старом закону;

за начелника друге класе среза жупског, Николу Милосављевића, начелника среског исте класе у пенсији;

за начелника друге класе среза подгорског, Ђорђа Димитријевића, начелника среског у пенсији;

за начелника друге класе среза лесковачког, са платом коју је и до сада имао, Станка Милошевића, секретара друге класе начелства округа смедеревског, — по новом закону, по потреби службе;

за начелника треће класе среза беличког, са платом коју је и до сада имао, Димитрија Стевановића, по старом начелника треће класе среза белопаланачког, — по потреби службе;

за секретара треће класе начелства округа смедеревског, Димитрија Грудића, начелника треће класе среза јасеничког истог округа, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза деспотовачког, Душана Јеремића, писара прве класе Управе вароши Београда;

за начелника треће класе среза јасеничког, округа смедеревског, Зарију Варјачића, писара прве класе истог среза; и

за начелника треће класе среза посавског, округа ваљевског, Андру Динића, писара прве класе Управе вароши Београда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза јабланичког, са платом коју је и до сада имао, Светислава Мишића, секретара треће класе начелства округа топличког, — по потреби службе: и

за начелника треће класе среза добричког, са платом коју је и до сада имао, Милутина Пећанина, начелника исте класе среза јабланичког, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара друге класе начелства округа нишког, са платом коју је и до сада имао, Милутина Протића, начелника исте класе среза ражањског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза ражањског, са платом коју је и до сада имао, Димитрија Ђорђевића, по старом секретара прве класе начелства округа нишког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза левачког, са платом коју је и до сада имао, Момчила Здравковића, секретара треће класе начелства округа тимочког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза зајечарског, Мелентија Владисављевића, писара прве класе среза посавског, округа ваљевског; и

за начелника треће класе среза бољевачког, Димитрија Петровића, писара прве класе среза зајечарског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара треће класе начелства округа моравског, са платом коју је до-

сада имао, Милана Анђелковића, начелника исте класе среза жичког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза моравичког са платом коју је и досада имао Крсту Радовановића, по старом секретара прве класе начелства округа чачанског, — по потреби службе,

за секретара треће класе начелства округа чачанског, са платом коју је и до сада имао, Марка Ђурашковића, начелника исте класе среза драгачевског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза жичког, Илију К. Николајевића, секретара исте класе начелства округа моравског, — по потреби службе; и

за начелника треће класе среза драгачевског, Стевана Каначког, начелника исте класе среза моравичког, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара прве класе среза ражањског, по старом Радосава Стојковића, писара исте класе среза трстеничког — по потреби службе;

за писара прве класе среза трстеничког, по старом, Душана Богдановића, писара исте класе среза копаоничког, — по потреби службе:

за полицискот писара прве класе среза зајечарског, Николу Барбуловића, писара исте класе у пенсији;

за полицискот писара прве класе среза расинског, Чедомира Алексића, бившег полицискот писара;

за полицискот писара друге класе Управе вароши Београда Петра Г. Протића, полицискот писара исте класе среза хомољског, — по потреби службе;

за полицискот писара друге класе среза косаничког, Милана Димитријевића, бившег полицискот писара;

за полицискот писара треће класе среза хомољског, Владислава Божића, полицискот писара исте класе Управе вароши Београда, — по потреби службе;

за полицискот писара треће класе среза трстеничког, Милутина Ивковића, полицискот писара исте класе среза ражањског, — по потреби службе;

за полицискот писара треће класе среза расинског, Милорада Ристића, полицискот писара исте класе среза белопаланачког по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Андрија Врчевић, вршилац дужности начелника округа ужичког, у рангу члана прве класе управе вароши Београда,

Живојин Манојловић, начелник треће класе среза деспотовачког; и

Игњат Ранчић, полицијски писар прве класе среза расинског, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, — ставе у пенсију која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20 априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Младен Тројановић, начелник треће класе округа тимочког;

Светолик Ђ. Здравковић, начелник треће класе округа крушевачког;

Богољуб Павловић, начелник четврте класе округа пожаревачког;

Димитрије Барбуловић, вршилац дужности начелника округа топличког у рангу члана прве класе Управе вароши Београда; и

Коста Ђорђевић, начелник треће класе среза зајечарског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, — ставе у пенсију која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Радивоју Ј. Јовановићу, начелнику прве класе среза посавског, округа ваљевског, уважи оставка коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Живојин Топаловић, начелник четврте класе округа рудничког;

Љубисав Димитријевић, начелник четврте класе округа моравског;

Спасоје Вуксановић, начелник четврте класе округа пиротског;

Живојин Д. Петковић, начелник друге класе среза левачког;

Андра Станковић, начелник друге класе среза добричког;

Виден Пандуровић, начелник треће класе среза беличког;

Тихомир Гвозденовић, начелник треће класе среза расинског;

Тихомир Петровић, начелник треће класе среза трстеничког; и

Стеван Спасић, писар прве класе среза расинског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Живојин Будимировић, начелник треће класе среза подгорског;

Савко Дукањац, начелник треће класе среза неготинског; и

Ђорђе Стојановић, писар прве класе среза косаничког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, поставити:

за начелника треће класе округа ужичког, д-р. Ђорђа Бошковића, јавног правозаступника из Крушевца.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 22. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе среза посавског, округа београдског, са платом коју је и до сада имао, Љубомира Станковића, начелника исте класе среза јадранског — по потреби службе;

за начелника треће класе среза јадранског, Радомира Филиповића, начелника исте класе среза посавског, округа београдског, са платом коју је и до сада имао, а по потреби службе;

за начелника треће класе среза подунавског, са платом коју је и до сада имао, Душана Николића, начелника исте класе среза гружанског, по потреби службе;

за начелника треће класе среза гружанског, Павла Ђорђевића, секретара начелства друге класе, по старом, у пензији;

за начелника треће класе среза пољаничког, са платом коју је и до сада имао. Данила Драгашевића, начелника исте класе среза пчињског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза пчињског, са платом коју је и пређе имао, Димитрија Христића, среског начелника исте класе у пензији.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 22. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара друге класе начелства округа београдског, са платом коју је и до сада имао, Андру Дим. Динића, начелника исте класе среза врачарског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза врњишког, Милоша Марјановића писара прве класе истог среза;

за начелника треће класе среза алексиначког, Милана Ђукића, писара прве класе среза нишког;

за начелника треће класе среза врачарског, Радоша Пауновића, бившег полицијског писара, и

за начелника треће класе среза масуричког, Сретена Кочића, полицијског писара у пензији.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 24. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза јасеничког, округа крагујевачког, Тапасија Божића, секретара друге класе начелства, по старом, у пензији.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 24. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза кључког, Ђорђа Илића, секретара начелства исте класе у пензији.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 24. априла 1906 г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара треће класе начелства округа смедеревског, са платом коју је и до сада имао, Милана Бранковића, по старом, начелника треће класе среза тамнавског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза пожаревачког, са платом коју је и до сада имао, Владимира Ст. Максимовића, вршиоца дужности члана управе вароши Београда, у рангу среског начелника исте класе, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза звишког, Живојина Илића, јавног правозаступника из Пожаревца;

за секретара треће класе управе града Београда, са платом коју је и до сада имао, Живојина Белопавлића, начелника треће класе среза голубачког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза брзопаланачког, Косту З. Богдановића, вршиоца дужности начелника среског, у рангу секретара начелства друге класе — по старом у пензији;

за вршиоца дужности члана управе вароши Београда, у рангу начелника среског треће класе, Димитрија Грудића, секретара треће класе начелства округа смедеревског, — по потреби службе;

за секретара треће класе начелства округа топличког, Ђорђа Матића, начелника исте класе, среза колубарског, округа ваљевског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза тамнавског, Милорада Тутунџића, полициског писара прве класе управе вароши Београда;

за начелника треће класе среза голубачког, Вељка Љ. Рамадановића, комесара савске полиције, у рангу полицијског писара прве класе управе вароши Београда:

за начелника треће класе среза колубарског, округа ваљевског, Живка Живковића, среског писара прве класе у оставци, и

за полицијског писара прве класе среза расинског, Јована Филиповића, бившег судског писара.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 22. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара прве класе среза моравског, округа нишког, Милована Јовановића, полицијског писара исте класе среза космајског, по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза космајског, Илију Поповића, бив. полицијског писара;

за полицијског писара друге класе среза таковског, Мијајла Бекића, полицијског писара исте класе среза гружанског, по потреби службе:

за полицијског писара друге класе среза кључког, Милорада Радовића, бив. полицијског писара;

за полицијског писара прве класе среза копаоничког, Милана Радуловића, полицијског писара исте класе среза кључког, по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза бањског, Живојина Д. Степановића, полицијског писара исте класе начелства округа нишког, по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза рађевског, Владимира Живановића, бив. полицијског писара;

за полицијског писара друге класе среза посавског, округа ваљевског, Јована Богдановића, порезника шесте класе среза космајског;

за полицијског писара друге класе среза јадранског, Добривоја Костића полицијског писара исте класе среза посавског, округа ваљевског, по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза мачванског, Милоша Антонића, полицијског писара исте класе среза јадранског, по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза посавског, округа ваљевског, Стевана Петровића, полицијског писара исте класе среза азбуковачког, по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза власотиначког, Косту Протића полицијског писара исте класе среза ражањског, по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза белопаланачког, Михаила Антонијевића, бив. полицијског писара исте класе;

за полицијског писара треће класе среза левачког, Мирослава Жупањевца, полицијског писара исте класе начелства округа моравског, по потреби службе, и

за полицијског писара треће класе начелства округа моравског, Боривоја Алексића, полицијског писара исте класе среза бањског, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 24. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Милутин Адамовић, начелник друге класе среза подунавског, и

Илија Ђуричић, начелник треће класе среза пољаничког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, — ставе у пензију која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 22. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Коста Поповић, начелник треће класе среза масуричког, и

Стојан Стевановић, писар прве класе среза моравског, округа нишког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, — ставе у пензију која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 24. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Живојину Илићу, начелнику треће класе среза звишког, — уважи оставка, коју је на државну службу поднео.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 24. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Борисав Милисављевић, начелник треће класе среза пожаревачког;

Милан Николић, начелник треће класе среза звишког;

Никола Ђуричић, начелник треће класе среза брзо-паланачког, и

Велисав Ашковић, писар прве класе среза расинског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 22. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Милија Бранковић, писар прве класе среза рађевског;

Сретен Трифковић, полицијски писар друге класе среза посавског, округа београдског;

Стојан Живковић, полицијски писар треће класе среза власотиначког, и

Обрад Јаковљевић, полицијски писар треће класе начелства округа чачанског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 24. априла 1906. г. у Београду

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за физикуса округа ужичког Д-р Ивана Лазаревића, секретара санитетског одељења Министарства унутрашњих дела;

за физикуса округа чачанског Д-р Алексу Стојковића, физикуса округа ужичког;

за физикуса округа топличког Д-р Димитрија Мицића, физикуса округа крајинског, сву тројицу по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. априла 1906. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Д-р Јарослав Кужељ, физикус округа чачанског, по својој молби а на основу §. 69 закона о чинов. грађанског реда стави у стање покоја с пензијом која му припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза јасеничког, округа смедеревског, Д-р Драгутина Вељковића, лекара општине паланачке;

за лекара среза посавског, округа ваљевског, Д-р. Мишу Михајловића, бив. среског лекара;

за лекара среза рамског и голубачког Милутина Живковића, лекара среза рамског, по потреби службе;

за лекара срезова таковског и качерског Симу Говедарицу, лекара среза качерског, по потреби службе;

за лекара среза гружанског Д-р. Јосифа Недока, лекара среза таковског и љубићског, по потреби службе;

за лекара среза параћинског Д-р. Ивана Поповића, лекара среза левачког, по молби;

за лекара среза левачког Д-р. Владимира Поповића, лекара среза јасеничког, округа смедеревског, по потреби службе;

за лекара среза посаво-тамнавског Д-р. Михајла Дуњића, лекара среза голубачког, по потреби службе;

за лекара среза поцерског Д-р. Миливоја Ранковића, лекара среза поцерског и посаво-тамнавског, по потреби службе;

за лекара среза љубићског Д-р. Војислава Михајловића, лекара среза рачанског, по потреби службе;

за лекара среза добричког Хранислава Јоцића, лекара среза параћинског, по потреби службе, и

за лекара среза брзо-паланачког Д-р. Николу Ристића, свршеног лекара.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полициског писара друге класе среза гружанског Михаила Ф. Тајсића, бившег полициског писара исте класе;

за полициског писара друге класе среза брзопаланачког Велимира Кузмановића, полициског писара исте класе среза заглавског, по молби;

за полициског писара друге класе среза заглавског Јована Симића, полициског писара исте класе среза неготинског, по потреби службе;

за полициског писара треће класе среза неготинског Светислава Ђорђевића, полициског писара исте класе начелства округа смедеревског, по потреби службе;

за полициског писара треће класе начелства округа нишког Ратољуба Михаиловића, полициског писара исте класе среза поречког, по потреби службе;

за полициског писара прве класе среза поречког Симу Ђорђевића, писара среског исте класе у пенсији;

за полициског писара прве класе среза копаоничког Петронија Ивановића, бившег полициског писара;

за полициског писара треће класе среза ражањског Љубивоја Абдулића, бившег полициског писара;

за полициског писара друге класе среза сврљишког Драгомира Крстића, полициског писара исте класе среза нишавског, по потреби службе;

за полициског писара треће класе среза азбуковачког Лазара Кречковића, полициског писара исте класе среза црногорског, по потреби службе;

за полициског писара треће класе среза неготинског Јована Алексића, полициског писара исте класе среза мачванског, по потреби службе;

за полициског писара прве класе начелства округа моравског Драгољуба Јовичића, полициског писара исте класе среза јадранског по потреби службе;

за полициског писара треће класе среза нишког Ђорђа Павловића, полициског писара исте класе начелства округа моравског, по потреби службе;

за полициског писара треће класе управе вароши Београда Владимира Костића, полициског писара исте класе среза подгорског, по потреби службе;

за полициског писара друге класе среза подгорског Луку Петровића, полициског писара исте класе начелства округа подринског, по потреби службе;

за полициског писара прве класе среза јасеничког, округа смедеревског, Душана Х. Илића, полициског писара исте класе среза параћинског, по потреби службе;

за полициског писара треће класе среза параћинског, Спиру С. Милићевића, бившег полициског практиканта;

за полициског писара прве класе среза орашког, са платом коју је и до сада имао, Јована Илића, писара исте класе среза неготинског, по потреби службе;

за полициског писара прве класе начелства округа смедеревског, Светислава Пепића, полициског писара исте класе среза неготинског, по потреби службе;

за полициског писара друге класе начелства округа смедеревског Драгутина Поповића, полициског писара исте класе среза орашког, по потреби службе;

за полициског писара треће класе начелства округа ужичког Милутина Петрашиновића, полициског писара исте класе среза трнавског, по потреби службе;

за полициског писара прве класе среза златиборског, Милана Пурића, бившег полициског писара исте класе;

за полициског писара треће класе среза студеничког Драгомира Бурмазовића, практиканта истог среза;

за полициског писара треће класе начелства округа чачанског Милована Радоевића, полициског писара исте класе среза студеничког, — по потреби службе;

за полициског писара друге класе среза крајинског Драгутина Радовановића, полициског писара исте класе среза зајечарског, по потреби службе;

за полициског писара треће класе среза зајечарског Младена Ивановића, полициског писара исте класе среза крајинског, по потреби службе;

за полициског писара треће класе среза звишког Обрена Гавриловића, бившег полициског практиканта, и

за полициског писара треће класе среза темнићског Милана Петковића, правника и бившег судског практиканта.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полициског писара треће класе среза нишавског, Николу Јовановића, полициског писара исте класе начелства округа нишког, по потреби службе;

за полициског писара друге класе среза деспотоваčког, Василија Николајевића, полициског писара исте класе среза беличког, по потреби службе;

за полициског писара прве класе среза беличког, Владимира М. Павловића, правника, судског писара у оставци;

за полициског писара друге класе среза беличког, Аврама Тодоровића, полициског писара исте класе начелства округа моравског, по потреби службе;

за полициског писара прве класе начелства округа моравког, Мијајла Милићевића, полициског писара исте класе среза ресавског, по потреби службе;

за полициског писара прве класе среза ресавског, Чедомира Јевђенијевића, полициског писара исте класе среза јасеничког, округа смедеревског, — по потреби службе;

за полициског писара треће класе среза расинског, Милана Цветковића, полициског писара исте класе начелства округа крушевачког, по потреби службе;

за полициског писара друге класе среза трнавског, Милована Тадића, полициског писара исте класе среза баљског, по потреби службе;

за полициског писара прве класе среза јасеничког, округа смедеревског, са платом коју је и до сада имао, Александра Грујића, писара исте класе среза алексиначког, по потреби службе;

за полицискога писара треће класе среза моравског, округа нишког, Крсту Петровића, полицискога писара исте класе начелства округа нишког, по потреби службе;

за полицискога писара треће класе начелства округа нишког, Филипа Животића, полицискога писара исте класе среза деспотовачког, по потреби службе:

за полицискога писара треће класе среза нишког, Тихомира Мијатовића, полицискога писара исте класе начелства округа нишког, по потреби службе;

за полицискога писара треће класе среза алексиначког, Радосава Недића, полицискога писара исте класе среза кључког, по потреби службе;

за полицискога писара треће класе среза пољаничког, Михајла Т. Кичића, бившег полицискога практиканта;

за полицискога писара треће класе начелства округа моравског, Андру Весовића, полицискога писара исте класе среза темнићског, по потреби службе;

за полицискога писара друге класе среза бањског, Драгољуба Кошутића, рачуновођу књажевачког првостепеног суда, по молби;

за полицискога писара треће класе среза грочанског, Милутина Ж. Јоковића, полицискога писара исте класе среза жичког, по потреби службе;

за полицискога писара треће класе среза жичког, Танасија Танасијевића, полицискога писара исте класе начелства округа ужичког, по потреби службе;

за полицискога писара треће класе среза кључког, Живка Миливојевића, полицискога писара исте класе начелства округа крагујевачког, по потреби службе;

за полицискога писара прве класе среза орашког, са платом коју је и до сада имао, Ристу Протића, писара исте класе среза пољаничког, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Војимир Димић, писар прве класе среза копаоничког, и

Петар Марић, писар прве класе среза брзопаланачког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, ставе у пенсију, која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Ђорђе Костић, полицијски писар прве класе среза беличког;

Тодор Тодоровић, полицијски писар прве класе среза нишког;

Адам Адамовић, полицијски писар прве класе среза грочанског;

Витомир Денић, полицијски писар друге класе среза рамског;

Ђорђе Јотић, полицијски писар друге класе среза пчињског;

Живко Павловић, полицијски писар друге класе среза расинског;

Перица Бешевић, полицијски писар друге класе среза орашког;

Милорад Ивановић, полицијски писар треће класе среза моравског, округа нишког;

Михаило Алексић, полицијски писар треће класе среза кључког;

Димитрије Стаменовић, полицијски писар треће класе среза таковског;

Мијајло Заставниковић, полицијски писар треће класе среза златиборског;

Драгољуб Поповић, полицијски писар треће класе среза звишког, и

Спира Радивојевић, полицијски писар треће класе среза беличког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанскога реда, — отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 28. марта 1906. године Бр. 2769, донето на основу тач. 9. члана 144. Устава, које гласи:

»да се Филип Ковачевић, учитељ из Ужица, родом из Боке Которске и црногорски поданик, по молби својој прими у српско поданство, изузетно од § 44. грађанског закона, заједно са својом женом Маром и малолетном децом: Милошем, Сретеном, Зорком, Косом и Олгом, пошто је поднео уредан отпуст из црногорског поданства«.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела. 18. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета, од 11. априла 1906. год. Бр. 3031, донето на основу тач. 9. члана 144. Устава које гласи:

да се Јован Михаиловић, дијурниста у Врању, родом из Велеса у Турској и турски поданик, по молби својој прими у српско подапство заједно са својом женом Настом и малолетном децом Наталијом и Костом, — изузетно од § 44. грађанског закона.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. априла 1906. г. у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелствима и општини града Београда.

И ранијих, а и последњих избора народних посланика, догађале су се неправилности у томе што бирачки спискови нису били састављени строго по закону о изборима народних посланика, с обзиром још и на наређења закона о општинама, која одређују: ко може бити члан једне општине и права и дужности чланова општине.

По извештајима, који су прибављени у своје време о томе: зашто је било неправилности при изради бирачких спискова, дошло се до уверења да су много пута узроци лежали у неисправности органа, чији је задатак био да ове спискове сређују, али је, несумњиво, знатан број нетачних спискова био само због тога, што дотични органи нису били добро упознати са законом о изборима народних посланика.

Да би се избегле оне неправилности, које долазе с простог незнања и неразумевања, јер је намерне злоупотребе лакше сузбити па евентуално и казнити, ја сам нашао за потребно, да у смислу наређења чл. 22. изборног закона скренем пажњу општинских судова на законске одредбе, које говоре о саставу ових спискова а и на још неке, чије ће ближе познавање бити од користи општинским часницима, као и онима, који ће имати да суделују у избору посланика ма у коме својству и функцији.

По чл. 20. и 21. закона о избору народних посланика, свака општина мора имати по један неазбучни и два азбучна бирачка списка.

Азбучни спискови праве се на основу неазбучног.

По ставу трећем чл. 20. у неазбучни бирачки списак, који се прави на основу пореских књига, уписују се *сви чланови дотичне општине*, које није изузео чл. 10. и 12. овога закона.

По члану, пак, 10. овога закона и чл. 84. Устава земаљског, први од услова да неко има право бирања посланика јесте тај, да је рођени или прирођени Србин, или друкчије речено да је српско држављанство стекао путем рођења или редовнога преласка у српско поданство у смислу Височајше уредбе од 2. маја 1844. г. ВБр. 639; оне од 20 јануара 1860 г. ВВр. 171 и § 44. грађанскога закона.

Према томе, *који год није српски поданик* у смислу поменутих законских наређења, он не може ући у неазбучни бирачки спасак, без обзира на то, што је пореска личност једне општине, а по себи се разуме, кад га у овоме списку нема, да не може ући ни у азбучни бирачки списак, као год што у бирачке спискове не могу ући ни она лица, *која нису чланови дотичне општине у смислу чл. 15., 16., 17. и 18. закона о општинама, јер се ио чл. 20. става трећег изборног закона у бирачке спискове уписују само чланови дотичне општине.*

Изузетак од овога последњег чини се само у случајевима чл. 55. закона о изборима народних посланика.

Иза ове пажње, која се има поклонити изради спискова у томе, да страни поданици не уђу у бирачке спискове, треба нарочиту пажњу обратити и на наређења чл. 12. изборног закона, да у списак не

уђе које од лица, коме је одузето право бирања посланика, као год што треба пазити и на то, да се учине све исправке, којима има места у смислу чл. 26., 27., 28., 29., 30., 31. и 32. овог закона.

Кад се, дакле, поклони нарочита пажња, да у бирачке спискове не уђу страни поданици и лица којима је одузето право бирања, а с друге се, опет, стране учини све што треба, да уђу у спискове сви они, који на то имају права, онда бирачки спискови не могу бити повод изборним неисправностима.

Овако уредно и на време (чл. 101. и чл. 23. изборнога закона) састављене бирачке спискове, општински судови треба да закључују онако, како је прописано чл. 22. поменутога закона и означено на формуларима под I 1 и 2 стр. 60 и 61 закона, па да их на време шаљу на потврду првостепеним судовима у смислу чл. 23. истог закона.

Потврђене спискове треба одмах ставити на углед грађанству у смислу чл. 24. и то обзнанити у смислу чл. 25., чл. 102. и 103. изборног закона.

После учињених исправака, ако ових буде било, има да се изврши коначно закључивање спискова у смислу чл. 32. и 105. овога закона.

После ове дужности општинских власти око састављања бирачких спискова долази и онда да у смислу чл. 58., 60. и 108. става трећег изборног закона, на начин тамо прописан, одреде по једнога одборника који ће уђи у састав бирачког одбора, и заменика, који би заступао одборника ако би овај био спречен.

Даље, поред дужности, да на време траже, сређују и чувају изборни материјал, да на време а у смислу чл. 56. (варошке општине) обзнане место где ће се гласати и зграду у којој ће се гласати, и општински судови и полицијске власти дужне су да пазе, да не повреде наређења чл. 3. изборног закона, који говори о позиву бирача од стране власти, и то за све време које предвиђа чл. 99. овог закона.

Не треба заборавити, да се на време изврше и наређења чл. 57., јер се зна, да су многа дворишта општинских судова незаграђена.

Као што сам и напред нагласио, ја ове напомене чиним општинским судовима у тој тежњи, да не би из непознавања закона и ненамерно учинили грешке и пропустили неке дужности, те тако довели и правилност избора у питање и себе до одговорности, и позивам начелство да им ово одмах достави.

Ако би и преко овога била потребна каква обавештења, начелство ће их и само дати у границама закона и своје надлежности, или тражити накнадне упуте од мене.

Што се тиче повреда законских које би свесно и намерно биле учињене, за њих су прописане законске казне, и ја ћу се постарати, да за сваку такву кривицу потражим код надлежних судова законску заштиту, у границама моје надлежности.

ПБр. 8.674
22. априла 1906. год.
Београд.

Министар
унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

ТАЈНА ПОЛИЦИЈА
(из Тасиног Дневника)

(свршетак)

45.

Неколико пута бивало је случајева, да се је по појединим страним посланствима у Београду, сутра-дан причало, шта се је прошлога дана десило у краљевом двору; каква је распра била између краља и краљице; како је који министар, добро или рђаво примљен; шта је краљ казао овоме или ономе великану, генералу и т. д.[1])

Било је случајева, да се чак напољу знало, шта је у тајној министарској седници решавано.

Краљ се на то јако љутио, али како је то изашло — у траг се није могло ући.

Једном је у београдском граду у канцеларији армиског генерала, Краља Милана, држана поверљива седница о неким војним пограничним питањима.

За послове, свршене на тој седници, знало је само четири, пет лица, све је држано у строгој тајности, али већ сутра дан један од страних посланика, биће баш *барон Х.*, посетив министра спољних послова, нашао је разлога, да се распита о постојању донете поверљиве одлуке.

То је, наравно, изазвало запрепашћење у двору и министарском савету; али се при свем трагању није могло ухватити, ко је тајну одао.

Разуме се, странци добро плаћају. И са тога добијају што зажеле. За поједине поверљиве извештаје из краљева двора давали су по хиљаде динара. Један само извештај у српско-бугарском рату плаћен је 4000 динара.

Још узмите оно њихово интересовање за оне догађаје и прилике, које су се низале у данима српско-турских ратова, или у припреми српско-бугарског рата; у доба брачне распре Краља и Краљице Наталије, абдикације Краља Милана; у спреми женидбе Краља Александра; у сазнању догађаја двадесет деветог маја, о пословима комита; или баш последњих дана у ствари српско-бугарске уније и т. д.

У свима овим приликама биле су тачно о свему упознате и стране мисије. А у неким случајима понеке од њих преко својих људи и суделовале су.

Оно, истина, више пута томе им иде на руку и наша — наивност. Ми смо детињасто поверљиви. Праве добричине.

У другим земљама у послове шифара министарства спољних послова, у послове генералштаба, државног књиговодства и у опште у поверљиве одсеке, пуштају се само домородци са скроз исправном и савесном прошлошћу, а у нас за важне мисије и поверљиве послове, узимају се људи не само са стране, више пута сумњивих особина, него чак и они, који нису ни српски поданици.[2])

46.

— Краљ се јутрос страшно љутио када сам му казао рапорте — рече ми једнога дана управник Београда, вратив се из двора.

— Зашто?

— У квартовним рапортима нема, да је војни капетан Милошевић прексиноћ у једном друштву, у „Позоришној кафани,“ по десети пут тражио, да му се свира руска химна.

— То доиста није јављено ни с које стране...

— Јест... Али је јуче *гроф К.* био код краља, па му онако у разговору поменуо и тај случај. Ми не знамо, а *К.* зна.

— Зна, молим вас, јер он има своју тајну полицију. Ја сам вам то увек доказивао...

— Него да извидите ту ствар.

— Сад ћу одмах...

И испитамо цео догађај.

Доиста, онако је било, како је гроф К. казао. Свирана је руска химна. И то по неколико пута, али у пркос неким странцима, трговачким агентима, који су узастопце, једно за другим, захтевали — Wacht am Rhein... Члан Варошког кварта није ништа сазнао, али цео догађај агенти посланика *гроба К.* тачно су рапортирали своме шефу.

И, наравно, то је било јако наљутило Краља Милана, који је и иначе мрзио све што је — руско...

47.

Једне године, једнога вечера, пала је једна доста незгодна реч извеснога министра.

За њу сазна један страни посланик. И првом приликом саопшти је Краљу Милану, кога то јако изненади.

Краљ се заинтересује за ту ствар. И нареди, да се на сваки начин извиди.

---

[1]) Та проливеност на српском двору, која се је сигурно прочула и далеко ван граница, дала је, ваљда, повода и царско-руском министру *Плевеу*, да се у јесен 1900. год. за ову ствар заинтересује. И за те послове био је један део мисије познатога генерала *Грабоа*, шефа руске тајне полиције, са којим сам имао службених веза по нарочитом налогу Краља Александра. Него о томе свему у засебној књизи мога *Дневника*.

[2]) Колико се је краљ осећао несигуран у људима, нека послужи и овај пример. Биће у 1886. год. Краљ Милан имао је да се увери о неким тајним пословима доле на Дунаву. За ту мисију изабере једнога, по пореклу Немца, иначе доброг официра у нашој војсци. Саопштив му задатак, Краљ Милан је у њему полагао овако наду: Господине капетане... Не заповедам вам као ваш краљ, да то вешто и сигурно изведете, него замислите да вам ово говори немачки Цар Вилем и да он од вас овај посао захтева!!!

Како је то било?

Онде, где је данас она велика зграда за водовод и општинску инжињерију, пре неколико година, у добу када се ово догађало, била је једна омања кућица, која је пред собом имала велику, пространу башту. Ту кућу држао је онда под кирију неки Тома, звани „Хофлиферант.“

У Томином стану била је девојка ванредне лепоте и велике интелигенције. Звала се Јелена, родом из Бечкерека. Била је из добре куће, али је несретно превари некакав хусарски капетан. И она немогући поднети срам, — тумарне у свет.

Тако је дошла у Београд. И ту западне господи за око. И министри су људи. И не један пут бивало је, да су на чају и уз свирку клавира код ње остајали и два министра — оба позната бонвивана...

На томе месту међу собом водили су и разне разговоре. Ту је, разуме се, несмотрено пала и она реч, која је после Краљу Милану достављена.

Лепа Јелена, дакле, и њен газда Тома били су у служби — страног посланства.

То ми је, не сасвим отворено, али онако прећутно признала и сама Јелена, када сам је, после кратког времена, противу њене воље, али по захтеву њене породице, морао упутити њеноме стрицу, онда градском капетану у једном од важнијих места у доњој Угарској.

48.

Пре неколико годчна посланик *Т.* по налогу своје владе обратио се нашем министарству, да му се изда некакав Стеван Бошњак, за кога је у ноти стајало, да је учинио бајаги некакав злочин у Босни, па отуда побегао.

Министар унутрашњих дела прими ноту и нареди званично тражење.

После пет, шест дана долази *барон Т.* у министарство и жали се министру, како се у Србији неће искрено да ради.

— Како, молим вас? — пита га министар.

— Па ето како. Ономад сам предао моју ноту за Стевана Бошњака..

— Па ми смо одмах наредели потеру.

— Јест... Јест... Званично, — осмехну се барон, али сте приватно поступали друкчије. Моја је нота у вашем министарству заведена под № 4850 и истина по њој дали сте ваш распис, али кратким путем послали сте човека у Гроцку. Тамо је Стеван био у царинској служби. Поручили сте му, да се одмах оданде уклони тамо негде, у књажевачки округ, да га распис не нађе.

Министар се нашао у невољи. Како да се брани.

Посланик *барон Т.* имао је дакле своје поверљиве људе и у самоме нашем министарству.

А већ је позната ствар, да суседна влада добро плаћа своје агенте по Србији, да пазе на све Бошњаке и Херцеговце.

Да је пак њена потајна радња развијена у нас у великом размеру, може да нам послужи као доказ она исповест познатога Емила Касумовића, која је лане изашла на јавност: прво у „*Deutches Volksblatt*“-у, па онда одатле преведена у једном београдском листу.

Осем тога, са истога места, пре неке године пуђено је *С. Ј.*, сараднику једних београдских новина, 30 дуката месечно, само да не доноси у свом листу чланке о Босни и Херцеговини. Као што нам је позната и ружна појава, да је једно београдско уредништво примало редовни месечни хонорар из — посланства једне суседне државе. А да опет за једним суседима не желе да изостану ни други — доказ нам је појава њиховога листа усред — српске престонице.

49.

У Београду ћете, као оно тамо на западу, чешће наићи на „добре људе“ приватијере. или бајаги трговачке агенте, који ништа не раде, немају капитала ни иначе доходака, али лепо живе.

За чудо, што се оваки људи много интересују за све наше прилике, па и много симпатишу официрима, чиновницима из министарства и т. д. Друже се са њима, зову их к себи, у своје домове, да се забаве и т. д. И како су одани земљи, у којој су, чешће се распитују о приликама у двору, о раду у министарству, о војним набавкама, о војној спреми. о распореду, о војним симпатијама, о стању државне касе, о њеној готовини и т. д.

У полицијским круговима познат је случај, да је један страни војни аташе потпуковник *П.*. на извесну кућу у Београду трошио месечно хиљаду динара.

У тој кући приређивано је сваке недеље *соаре*, на које су долазили наши начелници министарства, секретари, књижевници, официри итд.

У томе друштву водила се је реч о свима нашим дневним догађајима, претресана су сва друштвена питања онога времена, чула се је многа и многа поверљива ствар. И дотично страно посланство није имало ни најмање разлога зажалити на новац, који је на ове „српске вечери“ издавала.

Тако исто није надлежним круговима остао непознат и случај: да је једнога дана на писаћем столу једног страног министра виђен оригиналан рапорт једног нашег војног команданта. Као што је тако исто познато, да је за време српско-бугарског рата једна страна гвожђарска фирма *К. и комп.*, која је била под заштитом једног страног посланства, *гроф Б.*, држала у својој радњи једнога помоћника под лажним именом; а после се је искључило, да тај калфа није био нико други, до главом генералштабни бугарски капетан — *П.*...., који је бајаги ради експедиције еспапа свога принципала, свакога дана излазио на београдску станицу, али у ствари ту редовно бележио: колико се возова са колико војника и материјала на границу испраћа.

50.

Страни генералштабни официри, разуме се под лажним именом и разним изговорима, чешће путују по Србији, те кришом бележе и крокирају, што им за њихове послове треба.

Када им се свиди, они се гурају у масу и увлаче се међу ниже редове, само да приђу ближе касарнама и војницима.

Познат је случај, да је један страни официр *Ј. Ј.* више од године дана као пекар провео у Србији. Са корпом у руци крстарио је по београдским улицама. А из Београда ишао још и у Крагујевац, Ваљево, Ниш и Зајечар — све као вредан продавалац земичака и переца...

На крушевачким маневрима, поред званичних представника, страних војних аташеа, било је и њихових војних агената, који су се увлачили у војску, мешали се међу наше војнике и сазнавали оно, на што су упућени били.

Један од ових агената казивао је после у поверљивом рапорту не само број војника на маневрама, њихове разговоре и расположење у логору, њихово снабдевање храном и муницијом, него је знао још испричати и колико је пушака и војног одела по војним магацинима у резерви остало.....

Пре неколико година један страни војни аташе, *ађутант Д.*, путовао је по Србији. Тако је дошао и у ужички округ. У пратњи окр. начелника *Ј.*, заједно у колима, возили су се друмом између Косјерића и Ужица. Када је било у близини негде око Беле Цркве начелник заповеди кочијашу, да тера друмом, који се туна одвајао у десну страну.

— Немојте, молим вас, господине начелниче, тим путем — рекао је ађутант *Д.*.... — тамо имате речицу, а на њој немате моста, па ћемо се намучити са прелазом.

И онда се крену левим путем.

Када је начелник после испратио свога госта преко Љубовије у Босну, вратио се нарочито на место да се увери. И било је доиста онако. Страни војни аташе знао је дакле и за речицу, и да на њој моста нема и да је прелазак туда отежан.

51.

Међу агентима страних мисија у Србији, увек је споразум и слога, да се нашкоди српском имену и српским интересима. У томе се они узајамно помажу и допуњују.

Сетимо се погибије оне четице Срба, која је у мају преклањске године онако храбро и славно изгинула на *Четирцу*, на домашају српске границе.

Србе је уходио један агенат суседне нам државе.

Када је похватао спрему, број људи и време преласка, рапортирао је о томе из Врање своме посланику, а овај брже боље известио је о томе свога колегу, посланика друге нам суседне државе.

И несретни Срби били су дочекани, опкољени и уништени — да им се ни трага не зна. Али је и паша дипломати добро наградио учињену му услугу од стране агента пријатељског му колеге....

52.

Не можемо пропустити, а да овде не поменемо још и ово.

Немачки и аустроугарски поданици, када су на страни, у дужности им је, управо дресирани су на то: да чим што важно сазнају одмах трче у своје посланство и тамо о томе рапортирају.

Од те дужности нису ослобођени чак ни они, који су у српској државној служби и на издржању српске државне касе!

Јест, толико тера немачко-аустријска дисциплина!

Ми имамо забележених неколико таквих случајева. Али за сада да вам изнесемо само један.

Ко је био на претресу прекога суда за *ивањдански атентат*, а ми смо га за све време редовно пратили, могао је слушати исказ *Р...*, немачкога поданика, који је чак имао службу у нашој *војној академији*.

Тај сведок на своме испиту казивао је: да је седео на пољу пред кафаном »Српска Круна«, да је чуо пуцањ, да се је са стола дигао, да је онда видео атентатора Кнежевића како је нагао бежати оном пољаном на ниже ка хотелу »Националу«, како се је свет сакупио; како је видио Краља Милана итд. — па онда сведок завршује:

— После сам онога часа отишао немачкоме посланику, чије сам државе поданик, и о свему му тачно о овоме атентату на Краља Милана рапортирао!

Јесте ли га чули! Он не иде српској власти, која га издржава, да јој помогне у истрази атентата, него трчи на рапорт право своме — *барону Векер-Готеру!!*....

— — — — — — — — — — — — — —

Из ових неколико примера, које напред набројасмо, може се оценити, колико велику и како вешту акцију наших власти морамо ставити у борбу противу оних, који у самој Србији раде на штету њених животних интереса.[1])

А сада долази на ред, да покажемо на који се начин у нас одговара оној дужности: да се сачува живот поглавару државном.

53.

Ми, Београђани, често смо имали прилике да гледамо познате призоре по улицама.

Краљ хоће па прилику, у цркву. На један сахат пре његова изласка из Двора маса писара и жандарма поседне све оне улице, куда ће владалац проћи.

Чиновници из квартова напусте све послове у канцеларијама. Батале се и хитна кривична ислеђења и хитна извршења забрана и све друго — па се ухвате сва она раскршћа од Двора до Саборне Цркве.

Ти су крајеви вароши за оно време потпуно интернирани. После оне црвене капе, она звека сабаља и тесака, она журба полицијских органа, оно до зла Бога неумешно, бајаги строго понашање, депримира свакога озбиљнога човека. Право речи изазива у њему некакво незгодно расположење, али увек и — осуду.

Па што је баш главно — таквом се бригом за сигурност владаочеву никада ништа није постизавало.

Ено живих примера.

Илка је поред редова жандарма ушла у цркву са пуним револвером у руци, а Кнежевић је пуцао на Краља Милана три пута на месту где су тада на поредку била два три — позорника.

До душе оваква је практика, како је изнесмо, уведена у Турској. Њоме се служе, истина, и татарски канови — али зар је један њихов поглавар изгубио главу баш у сред оваке пажње њихових чувара . . . . . .

— — — — — — — — — — — — — —

Колико смо остали примитивни у бризи за чување поглавице државног — још смо гори у бризи за одржање личне и имовне сигурности у земљи.

54.

Службени податци, тврде да се сада у Србији дешава годишње на **522** убиства и **318** покушаја убиства;[2]) па онда **142** разбојништва и **2324** опасних крађа. На сваку опасну крађу додајте само *пет* простих, колико се најмање може узети, па ће изаћи годишње на **16.620** простих крађа.

То су ужасни бројеви!

Дозволите, молим вас, један мали рачун.

Европа броји 380 милијуна становника.

По статистици професора *Етингена* у Европи се дешава годишње на 10.000 убистава.

Србија има $2^1/_2$ милијуна становника.

У Србији се дешава 840 убистава (и покушаја убистава).

Поделите те цифре. Срачунајте проценат, који пада на Србију. И слика морала нашега народа испашће страховита.

Наш државни буџет — поменули смо у нашем напису *Кобни бројеви*, — расте из године у годину. Неки вичу: да је то зло за земљу. Други опет са својих разлога доказују, да је то напредак.

Али има још један буџет, рекли смо, који у нас из године у годину све више расте. То је буџет злочина. То је буџет робијаша и губилишта. Ах... како би се радо примили дефицити у овоме буџету. Камо лепе среће, да овде подбацује цифра оних, који иду за колац или у робијаше.

Загледајте у државну статистику, или питајте, па ће вам се одговорити: да су казнени заводи препуни, да из године у годину све више долазе, и да се више нема где затварати.

Још само да вам кажемо и то: да је ово-тек онај мањи број злочинаца — оних ухваћених. Онај већи контигенат остао је и после извршених злочина у слободи, да и даље убија, пљачка, вара и краде. Јер треба да знате: да се од *стотине* извршених казнимих дела у нас ухвати једва *трећестина*. Све се оно остало измигољи оном »живом трагању« власти.

Појава је доиста толико важна и за наш државни опстанак убитачна, да она треба у што већој мери да заинтересује све нас, а нарочито оне факторе, који су позвани и могу, да овом злу на пут стану.

55.

Наша се белешка већ ближи крају, јер о нашој *тајној полицији* немамо шта много да кажемо.

До пре двадесет година у Србији се није имало ни правога појма о тој установи. Све што је покушавано и рађено — било је примитивно. Неколико преобучених жандарма вршило је службу агената.

До душе, на то се онда ни пара није давало.

У оно доба, под *Радивојем Милојковићем*, цео буџет на поверљиве цељи износио је само — *5000 динара*. То је било свега и за престоницу и за целу Србију.

Тек са увођењем нових Устава добила је и рубрика *на поверљиве послове* своју важност. Слободе су, вели се, увек скупље. И већ данас у државном буџету *дисиозициони фонд* располаже са сумом од 1,375.000 динара. Поред тога министар полиције има 45.000 динара. И обашка опет, министар војни 20.000 динара.

И ако. Ко хоће да има добру полицију, мора је и платити.

Бугари троше и више. И за то су увек о свему обавештени боље од нас. Њихов министар полиције има 200.000 дин. на расположењу. И осим тога, опет кнез бугарски има своју засебну — *дворску тајну полицију*, која стоји под непосредном управом самога двора.

Само да се разумемо. Кад кажемо не треба жалити паре на полицију — ми увек

---

[1]) Наравно свака се држава у првом реду брине за своје интересе. Не може се замерити нашим суседима, што се на све могуће начине старају, да за своје циљеве послове у нашој земљи удешавају. Нити нам они могу бити криви, што ми нисмо у могућности и спремни, да им у томе на пут стајемо. Када би то били ми би их хватали на сваком кораку по Србији. Али далеко су од наших власти толике способности. Оне јадне више пута немају ни те чак најобичније пажње: да познају и саме стране посланике у Београду.

Кнез Р. заступник једне европске велесиле, дотеран је једне ноћи испред Двора у полицију као обична скитница. Секретар посланства друге велесиле М. допраћен је са Калимегдана у главну полицију, јер је био сличан једном Русу, за којега је постојала потера, да је једној руској грофици макао неке велике суме новаца. Барон Х. заступник једне суседне нам државе, држан је читавих пола сахата да са неким циганином дрежди у ходнику варошкога кварта, јер га није познавао старешина квартовни. Гроф К., страни посланик, имао је једном мајер да се не пусти у Двор, јер га није познавао члан, који је на томе месту ради реда одређен. Већ три године нема Енглеска свога посланика у Београду, али ипак зато један комесар редовно је јављао у рапорту Управнику Београда: како је енглески посланик био на обданици у Земуну и вратио се!!! Аустриски престолонаследник ерцхерцог Фердинанд већ је два пута инкогнито био у Београду. Ишао је по граду и вароши, а наша полиција о томе ни појма није имала. Бугарски кнез тера толико, да хоће по неки пут и да нам се насмеје. И у пролазу кроз Србију јавља се као *руски цуковник Аников с братьом*. И ако Кобург, као што је познато, готово сваког месеца путује кроз нашу земљу, — у рапорту се јавља, да је доиста прошао Аников. У пролазу кроз Аустрију, прегледали би му све кофере и прибележили говоре што је имао са својим пратиоцима. — У Србији наше наивчине нису се потрудиле, да му бар лице упознају. И пуно оваквих специјалитета српске алкавасти, неумешности и неспособности.....

[2]) По Статистичком годишњаку било је у Србији 1900 г. 282 убиства. У прошлој години 522. Дакле само за *пет година* убиства су готово **дуплирала**!

ту мислимо ону савесну. поштену установу. Онакву, какву је имају оне државе на Западу.

Никако ону полицију, која ће се бавити партијским пословима у корист владе и владиних људи; ни ону која ће удешавати подвале, интриге, поштеним људима паковати кривице и изазивати догађаје и прилике, штетне реду и миру у земљи.

А модерна, добро уређена тајна полиција треба нам данас више него у раније доба.

Наши непријатељи бацаће сада више него до сада грдне суме из својих диспозиционих фондова, само да нас спрече у нашем националном, моралном и материјалном напредовању.

Њихови људи, вешти и упућени на свако зло наше, размилили су се међу нама. Онако вешти и умешни, они су се увукли у све слојеве нашега друштва и улазили у сва наша друштвена и државна питања.

Зато их треба пратити и хватати у нашој средини и са појачтреним *законом о шпијунима* изводити их пред судове.

После тога, као што смо на једном месту већ помињали, за све већом цивилизацијом долази и све тежа борба у друштву.

Са развићем културе расте и број људи, који на једном простору заједнички живе. Што је опет више људи, то је међу њима и већа борба за опстанак. Живот је тада и појединцу и породици све више отежан. У тој онда борби јавља се често жудња: да се прекораче оне границе, онај ред и поредак, који је друштво себи поставило.

Томе додајте оне велике разлике између богаташа и сиромаха, између образованих и необразованих; између оних, који су сити свачега, и оних који немају ни најнужнијих потреба.

Па онда узмите и ону грдну навалу странаца, нерадника и злих људи, којима су јевтина и убрзана саобраћајна средства олакшала долазак к нама. Већ данас дошљаци дају 80% притвореника у престоничким апсанама.

И онда није чудо што криминалитет расте. Криминални случајеви јављају се и дешавање се не само учестали, него и све заплетенији, вештије извршени. Данас Београд има да покаже све оне врсте злочина, које дају Париз, Беч и Берлин.....

И онда за превентивне мере противу злочина и у опште друштвених зала, што управо и треба да је једна од главнијих дужности полицијским властима — нама требају *сиремнији, вештији, за то нарочито дресирани људи.* У толикој истој мери и за хватање криваца и изналажење кривичних дела, када су се она, по несрећи, већ догодила.

Па најзад треба заштити боље и самог поглавара државног. У опште се зна, да више пута, као што напред на једном месту поменусмо, живот владаоца, стоји у тесној вези са опстанком саме државе. Чак његова смрт може бити и фатална по њену будућност.

Не треба дакле ни њега оставити и даље случају, да му се свакога часа живот, као оно тици на грани, може угасити једним обичним пуцњем.

Да завршимо наше белешке.

У њима су, мислимо, изнети довољни разлози, објашњени, колико се могло, примерима, све то у намери, да скренемо пажњу надлежним факторима, те да се и у нас једном приђе озбиљним реформама наше полиције у духу модерних установа, онако, како она већ постоји тамо на Западу.

О надлежности за решење питања о правилности или неправилности избора, за окружне и среске посланике.

Ово је истакнуто питање било и предмет дискусије у Народној Скупштини, поводом интерпелације због избора окружних посланика за округ крушевачки; а и један од дневних листова навео је, кад је донео извештај са седнице скупштинске, на којој се ово питање расправљало: да је закон такав донет, да се не зна, ко је за решење по жалбама надлежан.

Као потпуно незаинтересовани, третираћемо ово питање, без обзира, да ли ће се закључак, до кога ћемо доћи, допасти овој или оној страни, која је била ангажована у овом питању. Намера нам је, да у овом питању принесемо једну малу, незнатну свећицу, не би ли колико толико допринели расветљењу овога питања, те да и друге ангажујемо за то у овом часопису. Како је закон о уређењу округа и срезова нова ствар у примени код народа, и како је уведен у прошлој години у живот, то је дужност свију, а оних који га примењују, на првом месту, а по том и сваког грађанина, да се бодро стара, да се све одредбе врше строго у духу закона, како се бар намерно, неби изигравале поједине одредбе, на штету правичности и доброг гласа са којим је примљен и дочекан овај закон.

Два се законска прописа налазе у закону о уређењу округа и срезова, која решавају ово питање и то члан 69. и став трећи чл. 75. овог закона. Исписаћемо оба законска прописа. Члан 69 гласи: „*Жалбе* на избор чланова окружне скупштине, подносе се непосредно Државном Савету, у року од пет дана. Решење Државног Савета о избору извршно је.“ Трећи став чл. 75. гласи: „окружна скупштина бира из своје средине три члана верификационог одбора, за преглед посланичких пуномоћија, који на основу изборних акта, прегледају пуномоћства, и подносе писмени извештај скупштини о правилности избора изабраних посланика. Окружна скупштина решава о правилности избора, а за десет дана наређује нов избор на место онога посланика, чији је избор уништен као неправилан.“

Кад се прочитају оба ова законска прописа, неоспорно долази се до тога закључка: да изборе посланика за окружну скупштину може да одобри или да уништи и Државни Савет и окружна скупштина сама. Настаје питање шта је законодавац хтео са овом двојном надлежношћу? Је ли могуће, да је он у једном законском пропису истакао једно начело, а у другом пропису друго, које оно раније потире? Да ли су ова два законска прописа у противности један са другим, и да ли један другог искључује? Баш у толикој мери, тешко је то и на први поглед претпоставити. Дух и смисао оба ова законска прописа је тај, да један другог не искључује. Оба су она, на том месту потребна била, да се унесу у закон. Да то докажемо морамо поћи мало издаље. По чл. 144. Устава тач. 4. Државни је Савет дужан: „да доноси завршна решења о жалбама, које се тичу избора за окружне скупштине и одборе и општинских избора.“

Законодавац приликом доношења закона о уређењу округа и срезова, морао је, да унесе у њега чл. 69. јер је тиме унео само уставно начело изражено у чл. 144. тач. 4. Устава, да дâ сваком бирачу право, да изјави жалбу Државном Савету на избор окружних посланика. Да та одредба није унета, закон би био противуставан и тиме би се огрешио о уставно начело тач. 4. чл. 144. Устава. Избори окружних посланика, врше се по одредбама закона о општинама. Поступак је о томе једнак — чл. 62. закона о уређењу округа и срезова. Приликом избора могу се десити разне неправилности у зборској радњи и целокупној изборној, или само у појединим деловима. Сваком бирачу закон даје право на жалбу највећој административној инстанцији Државном Савету.

Али, шта да се ради у оном случају, ако доиста има неправилности у радњи изборној, а нико од бирача није изјавио жалбу Државном Савету? Законодавац се и за то постарао и донео је одредбу у чл. 75. став трећи закона о уређењу округа и срезова и даје право, а у исто време ставља у дужност окружној скупштини, да она, приликом верификовања посланичких пуномоћија, решава о правилности избора, али, како се тамо вели: „без учешћа посланика, чији је избор верификациони одбор у извештају огласио за неправилан.“ То је последица како оних захтева, да се реши питање о правилности избора где нема жалбе, тако и оних самоуправних прерогатива, које је законодавац дао окружној скупштини, као аутономној самоуправној установи изједначавајући је у том погледу са Народном Скупштином, која сама решава о избору народних посланика. Али, законодавац није могао имати намеру нити донети такву одредбу у чл. 75. да скупштина решава *и по жалбама појединаца,* јер таква одредба косила би се са тач. 4. чл. 144. Устава и не би као противуставна имала обавезне важности за грађане, јер би се њоме директно Устав вређао.

Ето због тога смо навели, да су оба законска прописа, која говоре о надлежности и Државног Савета и окружне скупштине, неопходно потребна била, да се у закон унесу.

Сад је потребно да видимо *у чему се састоји разлика приликом примене ове двојне надлежности.* Битна је разлика и обележје надлежности решавања Државног Савета та: 1) *жалба од стране приватног лица*, снабдевена прописном таксом. Где нема жалбе од стране приватних интересованих лица, Државни Савет никад не узима иницијативу, за решавање по званичној дужности оваквих случајева. 2) *Рок* од пет дана од дана избора. Жалба се подноси Државном Савету непосредно — чл. 69. закона. Ако жалба није поднета у законом року, Савет је одбацује као неблаговремену.

Карактеристика и битно обележје надлежности окружне скупштине у томе је: 1) што окружна скупштина сама по својој иницијативи — по званичној дужности, решава о правилности или неправилности избора за окружне посланике. Закон њој ставља у дужност у чл. 75, да први посао, кога има на првом састанку по избору да предузме, да претходно види и утврди, чији се избор има одобрити а чији уништити. Како би се овим утврдило, ко има право да пуноважно решава у скупштини, а ко су опет они, чији су избори неправилни и као такви имају се уништити. 2) Окружна скупштина не решава ово тачно у року, чији би број дана тачно и прецизно означен био. Јер поред редовног сазива на дан 20. септембра по чл. 70, може се сазвати у ванредан сазив по чл. 71. у вези са чл. 13. и 15. закона. Овде би се могло поставити ово правило: да окружна скупштина решава питање о избору посланика, на чији избор није изјављена жалба Државном Савету, *на првом редовном састанку после избора*, који рок зависи од редовних или ванредних прилика, кад би управне власти нашле за потребно да скупштину сазову и пре редовног сазива.

У пракси би се могло појавити неколико питања. Да третирамо бар ова: 1) може ли скупштина решавати приликом верификовања посланичких пуномоћија, о правилности онога избора, кога је Државни Савет оснажио? По нашем мишљењу не може. Јер кад је једна највиша административна инстанција нашла, да су приликом избора испуњене све законске форме, сви услови потребни за правилност избора, онда скупштина нема шта да решава о томе, већ само верификациони одбор да поднесе скупштини одлуку саветску уз остала извешћа, и скупштина прима то к знању и избор сматра за правилан. То се јасно види из тач. 4. чл. 144. Устава, који ставља у дужност Државном Савету: „да доноси *завршна* решења о жалбама које се тичу избора за окружне скупштине“... у изразу „завршно,“ огледа се јасно да је после одлуке саветске ствар дефинитивно расправљена.

Што важи за редовне изборе, то важи и за накнадне, ако се за време трајања четворогодишње периоде упразни посланичко место у окружној скупштини, и то како у погледу жалбе од стране појединих гласача Савету, тако и у погледу верификовања од стране саме Скупштине, по званичној дужности.

2.) Како се има разумети став трећи чл. 64. закона последње алинеја, који гласи: „сва изборна акта послаће бирачки одбор окружној скупштини на три дана пре њеног састанка“. Ова се законска одредба има тако разумети, ако од дана избора, па до на три дана пре састанка скупштине, нико од бирачког одбора није тражио акта за испошљај Државном Савету, онда их бирачки одбор шаље скупштини на три дана пре њеног састанка по званичној дужности. До овог рока бирачки одбор дужан је акта послати Савету по жалби по изричној наредби чл. 69. закона, који не долази ни у какву колизију са чл. 64. истог закона.

3.) Може ли бирачки одбор одговарати, ако не може послати акта окружној скупштини на три дана пре њеног састанка због тога, што су акта раније послата Државном Савету, другим речима, може ли у томе бити повреда дужности казнима по чл. 160. зак. о уређењу округа и срезова? Апсолутно бирачки одбор у том случају не може одговарати, јер што акта нису пред скупштином, то је дело Државног Савета, који опет ником не може одговарати, за то, што на време није решио питање по жалби.

Узгред можемо напоменути, да је овде Савету, остављен прилично дуг рок од месец дана по чл. 68 и 70, баш и кад би се претпоставио случај, да се изјаве жалбе на све изборе окружних посланика у целој земљи, којих жалби у том случају може бити нешто више од сто и рок од месец и по дана и сувише је довољан. Међутим, најновијим изменама у закону о општинама, овај рок за расматрање по жалбама на изборе општинских часника, којих може бити више од хиљаде, остављен је краћи — од месец дана.

Не би било без интереса видети, како је у погледу надлежности за расматрање по жалбама било за време првог самоуправног закона о уређењу округа и срезова од 1. јула 1890 год., донетог за време устава од 1888 год. По овом закону, гласање није било непосредно као данас, већ посредно по чл. 32. истог закона, осим општина варошких које су имале права на бирање посланика, у којима је било непосредно бирање. За све остале општине важио је принцип посредног бирања, преко кметова и одборника дотичног среског изборног скупа. У овом раније закону помиње се у чл. 43. који одговара садањем чл. 75 закона, да окружна скупштина расматра — ништи или одобрава изборе за окружне посланике. Ни једне одредбе у ранијем закону нема, да се жалбе изјављују Државном Савету од стране појединаца, како је то предвиђено у чл. 69. садањег закона То је онда по свој прилици изостављено, да се таква одредба унесе у закон о пословном реду за окружне и среске скупштине, по чл. 45. поменутог закона, који је закон такође имала донети Народна Скупштина, да ускоро није укинут и сам закон о уређењу округа и срезова, услед измењених политичких прилика. Међутим, у уставу од 1888. год. за време кога је донет закон од 1. јула 1890. год. постоји иста одредба у чл. 144 тач. 4. која се налази и у садањем уставу, и у том погледу важила су иста правила, која и данас важе.

Да учинимо једно упоређење између садашњег закона о уређењу округа и срезова и оног ранијег од 1890. Чланови 90, 122 и 157 садањег закона, овлашћују Министра унутрашњих дела, да по решењу Министарског Савета и одобрењу Државног Савета, пропише поступак — одредбе о пословном реду у окружним и среским скупштинама и одборима. На много друкчијем становништву стајао је законодавац у закону од 1890 год. који је у чл. 45. ранијег закона доноси ову одредбу: „Народна ће Скупштина, на предлог Министра унутрашњих дела, донети закон о пословном реду за окружне и среске скупштине, на првом редовном сазиву своме“.

Кад се у истини жели, да се окружна и среска самоуправа што јаче укорени у нашем народу, онда садањи законодавац није требао оставити ову власт Министарском Савету — извршној власти, на штету принципа поделе власти, већ је о томе поступку, требао да донесе нарочити закон законодавно тело. Јер овако како је остављено сад, разни Министарски Савети, могу у том погледу доносити разне одредбе, на штету самоуправе среске и окружне. Тако помењемо само да чл. 3. правила о пословном реду у окружној и среској скупштини и одборима, штампан у броју 207. Српских Новина од пр. год., који члан говори о избору верификационог одбора, и предаји акта изборних, наводи се поред осталог, да се одбору предају све службене и приватне жалбе, противу избора. Израз „*приватне жалбе*“, није донет у духу устава чл. 144 тач. 4. нити чл. 69. зак. о уређењу округа и зато смо поменули. да Скупштина није требала овластити извршну власт да овај поступак она доноси, већ то је посао који спада у делокруг рада законодавне власти. Није био један случај до данас, да су правилници доношени у противном духу закона и устава, а таку праксу не треба одржавати. Надамо се да нам се неће због оваквог гледишта као чиновнику замерити, јер као год што је важно да Скупштина приликом доношења казненог закона, донесе која су дела казнима, тако исто, не мање је важно, да донесе закон поступак какви се докази траже за кривичну одговорност учиниоца дела. Поступци су важни као и сами основни закони, и на таквом је становништву стајао и законодавац приликом доношења првог самоуправног закона раније, а овај је садањи од тога одступио. Члан 3. ових правила, у вези са чл. 85 закона о уређењу округа, може да одведе до погрешног закључка, да се жалбе на изборе могу предавати и окружној скупштини. Али очевидно је, да се молбе и жалбе, какве се помињу у чл. 85. садањег закона о уређењу округа и срезова, *не односе на жалбе на изборе*, већ на оне о којима решава специјални одбор за молбе и жалбе какав предвиђа став трећи чл. 78. закона са свим разли-

чан од верификационог одбора о коме говори чл. 75. закона.

Какав је поступак у погледу ове надлежности за среске посланике?

Среске посланике бирају одбори политичких општина по чл. 144. закона. На сваку одлуку одборску, изјављује се жалбе надзорној власти, а на решење ове Државном Савету по чл. 152. закона о општинама у вези са чл. 62. и 144. закона о уређењу округа. Кад нема жалбе, онда надзорна власт и ову одлуку одборску, као и сваку другу по чл. 85. закона о општинама расматра — одобрава или ништи по званичној дужности. На пр. власт ће уништити одборску одлуку, и ову као и сваку другу ако је рецимо донета са недовољним бројем одборника — чл. 83. зак. општ. А сем тога и сама среска скупштина на првом састанку после избора расматра изборна акта — ништи или одобрава изборе кад нема жалбе, ако је надзорна државна власт пропустила да учини што јој је дужност.

Као резиме целог досадањег излагања то је: Да се жалбе на изборе окружних посланика изјављују само Државном Савету, а кад нема жалбе, изборе ништи или одобрава сама окружна скупштина. Жалбе на изборе среских посланика изјављују се надзорној државној власти, а на решења ове Државном Савету, док кад нема жалбе, сама среска скупштина расмотриће изборна акта — одобрити или уништити избор.

Гуча, 1906. год. **М. Ђурашковић**

ДЕФИНИЦИЈА И КЛАСИФИКАЦИЈА ЗЛОЧИНА

са гледишта економског

Dr. V. A. Bonger

(НАСТАВАК)

3. Полни злочини.

Већина писаца, који изучавају однос између економских прилика и криминалитета, посветили су највећу пажњу економским злочинима. Сматрајући да полне склоности немају ничег заједничког са економским животом, они су се врло мало или скоро ни мало занимали овом врстом злочина. Надамо се, да ћемо доказати, да је њихово мишљење погрешно, т. ј. да и полни злочини стоје у извесном односу са економским приликама.

Пре свега *социјални облици* полног живота (брак и проституција) одређени су, на последњем месту, начином производње. Историја нам доказује, да је полни живот играо час врло важну, а час опет веома незнатну улогу. Тешко је претпоставити, да су узроци овога лежали у самом човеку, а не ван њега.

У данашњем друштву, однос између полног живота и економских прилика потпуно је јасан. Сваки зна да је сексуалност, која заузима знатно место у оном делу буржоазије, која проводи живот у беспослици и раскоши, последица овог начина живота. С друге стране опет, нижи интелектуални положај пролетеријата, узрок је много интензивнијем полном животу у овој класи.

Поред овога и сам зависни положај жене у данашњем друштву такође је знатан узрок интензивном развитку полног живота. То је човек, који у данашњем браку прописује закон. Није наше да опширније говоримо о овој ствари, па с тога се враћамо нашој теми.

Као год и остали сродни економски злочини, тако исто и ови — полни разликују се знатно међу собом, па с тога смо приморани да о њима понаособ говоримо.

* * *

Браколомство.

Каже се: „*историја својине јесте у исто доба и историја крађе.*“ Мислимо, да би се ова класична изрека, разуме се у мало другом облику, могла применити и за браколомство: *историја моногамије јесте у исто доба и историја браколомства*, што другим речима значи: *нема моногамије без браколомства.*

Ако се осврнемо на историју брака, видећемо да је браколомство у извесним епохама друштвеног развитка сматрано као акт допуштен људима, док су жене због истог кажњаване највећом казном. Разлика између садашњости и прошлости у томе је, што се данас за браколомство кажњавају и људи и жене.

Могло би се, на први поглед, извести, да главни узрок браколомства лежи у самом човеку; да је, дакле, антрополошке а не социјолошке природе. Извођење ово, међутим, било би нетачно. Кад би главни узрок преступа о којима је реч лежао у самом човеку, морали би се ови преступи свагда и свуда јављати *независно од средине.* Социјологија доказује међутим, да није овако, и да главни узрок овим преступима лежи у структури друштва која, у извесним слојевима, забрањује човеку да задовољи своје полне прохтеве.

Судећи по криминалној статистици, преступи браколомства врло су ретки, или их готово и нема. То с тога, што су казнени законици тако удешени, да је ислеђење ових дела унапред осујећено, и ако су она у ствари врло честа. Класа друштвена у којој се ови преступи најчешће дешавају, јесте онај део буржоазије, који проводи живот у беспослици, затим долази пролетаријат, па тек онда мала и интелектуална буржоазија. Пошто се ове личности не разликују много у погледу урођених им особина, то је несумњиво да узроци овим преступима леже у друштвеној средини, од којих су најглавнији ови: а) *склапање бракова из рачуна*, б) *беспослен и безбрижан живот богataша*, и в) *склапање бракова из чисто физичких побуда*, т. ј. *без обзира на интелектуалне факторе.*

Доста је вероватно, да ће браколомство у будућности бити избрисано са листе преступа.

Силовање

У свом делу „*Нормална генеза злочина*“, професор Монувриje изражава се овим речима о силовању: „Сваки нормални човек био би насилник, кад на други начин не би могао задовољити свој полни нагон. При свем овом, злочини ови ретки су, из врло простог разлога, што у данашњем друштву има жена и за најружније“.

Противно економским злочинима, који се највише врше зими а најмање лети, злочини ови на против достижу своју кулминативну тачку у лето, а минималну у зиму. Узрок овом факту врло је прост и обичан: лети се јављају много чешће прилике за њихово извршење.

Једно од првих питања, које нам се поставља кад говоримо о овим кривицама, јесте: у каквом односу стоје оне са браком, т. ј. да ли међу њиховим извршиоцима има више ожењених или неожењених? Прецизан одговор на ово питање даје нам статистика. Она доказује, да међу кривицима ове врсте има много више неожењених, удоваца и распуштеника но жењених људи. Очигледно је, према овоме, да брак утиче на опадање ових кривица, а како опет на склапање бракова утичу знатно економске прилике, то је несумњиво да ове исте прилике посредно утичу и на злочине о којима говоримо. Јер, кад би економски положај допуштао многим личностима да закључе брак у своје време, идеја за вршење ових злочина не би се, без сумње, код њих појавила.

У којој се друштвеној класи најчешће врше ови злочини? Статистика тврди, да је сиромашна класа најобилнија овим злочинима. Тако у Италији од 100 злочинаца ове категорије њих 92·1% прави су убожијаци. Исто је овако и у Аустрији, где овај број износи 91·2%.

Није тешко доказати, да узрок овоме факту лежи у средини, у којој су ове личности одрасле, и која је, по правилу, равнодушна према полном моралу. Не само рђаво друштво, већ и сам начин обитовања у овој средини узрок су, да деца пре времена познаду све стране полног живота, и да о њему добију сасим друкчије појмове но деца, однегована у здравој средини.

Треба још знати, да је и алкохолизам један од главних фактора у етиологији ових злочина.

Кратко речено, главни узроци силовања јесу: економске прилике које спречавају многе личности да се жене у своје време, потчињени положај жене, алкохолизам, а на првом месту полна деморализација и одсуство цивилизације у најнижим слојевима друштва.

Ради потпуности ствари додајемо још, да је силовање код многих примитивних народа било сматрано као повреда својине мужевљеве и да је тек у доцније време, са побољшањем женином положаја у друштву и признањем њене индивидуалности, оквалификовано као тешка повреда женине слободе.

4. Злочини из освете и других мотива

Поред злочина економских, полних и политичких, постоји још једна, четврта категорија злочина, чији су мотиви веома различите природе. То су: *злочини из освете* и *детоубиства.*

а. *Злочини из освете*

У једном социјолошком раду, као што је наш, нема места психолошкој расправи злочина. За предмет наше расправе довољно је констатовати, да је осећај осветe, у разним ступњима, урођен сваком човеку.

Двојаки су узроци освете: једни проистичу из економског живота, а други су резултат полног живота.

Основни принцип данашњег начина производње јесте конкуренција, борба, што другим речима значи: наношење штете интересима других. Многи социјолози уочавају само добре стране ове борбе, и истичу њене одличне последице за друштво. Није овде место да испитујемо: је ли ово тврђење тачно; за предмет наше расправе важно је посматрати, несрећне победиоце, већ саме побеђене.

Замислимо душевно расположење једног малог детаљисте који посведневно увиђа како пропада услед конкуренције огромног суседног базара; или душевно расположење раденика који се за време штрајка лишава најнужнијих потреба за живот према другу који му заузима место, руковођен искључиво личним интевесима; сетимо се најзад многобројних случајева освете због наслеђа и т. д. Јасно је, да свега овога не би могло бити у заједничком економском животу, у коме би економски интереси били паралелни или би се поклапали, и у коме не би било места ни жељи ни зависти. Онај, који је у стању да појми разлику између ова два начина производње, разумеће лако у којој мери данашњи економски систем изазива осећаје освете.

Што се тиче осећаја освете, који су резултат полног живота, они су у тесној вези, управ последица данашњег облика брака. Потчињени положај жене чини, да је човек сматра као и сваку другу своју ствар, на коју има пуно и искључиво право својине. Свака повреда овог права има за последицу не само полну љубомору, већ и жељу за накнадом повређене сопствености. Појав овај није природан већ историјски. Кад стање нашег друштва не би подржавало извештачену сталност полних односа; кад би и човек и жена били економски независни, о праву, које данас они једно на другим имају не би могло бити ни говора.

б. *Детоубиства.*

Два су главна мотива који, било заједнички или сваки за себе, доводе до овог злочина: страх од бешчашћа и беда. Пре него што пређемо на говор о њима, потребно је да видимо: које личности врше ове злочине? Ево како нам криминална статисткка на ово одговара:

1. то су, готово без изузетка, жене;

2. жене неудате много више од жена удатих;

3. извршиоци ових злочина махом су сиромашни;

4. жене из радничких класа много више од жена из независних класа.

Већина случајева детоубистава идентични су; то је, у главном, као што вели *Фурије: »рађање детета без општинског одушутења.«*

Идеје моралне стављају увек грешницу пред страховиту дилему: или да се изложи сраму, који ће је пратити кроз цео живот, или да уништи плод љубави.

Статистика показује, да већину ових злочина врше жене из нижих класа којима су идеје о полним односима много приступачније и распрострањеније но у вишим класама. Посматрани према социјалним осећајима, злочини ови у противности су са већином осталих злочина. Злочин је, као што смо казали, акт егоистички, т. ј. такав акт којим се наноси штета интересима других. Већина од њих врше се ради личне користи или у циљу задовољења извесних страсти, док се детоубиства у највише случајева врше, да би се избегли срам и ружа. Извршиоци ових злочина *нису* без нормалних *социјалних осећаја*, и у томе управо и лежи битна разлика између њих и нормалне већине осталих злочинаца.

Врло је мало злочина, чије је социјално порекло тако јасно, као што је то случај код детоубистава. Они су искључива последица данашње структуре друштва, која подржава данашњи облик брака и изазива толико морално негодовање према слободној љубави. Кад овога не би било, не би било ни бојазни од срама, па дакле ни разлога за детоубиства.

Други узрок детоубиствима јесте, као што смо већ казали, *беда*. Знатан број детоубистава врши се само с тога, што преварене и напуштене жртве немају средстава да одрже плодове својих погрешака. Ово нарочито бива у земљама у којима је забрањено истраживање патернитета. Да је беда знатан фактор у етиологији ових злочина, доказују и статистички подаци. Према подацима, које је публиковао д-р Вајс, број детоубистава знатно се повећавао за време економских криза.

Поменули смо већ, да су детоубиства из беде била врло обична код примитивних народа. Ово с тога, што средства за живот беху веома скучена, управ недовољна за већу популацију.

5. Политички злочини

Злочини, који спадају у ову категорију, по својој *природи* знатно се разликују од осталих врста злочина. Како само порекло државе тако и ови злочини датирају се од оне фазе у развитку економског живота, у којој су власници осигурали свој положај и своју моћ помоћу закона. Са даљим развитком и променом економских услова појавила се, сасвим природно, жеља код потчињене класе, да уништи или бар ограничи власт повлашћене класе; што је имало за последицу политичке злочине. Последња велика борба ове природе у западној Европи била је она између класе феудалне и буржоазије. Некада моћна и неопходно потребна, феудална класа постала је временом излишна и штетна, док је буржоазија напротив, некада незнатна, успела да се дочепа власти и преобрази из темеља политички систем који је био у противности са њеним интересима, а према потребама у оно доба савременог економског система.

Доказивати, да политички злочинци имају са обичним злочинцима заједничко само име, и ништа друго, значило би губити време. Јер док обични злочинци, чији је интензитет социјалних осећаја сведен на минимум, наносе штету другима да би задовољили своје сопствене жеље и интересе, дотле политички стављају на коцку своје најсветије интересе: слободу и живот у корист друштва; они нападају повлашћену класу да би помогли класи потчињеној, односно целом човечанству.

Остављајући на страну Русију, која се налази у периоду кроз који је западна Европа одавно прошла, политичке кривице данас поглавито врше социјалисте и анархисти.

Интернационална социјална демократија труди се да постигне свој циљ лаганим средствима. Пропаст апсолутизма створио јој је могућност да на државу утиче у овом правцу, и она се овим користи одбацујући, сообразно својим основним принципима, сваку силу против државног поглавара. У колико је устав једне земље слободоумнији, у толико социјална демократија има мање разлога да гази у политичке злочине, и обратно. Треба само знати, да су ови злочини, и ако законом строго кажњавани, са гледишта криминалног врло незнатни, и ограничавају се обично на *увреду величанства*. Да ли ће социјално-демократска странка и у будуће остати на истом терену, зависи искључиво од држања повлашћених странака. Као год што се буржоазија некада борила против феудалног система и на крају крајева оборила га, исто је тако и социјално-демократска странка ставила себи у задатак, да друштво постави на основи посве различној од данашње. Доста је вероватно, да ће она у демократским државама овај циљ постићи легалним средствима, т.ј. без политичких злочина, али није искључена могућност, нарочито у неким државама, као што је н.пр. Немачка, да владајућа класа изврши државни удар укидајући опште право гласа, у ком би случају демократија несумњиво морала напустити законска средства и латити се крајњих мера.

Број политичких злочина, које врше анархисте, није тако велики да би нас статистика могла обавестати о њиховој етиологији, и с тога је потребно анализовати индивидуалне случајеве.

Готово све индивидуе, које су анархистичке идеје делом пропагирале, били су млади људи. Леотије, Ланг и Анђело имали су по 20 год., Казеријо 21, Хенри 21, Шваб 23, Поло 24, Лукени 25, Вољан и Брешчи 31, Салвадор 33 у моменту кад су вршили злочине. Што се тиче њиховог карактера, то су готово без изузетка одушевљени људи, који не мисле на друге ствари, већ само на своју идеју. Како су претерано индивидуални, неспособни су за ма какву дисциплину, и с тога страховито мрзе милитаризам. И саму партиску дисциплину нису у стању да трпе. Многи од њих били су социјал-демократе,

па су напустили странку само због дисциплине. Ево шта о томе вели Хенри: »Једно време привлачио ме социјализам, али сам га добро напустио, јер имађах и сувише љубави према слободи, и сувише поштовања према индивидуалној иницијативи.«

Једна друга карактеристична особина готово свију анархиста, јесте велика сујета. Говорећи о свом злочину, Лукени је рекао ово: »Хтео сам убити једну већу личност да би штампа о мени нарочито говорила.« Пре него што ће извршити злочин, Вољан се фотографисао у више примерака, које је растурио на све стране. Ухапшен по извршеном злочину, захтевао је новине да види је ли његова слика изишла у истим.

Потребно је да видимо, у којој су средини живеле ове личности?

Кад је председник суда упитао Лукенија за мотив његовог злочина, он је кратко одговорио: »*То је беда.*« Овај разлог може се у осталом применити и на све остале анархисте. Вољан је био ванбрачно дете, без икаквог занимања, и већ у 12. години морао се сам старати за свој опстанак. Остав једног дана без средстава за живот, обрати се мајци за помоћ, али га ова отера. Убрзо за овим полиција га је отпочела хапсити и протеривати, те је тако из дана у дан падао све ниже и ниже, док најзад није, огорчен бедом и својом судбином, постао анархиста.

Има писаца, који тврде да беда није један од најмоћнијих фактора анархизма, и за доказ овог свог тврђења позивају се на Хенрија и још неке друге, који су живели у изобиљу, па су ипак извршили најстраховитије злочине. Они који овако резонују имају погрешно схватање о мотиву, који руководи анархисте да делом пропагирају своје идеје. Они губе из вида, да на ове личности подједнако утиче и сопствена и туђа беда. Они, који су неосетљиви према патњама ближњих, не могу никад постати анархисти. Не могући из анархизма извући никакву личну корист, они га сматрају као глупост. Западајући у невољне прилике, људи овакве природе постају ординарни злочинци, или се убијају, али се никад идеално не жртвују.

(наставиће се)

О САМОУБИСТВУ

Нема дана а да се у каквој великој вароши не изврши самоубиство. Новине готово посведневно доносе извештаје о појединим људима, који су свој живот завршили самоубиством. То су кратки билтени о болести данашњега друштва. А несумњиво је да је самоубиство једна друштвена болест, која је, како Емил Фаге згодно вели ушла у моду и у литературу.

Што дубље залазимо у прошлост, појаве самоубиства су све ређе. Било је случајева самоубистава и код старих народа, али далеко ређе него сад. Тада су људи радије бирали смрт, него срамотан живот, а данас се човек убија због глади или сиротиње, због немања новца или због прокоцканог и страћеног државног новца, због какве срамне преваре, због губитка, због разних неизлечивих болештина, због љубави или жене, а понеки пут из досаде или какве безначајне ствари. Што више заилазимо у садашњост то је и прираштај самоубистава сваким даном све већи. У колико се све више развијају и компликују друштвени, политички и морални односи; што је друштво развијеније, што појединци имају више потреба и прохтева, то је и појава самоубистава све чешћа. Између развитка друштвених односа и самоубиства постоји пропорционална сразмера.

Остављамо за сад на страну питање о томе: шта је главни узрок појави самоубиства. Неки писци траже тај узрок у слабљењу и оскудици верских осећаја, други у разгранатости друштвених односа и повећању личних потреба и прохтева. Неки пак мисле да се број самоубистава повећао отуда што су врло лако доступна средства за извршење самоубиства.

Каже се да у већини случајева самоубица је човек који није ни требао да живи. Ми овде нећемо улазити у разматрање: шта нагони човека на ту ненормалну мисао, да се склони са света, да уништи свој живот, кад се зна да је свакоме мило живети. Ми ћемо на овом месту посматрати самоубиство као свршену чињеницу, као готово дело.

Посматрајући случајеве самоубиства, можемо да утврдимо несумњив факат: да су сваким даном самоубиства све чешћа. А други факат резултира из овога: што су друштвени односи компликованији, што је друштво развијеније и појаве самоубиства су чешће и обратно: што је друштво примитивније и неразвијеније појаве самоубиства су ређе.

Обесио се о врата или прозор, отровао се есенцијом или мишомором, заклао се бријачем или ножем, удавио се у реку или бунар, скочио са трећег спрата на улицу, угушио се са угљеном, убио се из револвера и т. д. и т. д.... зашто? — Узроци су веома разноврсни, често пута врло компликовани, ма да им стручњаци ипак налазе основни разлог у умној поремећености тврдећи да онај који над собом врши самоубиство умно није здрав...

Случајеви самоубиства из дана у дан стално расту. Ханс Грос у својој »Криминалној Психологији«, говори на једном месту о прираштају самоубистава. У Француској, статистици од 1826 године до 1870 овако су расли бројеви самоубиства: 1739, 2263, 2574, 2951, 3446, 3639, 4002, 4661, 5147. За то време становништво је нарасло од 30 милиона само на 36 милиона.

Пред нама је једно ново дело, које говори о самоубиству. То је озбиљан и темељит рад Др. Р. Гаупа »О самоубиству«. У том се делу тврди, према статистичким подацима, који су брижљиво прибирани, да се у претпрошлој години само у Европи број самоубистава попео на седамдесет хиљада. И наравно, то су све познати случајеви, које је забележила дневна штампа и полицијска хроника. Али је ван сваке сумње, да је тај број куд и камо већи него што га статистика износи; јер се намерно хтело да остану у тајности, да се не би истраживали и да би узроци остали прикривени. Такви појави самоубиства обично се подводе у статистици, а и иначе под несрећне случајеве.

Но ни ова статистика што постоји и брижљиво прати кретање самоубистава и редом све појаве бележи није тачна. Има држава у Европи које још не воде тачно статистику ни других важнијих друштвених појава, а камо ли статистику самоубистава.

Из свега овога исходи да је горња сума, коју је изнео Др. Гауп и ако огромна и готово невероватна, ипак недовољна и непотпуна. Али и тако већ она веома речито говори о болести данашњега друштва.

Немци су били први који су обратили озбиљно пажњу на статистику самоубистава. Они су још пре осамдесет година утврдили факат да у културном и цивилизованом друштву број самоубистава расте. Проучавањем је утврђено да се од године 1820. до године 1878, дакле за 58 година број самоубистава учетворостручно, док за то исто време, број становника није ни удвоје нарастао. Од године 1862 до 1878, дакле за 16 година, у самој Немачкој број самоубистава скочио је за 20 процената. Слично расту и множе се самоубиства и у другим културним земљама. У овом погледу Саксонска. Француска и Јапан дају најстрашније примере и податке.

За самоубиство се зна од кад се зна за човека као друштвену јединку. Историја старих, древних народа и изумрлих култура забележила је појаву самоубиства. Зендавеста, Св. Писмо, Мојсијеве таблице, коран — сви говоре о убиству и самоубиству и сви га осуђују. Значи, дакле, да се за њ знало још у најстарије доба човеково. У старој индиској повеснници врло је добро познато и описано алтруистично самоубиство удовице, која иде жива и здрава на спаљиште, за својим упокојеним мужем не хотећи да га преживи, а Коран вели за самоубицу да ће »изгорети у вечном огњу«. Исто је тако познато својевољно убиство германских стараца, кад сасвим изнемогну и излапе.

Статистика самоубистава открива нам једну интересантну ствар. Она показује какав однос постоји између самоубиства и народности. Подаци су разноврсни. По брижљиво прибраним подацима и посматрањима утврдило се да је у годинама од 1891 до 1893 на један милион становника годишње било у Монаку 300 самоубистава, у Немачкој 212, у Француској 225, у Данској 248, у Енглеској 87 (статистички подаци за Енглеску су нетачни) у Италији 56, у Шпанији 18. У Русији, као и у Србији и осталим балканским државама, где у поменуто време, статистички подаци нису били ни прикупљани, број самоубистава није био незнатан, ма да су случајеви самоубиства код нас ређи него на Западу. Немачка народност куд

и камо је више подложна тој тежњи самоуништења него ли народи словенске, келтске и романске расе. Морзели, који се сматра за једног од највећих стручњака у овој области криминалистике, доказује, на основу статистичких података који су му били доступни, да су Немци највише склони за самоубиство, а нарочито Саксонци. Данска је, по броју самоубистава, најиздашнија земља у Европи; Шпанија и Русија дају најмањи број самоубистава.

Што се тиче Србије, ма де је организација полицијске струке на савременој основи и ма да се статистички подаци по свима гранама криминалитета прибирају, још нема тачних статистичких података о случајевима самоубиства. Подаци који нам стоје на расположењу, ограничавају се само на престоницу Београд. Према тим статистичким саопштењима у Београду било је самоубистава:

у 1896	години	12	случајева
у 1897	»	11	»
у 1898	»	17	»
у 1899	»	8	»
у 1900	»	15	»
у 1901	»	16	»
у 1902	»	10	»
у 1903	»	14	»
у 1904	»	15	»

По добу старости и година пом. самоубиства долазе овако:

од 20 до 30 година 3 случаја
од 30 до 40 година 3 случаја
од 40 до 50 година 5 случајева
од 50 до 60 година 4 случаја
од 60 година па на даље 1 случај.

У Београду највише самоубиства врше се у месецу априлу, најмање у децембру.

Доба старости и пол исто тако играју при самоубиству видну улогу као и доба године у које се самоубиство врши. Гауп износи да се у Европи људи много више и чешће лишавају живота, него жене. За целу Европу он поставља однос 1: 4; међутим се број женских самоубистава показује много већи у Јапану од самоубистава женских у Европи. Тамо је однос 1: 1·8. А у Индији број женских самоубистава надмаша број мушких самоубистава.

Нису без интереса Гаупова проматрања у погледу на доба старости, на положај и време, кад се самоубиство врши. Ово су подаци које нам он износи.

година							самоубистава
од 10	до 15	на	један	мил.	долази		20
» 15	» 20	»	»	»	»		131
» 20	» 25	»	»	»	»		118
» 25	» 30	»	»	»	»		173
» 30	» 40	»	»	»	»		247
» 40	» 50	»	»	»	»		370
» 50	» 60	»	»	»	»		457
» 60	» 70	»	»	»	»		528
» 70	» 80	»	»	»	»		522
» 80	на	на	даље	»	»	»	662

Што се тиче пола, утврђено је да је у добу од 15 до 25 године, као и у добу од 40 до 50 године број женских самоубистава сразмерно већи од самоубистава мушкараца.

Даља испитивања показују да на појаве самоубиства утиче и породични живот. Постоји мишљење да се неожењен човек теже и ређе одлучује на самоубиство, него жењен човек, јер су, мисли се, услови живота првога лакши и погоднији од услова за живот жењена човека. Међутим то није доказано. Шта више из статистичких података исходи да се жењени људи и удате жене теже и ређе убијају од неожењених и неудатих. И ово: много су чешћа самоубиства појединаца у породицама где нема деце, него у породицама које изобилују порођом. Вреди поменути и време и доба године кад људи извршују самоубиство. Ланк би рекао да је зима најзгоднија за то и да зими највише и бивају самоубиства. Навикнути смо да зимње, суморне и досадне дане сматрамо као најпогодније доба за самовољно лишавање живота. У ствари је сасвим друкчије. Зима доноси собом највише болештина и зараза; отештава сиротињски живот и набавку намирница; али не подржава самоубиство. Монтескије је доказивао да суморно време и зима утичу на повећање броја самоубиства. Међутим Монтескије се јако варао; статистика је побила то погрешно мишљење и доказала да се зими људи најмање и најређе лишавају свога живота.

На статистичким таблама целога света број самоубистава је најмањи у децембру јануару и фебруару, а највећи је месеца маја и јуна. Од месеца августа број самоубистава почиње стално да опада и иде непрестано на ниже до месеца марта, када почиње на више рапидно да се пење. Дакле, несумњиво је, да самоубице обично и најрадије се лишавају, свога живота у најлепше доба у години, када је природа и примамна, када се најлакше могу да набаве дневне животне намирнице и рад и кад је уопште живот лепши, слађи и примамнији дражима својим. Веома је значајан, а за криминалистику и статистику важан факат да и злочинства стоје у истом односу према годишњем добу, као и појаве самоубиства. У пролеће и летње доба злочинства се много чешће појављују него зими. Етинген наглашава да се самоубиства највише врше ноћу. нарочито пред свитање, а најмање у подне, од 12 до 2 сата.

Ваља знати да нужда и сиротиња једнога краја не могу утицати на појаве самоубиства; нужда и сиротиња саме собом ниуколико не појачавају број самоубилаца. Познањска је позната као веома сиротан и оскудан крај, а што се тиче самоубистава, статистика доказује да испред ње иду многе друге, много богатије покрајине. У Русији и Италији има појединих крајева где свет живи у крајњој беди и сиротињи, где се једва сувим хлебом може да рани, па ипак код тога света не види се ни најмање наклоност ка самоубиству.

На овом месту можемо нагласити оно што смо у почетку овога чланка изнели као утврђену појаву: у местима, где су прилике компликованије, где је свет интелигентнији, где је појачан промет, где су друштвене и личне потребе разгранате, где је, укратко, грозничав великоварошки живот који слаби нерве и раздражује осетљивост самоубиства, су чешћа, него у местима, забитим, некултурним и одвојеним од светског метежа. Тим хоће да се каже, да са културом и образовањем, са ужурбаним великоварошким животом расте у човеку и наклоност за самоубиством. Прост човек далеко ређе долази на мисао да сам себе лиши живота, него образован или полуобразован човек. Тај факат и статистика потврђује. То је извесно отуда, што је код ових индивидуалност и осећајност према својој личности и личним неуспесима и несрећама много јаче развијена, него код простог света, који и најтеже ударе тупо и мирно подноси, Разочаран и пометен прост човек у животу пре ће дохватити за чокањ и бокал, него за револвер и нож; полуобразован и образован човек осећају да су сасвим излишни у животу и долазе на мисао о самоубиству као спас.

Није без интереса на завршетку поменути још једну околност, која унеколико утиче на појаве самоубиства. У временима народних покрета и револуција, кад се народ усталаса, кад наступе буне, ратови, револуције самоубиства су врло ретка и своде се на најмању меру. Атмосфера рата и револуције, која носи смрт апсорбује личну појединачну мисао о својевољној смрти. За пример најбоље нам служи велика француска револуција, затим Француска у години 1830 и 1848, а тако исто Немачка у доба 1848, 1866 и 1870 године — у свима тим годинама случајеви својевољног лишавања живота били су веома ретки, много ређи него ли иначе у мирно доба. **М. Павловић**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине планиничке актом својим од 6. априла ове год. Бр. 415. пита:

„Милорад Стојановић, из Планинице, решењем неспорног судије Првостепеног зајечарског суда од 7—II— ове године, оглашен је за пунолетног пре навршене 21. године.

Ово дана Милорад је поднео ово решење општинском суду и тражио, да га суд уврсти у бирачки и гласачки списак пошто му је, вели, признато пунолетство, а по чл. 30. ставу првом зак. о општинама има права да уђе у бирачки списак, јер плаћа преко 15 дин. пореза, а и иначе није у изузећу по чл. 32. поменутога закона.

Како су сада на прагу и избори посланика, то, наравно, тражи, да му се ту призна и право гласања.

Суд је у недоумици: да ли он има право гласа или не, кад у истини нема 21 годину, па моли уредништво за потребно обавештење, како не би погрешио?«

— На ово питање одговарамо:

И чл. 30. закона о општинама, који одређује право бирања и гласања на општинским зборовима, и чл. 10. закона о избору народних посланика, траже као

први услов за гласање то, да је неко постао пунолетан на тај начин, што је напунио 21 годину, у смислу § 37. грађ. закона.

Према овоме, пунолетства која се признају по чл. 112. закона о старатељству, не дају право дотичнима на употребу политичких права, него им се само признаје способност да својим имањем рукују и радњама руководе.

Да су ова пунолетства ограничена само на ово, види се и из чл. 114. зак. о старатељству, по коме дотични не може отуђити своје имање без одобрења старатељ. судије и стараоца чак ни после признатог пунолетства.

II.

Суд општине балајиначке, актом својим од 11. ов. месеца Бр. 435. и од 14. истог м-ца Бр. 447. пита:

1. „По § 6. т. в. грађ. суд. поступка, суд општински има право равнати парничаре до 200 динара и за непокретна имања, кад парничари сами на то пристану и од суда затраже, и у таквом случају суд им издаје писмено поравнење.

Како су чести случајеви, да поравнења чине и земљу уступају и они, који немају довољно земље, то суд не зна: да ли сме и таква поравнења примати, или за њих не важи § 6. грађ. судског поступка; и

2, какву таксу суд треба да наплаћује од парничних страна за ова поравнења, у корист своје касе?“

— На ова питања одговарамо:

Ограничење, које је учињено у § 471. грађ. с. поступка, да земљоделац не може ни сам отуђити извесно имање, донесено је као економско-политичка мера у једном општем интересу, те се, по томе, за све власти у земљи јавља дужност, да стају на пут сваком изигравању ове зак. одредбе, па та дужност лежи и на општинским судовима.

Према томе, кад год неко од оних, који немају довољно имања по § 471. гр. с. п. покуша да путем поравнења штогод отуђи, суд општински таква поравнења мора одбити.

У осталом, до које суме општински судови могу чинити равнања, треба прочитати обавештење под I. у 12 броју „Полицијског Гласника“ од ове године; и

2, за поравнења треба наплаћивати таксу из § 23 тач. б. и г., кад друга није прописана, јер би то одговарало правилу које је постављено законом о таксама за поравнења, која се врше код државних судова. Такса ова, наплаћује се у новцу, у корист општинске касе.

III.

Суд општине тићевачке у срезу моравичком, актом својим од 18. марта ове године, пита:

„Одбор ове општине, а по предлогу општинског суда, 10. ов. м-ца одлучио је, да се извесне облигације општинских дужника, који су сасвим осиротели, расходују као пропале, па је ту своју одлуку спровео среској власти са молбом, да је пошље г. министру финансија на одобрење.

Начелник срески вратио је ову одборску одлуку са овим питањем: „на основу кога је законског прописа одбор донео ову одлуку.“

Из закона о општинама, а и из других специјалних закона, не види се: како се има поступати са овим пропалим облигацијама, па зато се моли уредништво за упутства шта треба општински суд да уради по овоме?“

— На ово питање одговарамо:

Ако су облигације, које су расходоване одборском одлуком, гласиле на веће суме од 1000 гроша чаршијских, онда су оне морале бити обезбеђене интабулацијом на имање дужника по Височајшој уредби од 22. јула 1855. г. В№ 801, а ако су биле испод горње суме, онда је морало бити сигурна јемца по В. уредби од 16. априла 1860. г. В№ 1085.

Према томе, требало је утврдити: да ли се дуг може наплатити од дужника и јемаца, па ако то не може по § 471. грађ. с. пост., онда тражити накнаду штете од оних, који су општинске новце издали под интерес без довољне гарантије.

Ако је њихова одговорност искључена застарелошћу или којим другим законским узроком, онда тек може бити речи о расходавању тих сума.

Само пак расходовање пропалих облигација, кад је то несумњиво утврђено на начин изложен напред, бива тако, што за суме до 200 дин. доноси одлуку општински одбор у смислу т. 12. чл. 86. закона о општинама, а за суме изнад 200 дин. решава збор у смислу т. з. чл. 23. зак. о општинама.

Ове одлуке одбора и збора не би подлежале ничијој оцени према закону о општинама; али како су оне у већини случајева у вези са буџетом, јер је интерес од облигација предвиђен као буџетска позиција, то их треба слати г. министру финансија који ће одлучити: да ли ће ово питање бити предмет његове оцене или оцене сталног окр. одбора у смислу чл. 108. т. 17. зак. о уређењу окр. и срезова, јер се Државни Савет за такве случајеве огласио ненадлежним, одлуком својом од 9. септембра 1905. г. Бр. 6280.

IV.

Суд општине краљевске, актом својим од 12. априла ове год. Бр. 561. пита:

„Да ли припада општинској или државној каси такса из т. бр. 20 зак. о таксама, кад неко поднесе молбу суду општинском да сам копира извесну пресуду којом је неко кажњен са 20 дан затвора и 20 дин. новчане казне у корист општ. касе, на основу чл. 20. уредбе о касапницама.“

— На ово питање одговарамо:

По чл. 25. правила за извршење закона о таксама од 3. маја 1897. године ПрБр. 10.442 општински судови наплаћују таксу *у маркама* само ону, која се помиње у тачци 98. таксене тарифе и ону из т. д. § 23 грађ. с. поступка; сем ових такса она у маркама наплаћује само онда, ако је којим специјалним законом нарочито наређено.

Иначе она не наплаћује у маркама и за државни рачун никакве друге таксе, па ни ону из т. бр. 20. закона о таксама, јер се она наплаћују само код државних власти.

За преписивање службених акта код општина *без оверења*, једино се може наплатити она такса из т. г § 23. грађ. с. поступка, а за оверавање истих она из т. 97 а) зак. о таксама, и то опет у новцу.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Петар Б. Милићевић, Станко Марковић и Живојин Стојићевић — Рајковић,

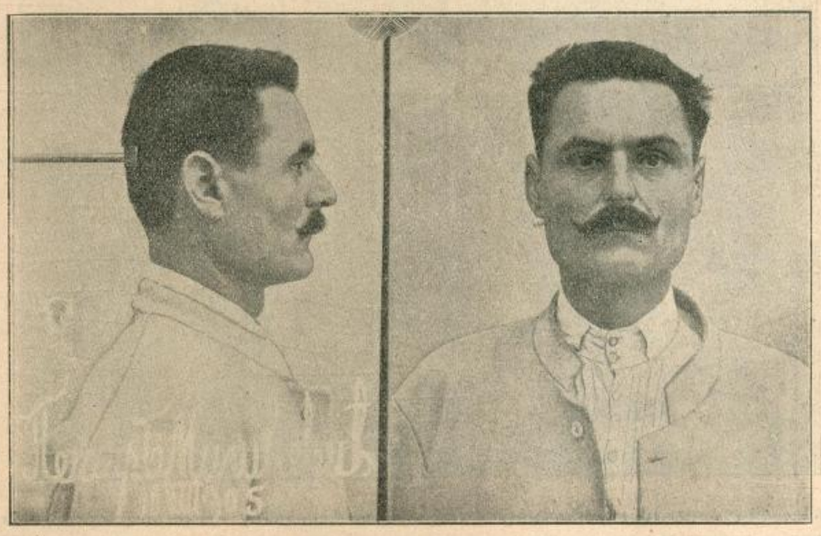

осуђеници београдског казненог завода, који су били на раду у Добричевској ади, на дан 23. тек. м-ца побегли су и до сада се нису могли пронаћи.

Петар је родом из Супске у срезу параћинском, стар 33 год., висок, добро развијен, црномањаст, црне косе и бркова, угасито-жутих

очију. На средини десне долактице има тетовиран знак у виду крста, величине 3|4 см.; за 3·5 см. изнад средине десне обрве има белегу од посекотине у облику праве линије, величине 1·5 см.; по грудима и трбуху јако је маљав Осуђен је за разбојништво на 12 год. робије.

Станко је родом из Сувог Дола у срезу хомољском, стар 45 година, повисок, крупан, смеђ, плавих очију, клопавих ушију. По средини обеју мишица има белеге од ране величине и облика дводинарца; на доњој страни средине

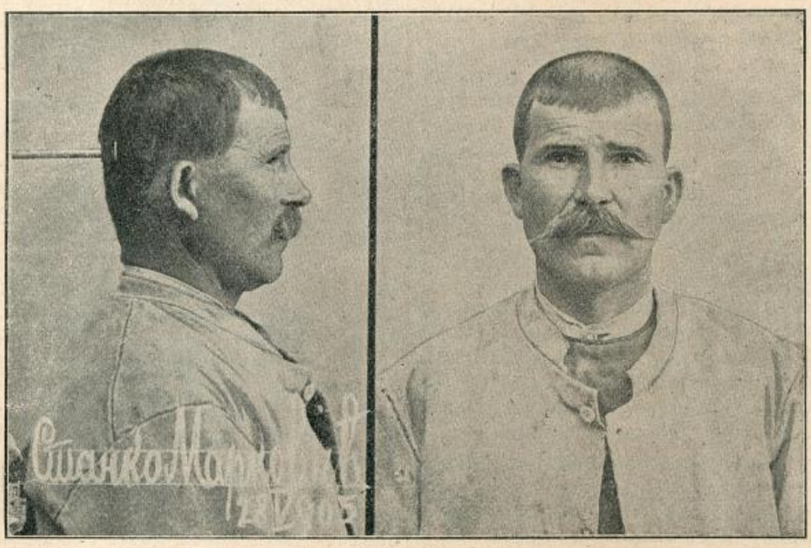

потиљка има белегу од посекотине у облику праве линије, правца вертикалног, величине 1·5 см. Осуђен је по више дела разбојништва и хајдучије на 4 године робије.

Живојин је родом из Кучајне у срезу звишком, стар 34 године, средњег раста, добро развијен, црне косе и бркова, жућкасто-зелених очију, по темену и десној страни потиљка јако је проређене косе. На превоју ручја, испод корена

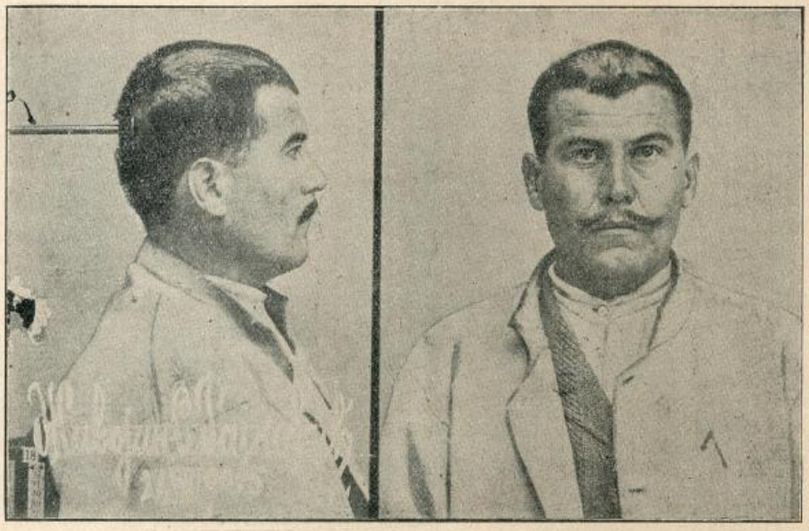

левог палца има белегу од посекотине у облику праве линије, правца хоризонталног, величине 3 см.; лева плећка пуна му је разних ожиљака од чирева; на десној стопали, до корена прстију има белегу од посекотине у облику праве линије, правца вертикалног, величине 5 см. Осуђен је за разбојништво на 20 година робије.

Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за одбеглим зликовцима изврше најживљу потеру и пронађене спроведу начелству округа моравског или Управи града Београда с позивом на Бр. 14440.

Љубомира Антонијевића, бив. скретничара на Ћићевачкој станици, тражи начелник среза ражањског, због кривице из § 223. тач. 1. крив. закона. Наређује се свима полицијским и општинским властима, да Љубомира у своме делокругу најживље потраже и у случају проналаска, да га стражарно спроведу поменутом начелнику, с позивом на депешу Бр. 3601.

Сима Стајић — Лојаница, из Буковика, у срезу јасеничком окр. крагујевачког, извршио је крађу и побегао. Сима је стар 40 год., средњег раста, у опште плав, по носу расечен, говора брза. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да Симу у своме кругу власти најживље потраже, па нађеног стражарно упуте начелнику среза колубарског окр. београдског с позивом на акт Бр. 14780 од 1905. године.

Коста Стоше Николића, из Рђавице у срезу масуричком, извршио је силовање и побегао незнано куда. Коста је стар 20 година, раста средњег, косе црне, лица правилног, без браде, бркова и особених знакова. Од одела има на себи гуњче и чакшире од црног сукна. Нека га све полицијске и општинске власти најживље потраже у својим домашајима и у случају проналаска стражарно упуте начелнику среза масуричког с позивом на депешу Бр. 2988.

Непознати крадљивац ноћу између 20. и 21. ов. м-ца, из отвореног стана г-ђе Кате Мошукић, овд. у улици Његушевој Бр. 52. украо је: један сребрн турски часовник, са испупченим капцима, а који се са кључем навија. На часовнику је плоча за бројеве (циферблат) ружичасте боје, а бројеви су турски. Сем овог крадљивац је украо и један танак златан ланчић за џвикер. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцем и покрађом у своме кругу власти најживље трагају, па о резултату известе кварт врачарски Управе града Београда, с позивом на Бр. 5037.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

У селу Драгобрађи (срез гружански), ухваћен је један циганин, стар 40 год., висок, црномањаст, доњих усана с десне стране расечених, горњих зуба поломљених, без икаквих исправа. Са њим је ухваћена и једна крадена кобила стара 3 год., висока 1.45 м., длаке затворено-зелене, а у све четири ноге путаста, по челу лисасте и цветасте длаке. Циганин је улучио прилику, те је испред општинске власти побегао, а кобилу оставио. Позивају се све полицијске и општинске власти, да у своме делокругу најживље настану, да се сопственик кобиле, као и крадљивац пронађу, па о томе, да се извести начелник среза гружанског с позивом на Бр. 9218.

У шуми стубичкој (срез параћински) нађена је стока непознатих сопственика, и то: једна кобила, стара 5—6 год., алатаста; једна ждребица, стара 2 год., врана, а по задњој левој нози длаке чарапасте, и два женска ждребета, стара по 1 годину, длаке зекасте. Сва је стока без роваша. Тако исто и у шуми манастира Манасије, нађена је једна ждребица стара 2 год., длаке мишасте, а без роваша. Позивају се све полицијске и општинске власти, да најживље трагају у своме кругу власти, те да се пронађу сопственици поменуте стоке, па о томе извести начелника среза параћинског с позивом на Бр. 7492.

ТРАЖИ СЕ

Лепосава Т. Пешић, служавка из Београда, 8. ов. м-ца побегла је незнано куда. Лепосава је стара 12—13 год., раста средњег, косе плаве, очију плавих, образа округлих; од одела има на себи сукњу и реклу од црвеног цица, а на ногама плитке ципеле на дугмета. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да Лепосаву у својим домашајима потраже, па нађену ради предаје родитељима упуте кварту палилулскоме Управе града Београда с позивом на акт Бр. 5026.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 19. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 7. МАЈА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза копаоничког Д-р Александра Јов. Протића, лекара среза копаоничког и жупског, по потреби службе;

за лекара среза жупског Д-р Милутина Јанковића, лекара општине лесковачке;

за лекара среза азбуковачког Д-р Душана М. Радојковића, доктора целокупног лекарства и бившег питомца среза пожаревачког.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара друге класе начелства округа моравског, са платом коју је и до сада имао, Севера Милутиновића, начелника исте класе среза темнићског — по потреби службе;

за начелника треће класе среза темнићског, са платом коју је и до сада имао, Милана Анђелковића, секретара исте класе начелства округа моравског, — по потреби службе;

за секретара треће класе начелства округа пиротског, са платом коју је и до сада имао, Живојина Белопавловића, секретара исте класе Управе вароши Београда, — по потреби службе:

за секретара треће класе Управе вароши Београда, са платом коју је и до сада имао, Душана Николића, начелника исте класе среза подунавског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза подунавског, са платом коју је и до сада имао, Миливоја Петровића, начелника исте класе среза лепеничког, — по потреби службе;

за начелника друге класе среза тимочког, Станоја Д. Петковића, по старом начелника среског друге класе у пензији;

за начелника треће класе среза качерског, Бранка Вукојевића, начелника исте класе среза тимочког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза лепеничког, са платом коју је и до сада имао, Сретена Јовановића, секретара исте класе начелства округа крајинског, — по потреби службе;

за секретара треће класе начелства округа крајинског, Живка Живковића, начелника исте класе среза колубарског, округа ваљевског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза колубарског, округа ваљевског, Живка Костандиновића, полицијског писара прве класе Управе вароши Београда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за комесара београдске савске полиције у рангу полицијског писара прве класе Управе вароши Београда, Душана Ст. Ђорђевића, бившег полицијског писара;

за полицијског писара друге класе Управе вароши Београда, Чедомира Ј. Рајића, полицијског писара исте класе начелства округа пожаревачког, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе Управе вароши Београда, Милорада Петровића, полицијског писара исте класе среза јабланичког, — по молби;

за полицијског писара треће класе Управе вароши Београда, Милутина Вељковића, полицијског писара исте класе среза моравског, округа пожаревачког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе Управе вароши Београда, Драгомира Ђуртовића, полицијског писара исте класе начелства округа крагујевачког, — по молби;

за полицијског писара треће класе среза јабланичког, Димитрија Игрошанца, полицијског писара исте класе среза поречког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе начелства округа крагујевачког, Љубомира Маринковића, полицијског писара исте класе среза гружанског, — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза гружанског, Ђорђа Матејића, полицијског писара исте класе среза лесковачког, — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза лесковачког, Димитрија Трандафиловића, бившег благајника штедионице;

за полицијског писара прве класе среза звишког, Алексу Петровића, полицијског писара исте класе среза млавског, — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза млавског, Симу Николића, среског писара прве класе у пенсији;

за полицијског писара треће класе среза пчињског, Светозара Димитријевића, бившег полицијског практиканта;

за полицијског писара треће класе среза мачванског, Косту Митровића, полицијског писара исте класе Управе вароши Београда, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза ражањског, Војислава Васића, бившег практиканта;

за полицијског писара треће класе среза нишког, Николу Јовановића, полицијског писара исте класа среза нишавског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза нишавског, Хараламлија Ђорђевића, полицијског писара исте класе среза таковског, по молби; и

за полицијског писара треће класе среза таковског, Милорада Поповића, практиканта истог среза.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутраш-

њих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Владимир Нешковић, начелник треће класе среза качерског;

Димитрије Жујовић, секретар прве класе начелства округа пиротског; и

Радосав Стојковић, писар прве класе среза ражањског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, — ставе у пенсију која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Милутин Бресјанац, полицијски писар треће класе начелства округа пожаревачког; и

Благоје Марјановић, полицијски писар треће класе среза звишког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара пете класе министарства унутрашњих дела Милоша Марјановића, начелника треће класе среза сврљишког, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. маја 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за члана друге класе Управе вароши Београда Борисава В. Ристића, управника друге класе Београдског Казненог Завода, — са платом коју је и до сада имао, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. маја 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника прве класе среза крајинског Стевана Николића, секретара исте класе начелства округа тимочког, по потреби службе;

за секретара треће класе начелства округа тимочког Петра Митровића, начелника исте класе среза крајинског, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 4. маја 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара треће класе начелства округа рудничког Милана Доронтића, начелника исте класе среза љубићског, — по потреби службе; и

за начелника треће класе среза љубићског Милорада Матића, секретара исте класе начелства округа рудничког, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 4. маја 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара прве класе среза пожаревачког Петра Драгомировића, полицијског писара исте класе Управе вароши Београда, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе начелства округа пожаревачког Јевту Бекрића, полицијског писара исте класе среза пожаревачког, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе Управе вароши Београда Стевана Пантића, полицијског писара исте класе среза лесковачког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе Управе вароши Београда Николу Величковића, правника;

за полицијског писара треће класе среза посавског, округа београдског, Николу Милошевића, бившег полицијског писара;

за полицијског писара треће класе начелства округа подринског Драгољуба Јосића, бившег полицијског практиканта;

за полицијског писара треће класе среза азбуковачког Милоја Недића, практиканта истог среза;

за полицијског писара треће класе среза неготинског Петра М. Јовановића, практиканта среза нишког;

за полицијског писара треће класе среза моравског, округа пожаревачког, Ратка Михаиловића, практиканта среза параћинског;

за полицијског писара треће класе среза кључког Владимира Ст. Јовановића, бившег полицијског писара;

за полицијског писара треће класе среза подунавског Марка Палића, полицијског писара исте класе среза орашког, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза врачарског Мијаила Штуловића, полицијског писара треће класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза рамског Чедомира Тодоровића, полицијског писара исте класе начелства округа смедеревског, — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе начелства округа крушевачког Данила Тричковића, полицијског писара исте класе среза левачког. — по молби;

за полицијског писара треће класе среза левачког Ђорђа Протића, бившег практиканта;

за полицијског писара треће класе начелства округа пожаревачког Боривоја Алексића, полицијског писара исте класе начелства округа моравског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза орашког Светислава Радовановића, практиканта среза подунавског;

за полицијског писара друге класе среза јасеничког, округа смедеревског, Перишу Бешевића, бившег полицијског писара;

за полицијског писара треће класе начелства округа крагујевачког Василија Брачинца, полицијског писара исте класе среза љубићског, — по молби;

за полицијског писара прве класе среза љубићског Стојана Томића, писара среског прве класе у пензији;

за полицијског писара друге класе среза љубићског Стојана Бабића, полицијског писара исте класе среза јасеничког, округа смедеревског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза црногорског Михаила Станића, бившег полицијског практиканта;

за полицијског писара прве класе среза трстеничког Стевана Васића, бившег полицијског писара; и

за полицијског писара треће класе начелства округа нишког Јосифа Динчића, практиканта начелства округа пиротског,

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 4. маја 1906. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Милан Јанковић, писар прве класе среза подунавског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, — стави у пензију, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 4. маја 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Миливоје Ст. Милосављевић, полициски писар треће класе среза љубићског;

Божидар Јованчевић, полициски писар треће класе начелства округа крушевачког; и

Стеван Марјановић, полициски писар прве класе среза трстеничког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 4. маја 1906. г. у Београду

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 14. априла 1906. године Бр. 3166, донето на основу тач. 9. члана 144. Устава, које гласи:

да се Ђорђе Ђуковић, подшумар у Брзој Паланци, родом из Сарајева и турски поданик, по молби својој прими у српско поданство изузетно од § 44. грађанског закона.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. априла 1906. г. у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелницима и управнику града Београда.

Препоручите свима подручним полицијским чиновницима, да је моја жеља,

да они удесе своје понашање тако, како не би изазивало оправдане жалбе мени или јавности и било увек достојно угледа и положаја државног чиновника (чл. 11. закона о чиновницима грађанског реда). Они треба да се крећу строго у границама закона и према свима и свакоме подједнако, у кругу њихове надлежности, законе земаљске да примењују.

Сви полицијски чиновници треба да имају у виду да је прва, најважнија и најсветија њихова дужност, да се старају и брину о сталном одржавању личне и имовне безбедности. Ово не смеју никад сметнути с ума.

Нарочиту пажњу скрените свима полицијским чиновницима на то, да они не треба да се забораве, те да присуствују на ком било јавном политичком збору, сем случаја законом предвиђених. Такове поступке њихове, ако би их било, казниће најстроже.

ПБр. 9248.
30. априла 1906. год.
Београд.

Министар унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу марту 1906. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца марта извршено је у Србији:

1.	**Убистава**	**29**
2.	**Детоубистава**	**9**
3	**Покушаја убистава**	**20**
4	**Разбојништава**	**16**
5.	**Тешких телесних повреда**	**16**
6.	**Паљевина**	**60**
7.	**Опасних крађа**	**190**
8.	**Злонамерних поништаја туђих ствари**	**18**

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	**26**	или	89·6%
Детоубистава	**8**	»	88·8%
Покушаја убистава	**19**	»	95·0%
Разбојништава	**14**	»	87·5%
Тешких телесних повреда	**16**	»	100%
Паљевина	**8**	»	86·6%
Опасних крађа	**55**	»	28·9%
Злонамерних поништаја туђих ствари	**3**	или	16·6%

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (17), затим помоћу *оштрог* (8) и помоћу *тупог* (4).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* за 15, у *освети* за 5, у *нужној одбрани* за 2, у *користољубљу* за 1, у *вршењу званичне дужности* за 1, у *домаћој расипи* за 1 случај, а за 4 су *непознати* узроци.

Посматрана према местима у којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу гружанском **2** (1 непронађен; свађа и непознат узрок), у срезу јасеничком округа крагујевачког **2** (непознат и свађа), у срезу сврљишком **2** (освета и свађа), у срезу хомољском **2** (освета и свађа), и по **1** у срезовима: грочанском (свађа), космајском (нужна одбрана), масуричком (освета), кључком (користољубље), деспотовачком (освета), бањском (освета), нишком (свађа), нишавском (вршење званичне дужности), мачванском (свађа), посаво-тамнавском (свађа), млавском (свађа), звишком (свађа), таковском (свађа), љубићском (свађа), качерском (домаћа распра), косаничком (непронађено), ужичком (свађа), ариљском (свађа), пожешком (нужна одбрана), трнавском (непронађено) и у вароши Крушевцу (свађа).

Поред горе изложених убистава у току месеца марта пронађено је и једно убиство, које је извршено 27. фебруара т. г. над Стојаном Милошевићем, из Вел. Поповца, у срезу моравском округа пожаревачког.

Детоубиства су извршена: у срезу лепеничком **2**, у срезу тимочком **2** (1 непронађено), и по **1** у срезовима: пчињском, масуричком, копаоничком, белопаланачком и пожешком.

Покушаја убистава било је: у срезу јасеничком округа смедеревског **3**, и по **1** у срезовима: подгорском, пчињском, лесковачком, гружанском, расинском, ресавском, пожаревачком, голубачком, хомољском, подунавском, зајечарском, косаничком, прокупачком, добричком, златиборском, драгачевском и студеничком (непронађен).

Највећи број ових дела извршен је у међусобној свађи.

Разбојништва су извршена: у срезу хомољском **7**, у срезу гружанском **2** (1 непронађено), и по **1** у срезовима: космајском, врачарском, посавском, округа ваљевског, мачванском (непронађено), звишком, љубићском и у вароши Пожаревцу.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу млавском **2**, у срезу зајечарском **2**, и по **1** у срезовима: масуричком, јабланичком, крагујевачком, гружанском, трстеничком, темнићском, нишком, посаво-тамнавском, моравском округа пожаревачког, качерском, љубићском и тимочком.

Паљевине су извршене: у срезу врачарском **4**, у срезу колубарском округа београдског **3** (1 пронађена), у срезу трстеничком **3**, у срезу јадранском **3** (1 пронађена), у срезу хомољском **3**, у срезу жичком **3**, у срезу тамнавском **3**, у срезу грочанском **2** (1 пронађена), у срезу гружанском **2** (1 пронађена), у срезу јасеничком округа крагујевачког **2**, у срезу крајинском **2**, у срезу ражањском **2**, у ср. бањском **2**, ср. звишком **2**, ср. прокупачком **2**, и по **1** у срезовима: оба посавска, власотиначком, лесковачком, крагујевачком, брзопаланачком, жупском, расинском, ресавском, деспотовачком (пронађена), беличком, лужничком (пронађена), рађевском, поцерском, мачванском, млавском (пронађена), качерском, подунавском, јасеничком округа смедеревског (пронађена), тимочком, бољевачком и црногорском.

Вредност ових паљевина износи око **13.500** динара.

Опасне крађе извршене су: у Београду **10** (3 пронађене), у срезу орашком **10** (1 пронађена), у срезу гружанском **8** (2 пронађене), у срезу пожаревачком **8** (2 пронађене), у срезу хомољском **8** (6 пронађених), у срезу млавском **7** (1 пронађена), у срезу бољевачком **7** (1 пронађена), у срезу неготинском **6**, у срезу крајинском **6** (1 пронађена), у срезу љубићском **6** (3 пронађене), у срезу подунавском **6** (3 пронађене), у срезу јасеничком округа смедеревског **5** (1 пронађена), у срезу јадранском **4** (2 пронађене), у срезу звишком **4** (2 пронађене), у срезу жичком **4** (2 пронађене), у срезу колубарском округа ваљевског **3**, у срезу пољаничком **3** (1 пронађена), у срезу расинском **3** (1 пронађена), у срезу деспотовачком **3** (1 пронађена), у срезу рађевском **3** (1 пронађена), у срезу мачванском **3** (1 пронађена), у Пожаревцу **3**, у срезу голубачком **3**, у срезу качерском **3** (1 пронађена), у срезу трнавском **3**, у срезу колубарском округа београдског **2**, у срезу врачарском **2**, у срезу подгорском **2**, у срезу лесковачком **2** (обе пронађене), у срезу лепеничком **2** (1 пронађена), у срезу кључком **2**, у срезу поречком **2**, у срезу ражањском **2**, у срезу ресавском **2** (обе пронађене), у срезу параћинском **2** (1 пронађена), у срезу беличком **2** (1 пронађена), у Нишу **2**, у срезу нишавском, **2** (обе пронађене), у Смедереву **2** (1 пронађена), у срезу заглавском **2**, у срезу прокупачком **2**, у срезу косаничком **2**, у срезу златиборском **2** у срезу пожешком **2** (1 пронађена), и по **1** у срезовима: посавском окр. београдског (пронађена), грочанском (пронађена), космајском (пронађена), посавском округа ваљевског, масуричком, власотиначком, крагујевачком, жупском, темнићском, бањском, сврљишком (пронађена) нишком, (пронађена), лужничком (пронађена), поцерском, моравском округа пожаревачког, рамском, таковском, зајечарском (пронађена), црногорском (пронађена), ужичком, драгачевском, и у варошима: Неготину и Шапцу.

Вредност свих ових крађа износи око **30.000** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу трстеничком **2**, у срезу темнићском **2**, у срезу нишком **2**, у срезу јадранском **2** (оба пронађена), у срезу љубићском **2**, и по **1** у срезовима: оба колубарска, гружанском, кључком, расинском, посаво-тамнавском (пронађен), мачванском и у вароши Пожаревцу.

Вредност уништених ствари износи око **1.200** динара.

Поред изложених дела у току месеца марта извршено је још и **15 самоубистава**, и то у овим срезовима: зајечарском **2**, драгачевском **2** и по **1** у пољаничком, параћинском, бољевачком, рачанском, пожешком и у варошима: Београду, Крушевцу, Смедереву, Зајечару, Прокупљу и Ужицу.

Ова су самоубиства извршена: *вешањем* 7, *ватреним оружјем* 5, *дављењем* 2 и *оштрим оружјем* 1, а узроци њиховом извршењу леже: у *дугој болести* за 4 слу-

чаја, у *домаћој распри* за 3, у *частољубљу* за 1, у *страху од казне* за 1 и у *душевном растројству* за 1. За 5 случајева узроци су непознати.

Покушаји самоубиства извршени су: у срезу лесковачком (вешањем, непознат узрок), у Крушевцу (ватреним оружјем, непознат узрок) и у Крагујевцу (оштрим оружјем, услед домаћих неприлика).

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	ОКРУЗИ	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	2	—	—	—	2	—	—	10	7	1	—	—
2	„ ваљевски	—	—	—	1	1	—	—	4	6	1	—	—
3	„ врањски	1	2	—	2	—	—	2	2	7	—	1	1
4	„ крагујевачки	4	2	—	1	2	—	2	5	11	1	—	1
5	„ крајински	1	—	—	—	—	—	—	3	17	1	—	—
6	„ крушевачки	1	1	—	1	—	—	1	7	6	3	1	1
7	„ моравски	1	—	—	1	—	—	1	3	10	2	1	—
8	„ нишки	4	—	—	—	—	—	1	2	5	2	—	—
9	„ пиротски	1	1	—	—	—	—	—	1	3	—	—	—
10	„ подрински	2	—	—	—	1	—	1	6	12	4	—	—
11	„ пожаревачки	4	—	—	3	9	—	3	6	35	1	—	—
12	„ руднички	3	—	—	—	1	—	2	1	10	2	—	—
13	„ смедеревски	—	—	—	4	—	—	—	2	23	—	1	—
14	„ тимочки	—	2	—	1	—	—	3	2	10	—	4	—
15	„ топлички	1	—	—	3	—	—	—	2	4	—	1	—
16	„ ужички	3	1	—	1	—	—	—	1	6	—	3	—
17	„ чачански	1	—	—	2	—	—	—	3	8	—	2	—
18	Управа града Београда	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	1	—
	Свега:	**29**	**9**	**—**	**20**	**16**	**—**	**16**	**60**	**190**	**18**	**15**	**3**

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 29. априла 1906. год. АБр. 523 у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

НАРОЧИТА КВАЛИФИКАЦИЈА ПРАВНИШТВА

у државној служби

а с обзиром на начелну подвојеност административне и судске власти.

У разговору са једним бившим полициским чиновником вишега ранга, али човеком доста добро израђена у дужностима, које том позиву, по закону, припадају, саслушао сам многе приче, које имају значај истинитих факата. Тим поводом, више сам се пута питао: јесмо ли ми, свршени правници, рачунајући искључиво на теоријску тековину, коју даје школа правничког фаха, довољно подобни да ма и на површној, али колико толико тачној основи, применимо начела, што их школа даје.

Иза таквих честитих, али значајних разговора, слишавајући себе самога у свему оном, што даје школа, нашао сам да је примена школског знања скоро немогућа и код најбистријих ђака онда, кад он лично није имао прилике, да исправност и умесност теорије — начела — покуша применити на живот, коме су та начела намењена. Другим речима, строго теориска настава, по правилу, није довољна, да правника уведе у смисао његове праве професионалне задаће онда, кад он једновремено са тековином начела, која правнички фах изражавају, није имао могућности, да практички та начела примени, да једновремено са наставним теоријским програмом уђе у практичну примену тога програма, те да, на тај начин, стварно, али очигледно добије не само могућност, да тај смисао схвати, него да помоћу њега још и критички покуша оценити: јесу ли начела, која је у наставном теоријском програму саслушао, довољно јака и умесна за прилике, у којима та начела треба да буду примењена.

Већ и сам тај факт, што би човек овај факат констатовао, значи много; а значи много због тога, што би се непосредна последица тога факта састојала у оправданој претпоставци, да је садашњи облик наставе свршен у томе, у колико даје теоријско знање: али, непрестано недовољан у толико, у колико не даје скоро ни мало практични део спреме. А са таквим недостатком, оправдано је запитати се: да ли је такав систем наставе у опште целисходан и оправдан, ако сумарно теоријско знање није на самом извору и једновремено не само аргументисано, него у опште у схватању његове праве садржине још и омогућено, применом на живот, на стварност, због које се оно и предаје.

И поред најбољег признања, које можемо дати правничкој настави онда, кад она, као ресултат, даје што више принципа; јер, принципи, па ма за који фах, и јесу главни критеријум и директива за употребу целокупне материје, на коју се закон, односно његова главна начела односе, ипак, та начела, или су само у пола или, можда нису ни у пола схваћена, ако су она изложена искључиво у облику теоријском, па ма и у облику најбоље пробраних и намештених фраза, ако није одмах једновремено с тим учињено шта треба, да се принцип појми и у његовој материјалноправној страни, у примерима, у којима би могао бити примењен на случајеве, које дају живот и због којих он, као норма, и постоји.

Везано са реалним животом, са конкрентним облицима и примерима тога живота, на који треба да се примени, начело исказано теоријски, а објашњено практичком његовом примено, на живот, одмах се дâ схватити у његовој суштини, у његовом циљу и разлогу, који тај циљ правда. Самим тим, то исто начело не да се лако заборавити, а што је главно, дâ се одмах лако појмити и у његовој философско-правној и практичној страни.

Налазећи, да су ове поставке тачне; а појимајући у свој мери: колико, лично нама, не достаје разлог праве спреме, да отварамо дискусију о овако крупној ствари, ако ни због чега другог, а оно због тога, што треба бити скроман на признати, да је писац ових редака далеко од тога, да претендује на довољни ауторитет и у питањима ове врсте, — ми у напред изјављујемо да овим ни мало не желимо да себи дајемо квалификацију и на овом пољу. Покрећући ову тему, желимо, да подстакнемо и много позваније и много јаче од себе, да о њој размисле. Ако нам је, на послетку, и стало до какве амбиције на овоме пољу, она је далеко и од наше правне подобности и од наше професије, да нас баци у послове, који би одговарали професији правничког фаха. На против, једина је нама намера, да одани државној служби у мери једног исправног чиновника патриоте, а појимајући пресудну важност правништва за државцу службу у опште, бацимо неколико мисли, можда и лоше појмљених, али искрено исказаних, у општем интересу наше добре земљице. Јер у тој земљи на жалост, пре кратког времена, у једном веома угледном политичком листу, не само да је смело да се тврди, него и да се правда, како је просветни елемент далеко позванији и претежнији за учешће у јавним пословима, него правнички, ма да се и на том пољу, правнички фах, по преваходству треба да истиче као најпозваније и најинтезивније спреман; и, ма да у целом свету, кад је реч о учешћу у јавним пословима првога ранга, правнички фах баца све остале у засенак у толикој мери, да се остали једва, или, бар, по изузетку опажају. Па ипак, тај новинарски чланак, у нас, као да је био несавремен. самим тим, што није био потпуно несавесан.

Да се мало задржимо на овом фаху.

На први поглед, изгледа одиста чудновато, да је, у нас, у опште могућно, да се правништву, на тако озбиљан начин сумњичи подобност за најважније јавне послове у земљи. Колико је то сумњичење ухватило маха, ми без икакве нарочите тенденције свраћамо пажњу на ову околност: што у нас готово редовно портфељ Министарства Унутрашњих Дела и не може па, како изгледа, скоро и не сме да узме који други човек по стручној спреми већ професор. То је једна очигледна аномалија за колико-толико присебна правника; али, и поред толико многобројног правништва, тако обичан факат, не само што ником не пада у очи као аномалија; већ би како изгледа, према испосувраћеним нашим појмовима о парламентаризму, било аномалија, кад би се друкче поступало. Ваљда се, али, само донекле с тим у вези, и нашло за потребно да констатује, да је сасвим у реду, ако се правништву у опште и одреди позадина у важним позицијама државне управе и да се отворено тврди, како њему и припада место иза места, које у политици заузима просветни — професорски, па, ако хоћете, чак и учитељски елеменат.

Не бојећи се ни мало приговора, да смо конзервативни и свесни патриотске и благодарне тежње, да ту управо комедију од начела, констатујемо и нападнемо, ми жалимо што, на крају крајева, највише негативном страном нашег правништва можемо да оправдамо појаву ове аномалије, која на велику штету битних интереса земље, влада већ толико година, у нас, у толикој мери, да готово даје обележје наопачке схваћеним главним појмовима парламентарне владе, а нарочито њеном главном начелу, које је у практици обележава, начелу самоуправа.

Ми молимо редакцију овога угледног листа, да нас извини, што, у вези са даљим излагањем ових мисли, морамо донекле, конкретно да уђемо у дискусију о стварима строге политичке природе. То је веома потребно за разумевање главне ствари, коју третирамо; а на име: да докажемо и оправдамо потребу за што јачим модернизирањем у техничкој изради која би тај фах истакла на његову колико-толико достојну висину, која му, у начелу, припада. У вези с таквом тежњом, добро је, пре свега, запазити негативну страну правништва, која фактички постоји и због које пати земља. А да би се то разумело, најбоље је навести за пример изврнути облик ствари, који представља садашњост, јер се је у њој, противно принципу и на штету његову, истакао изнад правништва, а на домену чисто правничком, просветни фах; и то са таквом оправданошћу, да већ нико у томе и не увиђа аномалију, чак ни онда, кад се у једном најугледнијем политичком дневном листу тврди, да то у истини постоји, па се и правда што је тако.

Ми смо још раније нагласили, да тај лист има, донекле, право! Па тако и јесте! Посматрајте наше правништво, наравно, не по гдекојим веома угледним изузецима, него по правилу, као фах; проучите његове јавне радове у колико их у опште има, зауставите се на њему а у стручној и у политичкој и осталој литератури; зауставите се на њему, као народним посланицима у парламенту, као министрима, па се питајте: шта је то чиме нам импонирају, и колики их је број што нам, у истини, могу да импонирају?

(наставиће се)

Милутин А. Поповић.

ДЕФИНИЦИЈА И КЛАСИФИКАЦИЈА ЗЛОЧИНА
са гледишта економског
Dr. V. A. Bonger

(свршетак)

Једна друга психолошка особина којом се одликују анархисти, јесу урођене им анархистичке склоности. Њихов алтруизам и разликује их у главноме, од обичних великих злочинаца, код којих су социјални инстинкти врло слаби.

И ако на први поглед изгледа парадоксално, да личности које врше тако страховите злочине, као што су анархисти, буду алтруистичке природе, ипак је ова парадоксалност само привидна.

Кад два лица, једно егоистичке а друго алтруистичке природе виде некога да бије дете, прво ће проћи без икаквог протеста, да се не би излагало непријатностима, док ће други одмах притећи детету у помоћ. Између поступка овог последњег лица и поступака личности, које анархистичке идеје делом пропагирају, има доста сличности. Злочин, који они врше, егоистичан је према појединцима, али је по своме циљу алтруистичан према целом друштву. Озлојеђени у подједнакој мери бедом других, као и својом сопственом, анархисте мрзе друштво и свете му се. Ово они у толико пре чине, што њихови осећаји нису умерени већим или мањим интелектуалним развићем; то су махом личности без икаквог образовања импулзивне, егзалтиране и сујетне, које уображавају да се друштво може изменити само помоћу силе.

И овим злочинима, као и свима осталим, узроци су, по нашем мишљењу, социјалне, а у последњој инстанцији економске природе. Нема спора, да њихови извршиоца имају и урођених склоности за ова дела, али ове склоности постоје и код осталих врста злочина. Сва је разлика у томе, што је склоност првих много компликованија, чиме се и даје објаснити факт: да су анархистични атентати куд и камо ређи од обичних злочина. Они пак, који заступају мишљење да су фактори индивидуални од пресудне важности код ових злочина, губе из вида да је у свима временима и готово у свима земљама било фанатика са цртама, које карактеришу анархисте наших дана. При свем овом, анархистички атентати јављају се само у извесним земљама и у извесним периодама. Зашто н. пр. у Италији има много већи број лица са анархистичким склоностима но у Немачкој, која је знатно већа? На сваки начин зато, што су у Немачкој материјалне прилике пролетаријата много боље, а ступањ интелектуалног развитка раденика много већи но у Италији. Немачки раденик смеје се наивности анархиста и гнуша се њихових некорисних атентата. То је, дакле, ипак друштвена средина, у којој леже узроци анархизма, а на првом месту беда и незнање нижих класа.

* * *

Из свега што смо до сада казали несумњиво, да економске прилике играју врло важну улогу у етиологији криминалитета — много важнију но што мисли већина писаца, која се овим питањем занимала.

Пре свега, данашњи економски сестем са својим последицама слаби, као што смо видели, развитак социјалних осећаја. Његова је главна одлука у томе, што је већина људи лишена средстава производња, која се налазе само у рукама неколицине. Услед овога већина је приморана да свој рад продаје незнатној мањини, која је приморава да ради свим силама да би дошла до средстава за живот. Овим се не само руше социјални осећаји, већ се у исто доба изазива охолост и неосетљивост према ближњима с једне, а завист и сервилност с друге стране.

Материјалне, па према томе и интелектуалне прилике пролетеријата узрок су, што морални ниво ове класе није ни мало уздигнут. Овоме много доприноси и то, што деца из ове класе, приморана да раде још у добу детињства, долазе услед овога у додир са личностима, које врло рђаво утичу на урођене им моралне осећаје.

Дуг, монотон и скоро принудан рад, рђави станови, неизвесна егзистенција, разне болести и невоље, незнање и одсуство сваке културе, — све ово такође слаби у знатној мери урођене социјалне инстинкте.

И сама данашња организација брака од велике је важности за криминалитет. Она обвезује родитеље законите деце да се старају о њиховом васпитању, услед чега је велики број деце однегован од личности, које су за ово апсолутно неспособне. Последице рђаве организације данашње фамилије нарочито су штетне, управ фаталне за децу из најнижих класа, сирочад и копилад, за које друштво чини врло мало или скоро ништа.

Проституција, алкохолизам и милитаризам, који у последњем ступњу произлазе из данашњег економског система, појави су друштвени који имају деморализаторских последица

Што се тиче различитих врста злочина, доказали смо да најважнија група економског криминалитета има свога корена, у апсолутној беди и лакомости, изазваној данашњом економском средином, а с друге опет у одсуству морала и рђавом васпитању деце сиромашних класа.

Доказали смо даље, да професионални злочинци постају поглавито од случајних злочинаца који, по изласку са прве осуде, налазе свуда хладан и груб пријем, услед чега су приморани да падају све ниже,

док најзад злочин не прихвате као професију. Последња група економских злочина у такој је тесној вези са данашњим системом производње, да се другим системом не би могла ни појавити.

Однос између полних злочина и економских услова мање је директан, али ипак неоспоран. Тако:

1, постоји посредан однос између браколомства и данашње организације друштва, која онемогућава или бар отежава у знатној мери раскидање законитих бракова;

2, злочине силовања врше поглавито нежењени, међу којима је највећи број оних, којима материјалне околности не допуштају да благовремено ступе у брак. То су опет, већином сиромаси и личности из најнижих класа, однеговани у средини која полни живот посматра само са животињске стране, и

3, на полне злочине утиче знатно и алкохолизам.

Што се тиче односа између злочина из освете и данашње организације друштва, статистика доказује да су извршиоци ових злочина скоро без изузетка личности сиромашне и некултурне, и да је алкохолизам један од најважнијих узрока овим злочинима.

Детоубиства су последица беде и очајног стања породиље, које стање такође стоји у тесној вези са данашњим начином закључивања брака.

Политички злочини проистичу неоспорно из данашњег економског система и његових последица.

И најзад, економски и социјални услови врло су важни фактори у етиологији дегенерације, која је, опет са своје стране узрок знатном броју злочина.

После свега овога, Кетле је имао пуно права кад је казао: *„То је друштво које ириправљ злочин.“* Факт овај колико је жалостан толико је и утешан. Жалосан је с тога, што друштво кажњава оштром казном оне који извршују злочине, које оно сâмо *ириправљ*, а утешен је по томе, што човечанство ставља у могућност, да се једног дана ослободи свог највећег зла — криминалитета.

Д. Ђ. Алимпић.

ДЕСЕТИ КОНГРЕС

међународног криминалистичког удружења

— држан од 29. августа до 2. септембра пр. год. у Хамбургу —

Међународно криминалистичко удружење, које је поникло 1889. год., иницијативом чувеног професора кривичног права *д-ра Листа*, одржало је од 29. августа до 2. септембра пр. г. свој десети међународни конгрес у *Хамбургу*. Како је у нас врло мало писано о том удружењу, које тако рећи, данас даје тон у реформи кривичног права у разним земљама, изузимајући оно мало извештаја првих и једних чланова Срба тога удружења *д-ра Миленка Весника* и *Тасе Миленковића*, држимо да неће бити сувишно да упознамо читаоце са циљем тога удружења као и његовим досадашњим радом. То ће нам у толико лакше бити сада, јер је један вредан члан тога удружења *д-р Фридрих Кицингер* пре кратког времена издао дело: „Die internationale kriminalistische Vereinigung — Betrachtungen über ihr Wesen und ihre bisherige Wirksamkeit (München, C. H. Beck'sche Verlagsbuchh. 1905.*) у коме је на прегледан начин изнео и систематизирао све одлуке са конгреса тога удружења.

Циљ је међународног криминалистичког удружења означен у чл. 1. правила и гласи: „Међународно криминалистичко удружење заступа мишљење, да ваља не само злочин већ и средства, која се имају против њега употребити, проматрати не само са правнога него исто тако и са антрополошкога и социјолошкога гледишта.“

Антрополошко истраживање бави се телесним и душевним особинама злочинчевим и условима злочина, који у тим особеностима леже. Злочинац не сачињава посебан антрополошки тип. Сваки је човек производ природних својстава, васпитања и спољног утицаја, спољашности, која га окружује. Многи кривци показују на себи знаке телесне или душевне дегенерације, која се добија обично наследством. Болести родитеља најчешћи је узрок дегенерације у потомака, нарочито нервоза, пијанство, разврат, сифилис итд. Код дегенерисаних лица отпорна снага централног живчаног система ослабљена је, те је тако из основа поремећена равнотежа душевног живота. Ово ослабљење изазива јачу или слабију предиспозицију, којој се може стати на пут згодним мерама, као и свакој другој наклоњености, док се под неповољним спољним околностима развија до хроничног неизлечивог стања. Посебне диспозиције за чињење кажњивих дела нема, већ зависи од спољних околности, од прилика у животу, да ли ће поремећеност душевне равнотеже довести до лудила, до тешких нервозних болести, до телесних болести, до лакоумна живота, или до — злочина. Против ове групе злочинаца нужне су особите мере. Ако се могу да излече, ваља их лечити; у противном, потребне су строге мере за заштиту друштва.

Социјални узроци злочина од много већега су утицаја од индивидуалних. Беда и невоља, глад, изазивају не само злочин, већ доводе и до дегенерације, која опет доводи до злочина. На социјалне се узроке може утицати, мотиви злочина могу се одстранити, ако они потичу из друштвених односаја. Из овога излази јасно, да криминална антропологија и криминална социјологија морају ићи руку под руку ако хоћемо, да се с успехом боримо противу злочина.

Кицингер је своје дело поделио у три главна одељка, у које је обухватио сав рад и одлуке Међународног криминалистичког удружења: I. злочин, II. његови узроци и III. средства за сузбијање злочина.

I. У првој групи обухваћени су радови међународног криминалистичког удружења на пољу упоредне науке о кривичном праву, као и питања о утицају новијих школа о основним појмовима кривичног права: *покушају* и *саучешћу*. Ту је и реферат о *иступима*, специјално о полицијским иступима.

II. Истраживање о *узроцима злочина* други је задатак удружења. Ту је расправљено и питање о утицају *старости на криминалитет*, а пре свега статистика о *повратним делима*.

III. Истраживање *средстава за сузбијање злочина* трећи је и најважнији задатак, на који је међународно криминалистичко удружење до сада највише полагало. Ту је питање о сузбијању криминалитета код *непунолетних*, сузбијање повратa нарочито код злочинаца, који га као занат врше, и реформа *кратковремених казна слободе*.

1. На првом пољу влада у Међународном криминалистичком удружењу готово једнодушност. Али се тражи: а) да пре навршене 14. године нико не може бити осуђен; b) Друга реч за појам „discernement“; ц) увођење државних принудних (васпитних) средстава и ако не постоји противзакона радња непунолетног. — Готове све најновије реформе кривичних закона у разним државама усвојиле су ове одлуке као аксиоме.

2. Код питања о сузбијању *повратa* конгреси међународног криминалистичког удружења нису се само ограничили на *статистику повратa*, већ су се бавили и са *неисправивим злочинцима*, као и о *неодређеним осудама*. У опште се држи да има злочинаца од *навике*, код којих отпада нада, да ће се икад прилагодити поштеном животу. Неодређена осуда, тј. таква, која не одређује трајање казне, већ се она према приликама има изрећи доцније, била би по мишљењу удружења добро васпитно средство за недорасле, лене, пијанице и дегенерисане, али се она не може употребити у казненом праву.

3. Код реформе кратковремених казна слободе расправљана су у главном ова три питања: а) да ли треба задржати кратке казне слободе? b) да ли би их ваљало појачати? ц) да ли би се у место њих могла евентуално употребити друга средства а на прво место условна осуда? Резултат досадашњих расправа јесте, да се по мишљењу међународног криминалистичког удружења кратковремене казне слободе не могу са свим укинути, али удружење жели, да их буде што мање и за то да буду строже него до сада. На место њихово удружење препоручује *принудни рад без затвора, јемство, новчану казну* и на прво место *условну осуду*, ако осуђеник за извесно време после осуде не дође поново у сукоб са казненим законом. Удружење препоручује условну осуду, с којом се у Француској имало лепих успеха нарочито код непунољетних, који су се први пут огрешили о закон; али би се она имала предати

*) Види: «Mitteilungen der Internationalen kriminalistischen Vereinigung« XII. св. 2. — Berlin 1905. J. Guttentag Verlagsbuchhandlung.

да о њој решава суд као у Француској и Белгији, ну не учинити условну осуду зависном од владалачке милости као што је случај у Немачкој и Аустрији. — Принудни рад без затвора такође је згодно средство као замена новчане казне, која се данас претвара у затвор. Осуђеник, који је цео дан радио долази у вече у свој стан. Једина разлика између овога и слободнога рада састоји се у томе да зарада овде не припада раднику, већ он ради за опште добро. Ако се ова казна ограничи на она лица, која се издржавају ручним радом, наћи ће им се лако посла. — *Јемство*, (кауција), може се употребити у разним облицими. Један се облик налази у енглеском праву, где му је циљ да осигура мир и безбедност од поновног вршења кажњивих дела. Оно се изриче уз казну слободе или новчану казну, и јемство пропада ако осуђени у извесном одређеном времену опет учини слично или које друго кажњиво дело. Друга је врста јемства, када се оно додаје средствима која имају заменити кратковремену казну слободе тако да та средства добију довољну интензивност. Ова се врста јемства даје веома корисно спојити са условном осудом.

4. Односно реформе *новчане* казне осуђен је данашњи њен облик. Удружење препоручује да се она употребљава у већој мери и то као факултативна главна казна за лакше деликте, а у првом реду за оне из користољубља, с тим да се данашњи maximum повиси. Предлог, да се новчана казна одмерава према квоти порезе, с погледом на практичне тешкоће одбачен је.

5. Питање о *трансиортацији* Међународно кривично удружење расправљало је у два маха 1897. на конгресу у Лисабону и 1902. на конгресу у Петрограду. На конгресима је утврђено, да ни једна држава, која је од тога кажњивог средства чинила употребу није имала повољније ни криминалне ни колонијално-политичке успехе.

6. Тема о *заштити отпуштених осуђеника**) расправљана је такође на једном конгресу. Међународно криминалистичко удружење сматра ту ствар као једну од најважнијих мера за сузбијање повратa.

7. Као згодна и од свих држава примљена средства за сузбијање *иросјака* и *скитница* показале су се установе, које је белгиски министар правде Le Jeunes унео у закон од године 1891. Тај се закон показао као изврсно репресивно средство, јер одређује васпитање и заштиту напуштене деце, азиле и радионице за случајне скитнице, т. ј. људе, који су моментано остали без посла, принудне радионице од 2—7 год. за просјаке и скитнице из навике и на послетку особене заводе за немоћне и старце.

8. Великих је заслуга Међународно-криминалистичко удружење стекло борбом *иротив трговине с белим робљем*. Иницијативи удружења има се захвалити што се на позив француске владе 1901. год. у Паризу састала међународна конференција на којој су узели учешћа делегати 14 држава. На тој је конференцији склопљен дипломатски уговор у коме су унесеени принципи, што их је поставило удружење на конгресу у Пешти. И тако је удружење инспирирало међународне мере против трговине с белим робљем, које ће мере у скоро постати законима свих културних држава. Та је конференција осим тога решила да се има у свакој од уговарајућих држава одмах основати централни биро за обавештење у коме ће се водити рачуна о свему, што се тиче трговине с белим робљем.

(наставиће се)

*) О томе је *Таса Миленковић* изнео у своје време и предлог у «Полицијском Гласнику» да се и код нас организује удружење за заштиту отпуштених робијаша, али је остало, на жалост, само на предлогу!

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине александровачке — Жупа, актом својим од 15. априла пр. год. Бр. 1633. пита:

Драгомир Јовановић и Војин Ракић, из Латковца, одређени су били од стране општинског суда, да као кулучари пренесу храну, одобрену од државе као помоћ оскуднима у храни, од Сталаћа до Александровца, на дан 22. маја пр. год.

Ова наредба саопштена им је благовремено.

Како они нису одређеног дана дошли са својим колима и воловима, нити су изостанак у опште правдали, то је кмет, одређен за пренос хране, најмио рабације на њихов рачун, и из општинске касе исплатио 14 динара.

Драгомир и Војин узети су на одговор за ову непослушност и пресудом од 29. маја пр. год. Бр. 2106, кажњени по § 327. кр. зак. са по десет дана затвора и да врате општини 14 динара, колико је она платила рабацијама за њен рачун.

На ову пресуду они су изјавили жалбу првостепеном суду, који је задржао акта код себе од 18|VIII—905 год. до 4|II ове 1906. г. те је, тако, за то време пресуда застарила према § 396. кр. закона; али је суд и овако застарелу пресуду поништио.

Усвајајући примедбе Првостепеног суда, као обвезне, општински суд је донео другу пресуду, којом ову двојицу ослобођава кривичне одговорности због застарелости, али их осуђује да општинској каси врате по 7 дин. колико је плаћено рабацијама, који су храну пренели место њих.

На ову пресуду они су изјавили жалбу начелнику ср. жупског, и он је актом својим од 22. марта ове године Бр. 1805., задржао ову пресуду од извршења у смислу чл. 152. и 156. закона о општанама, налазећи, да се накнада према § 295. и 296. кр. суд. пост. може досудити само пресудом, којом се кривица расправља.

Како овај суд не дели мишљење начелника среског о његовом праву задржавања одлука судских од извршења, то се моли уредништво за обавештење:

1. да ли срески начелник у опште има права да задржава од извршења пресуде општ. судова по грађанским споровима, испод и преко 20 динара спорне вредности, и иступне пресуде као што је ова; и

2. шта суд у овим случајима треба да ради са овим предметима, ако срески начелник није био у праву?«

— На ово питање одговарамо:

Ако ствар стоји овако, како општински суд представља, онда би радња среске власти била несагласна са законима. Јер, било да се ова пресуда општинског суда узме као чисто грађански спор, било да се узме као кривично иступно дело — за разматрање би био надлежан Првостепени суд, а не начелник срески § 15. и 16. полиц. уредбе и § 15. грађ. суд. поступка.

Начелник срески у опште не може да задржава од извршења пресуде по грађанским споровима у смислу чл. 152, јер су ти случајеви изречно изузети другим ставом чл. 144. закона о општинама.

Исто тако не може да задржава ни пресуде, донесене по III части кривичнога закона, кад год суд не прекорачи границе своје надлежности.

У овом конкретном случају нека суд употреби право жалбе на решење начелника среског, у смислу чл. 70. закона о општинама, па ће се ово питање надлежно расправити од старијих власти.

II.

Суд општине драгосињачке, актом својим од 1. априла ове год. Бр. 389, пита:

„Један од општинских судова у срезу жичком, наплаћује таксу за потврду тапија овако: кад се неко пријави са молбом да му се имање премери, онда му суд за општинску касу узме 6·50 динара на име премера, а кад буде тапија готова и стави се потврда, онда му узме још 3 дин. по т. бр. 96. закона о таксама, те тако једна тапија кошта 9·50 динара.

Како она такса од 6·50 дин. није предвиђена ни једним законом, то је овај суд у недоумици: да ли да је и он наплаћује или не, пошто се на тај начин могу повећати општински приходи.

Моли се уредништво за обавештење: да ли онај суд ради правилно што сем таксе од 3 дин. наплаћује и ону од 6·50 дин. као и то, да ли кметови имају право на какву накнаду за премер имања, и да ли суседима, кад се позову да премеру присуствују, припада каква надница и дангуба.«

— На ово питање одговарамо:

По т. бр. 96. закона о таксама, општински судови наплаћују на име таксе за потврду тапија по 3 динара.

Сем ове, не сме се наплаћивати никаква друга такса за премер, јер овај врше општински кметови по званичној дужности и без права на какву нарочиту награду.

Исто тако немају права на какву дневницу суседи имања, јер они премеру присуствују у своме сопственом интересу

контролишући на тај начин, да им се не би што год заузело од имања.

То је, у осталом, једна од грађанских дужности, које се у приликама узајамно врше без награде.

Друкчије поступање општинских судова треба да сузбије надлежна власт.

III.

Један срески писар пита:

„По чл. 8. закона о јавним друмовима, сви се друмови граде кулуком народа дотичног округа или среза, према томе да ли су друмови окружни или срески.

По чл. 10. истога закона, раденике за друм дају лица данак плаћајућа.

У ова лица спадају, разуме се, и полицијски чиновници дотичног округа или среза.

Све оправке старих, а и грађење нових путева, врши се под личним надзором полицијских чиновника, који у исто време поред упута у раду, врше потпуно полицијску службу.

Моли се уредништво за објашњење:

Да ли полицијски чиновници, који су непрестано као надзорна власт на кулуку док се путеви не оправе, морају и поред тога узети нарочитог надничара, који ће у место њих радити на путу физички, пошто сви општински судови одређују на кулук и полицијске чиновнике, па их шта више и кажњавају кад место себе не пошљу раденике?«

— На ово питање одговарамо:

Полицијски чиновници, који су одређени од стране надлежних власти да врше надзор над кулучарима при прављењу и оправци путева, не јављају се тамо у улози порез плаћајућих глава, о којима говори чл. 10. закона о сувоземним јавним друмовима, нити као чланови дотичне општине по чл. 17. закона о општинама, да одговоре једној од заједничких дужности, него се јављају као власт, са задатком да друге упуте и пагнају на рад.

Према томе, њихово присуство тамо у улози власти, не може их ослободити дужности, која и на њима лежи као на члановима једне општине, да дају кулучаре и за физички рад у име њихово.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Чедомира Алексића, кројачког шегрта из Ужица, тражи начелство округа ужичког, рали предаје породици. Чедомир је стар 13 год., раста омаленог, лица округлог, у опште је црномањаст. Од одела има: капут и панталоне, на глави шубару, а на ногама опанке. Позивају се све полицијске и општинске власти, да Чедомира у својим домашајима потраже и нађеног упуте поменутом начелству с позивом на Бр. 3387.

Марка Владића, бив. трговца из Лознице тражи начелник среза јадранског ради извршења једне пресуде над њиме. Марко је стар 36 год., раста малог, дежмекаст, у опште црномањаст, бркова средње величине, у оделу је грађанском. Наређује се свима полицијским и општинским властима, да Марка потраже, и у случају проналаска, упуте начелнику среза јадранског према депеши Бр. 6638.

Цветко Бајат, из Велике Јасикове, 23. пр. м-ца отишао је да обиђе своје имање, и више се није вратио, а родитељи сумњају да је убијен и да му је леш укопан или бачен у воду. Цветко је стар 24 године, средњег стаса, зелених очију, малих, плавих бркова, плаве косе, у лицу смеђ. У оделу је обичном сељачком, а на глави има јагњећу шубару кестењаве боје. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска известе начелство округа крајинског с позивом на Бр. 4530.

Павле Ј. Радуловић из Мокриња отумарао је пре кратког времена и сада се не зна где је. Он је стар 19 година, средњег стаса, црномањаст у лицу, округлих образа, граорастих очију, у обичном сељачком оделу. Начелство округа крајинског, актом Бр. 4168 наређује тражење несталога Павла.

ПОТЕРЕ

Јозеф Келер, келнер и вратар, који је због једне велике лондонске опасне крађе јувела, био у истражном затвору у Солотурну у Швајцарској, побегао је почетком прошлог месеца и до сада се није могао ухватити. Јозеф је врло препреден и опасан злочинац, висок 1.65 м., танка стаса, косе и обрва угасито плавих, високог чела, бледог, мршавог, дугачког лица. Од тетовираних знакова има: срце са ленгером, крстом, анђелом, наоружаним француским војником, две укрштене топовске цеви, кловном, «J. K. Solothurn 1877,» две гранчице и још један пут „J. K.“ на мишицама. Одело носи затворене боје, шешир од филца, отрцан, белу притвореничку кошуљу, без крагне, са знацима S. S., говори немачки, француски и енглески.

На молбу полицијске дирекције у Солотурну, износимо фотографију Јозефову и препоручујемо свима полицијским и општинским властима, да за Јозефом живо трагају и пронађеног стражарно упуте Управи града Београда.

Михаило Цветковић, бив. слуга из Ниша, одговара код начелника среза нишког за извесно кривично дело. Михаило је стар 35 год., раста средњег, у лицу плав, ћосав, а од одела има: фермен (зубун), чакшире и тканице (појас), на глави црну шубару; за појасом носи велики белокрасти револвер, а на ногама опанке. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да га потраже у својим домашајима и пронађеног стражарно спроведу поменутом начелнику с позивом на Бр. 5706.

Непознати крадљивци ноћу између 29. и 30. прош. м-ца извршили су на опасан начин крађу новца Димитрију Дрндаревићу, трговцу из Ужица и однели му: 70 наполеона у злату, око 1200 дин. у банкама и сребру. Наређује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцима и покрађом у своме кругу трагају и о резултату известе начелство округа ужичког с позивом на депешу Бр. 3759.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Михаила Т. Науна, спровеле су румунске власти начелнику среза кључког. Михаило вели, да је родом из Београда, стар је 19 год. раста средњег, у опште смеђ. Па како у опште изгледа сумњив човек и сва је прилика да је и код нас извршио какво казнимо дело, то се скреће пажња свима полицијским и општинским властима, као и приватнима, ако би што о Михаилу сазнали да изв есте поменутог начелника с позивом на депешу Бр. 4750

ПРЕДАЛИ СЕ

Петар Милићевић, Станко Марковић и Живојин Стојићевић — Рајковић, одбегли осуђеници Београдског Казненог Завода, чије смо фотографије и потернице донели у прошлом броју «Полицијског Гласника», предали су се властима, те је престала потреба за њихово тражење.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 20. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 14. МАЈА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза кључког Милорада Томића, по старом, секретара прве класе начелства у пенсији;

за начелника треће класе среза орашког, са платом коју је и до сада имао, Милана Бранковића, секретара исте класе начелства округа смедеревског, — по потреби службе;

за секретара треће класе начелства округа смедеревског Милана Пантелића, начелника исте класе среза орашког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза тимочког Спиру Радивојевића, бившег полицијског писара исте класе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. маја 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Михаило Илић, начелник треће класе среза кључког, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда стави у пензију, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. маја 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Никола Петровић, полициски писар треће класе среза тимочког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанскога реда, отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 6. маја 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

НАРОЧИТА КВАЛИФИКАЦИЈА ПРАВНИШТВА

у државној служби

а с обзиром на начелну подвојеност административне и судске власти.

(НАСТАВАК)

Али, да се све ово увиди и осуди, па да се на тој основи узме учешћа у агитацији са бољим стањем правништва, треба поприлично жртвовати од сујете; не треба се љутити! Није нама намера да правнике нападамо. Напротив; ми хоћемо да их морално помогнемо. Писац ових редака доста добро увиђа, колико много и њему недостаје од праве спреме једног савремено и добро образованог правника. Проучимо себе истински, да би се увидело, шта нам не достаје и шта нам треба учинити да будемо бољи. Да, да! Не будимо сујетни! Мило нам је, што млађа правничка генерација, и ако у веома скромном броју, почиње да се јавља и да озбиљно наговештава покрет на боље. Али то су само изузеци; а желети је, да они постану правило, а да изузеци представљају само негативни део правништва. Ми говоримо о садашности; а она још не даје разлога, да о правништву говоримо боље и друкче! Погледајте оне у Скупштини, како готово стално и готово по правилу морају да ћуте, кад је дебата о чисто правничким питањима, којима владају најосновнији принципи јавнога права, кад им какав човек просветног фаха — професор, учитељ или свештеник — добаци какву, можда, у основи наопачку фразу, коју или толерира, или за коју није дорастао дати ни најобичнији приговор правничке спреме. Читајте уводне чланке у новинама, у којима ћете наћи праве галиматијасе у дискусији појединих принципа парламентарне владе или начела самоуправе; читајте законодавну дебату, у којој принципи јавнога права служе као основни критеријум за цео пројекат, који је на дневном реду; и, ви ћете се згранути, кад у тој дебати запазите искључиво, и ако са свим произвољно, бачене фразе професора и свештеника, а пуну одступност правника у целој дискусији. Како нам је било тешко читати фразе, којима се поједини посланици или, често, и министри на сасвим произвољној основи позивају на поједине стране ауторе вишега ранга, да би доказали исправност својих назора; а правништво, чак за те ауторе и не зна. Јер, друкче се не може разумети њихово ћутање и онда, кад те фразе треба да развију и да Народну Скупштину обаве-сте и да спасу принцип од беседа, које тај принцип, и ако привидно на некој ауторитетној основи, ниште и дају маха, да се у Скупштини, често најважнији закони, а нарочито политички, доносе на скроз наопачкој основи, која манифестује потпуну оскудицу *системског правничког образовања*. И ти људи имају право! Можда су они у заблуди, да су не само јаки као професори или свештеници, него још и као правници; а наше правништво није ни толико дорасло, чак ни оно, које је у Народној Скупштини, да такве људе демантује и упути на поштовање и разумевање принципа, који они на системској основи не познају, и који им за то није у основи јасан. Ми намерно нећемо да улазимо у конкретно излагање најновијих случајева грубо повређених основних принципа; јер би нас то изазвало, да много дубље улазимо у аргументацију ове ствари, коју хоћемо, бар за сада, само начелно да истакнемо и обележимо. Ако будемо изазвани, вероватно, да ћемо то учинити у нарочитој расправи. Али, и оволико је доста да се ствар схвати; а већ наше су прилике одавно непобитни аргуменат, да ли имамо право. Друга је ствар, што наше правништво то не увиђа; или, што је његов бољи део појмио, да се то не да исправити, па налази за најцелисходније да ћути. За то, што тај део ћути и што се зло не нападне, за то оно и траје; па ће трајати и дуже, него што битни интереси

земље дозвољавају. Али, да с овом кукњавом престанемо, па да се, с обзиром на стање, које се ресултује, вратимо на прави предмет ове скромне расправице.

Читајући једну скорашњу расправицу д-ра Милутина Нешића, ми смо и у њој нашли довољно потврде, како је наше правништво постало апатично према књизи; како је рад на вишим интересима свога позива готово сасвим занемарило. Тешкоће, да се један једини правнички часопис одржи, и мене, кроз које су такви покушаји пролазили, казују одиста очајно стање, до кога се дошло и преку потребу, да се правништво морално јаче уздигне и да се подстакне на јачу амбицију и на интензивније учешће у јавном позиву, који том фаху припада.

Огромно поље јавнога рада, које припада правништву, и велика важност тога рада за јавне интересе, дају довољно разлога, да се о усавршавању правничког елемента, о његовом модернизирању на основици, која би га учинила што употребљивијим за јавне послове, у велико говори и у свету, у коме је правништво не само далеко одмакло од нашег, него се, можда, испело на највиши ступањ стручности, коју може дати савремена организација универзитетске правничке наставе. И тамо се, чак, нашло, с обзиром на велику важност, коју има правништво у служби јавнога позива, да треба предузети одлучне и јаке мере, које ће га учинити што пре и што јаче подобним за јавну службу, којој је намењено. Строго теоријска настава, на коју је обраћена пажња на немачким универзитетима, није довољна, да културно немачко царство задовољи са садашњим стањем његовог правништва; и ако је оно, може се без претеривања рећи, јаче, него ма у којој другој држави. И ово старање није без јаког основа. Сва најистакнутија места у државној управи, целокупна судска власт, сва административна јурисдикција, правозаступништво, па и сви виши и истакнутији положаји у организацији самоуправних власти, ослањају се на правничку спрему, као прву и неодступну квалификацију. Другим речима, практика скоро целокупног државног права у његовом најважнијем делу, у коме оно припада појму државне службе, везана је за правнички фах. Према томе, квалитет правништва, његова већа или мања морална и интелектуална подобност у вршењу јавних послова, битни је услов за повољно стање јавне службе. У савременој правној држави не може бити речи о доброј државној управи, нити у опште о државној, па да се изразимо још шире: не може у опште бити речи о доброј јавној служби тамо, где нема довољно јаког правништва. Па кад се, због такве важности и потребе правништва у веома озбиљном облику, дискутује у Немачкој питање о томе: како ће се оно што јаче усавршити, и ако се у тој дискусији одаје заслужено признање јакој теоријској настави на универзитетима, шта ли би се, тек, имало да каже за наше прилике? И поред најбољег расположења, да нашу ствар бранимо донекле самим тим, што је она наша, па да се на тој основи изразимо о нашем правништу боље, него што је оно по правилу и у ствари; мучно, да би се на разложан и савестан начин могло тврдити, да је наше правништво по спреми, ма и релативно, на висини свога позива, бар кад ја реч о његовој претежној већини.

Али, ако је, зар, и лакше констатовати такво стање као факат, много је теже питање о томе: на који би се начин то стање дало поправити; а то и јесте главна ствар. Циљ наших даљих разлагања и биће, у главном, претрес овога питања: а на име: чиме би се могло допринети, да правништво показује и у теоријској и у практичној спреми свога фаха више спреме, и да на тој основи, с нарочитим обзиром на интересе јавне службе врши свој позив са бољим појимањем дужности или у опште са више успеха?

Да би при расправљању овога питања били јаснији, ми ћемо одмах напоменути, да треба имати на уму главну начелну разлику, која се тражи у спреми кандидата за административни позив, за разлику од спреме, која се тражи за судијско-адвокатски позив. Ми полазимо с гледишта, да и ако је правнички фах и за најпретежнији део административног позива потребан, да он ипак и теоријски и практички мора имати нарочитих одлика, које би одговарале његовој начелној разлици позива у јавној служби. И ако је факултетска сведоџба потребна и једном и другом, као доказ о правничкој квалификацији; и ако, због тога, правничкој квалификацији у опште треба у начелу признати компетенцу и за један и за други позив; ипак се организацијом теоријске наставе и практичне спреме и у школи и ван ње треба да заједмчи још и нарочита квалификација, која би се за један или други позив захтевала. Другим речима, већ због саме, доста значајне разлике између административне и судијске службе, правништво, које би хтело да ступи у административну службу, мора доказати још и нарочиту квалификацију, која се за ту врсту позива захтева; или, која би практици и надлежности те власти одговарала, и то не само у теоријској него још и у практичној страни. С тога гледишта, садашња подела теоријске наставе у нашем правном факултету, у колико је ми схватамо, доста добро одговара истакнутом циљу; јер се правнику даје могућност још у самој школи, да обрати већу пажњу једној групи предмета, која је, у главном, намењена позиву административне власти; или другој, која је више, и у главном, намењена позиву судијско-адвокатском. А како су обе групе за сваког студента још у школи обавезне, то сваки свршени правник самим тим износи из школе пуну правничку квалификацију и за један и за други позив. Сасвим је друга ствар, је ли теоријска настава у правничком факултету довољно пространа и довољно јака, да правника квалификује као теоријски спремна не само у опште, него и у мери, која је потребна, да свршени правник може на критичној, начелној основи владати материјом, која му је у практици поверена. И непозвани, а свакојако и без довољне спреме, да садашњи систем наставе критикујемо, а најмање на једној системској и научној основи: па самим тим и потпуно удаљени од такве намере, нама је циљ, да констатујемо само тај факт, шта правнички факултет, по нашем мишљењу, а с обзиром на постављени задатак, треба да да, и шта у вези с таквим ресултатима теоријске факултетске наставе треба још захтевати за пуноважно учешће правништва у административном и судијско-адвокатском позиву. Констатујући тај факт, да она спрема, коју даје само факултетско образовање, није ни теоријски ни практички довољна за јако, принципијелно схватање и вршење позива у јавној служби, и то како за један тако и за други позив: и позивајући се на садашњу спрему претежног дела нашег правништва као не доказ, да то стање треба поправити, ми желимо дати одговора на питање: Чиме се то стање да поправити; али, при том, полазимо с гледишта, да садашњи систем, бар теоријске правничке наставе одговара циљу; а остављамо другоме, ко је позванији да питање и с тог гледишта третира. Ми хоћемо из факта, што нам правник, после свршене школе, није довољно јак за једно интензивно учешће у јавним пословима, да извучемо извесне конзеквенце, а у првом реду ту, да се и мерама ван школе, али и у вези с њом, допринесе, да се правништво *за учешће у јавној служби* мора јаче да изради, него што је сада, да оно буде више спремно, него што је просечно стање знања, које даје сам факултет; а да се без таквих гарантија не признаје довољна подобност за јавну службу.

(наставиће се)

Милутин А. Поповић.

ШТАМПА У СЛУЖБИ ИСТРАГЕ

Штампа у културном свету има данас веома јаког утицаја на све гране јавнога живота, те се с правом за њу вели. да је она осма велика сила.

Природно је, да ни иследник не може умаћи утицају те силе, само је питање какво ће он становиште заузети према томе утицају и како ће га учинити корисним.

Иследник који се заогрће плаштом тајанствености и упорно крије од јавности све без разлике, само што то одговара старом бирократском правилу, не само да тиме ништа не користи истрази, већ јој, на против, може често и шкодити.

Највећи део дневне штампе иде за укусом читалачке публике, која у новинама најрадије чита на првом месту смртне случајеве и брачне понуде, па онда вести о *извршеним злочинима и судским претресима*, за тим остале дневне вести, па онда наставак романа, реферат о позоришту и веселе фељтоне, за тим оригиналне телеграме, политичке вести и уводни чланак и на послетку саставе научне садржине.

Кад према томе публика тражи на првом месту вести о сензационим кривич-

ним делима, онда јој новине те вести морају и пружити. И ако новине не могу о томе добити обавештења од иследника, онда ће репортери бити принуђени да вести о »интересантном случају« прикупљају из друге руке: одаџија, жандарма, сведока и њихових сродника, да »поуздане вести« купе са улице или праве произвољне комбинације, те онда имамо и чудне и неистините вести, којима наше новине кипте и којима се господа из полиције смеју и мисле: шта их се тиче шта по новинама пише.

Но на сваки начин да то није свеједно и ко тачније погледа видеће, да ове неистините вести причињавају доста незгода. Пре свега неистина је сама по себи нешто рђаво и само због тога не би требала да се трпи, нарочито у штампи, која има тако велики и пресудан утицај.

Даље се мора имати на уму какав утицај врше вести у штампи о извршеном делу на све оне, који су у каквој било вези са тим делом. Ко је о каквом случају што видео или чуо, он се за њега особито интересује. Зна ли ко пак што о ствари, то ће се он као сведок испитати, а чим је читао лажне вести, већ више његова заведоџба неће бити сасвим поуздана.

Не само прости људи, већ и сваки од нас често поклања извесно веровање ономе што је наштампано и даје се завести и поред многих обмана. Читајући више пута неверно описан догађај човек се поколеба у своме уверењу и у најбољој вољи да говори истину представља ствар друкше, но што би је представио да није било тога утицаја.

Новинарским вестима ствара се даље у публици погрешна представа о току ствари и кривичној одговорности учиниочевој, те је у публици много пре готова пресуда, но што је надлежна власт изрече, а када ова већ падне, онда она обично није у сагласности са оном у публици, створеном лажним обавештењима, и тада настаје критиковање дотичне власти, а од каквог је утицаја стварање неповерења у правичност власти, није потребно наводити.

Али иследник не сме, опет, бити ни сувише проливен и репортерима причати све појединости из истраге од почетка до краја, или може се и казати, али тек у извесно време.

У томе, шта иследник даје да се штампа о извесном догађају, када и како он то чини, огледа се најбоље његова вештина.

Када ће се и шта казати не може се, наравно, унапред и у опште рећи, а то није лако у извесним случајевима ни учинити, ну ипак при оцени свију околности да се доћи до правилног закључка. Најбоље ће се учинити, ако се нотица на брзу руку састави, па се онда иследник постави у положај учиниоца, саучесника, сведока и т. д. и оцењује какав ће утицај на њих учинити, и онда према томе допуњује и дотерује, али при томе не треба ни у ком случају ништа лажно давати, да би се н. пр. непознати кривац преварио, саучесник окуражавао и томе подобно.

Али употреба штампе у истрази претпоставља добре везе иследника са репортерима месне штампе, који би се у накнаду за услуге које им иследник чини имали обвезати, да у лист неће о догађају ништа друго пуштати до оно, што им он да. Вести би им могао давати он лично или преко прес-бироа, са којим би се у том смислу могао начинити споразум.

Но оваква стварна обавештења често пута нису довољна оном делу штампе, која је своју читалачку публику навикла на сензације. Полицијски чиновници при изласку на лице места често већ затичу репортере, који испитују укућане и суседе. За тим чим почне ислеђење, сачекују испитане сведоке, вештаке присутнике и друга лица која су имала ма каквог удела у истрази, питају их о томе шта их је иследник питао и шта су они одговорили и т. д. па све то одмах објављују.

Ово непозвано мешање у истрагу јако смета криминалној полицији. Неиспитани сведоци из бојазни од објављивања њихових сведоџаба држе се повучено и опрезно, а кривци се спремају за одбрану. Особито смета истрази учешће штампе онда, када се она лансира у политичком правцу и када побуђује партиске страсти, као што је био случај са познатом прошлогодишњом афером Арсе »Лорда«.

Уредна и стварна истрага имаће тек онда користи од штампе, када се расположење публике налази у мирном стању. Само је тада могуће прибавити поуздане доказе.

На жалост у нашем законодавству нема никакве одредбе, којом би се стало на пут непозватом и штетном мешању штампе у истрагу. Са тога је на иследнику дужност, да он утиче на штампу у томе правцу и код већине озбиљнијих листова наћи ће одзива.

Особито је добро кад иследник успе да му репортери долазе лично за обавештења, јер ће моћи од њих захтевати услуге. Иследнику често пада да нешто службено објављује, а међутим познато је, да службена саопштења нико не чита, а најмање они којима су и намењена. Ставе ли се пак та обавештења у дневне вести, тада се радо читају и постижу свој циљ. Позивање непознатих сведока, опис одбеглог кривца, тражење сопственика нађених крадених ствари, питања и тражење обавештења односно извесних околности, трагања о нађеним лешинама, опомена публике да се чува од појављених варалица и ваздан сличних обавештења, које би као службене објаве остале без успеха, обично успевају кад се публикују као новости у дневној штампи.

У пракси имао сам случајева, где се за успех имало захвалити само умешно употребљеним новинама. Прошле године извесним саопштењима у дневним листовима успело се прибавити таквих доказа, да је отеран на робију један препреден лопов (Живан Маринковић), који је више година искључиво од крађа живео, али је трагове и покрађу умео тако вешто да прикрива, да је раније на суду три пута пуштан из недостатака доказа и редовно успевао да се извуче испод законске одговорности. Такође је прошле године на основу сличне обзнане у новинама ухваћен и осуђен и један врло вешт варалица (Алекса Костић), који је био зашао по вароши и чинио преваре у разним облицима.

Употреба штампе нарочито је од користи у Београду, који је већ добио обележје великих европских вароши. Ту се људи, заузети тешком борбом за живот, слабо брину о судбини других људи и не познају као по унутрашњости, где се готово о сваком води рачуна где је био и шта је радио, већ могу месецима седети један до другог, а да се не виде или да се не познају.

На западу је одавно уведена практика, да се при крупним и санзационим делима расписује и новчана награда онима, који ухвате или прокажу кривца, покрађу и т. д. То би требало увести и код нас, бар у престоници, у толико пре, што је наша публика, која иначе показује велико интересовање за сензациона кривична дела, врло мало склона да чини власти стварне услуге. То долази од традиционалне мржње према полицијској власти, бојазни од додира са криминалном полицијом, плашње да се због отежавних исказа не навуку непријатности и непријатељства, због ненакнадиме дангубе око полицијског испитивања и т. д. Са тога су ове награде често од велике користи, нарочито ако су веће. Шеф берлинске полиције може одредити награду до 3000 марака, на коју има право само публика, а не и чиновници. Само при наградама треба бити обазрив, да многе доставе не одведу на странпутицу.

И ове награде треба одмах објављивати преко дневних листова у рубрици за новости, ако се од њих жели постићи какав успех.

Из свега изложеног јасно излази, да иследник и криминална полиција не треба да беже од штампе, већ да је корисно употребе као једно од помоћних средстава при истрагама.

Само ваља још напоменути, да употребу штампе и давање обавештења у конкретним случајевима треба да даје једно лице, најбоље сам иследник, а не више њих или какво необавештено и ненадлежно лице.

Жив. А. Лазић.

ДЕСЕТИ КОНГРЕС

међународног криминалистичког удружења

— држан од 29. августа до 2. септембра пр. год. у Хамбургу —

(НАСТАВАК) 2)

IV. Од питања из кривичнога поступка на конгресима се расправљала и реформа *претходне истраге*, али без коначна резултата.

* * *

Пре но што би прешли на излагање рада последњег конгреса у Хамбургу, овде

ћемо изложити одлуке досадашњих девет конгреса по реду и времену.

I. Конгрес у Бриселу

— 7. и 8. августа 1889. по новом —

1.

Препоручује ли се увођење *условне осуде* (белгијски закон од 31. маја 1888) у кривичном законодавству осталих земаља и под којим претпоставкама?

Удружење препоручује законодавцима свих земаља да усвоје принцип условне осуде и указује у исти мах на потребу, одређивање поља примена ових мера према приликама места, а при томе обзир на осећање и културно стање свакога народа.

2.

Какве се мере могу законодавцима препоручити за ограничење кратковремених казна слободе?

Удружење је мишљења да законодавац средства за замену кратковремених казна слободе мора озбиљно проучити.

Оно препоручује нарочито: прво кауцију, онда на друго место све реформе, које имају за циљ, да тачно плаћање новчане казне омогуће и тако да остране казну слободе.

3.

Које су непотпуности система у већине модерних законодавстава у циљу *сузбијања повратa?*

Удружење је мишљења: да је садашњи систем с обзиром на повратт непотпун и недовољан за право сузбијање повратa. Као главна непотпуност тога система означава се:

1. Недовољна класификација и равномерно поступање са злочинцима из навике и оних, случајних.

2. Злоупотребљена примена кратковремених казна слободе, која чини, да се онај у повратту по нова враћа у друштво и ако ово није довољно од њега обезбеђено.

4.

а) У којим годинама треба да је млад злочинац, па да се отпочне кривично-правно гонити?

б) Да ли треба принудно васпитање учинити зависним од извршења неке кривичне радње?

(Претрес овог четвртог питања одложен је за идући конгрес).

II. Конгрес у Берну.

— 12. до 14. августа 1890. по новом —

1.

Како се има појам непоправљивог злочинца из навике у закону да дефинише и које се мере могу препоручити противу те групе злочинаца?

I. Има злочинаца код којих због њихова психичка и морална стања обична реакција редовне казне није довољна.

II. Овде долазе на име они, који су већ неколико пута у повратту, дакле, који се имају сматрати као дегенерисани или као злочинци по занату.

III. Ти злочинци према степену дегенеризације и опасности имају се подврћи нарочитим мерама а у циљу да би се учинили безопасним или се по могућству поправили.

2.

а) У којим годинама треба да је млад злочинац, па да се може кривично-правно гонити?

б) Да ли треба принудно васпитање учинити зависним од извршења неке кривичне радње?

в) Да ли је потребно и целисходно поступање с младим злочинцима учинити зависним према разликовању: да ли су они дело извршили с потребним разбором и сазнањем да их чека казна?

Потпуно признавајући значај и утицај географских и етнографских прилика удружење је мишљења:

1. да се деца, која нису навршили 14. годину не треба да подвргавају никаквим кривично-правним мерама;

2. да ваља код старије деце од 14. година да отпадне питање о моћи разликовања, и на његово место да дође питање: да ли је нужно да се иста подвргну јавном васпитању;

3. да се поступање с децом за које се нађе, да су кривицу учинила као и са напуштеном децом, мора прилагодити њиховој индивидуалности.

3.

На какав начин може и треба законодавство нарочито у својим приватноправним одредбама да узима у обзир више него до сада интересе оних, који су кривичном радњом повређени?

(Решено је, да се то питање одложи за идући конгрес).

4.

Да ли треба *принудни рад* без затвора увести у извесним случајевима на место кратковремених казна слободе?

Конгрес одлучује да се то питање одложи за идући конгрес с обзиром на жељу удружења, да се прво проучи питање о практичном остварењу тога казненог средства (принудног рада без затвора) као и питање о поправци новчане казне.

5.

Листов предлог:

Удружење би ваљало да предузме по обрасцу Штосова рада једну компаративну израду свег кривичног права које данас у Европи важи, упућен је једном ужем избору са задатком, да изради план предузећа и да се побрине за финансијска средства.

На предлог *Пренсов* једногласно је решено, да удружење узме иницијативу у оснивању једне *Холцендорфове задужбине*, која би служила на унапређење криминалогије.

(наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине вижевачке у срезу лепеничком, актом својим од 22. пр. м-ца Бр. 664. пита:

„Одбор школе вижевачке, актом својим од 12. априла ове год. Бр. 65. известио је овај суд, да је по чл. 24. закона о народним школама казнио извесно лице са 7·50 дин. за неуредно шиљање детета у школу, и тражио је да суд изврши наплату

Осуђени је тражио, да новчану казну замени затвором.

Чл. 24. поменутога закона гласи: „родитељима ученика, који плаћају испод 15 дин. непосредне порезе, може се новчана казна заменити затвором или радом на општинским пословима, рачунајући *цет дин. за један дан затвора односно рада.*

Ако би суд извршио замену, онда би осуђени требао да одлежи за 7·50 дин. *дан и по* затвора или рада.

Како, пак, § 311 крив. закона гласи: да затвор не може бити краћи од једног дана *узимајући двадесет и четири сата у један дан,* то затвора од *дана и по* у опште не може бити, јер би било противно овом наређењу, које затвор рачуна само на дане од 24 сата.

Моли се уредништво за обавештење: који је закон претежнији од ова два, и по коме треба заменити казну осуђеном ђачком родитељу?“

— На ово питање одговарамо:

Осуда, која је овде у питању, донесена је по специјалном закону о народним школама, те по томе, она нема ничега заједничког са кривичним законом.

И, кад закон о народним школама чак регулисава и то, како ће се извршити замена кад је осуђени сиромашног стања и тражи замену, онда се ова замена мора учинити по наређењима овога закона, а не кривичног.

У овом случају мора се узети као основица за изналажење затвора сума од пет динара, те би, тако, затвор за 7·50 дин. био дан и по.

Међутим, стоји факат, да је редакција чл. 24. зак. о народним школама, у погледу замене казне незгодна, јер казне не могу увек износити округло по 5. дин. или половину од овога, те да се замена правилно учини, него ће бити чак и пара, а у таквим случајевима тешко би било одредити времене затвора које би одговарало казни новчаној.

У овом последњем случају треба тражити објашњење и упут од г. министра

просвете, у чије је извршење и стављен закон о народ школама.

II.

Суд општине крупајске актом својим од 24. априла ове год. Бр. 462. пита:

„1. кад је један порески обвезник и грађанин општине који није задругар, ослобођен од плаћања пореза на личност због старости или неспособности, а на земљиште или рад плаћа толико порезе, да би са 6 динара личности, кад би ову плаћао, изнело 15 дин. неп. пореза, рачунећи ту и прирезе, би ли он могао бити уврштен у бирачки списак као правни гласач?

2. да ли онај задругар, који не плаћа лични порез због старости или слабости, има право гласа, кад његова задруга плаћа 15 дин. неп. пореза са прирезом?“

— На ова питања одговарамо:

1. И чл. 84. Устава и чл. 10. закона о избору народних посланика и чл. 30. зак. о општинама тражи се, да неко плаћа најмање 15 динара неп. пореза, рачунећи ту и државне прирезе, па да стекне право бирања посланика или право бирања општ. чесника и гласања на општ. зборовима.

Чим неко тај услов не испуњава, било из којега му драго узрока, он не може бити бирач,

Према томе, ни лица, која се помињу у питању под 1. немају право бирања посланика и општ. часника, и

2. Задругари, који су навршили 21 годину старости (у задругаре се рачуна и отац са синовима кад заједнички живе, изузетно од задруге коју предвиђа грађ. закон) имају право гласа без обзира на количину пореза који плаћају, па према томе и онај задругар, који не плаћа лични порез, али плаћа ма колико његова задруга, има бирачко право.

III.

Суд општине врбничке, у срезу моравском, актом својим од 5. ов. м-ца Бр. 695, пита:

„Јона ж. Стојана Бујдића овд. поднела је молбу овоме суду и тражи: да се Спасоје Павловић, овд. истера из њене куће и имања по пресуди Првостепеног Суда од 16. маја пр. год. Бр. 25030. коју је одобрио и Касациони Суд.

Кад је суд позвао Спасоја, да се из имања Јониног исели, он је изјавио да то неће учинити, јер је, вели, изјавио жалбу на решење Касације општој седници Касац. Суда.

Према оваквом стању ствари суд моли уредништво да изволи дати објашњење о томе: да ли су вредећи наводи Спасојеви, и по ком закону треба суд да поступи те да се Спасоје из куће и имања истера?“

— На ово питање одговарамо:

По § 13. и 24. грађ. суд. пост. општински судови извршују само своје пресуде, и то ако се пресуда не мора извршити продајом непокретности.

Пресуде, пак, државних судова, извршују полицијске власти у смислу § 462, 463. и 466. грађ. суд. поступка.

Према томе, ненадлежно је ушао тај суд у извршење пресуде над Спасојем, за то нека упути Јону да се обрати надлежној полицијској власти, која ће обавестити Спасоја, да општа седница Касационог Суда решава само онда, кад дотични суд у смислу законских наређења да против разлоге, а да она не постоји као какав одговорни суд, коме се могу давати жалбе и онда, кад је нижи суд усвојио примедбе оделења Касац. Суда.

IV.

Један општински писар пита:

„Да ли се одлука Првостепеног Суда, донета по жалби извесног лица, којом је одобрена пресуда полицијске власти, мора саопштити молиоцу или не? и према томе: да ли одобрена пресуда полицијске власти застарева од дана, када је одобри Првостепени Суд, или од дана када се та одлука саопшти жалиоцу?“

— На ово питање одговарамо:

Увек треба жалиоцу саопштити одлуку Првостепеног Суда, којом је одобрена пресуда полицијске власти, како би осуђени био обавештен, да по жалби није добио задовољење, и да се према њему не врши неправда и насиље.

Ово саопштење не утиче ништа на време застарелости пресуде, јер она тече од дана, када је суд пресуду одобрио.

V.

Деловођа општ. браничевске пита: каква је то књига, у коју се уводе извештаји председника и кметова, које они подносе општ. судовима о кажњеним лицима у смислу чл. 109. и 110. зак. о општинама и којим је законом прописана та књига?

— На ово питање одговарамо:

Чл. 111. зак. о општинама наређује, да се пресуде кметова и председника, донесене по чл. 109. и 110. поменутог закона, уводе у протокол суђења.

Формулар овога протокола није прописан, јер законодавац свакако овде није замишљао онај протокол суђења, који је прописан од стране Министра правде у смислу § 13. грађ. суд. поступка.

Према томе, судови сами треба да устроје једну књигу и у њу уводе све пресуде, о којима их кметови и председник известе, пошто претходно те извештаје уведу у деловодну књигу.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ПРИЈАТЕЉИ

Приповетка Трофимова

I.

— Јесте ли чули да је умро Иван Иванић?

— Да. А јесте ли чули да је сав свој иметак оставио Семену Семенићу? Е, то је право пријатељство. Дуго година живели заједно, делили зло и добро. У данашње доба то је нешто невероватно!

— Да, реткост! А знате ли да се Семен Семенић одрекао наследства?

— Не знам.

— Е, видите, јесте. Говоре да је због тога био и код губернатора. Нека ваша, вели, преузвишеност учини шта за сходно нађе, али мени од тих новаца ништа не треба. Ја идем да и даље...

— Да, тако је рекао.

— А шта му је то сунуло у главу?

— Бог га знао? Мисли се да га је смрт Ивана Иванића јако потресла. Па тако је, а како да није? Толико година најбољи другови, а сад одједанпут... то га је до дна душе потресло, па му сунуло у главу да се сад само Богу моли.

— Али овде мора бити да има и каквих старих грехова, па је рад да их сада под старост покаје.

— Наравно, разуме се. Зуца се што шта о том. И сам сам нешто начуо. Он је био благајник у једном позоришту и једнога дана сав новац некако изгуби.

— Изгуби?

— Да. Тако је он говорио. Управник је био веома имућан човек, па му је опростио.

— А — ха! То је Семену добро дошло и тако је постао богат човек.

— Боже сахрани. То му није ништа помогло.

— Али је имао новаца?

— Ни копјеке... Никад ни кршена гроша није имао...

II.

Семен Семенић Ћедрин био је благајник позоришта у Н. Сви су га редом волели. Као благајник био је врло тачан, био је душеван, те су га и глумци и остали сматрали за врло душевна човека.

Догоди ли се да неко услед навале света на каси више плати, Ћердин му одмах врати тај сувишак. Једном му се деси нешто због чега су га исмевали. Једном при прегледу касе виде да има у њој једна рубља више. Семен Семенић без премишљања прилепи објаву пред касом: моли да се јави онај који је дао рубљу више. Разуме се, сутра дан јавило се преко сто њих, који су хтели да дигну ту рубљу. Али се умеша у ту ствар сама позоришна управа и ствар се мирно сврши.

Тако је то трајало неко време. Али од једанпут пуче међу глумцима глас: Семен изгубио новце, сав приход, око неких хиљаду рубаља. Из почетка није нико хтео веровати али се убрзо потврди.

Збуњен, блед, клецајући изиђе пред управника и исприча му ствар.

— А како се то могло десити? пита овај.

— Не знам! замуца Семен Семенић. Бог је хтео да ме казни или ђаво хоће да ми се освети. Синоћ сам пребројао код куће два пута. Јутрос сам их опет пребројао и сећам се, као сад замотао сам их и у чисту хартију и турио у џеп.

— Јесте ли где били? Присетите се!

— Боже сахрани! Не идем никуд с парама, а ни иначе не марим.

— Па како је то могло бити?

— Не знам!

Новце не нађоше ма да је полиција све учинила да их пронађе. Семен Семенић предложи управнику да му месечно одузима половину од плате док не накнади изгубљену суму; ал' управник одбије то.

— Нек иде до врага! рече

— Ох, као да ме је пробуразио тим речима, причаше сам Семен касније. Волео бих да ме је предао суду, него што је овако учинио.

Семен Семенић да оставку на благајништво у позоришту и поче живети од писарска рада.

III.

Семену се чинило да га сви избегавају, јер сви су га сумњичили. А што су га сумњичили? Извесно, сви мисле да је он украо новце ал' нико неће то да каже.

— Ама шта говорите, чини вам се то! тешили су га људи.

— Не, не, не чини се то мени. Ето, на пример Иван Иванић. Знали смо се као деца заједно смо ишли и у школу, из једне смо чиније јели, па и он ме избегава! Ни један пут није дошао да ме запита: »Шта је то с тобом Семене?« Зар не? Али ја га не кривим, не, не. Да сам ја на његовом месту можда би и ја тако исто поступио.

Увртивши себи то у главу Семен Семенић је избегавао свако друштво. Отпоче живети ко пустињак. Ретко се где дао видети. Само увече би изишао да шета и то иза вароши.

Једном се тако шећући срете са Иваном Иванићем Птичином.

Птичин је био обичан глумац у истом позоришту у ком је Семен био благајник.

Пријатељи сретавши се загледаше се. Видело се на обојици да би им пријатније било, да се нису ни сретали. Хтеде један другоме да се уклони с пута, али обојица остадоше као приковани на месту.

Први се прибра Семен. Расрди га понашање Ивана Иванића.

— Зар ме не познајеш? запита га горко.

— О не... то не... али... поче Иван.

— Али што? пита Семен још љуће.

— Био сам болесан, нисам никуд излазио, ромори Ивановић.

Семен Семенић га оштро погледа и примети да му је лице упало и бледо.

— Опрости, рече промењивши глас у једанпут, опрости, ако сам те увредио; нисам знао и — Семен му прихвати руку.

Иван Иванић, као да се нечега преплашио; пружи му опет руку и прихвати Семенову десницу силно и грчевито.

Наједанпут се збуни и поче узрујано.

— Знаш шта, хајде к мени, хајде молим те.

И стаде на силу вући Семена са собом својој кући, непуштајући му руку.

— Хајде, хајде, да се разговарамо, биће мо заједно, па ћемо...

И понова повуче Семена Семенића.

IV.

Ни онда кад Иван Иванић дође кући не стиша се.

— Седи овде, овде је угодније, рече му Иван посађујући га на столицу... Сад ћу ја донети да се прихватимо.

Унеше самовар и пирошки.

Иван Иванић сав узнемирен.

— Једи, молим те, једи, нуђаше он Семена збуњен обигравајући око њега.

— Ама седи човече и ти једном! вели му Семен Семенић.

— Ето, сад одмах... а, ево, хоћу да пијем у твоје здравље...

И на душак искани чашу, па и другу.

— Што се журиш човече? чуди се Семен.

— Ето тако... нисам давно пио, рече Иван Иванић суво, неприродно се смејући.

Пријатељи заћуташе пијући чај.

— Јеси ли чуо за моју несрећу? запита га изненада Семен Семенић.

Иван Иванић пребледе и задрхта.

— Јесам... Али потанко ништа не знам.

Семен Семенић узе да прича историју своје несреће.

Иван Иванић прекидаше га чешће питајући га за неке ситнице.

— Ето видиш! Ето моја беда! заврши Семен Семенић. Старао сам се да живим као поштен човек, а, ето, деси ми се та несрећа. Веруј ми, нисам их ја узео, а многи, просто цео свет сматра ме за лопова.

— Тебе? Ти лопов? Ти? Та то није могућно! Ко те сматра? запита Иван Иванић.

— Ко? Сви... Па и...

Семен се диже и приђе Ивану Иванићу

— Па и ти. Реци по души; немој крити. Верујеш ли ти да сам ја лопов? Реци.

Иван Иванић се диже с места.

— Не, Не верујем! рече он одлучно... Ти си поштен човек.

— Бог ти платио! узвикну Семен Семенић загрливши Ивана Иванића.

V.

Паде у болест Иван Иванић. Семен Семенић га надгледаше дан и ноћ. Пресели се чак код њега. У заносу би Иван чешће поминао његово име. Али најзад оздрави.

Било тако једне вечери, седели су пријатељи за столом поред чаја.

Иван Иванић се окрете Семену.

— Знаш ли шта бих ти предложио?

Семен Семенић разрогачи очи.

— Пресели се код мене. Зашто да тако самујеш? Заједно ћемо лакше моћи живети. Хоћеш ли? Пресели се.

Семен Семенић устаде. Очи му беху пуне суза.

— Ти си мој прави пријатељ?

И стиште му руку.

— Молим те, мани! рече нагло Иван Иванић истргнувши руку.

VI.

Семен Семенић се пресели код Ивана Иванића у стан. Ту се њихово пријатељство још јаче учврсти. Посташе нераздвојни другови и пријатељи их звахуу »два Ајакса«. Иван Иванић понова уђе у позориште. Семен Семенић му беше десна рука.

— Златно срце има! говораше Семен Семенић о свом пријатељу... Злато од човека! Нема таких људи...

Ивану Иванићу пође посао. Намисли да узме управу позоришта у своје руке. На то га гоњаше и Семен Семенић.

— Узми, узми позориште, не бој се ништа, наговараше га Семен. Добро ће поћи. Ти знаш свој посао; а и ми ћемо бити уза те...

Иван Иванић узе управу позоришта.

Но како је био слаба здравља поче у последње време побољевати и кашљуцати тужећи се на болове у грудима. С почетка није обраћао пажњу на то.

— Проћи ће то! одговараше он кад су га саветовали да се лечи. Прозебао сам, па се мало разболео. Али све ће то проћи. Лудо би било за сваку ситницу звати лекара.

Но болест пође на горе. Најпосле Иван Иванић паде у постељу и оста у њој.

Заваљен, са прекрштеним рукама на прсима лежаше Иван Иванић полеђушке на свом болесничком одру. Поред њега на столици спавао је Семен Семенић погнуте главе. Кандило што гораше испред иконе што осветљаваше и Семеново лице.

Иван Иванић посматраше пријатеља испотаје дуго; дуго га гледаше. Па се одједном издиже налактице и лагано, да не би пријатеља пробудио, пољуби га у руку.

Семен Семенић се трже.

— Шта радиш ти то? Запита га он.

— Ништа! Ништа! одговори Иван Иванић заценивши се од силнога кашља. Ништа.... Знаш... дај ми да пијем...

Семен Семенић му додаде чашу.

А Иван Иванић тешко дишући наже се према пријатељу и откри срце своје.

— Опрости! Опрости! Ја видим, ту је последњи час... опрости!

— А шта да ти опростим? Шта ти је драги пријатељу? чудио се Семен Семенић.

Иван Иванић се тресао као у грозници Дрхћући руком он поче испод узглавља нешто тражити. Најзад извуче један завијутак брижљиво савијен и увезан.

— Распарај ово молим те.

Семен Семенић учини по жељи болесниковој. То је био завијутак од плаве хартије, увезан црвеним концем,

— Познајеш ли ти ово? запита Иван Иванић посматрајући пријатеља разрогачених очију.

Семен Семенић био је згранут.

— Јеси ли се сетио? запита Иван Иванић. Јеси ли се сетио?

— Ти? Ти!? прошапта Семен Семенић.

— Ето тако... нашао сам и затајио. Али, Бог ми је сведок, кунем ти се Богом живим да у почетку нисам знао да си ти изгубио те новце... Мислио сам да је неко други; а после кад сам сазнао, нисам се могао одважити да ти новце вратим... Мислио сам неколико пута да то урадим, али, ето, не учиних. Можеш ли ми опростити, пријатељу?,... Опрости ми, опрости!

Сутра дан је Семен Семенић објавио познаницима да је Иван Иванић умро. При попису имовине нашли су тестаменат у коме Иван Иванић све своје имање оставља Семену Семенићу.

А Семен изиђе пред губернатора.

— Не примам ја то, рече му.

— А зашто? запита га губернатор.

— Не треба ми. Шта ћу с имањем? Ја сам стар човек. Ту је време, треба и на смрт мислити. Отићи ћу у света места, и са заоставштином нека ваше високоблагородије чини како за најбоље нађе. Можда цркви каквој...

Сахранивши пријатеља, Семена Семенића нестаде. Говораху неки да су га виђали у неком манастиру.

С рускога **М.**

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

НАЂЕНИ ЛЕШЕВИ

Изнад пута у месту званом „Камицора“, преко Ћуприје на Морави у срезу жичком, 5. ов. м-ца нађено је заклано једно мушко непознато лице старо око 22 године, средњег раста, лица сувоњавог и дугог, очију, косе и бркова плавих, малих смеђих и ретких обрва, браде обријане; од одела има: гуњ и зубун полован, чакшире старе, поцепане на коленима и између бутина; на глави има црну јагњећу шубару; на ногама исцепане пресне опанке и чарапе ишаране онако како се носе у округу моравском. Начелник среза жичког депешом Бр. 7466 моли све полицијске и општинске власти, а и приватне, да га, позивајући се на ту депешу известе, ако би ма шта ближе знали о лешу овога непознатога човека, а што би ишло у корист утврђивања његове идентичности.

У атару општине Тамиш Сигета, близу села Добовца у Мађарској, на дан 3. пр. м-ца на обали Дунава нађен је један женски леш, који је био још свеж и можда је лежао у води највише три дана. Леш је жене од 52—54 године, дугачак 1·58 м., косе кестењаве са по којом седом длаком, очију загаситих. Од одела има црну сукњу са белим пегама, кабаст зимски грудњак са 6 коштаних дугмета, кошуљу од српског платна на њерњелије са 4 коштана дугмета, доњу сукњу од белог платна. На левој нози има дебелу вунену чарапу, којој је стопала потшивена кожом. Палац десне руке има црним завојем увијену рану. Пошто се по оделу закључује, да је овај леш какве жене пореклом из Србије, то, на молбу среске власти у Ковину, препоручујемо свима полицијским и општинским властима, а приватне молимо, да ако што ближе знају о овоме лешу, известе Управу града Београда с позивом на Бр. 13139.

ПОТЕРЕ

Мара жена Миленка Станковића, из Држановца у срезу добричком, одговара за извесно казнимо дело код начелства округа нишког, али се налази у бегству. Мара се радо издаје под лажним именима, Маријола, Марија, Зорка и Дика, а и то, да је родом из: Прокупља, Бабушнице, Пирота, Лесковца. Цепа, Прибоја, Власотинаца и Куршумлије. Стара је до 25 год., раста средњег, плава, сувоњава, гледа обично у земљу; од одела има памуклију, сељачку сукњу, на глави жуту шамију, а носи одело и од порхета са црвеним пругама или од угаситог браон цица, са плавим гранама; на ногама има опанке или папуче. Наређује се свима полицијским и општинским властима да Мару у своме кругу власти потраже и нађену стражарно упуте начелству окр. нишког с позивом на депешу Бр. 8917.

Илија Н. на дан 11. т. м-ца на путу Београд — Обреновац, у атару села Барича, напао је на Петра Вочка, брашнара, родом из Македоније. Илија је средњег раста, црномањаст, у грађанском оделу, на глави има шубару, а на ногама цинеле, при себи има и сат са ланцем. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за одбеглим злочинцем најживље трагају и пронађеног спроведу начелнику среза посавског округа ваљевског с позивом на депешу Бр. 7185.

Александар Лазић, надничар из Шапца, одговара код начелника среза посавског округа ваљевског за опасну крађу. Александар је стар 14—15 год. стаса средњег сувоњав, у опште плав. Позивају се све полицијске и општинске власти, да Александра у своме домашају потраже и у случају проналаска упуте га поменутом начелнику с позивом на депешу бр. 6946.

Милован Милинковић — Бајић, из Пилатовића у срезу драгачевском, извршио је опасну крађу Милована Вукосављевића, из Љубића у срезу љубићском, па је побегао незнано куда. Милован је стар 17 год., танак, повисок, косе смеђе, очију плавих, образа дугих; од одела има антерију и фермен (зубун) од плаве чохе, чакшире од шајка, на глави капу шајкачу, а на ногама опанке. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да Милована у својим домашајима живо потраже и нађеног спроведу начелнику среза љубићског с позивом на депешу Бр. 3313.

Светозар Којадиновић, бакалски калфа из Београда, извршио је на опасан начин крађу ствари и новаца своме газди Мијајлу Тодоровићу, бакалину, па је побегао. Светозар је стар 17—18 год., омален, дежмекаст, плав; у грађанском је оделу. Нека све полицијске и општинске власти учине потеру за Светозарем и у случају проналаска упуте га кварту врачарском Управе града Београда с позивом на Бр. 5648.

Крађа стоке. Непознати крадљивци 28. пр. м-ца. око девет часова у вече из затвореног обора Цаке Стојићковића, пекара из Лесковца украли су две крмаче у вредности 180 дин. Позивају се све полицијске и општинске власти, да најживље трагају за крадљивцем и покрађом, и да о резултату известе начелника среза лесковачког с позивом на акт Бр. 7533.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

У Краљевом Селу ухваћен је Лазар Цветковић, који вели, да је родом из Кладова и да је живео у Нишу. Лазар је стар 54 год., средњег раста, црномањаст. Приликом претреса код њега је нађено преко 300 динара у злату, сребру и банкнотама. Па како Лазар у опште изгледа сумњив човек, сва је прилика, да је код њега нађени новац краден, те се скреће пажња свима полицијским и општинским властима, као и приватнима, ако би што о Лазару сазнали да известе начелника среза тимочког с позивом на депешу Бр. 4931.

Пресудом кварта варошког од 4. тек. м-ца. Бр. 5000 кажњен је затвором и прогонством на свагда у Аустро-Угарску овај **Ђорђе Цукић,**

беспосличар и скитница, што је се вратио из прогонства.

Ђорђе је родом из Варанде у Аустро-Угар-

ској, стар је 52 год. Кажњаван је више пута за скитњу, прошњу и мање крађе, те са тога скрећемо пажњу нарочито пограничним властима на њега, да му не дозволе повратак у Србију, а ако би прешао, да га казне за повраћај и поново пребаце преко.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Катарина Јовановић—Бошковић спада међу виђеније београдске картаре. Нарочито је радо виђена у отменијим женским круговима. Та има већу клијентелу но многу београдски лекари што имају пацијената. А и јесте умешна и препредена. Сваку особу она одмах промери и оцени, и онда, бацајући карте, погађа и говори обично оно, што ће дотичној особи мило бити.

Имали смо прилике да је гледамо кад је бацала карте једном интелигентном лицу, кога је у први мах зачудило њено «погађање», али се одмах после видело да је то само њена вештина: шта ће којој особи и у ком правцу говорити, Н. пр. младом човеку каже, како га једна дама воли, жени, како неки човек за њом лудује, чиновнику, да га чека пут (а који је то чиновник који не очекује пут и премештај) и т. д. Много што шта у току бацања карата дозна и од самог оног лица што му баца карте, па то после у другој форми каже и онда тај мисли да му је она из карата прочитала.

За чудо је да има тако много света који верује оваквим лагаријама и на то баца скупе паре.

Ето ова Катарина само од бацања карата живи, а живи врло добро, много боље но да је каква пензионерка са сталним дохотком.

Но она не баца само карте, већ носи интриге по кућама, а бави се и високом европском политиком, проричући шта ће све бити у свету.

Због распростирања сујеверија и проношења лажних гласова она је пресудом Управе гр. Београда кажњена са 25 дана затвора, али тешко да ће се она овога свога заната мањути и после ове казне, те са тога, износећи њену фотографију, скрећемо на њу пажњу и полицијским органима и приватнима.

Приликом њеног притварања полиција је нашла код ње масу писама и карата, којима је многе београдске госпође и госпођице, већином из отменијих кругова, позивају да им дође кући тад и тад. Из више тих писама види се, да неке госпе њене посете крију од својих мужева, јер је зову у одређени час, за време канцеларискот рада, када су милостиве саме код куће.

Са тога би мужеви и очеви требали да обрате пажњу на посету ових жена, које су многој госпођи и госпођици својим лагаријама и повлађивањем женској сујети и машти усадиле бубе у главу и у породични живот унеле често пута много неприлика и несрећа.

Пре неколико дана ухваћено је у Обреновцу ово лице, које је изјавило да се зове **Никола Павловић**, земљоделац, родом из Заклопаче у ср. грочанском.

Он је пре два месеца дошао у Удовице у у срезу посавском, а по том је из Удовице отишао у Мислођин у истом срезу.

Њега је обреновачкој полицији доставила његова невенчана жена Аница, удова Драгутина Ливадара из Брестовника у ср. грочанском, с којом је и дошао у Удовице, па је о Божићу прошле године са извесним друштвом извршио велику крађу разних ствари, које је био закопао у једном винограду у околини грочанској.

Те ствари вели да је од времена на време откопавао и распродавао, док се од нечега није уплашио и с њом побегао из Гроцке у срез посавски, да би затурио свој траг.

У Удовицама покрао је нека дрва, те је због тога морао отићи у Мислођин и Обреновац, где је притворен.

Никола пориче да је какву крађу извршио, али све околности говоре да је он то заиста учинио, само се он користи тиме што је та крађа поодавно извршена и што се још не зна коме је она извршена.

Да је казивање његове љубазнице истинито иде у прилог то, што је он тумарао и крио се по другом срезу и што је и раније био осуђиван на 18 година робије за опасне крађе.

Због тога се позивају сва лица која би што о овом Николи више знала или о извршеној крађи, да то доставе Управи града Београда с позивом на Бр. 16469.

ТРАЖЕ СЕ

Љубицу ћерку **Владимира Јовановића,** кројача из Београда, која је побегла незнано куда, тражи кварт варошки Управе града Београда. Љубица је стара 16 год., повисока, плава, вижљава, косу пушта обично на чело; од одела има: плаву блузу, кратку сукњу, сламњи шешир, а на ногама црне чарапе, и плитке ципеле. Наређује се свима полицијским и општинским властима, да потраже Љубицу у својим домашајима, па нађену упуте горе поменутом кварту с позивом на Бр. 5120.

Стевана жена **Чедомира Жујовића,** из Рајковца у срезу јасеничком округа крагујевачког, побегла је 5. тек. м-ца од свога мужа и покрала разне ствари матере Чедомирове и 30 динара у новцу. Суд општине рајковачке моли све полицијске и општинске власти, да потраже Стевану и да му је упуте, у случају проналаска, позивајући се на Бр. 507.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јанковић

БРОЈ 21. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 21. МАЈА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза сврљишког Мијајла Достанића, секретара начелства у пензији.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. маја 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полициског писара прве класе среза деспотоваčког Ђорђа Костића, бившег полициског писара;

за полициског писара треће класе управе вароши Београда Гаврила Николића, полициског писара исте класе среза деспотоваčког, — по потреби службе, и

за писара пете класе Министарства унутрашњих дела Животу Ж. Николића, практиканта управе вароши Београда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. маја 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Драгомиру Тодоровићу, полициском писару треће класе управе вароши Београда, и

Драгомиру Савићу, полициском писару треће класе начелства округа рудничког, — уваже оставке, које су на државну службу поднели.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. маја 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара друге класе начелства округа нишког Петра Протића, писара исте класе управе вароши Београда, по потреби службе;

за писара друге класе Управе вароши Београда, Александра Ј. Андоновића, писара исте класе начелства округа нишког, — по потреби службе;

за писара треће класе начелства округа рудничког, Миливоја С. Поповића, практиканта истог начелства, и

за писара треће класе среза пчињског, Атанасија Поповића, практиканта истог среза.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. маја 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полициског писара треће класе начелства округа подринског Петра Павловића, практиканта среза мачванског, и

за полициског писара треће класе среза поречког Лазара Петковића, бившег деловођу општинског суда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15 маја 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се

Бранко Јовановић, писар прве класе среза пчињског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда стави у пенсију, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. маја 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Војислав Цветковић, полицијски писар треће класе среза моравичког, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. маја 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полициског писара прве класе начелства округа смедеревског, са платом коју је и до сада имао, Косту Крстића, писара исте класе среза власотиначког, — по потреби службе, и

за полициског писара треће класе среза власотиначког Милана Јанковића, пореског помоћника пореског одељења среза жичког.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. маја 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 12. маја 1906. године Бр. 3552, донето на основу тач. 9. члана 144. Устава, које гласи:

да се Каролина Пем, бив. Стипех, списатељка из Загреба и аустро-угарска поданица, по молби својој прими у српско поданство изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднела уредан отпуст из свог досадањег поданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. маја 1906. г. у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелствима и управи града Београда.

Опазио сам да власти лабаво врше мој распис од 25. септембра 1904. године ПБр. 27407 и не кажњавају оне, који крчме пиће на један од начина побројаних у тачкама: 1., 2., 3. и 4. поменутога расписа.

Та немарност власти иде по кад кад тако далеко, да поједине ашчије, продавци домаћих производа, бакали и пиљари точе *најобичније вино* чак и на чашице, а већ литар, полић, сатлик и т. д. — слично сматрају као меру којим се не вређа ни § 28. нити у опште које друго наређење уредбе о механама и кафанама.

Решен сам да ову немарност органа озбиљно казним, јер се њоме и нехотице помаже незаконита радња појединих људи, која осетно засеца у интерес механџија и кафеција, који су и без штете, која им се наноси овим путем, знатно оптерећени разноврсним државним дажбинама.

Јер, ако они морају да подносе незгоде због извесних празнина и недостатака законских, докле се ови не измене редовним путем, не морају то подносити и због тога што су власти лабаве у вршењу оних законских наређења, која постоје.

Да би се, дакле, наређења законска вршила тачно и како треба, ја позивам Управу — начелство — да се преко подручних органа стара да сазна за сваки случај недозвољеног крчмења пића, и строго га кажњава *по званичној дужности*.

Све жалбе и представке, које еснафи механско-кафански буду чинили у овоме погледу, власти ће узимати у најбржи извиђај и строго поступати по закону с онима за које се утврди да су криви.

Са своје стране ја ћу водити рачуна да ли се ово моје наређење врши, па ћу с органима који буду неисправни, поступати строго по закону.

Распис овај саопштитити свима полициским чиновницима на потпис, а мене известити о пријему.

ПБр. 10753.
16. маја 1906. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела.

Стој. М. Протић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

НАРОЧИТА КВАЛИФИКАЦИЈА ПРАВНИШТВА

у државној служби

а с обзиром на начелну подвојеност административне и судске власти.

(НАСТАВАК)

Размишљајући о ствари на тој основи, ми смо у низу разних мера нашли, да би требало загарантовати јачу спрему правништва на двојакој основи, од којих би једна била у томе, да се садашњи систем наставе, овакав какав је, допуни нарочитим практичним, али обавезним делом наставе; а друга у томе, да правништво и после свршене теоријске и практичне наставе на Универзитету, полаже особени државни испит, с нарочитим обзиром на разлику, која постоји између службе административне власти и позива судијско-адвокатског. И ако смо мало час напоменули, да факултетску наставу, оваква каква је, сада примамо као довољно *теоријско* градиво *за опште образовање правника, за начелну квалификацију, коју даје данашњи законски захтев, да је за поједине врсте државне службе кандидат свршио правне науке, ми хоћемо само ступање у службу да условимо још и једним испитом, који би одговарао позиву администрације односно позиву судијско-адвокатском.*

Пре, него што уђемо у претресање и једне и друге допуне, намењене спреми строго правничког фаха, потребно је расправити питање о томе, да ли и једна и друга допуна, како она у факултету, тако и она у облику државног испита, треба да буду различите, или би требале да буду једне исте за оба позива; другим речима, да ли би обе те допуне требале да буду обавезне за све правнике у опште, или свака само за онај део правништва, који би хтео да има квалификације само за један, а не оба позива. Тек кад то постане расправљено, може се с разлогом и са више разумевања ући у претрес главне ствари на којој би основи обе те допуне требале да добију своју нарочиту организацију.

Ово разликовање није произвољно. Треба имати на уму велику начелну, па ако се хоће, још и системску разлику између оба позива у јавној служби. Док администрација правничког фаха представља најпространије поље иницијаторског рада, а не скрупулозну примену закона на појављене конкретне случајеве; другим речима: док се администрација енергичном иницијативом добро схваћених и примењених начела, меша у све јавне односе где год се мисли да може донети корисних резултата, па се при том мора држати закона само у толико, у колико јој та иницијатива не би била противна, — дотле апликација судске власти преставља конзервативну ситуацију, коју само конкретни случајеви изазивају, те се само јавља у толико, у колико на те случајеве треба да се примени закон. Разлика је између оба та позива, самим тим, огромна!

Наравно, да ми овде не разумемо нашу администрацију, која често, не би имала посла, кад јој не би давао акте деловодни протокол и регистар. За снажну примену иницијативе потребно је довољно познавања начела, која владају у целој области дотичне административне гране. У колико је административни чиновник на истакнутијем положају струке, у којој служи, у толико треба да је са начелном спремом јачи. На сваком положају административног чиновника, који одговара за службу надлештва у коме је, чиновника, у коме је, у главном, надлежност таквог надлештва на законској основи изражена, мора стајати сасвим оправдана, управо обавезна законска претпоставка, да он дужности тога положаја довољно појима. А појимање дужности за такве положаје значи: да он има сву потребну суму знања, које је потребно, па да се у свима односима своје надлежности јавља и дејствује с успехом, с пуним разумевањем своје надлежности. Међутим, његова је надлежност не само да добро врши задаћу своје непосредне надлежности, задаћу коју односно надлештво само отправља, и за коју све остале нису надлежне, него још и ону другу, која припада нижим надлештвима исте гране, према којима се оно јавља у надлежности инспекције. Да би у овој мисли били јаснији, добро је, вероватно, да се послужимо примером. Тако, на пример: узмимо положај начелника окружног као представника окружног начелства, па самим тим и надлежности, која начелству припада, начелник окружни има неке послове непосредно да врши, јер припадају искључивој надлежности начелства, као на пример: давање дозвола за употребу воде, или други какав посао. Али сем тих послова, начелство има и другу врсту строго инспекторске природе, а на име: да се за сва административно-полицијска и самоуправна надлештва јавља као надзорна власт. У огромном броју односа, а у овом другом смислу, начелство може својом иницијативом издавати многе наредбе, било по грађевинским, било по санитетским, било по другом ком делу своје надлежности. Хоће ли оно, било у једном било у другом односу показивати иницијативе зависи много и од начелника окружног и од шефова појединих његових стручних одељења, преко којих се он, као представник надлештва, искључиво за такве стручне послове и јавља као старешина. Јел' те, да није све једно: ко ће бити начелник окружни, а ко ће бити шеф грађевинског, односно санитетског одељења у начелству и т. д.? Може начелство у свима тим одељењима урадити много својом иницијативом; а може и да не уради ништа, ограничавајући се на акте, који долазе из општине или среза и по којима се нешто мора радити, а не истичући никакав рад по својој иницијативи. Међутим, за административна надлештва, иницијатива је главно, а обична администрација која није у вези са иницијативом, или њен резултат, споредна је ствар.

Ако је овај пример недовољан, могли би узети још који, ма да ми, на егземпларна објашњења у оваквим расправама, немамо много воље; јер претпостављамо само онај део читалаца, који ствар и на строго начелној основи може и треба да разуме, и коме, због тога, нарочити разлози и обавештења у облику примера нису потребни. Узмимо као други пример, положај начелника Министарства. Ма колико да је непосредни представник надлештва, кад је реч о Министарству, односни ресорни Министар, те бар по сасвим разложној претпоставци, најјача моћ иницијативе овоме и припада; ипак, а за наше прилике то нарочито вреди, за сав круг строго службене компетенце Министарства, начелник је све и сва. Кад је и ресорни Министар толико јак, да он може уносити иницијативу бар у основним полазним тачкама своје ресорне службене надлежности, у толико боље, *па по правилу тако треба и да буде;* али, зар се у нас, *много више него у другом свету,* није одавно пропагирало, па и навикло на друго једно гледиште, да је Министар

строго политичка личност, и да он може бити чак и стран за целу ресорну област, којој председава. Ово наопачко гледиште заслужује нарочиту расправу, јер је и сувише важно и произвољно, али толико исто погрешно прокламовано у нас као начело. Али нама није намера, да се у та разлагања упуштамо овде; довољно је да то гледиште хоћемо и на овом месту да обележимо као заблуду и као нарочити доказ, колико су, у нас, испосуврађени и површни појмови, кад је реч о јавним пословима, о критици на јавне послове и учешћу појединих личности у тим пословима. За овај мах акцептирајмо стање, које је, у нас, готово по правилу израз тога наопачког гледишта, да је и сувише често начелник министарства све и сва, а министар једна партијски уздигнута, за службене, дакле за праве јавне интересе, скоро безпредметна личност, гарнирана партијским атрибутима, које даје партијска дисциплина; дакле, да је у самој ствари сасвим сагласно том гледишту начелник све и сва за сав службени обим ресорне министарске надлежности. Али, шта тек тај човек треба да зна? Јест, јест, шта тек тај човек треба да зна?! — Кад он има да изражава својом стручном подобношћу у свима службеним односима не само себе, него и свог министра? Зато, што је то допуштено донекле, али само донекле, и природи тога положаја, зато у другом парламентарном свету, а нарочито у Енглеској, и постоји практиком формално обезбеђени принцип континуитета у државној служби. Другим речима, зато, што то, донекле, мора тако да буде; зато се тамо, где је свет одиста од начела и савести, а не само од партизанске рекламе и партијски прорачуњених интереса, зато се тамо сматрало као потребно утврдити начело: да се не само обични чиновници, него чак и начелници Министарства, не смењују са изменом владе. Јер, ако би се и они мењали, не би у опште било никаквих гарантија против тога, да ће се интереси државне службе, који су већ добили јемства у добро израђеном чиновништву, оштетити изменом чиновништва, довођењем људи неуких онда, кад се и Министри мењају. Самим тим, што ти људи, као органи државне службе, и под новом владом треба да примењују законе; јер у томе се и јавља суштина државне службе, интерес је ствари, да их примењују људи, који су већ са њима добро упознати, а не новајлије, који ће се на самом положају учити дужностима, које из тог положаја по самом закону излазе. И то бива и сматра се као неодступна потреба у земљама, где не само постоје најчистији облици парламентарне владе, него где су и ресорни Министри, мање или више, способни за иницијативу целокупне службене компетенце, која њиховом ресору одговара. А шта ли се, тек, за наше прилике има рећи, где у опште чак ни тај услов не постоји, да за ресорне Министре морају долазити људи, који бар начелно имају подобности за надлежност тога ресора, него су често само за то Министри, што их је маса каквог збора или новинарско перо прокламовало као људе јаке и подобне за државнике, и где, самим тим, више него ма где на другом месту, морамо сву иницијативу, по правилу, очекивати не од Министра, него од његовог начелника; или ако се и добије какав иницијаторски рад министров, махом се има посла са пројектима без принципа и без система. Колика ли је тек ту потреба имати пре свега јаке, а по том и сталне начелнике Министарства, који ће у истини, одржавати тако много потребан континуитет службе.

(наставиће се)

Милутин А. Поповић.

О СЛОБОДИ ВОЉЕ И ОДГОВОРНОСТИ

Проблем слободне воље човечије заузима међу проблемима људског сазнања, може се рећи, јединствено место. Јер питање, да ли смо ми у својим вољним радњама слободни или не, задире с једне стране у најдубља теоријска питања људског сазнања, а с друге суране то питање задире дубоко у сам обични практични живот људски. Сви ми живимо и радимо у уверењу, да смо оно што смо *хтели* урадити *могли* и *не* урадити, сви се ми понашамо и удешавамо своје понашање према другим људима по томе уверењу. Међу тим, кад се запитамо, на основу чега смо ми тако дубоко уверени у ту слободу наших вољних радњи, кад се запитамо, да ли доиста слобода воље постоји, да ли је она доиста могућа, онда нас дубље размишљање на мах ставља пред велике и готово несавладљиве тешкоће. Ми видимо, да се цела природа управља у својим променама и кретањима по сталним и непроменљивим законима, да у њој не постоји ништа случајно, да сваки појав у њој има свој узрок. Пошто смо и ми део природе, то нам изгледа логично закључити, да ће и све промене и радње наше бити исто тако подложне сталним и непроменљивим законима, као што је то и са променама и кретањима у природи случај, да је дакле оно наше уверење у слободу наших вољних акција једна чиста илузија наше свести и ништа више.

С друге стране опет, ако претпоставимо да не постоји слобода наших вољних акција, ако претпоставимо да је свака наша вољна радња нужна последица свих предходних узрока спољњег и унутрашњег света, који утичу и који су утицали на нас, онда нам цео наш живот изгледа бесмислен. Јер нашто таква често врло мучна стања наше свести, која настају кад имамо да се одлучимо на ма какву иоле важну радњу по наш живот? Ако је све што се догађа и што ће се догодити у напред одређено, ако се све што се дешава *морало* десити и ако се све што ће се десити *мора* десити, онда су наша одлучивања у опште без икаквог смисла, јер на ма шта се ми одлучили, десиће се само оно што би се и *без* те наше одлуке десило, пошто је све једном за свагда у напред одређено. Нашто кајање за радњу коју учинимо, ако смо оно што смо учинили *морали* учинити? То кајање очевидно нема никаквог смисла. Нашто пребацивати некоме што је учинио ово или оно, што није *требао* учинити, кад је њему било *немогуће* да то *не* учини? Јер ако је све што човек ради одређено претходним узроцима, онда је све што је један човек урадио морао урадити, и онда нема смисла чинити му никаква пребацивања. На послетку, ако је неко убио човека, покрао новац и т. д., како је могуће *казнити га* за те радње, које он *није* могао *не* учинити, које је морао да учини? Ако нема слободне воље, кажњавање људи за њихове злочине и преступе изгледа да нема смисла.

Као што се дакле види, тешкоће у које нас доводи проблем о слобоои воље, изгледају огромне и несавладљиве, тај је проблем за људско сазнање изгледа права Сцила и Харибда! Јер ако се призна да постоји слобода воље, онда се морају признати промене и радње у нашој свести, које *немају* никаквих претходних промена, које су *безузрочне*, промене дакле, којих иначе у целој огромној области остале природе никако и нема. С друге опет стране, ако се за људске радње тврди да су исто тако одређене узроцима као и све остале промене у природи, онда се тиме намеће здравом људском разуму једно мишљење, које он никако не може примити, одузима се људском разуму једно уверење, на коме се оснива цео живот људски. Колико је ово уверење о слободи наших вољних радњи дубоко и неискорењиво из људске душе и људског разума показује најбоље факат, да и они људи, који тврде да су се научним разлозима уверили да слободне воље нема и да је не може бити, ипак у практичном животу живе и раде по сасвим супротном уверењу, по уверењу по коме живе и раде и сви остали људи, по уверењу да слободна воља у нама постоји. Доиста онај, који би озбиљно хтео да живи по уверењу да нема слободне воље људске, личио би потпуно на оне ретке филозофе, који су у опште сумњали да има ван њихове свести ичега више, који су тврдили не само да ван њих нема земље, сунца, месеца, материјалног света у опште, него да нема ни других људи, да је сваки од њих једина личност у свету која постоји, а који су ипак, поред свега тога свога дубоког уверења, писали књиге, у којима су то своје уверење хтели да образложе, што је очевидно било излишно, пошто ван њих, по њиховом мишљењу, није било никога коме би га имали да образложе. Па као што ће се такав један филозоф у практичном животу понашати сасвим супротно своме теоријском убеђењу, (такав један једино у свету постојећи филозоф требао би очевидно цео свет да сматра као своју својину и да према томе нема у опште никаквог страха ни од чега што ван њега постоји, пошто таквог нечега по његовом уверењу нема), исто тако и они који одричу слободу воље живе у практичном животу потпуно тако као да слободне воље има. Јер кад би неко озбиљно хтео да живи по убеђењу, да слободне воље нема, онда би он могао или да не ради у опште ништа, или да врши без икакве гриже савести највећа злочина дела и да казну, која би га

због тога постигла, прљми сасвим хладнокрвно, у опште говорећи, он би живео потпуно фаталистички. Кад би уверење, да слободне воље нема, постало опште дубоко уверење свих људи, и кад би супротно уверење ишчезло потпуно, онда би се људски живот или претворио у један хаос[1], или би сви људи једног дана сасвим хладнокрвно извршили самоубиство.

Из свега наведеног види, се како је важан и са практичне и са теоријске стране своје проблем о слободи људске воље. Ма како да је важна теоријска страна тога проблема — питање о могућности безузрочних промена — ипак је практична страна његова куд и камо важнија. Јер од тога да ли има слободне воље има нема зависи, да ли ћемо учинити људе одговорним за њихова дела или не, да ли ћемо радњама људским придати моралан значај или не, у опште узев, да ли ћемо у људски живот унети смисао и циљ или не. Само са ове своје превелике практичне важности своје може се и објаснити, како је проблем слободне воље, који је по себи на крај крајева један чисто теоријски проблем и то један од најапстактнијих теоријских проблема, толико дуго и тако често и од стране великих и од стране малих мислилаца и немислилаца расправљан и још увек се расправља. Метафизика, Психологија, Природна Наука, Право, Морал, све се те дисциплине, директно или индиректно, баве проблемом слободне воље, и обратно исурпно расправљање тога проблема да се само тако извести, ако се при томе узму у обзир захтеви и становишта свих тих различитих дисциплина. У расправи, која следује, ја сам покушао да проблем слобсдне воље обрадим и са теоријске и са практичне стране његове што исцрпније; али како сам на другом месту[1]) тај проблем већ једном расправљао са чисто теоријске стране његове, то ћу овде теоријску страну проблема расправљати исцрпно, исцрпније него тамо, само у најважнијој тачци његовој, на име са психолошког становишта, док ће на метафизичке и логичке стране проблема бити само кратко указано. Практичну страну проблема слободне воље, у кратко речено проблем одговорности, овде ја први пут расправљам и то како са гледишта моралног тако и са гледишта правног, и то ово последње разуме се само са принципијелне стране, пошто детално респрављање тих проблема не спада у област филозофа и психолога, већ у област правника.

Расправу ћемо поделити према томе на три дела. У првом делу распаљаће се проблем слободне воље у главном са гледишта психолошког, али ће и оне чињенице социјалних и природних наука бити узете у обзир, које стоје у вези са проблемом слободне воље.[2]) Овај први део биће искључиво посвећен теоријском проблему слободне воље, и ту ће се обе супротне теорије индетерминизма и детерминизма (о дефиницији ових појмова види даље ниже) прегледати са свих могућих страна, сви разлози који говоре *за* и *против* слободне воље биће ту изнети и вредност им се испитати; само строго метафизичку страну проблема, пошто би нас она одвела сувише далеко у апстрактна разлагања, оставићемо на страну. У другом делу расправљаће се односи слободне воље према моралној одговорности субјекта, који врши вољне радње; док ће трећи део бити посвећен искључиво питању о кривичној одговорности. У оба ова одељка биће са свих страна испитани сви главнији разлози који говоре за и против слободне воље у односу на моралну и кривичну одговорност субјекта, који врши вољне радње. На тај начин ова ће расправа тежити да дâ један јасан и разумљив преглед готово свих различних страна проблема слободне воље и, готово свих различних питања, која са тим проблемом стоје у вези. (наставиће се)

Д-р Бранислав Петронијевић.

[1]) «У Гласнику Православне Цркве» 1904. год. св. за март, април, мај и јуни под насловом: «О слободи воље са теоријског гледишта.»

[2]) Ово последње није изведено у наведеној расправи мојој у «Гласнику Православне Цркве.»

ДЕСЕТИ КОНГРЕС

међународног криминалистичког удружења

— држан од 29. августа до 2. септембра пр. год. у Хамбургу —

(НАСТАВАК) 3)

III. Конгрес у Христијанији.

— 25. до 27. августа 1891. по новом —

1. Под каквим претпоставкама и у којим случајевима препоручује се *примена новчане казне* у кривичном законодавству?

2. Могу ли се поставити извесна *правила* за *одмеравање* новчане казне у појединим случајевима?

3. Је ли нарочито могуће и целисходно да величина новчане казне одговара имовним приликама осуђеног? Може ли се она одмеравати према годишњим приходима или порези, коју осуђени плаћа или по величини његове дневне наднице?

4. Како да се по могућству осигура плаћање новчане казне и како да се по могућству проценат ненаплатљивих новчаних казни смањи?

5. Да ли би се могло препоручити да се у место ненаплатљивих новчаних казни употреби принудни рад без затвора?

6. Да ли се принцип условне осуде и на новчане казне може применити?

I. Може се препоручити целисходно регулисање новчане казне под претпоставком, ако се у законодавству и у правосуђу шира примена тога казненог средства оствари него што је до сада било у већини држава и то:

а) као факултативна главна казна за лакше кривичне случајеве,

б) као факулативна споредна казна за све случајеве.

II. При одмеравању новчане казне мора се поред других основа за одмеравање казне пазити и на имовно стање кривчево.

III. Највећу суму новчане казне према досадашњем законодавству ваља повисити; најмању суму по могућству што мање одмерити.

IV. Као прешну реформу у законодавству ваља препоручити да се олакша фактичко плаћање новчане казне и то у отплатама. (Допуштање рокова плаћања).

V. По могућству ваља искључити фактички ненаплатљиве новчане казне да се могу преобраћати у казне слободе.

VI. Принцип условне осуде може се и на новчане казне применити.

2.

1. Да ли треба кривично законодавство више него до сада да води рачуна о интересима повређених кривичном радњом? И на који начин оно може то да постигне?

2. Да ли не би требао нарочито у извесним случајевима државном тужиоцу дати право, да званично и онда када се повређени не јавља као споредни тужилац, предлаже осуду оптуженог и за накнаду штете?

3. Зар не би било могуће и целисходно у извесним случајевима један део *сувишка* радничке зараде осуђеног употребити на накнаду штете повређеног?

I. Законодавство треба више но што је то до сада био случај, да се обзире на накнаду повређених.

II. Ако кривац у случајевима лакшег имовинског деликта оштећеном за времена дâ накнаду, то се може одустати од осуде и казне. Али се та одредба не ће применити, ако је кривац већ раније због каквог имовинског деликта био осуђиван.

III. Ваља истрагом утврдити да ли се и у колико peculium може као отплата употребити за накнаду повређеном.

3.

1. Може ли се искуством утврдити начин оних кривичних радња, које имају обичај тако звани »непоправљиви« да врше?

2. Да ли постоји из искуства с обзиром на ту групу злочинаца *повратак* у поновљеном вршењу истога или разнолика кривична радња?

3. Како се законске одредбе и у којем облику кривичног извршења ваља да примене према тој групи злочинаца?

I. У интересу бољег за законодавство апсолутно потребног упута о карактеру и опасности злочинаца из навике, нарочито тако званих »непоправљивих«, предлаже удружење своме одбору, да се обрати разним владама наглашујући велики интерес од једне детаљисане, прецизне, једнолике и за компарацију погодне статистике повратка.

II. За тако зване непоправљиве злочинце из навике (који злочин као занат врше) апсолутно је потребно, да се не само у пресуди о послед-

њем извршеном делу и дефинитивна оцена о поступању деликвентовом не доноси, — већ да се остави доцнијој одлуци па и ако је случај неке нове истраге односно личности деликвентове, његове прошлости, његовог понашања за време утврђеног пробног времена и т. д.

IV. Конгрес у Паризу.

— 26. до 28. јуна 1893. по новом —

1.

Утицај *криминално - социјолошкога* и *криминално-антрополошког* истраживања на јуристичке основне принципе кривичног права. (Општи и припремни претрес тога питања).

Конгрес одлучује да се претрес тога питања одложи за идући конгрес.

2.

Неодређене кривичне пресуде.

Дебата се на конгресу развила неповољно према тако званој — неодређеној осуди.

Решено је, да се одложи гласање док се не сврши дискусија првог питања с којим стоји у вези.

3.

Метода једне научне и једнолике *статистике повратa*.

Решено је, да се повери једној комисији израда једног мемоара о новој методи криминалне статистике, коју би усвојило Међународно криминалистичко удружење.

4.

Које се помоћне, односно репресивне, мере препоручују против просјачења и скитница?

Конгрес је мишљења, да се брижљиво има да разликује при сузбијању просјачења и скитница и да се имају донети нарочите превентивне мере у корист деце и несрећника.

(наставиће се)

ПОУКЕ И УПУТИ

Извршност одлуке окружне скупштине рачуна се за 20 дана од дана кад је донесена, а не од дана кад је окружно начелство прими.

Начелство округа т. решењем од 7. марта ове год. Бр. 2775. задржало је од извршења одлуку скупштине истог округа од 16. фебруара 1906. г. коју је примило 6. марта о. г. о избору окружног деловође, налазећи да изабрани кандидат нема три године административне службе, а проведено време у учитељској служби да му се не може рачунати као служба административна.

Г. Министар унутрашњих дела послао је овај предмет по чл. 14. зак. о уређењу округа и срезова Државном Савету на оцену и решење; али Савет га је вратио нерасмотреног из тог разлога: што је одлука окружне скупштине постала извршна у смислу одељка трећег чл. 14. помен. закона још 8. марта 1906. год.. те је услед овога ствар безпредметна.

Надлежност је окружног одбора да поставља и отпушта окружне службенике у оним случајевима где то окружна скупштина није задржала за себе.

Између начелства округа ужичког и одбора истог округа појавио се сукоб о надлежности у питању о постављању и отпуштању чувара путова.

Начелство је сматрало да оваква питања долазе у област његове надлежности, како по правилима Г. Министра грађевина о организацији путарске службе од 4. јануара 1903. г. № 53., тако и по томе, што је окружна скупштина одредила број чувара и потребан кредит за њихову плату вотирала у окр. буџету.

Окружни одбор налазио је, да је он по чл. 108. тач. 6. закона о уређењу окр. и срезова надлежан да поставља и отпушта чуваре путова, које округ плаћа, а не окружно начелство.

Државни Савет, коме је овај предмет сукоба био упућен на решење по чл. 114. зак. о уређењу окр. и срезова, одлуком својом од 24. марта 1906. год. Бр. 2750., решио је, да је у спорном питању надлежан окружни одбор са ових разлога:

Тачком 6. чл. 108. зак о уреј. окр. и срезова, који гласи: „Поставља и отпушта оне окружне службенике и службеље, чије постављање и отпуштање окружна скупштина није задржала за себе“, законодавац је јасно поставио као правило, да постављање и отпуштање окружних службеља пада у надлежност једино окружног одбора, са тим једним изузетком, што скупштина окружна може за неке случајеве то право за себе задржати.

Па кад је то изузетак, онда у сваком појављеном случају, окружна скупштина мора изрично одредити и означити које ће службеље она постављати.

У овом случају тај изузетак не постоји, нити има такве одлуке скупштине, а одлука њена о одобравању буџета, донесена у смислу чл. 128. пом. зак., са напред наведених разлога не може престављати изузетни случај тач. 6. чл. 108.

Још мање на ово питање могу утицати правила путарске службе, прописана од Г. Министра грађевина 4. јануара 1903. год. према самој одредби чл. 162. зак. о уреј. окр. и срезова од 19. марта 1905. године.

В. Ђ. Н.

За изрицање казне над општинским часницима за дела из чл. 165. закона о општинама, као и за дела из чл. 10. закона о таксама, није надлежна надзорна власт.

Начелник среза р..... пресудом својом од 19. августа 1905. године № 10771. казнио је председника, три кмета, деловођу и писара општине р. ...., за четири дела из чл. 165. закона о општинама, сваког са по 50 дин. председника и једног кмета, за дело из чл. 157. поменутог закона, петнаесто-дневном платом; председника и деловођу да по 20. предмета плате казнену таксу; а сви да плате 12. дин., дијурне и по 2. дин., за пресуду.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да пресуда надзорне власти не одговара закону са ових разлога:

За дела из чл. 165. закона о општинама, како је начелник срески у својој пресуди квалификовао четири дела, означена у пресуди под б.), в.), г.), и д.), и за које је казнио све жалитеље, по одељку I. чл. 168. поменутог закона, срески начелник није био надлежан да казну изриче, већ једино да учиниоце оптужи надлежном првостепеном суду.

За дела из чл. 10. закона о таксама, за које чини одговорним председника — као старешину — али ипак општинског часника, и његовог деловођу, опет није био надлежан срески начелник да казну изриче, већ по допуни од 26. фебруара 1902. године чл. 42. (последњи одељак) закона о таксама, надлежно је пореско одељење.

Најзад ни дело које пресуда означава као дело из чл. 157. закона о општинама, не одређујући које, и ако их има четири разна. као што тврди чл. 157. тач. 1., 2., 3. и 4. закона о општинама, нема знаке овог дела, те је погрешно квалификовано. Пресуда налази да је дело у томе, што годишњи рачуни нису у законом року послати месној контроли, а то није случај тач. 3. ни тач. 4. чл. 157. поменутог закона, већ кривица, коју предвиђа специјални закон — закон о окружним, сресним и општинским буџетима — чл. 45. и 46. поменутог закона, и за које казну не изриче надзорна власт, већ Министар Финансија, по саслушању Пореске Управе— II. одељак чл. 46. закона о окружним сресним и општинским буџетима.

Према томе ни за једно од ових дела није био надлежан срески начелник да казну изриче, већ да достави надлежним властима да оне то учине. Пошто овако није урадио, то ожалбена пресуда *не одговара закону са изнетих разлога.*

С тога је Државни Савет одлуком својом од 13. јануара 1906. године Бр. 190., на основу чл. 170. закона о општинама, поништио поменуту пресуду. М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине златарске, актом својим од 3. ов. месеца Бр. 946, пита:

1, „Може ли земљоделац да отуђи, и ако нема довољно земље за уживање по § 471. грађ. суд. поступка, своју воденицу, коју ужива поред земље као индустријску радњу, и може ли, ако исту прода, да изда купцу тапију?

Како општински суд мора да изда и уверење у смислу § 471. то настаје пи-

тање: да ли суд у истом треба да нагласи о томе, да продавац нема довољно земље или не?

— На ово питање одговарамо:

По духу § 471. грађ. суд. поступка, земљоделцу се штити оно имање, које је њему неопходно потребно за живот његов и његове породице с обзиром на његово занимање.

Према томе, сама воденица, ако је она још вештачки постројена, те улази како суд вели у индустријска подузећа, не би се могла уврстити у ред онога имања, које штити поменуто законско наређење и ограничава право продаје, као год што се у тај ред не би могла убројати н. пр. механа, кафана и т. д.

Што се тиче земље, која иде уз воденицу, она већ може бити предмет ограничене продаје у смислу § 471.

При издавању уверења, на случај продаје воденице од стране оних, који немају довољно земље, нека суд увек то нагласи у истом, како би се суду пружила могућност, да при потврди тапије уђе у оцену и овога питања, да ли земљоделац може продати воденицу или не?

2, »По чл. 70. закона о шумама, приход од општинских шума припада општинској каси, а од сеоских шума сеоској, и ови приходи имају се првенствено употребити на подизање шума и плату шумских органа дотичне општине или села, коју плату одређује општински суд и одбор.

Према овоме јасно је, како треба поступати са приходима од општинских шума у погледу књиговодства и рачуноводства, јер свака општина има својих књига у које уводи приходе или расходе; али како села, која састављају општину, немају своје засебно рачуноводство, то настаје питање: да ли ће се за ове сеоске приходе водити одвојено рачуноводство, и ако хоће, то који ће органи руковати овим приходима и које ће власти прегледати ове рачуне? даље: који ће одређивати плату чуварима сеоских шума?«

— На ово питање одговарамо:

Извесна села, која су са другима у саставу општина, могу имати и одвојених својих прихода, од општих општинских прихода, као што су они од шума, утрина, имања и т. д.

Ако ова села нису у смислу чл. 9. закона о општинама уговорила, да заједнички уживају ове приходе, онда припадају само њима.

Како за ове одвојене приходе није прописано нарочито рачуноводство, нити одређена нарочита лица, која ће њима руковати то се онда само по себи разуме, да ти приходи морају да пролазе кроз књиге дотичне општине.

Код општина изнад 500 пунолетних грађана, које поред дневника воде и *приходник* и *расходник*, ови одређени приходи показиваће се по овим књигама, а код општина испод 500 пунолетних грађана, сав вишак сеоских прихода, који претекне преко годишњих трошкова, показиваће се у књизи дуговања као дуг дотичном селу.

Наравно, да ће ово провлачење ових прихода кроз општ. рачуне изазивати много незгода, али се оваквом начину мора приступати, кад другојачијих прописа нема.

У осталом, код оних општина, у чијем саставу има више села са одвојеним приходима, могле би се водити одвојене књиге по постојећим обрасцима, по решењу одбора, како се не би по рачунима чинила пометња.

Све ове рачуне водила би она иста лица, која и општинске, а приходом би руковао одређени општински благајник, па би на крају године морали бити уношени у општ. рачуне ради прегледа од стране Главне Контроле.

Чуварима сеоских шума одређује плату одбор и суд, по чл. 70., а поставља их општински суд по чл. 72. зак. о шумама.

II.

Један општински писар пита:

а, »Извесно лице из села Метриша, купило је још 1884. године једно земљиште од Н. Н. из Салаша.

Имање ово — земљиште — налази се у атару села Салаша, али купац га је приликом пописа имовине уписао у књигу Б. села Метриша и тамо на њега и порез плаћао.

Ово имање продао је досадашњи сопственик једноме лицу из Салаша, и оно је сада поднело молбу општини да се ово имање избрише из књиге Б. села Метриша и пренесе у књигу Б. села Салаша, пошто се у атару овога и налази.

Моли се уредништво за обавештење: која је власт надлежна за решење овога питања, и који је суд општински надлежан да потврди тапију о продаји — онај у чијем се атару налази имање, или онај по чијим се књигама оно води?«

б, »Власт среза крајинског, прекидајући истраге против појединаца за крађе новца, покућанства, пића и т. д. решењем својим упућује оштећене да траже накнаду штете од дотичних општина по чл. 24. става другог закона о накнади штете учињене злонамерном паљевином и злонамерним поништајем ствари.

Све тражбине, које појединци учине у овоме погледу, среска власт одмах узима у поступак и нагони општину на равнање са оштећенима.

Моли се уредништво за обавештење: да ли је овакав рад среске власти законит, и да ли појединци имају право на накнаду штете од општине за крађе: новца, покућанства, пића и еспапа из сеоских дућана?«

— На ова питања одговарамо:

а, Учињена је први пут погрешка, што је имање, које се налази у атару села Салаша, уписано у књигу Б. села Метриша.

Ако купац хоће, да се ово имање избрише из књиге Б. села Метриша и пренесе у књигу села Салаша, мора се обратити Пореском Одељењу, које ће учинити предлог Пореској Управи да ову промену учини.

Тапију мора да изда она општина, у чијем се атару налази имање, без обзира по чијим се књигама оно води, и

б, Правилна је радња среске власти, што оштећене упућује да траже накнаду штете од општине, кад се кривци не пронађу, и општина је дужна да ту штету накнади, без обзира на место, где је крађа учињена за ствари побројане у члану 1. пом. закона, а за остале не би се могло извести то право.

У осталом, и сама појава закона о накнади штете казује, да је његов задатак да наш свет васпита да кривце не прикрива; а кад он то ипак чини, онда је и право да учињену штету сам подмири, тим пре, што је познато, да се за две трећине кривичних дела зна од мештана који су учиниоци, па се ипак неће власти да прокажу.

III.

Г. Радомир Ст. Миљковић, механџија из Ласова, као претплатник »Полицијскога Гласника« пита:

»У местима где постоји по једна механа, колико треба механџија да плати годишње акциса и да ли општина има право да издаје акцис под аренду.

— На ово питање одговарамо:

По т. 5. уредбе о акцису од 6. јуна 1840. и измене од 23. јуна 1898. године, акцис се плаћа на пиће, унесено у подрум механски или кавански и то: на вино и пиво по 1 пару од литра: на ракију до десет гради по 3 паре и на ракију преко десет гради по 5 пара од једног литра.

Акцис општина може издати под аренду, а може се и одсеком погодити са механџијама да годишње плаћају извесну суму, без обзира на количину потрошеног пића.

Ово важи и за варошке и за сеоске механе и кафане.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

НАЂЕН ЛЕШ

Сељани села Брежана (окр. пожаревачки) пролазећи чамцем преко Мораве за село Липе (окр. смедеревски), ухватили су на води један леш добро развијеног женског детета од године дана. Леш је дуже време био у води, са одсеченим ногама, а горњи део са главом умотан и јако везан у једној великој и искрпљеној женској кошуљи, која је пола израђена од тежине, а пола од памука; на три места преко тела и над главом леш је јако увезан дебелим вуненим учкуром, а подвезом испод трбуха везана су два зелена речна камена, да би леш потонуо. Са везама од учкура има један кајас од поруба (ивице) вунене сукње, којим је такође леш увезан. Сумња се да су то дете негде у Србији украли цигани — просјаци, па да је при сакаћењу — сечењу ногу — умрло; па да би прикрили траг увили су леш и бацили у воду. Начелник среза пожаревачког ак-

том Бр. 7266 моли све полицијске и општинске власти, а и приватне, да га известе, ако би ма шта ближе знали о лешу овог непознатог детета, што би ишло у корист утврђивања његове идентичности.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Управи града Београда потребно је због извесног кривичног истрађења да зна: да ли и где постоји какав Војин М. Марјановић, сарач или пискарач, те се са тога моле све полицијске и општинске власти, као и приватна лица, да јаве Управи ако што о овом Војину знају.

У реону кварта врачарског Управе града Београда ухваћена је нека **Милица Н.**, која је по мишљењу лекара душевно болесна. Милица је стара 40—50 год., сувоњава, средње величине, смеђа на себи има: зеленкасту вунену сељачку сукњу, кошуљу стару од српског платна, избелелу шамију и једну стару мараму браон боје. Па како се незна фамилија Миличина, то се позивају све полицијске и општинске власти, као и приватна лица, ако би што год о породици Миличиној знали, да известе кварт врачарски Управе града Београда с позивом на акт Бр. 5498.

Трифун Ђукановић, механџија из Чачка, доставио је начелству чачанском како је 1. ов. м-ца дошао код њега у радњу један сељак, коме не зна име и презиме као ни одакле је, и оставио у механској штали једног коња. Коњ је длаке мрко-дорастасте и на њему има један улар, и једно старо ћилимче. Пошто се није више тај сељак у механу вратио, нити узео коња, то је пала сумња да је коњ украден. Са овога се скреће пажња свима полицијским и општинским властима, као и приватнима, да настану како би се пронашао сопственик коња, тако и непознати сељак, па о томе да се извести начелство округа чачанског с позивом на акт Бр. 5063.

ПОТЕРЕ

Милан Шушњевић, поштански момак из Ваљева извршио је утају једне менице, па је напустио службу и побегао. Милан је родом из Ужица, стар 29 год., крупан, дежмекаст, плав, очију зелених, косе и браде црне, бркова малих смеђих; од одела носи: белу официрску китлу, сигав дугачки зимски капут, панталоне од шајка, на глави шубару, а на ногама опанке и црвене чарапе. Има пасош начелства округа ужичког од 16. пр. м-ца под Бр. 4269. Наређује се свима полицијским и општинским властима да за Миланом учине потеру и пронађеног упуте начелству округа ваљевског с позивом на депешу Бр. 4232.

Благоје Срејић, из Гроцке, био је у притвору код начелника среза грочанског због опасне крађе, па је из притвора побегао. Благоје је стар 17 год., раста малог, жољав, у опште плав, без браде и бркова, а од одела има: кошуљу и гаће од тежињавог платна, фермен, половне чарапе и опанке. Позивају се све полицијске и општинске власти, да Благоја најживље потраже у својим домашајима и у случају проналаска да га стражарно спроведу начелнику среза грочанског с позивом на депешу Бр. 5762.

Љуба Антонијевић — Алојз, бив. скретничар станице ћићевачке, одговара код начелника среза ражањског због опасне крађе. Љуба је родом из Крушевца, стар 26 год., у опште плав, а браду штуцује. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да га у случају проналаска стражарно спроведу начелнику среза ражањског с позивом на акт Бр. 4182.

Милош Јовановић, раденик лимарски из Београда извршио је крађу разних ствари Радисаву Војновићу, обућару из Београда, па је побегао. Наређује се свима полицијским и општинским властима да учине потребно трагање за Милошем и пронађеног спроведу кварту дорћолском Управе града Београда позивајући се на Бр. 3308.

Ђорђе Мргић, ткач из Београда одговара код кварта врачарског Управе града Београда за извесно кривично дело. Ђорђе је средњег раста, косе гргураве, танких малих бркова, брија се, у опште смеђ, ретких зуба, у оделу грађанском. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да Ђорђа живо потраже у својим домашајима, па нађеног спроведу поменутом кварту с позивом на акт Бр. 5610.

Крста Ивановић — Стаменковић, тежак из Чагровца, одговара због крађе стоке код пиротског првостепеног суда, али је у бегству. Крста је стар 27 год., висок, добро развијен, бркова малих од одела има: чакшире, сламњи шешир, а на ногама опанке. Наређује се свима полицијским и општинским властима да Крсту у својим домашајима најживље потраже, па у случају проналаска, да га стражарно упуте пиротском првостепеном суду с позивом на акт Бр. 8465.

Непознати крадљивци ноћу 14. ов. м-ца разбили су дућан Љубомиру Милојковићу опанчару из Јагодине, па из фијоке од тезге украли 1828 динара у сребру и банкнотама. Позивају се све полицијске и општинске власти да најживље трагају за крадљивцима и покрађом, па о резултату известе начелника среза беличког с позивом на депешу Бр. 8615.

Крађа стоке. Непознати крадљивци ноћу између 9. и 10. ов. м-ца украли су са пашњака Ђорђа Мирковића, из Жупањца, једну кобилу стару 8 година, длаке дорастасте; кобили су оба уха при врху мало засечена, на врату има жиг «В», и на предњој левој нози има два обручића белих длака. Наређује се живо трагање за крадљивцем и покрађом. Акт начелника среза колубарског округа београдског Бр. 4842.

Исте ноћи непознати крадљивци украли су из воћњака Владимира Адамовића, такође из Жупањца, једну кобилу са ждребетом. Кобила је стара 10 год., длаке дорастасте, гриве и репа густог, на врату има жиг «Т», задња десна нога поткована је немачким ковом; ждребе је старо годину дана, длаке пепељаво-зеленкасте, а гриве црне. Позивају се све полицијске и општинске власти, да најживље трагају за крадљивцима и покрађом и да о резултату известе начелника среза колубарског окр. београдског с позивом на депешу Бр. 4843.

Ноћу између 1. и. 2 ов. м-ца непознати крадљивци украли су Николи П. Павловићу, из Д. Милановца једног коња, старог 10-11 год., на леђима има белегу од убоја седла, на левом стражњем куку има црну пегу у величини петодинарке. Наређује се свима полицијским и општинским властима, да најживље трагају како за крадљивцима тако и за покрађом, па о резултату да известе начелство округа крајинског с позивом на акт Бр. 4785.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Да се ми Срби трудимо да и на криминалном пољу не изостанемо иза цивилизованих народа сведочи нам најбоље као пример овај д-р **Христифор Јовановић,** или друкче **Александар Савановић, Риста Оборина** и т. д., по занимању *«доктор медицине»*, *«професор»*, *«кандидат теологије»*, *«журналиста»* и т. д.

Поред Младена Баришића и Христифор проноси по злу српско име по беломе свету. Њих се двојица такмиче о првенство на путу кривичности, а тешко би било пресудити коме то првенство припада, јер нису од једнога фаха: онај врши невероватном вештином крађе, овај на исти начин преваре.

Кад је Христифор отумарао у свет, где је пре тота био, то није познато, али тек од пре 12 година почела су београдској полицији стизати извешћа о његовим подвизима по страном свету.

Пропутовао је скроз и скроз целу Европу и говори готово све важније јевропске језике. Свуда је живео само од преваре и то махом на рачун српског имена.

У Русији је нарочито долазио до огромних пара, варајући лаковерне руске племиће и богаташе. Тамо је он у једно време установио некакав лажан «одбор Босанаца и Херцеговаца» коме је био задатак да се стара о ослобођењу Босне и Херцеговине и потпомагању Босанаца и Херцеговаца, па је дао да се израде медаље и повеље тога «одбора», које је давао браћи Русима за скупе паре, што ови нису жалили, верујући да дају поштеном човеку за «свету ствар своје словенске потиштене браће».

По западној Европи је, опет, радије прикупљао прилоге «за школе и цркве у Старој Србији и Македонији.« Особито је добро пролазио у великим варошима, нарочито где има српских представника, било дипломатских било консуларних.

Обично је имао по какву велику књигу, у којој су се приложници уписивали са својим прилозима. Са том књигом обраћао се обично на првом месту почасним консулима, па кад они дају прилог, онда иде и код других. Ако би му се који конзул устезао да му дâ прилог, он га је нападао како се он не брине о српским интересима, кад он не ће да дâ прилог њему, као изасланику српског народа, како ће он то доставити у Београд те да му се та титула одузме и т. д., те је на тај начин свуда успевао.

Код званичних дипломатских српских представника ређе је се обраћао, јер је ове теже могао обманути, већ је њих обично сам потписивао и поред њихових имена стављао знатне суме, према којима су се после и други морали равнати. И овамо су најзаше повукли руски представници, који су се трудили да иза српских не изостану и често давали прилога по 200, 300 и више динара.

Сем тога био се окомио нарочито и на касе наших посланства на страни. Нема готово тога посланства ни конзулата у иностранству, где се он није на превараи начин са повећим сумама задужио «ради повратка у отаџбину.»

На западу је већ преварио где год је кога српског представника било, па је сад окренуо се Истоку. Сетио се да и тамо има консула и посланика наших.

Тако је прошле године по повратку однекуд из Азије преварио и нашег атинског посланика и нашег почасног консула у Пиреју у Грчкој, те им дигао «на зајам» повеће суме. Њима је представио како су му неки лопови дигли буђелар са целим новцем чим је ступио на грчко земљиште и представио се као професор I београдске гимназије. При том је био дошао и до српског пасоша, на коме је стајало да је он Александар Савановић, кандидат теологије. Они се у посланству загледају још и у државни шематизам и нађу тамо од некуд и његово име као приправни наставник школе у Баричу у округу пожаревачком.

По том је отишао у Софију и нашем тамошњем дипломатском заступнику јавио се у униформи руског студента, представљајући се да је родом из Ниша и да му је потребан путни трошак до Петрограда, где има да заврши медицинске испите. Но наш заступник изгледа да је прозрео да је он варалица, те му није ништа дао.

Он је онда отишао код аустро-угарског посланика и њега је као «Србин из војводине» успео да обмане и добије обилату помоћ.

У Бреславу у Немачкој био је пре три године осуђен на годину и по дана затвора због једне замашније преваре, извршене према тамошњем руском консулу. Тамо је био увукао у своје мреже неке српске студенте, које је чешће звао к себи на чај и с њима се појављивао, те на тај начин свој представљени положај чинио вероватним и преваре лакше вршио.

Такође је и у Хановеру одлежао три месеца затвора, те је, изгледа, због тога даља његова делатност у Немачкој и у опште на завршена, јер су сада већ и сва посланства наша добила о њему обавештења као о варалици. По достави нашег берлинског посланства био је и у Бреславу ухваћен и осуђен.

Са тога је сада дошао нама у походе. Дошао је из Русије и у хотел «Националу» одсео као д-р Христифор Јовановић — Оборина, лекар.

Но та га звучна титула није могла сачувати. Београдска полиција одмах је у њему видела свога старога познаника и првога дана поздравила га добродошлицом, ставивши му на расположење своје приземне одаје, где ће имати довољно времена да склопи и положи рачуне о оним многобројним прилозима, купљеним кроз дуги низ година «за српску ствар».

Свуда где год је путовао водио је са собом и једног дечка, кога је и сад у Београд довео и кога он представља као свога сина. Да ли му је то заиста син или је тог дечка негде нашао и води са собом да би преваре лакше вршио и изазивао сажаљење, то није утврђено.

Не зна се ни то тачно одакле је родом. Сад вели да је из Плеваља у Старој Србији, а једном приликом раније казао се да је из Мостара. Сигурно је то да из Србије није родом, а вероватно је да је Босанац.

Што је успевао да почини толике преваре много му је помагало то, што је при себи увек имао уредан српски пасош. Први пут још 1894. год. обмануо је на неки начин једног нишког полицијског чиновника да му изда пасош, а после на основу тога пасоша вадио је друге махом по посланствима нашим на страни.

Сада му је српски пасош одузет, а остављен турски, за чијег се поданика он сада сматра.

При њему је сада нађена и бесплатна карта за бугарске железнице. Чиме је то он нашу браћу Бугаре задужио да дође до ове бенефиције непознато је, али биће опет неком преваром. У њој је његов карактер обележен као руски журналиста. Међутим познато је, да кад је на бугарском земљишту грди што горе може бити све што је српско, уздижући опет Бугаре и све што је њихово.

По издржаном затвору биће протеран на свагда у Турску, као њен поданик, те се скреће пажња свима пограничним властима да му прелазак у Србију никако не допусте, а тако исто начелства треба добро да мотре, да он опет које не обмане и добије српски пасош.

Код судбеног стола у Петрињи у Хрватској налази се у притвору због разбојништва са убиством ово лице, које је изјавило да се зове **Сава Вукићевић**, да не зна одакле је родом, но да су му се родитељи пок. Никола и Ружа пре 40 год. из Ниша у Ужице преселили, где је он одрастао и у војску ступио, па онда као војник служио још у Београду, Чачку, Ћуприји и Шапцу (!?) из ког је последњег места дезертирао 1899. год. Даље је изјавио да је 1899. год. долазио у Београд једноме министру у

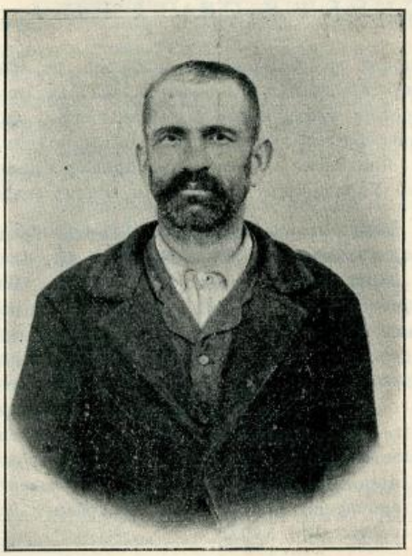

Сава Вукићевић

канцеларију да тражи неко задовољење, па кад му овај то није дао он је на њега испалио један метак, који је промашио, те је после тога побегао у Шабац, а одатле у Кленак у Хрватској.

Моле се како полицијске власти, тако и приватна лица да јаве Управи гр. Београда с позивом на Бр. 15886 знају ли ко је ово лице, како му је име, чиме се занима, одакле је родом и у опште све што о њему буду знали.

ТРАЖЕ СЕ

Чедомира Лазића, шегрта браварског из Београда, који је побегао незнано куда, тражи кварт врачарски Управе града Београда. Чедомир је стар 15 год., омален, плав, на левом образу има мали младеж, у оделу старом грађанском, на глави има црни мекани шешир, а на ногама има женске ципеле. Наређује се свима полицијским и општинским властима да Чедомира у своме кругу власти живо потраже и у случају проналаска, да га упуте кварту врачарском Управе града Београда с позивом на Бр. 5425.

Милету сина **Животе Милојковића,** тежака из Трна (окр. крагујевачки), који је отумарао незнано куда тражи начелство округа крагујевачког актом Бр. 5699. Милета је стар 12 год., омален, дежмекаст, плав, на горњој вилици два су предња зуба окрњена, а од одела има: гуњ од сељачког сукна, панталоне од црне материје, шајкачу од плаве чохе, а на ногама црвене опанке. Позивају се све полицијске и општинске власти, да Милету у своме домашају потраже, па нађеног упуте поменутом начелству, ради предаје родитељима.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 22. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 28. МАЈА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Здравку С. Илићу, лекару среза хомољског уважи оставка, коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. маја 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одобрено је решење Државног Савета, од 5. маја ове године Бр. 3675. које гласи:

Одобрава се Министру унутрашњих дела, да на оправке зграда за смештај прокупачке болнице, по ревидисаном и надлежно одобреном предрачуну начелства округа топличког ГБр. 199. текуће године може утрошити 1125 дин. и овај издатак ставити на терет партије Бр. 168/1. буџета санитетског ове 1906. године, предвиђене за оправке и доправке болнице и болничких зграда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. маја 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 2. маја 1906. године Бр. 3533, донето на основу тач. 9. члана 144. Устава, које гласи:

да се Ђорђе Николић, учитељ у Каони, родом из Ораховице у Турској и тамошњи поданик по молби својој прими у српско поданство изузетно од §. 44. грађанског закона, као досадањи српски заштићеник.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. маја 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

НАРОЧИТА КВАЛИФИКАЦИЈА ПРАВНИШТВА

у државној служби

а с обзиром на начелну подвојеност административне и судске власти.

(НАСТАВАК)

Па запитајмо се, да ли ми имамо јаке начелнике, јаке онолико. колико је с обзиром на њихов подожај потребно, да дају иницијативе и за себе и Министре; и да ли су они, онакви какви су, бар толико стални, да још загарантују континуитет службе?

Стављајући ово питање, нама, ма колико да појимамо озбиљност овог написа, паде на памет шаљиви тон писања једне, иначе трагичне слике нашег јавног живота, из једног од наших домаћих листова, а под насловом: „Начелник хе, хе!“ Молимо за извињење, што смо направили један груб, али за наше прилике, чини нам се, оправдан интермецо. Али, махнимо се даљих примера и питања ове врсте! Није тешко увидети, да фактично стање ствари и без тога нема добрих квалификација. У место тога, вратимо се развоју наше праве теме, дискутујући питање о томе: шта би било добро учинити, па да се то стање поправи. да се најважнији део јавне службе који је поверен или који у првом реду треба да буде поверен правништву што јаче уздигне изнад стања у коме је, те да оно што боље одговори задаћи, коју има.

У вези са ранијом, главном изнетом мисли, да би требало појачати практични и теоријски део спреме за државну службу, али с обзиром на начелну подвојеност администрације и правосуђа, потребно је да ту мисао не само што јаче нагласимо, него да јој по могућству, и што ближе одредимо и њен начелни смисао или њену ближу садржину, не упуштајући се, при том, у онај део, који би припадао стручној оцени универзитетске наставничке колегије.

Задовољни у *теоријском делу* с оним, што може дати школа — правни факултет — и *код нас би се могло ириметити, да је настава искључиво теоријска.* Међутим, ми нећемо тиме да кажемо, да она не би требала да буде и у теоријском делу јача него што је. Полазећи с гледишта, да је она за опште појимање начела, која изражавају целокупни правнички фах, довољна, ми претпостављамо, да је она толико јака, па самим тим и довољна, да правништву пружи сву потребну основу *за даље стручно теоријско сиремање; јер иолажући и тражећи то, да иравник и даље теоријски ради, ми ову теоријску сирему нећемо да сматрамо као довољну и за државну службу, већ налазимо, да би иравник имао да иолаже државни исиит, за који би се он и теоријски и ирактички имао нарочито да израђује и после свршене школе;* а у колико би школа ближе водила том циљу — у толико боље. Самим тим. био би најцелисходнији онај облик и организација факултетске наставе, која би сама собом давала правништву сву потребну спрему за непосредно ступање у државну службу, а то значи довољно јаку и теоријску и практичну спрему за оба позива у државној служби. У колико би се настава више том циљу приближавала, у толико би било мање потребе за државни испит, тако, да би она била најцелисходнија онда, кад би и у теоријском и практичном делу била толико савршена и целисходна, да би уједно служила и као државни испит, те да нарочити државни испит не постоји. Онај, који би нашао, да би организација наставе на тој основи била потпуно могућна, па би на тој основи што паметније и боље предложио, био би, можда, још ближе циљу и више би одговорио великом јавном интересу дискусије, који је у овој теми садржан.

Али, и поред свег решпекта, који имамо према таквом гледишту, ми, можда, зато, што немамо стручну подобност једног на-

ставника, више верујемо, да се на тој основи не би могло одговорити циљу. Више нам се чини као умесно, да би се нарочита спрема правништва за поједине позиве у државној служби могла боље и потпуније да добије после свршених факултетских студија. И на тој ћемо основи и третирати даљи смисао главне ствари, коју овде покрећемо.

Све што би ипак, чини нам се, могли и поред оваквог гледишта препоручити, то је, да се практичном делу правничке наставе поклони много више пажње, него до сада, па да се он чак и нарочито организује, с обзиром и на административну службу и службу правосуђа. Користи од овога биле би, мислимо, несумњиве. Студенти факултета, са много више појимања пратили би теоријску наставу, па би јој самим тим поклонили више пажње, него до сада. Строго теоријска беседа професора, која излаже системску везу и смисао начела појединих научних категорија, мучно да се много разликује, да изазива знатно веће интересовање, и да олакшава ближе појимање таквих разлагања, него што за све то пружа могућности читање појединих писаца. Међутим, оскудица научне литературе, као што је случај у нас, и свесна потреба студената да испит код дотичних професора полаже с успехом, ставља их у положај, да, у главном, часове проведу у белешкама, у облигатној дужности, да што више изговорених мисли сачувају за своје студије, те је диктандо професорски њихова прва и најважнија услуга, која им се може учинити. А кад се слушање професорских лекција сведе на диктандо теорије и суморне последице, које оно оставља, онда није чудо, што је за студента сваки такав час прави терет, што се он стара да тај терет избегне и што доста разложно мисли, да он тај терет може да избегне читањем туђих табака.

И ако, дакле, мислимо, да би стручна допуна правничке спреме непосредно за државну службу требала да се добије и нарочито организује после свршеног факултета, ипак налазимо, да би факултетску наставу требало, донекле, појачати добро организованим практичним делом наставе. На тај начин предавања би била и потпунија и јаснија, знатно приступачнија појимању студената, па самим тим, таква би се предавања и у теоријском делу пажљивије пратила и била ближе циљу, коме треба да одведу у служби јавних интереса. Немачки професор Д-р Фромхолд, тражећи у овом смислу начелну реформу факултетске правничке наставе на универзитетима, предлаже установу т. зв. *правничке клинике*, која би, у неку руку, била аналогна установи медецинске клинике. Као год што се у медецинској клиници ђак-медецинар-практички спрема за свој лекарски позив, али, уједно и болнима указује помоћ, чинећи им лекарске услуге; као год што је тамо спојено лечење са научним циљем; као год што се тамо млади медецинар непосредно на болесном телу лица, које се обраћа за помоћ, учи свом позиву, тако би се исто могло покушати, да се студенти права доведу у непосредну везу с лицима, којима би услуге правништва биле потребне; дакле, да се студентима, још за време факултетске наставе покаже и »патолошко«, а не само теоријско стање права, те да уђу у практичну страну права и свога позива још док су у школи, а не тек после школе у облику нарочитог припремног дела службе. Тражећи организацију практичног дела наставе на тако широкој основи, поменути немачки професор продужује ову своју основну мисао овако: »као год што медецинска клиника захтева извесна стручна претходна знања, тако би сасвим природно и установа правничке клинике претпостављала претходно теоријско образовање. Њоме би се, као значајним наставним средством, уз нарочита систематска предавања и вежбања, у последњем семестру, требала да закључи правничка факултетска настава«. Као карактеристичну разлику према дојакошњим практичним предавањима, Д-р Фромхолд наводи ту околност, што се она наслањају по правилу на случајеве, који су, истина, узети из праксе, али који су према потреби и вољи наставника, промењени; али, ако и нису промењени, они су само замишљени; јер се тек професорским разлагањем добија појам о њиховој стварности код слушалаца »док се у правничким клиникама и професор и студент налазе у сред правног стварног живота«, како односно самог дела, тако и односно свију околности, које су од значаја за што бољу поуку, схватање и оцену ствари; те док је у садашњим практичним предавањима — семинарима и конзерваторијама, главно обележје предавања фикција, дотле би у правничким клиникама главно обележје било: стварност, живот, а »живот је најбољи учитељ«. Доведен у непосредну везу са животом, правник се уздиже до пуне самосвести о важности свога позива; а осећа у толико више воље, да му предано служи и да га што боље упозна, у колико му у облику овакве стварности постоје разумљива теорија, која односним материјалом влада у пракси. У облику овакве правничке клинике, која би стајала под највишим руковањем професора универзитета, правник би израђивао огроман број послова административне службе и службе правосуђа, онако, како на законској основи захтевају истинити факти, који их изазивају. Организоване у облику нарочитих канцеларијских биро-а, овакве клинике биле би од бесплатне помоћи огромном броју сиротиње, којој би давале услуге разне врсте; јер би радиле са непосредним ауторитетом судског или административног надлештва, чијој су употреби намењени сви акти, што би се у правничкој клиници израђивали. Практично усавршавање правништва било би на оваквој основи зајемчено великим, строго службеним ауторитетом, који би јој држава дала на законској основи; а да би у њој било послова и разноврсних и у великом броју, гарантија је већ у том факту, што би радила бесплатно и у корист сиротиње. Наравно, на клиници се не би могли вршити и послови, који припадају искључиво компетенци судије, или што би припадало надлежности каквог старешине или колегије административног надлештва, које самостално одлучује и наређује. Али то и није потребно. Сав припремни рад у свима облицима његове разноврсности, који потом служи као основа за даљи рад и решавања, могао би припадати клиници, а већ самим тим практика правника студената била би у клиници огромна. Ближе извођење Д-р Фромхолд не додирује; али се и из овога, што је до сад речено, види у начелу и обим и смисао његовог захтева.

Гледиште за ближу везу теоријске и практичне наставе, и ако не на овако пространој основи, и у друкчем облику, заступају и професор Ото Фишер, и за правничку наставу тако заслужан човек, као што је професор берлинског Универзитета Д-р Штелцел, председник правничке испитивачке комисије.

Како се организација тога начела по Д-ру Штелцелу знатно разликује од изложеног плана Д-ра Фромхолда, и како Д-р Штелцел има врло велики ауторитет у питањима ове врсте, то ћемо се у кратко позабавити и његовим главнијим мислима. (наставиће се)

Милутин А. Поповић.

О СЛОБОДИ ВОЉЕ И ОДГОВОРНОСТИ

(НАСТАВАК)

први део

О слободи воље са психолошког и научног гледишта уопште.

А. *Дефиниција слободне воље.*

Пре него што пређемо на расправљање самог питања, да ли слободна воља постоји или не, треба пре свега тачно одредити смисао израза слободна воља, треба дакле тачно дефинисати појам слободе воље. То је тим пре потребно учинити, што има писаца, који изразу слобода воље дају смисао сасвим супротан ономе, који он обично има и који је једини оправдан.

Појам слободе појам је чисто негативан. Слободан бити значи слободан бити од нечега. То се да показати и на обичним изразима. Кад се каже слободан изглед, онда се тиме мисли на изглед, који ничим није заклоњен; кад се каже слободан народ, онда се тиме мисли на народ, који не трпи ничији притисак итд. У свима овим случајевима израз слобода има релативно значење, т. ј. значи осуство препреке са једне извесне стране. На први поглед изгледа, да се исти израз може употребити у истом значењу и код појма слободне воље. Воља човекова на име може се назвати слободном већ и по томе, што је она независна од утицаја спољашњих објеката, што смо ми, у колико су наше радње вољне радње, независни од тих спољних утицаја. Међу тим вољне радње могле би бити одређене чисто унутрашњим условима, карактером човека, представама и осећањима, која он у моменту вољне одлуке у својој свести има и т. д.

Али овака дефиниција појма слободне воље била би сасвим погрешна. Кад се говори о слободи воље, онда појам слободе нема ту више значење релативно у горе наведеном смислу, већ има значење апсолутно, т. ј. ту слобода значи осуство *сваке* било спољашње било унутрашње препреке вољној радњи. Вољна радња само се онда може назвати слободном, ако она не зависи ни од каквих било спољашњих било унутрашњих услова, ако нема ничега што би њено јављање условљавало и одређивало. Свака промена у природи има друге промене, које јој претходе, и то тако да само кад се ове јаве јавља се и сама она: те претходне промене дакле *услов* су *без* којег се дата промена *не* може да јави. Ако се поред промена, које условљавају једну дату промене, јаве друге које њима на супрот дејствују, онда се дата промена у овом случају неће више појавити, она ће у своме јављању бити спречена. Слободном може се дакле једна промена у природи назвати само у толико, у колико је она независна од промена, које ју не условљавају директно. Немогуће је замислиги да је једна природна промена потпуно и апсолутно независна од сваке друге промене (било да је ова позитивни или негативни услов њен), јер онда она у опште више и не постоји, пошто је свака природна промена везана за друге промене, које јој предходе, које су њен узрок.

Али оно што је немогуће тврдити за природну промену, на име да је она потпуно и апсолутно независна од сваког предходног узрока, то је могуће тврдити за вољну промену у нама, и у овоме тврђењу *апсолутне независности вољне промене од ма какве промене предходне* састоји се појам слободне воље, слобода вољне радње значи дакле *безузрочност* вољне радње. Као што се види, ова дефиниција слободе воље чисто је негатнива, она полази од општег смисла израза слобода и даје апсолутно значење томе изразу. Међутим дајући му апсолутно значење она у исто доба тај израз чини сумњивим и проблематичним Јер очевидно је да промена, којој не претходи никаква претходна промена, која је дакле безузрочна, мора бити схваћена на неки начин и *иозитивно,* да би се дала схватити. Ако се свака промена у спољној природи мора да схвати као промена којој претходи узрок. онда се промена у нашој унутрашњости, којој не претходи никакав узрок, мора моћи схватити и на позитиван начин, иначе би егзистенција њена била у опште несхватљива. И доиста слободна вољна радња да се и на позитиван начин дефинисати, на име као радња која је *сама себи узрок,* као радња која *сама од себе иочиње.* И доиста ово је права позитивна дефиниција појма слободе воље. Јер суштина вољне радње наше, према непосредном сведочанству наше свести, баш се и састоји у томе што вољна радња сама од себе почиње, што смо ми ти који вољну радњу *хоћемо,* што она у нама почиње и у нама се свршава. Да дакле вољна радња сама од себе почиње, да овај последњи израз има тачан потпуно одређен позитиван смисао, о томе нас дакле уверава наша непосредна свест: *спонтанеитет* (почињање од себе саме) *вољне радње* преставља дакле један непосредан факат наше свести, који се као такав даље не може да објасни, на којег се само може да укаже.

Али и ако се појам спонтанеитета вољне радње не може да објасни т. ј. да сведе на простије, појмове ипак он се може, пошто представља један непосредни факт наше свести, из ближе да опише, на име да се укаже на факта која с њиме стоје у блиској вези. Ми ћемо то учинити на два примера, која су од типичног значаја.

Ако на пример хоћу да изиђем у шетњу, онда се у мојој свести јавља читава множина престава и осећања, која утичу на ту моју одлуку. Престава лепог времена, зеленила околне природе, лаког кретања без умора, одмора од напорног дневног рада, и т. д., све ће те преставе и осећања, која се за њих вежу, говорити за то да ја у шетњу изађем. Али с друге стране ја видим где се на небу почињу јављати облаци, који ће можда баш онда, кад ја будем на шетњи, донети кишу, даље жеља да рад, који сам започео, што пре довршим и т. д. све ће те представе опет говорити за то, да ја у шетњу не изађем. Ја ћу се очевидно одлучити или за једно или за друго. Противници слободне воље тврдиће, да ма каква била моја одлука, да је она одређена потпуно или једном или дуугом групом престава, да је једна од тих група била јача од друге, да је, пошто је неко време постојала борба између њих, најзад јача од њих однела победу. Међу тим заступник слободне воље — и ту се види из ближе шта слободна воља значи — тврдиће, да борба између обе ове групе престава није у опште имала никаквог битног удела у донашању одлуке, да су разлози, који су говорили зато да изађемо у шетњу, могли бити много јачи од противних разлога, па да се је наша воља ипак одлучила на то да не изађемо у шетњу. Наше донашање одлуке, ако је воља слободна, *независно* је дакле потпуно од *разлога* (престава и осећања) — мотива — на основу којих се одлучујемо, ми се можемо одлучити и за *слабији* од два дата мотива, од којих један говори за то *да* се изврши а други да се *не* изврши једна радња, у кратко наша воља је *индиферентна* према разлозима, који на њу утичу (отуда се слободна воља назива liberum arbitrium indifferentiae).

Да наведемо други један пример, у коме је ова индиферентност воље још јасниј. Сваки је од нас непосредно свесан факта, да руку, рецимо леву, коју држи спуштену, може у свакоме моменту подићи у вис или је оставити и даље спуштену. У обичним приликама не постоји никакав нарочити циљ тога подизања руке и тада је сасвим свеједно да ли ћу ја руку подићи или је нећу подићи: ту не постоји никаква нарочита борба међу мотивима, од којих једни говоре за а други против, у томе случају изгледа нам дакле несумњиво, да је нашој вољи исто тако могуће одлучити се на једно као и на друго. У овом случају дакле ми нисмо свесни никаквих нарочитих мотива наше вољне радње, у том случају дакле вољна радња непосредно следује из саме себе, она је тада у *апсолутном* смислу индиферентна, јер не само да *не води* рачуна о мотивима који на њу утичу, него о њима и *не мора* у опште ни да води рачуна, пошто их нема.

Као што се види, наведена два примера доиста су од типичног значаја за проблем слободне воље, и сви се остали примери могу подвести под један од њих. У првоме примеру вољна је одлука поред многоструких престава, од којих су једне за једно друге за друго донашање вољне одлуке, праћена још и нарочитим осећањима, која се за те преставе вежу. У другом случају пак ми имамо само две представе, од којих једна преставља позитивну а друга негативну одлуку (дизање или недизање руке), и од којих ниједна није праћена никаквим нарочитим осећањима. Где год има борбе међу преставама, ту та борба не долази само од множине представа, него и од осећања која се за представе везују; где су представе просте, где се воља ставља пред једну чисту алтернативу, ту обично она није праћена никаквим осећањима, а ако је то случај, онда се опет јавља борба, која истина није тако дуготрајна као у првом случају, али је тим јача и жешћа, тако да ћемо овај случај подвести под први типични пример. Има само један случај у коме су преставе праћене осећањем, па се ипак не јавља никаква борба у нама: то је случај кад су обе преставе потпуно једнаке и по квалитету и по интензитету, а обе праћене истим осећањем. Овај је случиј можда у реалном животу наше свести у опште немогућ, али је он теоријски веома значајан. То је случај који је нашао класичног израза у примеру са тако званим Буридановим магарцем.

Бурдан, један од чувених схолатичара средњег века, да би доказао да је људска воља слободна и да би у исто доба показао разлику између човека и животиње, послужио се примером једнога магарца, који би био стављен на истој даљини пред два потпуно једнака пласта од сена. По Буридану магарац би у овом случају морао умрети од глади, пошто у њему нема моћи слободне воље, пошто је његова воља увек вођена мотивом који је јачи. Ма како јако било осећање глади у њему, то ће осећање бити неспособно да утиче на његову одлуку, пошто се одлука његова треба да састоји баш у томе, да он изабере један од два пласта која су пред њим, што му је услед једнакости њихове и по величини и по квалитету очевидно немогуће. Од времена Буридановог присталице слободне воље непрестано су употребљавале овај пример, да докажу егзистенцију слободне воље, и један од њих рекао је да би човек, стављен у исти положај у коме је магарац, био магарац кад се не би одлучио на једну страну, из чега излази да човекова воља мора бити слободна.

Доктрина, која тврди да људска воља није слободна назива, се *детерминизам,* а супротна доктрина, која тврди да је људска воља слободна, назива се *индетерминизам* (од латинског determinare, одредити, одн. indeterminare, неодредити).

Пошто смо дефинисали слободу воље сада ћемо да пређемо на основне доказе

за и *против* слободне воље, и то ћемо најпре узети први и главни доказ за слободу воље у претрес, на име доказ слободне воље из непосредне свести наше о слободи наших вољних радњи.

(наставиће се)

Д-р Бранислав Петронијевић.

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ

по старом српском законодавству

На преступе и на казне друкчије се гледало у старо време а друкчије данас.

Данас се под преступом разуме радња или дело које учини појединац или више њих против друштвенога поретка, који је држава установила. Али како је поредак у држави заснован на законима, који су обвезни за све грађане једне државе, то је онда свуда усвојено да је преступ нарушење закона. Спољна форма преступнога дела јесте увек *насиље* или *обмана*. У погледу лица, према којем је преступ учињен, преступ се јавља свагда с карактером принуде. У насиљу је принуда очигледна, а у обмани такође је принуда, само прикривена, маскирана.

Међу тим у старо се време гледало на преступ као на материјално зло, као на материјалну штету, коју је претрпела нека личност. Али у старо време, пре оснивања државе, личност се губила у заједницама крвнога сродства, у братству или племену. Отуда и материјална штета нанесена једном лицу у исто је време и материјална штета оне заједнице, којој дотично лице припада. С тога преступ или обмана према једном лицу узима се да је у исто време и према целој оној заједници крвнога сродства, којој дотична личност припада.

Као год што се у старо време друкчије гледало на преступ, тако се друкчије гледало и на казну, особито за оно време, кад је у уређењу друштвеном превлађивало уређење крвнога сродства. У данашње време за преступ или за обману казни држава према прописним законима и казна има јаван карактер. Држава сама води рачуна о преступницима, сама их истражује, гони, оптужује, једном речи сама руководи целокупну радњу против њих. Свака казна, коју данас државни органи на основу закона изричу против преступника, састоји се у неком ограничењу према преступнику или у каквој непријатности или најпосле у каквој патњи. Патње могу бити разне: лишавање слободе или телесне казне и т. д. У сваком случају кривац данас испашта по вољи државе, дакле по вољи закона.

У старо време то није тако било. У старо време ред је сасвим обрнут. Првобитне казне имају искључиво приватан карактер. Преступнике не кажњава држава већ приватно лице, које је претрпело увреду или штету, и понајпре кажњава она заједница крвнога сродства, којој припада лице, које је претрпело штету или увреду. С тога се и јавља казна на овом првом ступњу друштвенога развитка у облику *освете*, те је освета према томе првобитни облик казне. За осветом долази мекши облик казне, а то је *откуп* у смислу новчане награде пострадаломе или његовим сродницима. И откуп је такође приватан облик казне. Тек током времена, поступним развићем и утврђивањем државе, ова се стара, да сама води рачуна о преступницима и о кажњавању преступника. И тако током времена и кажњавање је добило јаван карактер. Овде да напоменемо само толико да ни казне ни преступе није створила држава, и једно и друго су старије од државе. Било је преступника и кажњавања и пре постанка државе.

* * *

После овога краткога увода о старом и новом гледишту на казну и преступ да пређемо ближе казнама и кажњавању. Напоменусмо мало час да је *освета* по времену први облик казне. То је казна која прати крвну организацију људскога друштва. А чим почне да се утврђује политичка организација, чим почне да се јавља суд у име државе с писаним законима освета сваке врсте, па и крвна освета, губи свој терен и нестаје је као особина која се губи заједно са крвном организацијом.

И ако мислимо да другом приликом опширније говоримо о *освети* а особито о *крвној освети*, ипак ћемо и на овом месту истаћи неке особине освете у опште, па ћемо онда видети како је то било у нашем старом друштву узгред поминући и неке остатке по неким нашим крајевима, где се крвна освета још одржала.

Крвна освета постајала је у време кад не беше државе ни државне власти, већ кад постојаше друштво, које је основано на крвним и сродничким везама; кад не беше закона већ кад у друштву владаху обичаји, који имађаху силу данашњих закона; када није било никакве законске одговорности ни суда, али када поштење и вера беху толико јаки и тако силни да надокнађиваху у неку руку оно, што данас дају закони штитећи друштво од зла и преступа. Крвна освета и у опште свака освета јесте варварски обичај али у основи својој здрав, јер тражи да се правда задовољи. Како се личност у друштвеним организацијама крвнога сродства губила у ону заједницу, којој је припадала, то је и преступ, који је учинила каква личност, падао на целу ону заједницу нпр. на браство убице или на племе. По томе су и сви чланови браства или племена убице били одговорни за преступ. Исто тако сви чланови браства или племена, којима је припадао убијени, били су дужни да се свете.

Крвна освета постојала је код свију народа у старо време, па, разуме се, и код старих Словена. Лако је онда разумети што ту врсту казне за преступе налазимо и код Срба по доласку њиховом на Балканско Полуострво.

У старим нашим споменицима израз за осветy јесте **мьстѣ**, а у данашњем руском језику *месть*. *В. Сергејевића*, професор Петроградскога Универзитета за историју рускога права, вели да је освета (месть) право пострадалога или његових сродника да траже накнаду за претрпљену штету у оноликој мери, колико под утицајем раздражених осећаја он (односно они) налази за потребно. Према томе освета је чисто субјективна казна, пострадали је одређује према мери својега увређеног осећаја. Ствар зависи од темперамента пострадалога. Један може бити увређен много јаче каквом ситницом, док други много мање јачом увредом. Према томе освета је казна врло неједнака јер увек зависи од субјективнога схватања пострадале личности односно његових сродника.[1])

Сама словенска реч *мьстить* или *мстить* значи нападати на противника, наносити му ударе, убијати. У нашим старим споменицима, особито у онима писаним под утицајем цркве и црквене образованости, помиње се освета, али она је остављена Богу без сумње на основу библијске изреке: „Освета је моја, рече Господ“. Тако налазимо израз: „мьсть Божіа (освета Божја) или „и да му јест *мьстникь* Господ Бог“.

У српском народу постајала је освета и пре писаног законодавства, дакле пре организовања српске државе; постојала после пропасти старе српске државе. Истина да је тај обичај сузбијала и црква и држава, али је он тако јак био, да је преживео српску државу и, кад је нестало српске државне власти, кад је српски народ остављен сам себи почео опет живети патријархалним животом, многи су се стари обичаји обновили у свеколикој снази својој, те су имали онај исти утицај, који је постојао и пре постанка српске државе, државне власти и писаних закона. Освета је постајала и у Србији и у Црној Гори тако рећи до јуче. А постоји данас још у Старој Србији особито у призренској, ђаковачкој и пећкој нахији.[2]) У српском народу постала је и пословица: „Ко се не освети, он се не посвети“. У Црној Гори држало се да је освета Божја заповест која потиче из самога „Символ Вере“, јер је прост народ разумео речи: Свѣта оть свѣта Бога истина као да значе: „Света освета Божја истина“.[3]) Исто тако и Арбанаси мисле да је освета или враћање крви за крв остала из закона Луке Дукађина, који се мора поштовати.[4])

Осветy није изазивало само убиство, већ и сваки други преступ. Могло се светити и за повреду и за срамоту, за псовку, за пређубу, за оштету. Тако на пр. данас се свети у оним крајевима где живе измешани Срби и Арбанаси: за узимање образа девојци, за ванбрачни сношај, за самовољно отпуштање брачне жене, за повраћај датога прстена од стране девојке, за преотет лов, често пута из какве предрасуде нпр. да неко пошље своје пчеле на туђе да оне туђе кољу и мед преотимају[5]) и т. д.

---

[1]) В. Сергѣвичъ. Лекціи и изслѣдованія по древней исторіи рускаго права. С.П.Б. 1894. 222—223.

[2]) *Др. С. Тројановић и М. Гајић.* Крв и умир код Срба и Арнаута Београд. 1901. стр. 4 и 5.

[3]) *O. Bogišić.* Zbornik sadaš. prav. običaja и т. д. Zagreb. 1874. стр. 577.

[4]) Др. С. Тројановић и М. Гајић, на истом месту стр. 18.

[5]) на истом месту стр. 8. 11 и т. д.

Крвна освета учинила је више зла роду људском него сами ратови. То се лако може увидети само ако се за тренут сетимо племенске борбе у недавној прошлости која је потицала због крвне освете и која је и сатирала Црну Гору и Брда. И данас, како прича један озбиљан путник у Горњој Арбанији, 25—75% не умире природном смрћу. Он рачуна да годишње погине у Арбанији 3.000 људи од крвне освете.[6])

У историјском развоју крвне освете јасно се могу опазити извесне фазе. Она је најгрубља у првом периоду свога развитка, то јесте кад се тражи крв за крв, дакле кад се бије на живот и смрт. Други период настаје кад почињу мекшати друштвене нарави, кад колико толико почне пробијати у друштво правна свест. Тада се крвна освета ублажује, те се место крви, место мртве главе завађене стране могу и на други начин измирити. Ту већ настаје друга врста казне а то је *откуп*, кад се убица за крв убијеног *откупљује*. Трећа је фаза, у исто време и најморалнија кад између рода убијеног и рода убице дође до заветовања, те се завађене стране место освете ороде било да се само окуме или побратиме без икакве материјалне накнаде.[7])

Откуп је плата увређеноме или његовим сродницима за учињени преступ. Ова врста казне и ако је стара, и ако је дуго постојала упоредно с крвном осветом, опет је много млађа по постанку своме од крвне освете. Откуп је временом сасвим потискао освету код извесних група племенских и код неких народа. Врло је занимљиво пратити како се од старих и сурових обичаја, где влада правило крв за крв, увреда за увреду, постепено одступа и прелази блажем облику, кад се крв замењује откупом. У том случају мења се гледиште и код убице и код сродника и браственика убијеног. Убица долази до убеђења да је његов поступак рђав и моли сроднике убијеног да му опросте под условом да им даде накнаду за проливену крв онолику, колику одреде добри људи с једне и с друге стране. У том случају увређена страна држи да је испод достојанства проливати крв човека, који се каје и који сам доноси своју главу и предаје у руке увређене стране. Тако из германских старих споменика наводи се у историји права један од случајева, где је убица дошао до убеђења да је његов поступак — убивши човека — рђав. С тога се каје. Одлази сам оцу убијеног и нуди му новац за крв убијеног сина. Отац одбија да прими новац, говорећи како он не жели носити сина у новчанику своме. Тада убица положи главу на колену ожалошћена и увређена оца с речима: „ево моје главе". Отац не хтеде сећи покорну главу, и ствар се свршила тиме што је он одустао од освете и примио дар у новцу.[8]) Видећи, дакле, да се убица каје за учињено зло дело, и ако је по обичају имао потпуно право да тражи главу за главу, одриче се освете и пристаје на откуп. (наставиће се)

Миленко Вукићевић.

[6]) на истом месту стр. 5.
[7]) на истом месту стр. 18
[8]) В. Сергјевичъ. Лекціи и изслѣдованія.. Стр. 227.

ДЕСЕТИ КОНГРЕС

међународног криминалистичког удружења

— држан од 29. августа до 2. септембра пр. год. у Хамбургу —

(НАСТАВАК) 4)

V. Конгрес у Антверпену.

— 25. до 30. јула 1894. по новом —

1.

Која метода изгледа као најпогоднија за организацију једне научне и једнолике статистике поврата?

Одлука није донесена.

2.

Која метода изгледа као најбоља за статистичку обраду добијених ресултата у разним земљама о заштити отпуштених робијаша?

Конгрес међународног криминалистичког удружења сматра за сада за немогуће, да се права научна метода за статистичку обраду ресултата заштите отпуштених робијаша усвоји. Међутим удружење сматра за особито корисно, да се периодично приређују анкете и препоручује свима оним друштвима, којима циљ то допушта, да штампају опширне годишње извештаје о томе. Оно је у осталом мишљења да ће врло мали број друштава од годишњих публикација таквих извештаја одустати.

3.

На коју би се категорију осуђеника могао евентуалпо применити систем неодређених кривичних осуда?

Коначна одлука није донесена.

4.

На који се начин може извршење казне слободе нарочито оних кратковремених јаче (с јачим дејством) извести?

Међународно криминалистичко удружење изјаснило се у принципу за пооштрење, прописа о томе, али коначна одлука није донесена.

VI. Конгрес у Линцу.

— 12. до 14. августа 1905. по новом. —

1.

Утицај нових кривичноправних погледа на законодавну обраду *покушаја* и *саучешћа*.

Међународно криминалистичко удружење изражава жељу: да законодавне одредбе о покушају и саучешћу буду у хармонији с принципима личне одговорности и заштите људског друштва.

Желети је и за препоруку, да се до идућег конгреса проучи питање које с оба питања у тесној вези стоји: о кривичноправној урачунљивости и одговорности злочинца према законодавству у разним државама и онда оно учини предметом дискусије.

2.

Убиство из сладострашћа (Lustmord) истраживано антрополошки и социолошки.

Међународно криминалистичко удружење изјављује жељу, да се састави анкета и да она предузме проучавање тог питања уз сарадњу д-р Лепмана.

3.

Стручно образовање практичног криминалисте.

Да би криминалисте стекли више образовање а нарочито за свој практичан позив стекли јачу спрему, желети је, да се не ограниче само на текст кривичног закона, већ се уз то препоручује — било факултативним курсевима за ђаке, било нарочито устројеним курсевима за практичне правнике — да допуне и темељитије прибаве знања, која се односе у главном на опште узроке злочина, на карактеристику злочина у свету и на најбољи начин извршења осуде.

Извршном одбору оставља се да поднесе извештај о устројству криминалистичке наставе у разним државама и о средствима за њено усавршавање.

4.

Да ли ваља проширити сумарни кривични поступак, разликујући оне у повратy од оних, који су први пут извршили злочин?

Ради темељитијег одговора на ово питање ваља на дневни ред идућег конгреса ставити питање о нојмљивом ограничењу кажњавања и кривичног сузбијања иступа.

VII. Конгрес у Лисабону.

— 21. до 23. априла 1897. по новом —

1.

Иступи. Појам, казна, поступак.

Претрес тих питања одложен је за идући конгрес.

2.

Задатак *трансиортације* под данашњим приликама.

Конгрес међународног криминалистичког удружења држан у Лисабону усваја одлуку међународног пенитенцијарног конгреса држаног у Паризу 1895. о транспортацији. Транспортација сједињује у истини битне услове казне, још више, она може и ако бесумње као споредан ипак доста моћан фактор да буде у напредовању тек понпклих колонија.

3.

Покушај.

Претрес тога питања одложен је за идући конгрес.

4.

Поступање с младим злочинцима (казна, поступак)

Одлука није донесена.

5.

Појам *праве одговорности.*

Одлука није довесена.

VIII. Конгрес у Будимпешти.

— 12. до 14. септембра 1899. по новом —

1.

Контрадикторна претходна истрага.

Решено је, да се на идући конгрес стави ово питање: који су главни принципи по којима се има да регулише претходна истрага и оптужни поступак?

2.

Полицијски истуци (појам, казна, сузбијање).

Решено је, да се одустане од сваке коначне одлуке.

3.

Утицај *старости* на криминалитет.

Међународно криминалистичко удружење изјављује: да потребује нарочиту правну обраду како она стања изазваних душевном болешћу, тако и оне душевне промене које се често стварају великом старошћу.

Конгрес препоручује допуно истраживање, које се оснива на

1. Статистичке ресултате који су на темељу тачног разликовања између појединих група старости у вези са разним групама злочина;

2. Статистику казнених завода која је израђена на темељу специјалних лекарских констатација душевног и моралног стања осуђеног старца.

4.

Међународно сузбијање *трговине с белим робљем.*

Прожети жељом да се гнусној трговини с белим робљем (с проституткама) учини крај и усвајајући одлуке конгреса држаног у Лондону од 21. до 23. јуна о. г., Међународно криминалистичко удружење ставља у дужност своме одбору да позове владе да предузму потребне кораке у циљу закључења једног међународног споразума односно сузбијања трговине с белим робљем, да би се на тај начин створила основица за једнако регулисање тога питања у законодавству и управи разних држава.

IX. Конгрес у Петрограду.

— 17. до 20. септембра 1902. по новом —

1.

Какав утицај треба у кривичним законима дати психичким елементима злочина у упоређењу са успесима истих?

1. Човек може само због оних последица своје радње бити кажњен, које су се предвиђале или могле предвидети.

2. Што се тиче питања о саучешћу треба законодавац да избегава сваку доктринарну разлику између саучесника истога злочина и да се ограничи само на то да врсту саучешћа означи, коју као такву има да посматра.

Питање о покушају остаје за дневни ред рада међународног криминалистичког удружења.

2.

Брига и старање о *отпуштеним робијашима.*

Гласања није било.

3.

Какве су реформе потребне у *претходној и прелазној истрази* да би се постигле по могућству највеће гарантије с обзиром на индивидуалну слободу с једне и истраживање истине с друге стране?

1. Основица за реформу предходне истраге ваља да је одвајање полиције од суђења у вези са извођењем једног контрадикторног поступка.

2. Државно тужиоштво ваља пренети под пуном одговорношћу свих функција судске полиције под контролу судија.

(наставиће се)

ПОУКЕ И УПУТИ

Један погрешно расправљен случај из чл. 114. закона о уређењу округа и срезова.

Одлуком окружног одбора округа ужичког од 1. фебруара 1906. године Бр. 118. решено је: да се отпуштени путар врати у службу. Ову одлуку одбор је донео на основу чл. 108. тач. 6. закона о уређењу округа и срезова.

Начелство округа ужичког, налазећи, да по тач. 6. чл. 108. поменутог закона за ово није надлежан окружни одбор, већ шеф грађевинског оделења, решењем својим од 4. фебруара 1906. године Бр. 158. задржи од извршења одлуку окружног одбора.

Начелство, позивајући се на чл. 14. закона о уређењу округа и срезова, јер је на њему решење и засновано, пошаље Министру грађевина; овај предмет; а Министар наводећи у акту свом од 9. фебруара 1906. године Бр. 1174. да не одобрава *одлуку окружне скупштине* од 22. јануара 1906. године, спровео је предмет Државном Савету на решење.

Државни Савет нашао је, да овде и нема места примени чл. 14. закона о уређењу округа и срезова, јер није задржана од извршења одлука окружне скупштине, као што се у акту № 1174. погрешно наводи, већ одлука окружног одбора. У овом случају ово задржање могло се учинити само на основу чл. 113. поменутог закона, али тада предмет по званичној дужности не долази Државном Савету, већ тек онда, ако би противу решења Министра Унутрашњих Дела окружни одбор изјавио жалбу. Свега тога овде нема, нити је у смислу законских одредаба поступљено.

У осталом овде и нема места задржању од извршења, јер је ово сукоб — спорно питање о надлежности окружног одбора, у коме се он не слаже са окружним начелником, те је требало поступити по чл. 114. закона о уређењу округа и срезова.

Са ових разлога, Државни Савет одлуком својом од 17. фебруара 1906. год. Бр. 1948. поништио је решење начелства окружног.

Један случај из чл. 22. закона о дневници, подвознини и селидбини чиновника и других државних службеника.

Рајко С..., судија чачанског првостепеног суда, молбом од 12. маја 1905. год. молио је Министра Правде, да му, поред већ признатог рачуна о дневници и подвознини, за премештај по Указу од 14. новембра 1903. године, призна и исплати накнаду за превоз ствари сувим од Крагујевца до Чачка, и то за подвоз 80., а за експедицију 10., свега 90. динара.

Решењем од 12. јула 1905. године, Министар правде одбио га је од овог тражења из ових разлога:

По чл. закона о дневници, подвознини и селидбини државних чиновника и службеника од 19 фебруара 1902. год., селидбину добија чиновник:

а) за своју личност;

б.) за своју породицу и за своје ствари.

У име селидбине, за саму личност чиновника даје се дневница и подвознина (чл. 15.), и то: дневница по чл. 5., а подвознина по чл. 9.

По овоме чл. 9., за путовање које не може бити ни железницом ни паробродом, у име подвознине и накнаде свих осталих подвозних трошкова, даје се указном чиновнику 50 пара од километра.

Чиновнику с породицом, где се не може путовати железницом и паробродом, селидбина за породицу даје се двогуба, колико се даје и за саму личност чиновника (чл. 16. тач. б. поменутог закона).

Дакле:

Чиновнику без породице (кад није употребљена железница и пароброд) у име селидбине плаћа се дневница и подвознина (чл. 15. у вези са чл. 5. и 9.), без икакве особене накнаде за подвоз ствари, а за породицу, где се разуме и пренос ствари (јер и једно и друго долази под тачку б. чл. 14.) плаћа се селидбина двогуба, колико се даје и за саму личност чиновника (чл. 16. тач. б.).

Па по што ни једним законским прописом није одређена особена накнада за подвоз ствари, кад у путовању није употребљена железница или пароброд, па било да се чиновник сели сам, било са породицом, и пошто му је раније поднети рачун исплаћен, — то Министар правде не може признати ни дати молиоцу накнаду, коју тражи по накнадно поднетом рачуну за превоз ствари од Крагујевца до Чачка, а још мање за експедицију ствари, коју закон нигде, не помиње.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је ожалбено решење Министрово саобразно закону с тога, што је од дана извршеног путовања жалитељевог (у новембру 1903. године), па до дана накнадно поднесеног његовог тражења сеобних трошкова (11. маја 1905. године № 5220.), протекло више од годину дана, услед чега му је, по чл. 22. закона о дневници, подвознини и селидбини државних чиновника и служитеља, застарело право на тражену накнаду. С тога је одлуком својом од 21. децембра1905. год. Бр. 9035. одбацио жалбу као неумесну, а решење министрово одобрио.

Приликом регрутовања војних обвезника, задружни однос има се ценити с обзиром на § 507. грађанског закона.

У 1903. години регрутна комисија V пуковске окружне команде регрутовала је Радосава сина Уроша Н., из Стубленице, на пун рок у коњицу.

Урош Н. у молби својој представио је команданту V. пуковске окружне команде, да је погрешно у регрутном списку уписато, да је и Милијан Н. његов син и задругар — јер му је он у ствари пасторак — и да он (Урош) са својим сином Радосавом само живи на имању овога — Милијанову, — па је молио, да се његов син Радосав преведе из коњице у пешадију, јер је по све сиротног стања, и да му се рок службе сведе на шест месеци, јер је првенац и хранитељ куће.

Командант V. пуковске окружне команде решењем својим одбио га је од овога тражења с тога, што је Милијан — његов (молиочев) пасторак — још 1890. године регрутован из исте задруге, из које је данас регрутован и молиочев син Радосав, те се он с тога и не може сматрати као првенац; а пошто се не зна да ли су Милијан и Урош један другог законитим путем код суда признали за задругара, као и то, да ли какво право има Урош на Милијаново имање које му је од пок. оца остало, јер и Милијан у своме исказу наводи, да нема никакво писмено са Урошем о задружном односу, — то се и по другом захтеву није могло дати задовољења молиоцу Урошу да му се син Радосав преведе из коњице у пешадију, као сиромашног стања, јер је самим овим и уверењем општинског суда утврђено, да је молилац Урош средњег стања.

По изјављеној жалби, ово решење одобрио је командант дринске дивизијске области, својим решењем од 7. децембра 1904. године Бр. 8876., а решење овога Министар војни решењем од 17. јануара 1905. годинę ФАБр. 392.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 21. фебруара 1906. г. Бр. 1988. поништио је решење Министрово из ових разлога:

Као што се види из акта овог предмета, на име из извештаја суда општине паљувске од 15. октобра 1904. године Бр. 1125. и 6. новембра исте године Бр. 1238., жалитељ Урош Н. није у крвном сродству са Милијаном Н., ма да имају исто презиме, већ је Урош очух Милијану, са чијом је се матером био венчао и дошао на имање масено, кога је једини наследник Милијан. Даље се овим извештајима тврди, да је Урош после смрти матере Милијанове остао и даље на имању његовом; оженио се другом женом, и са њом добио сина Радосава, који је регрутован као задругар на пун рок службе.

Према оваком стању ствари, Министар је био дужан, да с обзиром на чл. 27. Устава, изложи у ожалбеном решењу законске прописе, на основу којих налази, да у овом случају постоји задружни однос између Уроша и Милијана и њихове деце, кад између њих не постоји: смеса заједничког живота и имања *свезом сродства* или *законим усвојењем* основана и утврђена, као што се за постојање задружног односа тражи по § 507. грађанског закона и највишем решењу од 22. маја 1852. године ВБр. 625. (Збор. VI. стр. 103.) код § 528. истог закона. **М. В.**

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Милан Јеврић, родом из Велуња у срезу трстеничком, притвореник полиције у Сењском Руднику, побегао је из ходника канцеларије начелства округа моравског. Милан је стар 16 година, омален, зелених очију, ћосав, риђо-беле косе, у сељачком оделу, са шајкачом на глави. Пронађеног Милана ваља упутити поменутом начелству с позивом на Бр. 5365.

Непознати крадљивци ноћу између 16. и 17. ов. м-ца ушли су кроз прозор цркве крупачке и из исте украли 1 сребрн крст на коме је натпис «јереј Љубен из Завоја», 1 путир од чистог сребра унутра позлаћен, чашице постеље израђене од најфиније ерме, 1 дискус од чистог сребра, 1 звездицу од чистог сребра, полу свилени убрус са два лица, са једне стране чисто црвен са крстом, а с друге стране ишаран црвеним и црним шарама, 1 кашичицу за причест од сребра, 1 петохлебницу, 1 сасуд од сребра, 1 послужавник прост од блеха.

Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцима и покраденим стварима трагају и на случај проналаска известе начелника среза нишавског с позивом на депешу Бр. 6582.

Нисим Алшех, банкар, и **Самуило Бенароа,** обојица из Видина, на превaран начин изузели су од разних софијских новчаних завода на 100.000 лева, па су некуда побегли. **Нисим** је стар 29 година, малог раста, кестењаве косе, бркова и очију црних, говори бугарски, немачки, влашки, јеврејски и помало турски. **Самуило** је стар 32 год., висок, сув, плавих дугих бркова, говори бугарски, турски и јеврејски. За проналазак окривљених одређена је награда у 1000 лева, као и 10% од новца, који се буде код њих нашао На молбу Бугарске Дипломатске Агенције у Београду, препоручујемо свима полицијским и општинским властима, да за именованим варалицама живо трагају и о резултату известе антропометријско одељење министарства унутрашњих дела с позивом на АБр. 603.

Владимир Дурковић, из Шајиња (срез јабланички) одговара код лесковачког првостепеног суда због крађе стоке, али је у бегству. Владимир је стар 23 год., раста високог, лица дугуљаста, очију граорастих, носа обична, косе смеђе, обрва смеђо-црних; на себи има: гуњче и чакшире од сукна, на глави шајкачу, а на ногама опанке. Наређује се свима полицијским и општинским властима да Владимира најживље у своме кругу власти потраже, па у случају проналаска да га спроведу лесковачком првостепеном суду с позивом на акт Бр. 11552.

Младен Видић, из Сирогојне (срез златиборски), који је одговарао код начелника среза златиборског због две опасне крађе, ноћу између 4. и 5. ов. м-ца побегао је из притвора. Младен је стар 24 год., раста високог, добро развијен, у опште плав, а у оделу црном ужичком. Позивају се све полицијске и општинске власти да Младена живо у својим домашајима потраже, па нађеног под јаком стражом упуте поменутом среском начелнику с позивом на Бр. 6426.

Марко Матић — Дубарија, досељеник из Црне Горе, који је живео у селу Савинцу (срез јабланички), одговара код лесковачког првостепеног суда због покушаја убиства, али је у бегству. Марко је стар 23—24 године, раста средњег, смеђ, ћосав, очију зеленкастих, носа обична, без особених знакова.

Исти суд тражи **Здравка — Дику — Станисављевића,** званог «Буљубашу», бив. чувара из села Мијајлице, који одговара због убиства; **Глишу Вељковића,** из Лапатинца, који одговара због утаје; **Суљу Рушитовића, Авдула Рушитовића, Рушида Ибишевића,** — све због убиства; **Васу Аћимовића,** бив. осуђеника, због опасне крађе; **Илију Ранђеловића,** због тешке телесне повреде и **Стојмена,** сина **Милана Станковића,** из Гргуровца, због оцеубиства.

Здравко — Дика — Станисављевић зв. «Буљубаша», родом је из Криве Реке у Турској, стар 50—55, год., средњег раста, доста крупан, бркова и косе црне и проседе, по темену ћелав; од одела има: половно гуњче и чакшире од црног сукна, на глави војничку шајкачу, и на ногама опанке.

Глиша Вељковић, стар је 50 год., стаса високог, косе проседе, лица сувоњава и дугуљаста, очију граорастих, носа великог и правилног, брија се, а у оделу је цивилном.

Суља Рушитовић, родом из Тупала (срез јабланички), стар 25 год., стаса средњег, црномањаст, од одела носи: гуњ и чакшире од црног сукна, белу кану, а на ногама опанке.

Авдул Рушитовић, родом из Тупала, стар 23 год., стаса средњег, у лицу бео, од одела има: гуњ и чакшире од црвеног сукна, а на ногама опанке,

Рушид Ибишевић, родом из Тупала стар 70 год., стаса средњег, црномањаст, беле браде и бркова, ћелав, од одела има: гуњ и чакшире од црног сукна, белу арнаутску кану и на ногама опанке.

Васа Аћимовић, родом из Босне, а живео је у Лесковцу, стар 35 год., стаса средњег, црномањаст, косе и очију црних, браду брија, писмен.

Илија Ранђеловић, родом из Новог Села (срез власотиначки), стар 25 год., стаса средњег,

обичне развијености, плав, косе и бркова смеђих, од одела носи: старе чакшире и гуњче од црног сукна, кошуљу од тежињавог платна, на глави шајкачу.

Стојмен син **Милана Станковића,** родом из Гургуровца (срез јабланички), стар 33 год., стаса средњег, сувоњав, косе плаве; од одела има: уске чакшире, копоран, фермен, а на глави шајкачу. Од особених знакова има

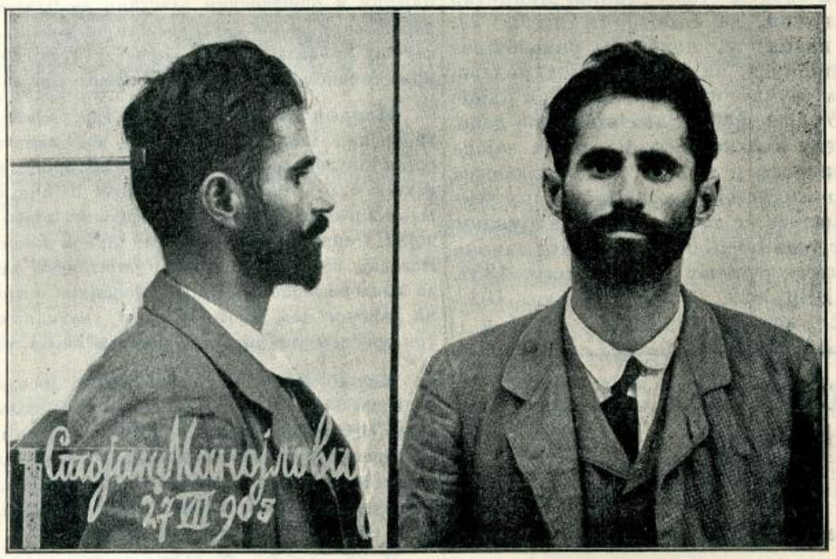

испод руке једну опекотину, а на палцу једне ноге белегу од посекотине.

Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за свима горе именованим злочинцима најживље трагају и нађене стражарно упуте лесковачком првостепеном суду с позивом на акт Бр. 11557.

Стојан Манојловић, позната варалица, чији смо опис и слику износили у 30. броју «Полицијскога Гласника» од прошле године, одговара код начелства округа крушевачког за протурање лажног сребрног новца, али се налази у бегству. На сву прилику, да се Стојан бави где по Србији, издајући се под лажним именом за каквог учитеља, чиновника или изасланика каквог сиротног манастира за купљење милостиње. Стојан је врло препредена и дрска варалица, родом је из Трстеника, стар око 38 година, висок, сувоњав, црномањаст, ушалих црних очију. Износећи фотографију његову министарство препоручује свима полицијским и општинским властима, да за Стојаном трагају и пронађеног стражарно упуте начелству округа крушевачког с позивом на Бр. 960.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ево нам опет једнога пречанина, сличног ономе Стевану Плавшићу, што смо му раније слику изнели, а чији је и земљак. Име му је **Вјекослав Најпар.**

И он је скоро пуштен из аустро-угарских тамница, па снабдевен уредним пасошем и радничком књигом к нама упућен.

У Београд је дошао фебруара месеца и под заштитом уредних исправа радио овде онде, а највише код Георга Хена, турпиореса у Сарајевској улици.

Ноћу између 21. и 22. овог месеца, дакле на први дан Духова, у саму поноћ, обио је са једном нарочито спремљеном ћускијом, која је с једне стране шиљата, а с друге спљоштена и оштра, и калаузима, бакалницу и кафану код «Топлице» у Макензијевој улици на Врачару, разваливши троја врата. Унутра је покушао да калаузима отвори касу, али у томе није успео, јер му се један калауз у брави заломио и тако сваки даљи рад на отвављању касе осујетио. Онда је он из бакалнице покупио нешто

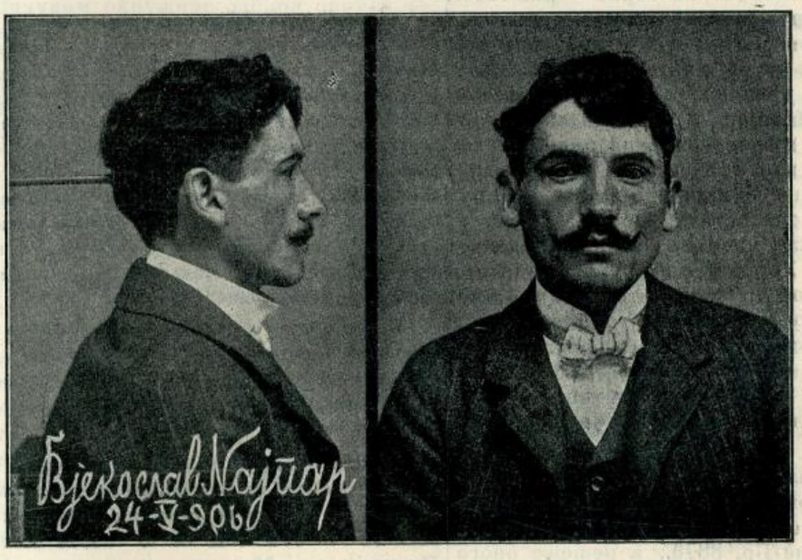

од ствари и еспапа што је могао понети и однео, но како све те ствари није смео од једном пронети кроз варош јер су неке биле гломазне, он је половину оставио ту у близини преко пута, а са оном првом половином отишао и однео у радионицу свога мајстора Георга.

Баш у том времену кад је он прву партију ствари однео, ноћни стражар из тога краја обилазећи своју линију приметио је, да у Макензијевој улици пред кафаном код «Топлице» не гори фењер, који ту увек редовно светли, те посумња и дође до кафане, где је прегледајући нашао да су кафанска врата из дворишта отшкринута.

Стражар се после овога одмах сетио шта је, па је опалио из револвера један метак и тиме позвао у помоћ суседне стражаре, од којих је један отишао у кварт да извести дежурног писара, други за газду од радње, а остали остану да ту пазе.

Кад је дошао и дежурни писар из кварта, предузму сви тражење по околини.

У томе је се крадљивац вратио за онај други део остављеног еспапа и таман кад је дошао да га узме примети га један од стражара и пође к њему. Он се онда нада у бегство, а стражар избаци за њим метак, те и други потрче, али се крадљивац изгуби у једном житу ту у околини.

Дежурни писар нареди онда те се опколи њива са житом и почне по њој тражити, па га одмах и нађе где лежи у житу, те га ухвати, ствари нађе и у кварт га отера, где је одмах крађу признао.

По начину како је ову крађу извршио и по средствима којима се при истом служио, Вјекослав се испољио као препредени и стари крадљивац. Тако пре него што је приступио послу уврнуо је фењер пред радњом, а по том пресекао жице од електричног звонцета, како не би газда из свога стана могао тражити помоћи ако би што приметио.

И заиста признао је, да је и у Хрватској осуђиван за опасну крађу и да је затвор издржао у митровачком казненом заводу.

При њему је нађен бележник, у коме је убележено пуно којекаквих имена, међу којима и неколико познатих београдских фирми, којима је по свој прилици такође смерао да учини ноћне походе.

Ако би ко што знао о овом Вјекославу, моли се да то достави Управи града Београда или кварту врачарском, јер је готово сигурно, да њему ово није прва операција у Београду.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 23. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 4. ЈУНА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Драгић Павловић, начелник четврте класе округа врањског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у пенсију, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. маја 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе округа врањског Светислава Новаковића, секретара Касационог Суда у пенсији.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. маја 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза лужничког Јована Леовца, начелника среског исте класе у пенсији;

за полицискот писара друге класе среза власотиначког, Андреју К. Цветковића, бившег полицискот писара, и

за полицискот писара треће класе среза жичког Милана Б. Јанковића, полицискот писара исте класе среза власотиначког, — по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. маја 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је

да се Стојан Павловић, начелник треће класе среза лужничког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, — стави у пенсију, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. маја 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Танасије Танасијевић, полициски писар треће класе среза жичког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. маја 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за вршиоца дужности члана Управе вароши Београда у рангу начелника среског треће класе др. Јаниђија Јовановића, управника треће класе пожаревачког казненог завода, са платом коју је и до сада имао, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. маја 1906. г. у Београду.

ПРАВИЛА

о

притвореницима и осуђеницима код полицијских и општинских власти

Позван §§ 10. и 27. Устројства централне државне управе, да се старам о правилној примени закона у своме ресору и одржању реда и сигурности личности и имања, прописујем, у духу §§ 20. и 312. кривичнога закона, и § 136. крив. суд. пост., ова правила:

Чл. 1.

Код полицијских и општинских власти могу бити извесна лица у притвору или у затвору.

Чл. 2.

У притвору су они, који су за злочина или преступна дела стављени под кривичну истрагу у смислу § 131. кр. суд. поступка, с тим да се и слободе лише, а у затвору су они, који су осуђени од стране дотичне власти за иступе из III части кривичнога закона или по коме специјалном закону, или су осуђени од других власти, па пресуда послата на извршење полицијској или општинској власти.

Чл. 3.

Сви притвореници држаће се одвојено од осуђеника где год је то према приликама могућно, како би се спречило договарање и осујећавање истраге, јер се зна, да су многа злочина дела прикривена на тај начин, што су полицијски осуђеници, по издржању осуде, били посредници између притворених и саучесника.

Чл. 4.

И саме притворенике, и ако нису у притвору за једно исто дело, треба држати одвојено; а оне, који су окривљени за једно исто дело, а не признају га, мора власт неизоставно држати одвојено.

Женске ће се такође редовно држати одвојене од мушких.

Чл. 5.

Притворенике дужна је власт да изводи два пут дневно на чист ваздух и ради осталих потреба, и то у јутру и у вече, а све остало време држати их у затвореној соби, сем изузетних потреба нужде.

При овом извођењу мора бити довољан број служитеља и стражара, како не би који побегао или се са киме договарао.

Чл. 6.

Притвор мора бити строг, али понашање државних службеника мора бити уљудно, нарочито према лицима, која су дотле била поштеног владања.

Чл. 7.

Сви они притвореници, који су доброга имовног стања, храниће се о своме трошку. а они, који су доказаног сиротног стања или тренутно нису при новцу храниће се о трошку државном.

Онима, који се хране о своме трошку, дозвољаваће се да једу што хоће.

Од пића дозвољаваће им се само толико, колико неће бити бојазни да се напију.

Оним притвореницима, који се хране о трошку државном, даваће се по 1280 грама хлеба на 24 сата у смислу уредбе — правила од 29. октобра 1865. године.

Али кад год би притвореници, и они што се хране о своме трошку и они што се хране о државном, правили неред, ларму, свађали се са иследником или служитељима и т. сл. иследник има права по §§ 30. и 182. кр. суд. пост. да храну сведе на сам хлеб и воду или је умањи.

Чл. 8.

И храна и све остало, достављаће се притвореницима преко апсанције, било да се хране о своме трошку, било о државном, и он је дужан да се уверава да су храна и пиће чисти и нешкодљиви.

У случајевима какве сумње, извештаваће увек иследника или старешину надлештва.

Чл. 9.

Храна, коју држава даје онима, који нису сиромаси, наплатиће се од њих доцније.

У то име, власт ће уносити у тужбу увек и тај захтев, да се окривљени осуди и на плаћање апсанске хране, огрева и осветљења, или ће га сама осуђивати на то по § 328. кр. суд. пост. ако истрагу прекида у смислу § 29. истог закона.

Чл. 10.

Притвореници могу и пушити ако су сами у соби; а ако нису, онда само тако, ако и остали дозволе. Иначе тек онда, кад се на чист ваздух изводе.

Чл. 11.

Храну оним притвореницима, који се о своме трошку хране, а из места су где је и притвор, доносиће њихова родбина или млађи и предавати апсанцији.

Чл. 12.

Притвореницима, који су признали кривицу, може се дозволити састанак са породицом и познаницима ради виђења, један пут недељно, али то само у присуству иследника или поузданог апсанције.

Разговор се може водити само на оном језику, који је разумљив иследнику или апсанцији.

Онима, који кривицу нису признали, допуштаће се овакви састанци само у случајевима неодложних потреба, које би изискивали интереси њихових породица или имања.

Чл. 13.

Притвореници могу у притвору читати књиге и новине које нису забрањене.

Али од новина неће им се давати оне, које би говориле о њиховим кривицама, те би они на тај начин могли бити обавештени о току истраге и појединостима њеним.

Писати такође могу, али се од тога ништа не може изнети из притвора, докле то не прегледа и одобри иследник, као год што ће се и са писмима, упућеним окривљеном, строго поступати по наређењима §§ 84., 86. и 87. кр. суд. поступка.

Чл. 14.

При предаји хране, преобуке и осталих потреба, треба строго пазити, да се не унесе какво писмо, којим би се кривац обавештавао о чему, или каква алатка, којом би се могло обити или пресећи гвожђе, или пробити апсански зидови и извршити бегство.

Чл. 15.

За време од 15. октобра па до 15. априла, кад год је према хладноћи потребно, загреваће се собе притвореника.

Осветљење ће се такође давати за сваку собу и то које је јевтиније, или здрављу нешкодљиво.

Лети од 15. априла до 15. октобра може горети лампа или свећа до 10 сати у вече, а од 15. октобра до 15. априла до 9 сати у вече.

Кад осветљење и огрев набављају сами притвореници, могу га употребљавати како они хоће, у колико се то не коси с хигијенским прописима или прописима и наредбама о сигурности и безбедности зграде и притвореника.

Чл. 16.

Огрев и осветлење, које даје држава, наплаћиваће се од имућних притвореника на начин, који буде прописан у смислу § 327. кр. суд. поступка.

Чл. 17.

Кад полицијска иследна власт нађе, да притвореног треба ставити у оков у смислу чл. 140 кр. суд. поступка, она ће га оковати, али тај оков не сме бити тежи од 5 килограма и 120 грама (§ 14. кр. закона).

У случајевима кад су притвореници или осуђеници немирни тако, да су спасни за органе власти или друге притворенике, и у случајевима кад је опасност да при спроводу могу побећи или на кога насрнути, могу се притвореницима или осуђеницима метнути на руке лисице — негве — које власт треба увек да има. Везивање не сме бити ни у ком случају. Исто тако лисице се ни у ком другом случају не смеју употребљавати.

Чл. 18.

Притвореници, чије бављење у општ не сме бити дуго код полицијских власти (§ 156 кр. суд. пост.) не могу се употребљавати ни за какве радове државне и општинске. Они могу радити само оне послове, који су у нераздвојној вези са њима самим и њиховим сопственим потребама, као: чишћење своје собе, сечење дрва за огрев ит.д.

Од ових послова увек ће се поштедити они притвореници, који по своме дотадашњем положају у друштву и карактеру, треба да буду од овога ослобођени.

Органи, који наређују притвор оваквих лица, обавестиће о овоме апсанцију и служитеље у самом часу притварања.

Употреба притвореника за послугу при канцеларијама одлучно се забрањује.

Чл. 19.

Према притвореницима не смеју се предузимати никакве мере, па ма у коме то облику било, којима би се ишло на то, да се они силом нагнају на признање.

Физички насртаји, *хипнотисање*, намерна кињења и мучења, која би иследници и служитељи предузимали према притвореницима, строго ће се казнити административно-дисциплински, а према величини кривице и по кривичном закону.

Претрес, који се редовно врши у смислу § 139. кр. суд. пост. над притвореницима, мора се увек вршити у присуству грађана, одређених у смислу § 28. истог закона, и они ће потписивати протокол претреса, како би се избегле све незгоде, које могу наступити при друкчијем поступању.

Чл. 20.

Од постељних ствари притвореници могу добавити од својих кућа што хоће.

За оне, који то немају, треба да се направе прости кревети од дасака, у колико се то може према средствима, којима надлештва располажу из кредита на храну и одржање сиромашних притвореника.

Чл. 21.

Притвореници, који се затекну у притвору прве недеље божићњег или ускршњег поста, морају постити и причестити се у смислу Високајше уредбе од 10. децембра 1846 год. Вр. 1379 (Полицијски Зборник стр. 40), ако су православни.

Ко нарочито не би хтео постити и причестити се из каквих оправданих разлога, неће се на то силом нагонити.

Чл. 22.

Кад се притвореник разболи, па то апсанција сам примети или притвореник изјави, одмах ће се известити иследник или онај који га заступа, како би се позвао лекар ради лечења, ако га у месту има.

Болесни притвореници могу о своме трошку звати кога хоће лекара.

Кад у месту притвора нема лекара, а притвореник је озбиљно оболео, онда ће се под строгим надзором спровести првој државној болници на лечење.

Трошкове око лечења имућни притвореници сносе сами, а сиромашни се лече о државном трошку.

Чл. 23.

Ако лекар нађе, да је болест такве природе, да се у апсани не може лечити, власт ће спровести притвореника у болницу.

Ако је оболели притвореник био у окову, па лекар изјави, да би му према стању болести требало окове скинути, одмах ће се то учинити.

Чл. 24.

У свима случајевима, кад се притвореници откивају или спроводе болници, треба одредити чувара, који ће пазити да притворени не побегне, или да се с киме не састаје и истрагу осујети.

Чл. 25.

На случај, да притвореник *напрасно умре* у притвору, одмах ће се звати лекар да констатује узрок смрти и о томе изда власти писмену изјаву, па ће се тек тада мртвац предати фамилији, ако ову има; иначе ће се предати општини ако је из места притвора, а ако није, онда ће

се сахранити о трошку државном, по обредима цркве којој припада, водећи рачуна, да то буде са највећом штедњом и што простије.

И ови трошкови падају на терет кредита за храну апсеника.

Чл. 26.

Сви они, који су осуђени на затвор за иступна бешчасна дела, држаће се редовно затворени у соби као и притвореници (чл. 5. ових правила).

У ред ових осуђеника долазе и они, који су осуђени за разна кријумчарења по царинском закону и законима о монополу дувана, соли и установи нових државних монопола.

Ако су пресудом осуђени и на рад, онда ће се гонити на државне или општинске послове у смислу § 312. крив. закона.

Чл. 27.

Они осуђеници, који су осуђени за остала иступна дела по III части кривичнога закона, или по коме од специјалних закона, од стране полицијских и општинских власти, или су осуђени од стране других власти па полицијској или општинској власти дата пресуда на извршење, могу се држати дању и ван апсана, по двориштву надлештва код којега издржавају осуду; али никако и ни у ком случају не могу се пуштати ван двориштва дотичнога надлештва.

Ноћу морају редовно бити затворени

Чл. 28.

И осуђеници из чл. 26. и они о којима говори чл. 27., могу се држати и више њих у једној соби, с обзиром на хигијенска правила, а могу се држати и сваки засебно ако има просторија, и ако они то изазову својим неисправним држањем према органима власти.

Чл. 29.

Све оно, што је напред речено о храни, огреву, осветљењу, болести ит.д. притвореника, важи и за осуђенике, нарочито чл. 18. о угледним и часним лицима.

Чл. 30.

Отпочети затвор не може се прекидати ни из каквих узрока.

Чл. 31.

Малолетне осуђенике треба држати одвојено од професионалних коцкара и варалица, као и од свију оних, који су у повратy (рецидивисте) за крађе, преваре и т. слично.

По издржаном затвору ових малолетника, увек их треба предавати породици ако је у месту или близини, како би од ње били прихваћени и упућени на поправку; а ако породице немају, онда их сама власт треба благим саветима да упути у службу и постара се по могућности да им нађе згодно место и заштиту разумних и добрих људи, ако нису са свим посрнули и постали непоправљиви.

Чл. 32.

Све оно, што је напред речено о притвореницима и осуђеницима код полицијских власти, важи и за притворенике (§. 132. кр. с. п.) и осуђенике општинских власти или оних, над којима оне извршују пресуде других власти.

Чл. 33.

Да би се знало, који ће од служитеља одговарати за ред, чистоту и остало у апсанама, власт ће одређивати једнога од својих служитеља за апсанцију нарочитом својом писменом одлуком

У местима, где има жандарма, апсанција ће се редовно узимати из редова ових.

При одређивању лица за апсанцију, увек им треба саопштити ова правила на потпис, како би били ближе обавештени о својим правима и дужностима, а треба им, сем тога, увек прочитати и законске одредбе, које говоре о казнама, којима они подлеже за бегство притвореника (§ 99. и 347. кр. закона).

Чл. 34.

Апсанција и остали служитељи морају човечно поступати са притвореницима и осуђеницима; иначе ће они бити кажњени за нечовечно поступање.

Чл. 35.

Свака повреда ових правила, у колико не прелази у кривична дела, која се казне по кривичном закону, казниће се административно дисциплински.

Казне ће ове према апсанцији изрицати старешина надлештва, односно војни старешина, а према другим лицима надлежне старешине по закону.

Чл. 36.

Ова правила важе после шест дана од дана кад се обзнане у „Српским Новинама“, и од тада губе своју снагу и важност све наредбе и прописи, административне природе, који би били противни овим правилима.[1])

ПБр. 10630.
15. маја 1906. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

НАРОЧИТА КВАЛИФИКАЦИЈА ПРАВНИШТВА

у државној служби

а с обзиром на начелну подвојеност административне и судске власти.

(НАСТАВАК)

По назорима д-р Штелцела, који нису произвољни, већ имају свој разлог у значајном искуству, који му даје и катедра и положај председника правничке испитивачке комисије, предавања у семинарима, која, не губећи из вида теорију, имају још и практични значај, издижу се изнад обичних, строго теоријских предавања; на њима ученик постаје свестан теорије и значаја, који она има, јер боље појима циљ, коме као правник има да служи и улази дубље у садржину начела, у њихов прави смисао. Због тога, студенти више су одани практичним предавањима у семинарима, него строго теоријским часовима уобичајене универзитетске наставе. А већ сама та околност од великог је значаја „јер није за препоруку, нити треба помагати ону наставну методу, према којој се ученик показује немарљив, већ методу, која је успела да од немарног створи вредног студента. У добу слободне наставе и учења, то је највећа услуга коју може дати универзитетско образовање.“ Истина, оваква новина у настави дала је разлога многим професорима, да учине приговоре, који имају формални карактер бојазни, да ће им се утицај наставнички изгубити, да ће им се многи ученици отети, управо еманциповати од тога утицаја, на начин, који није у њиховој могућности, да их сузбије и да их заблуде ослободи. Али ове присталице строге теоријске наставе заборављају, да критеријум студената може имати ослонца, па самим тим и разлога, у неоспорно очевидним користима, које даје начело слободне наставе, начело потпуног самоопредељења ученика, који им се од професора боље допада, који је тај, који њиховој професионалној каријери и будућности даје више шанса за успех. И под утицајем своје сопствене критике, засноване на сопственом размишљању, шта је то, што један начин предавања одликује од другог, шта је то, што им у разумевању правничког фаха даје више могућности, није никакво чудо, што многи студенти налазе више интереса, па самим тим и више укуса за наставу, која спајајући теорију са практиком ангажује у већој мери пажњу и интерес правништва, него онај систем предавања, који на ту везу заборавља; коме се, под ауторитетом класичног наставног плана, чини, да је правник само онда јак, кад он сем строго доктринарно изговорених теоријских скрупула не чује ништа друго: кад он управо, треба да се запањи испред теоријског величанства професорског ауторитета, који му на латинском језику, са цитатима, који су страни његовом духу и разумевању, износи сав сјај правништва не у ономе, што оно данас јесте, него у ономе, што је бријантни сјај правничке величине римског народа умео да испише у времену, које је тако много удаљено од данашњег. Констатујући тај факат, да студенти узимају јачег учешћа у семинарима и у опште на практичним предавањима, д-р Штелцел правда и објашњава тај факат моћним утицајем практичног правног живота и личне радње студената, према недовољном, или у опште малом утицају теорије и у мањој приступачности туђих мисли. У вези с оваквим напоменама д-р Штелцел наводи, да се један број универзитетских професора не може ослободити разложних приговора и пребацивања, што су главну пажњу обратили само на претрпаност материјала, а самим тим на број часова и диктандо.

И кад д-р Штелцел мисли, да може овакав приговор учинити настави на прав-

[1]) Ова су правила обнародована у Српским Новинама 27. маја тек. год. Ур.

ничким немачким факултетима, шта ли би се тек, могло пребацити методи наше факултетске правничке наставе, која на диктандо и на табаке тако много, па ако хоћете, скоро искључиво рачуна. Безброј грубих примера, сваке године потврђују да сироти студенти све своје знање треба да покажу у рецитовању текста, који је у табацима исписан, табацима које они морају прелиставати обично у очи испита и без икаква појимања и без икакве везе са практиком, на коју се поједини теоријски ставови односе. Ово чини да се многи студенти стављају у положај, да пошто по — то науче текст, а не начела, и да мисле, да су добро савладали посао, ако су успели, да што више табака прочитају дневно, и да што више текста, и ако само моментано, из прочитаних табака запамте. Какве погрешке неће човек да нађе у оваквим ђачким табацима, по свој прилици услед погрешних забележака студената. Чудновато! Што већег материјала теоријског, али и тако сређеног и тако пробраног и стилизованог, да се обично нема куражи, да се тај текст штампа на доктринарну одговорност професора, чији диктандо изражава. Често у једном истом табаку могу се наћи ствари, које дају сасвим супротна обележја једног истог принципа, или што је још горе, сам принцип на тако накарадан и несрећан начин изражен, да ви ни у основи не можете разумети какав смисао има, или му смисао разумете на начин, који је самом начелу у основи противан. Тежња за доктринарном фразеологијом и претрпаношћу материјала у толико несрећније карактерише факултетску наставу онда, кад су професори релативно лакши људи, кад својим научним материјалом не владају довољно јако; или управо, кад се нису уздигли на висину једног критички израђеног и потпуно спремног наставника, који зна све главне и за и противразлоге система, по коме свој предмет предаје. Ми озбиљно питамо нашу правничку интелигенцију: каква је укупна начелна спрема једног просечно образованог правника, за потребе државне службе и за оцену његовог општег образовања у друштву факултетски образованих људи? А кад је реч о маси нашег правништва, ми ово питање још и пооштравамо и социјализирамо апелом на све савесне и у истини спремне правнике, да нам одговоре: које је то поље, на коме се наше правништво одиста одликује, у коме броју његових чланова и у којим облицима његовог јавног позива и рада? У вези с овим, није неоправдано запитати чак и то: шта је то, што нам конкретно, али јавно изражава спрему и наше највише правничке интелигенције, њеног најауторитетнијег представништва професора правног факултета, не рачунајући ту, често веома добро квалификоване изузетке и читаве деценије, у којима су се такви изузеци јављали. Оно, што у првом реду треба да даје доктринарну квалификацију таквим људима, а на име: јак стручни литерарни рад, колики је, код којих и где је објављен; а у колико је реч о млађој наставничкој генерацији, у чему се ти њихови радови састоје? Јесу ли то, одиста, системски разрађена, крупна начелна питања, која крећу науку напред, или бар доприносе начелном преображају појединих наших важнијих установа и система, на којима су те установе засноване? Да, да, коментарисање појединих параграфа. То је одиста поље и за најмање одговоран и за најопширнији рад; али мучно, да тај обим и значај рада, бар онда, кад постане правило и кад нема и сувише велики начелни значај, мучно, велимо, да би такав задатак литерарни требао да иде даље од амбиције једног обичног, и то паланачког судије првостепеног суда!

Сувопарно излагање теоријских скрупула у облику уобичајеног професорског диктанда није оно исто, него је, напротив, много удаљено од живе наставничке речи, од тога, што правници зову: „Wiva wox magistri.“ Ако би студент могао да чује од професора искључиво речи исписане у табацима, зашто би морао долазити на правдање? Није ли паметније провести то време, у таквом случају, у топчидерском или калимегданском парку, а код куће прочитати те речи онако исте и у оном броју, у коме их већ садрже његови хектографисани табаци? Критикујући овакав систем наставе као чисту штету, која сналази и студенте и државу, д-р Штелцел наводи један истинити случај малера, у коме се је нашао један доцент извесног немачког универзитета, који је имао обичај, да своја предавања саопштава искључиво у облику диктанда, па објашњава смисао тога малера у овоме: једнога дана, кад је на предавање дошао, нашао је исти доцент једну цедуљицу на катедри, са овом фразом: „па зашто не упутите вашу служавку?“ И збиља, писац те цедуљице имао је право. Не би ли и једна по прилично писмена служавка, или у опште која друга особа, могла прочитати оно исто, што и професор, ако је читање текста све, што један професор треба на часу да дâ?

(наставиће се)

Милутин А. Поповић.

О СЛОБОДИ ВОЉЕ И ОДГОВОРНОСТИ

(НАСТАВАК)

В. *Слобода воље и непосредна свест о слободи.*

Питање о слободи воље не би никада ни постојало, када ми не би непосредно били свесни извесних радњи у нама, које нам изгледају да потичу непосредно од нас самих и да их ми вршимо без икаквог морања, т. ј да смо сваку такву радњу место што смо је извршили, могли и не извршити, сваки од нас осећа — да наведем један већ наведени пример — да му је потпуно у власти, да своју леву руку у моменту кад то хоће дигне или остави спуштену, или да у даном моменту дигне место леве десну руку, сваки од нас осећа да сваку од ових разних радњи може с истом лакоћом у истом моменту извршити или неизвршити, или, што исто значи, да је, ако је једну од њих у даном моменту извршио, могао место ње другу извршити. Овај пример најбоље показује у чему се састоји наше непосредно осећање, наша непосредна свест о слободи, и он у исто доба показује откуда и наше уверење, да се не само осећамо слободни, него да смо доиста и слободни: ово осећање о слободи наших вољних радњи тако је јасно и тако му никада искуство не противречи (никада се не дешава — осим у анормалним случајевима — да нашој вољи, да руку дигнемо дизање руке не следује), да нам изгледа немогуће замислити, да нас оно вара, да нам оно предочава нешто чега у ствари нема.

И доиста заступници слободне воље, индетерминисти, позивају се за доказ свога тврђења у првом реду на ово непосредно осећање наше слободе. Међу тим противници слободне воље, детерминисти, истина не одричу егзистенцију самог овог осећања у нама — јер је егзистенција његова јасна и несумњива — али тврде, да је исказ његов нетачан, да се ми истина осећамо слободни али да нисмо и у ствари слободни, да нас наша непосредна свест у овом као и у многим другим приликама вара.

Шта ово тврђење о илузорности наше непосредне свести значи, видиће се из следећег. Да нас наша непосредна свест *као такова* не вара, т. ј. да је све оно што је у свести дато *за* свест и *у* свести онако дато као што се представља да је дато, у то не сумња нико па ни детерминисте. Да ја ово сада пишем, да су слова и хартија за моју свест оваки и оволико велики као што их видим, то је несумњиво, јер признати све ово да постоји значи просто рећи, да ја у овом моменту, када пишем, постојим, а само луд човек могао би тврдити, да онда, кад мисли да постоји не постоји, могао би сумњати у своју сопствену свесну егзистенцију. Према томе и детерминисте када тврде, да наше непосредно осећање слободе вољних радњи постоји, тиме просто тврде, да је то осећање факт наше неповредне свести и да се као такво не може одрицати. Међу тим и ако нас наша непосредна свест *као таква* не вара т. ј. не вара кад смо у питању само ми поједини свесни субјекти без икаквог обзира на оно што ван нас, што у спољњем свету постоји, ипак одмах морамо признати, да нас наш анепосредна свест може и варати, на име чим нам наша непосредна опажања имају да буду гласници онога што се у спољном свету налази, чим наше чулне преставе односимо на спољне објекте ван нас.

Да се схвати у чему се састоји варање наше свести у овом односу њеном на спољни свет, ја ћу навести неколике примере, који ће то објаснити. Кад штап метнем у воду он ми изгледа преломљен, међу тим чулом пипања уверавам се, да он није и у ствари преломљен, већ да је остао исти онако прав какав је био и кад се ван воде налазио: у овом случају дакле моја ме непосредна свест вара о томе какав је штап у ствари, споља, ван мене јер у њој се он јавља као преломљен, док је у ствари непреломљен. Пре свега ја

морам претпоставити — и овај ме случај непосредно нагони да ту претпоставку учиним — да опажени штап и стварни штап нису једна и иста ствар, јер кад би они били једна и иста ствар онда би за мене било немогуће да за штап, који ми у води изгледа преломљен, тврдим, да није и у ствари преломљен, јер онда би преломљени штап у води био исто тако стваран као и непреломљени штап ван воде, што је очевидно нетачно. Према томе кад тврдим да ме свест, опажајући да је штап у води преломљен, вара, онда то тврђење може само значити, да моје опажање штапа (или да опажени штап) и стварни штап нису једно и исто, да ја стварни штап у опште не могу ни да опазим, да су сва моја опажања, да су *сви чулно опажени објекти само преставе, садржаји моје свести и да ван мене не постоје*. Тиме што ја тврдим, да су ствари које ја опажам само у мени, у мојој свести и да ван мене не постоје, ја тиме не одричем да има стварй ван мене, шта више егзистенција тих спољних ствари је несумњива, јер без њих ја не би имао никаквих опажања у себи, објекти мога опажања доказ су да тих спољних ствари има и ако их ја непосредно као такве не опажам. Доиста данашња физика и узима, да се у спољњем свету налазе само молекули и атоми, који се крећу у празном простору, а које ми не опажамо; наша опажања постају у нама тек утицајем тих спољних ствари односно њихових кретања на наше чулне органе (треперење етера производи у оку осећај светлости, треперење звука у уху осећај слуха и т. д., светлост и звук као осећаји постоје само у нама).

Чим се на тај начин потпуно издвоје спољни, физички (материјални) и унутрашњи, психички (духовни) свет одмах нам постаје јасно како и у коме нас смислу наша непосредна свест може варати. И опажени штап ван воде, који се опажа као непреломљен, и опажени штап у води, који се опажа као преломљен, само су објекти нашег опажања и ван нас не постоје. Оба та опажена објекта, обе те чулне преставе односе се на један и исти стварни објект на стварни штап. Тај стварни, објект остаје као стварни објект онако непреломљен у (стварној) води исто као што је био кад је био и ван воде, међу тим он нам се у том случају јавља у нашој свести као преломљен. То значи, да се наша чулна представа стварног штапа у једном случају слаже тачно са стварним објектом штапа, док у другом случају то слагање не постоји; у једном случају и у нашој престави јавља се штап исто тако непреломљен као што је и у ствари (т. ј. као што је и спољни стварни штап ван нас) непреломљен, у другом случају пак он се јавља у нашој свести као преломљен, док је у ствари непреломљен. У чему се дакле састоји варање наше свести у овом случају? Оно се, као што се види, састоји *у неслагању нашег опажања са објектима спољњег света*. Сад се тек може разумети наше тврђење, да нас наша непосредна свест као таква не вара, да је оно што постоји у нама, што је свесни садржај нашег опажања, за наше опажање онако како се преставља да је, и да нас наша свест, наше непосредно опажање може варати само у односу на спољни свет, на ствари које су ван нас, ван наше свести. Наша чулна опажања у води преломљеног и ван воде непреломљеног штапа као чулна опажања имају подједнако право на признање своје егзистенције од наше стране, обоје су као чулна опажања непосредна факта наше свести, и према томе у свести су оба на исти начин реална. Али та два факта опажања немају исту вредност и у односу на спољне ствари које представљају, јер један од њих тачно представља спољни објект, на који се односи, док други то не чини. Наша свест нас може дакле само варати у односу на егзистенцију ствари које су ван нас, иначе су за непосредну свест сва њена опажања, сви њени искази подједнако тачни.

(наставиће се)

Д-р Бранислав Петронијевић.

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ

по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

Овакви случајеви били су изузеци али су постајали све чешћи у колико су мекшале друштвене нарави тако, да су доцније у неким крајевима сасвим потисли крвну освету. Крвна освета постала је изузетак а откуп правило. Сличан развитак морао је бити и у нашем друштву до појаве писаних закона. На ове промене нема сумње да је и хришћанство имало јак утицај. Чим је српска држава почела стајати на своју снагу, а државна организација потискивати организацију крвног сродства, изменили су се и односи између преступа и казне. Место друштвених група основаних на крвном сродству јавља се држава као целина и она сматра за своју дужност да ради против убиства и да гони убице. Она не укида накнаду, која се при мирењу давала за крв, али поред накнаде тражи за себе још и *глобу*, тражи *вражду*. Из тога излази да се глоба, коју је стара српска држава тражила за крв убијеног, звала *вражда*, а *вражда* у неким законицима далматинских градова. Реч *вражда*, долази од речи *врагъ* (као од крив, кривда; од прав правда) што значи непријатељ. У правном значењу вазда је означавала суму новца, која се узимала за убиство.[1])

У колико се види из наших споменика први пут налазимо овај израз употребљен у повељи Краља Стефана Уроша (1242 до 1276), која је дата Дубровчанима, затим за владе краља Милутина итд. Међутим колико се може видети из старих споменика, држава није укидала ону накнаду, коју је имала породица убице или сам убица да даде сродницима убијеног, већ се држава сама бринула за своју вражду.[2]) И ако су у старој српској држави постојали писани закони, у којима је била одређена казна за убиство, а које је више примењивала црква, или црква тражила од власти да се примењују, то су ипак доста дуго остали у снази патријархални обичаји. Колико су дубоко биле укорењене патријархалне мисли о вражди и о кривици убиства показује једна веома драгоцена дубровачка белешка о преговорима, који су баш по том предмету вођени међу кнезом дубровачким и краљем Милутином. Та је белешка из године 1308, и у њој се говори, како је вајкадашњи обичај за свих дотадашњих кнезова дубровачких и краљева српских, да Дубровчанин плаћа вражду (глобу за убиство), кад се догоди да Дубровчанин убије српскога грађанина, а српски грађанин, ако би Дубровчанин био убијен. Дубровачки кнез тога времена, држећи се новијега сматрања, хтедне да уведе казну смртну за убиство, али наиђе на отпор и у самих Дубровчана, који су такође хтели да држе стари обичај. Тога ради кнез и општина дубровачка пошљу тај спор на пресуду у Млетке. Из Млетака их упусе да виде прво, били српски краљ пристао на такту промену за своју земљу, и били хтео дати реч, да ће он такво кажњавање убиства вршити у своме подручју. Краљ Милутин, пред којега је тај предмет дошао, одговори: да он никако не пристаје да у својој земљи место вражде уводи смртну казну за убиства не за то, што би хтео штедити крв својих поданика (quod nolebat spargere sangvinem suorum), већ што жели да чува и држи стари обичај вражде својих предака и свој (sed volebat servare et tenere antiquam consue tudinem vrasdae praedessorum suorum et suam). Ово је краљ и заклетвом потврдио.[3]) После Краља Милутина, вражда, као што ћемо видети доцније, губи свој значај особито у оно време кад Душан даје свој законик и утврђује писмено суђење на основу писаних закона.

Тако је крвна освета, управо правило друштвенога уређења основаног на крвном сродству да се тражи глава за главу и крв за крв, мало по мало и у српском друштву током средњих столећа замењивана откупом сродницима и враждом држави, докле најпосле држава није сама узела на се дужност да казни убице.

Смртне казне.

Пре него што пређемо да говоримо о смртној казни код нас и разним облицима њеним, који су код нас примењивани у разним временима, да наведемо како групише смртне казне чувени зналац етнолошке јуриспруденције Д-р Алберт Херман — Пост (Dr Albert Herman Post) у својем научном делу Grundriss der ethnologischen Jurisprudenz.

Пошто је д-р Пост проучио правне односе и обичаје код разних народа целога света и племенских група, то је резултате својих научних истраживања изнео у горе поменутом делу. На оном месту где говори о смртној казни вели, да се смртне казне налазе код свију народа

---

[1]) В. В. Јагичъ. Законъ Винодольскій. С. П. Б. 1880. стр. 44.

[2]) Ст. Новаковић. Село 92.

[3]) *М. Пуцић*, Споменици Српски књ. II. стр. 152 до 153. — *Ст. Новаковић*. Село стр. 92—93.

на земљиној кугли у свима облицима, који се само могу замислити. Мучно је наћи ма какав облик смртне казне, који већ није познат у ранијем казненом праву.

Све смртне казне у главноме се могу поделити на ове групе:

1. У ову групу долазе смртне казне у којима се преступник лишава неким оруђем најглавнијег дела човечијега тела. Овде долази у целом свету раширена смртна казна *сечење главе*. Она се извршује оштрим инструментима, било ножем, било секиром или каквим мачем. Неки народи извршивали су смртну казну пробадањем. Тако н. пр. кривца ће пробости копљем или сулицом, или ће га *вргнути на колац*.

2. У другу групу долазе смртне казне где се преступник кажњава *вешањем* о какво дрво, или се обеси на вешала, или се удави затезањем ужета обавијенога око врата. У ову групу смртних казни долази и закопавање живих или зазиђавање живих тако да од глади морају умрети. Ово закопавање често бива пошто се осуђеник прободе коцем. Или се закопа цело тело само се остави глава да вири из земље, па после разбијају главу ударцима; или се остави изложен жези сунчевој и инсектима. Најпосле у ову групу долази и казна бацање у воду, где се преступник најпре метне у какав џак често пута заједно с каквом животињом.

3. У ову групу долазе смртне казне, при којима се преступник *сиљује* или *сажеже*. Спаљивање кривца бива или на гломачи, или се преступник умори сипањем у уста или у уши растопљеног метала или кључалих течности. Ова се казна извршавала и прободом усијаним штапом или кувањем кривца у води, уљу или у вину. Или се кривац нагони да обухвати усијани стуб.

4. У ову групу долазе смртне казне, које доносе смрт услед шибе. Тако овамо долазе дегенеци по табанима док смрт не наступи, или батине по потиљку. За тим каменовање, која се казна извршује тако, да народ преступника каменењем затрпа, или да се на преступника баци тежак камен да га размрска. Овамо долазе и смртне казне, које се састоје у *черечењу тела* на четири или више комада, за тим стругање тестером, прикивање на крст, ударање на точак. Овамо најпосле долази и смртна казна, при којој смрт наступа услед драња коже.

(наставиће се)

Миленко Вукићевић.

ДЕСЕТИ КОНГРЕС

међународног криминалистичког удружења

— држан од 29. августа до 2. септембра пр. год. у Хамбургу —

(НАСТАВАК) 5)

Саопштења

1. О реформи оптужног поступка.
2. О поступку код преступа и иступа.
3. О условној осуди.

Пошто конгрес и даље потврђује корист, која се има од установе условног осуђивања, даје у исти мах већу важност условној осуди коју доносе судије него административне власти.

4. О транспортацији.
5. О трговини с белим робљем.

Конгрес изјављује своје пуно одобравање за законске, управне и полицијске мере, које је међународна конференција у Паризу усвојила.

Односно друге резолуције:

Конгрес изјављује између осталога, да сам факт, да се пунољетна женска лица домамљују у циљу неморала, представља све правне и законске особине једне кривичне радње, није постигнут споразум и решење је одложено за други пут.

Ето то су у главном питања, која су досадашњи конгреси расправљали, а сад да се осврнемо и на рад овог последњег, десетог конгреса.

* * *

Првог дана конгреског рада поздравио је чланове конгреса сенатор *д-р Лаиенберг* у име хамбуршког сената. »Особито је обележје Хамбурга«, рекао је он, »да га у првом реду занимају међународни економски односи, нарочито с обзиром на светску трговину и бродарски саобраћај. Али тај саобраћај доноси собом и међународни злочин и потребу истраживања средстава за борбу против њега. Борба против злочина стара је као и човечанство. Али се у току времена често мењао начин борбе као и назори о томе, шта се има сматрати као злочин. Са напретком културе и кривично се право мења. Једва, ако је сто година од последње парнице против вештица, а од тортуре пак, колики нас рок дели од онога времена! Ипак се не да опазити, да социјални напредак последњег времена почиње утицати и на наше правно схватање, и да реформа старога права налази све то више одзива. Статистика нас учи, да се није намножио број злочина у опште, али да се знатно умножио број непунољетних злочинаца и број у повратy. Карактер злочина добио је друго лице, неурастично, болесно, злочинци иду за грандиозношћу, врше дела по ванредно рафинираним методама, те дочекасмо да наше казнено право сами злочинци претекоше. Моја је искрена жеља«, завршио је говорник: »да и садашњи рад Међународног криминалистичког удружења, као и досадашњи доприносе томе, да се разбистре и приведу решењу важна питања, која нам ваља решити«.

За овим се приступило избору бироа. За почасног председника изабран је сенатор *д-р Лаиенберг* а за потпредседнике: председник првостепеног суда у Хамбургу *Енгел*; *Онора* шеф полиције у Паризу за француску групу; проф. *д-р Грос* из Граца за Аустрију; проф. *Тори* из Копенхагена за Данску; проф. *д-р Ј. Шиловић* за хрватску групу: *Цилфен* председник суда за Холандију; *д-р Бисонкидес*, адвокат за Грчку, проф. *д-р Хафтер* из Цириха за Швајцарску.

За тим је председник конгреса проф. *Пренс*, ђенерални инспектор казнених завода у Брислу прочитао своје предавање **„О тешкоћама казненог проблема у садашњици“.**

У духовитом уводу изводи говорник, како је пре сваки држао, да је казна једини лек и једина накнада за извршено дело. »Расправе старијих правника подсећају на хирурге, који су се код болесникове постеље посвађали о врсти болести а заборавили на самртника. Данас се бавимо са болесником. Не задовољавамо се тиме да оцењујемо дело већ и саму индивидуу. За једне (Ниче) је злочин прилепљива болест од које ваља чувати здраве удове организма. Казна се по овом схватању има ограничити на дела противна развитку живота, али онда има да буде без милосрђа. За друге (Толстој) је злочин један облик опште болести. На бôле ваља одговорити милошћу, саучешћем и саучешће ваља да влада светом. Тако се показује борба назора у тачкама, о којима се пре није никада расправљало. Особито су два разлога несигурности, који лебде над главним принципима казненог права; један се односи на појам о одговорности а други се односи на комплексите модерног живота. Принцип одговорности мора пасти а у место њега доћи ће принцип социјалне одбране. У пракси први принцип заступа бранилац а други државни тужилац, и судија мора ићи средином између обојих. Казна мора бити одмерена према величини опасности, коју учинилац пружа. Задатак је судијин да се по могућству мањим злом за кривца побрине за што већу социјалну сигурност. Класична школа имала је и сувише једноставно схватање односаја нашега »ја« према свету и самога света. За то је исправно Листово гледиште, да је криминалитет у свом основу један облик социјалног живота. Казнено право нема апсолутан карактер као трговачко право или грађанско право. Њему је задатак да у међусобним односима људи, влада одређен релативни ред, да штити живот, част и имовину грађана. Слаба је страна класичне школе, што је она сматрала злочин као прост правни феномен, што је повукла тачну границу између злочинца и поштена човека, што се борила противу злочина само са жандармеријом, законима и апсанама. Данашњи судија не сме познавати само закон. Наука о социјалној одбрани је наука о човечности и о животу. Ваља тежити не математичком израчунавању трајања казне већ методичкој класификацији злочинаца и у исти мах пронаћи одговарајуће мере за њихову природу. Није потребно познавање закона већ познавање људи. Од типова, који пред суд долазе ваља на антисоцијалне пазити, болесне лечити а несрећне штитити. У борби против антисоцијалних елемената, који чине извор за поврат морамо бити на чисто, да је већина осуђених већ у повратy и да их има у разним крајевима света да првом приликом произведу неред. У погледу несрећника морамо се држати васпитног принципа. Ваља разумети, да и један безначајан организам може користан бити. То је могуће нарочито код непунољетних деликвената, за које се

већ данас многе државе брину, да их ваљано васпитају. Баш увек нећемо од њих створити корисне грађане, али ћемо их бар спасти, да не буду несрећни. Пред напуштеном децом престају тешкоће казненог проблема. Ту нема ни правника, ни социолога, ни лекара већ само људи готових да друге помогну". (наставиће се)

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај из § 87. еснафске уредбе.

В. С., трговац из Мрчајеваца, обратио се Министру народне привреде, и молио га, да му изда уверење ради протоколисања своје трговачке радње. Уз молбу поднео је и еснафско писмо, издато му од еснафа трговачко-бакалско-терзијско-абаџијског у Пожези 11. новембра 1904. године, које је потврђено од стране власти среза пожешког.

Министар народне привреде одбио га је од овог тражења, налазећи, да трговачко-занатлијски еснафи немају ослонца у уредби о еснафима, по којој — § 88 — еснафи могу бити или трговачки или занатлијски.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 11. априла 1906. год. Бр. 3157. поништио је ово решење министра народне привреде са ових разлога:

Кад стоји факт, да је еснаф трговачко-бакалски и терзиско-абаџијски, по одобрењу полицијске власти, као надлежне према §.95. еснафске уредбе, конституисан у Пожези, и функционише, као што се види из жалитељевог еснафског писма потврђеног надлежном полицијског влашћу, онда Министар неумесно спори правну важност издатог еснафског писма, жалитељу, јер по § 87. поменуте уредбе права, овим еснафским писмом задобивена не могу, ни привремено, ни за свагда, другојачије бити изгубљена, до само у следству законите судске пресуде.

Једном добивено право лекарске праксе не може се ништити доцнијим решењем.

Д-р. Марија З..... лекар, писменим актом од 23. јуна 1905. године представила је Министру Унутрашњих дела, да је као добровољни лекар у болници женског друштва у Београду, по изузетној дозволи Министарства Унутрашњих дела Сѫ 2231 и 2297/877. год., полагала и 19. новембра 1877. године с успехом положила такозвани колоквијум; да је на основу овог испита решењем СБр. 2378. од 24. новембра 1877. године добила изузетно право на практику, — да је решењем Сѫ 1876. од 26. априла 1882. године, на основу поново извршене оцене њених квалификација од стране Глав. Санитетског Савета, одобрен њен избор за лекара општине београдске, — па молила, да јој се раније прибављено право праксе у Србији поврати, а обећала је, да ће испунити све услове, који јој за исто буду тражили.

Решењем својим од 6. септембра 1905. године Сѫ 9811., Министар унутрашњих дела одбио ју је од овог тражења, из ових разлога:

1. што се, без пријаве, из Србије одселила, тиме своје право напустила и праксу у Србији за дуги низ година прекинула, и

2. што ни до данас није испунила захтеве ни тач. 1-ве чл. 9. измена, ни тач. 2. чл. 16. закона о уређењу санитетске струке, на име ни до данас није прибавила српско поданство, а без испуњења ове погодбе, и поред постојећих ранијих решења, њој се сада као страној поданици не може признати и одобрити право праксе у Србији, јер би то било противно позитивним одредбама закона.

На случај да молиља пређе у српско сажитељство, њој ће се, на основу раније положеног колоквијума, као еквивалента државном испиту, и постојећих решења као стеченог права, дати дозвола на праксу у Србији, а под ограничењем одредаба из тач. 3. чл. 14. закона о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља.

По изјављеној жалби противу овога решења Министровог, Државни Савет одлуком својом од 21. децембра 1905. године Бр. 8942., поништио је ожалбено решење из ових разлога:

Као што се види из акта, жалитељка је г-ђа Марија, као страна поданица, пре закона о уређењу санитетске струке, по положеном колоквијуму, а по решењу од 24. новембра 1877. године СБр. 2378. добила право лекарске праксе у Србији, а по решењу од 16. априла 1882. године СБр. 1876. одобрено јој је, да буде и лекар општине београдске, где је служила до 1883. године, када је, услед ондашњих политичких прилика морала Србију напустити. Доцније, кад се вратила у Србију, на основу раније добивеног права лекарске праксе, тражила је и добила, по решењу од 12. јуна 1886. године СБр. 3263., право да може продужити лекарску праксу у Београду, и по прописима тадањег закона о таксама платила 100 динара таксе за ту дозволу.

Према овоме, кад се у ожалбеном решењу признаје, да је жалитељка већ стекла право слободне праксе, Министар је није могао од тражења одбити и условљавати давање дозволе ако постане српска поданица, само зато, што се то по закону тражи, и што је после добивене дозволе напуштала Србију и бавила се дуже на страни.

Српско држављанство тражило се по закону и онда, када је жалитељка по решењу СБр. 3263/86. год. добила право праксе у Београду, али јој то није тражено, зато, што је она по решењу СБр. 2378/877. год., пре закона о уређењу санитетске струке, добила право лекарске праксе у Србији, па јој је то, као стечено право и очувано. — После онако јасних одлука, Министар се није могао понова упуштати у оцену, већ једном оцењених, питања и жалитељки, поред постојећих ранијих решења, непризнавати право праксе као страној поданици, узимајући за разлог, да би то било противно позитивним одредбама закона. Ценити то понова, значи поништавати раније одлуке Министарске, а ово је противно тач. 6. чл. 144. Устава, јер је само Државни Савет надлежан да Министарска решења, по изјављеној жалби, поништава.

Сем овога, у решењу се не износи ни један законски пропис, по коме је жалитељка, услед одласка из Србије и напуштања лекарске праксе, изгубила право на праксу, те зато не може ни опстати такав разлог у решењу, по коме се тражи, да жалитељка накнадно испуни тражене погодбе, па да јој се лекарска пракса допусти. Стечена права само се на основу закона губе, а како се за то не наводи никакав закон, него се жалитељици у основу признаје стечено право на праксу, онда јој се, мимо постојећих извршних решења, не може делимично такво стечено право оспоравати, што није онда, кад јој је дата дозвола праксе у Београду, испуњен и услов тач. 2. чл. 16. поменутог закона, који је у томе времену важио, јер је та дозвола заснована на томе, што је жалитељка раније имала право лекарске праксе у Србији чиме јој је то стечено право очувано.

Један случај неумесне примене чл. 14. закона о уређењу округа и срезова.

Скупштина округа ужичког под 21. јануара 1906. године донела је одлуку: да се извесне позиције предвиђене школским буџетом умање, а неке и сасвим изоставе.

Начелство окружно нашло је да по тач. 11. чл. 64. закона о народним школама — као специјалног — ови издаци падају на терет окружног буџета, те као такви, у смислу тач. 2. чл. 133. закона о уређењу округа и срезова, морају се онако унети, како су од Министра просвете и црквених послова као једино надлежног одобрени. С тога је решењем својим од 24. јануара 1906. године № 597. одлуку окружне Скупштине задржао од извршења.

Министар просвете и црквених послова, усвајајући разлоге окружног начелства, одобрио је решење, и предмет послао Државном Савету на решење.

Државни Савет нашао је, да решење окружног начелства, засновано на чл. 14. закона о уређењу округа и срезова не одговара закону.

Овде су у питању неунети и недовољно унети у буџет они издатци, који по тач. 2. чл. 133. закона о уређењу округа и срезова падају на терет окружног буџета, те према томе нема места примени чл. 14. поменутог закона, већ је окружни начелник био дужан у смислу последњег одељка чл. 133. истог закона унети сам неунете и допунити недовољно унете позиције, и тако исправљен буџет послати Министру Финансија на решење.

Одлука Државног Савета од 17. фебруара 1906. године Бр. 1946.

Један случај из чл. 8. закона о устројству војске (о року службе у сталном кадру).

Коста В...., земљоделац из С...., молбом својом од 6. септембра 1904. године обратио се команданту III пуковске окр.

команде и молио, да се његов син Светозар ослободи служења у кадру, као хранилац неспособних задругара и женскиња, по чл. 8. тач. *в.* под 1. закона о устројству војске. У молби сродој навео је, да је регрутна комисија, при регрутовању Светозара погрешно урачунала у задругу и његову одељену браћу, јер су се поделили још 1891. године, и за доказ тога поднео је уверење суда општине с.... од 6. септембра 1904. године, као и њихове пореске књижице, из којих се види, да порез оделито плаћају, и да одвојено живе.

Ову молбу команда је спровела команданту моравске дивизијске области, и овај решењем својим од 5. октобра 1904. год. Бр. 10310. одбије молиоца од тражења, пошто деоба није извршена законим путем.

Ово решење, по изјављеној жалби одобрио је Министар војни својим решењем од 17. децембра 1904. године ФАЉ 10444.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је ожалбено решење министрово сообразно закону јер се по тач. 3. чл. 8. под *в.* закона о устројству војске траже закони докази за извршену деобу задругара, као што су: пресуда избраног суда: поравнање извршено пред државним избраним а и општинским судом; писмено начињено између задругара и потврђено од судске или полицијске власти, — међутим жалитељ нема ни један од наведених доказа за извршену деобу. С тога је одлуком својом од 21. фебруара 1906. год. Бр. 1930. одбацио жалбу жалиоца као неумесну. **М. В.**

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Стојана Процића, бив. чувара осуђеника и бив. жандарма, родом из Медвеђе у срезу трстеничком, тражи првостепени ћупријски суд по извесном кривичном делу. Пронађеног Стојана ваља потражити и о резултату известити поменути суд с позивом на Бр. 6167.

ПОТЕРЕ

Богосав Миливојевић, притвореник, који је одговарао за опасну крађу код начелника среза ражањског, на дан 30. пр. м-ца побегао је испред среског спроводника, који га је спроводио за алексиначки суд. Богосав је родом из Подгорца, стар 30 година, висок, сувоњав, црних очију, плавих бркова, на себи има гуњче и чакшире од сукна, на глави шајкачу, а на ногама опанке. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Богосавом живо трагају и пронађеног под јаком стражом упуте начелнику среза ражањског с позивом на депешу Бр. 5019.

Милован Станојевић, тежак из Горње Краварице, ноћу између 30. априла и 1. маја тек. год. извршио је једну опасну крађу у истом селу, и пошто се дуго крио по селу, побегао је у правцу за Чачак. Начелник среза драгачевског, депешом Бр. 7407, моли све полицијске власти, да му пронађеног Милована стражарно упуте.

Љубомир Радовановић — Ускоковић, „Ускок“, познати коцкар и крадљивац, извршио је покушај убиства над Миланом Ђорђевићем, скретничарем на параћинској железничкој станици; дело је извршио ноћу између 14. и 15. пр. месеца, и сада се налази негде у бегству. Љубомир је родом из Ужица, стар 28 година, висок 1·78 м., обично развијен, очију плаво-зеленкастих, косе затворено-плаве. На лицу за 1 см. испод леве обрве, има белегу од посекотине у облику праве линије, величине 3 см.; на кажипрсту леве руке има две белеге од посекотине, од којих је једна велика $1^1/_2$ см., а друга 2 см., — Износећи Љубомирову фотографију, препоручујемо свима полицијским и општинским властима, да за њиме најживље трагају и пронађеног под јаком стражом упуте начелнику среза параћинског с позивом на депешу Бр. 9115.

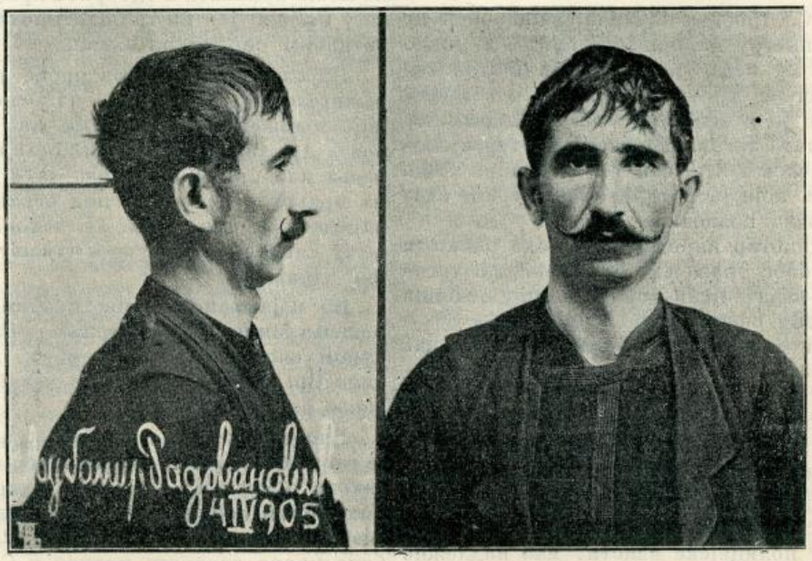

Никола Милосављевић, притвореник, који је одговарао за више опасних крађа код начелника среза драгачевског, на дан 30. пр. месеца провалио је апсански зид и побегао. Никола је родом из Гуче, стар 25 година, средњег раста, дежмекаст, црвен у лицу, плаве косе и бркова, брија се; од одела има на себи гуњче, кошуљу и гаће, на глави шајкачу, на ногама опанке. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже у својим домашајима и пронађеног стражарно упуте поменутом начелнику с позивом на депешу Бр. 8025.

Крађа стоке. Непознати крадљивци ноћу између 18. и 19. пр. м-ца украли су 3 кобиле Тодору Филиповићу и Станку Костићу из Вртишта. Једна је кобила длаке доратасте, у десну задњу ногу је чарапаста, на врату има жиг «З», стара је 6 година; друга је длаке ђогатасте, стара 4 године; трећа је длаке вране, једно јој је уво прецепљено, стара је 3 године. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да обрате пажњу како на крадљивце, тако и на покрађу, па о резултату да известе начелника среза нишког, позивајући се на депешу Бр. 8908.

Непознати крадљивац 24. пр. месеца из стана саборског посланика Стевана Сопаноша у Кечкемету, украо је 1 стари женски златан сат, 1 тежак, 35 см. дугачак златан ланац на карике, са разним ситним украсима и реликвијама у вредности 300 круна. На молбу овдашњег аустро-угарског конзулата скрећемо пажњу свима полицијским властима, а и приватнима, нарочито јувелирима и заводима који примају драгоцености у залогу, да у случају појаве покрадених ствари или крадљивца известе одмах Управу гр. Београда, позивајући се на Бр. 1836.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код начелника среза колубарског округа ваљевског налази се због више опасних крађа у притвору опасни злочинац **Чедомир Комненовић** из Босуте у срезу качерском. Чедомир је стар 23 године, средњег раста, сувоњав, смеђе косе, плавих, упалих очију, танких, плавих бркова, на глави има две белеге од ране или изгоретине. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, а и приватнима, ако би знали да је Чедомир извршио где какво казнимо дело, да о томе одмах известе поменутог начелника позивајући се на његову депешу Бр. 5936.

Код Милутина Бановића, тежака у Брђанима, налази се једно мангуп јуне, старо 2 године, без рогова. Скреће се пажња властима и приватнима, ако би знали сопственика, да га упуте начелнику среза љубићског с позивом на Бр. 6167.

УХВАЋЕНИ

Нисим Алшех, и **Самуило Бенароа,** варалице, чије смо потернице изнели у прошлом броју «Полицијског Гласника,» према извештају овдашњег бугарског дипломатског заступништва, ухваћени су, и то први у Цариграду, а други у Видину, — те је престала потреба за њихово тражење. — АБр. 612.

Никола Сергије — Сергијевић, фалсификатор из Румуније, за чије је тражење Министарство послало свима начелствима претпис ПБр. 6833. од 30. марта тек. год., према извештају овдашњег румунског посланства ухваћен је у Букурешту, те нема потребе за његово даље тражење. — АБр. 611.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Ђ. Јелинић

БРОЈ 24. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 11. ЈУНА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника прве класе полицијског одељења Министарства унутрашњих дела, Драгутина Милићевића, начелника друге класе истог Министарства;

за секретара друге класе полицијског одељења Министарства унутрашњих дела, Миленка Чабрића, секретара треће класе истог Министарства, и

за начелника треће класе среза трстеничког, Душана Богдановића, писара прве класе истог среза.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 7. јуна 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара друге класе среза боњевачког Гају Вукомановића, бившег полицијског писара, и

за полицијског писара треће класе среза масуричког Симеуна Анђелковића, бившег полицијског практиканта.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. јуна 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се

Милутин Д. Поповић, полицијски писар треће класе среза боњевачког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. јуна 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одобрено је решење Државног Савета, од 27. маја ове године Бр. 4113. које гласи:

„Одобрава се Министру унутрашњих дела. да на оправке зграда смедеревске болнице, по ревидисаном предрачуну и одобреној лицитацији може утрошити 2056 динара и овај издатак ставити на терет партије бр. 168|.; Глава XXXIV санитет. буџета за ову 1906 год., предвиђене на оправке болнице.

Овим се замењује решење Државног Савета од 25. октобра 1905. год. бр. 7644, по истом предмету, пошто кредит одобрен тим решењем није употребљен.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. маја 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

НАРОЧИТА КВАЛИФИКАЦИЈА ПРАВНИШТВА

у државној служби

а с обзиром на начелну подвојеност административне и судске власти.

(НАСТАВАК)

У колико би се више обраћала пажња на практичну страну предавања, која би ученику олакшала да разуме и дубље уђе у смисао теорије, а нарочито њених важнијих начела, али са гледишта стручног правничког позива, коме ће се по том одати, у толико боље — вели д-р Штелцел. Због тога, вели исти писац, треба се постарати, да се оваква могућност створи за све, који би је тражили. „Чак и они људи, који заступају романистичко образовање садашњег правништва, као једино правилну основу за спрему у правничким позивима, и који се с правом, чуде изворној неисцрпности, коју има „corpus juris“ за правничко школовање, чак и ти људи, нека не забораве, да је римско право, у суштини, само зато имало услова, да у многе земље продре и победи, што нам је дошло у облику практичних правних изрека једног веома обдареног народа, који је имао фини правнички осећај.“ Али, зар су то једини компетентни мислиоци и пропагатори реформе, коју траже за правничку факултетску наставу?

И професор на берлинском универзитету, д-р Ек, заступа принцип практичне наставе у облику факултетских правничких семинара, а нарочито у вези са садашњим грађанским позитивним правом немачке царевине. Полажући много на практичну страну предавања и у тежњи, да ма и на површној начелној основи, али ипак прецизно означи, који би систем наставе у том облику био најцелисходнији, Др Ек, излаже смисао и значај три система, али само један од њих препоручује. Шта д-р Ек у том односу наводи ми нећемо да рецитујемо. Али, наводио д-р Ек ма шта, он констатује потребу, да садашњи систем правничке наставе треба да претрпи извесне реформе у строго практичном облику, те да се дође до наставе, која ће спајајући теоријску и практичну наставу, поставити основе за једно реално правничко образовање, која од рецептива води продуктивности правништва, која ће у место упознавања текста, што га дају табаци, увести правника у смисао принципа, у смисао теорије, која практичном области правничког материјала влада. Па ипак, да наши читаоци не би мислили, да ми наводимо име овога професора можда у непотпуно или неисправно схваћеној намери за принцип, који заступамо, хоћемо, али само површно, да нагласимо, да д-р Ек, препоручујући живо практичан систем наставе у облику семинара, излаже њихов облик у три значајно подељене врсте: један толико савршен, који ће спремати будуће наставнике, за правнички фах професоре; други, који ће, по могућству, сву масу ученика једновремено уз теоријску наставу упознавати са практичним смислом и интересом принципа, наводећи уз сваки принцип примере, у којима се њихов практични смисао и интерес опажа; и трећи, како он мисли,

најважнији облик семинарне наставе, у коме ће се практички и теоријски разрадити и усавршити онај део правничке интелигенције, који има и жели да има највише подобности за стручну професионалну студију предавања, предавања после којих ће се моћи јавити као стручни и необично јаки, готови не само као чланови, него, ако хоћете, и као представници правничке професије, којој припадају, па било да је то адвокатски, било професорски, било политичко-административни, било судијски позив! Као што видите, лепа ствар! Ми само жалимо, што наша подобност не иде дотле, да у овом смислу можемо говорити шире и што одређеније о самој реформи правничке факултетске наставе; јер опет наглашујемо, да ми и немамо намере констатовати, а још мање предлагати конкретни облик реформе, у који би наша факултетска правничка настава требала да уђе. Ми хоћемо само да констатујемо, да оно за практичке правничке позиве није довољна, те да тиме образложимо прави смисао наше теме, да правнику и иза свршених факултетских студија треба да се да нарочита професионална спрема. А да тај циљ не би изгледао неуместан, и да се не би схватило да се наслања на произвољно узете разлоге, било је потребно да се увиди, да факултетска настава, онаква каква је, није довољна чак ни у земљама, где је правничко школско образовање најјаче — у земљи, као што је Немачка.

И истој цељи, ми наводимо у прилог ове расправице и мишљење Д-р Блуме, професора универзитета у Марбургу. Износећи мисао о томе, да треба смањити број часова намењених строго романистичкој правничкој методи, другим речима, да треба смањити број часова за изучавање историјског, а нарочито догматичког дела римског права („пандекте“), и полемишући због тога са Д-р Ленелом, професором Универзитета у Штрасбургу, Д-р Блуме наводи, поред осталог, и следеће: „ја сам гледишта Штамлера и многих других, да теоријска излагања треба везати са практиком, али у којој се неће толико много обраћати пажња примени права на правне случајеве, јер је то ствар семинара, колико у познавању правне науке на практичној основи, која ће код студената створити уверење, да право није мртво слово већ свежи живот, који цвета“. Овај, дакле, и ако умеренији представник практичног дела правничке наставе, ако и не тражи семинаре, нити му је то могла бити намера, с обзиром на тему, коју расправља, ипак налази, да је веома потребно да нагласи, колико је много потребно спојити теорију са практиком, живи практичан пример, који даје садашњост, у место суве теоријске скрупуле, која о таквом живом примеру садашњости не води рачуна, али због чега и остаје само тамна, строго теоријска скрупула, која у мозак или не продире или само толико површно, да се или не разуме, или ако се разуме, да се врло брзо заборави.

Противник овог истог писца односно главне ствари, о којој су полемисали, а на име: присталица системског излагања историјског, а нарочито догматичног дела римског права, а то значи присталица романистичког правца наставе приватнога права, д-р Ленел и сам удара доста одређено и веома снажним гласом једног ауторитетног професора на потребу, да настава буде што јача и у њеној практичној страни. У том смислу, он нам даје следеће цитате: „римски правници били су практичари, а никако и људи од науке; методе у јуриспруденцији, ствар је садашњости. Оно, чему се ми чудимо код једног Јулијана Целзуса, Папинијана, то није њихова метода, него њихов несравњени практички геније; и ма како високо ценили још и вредност, коју даје и коју ће давати настава римскога права за техничко правничко школовање — о чему сам на другом месту говорио — ми се занимамо овом студијом у првом реду не због њеног педагошког циља, него за то што је наше садашње право, а то исто вреди и за будуће, произашло из римског права, па се искључиво на тој основи, дакле на основи римског права и може научно интерпретирати!“

А већ поменути писац д-р Блуме, стављајући питање: да ли је систем дојакошње немачке правничке наставе био целисходан, — овако одговара: „одговор на ово питање дају тужбе практичара о оскудном образовању правништва, тужбе наставника на немарност студената, али тако исто и тужбе студената о пустињској празнини правничких студија.“ Али, је ли потребно, да се служимо и још опширније изложеним мишљењем и ових и других писаца првога доктринарног ранга, да констатујемо факат, да се осећа веома жива потреба, да треба извести реорганизацију правничке наставе, и то у главном на основи, да се њоме заједчи не само довољног теоријског штофа, него још и јака практичка страна наставе, која ће допринети да ученик једновремено са упознавањем принципа, или бар за време док је у школи, добије појам о њиховом правом смислу и практичком значају, још и с гледишта примера, у којима ће се односна начела практично изразити, и помоћу којих ће бити приступачнија разумевању и употреби правништва не само у опште, него чак и са гледишта позива, у коме, после свршених школа, имају да служе. (наставиће се)

Милутин А. Поповић.

О СЛОБОДИ ВОЉЕ И ОДГОВОРНОСТИ

(НАСТАВАК)

Највећи и најјаснији пример у коме нас наша свест вара преставља стање сна. У сну сваки од нас мисли да су објекти, које у својој свести опажамо, несумњиво реални т.ј. да доиста ван нас постоје, односно да им одговарају реални објекти ван нас. Међу тим чим се пробудимо ми на мах увиђамо, да нас је наша непосредна свест варала, да смо ми придавали егзистенцију објектима наше свести коју они нису имали. И овде разуме се објашњење варања наше свести може лежати само у томе, да се с једне стране увиди да су објекти нашег опажања само објекти нашег опажања, само објекти наше свести и да не постоје ван нас, и с друге стране да се на основу тога увиди, да нас наша непосредна свест као таква не вара, већ да нас она може варати само у односу на егзистенцију ствари ван нас. У сну на име јављају нам се у свести слике истих оних предмета, које и на јави опажамо, само у сасвим новим комбинацијама; слике сна су за свест и у свести сна исто тако реалне као што су реалне и слике јаве за свест и у свести јаве; само што сликама јаве одговарају стварни предмети спољног света, док сликама сна не одговарају никакви стварни објекти ван нас, и само у томе и једино у томе и састоји се илузорност и нестварност сна.

Пошто смо тако видели, како и у ком нас смислу наша непосредна свест може варати, настаје питање: да ли нас наша непосредна свест о слободи наших вољних радњи исто тако не вара, као што нас свест вара предочавајући нам на пример да је штап у води преломљен, док он у ствари није преломљен? У одговору на ово питање лежи решење проблема слободне воље. Јер ако нас наша непосредна свест о слободи вара, онда слободе воље у ствари нема, онда је свака промена одређена и изазвана једном претходном променом; а ако нас наша непосредна свест о слободи не вара, онда слобода воље постоји, онда вољна промена није изазвана никаквом претходном променом, онда је вољна промена промена која сама од себе почиње.

Али пре него што пређемо на расправљање овога питања, треба истаћи једну важну разлику, која постоји између неварања свести у односу на слободну вољу и неварања свести у случајевима напред наведеним, разлику којој неби одговарала никаква битна разлика кад би нас свест у оба случаја варала. Јер ако нас наша непосредна свест о слободи вара, онда је то варање у главном исте оне врсте које и варање нашег опажања преломљеног штапа у води: наша непосредна свест о слободи само нас онда на име може варати, ако узроци, који одређују наше вољне радње, леже потпуно ван нас тако да их ми никако и не опажамо, јер само у том случају наше непосредно опажање вољних радњи није потпуно конгруентно са стварном природом тих вољних радњи, пошто само један део њихов пада у свест а један остаје потпуно ван свести. Међу тим ако нас наша непосредна свест о слободи не вара, онда то неварање не значи више потпуно слагање нашег опажања са стварима спољнег света (као што је то случај са опажањем непроломљеног штапа) већ значи просто саму апсолутну стварност наше непосредне свести о слободи, т.ј. то неварање значи тврђење да је наша непосредна свест, у колико се јавља као активна у својим слободним радњама, апсолутно реална, т.ј. да је нешто што исто тако по себи постоји као што и ствари спољнег света, које су ван нас, по себи постоје. Друкчије речено, ако се призна да је наша воља слободна, онда

се тиме признаје и реалитет нашег ја, наше свести, нашег духа или душе, тиме се души придаје исти онај апсолутни реалитет какав се придаје и материји, и душа постаје исто тако реалан фактор света као што је то и материја. Као што се види, признање слободе воље повлачи за собом врло велике и тешке конзекванције, и отуда се и може разумети откуд толика огорченост свију оних, који непризнају самосталност душе, противу учења о слободи наших вољних акција.

Да видимо дакле да ли нас наша непосредна свест о слободи наших вољних радњи не вара, да ли је та слобода чист привид наше свести, који, као што противници слободне воље тврде, долази отуда, што ми нисмо свесни самих узрока, који одређују наше вољне акције, пошто ови узроци леже потпуно ван наше свести. Ово тврђење противника слободне воље, да наше непосредно осећање слободе долази отуда, што смо ми свесни само својих вољних радњи а не и узрока који их причињавају, формулисао је најбоље велики филозоф Спиноза. У писму једном свом пријатељу, који га је питао за његово мишљење о слободи људске воље, он му одговара овако. „Замислимо да један камен од каквог спољњег узрока буде потиснут, он ће се почети кретати са извесном брзином и то ће кретање задржати и онда кад спољни узрок престане дејствовати. Несумњиво је да је камен приморан спољним узроком да остане у томе стању кретања..... Престави сад себи даље, да камен, продужујући да се креће, постане себе свесан т.ј. да зна да је он тај који тежи да своје кретање продужи. Извесно је да би тај камен, пошто је свесан само своје тежње (а не и узрока који га је покренуо), био уверен да је слободан и да своје кретање продужује само зато што он то хоће. Е, тако ето стоји и са људском слободом, коју сви мисле да имају, а која се састоји просто у томе, што су људи свесни само својих тежњи а не и узрока, који их нато нагоне".

Да ли Спиноза има право? Преставља ли наша непосредна свест о слободи доиста једну такву неконгруенцију са спољним светом, као што то Спиноза овде тврди? Јер као што смо видели, ако узроци који одређују наше вољне радње, леже ван нас, у спољнем свету, онда ми те узроке не опажамо у нашој свести и онда наша непосредна свест о слободи не слаже се са стварним фактом вољне радње, пошто нам она у том случају предочава само последицу а не и узрок, који су у ствари нераздвојно везани један за други. Истина да се, строго узев, неконгруенција у овом случају не подудара потпуно са неконгрусенцијом у случају преломљеног штапа у води, пошто код ове последње неконгруенције стварност лежи потпуно на страни спољњег објекта (тиме се истина не одриче стварност унутрашњег објекта, чулне представе преломљеног штапа, али она овде није у питању), док у случају непосредне свести стварност о којој је реч обухвата како спољне узроке (који одговарају стварном непреломљеном штапу у првом случају) тако и унутрашње вољне акте свести, јер неконгруенција нашег опажања са стварношћу у овом случају просто значи непотпуно опажање свега оног што у ствари чини вољну акцију (на име неопажања спољњег узрока чија је последица опажена вољна радња). Међу тим ова је разлика без дубљег значаја и ја сам је поменуо само потпуности ради.

Да ли дакле Спиноза, да поновимо питање, са својим тврђењем има право или нема? На први поглед изгледа, да је оно што он тврди сасвим могуће и да према томе у непосредној свести нашој о слободи наших вољних акција не лежи никакав доказ за стварну слободу тих акција. Међу тим кад се у ствар загледа дубље увиђа се, да Спиноза са својим тврђењем нема право. Спиноза би на име само онда имао права, када би ми код сваке промене која се збива у нашој свести а за чији узрок несумњиво знамо да лежи ван наше свести, у спољнем свету, кад би, велим, за сваку такву промену ми били свесни да је она продукт наш, да она чини слободну вољну радњу нашег ја. Јер ако осећање слободе једне наше вољне промене постаје, као што то Спиноза тврди, зато што ми нисмо свесни њених узрока, пошто ови леже ван наше свести, онда је очевидно да и обратно сваку промену наше свести, чији узрок лежи ван нас, у спољњем свету, мора пратити наше осећање слободе. Међу тим то није истина, као што ће показати следећи примери.

Пре свега треба утврдити — што у осталом иде у прилог Спинозином тврђењу и изближе га објашњава — да у нашој свести има промена, чији непосредни претходни узроци такође леже у свести. Када на пример једна билијарска кугла кретајући се наиђе на другу, која је дотле била у миру, и судари се с њом, онда се прва кугла престане кретати и њено кретање преноси се на другу куглу, која се даље креће. Овде је кретање једне кугле непосредно претходило кретању друге кугле и ово кретање изазвало. овде је дакле у нашем опажању дата не само промена која је последица него и промена која је узрок. У овоме примеру ми имамо оно што Спиноза тврди да би било потребно да у опажању постоји, па да се не јави никада илузије слободе једне наше радње: овде имамо промену која је последица и претходну промену која јој је узрок. И кад би се гледало само на овај пример онда би Спинозино тврђење било потпуно оправдано, јер ми код кретања друге кугле немамо апсолутно никаквог осећања, да је то кретање нешто што је слободно самом нашом вољом произведено. Међу тим кретање прве кугле, ако смо га ми својом руком произвели, бар у почетку своме преставља нам се као слободна радња наше воље, пошто је зависило сасвим од наше воље, да ли ћемо тој првој кугли саопштити кретање или то нећемо учинити. Спинозино мишљење састоји се у тврђењу, да као што ми код кретања друге кугле немамо осећања да је оно непосредни и директни продукт наше воље, и то просто зато што опажамо узрок (кретање прве кугле) који је то кретање произвео, да ми исто тако не би имали тога осећања ни код кретања прве кугле, које смо привидно ми сами произвели, кад би могли опазити непосредни и директни узрок, који је то наше вољно саопштавање кретања кугли произвео: овај узрок не лежи више у нашој свести и отуда у нама осећање, као да смо ми сами његов узрок, као да је наша воља непосредни и директни творац његов.

Ово мишљење Спинозино било би потпуно оправдано кад би свуда где би, као у овом случају, промена, која претходи другој једној промени у свести а којој не претходи никаква промена у свести, била праћена непосредном свешћу о слободи њеној. Међу тим то није случај. Кад на пример ветар покрене гране једнога дрвета и једна од њих обори шешир каквог мимопролазећег човека, онда ми опажамо, да је кретање гране узрок паду шешира (као што је у горе наведеном примеру кретање једне билијарске кугле узрок кретању друге), али узрок самом кретању гране ми непосредно не опажамо (тај је узрок у кретању ваздуха, међутим ваздух се не опажа непосредно, већ се само из дејстава његових закључује да он мора постојати). Међу тим и ако је кретање гране једна промена у нашој свести, чији узрок (претходна промена) није непосредно у свести дат, ипак ми немамо никаквог осећања слободе при томе, и баш за то што ми тог осећања немамо ми и стављамо узрок тој промени ван нас, у спољни свет (закључујемо да је кретање ваздуха, ветар, узрок њен). Овде дакле имамо пример једне промене у нашој свести, чији узрок не лежи у нама, а за коју ипак нисмо свесни да је слободни продукт нашег ја, нашег субјекта.

(наставиће се)

Д-р Бранислав Петронијевић.

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ

по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

5. При извршивању смртне казне често су имале знатну улогу и животиње. Разне животиње или зверови употребљавани су при погубљењу криваца. За тај посао употребљаван је слон и коњ. Извршивање смртне казне вршено је раскидањем коњима на репове, или привезујући једном коњу за реп. Исто тако раскидало се воловима, или запрегнутим колима. Или најпосле бацањем преступника дивљим зверовима да га растргну и поједу особито гладним псима.

6. Извршивале су се смртне казне и на овај начин. Узиман је преступник и затваран у какву расклиматану и расушену лађу, или избушени чамац, па гурнут у море; или је пак осуђиван на борбу с гладијаторима, или је пуштан да бежи па се пуцало на њега из пушака.[1])

После овога груписања смртних казни да пређемо на казне које су примењиване

[1]) Dr A. H. Post Grundriss der ethnologischon Jurispudenz. II. Band 1895. Стр. 255—273.

код нас у средњем веку. Поред крвне освете, коју су вршиле поједине друштвене заједнице основане на крвном сродству, ми не знамо тачно да ли је било још каквих других смртних казни у прво време живота српскога народа на Балканском Полуострву. Изгледа да их је било. То би могли извести на основу оних питања која су Бугари предложили римском папи Николи I и из одговора овога папе на та питања 866 године. Тако тамо налазимо 25-то питање, које гласи:

»Како да судимо слободноме човеку, »који утече из домовине па буде ухва»ћен? — По нашем обичају код нас увек »стоји стража на граници наше земље, па »ако роб или слободан човек пребегне »преко пограничне линије, онда га стра»жари одмах убију. Кажо ви о томе ми»слите?«[2])

Из овога питања могло би се закључити да се члановима словенских племена досељених на Балканско Полуострво није признавало право иступања из племенске заједнице. На основу тога могло би се закључити да је вредило правило: *ко је рођен као члан извесноga племена, тај је остајао чланом тога племена до смрти своје и није могао сам иступити из те заједнице.* У осталом то је особина племенскога уређења. Племе се могло јако ослабити, па можда и уништити, кад би допустило својим члановима да по својој вољи иступају из племена. Повреда тога племенскога начела је врло велика кривица према племенском праву, и с тога су је кажњавали највећом казном, дакле смртном казном. Ово је прва вест о смртној казни међу јужним словенима. Да је међу бугарским словенима постојала смртна казна и да је примењивана види се такође из поменутих питања упућених папи Николи I. Тако у питањима под бр. 12 и 45 видимо да Бугари питају: »Може ли се у празнике и у велике посте осудити човек на смрт, ако он то заслужује?« Смртна казна, као што се види из 17. питања, примењивана је на коловође бунтовника.

Осим смртне казне из поменутих питања види се, да су им биле познате и друге врсте телесних казни. Тако из 14 и 16 питања видимо, да су познавали *казну сакаћења*, јер су некаквом Грку, који се издавао за свештеника и извршио неки крштења, пошто су га ухватили у превари, одсекли нос и уши. Исто тако знали су и за казну *прогонства*, јер су овога Грка варалицу *прогнали*.

И с друге стране још у раније време сусретамо код Славена, који су се насељавали на Балканско Полуострво, извесне врсте телесних казни и мучења. Тако византијски писац Прокопије помиње да су ови Словени вршили смртну казну у виду *сакаљивања*. Ови Словени извршили су ту смртну казну 551 године над грчким војсковођом Схоластиком, које га су заробили, па му пре примене смртне казне одерали кожу с леђа у каишима.[3]) Из навода поменутога византијскога писца такође можемо видети да су поменути Словени знали за страшну казну *набијања на колац*. На другом месту код истога писца помиње се *премлаћивање*. У тачки 14 и 16 поменутих питања поред телесне казне види се да су бугарски Словени употребљавали и *батинање*.

На основу свега што довде рекосмо, јасно се види да се код првих Словена, који се населише на Балканско Полуострво, као и код бугарских Словена знало за смртну казну, која је примењивана над преступницима у овим облицима: *погубљење* мачем или каквим другим оруђем, за тим *сакаљивање*, *набијање на колац* и *премлаћивање*. Од других телесних казни примењивали су казну *сакаћења* (одсецање носа и ушију), *дерања коже*, и *батинање*. Осим тога изгледа да је постојала и казна изгнанства.

Из поменутих бугарских питања (тачка 17, 18, 19, 21, 23, 25 и 35) види се да прву групу кривичних дела сачињавају она дела, која су против државе, вере и владаоца. У другу групу кривичних дела долазе она, која су против породице, као: *убиство родитеља* (тачка 23 и 25), *убиство сродника* (тачка 26), *браколомство* (тачка 27) и *мешање крви* (тач. 28 и 29). У трећу групу кривичних дела дошла би она, која су против личности и својине (тачка 30, 31, 32, 52, 85 и 87).

Из ово неколико напомена о казнама и кривичним делима код Балканских Словена пре Немање види се, да је систем кривичних дела прилично био развијен. Примена казни према кривичним делима показује у исто време траг о утицају државне организације у јужних Словена, и ако су те државне организације биле кратка века. Исто тако види се да постоји већ нека врста *државног кривичног права.*[4])

Да ли је овако било код Срба пре Немање ништа се одређено не може рећи. Све што би било речено било би нагађање или посредно напомињање. Али да су извесне казне постојале у српском друштву и пре Немање и за владе самога Немање, то је ван свакога спора. Примањем хришћанства и увођењем писаних закона за цркву, продрли су из Византије извесне законске одредбе. Према томе и неке казне морале су бити примљене у српском друштву пре Немање и примењиване према кривцима. Ми већ налазимо помена *одсецању језика* за владе Немањине, јер је он том казном казнио богомилскога учитеља.[5])

С више одређености о казнама у почетку Неманићског периода може се говорити тек од прогласа краљевства.

* * *

Сређенији односи у српској држави настали су тек с радом Стевана Немање и Стевана Првовенчанога. За владе ова два српска владаоца добијају трајнију организацију и српска држава и српска црква. И на једној и на другој организацији имао је јакога утицаја Свети Сава, чији је рад од великога значаја како за српску књигу тако и за правне односе онога времена.

Свети Сава при повратку своме из Никеје сврати се у Свету Гору, одатле дође у Солун и одседне у манастиру Филокали, где се задржао дуже времена. Бавећи се у Филокали нареди да се препишу законске књиге и понесе их собом у Србију (у оригиналу стоји: и књиги многи преписа законије о исправлении вере, ихже требоваше саборнаја јему цркви.[6]) На другом месту вели се: да је Свети Сава сабрао све потребно, што је велике цркве достојно и узео собом књиге законске.[7]) Из ова два навода из животописа Св. Саве види се, да је овај велики просветитељ и први архијепископ српски поред осталога свог рада положио основ и писаноме законодавству у Србији. Данас је јасно да је Свети Сава, бавећи се у Солуну, у манастиру Филокали, наредио да се препише, па или ту или по доласку у Србију изврши и превод великога, онда најновијега номоканона. Под намоканоном, који је преведен на српски по наредби Св. Саве, разуме се номоканон у млађем облику, звани Фотијев номоканон у изводу и тумачењу Алексија Аристина за владе цара Јована Комнена (1118—1143) и објашњењу Јована Зонаре (између 1159 до 1169). Овај превод, као што напоменусмо, извршен је старањем Св. Саве исте године, кад је основана и самостална српска архијепископија, дакле 1219 године. Животописац Св. Саве Теодосије наводи како је Св. Сава, дошавши из Солуна у Србију, нашао брата својега Стефана болесна, а пошто је Стефан оздравио, онда је захвалио Сави: што је дошао да њега и све људе отаџбине своје научи, да *законом и обичајем хришћанским људе узаконн!* (наставиће се)

Миленко Вукићевић.

РАЗВИТАК И СУШТИНА

КРИМИНАЛНЕ АНТРОПОЛОГИЈЕ

Многи мисле, да је Италија колевка а Ломброзо творац Криминалне Антропологије, али је ово мишљење скроз погрешно и у противности са позитивним фактима. Стоји, међутим, да се већина публикација о овој грани науке појављује у Италији, али све ове публикације као и оне у другим земљама, имају у главноме свога корена у ранијим радовима о проучавању злочинаца.

Још одавно злочинци су постали предмет озбиљног и самосталног посматрања и изучавања. Први радови о њима, о чијем научном карактеру не може бити сумње, јесу они познатог и великог френолога *Гала*, који је у мозгу злочинаца резервисао нарочито место за свирепост.

---

[2]) Responsa ad consulta Bulgarorum, ecl. Harduin. Acta Conciliorum V. 353—386.

[3]) Procop, De bello goth. III. глава 38.

[4]) О овим казнама и бугарским питањима послужили смо се предавањима, покојног д-р Драг. Мијушковића проф. Вел. Школе, која је држао 1889.

[5]) Живот Св. Симеуна од Стевана стр. 7. Издање Шафарика. Праг 1851.

[6]) *Доменитијан.* Живот Светога Симеона и Светога Саве. Издање Ђ. Даничића Београд. 1865. стр. 227.

[7]) Теодосије. Живот Св. Саве.. Издао Ђ. Даничић. Београд 1860. стр. 136.

Год. 1841. *Ловерњ* је злочиначке страсти ограничавао на мали мозак, а већ у 1850. год. *Фери се о њима* овако изражава: „И ако су потпуно свесни онога што чине, ипак су неморални; они знају само за права, али не и за дужности.“

Лукас је 1847. год. изнео масу докумената за доказ наслеђа злочиначких склоности, после чега је појам о наслеђивању злочина постао много одређенији. Појам овај доцније је потпуно прецизиран радовима *Морела, Ломброза* и *Маро-а*.

Год. 1854. Каспер је изучавао физиономију злочинаца, а *Винслов* однос између злочина и лудила.

У својој расправи о *физичкој, интелектуалној* и *моралној дегенерацији*, Морел је доказивао, да је „*морално зло*“ последица дегенерације, и да је у тесној вези са интелектуалним и физичким поремећајима. Као карактерне знаке дегенерисаних лица, Морел истиче неправилности лубање, ушију и спољашности у опште, а о самим овим лицима вели: „То су природе, које се могу појмити само онда, ако им се зна порекло. Оне су раздражљиве, бујне, непослушне и упорне, а све ове особине појављују се код њих још у доба детињства. Оне чине зло инстинктивно, и с тога се њихови штетни поступци у многим приликама називају с пуним правом *мономанијом*.

Са гледишта физичког, дегенерисана лица махом су неразвијена и болешљива; стас им је у опште мали, глава мала и неправилна, у детињству махом пате од конвулзије услед чега постају разрока и са деформисаном спољашњошћу, већина је неспособна за продужење расе. У највише случајева лица ова долазе у сукоб са законима и постају становници затвора и робијашница.“

Није ли ово прва скица доцнијег Ломброзовог урођеног злочинца?

У својој расправи о *лудилу, Деспин* је (1868 год.) тврдио, да су аномалије злочинаца од највеће вредности, и да се појављују искључиво у њиховим моралним особинама — у елементима духа, који су средиште жеља, страсти и акције.

У овом истом смислу изражавао се и д-р *Томасон*, лекар казнених завода: „Код великих криваца, а нарочито повратника, моралне особине толико су слабе, да је њихова склоност ка злочину неодољива; већина је потпуно лишена моралних осећаја.“

Инспектор казнених завода *Хил* и професор *Ликок* (из Единбурга) такође су тврдили, да су готово сви злочинци *морални идиоти*.

У својим публикацијама из 1873. год. *Модслеј* се још јасније изражава о психолошким особинама злочинаца, и вели: „Човек је жртва судбине коју су му преци одредили; нико не може измаћи тиранији свога организма.“

Као што се из ово неколико редака види, питање о специјалној организацији злочинаца било је у велико истакнуто, кад се јавио Ломброзо са својим радовима.

Служећи се клиничким и статистичким методама, Ломброзо је на злочинцима открио знатан број аномалија, и на основу овог дошао до уверења, да они представљају специјални антрополошки тип. Ово његово уверење нашло је брзо велики број присталица међу најодличнијим криминалистима, а нарочито у Италији, али је у исто доба изазвало и противнике да обрате много већу пажњу на аномалије злочинаца, те је на овај начин и Криминална Антропологија ушла у нову фазу развића. На злочинцима је до данас откривена читава серија физичких, физиолошких, и моралних аномалија, које су предмет озбиљног изучавања и дискусије међу криминалистима. Суштина ове дискусије поглавито се односи на схватање и објашњење ових аномалија, ради којих су у овом циљу створене читаве теорије. Пре него што би о овом изнели и своје мишљење, изложићемо у кратко све важније аномалије, које су до сада откривене на злочинцима.

Студија о *злочиначком наслеђу* веома је интересантна и поучна. Досадања посматрања у овом правцу толико су јасна и многобројна, да се *наслеђе злочина* може сматрати као ствар дефинитивно доказана, исто онако као и наслеђе душевних болести.

Стас злочинаца, према Ломброзу, одступа знатно од средњег стаса народа коме они припадају; *размак руку* већи је од стаса, а *тежина тела* знатно је мања од нормалне тежине.

Асиметрија лубање, коју је Морел специјално изучавао, један је од општих злочиначких карактера, а лубањин *капацитет* мањи је од нормалног капацитета.

Претерано развиће вилица, нарочито доње, затим *очних шупљина, чеоних синуса*, и *јагодица*, сусреће се врло често код злочинаца.

Отоленђи је нарочито изучавао скелет и облик *носа* код злочинаца, па је код многих нашао деформацију леђне линије и асиметрију ноздрва.

Аномалије *вилица, зуба* и *непчаног свода*, као и аномалије *уха*: одвојеност спољашњег уха од лобање, лоб прирастао, ушна шкољка неправилна, одсуство превоја и т. д. такође су веома честе код злочинаца.

Треба још имати у виду аномалије у крoју врата, деформитете кичменог стуба. груди, руку и ногу. Код великог броја злочинаца прса су уска, равна или угнута; руке су дуже (код крадљиваца) или краће (код убица), а табани равни (душтабани).

Али, од свију физичких аномалија најчешће су и најкарактеристичније *аномалије мозга*, које се јављају у његовој претераној величини или мањини, у подједнакој величини обе хемисфере, док је код нормалних личности лева увек већа, или најзад у умањеном броју нервних ћелија.

Многи злочинци по тврђењу Ломброзовом *леваци су*, и ово долази услед веће дужине леве руке и левог средњег прста. И сама телесна снага код њих је много јача на левој но на десној страни, а и корак леве ноге много је дужи.

(свршиће се)

ДЕСЕТИ КОНГРЕС

међународног криминалистичког удружења

— држан од 29. августа до 2. септембра пр. год. у Хамбургу —

(НАСТАВАК) 6)

* * *

Главна тема која је највише привлачила од свих тачака у конгреском програму била је **„Међународни злочинци и борба против њих“.**

Референт *д-р Линденау* (Берлин) навео је, да је за данас још искључен непосредан саобраћај и веза између криминалних власти разних земаља и то принципијелно. Разлог за то лежи управо због политичких кривица. Међу тим докле се Међународно Кривично Право и не обазире на развитак модерног саобраћаја дотле се „међународни злочинци“ користе њиме. Данашњи закони о издавању криваца (т. зв. конвенције) недовољни су. Модерна криминална политика мора тражити да се један пут прекине са досадашњим „дипломатским путем“ којим се време губи, што опет иде у прилог злочину и основати нарочите бирое за гањање таквих злочинаца, који би наравно, морали бити независни од осталог апарата. Прави међународни злочин т. ј. онај, који се врши под утицајем међународних одношаја много је важнији и за то би ти бирои морали строго да пазе на три типа злочинаца:

1. *Стране иоданике*, који изврше злочин у другој земљи, и то оне, који су злочин извршили притешњени разним приликама;

2. Ваља пазити на *интернационалне ваганте;* и

3. На злочинце, којима је то занат и који путују (варалице у великом стилу [Hochstapler-e], варалице за куповину и продају, варалице за проводацисање итд.)

Најбоље оружје у борби против сва три типа јесте *брзо обавештавање*. Разуме се, да би се морали основати и нови надлежни судови пошто данашњи судови за злочине ван границе, извесне државе испитују претходно питање о екстрадицији а поред тога и судови једне државе не суде и не стоје у складу са судовима друге државе, па и казна је у разним државама за једне исте злочине разнолика.

Главни задатак будућег кривичног правосуђа треба да је *борба против међународног злочина*. Остављајући на страну политичке кривице, које ваља засебно обрадити, *интернационални злочин обично се јавља у облику трговине:* „трговина с белим робљем“, „црна банда“ за продају украђене робе или на преварам начин купљене, фабриканти т. зв. подрумских меница (Kellerwechselfabriken), друштва за фалсификовање серија на лозовима, варалице које бајаги лече, варалице за закопано благо и трговци са порнографском књижевношћу. Све су то гране међународног трговачког злочина.

С тога је он мишљења, да је пре свега потребно оснивање централног бироа, а

за тим могућност, да се на место где је кажњиво дело учињено осуђују сви они, који су у њему суделовали, ма где се они налазили. Ови централни бирои имали би се ослањати на полицијске управе а ваљало би да имају и свој заједнички орган.

Кореферент *д-р Хопф* рекао је, да је међународни злочинац — злочинац од заната, који свој занат врши у разним земљама. Према томе овамо не спадају међународне скитнице, ни просјаци, па ни проституткиње.

Међународни злочинци производ су новога времена; они су се могли развити само модерним средствима, којима је циљ олакшање новчаног саобраћаја. Са политичким кривцима боље је да се не бави Међународно криминалистичко удружење, јер су ту у питању чисто политичке ствари, које кад би се изнеле на поље нашега проматрања, онемогућиле би сваку реформу на пољу међународног казненог права. Поред осталога ваља организовати и међународно казнено правосуђе. Главни злочини, који овде долазе у обзир јесу крађа и превара, у свима облицима и врстама, фалсификати и трговина с белим робљем. Анархисте отпадају, јер имају посебне разлоге за свој рад. Пошто је опширно раздожио и приказао разне категорије међународних злочинаца а специјално лопове, крадљивце банака по благајнама, трговинама јувелирским, кесароше, крадљивце, по железничким станицама, у хотелима, у мењачницама, т. зв. chilensere, који варају кад мењају новац, лозове, који краду на амерички начин, т. ј. на место украдена објекта ставе објект који изгледа ка свим као први али нема никакве вредности, прешао је и на варалице т. зв. hochstapler-е код којих је та карактеристична особина да све поједине преваре врше на један исти начин, те брзо падају у руке правди. Даље је истакао варалице са кредитним папирима, коносманима, чековима, онда крадљивце и варалице који узимају аконто, капаре да би закључили женидбу или удадбу, за страно поданство, за тим оне који по новинама позивају људе да у друштву играју на срећке, који за награду обећавају, да ће у напред казати, који ће коњ код трке победити. Даље су групе: играчи на карте — коцкари — који варају у игри и траже своје жртве по приморским и континенталним бањама. Као последња група могу се сматрати tarchenere-и, који се на основу лажних уверења и сведоџаба представљају као слепи и глуви.

Варалице раде увек појединце, а фалсификатори новаца и кредитних писама, као и трговци с белим робљем увек у организованом друштву.

Средства одбране, која нам данас на расположењу стоје против овако организованога и спремнога непријатеља са свим су недовољна. Државе се не би смеле ограничити само на издавање — екстрадицију — злочинца, већ би се морале међу собом помагати на тај начин, да једна за другу предузме кажњавање. Тиме би се боље штитио интерес државе која казни, него ли законима против насељавања. Дипломатски поступак код екстрадиције и сувише је компликован и спор, те се тако омогућава злочинцу, да за време умакне испод казне. А узрок томе лежи и у околности, да ни једна држава није обавештена о криминалистичким догађајима друге државе.

Кореферент је на послетку предложио, да би ваљало за злочинце од заната одредити строже казне, да би ваљало код повратa узети у обзир и омогућити казну странца за злочин извршен на страни; да би ваљало настати да се изради светски међународни уговор о издавању криваца; да би ваљало омогућити властима разних држава да непосредно опште међусобно и да би ваљало у свакој земљи увести централни биро, који би требали да су у константном додиру, те би измењивали материјал; и на крају крајева, да би ваљало основати централни полицијски орган.

О овим предлозима развила се жива дебата. *Др Мајер* ставио се на гледиште д-ра Линденауа, референта и непристаје, да се ограниче међународни злочинци на злочинце од заната. Говорио је још и *д-р Ј. Шиловић*, проф. кривичног права на загребачком универзитету, па онда *д-р Хиие*, који препоручује боље образовање и спрему полицијских чиновника да би већом спремом располагали у борби против међународних злочинаца.

Председник конгреса *Пренс* предложио је за тим ове тезе, које су усвојене:

I. Као последица модерног саобраћајног варања постали су међународни злочинци у борби против којих се захтевају међународне мере.

II. У свима државама ваља основати централне бирое у циљу борбе против међународних злочинаца.

а.) Ови бирои ваља да се ослањају уз главне полицијске управе;

b.) Они имају скупљати и збирати сва обавештења о међународним злочинцима, те их имају увек међусобно измењивати у сврху превентивних мера као и у интересу казненог прогонства;

с.) Они су овлашћени непосредно међусобно општити.

Добро би било, да се ово овлашћење даде свима управама, којима је циљ сузбијање злочина.

III. Непрекидно знанствено обрађивање материјала сакупљеног по свима централним бироима, ваља да створи подлогу бољега развоја борбе против међународног злочина.

На послетку се позива управни одбор да се обрати државама, да оне сазову међународну конференцију, којој ће бити циљ да се *склопи међународни уговор против међународних злочинаца.*

Друге реферате за сузбијање међународног злочина прочитали су ђенерални адвокат француског касационог суда *Фејлолеј* и шеф првог одељења париске полицијске префектуре *Анорз*.

(наставиће се)

ПОУКЕ И УПУТИ

Полицијска власт није надлежна за расправу питања о задружном стању појединих лица.

Ранко, син Ј. А., из Дегурића, нанео је телесну повреду В. С., из Ковачице, и за то је пресудом судском осуђен на годину дана затвора, и да плати тужиоцу 600 динара накнаде што је остао онеспособљен за тежачке радове, и да плати таксе и остале трошкове.

Ове се досуде нису могле наплатити што је осуђени био малолетан, а отац му, код кога је био у кући, није хтео да их плати.

Доцније, кад је осуђени навршио 30 година и за све време живео заједно са својим оцем, по тражењу приватног тужиоца, среска власт донесе решење: да се на основу § 517. грађанског закона и § 466. грађанског судског поступка, узме у попис део приновка и приплода осуђеног који му од 15 године по закону припада. А да би се средством вештака по прописима грађанског судског поступка могао тај део издвојити, то да се изврши попис све задружне покретности.

Ово решење, по жалби оца осуђеног Ранка, одобрило је начелство окружно, а решење начелства Министар Унутрашњих дела својим решењем од 15. децембра 1904. год. П№ 34575.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да решење Министрово не одговара закону са ових разлога:

По §. 466. грађанског судског поступка, само се осуђеном по извршној пресуди може узети имање у попис, и изложити продаји.

Ну и ако жалилац није осуђен, начелник среза ваљевског по решењу од 14. јула 1904 године Бр. 6151, а по тражењу тужиоца В. С., узео му је у попис сву покретност, у цељи да средством вештака одвоји део осуђеног Ранка у приновку, узимајући га као задругара жалитеља Ј. А., у смислу § 517. грађанског закона. Томе је се жалилац Ј. противио и наводио, да Ранко као његов син код њега живи и храни се, али није му и задругар, да је све имање његово, и да нема никаквог приновка.

Овде се, као што се види, појавило спорно питање у томе, да ли је осуђени Ранко задругар жалиоца Ј. А., и да ли има права на приновак, а за расправу таквог питања, по чл. 146. Устава, надлежни су само судови, а не и полицијска власт, те с тога она није ни власна била да решава то питање и да без пресуде узима у попис имање жалиоца, него је требала тужиоца В. С. да упути на спор суду, те да се ово спорно питање пресудом расправи.

Са наведенога, и среска власт и начелство окружно, које је одобрило решење среске власти, и Министар унутрашњих дела, који је одобрио решење начелства, по чл. 48 тач. 3. саветског пословника ненадлежно су се упустили у расправу овог питања.

Ово светско посматрање усвојио је и Министар унутрашњих дела.

Одлука Државног Савета од 14. априла 1906. године № 3173.

Да ли се и на стране поданике односи благодејање из тач. 4. § 471. грађанског судског поступка, има да цени суд по тужби интересованог лица.

За наплату 3000 динара главног дуга са 12% годишњег интереса, колико је Лука О....., из К.... по извршном решењу првостепеног београдског суда округа подунавског од 28. маја 1893. године Бр. 6048., имао да плаћа своме повериоцу Милутину С.. . проти из Б..... власт среза врачарског решењем својим од 11. фебруара 1902. год. Бр. 15945. одлучила је, на основу §§ 463. и 466. грађанског судског поступка, да се узме у попис непокретно имање дужника Луке, и продаји изложи.

Молбом од 19. септембра 1902 године, дужник Лука обратио се Министру унутрашњих дела за наређење среској власти, да му ова, из пописаног му имања, одвоји онолико имање, колико му, као земљоделцу, штити пропис §. 471. грађанског судског поступка, а остатак изложи продаји.

Власт среза врачарског решењем својим од 8. октобра 1902. године Бр. 13327. известила је дужника Луку, да се према њему, као страном поданику, не може применити благодејање тач. 4. §. 471. грађанског судског поступка, јер законодавац је хтео то благодејање да дâ само српском држављанину, а не и страном.

Па као год што би земљоделцу страном поданику, који би хтео своје имање, које овде има, да прода, и врати се у своју отаџбину, морала бити дозвољена таква продаја, тако исто може и власт изложити му продаји то имање за наплату приватних потраживања.

Ни по самој конвенцији, закљученој између Србије и Аустро-Угарске, чији је поданик Лука, он нема право на ово благодејање.

Ово решење одобрило је начелство окр. београдског, а решење овога Министар унутрашњих дела решењем од 9. децембра 1902. године П№ 28751.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да није надлежан за решавање овог предмета, по чл. 5. закона о своме уређењу и чл. 144. Устава, јер се не тиче административног спора, у смислу чл. 48. тач. 2. саветског пословника, него извршења.

Питање, да ли је при извршењу повређен пропис тач. 4. §. 471. грађанског судског поступка, по Гл. XIX. поменутог поступка, а по тужби интересованог лица, против извршене продаје, спада у надлежност судске расправе.

Као што се види из акта извршења Бр. 7405|902 год., жалитељево је имање продато још 13. новембра 1902. године (протокол продаје Бр. 15906.) и против те продаје, по гласу судских акта Бр. 7830|906 год. подигли су тужбе жалиоци Раде Ђ. В. машиновођа овд., (в. Бр. 31138., Бр. 31307|902. г.) по којима је првостепени суд окр. београдског изрекао решење од 8. марта 1906. год. Бр. 7830.. којим је продаја, као неуредна, поништена, али не види се да је то решење постало извршно.

С тога је Државни Савет одлуком својом од 9. маја 1906. године Бр. 3713 одбацио жалбу жалиоца као ненадлежној власти поднесену.

Жалбе, које окружни одбори, у смислу чл. 113. закона о уређењу округа и срезова, изјављују Државном Савету, противу решења Министра Унутрашњих Дела, подлеже плаћању таксе, предвиђене ТБр. 29. таксене тарифе закона о таксама.

Окружни одбор округа чачанског донео је одлуку 25. јануара 1906. године Бр. 8. да се отпусти из службе надзорник ибарског пута кога округ плаћа.

Начелство округа чачанског решењем својим од 28. јануара ове године Бр. 949. задржало је ову одлуку од извршења.

Ово решење начелства одобрио је и Министар Унутрашњих Дела решењем од 1. фебруара 1906. године П№ 2210.

Противу овог решења, окружни одбор изјавио је жалбу Државном Савету, али није снабдео прописном таксом.

Државни Савет нашао је, да овде није случај ни чл. 2. ни чл. 3. закона о таксама, па је одлуком својом од 14. фебруара 1906. године № 1833., а на основу чл. 9. закона о таксама, жалбу оставио у акта, а предмет вратио нерасмотрен.

Пенсионисаном чиновнику припада накнада, по закону о дкевници, подвознини и селидбини државних чиновника, и онда, кад буде одређен да врши какав посао у месту свог сталног борављења.

Писмом од 15. јула 1905. године № 5561. Министар грађевина обратио се Министру финансија, и тражио, да он одреди једног од својих чиновника за члана мешовите комисије за извиђај злоупотреба извесног чиновника подручног му Министарства.

По овом тражењу, Министар финансија одредио је Р. Л., пенсионара, који је као председник комисије радио и довршио поверени му посао.

Ну кад се после тога обратио Министру грађевина с тражењем: да му се као члану те комисије исплати по рачуну 288 динара на име награде, рачунајући по 8 динара дневно. Министар га је од овога одбио, налазећи да он нема право на ону накнаду, која се по чл. 5. зак. о дневници, подвознини и селидбини, одређује државним службеницима кад врше послове на одстојању већем од два километра ван општинског атара у коме се стално баве. Жалитељ је вршио одређени му посао у месту свог сталног борављења те му и не припада никаква накнада за тај посао.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 21. априла 1906. год. № 2794. поништио је ово решење Министра грађевина са ових разлога:

По чл. 5. закона о дневници, подвознини и селидбини државних чиновника и служитеља од 19. фебруара 1892. године (Збор. 48. стр. 2з.). доиста се чиновнику не плаћа никаква дневница за послове, које врши у околини места у коме стално пребива, а на одстојању два километра од границе општинског атара. Али ово вреди само за активне чиновнике по § 23. зак. о чиновницима грађанског реда, и за чиновнике на распоположењу по § 35. поменутог закона, ну ови кад врше какве послове, ма и у месту свога борављења, дуже од месец дана добијају потпуну своју плату за цело време рада.

Ни један пропис закона о чиновницима не обвезује чиновника у пенсији, да ради ма какве државне послове, изузев војне обавезе. Од његове воље зависи хоће ли се примити да врши такве послове, или не, и ако се прими, не мора их вршити без накнаде, сем ако сам пристане да без накнаде ради.

Као што се види из акта овог предмета, Министар је писмом од 15. јула 1905. год. Бр. 5561., на основу §§ 48. и 49. закона о чиновницима молио Министра финансија да му одреди једног чиновника, са платом бар од 4000 динара, да би могао бити председник мешовите комисије за извиђање злоупотреба М. А. М., бив. благајника Министарства грађевина. И Министар финансија писмом од 19. јула исте године ДРБр. 12546. јавио је да је одредио жалиоца Р. Л., пенсионара, који је поверени му посао свршио и под Бр. 7452. поднео рачун о својој дневници за 36 дана према плати од 5052 динара, коју је као активан чиновник имао.

Према овоме, кад се из акта Бр. 12546. види, да је жалилац Р. Л. одређен као пенсионар, који по закону не мора без накнаде да ради. и кад Министар финансија, упућујући га, није јавио, да је Р. Л. пристао да без накнаде ради, онда ни Министар грађевина не може му одрећи право на дневницу, које се Р. Л. не само није одрекао, него се, као што се види из уверења Министарства финансија од 4. новембра 1905. године Бр. 19861, које је у акту Бр. 8047. поднето, те дужности примио само под условом, ако му се за време трајања рада дијурна плати.

Накнада, коју чиновник у пенсији. за вршење државних послова, добија, може бити и по погодби, а где такве погодбе нема, као што је у овоме случају, ту се има узети за мерило одређена дневница према плати по чл. 5. поменутог закона о дневници и подвознини. **М. В.**

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Санда, жена **Анте Пешића,** тежака из Клајића, нестала је 27. пр. м-ца, и до сада се није могла пронаћи. Санда је стара 30 год., висока, сувоњава, црномањаста, у сељачком оделу, са опанцима на ногама. Начелник среза

јабланичког, депешом Бр. 6786, моли све полицијске власти, да потраже Санду и пронађену њему упуте.

Лазар Аћимовић, председник општине рогачке у срезу космајском, између 30. и 31. пр. м-ца отишао је незнано куда. Суд општине рогачке сумња да није Лазар учинио какве злоупотребе и побегао у Бугарску или је отишао да се убије. Лазар је стар 55 година, сувоњав, у лицу рошав, има малу смеђу брадицу, висок је, плавих очију, од одела је имао гуњ и чакшире од шајка, на глави цри. мек шешир, на ногама опанке. При себи има револвер од шест метака. Нека га све полицијске и општинске власти потраже у својим домашајима и о резултату известе начелника среза космајског с позивом на Бр. 10.320 — АБр. 643.

Шандора Недића, зидарског радника из Београда, који одговара за извесно кривично дело, тражи кварт палилулски управе града Београда. Пронађеног ваља упутити поменутом кварту, позивајући се на акт Бр. 7249.

ПОТЕРЕ

„Каленичке бозаџије“, отац са два сина познати под тим именом, бозаџије из Врање, на преваран начин одвели су из Лесковца Даницу, петнаестогодишњу кћер Симе Здравковића, надничара из Лесковца, у намери да је продаду. Даница је плава, риђе косе, црних очију, средњег стаса, у оделу цицаном, са шамијом на глави. Нека све власти, нарочито пограничне, највећу пажњу обрате на њих и у случају проналаска известе начелника среза лесковачког с позивом на депешу Бр. 11909.

Крађа стоке. — Ноћу између 27. и 28. пр. м-ца украдени су са пашњака Милана Крстића, из Борка, један коњ и једна кобила, од којих је коњ длаке доратасте, матор 4 године, прекусог репа, а кобила длаке вране, матора 6 до 7 година. — Депеша начелника среза посавског округа београдског Бр. 6562.

2. т. м-ца украден је коњ Стојану Крстићу из Врмче; коњ је матор 3 године, длаке доратасте, цветаст, у десну задњу ногу чарапаст, без других роваша — Депеша начелника среза бањског Бр. 7496.

Преко ноћ 28. пр. м-ца украдена је са пашњака једна крава Ивку Бабићу, из Љутица; крава је жућкасте длаке, матора 6 година, стеона. — Депеша начелника среза тамнавскога Бр. 6763.

Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцима и покрађама трагају и о резултату известе поменуте начелнике, позивајући се на горње њихове депеше.

Добросав Бојић, осуђеник београдског казненог завода, који је био на раду у осуђеничкој перионици у ади код Ћуприје, на дан 5. т. м-ца побегао је са лаким оковима на ногама. Добросав је родом из Брзоходе у срезу моравском округа пожаревачког, осуђиван је једном на 2 године затвора због опасне крађе, а сада је био на петогодишњој осуди (такође због опасне крађе), са које би имао да буде пуштен тек 12. фебруара 1909 год. Он је стар 27 година, омалена раста, обичне развијености, сувоњава лица, жућкасто-плавих очију, риђе косе и бркова, браду брија. Од особених знакова има на левој руци белегу од ране дуж целог малог прста и његовог корена; од те ране мали је прст у последњем зглобу укочен

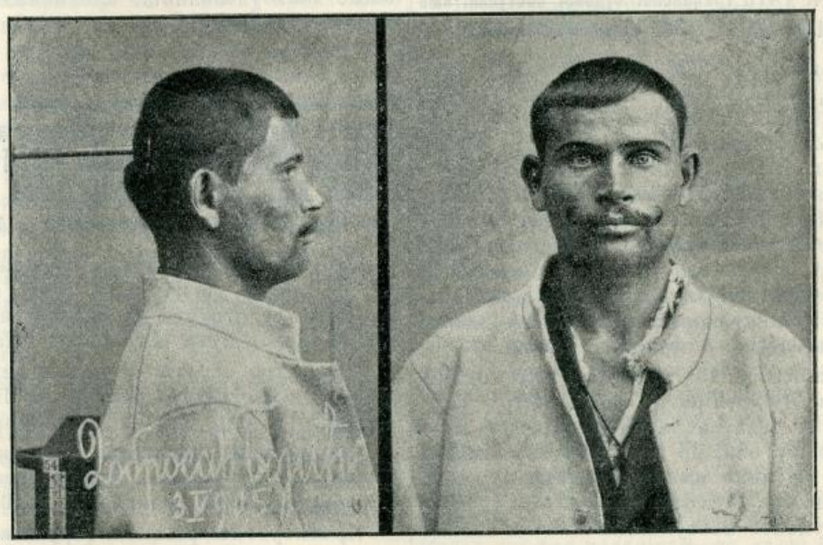

и мало повијен унутра. На истој руци има белегу од посекотине у облику знака множења, величине 1|1 с.м. на првом зглобу кажипрста. На себи је имао обичан сељачки гуњ, опанке, гаће и кошуљу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за одбеглим Добросавом најживље трагају и пронађеног упуте стражарно управи државног сточарског завода у Добричеву с позивом на депешу Бр. 2577.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Решењем Управе града Београда од 6. тек. м-ца Бр. 20172 протерани су на свагда у Аустро-Угарску **Сима Бирђан**, бив. трамвајски кондуктер, и жена му *Милка*, који су пресудом првост. суда за варош Београд од 15. маја 1904. год. Бр. 14578. били осуђени први на две године робије, а друга на шест месеци затвора због *прављења и протурања лажног новца.*

Бирђан је у опште познат као човек који се овим послом бави, те му са тога не треба никако дозволити повратак у Србију, а ако би кришом прешао, треба га казнити за то и поново натраг протерати.

Код начелника среза бањског налази се један краден коњ, длаке ђогатасте, непочишћен, стар 2 године, на челу мало цветаст. Ако би ко знао сопственика, или ма шта што би ишло у корист истраге по делу ове крађе, нека извести поменутог начелника с позивом на депешу Бр. 7418.

Милан Црвенковић, тежак из Паштрића, 15. пр. м-ца отишао је од куће у свет, али га породица тражи. Милан је стар 60 год., црномањаст, сед, средњег раста, у сељачком оделу.

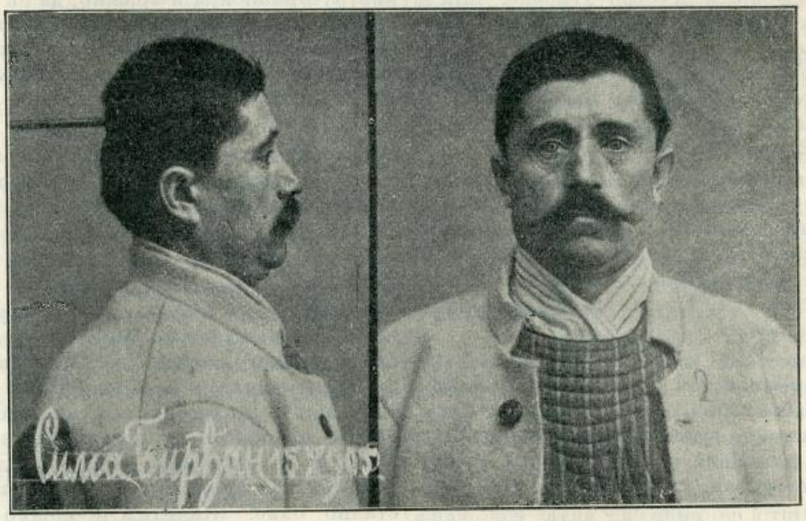

Скреће се пажња полиц. властима на Милана, а и приватни се моле, ако би што сазнали о њему, да јаве то начелнику среза колубарског округа ваљевског с позивом на Бр. 6175.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Б. Јанковић.

БРОЈ 25. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 18. ЈУНА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Руковиси се не враћају

СТРУЧНИ ДЕО

НАРОЧИТА КВАЛИФИКАЦИЈА ПРАВНИШТВА

у државној служби

а с обзиром на начелну подвојеност административне и судске власти.

(НАСТАВАК)

Полажући много на везу између теорије и практике, Д-р Ото Фишер, професор Универзитета у Бреслави, упућује нарочитим разлагањем на факат, да се до онакве везе, каква веома згодно постоји у настави медецинског факултета, не може доћи и у правничким студијама. Било би, одиста, заморно износити разлоге, зашто је та веза знатно отежана у правничкој настави, те, због тога, нећемо ни износити његове мисли у том делу, ма да су оне и у том односу веома значајне. Али, ако по његовом гледишту практична страна наставе не може бити у оној мери и у оном облику заступљена, у којој она с тако значајним успехом постоји на медецинским клиникама, ипак, њој треба приступити што је могућно више. На ту цељ, он тражи, да професори правног факултета практикују, као узгредно занимање, још и судијски позив, наравно, на начин, који ће их у област судске практике увести толико довољно, колико је за практични интерес теоријских предавања потребно, али, који их неће омести у професури, као главној ствари. Он верује и много полаже на то, да ће професор живим примерима, што их даје стварни правни живот у његовим конкретним случајевима, примери из живота, на које је професор лично применио своје теоријске назоре, допринети, да он, пре свега и сам, далеко интензивније уђе у практични смисао појединих начела, на самим тим, да ће му такав практични материјал из непосредног искуства, на који је већ теорију применио, много боље послужити да тај материјал употреби као непосредно објашњење и критеријум начела, што их у теоријском облику износи студентима, него кад би се послужио примерима из практике, у којој сам није учествовао.

Сва ова разлагања имала су смисао да потврде и објасне, како би било веома потребно, да се факултетска настава и у нас појача нарочито и добро организованом наставом у њеном практичном делу, те да се правништву створи могућност за боље и лакше појимање теоријских студија, за преданију оданост факултетској настави и ближе разумевање правничког циља, позива, коме је правна наука намењена. Како би се то имало извести, у којој мери и ком облику, није наше да ценимо, већ ствар нарочитих стручњака, а у првом реду професора Универзитета. За практично извођење ових мисли, у облику нарочито организоване универзитетске наставе, ми у опште немамо подобности, као што смо то још у почетном делу ове расправице нагласили.

Овим смо се одужили само једном делу наше главне мисли; а на име, да би факултетску наставу требало појачати у њеној практичној страни.

Сад би имали да приступимо ономе, што је са гледишта ове расправице далеко важније и што, управо, и чини њену суштину; а на име: шта је то, чиме треба појачати наше правништво после свршених факултетских студија, а с нарочитим обзиром на разноликост његовог позива у државној служби? Кад стоји тај факат, да правништво са спремом, коју износи из факултета, нема још довољно подобности за стручне позиве у државној служби, па да се још шире изразимо, за стручне позиве у јавној служби у опште, као што смо то раније нагласили и позвали се на стање, које нам показује и прошлост и садашњост, шта је то, чиме би се правништво, бар после свршене факултетске наставе, уздигло бар до релативно јаке подобности за поједине стручне позиве, који правничком фаху припадају.

Ми мислимо, да би том цељу најбоље одговорили добро организовани *државни испити.*

Ма колика била добра и потпуна факултетска настава, од ње не треба тражити све. Доста је, ако свршени правник после свију положених испита има довољно јаку основу за даљу студију правне науке; ако је он на начелној основи толико упознат са правном науком, да може потом све њене поједине делове више или мање студирати самостално; ако би могао с довољно разумевања улазити у шира, систематски разрађена специјална дела појединих научара. Сумарно познавање важнијих принципа, студираних истина на систематској, али не на онако пространој основи, каква би дотичну научну категорију развијала у свима начелним нијансама и кочзеквенцама, треба да је за правника довољно. Ако се је још у вези са таквом теоријском страном успело, да је правник још и у облику практичних предавања ушао у прави смисао начела, која је на теоријским предавањима слушао, онда би он имао довољно подобности, да после свршене школе уђе у канцеларију на припремне положаје правосуђа или администрације, са довољно подобности, да послове практично изучава, и да, улазећи у практику, отпочне критички да суди о начелима правне науке, која су за дотичну службу везана, као и о модификацији тих начела, која по нашем законодавству у већој или мањој мери постоје. А улазећи у посао на такав начин, он се све више и управо, тек од тада, у правом смислу оспособљава, да и науку, која с тим позивом стоји у вези, штудира на широј основи: јер ће му тада бити и разумљивија; а по самом интересу службе коју врши, осетиће, да му је та опширност и више потребна. Читајући стручну литературу у том положају, у положају једног државног службеника, он располаже још и појачаном амбицијом свога позива, коме се у практици одао; а што је веома значајно, знатно појачаном и управо сасвим олакшаном могућношћу, да му разумевање теорије буде знатно приступачније, да у њен смисао улази и са више разу-

мевања и са више самосталног, критичног суђења.

Ако су тачни раније наводи, аргументисани мишљењем многих истакнутих научара и професора Универзитета, да је управо теоријска настава онда у главним јака и од користи, ако је у вези с практиком, онда је неоспорно логичка последица тога важног начела, да правник тек у служби добија праву могућност не само за практичну спрему у служби, него и за прави даљи рад на теорији, а нарочито на оном делу теорије, која је намењена позиву оне службе, којој се одао.

Ето зашто ми мислимо и зашто много полажемо на то, да свршени правник треба да полаже и нарочити стручни државни испит, и то не само практични, него и теоријски испит за важније положаје правничког фаха и у служби административне и судске власти. Све док такав испит не би положио, правник би могао бити само на припремним, узгредним, спомоћним положајима, а не и важнијим, у којима је административна служба изражена практиком извесне власти, или самосталним учешћем у примени закона.

Ако би се државни испит ограничио само на практичну страну односнога позива, он у опште не би могао имати значај једног озбиљног доказа о потребној спреми за државну службу, а нарочито с гледишта, које смо у овој расправици истакли као најнепосреднији мотив главне ствари, а не име: да се правник по својој спреми уздигне до озбиљне висине његовог великог јавног позива, а да не представља једног шаблонски израђеног чиновника, који је посвећен своме послу више на занатлијски начин, без широког критичног појимања начела, која тим послом владају и која треба да му служе, у границама закона, као директива за његово целокупно учешће у служби. Ако се свршени правник не би морао и даље да посвети теоријској студији позива, коме се одао, ако би се факултетска настава сматрала као довољна теоријска спрема, мучно да би правник осетио праву потребу, да ради на свом усавршавању. У том случају, не рачунајући на изузетке већ на правило, стање би било као и данас. Не изучавајући теорију у вези са практиком, и износећи из правног факултета само сумарно појимање начела из целокупне области правне науке, а знајући, да с том квалификацијом о теоријској спреми има права на све положаје, свршени правник, по правилу, неће имати мотива за даљи рад на теоријској спреми, па у литерарни рад неће ни улазити. На тај начин, и то, често после кратког времена, он и оно што је са правног факултета изнео, у брзо заборави, а нарочито у оном делу, који са службом, којој се одао, нема практичне везе. Није чудо, што на неколико година после свршених факултетских студија, виђамо многе правнике као обичне шаблонисте у свом послу, без икакве начелне шире спреме у питањима строго правничког фаха; није чудо, што не само ништа не пишу, него и не читају, што за страну литературу један огромни проценат и не зна, и ако стоји факат, који би се мучно могао с разлогом обарати, да без читања стране литературе не може бити речи о колико толико јачој, али савременој спреми једног правника, разумевајући, наравно, спрему и у правним и државним наукама. Све то иде у прилог гледишту, да је државни испит потребан и управо неопходна установа за јачу спрему правничтва него што је оно има сада; а сем тога да се државни испит тебa да односи и на теоријску и на практичну страну. Тек, на тој основи, и практичниспит могао би имати свој прави значај. Згодан пример пружа нам зато професорски државни испит. Одузмите професорском испиту теоријски део и сведите га на практични, па ви у ствари државни професорски истпит нећете ни имати. Што више, у колико ми знамо, практични државни испит и не утиче на оцену кандидата, већ се сматра као споредни део професорског испита.

(наставиће се)

Милутин А. Поповић.

О СЛОБОДИ ВОЉЕ И ОДГОВОРНОСТИ

(НАСТАВАК)

То је још јасније код оних промена које су појединачне и које за собом не повлаче непосредно никакве промене у свести. Дизање спуштене руке н. пр. таква је једна промена: ми не опажамо ништа што би тој промени непосредно претходило, нити опажамо какву промену, која би била њен непосредни ефект. Међу тим ми јасно разликујемо случајеве у којима је таква једна промена условљена нашом вољом од оних у којима то није случај.

Да се, ово разуме и тачно схвати, потребно је међу тим најпре исправити једну заблуду, која се обично чини, кад се говори о вољном кретању руке. Тврди се на име, да томе вољном подизању предходи чиста мислена одлука, т. ј. да ми пре него што ћемо руку подићи пре свега у мислима себи преставимо то подизање, па се онда на основу мислене одлуке о томе да ли ћемо покрет, који одговара тој слици, извести или не, врши само дизање руке. И многи заступници слободне воље тврде, да се наша слобода односи само на ону чисту мислену одлуку, да се односи само на то, да ли ћемо ми ону мислену преставу о подизању руке у свести задржати (јер њу задржати значи учинити да се изврши покрет, који јој одговара) или је одбацити, а кад смо се једном одлучили да је задржимо — и та одлука по њима преставља собом једини могући спонтани акт наше воље — онда је следовање покрета руке том задржавању преставе један прост психо-физиолошки механички акт (т. ј. престави кретања одговара у централном нервном систему физиолошки процес, чији је резултат кретање руке). Међутим ово последње тврђење је нетачно. Истина је, да мислена одлука о подизању руке преставља спонтани вољни акт, јер ми смо непосредно свесни тога, да смо ту одлуку могли и не донети, али и само подизање руке за себе преставља један вољни акт, пошто смо ми подижући руку непосредно свесни тога, *да смо то подизање могли и не извршити и ако смо донели мислену одлуку о томе.* Да је то тако излази већ и из тога, што донашању мислене одлуке не мора одмах следовати и само извршење њено, мислена одлука о подизању руке и само подизање руке могу бити растављене дугом временом интервалом једна од друге т. ј. ми смо непосредно свесни тога, да је потпуно зависно од наше воље, када ћемо једном донету одлуку о подизању руке и извршити, што не значи ни више ни мање већ да је подизање руке засебан вољни акт независан од вољног акта чисте преставе о подизању руље, пошто би, кад то не би било случај, доношењу мислене одлуке морало одмах следовати и извршење њено т. ј. подизање руке.

Пошто смо утврдили, да је подизање руке засебна вољна радња независна од вољне радње, којом је донесена мислена одлука о томе подизању (ми ћемо ову другу вољну радњу назвати *унутрашњом* за разлику од прве, која је *спољашња*), лако ћемо за ту радњу утврдити нетачност Спинозиног тврђења, да осећање слободе вољних радњи долази од тога, што њихови узроци не падају у свест. Јер кад би ово тврђење било тачно, онда би било немогућно, да нам се подизање руке у једном случају јавља као вољна а у другом као невољна радња (у многим случајевима на име јавља се подизање руке као чисто аутоматска невољна радња, тако кад брзо идемо, кад смо замишљени и т. д. у већини таких случајева ми смо свесни саме промене дизања руке али смо у исто доба свесни и тога, да се те промене збивају без учешћа наше воље). Јер и једном и другом подизању руке леже по Спинози узроци ван нас, ван наше свести, и у једном и у другом случају према његовом тврђењу подизање руке је чист психо-физиолошки механички покрет, и питање настаје, како је онда могуће, да нам се у једном случају чини, да је то подизање чист спонтани продукт наш, док смо у другом случају и ми сами свесни, да је узрок његов ван нас? Очевидно је, да је то немогуће и да овде Спинозино објашњење постанка илузије наше слободе постаје потпуно илузорно

Као што наведени примери (и многобројни други, који би се дали навести) показују, Спинозино објашњење илузије слободне воље не може бити тачно, и извесно је да би Спинозин камен, кад би био доиста свесан свога кретања, био потпуно свесан тога, да то његово кретање бива потпуно без његове воље, да је он спољним узроком приморан да то кретање чини. Да је то доиста тако, може се увидети и из следећег примера. Шико, ко је скочио са једне повеће висине, нема за време падања на земљу свест да слободно пада, већ је сваки свесан да је (услед теже, које никако и није свесан) приморан да на ниже пада. Јер само је она радња и промена слободна за коју смо свесни, да је можемо у сваком моменту извести или да њено вршење мо-

жемо у сваком моменту зауставити, међу тим падање са висине ми, кад смо га већ једном отпочели (ако смо то и својевољно учинили), неможемо зауставити, отуда и јасна свест о томе, да то падање није наша вољна радња, већ да је нешто чему нужним начином морамо следовати. Као што се види, Спонозино тврђење не вреди ништа, и показује само, како се Спиноза у овоме случају дао завести речима а превидео факта.

Увиђајући слабост Спинозине аргументације против слободне воље покушали су други, да на други начин објасне постанак илузије слободне воље. По њима на име илузија слободе постаје у нама не с тога што би узроци вољних радњи, као што тврди Спиноза, били ван наше свести, већ с тога што ти узроци леже у свести али су тако тамни и нејасни, да их ми никако нисмо ни свесни, те онда постаје илузија, као да су радње, које из њих проистичу, потпуно и апсолутно спонтане и безузрочне.

Ово објашњење постанка илузије слободне воље избегава, као што се види, прву и основну тешкоћу Спинозиног објашњења постанка те илузије потпуно, на име, да има радњи и промена у нама, који узрок несумњиво лежи ван нас, а за које ипак нисмо свести да су оне слободни продукт наше воље. По овоме гледишту све радње, чији непосредни узрок лежи ван нас, чине на нас утисак невољних радњи, тако исто и оне радње и промене, чији непосредни узрок лежи у нама, у нашем опажању, али је то наше опажање јасно и потпуно свесно, чине такође утисак невољних радњи, а само оне радње, чији је непосредни узрок у нама, али који ми не опажамо јасно, којег смо несвесни, чине утисак вољних радњи. По овом гледишту дакле у наведеном примеру са билијарским куглама, кретање билијарске кугле, које постаје услед додира њеног са куглом коју смо ми покренули, зато се опажа као невољно, што је узрок, који му предтходи, исто тако јасно у свести дат као и сам тај ефект, док је међу тим непосредни узрок кретања прве кугле истина исто тако дат у свести али се не опажа јасно, тако је слаб својом јачином да остаје несвесан, и отуда нам се чини, као да тога узрока и нема. У другом наведеном примеру, пак, код кретања гране кој а подиже шешир мимопролазећег, узрок кретања гране не лежи више у опште у свести, већ је потпуно ван свести, тако да у свести не може никако ни постати илузија, као да је то кретање спонтани акт нашег ја. Тако исто и у наведеном примеру подизања руке, кад год нам се то подизање преставља у свести као спонтани вољни акт, увек том подизању претходи један несвесан и нејасан узрок, који је у нама и који, према овоме гледишту, не лежи опет ни у чему другом до у тамној и нејасној престави тога кретања.

Последњи наведени пример и тврђење да се непосредни узрок вољне радње у томе случају налази у једној тамној и нејасној престави, типичан у опште је за ово гледиште. Јер по овоме гледишту оно што на вољу непосредно утиче и што је непосредно изазива, то су чисто унутрашње психичке чињенице, апстрактне преставе и нејасна осећања, која су тако тамна и слаба да изгледа као да их у свести никако и нема. Да је то доиста тако, закључујемо, према овоме гледишту, из тога што, кад се субјект налази под утицајем сувише живих престава и сувише јаких осећања, тада су његове радње тим преставама и афектима тако одређене, да о слободи њиховој не може бити говора, из чега излази, да и у случају кад су те преставе и афекти својом јачином врло слаби да су и онда наше радње њима потпуно одређене или, друкчије речено, да привидна слобода наших вољних радњи долази отуда, што су непосредни узроци њихови, преставе и осећања, тако слаби својом јачином да изгледа да их у свести и нема, те отуда и одговарајуће радње јављају се у непосредној свести као безузрочне.

Ма да се за ово гледиште мора рећи да је веома духовито и да је оно једино које би се морало примити, ако би наша непосредна свест о слободи, била доиста илузија, ипак није тешко показати, да је и оно нетачно и да, строго узев, противречи самој унутрашњој природи свести.

Ово објашњење на име могло би бити само онда тачно и не би му се имало ништа пребацити, кад би били могући у нама, у нашој свести, феномени који су потпуно и апсолутно несвесни, кад би дакле биле могуће преставе, које у нама постоје а којих ми апсолутно нисмо свесни, а тако исто кад би била могућа и потпуно несвесна осећања. Међутим такви апсолутно несвесни садржаји свести апсолутно су немогући, јер су противречност у себи. Бити *у* свести а *не* бити *садржај* свести значи исто што и *бити* и *не бити садржај* свести, а то је очевидно противречно и немогуће. Кад би пак такви апсолутни несвесни садржаји били могући, онда би очевидно било могуће, да и наше вољне радње, за које смо непосредно свесни да су безузрочне, имају свој непосредни узрок у променама ових апсолутно несвесних престава и афеката, јер би ове промене у односу на нашу свест биле у ствари исто оно што су и промене, које се дешавају потпуно и апсолутно ван нашег субјекта, у спољном свету т. ј. нешто што лежи ван наше непосредне свести. Као што се види ово гледиште, конзеквентно изведено, значи просто примену Спинозиног објашњења на саму област свесног субјекта и то тако, да се узроци вољних радњи, које Спиноза ставља непосредно у спољни свет, стављају у несвесни део свесног субјекта, који у ствари непостоји и који, кад би постојао, стајао би у истом односу према непосредној свести у коме стоји и спољни свет.

Да видимо сада да ли је могуће ово објашњење одржати у једној блажијој и мање противречној форми. Доиста тврди се, да се несвесне преставе и осећања, у којима лежи непосредни узрок наших вољних радњи, не смеју схватити као апсолутно несвесни свесни садржаји (јер би то значило претпоставити дрвено гвожђе) већ само као релативно несвесни свесни садржаји, као свесни садржаји који су тако слаби својом јачином, да изгледа да их у свести готово и нема, међу тим који ипак у свести постоје, само постоје као тамни и једва свесни садржаји. Да рекнемо одмах да, кад би се постанак илузије слободне воље могао објаснити на овај начин, т. ј. свођењем њеним на релативно несвесне психичке садржаје, да би то онда била и са психолошког гледишта потпуно оправдана и несумњива теорија, али ми ћемо одмах показати да, и ако се егзистенција ових релативно несвесних психичких садржаја мора допустити, то свођење осећања слободе на њих није могуће.

(наставиће се)

Д-р Бранислав Петронијевић.

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ

по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

Овај намоканон, што је преведан на српски старањем Св. Саве, доцније је назван, по препису од 1613. године, *законником*, а позније *крмчијом*. За наш посао овде најзнатнији је онај део из састава светосавскога намоканона, који је преводник Светог Саве назвао **Градскоыи Законь**. Овај Градски Закон није ништа друго већ прерада Јустинијанових закона и законских наредаба, која је извршена по наредби византијскога цара Василија Македонца (867—886). И та прерада названа је: *Πρόχειρος νόμος*, а у српском преводу *Градски закон*. По преводу, који је нам под руком, Градски Закон има четрдесет одељака. У ових 40 одељака налазе се одредбе о заручењу и залогама при обручењу, о даровима при обручењу како се закључује брак и даље, све до 11 одељка, говори се о брачним односима. Одељак 12. и 13. о даровима или завештају. За тим ту се налази законских одредаба о продаји и куповини (14) о насељавању, о дугу и залози (15 и 16) о најму (17), о остави (18), о друштвима (19—20) о тестаменту (21), о завештају оних, који су под влашћу својих родитеља (22), о завештају слободних (23), о завештају епископа и калуђера (24), промена тестамента или завештаја у којим приликама бива (25), о ослобођењу оних, који су под влашћу (26), о сведоцима (27), о постављању епископа и пресвитора (28), о кодицилу или о испуњењу завештаја (29), о наследницима (30). За овим иду одељци остали о деоби, уклањању од наслеђа, о ослобођеним, о даровима даним при завештају за живота или после смрти. Занимљив је одељак који носи наслов: о томе када могу зајмодавци потезати наследнике умрлога. Исто тако занимљив је и одељак о зидању нових домова, као и о постављању старих. За овим долази тек одељак (у преводу *грањ*) 39, који говори о казнама.

При овом послу ми ћемо се служити Дучићевим издањем Градскога Закона, који је штампан у „Гласнику Српскога Ученога Друштва“. Други одељак, књига

VIII. »Крмчија Марачка«. Београд 1877. Уз то, где нам се учини што нејасно, послужићемо се делом *А. Павлова* »Книги Законныя« содержащія въ себѣ въ древне — русскомъ преводѣ византійскіе законы землодѣльческіе, уголовные, брачные и судебные. СП.Б. 1885. год. У овом делу поред превода на стари руски налази се и грчки текст поменутих закона.

Градски закон зна за смртне казне и одређује их за разна кривична дела.

1. Одсецање главе. — Ову казну врло често сусрећемо и у старом и у средњем веку. Њу су употребљавали Римљани и Византињани. Према градском закону, како је он преведен на српски језик и како га ми данас имамо штампаног, смртну казну одсецање глава повлачила су ова кривична дела:

1. Онај, који изазива на буну или предаје своје непријатељима, мучи се одсецањем главе (Градски закон о казнама § 1).

2. Нико да не продаје варварима или туђинима спремљено оружје машине уређене или неуређене или гвожђе, а ако се ко нађе да то чини, да се мучи главном казном. (Град. закон. о казнама § 9).

3. Ако ко покуша на живот царев, убија се и дом му се разорава. (Град. зак. о казнама § 10).

4. Ратник који сам по својој вољи прелази на страну непријатеља, мачем мучи се (§ 19).

5. Забрањено је клањем то јест жртвама мађије (**клѣшкы**) чинити. Онај који то чини мачем се мучи (§ 20).

6. Ко на штету људи ђаволе (**бѣсы**) дозива, и ако то чини навалице, мачем се мучи (§ 21).

7. Јеврејин који хришћанина роба има, па га обреже, да му се глава одсече (§ 31).

8. Ко отима жену или заручену или не заручену или удову, било благородна, било робиња или слободна, а нарочито ако благослови жени буду освештани; и ко своју заручницу отме, а особито ако то с оружјем, мачем или другим којим отмицу учини, такав се мачем мучи (§ 40).

9. Ако домаће чељаде или роб при кривици клевета господара својега да му се глава одсече (§ 41).

10. Родоскврнитељи. Ако родитељ с чедом својим, или чедо с родитељем то јест отац с ћерком или син с мајком смѐша се; или брат са сестром, мачем да суду посечени (§ 69).

11. Ко срам (**стоудь**) чини с мушким полом, и онај који чини и онај који пострада, оба да се мачем посеку. Само ако пострадали има мање од дванаест година, тад због малолетства да се поштеди такве муке.

12. Слободан или роб ма којим узроком ако коме да зеље (отров) да пије, нпр. жена мужу или муж жени, робиња госпођи или роб господару, и онај који је отров испио од тога се разболи и умре онај који је отров дао да се мачем посече (§ 77).

13. Онај, који свесно и с намером учини убиство, ма којега узраста био, мачем муку да прими (§ 79).

14. Онај, који мађије (чародејство) чини или на погубљење човеку код своје куће, или продаје, да се казни као убица (§ 2).

15. Онај, који заповеди другоме да убије некога, осуђује се као убица (§ 8).

16. Онај, који младенца убије, суди се као убица (§ 11).

17. Роб, који учини прељубу са женом господара својега мачем се мучи. (§ 43).

18. Ако ко некога мачем удари и ударени умре од тога, кривац да прими муку од мача (§ 82).

Подробности како је и на који начин извршивано одсецање главе у Византији а према овоме и у Србији, док је био у снази овај градски закон, непознате су нам.

Спаљивање. Друга врста смртне казне, коју сусрећемо у нашем преводу »Градскога Закона« јесте *спаљивање*. И овде ћемо навести редом кривице, за које се по Градском Закону осуђивало на спаљиште:

1. Ко од ратника непријатељу својевољно пређе и наше савете открије им, да се обеси или сажеже (§ 17).

2. Ако неко хотимице запали кућу или стог (**кра̀къ**, ова реч можда значи и вршај, а можда и у значењу гумна) жита, који се налази близу куће, па ако се пронађе и ухвати, да се преда огњу (§. 18).

Ова казна за паљевину вредела је само за град, а ако би се то десило ван града, онда је закон прописивао другу казну.

3. Онај који убије сродника (вьсходещаго по роду или сьходещаго) огњу да буде предан (§. 35).

4. Роб с чијим знањем и помоћу ограбљена госпођа његова, огњем да се сажеже (§ 36).

5. Огњу да се предаду и робови, који се договарају против живота господара својих (§ 37).

На који је начин извршивана ова смртна казна на огњу, не може се тачно рећи. Зна се да је исток обиловао разним врстама спаљивања. Исто тако зна се да је у средњем веку било врло разних врста спаљивања како на истоку, тако и на западу. Спаљивања на истоку вршила су се бацањем на спаљиште, или бацањем у усијану пећ, или у нарочиту машину за то направљену, нпр. бронзани агригенски бик, који је пронађен у VI столећу пре Христа на Сицилији за владе тиранина Фалориса. У бика су метани осуђеници и под њим ложена ватра, те се бик постепено загревао, докле у њему осуђеник не би од мука скапао и не сагорео. За тим тихо спаљивање између две или више ватара. Овај се начин употребљавао и у старој Немачкој. Спаљивани су и на роштиљу или на ражњу. Спаљивани су кривци у кућици или у колеби за тај посао нарочито сграђеној. Који је од ових начина употребљаван у старој српској држави, према грађи, која нам стоји на расположењу не може се одредити.

Вешање. — Трећа врста смртних казни, која се помиње у »Градском закону« јесте *вешање*. Кривице, које су повлачиле за собом ову смртну казну, ове су:

1. Нарочити разбојници да буду обешени на оним местима где су разбојништва учинили. А то треба учинити с тога да послуже као пример страха онима који би хтели поћи путем разбојништва. Исто тако и да буду утеха сродницима убијених. (§ 15).

2. На виселицама (на висѣлицахъ) вешају се и они који у рату својевољно непријатељу пређу и ратничке савете и планове издаду (§ 17).

Толико »Градски Закон« о вешању. Као што се види из чл. 17. за вешање морале су бити нарочите »виселице« или вешала, на која су кривци вешани. А из члана 15. види се да су се кривци — разбојници морали обесити на месту, где су разбојништва учинили. У најстарије време вешани су оваки кривци о дрво. Али како је овом казном, како каже § 15. требало застрашити, то нема сумње да су вешала подизана поред путова где су разбојници нападали путнике или где на раскршћу. Зна се да су у средњем веку раскрснице у сујеверију простога народа играле врло знатну улогу. Зна се да и данас код простога народа нико не жели да се ноћу нађе на раскршћу, јер се верује да се ту скупљају зли дуси и да се јављају свакојаке авети и утвари, те није чудо што су се и у оно време баш на раскрсницама подизала вешала, те да застрашивање буде што јаче. Ту се није имала на уму само извршена казна, којом се живот одузимао већ и она казна, што се тело обешеног оставља, да виси на раскршћу докле га не разнесу гаврани и орлови. Тело је дакле остављено и освети нечистих духова, авети и других худоба. И таква казна имала је силан утицај на прост свет, на масу.

(наставиће се)

Миленко Вукићевић.

РАЗВИТАК И СУШТИНА

КРИМИНАЛНЕ АНТРОПОЛОГИЈЕ

(СВРШЕТАК)

Разрокост и *неједнакост зеница* сусрећу се врло често код злочинаца; *осетљивост* према додиру и болу код њих је много мања, а оштрина вида много јача но код обичних људи.

Сва посматрања злочинаца са гледишта *психичког* слажу се у томе, да њихова интелигенција не стоји ни у каквој вези са њиховим аномалијама, а нарочито са њиховом моралном осетљивошћу. Као што примећује Морел, морална неосетљивост може пратити и највишу интелигенцију и идиотизам. Карактеристика моралне неосетљивости огледа се у немогућности тачног расуђивања о праву и неправу.

Свирепост злочинаца показује се још у најновијем добу и постепено увећава у доцнијем животу. Они описују своје злочине са беспримерним цинизмом, без икаквог узбуђења и притворства, задовољавајући тиме у исто доба и своју сујету, која је у основи њиховог карактера. »То су, вели *Бале*, прави морални идиоти без икаквог моралног осећаја«.

Поменимо најзад и изучавања о *тетовирању*, *аргу*, *уметности* и *литератури* злочинаца, у којима се такође јасно огледају сви њихови изложени психички карактери.

* * *

После свега што смо казали очигледно је, да је у току последњих 30 год. на злочинцима откривен и изучаван велики број аномалија. Првобитна скица Мореловог злочинца допуњена је и допуњава се из године у годину новим радовима и статистичким подацима, који иду у прилог злочиначког портрета.

У опште узев, већина криминалиста мишљења су, да су изложене психичке особине карактеристика злочинаца. Ово морално зло, о коме је Морел говорио, данас је дефинисано и прецизирано, али досадања истраживања, нарочито у области анатомије, још нису довољна да би нас могла убедити о правилности овог мишљења. Будућим испитивањима расправиће се, нема спора, и ово питање.

Сасвим је друга ствар са физичким аномалијама. Сви су сложни у томе, да се ове аномалије налазе врло често код злочинаца, а нарочито код оних које притискује какво тешко патолошко наслеђе. Ну и поред свега овог, ми мислимо, да се на основу њиховог присуства не могу изводити никакви закључци о каквом одређеном психичком стању злочинаца. Ломброзо и његова школа тврде, међутим, да је помоћу физичког, биолошког и физиолошког испитивања могуће открити злочиначке склоности. Изложене физичке аномалије њима су довољне, да од злочинаца створе специјалан антрополошки тип. У нашем данашњем друштву овај тип представљао би примитивног човека — повратак извесне личности у доба дивљаштва.

Да би доказали ово своје тврђење, Ломброзо и његове присталице позивају се на разне анатомске неправилности код злочинаца које се, по њиховом мишљењу, јављају као последица повратног атовистичког процеса. На овај начин објашњења, ове неправилности би биле несумњиво наследног порекла, и тада би Ломброзо био у праву, али је ово објашњење нетачно.

Пре свега, слични органски фаталитет по тврђењу огромног броја лекара и антрополога, не постоји. Апсолутно ни један сталан и одређен карактер не показује се у ономе, што је названо и дефинисано као *„злочиначки тип"*. Има злочинаца, чије психичко стање потпуно одговара напред описаној моралној неосетљивости, а који немају никаквих физичких знакова злочиначког типа. Има на против личности са знатним физичким аномалијама, које опет немају никаквих психичких особина злочинаца. Између ова два факта не постоји дакле никаква подударност.

Тако исто стоји факт, да се код злочинаца са болесним наслеђем среће највише аномалија, само што ове аномалије нису резултати атовизма, већ последице дегенерације, која је чисто патолошког, а не регресивног карактера.

Да би доказао колико је тумачење Ломброзово нетачно, *Тард* у свом делу *„Упоредни криминалитет"* наводи сличност између жена и Ломброзових злочинаца, која се огледа у прогнатизму, мањој величини лобање и тежини мозга, ћосавости, равнини табана, сујети и несмотрености и т. д. и доказује, да се жене, и поред свега овога, бар *четири пута* мање одају злочину но људи.

Данас се са позитивношћу може тврдити да злочинац, онакав каквог га замишља и представља Ломброзо не постоји, и да се досадањи резултати Криминалне Антропологије своде, у главноме на ових пет тачака:

1. *Наслеђе злочина неосиорно је.*

2. *Већину злочинаца притискује тешко патолошко наслеђе.*

3. *Код злочинаца се сусреће, у већој мери но код нормалних људи, анатомске неправилности и физиолошке аномалије, али је ово далеко од специјалног злочиначког типа.*

4. *Злочинци се одликују моралном неосетљивошћу, свирепошћу, одсуством гриже савести, имаулзивношћу, нерасудношћу и сујетом.*

5. *Интелектуално стање злочинаца променљиво је; у опште је ниже од средњег, али је по некад и веома развијсно.*

Остало би нам ради потпуности наше теме, да говоримо и о социјалним узроцима, који ова изузетна бића гурају на пут злочина, али пошто би нас то далеко одвело, то смо приморани да ово одложимо за другу прилику. Поменућемо само, да у ове узроке долазе: утицаји средине, температуре годишњих времена, имитације и сугестије.

Као што се види из изложених резултата, до којих је дошла криминална антропологија, ми не располажемо никаквим извесним, неоспорним податком, који би нам допустио да одредимо дијагнозу злочиначким страстима. Надати се, да ће се у будућности изнаћи узрок овим моралним поремећајима.

ДЕСЕТИ КОНГРЕС

међународног криминалистичког удружења

— држан од 29. августа до 2. септембра пр. год. у Хамбургу —

(НАСТАВАК) 7)

* * *

Другог дана конгреса шеф хамбуршке криминалне полиције *д-р Хоиф* реферовао је о питању: да ли рад међународних варалица показује *заједничке моменте?* Референт, који је у исти мах прочитао и мишљење шефа бечког одељења полиције сигурности, полицијског саветника *Стукарта*, потврдио је то питање. Заједнички моменти у раду међународних варалица само се по себи разуме, да се оснивају начином њихова злочина делања. Референт је навео читав низ конкретних злочиних дела, који је у осталом показао, да већи део међународних варалица по једном и истом систему дела. На крају референт је изјавио, да је данашње законодавство према међународним варалицама тако рећи готово немоћно.

* * *

Други реферат био је председника конгреса проф. *Пренса*: **„О поступању са злочинцима у повраћу?** По његовом мишљењу данашње законодавство по том питању треба да се што пре реформише. Злочинац, који је безброј пута издржао осуде и казне, ако понова дело у повраћу учини опет се трпа у затвор или казнени завод. На последњем конгресу у Петрограду формулирало је то питање, да се злочинац има казнити не за оно што је учинио, већ за оно што јесте. Класична школа казнила је само дело, док се модерна школа бави и са душевним и социјалним стањем учиниоца. Спајање тих двеју школа види се сада у томе, што тражимо и употребљавамо против злочинца мере ради тога што је извршио и ради тога што јесте. Доказ је за то и околност, што се све више, нарочито у Белгији, сматрају просјачења и скитања као стања, која постају опште опасна, те за собом могу повући дуже интернирање. Исто се тако са много страна тражи за пијаницу из навике, да се може дуже држати у азилу за пијанице, па и криминалитет деце сматра се такође као опште опасно стање, које изазива, да се деца дуже држе у заводима за поправку. Овај начин проматрања може се протезати и на оне у повраћу. Са свим је илузоран данашњи поступак против њих, по коме се и код њих обазире само на дело, те се осуђује на казну човек, који је већ небројено пута био осуђиван ради истога дела. Чим се из његових ранијих осуда може закључити, да је опште опасан, ваља злочинца у повраћу за дуже време учинити безопасним.

3. јуна 1904. год. енглески доњи дом усвојио је овај начин. У другом читању усвојио је законски пројект о »penal servitude«, којом су уведене нове мере против злочинаца из навике и по коме сваки злочинац, за кога се утврди penal servitude, а пре тога је у три маха кажњен, може бити интерниран за дуже време.

Кад се буде томе злу настало и на континенту да се нађе лека, доћи ћемо до тога, да подигнемо *радионице* које боље одговарају циљу код ових злочинаца него ли казнени заводи.

Кореферент проф. *Дишон* (Брисел) расправљајући исту тему: »Како би се могао за одређене категорије злочинаца у повраћу поставити појам: опште опасности учиниоца на место појма: злочина дела, који се данас искључиво употребљава?« рекао је: да злочине у главном врше злочинци од заната, против којих ваља употребити специјалне мере, јер су антисоцијалне индивидуе, које треба учинити безопасним. Наше данашње репресивне мере нису довољне за то. Оне имају пред очима само дело, док узимају у обзир опасност само при одмеравању казне. Дејство краткотрајних казни сло-

боде није готово никако код ових деликвената. Ради тога су од преке потребе строже мере. Морала би се наћи заштитна средства, која стоје у размери према њиховој опасности за људско друштво. Опасност би се могла начелно оцењивати према броју осуда, а при томе би ваљало у обзир узети природу, тежину и разноликост злочина. Поступак са опасним злочинцима у поврату могао би се сјединити с поступком са просјацима, скитницама и напуштеном децом, т. ј. одузеће слободе у радионицама, заводима за поправку и азилима. У свима овим заводима не би смела владати велика строгост. Констатацију, да ли је неко опште опасан, ваљало би оставити судовима. Говорник на крају препоручује примену дужег евентуално неограниченог одузимања слободе за одстрањивање те социјалне опасности.

Проф. *Тори* (Копенхаген) предлаже, да такви злочинци у поврату (као »опште опасни«) пошто издрже осуду буду задржани још три до пет година у радионицама.

Д-р Енгелен жели, да се брише реч »злочинац у поврату«. У питању су само индивидуе »опште опасне«. Може неко бити злочинац у поврату, а да није опште опасан и обратно.

Д-р Финкелнбург, управник казненог завода у Диселдорфу, заступа мишљење да са злочинцима у поврату треба благо поступати и да не треба специјална закона за њих.

Проф. *д-р Ашафенбург* (Келн) противног је мишљења. Он је за строге мере, када се већ констатује стање опасности.

Проф. *Ван Хамел* држи, да се не може одвајати опасност од дегенерације. Ко је »опште опасан«, тај је по његовом мишљењу дегенерисан. Питање је чисто практично. Најпре ваља за оваке људе градити заводе, а лекар треба да решава о томе ко не спада у оваке заводе а никако судија.

Проф. *д-р Хипел* (Гетинген) налази, да сваки злочинац у поврату није опште опасан, док на против има људи, код којих се при првој осуди види да су врло опасни.

Д-р Хецингер жели, да се узме у обзир искуство стечено у Норвешкој у пракси, чији закон зна за »опште опасне« злочинце.

У дебати су још учествовали, приватни доцент *д-р Голдшмит* и гроф *д-р Либман* из Хага и онда је једногласно усвојена ова одлука:

> Конгрес позива управни одбор, да ово питање на основу извештаја и данашње дискусије узме по нова у претрес и да га стави на дневни ред идућег конгреса.

Занимљиви су закључци, до којих је у овом питању дошао *д-р Анри Жасиар*, адв. апелац. суда у Брислу, који гласе:

1. Бескорисан је код поврата »чист казнени систем«. То се најбоље види, кад судија после 30. или 40. осуде нову донесе. Нико ту не може порећи непотпуност тога система.

2. Та пракса има за последицу потпуну равнодушност судијину, јер је он немоћан према злочинцу. Он на послетку не осуђује више једног човека већ — један акт.

3. Мора се дакле модерна кривична теорија акцептирати и социјалне заштитне мере предузети, које леже ван појма казне. На место »казне« долази »искључење«, пошто једна комисија од лекара и правника то реши.

4. За оне, за које се нађе, да су нормални злочинци у поврату, имају се казне пооштрити, да не би, као што је сад случај, бављење у казионицама било пријатније, него што је живот сиромашног радника.

5. Способнима за поправку има се саобраћај и додир с друштвом свима средствима олакшати.

6. У том циљу имају се предузети реформе како у криминалистичким државним заводима тако и у образовању судских функционара.

Са тим је расправа овога питања окончана.

(свршиће се)

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај неумесне примене чл. 27. закона о дневници, подвознини и селидбини државних чиновника.

Г. Р. Ј., писар среза поцерског, одређен је од стране Министра просвете и црквених послова за члана мешовите комисије за извиђај злоупотребе у шуми манастира Радовашнице.

Г. Р. Ј. на том послу, као члан комисије, провео је 59 дана и после свршеног рада поднео рачун и тражио да му се исплати по 6 дин. дневно, свега 354 динара на име дневнице.

Министар просвете и црквених послова решењем од 21. октобра 1905. године Ц№ 1726. одбио га је од овог тражења, пошто ову дужност није вршио изван круга свог службовања, и што је за све време рада у овој комисији примао додатак, који му као писару среском припада по закону о трошковима управних власти.

По изјављеној жалби Државни Савет одлуком својом од 14. априла 1906. год. № 3175 поништио је решење Министрово са ових разлога:

По члану 27. закона о дневници и подвознини државних чиновника, чиновници и други службеници државни, који *за службена путовања по своме службеноме кругу* примају извесну накнаду у самој плати или као додатак плати, а на име тога путовања и т. д. добијају дневницу и подвознину само онда, ако су службене послове изван службеног им круга извршили. Као што се види, овим прописом законским лишени су права на дневницу и подвознину само они чиновници и други службеници државни, *који врше службена путовања по своме службеноме кругу*. За ова путовања, чл. 3-им закона о трошковима управних власти од 27. априла 1902. године, одређен је среским писарима сталан додатак у 55 динара месечно. Према овоме жалитељ не би имао право на накнаду дневнице, кад би као писар срески по званичној дужности предузео пут до манастира Радовашнице, који је у истом срезу и спада у службени круг његовог рада по ставу 5. § 16. закона о чиновницима грађанског реда.

Међутим овде није такав случај. Жалитељ је, као што се из акта види, по тражењу Министра просвете и црквених послова, наредбом Министра унутрашњих дела од 3. јула 1905. године П№ 16278. одређен за члана мешовите комисије, која је имала да извиђа злоупотребе старешине манастира Радовашнице. У овом својству, жалитељ је са осталим члановима комисије пробавио на раду у манастиру, према поднесеном рачуну, 59 дана. Овај његов рад у комисији не спада у категорију његових службених послова, које би он по званичној дужности морао да врши и за које има сталан додатак за путне трошкове. већ у специјалну врсту послова, за које је, према § 43. тач. 11. закона о црквеним властима, надлежна комисија састављена из свештених лица и једног полицијског чиновника, кога одређује Министар унутрашњих дела. Па како је жалитељ, вршећи ову дужност дуже време, ван места свога становања, био изложен особитим трошковима, то му, по § 23. закона о чиновницима грађанског реда, припада право на накнаду трошкова по тач. 1. чл. 1. закона о дневници, подвознини и селидбини државних чиновника.

Један случај неумесне примене чл. 171. и 172. закона о општинама.

К. и Ђ. П. заједно са С. Н., овд., нудили су општини града Београда да им изда под аренду куповину и продају цубока, означујући и суму, колику би на име тога платили па су молили: да се и они на лицитацију позову. Дознав доцније, да је 30. децембра 1905. године општински суд по предмету аренде о цубоку донео своје решење, обрате се актом од 3. јануара 1906 године с молбом, да им се о томе изда решење, а истог дана поднели су суду жалбу своју, утиснувши на њу 2 динара таксе. Доцније — 10. јануара 1906. године — С. Н. одустане и од молбе за решење и од жалбе, а К. и Ђ. П. поднесу понова 23. јануара 1906. године жалбу са 4 динара таксе.

Општински суд сматрајући, да је прва жалба од 3. јануара 1906. године недовољно таксирана, нашао је, да према чл. 172. закона о општинама и не постоји, а друга од 23. јануара 1906. године да се има сматрати као нова. Ну пошто се 3. јануар 1906. године — дан када је поднета прва жалба, мора сматрати као дан саопштења решења, то је жалбу од 23. јануара 1906. године одбацио као неблаговремено поднесену, према чл. 171. закона о општинама.

Незадовољни оваквим решењем, К. и Ђ. П. изјавили су противу истог жалбу Министарству унутрашњих дела, тврдећи, да се рок за жалбу, баш према чл. 171. закона о општинама, рачуна од дана саопштења, не рачунајући овај дан, а њима решење, противу којега су се жалили, није ни саопштавано, те не може ни жалба бити неблаговремена, нити о томе може бити каквих претпостављака.

Слажући се са гледиштем општинског суда о благовремености жалбе, Министар унутрашњих дела решењем од 3. марта 1906. године П№ 3802 одобрио је решење општинског суда.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је да решење Министрово не одговара закону са ових разлога:

По одељку II., напомене код ТБр. 7. таксене тарифе, такса је за жалбу 2 динара, а трговинске радње, и ако их потписују у множини, сматрају се као једно таксено лице, и довољна је једна такса.

Када то стоји, а из акта, који су жалитељи поднели заједно са С. Н. под 15. децембром 1905. године, види се, да су њих тројица заједнички понудили једну и исту цену као аренду за цубок, јавили се, дакле, као ортаци за овај специјални посао, онда према §§ 723. и 724. грађанског закона §§ 46, 47. и 48. трговачког закона и овде постоји трговачко друштво — трговинска радња — која према ТБр. 7 таксене тарифе за жалбу од 3. јануара 1906. године није ни дужна више да положи таксе од 2 динара.

Према изложеном, а када је и сама општина жалитељима признала овај однос, јер је од њих *тројице* за ову аренду примила једну кауцију, онда је погрешно тврђење, да прва жалба нема довољно таксе и да према чл. 172. закона о општинама не постоји.

Погрешно је и тврђење о неблаговремености жалбе од 23. јануара 1906. године.

Да би текао рок за изјаву жалбе, те према томе, да би могао и протећи и жалба постати неблаговремена по изричној одредби чл. 171. закона о општинама потребно је, да је одлука, противу које се жалба изјављује, *саопштена* интересованима. Како се ова саопштења врше, изложено је у појединим одредбама грађанског судског поступка, као општим начелима. Ове одредбе о саопштењу, јавног су карактера према самој својој природи, не тичу се дакле оне само интересоване стране, те да би воља ове могла заменити само саопштење, нема дакле места примени I. тачке § 13. грађ. закона. Сем тога, одредбе о саопштењу тако су прецизне, да сем начина законом предвиђених других не може бити нити се сме допустити, да се овај факт доказује другим којим средствима, него оним законом одређеним, пошто би биле могуће многе злоупотребе. Па када у конкретном случају не само што се ничим не утврђује, да је жалитељима — као интересованима — ма на који, законом предвиђени, начин саопштена одлука од 30. децембра 1905. год., противу које је изјављена жалба од 23. јануара 1906. год., већ шта више сам општински суд признаје, да то није учињено, онда извођење, да се подношај жалбе прве има сматрати као дан саопштења, произвољно је и без вредности. Када то стоји, онда за жалитеље и нема момента од када би овај рок текао, те према томе није могао ни протећи онај остављени чл. 171. закона о општинама, нити је жалба неблаговремена.

С тога је Државни Савет одлуком својом од 30. маја 1906. године Бр. 4182., на основу чл. 170. закона о општинама, поништио ожалбено решење Министрово.

По жалби противу незаконитих поступака власти, Министар је дужан донети своје решење, сходно пропису чл. 27. Устава, и њиме известити жалитеља.

Писменом својим од 23. јула 1904. год., Давид А., трговац из Пожаревца, представио је Министру народне привреде, како му начелство округа пожаревачког забрањује, да у својој галантериско-мануфактурној радњи продаје: кецеље, рекле, лајбове, сукње и жакете, које ван своје радње од свога штофа израђује код тамошњих кројачица, — па је молио, да му Министар изда решење о томе: да по закону има право напред изложену робу држати и продавати у својој радњи.

Решењем од 7. децембра 1904. године ТБр. 4654. Министар народне привреде одбио је молиоца од тражења, с тога, што питање, које је молилац покренуо, стоји у тесној вези са тумачењем одредбе о еснафима, а право тумачења, по чл. 37. Устава, једино припада законодавној власти.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 25. априла 1906. год. № 3403., поништио је ожалбено решење Министрово из ових разлога:

Као што се из акта види, жалитељ је, у жалби изјављеној Министру, противу поступка начелства округа пожаревачког, навео: да му начелство, по тражењу еснафа терзијског, противно закону, услед погрешног разумевања закона, забрањује продају: кецеља, рекли, лајбова, сукњи, жакета, које ван своје радње од свога штофа даје на израду овдашњим кројачицама, па их готове у својој трговини продаје, те по томе овде није у питању тумачење закона, већ умесност или неумесност примене закона од стране начелства у овом конкретном случају. Према оваком стању ствари, Министар је, по чл. 27. Устава, био позван, пошто прибави акте, да оцени умесност или неумесност поступка начелства, ако би за то био надлежан, и да о овоме нахођењу извести жалитеља решењем.

Власт, противу чијег је решења жалба изјављена, није надлежна да улази у оцену питања о надлежности оне власти, на коју је жалба упућена.

Решењем суда општине града Београда од 16. децембра 1904. године № 9947., на основу § 466. грађанског суд. поступка. упућена је Катарина П., овд. удова, на парницу за доказивање права својине оних ствари, које су, по дуговању Луке М..., овд. кафеџије, Мар. и Л., овд. трговцима, узете у попис.

Противу овог решења, Катарина је изјавила жалбу првостепеном суду за варош Београд, и на жалби утиснула само 0·10 динара таксених марака.

По овој жалби, суд општине београдске нашао је, да ожалбено његово решење подлежи разматрању надзорне власти — § 142. закона о општинама, — а не првостепеном суду, који по § 20. грађанског судског поступка расматра само решења и пресуде по приватним споровима. Па како је на жалбу утиснуто недовољно таксе, то је општински суд решењем од 5. јануара 1905. године № 38., одлучио, на основу чл. 172. закона о општинама и § 466. грађанског судског поступка, да се поднета жалба сматра као и да не постоји.

Ово решење општинског суда одобрио је Министар унутрашњих дела својим решењем од 30. марта 1905. год. П№ 8100.

По изјављеној жалби, Државни Савет поништио је решење Министрово одлуком својом од 7. априла 1906. године № 2925., из ових разлога:

Решењем суда општине града Београда од 16. децембра 1904. године Бр. 9947., жалитељка је, на основу § 466. грађанског судског поступка, упућена на парницу, ради доказивања права својине пописаних ствари. Она је против тога решења изјавила жалбу № 48. првостепеном суду за варош Београд, али је општински суд решењем од 5. јануара 1905. године № 48., на основу чл. 172. закона о општинама, одлучио, да сматра, да таква жалба не постоји зато, што налази, да решење, противу кога је жалба изјављена, по чл. 142. закона о општинама, подлежи расматрању надзорне власти, а не првостепеном суду, по чл. 20. а грађанског судског поступка, а на жалби је прилепљено само 0·10 динара таксе. То је решење Министар ожалбеним решењем одобрио.

Овака је радња и општинског суда и Министра неправилна, јер када је жалба упућена првостепеном суду вароши Београда, онда је требало, претходно, по чл 9. закона о таксама, таксу, у колико је недовољна, наплатити, па акта суду упутити на расматрање, који има да донесе одлуку, је ли за расправу надлежан, или није.

М. В.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

На дан 20. априла т. г. по подне нестало је Јована четворогодишњег сина Петра Трајковића, надничара из Ниша. Извештено о овоме, начелство округа нишког расписало је одмах свима полицијским властима за тражење Јованово, али је ово остало без успеха. На два дана после овога, т. ј. 22. априла т. г., отац несталог детета нађе на огради своје авлије једно анонимно писмо, писано плајвазом, у коме га нека женска извештава, да је његово дете убијено. У писму се помињало преко 20 лица, која су у овоме убиству учествовала, и означавало се место, на коме је оно извршено Разуме се, да полицијска власт по овој достави

није могла ништа предузимати, јер, пре свега, није било доказа, да је дете убијено.

И родитељи несталог детета, а и сама власт, веровали су, да су дете украли Цигани.

26. априла т. г. отац несталог Јована добије једно анонимно писмо преко поште, у коме га непозната женска поново извештава, да му је дете убијено оног истог дана када је и нестало, а као убице означена су она иста лица, која и у првој достави.

Достављач најзад тврди, да је својим очима гледао извршење убиства и означује место где је детињи леш закопан, као и где му је капа сакривена.

И ово писмо писано је плајвазом, а из поштанског жига видело се, да је предато на пошти лесковачкој.

Чим је примио ово писмо, начелник окружни наредио је, да један писар начелства изврши претрес у писму означених места, те да се на овај начин провери примљена достава.

Претреси ови нису остали без успеха, јер су и леш и капа нађени тачно на означеним местима. Леш је био закопан у једном коњском ђубрету близу манастира Св. Пантелеја, а капа сакривена у једној шупи близу куће родитеља убијенога.

После свега овога власт је отпочела редовну кривичну истрагу, и то врло обазриво, с обзиром на личности, које су сумњичене у достављама за убиство Јованово. Ради овога било је неопходно потребно, да се пронађе лице које је доставе писало, а како се из њих лако и на први поглед видело да су писана руком неког ђака основне школе, то су добављени рукописи ђака из једне оближње основне школе и сравњени са достављама. Рад овај био је крунисан успехом, јер се утврдило, да је прву доставу писао Душан Толић, ђак III. разреда основне школе, који је то најзад и сам признао.

Према Душановом казивању писмо му је диктирала једна жена у сељачком оделу на једној пољани ван Ниша, а по свршеном послу запретила му је да о овоме никоме ништа не говори, и на име награде дала му је 16 пара дин. у двопарцима.

Према доста тачном опису и осталим обавештењима, које је Душан о тој жени дао, а у вези са подацима, које је сама власт прикупила у околини куће Јованових родитеља, несумњиво се утврдило, да је извесна женска из округа топличког становала неколико дана у истој авлији са родитељима убијеног детета, и да је на два до три дана по убиству отпутовала изненада из Ниша.

Овај њен изненадни одлазак, у вези са њеним сумњивим понашањем у Нишу, а нарочито њен одлазак код мајке убијеног Јована на 2 до 3 дана по убиству, и причање како власт и њу позива ради сведочанства по овоме делу, противу једне осумњичене комшике, што није стајало у истини, били су довољни за власт да је пронађе и покаже ради познанства ђаку Толићу.

После неколико дана ова загонетна женска ухваћена је у Цепу и спроведена у Ниш; а кад је Толић у њој познао ону сељанку која му је писмо диктирала, стављена је под редовну кривичну истрагу и у притвор за убиство Јованово.

На првим својим испитима ухапшена **Марија** — како је изјавила да се зове — није ништа признавала, али је доцније признала, да је послала оба анонимна писма, и то, вели, по причању оних лица, која је у писму окривљавала, а окривила је махом оне, код којих је радила за време свога бављења у Нишу.

У току даље истраге утврдило се несумњиво, да је она дете из куће родитељске извела и одвела преко Градског Поља, што је она у почетку упорно одрицала, па тек после суочења са сведоцима признала, додајући, да је дете предала неком непознатом сељаку, а овоме је вели, била потребна детиња мокраћа, да би могао ископати неко сакривено благо.

На питање истражниково, какав изгледа тај сељак, окривљена је изјавила, да га због мрака није могла уочити, заборављајући на свој раније исказ и сведоцима утврђени факат, да је дете из куће извела између 3 и 4 часа по подне Притешњена овако својим сопственим лажама са свију страна, Маријола је најзад признала, да је дело сама извршила, а да је на то нашла побуду у томе, што се тада налазила у бременом стању, па да би јој се дете одржало требало је да уништи туђе дете. Тако јој је, вели, казала једна врачара пре неколико година.

Даљом истрагом, после овога утврђено је, да се окривљена не зове Маријола, већ **Костадинка — Дина**, и да је кћи Проке Цакића, сапуниџије из Власотинаца, а жена **Милана Станковића**, из Дражиновца у ср. добричком.

У години 1898. одговарала је код лесковачког суда за тровање, али је пуштена из недостатка доказа, док су јој брат Коста и снаја Ђурђа осуђени на по 20 година робије. Сем овога у 1902. години одговарала је за крађу.

Истрагу по овом делу водили су г.г. Андра Петровић, окружни начелник и Јовица Вукосављевић, писар начелства, којима се искључиво има захвалити за успешан исход истраге.

Износећи фотографију Костадинкину, скрећемо пажњу властима, а и приватнима, ако би што знали о њој и каквом њеном кривичном делу, да о томе одмах известе начелство окр. нишкога или уредништво «Полиц. Гласника».

НАЂЕН ЛЕШ

У атару села Ливадице у срезу моравском округа пожаревачког на дан 9. т. м-ца избацила је Морава леш непознатога човека, старог до 45 година, дужине 1·71 см., добро угојеног и развијеног, црних очију, црне и проседе браде и бркова, округлог лица, без икаквих особених знакова, у обичном сељачком оделу, босоног и гологлав. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, а приватни се моле, ако би што ближе знали о овоме лешу. да известе начелника среза моравског округа пожаревачког, позивајући се на Бр. 7995, да би се могла утврдити идентичност леша. — АБр. 666.

УХВАЋЕН

Добросав Бојић, осуђеник Београдског Казненог завода, чију смо фотографију и потерницу изнели у 24. броју «Полицијског Гласника,» 10. т. м-ца ухваћен је у Брзоходу у срезу моравском округа пожаревачког, те је престала потреба за његовим тражењем. — АБр. 668.

ПОТЕРЕ

Милоје Вељковић, поштански кочијаш, одговара код начелника среза бољевачкога за извесна кривична дела, али се налази у бегству. Милоје је родом из Добрујевца у срезу бољевачком, стар 26 година, висок, добро развијен, у опште црномањаст, нагарених наусница, на левом образу и левој страни чела има белеге од убоја, још добро незарасле. Одело носи обично сељачко, а чешће и прекројено војничко одело, и тада има на оковратнику поштански знак трубе. Осуђиван је два пута за краће и врло је препреден. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Милојем најживље трагају, и у случају проналаска под јаком стражом упуте га начелнику среза бољевачког, позивајући се на Бр. 7270.

Крађа стоке. Ноћу између 7. и 8. т. м-ца непознати крадљивци украли су једну кобилу Драгутину Ђорђевићу, тежаку из Рајковца у срезу јасеничком округа крагујевачког. Кобила је матора 8 година, длаке жуто-доратасте, на оку има брадавицу, а на леђима белегу од седла, са жигом К. Нека све полицијске и општинске власти живо настану. да се кривац и покрађа пронађу и о резултату извести начелник среза јасеничког округа крагујевачког с позивом на Бр. 11765.

Александар Марковић, коцкар из Параћина, који је био у притвору код начелника среза параћинског, због преваре, побегао је из ходника среске канцеларије. Александар је стар 24 год., жутих бркова, сувоњав, средњег раста, у грађанском оделу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за одбеглим нареде најживље трагање, и о резултату известе поменутог начелника или Управу града Београда с позивом на Бр. 21380.

Сима Живковић, раденик из Ниша, извршив два убиства и један покушај убиства на дан 14. тек. м-ца побегао је. Он је родом из Турске, стар 40 година, плав, у лицу сувоњав, на левој горњој трепавици има брадавицу, од одела је имао гуњ и узане чакшире, а на глави шубару. Нека га све полицијске и општинске власти најживље потраже и пронађеног под јаком стражом упуте начелству округа нишког или Управи гр. Београда с позивом на Бр. 21381.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Б. Алимпић.

БРОЈ 26. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 25. ЈУНА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СТРУЧНИ ДЕО

НАРОЧИТА КВАЛИФИКАЦИЈА ПРАВНИШТВА

у државној служби

а с обзиром на начелну подвојеност административне и судске власти.

(НАСТАВАК)

У осталом, и тамо, где правништво полаже два, а не само један државни испит, он обухвата и теоријски и практични део. Тако је, махом, у немачким државицама а нарочито у Пруској. И ако се непосредно иза свршених факултетских студија у тим државама полаже теоријски испит и из правних и државних наука, ипак се после извесног броја година проведених у пракси, полаже и други државни испит, који обухвата и теорију и практику. И не само што се тамо налази да је то добро, не само што никоме не пада на памет, да тај државни испит укида, или да га сведе само на практични део, него напротив на њ много полаже. Дискусија, која се о њему води, своди се у главном на питање о његовој реформи а нарочито у томе: да ли би тај други државни испит требао да буде један исти и за кандидате административне службе и кандидате у служби судске власти и правосуђа, или би требало да постоји разлике, као што је на пример код пруског система. Тако, немачки писац д-р Хам, налази, да би требало извести организацију и овог другог државног испита на једнолико основи за све правништво, тако, да би положени испит давао квалификације за сву јавну службу правничког фаха. Он налази, да се та тенденција опажа код многих немачких државица, и да су неке том систему већ и приступиле, као: Баварска, Баденска, Хесен, Елзас—Лотарингија. Овако своје гледиште д-р Хам брани, у главном, необично великом пословном везом, која и поред све начелне и уставне подвојености постоји између судске и административне власти, па је онда у јавном интересу, да кандидати имају потребну спрему за службу и једне и друге власти, јер ће иначе у сваком случају претрпети штету прави интереси државне службе, који су у многим случајевима садржани у добро појмљеној и практикованој вези и једне и друге службе. Али, оно што је значајно и што у сваком случају иде у прилог старања, да правништво буде што спремније, то је захтев, да и кандидати у служби судске власти и правозаступништва морају полагати поновни државни испит не само из правних, већ и из државних наука, па да у опште могу имати пуноважне услове за судијске положаје и правозаступничку професију.

И ако нам није намера, да на овом месту претресемо питање о правозаступништву, као правничком фаху, хоћемо ипак да напоменемо, као што смо и раније нагласили, да би се све важније мере намењене моралном јачању и дизању нашег правништва, требале да примене и на адвокатске кандидате. У Немачкој, кандидат за адвоката мора имати услове и за судију; онај ко може бити судија, може бити и адвокат. То значи, да адвокати морају полагати све оне државне испите, које полаже и кандидат за судију. И то је сасвим право, а с обзиром на непосредни јавни интерес, који излази из његове професије, још и целисходно. Намењене у првом реду услугама правосуђа и у нераздвојној вези с њим, правозаступник самим тим, што има пуну компетенцу правобранилачког учешћа, треба да влада потпуним разумевањем надлежности судске власти и да у примени закона, који су тој надлежности намењени, стоји на висини здраве правничке критике. Самим тим, његова способност и у најгорем случају треба да иде до способности судије, а његове квалификације, у којима треба да је изражено јемство за ту способност, треба да одговарају законским квалификацијама судије.

Код нас није тако; код нас се у опште за судије не тражи државни испит, те и онакав какав је, испит, који се тражи за адвокате, док тако стање траје, може се сматрати као довољан, ма да у ствари ни из далека нема праву начелну вредност једног државног испита. Садашњи адвокатски испит више је један занатлијско-правнички испит практичне природе, далеко од испита, којим би се требало да заједчи јака правничка спрема на научној и практичној основи. Према томе, оно што будемо говорили о државном испиту за кандидате судске власти, то исто, по нашем схватању, треба да вреди и за правозаступничке кандидате. Да је ово тачно, ми се позивамо на доказану ситуацију, коју нам пружа савремено стање адвокатског реда. Без обзира на изузетне примере литерарне и у опште јаче професионалне квалификације, које истиче незнатан број адвоката, па и то махом у облику практичне спреме, ми ни у њима не опажамо скоро ништа више, ми ни у адвокатском реду људи не налазимо ни приближно повољан број људи, на које би смо се могли позвати, као на правнике јаче теоријске спреме. Изузетака је тако мало, да се једва дају запазити. И у колико има истакнутијих адвоката, махом су то само добри практичари. Није онда чудо, што у толиком броју адвоката можете наћи примера, да се поједини, често најобичнији њихови чланови, издижу до такве рекламе и значаја пред оценом јавног мњења у јавним пословима, да као такви у појединим моментима извесне политичке ситуације заузимају најистакнутије политичке положаје. Другим речима, је ли онда чудо, што се права спрема и за тај ред људи узима тако мало у оцену, да не само најобичнији адвокати могу добити одличан положај у служби правосуђа, као председници првостепених судова, него чак и као судије највиших судова; па ако хоћете чак и као представници појединих ресорних управа у служби централне политичке власти као Министра!

Колико се и како овакво негативно стање правништва свети интересима јавне службе, кад и на позиције првога ранга не само у правосуђу, него и у администрацији, могу доћи најобичнији адвокати,

па у вези с тим долазе и за народне посланике, да са тог места дају правнички критеријум и садржину законодавства, доказ су наше прилике боље но игде на другом месту. Јер на другом месту, мучно да може и постојати оваква аномалија у начелима јавне службе и законодавства, али баш зато, мучно да се могу и наћи тако груби доказни аргументи за општу оцену и јавне службе и непотпуности, неодређености и начелних аномалија у појединим законима, које ми тако много доносимо и тако често мењамо, да се већ у нас и не опажа системска основа ни за једну врсту закона и ни за једну периоду законодавног рада.

(наставиће се)

Милутин А. Поповић.

О СЛОБОДИ ВОЉЕ И ОДГОВОРНОСТИ

(НАСТАВАК)

Да релативно несвесни психички садржаји постоје, најбољи је пример зато наше за језик везано мишљење. Када брзо говоримо онда нам изгледа, као да се за речи у опште ништа у нашој свести и не веже, као да су речи непосредно и саме мисли, изгледа дакле, као да су говор и мишљење једно и исто (то исто важи и за читање и нечујно мишљење, мишљење у себи). Међутим очевидно је, да је то немогуће. Јер реч као таква није ништа друго до просто скуп тонова, немогуће је дакле да реч, па ма колико је пута изговорили, добије сама собом нешто чега у себи нема, па име, да сама собом непосредно у свести значи ствар чије је име, него је апсолутно нужно претпоставити, да се уз реч, па била она гласно или нечујно изговорена (први је случај код говора и гласног читања, други код читања и мишљења у себи), веже и престава оне ствари, која је речју обележена, и да реч добија своје значење само тиме, што се у нашој свести у исто доба са њоме јавља и престава ствари, коју она обележава. Пошто пак ми нисмо јасно свесни тих престава, које се несумњиво за речи вежу, то је јасно, да овде имамо тражени пример престава, које су својом јачином тако слабе да изгледа, као да их у свести готово и нема. Међутим да њих у свести доиста има и да оне нису нешто што би за нашу свест било апсолутно несвесно, већ нешто што је само релативно несвесно, излази просто из тога, што смо ми, изговарајући речи, у исто доба свесни и њиховог значења, што значи да смо, и ако на нејасан начин, свесни самих престава, које су за речи везане и које им дају значење. Преставе, које се везују за речи, нису и не могу дакле бити апсолутно несвесне — јер као такве не би се у свести у опште ни на какав начин документовале — већ су само релативно несвесне; оне показују дакле несумњиво, да релативно несвесних психичких садржаја има.

Да видимо сада, да ли се доиста илузија слободе воље дâ свести на ове релативно несвесне свесне садржаје. Ако се то свођење може извести, онда је наше осећање слободе доиста илузија, а ако се неда извести, онда то осећање није илузија, и онда се или мора напустити сваки даљи покушај да се оно објави за илузију, чиме би се дефинитивно признала фактична слобода наших вољних радњи, или ће се учинити још какав таки покушај. Ми ћемо видети да је још само један такав покушај могућ.

Није потребно дубоко размишљање па да се увиди да је свођење илузије слободне воље на релативно несвесне психичке садржаје т.ј. тврђење, да та илузија отуда долази, што су непосредни узроци наше вољне радње истина у нашој свести али их ми нисмо довољно јасно свесни, немогуће. Јер докле би, као што смо видели, то свођење као таково било сасма могуће, кад би речени непосредни узроци престављали апсолутно несвесне психичке садржаје, само кад би ови последњи били могући, дотле је то свођење немогуће, ако речени непосредни узроци не престављају апсолутно већ само релативно несвесне свесне садржаје. Као што на име оне преставе, које се везују за речи и које им дају значење, несумњиво документују своју езистенцију у свести, тако би исто и непосредни узроци (преставе и осећања) наших вољних радњи, ако би били релативно несвесни психички садржаји, морали на неки начин документирати своју егзистенцију у непосредној свести, и то би је морали документовати непосредно у самим вољним радњама, за које су везани, што не значи ни више ни мање, до да би ми њихову егзистенцију морали осетити у овим вољним радњама, што опет не значи ништа друго до, да се ми у овим радњама не би могли осећати тако слободни као што се фактички осећамо. Јер где смо год ми свесни једне слободне вољне радње своје, то се осећање наше слободе састоји просто у томе, што нисмо свесни *апсолутно* ничега, што би ту радњу условљавало, што нам се она преставља као нешто што је директни непосредни продукт наш, нашег свесног ја, које се као форма свести осећа цело и недељиво у целокупном многоструком и разноликом свесном садржају (чулним опажањима, преставама, осећањима и т. д.). Ако би пак све наше вољне радње у моменту, кад смо ми свесни да су оне продукт нашег чистог ја као форме свести, билет у истини одређене релативно несвесним преставама и осећањима, имале дакле своје порекло у самом свесном садржају, онда би било апсолутно немогуће да постане илузија као да оне потичу само из нас, пошто би ми морали бити свесни, ма и у најмањој мери, и оних непосредних садржајних узрока, који их одређују. Егзистенција тих узрока документовала би се просто у непосредном осећању, да су оне промене невољни продукт узрока, који су у нашој свести, и ако ми те узроке не опажамо довољно јасно, да би то могли и констатовати. Као што се види дакле, ни ово објашњење није могуће, као што није било могуће ни пређашње.

Остаје још један једини покушај да се наше непосредно осећање слободе објави за илузију. И ако тај покушај најмање вреди, ипак је он у популарним психолошким расправама и делима најчешћи, шта више за њега се чудним начином везује у главном и борба, која се води између противника и заступника слободне воље.

Према овоме гледишту на име ми смо потпуно свесни непосредних узрока, који претходе вољној радњи, пошто се ти узроци, као што се овде тврди, састоје само у мисленим преставама, које претходе вољној радњи, и из чије борбе происходи напослетку мислена одлука, која преставља слободну вољну одлуку, док је радња, која тој одлуци следује, чист психо-физиолошки покрет без ичега вољнога више у себи. Али и ако смо потпуно свесни непосредних узрока, који претходе вољној радњи, ипак, услед борбе која настаје међу тим свесним узроцима, у нама постаје илузија као да смо могли следовати свакоме од њих, док смо међу тим у ствари следовали сноме, који је у тој борби као најјачи победио. Свакој нашој вољној радњи претходи, према овоме гледишту, борба мотива: једни од њих говоре зато да се вољна радња изврши, други зато да се она не изврши, и на послетку у тој ће борби или победити мотиви који су јачи (односно јавиће се један који ће бити најачи, те ће све остале савладати), у ком ће се случају донети било позитивна било негативна одлука, или неће, ако су мотиви подједнаке јачине, бити донесена никаква одлука. У сваком случају услед ове борбе мотива у нама настаје илузија, као да само од нас зависи, да ли ћемо следовати овим или оним мотивима, док међу тим у ствари мотиви дејствују према својој јачини по исто тако непроменљивим законима, као што то чине и природне снаге. Само дакле услед тога, што се дуже времена у нашој свести мотиви боре, настаје илузија, као да ти мотиви сами собом нису способни да борбу реше, већ да смо ми ти, који им у помоћ притичемо и борбу у корист једног од њих решавамо, или је просто пресецамо не дајући ниједноме за право (не доносимо никакву одлуку, него је одлажемо за доцније).

Многи заступници слободне воље пристају са детерминистима, који на овај начин објашњавају постанак илузије слободне воље, на то, да слободне воље има само онде где има борбе међу мотивима, али одбацују тврђење детерминита, да је слобода наше воље при томе чиста илузија. Они на име на супрот овим последњим тврде да, пошто мотиви који се боре леже као такови потпуно у свести, не би било могуће да постане илузија наше слободе, кад би се та борба могла да сврши чисто на терену самих мотива. Ми би при томе били чисто пасивни посматрача дизања и спуштања престава у нашој свести, јачег или слабије интензитета престава, које се јављају или ишчезавају из свести, али осећања нашег сопственог активитета и слободе ми при томе не би имали нити би могли имати.

Ова аргументација индетерминиста мора се признати за тачну. Доиста из саме борбе престава, из тога што нас

једна од њих вуче на једну а друга на другу страну, не би никако могло постати наше непосредно осећање слободе, ми бисмо у томе случају просто били свесни, да нас потпуно невољно и без икаквог нашег учешћа једна престава вуче на ову а друга на ону страну, ми бисмо имали исто оно осећање невољног јављања престава, које имамо, кад један читав низ престава у сећању или мишљењу иду једна за другом. Јер као год што међу чулним преставама (непосредним преставама спољних објеката) има промена, за које сам непосредно свесан да не зависе од мене, и, на супрот њима, промена, за које сам непосредно свесан да зависе од мене (н.пр. дизање руке), исто тако међу унутрашњим преставама (које су само посредно преставе спољних објеката) моје фантазије, мишљења и сећања ја опажам промене, које су независне од мене (невољни низови престава) и, поред њих, и промене за које сам непосредно свесан да зависи од мене. Међу ове последње долазе нарочито промене у преставама, из којих произлазе вољне одлуке, и немогуће је из самог чистог факта борбе одн. неодређеног тока тих престава закључити, да је наше осећање слободе у овом случају чиста илузија. То би се могло учинити само на тај начин, кад би се тврдило, да има престава нама несвесних, које одређују нужним начином јављање ових нама свесних престава, чије нам се јављање преставља као потпуно неодређено. Али тиме би се нужним начином опет постанак илузије морао свести на пређашње начине објашњавања, чију смо нетачност ми већ показали.

(наставиће се)

Д-р Бранислав Петронијевић.

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ

по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

Поред поменутих смртних казни Градски Закон помиње још неке, које су за собом смрт повлачиле, али се не може тачно рећи у чему су се састојале. Тако на пример: помиње се *коначна мука*, за тим помиње се *главна мука*; нпр. *ако се Јеврејин дрзне да разврати хришћанске помисли подвргава се главној муци* (§ 32), *ако ко учи варваре, како се лађе (корабљи) граде, подвргава се главној муци (§ 38)*. А коначној муци подвргавају се они који примивши хришћанство опет буду јелинствовали (т. ј. опет почну обожавати много грчке богове) или манихеји (богомили) који су били хришћани, па прешли у манихеје, или они који су знали да има манихеја а нису хтели да их прокажу кнезу, такође се подвргавају коначној муци. Исто тако подвргавају се коначној муци и они који су на положајима (у чиновима) било у војсци или чиновничкој служби, дужни су старати се да дознаду има ли манихеја, па ако, дознавши, не предаду га, ма били и православни, подвргавају се коначној муци (§§ 28 и 33).

Телесне казне

Смртним казнама, које истакосмо напред, беше главни задатак да из ондашњега друштва избаци штетне чланове и да их уништи. Телесне казне нису имале тај задатак. Оне су постојале с једне стране с тога да даду задовољења увређеној страни, с друге да утичу на преступника да се поправи, а с треће да застраше друге да не би извршивали слична казнима дела. Под телесним казнама разумеју се оне казне које изазивају физички бол код човека, али тако исто и оне које тело онаказе. Према томе поделићемо телесне казне на две групе: а) телесне казне које сакате и б) телесне казне, које не сакате већ само изазивају бол.

1. **Телесне казне које сакате.**

Ове врсте казна не само што изазивају јаке болове већ или сакате тело или уништавају поједине делове тела. У нашем преводу Градскога Закона налазимо ове телесне казне које сакате: *одсецање носа, одсецање или чупање језика, одсецање руку, ослепљење* и *одсецање полнога уда у човека*.

Навешћемо овде узроке или кривице, које су повлачиле по Градском Закону поменуте казне.

Одсецање носа. — 1. Они који с оружјем отимају или грабе жену или девојку, видели смо да се кажњавају смрћу, јер им се мачем глава одсецала, а они који таквим преступницима помажу у овом преступу кажњавани су тиме, што им је *одсецан нос*, што су бијени и остријежени (§ 40.).

2. Удата жена, која учини прељубу са својим робом, биће бијена, остријежена и нос ће јој се одсећи. Осим тога истераће се из града у коме живи и изгубиће све своје имање (§ 43.).

3. Прељубници, једна и друга страна, казниће се бојем, стрижењем косе и одсецањем носа (§ 45.).

4. Ко с калуђерицама прељубу учини (**стоудь дѣюще**) или са свештеним девама, као ругајући се невести Христове цркве, да се казни одсецањем носа (§ 62). Исто тако и оне калуђерице, које се с њиме смешаше.

5. Који своју куму узме за брачна друга или се онако плотски смешају, обојима нос да се одсече (§ 63).

6. Ко опази да му жена блуд води, и не отпушти је, бојем да се протера, а прељубник и прељубница да се казне одсецањем носа (§ 64).

7. Који невољу учини девојци и силује је, да се казни одсецањем носа и да јој даде трећину својега имања (§ 66.).

8. Који силује девојку пре узраста, то јест пре тринаест година, да се казни одсецањем носа и половину имања својега да даде силованој девојци (§ 67).

9. Који туђузаручницу обесчасти, ако с пристанком девојке, да му се нос одсече, ако не с њеним пристанком поред поменуте казне да даде и трећи део имања обесчашћеној девојци (§ 68.).

Чупање и сечење језика. — И ова казна налази се поменута у Градском Закону. Али она је примењивана и раније у српском народу. Тако Стефан Првовенчани помиње ту страшну казну у животопису својега оца Стевана Немање. Кад оно Немања сазва сабор на коме се решавало о истребљењу јереси богомилске, тада је по решењу тога сабора Немања наоружао војску и послао их против богомила, те је многе казнио различитим казнама, друге прогнао из државе своје, куће и имање богомилско конфисковао и раздао болним и бедним. А кад је ухваћен учитељ и старешина богомилски, онда му је одсечен језик до грла (**језикь оуръзаоу грьтанн ѥго**).[1])

Градски закон тражи ову казну за *кривоклетнике и лажне сведоке*. Ако судија на суду или на молбу парничара закуне некога дотичући се пречаснога Јеванђеља, па се нађе да се криво заклео, да се језик одсече. Исто тако и са сведоцима учинити, ако лажно сведоче (§ 47.).

Слепљење. — Ова казна помиње се у Градскоме закону и то у одељку 39 а у §. 48. Ако ко у олтар уђе дању или ноћу и украде што од свештених ствари, да се ослепи.

Одсецање руку. — Ова казна такође врло често примењивана према Градском Закону, што ће рећи да је врло рано примењивана у Византији. Наводимо овде случајеве кривица, које се према овом закону кажњавају одсецањем руке или руку. Тако:

1. Ако који год са знањем купи слободна човека или га прода или га поклони, или у мираз да или размени, ма коју ако ко од ових кривица учини, па се открије и кривац ухвати, да се казни одсецањем руку (§ 5).

2. Ономе, који твори проказу у житу и ономе, који га помаже у томе, да му се руке одсеку па био он ратар, роб, домовник или трговац, само ако је помагао у том сагрешењу, да му се руке одсеку (§ 13).

3. Клеветник таквој истој казни подвргава се (§ 14).

4. Ако ко ван града запали навалице кућу или гумно које је близу куће, да му се одсеку руке (§ 18.).

5. Робови или ослобођени ако узимају слободна и продаду га, да буду бијени, постригнути и да им се руке одсеку (§ 22).

6. Ономе, који одрече заповест, обе руке одсећи (§ 23).

7. Ако ко изврши отмицу без икаква оружја, то да се казни одсецањем руку (§ 40 претпоследња алинеја).

8. Ко у војсци, у логору или у пуку украде из запреге коња, мазгу или магарца, таквоме руке да се одсеку (§ 53).

9. Ко се не једанпут, већ више пута у крађи ухвати, да му се руке одсеку (§ 54 последња алинеја).

10. Који мртве у гробу свлаче, да им се одсеку руке (§ 47).

11. Који украде и отера туђе стадо, ако то учини само једанпут, да буде бијен;

[1]) Šafařik. O. Památky dřevního pisemnictvi jihoslovanuv. v. Praze. 1851. Zivot. Sv. Symeona. стр. 7.

ако учини и по други пут, да се прогна из области; а ако учини и трећи пут, да му се руке одсеку (§ 56.).

Одсецање уда. — Онима, који са бесловесном животињом блудно дело учине, то јест са четвороножном животињом, **да суђкжетъ се нић сраћнинн оуђк.**

Стрижење. — У старо време готово код свију народа дуга коса и дуга брада важиле се као особити накит. Осим тога у средњем веку дуга коса и дуга брада беху одлика слободнога човека. Тако се гледало на дугу косу и на дугу браду и у Византији. Лишење тога људскога украса важило је као стидна и срамна казна, која је вршена сама за се или у вези с другим казнама. Стрижење или шишање косе и браде, такође се узима као нека врста телесне казне која сакати просто из разлога тог, што се она по некад вршила тако да је била свезана с ужасним боловима. Тако например она је вршена често пута с дерањем коже на глави или на бради, што је скопчано с ужасним боловима и мукама. У старо време и људи, осуђени на смрт, пре извршења смртне казне лишавани су косе и браде. Ово је чињено с тога да би их прво осрамотили. Ова казна примењивана је обично на браколомнике и на заводнике или на оне, који су томе послу били помоћници. Градски Закон предвиђа ту казну у овим случајевима:

1. Онај који помаже отимању заручене или незаручене девојке, или жене, слободне или робиње, или који у том послу даје савета, или ма како прими учешћа у том послу да се бије, остриже и прогна из предела (§ 40 при крају).

2. Они, који чине прељубу, да буду бијени, острижени и нос да им се одсече, а *онај* који је таквом послу помагао и слуга, да буде острижен и прогнат (§ 45).

3. Исто тако одсецана је коса и онима, који се умешају у метеже приликом буна и нереда (§ 6.).

(наставиће се)

Миленко Вукићевић.

ДЕСЕТИ КОНГРЕС

међународног криминалистичког удружења

— држан од 29. августа до 2. септембра пр. год. у Хамбургу —

(СВРШЕТАК) 8)

* * *

Истога дана реферовао је проф. *д-р Лист* о **поступању са смањено урачунљивим.** За индивидуе, које услед болесног стања нису потпуно урачунљиве потребне су нарочите законске мере. Да ли се оне могу осудити или не, има законодавац да се о томе побрине. Да ли могу вршити правне послове о томе се има да брине грађанско право преко својих разних институција: старатељство, туторство итд., које их чувају од штете. За случај да ли могу бити и осуђене одредбе које постоје данас о томе, нису довољне, пошто се оскудна или смањена урачунљивост сматра само као један од основа казну умањујућих или као један од основа казну извињујућих. Код душевно дефектних злочинаца има кривични суд да утврди, да ли они заслужују нарочиту ублажену, мању казну. Ако је стање опште опасно, онда треба предузети нарочите заштитне мере. Ствар је старатељске власти онда да донесе коначну одлуку. Код смањене неурачунљивости ако дотични није злочинац, вазда је ствар цивилног суда да реши, да ли је дотични опште опасни и да ли потребује нарочито поступање према њему.

У даљем свом говору *Лист* износи историју питања о поступању са смањено урачунљивим, констатујући у исти мах да је немачка група међународног криминалистичког удружења сложила се са немачким правничким друштвом у битним основним мислима, докле се, за време конгреса „Société générale des prisons" у Паризу, између чланова тога друштва и Немаца констатовала огромна разлика у мишљењу, коју се, он нада да ће уравнати. Он разликује пет врста смањено урачунљивих:

1. Интелектуално и морално слабе;

2. Неурастеничаре и епилептичаре;

3. Хроничку интоксикацију (алкохолисте, морфинисте — који се хронично трују);

4. Стања управо не болесне природе (као сенилитет);

5. Перверзије, нарочито породичне.

По праву позитивном све те групе не представљају болеснике, ма да је ван сваке сумње њихова отпорна снага смањена а њихова урачунљивост није опет потпуна. Нас не интересују безопасни субјекти са смањеном урачунљивошћу већ искључиво такви, који су за своју околину или за себе саме опасни, те према томе потребују сигурне мере, било благо чување било интернирање у заводима разне врсте.

Прелазећи за тим на другу тезу о смањеној урачунљивости код *злочинаца* и кад нису опасни, тражио је за та лица блажу казну него код нормалних.

Две последње тезе тицале су се чисто техничког питања: у чије руке ваља положити одлуку о душевном стању злочиначких лица и о примењеним мерама сигурности, а с друге стране о ослобођењу интернираних лица. У оба случаја изјаснио се, да би решавање о томе ваљало оставити старатељском судији, који пружа већу гарантију за мирно и објективно испитивање душевног стања смањено урачунљивих него кривично-правни претрес.

Пошто је *Лист* уз живо одобравање чланова конгреса завршио, развила се жива дебата. *Тори* (Копенхаген) изјаснио се против принципа из друге тезе, да смањено урачунљиви треба блаже да се казне. Листов предлог о томе примењен је у Данском закону али с његовим резултатом нису ни мало задовољни. — И *Пренс* говорио је против тог предлога, који значи компромис; он је предложио за смањено урачунљиве ne une peine amoindrie већ un traitement special. Око тога питања у главном и водила се дискусија, у којој су се нарочито проф. *Ашафенбург* а *ван Хамел* изјаснили против казне, докле је *д-р Шневертер* (Беч) говорио, ако би се усвојила друга теза, онда би се отежало поступање са смањено урачунљивим; он је против „златне средине" која вазда представља опасност за праксу.

Сем поменутих учествовали су још у дебати медицински саветник *Леиман* (Берлин), проф. *Лигман* (Кил) и проф. *Франк* (Тибинген), који су заступали разна гледишта поткрепљујући их теоријским и практичним разлозима. После још читавог низа говорника приступило се гласању. Пошто је *Лист* пристао, да на место речи peine amoindri, стави peine du un treitement spéciale обе су тезе једногласно усвојене у облику, како их је Лист предложио.

* * *

Трећег дана конгреса требао је референовати истражни судија *Ле Поатевен* (Париз) о **Рехабилитацији** (о повраћају права осудом због злочинства изгубљених) али га је у томе заменио кореферент *д-р Делакист* (Берлин). Он је пре свега утврдио разлику између помиловања и рехабилитације која проистиче из закона. Помиловање је погодно да у неколико помогне, али је ипак недовољно средство. Помиловање је милост, рехабилитација је право. Помиловање укида казну пре или за време извршења, или је смањује. Рехабилитација наступа пошто се казна издржи. Помиловање не брише осуду као такву; рехабилитација брише и саму осуду и даје на против способност за тековину изгубљених права. Рехабилитација је резултат поправке осуђеног. На послетку по Делакисту дефиниција је ова: „Рехабилитација је државним актом или простим протеком времена, по издржаној осуди (помиловању, застарелости) на основу доброг владања (моралне и социјалне поправке) укидање кривицом одузетих политичких и грађанских права, кривицом изречених забрана, вршити неку дужност, имати неку службу или радити неки занат; другим речима: рехабилитацијом се гаси сама осуда.

Установа рехабилитације била је и старим Римљанима без сумње позната, али се за прве почетке тачно зна тек из средњег века и то из ordonnance royale 1670 године. На завршетку свога говора *д-р Делакист* предложио је ове тезе:

1. Рехабилитација треба да нађе места и у немачком казненом закону.

2. Само судским и другим властима могу се давати обавештења о садржају кривичног регистра.

3. Од сведока не треба тражити да ли су раније осуђивани.

4. Полицијска уверења не могу давати оцену о моралној вредности већ само извештај о фактима.

5. Ваља у земљи омогућити рехабилитацију и оних, који су на

страни осуђивани, само ако испуне услове, који у земљи важе.

Први је узео реч у дебати проф. *Еткер* (Вирцбург), који мисли, да се рехабилитација оснива на самом схватању народа. Човек коме је за сав живот одузета част предестиниран је за злочинца услед изгубљене части. Говорник је за судску рехабилитацију и то, ако је тражи сам осуђеник а под условом, да се добро владао. Рехабилитација не би могла имати за последицу брисање осуде из регистра, већ би је на против, ваљало у регистар увести.

Проф. *д-р Лист* констатује факт, да је и проф. Бернер обратио пажњу на то, да се ваља занимати питањем о рехабилитацији.

Проф. *ван Хамел* не сматра да би сведок требао после рехабилитације да пренути одговор на питање, да ли је био раније осуђиван, јер је судији потребан тај одговор, да би могао оценити његову вероватност. Рехабилитација према јавном мњењу зависи од самога народа. Ја сам за réhabilitation de droit pure et simple, јер не увиђам како је могуће, кад је код застарелости злочина и казни довољно да прође само време, да се онде, где се ради само о повраћају части, тражи још позитиван доказ о добром владању. Ко ће тај доказ пружити? Полицијска власт, или сведоџба суседа? Ја мислим, да ни један ни други доказ не би били довољно објективни нити кадри служити судији као подлога за решење о рехабилитацији. Код правне рехабилитације довољно је, да није осуђени дошао у сукоб са казненим законом, па му се последице, а и сама осуда брише из регистра. Није добро учинити рехабилитацију зависном од захтева осуђеника, јер је већина осуђеника неука, те никада неће тражити и тако ће ова установа остати само на хартији.

Проф. *Хафтер* (Цирих) мишљења је, да рехабилитација нема никакве особите важности а интерес кривичног правосуђа захтева да буде могуће суду ваздa да ставља питања окривљенима и сведоцима о издржаним казнама. Јавно мњење опет не можемо васпитати.

Д-р Ајфрот (Елберфелд) не слаже се с Хафтером о важности рехабилитације. Често је једно такво питање одсудно за цео живот човеков, ма да у интересу правосуђа није потребно.

Пошто је исцрпљена дебата конгрес је усвојио прве две тезе Делакистове, а остале је сам предлагач повукао.

* * *

Проф. *д-р ван Хамел* реферише о концентрацији **међународне криминалне статистике**, те ставља ове предлоге на гласање, који су једногласно и усвојени.

1. Управни одбор међународног криминалистичког удружења позива се, да сваке године у свом органу публикује ресултате међународне криминалистике у облику и по методи са којом је могућа компарација.

2. На сарадништво се имају позвати начелници статистичких одељења европских држава; чланови статистичког средишњег одбора у Хагу имају се умолити, да ове извештаје прикупљају и преправљају за публикацију, а управни одбор има изабрати комисију од три статистичара, који ће му саветом на руци бити.

3. За покриће специјалних трошкова овлашћује се управни одбор да употреби суму од 2000 марака.

4. Статистички ресултати ограничавају се за сада на деликт, који сачињава један од најважнијих елемената криминалитета и чије је туристичко обележје просто и свуда једнако, а то је крађе. При том ваља разликовати: a) крађе без насиља против лица: b) крађе са насиљем против лица; и c) имају се осим тога навести у колико је то могуће случајеви друштвене крађе.

5. Бројеви се имају односити на осуђена лица; а табеле имају садржавати како апсолутне бројеве, тако и однос према броју становништва. — Ако је могуће ваља навести и број крађа пријављених властима.

6. Табеле имају садржавати ове појединости:

a) доба злочинца; крађе што их изврше деца испод 12 година не треба уврстити;

b) пол;

c) личне односе (неожењен, ожењен, удовац, разведен);

d) групу, у коју долази место рођења и групу у коју долази место чина. Ту се разликују четири групе места: Места са мање од 2000 становника, са 2000 до 20.000, са 20.000 до 100.000 и преко 100.000 становника;

e) проценат злочинаца у повратy. Лопов у повратy је онај који је већ један пут или више пута био ради крађе осуђен. У једној специјалној рубрици има се навести доказ по коме је први пут злочинац осуђен.

7. Управни одбор има сваке године саопштити кратак преглед рада свршеног у смислу ових одлука.

На послетку је примљен и предлог проф. *д-р Листа* да се управни одбор позове да настави издавање дела „Die Strafgesetzgebung der Gegenwart in rechtsvergleichender Darstellung“ од кога су дела већ две велике свеске изишле.

* * *

При свршетку узео је реч последњи председник конгреса проф. *Мајр* и поменувши, како је овај конгрес имао на расположење богат штампан материјал и како су усмене расправе изнеле на видик многу измену мисли, констатује, да је све у главном семе за будућност, које је посејано да никне једнога дана, као законодавни рад.

Са тиме је десети међународни криминалистички конгрес у Хамбургу завршио свој плодан и користан рад.

На жалост — ни једног *Србина* на њему није било!

* * *

У жељи да би се и код нас основао одбор међународног криминалистичког удружења, овде доносимо његова основна правила, које је усвојио конгрес у Лисабону 1897. године:

Чл. 1. — Међународно криминалистичко удружење заступа мишљење да ваља не само злочин већ и средства, која се имају противу њега употребити, проматрати не само са правнога него исто тако и са антрополошког и социјолошког гледишта. Оно поставља себи за задатак научно истраживање злочина, његових узрока и средстава за његово сузбијање.

Чл. 2. — У свакој земљи може се основати земаљска група. Чланови земаљске групе бирају себи одбор који може приређивати земаљске скупове. Члан одбора кога земаљска група означи има права гласа и решавања у главном одбору удружења.

Чл. 3. — Главни одбор удружења састоји се из четири на конгресу изабраних чланова и из представника земаљских група. Сем тога може се тако образовани главни одбор попуњавати и члановима удружења из свих земаља у којима земаљске групе нису ни образоване.

Чл. 4. — Општи зборови или конгреси међународног криминалистичког удружења држаће се у местима и у времену кад главни одбор то одреди. Он одређује и суму, коју учесници на конгресу и то како од чланова тако и нечланова имају плаћати. Он утврђује и дневни ред.

Чл. 5. — Главни одбор састаје се један пут годишње и то или у Паризу или у Берлину, и то, кад он реши о времену.

Чл. 6. — Годишња чланарина износи 10 франака у злату. **Јов. Б. М.**

ПОУКЕ И УПУТИ

За расправу спорних питања, проистичућих из уговора о трампи непокретног имања, није надлежна полицијска власт већ суд.

Живојин М., из Метлића, писменом својим од 14. фебруара 1905. године представио је власти среза поцерског, да је његову земљу, звану „Баре,“ бесправно заузео и ужива Степан М., из Метлића. За доказ о својини поменуте земље, поднео је на увиђај оригиналну тапију, потврђену шабачким првостепеним судом 1. септембра 1894. године Бр. 9738., — па је молио, да среска власт искључи Степана из државине поменуте земље, и уступи је њему, Живојину, као сопственику.

Тужени Степан изјавио је да не пристаје уступити земљу тужиоцу Живојину, из ових разлога:

1. Што су они, по решењу старатељског судије шабачког првостепеног суда од 27. јануара 1895. године Бр. 2153, извршили трампу поменуте земље, али да Живојин, и ако је био дужан према решењу старатељског судије да пренесе тапију ове земље на њега — Степана, он то није учинио, и

2. Што је право својине Живојину застарило, пошто земљу ужива већ 13 го-

дина, према чему се по § 929. грађанског закона има сматрати за господара поменуте земље.

Поводом овога, власт среза поцерског нашла је: да је тужени Степан поднетим решењем старатељског судије шабачког првостепеног суда од 27. јануара 1895. године № 2153. доказао, да је између њега и тужиоца Живојина утврђен уговор о трампи земље, који је уговор саобразан пропису § 541. грађанског закона; да је по том уговору извршена и продаја примљених делова земље, и ако пренос тапије није извршен, докаја је то, што је Живојин добивено земљиште у трампу продао. Међутим, и ако он није за своју земљу звану „Баре“ према том уговору пренео тапију на Степана, овај се сасвим умесно — и ако право својине на поменутом парчету земљишта није имао — користио правом државине, што је по пропису § 639. грађанског закона и имао права чинити.

Сем тога, да Степан то парче земље држи и обрађује преко 10 година, и да за све то време Живојин није ни један пут, све до овог случаја, покушао да Степану спори право државине овог земљишта. Међутим тражећи сада да се Степан из овог земљишта истисне, не говори ништа и о накнади штете, коју би му Степан, ако је несавесан држалац, имао накнадити, што значи, да је уговорена трампа извршена, те према томе, што Степан није тражио, да се тапија од трампљеног земљишта пренесе на њега, не може утицати на његово право државине, нити га учинити несавесним држаоцем спорног земљишта.

С тога је, на основу изложенога, и §§ 201. и 202. грађанског закона, среска власт решењем својим од 13. јуна 1905. године № 5397 одбила од тражења тужиоца Живојина, да му се уступи земља звана „Баре“, и упутила га надлежном грађанском суду, те да путем спора држаоца Степана истисне из спорног земљишта.

Ово решење среске власти одобрило је начелство окружно, а решење овог Министар унутрашњих дела решењем од 20. августа 1905. године ПБр. 20929.

Државни Савет, по изјављеној жалби, нашао је, да је ожалбено решење Министрово, из разлога у њему изложених, саобразно закону, па је с тога одлуком својом од 5. маја 1906 године № 3642. одбацио жалбу као неумесну.

Не може бити предмет уговора административна новчана казна, јер је то противно чл. 12. Устава.

Министар народне привреде решењем од 6. априла 1904. год. ШБр. 7101 одобрио је лицитацију, на којој је Ст. Ст., трговцу из Пирота, издата под једногодишњи закуп попаша и сенокос на државном сувату званом „Лакија.“ О овоме закупу закључен је и уговор, по коме се закупац поред осталог обвезао и на то, да не преноси право закупа на друго лице, нити закупно добро даје у пазакуп без претходног одобрења Министра народне привреде. Уговором је даље предвиђена и казна, ако би закупац то учинио.

Како је доцније нађено да се закупац у овоме огрешио о уговор и своје право закупа пренео на друго лице, Министар народне привреде донео је решење, којим је, на основу тач. 11. уговора и §§ 13. и 541. грађанског закона и чл. 16. закона о шумама, казнио закупца са 100 динара.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 25. априла 1906. год. № 3434 поништио је решење Министрово са ових разлога:

Тачком 11. уговора закљученог између Министра народне привреде и жалитеља Ст., односно једногодишњег закупа попаше и сенокоса на државном сувату званом „Лакија,“ у срезу нишавском, уговорено је: ако се закупац ма у чему не би придржавао закљученог уговора, да ће га Министар народне привреде казнити административно од 100 до 300 динара у корист шумског фонда.

Наслањајући се на ову тачку уговора, Министар је ожалбеним решењем казнио жалитеља административно са 100 динара новчане казне, због тога, што се није придржавао уговорних услова.

Примени ове казне у основи није било места, јер ова врста казне није прописана ни чл. 16. закона о шумама, ни § 13. и 541. грађанског закона, на које се прописе Министар у ожалбеном решењу позива. По томе, а према чл. 12. Устава, така казна није могла бити предмет уговора, нити се у следству уговора може реализати.

Уговор, који је Министар закључио са жалитељем, спада у категорију двостраних уговора, и њиме је могла бити уговорена, у смислу § 824. грађанског закона, тако звана конвенционална казна, и то у виду накнаде штете. Међутим, уговором на основу кога је Министар донео ожалбено решење, није оваква казна предвиђена, већ административна новчана казна, — дакле специјална врста казне, што је, као што је, напред поменуто, противно чл. 12. Устава, по коме се казна може установити само законом и применити једино на дела, за која је закон у напред казао, да ће се том казном казнити.

Са наведених разлога, Државни Савет је нашао, да је Министар прекорачио границе своје надлежности. **М. В.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине салаковачке, актом својим од 4. маја ове год. Бр. 980, пита:

„Често се при овоме суду дешава случај, да тужиоци по иступним извршним и иначе пресудама овога суда изјављују да осуђеноме опраштају казну затвора, било што су сродници било као несродни, и траже да осуђени казну не издржава.

С тога суд моли уредништво за обавештење: може ли суд оваква тражења и изјаве уважити, и сме ли пропустити да који по пресуди казну не издржи и какву таксу треба да наплати за овај рад, ако је он законом дозвољен?“

— На ово питање одговарамо:

За оне иступне кривице, које се казне само на тужбу приватних лица а не и по званичној дужности, могу приватни тужиоци опраштати кривцу одговорност у смислу т. 2. § 397. крив. закона, у ком случају и казна ишчезава било да пресуда још није донесена, било да је донесена и постала извршном.

За решења, која се доносе по овим одустанцима, наплаћиваће се такса у 2 динара у смислу т. 87. зак. о таксама.

II.

Суд општине брезанске актом својим од 27. пр. м-ца Бр. 1268, пита:

1. кад је један општински суд одређен од стране првостепеног суда да суди спорове парничара из других општина, јер је суд тих других општина у изузећу, да донесе своју пресуду и она постане извршном, који је суд онда надлежан да изврши ову пресуду да ли онај, који је исту и донео, или онај у чијем подвлашћу живе парничари и где се и њихова имовина налази;

2. кад општински суд узима приватном дужнику у попис његову имовину било по извршној пресуди, било по забрани приватних поверилаца, има ли право дужник да залаже и нуди у попис место покретности извршну пресуду, по којој њему други дугује, нарочито кад на ово приватни поверилац не пристаје?

3. колику и какву таксу, има право да наплаћује општински суд од парничара кад подижу тужбу због права службености и непроцењивих предмета? и

4. има ли права суд да наплаћује какву већу таксу за издавање и пренос сточног пасоша од оне, која је изложена у сточном пасошу на полеђини?“

— На ова питања одговарамо:

1. Кад је један цео суд ма из којих узрока спречен и у изузећу да суди какав спор, онда се у смислу §17. б. грађ. суд. поступка, даје овлашћење другом суду, да дотични спор пресуди.

Ово овлашћење односи се само на пресуђење спора и ништа друго, и према томе овај суд не може извршивати сам ову пресуду, јер његово овлашћење не иде даље од пресуђења.

У осталом и кад се не би овако узимао значај овога овлашћења, он не би могао извршивати сам своју пресуду ни по томе, што су и дужник и имовина овога, која би била предмет извршења пресуде, ван домашаја његовог.

Нема, на послетку, разлога да овај суд суседне општине извршује пресуду ни по томе, што онај суд, где је седиште осуђеног, није по закону у изузећу за само извршење, пошто оно нема ничега заједничког са самим суђењем, те би се показана лабавост или несавесност могла сузбити у смислу § 24. грађан. суд. поступка;

2. Нема права дужник да место покретности нуди у попис какву извршну пресуду по којој њему ко дугује, јер се у моменту извршења забране или пописа не може да процени вредност те

пресуде нити могућност њеног извршења у опште, а поверилац међутим, по § 404. грађ. суд. пост. има права на попис ствари несумњиве вредности;

3. У § 23. грађ. суд. поступка, који говори о таксама, које се наплаћују код општинских судова по разним споровима, није прописана такса и за *парнице где се вредност не може одредити* која би одговарала оној из т. 209. закона о таксама, која се наплаћује код првостепених судова.

Према томе, општински судови могу наплаћивати ону таксу из т. б. и г. § 23. грађ. суд. пост. а другу не, и

4. За сточне пасоше прописана је такса у тачци 101. под а, б и в. зак. о таксама, а она је обележена и на самим пасошима.

Сем ове обележене таксе и *вредности бланкета*, не сме се наплаћивати никаква друга такса.

Вредност бланкета таксира Државна Штампарија.

III.

Суд општине трњанске у срезу моравском, актом својим од 1. јуна ове год. Бр. 890 пита:

Милан Милетић, тежак из Трњана ове општине, продао је једну своју њиву *постојећу у атару општине бобовишке среза алексиначког истог округа* и сад хоће да купцу изда тапију, чега ради потребно му је уверење по пропису §. 471. т. 11. а. б и в. грађ. суд. пост. Но како продавац Милан у атару своје — ове општине нема довољно земље по закону, па да може добити уверење по поменутом законском пропису, он је поднео уверење суда општине бобовишке, по коме кад му се урачуна она земља коју има у атару ове општине, има довољно земље по закону преко отуђујућег имања. И на основу уверења суда поменуте општине бобовишке, продавац тражи да му суд ово-општински изда једно — опште уверење у коме да урачуна и обухвати и земљу коју има у атару општине бобовишке, саобразно пропису § 471. тач. 11. а. б и в. реченог закона. Но како продавац Милан има земље у две општине, то му суд овај није смео издати тражено опште уверење о целокупном простору земље из обе општине а из ових разлога:

а. Кад би се суд ово-општински у своме уверењу ограничио т. ј. позвао и на уверење суда општине бобовишке, онда то уверење не би потврдила среска полицијска власт. јер би се оно косило наређењу тач. 11. *под б* § 471. грађ. суд. поступка, а да се пак суд овај не ограничи у свом уверењу већ да то ћутке пређе, могло би се то уверење сматрати за лажно, јер се из њега не би видело одкуда и са којом земљом продавац има довољно земље, и искусиле би се законске последице.

За то се суд ово-општински обраћа томе уредништву с молбом за шире објашњење и поуку духа тач. 11 под а и б. § 471. грађ. суд. пост. и одговор:

Да ли ово-општински суд треба продавцу Милану издати уверење по тач. 11. а и б. само о оном земљишту које има у атару ове општине, а за остало земљиште у атару општине бобовишке да тражи засебно уверење по истом законском пропису, или може, и да ли би било правилно и по закону да му ово-општински суд на основу уверења суда општине бобовишке изда једно — опште уверење о целокупном простору земље у коме би се обухватила и она земља у општини бобовишкој, у које би се уверење наравно суд ограничио, и треба ли то уверење да потврди и среска полицијска власт и како би се ова уверила о његовој истинитости по тач. 11. *под б.* реч. зак.

— На ово питање одговарамо:

Општински судови могу издавати уверења само о ономе, о чему су они непосредно уверени или се могу уверити.

Овакво схватање и поступање одговарало би чл. 97. тач. 4. зак. о општинама.

Према томе тај суд не би могао издати уверење Милану да он има довољно земље по закону, наслањајући то своје тврђење на уверење општине бобовишке.

Једино правилно поступање у овој ствари било би то, да Милан узме уверење и од општине бобовишке и од трњанске о количини свога имања, па ће власти при потврди тапије срачунати и из једног и другог уверења, и видети: има ли довољно земље или не.

Полицијска власт не може одређи потврду ових уверења, као што претпоставља тај суд јер за то не би имала законских разлога, ако су та уверења само тачна и истинита.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Кретање криминалитета у Белгији. После сталног увећавања у времену од 1899. до 1902. године криминалитет у Белгији знатно се смањио у 1903. години. Број осуђених лица, који је у 1899 год. износио *53.508*, а у 1902. години *57808*, спао је у 1903. год. на *55.304*. Интересантно је, да се ово опадање криминалитета односи само на лица са првом осудом, док је број повратника остао сталан. Исто је овако и са бројем осуђених жена, који је у год. 1899. износио *241;* у 1901. год. *232;* у 1902. години *239* и 1903. години *238* на 1000 осуђеника. На 10.000 становника долазило је осуђених: у години 1899 људи *122* и жена *39*, а у год. 1903 људи *123* и жена *38*. Највећи број казнимих дела извршен је у добу између 21 до 25 год. код људи, а између 25—30 код жена.

Настава у аргентинским казненим заводима. Да би се што више утицало на моралну страну осуђеника, у затворима аргентинске републике организована је за њих нарочита настава, која обухвата: 1. читање, писање, граматику, морал и историју; 2. аритметику, географију и природне науке, и 3. калиграфију, дактилографију, индустрију и агрикултуру. Наставу ову изводе нарочити учитељи и теоријски и практично, а с времена на време држе се и верске конференције. Декрет, којим је све ово створено, пропраћен је нарочитим уводом, у коме се истиче, да се свака душа може препородити читањем и науком; да су злочинци незналице, и да их с тога треба поучити.

Узроци убистава у Француској. На питање једног новинара о узроцима умножавању злочина, а нарочито убистава у Француској, чувени професор антрополошке школе *Мануврије* одговорио је:

— Злочин у ствари није ништа друго до поремећај односа између потреба које има свака индивиду-а и законских средстава помоћу којих се ове потребе задовољавају. У колико потребе ове расту, у толико и жеља за њиховим задовољењем постаје већа, а употреба законских средства мања.

— Ово је општа слика, која за вас потребује нарочитог објашњења.

— Индустрија је данас разрушила домаће огњиште; приморана да иде у фабрику на рад, мати није у могућности да чува и надзирава своје дете које, растећи скоро без икаквог васпитања, постаје прво жртва скитница, затим крадљивац, а најзад и сам убица. Још у младим годинама оно се навикава на крчме, које га опкољавају са свију страна. Сви наши злочинци махом су млади људи, док су њихове жртве већином старе и пејаке жене, које увек имају нешто мало уштеђевине, а при том нису у стању да се бране.

— То ће рећи, да данашње друштво има слабог изгледа на успех у сузбијању овог зла.

— Са организацијом данашњег система производње, са бедном надницом људи и са безразложним идејама о независности жене, чија се вредност цени по величини њене зараде, тешко је констатовати домаће огњиште. Али држава може много учинити васпитањем своје полиције, која треба да се стара само о јавној сигурности; да надзирава младе скитнице — расадник злочинаца, и да смањује број крчми, које нас маме са свију страна.

— Да ли су у Енглеској и осталим суседним земљама злочини тако исто чести, као и у Француској?

— Не. Убиства у Енглеској много су ређа из више разлога. Прво је развијени народни осећај, који чини да сваки Енглез у своме земљаку љуби своју отаџбину, даље, они у опште имају много више респекта према животу ближњега и најзад, употреба алкохола много је мања но код нас. У Сједињеним Америчким Државама, Шведској и Норвешкој криминалитет се такође смањује, поглавито због сметњи које се чине потрошњи алкохола. У Италији више се врше злочини из страсти, али је фамилијарни живот ипак боље очуван но у Француској, јер је индустрија мање развијена.

По мишљењу Д-р *Мануврија*, криминалитет се може сузбити: *развитком моралних принципа, ограниченом потрошњом алкохола, повратком жене домаћем огњишту и бољом организацијом полиције.*

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Крајем прошлога месеца управа митровачког казненог завода протерала је у Шабац лице чију фотографију износимо, које је у томе заводу било 3 месеца на осуди због крађе под именом **Јован Пузић**, слуга, родом из Богатића у срезу мачванском. Начелство окр. подринског упутило га је начелнику среза мачванског, да утврди његову идентичност. Суд општине богатићске није могао дати среској власти никаквих података о Јовану, нити о томе, да је тамо био ко од његових родитеља или сродника.

Јован је код среске власти изјавио отприлике овако:

— Не знам да ли сам рођен у Србији или у Аустро-Угарској. За себе знам од 10. године живота, када сам побегао од сленаца и отишао у службу код неког Шокца Јозе Н. у селу Товорнику у Аустро-Угарској. Не знам презиме Јози, а код њега сам служио 6 година чувајући стоку, па сам онда отишао у Винковце, где сам служио 1 годину као кочијаш код неког Јеврејина, коме не знам имена. После сам прешао у Србију, у Шабац, где сам под именом *Јован Чучуковић* служио код разних лица, али ме начелство после годину дана протера у Аустро-Угарску, јер сам био извршио једну крађу зоби. Кад сам прешао у Аустрију, погодим се код Недељка Перишића из Буђановца; ту одслужим годину дана, па сам после служио код разних лица док нисам најзад у октобру месецу прошле године купио од једног непознатог лица четири овце за 30 форинта. После месец дана појави се господар тих оваца и власт мене притвори. Под иследењем сам био три месеца, а три месеца сам осуђен. Кад сам издржао осуду, мене су прогнали сматрајући да сам ја српски поданик, према томе како сам ја изјавио да сам из Богатића. Поуздано не знам ни сам одакле сам, а неправа нити имам, нити сам их када имао.

Као што се види из овог исказа Јовановог, он мора да је какав препреден злочинац, који вешто и с пуно разлога крије своју идентичност. Он је сада стар 26 година, висок, угасито жутих очију, црне косе, дустабанлија.

Да би се утврдило што ближе о овоме загонетном човеку, износимо његову фотографију, препоручујући свима полицијским и општинским властима, а приватне молећи, да јаве овом уреништву све што би ближе знали о Пузићу, те да се то достави аустро-угарским властима, пошто је он из Србије протеран.

ПОТЕРЕ

Милорад Јеринић, из Шутаца и **Светолик Н.**, из Угриноваца (срез качерски), кривично одговарају код начелника среза колубарског окр. београдског због извршеног напада на државну пошту пут Уб — Лазаревац, а Милорад још и за опасну крађу; њих тражи поменути начелник среза колубарског. Лични опис за обојицу је непознат. Наређује се свима полицијским и општинским властима, да најживље настану у кругу своје власти, да се ови злочинци пронађу, па у случају проналаска под јаком стражом упуте истражној власти с позивом на Бр. 6360.

Живота Славнић, берберски раденик, извршио је 15. т. м-ца крађу ствари Кати Петровић, удови у Београду, али се не зна где се сада налази. Живота је стар 19 година, родом из Велике Плане, у лицу плав, омаленог раста, у грађанском оделу. Препреден је крадљивац и већ је био за крађу и судски осуђиван. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Животом трагају и пронађеног стражарно упуте Управи града Београда с позивом на Бр. 21763.

Крађе стоке. Непознати крадљивци ноћу између 13. и 14. ов. м-ца украли су: једног коња и једну кобилу са пашњака Ђуре Ненадовића, из Совљака (срез тамнавски). Коњ је матор 12 год., длаке мрко-дорастасте, око врата од улара има белу белегу у виду круга, у једно је око ћорав, има жиг «О». Кобила је матора 8 год., длаке дорастасте, са жигом положено «Т».

Ноћу између 14. и 15. ов. м-ца непознати крадљивци украли су Сими Павловићу, из Каленића, (срез тамнавски) једну кобилу матору 12 год., длаке мрко-дорастасте, високу 1·42 см., репа мало прекуса, са жигом «Т.»

Исте ноћи, а по свој прилици и исти крадљивци украли су Живку Радојичићу, из Каленића, једног коња, маторог 7 година, длаке дорастасте, по гребену длаке беле, а тако исто испод кичице леве ноге, са жигом «О». Препоручује се свима полицијским и општинским властима да обрате пажњу, на крадљивце и покрађу, па о резултату известе начелника среза тамнавског с позивом на Бр. 11294.

Непознати крадљивци ноћу између 13. и 14. ов. м-ца, из дворишта Живојина Пауновића, из Вел. Црнића, украли су две кобиле и једно мушко ждребе. Једна је кобила матора 12 год., длаке отворено вране, у лево око ћорава, са жигом «К» и «О». Друга је кобила матора две године, длаке загасито-дорастасте, без роваша. Ждребе је маторо 3 месеца, длаке дорастасте, без икаквих знакова. Нека све полицијске и општинске власти трагају за крадљивцима и покрађом, па о резултату известе начелника среза пожаревачког с позивом на Бр. 12215.

Четири непозната зликовца, ноћу између 18. и 19. т. м-ца на разбојнички начин напали су на кућу Петка Пешића, земљоделца из Куштице у срезу нишавском. Кад су продрли у кућу везали су Петка и изнудили му 800 динара у српским новчаницама од по 10 динара, 20 динара у злату, једно буре с ракијом и две коже пресних опанака. Лични опис зликоваца непознат је, Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за зликовцима трагају и о резултату известе начелника среза нишавског с позивом на депешу Бр. 7769.

ТРАЖИ СЕ

Спиру Н. Димитријевића, из Гопеша у Турској, који је до сада живео у селу Рашевици (срез темнићски) па отумарао незнано куда, оставивши жену и децу, тражи начелник среза темнићског. Позивају се све полицијске и општинске власти, да Спиру у своме кругу власти потраже, па о резултату известе поменутог среског начелника с позивом на Бр. 5865.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код начелства округа подринског, налази се у притвору због извршене крађе **Бошко Поповић**, музикант родом из Плавне у округу крајинском, али који је живео код своје породице у Крагујевцу. Бошко је стар 30 год., прилично развијен, косе очију и бркова црних, у лепом црном цивилном оделу. Код њега приликом претреса нађене су разне хартије од вредности, као и један бележник из кога се види, да је прошао многа места по Србији и суседним државама; тако исто нађен је код њега и један никлени часовник Бр. 28841. Па како је Бошко у опште сумњив, то се скреће пажња свима полицијским и општинским властима, а и приватнима, ако би знали, да је Бошко где извршио какво казнимо дело, да о томе одмах известе поменуто начелство с позивом на депешу Бр. 10407.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јелинчић

БРОЈ 27. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 2. ЈУЛА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу априлу 1906. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца априла извршено је у Србији:

1. **Убистава** **51**
2. **Детоубистава** **4**
3. **Нехотичних убистава** . . . **4**
4. **Покушаја убистава** **34**
5. **Разбојништава** **15**
6. **Тешких телесних повреда** . **17**
7. **Паљевина** **57**
8. **Опасних крађа** **172**
9. **Злонамерних поништаја туђих ствари** **15**

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	**45**	или 88 %.
Детоубистава	**4**	„ 100 %.
Нехотичних убистава . .	**4**	„ 100 %.
Покушаја убистава . . .	**33**	„ 97 %.
Разбојништава	**10**	„ 66·6%.
Тешких телесних повреда	**16**	„ 94 %.
Паљевина	**2**	„ 3·5%.
Опасних крађа	**47**	„ 27 %.
Злонамерних поништаја туђих ствари	**4**	или 26·6%.

Највећи број убистава извршен је *ватреним оружјем* (21), затим *оштрим* (17), *тупим* (10) и *задављивањем* (2). У 1 случају оруђе је непознато.

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* за 21 случај, у *освети* 10, у *користољубљу* 8, у *вршењу званичне дужности* 1, из *љубоморе* 1, из *сујеверја* 1 и у *нужној одбрани* 1. За осталих 8 случајева узроци су *непознати*.

Посматрана према местима изложена убиства јављају се: у срезу хомољском **6** (3 непронађена; 3 користољубље, 2 освета и 1 вршење званичне дужности[1]), у срезу јабланичком **5** (1 непронађено; свађа), у срезу пчињском **5** (користољубље), у срезу мачванском **4** (2 освете, 1 свађа и 1 љубомора), у срезу прокупачком **3** (свађа), у срезу деспотовачком **2** (свађа и освета), у срезу нишком **2** (свађа), у срезу заглавском **2** (користољубље), у срезу студеничком **2** (свађа), и по **1** у срезовима: лесковачком (свађа), крагујевачком (освета), јасеничком окр. крагујевачког (непознат узрок), брзопаланачком (освета), кључком (непронађено; непознат узрок), неготинском (свађа), ражањском (освета), беличком (нужна одбрана), ресавском (освета), бањском (освета), алексиначком (свађа), рамском (свађа), азбуковачком (свађа), качерском (непознат узрок), тимочком (непронађено; освета), добричком (освета), драгачевском (свађа), моравичком (свађа), пожешком (свађа) и у вароши Нишу (сујеверје).

Поред овога у току месеца априла пронађено је у срезу темнићском једно убиство које је извршено ноћу између 26. и 27. јуна прошле године над Јованом Милосављевићем из Обрежа.

Детоубиства су извршена: по **1** у срезовима: колубарском окр. ваљевског, јасеничком окр. крагујевачког, качерском и пожешком.

Нехотична убиства су извршена по **1** у срезовима: млавском, пожаревачком, љубићском и подунавском.

Покушаја убистава било је: у срезу рађевском **3**, у срезу грочанском **2**, у срезу врачарском **2**, у срезу јабланичком **2**, у Врању **2**, у срезу поречком **2**, у срезу пожаревачком **2**, у срезу заглавском **2** (1 непронађен), и по **1** у срезовима: власотиначком, кључком, беличком, параћинском, бањском, моравском окр. нишког, нишком, звишком, јадранском, посаво-тамнавском, мачванском, таковском, јасеничком окр. смедеревског, бољевачком, прокупачком и у варошима: Београду и Чачку.

Највећи број ових дела извршен је у међусобној свађи.

Разбојништва су извршена: у срезу хомољском **6** (3 непронађена), у срезу звишком **2** и по **1** у срезовима: гружанском, нишком (непронађено), моравском окр. пожаревачког, качерском, зајечарском, студеничком и у вароши Нишу (непронађено).

Тешке телесне повреде су извршене: у срезу посавском окр. београдског **2**, у срезу поречком **2** и по **1** у срезовима: подгорском, колубарском окр. ваљевског, јабланичком, јасеничком, параћинском, нишком, млавском, хомољском (непронађена), рађевском, посаво-тамнавском, мачванском, бољевачком и трнавском.

Паљевине су извршене: у срезу хомољском **6**, у срезу неготинском **5**, у срезу сврљишком **5**, у срезу јадранском **4**, у срезу поречком **4**, у срезу подгорском **2**, у срезу деспотовачком **2**, у срезу рађевском **2**, у срезу подунавском **2**, у срезу прокупачком **2** (1 пронађена), у срезу трнавском **2** и по **1** у срезовима: власотиначком, оба јасеничка, ражањском, темнићском, ресавском, бањском, оба моравска, нишком, нишавском, пожаревачком, млавском, поцерском, качерском, бољевачком, ариљском (пронађена), рачанском и у варошима: Крагујевцу, Неготину и Прокупљу.

Вредност ових паљевина износи око **13.000** динара.

Опасне крађе извршене су: у срезу гружанском **7** (3 пронађене), у срезу мачванском **7**, у срезу јадранском **7** (2 пронађене), у срезу орашком **7** (3 пронађене), у срезу неготинском **6**, у срезу крајинском **6**, у срезу голубачком **6** (2 пронађене), у срезу млавском **6** (1 пронађена), у Београду **6** (3 пронађене), у срезу крагујевачком **5** (1 пронађена), у Пожаревцу

[1]) 24. априла тек. год. потера општине суводолске на месту званом „Ливада беле реке“ убила је оглашеног хајдука Саву Микуљевића из Лазнице. Поред овога у току месеца априла ухваћени су још и хајдуци Паун Јанковић и Станоје Јанковић, из Милановца и Трајло Грујић, из Жагубице.

5, у срезу бољевачком **5**, у срезу јасеничком окр. крагујевачког **4** (1 пронађена), у срезу поречком **4**, у срезу расинском **4** (1 пронађена), у Нишу **4**, у срезу пожаревачком **4** (1 пронађена), у срезу јасеничком окр. смедеревског **4** (2 пронађене), у срезу моравичком **4** (1 пронађена), у срезу космајском **3**, у срезу колубарском окр. ваљевског **3**, у срезу поцерском **3** (1 пронађена), у срезу звишком **3**, у срезу качерском **3** (2 пронађене), у срезу зајечарском **3** (1 пронађена), у срезу златиборском **3** (1 пронађена), у срезу копаоничком **2**, у срезу ражањском **2**, у срезу сврљишком **2** (1 пронађена), у срезу нишком **2** (1 пронађена), у срезу рађевском **2**, у срезу рамском **2** (обе пронађене), у Гор. Милановцу **2** (обе пронађене), у Крагујевцу **2** (1 пронађена), у срезу подунавском **2**, у срезу косаничком **2** (1 пронађена), у срезу драгачевском **2** (обе пронађене), у срезу жичком **2** и по **1** у срезовима: грочанском (пронађена), колубарском окр. београдског, врачарском, тамнавском, ваљевском, пчињском (пронађена), пољаничком (пронађена), лепеничком, кључком, жупском, темнићском (пронађена), деспотовачком, беличком (пронађена), оба моравска, азбуковачком, хомољском, таковском (пронађена), прокупачком (пронађена), пожешком (пронађена), и у варошима: Ваљеву, Крушевцу, Пироту (пронађена), Смедереву (пронађена), Зајечару (пронађена) и Ужицу.

Вредност свих ових крађа износи око **20.000** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу трстеничком **3**, у срезу темнићском **2**, у срезу јасеничком окр. смедеревског **2** (1 пронађен), у срезу студеничком **2** и по **1** у срезовима: космајском (пронађен), поречком (пронађен), ресавском, моравском окр. нишког, поцерском (пронађен) и црногорском.

Вредност уништених ствари износи око **2.800** динара.

Поред изложених дела у току месеца априла извршено је још и **19 самоубистава**, и то: у Београду **3**, у срезу качерском **2** и по **1** у срезовима: космајском, брзопаланачком, ражањском, темнићском, параћинском, моравском окр. нишког, белопаланачком, рађевском, јадранском, азбуковачком, прокупачком, ариљском, жичком и у вароши Пожаревцу.

Ова су самоубиства извршена: *вешањем* 14, *ватреним оружјем* 3, *дављењем у води* 2, а узроци њиховом извршењу леже: у *дугој болести* за 7 случајева, у *материјалним неприликама* за 1, из *частољубља* за 1, услед *старости и сиротиње* за 1, услед *душевног растројства* за 1, услед *гриже савести* за 1 и услед *страха од казне* за 1 случај. За 6 случајева узроци су непознати.

Покушаји самоубистава извршени су по **1** у срезовима: врачарском (ватреним оружјем; непознат узрок), кључком (ватреним оружјем; услед материјалних неприлика) параћинском (оштрим оруђем; услед страха од казне), студеничком (ватреним оружјем; у напитом стању) и у Београду (оштрим оруђем; услед гриже савести).

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	ОКРУЗИ	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	—	—	—	4	—	—	2	—	6	1	1	1
2	„ ваљевски	—	1	—	—	—	—	2	2	6	—	—	—
3	„ врањски	11	—	—	5	—	—	1	1	2	—	—	—
4	„ крагујевачки	2	1	—	—	1	—	1	2	19	—	—	—
5	„ крајински	3	—	—	3	—	—	2	10	17	1	1	1
6	„ крушевачки	1	—	—	—	—	—	—	1	10	3	1	—
7	„ моравски	4	—	—	2	—	—	1	4	3	3	2	1
8	„ нишки	5	—	—	3	2	—	1	8	9	1	1	—
9	„ пиротски	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—
10	„ подрински	5	—	—	6	—	—	3	7	20	1	3	—
11	„ пожаревачки	7	—	2	3	9	—	2	9	28	—	1	—
12	„ руднички	1	1	1	1	1	—	—	1	6	—	2	—
13	„ смедеревски	—	—	1	1	—	—	—	3	14	2	—	—
14	„ тимочки	3	—	—	3	1	—	1	1	9	—	—	—
15	„ топлички	4	—	—	1	—	—	—	3	3	—	1	—
16	„ ужички	1	1	—	—	—	—	—	2	5	1	1	—
17	„ чачански	4	—	—	1	1	—	1	2	8	2	1	1
18	Управа града Београда	—	—	—	1	—	—	—	—	6	—	3	1
	Свега:	51	4	4	34	15	—	17	57	172	15	19	5

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 26. јуна 1906. год. АБр. 705 у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

НАРОЧИТА КВАЛИФИКАЦИЈА ПРАВНИШТВА

у државној служби

а с обзиром на начелну подвојеност административне и судске власти.

(НАСТАВАК)

Али да пођемо даље, верујући да су и ова опажања довољна, да нам послуже као разлог, да од правништва и после школе треба захтевати озбиљан рад и да се такав захтев треба да изведе на једној принудној основи, на основи, која би не само натерала правништво да ради онда, кад би оно само од њега могло имати највише праве користи, кад би оно било најприступачније правој студији свога фаха, него која би уједно дала довољно јамства држави, да је правник после школе и у ствари радио и оспособио се за важније позиције у служби јавних интереса. И наравно, с обзиром на наше раније наводе, да ли такву гаранцију налазимо у државним испитима, дужност нам је, да ту мисао развијамо даље и да бар на начелној основи изложимо, шта сматрамо, да би у том односу било за наше прилике најцелисходније.

Пре свега, потребно је расправити питање, да ли би други државни испит требао да буде један исти и за оне у служби првосуђа и правозаступништва и за оне у служби администрације; а сем тога и пре тога, да ли би и онај испит, који се полаже непосредно иза свршених школских студија, требао да буде с формалне стране овакав какав је, или формални државни испит.

Већ и из наших ранијих разлога дало се запазити, да ми од школских студија не тражимо, а нарочито у теоријском делу, нешто много више. И не додирујући теоријски део за време школовања и ограђујући се, шта више, од тога, да у том односу претендујемо на неки нарочити реформни план и захтев, ми смо, на против, напоменули, да би теоријска настава, оваква каква је, могла бити довољна, али да би мање требало полагати на строго и искључиво теоријски систем школске наставе, наставе без везе са њеним практичним делом. Истичући потребу јаче пажње и на практични део наставе, на који се, као што смо видели, и у другом свету толико много полаже, ми смо казали да је довољно ако школа дâ опште начелно образовање за правнички фах у мери, која је довољна да правника упути после школе на интензивнији самостални рад и даљу стручну спрему на свом стручном позиву у јавној служби и ако правнику у том смислу дâ потребну формалну факултетску квалификацију.

Самим тим, ми смо хтели да нагласимо, па смо то и нарочито објаснили, да за јавну службу ми тражимо и друкчу, ширу спрему и нарочити доказ о тој

спрема, а то је нарочити државни испит. Према томе са нашег гледишта, мање-више, равнодушна је ствар, хоће ли школски факултетски испит бити с формалне стране овакав или онакав; хоће ли се он загарантовати искључиво учешћем наставничке факултетске колегије, или још и учешћем нарочитих државних изасланика, који би својом личном компетенцом у име државе давали неки јачи ауторитет школским испитима. Ми на ово питање, у оваквом облику, гледамо више као на ствар форме, а не и садржине. Положио правник испит само пред својим професорима или и пред државним изасланицима, ми полазимо с гледишта, да то што из школе износи још није довољно да га квалификује као спремног и за јаче позиције у државној служби, и самим тим хоћемо дању, јачу спрему. А због тога, полагао он школски испит само пред професорима или још и пред државним изасланицима, сматрамо као споредну ствар. Толико, ради самог разумевања ствари поред осталог и због тога, што је, на пример у немачким државама, и тај испит државни, и што се тамо овај доцнији испит, на који много подажемо, зове обично други државни испит, па га тако и ми у овој расправици називамо.

Међутим, не стоји тако са другим, накнадним испитом, који би правништво полагало иза свршених школских студија, а после једне или више година припремног рада, проведених ван школе и у државној служби. Тај испит требао би у сваком случају да и с формалне стране даје јачих гарантија за озбиљну, управо довољну спрему испитаних кандидата, јер би тај испит и давао непосредну квалификацију за извесне јаче позиције правништва у јавној служби, а нарочито у служби државној. А како би се такав испит састојао и из практичног и теоријског дела; како би, управо, праву гарантију за довољну практичну спрему као додатак давао тек овај други испит, било би сасвим у реду, да у њему учествују не само јако истакнути теоријски правнички ауторитети, него још и људи, за које се несумњиво мора претпоставити, да су, као иначе истакнути правници, јаки још и у практичном делу за поједине облике правничког јавног позива, на пример у служби судске власти, правозаступништва или администрације. Да обезбеди таквим испитима довољно ауторитета, и да огарантује озбиљност резултата, који се од њих за интересе јавне службе очекују, држава треба да изведе организацију испитних комисија на основи, на коју би она, преко нарочито пробраних стручњака, обезбедила, да ови испити дају одиста оно што се од њих захтева.

Односно питања, да ли би накнадни или државни испит требао да буде један исти за све правништво, или различит према професији, за коју би поједини правници хтели да имају потребну стручну квалификацију, може се имати разно мишљење. Ми смо већ напоменули гледиште немачког писца д-ра Хама, који тражи да тај испит буде један исти и за службу правосуђа и за службу администрације, па смо у главном навели и важније разлоге, које је за то гледиште истакао. Али, чини нам се, да се у облику тако строге једноликости испита, његово гледиште не би могло да прими. Јер, и ако нема сумње, да и поред све начелне подвојености постоји пословна веза између позива администрације и правосуђа; и ако стоји, да је због тога потребно, да кандидати за службу и једне и друге власти треба да имају довољно пречишћених појмова и о начелној разлици тих власти и о пословним њиховим везама, те да се у пракси, у служби, о та начела не огреше; већ да се у сваком случају исправно крећу у границама уставног и законског позива власти, којој служе, — ипак се не може оспорити, да између судске и административне власти постоји огромна разлика начелнога значаја, као што смо то и раније напоменули. Сем тога, обим надлежности и једне и друге власти веома је пространи; и сваки за се, кад је реч о стручном позиву органа, који би је практиковали, претпоставља и сувише пространо поље непрекидног рада и усавршавања. Ако би се захтевало, да правник мора имати и доказати озбиљну стручну и теоријску и практичну спрему за оба позива, мучно, да би се такав захтев, бар у већини случајева, могао и да оствари. У место сталнога рада на добром познавању позива, коме ће се односни кандидат одати, и на који се је он после свршене школе решио по свом сопственом избору и са довољно урачунљиве оцене, који позив његовим намерама и подобностима више одговара, правник би дошао у положај, да једновремено и у истој мери и даље изучава правнички фах у целини. А за такав сувише интензиван рад на тако пространом пољу као што је целокупни јавни позив правничког фаха, правник пити би могао имати довољно воље ни времена. О правој стручности, на основици таквога рада, мучно би се дало говорити. Било би разложно бојати се, да би се такви испити свели на значај обичних факултетских испита, који би у многим односима обележавали кандидата, можда, као вредна, али не и као довољно стручна. Начелна површност и сваштарство, по свој прилици, у већини случајева давали би и даље обележје маси испитних кандидата. Под утисцима таквога стања, као просечног, што би га кандидати показивали својим испитима, и овај други испит, као знатно важнији и од великог јавног интереса, изгубио би свој прави значај, јер би у ствари морао да се измири са стањем, које на испитима преовлађује и које се не да поправити.

(наставиће се)

Милутин А. Поповић.

О СЛОБОДИ ВОЉЕ И ОДГОВОРНОСТИ

(НАСТАВАК)

Јер ако се то неће да учини, ако се хоће из самог факта неодређености тока потпуно свесних престава (и осећања) да објасни постанак илузије, онда се тиме мора ударити непосредно на сам основни став реалитета непосредне свести, чију смо несумњивост ми раније утврдили. Тако објаснити постанак илузије слободне воље значи просто претпоставити, да је могуће да нас наша непосредна свест као *таква* вара. Јер овде се више не своди илузија слободне воље на неконгруенцију наше свести са спољним светом, или на неконгруенцију наше јасне свести са целином свести као скупом јасног и нејасног свесног садржаја, већ се овде тврди неконгруенција јасне свести са самом собом. тврди се просто да оно, чега смо непосредно свесни, у свести не постоји, а то је оно што је немогуће тврдити. Ово последње објашњење постанка илузије слободне воље, и ако је на први поглед најјасније и најоправданије (оно је у сваком случају оно, које прво пада на памет и које је и најстарије), ипак оно са егзактног психолошког становишта најмање вреди, управо оно не вреди ништа и само за себе у опште не представља никакво објашњење Само у вези са једним од претходних објашњења оно добија извесну вредност: јер ако претпоставимо да је илузија слободне воље већ постала на један од претходних начина објашњења, онда би неодређеност тока престава могла у толико ту илузију увећати, што би нам та неодређеност била као нека потврда »привидне« оправданости нашег непосредног осећања слободе. Али ова неодређеност тока престава сама за себе никада не може произвести саму ту илузију.

Као што се види, из свију наших досадашњих излагања у овом одељку излази као резултат, да се наше непосредно осећање слободе наших вољних радњи не може ни на који начин објавити за илузију, да се дакле то непосредно осећање о слободи мора сматрати не само као несумњиви факат наше непосредне свести као такове него и као несумњиви факат саме стварности, т. ј. наша непосредна свест о слободи мора се сматрати као непосредан доказ саме наше слободе. Став: *ја се осећам да сам слободан дакле слободан сам,* мора се према томе сматрати исто тако као израз стварности, као израз нечега што реално постоји, као и став: *ја сам свесан да постојим дакле постојим* (Декартово »мислим дакле постојим« — cogito ergo sum). Као што је несумњиво, да ме непосредна свест о мојој егзистенцији не може варати, као што је дакле извесно, да из свести о егзистенцији имам права закључити на саму моју реалну егзистенцију (закључак у који у осталом нико не сумња), тако исто и из непосредне свести о слободи својих вољних радњи ја сам у праву закључити, пошто сам увидео да су сви разлози који се могу навести против тога закључка нетачни, да сам доиста слободан. Према томе доказ слободне воље из непосредне свести о слободи воље постаје несумњив, и тај доказ чини једини прави последњи доказ њен.

Пошто смо тако у овом одељку на основу непосредних факата свести утврдили, да је воља слободна, сада ћемо прегледати остале главне аргументе детерминизма, које овај износи независно

од овог првог аргумента за слободу воље, односно независно од тврђења да је непосредна свест о слободи илузија. Докази противу слободне воље, на које сада прелазимо, престављају праве доказе детерминиста, и кад би ти докази били тачни ми би смо, хтели не хтели, морали нашу непосредну свест о слободи објавити за илузију, ми би смо дакле у том случају морали на један од показаних начина објаснити постанак тога нашег илузорног осећања о слободи наших вољних радњи. Као што се види, права опасност индетерминизму прети од ових доказа, и зато ћемо их и ми гледати да испитамо у њиховој аргументаторској моћи тако, да не остане никакве сумње о томе, да се индетерминизам на супрот њима може потпуно одржати.

Сви се ти докази против слободне воље могу поделити у две групе. Прва група обухвата први, главни и у ствари последњи могући доказ против слободне воље, на име доказ из закона узрочности, затим доказ из става о постојанству енергије, који са законом узрочности стоји у непосредној вези. Друга група обухвата све доказе на основу појединачних случајева узрочности. т. ј. на основу појединачних случајова у којима се може показати зависност људских радњи од претходних узрока. Ова друга група доказа оверава прву групу, јер прва за себе без ове друге не би била довољна, пошто би њена аргументаторска моћ у том случају била чисто логичке и априорне природе. Како докази друге групе налазе свој општи израз у моралној статистици људских радњи, а докази прве групе у главном се крећу око општег закона узрочности, то ћемо ми према томе дати и наслов тим одељцима.

С. Слобода воље и закон узрочности.

Главни и последњи доказ, који се износи и који се може изнети противу слободне воље, лежи у свеопштој важности закона узрочности. Тај доказ има две своје форме, једну индуктивну и другу дедуктивну. У индуктивној форми тога доказа закону узрочности придаје се општа важност само за природне појаве, па се на основу тога хоће његова важност да прошири и на духовне појаве. У дедуктивној форми тога доказа пак закону узрочности придаје се апсолутна т. ј. свеопшта важност, став узрочности ту се сматра као логички нужан и несумњив став, чија се важност нигде не може ставити у питање, па дакле ни у области духовних појава. Ми ћемо прво прегледати индуктивну, па ћемо онда промотрити и дедуктивну форму тога доказа.

Доказ противу слободне воље на основу закона узрочности може се у индуктивној форми својој формулисати овако. Наука је својим испитивањем природе утврдила, да се све природне појаве покоравају закону узрочности, да је свака појава у природи одређена узроцима, који јој претходе и који је изазивају, она је дакле утврдила несумњиву безизузетну важност тога закона за све појаве природе. Природа и дух, спољни свет несвесних материјалних појава и унутрашњи свет свесних духовних појава, чине делове једне једине целине, материјалнодуховног Универзума, света у опште. Како у једном огромном делу овога света, Природи, влада несумњиво закон каузалитета, а Дух је, као део исте целине чији је део и Природа, везан нераздвојним везама за Природу (тако наша људска свест везана је за наш материјални организам а преко овога и за спољни свет), ми морамо - - и овде лежи речени доказ — нужним начином закључити, да закон узрочности важи исто тако и за појаве духа као што важи за појаве природе, ми морамо дакле закључити, да безузрочних промена у нашој свести нема, да дакле слободна воља не постоји.

Ми остављамо овде на страну несигурност индуктивног доказа у опште, која се, као што је познато, састоји у томе, што се из *извесног* броја искуствених чињеница исте врсте, па ма колики тај број био, никада не може извести општи закључак, који би важио за *све* чињенице исте врсте. Ми дакле остављамо на страну и саму несигурност става узрочности за природне појаве, у колико се тај став сматра као чист индуктивни став задобивен на основу самих чињеница искуства, ми ћемо овде показати несигурност горњег доказа на сасвим други начин. Горњи индуктивни доказ, да став каузалитета, пошто важи за један огромни део света (за Природу), мора важити за свет у опште (дакле и за Дух), само би онда био доиста доказ коме би се, као и свима индуктивним закључцима који се оснивају на великом броју чињеница, морала придати велика вероватност, вероватност која се поклапа са извесношћу, када би се он односио на искуствене чињенице једне и исте врсте. Међу тим баш ово последње, што чини нерв сваког индуктивног доказа, овде није случај. Јер појави природе и појави духа престављају две сасвим диспаратне групе појава, област првих појава је *несвесна* материја, а област других појава је *свесни* дух, према томе оно што важи за појаве материје *не мора* важити и за појаве духа, и из тога, што је став узрочности несумњив за појаве природе, не следује ни мало његова нужност и за појаве духа, сасвим је могуће да се дух, као нешто сасвим различно од материје, не покорава закону узрочности.

(наставиће се)

Д-р Бранислав Петронијевић.

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ

по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

Осим ових телесних казни, предвиђене Градским Законом, а које сакате, било је и других, које не сакате. Од тих казни поменућемо овде само батинање. Ова се казна врло често примењивала у средњем веку. Наш Градски Закон предвиђа батине у овим случајевима:

1. Који из свете цркве прибеглицу, надајући се на своје господство, истргне, да буде бијен и послан у прогонство (§ 7.).

2. Онај, који одведе робињу или слободну, прво се казни бојем, па за тим стрижењем косе и одсецањем обе руке (§ 22).

3. Батинањем казнио се и онај који помаже отмицу женскиња (§ 4 а).

4. Поред стрижења и сечења носа кажњавана је батинама жена, која учини прељубу с робом својим (§ 43).

5. Жена која нема мужа, па се смеша с робом својим, ако нема деце, да се батина и да јој се коса одсече. Роб пак такође да се батина и да се остриже (§ 44).

6. Прељубници између других казни кажњавани су и батинама (§ 45).

7. Они, који украду што од друге цркве изван олтара, поред стрижења и изгнанства кажњавани су и батинама (§ 48).

8. Онај који има жену, па се смеша са робињом својом, да се казни бојем (§ 60).

9. Онај пак који с туђом робињом блуд учини, ако је сиромах, да се казни батинама, и да плати господару робиње новчану казну према стању своме до 36 златника (§ 61).

10. Батинама кажњавани су још и они, који суделују у метежима или који заведу девојку без знања родитеља (§ 6 и 65).

Поред смртних и телесних казни Градски Закон предвиђа у извесним случајевима повчане казне и изгнанство. Већина телесних казни или казни које сраморе, ретко су примењиване саме за се, већ су обично комбиноване с казнама које сакате или с новчаним казнама.

С преводом Градскога Закона као једним делом црквених закона у српско друштво уведено је и казнено право византијско. Може се веровати да је у српском друштву још за дуго време после превода Градскога Закона остало у снази обичајно право. И у колико се у српској држави средњега века заводио ред по византијском законодавству, у толико је над обичајима преовлађивао писани закон. Али како је у Византији као у источном делу Римскога царства извршена кодификација Римскога Права под царем Јустинијаном (527—565), те је дат коначни облик у *Институцијама* и *Дигестама* у *Јустинијановом Зборнику* и у *Јустинијановим Новелама*, то је из ова четири састављена дела склопљен познати *Зборник Римскога Права* (Corpus iuris civilis).

Зна се да је овај Зборник Римскога Права постао одмах законик за тадашње Римско Царство. Овај посао цара Јустинијана ударио је вечити темељ правне свести и просвете, потискао је доцније варварске обичаје на целој кугли земљиној, па, разуме се и правне обичаје словенских народа, а нарочито Јужних Словена, који се населише на класичној земљи Римскога Права где заставше и римски ред и римску администрацију и римско суђење. Овај Јустинијанов Зборник писан је скоро сав латинским језиком, али још у Јустинијаново време већина нових закона пи-

сана је грчким језиком. Доцније су по правилу сви нови закони писани грчки и тако је грчки језик преотео првенство латинском.[1]).

Стари римски закони већ прве половине VIII столећа прерађивани су грчким језиком јер је „живот био створио друге облике рада и друге правне навике... тиме се непрестано на старим основама римским почиње ново византијско законодавство“[2]) Прерадама и скраћивањима Јустинијанова права дошло се 879 године до књиге: *Приручни Закон*, који су наши преводници XIII столећа превели речима *Градски Закон*. У исто време кад се радило на Приручном или Градском Закону радило се и на кодификацији црквенога законодавства. У ову црквену кодификацију ушло је црквено законодавство Светога Писма и црквених великих сабора, као и препоруке и објашњења осталих великих људи црквених. Овај посао кодификације црквеног законодавства вршен је у Патријаршији, па како је црква онога времена имала врло јак утицај и на грађанске односе, то су у црквено законодавство уношени и грађански закони. Према томе како се црквени закони зову *канони* (правила) а државни *номи* постала је реч *номоканон* (закон и правило). Тако по самом имену номоканон види се мешовит карактер црквенога законодавства. Радом Св. Саве преведени су с грчкога на српски језик црквени закони онакви какви су они били у Византији, те су задржали исто тако и мешовит карактер. Осим тога јасно се види да се преводом црквено византијских закона унесени у Србију римски правни појмови и римски закони према грчко византијским преводима и прерадама. Могло би се запитати да ли су ови црквени закони добили санкцију државне власти? На то да је потпуно правилан одговор г. Стојан Новаковић у поменутој својој књижици кад вели:

„*Да није у средњевековној Србији држава ни земаљска законодавна власт вршила тај посао — него црква.*

„*Да није с тим законима, земаљска законодавна власт имала никаква посла* услед тога што су римски закони примани нѐ као римски закони него као саставни део црквено-законских цариградских зборника и *као део вере.*“ Тако су ти зборници силом одлука Цариградске Патријаршије, као врховне власти Православне цркве, вредили и у Србији. И њима за то није била потребна никаква друга земаљска законодавна одлука“.[3])

II.

Смртне и телесне казне за време цара Душана и после њега.

После Светога Саве и Стефана Првовенчанога, рад на писаним законима није прекинут. Поједини сабори, који су се готово периодично правилно састајали, издавали су поједине одредбе и наређења која су имала у почетку силу закона, а доцније су постали прави закони. Тако на појединим саборима понесене су знамените повеље као Жичка, Грачаничка, Свето-Стефанска, Дечанска и Арханђеловачка Хрисовуља у којима се налази доста законских одедаба. Било је и засебних, специјалних закона о појединим потребама државина реда и судства. Ми ћемо овде само примера ради да наведемо да је краљ Милутин пред своју смрт издао закон или суд о међама и о земљама о којима се села међу собом препиру. Већ у време Стефана Душана када је српска држава била потпуно организована јавља се потреба да се изврши прерада закона и да се кодификују, што је сам Душан учинио.

Кад је српска црква добила достојање патријаршије, кад је српска држава проглашена за царство и пошто се Стефан Душан венчао царском круном, постарао се одмах да своје царство украси новим радом на законодавству. И заиста ова тежња првога српскога цара остварила се још 1349 године а допуњена је 1354. Она се се састоји:

а) у познатом Законику Душановом, и

б) у новом преводу византијскога црквено-грађанскога законика, који је онда у Византији био највише на гласу.

За наш посао највише се нас тиче сам Законик Душанов. Он ће нам послужити као главни извор за казне онога времена. Местимице послужићемо се и Законом цара Јустинијана.

И овде као у првом одељку поћи ћемо од смртних казни и различитих облика, у којима се јављала смртна казна.

(наставиће се)

Миленко Вукићевић.

ШЕСТИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
за криминалну антропологију

После међународних конгреса за казнене заводе и кривично право, који су у прошлој години држани у Б. Пешти и Хамбургу, и на којима су са успехом претресана многа важна питања из области пеналогије и криминалогије, крајем априла и почетком месеца маја ове године (од 28. априла до 3. маја, по новом) одржан је у Турину *шести међународни конгрес за криминалну антропологију*, који се занимао овим питањима: а) *о поступању са малолетним злочинцима према принципима криминалне антропологије*; б) *о сиречавању и лечењу злочина*; в) *о научној полицији*; г) *о сталном затварању душевно оболелих злочинаца*; д) *о анатомским аномалијама код злочинаца и душевно оболелих*; ђ) *о психолошкој вредности сведоџаба* и најзад е) *о паралелизму између хомо-сексуалитета и урођеног криминалитета*.

Пошто су суштина и расправа ових питања од неоцењене вредности за све криминалне органе у опште, то ћемо се на њима мало више задржати, излажући их понаособ и редом, којим су и на конгресу расправљана.

а) **О поступању са малолетним злочинцима према принципима криминалне антропологије**

Питање ово расправљано је на првој седници конгреса, а расправа његова отпочета је читањем рапорта *ван Хамела*, амстердамског професора, у коме је познати криминалиста дошао до ових закључака:

1. Поступање са малолетним злочинцима, како у погледу кривичном тако и социјалном, треба и мора бити засновано искључиво на реалистичком принципу криминалне антропологије.

2. Са овог гледишта, и традиционална разлика према теоријској формули о *разбору* мора бити напуштена и замењена рационалним избором према практичном циљу и режиму индивидуализације.

3. Малолетне злочинце треба периодично посматрати и са гледишта психолошког, и ова посматрања систематски бележити.

4. У интересу самих ових злочинаца, поједине мере грађанског права: губитак очинске власти, организација старатељства, и т. д. као и мере друштвеног права: обавезна настава, шегртство и патронаж, морају бити у тесној вези са мерама кривичним и пеналним.

5. Све кривичне и пеналне мере морају бити *васпитног* карактера у својим главним цртама удешене према домаћој дисциплини.

6. И судска власт од које зависи избор ових мера, и административна која их буде примењивала, треба да располажу са што већом слободом, како би се у сваком случају могле применити само оне мере, које потпуно и у свему одговарају окривљеном.

7. Главне мере са васпитним карактером биће: а) *опомена*; б) *новчана казна*, али само у толико у колико је могуће извршити је из прихода окривљеног; в) *интернирање на краће време у какву дисциплинску школу или у који други сличан завод*; г) *условна осуда на овакво интернирање*; д) *предавање окривљеног држави у циљу систематског и професионалног васпитања до пунолетства*; ђ) *условно ослобођење*, и најзад е) *емиграција*.

8. Систематско васпитање младих злочинаца, који се предају држави, изводиће се у државним заводима (земљорадничке колоније, етаблисмани са индустријским радионицама и т. д.) или — под контролом и са субвенцијом државе — у сличним приватним заводима, или најзад у фамилији.

9. Лица психички анормална, за која се утврди да су *социјално неисправима* и *опасна*, треба сместити и надзирати — опет према њиховој непоправимости и опасности — у специјалне, за њих погодне заводе (болнице, затвори, азили, радионице и т. д.).

10. Судска власт, која суди прву кривицу и бира меру за поправку, мора бити неоспорно способна за овај посао.

11. Административна власт, као и приватна лица која је буду помагала у поступању са младим злочинцима, морају

---

[1]) Гледај расправу Ст. Новаковића: Средњевековна Србија и Римско Право. Београд. 1906. стр. 5 и 6.

[2]) На истом месту стр. 7.

[3]) Ст. Новаковић: „Средњевековна Србија и Римско Право“. 13—14.

пратити развитак криминолошких наука, чије изучавање и сама држава треба да потпомаже.

12. Као малолетници имају се сматрати сви они преступници, који немају више од 18 год. доба у које треба утврдити *кривично пунолетство*, и

13. И са гледишта теоријског и са гледишта практичног, поступање са малолетним злочинцима треба и мора бити прототип за поступање са одраслима.

Пошто је председник седнице *Мањо* (председник суда, Француска) честитао *ван Хамелу* на изложеним закључцима, и изјавио: да кривично пунолетство наступа и у Француској са навршетком 18-те године, познати *Енрико Фери* предложио је, да се образује једна комисија, која ће дефинитивно формулисати погледе конгреса на питање о коме је реч, и које је, по његовом тврђењу, са чисто спекулативног терена прешло у ред практичних ствари. Предлог овај усвојен је, и у комисију су изабрани: предлагач, *Ломброзо* и париски истражни судија *Албанел*. По овоме је дата реч *Полу Кану*, адвокату из Париза који је, поводом истакнутог питања о поступању са малолетним злочинцима, изјавио у главноме ово:

Непрестано понављање, да се на оптуженичкој клупи појављују све млађе и млађе личности, постало је већ банално. Сви криминалисти и сви конгреси занимају се већ од дужег времена питањем од дечјем криминалитету, па ипак су резултати, до сада добијени тек средњи.

Оно што се у овом погледу до сад нарочито посматрало, то су била деца већ изведена пред суд. Међутим, има један врло велики број деце, која врше казнима дела на штету својих родитеља и заштитника, и која обично не долазе пред суд. Ако се жели повољних резултата у борби против криминалитета, онда се и на ову децу мора обратити нарочита пажња, а најбоље средство за њихову поправку јесу *фамилијарни патронажи*, које је у Француској створио истражни судија *Албанел*.

Узрок највећег броја дечјих преступа лежи, по тврђењу пишчевом, у њиховој *физиолошкој и психолошкој конституцији*. Чак и за оне случајеве, у којима се ови узроци на први поглед појављују као *социјални*, потребно је испитати да ли у основи нису психо-физиолошки.

Са гледишта социјалног разликују се две велике категорије деце, која врше преступе:

1. *Добра деца која имају рђаве родитеље, и*

2. *Рђава деца која имају добре родитеље.*

Заблуда је веровати, да су сва деца по природи добра, и да су њихови преступи последица рђавог васпитања, за која на првом месту носе одговорност родитељи. С друге стране опет, не треба ићи у крајност и сву кривицу бацати на децу.

Један велики број деце преступника остављен је сам себи, без икаквог надзора. У многим случајевима, то су деца растурених породица, или су синови алкохоличара и хистеричара, али их тако исто и у доста знатном броју има и из најотменијих фамилија. Од куда долази то, да деца из последње категорије постају преступници, кад ни у њиховој физичкој конституцији, ни у социјалној средини нема повода за преступ? А шта да речемо оним честитим фамилијама, у којима је по једно дете преступник док су сва остала без прекора, и чиме да објаснимо ове појаве? Наследним или социјалним узроцима? Не, јер су и једни и други у овим случајевима исти и подједнако утичу на своју децу; исти је отац, иста мати, иста средина, исто васпитање, па ипак сва деца нису једнака. Није ли ово најбољи прилог за наше мишљење да се социјални узроци, који су неспорно способни за стварање и фаворизирање склоности појављују често пута у психо-физиолошким питањима! (наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ПОУКЕ И УПУТИ

За издавање помоћи ради удомљења из фонда свештеничког меродавно је решење Управа Фондова.

Даринка, кћи поч. Ж. О., бив. проте крагујевачког, молбом својом од 5. јуна 1905. године молила је Министра народне привреде, да нареди Управи Фондова, да јој изда једном за свагда трогодишњу пенсију, коју је по смрти свога пок. оца уживала, ради удомљења.

Управа Фондова, којој је ова молба била упућена на извештај, изјавила је, у акту своме од 13. јуна 1905. године Бр. 243., да би у интересу фонда било, ако би се молитељици, на име удомљења, издало једном за свагда 2400 дин.

Молитељица је изјавила да пристаје на ту суму, али се венчала пре но што је донето решење по њеној молби.

Услед тога, Министар је нашао, да је, на основу чл. 34. закона о фонду за издржавање удовица и деце умрлих свештеника и ђакона источно-православне цркве, молитељица изгубила право на помоћ из овог фонда, јер по наведеном члану та се помоћ може дати удовицама и кћерима умрлих свештеника и ђакона, по њиховој молби, а на предлог Министра народне привреде и по одобрењу Краља, само у случају, ако се добије уверење, да се оне без те помоћи не би могле удомити. Међутим молитељица се обратила за помоћ Министарству 9. јуна 1905. године, а већ 12. истог месеца и венчала се, што значи, да се и без помоћи могла удомити.

Зато је решењем од 2. новембра 1905. године ТБр. 5892 одбио молитељицу Даринку од поменутога тражења.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 25. априла 1906. год. № 3404., поништио је решење Министрово са ових разлога:

По чл. 1, 2, 25. и 28. закона о фонду за издржање удовица и деце умрлих свештеника и ђакона православне вере од 11. марта 1891. године, овај фонд заснован је од улога свештеника, ђакона, и других приноса у чл. 6. и из њега имају право на издржање удовице и деце умрлих свештеника и ђакона по решењу грађанских судова. Тим фондом непосредно рукује Управа Фондова, по наређењима која постоје у закону у пенсионом фонду за удовице и децу умрлих чиновника, а надзор врши Министар народне привреде.

Сем издржања, по чл. 34. овога закона, удовицама и деци умрлих свештеника и ђакона, које би уживале само издржање, при удаји може се, на предлог Министра народне привреде, а по одобрењу Краља, издати из фонда једанпут за свагда највише трогодишње издржање, ако се у интересу фонда то за добро нађе, и добије уверење, да се без те помоћи не би могле удати. Та се помоћ издаје после удаје у року од 15 дана.

Као што се види из акта, жалитељка Даринка молбом под Бр. 3425. на основу поднетог општинског уверења о њеном стању, тражила је ову помоћ, и Министар је послао ту молбу Управи Фондова, која је по чл. 2. овога закона, у вези са чл. 27. закона о пенсионом фонду за удовице и децу умрлих чиновника, надлежна да цени да: ли је у интересу фонда да се жалитељици помоћ даде, или да и даље, ако се не уда, остане на терету издржања фонда.

Управни Одбор Управин, као што се види из њеног писма од 13. јуна 1905. године Бр. 243. нашао је, да се може жалитељици на име помоћи издати из фонда 2400 динара, о чему је Министар, као што се види из писма од 18. јуна 1905. године Бр. 3549. известио жалитељку преко Управе града Београда и упитао је, да ли на то пристаје, на шта је она у акту Бр. 6730. и изјавила свој пристанак.

После овога и одлуке Управе Фондова, која је једино надлежна да цени, да ли је корисно за фонд да се ова помоћ изда, — Министар, место да је учинио предлог за највише одобрење, одбија жалитељку од тражења, једино с тога, што се је она венчала не сачекавши одобрење, те из тога изводи претпоставку, да се је могла и без ове помоћи удомити.

Овакав разлог, који је заснован на претпоставци, противан је општинском уверењу, које је жалитељка поднела у молби, а то што је се венчала пре највишег одобрења за ову помоћ, не може имати никаквог утицаја, јер се та помоћ по закону и издаје из фонда после удаје на петнаест дана.

Један случај погрешног разумевања прописа чл 53. в. закона о општинама.

Начелник среза р.... тражио је од одбора општине в.... да одмах разреши од дужности председника општинског за то:

1. што је пресудом првостепеног крушевачког суда од 12. новембра 1897. године № 19286. био осуђен на три месеца затвора за дело послуге новцем примљеног у званичној дужности;

2. што је у друштву са једним кметом извршио утају новца примљеног у служ-

беној дужности па о томе званична акта уништио.

Одбор општински није хтео поступити по овом тражењу, те се среска власт обратила Министру унутрашњих дела ради разрешења од дужности како председника тако и одбора.

Министар унутрашњих дела нашао је: да је умесан први навод у решењу надзорне власти, а други не, све дотле, док се ствар не иследи и извршним решењем иследне власти не утврди постојање дела, — па је с тога само за прво дело, а на основу чл. 148. и 149. закона о општинама, тражио од Савета разрешење председника и одбора.

Државни Савет нашао је да је ово тражење неумесно, јер прави смисао прописа чл. 53. *в.* закона о општинама не треба разумети тако, да часником општинским *никада* више не може бити онај, који је осуђиван за дела побројана у истом законском пропису, пошто би се у осталом, противно разумевање тог законског прописа косило са принципима нашег кривичног законика, — у овом случају у толико пре, што се из приложене судске пресуде у овереном препису не види, да је председник поред казне осуђен још и на губитак грађанске части. Када овако стоји ствар, онда ни општински одбор, не извршивши захтев надзорне власти, није ни за себе могао створити услов да се и за њега тражи примена чл. 149. закона о општинама.

Одлука Државног Савета од 6. јуна 1906. године Бр. 4362. **М. В.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине Ћовдинске, актом својим од 15. јуна ове год Бр. 611, пита:

»Један мештанин ове општине умро је у почетку овога месеца.

Целокупно своје непокретно имање оставио је у наслеђе својој жени, јер су му деца раније помрла.

Како није имао готових новаца и какве важније покретности, он је пред људима, пре смрти, одредио да се известан део непокретног имања прода и новац отуда добивен употреби на сахрану и подушје.

Његова жена извршила је његову вољу и продала неко земљиште, али сада настаје питање: како ће она да изда купцу тапију, кад њој не остаје довољно земљишта у смислу § 471. грађ. суд. поступка, ако се и она сматра за земљоделца, а имање се, међутим, мора продати, јер се новац не може добити с друге стране за учињене трошкове око сахране, и оних трошкова, што ће бити потребни за подушја?«

— На ово питање одговарамо:

Ако је питање о усменом тестаменту, о коме суд говори, расправљено, и жена постала несумњиви наследник имања (јер без овога она има само право уживања), онда би она могла продавати од наслеђеног имања само тако, ако би њој остало преко тога онолико имања, колико тражи § 471. грађ. суд. поступка, пошто оно ограничење важи и за жене које се искључиво баве земљорадњом.

Како, међутим, суд тврди, да у овом случају не би остало довољно имања, то се ни купцу не би могла издати тапија.

Што се тиче трошкова око сахране и подушја, њих мора поднети жена као наследник и исплатити из прихода, који доноси имање.

II.

Суд општине полатњанске актом својим од 30. априла ове год. пита:

»Да ли сопственици воденица, званих »Моравке,« имају права да са својим воденицама стану поред обале где за сходно нађу и воденице за обалу вежу, па ма чије земљиште поред река било, или им сопственици земаља, које додирују речну обалу, могу то спречити и забранити, ма да се сопственици воденица обвезују да им накнаде сву штету, коју им учине?«

— На ово питање одговарамо:

Воденице »Моравке,« могу се наместити *само онде*, где државне власти одобре, било да се ове подижу на рекама о којима говори чл 1. закона о водама, било да се то чини на рекама, о којима говори чл. 4. поменутога закона, пошто ове воденице могу имати уплива на својства, ток и висину воде, а могу се и саме обале у опасност доводити (чл. 15. зак. о водама).

Ово је одговор на само питање о праву сопственика воденица, да ове подижу на једном или другом месту, с обзиром на опште интересе.

Што се, пак, тиче онога другога дела истакнутога питања, да ли сопственици имања могу оспорити подизање воденица уз њихова имања, ствар стоји овако:

По чл. 8. зак. о водама, господари земаља поред обала оних вода, о којима говори чл. 1. као што су Дунав, Сава, Морава, Дрина, и т. д. морају дуж воде оставити довољан простор за пролаз стоке и људи који се пловидбом баве. На овоме простору ни они сами а ни који други не смеју ништа подизати нити засађивати, те по томе он није ничији него општи.

На овај начин сопственици имања нису више непосредни суседи са водом, јер их овај простор дели, и ако је власт нашла разлога да дозволи везивање »Моравке« за обалу према њиховом имању, они то не могу оспорити.

Што се тиче река, о којима говори чл. 4. ту се сопственици са својим имањем наслањају непосредно на обалу река, и имају право да оспоре везивање воденица за њихову обалу.

III.

Суд општине криво-речке, актом својим од 10. јуна ове год. Бр. 381, пита:

»Чл. 126. закона о шумама гласи: иступне кривице по овом закону, учињене у државним, манастирском и црквеним шумама, извиђа и казни среска полицијска власт у корист шумског фонда, а у осталим шумама општински суд у корист своје касе.«

У чл. 127. став II стоји, да се шумске кривице извиђају и казне по званичној дужности и тужби приватних лица, кад су учињене у општинским и селским шумама:

У чл. 131. истог закона стоји, да се тужбе за шумске кривице подносе надлежној истражној власти, а у II одељку истог члана стоји: да исте тужбе за општинске и сеоске шуме подносе грађани дотичне општине и села.

Кад се предњим законским одредбама дода и све оно што се говори у чл. 106, 112, 116, 117, и 118, зак. о шумама, које обухвата и чл. 90. истог закона, онда излази да су ове одредбе у сукобу и настаје питање:

а, *Да ли је општински суд надлежан по чл. 90. тач. 3. става II. горњег закона да казни* до 150 дин. новчано и до 30 дана затвора она лица, која учине шумске кривице на земљишту и у шуми општинској и сеоској, и које су то врсте кривице и које одредбе о њима говоре; и

б, има ли општина она иста права која и полиц. власти за извиђање и кажњавање *иступних* кривица, учињених у општинским и сеоским шумама?«

— На ово питање одговарамо:

Питање о надлежности општинских судова за суђење иступних шумских кривица јасно је, и нема никаква сукоба између законских одредаба, као што суд наводи.

Да би се суд лакше нашао у оцени ових законских одредаба, нека добро запази оно, што ће се као објашњење ове ствари изнети.

Дакле:

Шумске се кривице деле овако (по чл. 90. зак. о шумама):

1. на преступне,
2. на иступне, и
3. на административне.

Преступне су кривице оне, где је казна већа од 150 динара у новцу или од 30 дана затвора; (чл. 112, 113, и 116).

Иступне су кривице оне, где је казна затвора до 30 дана а новчана до 150 динара (чл. 106, 117, 118, и 119 зак). У ред иступних казна долазе и недопуштене радње, о којима говоре чл. 122, 123, и 124 тачке 1, 2, 3 и 4.

Административне су оне, о којима говоре чл. 125, 135 и 136 закона.

Све *преступне кривице*, па догађале се оне у шумама државним или којим другим, извиђа полицијска власт.

За све преступне кривице, учињене у општинским и сеоским шумама, истрага се отпочиње или на доставу надлежних шумских органа, или на доставу дотичног општинског суда, а и сваки грађанин дотичне општине има право да учини доставу.

Све *иступне кривице*, учињене у шумама општинским и сеоским, суди општински суд.

Он ове извиђаје предузима или на доставу својих органа или на доставу појединих грађана.

Све административне кривице суде дотични Министри.

Према овоме, општински судови имају у суђењу *истуних шумских кривица* сва права која имају и полицијске власти.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

И поред свакидањег напретка у цивилизацији, и поред толиких школа, — ипак има нарочито код нас, још врло много сујеверног света, чије сујеверије експлоатише маса врачара, гатара и разних варалица.

Сама наша престоница, жижа наше просвећености, издржава велики број таквих експлоататора сујеверија.

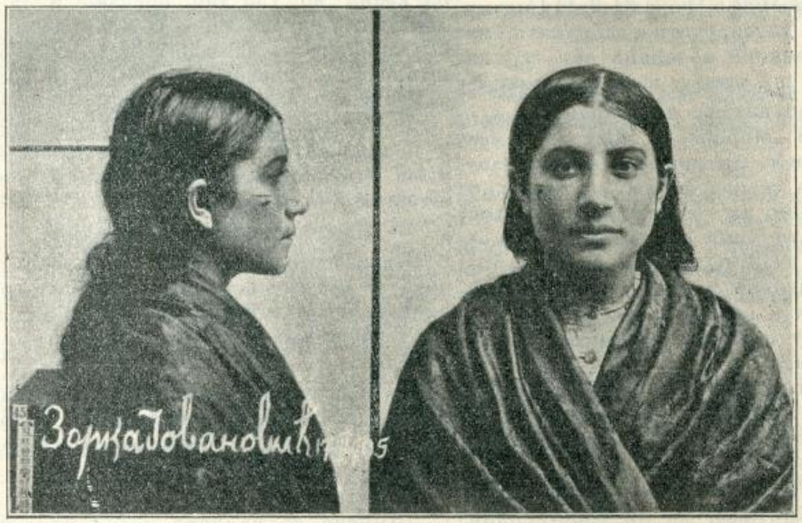

Међу те експлоататоре спада и ова **Зорка Јовановић**, циганка, жена Петра Јовановића, цамбаса. Тек јој је 20 година, а изучила је све разне начине за што успешније варање лаковерног света.

Занат је изучила код своје свекрве, чувене Кате — Марије — Стојке — Јовановић, с којом је до прошле године обично заједно госте примала или по вароши ишла, те се с једне стране учила, а с друге њој помагала ради што успешнијег варања.

Када је њена свекрва сталном полицијском присмотром и неколиким казнама заплашена, онда ју је снаха Зорка са младалачком енергијом и умешношћу потпуно заступила и почела самостално бацати карте, врачати, бајати, давати лекове и т. д.

Ономад је ухваћена на самом делу, када је једној госпи из Космајске улице погађала «што је било и шта ће јој бити.»

Када је приведена кварту она је једном писару новајлији казала лажно име — *Мара Младеновић*, те је кажњена поред врачања и гатања и за обману.

Ово јој није прва казна, јер је већ два пута раније кажњавана, а и слика јој је у 10. и 11. броју «Полицијског Гласника» од прошле године публикована, заједно са њеном свекрвом.

Када је запитана зашто се не окане овога посла она је отворено рекла:

«Па, господине, ја не крадем и не арам, а што ми луд свет даје паре, ја нисам крива; зар ви не би примили паре кад би вам неко дао.»

И заиста је чудновато, како једна обична нешколована циганка, још балавица, може да вуче за нос толике озбиљне, често пута школоване и интелигентне особе! Верују јој као каквом пророку.

Приликом гатања, бацања карата, «лечења» и т. д. Зорка врши и преваре и на врло вешт начин узима веће суме. Обично при већим преварама превареним особама пукне пред очима и виде да су жртва варалице, али је често пута то све доцкан, јер се ова крије под разним именима, а и кад се ухвати оштећени остаје без накнаде, јер они увек паре прикрију.

Са тога износећи њену фотографију скрећемо пажњу публици да је се чува и јури из својих домова, а и полицијским органима да јој не дозволе тумарање по кућама.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

У селу Лојаницама у срезу посаво-тамнавском, између 17. и 18. ов. м-ца нађена је једна мангуп кобила са ждребетом. Кобила је длаке ђогатасте, а ждребе је доратасто и путоного. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, као и приватнима, ако би знали сопственика стоке, да о томе известе начелника среза посаво-тамнавског с позивом на депешу Бр. 7723.

ТРАЖЕ СЕ

Мирослав Петковић, бив. шегрт код Ђоке Милетића, бравара из Београда, побегао је од свога мајстора незнано куда. Мирослав је стар 14 год., омален, плав, на глави има качкет, а на ногама опанке. Позивају се све полицијске и општинске власти, да Мирослава потраже, па о резултату тражења известе кварт палилулски Управе града Београда с позивом на Бр. 8303.

Милорад Каргановић, бив. шегрт код Николе Ф. Глишића, трговца из Ваљева, побегао је од свога газде и сада се не зна где је. Милорад је родом из Пожеге, стар 15 година, омален, црномањаст, у оделу цивилном, а на глави носи сламњи шешир. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Милорада потраже у својим домашајима и пронађеног упуте начелству округа ваљевског или Управи града Београда.

Тому Андријашевића, из Лазова, осуђеног на затвор, тражи начелник среза косаничког актом Бр. 5330. Пропаћеног треба стражарно спровести среској власти.

ПОТЕРЕ

Радован Марковић, слуга из Вел. Црљени и **Аница** жена **Милана Ђорђевића,** из Вел. Црљени, 16. ов. м-ца у вече извршили су крађу ствари па по том заједно одбегли.

Радован је раста високог, добро развијен, у опште плав, бркова великих, танких и жутих, образа дугих, крупно говори, у оделу је цивилном, на глави носи шубару.

Аница је стара 31 годину, раста средњег, обрва малих, у опште плава, лица сувоњава, образа округлих, на једном палцу од руке нема јагодицу испод нокта, одозго на стопали десне ноге има рану од посекотине, у сељачком је оделу. Наређује се свима полицијским и општинским властима да их живо потраже, па у случају проналаска, да их стражарно упуте начелнику среза колубарског окр. београдског с позивом на акт Бр. 6499.

Душан — Душко — Ђорђевић и брат му **Милан,** обојица скитачки цигани, ноћу између 17. и 18. маја тек. год. побегли су из среског затвора у Аранђеловцу, у коме су били због пет убистава. **Душан** има 26 година, раста је средњег, бркова малих и танких, у једно је око ћорав; у оделу је од сурог сукна. **Милан** има 18 година, ожењен је, дежмекаст, у истом оделу као и брат му Душан. За одбеглим зликовцима наређује се најживље тражење. Пронађене треба спровести под сигурном стражом начелнику среза јасеничког округа крагујевачког с позивом на акт Бр. 10602.

Крађе стоке. Непознати крадљивци 25. ов. м-ца по подне украли су једног вола са пашњака Обрада Војиновића, из Деспотовца. Во је матор 4 године, длаке сиве, а по десној нози шарене, малих рогова, у десно уво рованшен. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцима и покрађом трагају, па о резултату известе начелника среза деспотовачког с позивом на депешу Бр. 8720.

Ноћу између 24. и 25. ов. м-ца непознати крадљивци украли су једног коња са пашњака Милана Полицана, из Дебелог Луга. Коњ је матор 5 год., длаке вране, без белега и роваша. Нека све полицијске и општинске власти, настану да се крадљивци и покрађа пронађу па о резултату трагања известе комесара полиције у Мајдан-Пеку с позивом на депешу Бр. 725.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јанимић

БРОЈ 28. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 9. ЈУЛА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одликовани су:

Орденом Белог Орла
ПЕТИМ РЕДОМ:

Бранимир Ј. Рајић, начелник округа пожаревачког, и

Ђурица Ц. Ђорђевић, начелник округа ваљевског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. јуна 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе округа крагујевачког Ђорђа Ненадовића, начелника треће класе истог округа.

За чланове друге класе Управе вароши Београда

Милана Ценића, вршиоца дужности члана исте управе, у рангу среског начелника треће класе;

Владимира Ст. Максимовића, начелника треће класе среза пожаревачког;

Димитрија Михаиловића, вршиоца дужности члана исте управе, у рангу среског начелника треће класе;

за начелника друге класе среза моравског Крсту Радовановића, начелника треће класе истог среза;

за начелника друге класе среза таковског Тодора Стошића, начелника треће класе истог среза;

за начелника друге класе среза јабланичког Светислава Мишића, начелника треће класе истог среза;

за начелника друге класе среза лепеничког Сретена Јовановића, начелника треће класе истог среза;

за начелника друге класе среза грочанског Милорада Пешића, начелника треће класе истог среза;

за секретара друге класе начелства округа пожаревачког Љубомира Илића, секретара прве класе по старом закону истог начелства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. јуна 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза сврљишког, округа нишког, д-р Милана Вукићевића, санитетског поручника у оставци.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. јуна 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Д-р Станоју Миливојевићу, лекару среза деспотовачког уважи оставка, коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. јуна 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за инспектора треће класе Министарства унутрашњих дела Драгутина Тодорића, окружног начелника исте класе у пенсији; и

за благајника Министарства унутрашњих дела, са платом од 404·60 динара на годину, Николу Митриновића, члана прве класе управе вароши Београда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. јуна 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

НАРОЧИТА КВАЛИФИКАЦИЈА ПРАВНИШТВА

у државној служби

а с обзиром на начелну подвојеност административне и судске власти.

(НАСТАВАК)

Међутим, ми баш од тога јако патимо. Цео наш јавни живот поглавито од тога и пати, јер се свуда унело сваштарство и површност, а нарочито на позицијама правничког фака, важнијег ранга. Осмотримо ма и летимичним погледом истакнутије позиције и правосуђа и администрације. Немамо ли тако честих примера убедљиве доказне вредности, да се на упражњење позиције иницијаторског положаја по превасходству постављају људи често без факултетске квалификације у опште, па чак и на позиције, на којима се нарочито истиче потреба савремених реформних планова ширег значаја, реформних планова, који категорички захтевају добро познавање административног права као прву претпоставку за успех ствари. Да ти примери нису и сувише свежи, ми би нарочито означили њихову садржину, те да се на конкретнији начин, али и непобитно, открије сва морална и политичка празнина државно-правних мисли нашега доба. Али ми то нећемо да чинимо, јер је запостављање начела у државној служби, а на тој основи и њено компромитовање, не само одвећ честа појава, него управо систем, против кога се више и не бунимо. Није ли, у нас, постало правило да се и најважнија установа административно-политичке природе, која се чак по свом законском устројству треба да јавља и као неки саветодавни орган законодавног тела, и који уз то има веома разнолике а необично важне задаће у примени готово свију најважнијих политичких закона, па уз то преставља и најважнију инстанцу за све административне спорове, другим речима, није ли у нас

Државни Савет као устнова, конгломерат људи, који су по правилу не само без праве спреме, кад је реч о познавању чак и основних принципа јавнога права, него који по правилу чак и нису правници. Није ли та, по својој административно-политичкој надлежности, супремативна установа, доведена до формалног уточишта политичких и партијских мученика и ветерана, и не бирају ли се и не постављају, не по најодличнијој спреми, а у првом реду правничкој спреми, него по јачини политичко-партијске квалификације, која треба да обезбеди појединим људима „одличне“ плате. Већ и сам тај једини факат, што је Државни Савет највећа инстанца за административне спорове, чак и кад не би имао никаквих других важнијих задаћа, био би довољан разлог за сваког, који ма и површно познаје начелну важност и природу административне јурисдикције, да се згране од чуда кад погледа, да је у нас наопачка практика у избору људи за положаје саветничке добила формално обележје једне аномалије и да она у свој својој потпуности доказује, да у нас нити се хоће да зна за принципе јавнога права, нити је у опште стало до тога, да се они решпектују бар толико, колико најобичније појимање државних интереса захтева. И одавно и данас, компетенца ове установе у толико је пространија, у колико је систем наше организације са гледишта јавнога права лошији, као да се намерно хоће да констатује, да у нас та установа не треба ни да се стави у положај, који би је учинио подобним за практику тако важне и тако простране надлежности, која јој припада. Међутим, у нарочитим делима најсавременије литературе о политици као систему, или о државном и административном праву као науци, говори се о добро организованој административној јурисдикцији, као о неодступном услову за појам једне савремене правне државе. Баш уставне државе, без јаке, добро организоване административне јурисдикције, у толико мање могу имати обележје праве уставне, а нарочито парламентарне практике, у колико им више не достаје савременог административног правосуђа. А кад је реч о таквом правосуђу, никоме не би ни пало на памет, да у услове за судију у тој врсти правосуђа допушта и приступ друкчијег фаха, сем строго правничког, и то правничког фаха оне врсте, која се категорички и у првом реду одликује познавањем јавног, а нарочито административног права и у његовој теоријској и практичној страни. А колико ли то тек треба да вреди у нас, где, на жалост, још не постоји једна формално организована административна јурисдикција, али где се ипак и онаква, каква је, своди на Државни Савет, као на своје главно тежиште и главну санкцију. Какав је — такав је, он ипак решава све административне спорове као највећа инстанца. Па запитајмо се: има ли он те особине, које се неодступно и по теорији и практици везују за овакву установу. Јесу ли одиста тамо искључиво правници, а нарочито правници прононсиране вредности у административном фаху, или тамо у опште скоро и нема правника; а ако их има, то с каквом и коликом вредношћу по ауторитету, коју им даје познавање јавног, а нарочито административног права. Ово питање у толико је оправданије, што је у нас Државни Савет не само највећа инстанца у административној јурисдикцији овако жалосној и неуређеној, каква је у нас, него што он практикује и толико много других послова из домена јавног права, да се чак човек мора чудити могућности за колико-толико исправни ток послова. И за сву ту област, строго јавног права, узимају се људи, по правилу без правничке квалификације, а већ и да не говоримо о томе, што се не узимају искључиво људи нарочите, истакнутије способности из административне службе.

Али, шта ми говоримо! Није ли ово тема, о којој би се дале писати не само обичне литерарне расправе, већ и нарочита дела! Није ли ту скоро објављено, како су два-три професора и један техничар кандидати за упражњена саветничка места, и није ли то доказ, да ће требати много времена, да у Србији, у државној служби, принцип добије своју колику-толику вредност.

Задржав се узгред на установи Државног Савета, ми смо на један егземпларан начин хтели јасније да утврдимо оправданост наших ранијих навода о нарочитој стручности, који се тражи на пољу администрације, јер је Државни Савет и веома важан, а с обзиром на своју пространу законску надлежност, још најзгоднији пример за појам разликовања између надлежности судске и административне власти. Није све једно, хоће ли такву надлежност, која се по правилу занима применом јавног права у најширем облику практиковати један правник, који је у познавању јавнога права слаб или јак. Може неко бити чак и одличан судија Касационог Суда у служби правосуђа, али с обзиром на начелно оскудно познавање јавној права, може тај исти човек бити врло слаб у служби важнијих позиција администрације, на којима је примена јавног права по правилу, главно, а често и искључиво занимање. (наставиће се)

Милутин А. Поповић.

НЕКОЛИКЕ НАПОМЕНЕ О ЗАКОНУ О ШУМАМА

Наш закон о шумама спада међу оне законе, који се готово сваке скупштинске сесије мењају или допуњују. Ну и покрај свега тога овај закон непотпун је, а има и нејасних и погрешних одредаба. О некима од оваквих одредаба хоћемо овде да учинимо извесне напомене.

1. Најважније кривично дело, садржано у овоме закону, то је — гороссча, предвиђена чл. 111. ист. закона.

Ово дело стоји онда: „кад ко без одобрења, осече у шуми не оборено дрво или сече, вади и износи саднице.“ Означеним прописом утврђује се још и то, да је ово дело — крађа — и одређује се за исто казна од 1 до 12 месеци затвора.

Вредно је да се зауставимо на законској квалификацији означеног казнимог дела, у вези са прописаном казном. Дрво, док је дубеће, као скопчано са земљом, неспособно је да буде објекат крађе; њега ваља прво насилним путем одвојити од земље и тако га учинити покретним, па се оно тек тада може украсти. На први поглед изгледа да за оваку казниму радњу треба више покварености неже ли код обичних простих крађа, јер збиља, пре него би се приступило крађи ваља савладати препоне, употребом силе и оруђа и оспособљавањем објекта крађе. Ну има разлога, који су законодавца определи ли, да у прописивању казне за ову крађу буде блажији и од простих преступних крађа. Између осталих разлога, јамачно за овако гледиште стоје и ови: велика приступачност објекта крађе, који се по правилу находи у отвореноме простору, велика и општа потребност овога објекта за елементарне потребе човечије, тако да су се у старим временима шуме сматрале као колективна својина целог суседног насељења и т. д. Ну, не само да је законодавац био блажији у погледу на величину казне (види § 221. казн. зак. Краљев. Србије, где се за просте крађе одређује казна до 5 година затвора) за ову нарочиту врсту крађе, већ изузетно од осталих крађа није прописао да се за ову крађу кривац осуђује ни на казну губитка грађанске части ни на полицијски надзор. Ово је потпуно оправдано, јер на сваки начин ова врста крађе по природи својој спада у ред најблажијих простих крађа.

Међутим закон о шумама од 30. марта 1891. год. заједно са свима његовим изменама и допунама није предвидео све врсте казнених дела, којима могу служити за објекат — шуме — па је у своме чл. 121. прописао да: „за остала злочинства и преступе, непредвиђене у овом закону, важе одредбе казненог закона и поступка.“

Према оваком стању ствари, крађа обореног, недубећег дрвета, која није предвиђена ни другом којом одредбом овога закона, мора се по одредби чл. 121. судити по општем казненом законику, ако је она преступна.

Наступа питање, када ће оваква крађа бити преступна? По чл. 90. зак. о шумама, по истоме закону преступна су дела она, за која овај закон прописује највећу казну, већу од месец дана затвора или новчану казну већу од 150 динара. Ну, очевидно по овоме закону не може се ни оценити да ли ће ова крађа бити преступна или иступна из сасвим простога разлога, што она у овоме закону никако није ни предвиђена; ово се мора ценити по одредбама општег казненог законика. И тако с обзиром на §§ 1. и 221. казнен. закон. оваква крађа биће преступна, ако је вредност украдених дрвета већа од 200 гроша чарш. (или 39 дин и 60 пр. дин.). У овоме дакле случају, оваква крађа судиће се као проста преступна крађа из § 211. казн. зак. Према овоме кривац ће се за оваку крађу моћи осудити на казну до пет година затвора, а поред тога мора се осудити и на губитак грађанске части и на полицијски надзор. Казна губитка грађанске части предвиђена је у самоме § 221. казн. зак., и полиц. надзор

мора се оваквоме кривцу досудити по § 37. в) казн. зак.

У судској пракси има већ повише извршних пресуда, којима су учиниоци оваквих дела према поменутим законима овако и осуђени.

Да резимирамо:

а) Кривац, који је употребио секиру и њоме оборио дубећи дрва у туђој шуми, у намери противзаконога присвајања, без обзира на вредност истих, има се судити по чл. 111. зак. о шумама, где је минимум 1 месец, а максимум 12 месеци затвора. Он се не може осуђивати ни на казну губитка грађанске части ни на полицијски надзор.

б) Кривац, који је учинио противзаконо присвајање туђих, већ оборених дрва, у шуми, ако само вредност истих прелази 200 гроша чарш., казниће се по § 221. и 37. в. казн. зак., од којих је првим предвиђена казна од 1 месеца до 5 год. затвора и губитак грађанске части, а другим полицијски надзор.

Ово очевидно није добро.

2) Овај специјални закон, који се односи само на извесну групу кривица — на кривице противу шума — има и једно нарочито доказно средство, које се прибавља на особити, законом прописани начин и које је основица доказне системе за све кривице ове врсте.

Ово нарочито доказно средство јесте — писмени реферат надлежнога шумарскога службеника.

Прописом чл. 133. зак. о шумама за правну важност овога доказа одређене су ове законске погодбе:

а) Он мора бити поднет од стране шумарскога службеника (на сваки начин надлежнога, т. ј. таквога, који је са службом у рејону учињене горосече, ма да то у самоме закону није казано).

б) Мора бити поднет општинском суду најдаље у року од пет дана, од времена учињенога и констатованога дела.

в) Општински суд дужан је у року од 24 сахата по пријему оваквога реферата изаћи на лице места и ту, у присуству шумскога органа и оптуженога извршити увиђај, који треба да потпишу: шумски орган, кмет или председник и два присутника.

г.) Овако учињени увиђај дужан је општински суд спровести надлежној власти у року од пет дана.

У судској пракси наступило је неједнако решење у погледу правне важности овога доказнога средства, нарочито у следећем:

Кад је реферат у свему по означеном закону написан, само није спроведен од стране општинског суда у року од пет дана, како је то овим законом одређено, већ који дан доцније, то хоће ли се такав реферат сматрати као правни доказ противу учиниоца или неће?

Једно мњење које је оваквоме реферату придавало потпуну правну важност, оснивало се на разлогу: да рок од пет дана, одређени за спровод општинскога увиђаја са рефератом, не утиче на важност самога реферата, већ да је то рок административне природе, одређен од законодавца само ради бржег отправљања послова, према чему пропуштање овога рока не може лишити доказне снаге уредно састављени реферат, утврђени и прописним увиђајем општинскога суда.

Друго мњење полази са гледишта: да је законодавац поменутим прописом одредио оне погодбе, које се морају испунити, па да реферат о горосечи буде правни доказ противу учиниоца, а међу ове погодбе спада и та: да се увиђај општин. суда има спровести надлежној власти у року од пет дана. Чим ма која од утврђених законских погодаба, па и ова о року спровода, није испуњена, реферат нема силу правнога доказа и кривична одговорност оптуженога има се доказивати другим доказним средствима.

Према овакој подели мњења различно се судило код првостепених судова, а различно је решавано и код касационога суда.

Ну, у општој седници Касационога суда, поводом извесног конкретнога случаја, усвојено је, овде изнето, друго мњење, које и ми сматрамо за правилно. Оно стоји нарочито још и са тога, што се ни из скупштинских бележака не види да је рок, који се у чл. 133. пом. зак. помиње, рок административне природе, те да он не утиче на исправност реферата, и увиђаја. Узимати противно овоме, значило би чинити хипотезе на штету оптуженога, а то је противно и науци и пропису § 221 крив. суд. поступка, као општег доказног система, где је овај правни принцип такође усвојен.

Овако се сада у Касационом суду стално и цени изложено доказно средство.

3) Шумске кривице, у сравњењу са подобним делима, предвиђеним општим казненим законом, казне се блажије од ових кривица, као што је то овде већ напоменуто. Према овоме законодавац не би требао да буде строжији код ових кривица неже ли код кривица, изложених у казн. закон., ни при утврђивању скале за претварање новчане казне у казну затвора. Ну, он је овде строжији, јер чланом 94. зак. о шумама одређује: да ће се место пет динара узети један дан затвора, док међутим по § 28. казн. зак. оставља суду право да од једнога до два талира урачунава у један дан затвора. Не види се, је ли се нарочито хтело и зашто овако да узакони, и како је ова одредба противна општем казненом принципу овога закона, има се сматрати: да је погрешна.

Овом приликом згодно је да утврдимо да изгледа, да се у погледу на ово питање (а то је питање о претварању новчане казне у казну затвора) код нас од стране законодавца не обраћа довољно пажња, већ се у разним законима за претварање ове казне утврђују разне скале и то не по каквој системи или разлогу, већ како где буде.

Тако, пада у очи пропис чл. 169. допуне зак. о општ. од 22. децембра 1903. год. као сасвим супротан поменутоме пропису чл. 94. зак. о шумама.

Изменама и допунама, учињеним у закону о општинама, од 22. децембра 1903. год.; унете су знатно строжије казне за општинске часнике, а за дела повреда њихових службених зборских функција, што значи да је законодавац доношењем ових измена и допуна хтео да огарантује политичке слободе српских грађана.

Према оваквом гледишту законодавца није ваљало да истом приликом доноси и сасвим нов чл. 169. ист. закона, којим утврђује: да са десет динара новчане казне замењују се једним даном затвора, док пре ових измена и допуна слична одредба у овоме закону није ни постојала, већ је важила општа одредба § 28. казн. закона.

Да учинимо компарацију:

а) За шумске кривице, било преступне или иступне, пет динара новчане казне замењују са једним даном затвора.

б) за кривице учињене противу одредаба закона о општинама, десет динара новчане казне замењују се једним даном затвора.

в) За кривице по општем казненом законику оставља се суду да у сваком конкретном случају утврђује скалу, какву за умесно нађе, а у износу од 5 до 10 динара новчане казне за један дан затвора.

У савременоме законодавству одбачен је систем апсолутног одређивања казне, као неподесан за одмеравање казне, одговарајуће кривици учиниоца у свакоме конкретном случају. Ово гледиште треба да важи и за апсолутно нормирање једне новчане казне као еквивалента казне једнодневнога затвора.

Са ових разлога држимо да су погрешно изложена нормирања у поменутим законима и да је добра одредба § 28. казненог законика.

М. С. Ђуричић,
члан касационога суда

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ
по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

I. Смртне казне

1. **Каменовање.** — Једна од најстаријих казни, која повлачи за собом смрт, јесте *каменовање*. Ова врста смртне казне позната је код свих старих културних народа, и позната је и код разних варварских племена. Тако каменовање помиње се у Светом Писму у V књизи Мојсијевој, 17 глава стих 2, 3, 4, 5 и 6. Та одредба Мојсијева, која је повлачила за собом тако страшну казну, као што је каменовање, гласи овако:

„Ако се нађе код тебе у којем од „места твојих, која ти да Господ Бог „твој, човјек или жена да учини зло пред „Господом Богом твојим, преступајући „завјет његов,

„И отиде те служи другим боговима и „клања им се, или сунцу или мјесецу, или „чему год из војске небеске, што нијесам „заповједио,

„И теби се то јави и ти чујеш, онда „распитај добро, па ако буде истина и

»доиста се учинила она гадна ствар у »Израиљу,

»Изведи онога човјека или ону жену, »који учинише оно зло, на врата своја, »и заспи их каменьем да погину.«[1])

Али да се човек или жена каменује Свето Писмо тражи да дело буде посведочено бар с два или три сведока, али никако да се не погубе на сведочанство једнога сведока. Још Свето Писмо тражи да сведоци први дигну руку на кривца, па тек онда сав народ (V кн. Мојсијева гл. 17. стих 6 и 7.). Ову казну налазимо код индијанскога племена Ацтека, код монголско татарских народа, код Мусломана, код Абисинаца и т. д. Налазила се код Германаца, у Африци код Зулуса и Бенгуела.

Занимљиво је да истакнемо овде да ова врста смртне казне није била прописана само за најтеже преступе против живота, већ управо за преступе против морала и религије, а нарочито за браколомство. У старо време каменовали су лажне сведоке и лажне пророке, ове последње са женом и децом. Ова страшна казна извршивала се тако, што је цео народ на осуђенога бацао дотле камење докле онај не умре. Код мусломана по исламском праву готово се ова казна исто онако вршила, као што то наређује Мојсије, јер исламско право тражи да први камен на преступника баце они, који су против њега сведочили, за тим кадија, који је пресудио, па онда остали народ.[2])

Осим тога што је ова врста смртне казне била најтежа она се узимала као нарочито срамна казна код Атињана и Македонаца и том су казном кажњавали нарочито издајице. Код Грка су кажњавали каменовањем нарочито оне браколомнике који нису имали довољно лукавости и обазривости.

Код Римљана такође је била позната казна каменовања од најстаријега времена и они су је врло често вршили, Отуда је прешла и у Византију па уношењем римско-византијскога права у нашу средњевековну државу унесена је и та казна каменовања.

Ова казна није поменута у Душановом Законику, није поменута, као што смо видели, ни у Градском Закону, али је поменута у Закону цара Јустинијана, који је такође преведен заједно са Синтагмом Матије Властара у оно време, кад је рађен и Законик цара Душана[3]). У закону цара Јустинијана налазимо каменовање поменуто само у овом случају:

»Ако ко узме од цркве свећу или »јелеј или сасуд, или ризу или друго што »и нађе се у њега, каменьем да убијен »буде од народа, као лопов божји, јер »крадући цркву краде све хришћане«.[1]) Оваку казну тражи закон Јустинијанов и за онога, који што с гроба узме, јер се вели! »ко узима ма какву ствар од гроба подобан јест тату (крадљивцу) црквеноме«.[2])

Још је казна каменовања поменута и у Синтагми М. Властара.

У колико је и како је казна каменовања примењивана у нашој средњевековној држави, то се из заосталих споменика не може видети. И ми би с тиме могли прекинути даљи говор о каменовању у нас. Али у предању нашега народа очували су се трагови ранијега каменовања, а до пре стотину година та је казна била правни обичај у нашега народа. Осим тога како је многе наше крајеве захватио Ислам, то је каменовање као правни исламски обичај вршен у Босни још прве половине XIX столећа. Ми ћемо овде навести нека предања о каменовању у нашим крајевима, одакле ће се видети како је и зашто је та казна извршивана.

У Сврљигу у селу Копај Кошаре на њиви Марка Рашића има једна гомила камења коју народ зове *проклетијом*. За ту проклетију везано је ово предање: У старо време седео је паша у Видину, који је владао и над Гургусовачком нахијом. По тадашњем »адету« нареди паша да му се из свију крајева пошљу изасланици да чује како народ живи (ово је по свој прилици било за време Осман-Пазван-Оглуа 1795—1807). Гургусовачка нахија изабере три стара човека, и они пођоше, али их сусрете субаша и подговори да лажно сведоче. Кад у Видин стигоше, паша их призва и упита: какав је берићет; како поступају његови подчињени с народом; има ли свет новаца и да ли је раја задовољна с турском управом. Један од тројице посланика, по имену Стојко из Бела Потока, иначе назван »Суђаја« устаде, и по наговору субашином поче редом да хвали како субаше тако и мälбаше и рече да је народ толико задовољан, само што не носи златне основе (штапове с гвозденим шиљком за гоњење волова и бивола). Обрадован паша оваким гласовима повика: »Ане бинич!« (Дајте ћуркове), те посланике заогрнуше ћурковима у знак највећега одличија. Кад је народ дознао да су његови изабраници лажно представили жалосно стање српскога сељака, скупише се на зборно место, ту посадише врбу, и у клетви на своје посланике набацаше на њу камење, и тако подигоше трајну проклетију.[3])

Овај пример показује да каменовање није стварно извршено, већ само симболистички. Овако симболичко каменовање налази се и код других племена и народа.[4]) У исто време овај пример показује да се у нашем народу примењивала казна каменовања за лажно сведочење.

У Херцеговини постајала је раније ова казна и примењивана је. Тако тамо се и данас налазе *проклетије* које се зову *наметне* или *приметне гомиле*. Тако на пр. кад би који кнез или који други старешина био зао у своме пределу или селу, па би људима дотужио својом злоћом, онда би се сви људи на њега (они, који су били под његовом управом) те би га пуштили да бежи пред њима, па где би га стигли, ту би га убили каменьем. за тим би на њега навалили велику гомилу камења и ту би га проклели. Такве гомиле постоје данас на више места у Херцеговини. Тако се прича за гомилу у Поповском лугу, где су сељани села Драчева стигли и убили свога кнеза из Попова. У Дробњацима на Косорићима и на Штуоцу налазе се две наметне гомиле, које се зову »пашине гомиле« јер је народ ту каменовао неке паше због њихових насиља.[1]) Код Билећа постоји »гомила кнеза Предојевића«.[2]) Др. В. Богишић наводи да су у селу Килефареву код Трнава у Бугарској (у Балкану) око 1860 године каменовали једну непоштену жену[3]). (наставиће се)

Миленко Вукићевић.

---

1) У Св. Писму помиње се ова казна још и у првој књизи о царевима гл. 21 стих 10 и 15

2) Dr. Albert Hurmann Post Grundriss der ethnologischen Jurispudenz. II. Band. Стр. 271.

3) Сва три ова посла: рад на Законику, превод «Закона цара Јустинијана» и превод «Синтагме Матије Властара» може се рећи да сачињавају један законодавни кодекс. Порел Душанова Законика, Синтагма М. Властара и закон Јустинијанов садржи сажети компендијум свих важнијих византијских црквених и грађанских закона нешто измењених и догнатих према ондашњим нашим потребама.

1) Т. Флоринскаго. Памятники законодетельной дѣятельности Душана. Кіевъ. 1888. Стр. 063.

2) На истом месту. Стр. 069. и Стр. 0170.

3) Др. С. Тројановић. Лапот и проклетије у Срба 1898. Стр. 22—23.

4) Dr. H. A. Post. поменуто дело II кн. стр. 271.

1) Др. С. Тројановић. Лапот и Проклетије у Срба. Стр. 24—25.

2) На истом месту.

3) Zbornik sadašnjih pravnih običaja u južnih Slovena. Стр. 586.

ШЕСТИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
за криминалну антропологију

(НАСТАВАК)

Знатан број деце злочинаца и преступника дегенерисан је и болестан, те с тога припада клиници а не кривичном праву.

Сасвим је друга ствар са децом, која немају никаквих физичких аномалија. Једва приметно патолошко наслеђе, које се на њима по некад показује, недовољно је за извођење ма каквих закључака. Али, и ако физичко развиће ове деце не показује ничег анормалног, она су ипак далеко изостала од остале нормалне деце у погледу интелектуалном. То су деца, махом, слаба духом, и неспособна за интензивнији интелектуални рад. Најобичнија идеја осваја их врло лако, јер нису у стању да о њој правилно резонују. Услед овога, она постају права играчка рђавих утицаја како у школи тако и у радионици.

Са гледишта афективног, деца о којима је реч, скоро су неосетљива. Већина од њих, за време док је у затвору, не манифестује никакво кајање, нити узбуђење приликом састанка с родитељима. Сви разлози и савети, које њихови браниоци употребљују да би их узбудили, остају у већини случајева безуспешни, а ако понекад и покажу знаке кајања, то је обично привидно и у задњој намери. У накнаду за ово, она прибегавају најневероватнијим лажима, врло често без икаквог циља.

Постоје још две особине које карактеришу ову децу, а то су *сујета* и *иронос*.

Она се поносе сваким својим делом и са нарочитим задовољством причају о љубазници или љубазнику. Оптужен што је ножем повредио једну младу женску, извесан дечак уверавао је најозбиљније истражног судију, да је повређена била његова милосница, и да се хтела одати проституцији, а он, вели, пре воле да је види мртву, но као проститутку. Ношење ножа и револвера сматра се као ствар достојна дивљења и поштовања.

Узроци, који потпомажу развитак ових рђавих инстинката и склоности леже, с једне стране, у рђавој околини, а с друге опет, у болесној лектири. И у школи, и у радионици и на сваком другом месту порочна деца уживају извесну врсту репутације и у место укора, околина их обасипа нарочитим похвалама и дивљењем.

С друге стране и саме новине ободравају младе злочинце, износећи опширно њихова дела, и представљајући их публици као симпатичне типове. Данас дете више не сања да буде велики генерал, Дон-Кихот или Робинзон Крусе, јер је ово сувише смешно, већ жели да буде »*Аиах*,« пошто су само апаши прави ратници у њиховим очима.

После ових општих напомена о малолетним злочинцима и преступницима, *Кан* се понова враћа на *фамилијарне патронаже*, истичући их као нов лек против дечјег криминалитета. У место да се порочно дете одвоји од фамилије, много је боље, по његовом мишљењу, послужити се фамилијом и преобразити га потпуно помоћу ње. У данашњем социјалном друштву фамилија је најбоља средина у којој се дете може подићи и развити, и све што ми у овом погледу треба да чинимо, то је да фамилији пружимо моралну потпору и сарадњу у борби против опасности, која грози њеној деци. На осећаје и склоности дечје може се много више утицати благошћу и умешношћу него ли претњом и силом. На нама је, да ове осећаје и склоности откријемо, а на фамилији је да се овим открићем користи и дете упути правим путем.

Фамилијарни патронажи дали су до сада одличних резултата, али би ипак било сувише наивно сматрати их као универзални лек против криминалитета малолетника. Неоспорно је, при том, да они овај криминалитет могу смањити у знатној мери.

Тамо где фамилијарни патронажи не помажу, треба прибећи другим средствима. За потпуно ненормалне треба подићи велики број нарочитих завода, који данас не постоје; умно неразвијене и недисциплиноване треба сместити у заводе, сличне заводу *Теофила Русела*, (Француска), у коме се недисциплиновани ученици сеоског департмана уче занатима. Оне пак, за које је опасно да живе у великим центрима, треба слати у поље, а мање опасне на занат код приватних личности. И најзад, за најнедисциплиноваиије су индустријски заводи са строгим надзором.

Скоро у овом истом смислу говорио је и истражни судија *Албанел*, истичући нарочито корист од *медицинско-педагошке клинике*, која је пре четири године основана у Паризу и предлажући подизање *медицинско-педагошких завода*, за непормалну и дегенерисану децу.

О истакнутом питању још су говорили г-ђа *Ида Фаџиани* (Турин) и *Дати*, инспектор школа (Александрија), а затим је седница закључена, да би гости могли разгледати Ломброзов музеум за психијатрију и криминалну антропологију, смештен у шест великих сала, у којима се налазе: лубање злочинаца, њихове фотографије, ручни радови, оружје, справе за мучење, окови и т. д.

Закључци конгреса о расправљаном питању ови су:

1. *За предупређење и сузбијање криминалитета малолетника потребне су мере предохране, кривичне и пеналне, засноване на истом васпитном принципу.*

2. Као мере предохране треба употребити: а) *патронаж у фамилији, школи и ученичким радионицама;* б) *одузимање очинске власти недостојним родитељима;* в) *удомљивање — смештање деце у поштене фамилије, нарочито сеоске* и г) *специјалне заводе за поправку.*

3) *У кривичном и пеналном поступању са децом треба напустити традиционалну разлику према теоријској формули о разбору, већ на против оставити судији потпуну или скоро потпуну слободу, да према појављеном индивидуалном случају, а међу серијом мера, у главним својим цртама удешеним према домаћој дисциплини, изабере најподеснију. Мере ове јесу:* а) *опомена:* б) *мале новчане казне из прихода окривљеног;* в) *интернирање на краће време у педагошке и дисциплинске заводе:* г) *условна осуда;* д) *предавање држави ради систематског и професионалног васпитања до пунолетства, било у заводима државним, било у приватним или у фамилијама под контролом државе, са условним ослобођењем као пробном мером.*

4. *Сваком поступању са младим злочинцима, као и са онима који су на путу да то постану, мора предходити медицинско-психолошки преглед индивиду-е и података о њеним прецима. Прегледи ови морају се периодично понављати. У сваком случају мора се водити рачуна о мишљењу лекара психолога који, према потреби, може наредити и специјално медицинско-педагошко поступање, нарочито за децу умно неразвијену.*

5. *И са гледишта теоријског и са гледишта практичног, поступање са малолетним злочинцима треба и мора бити прототип за поступање са одраслима, и*

6. *Желети је, да јавност буде што мање упозната са процедуром против малолетних злочинаца.*

* * *

Друга седница конгреса била је одређена за расправу питања: »*О спречавању и лечењу злочина,*« али пошто је *Мањо* морао одмах путовати, то му је, на предлог председника ове седнице *ван Хамела* одобрено да претходно изнесе своје погледе

О савременом судији

Ево шта вели Мањо:

»Док је његов суд раскрсница свију људских недостатака; док се пред њим развијају и мале и велике драме, дотле данашњи судија прибегава привидном достојанству и равнодушности, које му диктују предрасуде његове касте, у место да се и срцем и душом упусте у суштину ових несрећа и слабости. Мати која, напуштена од свију и свакога, под неодољивим инстинктима самоодржања, узима хлеб са најближег хлебарског излога, да би себе и своје дете сачувала од сигурне смрти, за њега је, као и за цело правосуђе, обична крадљивица. У скитници, коју спроводе од суда до суда, он само види створење опасно за јавни ред, не помишљајући никад да оно — ово створење — може, пре свега, бити жртва неједнакости социјалног уговора. Ако би се случајно и нашао неки судија који би, противно свареној и уобичајеној равнодушности данашњег правосуђа, донео повољне одлуке у корист напуштене мајке и несрећне скитнице, зар буржоаски пророци не би ове одлуке оквалификовали као »*повреду закона*«, *идиотску осетљивост?* и т. д.

Да ли данашњи чиновници икад помишљају, да су оне грешке, које пресуђују, могли и сами учинити, само да су били рођени у другој средини? Ако ли пак случајно и дођу на ову мисао, они је се одмах отресају као нездраве и њих недостојне, остављајући је искључиво поротницима.

Јавно мњење, међутим, не вара се. Између правде професијоналних и случајних судија (поротника) оно се никад не устеже. То с тога, што су одлуке последњих, поред бриге за одржањем јавног реда, прожмане још и правдом, која од срца потиче, и која често пута показује највеће сажаљење према оптуженом, у место да га погоди свом силином.

Колико би и колико судови више учинили за одржање друштва кад би чиновници, који их састављају, били прожмани духом поротника; кад би се често сећали да су и они сами људи, подложни слабостима и несавршени!

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај неумесне примене тач. 3. § 465. грађанског судског поступка.

Суд општине вароши Пожаревца тражио је од М. Б., тамошњег трговца, да плати 145·23 динара дужне калдрмине, што овај није хтео учинити, наводећи, да имање, које је задужено калдрмином, није његово, већ Управе Фондова, а у исто време изјавио је, да је тротоар испред тог имања он сам подигао.

На основу ове изјаве, суд општине пожаревачке донео је решење од 11. октобра 1902. године № 11725. да се на-

основу тач. 3. §. 465. грађанског судског поступка, изврши екзекутивним путем из покретности, а ако ове нема, онда из непокретног имања, поред којега је калдрма постављена.

Ово је решење по жалби дужника М. Б. одобрило начелство округа пожаревачкога решењем својим од 13. јула 1904. год. № 11144, а решење начелства одобрио је Министар унутрашњих дела својим решењем од 9. августа 1904. год. П№ 21966.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да решење Министрово не одговара закону са ових разлога:

По уредби од 14. марта 1861. године (Збор. XIV. стр. 36.) сваки сопственик имања без разлике био је дужан поред свог плаца направити калдрму три хвата ширине о своме трошку, кад год би се указала потреба за грађење калдрме на коме месту у Београду.

Ова уредба важила је искључиво за Београд и укинута је грађевинским законом за варош Београд од 11. децембра 1886. године, по коме, на име по чл. 13., израда калдрме и тотоара, заједно са планирањем земљишта, пада на терет општинске касе.

Што се тиче подизања калдрме у осталим варошима у Србији, законом није ништа прописано, те по томе дужност плаћања калдрме не може пасти на терет појединих сопственика имања без њиховог пристанка и сагласија.

Али, како жалитељ наводи, да је његовим каменом подигнута калдрма испред његовог имања, а само извесан мали део општинским каменом, и да с тога не пристаје да плати вредност целокупне калдрме већ само онолико за колико је општина дала свој камен, онда је општинска власт била дужна да према овој представци жалитељевој ствар извиди, и по процени само оног дела калдрме, за који је општина дала свој камен, тражи одговарајућу накнаду од жалитеља.

Ово саветско посматрање усвојио је и Министар унутрашњих дела.

Одлука Државног Савета од 2. јуна 1906. године Бр. 4263.

Један случај умесно примењеног прописа § 466. грађанског судског поступка.

Решењем зајечарског првостепеног суда од 24. марта 1904. године № 6556, осуђен је Радосав И., налбантин из Бољевца, да плати своме повериоцу Сави Т., из Бачевице, 3000 динара дуга и да му накнади све трошкове.

За наплату овога дуга, среска власт узела је у попис непокретно имање Радосављево. Ну Никола Т., из Бољевца, у име своје и жене му Анке, писменом својим од 8. јуна 1904. године изјавио је, да узето у попис имање није Радосављево — његовог таста — већ његово и жене му Анке које им је Радосав у име мираза дао. За доказ овога, поднео је у овереном препису уступљење, потврђено сресном влашћу 27. јануара 1891. год. № 757., и решење суда општине бољевачке од 26. фебруара 1898. године № 157. Дужник Радосав признао је право својине појављеним господарима, а поверилац Сава није им то право признао, већ је тражио, да се поступи по закону.

Среска власт, према поднетим доказима, нашла је да су појављени господари (Никола и жена му Анка) у јачем праву, а поверилац Сава у слабијем, па је решењем својим од 24. новембра 1904. године, № 13788., а на основу § 466. грађанског судског поступка, упутила повериоца Саву на грађанску парницу.

По жалби Савиној, начелство окружно поништило је ово решење среске власти из ових разлога:

По § 460. грађанског судског поступка, поверилац се може упутити на парницу за доказивање својине према дужнику само у оном случају, када појављени господар ствари за доказивање поднесе тапију, извршну пресуду, или поравнање које се равна судској пресуди, или какву другу пуноважну исправу, наравно у којој би несумњиво било означено да је појављени господар доиста сопственик писатог непокретног имања. У овом случају није овако, нити поднесена исправа гласи на оно, што се овим законским прописом означава. Исправа говори о миразном имању, кога не може бити сопственик муж све дотле, док не добије убаштињење или законим начином утврђени пренос. А специјално за писана имања, у самој поднесеној исправи, означено је, да га овај ужива, што значи, да није господар, већ плодоуживалац, и тек на случај смрти могао би постати сопственником. Према овоме означена исправа не може се узети као доказ за својину означеног имања.

На основу ових примедаба среска власт донела је друго решење од 28. децембра 1904. године № 17233., којим је Николу и жену му Анку, као појављене господаре спорног имања, упутила на грађанску парницу надлежном суду за доказивање права својине, ако се успеху надају.

Ово решење среске власти одобрило је начелство окружно, а решење овог Министар унутрашњах дела решењем од 1. фебруара 1905. године П№ 2450.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је ожалбено решење Министрово сообразно закону, јер као што се види из акта овог предмета, на спорном имању постоји интабулација за потраживање поверитеља Саве Т., одобрена решењем зајечарског првостепеног суда 17. новембра 1897. год. № 9530., и за скинуње ове интабулације жалитељ Никола је упућен на парницу решењем зајечарског првостепеног суда од 19. децембра 1897. године № 12.928, но исту није водио, као што се то тврди уверењем истог суда од 10. јуна 1904. године № 11611.

С тога је Државни Савет одлуком својом од 5. маја 1906. године № 3641. одбацио жалбу као неумесну.

За расправу спорних питања о наплати таксе надлежан је једино Министар Финансија (чл. 20. и 44. закона о таксама).

М. А., овдашњи трговац, обратио се Министру унутрашњих дела и молио, да му се одобри план за подизање механе III. класе на углу краљ Александрове и Синђелићеве улице у Београду.

Министар унутрашњих дела одобрио је подизање ове зграде, али му је при наплати таксе за месно механско право наплатио на име таксе 2800 динара, налазећи да се његова механа налази у трошаринском реону.

М. А. налазећи да треба да плати само 1100 динара, пошто се његова механа налази ван трошаринског рејона, молио је Министра, да му се та такса и наплати.

Министар је нашао, да је такса правилно наплаћена, па га је одбио од овог тражења решењем од 29. марта 1905. године П№ 8011.

По изјављеној жалби, Државни Савет поништио је решење Министрово са ових разлога:

По чл. 20. закона о таксама, онај, од кога власт наплати неумесно или већу таксу, може се за повраћај жалити Министру финансија. Ова жалба предаје се оној власти која је неумесно или већу таксу наплатила, а та власт дужна је спровести жалбу са својим мишљењем и актима Министру финансија на решење.

Као што се из акта види, жалилац је тражио, да му се смањи такса за механско право и план, и Министар, у место да је послао акта на решење Министру финансија, упустио се у решавање, и ако је апсолутно ненадлежан, и жалитеља ожалбеним решењем одбио од тражења.

Одлука Државног Савета од 2. јуна 1906. године Бр. 4266. **М. В.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине в. крчимирске, актом својим од 12. јуна ове године Бр. 689, пита:

1. По ком су закону просечени садашњи сеоски путови и ко их је просекао, и

2, има ли право општински суд, да просече нов пут куда до сада није постојао и ако има то по коме законском пропису, а ако нема онда ко је надлежан да ове путове просеца кад се потреба укаже?

— На ова питања одговарамо:

1. Досадашњи сеоски путови просечени су, нема спора, још одмах по насељу извесних места према потреби која се кад како указивала.

То просецање није наслањано ни на какав закон, јер тада нису ни постојали законски прописи о томе, и

2. Сада се могу просећи нови путови за потребу општине или села само по закону о експропријацији од 15. марта 1866. год. пошто се претходно плати накнада онима, чије се земљиште заузима за нове путове (види закон о експропријацији Полицијски Зборник стр. 562).

II.

Суд општине селевачке, актом својим од 19. пр. м-ца Бр. 1663 пита:

„Павле Н. тежак из ове општине, поднео је овоме суду тужбу и наводи: да је он имао воденицу на потоку „Коњска“ пре 10 година, и да је та воденица имала *водојажу* преко имања извесних сељана у дужини 200 метара, а у ширини 6 мет.

Ову воденицу Павле је сам растурио пре 10 година, јер није могла млети због честих сушних година.

Сви они сељани, преко чијих је имања ишла *јажа*, којом више и не иде вода, заузели су ову јажу, у дужини својих имања и зирате је.

Павле као сопственик воденице сматра да је сопственик и саме јаже, јер је то његово право и својина, па за то је тужио пређашње сопственике као захватаче.

Моли се уредништво да објасни: ко је овде у праву, да ли Павле као сопственик воденице, или сопственици имања, преко чијих земаља јажа постоји.“

— На ово питање одговарамо:

Ако је Павле ово земљиште, којим јажа иде, купио у своје време од пређашњих сопственика и о томе има доказа, онда је његово право несумњиво и захватаче треба одбити.

Ако ли је, пак, он само стекао право службености било по пристанку самих сопственика, било без овога, па се тога права сам лишио рушењем воденице и напуштањем воде, онда се ова ствар по овоме основу има и привести крају, с обзиром на рокове, које о томе истиче закон.

III.

Суд општине криво-речке актом својим од 10. пр. м-ца Бр. 381 пита:

„Да ли је правилна практика извесних општинских судова, у овоме крају, па и овога, што не наплаћују у напред таксу по чл. 5. закона о таксама како на доставе заклетих органа тако и на тужбе приватних за дела из § 391. и 391. *а* кр. закона, као и за све остале кривице, које власти казне по званичној дужности било да су тужбе покренуте од приватних лица, било да је истрагу предузела власт по непосредном сазнању.“

— На ово питање одговарамо:

Правилно ради тај суд (а и сви остали који тако раде) што не тражи у напред таксу за случајеве из § 391. и 391. *а* кр. закона као и за случајеве других кривица, које се казне по званичној дужности, јер на то има права по тач. 2. чл. 3. закона о таксама.

Паравно, да ће суд бити дужан, да при коначној расправи питања о кривичној одговорности дотичног лица, осуди ово и на плаћање таксе из т. 87. *а* тарифе, у смислу чл. 11. и 12. зак. о таксама.

IV.

Један општински писар пита:

„По чл. 119. закона о општинама председник општинског суда може одсуствовати и више од три дана, у коме случају одсуство одобрава општински одбор.

У члану 120. ставу првом истога закона предвиђено је, ко заступа кмета кад је на одсуству, али ко заступа председника кад овај одсуствује, о томе закон не говори.

Због тога се у разним општинама различито и поступа у случајевима председничких одсуствовања.

Тако, негде га замењује кмет, а негде, опет, одбор одреди из своје средине по које лице, као што је случај и у мојој општини, где је председник добио одсуство на 6 месеци, а у дужности га заступа одборник и прима плату његову, ма да постоји потпун број осталих кметова у општини.

Моли се уредништво за обавештење: шта би било најповољније у оваквим случајевима?

— На ово питање одговарамо:

Кад ће председника заступати у дужности одборник, предвиђено је чл. 38. и 39. закона о општинама.

У свима другим случајевима, по правилу, које је постављено у чл. 88. истога закона, председника заступа најстарији кмет, па по томе и онда, кад је председник на одсуству.

Овако се, у осталом, на ову ствар има гледати и према чл. 120. поменутога закона, јер се не да објаснити, какви би разлози определили законодавца, да у погледу председника одступи од правила, које је овим чланом поставио за кметове.

Према овоме, неправилан је рад одбора општинског, који је одредио одборника да заступа председника за време његовог шестомесечног одсуства.

V.

Један општински писар пита:

„По § 471. тач. 11. под *а* грађ. суд. пост. земљоделац продавац имања има да докаже уверењем кмета и три одборника да му је остало преко отуђујућег имања још пет плугова земље и кућа с плацем.

Чл. 88. Зак. о општинама вели да суд општински чине: председник, два кмета и деловођа.

Многе среске власти траже да ова уверења издаје цео суд и три одборника, друге, опет, примају уверења на потврду која издаје кмет и три одборника, као што се законом тражи.

Првостепени судови, пак, примају и једна и друга уверења као важећа при потврди тапија.

Међутим кад се зна да кмет са одбором излази на лице места и уверава се о остатку земље за продавца, правилно је да само он и одбор ова уверења и издају те, у случају неистинитости истога да они и одговарају а не и суд, који ова уверења потписује само на основу казивања одборника, јер му са много разлога није могуће да сам на лице места излази. Држим, да је се то имало у виду кад су онакве одредбе (тач. 11. под *а*) у закону написане.

С погледом још и на то, да се законом не изискује да ова уверења издаје *суд*, и да одредба тач. 11. § 471. није измењена ја држим да је правилно да ова уверења издаје кмет са три одборника.

Но ипак да би се имали пречишћени погледи на ту ствар, молим уредништво да изволи у своме листу „Полиц. Гласнику“ дати објашњење на ово питање“.

— На ово питање одговарамо:

Тачком 11. правила г. Министра правде од 4. фебруара 1874. год. № 354, која су штампана уз § 741 грађ. суд. поступка, прописано је, да ће уверење издавати кмет са три општинара (одборника).

Чланом 97. т. 4. закона о општинама нису измењена горња правила и према томе доста је да ова уверења потпишу: један кмет и три одборника, какво је гледиште, у осталом заступљено и изнесено и у самом питању.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Радисава Недељковића — Радојичића, из Трновче, у срезу млавском, тражи начелство округа пожаревачког. Радисав је стар 19 година, приманаест, ћосав, средњег стаса, у оделу је сељачком. Пронађеног Радисава ваља упутити поменутом начелству с позивом на депешу Бр. 9974.

ПОТЕРЕ

Јован Стокић, бив. трговац, чију фотографију износимо, у последње време извршио је многе преваре, користећи се именом Симе Кнежевића, трговца из Бајине Баште. Издавао се и под именом Јефтимије Стојановић и Јевремом

Ћировић. Фотографија му је из ранијих година; неко је време радио у Сењском Руднику, Орбеновцу, Лозници, Параћину и Шапцу. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и пронађеног спроведу Управи вароши Београда с позивом на Бр. 23911.

Глигорије Лазаревић, осуђеник Пожаревачког Казненог Завода, побегао је са рада

у Љубичеву. Глигорије је родом из Зајечара, стар 20 година, средњег раста, смеђе косе, обрва и очију, округлих образа, малих бркова, браду брија. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за одбеглим осуђеником најживље трагају и пронађеног под јаком стражом упуте управи Пожаревачког Казненог Завода с позивом на депешу Бр. 1760.

Петар Чоловић, осуђеник пожаревачког казненог завода, чију фотографију износимо, по-

бегао је са рада у Љубичеву на дан 28. пр. м-ца. Петар је родом из Ариља, стар је 24 године, средњег раста, црне косе, очију и обрва, округлих образа, бркова малих, смеђих. особених знакова нема. Његова је фотографија излазила у 15 броју «Полицијскога Гласника», од прошле године. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Петром најживље трагају, и пронађеног стражарно спроведу Управи Пожаревачког Казненог Завода с позивом на депешу Бр. 1719.

Драгомир Вукадиновић, бивши деловођа општине луковске, стављен је под кривичну истрагу и у притвор код начелника среза врљишког, али је сада негде у бегству. Драгомир је стар 33 године, приземљаст, суводњав, на десној руци има једну белегу од опекотине. Пронађеног Драгомира ваља стражарно спровести најближој власти с позивом на депешу Бр 6020.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Милан Стефановић, из Суботице у Аустро-Угарској, стар 18 год., омален, приземљаст.

У Србију је дошао пре неколико година, тумарајући час по престоници час по унутрашњости и не показујући нигде склоности за рад.

У последње време бавио се у Београду, где је налазио највише погодаба за живот без рада. Варао је на разне начине, али се најрадије издавао за тајног полицајца и на тај начин код сиротнијег и необавештеног света изнуђавао паре.

Последњи пут отео је двема просјакињама тридесет динара, које су оне с тешком муком напросиле. Када је због тога био затворен и као притвореник послат једном приликом на рад у кварт дорћолски, он је улучио прилику и побегао.

После неког времена ухвате га у једном кварту као скитницу, па га и казне као бес-

посленог Талијана, јер се он за Талијана издавао. Када је у Управу спроведен ради издржавања казне почео је и пред ансапцијом да блебеће нешто на форму талијанског језика, али га је оштар поглед ансапције одмах принудио да скине са себе маску Талијана који не зна ни речи српски, и да му се представи као стари познаник.

Као човек опасан по друштво кажњен је поред затвора и прогонством на свагда у Аустро-Угарску, чији је поданик, те се са тога

скреће пажња нарочито пограничним полицијским органима да му не дозволе повратак у Србију.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код начелника среза колубарског округа београдског налази се у притвору неки **Јоца Томић,** родом из Вршца у Аустро-Угарској, који изгледа по свему врло сумњива личност, по својој прилици каква варалица. По његовом казивању до сада се бавио у Београду, Румунији, а и по разним мањим местима Србије, и нигде, вели, није могао наћи занимања; иначе је по запату келнер. Код себе има само гранични пасош са визом аустро-угарског вицеконзула из Ниша, од 30. маја тек. год. Бр. 736. Поменути срески начелник моли све полицијске и општинске власти, а и приватне, да га известе, ако знају, да је Јоца извршио где какво казнимо дело, позивајући се на депешу Бр. 6902.

Комесар панађура у Пожеги похватао је ове коцкаре: **Светислава Томића,** из Гуче, **Станишу Ускоковића,** из Високе, **Јована Крстића, Велимира Бајића, Драгомира Стевановића** — **„Чумића,“** из Крагујевца, **Милутина Милошевића** — **„Лорда“,** из Косјерића, **Чедомира Ђорђевића,** из Трстеника, **Алексу Јанковића** — **„Аскељу“,** из Београда, **Радисава Радоњића,** из Турије, **Петра Николића,** из Татинаца, **Младена Настића,** из Велике Дренове и **Косту Крстића,** из Ваљева. Нека све полицијске и општинске власти известе начелника среза пожешког, ако који од именованих коцкара одговара где за какво казнимо дело.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јелимић

БРОЈ 29. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 16. ЈУЛА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

РАСПИС

Свима окружним начелствима

Из жалби које су ми подносиле поједине општине и приватна лица у конкретним случајевима, видео сам, да се народ чешће пута потрже на кулуке, по захтевима разних надлештава која већином немају ослонца у закону.

Наредбе о употреби снаге народа за израду каквих државних послова или преноса, могу се издати по претходном одобрењу Министра унутрашњих дела само на основу прописа закона: о сувоземним јавним друмовима (§. 7., 8. и 9.) и о подизању јавних грађевина (§. 32. и 39)., а у овом другом случају са правом народа на наплату надница по §. 33. и 34. пом. закона. Од овога се изузимају потребе: округа, среза и општине, зашта су овлашћене скупштине окружне и среске и одбори општински по чл. 98. и 149. закона о уређењу округа и срезова и чл. 86. тач. 9. зак. о општинама, а и војне по закону о устројству војске, кад се на ово употребљавају обвезници.

Мимо овога, не може се по траженьима разних државних надлештава без претходног одобрења Министра унутрашњих дела принуђивати народ ни на какве друге кулуке.

Позван дужношћу према § 7. и 27. т. 7. устројства централне државне управе, да се старам о извршењу закона које имају да примењују полициске власти, наређујем начелству: да са својим подручним властима у будуће не наређује и народ са његовом запрегом не употребљује ни на какве кулуке који немају ослонца у закону, или без мога одобрења, а кад се народ са или без запреге употребљава на послове по закону о подизању јавних грађевина, да се одмах свакоме плати припадајућа прописана надница лична и за стоку.

Сваки захтев о кулуку, који не би био заснован на закону или моме одобрењу, треба да ми се одмах достави, а у хитним случајевима и путем телеграма, па ћу ја према томе наредити шта по закону буде требало.

Поступање противно закону и овој мојој наредби казниће се по §. 40. и 43. т. 10. под а, ако учињена кривица не би била кажњива по општем казненом законику.

Начелство ће ову наредбу објавити у свом подручју, ради знања и управљања. како власти полицискиx и општинских тако и народа.

ПБр. 14337.
29. јуна 1906. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу мају 1906. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца маја извршено је у Србији:

1.	**Убистава**	47
2.	**Детоубистава**	2
3.	**Нехотичних убистава**	4
4	**Покушаја убистава**	32
5	**Разбојништава**	7
6.	**Силовања**	1
7.	**Тешких телесних повреда**	18
8.	**Паљевина**	18
9.	**Опасних крађа**	161
10.	**Злонамерних поништаја туђих ствари**	25

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	**39**	или 83 %.
Детоубистава	**2**	„ 100 %.
Нехотичних убистава	**4**	„ 100 %.
Покушаја убистава	**29**	„ 90 %.
Разбојништава	**4**	„ 57 %.
Силовања	**1**	„ 100 %.
Тешких телесних повреда	**18**	„ 100 %.
Паљевина	**5**	„ 27·7 %.
Опасних крађа	**53**	„ 32·9 %.
Злонамерних поништаја туђих ствари	**9**	или 36 %.

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (26), затим помоћу *оштрог* (15), помоћу *тупог* (3), *задављивањем* (1) и *тровањем* (1). У једном случају секцијом се није могло утврдити каквим је оруђем извршено убиство.

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *освети* за 15 случајева, у *међусобној свађи* за 14, у *користољубљу* за 2, у *нужној одбрани* за 2, у *домаћој расипи* за 2, у *неморалним побудама* за 1, у *вршењу званичне дужности* за 1 и у *љубомори* за 1 случај. За осталих 9 случајева узроци су непознати.

Посматрана према местима у којима су извршена изложена убиства јављају се: у срезу косаничком **5** (2 освета, вршење званичне дужности, свађа и непознат узрок), у срезу јабланичком **4** (2 непронађена; 2 освета, свађа и нужна одбрана), у срезу прокупачком **4** (2 освета, љубомора и домаћа распра), у срезу расинском **3** (домаћа распра, свађа и освета), у срезу деспотоваčком **3** (1 непронађено; свађа, освета и непознат узрок), у срезу колубарском окр. београдског **3** (2 освета и нужна одбрана), у срезу подгорском **2** (свађа), у срезу жичком **2** (1 непронађено; непознати узроци) и по **1** у срезовима: крагујевачком (свађа), грузанском (свађа), лепеничком (свађа), крајинском (неморалне побуде), трстеничком (непронађено; непознат узрок), беличком (освета), бањском (освета), оба моравска (свађа), сврљишком (непронађено; користољубље), мачванском (користољубље) јадранском (освета), азбуковачком (непознат узрок), млавском (свађа), звишком (освета), подунавском (непознат узрок), орашком (свађа), зајечарском (непронађено; непознат узрок), пожешком (непронађено; непознат узрок), студеничком (освета) и у вароши Нишу (свађа).

Поред овога у току месеца маја пронађени су кривци по делу убиства Животе Станковића, из Ливадице, срез мо-

равски окр. пожаревачки, које је извршено 12. октобра 1905. год.

Детоубиства су извршена у срезовима: левачком и моравском окр. пожаревачког. У оба случаја кривци су пронађени.

Нехотична убиства су извршена у срезовима: расинском, алексиначком, бољевачком и пожешком.

Покушаја убистава било је: у срезу јабланичком **3** (1 непронађен), у срезу пожаревачком **3**, у срезу моравичком **3**, у срезу параћинском **2**, у срезу орашком **2** (1 непронађен). и по **1** у срезовима: грочанском, колубарском окр. београдског, врачарском, ражањском. деспотовачком, левачком, темнићском, алексиначком, нишавском, рађевском, посавотамнавском, моравском окр. пожаревачког, рамском, подунавском, зајечарском, прокупачком, пожешком, трнавском (непронађен) и у вароши Пироту.

Највећи број ових дела извршен је у међусобној свађи.

Разбојништва су извршена у срезовима: неготинском (непронађено), мачванском (непронађено), пожаревачком, рамском, млавском, хомољском (непронађено) и бољевачком.

Тешке телесне повреде су извршене: у срезу пчињском **2**, у срезу рађевском **2**, у срезу таковском **2**, и по **1** у срезовима: колубарском окр. београдског, тамнавском, ваљевском, кључком, трстеничком, ражањском, темнићском, азбуковачком, пожаревачком, хомољском, орашком и ужичком.

Паљевине су извршене: у срезу трстеничком **2** (1 пронађена), у срезу таковском **2**, у срезу зајечарском **2**, у срезу ариљском **2** (обе пронађене), и по **1** у срезовима: јабланичком, пчињском, брзопаланачком (пронађена), левачком (пронађена), поцерском, пожаревачком, звишком, пожешком моравичком и у вароши Шапцу.

Вредност ових паљевина износи око **23.000** динара.

Опасне крађе су извршене: у срезу јасеничком окр. смедеревског **13**, у срезу моравичком **10** (3 пронађене), у срезу пожаревачком **9**, у срезу орашком **8** (5 пронађених), у Београду **7** (5 пронађених), у Нишу **6** (1 пронађена) у срезу темнићском **5** (2 пронађене), у срезу мачванском **5** (1 пронађена), у срезу моравском окр. пожаревачког **5** (2 пронађене), у срезу пчињском **4**, у срезу гружанском **4**, у срезу крајинском **4**, у срезу параћинском **4** (3 пронађене), у срезу бољевачком **4** (1 пронађена), у срезу драгачевском **4** (све пронађене), у срезу крагујевачком **3** (2 пронађене), у срезу млавском **3** (1 пронађена), у срезу голубачком **3**, у срезу звишком **3**, у срезу трнавском **3**, у срезу грочанском **2** (1 пронађена), у срезу колубарском окр. београдског **2**, у срезу јабланичком **2** (1 пронађена), у срезу кључком **2** (обе пронађене), у срезу поречком **2**, у срезу неготинском **2**, у срезу ражањском **2** (обе пронађене), у срезу трстеничком **2** (1 пронађена), у срезу расинском **2** (обе пронађене), у срезу левачком **2**, у срезу беличком **2** (обе пронађене), у срезу нишком **2**, у срезу сврљишком **2**, у Пожаревцу **2**, у срезу качерском **2** (1 пронађена), у срезу подунавском **2** (1 пронађена), у Смедереву **2** (1 пронађена), у срезу добричком **2** (1 пронађена) у срезу ужичком **2**, и по **1** у срезовима: тамнавском, пољаничком (пронађена), власотиначком, деспотовачком (пронађена), бањском (пронађена), нишавском (пронађена) лужничком, поцерском, јадранском, хомољском (пронађена), заглавском, пожешком (пронађена) и у варошима: Врању, Крагујевцу, Ћуприји (пронађена) и Шапцу (пронађена).

Вредност свих ових крађа износи око **16.500** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу лесковачком **4**, у срезу трстеничком **3**, у срезу брзопаланачком **2**, у срезу ражањском **2**, у срезу темнићском **2** (1 пронађен) у срезу подунавском **2** (оба пронађена), у срезу прокупачком **2** (1 пронађен), и по **1** у срезовима: крагујевачком, мачванском, посаво-тамнавском (пронађен), голубачком (пронађен), звишком и у варошима: Ћуприји, Пироту и Пожаревцу (сви пронађени).

Вредност уништених ствари износи око **2.000** динара.

Поред изложених дела у току месеца маја извршено је још и **20 самоубистава** и то: у Београду 4, у срезу лесковачком **2** и по 1 у срезовима: пчињском, јасеничком окр. крагујевачког, трстеничком, бањском, азбуковачком, рађевском, јадранском, рамском, зајечарском, добричком, пожешком, златиборском, ужичком и у вароши Шапцу.

Ова су самоубиства извршена: *вешањем* 9, *ватреним оружјем* 7, *дављењем у води* 2, *клањем* 1 и *оштрим оруђем* 1, а узроци њиховом извршењу леже: у *дугој болести* за 10 случајева, у *душевној поремећености* за 5, у *дубокој старости* за 1, у *домаћим неприликама* за 1, у *материјалним неприликама* за 1, у *жалости* за 1 и у *нашитом стању* за 1 случај.

Покушаји самоубистава извршени су: у Београду (тровањем; из љубави) и у срезу пожаревачком (оштрим оруђем; услед дуге болести).

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	ОКРУЗИ	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	3	—	—	3	—	—	1	—	4	—	—	—
2	„ ваљевски	2	—	—	—	—	—	2	2	1	—	—	—
3	„ врањски	4	—	—	3	—	—	2	—	9	4	3	—
4	„ крагујевачки	3	—	—	—	—	—	—	—	8	1	1	—
5	„ крајински	1	—	—	—	1	—	1	1	10	2	—	—
6	„ крушевачки	4	—	1	1	—	—	2	2	6	5	1	—
7	„ моравски	4	1	—	5	—	—	1	1	15	3	—	—
8	„ нишки	4	—	1	1	—	—	—	—	11	—	1	—
9	„ пиротски	—	—	—	2	—	—	—	—	2	1	—	—
10	„ подрински	3	—	—	2	1	—	3	2	8	2	4	—
11	„ пожаревачки	3	1	—	5	4	1	2	2	26	3	1	1
12	„ руднички	—	—	—	—	—	—	2	2	2	—	—	—
13	„ смедеревски	2	—	—	3	—	—	1	—	25	2	—	—
14	„ тимочки	1	—	1	1	1	—	—	2	5	—	1	—
15	„ топлички	9	—	—	1	—	—	—	—	2	2	1	—
16	„ ужички	1	—	1	1	—	—	1	3	3	—	3	—
17	„ чачански	3	—	—	4	—	—	—	—	17	—	—	—
18	Управа града Београда	—	—	—	—	—	—	—	1	7	—	4	1
	Свега:	47	2	4	32	7	1	18	18	161	25	20	2

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 9. јула 1906. год. АБр. 723. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

НАРОЧИТА КВАЛИФИКАЦИЈА ПРАВНИШТВА

у државној служби

а с обзиром на начелну подвојеност административне и судске власти.

(НАСТАВАК)

Мислимо, да је према овоме јасно, да се и за један и други позив правничког фака треба да захтева што је могућно јаче стручно образовање и да ће то образовање бити у толико сигурније обезбеђено, у колико се и за један и други позив тражи и нарочити доказ о спреми, али доказ онако различит, какав би одговарао разлици, која постоји између та два позива. Да смо са истицањем овога примера имали право, ми се позивамо не само на тако умереног, управо конзервативног писца из немачке литературе, као што је Сајдел, него и на писца, који тражи

републиканску уставност и за уставне монархије, на тако ауторитетног писца, као што је професор швајцарског универзитета у Цириху, Д-р Шоленбергер. А овај писац у толико је важнији за наше прилике, у колико је у нас наступио доста незгодан облик парламентарне владе, а на име непросвећено представништво већине на демагошкој основи, са свима конзеквенцама, којима такав систем владе одводи онда, кад му је често и најумније представништво површно, па ако хоћете и са врло мало моралних политичких скрупула. Онај незнатан број читалаца, који је пратио ову расправицу до краја, молимо да нас рђаво не појми! Нисмо ми оштрином и одлучношћу исказивања мисли у облику оваквих фраза хтели да се представимо као партизани. Далеко од тога, ми хоћемо да констатујемо оправданост начела, која заступамо, те само у тој намери и наводимо, али на строго објективној основи, примере, које пружа ситуација као тако згодан доказни аргуменат, да су начела, која износимо, бар како се нама чини, веома тачна. Ови примери могу да буду и непријатни, али су, уверени смо, тачни. Кад је реч о начелу, а с тог гледишта и о јавним интересима, које треба заступати, треба бити до краја и буквално искрен. Може бити начелна основа погрешна, може бити погрешно гледиште које заступамо, па у толико може бити погрешна и аргументација, којој дајемо израза у облику примера. Али, да ми то гледиште искрено исповедамо, у то не треба сумњати. Ствар је схватања и критике, хоће ли се, пак, само начело, па самим тим и примери, које експлоатишемо, сматрати као исправно или као погрешно. Да покажемо и докажемо, колика је начелна аномалија овладала у нас у пословама и односима јавног карактера, свакојако било је потребно да истакнемо, ако и не на системској, а оно на површној основи, једну установу највишег ранга у организацији административне службе; јер ако се на тој установи може запазити начелних недостатака и неупутности, као најважнијој у служби политичко-административној, шта ли би се тек имало рећи о осталим!? На ипак, и оно што смо навели, доста је да се виде њене тако грубе и несрећне стране, чак и с начелног гледишта, које влада њеном организацијом. А шта ли би се тек имало рећи о таквој установи онда, кад би се тако несрећно организована третирала још и са гледишта њене практике, с гледишта последица, које таква несавремена и наопачка организација ове установе оставља у тако важним и тако многобројним односима, у којима она дејствује. Али третирати ту установу и с таквог гледишта, значило би писати једну особену, широку студију о установи Државног Савета. Међутим, ма колико да би такав задатак био користан по јавне интересе, ми се на овом месту нећемо у то упуштати. Доста је и ово што смо навели, да се види како смо много површни и у томе, што се зове државна политика и у томе што обухвата т. зв. начела парламентарне владе. Доста је, у толико пре, што ми, према свему, што се у нас јавља и у круговима политички најистакнутије интелигенције, стално мислимо, да смо ми баш у практици и појимању парламентарне владе прави виртуози и да то и јесте наш прави политичко-правни специјалитет, што је код нас, као и све остало, добило обележје, једне професије »sui generis«, јер се не ослања ни на начела науке ни на праксу осталог културног света.

Али, да се вратимо главној ствари, а на име, питању о томе: треба ли државни испит да буде један исти за оба позива, или различит према њиховој разноликој и правној и политичкој природи. Ми налазимо, да он треба да буде различит, а с обзиром на разлоге, које смо навели, и ако не исцрпно, мислимо, да је то гледиште и оправдано. Ми хоћемо стварну стручну спрему у служби јавних интереса, па доследно томе и гарантије, које се за њу траже. Не верујући, да просечна подобност иде дотле код већине кандидата правничког фака, да могу да савладају тако огроман материјал, какав је и за један и за други позив потребан, ми мислимо, да, по правилу, треба тражити нарочиту квалификацију за службу администрације, а нарочито за службу правосуђа, рачунајући у то и његову природну допуну — адвокатуру. Самим тим, ми не искључујемо могућност изузетака, која би допуштала, да поједини кандидати могу доказати правничку стручност за оба та позива. И ко год хоће да има компетенце у том смислу, ко год хоће да докаже стручну квалификацију и за једну и за другу врсту правничког фака — нека му је то и дозвољено. Полажући на потребу овакве разлике у стручној спреми кандидата Д-р Шоленбергер, професор швајцарског универзитета у Цириху, у свом »систематском излагању политике«, делу, на које тако много полаже и које је са толико самопоуздања написао, да га препоручује као упут швајцарској влади за њену практичну политику, тражи за судије стручну спрему из правне, а за административне чиновнике спрему из области строго државних наука. При том он, наравно, има на уму чиновнике вишег значаја, који раде на пословима од иницијативе и континуитета; на пословима, за које ни најбоље познавање пандекта не би могло помоћи. На тој основи, на основи строго доказане стручне, а у првом реду научне спреме, Д-р Шоленбергер војује против бирократских начела, која се практикују у чиновништву, а по којима на важније службене позиције не долазе кандидати са истакнутијом, јачом стручном спремом, већ према годинама службе. Не запостављајући важност и практичне спреме, овај писац оправдано тражи, да на основу доказане спреме могу и млађи људи, кандидати са незнатних чиновничких положаја, заузети више положаје у државној служби, само ако су се за то показали преподерантни, ако су се, што јаче но други, истакли својим способностима. »Било би и наопачко и неправично пустити, да млади људи од талента и науке своје најбоље године проведу у потчињеним положајима и механичком пискарању, и да на тај начин своје душевне моћи затупе« — вели Ешер. »Државна служба није привилегија стараца« — вели Блунчли. На исту позицију, на коју се у државној служби може да попне човек са дугом службом, треба да има права и млад чиновник, само ако је испунио потребне услове, а у првом реду доказао стручну спрему. Смисао је државне службе: радити на пословима, који су намењени остварењу јавних интереса, па према томе и треба да је најпречи за службу онај, који за такву радњу својом спремом даје највише гарантија. Шаблонистичко отправљање дужности без духа и полета, без доброг системског познавања начела, која односном службом владају, другим речима, обична рутина, коју дају године службе, само је бирократски појам о квалификацији за јавну службу. Онај, чији погледи не иду даље од његовог канцеларијског стола, и који мисли, да је своју савест задовољио ако је један или више табака исписао, није тиме доказао способност за јавну службу, ма да се са гледишта бирократије, са гледишта изметнутих начела о државној служби и чиновништву, може сматрати као вредан и ваљан чиновник. Таквим назорима, од прилике, напада Мол на бирократски систем јавне службе, циљајући, очевидно, на такво учешће чиновништва у јавним пословима, какво би стварно одговарало правом интересу, који том службом треба да буде задовољен, циљајући на спрему, која би подобност за такву службу потпуно загарантовала. Као један од врло важних узрока, који чиновништву даје обележје бирократије, и који је ствара, то је, по мишљењу Д-ра Шоленбергера, оскудица у добром познавању правне и државне науке, те то управо и изазива, како он мисли, толико канцеларијско пискарање, што се суштина ствари, смисао начела извесног позива у државној служби, или управо начела, која том службом владају, не разуму. Што је критика народа у примени правосуђа слаба, критика, која би и с те стране нашла доста бирократског духа и система, има се благодарити само тој околности, што народ у тој врсти послова има мање непосредног учешћа, па зато и мање разумевања. И да би се ова празнина бирократије колико-толико сакрила, прибегава се обично грубом понашању чиновништва или како Шоленбергер вели: »бруталном тону, којим необразован човек тежи да сакрије своју оскудицу спреме — своју празнину.« Да би се овом злу стало на пут, овај учени професор и „демократа“ првога реда препоручује стручну, што дубљу научну студију фака, а нарочито оног дела правничког фака, који је намењен администрацији.

Ми смо се намерно задржали на збивеном тексту назора, који изражавају гледиште стручњака, чија смо имена навели. Шире излагање и аргументисање њиховог гледишта одвело би нас далеко, а ову расправицу протегло изнад обима праве потребе. Ономе, коме је ствар с начелног гледишта приступачна доста је навести као разлог и име самога писца, кад је он од значаја, или и нешто мало више од

тога, а то је кратко саопштење основне мисли, која његово гледиште обележава. Позвав се, у том смислу, на неколико имена и мишљења доктринарног значаја, хтели смо дати више разлога за озбиљност и исправност гледишта, које заступамо, а на име: за потребу стручног образовања правништва, али уједно за потребу за онако и онолико подвојену стручност, колику захтева начелна разлика судске и административне власти. Била нам је намера, да третирајући питање о потреби државног испита, којим би се таква стручност у смислу овакве разлике документовала, оправдало наше гледиште, да тај испит не може и не треба да буде један исти за правништво у служби администрације и правништво у служби правосуђа.

Са овим могли би ову расправицу да завршимо, јер било би на реду ући непосредно у расправу питања о томе, какав би државни испит требао да буде за један, а какав за други позив; а то питање више је практичне природе, ствар законодавства и уредаба, које би из њега излазиле. Самим тим, из опсега овога написа имао би се избацити претрес мисли, које би се односиле на организацију стручног државног испита. Нама је било главно да покажемо, да је он, с обзиром на јавне интересе, потребан, па смо у том смеру, изложив главни део начелних аргумената, одредили и основу, на којој би се његова организација имала извести. Какав би био конкретни облик те организације, у то питање нећемо да улазимо.

(свршиће се)

Милутин А. Поповић.

О СЛОБОДИ ВОЉЕ И ОДГОВОРНОСТИ

(НАСТАВАК)

Али, рећи ће се, ово наше резоновање о погрешности индуктивног доказа нужности става каузалитета и за појаве Духа било би само онда оправдано, када би Дух био нешто што је потпуно одвојено од Природе, када Природа и Дух неби представљале две диспаратне половине *једног* и *истог* света, већ кад би представљале два сасвим одвојена света, који се тако рећи не би ни мало бринули један за другог, кад би дакле Природа била без икаквог утицаја на Дух, кад Дух неби био привезан за Природу.

На ову примедбу одговор није тежак. Наше доказивање противу закључка, да став узрочности, пошто важи за појаве Природе мора важити и за појаве Духа, овом примедбом није *начелно* ништа изгубило, ми смо само приморани да, узевши у обзир да су Природа и Дух везани једно за друго, не одрекнемо за појаве духа *сваку* важност ставу узрочности, али ми тиме никако нисмо приморани да ту његову важност учинимо *општом*. Јер тврдити да је зато, што су Природа и Дух везани једно за друго, и сам Дух потпуно подложан закону узрочности, значи просто тврдити, да је Дух нешто што потпуно зависи од Природе, што је тако за Природу везано да се *не* може замислити без природе, док би се обратно Природа могла замислити *без* Духа. Међу тим то тврдити значи просто признати важност овоме индуктивном доказу, а баш важност тога доказа овде и стоји у питању. У ствари из тога што је Дух везан за Природу ми можемо само закључити, да је, у колико је Дух везан за природу, и ток његових унутрашњих појава потпуно подложан закону узрочности, али да та привезаност Духа за Природу не мора бити таква, да је Дух само тако рећи пасивно огледало Природе, него да се у њему може налазити и нечега чисто његовога, што није никако зависно од Природе, а то може бити само спонтана вољна енергија његова, која није подложна ставу узрочности одн. која је независна од Природе и оних појава његових који су за Природу везани. Као што се дакле види, индуктивна форма доказа немогућности слободне воље на основу закона узрочности не може се одржати, тај доказ нема оне приморавајуће нужности, која карактерише сваки прави доказ. Отуда противници слободне воље ову форму тога доказа ретко изречно употребљавају; прави доказ њихов састоји се у дефуктивној форми тога доказа изведеној из апсолутне логичке нужности закона узрочности. Да видимо сада како стоји са тим доказом.

Ова дедуктивна форма реченог доказа да се формулисати овако. Несумњиво је да све што замишљамо да постоји мора имати (довољног) разлога зашто тако постоји како га замишљамо да постоји а не друкчије. Према томе ми морамо и свакој промени, која се дешава, тражити разлог који чини те се она дешава, а тај разлог може бити очевидно само у другој једној промени, која јој претходи. Из тога излази да се промена, којој не претходи као разлог никаква друга промена, неда замислити, безузрочних промена дакле нема, слобода воље не постоји.

Први, општи став, на коме се оснива овај доказ, зове се став разлога и тај став преставља један нужни логички закон нашег мишљења. Други став, у коме се тврди да свакој промени мора претходити друга промена као узрок, то је сам став узрочности, и он према томе преставља примену општег става разлога на промене, он је дакле једна специјална форма тога става, која у области, коју обухвата (област промена), има исту ону несумњиву нужност, која карактерише и сам општи став разлога. Сам закључак, да безузрочних промена па дакле и слободних вољних радњи нема, непосредна је последица става узрочности.

И ако је овај доказ против слободне воље најважнији и, као што смо споменули, у ствари једини прави доказ детерминиста, ипак одвело би нас далеко кад бисмо хтели овде ући у детаљну анализу његову. Ми ћемо се ограничити само на оно што је од принципијелног значаја и што несумњиво утврђује, да онај значај, који детерминисте овоме доказу придају, тај доказ нема, и да слобода воље остаје и поред њега могућа.

Да је став разлога несумњиви и нужни закон нашег мишљења, то нико не може порицати. Али што се може порицати то је. да оно што наводимо као разлог нечега другога мора увек бити нешто што лежи ван овога другога, т. ј. да разлог мора лежати ван последице. Јер кад би то било тачно, онда би сваки низ разлога ишао до у бесконачност и ништа се не би могло образложити. Узмимо за пример ставове геометријске, на пример став, да је централни угао у кругу два пута већи од периферијског угла, који има заједнички лук са њим. Тај се став доказује на основу става, да је спољашњи угао једног троугла раван збиру она два унутрашња угла троуглова, који не леже на истој страни на којој је спољашњи угао, и на основу става, да су углови на основици равнокраког троугла једнаки. Први од ова два става изводи се опет на основу става, по коме је збир углова у троуглу = 2 R (180°), а други на основу става, да наспрам једнаких страна у троуглу леже једнаки углови. Даље став, да је збир углова у троуглу = 2 R, изводи се на основу става о једнакости неизменичних углова, који постају кад се две паралелне праве пресеку трећом, док се став, да наспрам једнаких страна у троуглу леже једнаки углови, изводи на основу става, да је све оно што је у простору на исти начин квантитативно стављено по квантитету своме једнако. Први од ова два става опет своди се даље на став, да се из једне тачке ван једне праве може у равни повући само једна паралелна (т. ј. само једна права која се са датом правом нигде не сече), док се други став очевидно не може свести ни на какав став више. На тај начин ставоши, да се из једне тачке ван једне праве може у равни повући само једна паралелна и да је оно што је квантитативно на исти начин у простору стављено потпуно једнако, ставови су, који се не могу свести нинакакве ставове више, док су се сваки од пређашњих ставова дали свести на друге ставове. Ово свођење једних ставова на друге било је очевидно нужно према самоме ставу разлога, јер нам став, од којега смо пошли, није био тако јасан да га није требало доказивати. Међу тим последњи ставови на које смо дошли и који се нису дали свести ни на какве ставове више, такви су да код њих то свођење на друге ставове, који би им били разлози, није више ни потребно, јер су то ставови, који су по себи јасни и за које није потребан никакав доказ.

Као што се дакле из наведеног примера види тврђење, да ми можемо само оно схватити, што се да образложити нечим што је ван њега, није тачно, јер нема општу важност. Истина је да је у већини случајева потребно да се, да би се извесни став (одн. истина) схватио, тај став сведе на друге ставове, из којих као последица следује, али то свођење једних ставова на друге не иде у бесконачност, него се на послетку долази до ставова, који се не могу свести ни на какве ставове више али код којих то свођење није више ни потребно, јер су они сами собом

схватљиви или, друкчије речено, то су ставови, који немају свој разлог у другим ставовима ван себе, већ који тај разлог имају у самим себи. Ти ставови представљају с тога са гледишта става разлога тако зване *саморазлоге* т. ј. то су ставови, који свој разлог имају у себи или, друкчије речено, то су очигледни или аксиоматични ставови.

Осим Математике, у чијој области нико не пориче егзистенцију таких ставова, још је само Логика која у тако званим законима мишљења има такође аксиоматичне ставове, у чију се истинитост не може сумњати, и који се не могу свести ни на какве разлоге више. Таки су ставови нпр. да је свака ствар равна себи, да све што се замишља мора имати свој разлог и т. д.

Математика и Логика сматрају се за чисто формалне науке, јер се Математика бави простором и бројем, а то су чисто формалне особине онога што је у искуству дато (или, општије речено, бића, реалности), док се Логика бави идеалном формом реалности. а то је опет једна чисто формална страна њена. Зато, веле детерминисте, могућност саморазлога у тим наукама не доказује ништа о могућности саморазлога у области промене и садржајне стране бића у опште. Истина има детерминиста — такав је један од највећих међу њима, Спиноза, који је један од највећих метафизичара — који допуштају да су саморазлози могући још и у самом бићу као таковом т. ј. у чистој непроменљивој егзистенцији његовој, али одричу апсолутно да се они могу замислити и у променама. Тако Спиноза тврди, да је последњи носилац свих ствари, апсолутна супстанција, биће које само од себе егзистира, које разлог своје егзистенције има у себи самоме, док је свака појединачна ствар. па дакле и свака промена, у својој егзистенцији одређена другом појединачном ствари, која је ван ње, тако да је закон узрочности свеопшти закон свих појава. Доиста сваки од нас, па био филозоф или не био, допушта свесно или несвесно саморазлог у области трајног непроменљивог бића, јер сваки од нас тврдо је убеђен, да мора нешто постојати што је вечито и што у својој егзистенцији не зависи ни од каквог бића више, па било да то вечито биће замишљамо као Бога, који је ван света (као што то чине јеврејска и хришћанска религија), или да га замишљамо као материју, која је у свету и т. д. Зато ја овде нећу ни улазити у дискусију о томе, како је и на који начин такво једно апсолутно нужно биће, као саморазлог у области непроменљивог бића, могуће, главно је утврдити *да* је оно могуће и да га сваки од нас хтео не хтео претпоставља, већ ћу одмах прећи на то да покажем, да је и у области промене саморазлог могућ.

(наставиће се)

Д-р Бранислав Петронијевић.

ШЕСТИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
за криминалну антропологију

(НАСТАВАК)

Колико би и колико савремени судија боље одговорио жељи јавног мишљења и величини свога позива кад би се, напуштајући старе формуле, и кидајући са конвенционалностима и предрасудама свога васпитања, трудио само да буде просто и природно правичан!

И најзад, зар није и жалосно и смешно код судија из 1905. год., у случају пресуђења извесног спора, абдицира на свој персоналитет и враћа се старим традицијама, копирајући данашњу одлуку из прашљивих збирака 1810., 1820. или 1830. године?

Међутим, у демократској земљи као што је Француска, улога судије, који своју дужност треба да отправља на задовољство народа у чије име правду дели, врло је проста и лака. Потребно му је само да буде шампијон природног правосуђа против судских формула, које су у ствари права друштвена рана.

Закључак до кога је *Мањо* дошао овај је: треба што пре донети *закон о опраштању*, по коме би судија имао право да опрости казну кад год по чистој савести дође до уверења, да би овај акт био најбоље средство за моралну поправку окривљеног; да може, дакле, чинити оно исто што и поротници, који понекад ослобођавају оптуженог и ако признаје кривицу. Опраштање је, у осталом, постојало и у старим законима, као у *Каролини*, закону молдавском из XVIII-ог века, који је праштао крађу за исхрану, и најзад у закону малгашком,[1]) који извињава крађу из нужде. Свој говор *Мањо* је завршио познатим *Беранжеровим* речима: »*Опраштај је средство за поправку често пута много успешније од казне*«

б) Спречавање и лечење злочина

Референт конгреса о овом питању био је чувени криминалиста *Енрико Фери* који је, у главноме казао ово:

Злочин је резултат двају елемената: *индивидуалних аномалија* и *утицаја средине*. Али има ненормалних створења, која нису злочинци; она могу бити душевно болесна или просто малформисана. Телуријски и социјални утицаји, у вези са њиховом непотпуном конституцијом, довољни су, међутим, да и ова створења гурну у злочин. Са ових разлога потребно је отклонити патолошке узроке злочина, као год што се отклањају узроци инфекциозним болестима и лудилу. Лечење ће, дакле, уступати постепено место предохрани, само што ова неће бити довољна ни у данашњем ни у будућем друштву, па ма како ово последње било савршено. Увек ће бити злочинаца, јер ће увек бити и ненормалних.

У сваком друштву има криминалитета, који проистиче из његове организације. Спречавање овог криминалитета појављује се са двоструког гледишта: *апсолутног* и *релативног*. *Апсолутног*, ако се имају у виду рђаве диспозиције тог и тог друштва, које се мора модификовати већим или мањим радикалним преображајем; *релативног*, ако се има у виду могући прогрес без основне модификације данашњег друштва.

Мере, које треба предузети, двојаке су: делимичне и опште. Помоћу првих могуће је отклонити мотиве злочина и онемогућити њихово извршење. Све остало долази у обим општих мера.

Беда је очигледно главна средина за развијање злочина, јер има за последицу дегенерацију, која је, опет, узрок злочина. Не треба још изгубити из вида алкохолизам, скитничење и напуштање деце. Администрација казненог правосуђа уображава, да је детињство још у добу невиности, и да је дечји злочин нешто сасвим различито од злочина одраслих. Ми знамо, напротив, да је дете злочинац прототип инстинктивног злочинца, и да ће мере за предохрану остати скоро без икаквог утицаја у извесним случајевима полних преступа и крвних злочина, извршеним од малолетника. Морално напуштање деце неизбежно је у индустријским срединама, у којима су родитељи по цео дан заузети радом у фабрикама.

Критеријум за избор мера за предохрану против злочина треба да буде разлика између *анормално - инволутивних*, т. ј. оних који се враћају дивљачком животу, и којих се с тога треба чувати, и *анормално-еволутивних*, који нису дивљаци, већ бунтовници против данашњег друштвеног реда. Противу ових последњих не могу се, с правом, употребити она иста средства одбране, која се употребљују противу првих. Друштвена одбрана законита је са гледишта политичког и економског; то је манифестација инстинкта за самоодржањем. Сасвим је друга ствар са анормално-инволутивним, који никад не могу бити корисни, већ само штетни по друштво, и које с тога треба учинити безопасним.

Треба избегавати казне затвора на краће време, јер оне полузлочинца доводе у морално инфекциозну средину. Ово и јесте главни разлог за условну осуду, а против метафизичког принципа казне, као јединог лека злочина. Да би пак ова осуда и закон о опраштању имали благотворних последица, неопходно је потребно да судија престане једном гледати само злочин и параграфе казненог закона — да би могао видети злочинца — личност — која може оздравити и постати користан члан друштва.

Што се тиче анормално-инволутивних, убица, насилника, малформисаних и опасно дегенерисаних, за њих нема другог лека до затварања, т. ј. издвајања из слободне социјалне средине. Али издвајање, које хоће криминална антропологија није никако оно, које се данас врши у казненој пракси. Организација данашњих казнених завода више мање једнака је, а издржавање казне увек је тачно одређено. Али, ми тврдимо, да злочинац може оздравити као и душевно оболели, те га с тога треба ослободити чим је дао доказа о својој поправци, — у противном, т. ј ако је

[1]) Острво Мадагаскар.

постао опаснији, треба га и *ирекo одређеног времена* задржати у затвору. Са ових разлога потребни су, дакле, затвори на *неодређено време*.

Да би се отклониле судске заблуде, јер и судије могу погрешити, треба утврдити казне са максимум, или допустити *периодичну ревизију пресуда*. Злочинац ће бити пуштен из затвора, ако се лекарским прегледом утврди да је оздравио и, противно овом, у затвору ће остати целог века, ако је у ствари неизлечим.

Са *неодређеном осудом* у тесној је вези још једна реформа: *укидање келијског затвора ирекo дана* (затвори ови ноћу су неопходно потребни). Живот у заједници, с радом, одлично је средство моралне игијене, нарочито за јужне народе. Рад на чистом ваздуху поглавито је за препоруку; сељак је мање подложан дегенерацији но радник, и ако овај последњи има бољи стан и храну.

Најзад је *Фери* завршио свој рапорт са изјавом: да ће бити спасоносно ако конгрес изјави своју жељу за означеним реформама.

У дебати, која је после овога настала, узели су учешћа више говорника. Тако:

Максвел, адвокат (Бордо) нарочито је истицао, да судија не може радити као поротник. Закону је, напротив, циљ, да се избегну произвољна тумачења. Са овог разлога и лична мишљења не могу се истицати над законским дефиницијама. Поред овога, чиновник ће у пракси с тешком муком моћи разликовати анормално-инволутивног од анормално еволутивног. Зар се не може догодити, да судија помеша једне с другим, и да казну, резервисану за једне, досуди другима?

Интересантан је био предлог *Гајнера*, лекара за душевне болести (Верона), који је тражио да се непоправими злочинци из свију земаља затворе на једном међународном острву и оставе сами себи ради уређивања.

Ферари, директор судско-педагошког института у Берталији истицао је корист од кажњавања деце за учињене грешке у заводима за поправку, и тврдио: да има притвореника, истина у врло малом броју, који се могу поправити само помоћу физичког кажњавања.

Врло је умесно било питање *Енгелена*, председника суда (Холандија): како ће се утврдити да је лице, које је вољно вршило злочине, оздравило, т. ј. да их — злочине — више неће вршити. „Притвореници се, додао је он, прилагођавају правилима затвора, али се не поправљају.“

Још су поводом овог питања говорили судија *Албонел*, који је тврдио да је рад најбоље средство за препорођај човека, и наш министар правде г. *Весник*, који је предлагао нову дефиницију казне, а затим је Фери одговорио Максвелу и Енгелену овим речима:

„Кад су *Волтер* и *Бекарија* захтевали укидање тортуре судије су протестовале, јер се овим укидало и признање као сталан доказ. Данас о овоме нико више и не мисли, пошто је и психолошко изучавање довољно да створи убеђење. Исто је овако и са предложеним реформама које ће се, ако се усвоје, моћи применити тек по извршеној модификацији кривичних поступака и судијских назора. Између здравог и нездравог чиниће се разлика према њиховом прилагођавању, раду и дисциплини.

Овим је уједно завршена расправа о овом тако важном питању, које је одлука конгреса обухватила само у оном његовом делу, у коме је реч о репресивним средствима. Одлуку ову, као и све остале, изложићемо на завршетку, пошто расправљена питања једно друго допуњују.

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ПОУКЕ И УПУТИ

За расправу спорних питања из § 860. грађанског закона није надлежна извршна полицијска власт.

По поравнању, учињеном код првостепеног смедеревског суда, Јеврем И. из Сараорача, имао је да плати Петру К., трговцу из Милошевца, 6680·60 динара са 12% год. интереса од 1. новембра 1899. године и 98. дин. трошка. Рок исплате одређен је за 1. септембар 1900. год.

По овом дуговању, дужник је 1. новембра 1900. године дао поверитељу сав припадајући интерес до тог дана — 1. новембра 1900. године и сав досуђени му трошак у 98. динара, и у отплату главног дуга 1098 динара, и према томе остао дужан још 5582.60 динара.

Актом од 18. децембра 1900. године поверилац Петар молио је начелника среза орашког, да изврши наплату ресто дуга у 5582.60 динара. По овом тражењу, среска власт пописала је и на дан 2. децембра 1901. године продала извесно дужниково непокретно имање, које је поверилац Петар купио за 4100. дин.

Тог истог дана — 2. децембра 1901. год. — поверилац Петар изјавио је код среске власти, да је купио дужниково имање за 4100 динара, а *за рест дуга у 1539. динара*, што му дужник још дугује, поравњао се с дужником тако, да му дужник за ту суму у 1539. дин. уступи земљу у „Лугу“ од два дана орања, и њиву у „Пањевцу“ од једног дана орања, и да му на ово имање изда тапију у року за 10. дана, а он — поверилац — да је дужан сносити трошкове око извршења продаје дужникова имања извршене тог дана. На све ово пристао је и дужник. Према овоме, поверилац је издао квиту на 4100. динара за купљено дужниково имање.

Решењем од 21. јануара 1902. године среска власт позвала је повериоца, да положи 83·50 дин. на име причињеног трошка око продаје и 208.40 дин. на име дужне порезе за купљено имање — свега 291.90 дин., а на ресто 3808.10 дин. да изда квиту, пошто се раније квита, издата на свих 4100 дин., има сматрати као неважећа, јер је погрешно издата од стране купца — повериоца Петра.

На протоколу од 11. фебруара 1902. год., поверилац је изјавио, да као интабулисани поверилац и купац, у место пара по §483. даје квиту на излицитирану цену, по одбитку причињених трошкова, и тако је издао квиту на 3808.10 дин.

Актом од 24. јануара 1902. г. поверилац је тражио од среске власти, да му наплати и рест дуга у 1682 дин. од дужника, пошто му дужник није издао тапију у року од 10 дана на имање од три дана орања, а по поравнању од 2. децембра 1901. год.

Доцније пак, на протоколу од 8. јануара 1903. год., поверилац је изјавио, да му је дужник обећао, да ће га измирити до Петров-дана те године, на што је он пристао, па је с тога молио, да се по овом предмету ништа не предузима.

Под 1. августом 1902. године, поверилац је у отплату дуга примио од дужника 1123. дин. и у признаници на ту суму изјавио, да ће га за рест дуга чекати до 1. августа 1903. године.

На саслушању од 14. јула 1903. год., поверилац је тражио извршење наплате ресто дуга од дужника, пошто му дужник није ништа више дао до Петров-дана те године, и пошто му је дуг у опасности, то га неће чекати до 1. августа 1903. год.

Под 19. октобра 1903. године, поверилац је примио од дужника још 170. динара у отплату дуга.

Под 12. децембра 1904. године, среска власт је учинила обрачун по овом дуговању, и нашла: да је по протоколу изјаве повериоца од 2. децембра 1901. год., поверилац имао још примити *1539. дин.*, за тим да је 1. августа 1902. год. примио 1123. динара, а 19. октобра 1903. год. примио 170. динара, — свега *1293. дин*, те по одбитку ове суме да има примити још *246. дин.*

Пошто дужник није имао новаца, то је наплата извршена продајом његове покретности, и повериоцу је по решењу Бр. 1598. издата сума у 246. дин. на признаницу, у којој је поверилац назначио, да је ту суму примио као рест дуга.

Актом од 13. марта 1904. год. поверилац је, подносећи рачун овог дуговања, по коме му дужник има још дужан 1472.13 дин., тражио, да среска власт наплати и ову суму, јер је среска власт погрешно израчунала остатак дуга по изјави од 2. децембра 1901. год., пошто је изјава изгубила своју важност због неиспуњења од стране самог дужника.

По овом тражењу, среска власт је решењем својим од 11. априла 1904. год. Бр. 3702., на основу §463. грађанског судског поступка, известила повериоца да је она наплатила 1539. дин. колико је поверилац на саслушању од 2. децембра 1901. године означио и признао да му дужник дугује, и да према томе сад нема ослонца да даљу наплату врши, јер је дуг исплаћен.

По жалби повериоца Петра начелство окружно решењем својим од 3. маја 1904. год. Бр. 4951. поништило је горње решење среске власти из ових разлога:

„И ако је жалилац (поверилац Петар) на саслушању свом од 2. децембра 1901. год. изјавио, да је измирен у купљеном имању за 4100 дин. и према томе и квиту

издао под 9. јануаром 1902. године, ипак он није тиме изрично изјавио да је измирен и са интересом, ово тим пре, што је ова квита доцније решењем среске власти од 21. јануара 1902. год. № 1018. оглашена за неважећу, и на основу тога решења поверилац је 11. фебруара 1902. г. издао другу квиту, у којој је прецизно определио, да је тада примио суму у 3808·10 дин., на име *отилате дуга и интереса*.

Даље на протоколу од 9. априла 1902. год. поверилац је одустао и од оне изјаве од 2. децембра 1901. године из сасвим оправданог разлога, што га дужник није по условљеном обећању у потраживању остатка дуга о року измирио, и најзад, кад је поверилац на саслушању свом од 14. јула 1903. године тражио наплату остатка дуга, значи, да је при првом његовом саслушању могло бити и грешке у погледу наплате интереса, коју је грешку издавањем квите 11. фебруара 1902. године поправио и интерес споменуо, а исправке овакове природе дозвољене су по § 860. грађанског закона.

Према овоме, дакле, кад дужник не подноси доказе, нити ових у актима овим има, да је главни дуг исплатио, онда се по себи разуме, да је дужник у обвези да интерес плаћа на остатак дуга све до коначне исплате као што и у поравнању његова обавеза гласи (§ 897. грађанског закона).«

Усвајајући ове примедбе, среска власт је поново расмотрила акта и нашла: да је главни дуг 6680·60 дин.; да је 1. новембра 1900. год. примио интерес, трошак и у отплату дуга 1098 дин. те је остало још 5582·60 динара. За тим је примио: 11. фебруара 1902. год. од продатог имања 3808·10 динара: 1. августа 1902. год. 1123 дин.; 19. октобра 1903. године 170 динара и 12. марта 1904. године 246 динара, што укупно износи 5347·10 дин. Према томе, кад се ова сума одбије од прве суме 5582·60 динара, то остаје још 235·50 дин. са 12% год. интереса, рачунајући припадајући интерес на сваку суму, како је поверилац примао до дана наплате. О овоме је, на основу § 462. и 464. грађанског судског поступка, решењем својим од 18. јануара 1905. године Бр. 11535|904. г. известила дужника Јеврема.

Ово решење одобрило је начелство округа смедеревског решењем својим од 14. априла 1905. год. № 9557.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је: да решење Министрово не одговара закону са ових разлога.

Као што се види из акта овог предмета, поверилац Петар је, по поравнању од 13. маја 1900. године Бр. 14476. пред првостепеним смедеревским судом, тражио да му извршна власт среза орашког наплати од жалиоца Јеврема остатак дуга у 5582·60 динара, са изјавом да је интерес до 1. новембра 1900 године примио.

Доцније, кад је на јавној продаји, у отплату дуга, купио имање жалиочево, на саслушању код среске власти од 2. децембра 1901. год. изјавио је: да му Јеврем дугује још остатак дуга у 1539 динара, и да су се између себе поравнали да му Јеврем за тај остатак уступи земљу у „Лугу“ и њиву у „Пањевцу,“ и изда тапију за 10 дана на што је и Јеврем пристао са условом да ће издати тапију у горњем року ако не буде какве сметње.

Али кад Јеврем по томе поравнању није издао тапију настављено је извршење, и као што се види из решења начелника среза орашког од 11. априла 1904. год. Бр. 3702. повериталь је Петар у остатку свога потраживања по поравнању пред среском влашћу примљеним отплатама измирен, јер је као што се види из његове последње квите од 12. марта 1904. год. која је оверена од среске власти, последњи пут примио 246 динара као рест дуга.

После ове квите, поверилац Петар актом од 13. марта 1904. године Бр. 3702., по рачуну који је поднео, тражио је да му се наплати још 1472·13. дин. колико износи остатак дуга и интераса до 12. марта, — јер га поравнање пред среском влашћу не веже, кад га Јеврем није испунио.

Овоме се Јеврем противио, тврдећи да је он све, што је по поравнању дужан, платио, што се утврђује и последњом квитом на 246 динара.

Начелник срески решењем Бр. 3702., на основу §463. грађанског судског поступка, известио је повериоца Петра, да нема законог ослонца за даљу радњу по извршењу, пошто је у дугу по поравнању измирен.

То је решење поништило начелство округа смедеревског решењем од 3. маја 1904. године Бр. 4951., налазећи, да је поверилац одустао од своје изјаве од 2. децембра 1901. године, сасвим оправдано, што га дужник није по обећању о року измирио, и што је могло бити грешке у погледу наплате интереса, а исправка је дозвољена по § 860. грађанског закона, те је дужник по §897. поменутог закона одговоран да интерес плаћа на остатак дуга по судском поравнању, кад не доказује да је дуг платио.

Услед ових примедаба, среска власт, на основу §§ 462. и 464. грађанског судског поступка, известила је дужника Јеврема, да је дужан да плати још 235.50 дин. са 12% интереса, на сваку суму, како је поверилац примио, до дана наплате, које је решење одобрило начелство, а решење овога Министар Унутрашњих Дела.

Спорно је питање, као што се види, у томе, да ли оно поравнање од 2. децембра 1901. године Бр. 14947. везује повериоца Петра, и да ли он има права на наплату интереса, кад је у квити од 12. марта 1904. године Бр. 5068. изјавио, да је примио 246 дин. на име рест дуга, јер од расправе овога питања зависи да ли се може наставити извршење према дужнику Јеврему у смислу §§ 462. и 464. грађанског судског поступка.

За расправу тога питања надлежан је само суд, по чл. 146. Устава, коме је требала полицијска власт слабију страну на спор да упути. Према томе начелство ништећи решење среске власти од 11. априла 1904. године Бр. 3702. ненадлежно се упустило у расправу питања, која могу бити само предмет судске оцене у спору.

Са наведенога, Државни Савет нашао је, да су и начелство округа и Министар Унутрашњих Дела, који је решење начелства одобрио, прекорачили круг закона одређене власти.

Ово саветско посматрање усвојио је и Министар унутрашњих дела.

Одлука Државног Савета од 6. јуна 1906. године Бр. 4384. **М. В.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине јасеничке, актом својим од 22. јуна ове год. Бр. 712, пита:

„Чланом 114. закона о општинама предвиђено је ко може бити деловођа општинских судова у Србији и под којим условима, па се између осталога тражи да је и пунолетан.

Чланом 2. правила о полагању испита општинских деловођа, од полагања испита ослобођени су сви они, који су до 21. марта 1902. год. били напунили по три године писарске службе, а имају услове из т. 1, 2 и 3 поменутога закона.

Ово дана поднео је овоме суду жалбу један општински писар и тражи да му се изда уверење, како је он при овоме суду провео три године као општински писар, те да би на основу тога уверења био ослобођен од полагања испита.

Али, како се тачком 1. чл. 114 условљава пунолетство, а он је, међутим био малолетан за све време свога службовања у овој општини, то настаје питање: да ли му важе оне три године или не.

Да не би суд погрешио при издавању уверења, моли се уредништво да по овоме изнесе своје мишљење.“

— На ово питање одговарамо:

Чланом 114. закона о општинама постављени су услови само за оне, који у положај деловође улазе од појаве овога закона па на даље, те се тако важност овога наређења не простире на оно, што је раније било.

Како се, међутим, за општинске писаре раније није тражило да су пунолетни, онда им се не може одрећи право на положај деловође без полагања испита, ако су они само били по три године општински писари до 21. марта 1902. године, и ако су сада кад у службу ступају пунолетни и испуњавају услове и из тачке 3. поменутога законскога наређења.

У осталом, суд при издавању уверења може изнети и то, да је дотично лице било раније као писар малолетно, па ће власт, која има решавати о његовим квалификацијама, ценити и ову околност.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

НАЂЕН ЛЕШ

На окружном друму Чачак-Пожега, а између планине Јелице и кафане у Марковици,

ноћу између 23. и 24. пр. м-ца нађен је, леш једнога убијенога човека. Убиство је извршено на самом друму, и у почетку се мислило, да је убијени Миленко Гуцић, из Пилатовића, али се сада сазнало, да је Миленко жив, а за убијенога се не зна ко је. Његов је опис овакав: средњега раста, стар 20—24 године, слабо развијен, доста мршав, у лицу плаве масти, коса отворено плава, дугачка преко 20 см., бркови тек избили. Од одела је имао кошуљу и гаће од српског платна, грудњак од плаве памучне материје, два шарена и узана појаса, један кајиш, црвене старе опанке, шарене чарапе како се носе у крагујевачком округу. По извршеној секцији, леш је сахрањен у селу Дучаловићу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, а приватни се моле, да известе начелника среза драгачевскога, ако би шта знали о овоме лешу, позивајући се на његов акт Бр. 9951.

ПОВИШЕНА УЦЕНА

Гвозден Минић, из Сече Реке у срезу црногорском, који је у прошлој години оглашен за хајдука, **Тома Јевтић,** из Грачанице у срезу азбуковачком, и **Милан Максимовић,** из Горице у срезу рађевском, који су још 1900. године оглашини за хајдуке, још нису могли пасти у руке власти, и ако су уцењени: први са 3.000 динара, а друга двојица са по 5.000 динара. У жељи да се ови окорели зликовци што пре ухвате, Господин Министар Унутрашњих дела решењем својим од 6. т. месеца ПБр. 14040 на основу чл. 12. закона о јавној безбедности повисио је уцену за *Гвоздена Минића* и *Тому Јевтића* на по **10.000** динара (за Милана Максимовића остала је стара уцена од 5.000 динара), која ће се сума одмах исплатити из државне касе онима, који их убију, ухвате или полицијској власти прокажу, па то ова учини. У циљу лакшег проналаска именованих хајдука, износимо њихове фотографије, које су из ранијих година.

Гвозден Минић

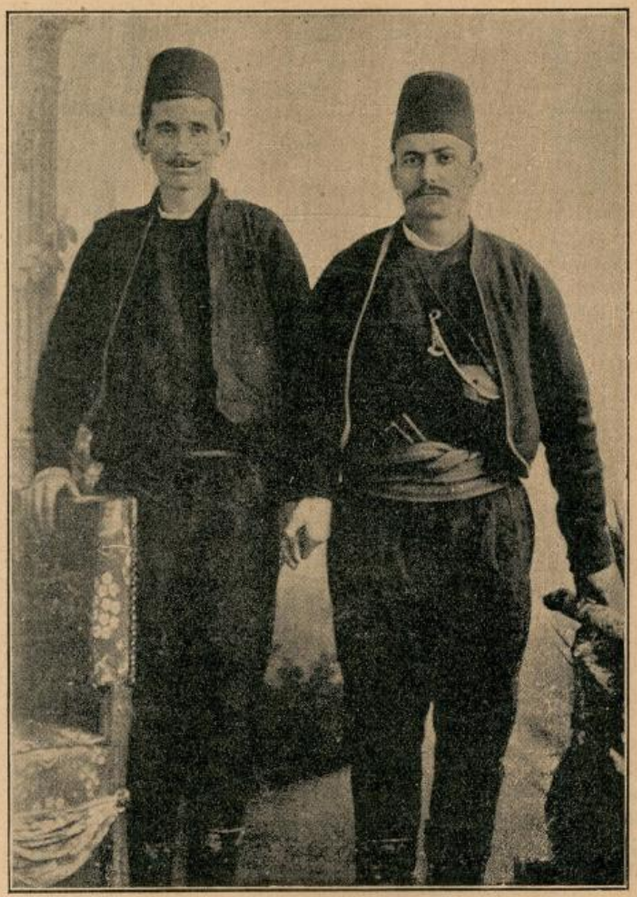

Тома Јевтић Милан Максимовић

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

У селу Владимирцима (срез посаво-тамнавски) нађена су два мангуп вола. Један је во матор око 5 год., длаке зелене, правих рогова, у десно уво расечен. Други је матор 5. год., длаке жућкасте, танких и при врху повијених рогова, без роваша. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, као и приватнима, ако би знали сопственика стоке, да о томе известе начелника среза посаво-тамнавског с позивом на депешу Бр. 8432.

ПОТЕРЕ

Радован Маринковић, бив. хлебарски момак, код Милоша Игњатовића, из Београда, 3. ов. м-ца у вече извршио је крађу своме газди, па у друштву са својом женом Анком побегао незнано куда. Радован је родом из Вл. Поља, стар 27 год., омален, плав, сувоњав, по лицу је рован од богиња, бркова плавих и заковрчених, у оделу цивилном, на ногама носи чизме, а на глави капу од црног штофа. Позивају се све полицијске и општинске власти да Радована у својим домашајима потраже па нађеног спроведу Управи града Београда с позивом на акт Бр. 24.303.

Милутин Радовановић, бивши кмет села Цветуља, због извесног кривичног дела стављен је под кривичну истрагу и у притвор, али је у бегству. Наређује се свима полицијским и општинским властима да Милутина у својим домашајима потраже, па у случају проналаска да га стражарно упуте начелнику среза рађевског с позивом на депешу Бр. 4930.

Ратко Милинковић, из Љутица у срезу пожешком, извршио је више опасних крађа и побегао незнано куда. Ратко је стар 34 год., висок. у опште црномањаст. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и по проналаску стражарно упуте начелнику среза рађевског с позивом на депешу Бр. 7312.

Драгомир Башчаревић, из Мијоковаца у срезу љубићском, који је био у притвору због опасне крађе, побегао је 10 ов. м-ца. Драгомир је стар 30 год., добро развијен, по лицу бубуљичав. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да га живо у својим домашајима потраже, па нађеног под сигурном стражом спроведу начелнику среза љубићског с позивом на депешу Бр. 10860.

Непознати крадљивци ноћу између 2. и 3. т. м-ца пробили су прозор на кући Алексе Н. Тодоровића, продавца шиваћих машина из Лесковца, и однели: један женски златан сат са плишаном кутијом, горњи капак је гравиран у виду венчића од љубичице: сат је без алчице о коју се веша за ланац. За тим су однели један женски позлаћени сат са дугачким позлаћеним ланцем за српску ношњу; ланац је на овом другом часовнику на два места прекинут и увезан концем. Украдено је 30 дин. у новцу разне монете и једна велика свилена женска марама. Нека све полицијске и општинске власти настану, да се крадљивци и покрађа пронађу, па о резултату трагања известе начелника среза лесковачког с позивом на акт Бр. 14167.

Два непозната зликовца 10. ов. м-ца између 4 и 5 сати по подне напали су на разбојнички начин Јована Мирковића, финансијског стражара из Доњег Милановца, на путу Мајдан-Пек — Доњи Милановац, и отели му 60 дин. у српским новчаницама и 30 дин. у злату. Оба су зликовца раста средњег наоружани кратким пушкама, а око паса су имали ременике. Један је стар до 30 год., црномањаст, малих, кратких, црних бркова, на глави је имао црногорску капу, а на ногама чизме, од одела је имао капут и беле панталоне од сукна. Други је стар до 40 год., плав, од одела је имао капут и панталоне од црног сукна, на глави црну шубару, а на ногама чарапе и опанке са кајишима. Наређује се свима полицијским и општинским властима, да најживље настану да се зликовци пронађу, па о резултату трагања известе комесара полиције у Мајдан-Пеку с позивом на депешу Бр. 823.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јелимић

БРОЈ 30. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 23. ЈУЛА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СТРУЧНИ ДЕО

НАРОЧИТА КВАЛИФИКАЦИЈА ПРАВНИШТВА

у државној служби

а с обзиром на начелну подвојеност административне и судске власти.

(СВРШЕТАК)

Потребно је да једну ствар мало ближе објаснимо. У вези са нашим разлагањем о квалификацији правништва, ми смо нарочито имали на уму интерес њиховог позива са гледишта државне службе, проширујући често интерес тога позива у границама области целокупне јавне службе. Уз то, на таквој основи, и ако је у главном било речи о позиву правништва за државну службу административне и судске власти. било је речи и о правозаступништву. Ради тога потребно је, да се још мало задржимо и објаснимо овакав шири смисао квалификације, какву за наше правништво тражимо.

Још у почетку разлагања означили смо ма и површно пространу област правничког фаха, на који се простире. Прелазећи значајно обим оне области, који обухвата непосредно државну службу, нагласили смо, како се све више уноси потреба за учешће тога фаха и у односе ван области државне службе, а нарочито у област, коју захвата организација самоуправног режима. Практика и програм самоуправних власти, а нарочито с гледишта тенденција наших партијских група и у опште на основи система парламентарне владе, истиче све више захтев шире и нарочите надлежности самоуправних власти не само у ономе, што би јој се начелно, с гледишта локалних интереса, могло признати, него и даље, далеко преко тих граница, у облику т. зв. делегиране надлежности, која би се од државе пренела на самоуправну власт. Остављајући на страну убиствене заблуде, које у нас начелно владају у појмовима начела самоуправе и њене ближе организације, благодарећи тој околности, што се она све више жели да правда и у облику делегиране надлежности, другим речима: што постоји тенденција, да се њена надлежност све више шири на штету надлежности државне власти — надлежност самоуправних власти постаје често толико пространа и обухвата често такве облике и санкције за њену релативно самосталну примену, да је управо права опасност, да тај режим не постане брзо држава, и да је доста тешка ствар извести њену организацију толико паметно и целисходно, колико је потребно, па да се та установа не изметне у формалну опозицију државне власти и да она ипак све своје тако многобројне функције врши у јавном интересу.

Најбољи пример за овакво стање у развоју самоуправних власти, бар кад је реч о нашим приликама, даје нам организација општина у нас. Тај конгломерат од веома простране надлежности, која је у једном огромном делу беспредметна, тешко би се могао разумети, кад се не би имао на уму специјалитет наших појмова о парламентаризму и начелу самоуправе, која му служи као основа. Далеко од тога, да на овом месту улазимо у дискусију тога питања; доста је било да констатујемо факат, да у нас општинска власт готово ништа стварно и не ради у пословима строго самоуправне природе. Главни део њене врло простране задаће састоји се у главном, у пословима т. зв. делегиране надлежности, у ономе, што начелно припада државној власти, па је разним специјалним законима пренето на општ. власт. Остављамо на страну питање, колико је то у опште за наше прилике потребно, и како би, у случају да таква потреба постоји, требало извести организацију општинске власти; али стоји то, да општинска власт, оваква, каква је у нас до сад по правилу била, у основи нема подобности за успешно вршење своје дужности, за исправну практику тако разнолике и простране надлежности, каква јој припада. Права је заблуда претпостављати и веровати у могућност таквог стања у земљи, у којој се не захтева никаква квалификација ни на најважнији део особља општинске власти, у земљи, у којој се захтева да општинска власт савлађује један огроман законом наметнути део надлежности онда, и да га практикује исправно и „строго по закону“ онда, кад се ни толика квалификација чак ни од општинских председника не захтева колика је потребна, па да он бар закон уме да прочита, да за његов текст зна. Такве законе можемо ми доносити, па их у ствари и доносимо врло често и у великом броју, али они у једном огромном делу остају без практичног интереса. Третирајте ма који део и обим надлежности општинске власти, на пример, правосуђе, и ви ћете се зачудити беспредметности те надлежности, чим и у ствари проучите шта и како наши, а нарочито сеоски судови у том односу раде и с колико резултата; а већ и да не говоримо о локалној полицији безбедности и т. д.

Уз тако компликовану надлежност општинске власти, за коју се, с разлогом, све умесније мора истицати захтев довољне правничке писмености, постоји још и организација окружне и среске самоуправе, са релативно пространом надлежношћу. За правилан развој ове власти, ако се у опште остане на гледишту њене садашње надлежности, веома је потребно имати бар за најважније њене позиције људе са јаком квалификацијом, а у првом реду правничким. Ако то, према садашњем стању, које обележава организацију наше самоуправне власти, и према појмовима, које ми о њој имамо, може и изгледати за сада претерано, неће тако бити и у будуће. Ако се и кад се иоле озбиљније почне мислити о томе, како ће се у нас парламентарни систем владе организовати на солиднијој основи од ове која постоји, те да у истини имамо савремену правну државу, у којој ће бити и више реда и више рада и ауторитета, те да демократија не носи у многим односима обележје демагогије; мора се у организацију самоуправне, а нарочито општинске власти, унети много солиднијег елемента, него што га она данас има. Није

овде место, да ту тему ближе објашњавамо и развијамо. Доста је да на ту околност потсетимо, те да и у њој нађемо разлога за наше раније мишљење, да улога правничка знатно премаша област строго државне службе, кад је реч о правничком фаху. А и за тај део јавне службе, која излази из оквира државне службе, потребно је такође и све ће више бити потребно имати спремне правнике већ самим тим, што и у том делу службе правништво има да практикује послове, који у начелу припадају надлежности државне власти, али које је ова из многих обзира уступила самоуправној власти. Огроман део послова самоуправне власти има сва начелна обележја државне администрације, и намењена је непосредно интересима државним, те по својој природи треба да претпостављају ону исту спрему, бар код председника општинских, каква се захтева за административну службу правничког фаха у опште. Можда ће много времена проћи, док се у нас појмови о јавној служби, а специјално појмови о самоуправи, као правном појму, толико развију. да она и у ствари добије више карактер правни, а много мање политички, него што је то данас. али се једном тим путем мора поћи. Овакве, какве су, општинске власти не могу постати, ако се жели да оне буду корисне и да у већем делу своје надлежности не буду беспредметне. Већ и сада чују се често гласови о потреби довољно писмених општинских председника, а кад се већ једном на тој основи отпочне тражити квалификација писмености, биће најприроднији развој такве квалификације у правничкој спреми.

Остаје нам да још неколико речи проговоримо о адвокатском правничком фаху. Начелно, о том питању, у нашим приликама, имало би се говорити дуго, а, како ми мислимо, и доста оштро. Али није овде место за специјалан стручни разговор о правозаступништву. Ми лично о тој установи, онаквој каква је у нас, не мислимо добро, и ако налазимо, да је она одвећ важна баш с гледишта јавних интереса, коме треба да служи. Самим тим, хоћемо да нагласимо да њој требају начелне поправке, управо начелне новине, које би је у основи побољшале. Без икакве недопуштене тенденције према том реду људи, коме, напротив, у једној добро уређеној правној држави, треба увек да припада угледно место, већ у најбољој намери сасвим искрено саопштавамо наше гледиште и уверење, да је адвокатура, у нас, једна изметнута правничка професија, којој не достаје много. Додирујући је као нарочиту установу, на овом месту. узгред и само у толико у колико је потребно, да главну ствар, о којој говоримо, у смислу ранијих напомена заокруглимо, задржаћемо се на њој, у овој прилици, у кратко.

Све оно, што смо раније напоменули као недостатак правништва за јавну службу, кад у њу ступе после свршених факултетских студија, а без накнадне практичне и теоријске спреме, вреди и за адвокатуру. Истина, кандидати за правозаступнички ред полажу неки државни испит; али, према ономе, како је он организован у нас и према резултатима, које даје, он ни из далека нема услова за један озбиљан државни испит, који би у смислу наших дојакошњих напомена давао гарантије, да адвокатску праксу могу прихватити правници са довољном теоријском спремом. Просечно стање спреме, коју нам показује правништво у тој професији, не иде даље од спреме, коју опажамо код правништва у државној служби. Међутим, оно и у овој професији мора да буде спремно бар у мери, у којој се она с разлогом може захтевати за службу судске власти. Шта више, у том позиву правник треба да има и један плус квалификације која би га обележавала подобним и за службу администрације. Јер, истина, правозаступник у првом реду, па и у главном, има непосредне везе са практиком правосуђа, те му је због тога неизоставно потребна толико јака правничка спрема, колико је потребно да он може да разуме сав смисао судске надлежности, да критички може третирати неисправност судског рада у конкретним случајевима, па самим тим, да га и критичким аргументима корегира; али се адвокатска пракса. и ако је у првом реду намењена правосуђу, не треба с тим и да завршава. Његова компетенца треба да се простре и на сву област административне јурисдикције и у опште на добро познавање надлежности и практику административне власти у свима односима, у којима она, примењујући законе, може да тангира приватно — правни интерес. А за тако пространу надлежност правничког адвокатског фаха, било би потребно, да кандидати за адвокатуру докажу и нарочиту квалификацију, ако можда и не у оној мери, у којој се она тражи за особље административне државне службе, а оно ипак толико довољно, да се с разлогом може претпостављати, да бар начелно имају услове и за ту врсту дужности. Садашњи адвокатски испит, и с тога гледишта и у опште, и није у озбиљном смислу речи прави државни испит. Незгодно је, а није ни потребно служити се у овом односу примерима. Да адвокатски испит ни с теоријске ни практичне стране нема потребних услова, треба само подсетити на ту околност, да се чак ни по претпоставци не захтева толико и такво сумарно, али системско познавање правне науке, а нарочито јавнога права. колико се и какво може добити само читањем стране литературе. Ван обичних питања, на која и ђак правног факултета треба увек с успехом да одговори, ми бар нисмо наишли на случајеве правог теоријског испита, у коме би кандидати на широј научној основи третирали поједине научне категорије. Обична, или, управо, најобичнија правничка писменост, коју даје школа, без икаквих других научних студија, са нешто мало занатлијске правничке рутине, коју даје двогодишња практика код адвоката или суда, сасвим је довољна гарантија, да се адвокатски испит положи с успехом. Због тога, кад се и ако се хоће да приступи реорганизацији установа, намењених усавршавању правништва и побољшању његових квалификација у корист јавне службе, не може се изгубити из вида ни правозаступништво.

Какав треба да је државни испит за адвокатуру, питање је практичне природе, а ми у то питање нећемо да улазимо. Нама је било главно да истакнемо начела, да државни испит онакав, какав ми тражимо, треба да се распростре и на кандидате за адвокатуру, а с нарочитим обзиром на целокупну област њихове професије. И у најгорем случају, државни испит за адвокате мора бити исто тако озбиљан, колико и за судије; а с обзиром на позив адвоката и у администрацији, а нарочито у административној јурисдикцији, тај би испит требао да садржи и један плус према државном испиту за судије. Ово нарочито треба да вреди онда, ако би адвокатура давала квалификацију не само за сву службу судске власти, већ и за истакнутије положаје у администрацији правничког фаха.

На реду је да ову расправицу завршимо. Не претендујући на потпуну тачност мисли, које смо изнели, ми смо их саопштили објективно, у границама нашег појимања, у пуном уверењу, да је веома потребно покренути питање о нашем правништву, на основи, која би могла дати повода, да се о њему проговори и више и из стручнијих кругова.

Ако је писац ових редака могао у том односу ма колико допринети, он је учинио доста, без обзира на више или мање повољан утисак, који би оставио. Имали смо најбољу намеру да о нашем правништву говоримо истину, онако, како је ми опажамо; ако смо у чему погрешних назора и разумевања ствари — од могућности погрешака не ограђујемо се.

Милутин А. Поповић.

О СЛОБОДИ ВОЉЕ И ОДГОВОРНОСТИ

(НАСТАВАК)

Саморазлог у области промене значи, као што се на основу самог појма саморазлога да лако увидети, промену која сама од себе почиње, која је сама себи узрок. Да ли је и на који је начин могуће таку промену замислити, од одговора на ово питање зависи, да ли ћемо допустити могућност слободне воље, или ћемо слободу воље објавити за логички немогућу ствар, овде дакле лежи последње решење нашега проблема.

Да би се могла схватити могућност *спонтане* промене (спонтана промена значи промену, која сама од себе почиње), треба отклонити *две* главне тешкоће, које схватању њеном стоје на путу, и које су од увек томе схватању стајале на путу. Прва од тих тешкоћа долази отуда што се *апсолутна* промена, постанак из ничега и ишчезавање у ништа, меша са *релативном* променом, која је постанак из једног нешто и прелажење у друго нешто. Друга тешкоћа пак долази отуда што се *несавесна* промена у спољнем материјалном свету меша, кад је питање о могућности спонтане промене, са *свесном* променом

у унутрашњем духовном свету. Кад се порекло обе ове тешкоће увиди и оне уклоне, онда ће се увидети, да је и спонтана промена у непосредној свести, дакле слободна воља, логички потпуно могућа.

Да ли апсолутних промена има или нема, питање је које ми овде не можемо расправљати, јер оно спада у најтежа и најдубља питања Метафизике.[1]) Што ми хоћемо овде да утврдимо то је, да кад би апсолутна промена била могућа, да таква промена *неби* ни у ком случају могла бити спонтана. Јер очевидно је да, ако се једна промена састоји у томе што њоме нешто постаје из ништа, онда је немогуће да та промена почне сама од себе. Ништа на име не може само од себе прећи у нешто, пошто, док још није постало нешто — а то оно постаје тек променом — оно не постоји, дакле не може ништа ни почети. Обратно могло би истина нешто прећи у ништа — допустивши разуме се да је тај прелаз једног у друго у опште могућ — али би спонтана промена значила би у том случају само уништење бића, а ми у нашој свести са таким спонтаним променама очевидно немамо посла.

Кад се тврди да је спонтана промена у опште немогућа, онда се увек тврди — и у томе се састоји прва од оне две горе поменуте тешкоће — да је она зато немогућа, што би престављала у ствари постанак из ничега. Јер, вели се, како може промена сама од себе да почне кад она; пре него што је почела, не постоји, из чега би изишло, да би спонтана промена, кад би постојала, значила промену која постоји пре него што постоји, а то је противречно и немогуће. Међу тим овако аргументирање вреди само, као што смо и ми сами то мало пре изнели, за апсолутну промену, која преставља постанак из ничега. Таква спонтана промена доиста је немогућа, јер би она доиста морала бити ту пре него што је почела, пошто би ништа морало у ствари већ бити нешто да би постало нешто. Сасвим друкчије пак стоји ствар са променом, која се збива на нечему што је већ ту. У том случају не изазива сама промена као такова себе, већ биће, које је као такво нешто стално и непроменљиво, нешто што не постаје из ничега и не прелази у ништа, изазива промену у себи и на себи, промена почиње сама од себе само у толико у колико је биће само од себе отпочиње, у колико биће, које у себи и на себи такву промену изазива, није приморано никаквом претходном променом да је изазове. Спонтана промена дакле сасвим је могућа кад се она схати као чисто релативна промена, као промена која се збивана нечему што је стално, јер она у том случају не преставља постанак из ничега, већ постанак из нечега што је већ ту, што се само претвара из једног нешто у друго нешто, или што прелази с једног места на друго (кретање).

Али ма да је истина да се спонтана промена може схватити, чим се промена схвати само као чисто релативна промена, ипак за схватање могућности спонтане промене још је много важније уклонити другу тешкоћу. На име није довољно само, да спонтана промена буде релативна промена на нечему што је већ ту, него је апсолутно нужно, да она буде још и *свесна* промена, и само у неувиђању овога другог услова од стране противника слободне воље и произилази у крајној линији њихово тако тврдоглаво одрицање могућности њене.

Да несвесна спонтана промена није могућа, није тешко увидети, кад се само дубље погледа у природу несвесне промене. Јер несвесна промена значи промену у нечему што себе није свесно, значи промену у бићу које је себе несвесно. Таква промена очевидно је да сама од себе не може почети, јер и ако је сама вечита егзистенција несвесног бића, т. ј. егзистенција његова која нема почетка и свршетка, сасма могућа, ипак промене у таквом бићу не могу никада саме од себе отпочети. Несвесно биће на име није себе свесно, оно није свесно ни могућности промена у себи, те по томе оно није у стању да само од себе у себи изазове промену. Спонтана промена, која би се десила у несвесном бићу, значила би промену која *као таква* сама од себе почиње, она би значила не промену коју *биће* у себи изазива, већ промену која *саму себе* на бићу изазива, таква би промена била нешто што нема свој супстрат у самом бићу, већ нешто што сасвим независно од бића постаје, таква промена значила би у ствари постанак из ничега, она би дакле значила апсолутну спонтану промену, а овака је промена, као што смо видели, немогућа. Спонтана промена у несвесном бићу престављала би у истини апсолутни случај, нешто чији се постанак апсолутно не би дао схватити, она би престављала, логички говорећи, последњи разлог који не само што нема никаквог разлога ван себе, него никаквог разлога ни у себи, а *такав* последњи разлог логички се *неда* схватити.

Међу тим сасвим друкчије стоји ствар са спонтаном променом у свесном бићу. Свесно биће не само што егзистира него је још и свесно своје егзистенције, оно зна за своју егзистенцију. Знајући за своју егзистенцију оно зна и за могућност промене у себи, и зато за њега нема никакве сметње више, да промену својих свесних садржаја само собом изазове. Они који доказују, да су свесне спонтане промене немогуће, они очевидно не воде рачуна о томе, да придолазак свести бићу мења из основа однос бића према његовим променама: док је год биће несвесно оно очевидно да само себе никако не може мењати, промене су у том случају нешто што је исто тако нужно и независно од њега дато, као што је нужна и сама егзистенција његова, међу тим чим биће постане себе свесно оно постаје свесно нужности своје егзистенције, које нема ни почетка ни краја (ово треба тако разумети, да појединачно свесно биће постаје свесно вечности бића у опште), а у исто доба постаје свесно и могућности промена у себи, оно постаје тога свесно да су промене нешто што се само на њему збива а што самог њега као таковог у основи његовој не додирује, оно постаје свесно да су промене само релативне а не и апсолутне (само кад би промене на бићу биле апсолутне, не би ни само свесно биће било у стању да их спонтано изазове), ништа дакле не постоји више што би га могло спречити, да спонтане промене у себи не изазива. Свесна спонтана промена *не* преставља више, као што је то са несвесном случај, последњи разлог који нема никаквог разлога *ни ван себе ни у себи*, већ она преставља последњи разлог који је *сам себи* разлог, она је нешто што је чисто тако само собом схватљиво, као што су аксиоме Математике и Логике евидентне истине, она није више случај у *апсолутном* већ само у *релативном* смислу, на име само у толико у колико у својој егзистенцији није одређена никаквим претходним узроком (претходном променом). Ову последњу одредбу свесне спонтане промене, на име да она није случај у апсолутном већ само у релативном смислу, треба нарочито нагласити, јер у њој лежи подлога за решење питања о одговорности. Спонтана промена престављала би, као што рекосмо, само онда апсолутан случај, када би она била могућа и у области несвесног бића, међу тим ако је она могућа само у области свесног бића, онда је свесно биће оно, које ју изазива, оно је њен творац, пошто она без њега не би могла постати, оно је дакле и *одговорно* за њено јављање.

Као што се из ових наших излагања види, закон узрочности је логички нужан принцип само за област несвесних појава Природе, у Природи је доиста спонтана промена немогућа, у њој доиста свака промена мора имати свој узрок у једној претходној промени. Али закон узрочности, који тражи да је узрок свакој промени у претходној промени, не важи и не мора важити и за појаве у свесном Духу, пошто је у свести спонтана промена, као промена која је сама себи узрок, сасма могућа. На тај начин показано је да је дедуктивна форма доказа немогућности слободне воље на основу става узрочности исто тако нетачна као и индуктивна форма његова, и тиме је показано, да је слобода воље сасма могућна. Да она доиста и постоји, из ових се доказа не може извести, то се само може извести на основу првог директног доказа о слободи воље, а чим се обори главни доказ противу слободне воље, доказ на основу закона узрочности, онда је тиме несумњива важност оног првог доказа за слободу воље осигурана, и ми смо у праву закључити, да слобода воље доиста постоји.

Са законом узрочности, чија је безизузетна важност у области природних појава, као што видесмо, несумњива, стоји у непосредној вези закон о постојанству снаге или енергије, који гласи: *сума актуалне и потенцијалне енергије у природи стална је количина* (под актуелном енергијом разуме се енергија кретања, а под потенцијалном енергија мира). Кад би се и

[1]) Ја сам тај проблем расправљао у своме немачком делу „Principien der Metaphyzik. I Band I-te Abthéilung. Allgemeine Outologie und die formaleu. Kategorien. Mit einem Anhang: Elemente der neuen Geometrie. Heidelberg 1904" (Erster Abschnitt, Kap. IV стр. 71—124).

потенцијелна енергија схватила као енергија кретања, онда би закон постојанства енергије просто значио, да је сума промена у природи стална количина, да су све промене, које су у једноме моменту у природи дате, по броју своме истоветне са променама претходног момента, да оне све представљају само нове облике тих пређашњих промена, што опет ништа друго не значи до оно што и сам закон узрочности каже, на име, да је свака промена у природи одређена претходним променама, да се дакле не може јавити никаква промена у природи која би била сасвим нова, која не би имала свога разлога у претходним променама. Закон постојанства енергије следује дакле непосредно из самог закона узрочности и представља у ствари само други израз његов.

(наставиће се)

Д-р Бранислав Петронијевић.

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ
по старом српском законодавству

(наставак)

Најлепши пример за каменовање у нашем народу налазимо у приповетци Вука вит. Врчевића »Грозна осуда на смрт заручника и заручнице. (истинит догађај около 1770. у једној опћини которскога окружја).

У овој приповетци испричано је како су се заволели и заручили девојка Милица и момак Милутин. Али пре венчања ово двоје младих погреше и Милица остаде трудна. То се прочује и народ се скупи на скупштину, да се лечи »тежак гријех.« На скупштини је и попа сеоски. Народ слуша а поп говори између осталога и ово: »...Ако ви браћо велите да »тражимо овој работи лијека и од два »зла бирамо мање, а то да Милутина и Ми»лицу пошљемо из нашега мјеста па да »им запретимо да више никад не метну »ноге у наше мјесто, свијет је пространи, »па нека се вјенчају гдје знају, а живу »како могу, само да Милица не помаши »копиле у нашем мјесту. Позовимо њи»хове родитеље и кажимо им, па ћемо »чути шта говоре. Не шћену ли на ово »пристанут, зло по њих и наопако!... »Књига пише (чита из Мојсијева закона) »да се и дјетић и дјевојка каменују. Но »промислимо, браћо, на Бога и на саме »себе, је ли много већи гријех усмртити »три душе али их прогнати из нашега мјеста. Ето вас, а ето њих а лиши (осим) мене и моје душе!...«

Сутра дан, по изгреву сунца, на глас звона састану се сви домаћини из села. На скупштину дошли су и родитељи обадвоје заручених. Ни Тодор отац момачки, ни Стеван отац девојачки не знају за грех своје деце. Чуде се шта је и што се народ окупља на глас звона у радни дан. Сваки ћути и чека да поп или капетан места онога запита. И тако ће поп почети:

»Камо вас, Тодоре и Стеване, сретњи па несретњи пријатељи? Ви се скоро опријатељисте и заручисте вашу дјецу, као свуда по земљи и по свијету... Враг (налетос га било и далеко му кућа) никад о добру не ради, него се облијеколи око крштене душе, превари Милутина и Милицу, те прије венчања падоше у тешки гријех... Народ не хоће да с њима дијели гријеха ни срамоте, него смо вас звали, да вас питамо, хоћете ли се данас за вазда лишити вашег порода. Нека иду из нашега мјеста далеко гдје год знају, па нека се венчају и живу како им буде суђено. Не пристајете ли ви, знадите да народ хоће... хоће... ма што ћемо вам крити али мучати? него хоће да их каменујемо. Тако наша књига пише и закон заповиједа. Јели овако, браћо? зборите!«

— Тако, повичу сви, а од треће руке никако!

И Тодор и Стеван се скаменише, и оборили очи преда се. Тодор кад и кад погледује на Милутина кривим оком, а Стеван на Милицу кривим и крвавим. Свјест им се затупила, а снага гину... шуте упртим очима у долину. На лицу им се види како им је ова ненадна брука и срамота на срце панула. Проста за њих по сто пута турска сабља а по хиљаду пута душманска пушка!

Поп: »Зборите, људи! Није дошао оволики народ, да вас очима мјери и да у радни дан дангуби!....«

Упитаће Тодор Стевана: »Је ли истина, Стеване, мој несретњи и несуђени пријатељу, да ти је шћер бређа, и знаш ли с ким?...«

— Паски ми брате душа испала, а земља ми кости изметала, као Арији безумноме, одговори Стеван, ако ишта више но мртви за то знам, а још мање с ким. Ама ако је, наставиће Стеван, личим се од ње јутрос за вазда. Волији сам с мојом браћом поштено, но са шћером срамотно живјети. А ти?

И ја се од мога сина личим! Ако је и јединак, волији сам поштено за њим кукати, него с њиме срамоту дијелити.

Капетан мјесни: »Казуј, Милице, с ким паде у гријех.

Она шути, и одговориће.

Милутин: »Са мном! Ја исповиједам пред Богом и народом њезин и мој гријех. Ако сам се преварио, свој сам образ, а ничији други, оцрнио. Ја ћу је вјенчати као моју, па кад ја гријех и срамоту на себе мичем, за што ћете ме гонит по свијету?..

Народ: »А гдје ће ти се обродити жена, и куда ћеш с копилетом што се роди?...«

Милутин: »У мојој кући, а неће у ниједној вашој. Сад што хоћете, људи, од мене?...«

Не даде му народ одушити, но се узруја и ускушља као ждралови у густу облаку. Стаде га велика граја и вика:

— Под камење, под проклету гомилу!

Поче звоно умртачко тинкати. Народ, у колико би се три пут прекрстио, околи Милутина и Милицу, држећи по кам у руци. Завикаше Тодору и Стевану:

— Ако сте наша права браћа и образни људи, ви се први на њих баците каменом. Нећете ли, оно ћемо вас одлучити из брацке и прстом показивати.

Није куд камо ни чекања: Тодор се први баци каменом на Милутина, а Стеван на Милицу, па свак за њима. Обојица остадоше под гомилом, гдје ће им кости иструнути чекајући ускрсење мртвих.[1])

Осим каменовања за лажно сведочење, за браколомство и преступ против морала у нашем народу каменоване су у извесним крајевима и жене, за које се мислило да су вештице, јер народ прост вјерује да су оне криве помору деце. Да би се познало које су вештице и колико их има, те да се могу казнити, народ у Херцеговини, Црној Гори и Боци Которској, како описује Вук Врчевић, овако поступа:

»Скупи се село, ко год пушку носи, »па сеоски старешина отпочне: »Видите »ли, браћо, да нам се помете траг од бездушних хрдорога и крсташица. Бог им »судио. Сутра рано свак своју жену и »мајку, као што ћу и ја моју, доведите »на ријеку, да их у воду бацамо, да ви»димо које су и да их каменујемо, или »да нам се закуну да неће више зла чи»нити«.[2]) Осим овога В. Врчевић износећи у својој приповетци: »Требињски суд и хришћанске вјештице« један истинит догађај из 1846 године износи о каменовању ово:

»Ја знам, вели ту неки Аџи Мустафа, »да су два пута наши стари у мом жи»воту, кад је помор у ђеци бивао, бацали »влахиње у ријеку, па која би потонула, »знали бисмо да није вјештица, а која »би поврх воде плутала, сваку смо ка»меновали, ће и дан данас леже под проклетом гомилом«.[3])

Каменовање примењивано је у Херцеговини и у Босни још прве половине XIX столећа. За то ћемо овде навести два примера. Тако кад оно 1813 године босански везир Али паша Силихтар звани Дереџелија војеваше против мостарскога ајана Дадића, заповеди сребрничком паши да с једном јаком четом иде против Мостара. Сарајлије озлојеђене на то стигну пашу Сребрницу у Горанима на Неретви, победе га, ухвате и каменују као издајника.[4])

Други пример имамо у Сарајеву, који се догодио 1. јануара 1827 године. Кад су прваци јаничарски решили да начине уговор да се одупру укидању јаничарскога оџака у Босни и Херцеговини и кад је требало тај уговор подписати и ударити на њега печате, успротиви се томе Мустава Нурудин ефендија, заступник «некибул-ешрафа« у Сарајеву, те не само што не хтеде дати свој потпис, већ

---

[1]) Целу приповетку, од које сам навео овај завршетак види у В. Врчевића: «Народне приповијести и пресуде из живота по Боки Которској, Херцеговини и Црној Гори». Дубровник. 1890. Стр. 153—170.

[2]) V. Bogišić Zbornik prav. običaja etc. Стр. 561.

[3]) В. Врчевић: Низ Српских приповиједака. Панчево. 1881. Стр. 94. види и стр. 328. и 63.

[4]) Види М. Вукићевића. Знаменити Срби Мухамеданци. Стр. 93.

пред самим јаничарима здроби печат свој у комадиће. Да застраше остале прваке и њихове присталице заспу га у камен 7 цемазул-ахара 1242 год. (1. јануара 1827 године.[1]) (наставиће се)

Миленко Вукићевић.

ШЕСТИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
за криминалну антропологију

(НАСТАВАК)

в) Научна полиција.[2])

Питање о организацији полиције према научним принципима криминологије, одавно је већ на дневном реду. Још са развитком криминалне антропологије, која је у последњој четврти прошлог века створила читаву револуцију у научном свету својим појмовима о злочинцу, злочину и његовим узроцима, осетила се потреба за озбиљном реформом полиције, као установе, која има врло великог утицаја на растење и опадање криминалитета. Потребу за овом реформом први су истакли италијански криминалисти: *Ломброзо, Алонџи, Фери, Роси* и *Ничефоро,* а њима су се убрзо придружили и криминалисти осталих земаља. Идеја о реформи полиције у изложеном смислу на овај начин све се више и више ширила, док најзад није постала предметом озбиљне дискусије на шестом конгресу међународног удружења за кривично право, који је одржан у Линцу августа месеца 1895 год., и на коме је, поред осталих, донет и овај закључак:

»*Да би криминални органи мало боље одговарали својим дужностима, желети је да поред текстова кривичног закона буду што боље и темељније упознати са главним узроцима злочина, особеностима злочиначког света и најактичнијим начинима за истраживање злочинаца и примењивање казне*«.

У место простих извршилаца закона и најобичнијих представника силе, нова криминологија захтевала је и захтева: да полицијски органи буду људи од идеје и иницијативе, који ће се старати да изналазе узроке злочина и средства за њихово сузбијање,

Беч је био први који се, одмах по свршетку конгреса, одазвао овој његовој жељи отварањем криминалистичког курса за ученике права. Бечу је убрзо следовао Лион са професором *Логасањем*, па и Рим са *Салватором Отоленгијем,* који је у обим својих судско-медицинских предавања на универзитету у Риму, унео и нарочити одељак о полицији и њеним дужностима са гледишта савремених криминалних наука.

Ну *Отоленги* се није само на овом зауставио.

Налазећи за потребно, да своје теоријско предавање пренесе и на практичан терен, а полазећи са гледишта да сваки орган сигурности мора, пре свега, темељно знати све оно што се односи на злочине и злочинце, *Отоленги* је јуна месеца 1902. год., у споразуму са тадањим министром унутрашњих дела, основао нарочити практично-теоријски курс за све полицијске органе у престоници Италије.

После очигледног успеха, који је овим предавањима постигнут, надлежни фактори сматрали су за потребно да при министарству унутрашњих дела установе сталну школу за све почетнике у полицији. Прва обавезна предавања држана су од 1. априла до 31. јуна прошле год., и на њима су изучавана ова питања:

1. О општој идентификацији.

Предавања која су се односила на ово питање, имала су за циљ да слушаоце упознају са свима могућим врстама описа, а то су ови:

а.) *опис соматолошки*, који се састоји у означењу етничног, асиметричног, урођеног и у опште ненормалног типа.

У обим овог описа улазе и тако зване *живе слике* (portrait parlé), које су врло корисне за телеграфску службу описа, као и сва дескриптивна и дактиолоскопска обавештења;

б.) *опис фотографски*, који се састоји у примени фотографије за идентификацију и трагање, и познавању техничког дела судске фотографије;

в.) *опис антропометријски*, који се састоји у изучавању бертилонажа;

г.) *опис органски*, који се састоји у означењу начина хода, говора, особине рукописа, осетљивости и органских функција у опште;

д.) *опис исихички*, који обухвата интелигенцију, вољу, осећаје, моралну свест, темпераменат и карактер, и најзад

ђ.) *општи опис:* биографија индивидуе, њено место рођења, моћ наслеђа, наклоност раду, породици, пороцима, затим њене болести, склоности и т. д.

2. О специјалној идентификацији,

која је обухватала:

а.) *разликовање и изучавање опасних класа злочинаца, а нарочито изучавање душевно болесних.*

б.) *разликовање и изучавање злочинаца према њиховој природи и врстама злочина,* и

в.) *практичну примену закона о јавној сигурности.*

3. О месту злочина.

У обим ових предавања улазило је детаљно изучавање:

а.) *доказа,* односно пута и начина да се они открију и прибаве, и

б.) *трагова,* како за злочине против личности тако и за злочине против имаовине.

4. О истраживању злочинаца у ова три случаја:

а.) *кад су познати;*

б.) *кад су за собом оставили трагове,* и

в.) *кад су сасвим непознати,* и најзад.

5. О раду и организацији службе сигурности:

Одељак овај односио се на уређење архиве, класификирање картона, састављање криминалних календара, криминалне географије и т. д.

Поред чисто теоријске стране ових предавања, којима је руководио сам *Отоленги*, она су се још одликовала и својом практичном применом коју је изводио д-р *Гасти*, комесар полиције у Риму.

Овим практичним вежбањима нарочито се тежило да се слушаоци што боље упознају са системом Бертилоновим који допушта, као што је познато, да се најлакше уоче сви карактерни знаци једног злочинца, што је од неоцењене користи за његово истраживање.

Не мања пажња обраћена је и на *дескриптивни* (описни) опис, за чију су практичну употребу била удешена нарочита телеграфска тражења у групи од неколико хиљада фотографија. Добивени резултати испали су на опште задовољство.

Поред свега изложеног, школа је располагала и са једним лабораторијумом, у коме су се налазили сви могући инструменти за мерење физичких и психичких функција, даље велики број фотографских апарата, микроскопа и т. д.

* * *

Захваљујући *Отоленги-у*, и у самој полицијској администрацији учињен је знатан напредак.

Напредак овај састајао се у установљењу нарочите, тако зване *биографске карте*, која допуњује акта сваког окривљеног.

Карта ова, истина, била је у употреби и пре *Отоленги-а,* али без икаквог научног и са врло мало корисног циља. Да би се постигло и једно и друго, било је потребно израдити је и допунити у духу савремене криминалне науке, а ово је урадио *Отоленги.*

Нова *биографска карта*, која у целој Италији важи од 1. јануара 1904. год., састављена је из ових рубрика:

а. *Општег дела,* у коме су подаци о фамилији, настави и економским приликама оптуженог;

б, *Антропометријског описа,* који је изведен по систему Бертилоновом;

в. *Особених знакова:* младежи, посекотине, брадавице, тетовирани знаци, важније опомене и т. д., и

г. *Дескриптивног описа,* удешеног по систему Бертилоновом за *живе слике.*

Ова рубрика обухвата само најкоректније знаке оптуженог, то јест оне који нису изложени променама а могу се лако уочити, као што су н. пр. означење о необично великом носу, уху, кривим устима, осуство руке, ноге и т. д.

д. *Психичких особина,* које обухватају, по нарочитом реду, најглавније манифестације психичке личности оптуженог, почињући од интелигенције па до воље и морала;

ђ. *Биографских података,* из којих треба се види: *фамилија* и *њене особине* (душевно стање, економске прилике, мора-

[1]) Safet beg Bašagić Redžepašić. Kratka uputa u prošlost Bosne i Hercegovine. Sarajevo. 1900. Стр. 135.

[2]) Реч је само о полицији сигурности.

литет), *детињство, младост, све важније аромене у животу,* даље *болести:* физичке, нервне и т. д.

Нарочита рубрика резервисана за раније осуде које се бележе по хронолошком реду, и

е. *Место за фотографију и отиске прстију* (опет по систему Бертилоновом).

* * *

Једновремено са Отоленгијем, и професор *Ничефоро* отпочео је у Лозани држати нарочита предавања о криминологији и научној полицији. Програм ових његових предавања може се, у главноме, поделити на ова три дела:

I. Узроци криминалитета.

Узроци ови по *Ничефору* тројаки су: *географски, социјални* и *индивидуални.*

Изучавање прве категорије узрока предмет је *социогеографије,* и почива на познатом факту: да се физио-психолошке манифестације, које су у вези са физичким или душевним надражајима, увећавају са топлотом и смањују са опадањем температуре.

Убиства, разбојништва, самоубиства, повреда дисциплине у затворима, наступи лудила, злочини против обичаја, велики политички догађаји, — све то подлежи осцилацијама термометра и барометра.

У кратко, овај први део Ничефоровог програма обухватао је:

а.) *упоређење криминалне статистике земаља топлих са оном земаља хладних;*

б.) *упоређење криминалитета између топлијих и хладнијих крајева једне исте земље;*

в.) *упоређење криминалне активности између становника исте расе и земље, али у разним зонама температуре,*

г.) *упоређење криминалне статистике у једној истој зони и раси за време зиме и лета,* и

д.) *упоређење осцилација температуре у току неколико узастопних година са осцилацијама криминалитета у истом времену.*

При изучавању *социјалних* узрока, обраћена је нарочита пажња на однос, који постоји између овога и земљорадничке производње, цене животних намирница, индустрије, радничке наднице и трговачког покрета.

Што се тиче *индивидуалних* узрока, они су посматрани и изучавани са ова два гледишта:

а) *органског,* које се састоји у испитивању општег стања здравља злочинчевог, његовог органског развитка, органских карактера лубање, лица и својих тако званих *знакова дегенерације,* и

б) *психолошког,* које обухвата изучавање осетљивости, активности, интелигенције, свести и осећаја.

II. Спречавање злочина.

Предавања ова обухватала су:

а) *мере превентивне* и

б) *средства за поправку.*

III. Криминална политика.

Поред обавештења и надлештвима и чиновницима, у обим ових предавања улазило је:

а) *исцртивање места злочина;*

б) *исцртивање леша убијеног;*

в) *истраживање трагова;*

г) *затварање кривца и констатовање његове идентичности,* и

д) *утврђивање психолошких мотива који су руководили окривљеног да изврши злочин.*

* * *

Без сумње по угледу на Рим и Лозану. и шпанска влада установила је у Мадриду редовну криминалошку школу за судске и полицијске чиновнике. Краљевски декрет о томе објављен је 12. марта 1903. год., а програм наставе овај је:

а) *кривично право Шпаније;*

б) *уређење казнених завода;*

в) *превентивне мере;*

г) *криминална антропологија, антропометрија, психологија, педагогија* и *криминална статистика.*

Поред овога, школи је придодат и један лабораторијум, затим библиотека и музеум. Професорима пак стављено је у дужност, да стално прате развитак криминалогије, као и да сваких пет година предузимају путовања по иностранству, разуме се у научном циљу.

Предавања у школи трају две год., а за пријем у исту изискују се претходни испити из ових предмета: историје, географије, физиологије, хигијене психологије, морала и обичајног права.

Најзад је прошле год. и у самом Паризу, на универзитету, отворена *криминалистичка школа* (Ecole des éludas pénales), у којој универзитетски професори права и судске медецине држе предавања из ових предмета: *криминологије, науке о казненим заводима, кривичног права* и *поступка, судске медецине* и *науке о душевним болестима.* Предавања у овој школи трају два семестра, а за редовне слушаоце примају се правници са положеним факултетским испитом. За странце, који уче или су учили правне науке ван француске, потребно је још и специјално одобрење универзитетске управе.

Отварању ове школе претходио је конгрес француске групе међународног удружења за кривично право, који је одржан у Паризу јуна месеца прошле год., и који је изјавио жељу:

1. Да се на правним факултетима организују нарочита предавања за теоријско и практично изучавање криминалних наука у опште, и

2. Да сведоџбе о овој специјалној настави, издате од стране надлежних професора, буду узете у обзир приликом постављања и аванзовања чиновника.

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај неумесне примене става другог § 375. а. кривичног закона.

М. Б., земљоделац из Вукићевице, молбом од 17. новембра 1904. године представио је: да је власт среза посавског у 1902. години, за наплату његових кривичних трошкова, продала његово земљиште звано „Липовица" и исто уступила М. Р., из Вукићевице, али да је од те земље ипак остао извесан простор њему — М. Б. — на уживање, који му је простор М. Р. заузео и себи присвојио, — па је тражио, да среска власт изашље једног свог чиновника и М. Р. по мерама у тапији преда шта му припада, а остатак да преда њему на слободно уживање.

Изласком на лице места, у присуству молиоца М. Б., М. Р. и присутних грађана, а по премеру целе њиве „Липовица", нађено је, да она има дужине 486. мет., док по списку пописа и по самој тапији М. Р. је купио дужине 275. мет., те према томе молиоцу М. Б. остаје 211. метра дужине.

Сем тога, среска власт у свом решењу Бр. 14.883. вели, да је нађено и то, да су, у времену кад је ова земља узимата у попис, или намерно или омашком пера, у мери стављени са источне стране: граничари Радивоје Р. и Рафаило А., док је требало да дође граничар — сопственик М. Б., па тек на његовом заоставшем имању да буду са источне стране поменути граничари.

С тога среска власт, налазећи, да је према изложеном М. Р. заузео од молиоца М. Б. земље у дужини 211. мет., а у ширини 45. и 30. мет., решењем својим од 19. фебруара 1905. године № 14.883., одлучила је, да жалитељ одмах уступи молиоцу М. Б. напред показани вишак земље у својину, што ако не учини, поступиће се с њим по § 375. тач. 1. и 2. кривичног закона.

Ово решење среске власти одобрило је начелство округа ваљевског, а решење овога Министар Унутрашњих дела својим решењем од 18. јула 1905. год П№ 18054.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је: да решење Министрово не одговара закону са ових разлога:

Као што се види из акта овог предмета, по представци тужитеља М. Б. од 17. новембра 1904. године, упућеној начелнику среза посавског, да му је жалитељ М. Р. обзиратио извесно парче његовог земљишта у месту званом „Липовица", увиђајем полицијске власти од 19. фебруара 1905. године констатовано је на лицу места: да жалитељ М. Р. притежава за 211 метра у дужини, веће земљиште у поменутом месту, него што је тужитељу М. Б. продато на јавној лицитацији према списку пописа суда општине орашачке од 3. августа 1902. године, и тапији од 12. децембра 1903. год. № 26.174., коју је првостепени ваљевски суд издао купцу — туженоме М. Р. на купљено земљиште.

Према оваком стању ствари полицијска власт била је дужна претходно да

оцени: да ли је државина спорног земљишта, од стране туженога, савесна у смислу § § 200., 202. и 203. грађанског закона, или не; и да ли с обзиром на ову околност стоји према њему дело из § 375. а. тач. 2. кривичног закона. Ако би полицијска власт при оцени овог питања нашла да постоји поменуто дело, онда је била дужна по овом пропису законском поступити, у противном, да по оцени доказа обеју парничних страна, у смислу треће тачке наведеног § 375. а, одлучи: која ће страна, као јача, остати у државини спорног земљишта до свршетка спора о својини, а слабију страну по прописима закона о поступку судском у грађанским парницама упутити на спор надлежном грађанском суду.

Како у овом случају није овако поступљено, него је среска власт решила да жалилац уступи тужиоцу спорну земљу у својину, за шта су, по чл. 146. Устава, надлежни само судови, то је и решење начелства окружног и ожалбено решење Министрово, којим је ово решење одобрено, неправилно.

Ово саветско посматрање усвојио је и Министар унутрашњих дела.

Одлука Државног Савета од 12. маја 1906. године № 3646.

М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

I.

И ако смо неколико пута до сада нагласили, да ћемо одговарати само на она начелна питања општинских судова и општинских и државних службеника, која су у нераздвојној вези са њиховом службом и потичу из ове, опет су нам долазила питања, која прелазе овај обележени круг, и носе много пута карактер чисто политичких расправа.

Поводом овога опет наглашавамо свима онима, који би се са питањима обраћали, да се крећу у границама обележеним ранијим нашим напоменама, јер се иначе неће на друкчија питања давати одговори.

II.

С. Ј. општински писар пита:

Павле Павловић из Карановца, изјавио је жалбу на пресуду овога суда, донету по III части кривичнога закона.

Пресуда је изречена и саопштена 1. јуна ове год., те је последњи дан за жалбу био 4. јуни — *недеља*.

Међутим, жалилац је требао жалбу пошти на повратни рецепис 5. јуна, у понедељак, кога је дана и у суду примљена, дакле првога дана иза празника.

Суд се сада налази у недоумици: да ли је ова жалба благовремена или не, кад је поднесена четвртога дана по саопштењу, јер је трећи дан био недеља, када се у општ. суду није радило, па зато моли уредништво за потребно обавештење по овоме.

— На ово питање одговарамо:

Ово питање расправљано је до сада неједнако од стране судова.

Неки првостепени судови налазе, да је жалба благовремена и онда, кад је дата одмах иза празника, нарочито кад су пресуде донеле сеоске општине, које по чл. 90. зак. о општинама не морају радити празником, јер такво правило поставља и § 15 кривичнога судског поступка, те се и рокови по иступним делима имају нормирати по овим правилима, када § 15 и 16. полиц. уредбе ништа не говоре о оваквим случајевима.

Други опет судови налазе, да је законодавац, доносећи измене § 15 и 16. полицијске уредбе, нарочито одступио од принципа постављених у § 15 кр. судског пост. и рок за жалбу везао три дана, без обзира на то, када ће пасти тај трећи дан, т. ј. хоће ли бити празник или не, јер је са установом општинских пошта створена могућност, да се жалба предаје и празничних дана.

Само уредништво на страни је оних првих судова, који налазе да се жалба може дати и четвртог дана, кад је трећега дана празник и општински судови не раде.

У осталом ову жалбу ипак треба спровести првостепеном суду, па ће он ценити благовременост жалбе.

III.

Писар општински С. К. пита: шта ће да ради са оним грађанином, који неће да положи заклетву по једном грађанском спору у смислу извршне пресуде, него сада тражи да се у заклетву уносе и неке друге ствари, које из основа мењају саму пресуду и суштину онога што је њоме утврђено?

— На ово питање одговарамо:

Кад је пресуда, којом је суђен известан грађански спор постала извршном, и остало да се заклетвом туженог коначно приведе крају, па се он на дан одређеног рочишта за полагање заклетве неће да закуне о ономе, што је пресудом као предмет спора утврђено и пресуђено истичући са свим друге ствари, које са самим спором немају ничега заједничког, онда је та пресуда према њему извршна у смислу § 275 грађ. суд. поступка услед неположене заклетве.

Ако је сукоб само о форми заклетве, то се регулисава по § 268 грађ. судског поступка.

IV.

Суд општине јаловик-изворске, актом својим од 17. јуна ове године Бр. 1270, тражи да му се одговори на питање учињено актом од 9. маја Бр. 1022, о томе: којој власти треба послати жалбу, изјављену на решење општ. суда, донесено по предмету стављене забране на кретност извесног грађанина поменуте општине«.

— На ово питање одговарамо:

Уредништво нема први захтев општ. суда, у коме је, како суд, вели, ово питање опширно постављено.

Али, ако се суштина његова састоји у ономе, што се у овом другом акту истиче, онда је овде случај § 19. грађ. суд. поступка, по коме се све жалбе по забранама шаљу првостепеним судовима.

V.

Један претплатник »Полицијскога Гласника« пита:

»Има ли какве год власти, која би била надлежна да стане на пут оној неправди, коју чине црквене управе приликом сахране и опела умрлих, наплаћујући баснословне суме за звона, полелеје, свеће и т. д., јер се много пута теже осећа овај огроман трошак од саме несреће која смрћу члана породице наступа за ову«.

— На ово питање одговарамо:

Према Височајшој уредби од 24. јула 1849. године В№ 1626, све ове таксе за звона, рипиде, свеће, чираке и т. д. с обзиром на закон о општинама, треба да одређује општински суд са одбором, па да их шаље на одобрење г. Министру просвете и црквених послова.

Само тако одређене таксе морају после грађани плаћати у даним случајевима.

Онде, где таксе нису прописане овим путем, нека се изјави захтев општини да ово питање регулише, и она ће бити дужна да то учини.

У осталом, општински судови треба да ово питање и без нарочитих захтева, јер је неоспоран факат, да су у неким местима, и ако су цркве богате, таксе невероватно велике..

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Живота М. Манојловић, из Дражња у срезу грочанском, који је био на занату код Лазара Бркића, абације из Паланке, побегао је и сада се не зна где је. Живота је стар 15 год., раста средњег, лица сувоњава, очију плавих, косе смеђе, на себи има два гуња: један без а други са рукавима, кошуљу и гаће од сељачког платна, а на ногама тозлуке, чараке и опанке. Позивају се све полицијске и општинске власти да Животу потраже и о резултату известе начелника среза грочанског с позивом на депешу Бр. 7619.

Стеван Јовановић, бив. дијурниста војне одеће из Београда, одговара код кварта варошког Управе града Београда због више казнимих дела, али је у бегству. Наређује се свима полицијским и општинским властима да Стевана потраже у својим домаћајима па нађеног спроведу поменутом кварту с позивом на Бр. 8113.

ПОТЕРЕ

Сима Микић, из Параћина, има да одговара код начелника среза параћинског за извесно кривично дело, али сазнав за то побегао је. Сима је стар 43 год., средњег раста, пун, црномањаст, у цивилном оделу. Наређује се свима полицијским и општинским властима да Симу живо потраже у своме кругу власти и у случају проналаска да га стражарно упуте истражној власти с позивом на депешу Бр. 13245

Драгиша Ст. Жикић, из Штубика, који је био у притвору код начелника среза брзопаланачког због опасне крађе, побегао је 12. т. м-ца. Драгиша је стар 19 год., раста средњег, добро развијен, косе, очију и обрва плавих, ћо ав, од одела има: зубун и чакшире од црног сукна, кошуљу од тежињавог платна, на глави црну јагњећу шубару, на ногама вунене чарапе и пресне опанке. Нека све полицијске и општинске власти настану да се Драгиша пронађе и стражарно спроведе иследној власти с позивом на Бр. 7001.

Непознати крадљивац украо је Милији и Војиславу Брачи Ђековићима, из Крушевице у срезу жичком, две државне пушке модела 80 год., које су им биле предате на руковање. Пушке су са серијом «Д» № 7521 и 9209. Позивају се све полицијске и општинске власти да трагају за крадљивцем и покрађом, па о резултату известе начелника среза жичког с позивом на Бр. 11303.

Милоје Сретеновић, осуђеник Управе Београдског Казненог Завода, побегао је 19. т. м-ца са рада из Топчидерске Економије. Милоје је стар 23 године, високог раста, црне косе и очију, дугих образа, црних бркова, у оделу белом осуђеничком; осуђен је био на три године за опасну крађу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за одбеглим живо трагају и пронађеног стражарно спроведу поменутој Управи с позивом на Број 3070.

Драгутин Вељковић — „Гишица“, коцкар, који је за више крађа био у притвору код начелника среза посавског округа ваљевског, ноћу између 13. и 14. т. м-ца пребио је гвоздену полугу на апсани и побегао. Драгутин је стар 30 година, висок, црномањаст, велике главе, танка стаса, у грађанском оделу. Нека

га све полицијске и општинске власти најживље потраже и пронађеног стражарно спроведу поменутом среском начелнику, с позивом на депешу Бр. 10.062.

Крађа стоке. Непознати крадљивци ноћу 12. ов. мца украли су два коња и једну кобилу Петру Петровићу и Милану Душићу из Заклопаче. Један је коњ матор 18 год., длаке шарено-беле, са жигом «Т» и «В» VII, по носу ољуштен од улара. Други је матор 7 год., длаке кулашасте, по челу врло мало цветаст, без жига и роваша. Кобила је матора 2 године и 3 м-ца, длаке доратасте, на челу цветаста, на десној плећки и грудима има белу длаку од убоја. Позивају се све полицијске и општинске власти да за крадљивцима и покрађом живо трагају па о резултату известе начелника среза грочанског с позивом на депешу Бр. 7565.

Ратко Милосављевић, земљоделац из Љутице у срезу пожешком, извршио је неколико опасних крађа и побегао по свој прилици пут Београда, но до сада се није могао пронаћи. Ратко је стар 34 године, висок, црномањаст, танких, црних бркова, црних очију, у оделу сељачком. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за одбеглим крадљивцем трагају и о резултату известе начелника среза пожешкога, позивајући се на његову депешу Бр. 7671.

Илија Гавриловић, бив. осуђеник, који је издржавао полицијски надзор у општини канаревској (срез жички), побегао је 12. т. м-ца

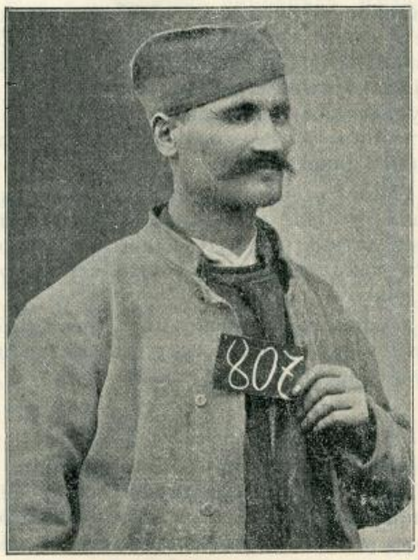

и сада се не зна где се налази. Илија је стар 50 година, високог раста, у сељачком оделу, на ногама има опанке, а на глави црн, штофани шешир. Износимо Илијине фотографије: прву из времена кад је био на осуди, а другу из 1903. године, када је пуштен са осуде. Илија је познат као окорели зликовац, те је сва прилика, да је отишао некуд у намери да врши зла дела, те се с тога препоручује свима полицијским и општинским властима, да за њиме најживље трагају и пронађеног стражарно упуте

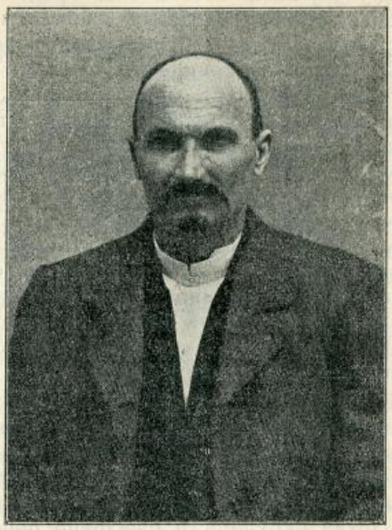

начелнику среза жичког с позивом на депешу Бр. 11513.

Рајко Ковачевић, трговачки помоћник, покрао је свога газду Светозара Милојевића, трговца овдашњег, па је некуда побегао. Рајко је родом из Невада у срезу таковском, стар је 18 година, сувоњав, танак, висок, у грађанском оделу. Сумња се, да је отишао у место рођења. Пронађеног ваља спровести Управи града Београда позивајући се на Бр. 25693.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Живка Марковић, служавка, родом из Панчева, пресудом кварта варошког Управе града Београда од 16. тек. мес. бр. 8134 каж-

њена је поред затвора и прогонством на свагда у Аустро-Угарску као крадљивица. Скреће се пажња полиц. органима, да јој не допусте повратак у Србију, а у случају повратка да је казне и попова прогнају.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Ђ. Јелимић

БРОЈ 31. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 30. ЈУЛА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СТРУЧНИ ДЕО

О СЛОБОДИ ВОЉЕ И ОДГОВОРНОСТИ

(НАСТАВАК)

Ако се сад претпостави, да у свесном духу има промена чије порекло лежи у њему самоме, које су сасвим спонтане, онда је очевидно, да дух у овим променама испољава једну нову енергију, која нема своје порекло у самим енергијама природе, да дух дакле својим спонтаним промснама *увећава* енергију природе, из чега излази, да слобода воље *противречи* закону о постојанству енергије, која се сматра као једна од искуствено утврђених светих истина Природне Науке.

Има присталица слободне воље који, из страха да не дођу у конфликт са таким једним искуством потврђеним општим законом Природе као што је, сумње нема, закон о постојанству енергије, покушавају да докажу, како претпоставка слободне воље не долази у конфликт са тим законом. Од многобројних покушаја ове врсте ја ћу споменути само један, на име покушај по коме наш дух својом слободном вољом само мења *распоред* природних енергија, али не утиче ни мало на њихову количину. По овоме гледишту у моменту кад хоћу да дигнем руку и то дизање вршим (хтети дићи руку и дићи руку преставља један и исти акт свести, што је лако увидети чим се, као што смо ми то раније учинили, спољна вољна радња одвоји потпуно од унутрашње), дизање руке са објективне стране своје преставља један чист механички одн. физиолошки акт, који потпуно пада у затворени ланац природне узрочности. Ово дизање руке (т. ј. дизање реалне руке, руке као органа нашег организма а не кретање одговарајуће преставе у свести) преставља једну промену енергије природне, која би као таква била потпуно одређена природним узроцима, кад не би било вољног акта свести који ју је изазвао. Али и ако ју је вољни акт свести изазвао, ипак, по овоме гледишту, тиме није у самој природи, у самом организму, који је део природе, произведена никаква нова енергија, већ је постојећој енергији само дат други правац: нервна енергија која је, услед вољног акта, нашла свога израза у кретању руке, нашла би, без тога вољног акта, свога израза у ма какој другој еквивалентној промени у организму, вољни акт није дакле ни мало увећао нервну енергију, он јој је само дао други правац.

Ма како духовито ово објашњење изгледало, оно је ипак нетачно. Нервна енергија, као и природна енергија у опште, отићи ће при својој трансформацији у другу природну енергију опет на основу оних истих претходних узрока, који проузрокују и ту саму трансформацију. Претходни узроци, који чине да се једна природна енергија на одређеном месту у простору и у одређеном моменту у времену претвори у другу природну енергију, ти исти претходни узроци одређују у исто доба и правац тога претварања једне енергије у другу. Као што је у природи немогуће, да правац кретања једнога тела у простору није одређен истим оним узроком, који одређује јачину одн. брзину тога кретања, исто је тако немогуће, да правац претварања једне природне енергије у другу не буде одређен истим оним узроком који у опште чини те се једна дата енергија претвара у другу (т. ј. узрок, који чини те се се једна дата енергија претвара у другу, одређује у исто доба и природу ове друге енергије). Из тога излази, да је у опште немогуће одређивати правац и распоред природних енергија а да се тиме не произведе сама квантитативна промена у енергији која је узрок, према томе немогуће је, да и наш вољни акт мења правац претварања нервне енергије, а да сам не улази као енергија у узрок који врши то претварање. Наши слободни вољни акти морају према томе *увећавати* енергију природе, сума енергије у природи није према томе стална количина.

Али и ако је на тај начин несумњиво, да, чим се призна слобода наше воље, закон о постојанству енергије у природи нема више оне апсолутне важности коју је дотле имао, ипак не треба изгубити из вида, да се тиме вредност тога закона у тако малом обиму смањује, да то смањивање нема никаквог практичног значаја. Јер и ако су Природа и Дух две по реалитету своме потпуно равноправне половине реалног Света, ипак Природа је по својој количини у такој надмоћности над Духом, да целокупна спонтана енергија Духа преставља, упоређена са неспонтаном енергијом Природе, у целини Васионе једну тако рећи бесконачно малу количину. Међу тим, ма како мала била, спонтана енергија Духа постоји, и она је не само способна да неспонтану енергију Природе повећа, него, а то је много важније, она овим својим повећањем неспонтане енергије Природе даје овој енергији сасвим други распоред него што би га ова сама собом имала. Овом својом последњом страном, новим распоредом неспонтаних снага природе (гледиште, које *сав* значај наше спонтане енергије своди на ово распоређивање неспонтаних енергија Природе, полази дакле од једног несумњивог факта, али превиђа потпуно, да је тај распоред *принципијелно* могућ само тако ако је и наша воља једна активна енергија, енергија која увећава енергију Природе), спонтана енергија Духа добија огромну важност у економији живота Природе, специјално у економији органског живота њеног, а нарочито живота људског. Минималном спонтаном енергијом свога духа човек је у стању, да природним енергијама дâ сасвим други правац но што би га оне саме собом имале, он је у стању да пробуди нову енергију природе и на оним местима на којима је иначе сама природа неби могла пробудити, у кратко он је у стању да постане Господар Природе. Разум наш служи нам при томе само као средство, да изближе упознамо природне енергије, да видимо на који се начин оне могу једна с другом комбиновати, сам разум за себе пак био би потпуно немоћан да нас учини Господарем Природе, кад у нама неби посто-

јала спонтана енергија, чији је израз она по изгледу тако проста а у ствари тако важна и преважна реч: Хоћу! У овој речи лежи, може се рећи, наша самосталност, наша моћ, наша влада над Природом. Слобода воље чини, према томе, квинтесенцију нашега реалног људског живота.

(наставиће се)

Д-р Бранислав Петронијевић.

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ
по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

Као што се види по Јустинијановом закону смртна казна каменовања примењивана је према оним крадљивцима, који украду што из цркве, па се украдена ствар код њих нађе. Исто тако и према крадљивцима, који украду што с гроба. Из обичаја нашега народа а према Светом Писму по каткад примењивана је та казна према непоштеним женама, према браколомницима, према вештицама, према издајницима и према преступницима у погледу морала. Још је та казна примењивана и за срамно разбојништво. За ово последње имамо пример из 1888 год. Тако један Србин из Краља (у Црној Гори и Хасу) убије Србина за оружје, па га за то срамно разбојништво само његово племе осуди на смрт, убише га из пушке и затрпаше камењем и овим речима испратише:» Колико ти одовуд стопа, толико ти одонуд година!«[1])

Најпосле ћемо да напоменемо да су и Турци засипали камењем хајдучице. На тај су се начин осветили Турци хајдучици Милици. Тако се у песми пева кад су је Турци ухватили и одвели у Травник, беху изашле буле и хануме па је питале:

«Ој хајдуче да те Бог убије,
«Зар имаде на св'јету јунака,
«Да с' не бори нашијех Турака?
«С лудости ћеш изгубити главу!»

На то им је одговорила Милица:

«Не лудујте буле и хануме.
«Ја нијесам турска кукавица
«Већ сам јунак млада Српкињица!»
Па раскопча токе на прсима
Синуше јој пребијеле дојке,
Као снијег кад обасја сунце!
Кад виђеше травањске балије
Од јада су по камен узели
И Милицу у камен засули.[2])

2. **Бацање у провалију.** — Овај облик смртне казне не помиње се ни у једном споменику српскога законодавства у старој српској држави. И ова казна могла би изостати у овој расправи да јој се не налази траг у животу нашега народа.

Ова казна тако је исто и стара и проста као и каменовање. Она се састајала у томе, што се осуђени, на смрт бацао с висине, било с високих прозора или у какву провалију. У оба случаја смрт је извесна. Треба напоменути да је ова казна била често акт самоволе народа или власника. Она се помиње у Светом Писму, јер су је Јевреји примењивали. Тако цар Јуј кад је дошао у Језраел, заповедио је да се Језавеља баци с висине:» баците је доље. И бацише је, и прште крв њезина по зиду и по коњима, и погази је« (Друга књига о Царевима. Глава IX. стих. 33). Бацање у провалију било је познато код Грка и Римљана. Код Римљана бацали су с Тарпејске Стене. Кривице и преступи, који су повлачили за собом ову казну, беху: лажно сведочење, мучко убиство, буне, издајство земље, родоскврњење, крађа храмова и најпосле бацани су с те стене робови, који су крали.

У средњем веку није нам познато да је ова казна извршивана као последица судске пресуде, али је се чешће пута јављала као акт насиља. Овде би могли поменути онај догађај у Прагу, кад је хуситски вођ Јан Жишка бацио кроз прозор неке саветнике 1419. године.

Код нас је описао један случај Стеван Митров Љубиша у приповетци »Проклети Кам,« кад су грбаљски сељани крајем XV. века хтели бацити некакву баба - Цвијету у провалију, што су мислили да је вештица. Ст. Љубиша прича:

»...Дохвате сељани бабу Цвијету ко »за руку ко за ногу, тер је посмуцају »пут пасје јаме изнад села, гдје су, при»чају људи, у старо доба бјесови уковали »цара Дукљана, да не може ни живјети »ни умријети, а за њом мало и велико »сустопице ка' за мрцем. Кад ова гунгула »допре на раскршће, срете калуђера пре»влачкога, који је одходио да купи ујам »уљанога млина.

— А гдје ћете с том бабом? упита. калуђер.

»А множина му одговори:

Да злу душу суневратимо у бездању, да јој се за кост не зна.«[1]

Кад је Душан обесио дванаест везира клеветника, који су оклеветали Находа Момира и Гроздану, и кад је дошао под јелу, о којој су обешени, а јела се осушила, под њима се бездан отворила. Цар намаче два џелата млада, откида их једног по једног, те их баца доле у бездану.

«Иди тамо са земље неправдо!»

Овде имамо пример, где су кривци прво обешени па за тим у бездан бачени.

Писац ових редака сећа се из детињства неке бабе Живане, за коју су сељани мислили да је вештица, и за коју су сеоске жене говориле, како би њу требало бацити у провалију, да не мори децу.

3. **Вешање.** — У смртне казне, које су постојале још у давнашње време, и које су се још и данас одржале у неким државама, долази и **Вешање**. Ова казна примењивана је у Риму, примењивана је у Византији, а примењивана је готово у свима државама средњега века. Она је предвиђена, као што смо поменули, и у Градском Закону. Душанов законик ову врсту казне предвиђа у овим случајевима:

а) Аколи себар (себар је био сваки, који није властелин и свештеник), узме силом (отме) властеоску жену или властеоску девојку, која је на удају, да се обеси (Чл. 53).

б) Ко убије владику или калуђера или попа, тај да се убије и обеси(Чл. 130).

Вешање је било казна, која унижава и срамоти. Она се у средњем веку примењивала обично за крађу, особито за крађу у цркви. За тим у средњем веку нарочите су, скоро у свима јевропским државама, вешани дивокрадице и браколомници. Женске и угледни племићи погубљени су мачем.

У Душановом Законику нема помена да се за прељубу кажњавало вешањем. А у нашим народним песмама налази се траг да је такав преступник кажњаван вешањем. Пример за то даје песма »Находа Момир«. У песми се пева како су великаши потворили на Находа Момира, којега је цар Душан нашао и држао као сина, да он љуби цареву кћер Гроздану. Душан кад је чуо то расрдио се:

Пак намаче два џелата млада:
«Брзо ид'те, два џелата млада,
«На чардаке, гди Гроздана спава,
«Уватите Наода Момира,
«Водите га, те га обесите
«У градини о сувој давини.
«Што но се је дрво осушило
«Има време три године дана
«Нити листа нити цветом цвати.»

Заповест је царева испуњена и Наод Момир, и ако невин, обешен је у градини о сувој дафини. Али кад је цар сазнао за клевету, обеси девет везира.

У прво време кривци су вешани о дрва, доцније подизана су вешала у разним облицима. А како је то било у старој српској држави, данас се не може ништа тачно рећи.

(наставиће се)

Миленко Вукићевић.

ШЕСТИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
за криминалну антропологију

(НАСТАВАК)

* * *

После свега што смо до сад изложили о организацији полиције према научним принципима криминологије, могло би се, на први поглед, закључити, да је ово питање дефинитивно свршено, и да само треба продужити путем, који су показали *Отоленги* и *Ничефоро*. Ну. већ и сам тај факт што је питање, о коме је реч, уврштено у програм последњег криминално-антрополошког конгреса, и што је о њему и овога пута прву реч водио сам *Отоленги*, најбољи је доказ како о потреби дискусије тако и о важности самог овог питања. Доцније ћемо видети, да оно ни на садашњем конгресу није расправљено, већ је остављено за идући конгрес, који ће се држати у Немачкој.

Као што већ поменусмо, главну реч о истакнутом питању водио је *Отоленги*,

[1]) Д-р. С. Тројановић. Лапот. Стр 32.
[2]) Коста Х. Ристић. Српске. Народне Пјесме. Београд 1871. стр. 120-121.

чији интересантан и врло важан рапорт, који је прочитан на трећој седници конгреса, исписујемо овде од речи до речи:

„Организација полиције према принципима криминалних наука, коју већ одавно захтевају *Ломброзо* и *Алонђи*, ограничена је данас на соматичку идентификацију. Постоји, међутим, знатан број полицијских служби у којима треба што пре применити научне методе, и на овај начин дати им новог полета.

Таква каква је данас на пољу идентификације, која се врши готово у целом цивилизованом свету — ова организација није у пракси дала повољних резултата. Неоспорно је, при том, да је циљ идентификације једна изврсна мера опрезности. само што су неколико лажних идентитета, које антропометријска одељења лако откривају, и сувише мали резултат према огромним потребама за успешно сузбијање злочина.

Да би нове методе идентификације могле дати дневној пракси све користи, које се од њих с правом очекују, потребно је да буду примењене у свеколикој служби јавне сигурности и у целој администрацији; потребно је да данашње емпиричко обележавање особености индивиду-е буде замењено научним и добро разумљивим језиком.

Телеграфски расписи, подаци о соматичким карактерима, редиговани у циљу истраживања и притварања осумњичених личности, треба да су увек саобразни правилима дескриптивног описа.

На овај начин примењен у свима полицијским одељцима, соматолошки опис био би од неоспорне користи, само што се ова корист не би простирала на све полицијске функције, већ на један ограничен део. Међутим, дужности полиције не састоје се само у констатовању злочина и утврђивању идентитета. Пре овога она има један пречи, управо најважнији задатак: *да предупреди злочине и преступе; ба додро упозна кривце; да их надзирава, и најзад да их изнађе кад изврше злочин.*

Полиција, која жели да ради рационално у својој заштитничкој улози — у непрекидној борби против опасних друштвених класа — мора потпуно, и у стратегијском и у административном делу, бити руковођена практичним знањима о човеку злочинцу.

Ово познавање злочинца, које се очигледно показује у славним мемоарима *Видона, Клода, Масе*-а, *Горона* (бивши шефови париске тајне полиције) и других; ово детаљно познавање човека злочинца, којим се одликују неколико ретких чиновника јавне сигурности, мора бити полазна тачка у служби свију полицијских органа.

Док се веровало да је злочинац нормално створење, није се осећала потреба за његовим специјалним изучавањем у циљу надзиравања, истраживања и предузимања потребних законодавних мера против њега. Али, пошто је признато, да урођени злочинац у погледу карактера, навика и порока, одступа знатно од осталих људи, наступила је неопходна потреба, да чиновници сигурности за времена упознају сваког злочинца, како би доцније могли са успехом водити о њему рачуна.

На овом конгресу може се још дискутовати о правој природи злочинца, о постојању злочиначког типа, о одговорима злочинаца, али једна ствар остаје увек неоспорна, а то је важност нових знања, које пружа криминална антропологија о организму, души, осећању, мишљењу, жељи, акцији, мржњи и љубави злочинаца.

Али, нашто сва ова знања, расута у стотинама књига, која су заинтересовала цео научни свет и изазвала састанак пет међународних конгреса, ако од њих нема никакве практичне користи; ако се њима не користе чиновници јавне сигурности, који готово целог века имају посла са злочинцима, као и судови који их суде.

То нису, међутим, само књиге из којих се чиновници сигурности и судова могу научити познавању опасних личности: ово познавање мора се стећи директно, помоћу рационалних метода биологије и клинике за људска бића у нашим казненим заводима, који функционишу као праве клинике злочина.

Пошто чиновници јавне сигурности једном буду снабдевени овим знањима, организација полиције у свима њеним основним принципима, а у духу наука, неизбежна је; рад њен неће више бити заснован на простом искуству, већ на рационално-позитивним методама, опредељеним експерименталним наукама.

Биро полицијски, после овога, биће прави стратегијски биро, чија вредност неће бити персонификована само у његовом шефу, као што је то сада, већ у административним традицијама, које ће бити резултат континуитета рационалних метода у посведневној употреби.“

Пошто је изјавио да основ свеколике службе полиције сигурности треба да буде раније поменута *биографска карта* злочинчева. и ову описао, *Отоленги* је даље наставио:

„После овога, оцене о добром или рђавом владању, о општој или специјалној сумњи, о већем или мањем страху од повратника, биће резултат рационалног и објективног опажања, заснованог на криминалној антропологији и психологији, и омогући ће предузимање потребних, и у истини заштитних мера.

Али има још и нешто више: информације полиције јавне сигурности могу послужити као основ судској истрази која ће, поред утврђивања одговорности, бити у стању да открије и персоналитет окривљеног (факт врло важан, нарочито за малолетне осуђенике). Неће се више дешавати, као што сада више пута бива, да се на претресу појављују оптужени, за које нико не зна да су дугогодишњи епилептичари. И сам суд моћи ће, према личној оцени социјалног страха који окривљени проузрокује, изрицати праведнију казну, и одлучивати има ли места условној осуди или не?

Истраживања кривца неће више зависити од случаја, или од ретких способности појединих чиновника, већ ће се, на против, вршити према сталним правилима, и заснивати на познавању опасних друштвених класа. На основу финих закључака, који ће се извести из самог злочина или преступа — најпоузданији и најбољи знак који сам злочинац о себи оставља, чиновник сигурности отпочеће истраживање у кругу опште сумњивих и њему добро познатих личности, из кога ће прећи на специјално сумњиве, па најзад и на самог извршиоца; дакле онако исто као што лекари успевају да одреде најтеже дијагнозе после детаљне анализе.

Као што се из изложеног види, реч је о потпуном преображају данашње полицијске тактике: реч је о једној новој и од данашње сасвим различитој управи, која ће знатно умножити репресивну моћ јавне сигурности, а још више њену *превентивну* моћ, која у ствари и јесте њен главни задатак, док је данас само споредни.

Надзор сумњивих личности, који данас не само да није довољан, већ често прелази и у систем гажења, моћи ће у истини спречити злочине кад буде извођен према паметном принципу индивидуализације. Тада се неће вићати, као што се данас вићају, несвесни малолетници, епилептичари и алкохоличари, како се препиру са полицијским агентима, нити ће оболела и неодговорна лица бити расута по целом грађанском друштву са скитницама просјацима и дегенерисаним личностима.

У целој домени закона и правила јавне сигурности, садашње мере замениће се новим методама, а најважнија средства превентивне полиције: *опомена, надзор, интернирање* и т. д. неће се више примењивати једнолико, већ саобразно различитим категоријама индивидуа и њиховој опасности по друштво.

Само после ових реформа и под заштитом криминалне антопологије, полиција научно организована моћи ће постати најбоља и најмоћнија заштита друштва противу злочиних и преступних акта“.

У дискусији, која је после овога настала, *Пренс* и *Рајс* (Лозана) истицали су поглавито тешкоће од употребе биографске карте у пракси. Како ће један полицијски агент моћи распознати епилептичну кризу, кад симуланти понекад успевају да преваре и саме лекаре? У овом истом смислу говорио је и *Максвел*. док је *Кан* предлагао две карте: једну *полицијску* а другу *лекарску*, и тражио да се обе саопштавају окривљеноме, и на овај начин потчине контроли браниоца.

Пошто је *Отоленги* одговорио, да ће се рубрике на биографској карти, одређене за психичке податке, попуњавати само за повратнике и оне који су добро познати, Д-р *Едмон Локар* (Лион) изнео је своје мишљење „*О данашњим службама идентификације и интернационалном картону*“, а предложио: *да се у свима земљама заведе један исти систем идентификације.*

Још су говорили *Рајс и Гасти:* први о „*Живим сликама*“ и „*О неколиким новим применама фотографије у судским истрагама*“, а други о новом систему *дактило-*

скопије, који почива на класификацији отисака прстију према методи професора Отоленгија, и са овим је завршена трећа седница конгреса. Дефинитивна и потпуна одлука о расправљаном питању није донета, али су за појединости изражене извесне жеље, које ће се изнети у завршетку овог рада.

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ПАРИСКА КРИМИНАЛИСТИЧКА ШКОЛА

(Ecole des études pénales à l' Université de Paris)

У другој половини прошлога века извршени су знатни преврати у Кривичном Праву: срушене су многе старе теорије, пообарани читави редови принципа, измењени и проширени погледи како на злочин тако и на злочинце, како на казну тако и на њену примену... Суверенитет старе класичне школе и њених теорија у Кривичном Праву, нагрижен и окрњен, срозао се је, и на развалинама тих некадашњих теорија створене су нове школе, рационалније теорије, које из дана у дан задобијају све већи број својих партизана и почињу да освајају и законодавце... Уз вековну зграду Кривичног Права видимо данас зграде, које су подигнуте у прошлости која није далеко иза нас: имамо данас нове науке са којима је Кривично Право у тесној, интимној вези, имамо данас Криминалну Социјологију, Криминалну Антропологију, Пеналогију (Science pénitentiaire)... Злочин данас није само обично зло, кога треба да погоди овај или онај параграф, злочин није више *јуридичан феномен:* злочин је данас *друштвени феномен,* који је, као и сви друштвени феномени, резултат многоструких и разноврсних фактора... У борбу противу злочина није више ни мислити ући наоружан само параграфима: треба га упознати, проучити, треба му пронаћи узроке, па организовати средства којима њих тући... Старе теорије, а по њима и законодавства, нису хтеле да знају за злочинце: за њих је постојао само злочин. Али од извесног доба, истовремено кад је у медецини прокламовано, да нема болести него болесника, имамо данас високо издигнут принцип: „Нема злочина, има само злочинаца!..“ Савременог криминалисту не интересује данас *крађа* него *лопов*, не интересује га *убиство* него *убица*. Он проучава злочиначки свет како у садашњости тако и у прошлости, он пробија у њихов живот и тамо их посматра, он студира њихове навике, њихове обичаје, идеје, склоности, језик итд... Казна је престала да буде оно што је некад била: она је данас чисто *социјална функција*, која се појављује као друштвена реакција противу антидруштвених испада. Она данас, поред тога што треба да заплаши, да буде примерна, треба нарочито и у првом реду да поправи злочинца. Њена је примена, она велика брига савремених криминалиста. Није довољно осудити некога на толико и толико месеца затвора или на толико и толико година робије. Треба казну *применити* сходно њеноме циљу. И отуда оно, да су створене теорије о примени казне постала знања, која су у недавној прошлости проглашена за науку...

При таком стању ствари разумљиво је, што је се, пре мало година, појавило питање, да ли је образовање које се добија на правним факултетима довољно за оне, који би хтели да постану криминалисти било као адвокати, било као исљедници, било као судије? Да ли је за једнога криминалисту доста оно мало знања из Кривичнога Права, које он стекне слушајући предавања из тога предмета за један или два семестра са једним или два часа недељно? Да ли не би било и корисно и потребно створити на правним факултетима уз постојећу катедру Кривичнога Права и катедре за оне науке, са којима је оно у тако тесној вези, које као и оно има за битни предмет проучавања: злочина и злочинца? Или да није згодније створити нарочите школе за криминалисте?...

То су питања којима су се правни ауторитети посебице занимали док она нису, силом саме потребе, постали предмет дискусије на шестом конгресу Међународне Уније за Кривично Право, држаном 1895. г. у Линцу. На конгреској седници, којој је председавао врло цењени правник, данашњи министар правде у Србији, г. д-р Миленко Р. Веснић, дискусија, врло жива и врло интересантна, завршена је решењем, које овако гласи:

„Да би се усавршило образовање криминалиста, а специјално да би се припремили да буду практичари, жели се да се њихово студирање не ограничи само на казнени закон. Жеља је, да се ћаци, који се спремају да постану криминалисти, упознаду са знањима о узроцима злочина, са карактером злочиначког света, и са најбољим начинима примене казне, било факултативним предавањима, било специјалним курсовима...“

После тога конгреса на разним факултетима опажа се појава ванредних катедара било за Криминалну Социјологију, било за Криминалну Антропологију, за Пеналогију, Судску Медицину, Психијатрију. Али се убрзо долази до уверења, да су напори појединих професора на универзитетима узалудни, јер су та предавања непотпуна и имају и сувише индивидуални карактер. И за то питање о стручном образовању криминалиста, сматрано за још нерешено, постаје поново предметом дискусије једног криминалистичког конгреса. Овом приликом то је питање расправљано на првом националном француском криминалистичком конгресу, држаном у Паризу пре две године. Оно је било овако формулисано: „О професионалном образовању адвоката, исљедника и судија криминалиста.“ У врло исцрпном рапорту, поднетом конгресу по томе предмету, један признати француски правник забавио се је питањима: када треба да буде место стручном образовању криминалиста, у каквом духу треба да буде то образовање и какав треба да буде његов програм. Конгрес се је с њиме сложио, да то стручно образовање треба да буде после свршеног правног факултета, да буде у практичном и теоријском духу, а што се тиче програма он би имао да обухвати Кривично Право, Криминалогију, Пеналогију, Кривични Судски Поступак, Судску Медецину и Психијатрију. После дискусије у којој су узели учешћа врло многи чланови конгреса, донета је одлука, у којој је изражена жеља, да се на правним факултетима појединих Универзитета отворе нарочите школе за образовање криминалиста у практичном и теоријском духу. и да диплома о свршеној школи издана од стране Универзитета, као препорука за наименовање иследника и судија као и за њихово унапређење.

Није прошло ни два месеца од тога конгреса, а на париском универзитету, по одобрењу министра просвете, отворена је Криминалистичка Школа (Ecole des études pénales) и њени први слушаоци свршили су је овога лета.

Том школом управља доајен правног факултета, а предавања се држе из Криминалогије, Пеналогије (Science pénitentiaire) Кривичног Права, Кривичног Судског Поступка, Науке о душевним болестима (Médecine mentale) и Судске Медицине. Професори су они исти са правног и медицинског факултета. Поред предавања држе се и практичне конференције на правном факултету, у једној болници за душевне болести и на Моргу. Похађање часова, присуствовање практичним радовима и конференцијама обавезно је. Редовни ћаци те школе могу постати они, који су свршили правни факултет. Странци се примају по одобрењу доајена правног факултета. Школа траје годину дана. Да се добије диплома, коју издаје Универзитет са потписом свога ректора и професора, који су држали предавања, ћак треба да је израдио тезу, коју је дужан да сутнира, и да је из свију предмета положио писмене и усмене испите.

Налазим, да ће ово обавештење о Париској Криминалистичкој Школи бити од користи оним нашим будућим криминалистима, који би хтели да на страни стеку професионално образовање.

Париз, 1906.

Милорад Н. Ст.

О НЕКОЛИКИМ ОСОБИНАМА ИСЛЕДНИКА

д-р Ханс Грос

Кад се говори о томе, какав треба да буде иследник, свакако ће се тврдити, да треба да има све добре особине, које човек у опште може имати: неуморну добру вољу за послом и вредноћу, самосавладљивост и издржљивост, оштроумност и познавање људи, образовање и лепо опхођење, гвоздено здравље и потребна знања из свију области наука и приватнога живота. То се све разуме само по себи, али овде ћемо додирнути неколике тачке, за које држимо да им се још увек до сада мало важности придавало.

Пре свега захтевамо од иследника, да има у знатном степену *одлучности*. Ништа није жалосније и неупотребљивије него досадан, спор, суморан и сањив иследник; сматрамо, да и коњаник пре сме имати такве особине, него ли иследник, и ко не осећа у себи ни мало одлучности, нека се ода другој каквој грани правништва, — добар иследник неће бити никада. Али иследник не сме бити одлучан само у појединим случајевима, рецимо кад је ван службеног надлештва, без електричног звонцета, без послуге и има да изврши какво притварање; одлучан мора бити и онда кад има пред собом и какав тежак, замршен и нејасан случај. Одвратно је видети, кад се из целога једнога акта види, да је иследник цео случај само неодважно, несигурно, бојажљиво и са фино заоштреним ноктима прихватио; како тек мора радовати човека кад види снажно, весело и сигурно прихватање и појимање ситуације. Често се велика умешност и дугогодишње вежбање може изједначити са једном енергичном руком; нема ли ње, њена се оскудица не да ничим надокнадити. Као и за сваког човека, нарочито за нас криминалисте важи она несравњива Гетеова изрека: „Не ударај олако на гњездо осица, али кад већ удараш, удри снажно".

Не мање ваља захтевати од иследника да уме савлађивати самога себе. Паметним рачунањем, слободним спекулисањем, предострожним промеравањем, и правим трговачким билансирањем није учињено све — сав рад иследников мора бити пун самосавлађивања, одмерен и *истанчано* частан, а од почетка још одстрањен од сваких спољних и заслепљујућих утицаја у погледу успеха. Срећно хватање злочинца, говор државнога тужиоца пун повољнога дејства, обазриво управљање председника претреса, све то може да изазове признање, чућење и дивљење, али све то иследник мора да одстрани. Његов пун труда, напорни рад лежи у немим актима, и сва његова радња, његово оштроумље, његове срећне комбинације, његова опсежна знања откриће, ако добро иде, мали број људи који тачно студује акта и истаћи ће те заслуге кад треба.

Даља особина, која се неизоставно мора захтевати од иследника, јесте апсолутна тачност, под којом не треба разумети само то, да све буде у протокол стављено онако како се видело или исказало; по себи се разуме да и то треба да буде. Овде се мислило на тачност у радњама где се задовољава иследник подацима и тврђењима других; ако је могуће, иследник треба право стање да утврди *сопственим* увиђајем и још тачнијим истраживањем. Нећемо, дакле, да кажемо „иследник мора тачно да ради", већ хоћемо „тачно" да заменимо истина једноликом, али особитом важношћу истакнутом речју „*егзактно*", која је данас у научној употреби добила угледан смисао. Висок ступањ свију данашњих наука постигнут је једино и само „егзактним" радовима. Кад хоћемо какву модернију, научнију књигу, а такође и какву дисциплину да сравнимо са којом сличном, која је само неколико деценија раније писана, и кад се запитамо у чему се састоји велика разлика обе врсте истраживања, наћи ћемо је само у томе, што се данас куд и камо егзактније ради него раније.

Да истраживачу мора нешто и „пасти на памет", то се по себи разуме, иначе не може истраживати; али и иначе ће упоређење двају истраживача модерногa времена испасти у корист онога, који егзактније ради. Сјајне мисли које су прокрчиле пут у каквој науци, којима је какав научник задивио свет, често нису генијална тренутна стварања, већ производ егзактних истраживања. Тачно схватање ствари, посматрање до крајњих основа, безбројна сравњивања, неуморни покушаји, кратка објашњења природе ствари могу бити са тако разноврсних страна, у толико много фаза свога развића, да нови погледи и нове мисли саме од себе долазе, те се тада стварно упознају примењују и приводе у дело.

Ако погледамо како велику вредност има егзактан рад у другим областима човечјега истраживања, умећемо га и за своја истраживања применити. Шта значи, најзад, егзактно радити? Ништа друго, до „не веровати другоме, већ посматрати сам, већ опет и опет посматрати." Ко тако ради, радиће егзактно и одстраниће стотинама заблуда у свима областима, ако није аргументовао једне нетачне податке на другима, ако није оно, што је један пут било могуће и што је један пут посматрао, држао да је *увек* могуће и да се увек *мора* дешавати.

Наравно, да ми у своме раду најмање можемо сами видети и понова посматрати, већ се морамо ослонити на оно што други кажу; у томе лежи тешкоћа и нелагодност наших истраживања, али та баш незгода може се знатно ограничити, ако с једне стране оно, што *можемо* сами да видимо, заиста *сами* видимо, а не расуђујемо према подацима добивеним од других, и ако с друге стране све оно, што нам други каже, покушаво да учинимо на тај начин егзактним, што ћемо сравњивањима, покушајима и демонстрацијама испитивати вероватност и правилност схватања исказникова и на тај начин постављати га правилно или бар правилније. Како се ради оно прво, лако је рећи: увери се сам, узме преда се цео изглед, измери сам, прође сам истим путем и сравни тачност сатова по којима сведоци дају своје исказе, кратко речено: сравњује и пресуђује сам. Има ли се пак посла са сасвим простим стварима, које се могу изнети са поузданом тачношћу, не треба се ослонити на податке који се дају „отприлике", већ само на оне који су сигурни *у циљу* започете истраге.

У једном важном кривичном случају правило се много комбинација према околностима и доношени су разни закључци, који су за ток целе ствари заиста били од пресудне важности. У последњем тренутку паде на памет једноме поротнику да запита, да ли се баш поуздано зна, да је једно извесно место удаљено од другога две хиљаде корачаји, што је служило у тој истрази као један основ у вештачкоме мишљењу. „Два су сведока казала, да раздаљина износи две хиљаде корачаји". Ипак би решено, да један жандарм отиде и пређе то одстојање, па кад се овај вратио и поднео извештај, да је одстојање велико — 450 корачаји, све су раније поставке и закључци морали пасти. То је само један типичан пример од стотине, које је у том погледу сваки од нас доживео.

Много је теже рећи, како ће се искази „учинити егзактнијима", кад је немогуће директно поновно расматрање — свакојако претпостављајући увек случајеве, у којима сведок *хоће* да каже истину, али само неправилно схвата. У опште ће се рећи: ваља се помоћи „ad oculos demonstrare", „пробањем". Н. пр.: сведок каже: „Н. ме је батинао најмање десет минути"; сведоку се пружи сат и захте, да види, колико дуго трају десет минути и да ли га је Н. заиста десет минути батинао. После највише четврт минута сведок узвикује: „Не, дуже свакако да није трајало". (наставиће се)

Д. В. Бакић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Полицијска власт није надлежна за расправу питања о томе, да ли је купац продатог имања дужан да полаже приход од купљеног имања.

Власт среза јадранског на дан 20. новембра 1899. године путем јавне лицитације продала је непокретно имање Јована Р., из Лознице, за наплату дуга Управи Фондова, и исто уступила Јовану М., из Шора, за 7996. дин.

Пошто је продаја постала извршном, купац Јован М. на протоколу код среске власти од 29. децембра 1899. године изјавио је: да је имање лицитирао и купио за свога сина Цветка, и да се у будуће Цветко зове док се ствар не расправи.

За овим је Цветко изјавио да на то пристаје, и одмах је положио 2000 динара за Управу Фондова, за ресто да буде дужник Управин, ако га она за таквог прими, и за то ресто до излицитиране цене, место новаца, приложио је облигацију Јована Р., по којој дугује Јовану М. 4000 дин. са 12% годишњег интереса од 20. септембра 1895. године до наплате.

Јован Р. актом својим од 11. фебруара 1904. године Бр. 2386. тражио је, да извршна власт позове купца Цветка, да он положи сву излицитирану цену у 7996. динара и сав приход колико буде изнео, а кога је Цветко на продато му имање од дана продаје примао, па по измирењу Управе Фондова, остатак новаца да се пошље првостепеном лозничком суду на распоред, пошто по извештајима истога суда од 20. октобра 1899. године № 11132., на продатом имању сем Цветкове има и друге интабулације.

У исто време изјавио је: да купцу Јовану М., односно Цветку, не признаје повериочко право, пошто то не утврђује извршном судском пресудом, којом би дужник био осуђен на плаћање нити подноси доказ да је то своје примање пријављивао за порезу.

На основу изложеногa, с погледом на пропис §§ 483. и 489. грађанског судског поступка власт среза јадранског, решењем својим од 7. марта 1905. год. № 1426. одлучила је: да Цветко М., из Шора, купац имања Јована Р. има положити ресто излицитиране цене у 4246. динара, пошто је 2000. дин. положио Управи Фондова, а за 1750 динара Управа га примила за свога дужника, а тако исто да положи и сав приход од купљеног имања, колики по рачуну изнео буде.

По жалби Цветковој, ово решење одобрило је начелство окружно, а решење овога Министар унутрашњих дела својим решењем од 13-ог августа 1905. године № П20326.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је: да се предмет жалитељеве жалбе, у колико се односи на решење полицијске власти, којим му се налаже, да положи ресто куповне цене, по одбитку потраживања Управе Фондова, за које је жалитељ као купац примљен за дужника, не тиче административног спора у смислу чл. 48. тач. 2. саветског пословника, већ питања за чију је расправу, по §§ 483. и 484. грађанског судског поступка, надлежна полицијска власт. Међутим, у колико се жалба жалитељева односи на решење полицијске власти, којим му се налаже, да положи полицијској власти приход са купљеног имања од дана продаје, Државни Савет је нашао, да је надлежан за расправу овога питања, и да решење Министрово, којим се у овом делу одобрава решење полицијске власти, не договара закону.

Питање, да ли је жалитељ, као купац продатог имања, дужан да положи приход од купљеног имања све до дана извршности продаје, или су приходи тога имања, од дана куповине, његова својина, спада у категорију спорних питања с обзиром на то, да ли ће жалилац остати купац имања, ако не положи сву куповну цену. За расправу овог питања, као спорног, није надлежна полицијска власт, већ суд по чл. 146. Устава; с тога је полицијска власт била дужна да лице, које полаже право на овај приход, упути суду на парницу, те да судским путем тражи накнаду од купца.

Ово саветско посматрање усвојио је и Министар Унутрашњих дела.

Одлука Државног Савета од 16. маја 1906. године № 3890.

Противу решења, донесених по §§ 7. и 8. закона о механама, нема места жалби на Државни Савет.

Р. В. из Јежевице подигао је, на свом имању у селу, зграду и почео радити пекарску радњу.

На основу прописа §§ 7. и 8. уредбе о механама и кафанама, среска власт забранила му је упражњавање ове радње с тога, што у истом селу, а и у суседном, постоје механе са пекарницама.

Ово решење среске власти одобрило је и окружно начелство, а и Министар Унутрашњих дела, наводећи: да се упражњавање ове радње не може одобрити, јер би тиме право сопственика и закупца сеоске и друмске механе, које проистиче из законске дужности о подизању прописаних пекарница и обдржавању истих било илузорно.

По изјављеној жалби, Државни Савет није се упуштао у расматрање овог предмета, налазећи, да се предмет жалбе не тиче административног спора у смислу чл. 48. саветског пословника.

Одлука Државног Савета од 12. маја 1906. године Бр. 3798.

М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине балајиначке, актом својим од 5. јуна ове год. Бр. 776, пита:

„Општински судови, на основу § 23 грађ. суд. поступка, имају право наплаћивати у име таксе, од сваке губеће стране, тамо побројане таксе.

Но како се у горњем §-у каже, да ће се такса наплаћивати од губеће стране, то се моли уредништво да овоме суду објасни: да ли суд треба да наплаћује таксу по поменутом §-у унапред од тужиоца и одмах у касу уноси, па да тужиоцу досуди накнаду од туженог, ако овај испадне губећа страна, или тужбу треба примити без таксе, па после свршеног спора наплатити таксу од криве стране?

— На ово питање одговарамо:

Општински судови не могу наплаћивати унапред таксу, предвиђену § 23. т. а, б, в и г грађ. суд. поступка, јер се она наплаћује од губеће стране, а ова не може бити знана суду, докле год не изрекне своју пресуду и ова не постане извршном.

То се јасно види из првога става поменуте законске одредбе, а у осталом правилност овога гледишта потврђује се и § 514. поменутога закона, у коме се изречно вели да се таксе, побројане у § 513 од 1 до 5 неће у напред наплаћивати, а ове су таксе истоветне са оном из § 23.

Истина, § 514 сада је укинут, али он сада казује принцип, који је за наплату таксе био у општe усвојен до појаве закона о таксама.

Што се тиче таксе из т. д. § 23. она се наплаћује унапред и то у маркама.

II.

Суд општине јаковљанске, актом својим од 5. јула ове год. Бр. 1061, пита:

„У овој општини има један овакав случај:

Н. Н. из Каменице, продао је пре неколико година Авраму Аврамовићу једну своју ливаду, на којој је доцније Аврам подигао кућу са потребним зградама и ту сада стално живи.

Но како о овој продаји тапија још није издата и пренос по књизи „Б“ није учињен, то се порез и сада реже на продавца Н. Н. и он га и плаћа, а Аврам неће исти да му враћа.

Сада продавац хоће да тужи Аврама за плаћени порез на ову ливаду, и суд ће га и осудити на плаћање, али се наплата не може извршити зато, што Аврам нема од покретности и земље више од онога, што му се по § 471. грађ. суд. пост. не може узети у попис за приватне дугове, ако би се и плаћени порез сматрао као приватан дуг.

Према томе суду је потребно објашњење о томе: кад се пресудом осуди уживалац Аврам да плати порез, може ли се њему онда узети у попис имање за наплату овога, без обзира на заштиту § 471 или ће се и ово сматрати за приватан дуг, и онда како ће се пресуда извршити?“

— На ово питање одговарамо:

Погрешка је од пореске, у овом случају, општинске власти, што је продавца у општe задуживала порезом и на ову ливаду, кад је продаја одавно извршена и имање ужива купац Аврам.

Чим је имање ушло у његово господарство, требало га је, по познатом распису г. Министра финансија, задужити порезом, без обзира на то, што пренос тапије није извршен.

Кад то није учињено у своје време, онда продавац није требао да плаћа порез и на ову ливаду, него је требао да њу одреди за продају за наплату пореза, и то би нагнало Аврама да порез плати, пошто би власт у смислу чл. 18. зак. о порезу учинила Аврама одговорним као држаоца, и пошто и само земљиште служи држави као залога у смислу чл. 108. закона о порезу.

Али кад све то није било у своје време, сада се потраживање повериочево од Аврама има сматрати као приватан дуг, и наплаћивати са свима обзирима на § 471. грађ. суд. поступка.

Ако он у општe не буде имао ништа од покретности, из које би се пресуда могла извршити, а од непокретног имања опет не буде имао више од онога, што му штити § 471, онда се пресуда неће моћи ни извршити.

III.

Суд општине варошице Сопота, актом својим од 1. јула ове год. Бр. 777, пита:

„У овој општини као варошкој, постоји касапница дата под закуп.

Општина ропочевачка, која је разгруписавањем одвојена недавно од ове општине, поставила је касапницу до границе атара ове општине и даје месо јевтинијом ценом грађанима ове општине.

С тога суд моли за објашњење: може ли друга општина да постави своју касапницу на синору општинском, ван села, у близини какве вароши или варошице, и ако би грађани тих вароши и варошица узимали месо са касапница сеоске општине, па уносили у варош или варошице, да ли их суд може казнити и по коме закону?!

— На ово питање одговарамо:

По чл. 38. тачка а. уредбе о касапницама, опредељења о давању касапница

под закуп и о месту и начину продавања меса, и за села су она иста, која су за вароши и варошице.

Према овоме а у вези са т. в. § 38 и § 11 поменуте уредбе, *продаја меса не може и не сме бити ван обима села*; а под обимом, пак, села, подразумева се онај круг (периферија), који додирује крајње куће села.

Према томе, општина ропочевачка није ни могла ни смела одобрити продају меса ван села у атару општинском.

Она то није смела учинити ни из санитарних, ни из обзира јавне безбедности.

Ну, кад је она ипак то учинила, онда треба тражити од надлежне полицијске власти, да јој такав поступак забрани.

Оне пак грађане општине сопотске, који би куповали месо у суседним општинама па га уносили у Сопот, треба казнити по § 5. поменуте уредбе у вези са § 370 кр. закона.

IV.

Суд општине александровачке, актом својим од 5. јуна ове год. Бр. 2868, пита:

»Кад једну општину сачињавају више села, па се у једном селу упразни место кмета и то упражњено место новим избором треба да се попуни питање је:

1. у ком року треба обавити избор за попуну упражњеног места — од кад се упразнило.

2, ко треба да кандидује и бира кмета на упражњено место, да ли само оно село, за које се кмет има да избере, или цела општина. Ако само оно село, онда да ли се то не коси са чл. 57 и 58 зак. о општ. (по изменама од 3. децембра пр. год.) и колико треба предлагача; као и то: да ли за овај избор треба слати бирачки списак суду на потврду.

Моли се уредништво за објашњење по могућству у првом броју Полицијског Гласника пошто је ово хитно, јер од надзорне власти по овом није добијен никакав извештај, а и онај усмен који је добијен, супротан је правом смислу закона«.

— На ово питање одговарамо:

1, Ако је место кмета упражњено у смислу чл. 148 зак. о општинама, онда се избор мора наредити у року од 5 до 10 дана, од дана саветске одлуке (чл 149).

Ако није тај случај, него је место упражњено што је дотични дао оставку и ова му уважена, или је умро или т. слично, онда одбор решава да се изврши избор, а општински суд сазива збор у смислу чл. 34 овога закона у року, који предвиђа чл. 37;

2, У смислу чл. 53 г. и чл. 100 кад се избор врши ради попуне упражњених места општинских часника, сем председника, онда се узимају кандидати из оних места, одакле су били они, на чија се места бирају нови.

Избор се врши по кандидатским листама у смислу чл. 53. *в* са потребним бројем предлагача.

Бирање се врши од стране свију гласача дотичне општине, а не самога села, за које се бира кмет, јер то одговара и начелу истакнутом у ставу првом чл. 53, в. зак. о општинама.

То није противно наређењима чл. 57 и 58, која говоре о сеоским састанцима, на којима се расправљају послови друге врсте.

Број предлагача зависи од броја правних гласача у општини.

Спискове бирачке треба закључити до дана избора у смислу чл. 27 под д. зак. о општинама, и ако нема жалбе неће слати суду, ако су у своје време потврђени.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Јован Костић, циганин коритар, из села Лукова у срезу бољевачком, који је у последње време живео у селу Трешњевици среза беличког, под именом **Јована Мир. Костића »Будака«**, коритара, тражи начелник ср. беличког по извесном кривичном делу. Пронађеног Јована ваља спровести поменутом начелнику с позивом на Бр. 9172.

ОБЈАВА

Милорад Јеремић из Шутаца у срезу качерском округа рудничког, који је на дан 14. јуна ове године учествовао поред других у нападу на аманетну државну пошту на путу Уб — Лазаревац, одметнуо се од власти наоружан одмах по извршењу овог дела, што се утврђује још и тиме, што је у бегству извршио и једну опасну крађу у селу Крушевици у срезу колубарском окр. београдског.

Решењем овог начелства од данашњег ПБр. 6939, а на основу извештаја начелника среза качерског и прибављених доказа утврђено је, да се Милорад наоружан од власти истргао и од ове одметнуо, и почео у земљи сам за себе самовласно живети у намери да и даље казнима дела чини, као и да избегне одговорност за већ почињена дела, — у коме поступку његовом постоји дело хајдуковања — § 243. кривичног закона.

На основу свега овога, а по чл. 9. закона о јавној безбедности начелство ово позива Милорада Јеремића из Шутаца, среза качерског, овог округа, да се у року од двадесет дана рачунајући од дана када ова објава буде изашла у »Српским Новинама« пријави најближој полицијској власти, која ће га спровести начелнику среза качерског, или најближем првостепеном суду. Ако се у остављеном року не пријави ни једној полицијској власти или првостепеном суду, начелство ће га на основу чл. 10. закона о јавној безбедности огласити за хајдука.

Лични опис Милорадов је овај: сада је по занимању тежак, а раније је био у војној музици Краљеве гарде и свира у кларинет и бас F, стар 25 година, висок 1·35 см. у лицу доста сув, брија се, бркова врло малих, плавих, косе плаве, очију плавих, од особених знакова има на лицу на десној страни од угла уста у правцу вертикалном за један и по сантиметар један ожиљак од посекотине, — кад говори по неки пут замуцкује, — поглед му је оштар и кад говори ретко кад у човека гледа. Шта сада има на себи од одела непознато је.

ПБр. 6939. Од начелства округа рудничког, 22. јула 1906 године, у Горњем Милановцу.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код начелника среза орашког налазе се у притвору: **Станко Окановић, Михајло Николић, Михајло Радовановић—Ускоковић, Драгутин Јовановић, Илија Радовић, Младен Костић и Живојин Јовановић,** сви познати коцкари. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, ако су именовани извршили какво кривично дело у њиховом подручју, да о томе известе начелника среза орашког с позивом на депешу Бр. 10799.

Начелник среза зајечарског ухватио је **Алексу Асковића,** циганина из Леновца, са две крадене кобиле, за које неће да покаже откуда му. Једна је кобила алаке алатасте, дуж кичме има црну белегу, реп и грива су јој ошишани, има жиг »О«, матора је 4 године; друга је алаке ване, без роваша, матора 2 године. Ако би која полицијска или општинска власт, или приватни знали сопственика ове стоке, нека о томе известе поменутог начелника с позивом на депешу Бр. 11344.

ПОТЕРЕ

Димитрије А. Ђорђевић, из Ресавца, и **Станко Ђорђевић,** из Торанца (срез заглавски), који су били у притвору код начелника среза нишавског због извесних кривица, ноћу између 24. и 25. ов. м-ца побегли су. Димитрије је стар 34 год., средњег раста, црномањаст, суводњав, у белом оделу од сукна. Станко је стар 22 год., повисоког раста, смеђ, малих бркова у белом оделу. Нека све полицијске и општинске власти настану, да се Димитрије и Станко пронађу и стражарно спроведу иследној власти с позивом на депешу Бр. 9050.

Гмитар Ђорђевић, из Смиловца, осуђеник пожаревачког казненог завода, који је био на раду у Љубичеву, побегао је. Гмитар је стар 27 год., средњег је стаса, црне косе, смеђих бркова. Наређује се свима полицијским и општинским властима да га у својим домаћајима најживље потраже, па нађеног под сигурном стражом спроведу пожаревачком казненом заводу с позивом на Бр. 1982.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Фалсификовање новаца узима све више маха, нарочито код нас и у Мађарској, ма да се та кривица као злочин оштро кажњава, јер је свет лаком на лаку зараду, а и борба за живот све је тежа и тежа. Но још више од фал-

сификовања новца врше се преваре на рачун протурања и прављења лажног новца.

Препредени људи знајући лакомост света за богатством и лаком и брзом зарадом, а и због уверења да их за то казна неће постићи, створили су од тога читаво занимање. Београдској полицији познато је доста и наших и страних људи, којима је тај начин преваре главно занимање, а у њеном криминалном музеју налазе се више справа и «машина,» које су варалице продавале за скупе паре као «машине за прављење лажног новца.»

Како су Вршац, Бела Црква, Ковин и у опште тај крај у Банату, од вајкада била места и седишта за прављење и протурање лажног српског новца, то се и преваре на рачун лажног новца тамо највише врше.

Тако је ономад Сељанима добро познати *Спира Добријевић*, царински посредник, понудио двојици Београђана да откупе по јевтину цену лажне српске банкноте, које се ни мало не разликују од правих. Да би их уверио о доброти тих новчаница показао им је један комад, који се ни мало није разликовао од праве банкноте од 10 динара. Ови то доставе београдској полицији и у споразуму са овом пристану на откуп, само да би се ствар лакше ухватила.

Спира им објасни да је тај човек што има лажне паре у Белој Цркви и да тамо треба да иду и да понесу бар сто наполеона за откуп српских лажних новчаница, а ако хоће могу понети и за румунске и бугарске банкноте, јер он и те има и протура. Уговоре да пођу у прошли понедељак.

Пре тога, у недељу, један чиновник београдске полиције са једним детективом оде у Белу Цркву и ступи у везу са тамошњом полицијом. Варошки капетан г. Јозеф Петцрик са највећом готовошћу изашао је на сусрет изасланику београдске полиције и одредио једнога од својих најбољих и најревноснијих полицајаца, г. Костића, да са њима ову ствар изведе.

Добријевић је у понедељак пре подне приспео у Белу Цркву возом из Базјаша са она два београђанина. На тамошњој железничкој станици били су прикривени београдски полицајци и г. Костић ради пажње на њих. Чим су изашли из воза Добријевић је као сваки крвац почео да се обазире лево и десно, бојећи се да нема кога од познатих или од полиције, па кад ништа необично није видео, пошао је у варош напред, а она двојица за њим на приличном одстојању. За њима тројицом пошао је, пошто су доста измакли, београдски детектив, а споредним улицама према њима чиновник београдске полиције са г. Костићем.

Кад су ушли дубоко у варош Спира је свратио у кафану код Штенадла, а за њиме су ушла и она два његова сапутника, где их је он оставио да га чекају, а он отишао да нађе оног човека и да донесу паре.

Сва три полицајца што су пазила склоне се у један локал преко од Штенадла да очекују даљи развој ствари и згодан моменат за своју акцију. После једног сата Спира се врати и саопшти оној двојици, како дотични човек није у вароши, већ да је отишао у једно оближње село, но да им је његова жена казала да га сачекају, а он да се врати и да иде на колима, која ће она узети у комшилуку, да га довезе. После три сата, тек пред вече, он се врати и саопшти оној двојици да је дотични човек дошао из села и да они пођу за њим, па где он уђе, да уђу и они, ту ће бити кућа тога човека, где ће паре примити.

За њима опет пођу у пристојној даљини и полицајци. Спира уђе у једну кућу иза српске цркве, а за њиме и она двојица.

После неколико минута бану унутра и сва три полицајца и у једној соби позади затекну сву тројицу да седе на фотељама са домаћином *Васом Терзићем*, неким малим дућанџијом, старцем од преко 60 година. Сваки од њих држао је у рукама по једну српску, бугарску и влашку банкноту. Упадом полиције домаћин и Спира били су јако изненађени, али је домаћин брзо дошао к себи и сасвим хладнокрвно почео одговарати. На питање какви су му то људи и те паре, он је мирно одговорио како је Спира дошао код њега да купи бурад за вино, па је довео и ону двојицу од којих један хоће да купи коње, а други да му је кочијаш. За паре које су она тројица држала казао је да су његове и да их је овима показао да виде какви изгледају оријенталски новци!

Тамошњој полицији познато је, да је тај Васа на овакав и сличан начин многима придигао веће суме, па се неки нису смели тужити, а и где се тужило није се могао на делу ухватити. У млађим годинама био је осуђиван за прављење и протурање лажних новаца, али је се после само преварама бавио, јер је то безопасније.

Пошто је овога пута на делу ухваћен, стављени су и он и Спира у притвор.

Спира је родом из Далмације, али код нас живи од пре 12 година.

По његовом признању њега је довео у везу са Васом Терзићем **Васа Павловић**, сензал из Београда, казавши му како Васа има лажних пара на продају, а да с њим може ступити у непосредну преписку, само да за лажне банке лозинка буде «бурад», те се отуда у похватаним писмима и говори само о бурадима.

Прва дужност београдског полицајца по повратку била је, да овог Павловића пронађе, а кад је то учињено и кад је узет на крив. испит, он је одрицио да је имао каква удела у преварама са лажним новцем, а признао је да је с Васом Терзићем, као својим старим познаником и земљаком, стојао у вези због «трговине са бурићима и вуном» и да је само ради тога и Спиру на њега упутио.

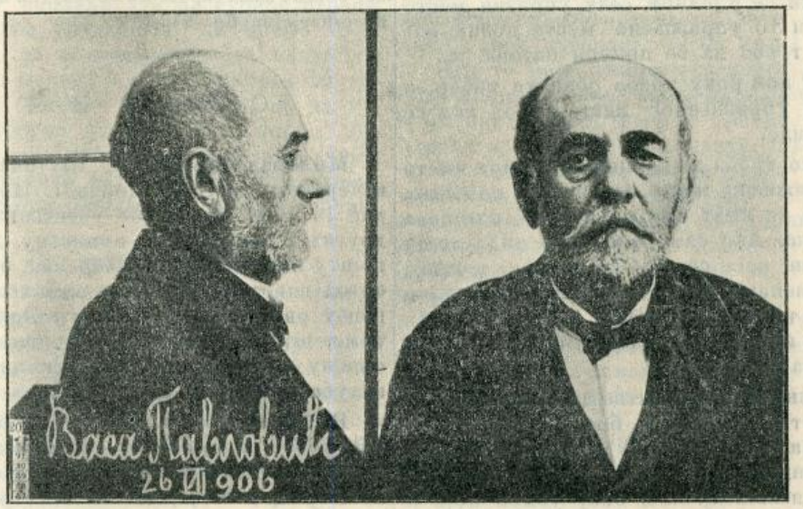

— Ето, ваљда умете читати, — додао је као љутито.

Чиновник београдске полиције на први поглед уверио је се, да је српска новчаница, коју је један од њих држао, оригинална и права, а да су такве и оне бугарске и румунске. Извршен је одмах претрес Васине куће али није пађено ништа сумњиво.

Поведеном истрагом утврђено је, да је Васа у договору са Спиром хтео овој двојици Београђана на превараи начин да дигне новац који су имали. Пре но што је полиција нашла, Васа им је као мустру показао српске, бугарске и румунске новчанице и обећао им је био да ће их за један сахат набавити. Да није полиција нашла он би своје жртве извео негде ван вароши, узео би им наполеоне, а дао пакет са банкама, само што би у том пакету спољна банка била права, а изнутра би била чиста исечена хартија. Чим би паре биле уручене појавио би се некакав њихов саучесник у жандарском оделу и они би се разбегли, а кад би видели шта је у пакету рачунао је да се не би смели тужити.

Овај Павловић родом је такође из Беле Цркве, а у Београду живи од дужег времена, са једним прекидом од 3—4 године, које је провео у Мађарској.

Махом је се бавио по Савамали и Сави, купујући вуну за рачун појединих трговаца, а из овог случаја са Терзићем и Добријевићем види се и друго његово занимање, због кога је као неисправан човек пресудом Управе гр. Београда од 25. јуна тек год. бр. 26611 и кажњен поред затвора и прогонством на свагда у Аустро-Угарску, где ће у Белој Цркви имати прилике да се састане са својим друговима Спиром и Терзићем.

Износећи Павловићеву фотографију позивамо све полицијске органе, нарочито оне на граници према Аустро-Угарској, да на њега обрате пажњу и не допусте му повратак у нашу земљу, а у исто време да не заборави ни Спиру Добријевића, када једном опет буде у слободи.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 32. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 6. АВГУСТА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СТРУЧНИ ДЕО

О СЛОБОДИ ВОЉЕ И ОДГОВОРНОСТИ

(НАСТАВАК)

Д. *Слобода воље и морална статистика.*

Поред општег доказа о немогућности слободне воље на основу закона узрочности наводе противници слободне воље још један извесан број специјалних доказа те врсте, којима хоће да искуственим чињеницама докажу, да је воља доиста условљена узроцима, да дакле није слободна. Ти се докази могу у главном свести на три групе узрока, на узроке који проистичу из социјалне средине, у којој човек живи, на узроке који потичу из његовог васпитања и на послетку на узроке који леже у његовим наслеђеним особинама.

Да социјална средина дејствује на сваког појединог човека као члана друштва то је несумњиво; оно што противници слободне воље хоће да покажу иде пак на то да се докаже, да је социјална средина, директно или индиректно, једини творац људских вољних акција, да су дакле вољне акције продукт социјалне средине у којој човек живи и да према томе слобода тих акција његових не постоји, да је та слобода само привидна. Тај доказ детерминираности наше воље социјалном средином изводи се на основу факата тако зване моралне статистике, т. ј. статистике људских радњи које су више или мање моралног карактера. Морална статистика показује на име таку константност људских акција једне и исте врсте из године у годину, да је на основу тога, као што веле детерминисте, немогуће закључити да су људске радње слободне. Ми ћемо навести неколико таких доиста чудноватих факата моралне статистике, па ћемо тек онда размотрити, да ли детерминизам са овим својим тврђењем има право или не.

Тако на пример у Енглеској се оженило односно удало (у процентима изражено):

Године	У добу од 35—40 година		У добу од 45—50 година		У добу од 55—60 година		У добу од преко 60 година	
	људи	жена	људи	жена	људи	жена	људи	жена
1853	5.2	4.1	2	1.4	0.8	0.3	0.9	0.2
1854	5.3	4.1	1.9	1.4	0.8	0.3	0.9	0.2
1855	5.6	4.3	2.2	1.5	0.9	0.4	1.0	0.3
1856	5.3	4.2	2.1	1.4	0.9	0.3	1.0	0.3
1857	5.4	4.1	2.1	1.5	0.9	0.3	1.0	0.3

Као што се види из ове таблице, у Енглеској се из године у годину за читавих 5 година женио одн. удавао готово исти број људи одн. жена у истом добу живота (разуме се да се бројеви за оба пола не слажу пошто људи узимају обично млађе женске од себе), што је доиста ствар врло карактеристична, пошто се удадба и женидба сматра као најличнија ствар, дакле ствар која највише изгледа да зависи од наше слободне воље.

Још су интересантнији примери који показују, да је исти број злочина и преступа који се врше из године у годину, шта више тај број остаје у главном исти и за поједине злочине и преступе. Тако н. пр. код криминалног комесаријата у Берлину пријављено је злочина и преступа:

	г. 1891	г. 1892	г. 1893	г. 1894	г. 1895	г. 1896	г. 1897	г. 1898
У опште	57.574	67.827	67.770	71.938	72.938	75.711	82.920	76.619
Крађа	20.299	23.214	23.357	23.444	23.098	22.457	24.392	25.004

Као што се из ове таблице види, број крађа у Берлину био је од 1891—1898 г. из године у годину готово исти, док је променљивост бројева злочина и преступа у опште мало већа, али је ипак тако мала, да је сталност тих бројева веома карактеристична.

Исту таку сталност у бројевима показује морална статистика и у броју ванбрачне деце, броју разведених бракова, броју избора позива, броју промењених станова, броју случајева плаћене и неплаћене порезе, броју банкротстава, броју посета позоришта и концерата и т. д. па чак, што је најчудноватије, и у броју плаћених и неплаћених писама.

Али поред сталних бројева показује морална статистика често и бројеве који тако варирају, да те варијације или морају долазити од варијације самих социјалних фактора, који одређују наше вољне радње, ако детерминизам има право, или долазе просто од утицаја саме слободне воље. Међу тим ове варијације чудним начином таке су, да извесан низ година показује опет сталност бројева, само ти бројеви према другом једном низу година, који за њим долази, и за који су опет одговарајући бројеви стални, представљају велике разлике. С тога детерминисти тврде, да се у оваким случајевима могу чак одредити и специјални социјални узроци, који својим варијацијама проузрокују ове варијације у бројевима. Тако н. пр. детерминисти варијације злочинстава у Пруској за 1854—59 год., саопштених у следећој таблици, објашњавају променом цене животних намирница (те су цене на таблици означене у последњој рубрици). (Види таблицу на другој страни).

Као што се из ове таблице види, смањене цене најпречих животних намирница повукле су за собом смањивање преступа против својине (јер се тиме мотиви за такве преступе смањују), док су се међу тим преступи против личности а нарочито преступи сексуалне природе јако подигли (ови последњи су се готово удвостручили), из чега излази да материјално благостање нижих класа друштва има, може се рећи, и својих

тамних страна, јер развија страсти чулне природе.

Сви се детерминисти не слажу у томе, да ли наведене чињенице моралне статистике говоре зато, да је човек у својим радњама потпуно и директно одређен социјалним факторима или поред социјалних фактора дејствују још и унутрашњи чисто психички фактори, осећања и преставе дотичног индивидуума. Тако н. пр. чувени енглески историк Бекл заступао је прво гледиште, по њему сваки је човек чисто пасивни продукт свога друштва,[1]) док се међу тим многи други заступници детерминизма н. пр. Дробиш[2]) и Вунт, држе другог гледишта.

О значају ове разлике за детерминистичко становниште биће говора у трећем одељку, међу тим за само питање о слободи воље она нема никаквог принципијелног значаја.

Године	Било је силовања %	Било је паљевина %	Било је преступа против својине %	Било је преступа против личности %	Комбинирана цена за 1 мерац пшенице, ражи и кромпира била је
1854	2.26	0.43	88.41	8.90	217,1 сребрних гроша
1855	2.57	0.46	88.93	8.04	252,3 » »
1856	2.65	0.43	87.60	9.32	203,3 » »
1857	4.14	0.53	81.52	13.81	156.3 » »
1858	4.45	0.60	77.92	17.03	149,3 » »
1859	4.68	0.52	78.17	16.63	150,6 » »
Средња вредност	3,34	0,48	84,42	11,76	188,2 сребрних гроша

[1]) В. Бекл; Историја цивилизације у Енглеској, књ. I стр. 13 и даље.

[2]) M. W. Drobisch, Die moralische Statistik und die menschliche Willensfreiheit, Leipzig 1867 стр. V.

(наставиће се)

Д-р Бранислав Петронијевић.

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ
по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

4. **Стрмоглав вешање.** — Вешање у опште сматрано је као срамна казна, која понижава и обешенога и породицу његову. У колико су вешала била узвишенија од обичних, у толико је срамота била већа за кривца и његову породицу. Душан је нарочиту пажњу обратио да у својој земљи заведе ред и сигурност, и да земљу очисти од разбојника и крадљиваца. С тога су његове одредбе законске о разбојницима и крадљивцима много строжије него у Византији. Њему није било доста да се казне само разбојници и крадљивци, већ је увлачио у одговорност и село прописујући, да се оно село расели, у коме би се нашао разбојник или крадљививац. Осим тога Душанов законик, да би што боље истребио крађу и разбојништво, увлачи у одговорност и господара села, који је дужан био да накнађа све што је, где било, штете починио разбојник и крадљивац. Поред тога, српско законодавство наређивало је још, да господар села поднесе и казну, коју би поднели крадљивац и разбојник (Чл. 144, 145 146 и 147). Види се да је овај део законика потпуно оригиналан и да је написан према домаћим потребама и приликама. Баш из тих разлога Душанов законик одређује и оштрије казне за разбојнике и за крадљивце, него што је то по византијским зборницима. Синтагма Матије Властара говори о разбојништву у 12 глави а-сьстава, а у 23-ој глави к-сьстава о крађи и о разбојништву. По тадашњим византијским законима разбојник се казнио или сечењем главе или распињањем на месту, где је злочинство извршио. Душанов законик тражи да се разбојник **стрмоглав обеси.** О тома говори 145 члан Душановога Законика:

„Заповеда царство ми: По свима зем-„љама, и по градовима, и по жупама, и „по крајинама, разбојника и крадљиваца „да не буде ни у чијем пределу. И на „овај начин да се уништи крађа и раз-„бојништво. У којем се селу нађе раз-„бојник или крадљивац, то село да се „расели а разбојник да се стрмоглав обе-„си, а крадљивац да се ослепи, а го-„сподар села тога да се доведе свезан „ка царству ми (на двор) и да плаћа све, „што је чинио разбојник и крадљивац од „испрва, и опет да се казни као крадљи-вац и разбојник;“

Чл. 146 Душанов законик исту казну тражи и за старешине катуна (пастирских села), ако се код њих нађе крадљивац или разбојник. А ако би се нашао властелин или властеличић, који долази на царски двор, па био он Грк, Немац или Србин, само ако доведе собом разбојника или крадљивца, такав господар да се казни као што се кажњава разбојник и крадљивац, то јест ако је довео разбојника да се стрмоглав обеси, а ако крадљивца, да се ослепи. (Чл. 173).

Распињање, као казну за разбојнике, која је постојала у Римском и Византијском Царству, не налазимо нигде да је поменута у српском законодавству средњега века. Нисмо је нашли ни у народном предању, те према томе мишљења смо, да она код нас није ни постојала. У осталом изгледа да је њу и црква забрањивала.

5. **Спаљивање.** - - И ова казна врло је стара. Помиње се у Светом Писму код Јевреја. У Египту Краљ Сезострис спаљивао је браколомнике. Спаљивање као казна било је познато и код Грка, и код Римљана, и код Персијанаца, а примењивано је у врло разним облицима. Ова казна је готово код свију народа примењивана на преступнике против морала, за тим против вештица, мађионичара и т. д. Никада више ова казна није примењивана него у средњем веку за време страшне инквизиције. Папство је највише употребљавало ову ужасну казну против јеретика и против својих противника. Исто тако је казна у средњем веку примењивана против свакога чаробника, или против свакога, за кога су мислили да има посла с нечастивим силама. У средњем веку често су пута спаљивали кућне лопове и паликуће.

У зборницима законским донесеним за време цара Душана налазимо казну спаљивања поменуту у закону цара Јустинијана, за тим у Синтагми Матије Властара и у Душановом Законику.

Душанов законик помиње ову казну у чл. 96.: „Ко се нађе да убије оца сво-„јега или матер, или брата, или чедо своје, „такав убица да се сажеже на огњу“. Исту ову казну за исти преступ одређује и Синтагма М. Властара:„ Онај који „убије сродника васходећег или нисхо-„дећег (то јест оца, деду или прадеду, или „по нисходећој линији сина, унука и т. д.) „предаје се огњу.“ (сьстав ф. глава д. тачка 8). А закон цара Јустинијана одређује ову казну за оне кривце „који запале кућу, жито или гумно.“ (чл. 49. у издању Т. Флоринскога. Стр. 162).

За паликуће и оне који упале гумно или жито има и Душанов законик одредбу у члану 99. која гласи: „Ако се нађе ко „да упали кућу, или гумно, или сламу „или сено, то село да даде кривца (по-„жежцу) да плати оно село, што би кри-вац платио.“

У овом члану Душан одређује, ко ће штету да плати, коју кривац учини, али не одређује, никакву казну за кривца. У једној редакцији (која преставља групу Атонскога преписа) овај је члан овако преписан: „Ко се нађе да из пизме ужеже „кућу или гумно или сламу коме, да се „тај сажеже на огњу, ако ли се не нађе „или ако га село не да, да плати то село, „што би кривац платио.“

Мени се чини да је онај први члан ближи првобитном члану Душанова Законика. У Законику није одређена казна за паликућу с тога, што је она одређена у зборнику закона цара Јустинијана.

Према томе у време Душаново осуђивани су на спаљиште они, који убију својега оца или матер, или дете своје; затим они, који запале коме хотимице или из освете *(по инати)* кућу, гумно, жито, сламу или сено.

Да наведемо поред ових законских одредаба још нека места из народнога предања, која се тичу спаљивања.

У народној песми „Цар Константин и ђаче самоуче“ пева се, како је цар Константин позвао на славу све старешине црквене, почевши од патријарха до калуђера и ђака. Међу њима и ђаче са-

мoуче. Све их је поставио за три софре. за златном софром четири патријарха и дванаест владика; за сребрном триста калуђера, а за шимшировим триста ђеце ђака. Међу њима „ђаче самоуче.“ За тим је цар пошао од софре до софре и питао их све редом како би се опростио тешкога греха, који је учинио, јер је био свога родитеља. Сви су говорили не Богу по закону, већ цару по атару, али не хтеде тако ђаче самоуче, Стога се цар на њега ражљути, па начини лучеву ћелију:

Намаза је лојем и катраном,
У њу баца ђаче самоуче,
Затвори га царе у ћелију,
Запали је са четири стране,
Она гори с вечер' до свијета.

У овој песми исти је мотив. који и у оној причи о агригентском тиранину, грозном Фаларусу, који је свештеника Перилуса бацио у шупљине бакарнога бика, те га спалио с тога, што није хтео да му кулиза и да ласка његовим страстима.

По предању код нашега народа спаљивали су још за браколомство и за покушај убиства чеда својега. У народној песми „Јован и дивски старјешина“ пева се како је цар хтео погубити љубу своју, што му је много „закривила“. Али она побегне са сином Јованом у дивску планину и склоне се у студену пећину. Ту се Јованова мајка позна с дивским старешином и ради њега учини све да савлада својега сина. Они га савладају, изваде му очи, па га онда баце у некаку провалију. Али се Јован некако спасе, чудом неким поврати очи, врати се студеној пећини у дивску планину, дива погуби а мајку ухвати, свеже и баци на коња, па се врати оцу своме и пожали се, шта је њему мајка учинила. Тада, скочиште те је ухватише:

Обукли јој танану кошуљу,
Намазаше прахом и катраном,
Па заждише су четири стране.

Исти пример спаљивања за браколомство и зло понашање према деци налазимо и у песми „Бан Милутин и дука Херцеговац“. Кад је бан Милутин ухватио своју љубу Иконију, викне на своје делије, те:

Донесоше б'јелу крпу платна,
Залише је лојем и катраном,
Пак увише кују Иконију
Саврх главе до зелене траве,
Па он сједе рујно пити вино,
А њој русу косу запалише.
Кад догоре доље до очију,
Она с' моли бану Милутину:
«Господару, бане Милутине!
«Не дај, бане, твоје очи чарне,
«Доста си их пута пољубио.»
«Али вели бане Милутине:
«Док љубио дотле и бранио,
«Сад нек брани Дука зулумћару».
Кад догоре, до бијелих дојки,
Она зове два нејака сина:
«Ђецо моја, ако Бога знате,
«Ви не дајте двије б'јеле дојке,
«Доста су вас млијеком задојиле
«И лудијех до сад одранше“
«Али вели двоје ђеце лудо:
«Јесу, мајко, ал' је скупо стало
«Та дворећи Дуку зулумћара
«Голи, боси. за три годинице.
Тако згоре кучка Иконија
Саврх главе до зелене траве.

(наставиће се)

Миленко Вукићевић.

ШЕСТИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
за криминалну антропологију

(НАСТАВАК)

г) О сталном — вечитом — затварању душевно оболелих — неодговорних — злочинаца.

Реферат генералног прокуратора и у научном криминалном свету добро познатог *Гарофала* (Венеција) о овом питању прочитан је на четвртој седници конгреса, којој је председавао *сан-Хамел*. Референт није могао лично доћи на конгрес, а суштина му је реферата у овоме:

Закони већине европских држава нису довољни да заштите друштво од атентата неурачунљивих злочинаца. Овај недостатак законодавства запажен је већ одавно, али се брза и неопходна реформа почела истицати тек у последње време, услед многих врло жалосних случајева.

Пре педесет година патолошки карактери нису били познати, изузев неколико врста очигледног лудила, док данас судски лекар објављује неодговорност услед моралних аномалија или нервних поремећаја, који више утичу на темпераменат и карактер него ли на интелигенцију оптуженог. Отишло се још даље, па се узрок искључењу одговорности нашао у царству страсти, сугестији (не оној хипнотизма, већ у утицају на слабе духове), или у фикс-идеји, или у одсуству моралног осећаја, или најзад у моралном инфериоритету извесних преступника, који се у својим поступцима руководе искључиво егоистичким осећајима.

На судским претресима ослобођавају се врло често убице, злочинци и паликуће, чији је морални инфериоритет неоспоран, али који, не одговарајући морално за своје злочине, остају и даље опасни за друштво, много опаснији од злочинаца, за које порота нађе да су криви.

Интереси науке достојни су сваког поштовања, али у кривичном правосуђу није реч о научном опажању, већ и о интересу друштва, које тражи да буде заштићено од нових атентата дегенерисаних и морално неосетљивих личности.

Законодавство је, међутим, пренебрегло, да и у овом погледу испуни своју дужност, и ако је позитивна криминологија све покушавала да га изведе на прави пут. То су идеје твораца наших казнених закона, њихово нерасположење према принципу универзалног детерминизма, њихово тврдоглавство у принципу одговорности, заснованој на слободној вољи, које су створиле потпуну одвојеност између казненог закона и мера, које у интересу друштвене сигурности треба предузети против неодговорних злочинаца.

Једина концесија у овом смислу, добивена у Италији, састоји се у томе што судија, по ослобођењу неодговорног, има право да га преда полицији ради привременог упућивања у душевну болницу. То је председник цивилног суда, који у овом случају наређује интернирање у болницу, и који ово своје наређење може опозвати чим добије извешће да је болесник оздравио.

Да видимо сада што се дешава у сличним случајевима. Болница је кућа у којој се негују болесници. Каква се, пак, нега може пружити индивидуама, чија се болест састоји у егоизму и одсуству моралног осећаја?

Из овога излази да злочинац, који је био душевно болестан на претресу, неће бити ни мало болестан за директора болнице, или каквог сличног завода. И ако је ово на први поглед мало чуновато, нарочито ако је директор у исто доба био и судски лекар, ипак у ствари овако мора да буде.

Убица, оглашен за неодговорног, представља сталну опасност за завод у коме је. Његови сироти другови — прави болесници — у вечитом су страху од њега. Исти је случај са лекаром и осталим особљем. У погледу надзора још је горе, и лажни болесник може, кад хоће, побећи из завода, окруженог великим баштама, у којима нема оружане страже. Присуство једног оваквог госта у истини је несносно, и с тога је сасвим природно, што надлежни предузимају све могуће мере да га се што пре отарасе. Директор долази брзо до уверења да се судски лекар, или баш он сам преварио, и подноси о овоме рапорт председнику суда, који је издао наредбу за интернирање, и који, на основу овог рапорта, такође долази до уверења: да се порота преварила. Сада је утврђено, да је болесник оздравио, и да се влада добро; његова кривица пак не тиче се ништа лекара. Ослобођени, може бити и убица, али ипак има право, од момента ослобођења, да се настани где хоће ради нових предузећа.

Такав је, тврди Гарофало, дух нашег законодавства, које је за жаљење, нарочито пак кад се има у виду, да закони свију земаља кажњавају ослобођавање — пуштање у слободу — дивљих и опасних животиња.

На који се начин може поправити овај велики недостатак законодавства, чије су последице често врло кобне?

Експериментална криминологија казала је већ одавно шта има да се ради. Задатак судије треба да је много већи од данашњег, који се састоји у утврђивању одговорности и одмеравању законом одређене казне. Он треба да има *науку власт*, на основу које ће моћи за сваког окривљеног наредити нарочито поступање, које ће најбоље одговарати његовој природи и бити у стању да модификује његове инстинкте и поправи карактер, ако је ово у опште могуће, — у противном да га

учини безопасним за друштво. Али се законодавство, у коме увек доминирају класичне теорије, није још одлучило, да се јавно користи криминолошким обавештењима. Тек кад потреба за реформом извесног гледишта постане неопходна, могу се једва очекивати неке победе.

Уверен потпуно, да је реформа у погледу поступања са неодговорним злочинцима неопходна, у циљу заштите друштва, *Гарофало* је предложио:

1. *Да се лица, за која се утврди да су неодговорна, али не и у толикој мери болесна да би их требало подврћи нарочитом хигијенском и судском лечењу, интернирају у заводе под строгим надзором и дисциплином.* и

2. *Да ово интернирање буде вечито, или дар на дуже време, ни у ком случају мање од пет година, како би се темпераменти и инстинкти злочинаца могли у толикој мери преобразити, да више не може бити сумње о њиховој моралној исправци. Ослобођење из завода вршиће се по судској одлуци, на представку лекара завода да је болесник оздравио, и по нарочитом комисијском посматрању и мишљењу.*

Одлука конгреса о овом питању изложиће се доцније.

д) Анатомске аномалије код злочинаца и душевно оболелих.

О овом питању, и то само у појединостима, говорено је у кратко, више у виду разних саопштења, која су се поглавито односила на сличност *лубања* и *аномалије* душевно оболелих и злочинаца. Од новитета вреди поменути саопштење *Това*, асистента судске медицине у Торину, *о ненормалности нађеног свода код злочинаца*. По тврђењу његовом, свод овај код злочинаца параболичан је и у напред испупчен, као год и код животиња.

Никаквих предлога о овом питању није било, нити је конгрес ма какву одлуку о њему донео.

ђ) Психолошка вредност сведоџаба.

О питању овом говорило се на истој седници конгреса, којој је председавао судија *Албанел*.

Пошто је прво прочитан реферат *Бруза*, професора кривичног права у Торину, председник *Албанел* изјавио је да има две врсте лажних сведока: *искрених*, т. ј. оних који се варају bona fide и *намерно неискрених*.

Од осталих говорника, који су узимали учешћа у расправи овог питања, нарочиту пажњу заслужују: *Пренс* и *Отоленги*. По тврђењу првог: *нема потпуно идеалног сведока јер нема ни потпуно нормалног човека;* апсолутна правда не може се никад постићи, већ само релативна, и то помоћу ова два средства: а) *контрадикторне дебате као што је у Енглеској* и б) *најсавеснији избор истражних судија међу људима старијим и искуснијим.*

Отоленги је тражио, да истражне судије полажу испит из психијатрије и овај његов захтев као што ћемо доцније видети, у главноме је усвојен.

Још је о истакнутом питању говорио и париски адвокат *Шаријантије*, који је скренуо пажњу на губитак памћења услед изненадног узбуђења, и овим је, у главноме, завршена дебата о овом питању, после чега је *Дел-Греко* говорио:

О злочиначком карактеру.

Суштина Дел-Грековог говора у овоме је:

Међу основним цртама злочиначког карактера налазе се: *склоност ка борби* и *раздражљивост*, помоћу којих психолобиолошки нагони добијају превагу над социјалним и човечанским осећајима. Овим цртама треба још додати: *симулацију*, *склоност* ка *конспирацији*, *дисимулацију* и *одсуство гриже савести*, која је *психосоцијалног порекла.*

Један од узрока одсуству гриже савести, јесте и огромна разлика у осећајима и мишљењу између људске колективности и социјалне моћи с једне и већине злочинаца с друге стране, која деформише дух ових несрећника, често пута од најранијег детињства.

Постоји још једна категорија чињеница, о којима се мора водити рачуна у генези основних црта злочиначког карактера, а то су: *антрополошке* и *болесне* чињенице. Ове последње нарочито утичу на психичке формације, које за своје развиће налазе терен у социјалним акцијама и реакцијама.

Узроци *исихо-биолошки* и *исихо-социјални* основ су сваког злочиначког акта. И ако се не можемо надати, да ћемо спречити стварање злочинаца, јер су узроци овом стварању веома многобројни и врло дубоки, ипак можемо настати да спречимо образовање злочиначког карактера у човеку.

Пошто је социјални фактор најмоћнији у образовању овог карактера, то је неопходно потребно, по мишљењу *Дел-Грековом*, спречити напредовање злочиначког васпитања, а ово се може постићи новим законским мерама, које ће имати за циљ надзиравање деце, а према потреби и одраслих. Већина од ових створења, остављена сама себи, расте и развија се у средини морално поквареној, која образује и развија карактере о којима је реч.

2) О паралелизму између хомо-сексуалитета и урођеног криминалитета.

Рапорт *Ломброзов* под горњим насловом прочитан је на седмој и последњој седници конгреса. У њему славни криминалиста вели, у главноме ово:

Кратак преглед закључака, до којих су дошли *Мол*, *Тарновски*, *Крафт-Ебинг* и други, показује нам чудноват паралелизам између многобројних врста хомосексуалитета и злочинаца.

Као год што детињство има свој пролазни криминалитет, јер сва деца, па дакле и она од које доцније постају нормални људи, више или мање лажу, краду, показују се без осећаја, егоистичка и свирепа према слабим и животињама, оно тако исто има и прелазну врсту хомосексуалитета — моралног хермафродитисма. Зна се, да су прва пријатељства из доба детињства обојена, у неколико, еротичком бојом.

Као год што има правих урођених злочинаца и *криминалоида*, који су пола случајни а пола урођени злочинци, исто тако и међу хомосексуалним има извесан број, по рачуну *Крафт-Ебинговом* 10%, који су, према приликама, и нормални и ненормални.

И, као год што има правих урођених злочинаца, исто тако има и урођених хомосексуалних лица, која од најраније младости, и без нарочитог узрока, показују све особине хомосексуалитета.

У рапорту се даље тврди, да међу хомосексуалним има 40% са нарочитим типом (женска физиономија, њосавост, хипертрофија сиса, лучење млека и т. д.), а оволико је исто, по тврђењу Ломброзовом, и урођених злочинаца са специјалним, антрополошким типом, који се јавља као последица дегенеративних и професионалних карактера. Остали злочинци (60%) немају никаквог специјалног типа, већ само неколико удаљених карактера, а оволики исти број и хомосексуални не показује никаквих физичких, спољних знакова. Психологија и једних и других увек је иста: *ненормална* и *чудноватa*. Хомосексуални се одликују фриволношћу, егоизмом, завишћу, лажју, брбљањем, сујетом за спољне украсе и извесном естетичком склоношћу, услед које многи од њих постају артисти, сликари и музичари, док су код злочинаца развијене страсти за оргијама, осветом, љубављу према животињама и злу, употребом жаргона и тетовирањем.

И хомо-сексуални и урођени злочинци имају сличну, скоро идентичну етиологију. И једни и други потомци су епилептичара, невропатичара, ексцентричних и у опште порочних родитеља; и једни и други најопаснији су у времену између 15—25 година; и једни и други одликују се претераном импулзивношћу, прераном зрелошћу и симулацијом; и једни и други, најзад, непоправими су.

(свршиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

О НЕКОЛИКИМ ОСОБИНАМА ИСЛЕДНИКА

(НАСТАВАК)

Или: сведок каже: „Могу поуздано да потврдим, да је вика, коју сам чуо, долазила *одоздо*.“ Али покушаји на лицу места показаће, да никада не уме тачно погодити, да ли вика долази с десна или лева, одозго или одоздо.

Или: сведок каже: „Н. је имао у својој руци — и ако сам само мало погледао — највише дванаест динара“. — „Можете ли то баш тако тачно да процените?“ — „Наравно“. — „Дакле, колико динара има[ш] ја сада у руци? — „Па отприлике „опет дванаест“. — „Јест, али имам двадесет и пет!“

Или: сведок каже: „Кад једног човека само један пут видим, увек га после могу

познати.« — »Јесте ли видели онога апсеника, који је изведен напоље, када сте ви уведени овамо?« — »О да, — врло добро«. — »Добро, сад ћете да нам га покажете који је тај међу десеторицом апсеника«.

Или: сведок цени какво важно одстојање, рецимо од 200 метара: треба га одвести у поље и рећи му да покаже, докле може бити раздаљина од 100, 200, 300, 400 корачаји; кад се после буду та одстојања прекорачала, моћи ће се готово тачно проценити, да ли и у колико уме сведок правилно да цени одстојања. Пошто те оцене одстојања врло често долазе у пракси, то је за препоруку, да се од извесног прозора, који гледа у поље, још израније измери одстојање, па да се забележи ради доцнијих проба. Ја сам имао врло згодан изглед из своје службене канцеларије и знао сам н. пр.: до левог кућњег ћошка има 65 корачаји, до тополе 120, до порте 210, до оне кућице 400, до железничкога насипа 950 корачаји — и тако сам са сведоцима правио безброј проба, које су увек расветљавале ствар; ако је један сведок показао неколико у пола тачних оцена одстојања, онда сам његовој сведоџби, важној по истрагу, могао и веровати, али иначе ништа више. У осталом могу се још и те нетачне оцене учинити и правилнима, ако се н. пр. може утврдити, да сведок стално више или мање цени разна одстојања.

Покушаји контролисања ове врсте спадају у најпоучније, али у исто време могу да унесу и највеће забуне у тим правцима какве само могу бити, и онај, који их буде хтео вршити, неће тако лако доћи до тога, да упозна њихову праву вредност.

А кад је већ егзактан рад потребан код сваког и најмањега утврђивања, онда се његова важност испољава још више тада, кад се у великим и важним случајевима има сигурно да постави полазна тачка за сав даљи рад. Баш ту се и дешавају често највеће забуне и рђава појимања. При читању акта по извесном важном делу, кад је већ »операциони базис« један пут створен, пошто се радило са највећом брижљивошћу и тачношћу, и пошто се употребила сва оштроумност, често се може приметити да је све то било узалуд, јер се при постављању базиса није довољно тачно истакла нека, по изгледу безначајна, споредна ствар; и тако сва лепа и муком сграђена грађевина на један пут лежи на несигурној основи.

Поменућу два примера, који ће показати очевидно ово што смо казали.

Један од ова два примера, у сваком погледу интересан кривични случај, изнео је на видело, како је иследник дуже времена стајао на лешини убијенога, и — није је нашао.

На обали једне реке у једној већој вароши нађен је један крвав капут, и како је баш у исто време нестао један човек, по имену Јохан Саубарт, испитивало се и констатовало, да је нађени капут својина несталога Јохана. Куда је Јохан отишао, није се могло прокљувити. Тек на четрнаест дана доцније дође један стари тестераш са вешћу, да је једног јутра (баш је било после нестанка Јохана Саубарта) на извесном месту код поменуте реке приметио знатне трагове од крви, али не на оној обали, где је нађен крвави капут. Стари тестераш није умео читати и био је јако наглув, и тако је вест о нестанку Јохановом и могућем убиству његовом нешто доцније сазнао. Место, на коме су били трагови од крви, налазило се поред једног моста; речно корито било је ту врло дубоко, а и обала је била висока. Са тога је места бацан увек снег, кад је у вароши много нападао. Па како су приликом сваког великог снега огромне масе на томе месту избациване, и како зими речна вода никако не досегне до врха обале, то се увек на том месту направи читав снежни брег неколико метара широк, а толико исто и висок; тај се брег тек доцкан у пролеће сасвим топио. Према ономе што је тестераш описао и према сасвим несталим траговима могло се узети, да је убијени бачен са обале на тај снежни брег и тада затрпан, пошто је те ноћи, када је Јохана нестало, јако падао снег, а сем тога од ранога јутра тога је дана почето доношење и истоваривање варошкога снега. То је било 15. децембра. На дан 20. и 27. децембра поново је падао снег и опет су масе снега изручиване на томе месту, али ни једно падање снега није те зиме било тако јако, као што је било прво.

Све се сад дало на тај посао, да снег са брега баца у воду, не би ли се нашла лешина убијенога; и судска комисија била је присутна, да би у случају наласка леша све могла тачно записати, на лицу места, онако, како се нашло. Али иследник се сада стао распитивати код грађана, да ли је те зиме први снег био баш онај од 15. децембра — ноћу када је нестало Јохана Саубарта — (иследник се није добро сећао тога) и људи му одговорише, да је 15. децембра други пут те зиме падао снег, да је био слабији, тако да убијени мора лежати на већ повећој маси снега; људи су тврдили, да први слој снега мора бити висок 6—8 стопа. Тада би решено, да се дотле копа, док се не дође до површине првога слоја снега, *на* којој мора лежати леш убијенога. Копало се и снег се бацао у воду, па кад је остао слој још у висину од неке четири стопе, те се несумњиво већ одавна ушло у слој *првога* снега, прекинут је рад и узело се, да се стари, глуви тестераш морао преварити. Али он се није преварио, јер кад се доцније у пролеће сав снег отопио, на обали би нађен леш убијенога Јохана Саубарта, и то баш на оном месту, на коме је иследник стајао неколико сати, докле је трајао рад на ископавању снега. Објашњење лежи просто у томе, што су се људи, који су питани о првоме снегу, преварили; снег од 15. децембра није био *други* већ *први* те зиме. Леш је био бачен на то место кад снег још није почет да се избацује из вароши, дакле није га требало тражити *на* првоме слоју, већ *испод* њега, и да се тада тачније испитало и утврдило, кад је те зиме био први снег, био би сав слој снега откопан и још тада би био нађен леш. Од тада је прошло доста времена, и зликовац није ни дан дању пропађен.

Други случај тиче се такође убиства и показује то, како нетачним исказима великог броја сведока може лако да скрене траг у проналажењу правога кривца и упути на невиногa човека.

(свршиће се)

Д. В. Бакић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Решења општине београдске у питању регулације вароши имају се расматрати по грађевинском закону за варош Београд, а не по закону о општинама.

Н. М., овд. чиновник, писменом од 21. новембра 1905. године обратио се суду и тражио решење о затварању улице у којој се његово имање налази. По том тражењу добио је тражено решење, којим је, на основу § 8. закона о местима, извештен: да је улица, у којој је његово имање, у рејону варошком, али да се регулацијом затвара, јер по надлежно одобреним плановима не постоји

Ово решење одобрио је и Министар унутрашњих дела на основу чл. 142. закона о општинама и § 10. устројства централне државне управе.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да решење Министрово не одговара закону са ових разлога:

Из извешћа суда општине београдске Г.Бр. 3710., којим је спроведена Министру жалба жалиоца, види се, да »копаоничка улица« постоји, ну да регулационим планом није одобрена, него су је сами сопственици парцелишући своје њиве отворили и на парцелама зграде подигли без надлежног одобрења. Постојање те улице тврди се и тапијом, коју је жалилац поднео у акту Бр. 3354., која је потврђена од општинског суда 5. јула 1905. год. Бр. 2703. и од првостепеног суда за варош Београд од 13. марта 1906. године Бр. 8765., а и регулационим планом који је приложен у жалби Бр. 5710., која је предата општини на њено решење од 22. новембра 1905. године Бр. 5521., из кога се види, да »копаоничка улица« почиње од улице »Краља Александра« али није до краја просечена.

По чл. 8. измена и допуна закона о местима од 21. марта 1885. године, регулационе планове одобравају Министри унутрашњих дела и грађевина; али за варош Београд постоји и нарочити грађевински закон од 11 децембра 1896. године са његовим изменама и допунама од 6. децембра 1898 године.

Ћор сокаци, по чл. 34. тога закона, могу се затворити без икакве накнаде приватним лицима, ако имања истих лица по одобреном регулационом плану имају или добијају улаз са стране улице. А по чл. 35. измена и допуна тога закона, жалба против решења општинске власти подноси се Управи града Београда, а против решења ове Министру грађевина, чије је решење извршно.

Према своме, општински суд погрешно је упутио жалбу жалиоца Бр. 5710. Министру Унутрашњих дела, а Министар се ненадлежно упустио у расматрање, и решење општинског суда одобрио, јер је за расматрање надлежна Управа града Београда, а њено решење расматра Министар грађевина.

По чл. 142. закона о општинама, Министар Унутрашњих дела истина је непосредна надзорна власт над општином београдском, те је на основу тога члана и § 10. устројства централне државне управе његово решење засновано, којим је решење општинског суда одобрено. Али такав случај није овде, нити се право тога надзора простире и на овакве општинске радње, због којих је жалба жалиоца потекла, јер је за расматрање таквих решења, по наведеном специјалном закону, надлежна Управа града Београда, којој је жалбу требало и упутити, па онда Министру грађевина.

Са наведенога, Министар унутрашњих дела, по чл. 48. тач. 3. саветског пословника, ненадлежно се упустио у расматрање овога питања.

Ово саветско посматрање усвојио је и Министар унутрашњих дела

Одлука Државног Савета од 12. маја 1906. године Бр. 3759.

Противу осуда по закону о риболову, решења Министра народне привреде не подлеже расматрању Државног Савета.

Пресудом начелника среза азбуковачког од 4. септембра 1904. године № 6253., а на основу чл. 13. тач. 4., чл. 25. и 27. закона о риболову, с погледом на чл. 16. правила за извршење тога закона, кажњен је Н. Н. са 70. динара, у корист државне касе, зато, што је у друштву са још једним лицем ловио рибу динамитом.

Ову пресуду одобрио је и Министар народне привреде.

По изјављеној жалби на решење Министрово, Државни Савет нашао је, да су оваква решења Министра народне привреде, по чл. 28. закона о риболову, извршна, и не подлеже даљој оцени, па је, на основу чл. 25. свога пословника, жалбу одбацио као ненадлежној власти поднесену.

Одлука од 24-ог марта 1906. године Бр. 2721.

По кријумчарским кривицама, достављачи немају право изјављивати жалбе.

На основу доставе В. С., контролора општине београдске, општински суд пресудом својом од 15. јануара 1905. године КБр. 119. казнио је А. П., овд. продавца кашкавања, на плаћање четворогубе таксе за кријумчарење сувог меса.

Противу ове пресуде, осуђени је изјавио жалбу Министру унутрашњих дела, који је примедбама својим од 24. јануара 1905. године П№ 1555. поништио пресуду као неосновану на закону.

Суд општине београдске, усвајајући ове примедбе, решењем од 29. истог месеца Кр№ 229. ослободио је оптуженог.

По жалби, коју је достављач изјавио. Министру Унутрашњих Дела на ово решење, суд општине београдске донео је решење и жалбу одбацио као од ненадлежног лица поднесену.

То решење општинског суда, као правилно и на закону основано, одобрио је и Министар Унутрашњих дела и Државни Савет одлуком својом од 16. маја 1906 године № 3874.

М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине доњо-зуничке, актом својим од 18. јула ове год. Бр. 1100 пита:

„Састављајући буџет свој за ову годину, општина је унела и позицију за набавку канцеларијског материјала и осветљења у 260 динара.

Стални окружни одбор, прегледајући буџет општински, смањио је ову суму од 260 динара на 100 динара.

Ову своју одлуку доставио је овоме суду тек 23. јуна ове године, до кога је дана суд већ био утрошио из поменуте позиције 98·80 динара, претпостављајући, да ће му се цела позиција одобрити као неопходно потребна.

Према овоме, на рачун ове позиције остало је свега још 1·20 динара, са којом треба издржати до краја године, а то је савршено немогућно.

Моли се уредништво за обавештење: шта треба да уради суд, те да дође до кредита на ову циљ, јер иначе морају се обуставити општински послови?“

— На ово питање одговарамо:

По чл. 6. закона о окружним среским и општинским буџетима, општина је могла тражити само дванаести део од суме, одобрене прошлогодишњим буџетом на име канцеларијских трошкова и огрева, и ако је она трошила више, онда је њен поступак неправилан.

Али, ако се она кретала у границама горњих законских наређења, па је до 23. јуна, као дана када јој је саопштена одлука окружног одбора, већ утрошила ону суму, коју је одбор одобрио за ову годину, онда у њеној радњи нема никакве незаконитости.

И, да би се послови у општини могли на време отправљати, она ће учинити предлог одбору, да у смислу чл. 10. зак. о буџетима одобри накнадни кредит за набавку канцеларијског материјала и огрева, па ће ту одлуку спровести сталном окр. одбору, и он ће дати накнадно одобрење, како се са пословима не би стало, кад први пут, при одобрењу буџета, није могао правилно да оцени потребу једне општине у овоме делу њених потреба и издатака.

II.

Суд општине сењске, актом својим од 26. јула ове год. Бр. 687 пита:

„По тужби приватнога тужиоца, а за кривицу из § 357. кр. законика, осуђена је једна жена из ове општине пред казне затвора да плати још и приватном тужиоцу 10 динара на име накнаде таксе и трошкова.

Пресуда ова постала је извршном и осуђена је издржала затвор.

Када је приступљено наплати оних 10 динара, осуђена је изјавила: да она нема новаца да ово плати, нити, вели, има каквог имања, јер и она и њен муж живе на имању и у кући њеногa свекра, а овај не одобрава да се ова наплата врши из његове имовине.

Како, међутим, осуђена и њен муж живе на имању свекра односно оца више од 10 година, а он је доброга стања, то суд налази, да би они морали имати неку зараду, која би била предмет наплате досуда по пресуди.

Моли се уредништво за обавештење: да ли би суд могао наплатити ову досуду из ове претпостављене зараде?“

— На ово питање одговарамо:

Кад се и у којим случајевима и који трошкови могу наплаћивати из имовине родитеља, предвиђено је § 325. а, кр. суд. поступка, али овде није тај случај.

Изнаћи замишљену зараду осуђене у кући њеногa свекра, апсолутно је немогућно, ма да се она може претпостављати кад они одричу задружни одношај.

Према томе, овај пут за наплату досуде од 10 динара савршено је незгодан, него је много боље предузети наплату из оних ствари, које осуђеној непосредно припадају као н. пр. стајаће рухо, накит и тако даље.

Ако и овога нема, онда просто известити приватног тужиоца о немогућности наплате.

III.

Суд општине александровачке, актом својим од 10. јула ове год. Бр. 3043, пита:

„Известан грађанин ове општине, тужио је своја комшију за заузеће једне њиве и тражио повраћај ове. Спор је грађанске природе.

По овој тужби саслушан је оптужени, и да би се знала вредност спорног имања а по томе определила и надлежност суда за расправу овога, суд је на одређеном рочишту позвао парничаре, те су у смислу § 248. грађ. суд. поступка изабрали вештаке.

Овако изабрани вештаци проценили су вредност заузетог земљишта на 18 динара, и ова је процена одмах ту на лицу места саопштена парничарима.

После овога суд је, као надлежан, пресудом својом од 6. јуна 1904 г. Бр. 4352 пресудио: „да се тужени од заузете земље одбије“ и т. д.

На ову пресуду тужени је изјавио жалбу Првостепеном Суду, и суд је по жалби донео овакву одлуку: „Враћам ова акта јер је пресуда № 4352 по § 13. грађ. суд. пост. извршна, пошто је вредност спора испод 20 динара“.

По овако извршној пресуди суд је одузео заузето земљиште од туженога и

уступио тужиоцу на тај начин, што је обележио међе.

После свега овога, тужени је тражио једнострано вештачење — процену — овога земљишта преко полицијске власти, и ови су вештаци нашли да оно вреди 510 динара.

На основу ове нове оцене, тужени је сада предао акт овоме суду и тражи поновљење парнице у смислу § 426. грађ. суд. пост.

Поводом овога суд моли за упут:

1. да ли општински суд може да дозволи поновљење ове парнице кад је вредност спора, према новој процени, 510 динара, те тим прелази надлежност суђења општ. суда према § 6. грађ. суд. поступка;

2. да ли сада, после ове процене, важи пресуда овога суда Бр. 4352 и у којим границама, и

3. да ли треба да се сматра прва процена или друга за основ поновљења парнице?

— На ово питање одговарамо:

1. По тач. 5. § 426. грађ. суд. пост. може бити обнављања спора само тако, ако је *кривичном* истрагом доказано, да је вештачко мишљење, у овом случају процена, лажно.

Кад тужени, који сада тражи поновљење спора по томе основу, што налази да је вредност спорног земљишта била већа од цене, коју су дали први вештаци, не доказује да је та процена лажна, онда у опште нема основа обнављању спора; али кад је ово већ тражено, онда суд мора донети своје решење без обзира на то, што је сада вредност означена у 510 дин., јер је у питању обнављање спора а не редован спор;

2. Пресуда општ. суда важи у целокупном своме пространству све дотле, докле не би била другом замењена, и

3. на ово питање одговор је садржан у одговору под 1.

IV.

Председник општине моравачке пита: »Члан 8. закона о општинама предвиђа, шта имају радити поједина села, кад се хоће да оцепе од досадање општине и желе да се споје са другом којом општином, а тако и поједине општине, кад хоће да уђу у састав других.

Случај је био, да општину ивановачку у срезу качерском састављају два села — Козељ и Ивановци.

Ова два села дошла су у сукоб, јер село Ивановци жели да се оцепи од општине ивановачке и споји са моравачком.

Да би се ова жеља сељана села Ивановца и званично на збору потврдила, сељани су на основу тач. 4. чл. 34. зак. о општинама изјавили суду општ. ивановачке написмену жељу са довољно потписа и тражили су да се сазове засебан збор.

Овој жељи сељана села Ивановца противно је село Козељ.

Одбор општински, приликом доношења одлуке за сазив засебног збора донео је решење, да се не зове засебан збор, већ да се у овом случају зове општински збор, на коме да учествује и село Козељ.

Ово решење одборско одобрила је и надзорна власт, поводом жалбе интересованих лица.

И, како ће на збору гласати и сељани села Козеља, то одлука, наравно, неће бити израз жеље села Ивановца.

Да би се задовољила законска наређења и у сличним случајевима правилно радили и одбори и државне власти, ја молим уредништво да изволи изнети своје мишљење по овоме«.

— На ово питање одговарамо:

Кад су сељани села Ивановца поднели молбу да се издваја из састава досадашње општине, онда је општински суд био дужан, да одмах сазове засебан збор сељана села Ивановца у смислу чл. 8. и 64. зак. о општинама

И, ако би се на овом збору самих сељана села Ивановца утврдило, да је несумњива њихова жеља за ово издвајање, па се на исти начин то утврди и на засебном збору општине моравачке, у чији састав ово село жели да уђе, онда се те одлуке шаљу г. Министру унутрашњих дела.

Према томе, неправилна је и незаконита радња и општинског одбора и надзорне власти што су дозволили, да на засебном збору гласају и сељани села Козеља.

Село Ивановци могу ову ствар поново покренути, ако налазе да ће интереси њиховог села боље бити заштићени у саставу са општином моравачком.

V.

Суду општине јасеничке одговара се, да је објашњење дато у бр. 29. нашега листа сувише јасно, јер је тамо изречно речено, да могу бити деловође општинских судова без испита сви они, који су до 21. марта 1902. год. имали по три године писарске службе, и ако нису били дотле пунолетни, само ако испуњавају остале услове, који се траже чл. 114 зак. о општинама.

VI.

Суду општине јабланичке одговара се на акт од 13. јула ове год. Бр. 1315 ово: пошто је Првостепени суд решењем својим од 10. августа 1905 год. Бр. 12241, поништио пресуду тога суда, и ова је одлука судска обвезна за тај суд, то нема места оцењивати сада правилност одлуке првостепеног суда, докле он не донесе завршну своју одлуку по овоме.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

НАЂЕН ЛЕШ

На дан 21. пр. м-ца пре подне код села Радујевца Дунав је избацио један мушки детињи леш 11-12 год., потпуно наг, средње величине, округле главе, прћастог носа, широких уста, дебелих усница, широких, дугих и ретких обрва, отворено смеђе косе, здравих зуба у ширини 7 м.м.; на десној нози испод колена у размаку за два прста дете има белегу од ране у величини петпарца. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, а приватни се моле, да известе начелство округа крајинског, с позивом на Бр. 6796, ако би што знали о овоме лешу, што би ишло у корист утврђивања идентитета леша.

ПОТЕРЕ

Ранисав Ранковић, из Врбића, одговара за извесно кривично дело код начелника среза рађевског, али је у бегству. Ранисав је стар 17—18 год., средњег стаса, жућкастих очију, од одела има: полован гуњ а поврх овог гуњић од сингавог сукна, до кошуље носи памуклију од жућкасте ћитајке, која је с преда закрпљена, на ногама носи тозлуке од сингавог сукна и опанке, на глави има шајкачу или шубару. Нека све полицијске и општинске власти живо потраже Ранисава и по проналаску, да га стражарно спроведу поменутој иследној власти с позивом на Бр. 2970.

Милан Јаковљевић, из Крнула, осуђеник пожаревачког казненог завода, 31. овог м-ца побегао је са рада из Љубичева. Милан је стар 26 год., стаса средњег, црне косе, смеђих бркова, браду брија. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да најживље настану да се одбегли осуђеник што пре пронађе и под сигурном стражом спроведе пожаревачком казненом заводу с позивом на депешу Бр. 1971.

Димитрије Радовић, Младен Гајић и **Живојин Митровић** притвореници, Управе крагујевачког гарнизона 30. овог месеца изјутра отевши пушку од стражара побегли су из притвора. **Димитрије** је родом из Забојнице (срез гружански), омален, плав, очију граорастих, сувоњав, говори промукло, главу држи право, од одела има: бео копоран, плаве чакшире, шајкачу и на ногама цокуле. **Младен** је родом из Копљара (срез јасенички окр. крагујевачки), висок, крупан и у опште добро развијен, малих жутих бркова, црних очију, крупно говори, главу држи погнуто, од одела има: артиљеријске чакшире, копоран и шајкачу, а на ногама чизме. **Живојин** је родом из Тијања (срез драгачевски), стаса танког и дугог, плав, без два предња зуба у горњој вилици, малих жутих бркова, шушка кад говори, од одела има: плави копоран, чакшире, шајкачу, а на ногама цокуле. Наређује се свима полицијским и општинским властима, да најживље настану да се ови одбегли притвореници што пре пронађу, па у случају проналаска да се стражарно упуте поменутој Управи с позивом на Бр. 2013 или начелству крагујевачком с позивом на депешу Бр. 11640.

Милан Михајловић, који је као жандарм био на служби код суда општине ребељске, убио је председника исте општине Недељка Вујића, па по том побегао незнано куда. Милан је родом из Врање, стар 24 године, висок 175 см., сувоњав, смеђе косе, очију и бркова, у горњој предњој вилици нема једног зуба, кад говори шушка. Са собом је однео брзометну пушку № 19257 са 40 бојевих метака и жандармско одело. Позивају се све полицијске и општинске

власти да најживље настану, да се Милан што пре пронађе, и упути начелству округа ваљевског с позивом на депешу Бр. 9100.

Крађе стоке. Ноћу између 28. и 29. пр. м-ца са пашњака Стамена Ђикића, Њумурџије из Пољана, украдена су два коња. Један је коњ матор 8 год., длаке зелене, на десној плећки има белегу од убоја, са жигом «О»; други је матор такође 8 год.. длаке чиласте, на десном уву и ребрима има белегу. Наређује се свима полицијским и општинским властима, да трагају за крадљивцима и покрађом, па о резултату да известе комесара полиције у Мајдан Пеку с позивом на депешу Бр. 901.

Непознати крадљивци украли су једног коња Живојину Боровићу из Вујетинаца (срез љубићски. Коњ је матор 15 год., беле длаке, на обе задње ноге има белегу од конопца због спутавања, ровашен је у једно уво, без других знакова. Нека све полицијске и општинске власти настану да се пронађу крадљивци и покрађа и о резултату трагања известе начелника среза љубићског с позивом на Бр. 11909.

Милутин Ранђелић кројачки калфа, извршио је крађу своме мајстору Петру Ранковићу кројачу, па побегао. Милутин је повисоког раста, стар 20 год., округлог лица, смеђ, у сако оделу затворене боје. Треба га пронаћи и спровести Управи града Београда с позивом на Бр. 24271.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Како и код сеоског сталежа може бити препредених варалица сведочи најбоље овај **Чедомир Нешковић**, тежак из Церовца у окр. смедеревском.

До скора он је био вредан младић у селу, но у последње време покушао је да без зноја ради и живи, па ма то било и противно кривичном закону.

Нарочито огорчена изборна агитација последњих избора дала му је идеју за једну превару, чије је извршење скопчано било и са фалсификатима, те ће му у будуће, пошто буде искусио за овај случај заслужену награду, тешко пасти на памет да тако што више ради.

Знајући везе једног учитеља из његове околине са вићеним партиским људима из Београда, он науми да отуд извуче какву корист за себе, а избори су били на прагу и улучио је таман моменат, када своју намеру може лако извести.

Тако у друштву са неким лицем напише писмо од стране тога учитеља једном учитељевом познанику и политичару у Београд, у коме представи како му је потребно 200 дин. сад за изборе, те му са тога шаље меницу на 200 дин. на којој је поред њега као акцептанта био и потпис још једног трговца из његовог места, да ту меницу есконтује где зна и новац му, по Чедомиру пошаље.

Учитељев пријатељ не сумњајући да је писмо учитељево узме меницу и види да је неисправна, јер није попуњена како треба, те му је врати и препоручи му да каже учитељу да другу меницу напише.

Чедомир оде и трећег дана дође са новом меницом, али је и она била неисправна, те учитељев пријатељ реши да учитеља помогне на други начин. Како је један други политичар ишао у те крајеве, учитељев пријатељ пошље по њему 100 дин., да их овај остави код неког тамошњег трговца, а Чедомиру каже да јави учитељу. да код тог трговца паре прими и кад узмогне врати му их.

Овом другом приликом код учитељевог пријатеља затекао се и један други учитељев познаник и вићенији човек из Смедерева, који учитељу напише писмо да меницу есконтује ближе, у Смедеревској Задрузи.

Чедомир опет оде, но није смео ићи код оног трговца, код кога је за учитеља остављено 100 динара, јер га је овај познавао као неисправна човека и не би му их дао без учитеља, те је он провео два-трн дана луњајући по Београду, а потом се и по трећи пут јави учитељевом пријатељу са писмом овакве садржине:

Господине Н,

Ја шаљем овог човека код Вас и пошиљем обе менице и стару и нову ради сортирања рукописа и молим Вас да ми уредите ову меницу; ја сам ишао код газда М. Фала Вам на оној услузи које сте се постарали и послали мени новац али с' тим, Ваш ће новац остати код М,; ја не ћу дирати онај новац који сте послали зато што ја не тражим муфте ништа и не ћу га узети но молим Вас да ми уредите ову меницу и после три месеца ја ћу целу платити, јербо знам да и Ви тамо сте на трошку већем него ми. Па зато нећу онај новац примити него зато тражим од Вас једно задовољење да ми уредите ову меницу. Молићу Вас најпокорније јер ми је нужно за новац, ја сам казао М..... да Вам врше новац или нека га да где он зна. Ја само га примити нећу што нисам ја тај човек. Ја не могу доћи тамо через нужних послова а Вас молим одмах да ми уредите ову меницу и пошаљете новац по овом човеку он ће Вама дати признаницу да је примио новац ако се Ви нешто плашите да не смете дати новац њему. Сад Вас молим најпокорније и по трећи пут да ми учините ово добро. Меница је уређена како сте Ви казали потписана је и на полеђини.

Ваш поштовалац
Н. Н.
учитељ.

Видећи да је учитељу много стало до пара његов пријатељ исплати Чедомиру вредност менице по одбитку есконтних трошкова, у намери да је он доцније есконтује код неког завода кад буде имао времена, а од Чедомира узме признаницу на примљену суму.

Кад је овако овде дошао до пара, он се реши да искористи учитељево познанство и са оним његовим пријатељем из Смедерева, те оде тамо и напише меницу од 250 динара, на којој опет потпише учитеља и оног трговца, па се са њом јави оном учитељевом пријатељу из Смедерева, који је из Београда писао учитељу писмо да меницу есконтује код Смедеревске Задруге, те му овај и изради код задруге исплату ове менице и тако и овде дође до 250 дин.

После неколико дана, по свршетку избора, учитељ сазна за ове преваре, које је неко вршио на његово име, те извести свога пријатеља у Београду да он од њега нити уопште од икога није тражио никакве паре, већ да је жртва неке варалице.

Овај достави случај београдској полицији, која убрзо утврди да је тај варалица и фалсификатор био овај Чедомир, те га је одмах добавила и узела на испит.

Он је у почетку у опште све одрицао, није признавао чак и свој рукопис на признаници о примљеном новцу, док напослетку није увидео да му не вреди одрицати, те је за себе признао кривицу, само никако неће да ода свога саучесника који му је писма и менице писао. Сваки час је мењао исказе и теретио сад овог сад оног.

Сем ове две крупније кривице учинио је приликом изборне агитације према разним лицима више омањих превара, те на тај начин увео један нов начин превара — изборно-парламетарних. нешто слично оним мађарским изборним варалицама, за које читасмо ономад у неким нашим новинама

Ако би ко знао још какву Чедомирову превару или у опште какву кривицу, моли се да то достави Управи Гр. Београда, где се он у притвору и под истрагом налази.

Штампа Крађ. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Ђ. Јелинчић

БРОЈ 33. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 13. АВГУСТА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу јуну 1906. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца јуна извршено је у Србији:

1. **Убистава** 47
2. **Детоубистава** 4
3. **Нехотичних убистава** . . . 3
4. **Покушаја убистава** 31
5. **Разбојништава** 12
6. **Силовања** 4
7. **Тешких телесних повреда** . 7
8. **Паљевина** 20
9. **Опасних крађа** 110
10. **Злонамерних поништаја туђих ствари** 15

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	42	или	89 %
Детоубистава	4	»	100 %
Нехотичних убистава	3	»	100 %
Покушаја убистава	29	»	93·5 %
Разбојништава	10	»	83 %
Силовања	4	»	100 %
Тешких телесних повреда	7	»	100 %
Паљевина	3	»	15 %
Опасних крађа	43	»	39 %
Злонамерних поништаја туђих ствари	4	или	26·6 %

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (27) затим помоћу *оштрог* (14), помоћу *тупог* (5), и *задављивањем* (1).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* за 18 случајева, у *освети* за 12, у *љубомори* за 3, у *користољубљу* за 2, у *неморал. побудама* за 2, у *нужној одбрани* за 2, у *афекту* за 2, у *одбрани части* за 1 и у *домаћој расири* за 1 случај. За остала четири случаја узроци су непознати.

Посматрана према местима у којима су извршена изложена убиства јављају се: у срезу расинском **6** (свађа), у срезу грочанском **2** (љубомора), у срезу јабланичком **2** (оба непронађена; освета), у срезу параћинском **2** (свађа, и неморал. побуде), у Нишу **2** (афект), у срезу пожаревачком **2** (свађа и непознат узрок), у срезу хомољском **2** (1 непронађен; освета), у срезу бољевачком **2** (свађа и освета), и по **1** у срезовима: космајском (освета), тамнавском (свађа); колубарском округа ваљевског (свађа), пчињском (непознат узрок), лепеничком (свађа), гружанском (нужна одбрана), крагујевачком (нужна одбрана), кључком (свађа), левачком (свађа), ресавском (освета), темнићском (непознат узрок), алексиначком (свађа), мачванском (свађа), азбуковачком (непронађено; користољубље), моравском окр. пожаревачког (користољубље), млавском (освета), звишком (освета), љубићском (освета), орашком (свађа), зајечарском (неморалне побуде), прокупачком (домаћа распра), косаничком (свађа), пожешком (освета), жичком (освета), драгачевском (непронађено; непознат узрок), и у варошима: Београду (љубомора) и Зајечару (одбрана части).

Детоубиства су извршена у срезовима: колубарском окр. београдског, лесковачком, нишавском и мачванском.

Нехотична убиства извршена су у срезовима: пољаничком, деспотовачком и у вароши Крагујевцу.

Покушаја убистава било је: у срезу јабланичком **3** (1 непронађен), у Нишу **3**, у срезу млавском **2**, у срезу подунавском **2**, и по **1** у срезовима: подгорском, гружанском, трстеничком, расинском, жупском, ражањском, брзопаланачком (непронађен), кључком, поречком, темнићском, мачванском, посаво - тамнавском, пожаревачком, качерском, прокупачком, косаничком, златиборском, трнавском, моравичком, студеничком и у вароши Београду.

Највећи број ових дела извршен је у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена у срезовима: тамнавском, крагујевачком (непронађено), брзопаланачком, трстеничком, деспотовачком, параћинском, сврљишком, нишавском (непронађено), рађевском, таковском, зајечарском и трнавском.

Силовања су извршена: у срезу нишком **2**, у срезу моравичком **1** и у срезу студеничком **1**.

Тешке телесне повреде извршене су по **1** у срезовима: тамнавском, гружанском, лепеничком, рађевском, моравичком и у варошима Крагујевцу и Смедереву.

Паљевине су извршене: у срезу хомољском **4**, у срезу млавском **2**, у срезу тамнавском **2** (1 пронађена), у срезу студеничком **2**, и по **1** у срезовима: грочанском, колубарском окр. београдског, јабланичком (пронађена), мачванском, посаво-тамнавском, азбуковачком, рамском, подунавском (пронађена), добричком и црногорском.

Вредност ових паљевина износи око **5.000** динара.

Опасне крађе су извршене: у Београду **9** (3 пронађене), у срезу тамнавском **5** (2 пронађене), у срезу бољевачком **5**, у срезу гружанском **4**, у срезу поречком **4** (1 пронађена), у Нишу **4** (1 пронађена), у срезу млавском **4**, у срезу пчињскои **3** (све пронађене), у срезу пољаничком **3** (2 пронађене) у срезу лепеничком **3** (1 пронађена), у срезу трстеничком **3** (1 пронађена), у срезу параћинском **3** (2 пронађене), у срезу сврљишком **3** (све пронађене), у срезу голубачком **3** (1 пронађена), у срезу јасеничком окр. смедеревског **3** (1 пронађена), у срезу заглавском **3**, у срезу трнавском **3** (1 пронађена), у срезу колубарском окр. београдског **2** (1 пронађена), у срезу подгорском **2** (1 пронађена), у срезу крагујевачком **2** (1 пронађена), у срезу неготинском **2** (1 пронађена), у срезу крајинском **2**, у срезу копаоничком **2**, у срезу бањском **2** (обе пронађене), у Шапцу **2** (обе пронађене), у срезу рађевском **2** (1 пронађена), у срезу јадранском **2** (1 пронађена), у срезу хомољском **2** (обе пронађене), у срезу звишком **2**, у срезу зајечарском **2** (1 пронађена); по **1** *прона-*

ђена у срезовима: масуричком, ресавском, алексиначком, поцерском, мачванском, црногорском и у варошима: Крагујевцу и Пожаревцу; по **1** *неиронађена* у срезовима: брзопаланачком, ражањском, деспотовачком, посаво-тамнавском, пожаревачком, таковском, подунавском, косаничком, азбуковачком, моравичком и драгачевском.

Вредност свих ових крађа износи око **10.000** динара.

Поред изложених дела у току месеца јуна извршено је још у Србији **23 самоубиства,** и то: у Београду **3**, у срезу лесковачком **2**, у срезу млавском **2** и по **1** у срезовима: гружанском, крагујевачком, расинском, трстеничком, деспотовачком, нишавском, посаво-тамнавском, таковском; јасеничком окр. смедеревског, заглавском, прокупачком, косаничком, ужичком, трнавском и у варошима Нишу и Пироту.

Ова су самоубиства извршена: *вешањем* 11, *ватреним оружјем* 8, *дављењем у води* 3, и тровањем 1, а узроци њиховом извршењу леже: у *душевној поремећености* за 6 случајева, у *дугој болести* за 4, у у *материјалним неприликама* за 4, услед *жалости* за 2, услед *гриже савести* за 1, из *очајања* за 1 и из *частољубља* за 1. За остала четири случаја узроци су непознати.

Покушаји самоубистава извршени су: у Београду (ватр. оружјем, из љубави) и у срезу лесковачком (вешањем, услед материјалних неприлика).

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	ОКРУЗИ	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни оштећаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	3	1	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—
2	„ ваљевски	2	—	—	1	1	—	1	2	7	—	—	—
3	„ врањски	3	1	1	3	—	—	—	1	7	1	2	1
4	„ крагујевачки	3	—	1	1	1	—	3	—	10	—	2	—
5	„ крајински	1	—	—	3	1	—	—	—	9	—	—	—
6	„ крушевачки	6	—	—	4	1	—	—	—	6	6	2	—
7	„ моравски	5	—	1	1	2	—	—	—	5	—	1	—
8	„ нишки	3	—	—	3	1	2	—	—	10	1	1	—
9	„ пиротски	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	2	—
10	„ подрински	2	1	—	2	1	—	1	3	10	—	1	—
11	„ пожаревачки	7	—	—	3	—	—	—	7	13	1	2	—
12	„ руднички	1	—	—	1	1	—	—	—	1	—	1	—
13	„ смедеревски	1	—	—	2	—	—	1	1	4	3	1	—
14	„ тимочки	4	—	—	—	1	—	—	—	10	2	1	—
15	„ топлички	2	—	—	2	—	—	—	1	1	—	2	—
16	„ ужички	1	—	—	1	—	—	—	1	1	—	1	—
17	„ чачански	2	—	—	3	1	2	1	2	5	—	1	—
18	Управа града Београда	1	—	—	1	—	—	—	—	9	—	3	1
	Свега:	**47**	**4**	**3**	**31**	**12**	**4**	**7**	**20**	**110**	**15**	**23**	**2**

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 9. августа 1906. год. АБр. 795. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ
по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

Исти случај спаљивања за браколомство имамо и у песми: „Невјера љубе Грујичине“ само што је овде начин спаљивања изнесен нешто друкчије него у два претходна случаја. Кад се Грујa ослободио веза, и кад је погубио Турке, којима га издала његова жена Максимија, те га савладали и свезали, он ухвати неверну љубу Максимију, па је онда пита:

„Максимија, коленo неверно!
„Или волиш свећом свијетлити?
„Ил' ми волиш сабљу целивати?“
А беседа Максимија млада:
„Господару, Новаковић-Грујо!
„Не могу ти сабље целивати
„Сабља ти је од свашта скрнавна
„Него ћу ти свећом свијетлети
„Ако јадна не ћу ни спавати».[1])
Онда уста Новаковић Грујa
Па је узе за десницу руку,
Са шње скиде свилу и кадиву
И скиде јој копрену са главе,
И скиде јој ђердан испод грла,
Остави је у саму ћенару,
Намаза је воском и катраном
И сумпором и брзијем праом,
Па је уви меканим памуком,
Па је поли жестоком ракијом,
Укопа је земљи до појаса.
Па запали косу на врх главе,
А он седе пити вино ладно,
А љуба му јасном свећом светли.
Кад догоре до бијели дојки
Заплака се нејаки Стеване:
„Красни бабо, Новаковић-Грујо!
„Изгореше мојој мајци дојке
„Које су ме одраниле, бабо,
„Које су ме на ноге подигле».
Ражали се Новаковић-Грујa
Гледајући нејака Стевана,
И он стаде сузе просипати.
Што остаде, то је угасио,
И оно је саранио лепо,

[1]) *Сабљу целивати* значи *посјечен* бити, а *свећом* или *лучем свијетлети* значи *спаљен* бити.

Исти оваки пример спаљивања за браколомство имамо и у народној песми, Ђуро Даничић „Покрајчић Павле“ (Вуков зборник књ. VII. стр. 329—341) која се завршује с оваким стиховима:

Тако било свакој женској глави
Која није вјерна господару.

Осим спаљивања за браколомство у народним песмама налазимо и на спаљивање из освете. Тако је од Хорвата Мато спалио Ћуприлијћ везира:

Добар тумбас ватре начинише,
И на ватри њега сагореше.

Ми смо напред поменули да су у средњем веку на западу највише спаљивали вештице и мађионичаре. Врло је занимљиво видети како стоји наша држава у средњем веку погледу према вештицама чаробницима, бајалицама итд. Мојсијев закон врло је оштар према чаробницама, гатарама и бајалицама, па разуме се и према вештицама. Мојсије наређује: „А „човјек или жена, у којима би био дух „врачарски или гатарски, да се погубе, „камењем да се заспу, крв њихова на њих“ (III књ. Мојсијева. Гл. 20. стих 27). Према одлукама црквених сабора и према правилима светих отаца мађионик, који би врачао жртвом, казни се смрћу мачем, а онај, који би га на то навео, кажњаван је тиме, што му је одузимано имање. Жену врачару могао је муж отпустити, а отровник је убијан као и убица. (Синталма М. Властара М. сьстав. глава а.). Душан у 109 члану својега законика наређује: „да се мађионик и отровник, који, би се на делу ухватио, казни по закону светих отаца“. А та казна прописана је, као што наведосмо, у Синталми М. Властара. После овога у нашим средњевековним споменицима не налазимо ништа ни о чаробницима, ни бајалицама ни вештицама. Али у шабачком крају постоји предање да су некада вештице спаљивали.[1]) Како је Мачва потпадала по некад под Угарску, како су јој у близини Славонија и Хрватска, то је могао тај обичај спаљивања вештица отуда прећи. Да је утицај Запада био силан на западни део нашега народа, то је јасно. Са запада је прешао и обичај да се вештице спаљују. Отуда је дошла и она одредба у Пољички Статут, која гласи:

„Ако би се истином нашла која вештица, или чаробница или вражарица,

[1]) V. Bogišić. Zbornik. Стр. 574.

први пут, кад се нађе, има се шибати (фруштати); ако ли се и по други пут нађе, има се сажећи«.[1])

Са Запада тај је обичај дошао и код Хрвата. У Загребу први помен о гоњењу вештица датира се из половине XIV столећа. Године 1360 окривљене су Загребкиње Алиса и Маргарета, да су вештице. Градски суд осуди их да морају довести 26 сведока, који ће се заклети да нису вештице, ако ли не доведу, то да се имају спалити на гломачи. Године 1362 осуђена је нека Драгица да мора довести дванаест сведока да посведоче да она нема никаквих веза с нечастивом силом, и да није вештица, али ако се и други пут нађе у таквом делу, сместа ће се спалити.[2])

Вештице су окривљиване што су погазиле задану веру Богу, па се заверile врагу и с њиме друговале; што су правиле мраз, град, олују и плаховиту кишу; што су чарањем и бајањем наносиле људима смрт или болест; што су јеле децу итд. Окривљену су доводили на суд и испит да призна дело. Ако није хтела признати стављали су је на муку. Мучења су била тако ужасна, да су оне јаднице, стављене на муку, пристајале на све, само да их мимоиђу ужасни болови. Пре мучења застрашивали су их показујући им справе за мучења у нарочитој одаји — мучионици — па ако се ништа не успе, онда су прво приступали да на телу осуђене нађу *вражији печат*. Џелат, који је тражио, свукао би стављену под суд, до голе коже, па би тражио. Доста је било да се нађе какав младеж или брадавица, па је то одмах узимано да је ђавољи печат, и више је ништа под небом не би спасло спалишта. Сад је требала да каже, које су јој другарице. Није ли хтела то лепим, онда је на мукама морала казати. Али ако није нађен никакав знак који би се могао сматрати за вражији печат ипак се веровало, да он постоји, али да не могу да га пронађу.

Ударање на муке пролазило је кроз извесне ступње. Први ступањ састајао се у томе што би палце ставили међу гвоздене плочице, које су се могле шрафовима стезати. Плочице би стезали дотле, дакле испод ноката не би крв бризнула, а палци се смрскали. Ако окривљена ни тада не би признала оно, што се од ње тражи, онда се приступало другом ступњу. Овај се ступањ мучења састајао у томе, што би оној, коју испитају, метнули цеванице у некакав гвозден оклоп (spanische Stieffel), којим су цеванице и листове толико стезали, да се кости размрскају, а да би мука и болови били већи, ударили су чекићем по оном оклопу. Овај други ступањ мучења бивао је и на други начин. Окривљеној везали би руке ужетом позади, па би је на колотури полако дизали у вис, докле се руке у раменима не преокрену и не дођу више главе. Да би мука била већа спустили би је брзо на под, па би је после понова лагано дизали у вис. Ако се окривљена и тада уздржала и не хтела признати оно, што се од ње тражи, онда би јој обесили о ноге какав тег, па би је за тим пекли упаљеном свећом по целом телу, а особито под пазухом и на другим местима, где и најмање длака има. Ово се чинило за то, да се истера ђаво, који се и у најмањој длачици могао сакрити и давати окривљеној снагу, да муке подноси а да ништа не ода. Окривљена је могла тако висити по сат-два у ваздуху. Дотле би се мучитељи и судски изасланици, који присуствују мучењу, мало прихватили лебом и вином, месом и сиром, да би могли боље наставити мучење.

(наставиће се)

Миленко Вукићевић.

[1]) Monumenta Historico-juridica Slavorum meridionalium. Zagreb. 1890. I. Стр. 110. Члан 112.

[2]) О томе види расправу И. Ткалчића: «Парнице проти вјештицам у Хрватско». Rad jugoslov. Akademije. CIII.

ШЕСТИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
за криминалну антропологију

(свршетак)

Пошто је париски адвокат *Шаријантије* прочитао своју студију »*О симулантима*«, у којој износи неколико случајева успешне симулације, и истиче, поводом истих, преку потребу познавања и изучавања злочинаца, приступљено је доношењу одлука.

Поред већ поменутих одредаба о малолетним злочинцима, шести међународни криминално-антрополошки конгрес донео је још и ове закључке:

а). *Да би се сачувало друштво од личности ненормалних и опасних потребни су специјални азили, у које ће се ове личности интернирати на неодређено време, и у којима ће остајати све дотле, док се њихов темперамент и инстинкти у толикој мери не преобразе, да више не може бити сумње о њиховој моралној поправци;*

б). *конгрес изражава жељу: да чиновници, адвокати и сви помоћници правде располажу и медицинско-психијатријским знањем, помоћу кога ће, а у циљу избегавања судских заблуда, моћи одлучити: у којим случајевима треба звати у помоћ компетентног лекара?*

в). *конгрес изражава жељу: да свака влада прибира конфисковане предмете помоћу којих су казнима дела извршена ради образовања музеума, потребног за судске и полицијске студије;*

г). *конгрес изражава жељу: да законске одредбе, које наређују да се злочинци, ослобођени као душевно оболели, чувају у одвојеним одељењима азила, буду модификоване према стању болести ових лица и облику криминалитета;*

д). *конгрес изражава жељу: да се у програм рада идућег конгреса уврсти питање: која су знања потребна истражним судијама и полицијским чиновницима да би им рад у будућности био што више у сагласности са принципима криминалне антропологије;*

ђ). *конгрес изражава жељу: да се за дневни ред идућег конгреса стави, као општа тема, питање: да ли и пасионирани треба да буду сматрани као душевно болесни са гледишта законских одредаба, које говоре о урачунљивости?*

Није тешко увидети, после свега што смо изложили, да је већ крајње време, да се једном и код нас почне озбиљно мислити о мерама, које би требало предузети у циљу спречавања криминалитета. Неоспорно је при том, да је за ово, на првом месту, потребна потпуна реорганизација наше полиције, која је данас, говоримо искрено, све друго пре, но оно што у ствари треба да је.

Ко је иоле упознат са радом и уређењем наше полиције знаће, без сумње, да она нема јасно одређених атрибуција, и да у пракси скоро не постоје границе њене надлежности или ненадлежности. Оваква каква је данас, она представља један конгломерат најразноврснијих дужности и права у коме се, као и у сваком конгломерату у опште, мора лутати и нагађати, често пута и о најобичнијим стварима.

Неуређеност, или боље рећи неодређеност и сваштарство, једна је од главних мана наше полиције, која је и административна, и извршна и истражна па и судска власт (иступи), само није оно што у ствари треба да је — установа за заштиту личне и имовне безбедности. Оно, истина, законом јој је и ово стављено у дужност, али је целокупан њен рад у овом правцу, у колико га допуштају остали, а нарочито политичке природе послови, ограничен на *репресивну* акцију. Сматра се, да је полицијска власт одговорила потпуно своме задатку, ако је срећним случајем успела да пронађе сваког трећег или четвртог учиниоца казнимих дела, а готово се сасвим губи из вида, да је битна дужност савремене полиције предупређење — *спречавање* — казнимих дела, па тек по том изналажење њихових учинилаца. Не претерујемо ни мало кад тврдимо, да је *превентивна* акција наше полиције ништавна, а резултати у погледу *репресивном* доста жалосни.

Само у току прошле године извршено је у Србији:

Убистава 466 или **1** убиство на **5770** становника.

Детоубистава 39 или **1** детоубиство на **68948** становника.

Нехотичних убистава 42 или **1** нехотично убиство на **64023** становника.

Покушаја убистава 328 или **1** покушај убиства на **8198** становника.

Разбојништава 146 или **1** разбојништво на **18417** становника.

Злонамерних поништаја туђих ствари 236 или **1** зл. поништај на **11394** становника.

Паљевина 578 или 1 паљевина на **4652** становника.

Опасних крађа 2514 или **1** опасна крађа на **1070** становника.

Од ових дела пронађено је:

Убистава 405 или **86·9%**.

Детоубистава 34 или **87·%**.

Нехотичних убистава 42 или **100%**.

Покушаја убистава 305 или **92·9%**.

Разбојништава 116 или **79· %**.

Злонамерних поништаја туђих ствари 57 или **24%**.

Паљевина 84 или **14%**.

Опасних крађа 930 или **36·9%**.

После ових цифара, које су претходних година бивале још и веће, излишно је, држимо, износити и остале недостатке наше полиције, и истицати преку потребу њене реорганизације, нарочито у погледу заштите личне и имовне безбедности. Сматрали смо за дужност да ово нарочито нагласимо, а на надлежнима је да учине своје.

Д. Ђ. Алимпић.

НОВ КРИВИЧНИ ПОСТУПАК ЗА ИТАЛИЈУ

Новембра месеца прошле године министар правде у Италији поднео је парламенту законски пројекат новог кривичног поступка, који ће бити вотиран ове а ступити у живот почетком идуће године. Закон овај очекиван је и обећан још пре пола века. Садашњи кривични поступак, који ће бити замењен овим новим законом, и који се датира још од 1865 год. сматрао се увек као привремен — намењен задовољењу најнужнијих потреба казне праксе у скоро уједињеној Италији. По признању самих његових твораца, он се махом ограничавао на репродукцију француског кривичног поступка и далеко је био од захтева науке.

Израда новог пројекта започета је још у 1892 год. и није никако прекидана, и ако су се, услед парламентарних примена, мењали министри и комисије. Већ и сам тај факт, што је израда новог закона трајала тако дуго и вршена у времену необично плодном у студијама кривичног права, довољна је гарантија о његовој ваљаности.

Последња четврт XIX-ог века одликује се доиста ренесансом кривичног права. Стари системи подвргнути су контроли искуства, и на овај начин потпуно испитани и у свима својим добрим особинама и у свима својим недостацима; појавиле су се нове идеје; конгреси и научни скупови умножили су се; многобројне државе у Европи или ван Европе измењале су или модификовале своје законодавство, а најновије теорије отпочеле су, једна за другом, издржавати и пробе у пракси.

Разуме се већ, да су се творци италијанског новог закона о поступку судском у кривичним делима обилно користили свим новим идејама. променама и резултатима. Огроман рапорт о новом закону, поднет у име министра правде, права је и потпуна расправа о кривичној процедури, једно драгоцено дело упоредног законодавства, које означује последњу етапу науке у свима цивилизованим земљама.

Предлажући за извесне детаље један нов систем, творац пројекта изјављује да је овај систем *у сагласности са тенденцијом савременог научног духа и довољно удаљен од рутине и произвољности.* Ова формула одлично карактерише тенденцију целог дела, у коме нема никаквих сензационих новачења, и из тога провејава тежња да се скрати истрага и превентивни затвор, да се увећају гарантије одбране, да се боље одреде границе надлежности и убрза општи ток процедуре, а тако исто и јавна дебата, која се у Италији често пута отезала у бесконачност.

Цео материјал раздељен је у четири књиге: прва садржи *опште одредбе*, друга говори *о процедури*, трећа о *суђењу*, а четврта о *извршењу*.

I.

Прва књига подељена је такође на четири главе, у којима су одредбе *о акцији која се рађа из кажњеног дела, о судији, одбрани окривљеног* и најзад *о општим правилима за све акте процедуре.*

Јавна и цивилна акција. Свако казнимо дело способно је да произведе две акције: једну, која се односи на репресију и припада друштву, и другу, која се односи на накнаду штете и припада повређеној или оштећеној страни. Ови принципи довољно су познати и усвојени скоро у целом модерном законодавству, али и поред свега овога, они остављају место једном озбиљном питању, а на име: може ли право друштва на јавну акцију искључити сасвим право индивидуе? Другим речима: може ли јавна власт, орган друштва, или боље рећи орган владе, својом неакцијом, из ма којих разлога, имати за последицу незаконитост кривца, па чак и немогућност за жртву да добије накнаду штете?

Проблем овај, чије решење није индиферентно за слободу грађана, нови италијански пројекат решио је у корист монопола јавне акције, противно захтевима савремене науке, јер искључује сваку и у већини случајева врло корисну контролу приватних лица. У накнаду за ово, италијански законодавац наређује обавезну јавну акцију у сваком случају, и истиче *законитост* истраге над системом *опортунитета.* Не верујемо, да је ово довољно, да заштити појединце против самовоље државних органа, и налазимо да овај систем може бити опасан у моменту криза, када треба бранити слободу грађана. Шта ће радити појединци ако власт пренебрегава или одриче своју акцију?

О судијама. Дискусија, која се данас води поводом судске реорганизације, а поглавито о томе: да ли су боље идеје народне (поротници) или судије професионалне; да ли су бољи судови, састављени из више чланова или из једног једиког судије? — остала је без утицаја на нов закон италијански, који је у овој ствари и даље задржао праву средину. Системи, у пракси већ опробани, задржати су и даље, не освајајући нове нити, пак, губећи старе терене, а судска власт подељена је између претора, првостепених и апелационих судија, исто као и у француском кривичном поступку.

Порота, против које је у последње време устао знатан број савремених публициста, и чија се домена у Француској из дана у дан смањује, задржала је у новом закону видно место код тежих казнимих дела, али се за остала, мање важна дела, законодавац показао врло мало наклоњен овој установи. Поротник му изгледа сувише једностран и способан да види само крупне ствари. Циљ је новог закона у опште, да пороту ограничи на дела која су у тесној вези са јавним животом.

Новим пројектом знатно је проширена надлежност претора (обласних судија), који ће у будуће судити све преступе, који повлаче казну *ограничења слободе* до 3 год., или новчану до 3000 динара. Могло би се, на први поглед, замерити величини ове надлежности, али треба знати, да су италијански претори независни од јавне власти, као и да је њихово наименовање скопчано са великим гарантијама.

Атрибуције првостепених судова простиру се на сва она дела, за која не би били надлежни ни претори ни апелациони судови.

Одређивање надлежности према личности не садржи каква особита наређења; правила о овоме исто су као и у француском кривичном поступку. Ненадлежне власти дужне су, да саме одбију надлежност; појављене сукобе решава касациони суд

Узроци искључења и изузећа веома су опширно разрађени; пројект у овом погледу допушта сваки разлог, чија би озбиљност могла довести у сумњу беспристрасност чиновника.

(наставиће се)

О НЕКОЛИКИМ ОСОБИНАМА ИСЛЕДНИКА

(СВРШЕТАК)

Два озлоглашена и покварена сељака, Сп. и Б., наговоре једног трећег, богатог сељака Т., да иде с њима на један далеки вашар, и да тамо купе стоку. Оставише своје заједничко родно место С. врло рано ујутру, путоваху до Л., ту ручаше и одморише се, и око 3 сата по подне кренуше даље; имали су намеру да прођу кроз В. до Ст., ту да преноће и сутра изјутра да стигну на вашар, који је био одатле удаљен само један сат хода. Идућег јутра нађен је Т. тешко повређен и у бесвесном стању на друму у олуку између места Л. и В., али ближе Б.; тешко је био повређен по потиљку. У току идућег дана дошао је к себи и изјавио: „Сви су тројица, као што је поменуто, тачно у 3 сата по подне, када је толико избило на црквеном сату, прекинули свој подневни одмор у Л. и отишли даље друмом; после отприлике једног сата хода на један пут почеше Сп. и Б. о томе да говоре, како би требало да се распитају у оном селу преко пута, да није у последњем часу одложен вашар услед сточне заразе. Т. им је објашњавао, да нема ни мало основа

тој сумњи, а сем тога о томе се могу добити обавештења у свакој друмској механи, те зато немају потребе да одуговлаче још свој и иначе замашан пут. Сп. и Б. су тако тврдоглаво остали при своме мишљењу, да је он дошао на ту слутњу, да су њих двојица имали у томе селу нешто тајно — можда трговину са стоком, о којој он, Т, ништа није требало да зна; за то им он изјави, да они могу ићи у село, а он ће полако даље путовати, док га њих двојица, идући пречим путем из села, опет не стигну на друму. Ова двојица дуго нису стигла, и за то он седе на један повећи камен крај друма, тако да је леђима био окренут друму, пошто је ветар дизао друмску прашину. На један пут је с леђа добио један снажан ударац по глави, и од онда не зна шта је даље било". Новац, спремљен за куповину стоке, нестао је.

После извесног броја дана умре Т. услед повреде на глави, и није могао бити тачније и детаљније саслушан. Сп. и Б. готово сагласно изјавише, да заиста никаквог другог циља у селу нису имали, сем да питају о вашару, и у једној су гостионици питали о томе неке непознате госте. За тим су пошли да траже Т., али га на друму нису могли нигде наћи, *па како никако нису видели, да је он лежао у друмском олуку*, они су сматрали, да је он отишао до В. или Ст., па кад га ни тамо нису нашли, они сутра дан одоше на вашар у М. — Тек су у повратку чули о неком полумртвом човеку, и кад се од њих тражило да га виде у једној сељачкој кући, они су у повређеноме упознали свога друга Т. Да га они нису видели, када је, бесумње већ повређен, лежао у друмском олуку, тиме се могло објаснити, што је тада, када су они пролазили крај места дела, *био већ мрак* (то је било у позну јесен).

Даља истраживања довела су до посматрања, да су Сп. и Б. дошли на мисао, да кад се смркне нападну на Т., убију га и однесу му новац. Да би о ближим околностима без икакве забуне могли да говоре, изабрали су изговор, да иду у село и питају за вашар, знајући да је Т. био најгори пешак међу њима и да ће га плашити обилазан пут. Свакако да нису могли знати, да ће Т. седети на једном камену и да ће им окренути леђа, а можда су за место дела изабрали били какву шуму, кроз коју би тек у мрак имали проћи; па како су га онда нашли у згодном положају за њих, и како је друм био са свим усамљен и пуст, они су одмах употребили прилику, ударили га с леђа и похарали му новац.

У корист окривљених ишла је само та околност, да је за време њиховог пролаза већ раније неки странац убио Т. и похарао га, и да га пролазећи нису могли приметити у олуку за то, што је већ био мрак. Поред тога саслушано је више људи из те околине, који су једногласно тврдили: да кад се у 3 сата по подне у то доба године пође од Л. и направи обилажење преко оног села, на место дела дође се тек у мркли мрак, кад се иде лаганим темпом уморних људи, као што су тада били Сп. и Б. Да је пак при поласку из Л. било тачно 3 сата, утврдили су, сем тројице именованих, још и повише људи, с којима су ови седели у гостионици када је један од њих казао: „Сад изби три, морамо поћи, јер имамо још далеко".

И поред слабе оптужбе, на основу многих отежавајућих околности Сп. и Б. буду осуђени.

Рано у пролеће осуђени затраже обновљење кривичне парнице. Пошло им је заиста за руком, да ослабе у неколико доказни материјал, и баците још и сумњу на једнога покваренога младића, који се у близини места дела мувао. Како је још и сада била у важности утврђена поменута олакшавајућа околност, да тешко повређеног Т. нису могли видети у мраку, то одмах наступи притварање онога младића и обновљење кривичне парнице према Сп. и Б.

Истражном судији паде на памет да сам разгледа целу ствар у свима појединостима: како се није могла чекати позна јесен, он замоли астрономски завод на универзитету, да му израчуна, које време тога дана *у пролеће* одговара времену заласка сунца у јесен онога дана, када је дело извршено. За тим је у пратњи државног тужиоца означеног дана отишао на лице места у Л. Кад је избило 3 сата пођоше из Л. лаганим кораком, као што су морали ићи уморни Сп. и Б., прођоше обилазним путем кроз поменуто село, задржаше се онолико колико је било означено, и најзад стигоше на лице места кад је био још *потпуно видан дан*. За тим су чинили још све могуће покушаје: на смену легао је прво један па затим други у олук крај онога камена, са кога је пао повређени Т, и у коме је идућег дана и нађен; за тим су опет на смену враћали се на друм, окретали се и констатовали, ма с које се стране друма ишло, да се још из далека несумњиво мора видети кад лежи човек у олуку на томе месту, и да се то апсолутно никако не може превидети. Тек кад је свршен тај покушај, који је подуже трајао, *поче* се хватати сумрак, те је тако утврђено, да су искази сведока билу засновали на погрешном схватању, те да тако више не егзистује ни тај једини моменат, који је ишао у корист осуђених.

Таквих се примера може множина набројити, и свако је од нас њих и доживео; па и поред тога што су тако чести, не може се често довољно да укаже пажња на то, од колико је огромне важности најтачније постављање базиса за оперисање у истражном раду по кривичним делима.

У осталом, као што је већ поменуто, и у природи самога човека лежи то, да се придржава извесне полазне тачке, која још ни у колико није сигурно утврђена. чује се ма каква околност, често само отприлике добачена, ма од какве личности, и лако се човек наклони, да за тај случај *треба* да се она обистини и да се к томе придода каква комбинација; ова већ има нешто уза се; допадне се и прильуби се уз њу друга комбинација, за тим и десета; ствар постане интересантна и може имати успеха: тада се утврде сви моменти комбинација најтачније, најбрижљивије и свестрано; *али да ли је била истинита прва околност, на којој је све даље засновано, то је међутим заборављено* — жудња и добра воља да се постигне успех обузела нас је, лагани ход у раду, хладно, расудно сондирање запоставили смо, и све је било узалуд. За то постоји само једно средство: посред мирнога и одмереног, брзога и најбржега рада у истрази, морају се правити паузе, које неће служити томе да се кроји план за даљи рад, већ да се погледа у назад; тада се узме сваки појединн моменат истраге, почињући од самога почетка, рашчлани се до најмањих делића, па кад више то није могуће, онда се сваки тај делић испита и утврди до најмањих ситница. Нађе ли се да је то до последњих елемената правилно, онда се поново прибира у већ добивену целину онако, као да је све рађено од почетка; већином ће ствар са свим друкчија изгледати, пошто се у први мах ствар није тако добро познавала као сада. Ако је пак добивени материјал добио други изглед но што га је пређе имао, онда настаје питање, да ли ће стари облик и сада још бити погодан, де ли и шта треба мењати.

Не буде ли тада закључни биланс сагласан, ваља имати довољно савладљивости самога себе и часно рећи самоме себи: „Рђав рачун, још једном испочетка!"

Д. В. Бакић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Виша власт, расматрајући решења нижих власти, дужна је да цени све доказе, поднесене уз жалбу, и да у решењу наведе разлоге, поткрепљене законским прописима.

Крушевачки првостепени суд решењем својим од 25. октобра 1903. год. Бр. 22785, по тражењу Живка Б., трговца из Крушевца, као повериоца, осудио је његовог дужника Димитрија С., из Лазарице, да му плати 1500 динара меничног дуга са осталим трошковима.

Начелство округа крушевачког, приступајући наплати овог дуга, наредило је суду општине крушевачке, да пошље списак непокретног имања дужника Димитрија. Општински суд актом од 12. априла 1904. године Бр. 1212. известио је начелство, да дужник Димитрије стално живи у селу Лазарици, да му је сада главно занимање земљорадство, од кога и себе и породицу издржава, и да поред земљорадства као споредно ради и ужарски занат, у врло малом обрту, без капитала, те да га према томе суд сматра као земљоделца, и да он нема имовине преко оне, коју му § 471. грађанског судског поступка штити, и из које би се наплата могла извршити, па је у потврду тога, на захтев начелства, послао и уверење Бр. 9272. од 22. децембра 1904. године о немаштини Димитријевој.

Начелство, налазећи, да се, према оваком стању ствари, наплата не може

извршити, решењем својим од 1. марта 1905. године Бр. 13354. ИКБр. 60. известило је о томе повериоца Живка.

Ово решење начелства одобрио је Министар унутрашњих дела.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 28. фебруара 1906. године № 2152. поништио је ово решење Министрово са ових разлога:

Као што се из акта види, жалитељ је у жалби изјављеној Министру унутрашњих дела, противу решења начелства округа крушевачког № 1335в/904., поднео у потврђеном препису оглас о протоколисаној ужарској радњи његовог дужника Димитрија, потврђен крушевачким првостепеним судом 29. августа 1897. године № 19617. Доказ овај остао је неоцењен од стране Министрове; међутим Министар је био дужан, да по оцени овог доказа расправи питање о статусу дужника Димитрија у времену учињеног задужења. и изложи разлоге, поткрепљене законским прописима, на основу којих налази: да дужника штити пропис § 371. грађанског судског поступка.

Министар је био дужан да овако поступи у толико пре, што се из акта крушевачког првостепеног суда, која су по тражењу Државног Савета, на основу чл. 46. саветског пословника, накнадно прибављена, види:

1. да је дужник Димитрије извршним осудним решењем крушевачког првостепеног суда од 25. октобра 1903. године № 22785 осуђен на плаћање *меничног дуга* жалитељу; међутим по меничној обвези као земљоделац не би могао бити осуђен (§ 78. трговачког закона).

2. да је као ужар, према огласу о протоколисаној ужарској радњи, 12-ог септембра 1902. године, продао извесно своје непокретно имање Драгутину С., из Крушевца, и препис код суда извршио (акт под № 19553/902).

Ако се по овакој оцени нађе да се на дужног Димитрија не може применити § 471. тач. 4. грађанског судског поступка, онда се има приступити попису имања, а дужнику оставити рок до кога може путем грађанског спора код суда тражити, да питање о статусу расправи.

Противу наредаба, које надзорна власт издаје општинама, нема места жалби Државном Савету.

Начелник среза рамског 6. фебруара 1906. године под № 1742. наредио је одбору општине курјачке, да уважи оставку председника општине.

Одбор је по тој наредби поступио, и смислу исте донео своју одлуку.

Противу ове наредбе надзорне власти, као и противу одлуке општинског одбора, донесене по тој наредби, председник је изјавио жалбу Државном Савету.

Државни Савет нашао је: да је жалба, у колико се односи на наредбу надзорне власти, ненадлежно упућена Савету, јер није случај чл. 170. закона о општинама, пошто није управљена противу какве одлуке надзорне власти, већ противу њене наредбе издате нижој власти; а у колико се пак односи на одлуку, опет је Савету ненадлежно изјављена, према чл. 152. закона о општинама, јер се противу таквих одлука жалбе изјављују једино непосредној надзорној власти.

Стога је Савет, одлуком од 5. маја 1906. год,. № 3673. одбацио жалбу као ненадлежној власти поднесену.

За расправу питања о накнади штете, једино су надлежни судови по чл. 146. Устава.

По решењу првостепеног суда округа врањског од 26. новембра 1901. године № 18985., а на основу пресуде истог суда од 24. септембра 1901. године № 14177., узета је у попис покретност Харитона М.. седлара из Врање, за обезбеду 594·70 динара, што је имао плаћати Антонију Ђ.. ликерцији из Јагодине, и та пописана покретност предата је на чување Томи Х. Л., из Врања, као стараоцу, кога је за таквог одредило начелство окр. врањског.

Кад је приступљено продаји тих пописатих ствари, нађено је, да су ствари упропашћене и да је старалац Тома умро, због чега је над њим прекинута кривична истрага, а за накнаду штете тих ствари наређено је, да се узме у попис заостале имање по смрти пок. Томе, за рачун примања Антонија Ђ. Од дужника Харитона тражено је да одмах положи готов новац што он није имао да положи, већ је одредио своја два винограда, да се за овај рачун узму у попис и продаду, а сем тога навео је, да пок. Тома има један виноград у „Циганском риду," тражећи да се и тај виноград узме у попис за накнаду штете, ма да је пок. Томи општина издала уверење, да нема никаквог имања.

По томе, начелство је узело у попис поменути виноград умрлог Томе за накнаду штете за упропашћене пописане ствари дужника Харитона.

Противу тог пописа, Параскева удова пок. Томе изјавила је жалбу, наводећи, да је тај виноград њена својина, а не њеног умрлог мужа Томе. По овој жалби, начелство окр. врањског решењем својим од 21. новембра 1904. године № 17837. упутило ју је на грађанску парницу, за доказ својине тог пописаног винограда, противу Харитона М., који јој је и осигурао својину тог винограда.

Ово решење начелства одобрио је и Министар унутрашњих дела.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да решење Министрово не одговара закону са ових разлога:

Из решења начелства округа врањског од 15. септембра 1904 године Бр. 10848., види се, да је Тома Л., муж жалитељице, стављен био под кривичну истрагу за дело утаје. што је као одређени старалац упропастио ствари дужног Харитона, на које је ставио забрану његов поверилац Антоније Ђ. Ну услед смрти Томине прекинута је кривична истрага по § 29. тач. 6. кривичног судског поступка, с тим да се на основу §§ 31. и 800. грађанског закона наплати штета за упропашћене ствари из имања Томиног. То решење начелство је узело да је извршно, и ако је саопштено жалитељици Параскеви као жени пок. Томе, а не и заступнику његове масе, па је у смислу § 465. тач. 4. грађанског судског поступка узет у попис један виноград као Томин на који полаже право својине жалитељка, која је по решењу од 15. јануара 1905. године Бр. 26. на основу § 466. грађанског судског поступка упућена на парницу.

Овде не постоји ни један случај из § 465. поменутог поступка, да би се извршење могло предузети без судске пресуде. За расправу питања о накнади штете по чл. 146. Устава једино су надлежни судови, а не полицијске власти, те с тога се против масе Томине није ни могло наређивати извршење.

Из акта се даље види, да је поверилац по акту Бр. 6006/904. г. тражио наплату своје тражбине од дужног Харитона за коју има залогу у непокретном имању, које је и узето у попис, а он нека се рачуна са масом Томином за упропашћене ствари. Тек кад би Харитон добио пресуду, којом би маса пок. Томе осуђена била на накнаду штете, и исту поднео на извршење, па би за ту тражбину узет био у попис виноград на који Параскева полаже право својине, онда би могло бити места примени § 466. грађанског судског поступка, а пре не.

Начелство је према овоме прекорачило границе своје власти по закону, а и Министар кад је такво решење одобрио.

Ово саветско посматрање усвојио је и Министар.

Одлука Државног Савета од 19. маја 1906 године № 3956. **М. В.**

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Међународни конгрес за сузбијање трговине белим робљем. Између 22—25. октобра тек. год. (по новом) одржаће се у Паризу трећи међународни конгрес за сузбијање неморалне трговине, који ће се занимати овим питањима:

1. *О корисности споразума између разних националних удружења у погледу реципрочног саопштавања изречених осуда и предузетих истрага у предметима који се односе на ову трговину, и односима између ових удружења и државних власти, одређених за прибирање обавештења о свему што је у вези с белим робљем.*

2. *О стварању локалних удружења у иогранпчним градовима и морским пристаништима са заводима за информације и узајамној размени листа између ових удружења и завода; о размени записника седница у изводу између националних удружења, и најзад о стварању једног интернационалног завода за информације.*

3. *О надзору железничких станица и морских пристаништа у свакој земљи.*

4. *О завођењу и редакцији телеграфског кодекса за кореспонденцију између националних удружења.*

5. *О забрани кореспондирања „post restante" малолетницима.*

6. *О надзору позоришних агенција, кафешантана и сличних завода у њиховим односима са белим робљем,* и

7. *О арогонству ноторних аросшишутки,*

На конгресу могу учествовати: а) званични делегати држава; б) делегати националних удружења у циљу сузбијања трговине белим робљем, и в) представници филантропских удружења и сви они који се интересују социјалним питањима.

Просјаштво у Лондону. Према званичном годишњем рапорту, у Лондону има 25.000 личности, које искључиво живе од просјачења. У рапорту се нарочито истиче један просјак, који је прошњом зарађивао знатне суме новаца, а кога је околина, у којој је са породицом становао, сматрала за банкарског чиновника.

Крађа из љубави. — У Гросовом „Архиву за криминалну антропологију и криминалистику“ помиње се један скорашњи интересантан случај. Мускетир М. писао је својој заручници Г., која је служила у једној гостионици, да ће скоро бити пуштен из војске, и да му је за набавку грађанског одела потребно 26 марака. Девојка је била дотле потпуно на своме месту, сиротица, стара 17 година; њу је тиштало, што није имала откуда да одмах пошаље тражени новац своме драгану, те без дугог размишљања из кофера једнога келнера украде 20 марака и пошаље их драгану. Дрезденски суд осудио је девојку на два месеца затвора.

Крађа из фетишизма. — У мају месецу прошле године пред дрезденским судом био је овај редак случај из судске медицине. Једнога дана поменутога месеца, 53 године стар фабрички радник Ф., на улици, у сред дана, из луткиних колица украде једноме детету јастучић за лутку. Признао је крађу с напоменом, да је и самоме њему то нејасно, шта је хтео да ради с јастучићем, као и то, да је био напит. Случајеви крађе, и то увек крађе разних креветских делова, нарочито дечјих кревета, понављали су се од његове стране; Ф. је био раздвојен од своје жене, у раду је иначе био потпуно беспрекоран; све је то довело до закључка, да Ф. пати од фетишизма.

Судски су лекари дали мишљење, да он гледањем кревета и креветских делова надражује свој полни нагон. И незнатна употреба алкохола појачава тај нагон у њему тако јако, да му не може одолети. На како је Ф. и иначе био јако одан пићу, то је и услед поремећености од алкохола морао бити сматран као душевни болесник. Тога ради је и обустављено вођење кривичне истраге над њиме.

Промена улога. — Овај интересантан случај десио се априла месеца ове године у Варшави. У првој кривичној комори варшавскога окружнога суда био је претрес седамнаестогодишњем младићу Луцијану Зимни, који је одговарао за опасну крађу. Било је позвано више сведока, који су имали да утврде, да су видели оптуженога са краденим стварима и да их је он бацио од себе, кад му није испало за руком да побегне. Жена вратара куће, у којој је крађа извршена, изјавила је да познаје Луцијана; наравно да је додала: „Тада је Зимни изгледао нешто узбуђенији“. Други су сведоци тврдили, да су видели, како је Зимни бацио крадене ствари. После одржане последње речи државнога тужиоца, и пошто је председник суда поставио сва уобичајена завршна питања, диже се оптужени и саопшти, да се он не зове и да он није Луцијан Зимни; његово је име Франц Новаковски. Из истражног затвора спроведен је у судску зграду заједно са Зимним, па како је он невин и убеђен, да ће бити осуђен само на основу несигурних исказа сведока, он је хтео очито да покаже суду вредност тих сведоџаба. За то се договорио са Зимним, да овај заступи њега — Новаковског — у његовом делу, по коме је имала да му се изрече само пресуда, а он да игра улогу оптуженога у парници Зимног.

Да би се дошло до правог стања ствари, буде позван прави Зимни, који је међутим био у судском затвору. Зимни је потврдио исказ свога „заступника“ и изјавио је, да је то била договорна промена улога. Узгред буди речено, Зимни и Новаковски нису ни мало личили један на другога. Интересантно је то, да су државни тужилац, један судија и судски слуга, који су били приликом изрицања пресуде Новаковском (када је у тој улози био пред судом Зимни), и даље тврдили, да је на оптуженичкој клупи био Новаковски, а не Зимни.

Порицање идентичности једнога леша. — Дешавало се до сада, да су у разним случајевима породице у извесним нађеним лешевима упознавале своје нестале рођаке, да је на основу њихових исказа утврђиван идентитет леша, па ипак да се кроз извесно време жив вратио нестали, давно оплакани рођак. Сад пак можемо да јавимо један супротан случај, који је бесумње од интереса за криминалисте.

Један 30 годишњи фабрички радник шестога октобра прошле године жалио се на бесаницу; осмога октобра показивао се као збуњен, али је помогао својој жени при писању, за тим је деветога радио као обично у фабрици, показујући ипак неко необично понашање, по подне је прекинуо рад, у вече је био јако узбуђен и у ватри, те је за то дванаестога морао бити пренесен у варошку болницу у Х. Одатле је дванаестога морао бити преведен у болницу за душевне болести у Хубертусбургу, дајући од себе праву слику делиријума акутума, са бедним пулсом и хладним удовима. Двадесетога је већ умро, и не долазећи к себи, ма да је пред смрт ни једно обично питање дао знак главом. У овој последњој болници није ништа могао јести, те је био вештачки храњен.

О смрти Н. буде извештена његова породица, и она дође сутра дан када је имао бити извршен погреб. Главни надзорник одведе је у капелу, где је Н. лежао укочен. Прво су били унутра браћа и снаје. Најпре један од браће запита, где му је брат, или би требало да је он тај мртвац. Када је ово последње потврђено, одговорише сви:

„То не може бити он; он је са свим друкчије изгледао, био је много пунији, и за неколико дана није се могао толико променити“.

На то је одговорио главни надзорник болнице:

„То је тај човек, који је у четвртак ујутру под именом Н. пренесен из болнице у Х.“

У пркос свему томе, ови сродници известише управу болнице, да они сумњају у идентичност леша.

Након једног сата дођоше жена покојникова и други неки сродници. И они сви изјавише сумњу, да је мртвац заиста Н.; он је изгледао друкчије, црте лица су измењене, а није имао ни тако велике бркове и био је много пунији; тешко да је то он, или се више не може распознати. Но најзад се умирише сви сродници.

Али шта би се у ствари десило, да су они до краја остали при своме убеђењу и да су порицали и умрлицу? — Интересантност је била сва у овоме. Н. је био од скора болестан, тек од деветога октобра. Дванаестога је пренесен у општу болницу, седамнаестога у душевну болници, а већ је двадесетога умро. Од куће је био одсутан само једанаест дана и изгледало је, да су га браћа до тога дана последњи пут видела; жена пак, тада, а и доцније, походећи га у општој болници. Готово никако се не може узети, да су за једанаест дана наступиле толике промене, да је познавање мртваца било готово немогуће, као и то, да су бркови за једанаест дана тако знатно израсли. За оних седам дана, колико је провео у општој болници, могао је смршати услед немира и одбијања пријема хране. Разлог целој ствари лежи много дубље. Овај случај показује то, како *површно* могу сродници и чланови породице, нарочито код нижих класа, да посматрају и памте спољашност човека. Из болнице за душевне болести јављали су за сличне случајеве, али нигде се то није тако драстично испољило као овде. Најзад у овоме случају је играла важну улогу и сугестија.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Жарко Ракић, кесарош, ухваћен је на путу Аранђеловац — Смедерево. Код њега је нађено 7 наполеондора, 10 динара у сребру, 1 сребрн сат, 4 златна прстена са каменовима у боји, 1 мали дијамантски прстен, 1 руска сребрна табакера, 1 кофер од телеће коже, пун финога веша, 4 пара нових ципела, 1 фини, црни зимски капут са астраганском јаком, 1 ћебе од камилине длаке и друге разне ситнице. Нема сумње, да су ово крадене ствари, те се за то скреће пажња свима полицијским и оп-

штинским властима, ако би знали сопственика тих ствари, да о томе известе начелника среза орашког с позивом на депешу Бр. 11537.

У Кладову је ухваћено једно лице, без путне исправе, које вели да се зове **„Миленко Петровић — Рајић“**, да је родом из Петровца, и да је по занимању шећердија. Ухваћени има 40 год., средњег је раста, косе црне, обрва и бркова смеђих, у оделу је сукненом. Начелник среза кључког депешом Бр. 8720. моли све полицијске власти за извештај: да ли је ово лице у њиховом домашају учинило какво казнимо дело?

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Никола Ђурић, служитељ царинарнице у Смедереву чију слику доносимо, ноћу између 25. и 26. јула текуће године извршио је две опасне крађе у вароши Смедереву.

Он је стаса средњег, смеђ, чела испупчена, мало ћелав по глави, стар 45 година, вере православне, родом је из Новог Пазара, у оделу цивилном, са црним шеширом на глави.

Живео је у Краљеву, Крагујевцу, Пожаревцу и Неготини, а путовао је и по другим местима у Србији.

Пошто је основана сумња, да је Никола врло сумњива личност и да је још где извршио

какво казнимо дело, износимо његову фотографију, скрећући пажњу свима полицијским властима, а и приватнима, ако би знали, да је Никола извршио где какво казнимо дело, да о томе одмах известе начелство округа смедеревског с позивом на Бр. 7161.

ТРАЖИ СЕ

Јосифа Крстића, тежака из Белога Сења, који је некуд отумарао, тражи начелник среза сврљишкога ради извршења једне пресуде над њиме. Пронађеног ваља упутити поменутом среском начелнику с позивом на Бр. 8351.

Божу Божића, моларског радника, окривљеног због преваре, тражи Управа града Београда актом Бр. 28773. Божа има око 20 год., средњег је раста, омален, црномањаст, добро развијен. Пронађеног Божу треба спровести Управи града Београда.

УХВАЋЕН

Драгутин Вељковић — Гипица, коцкар и крадљивац, према потерници која је изашла у 39. броју «Полицијског Гласника», ухваћен је у Бољевцу, те је престала потреба за његовим тражењем.

КО ЈЕ ОВО?

У Софији је ухваћено ово лице, које је код тамошње власти изјавило да се зове **Тодор Тасев Милков** из Македоније и да је око 20. прошлог месеца побегао из врањског затвора. Међутим по извешћу из Врање он је тамо непознат, те ће ово по свој прилици бити неко сумњиво лице, које се крије од власти.

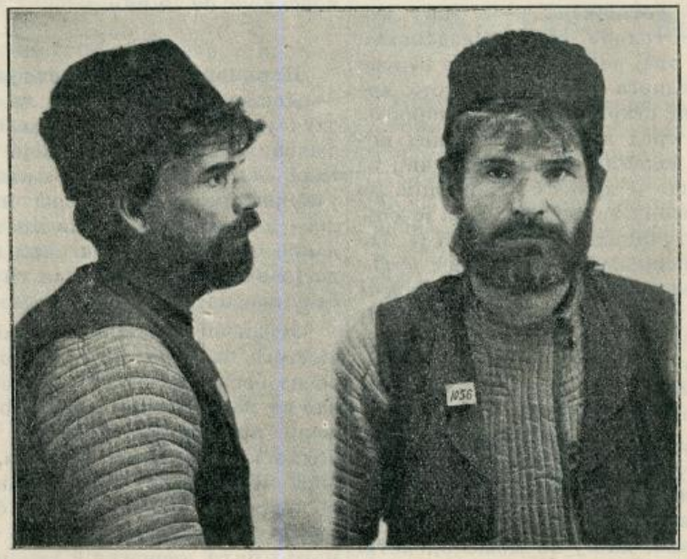

Са тога износимо његову фотографију, коју смо добили од софијске полиције, не би ли га ко познао; о томе треба известити Управу гр. Београда с позивом на Бр. 28335.

ПОТЕРЕ

Станко Ђокић, из Лалиноваца, извршио је једно убиство и побегао незнано куда. Он је стар 50 година, средњег стаса, смеђе косе, плавих очију и плавих бркова, у сукненом сељачком оделу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Станком најживље трагају и пронађеног стражарно упуте начелнику среза јабланичког с позивом на депешу Бр. 9519.

Милан Васић, келнер из Власотинаца, извршио је крађу новаца и разних ствари своме газди Спири Павловићу, механџији тамошњем и побегао. Милан је стар 19 година, средњег стаса, добро развијен, плавих очију, смеђе косе у оделу грађанском. Нека све полицијске и општинске власти трагају за крадљивцем и покрађом, па о резултату известе начелника среза власотиначког с позивом на депешу Бр. 10487.

Костадин Ђокић, притвореник код власти среза трнавског, код које је одговарао за крађу, на дан 4. т. м-ца побегао је из притвора. Он је стар 17 година, родом из Радовања у срезу орашком, црномањаст, ћосав, у банаћанском оделу и опанцима. Начелник среза трнавског, депешом Бр. 6608, моли све полицијске и општинске власти, да трагају за одбеглим притвореником.

Крађа Стоке. — Непознати крадљивци ноћу између 7. и 8. т. м. обили су тор Михаила Станисављевића, трговца из Јагодине, и отерали 6 белих оваца, 4 јагњета и 1 овна. Нека све полицијске и општинске власти трагају за крадљивцима и покрађом, па о резултату известе начелника среза ћупријског с позивом на депешу Бр. 12751.

Миленко Милинковић — Гуџић, који је одговарао код начелника среза драгачевског за више опасних крађа, побегао је незнано куда. Он је стар 29 година, омален, дежмекаст, зелених очију, смеђе косе, малих, смеђих бркова, одело често мења. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцем живо трагају и пронађеног стражарно упуте поменутом начелнику с позивом на депешу Бр. 11763.

Штампа Крањ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Б. Јанићијевић

БРОЈ 34. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 20. АВГУСТА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе среза параћинског, са платом коју је и до сада имао, Милана Лазића, начелника исте класе среза ресавског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза ресавског, са платом коју је и до сада имао, Николу Ванића, начелника исте класе среза моравског, округа пожаревачког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза моравског, округа пожаревачког, Косту Этојановића, начелника исте класе среза колубарског, округа београдског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза пожаревачког, са платом коју је и до сада имао, Манојла Лазаревића, начелника исте класе, среза млавског, — по потреби службе;

за начелника прве класе среза грочанског, са платом коју је и раније имао, Алексу Давидовића, начелника среског исте класе у пензији;

за начелника треће класе среза млавског, са платом коју је и до сада имао, Димитрија Стефановића, начелника исте класе среза беличког, — по потреби службе;

за начелника друге класе среза колубарског, округа београдског, Косту Ракића, секретара треће класе начелства округа врањског;

за начелника друге класе среза темнићског, Милорада Пешића, начелника исте класе среза грочанског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза арилског, са платом коју је и до сада имао, Милана Анђелковића, начелника исте класе среза темнићског, — по молби,

за секретара треће класе начелства округа врањског, са платом коју је и до сада имао, Драгутина Пантелића, начелника исте класе среза бањског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза беличког, Љубомира Јоцића, начелника исте класе среза параћинског, — по потреби службе; и

за начелника треће класе среза рачанског Благоја Радовановића, — начелника исте класе среза ариљског — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 10. августа 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Сима Илић, начелник треће класе среза рачанског, и

Никола Барбуловић, полицијски писар прве класе среза зајечарског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, — ставе у пенсију, која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 10. августа 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Матији Тодоровићу, писару прве класе среза колубарског, округа београдског, и

Владимиру М. Павловићу, полицијском писару прве класе среза беличког, уваже оставке, које су на државну службу поднели.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 10. августа 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 4. закона о административној подели Краљевине Србије, решено је:

да се села: Моштаница, Струганица и Ранутовац, која сачињавају једну општину под називом: општина моштаничка, по изјављеној жељи њихових становника, премести из среза пољаничког у срез пчињски.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 6. августа 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара прве класе Управе вароши Београда, са платом коју је и до сада имао, Живка Николића, комесара полицијског у Сењу, у рангу писара исте класе, — по молби;

за полицијског писара прве класе среза беличког Драгољуба Новаковића, полицијског писара исте класе среза пореч-ког, — по молби;

за полицијског писара прве класе Управе вароши Београда Чедомира Јевђенијевића, полицијског писара исте класе среза ресавског, — по молби;

за писара прве класе среза ресавског, са платом коју је и раније имао, Милана Јанковића, полицијског писара у пенсији;

за полицијског писара прве класе среза ресавског Мијаила Милићевића, полицијског писара исте класе начелства округа моравског, — по молби;

за полицијског писара прве класе начелства округа моравског Милутина Јовановића, полицијског писара исте класе Управе вароши Београда, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе Управе вароши Београда Милутина Вељковића, полицијског писара треће класе исте Управе;

за полицијског писара друге класе Управе вароши Београда Николу Милошевића, полицијског писара треће класе среза посавског, округа београдског;

за полицијског писара друге класе Управе варошп Београда Светислава Ј. Марковића, полицијског писара исте класе среза крагујевачког, — по молби;

за полицијског писара друге класе среза крагујевачког Милана Ј. Миливојевића,

полицискога писара исте класе среза ресавског, — по молби;

за полицијског писара друге класе управе вароши Београда Живка Сарамандића, полицијског писара исте класе среза грочанског, — по молби;

за полицијског писара треће класе начелства округа нишког Атанасија Д. Црвенића, полицијског писара исте класе начелства округа пиротског, — по молби;

за полицијског писара треће класе начелства округа пиротског, Јосифа Динчића, полицијског писара исте класе начелства округа нишког, — по молби;

за полицијског писара треће класе среза колубарског, округа београдског, Спиру Милићевића, полицијског писара исте класе среза параћинског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза параћинског Владимира Костића, полицијског писара исте класе управе вароши Београда, — по потреби службе;

за полицискога писара треће класе среза беличког Радомира А. Лазића, полицијског писара исте класе среза масуричког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза хомољског Драгомира Ђуртовића, полицијског писара исте класе Управе вароши Београда, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза грочанског Владислава Божића, полицијског писара исте класе среза хомољског, — по молби;

за полицијског писара треће класе среза поречког Боривоја Бековића, полицијског писара исте класе управе вароши Београда, — по потреби службе; и

за полицијског писара прве класе среза посавског, округа београдског, Милана Комарчевића, полицијског писара исте класе среза космајског, — по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 11. августа 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза златиборског Радисава Јаковљевића, лекара среза рађевског, по потреби службе;

за лекара среза рачанског Здравка С. Ивковића, среског лекара у оставци;

за лекара среза голубачког д-р. Боривоја А. Петровића, практичног лекара из Београда;

за лекара среза крајинског д-р. Миливоја Петровића, бившег питомца округа крајинског; и

за лекара среза хомољског д-р. Драгутина Романовића, бившег државног питомца.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. августа 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара прве класе среза врачарског, са платом коју је и до сада имао, Косту Добрића, писара исте класе среза поцерског, — по молби;

за полицискога писара прве класе среза орашког Милана Мишића, полицискога писара исте класе среза косаничког, — по молби;

за полицискога писара прве класе среза тамнавског Василија Б. Алексића, полицискога писара исте класе среза ваљевског, — по молби;

за полицискога писара друге класе среза космајског Живојина К. Рашковића, полицискога писара исте класе среза врачарског, — по потреби службе;

за полицискога писара друге класе среза космајског Радомира И. Матића, полицискога писара треће класе истог среза;

за полицискога писара друге класе среза добричког Витомира Максимовића, полицискога писара треће класе начелства округа топличког;

за полицискога комесара у Сењу, у рангу полицискога писара друге класе, Душана Р. Милићевића, полицискога писара исте класе среза колубарског, округа ваљевског, по потреби службе;

за полицискога писара друге класе среза колубарског, округа ваљевског, Светислава Катића, полицискога писара исте класе среза качерског, — по молби;

за полицискога писара друге класе среза ваљевског Добривоја Костића, полицискога писара исте класе среза јадранског, — по потреби службе;

за полицискога писара треће класе среза подгорског Владимира Живановића, полицискога писара исте класе среза рађевског, — по потреби службе;

за полицискога писара треће класе среза поцерског Милорада Ј. Ристића, полицискога писара исте класе среза расинског, по молби;

за полицискога писара треће класе среза расинског Александра Луговића, практиканта среза таковског;

за полицискога писара треће класе начелства округа крушевачког. Аксентија Јеличића, учитеља из Бруса;

за полицискога писара треће класе среза косаничког Миливоја Ст. Милосављевића, бившег полицискога писара исте класе;

за полицискога писара треће класе начелства округа топличког Драгослава Урошевића, полицискога писара исте класе среза добричког, — по потреби службе;

за полицискога писара треће класе среза качерског Љубомира Г. Марковића, полицискога писара исте класе начелства округа ваљевског, — по молби;

за полицискога писара треће класе среза темнићског Ђорђа Протића, полицискога писара исте класе среза левачког, — по потреби службе;

за полицискога писара треће класе среза рађевског Петра Павловића, полицискога писара исте класе начелства округа подринског, — по потреби службе;

за полицискога писара треће класе среза јадранског Радисава Ђорђевића, полицискога писара исте класе начелства округа пиротског, — по молби;

за полицискога писара треће класе начелства округа пиротског Михаила Т. Кичића, полицискога писара исте класе среза пољаничког, — по потреби службе;

за полицискога писара треће класе начелства округа подринског Милана Б. Лукића, писара исте класе среза тамнавског, — по потреби службе; и

за полицискога писара треће класе начелства округа ваљевског Божидара Јованчевића, бившег полицискога писара исте класе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. августа 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Јован Илић, писар прве класе среза орашког, и

Војислав Новаковић, полициски писар треће класе среза подгорског, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. августа 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара друге класе начелства округа ваљевског, са платом коју је и до сада имао, Љубомира Станковића, начелника исте класе среза посавског, округа београдског, по потреби службе;

за начелника друге класе среза посавског, округа београдског, Ђорђа Димитријевића, начелника исте класе среза подгорског, по потреби службе;

за начелника треће класе среза подгорског, са платом коју је и до сада имао, Драгомира Николића, по старом секретара прве класе начелства округа ваљевског, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. августа 1906. г. у Београду.

РАСПИСИ

Свима окружним начелствима

Наређујући истрагу по свакој жалби или достави, која је учињена против државних и општинских органа, било мени лично, било путем штампе, ја сам се из чињених истрага уверио, да су у врло многим случајевима ове доставе и жалбе или у основи неистините, или с јако преувеличаним и изопаченим стањем ствари.

У овоме се иде тако далеко, да се чак и поједини народни посланици заборављају и депешом траже заштиту од насртаја ове или оне власти, а кад се истрага поведе и доврши онда се покаже или неистинитост ожалбених навода, или се жалиоци испред мојих изасланика посланих ради извиђаја и констатовања истине, склањају из места становања, да би избегли сусрет са њима, јер није било ничега у истини од онога, што су они доставили.

Што је карактеристично, овакве доставе и оптужбе не упућују се само против представника власти, него су оне учестале и против многих појединаца па не ретко задиру и у њихов приватан живот.

Ако би се једноме делу ових неистинитих оптужаба и достава могли наћи узроци у нашим досадашњим политичким одношајима и приликама, за један део њихов свакако се то не би могло рећи.

Међутим такво поступање доноси један огроман излишан посао и централним и нижим властима, јер сваку тужбу, сваку доставу морају да извиђају до ситница, под претпоставком да су оне истините.

Већ само овај један разлог био би довољан да изазове потребу, да се неистините тужбе и доставе онемогуће, а кад се овоме дода још и то, да иза ових неистинитих достава долази читав низ разних сукоба и других незгода између достављача и оних, против којих је то чињено, а да се тиме стварају ружне и штетне навике, које осетно утичу и на правилан ток државних послова, онда је та потреба још очигледнија, тим пре још, што таква изношења, учињена путем штампе, уде угледу и целога народа.

Да би се сузбиле неистините доставе и оптужбе, ја позивам власти:

1.) да за сваки случај неистините оптужбе или изношења путем штампе подигну тужбе суду против потписника достава или оптужаба и изношења, а ако ових нема против уредништва;

2.) да за сваку неистиниту доставу, тужбу и т. слично, поднесену власти, кад се њена неистинитост савесном истрагом до очигледности утврди, узимају дотично лице на одговор и поступају по наређењима §. 359. крив. закона, односно §. 209. истога закона; и

3.) да све тужбе приватних лица, управљене против неистинитих достављача, узимају у хитан поступак и поступају по поменутим законским одредбама.

Али да не би било злоупотреба и уношења личнога нерасположења од стране органа власти, те да се не би сузбиле и отежале и оправдане доставе и жалбе против неправилнога рада власти, ни полициске ни општинске власти неће моћи изрицати осуде за случајеве из т. 2. овога наређења пре него што мени пошљу акте истраге, вођене против лажних достављача и обмањивача, и докле ја не нађем да има места осуди.

Позивам начелство, да ово моје наређење достави свима полицијским и општинским властима у округу, и стара се да се оно тачно и савесно извршује.

ПБр. 16991.
10. августа 1906. год.
у Београду.

Министар
унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

Свима полицијским властима.

Позван дужношћу да се старам о реду у земљи и безбедности српских грађана, а с погледом на то да поједине полицијске власти не врше свагда у довољној мери своје дужности према радничким синдикатима и радничким штрајковима с једне стране и послодавцима с друге стране, у колико њихови међусобни односи дирају у опште јавне интересе, и мир и ред у земљи, — нашао сам за потребно скренути пажњу свима полицијским властима на ове законске одредбе и упутства:

1. Раденичка удружења (синдикати) долазе под одредбе закона о зборовима и удружењима, те се њима у свему морају и саображавати.

По чл. 37. овог закона, свако удружење или друштво мора озбнанити путем штампе, при самом постанку, своја правила и своју управу као и сваку доцнију измену у овоме, а по другом ставу чл. 40. странци, непуполетни и сви они који су изгубили грађанску част а нису је још повратили, не могу бити чланови политичког удружења.

По чл. 7. овог истог закона о сваком држању збора сазивачи су дужни известити месну полициску власт на један дан раније, а по чл. 13. *страни поданици* не могу сазивати ни руководити јавно зборове.

За свако противно поступање закон о зборовима и удружењима је предвидео и казну, а полицијске власти имају дужност да се о извршењу ових закона старају.

2). Пошто отказивање рада (штрајк), као средство да раденици дођу до боље надницe и осталих погодаба за рад, није забрањен начелно ни једним законским прописом код нееснафских радњи, то и полициске власти немају права да се, без нарочитих позива односно тужбе мешају у чисто приватне односе између једних и других, нити да сам штрајк сматрају као кажњиву радњу све дотле, док се он креће строго у границама земаљских закона. Али полициске власти имају дужност, да сваки поступак и раденика и послодавца, који би излазио из граница закона, одмах спрече и казни подвргну.

При овоме се скреће пажња полицијским властима на одредбе § 355. кривич. закона којима су регулисани односи између слугу и газда и на одредбе § 386. тач. 1. истога закона, према којој није допуштено ни надничарима или радницима, ни њиховим послодавцима од погодбе, било усмене, било писмене без довољног узрока одустајати.

Овде се изриче као правило, да полициске власти у свима случајевима § 386. тач. 1. сматрају од стране надничара и радника као довољан узрок одустанка од погодбе, ако их послодавци гоне на прекомеран рад. А као прекомеран рад полициске ће власти сматрати онај рад, који би трајао преко дванаест сати, рачунајући и одморке о јелу (доручку, ручку) — ако није дуже време рада нарочито уговорено.

У овом смислу а по овом правилу полициске ће власти поступати и у случајевима, који се имају расправљати по еснафској уредби, нарочито у погледу малолетника (за које не сме ни бити уговорено дуже време од дванаест сати), у колико су оне за расправу тих случајева надлежне.

3.) По §. 382. тач. 1-ог казненог закочника код еснафских радњи општи штрајк казни се затвором од 3—30 дана, или новчано од 3—30 талира, ако је учињен под погодбама, које предвиђа овај законски пропис.

4.) Нису ретки случајеви, да учесници штрајка силом или претњом спречавају посао оним раденицима, који у штрајку не учествују, или их таким начином на штрајк нагоне или најзад спречавају послодавце у слободном прибављању и употреби радне снаге у опште.

Како полицијска власт поред осталог има и ту дужност, да сваком осигура слободу законом допуштеног рада и кретања, то препоручујем свима полицијским властима да овакве случајеве спречавају свима средствима која им закон пружа, не губећи при том из вида, да је за учиниоце овакавих дела прописана казна у §. §. 357. тач. 1., 192., 194., 195. и гл. XIX казненог законика.

5.) Пошто је једна од главних дужности полициске власти, да се стара о имовној безбедности грађана, то треба обратити најстрожију пажњу, да учесници штрајка не би кварили и рушили имаовину послодаваца и својих другова, који у штрајку не учествују.

За оне, који би ово учинили, прописана је казна у §. § 375. тач. 1-ој и 293. казненог законика, и најзад

6.) Према тач. 3. §. 360 поменутог зак. забрањено је свако скупљање људи у гомилу, на јавном месту, опасно за јавни мир и поредак те су *и учесници штрајка скупљени у гомилу на јавном месту, дужни разићи се на први позив полициских органа, а по §. 327 истог закона, кажњава се затвором од 1—15 дана затвора сваки онај, који би се у овом случају умуштио у ирегирку са полициским органима.*

Не треба губити из вида ни §. 342. казненог закона, који прописује казну од 12—20 дана затвора, или у новцу од 60—100 дин. за све који беспосличе па у беспослици чине полициске неуредности којима се ремети јавни мир и поредак, као ни §. 343. истог закона, у коме су одредбе о странцима, који не поштују гостопримство ове земље.

Према јасним одредбама § 342. пом. зак. само мирно штрајковање радника, који за време штрајка не чине никакве полициске неуредности, није кажњиво по овом законском пропису.

Обраћајући пажњу полицискима властима на изложене законске одредбе, ја их у исто доба упозоравам и на мој распис од 10. јула 1904. год. ПБр. 19234. по коме су дужне употребити сву строгост закона и сав свој ауторитет да би спречиле злоупотребљавање слободе.

Свако лабаво вршење ових наређења казниђу најстрожије.

ПБр. 17.066.
14. августа 1906. год.
у Београду.

Министар
унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

ПРАВНИЧКЕ РЕФЛЕКСИЈЕ

1.) О крађи, која се уподобљава разбојништву.

2.) О једном интересантном кривичном процесу, који је и дао повода овим рефлексијама.

3.) О разматрању у општој седници Касационог Суда.

Литература

Олсхаузен. Kommentar zum Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich e. t. c. von Dr Justus Olshausen, Oberreichsanwalt Berlin 1906. год.

Биндинг. Lehrbuch des Gemeinen Deutschen Strafrechts; besonderer Teil von Dr Karl Bindling ord. Prof. der Rechte in Leipzig 1901 год.

Лист. Lehrbuch des Deutschen Strafrechts von Dr Franz von Liszt ord Prof. der Rechte in Halle Berlin 1894 год.

Меркел. Lehrbuch des Deutschen Strafrechts von Dr A. Merkel Prof. in Strassburg. Stuttgart 1889. год.[1])

1. *О крађи која се уподобљава разбојништву.* (Raubericher Diebstahl или Raurberischer или gewaltsamer Diebstahl).

Анализа овога казнимога дела:

а) Противзаконо присвајање какве туђе покретне ствари.

Сам начин овога присвајања и сви други услови, као н. пр. особени лични положај кривца, учешће више особа у крађи, у опште сви услови, који по правилу крађу чине квалификованом, овде нису ни од каквога утицаја. Другим речима: за постојање овога казнимога дела довољно је да је учињена крађа, без обзира на сва друга факта, која би постојала било приликом извршења саме крађе било пре тога, јер противно свима другим крађама овде та факта за квалификацију крађе нису ни од каквога утицаја.

б) Потребно је да лопов (свеједно био то учинилац крађе или његов саучесник) силу или опасну претњу противу лица употребе.

в) Противправни напад на личност мора бити учињен у циљи да се сачува покрађа.

Према овоме, ако би лопов напустио државину покрађе. на доцније, усљед продуженог гоњења од стране каквог лица, наспрам овога употребио силу или опасну претњу, онда ту неће постојати ово дело већ реални стицај казнимих дела крађе и овога другог дела.[2])

Противзакона радња противу личне слободе, учињена у циљи личне одбране не даје карактерне знаке овога казнимога дела.

г) Означена противправна радња противу лица мора бити учињена одмах по учињеној крађи, било то на самоме месту крађе или у времену наступившег гоњења после свршене крађе.

Без утицаја је овде то, да ли је нападнути гонилац баш сопственик украденога предмета или какво друго лице, јер овде је главно то: да је напад на личну слободу учињен у циљи да се одржи покрађа.

На овај начин кад стоје ови услови, онда у главноме стоје елементи, који се и за постојање разбојништва траже.

Ну сва казнима дела, на сваки начин нису идентична већ међу њима има разлике. Тако, напоменућемо, да код разбојништва мора стојати сложени доказ за обе противправне радње, пре извршења дела. док код ове крађе то не мора бити; може код лопова који би сасвим случајно имао при себи какво оруђе. (или би имао оруђе. које он увек при себи носи н. пр. нож) после извршења крађе и предузетог гоњења од стране каквог лица, да наступи решимост да, у циљи одржања покрађе, употреби противу гониоца силу или опасну претњу.

Сем тога битна разлика између ових дела постоји и у томе: што при разбојништву напад на лице по правилу претходи противзакономе одузимању ствари или бива једновремено с њиме, а овде то не може да буде, већ мора прво претходити крађа, па тек после напад на лице. Према изложеноме ово дело ипак спада у ред квалификованих крађа а не разбојништва. Ну како се оно казни као и само разбојништво, то га је законодавац у казненом законику ставио у групу разбојништва. (Види Гл. XXIV § 238 казн. зак. за краљев. Србију и Гл. XX § 252. казн. зак. за царство немачко).

2) *Кривични процес о коме хоћемо овде да говоримо овај је:*

Извршним решењем зајечарског првостепеног суда под № 22158 стављени су под поротни суд и у притвор Лазар Ђека, Страјило С. Марин, Трајило Трајиловић и Јанко Ил. Брачуновић за то: што су 11. новембра 1905. год. наоружани отишли на салаш Илије Јов. Стојкана и из обора отерали му две овце у намери да их украду,[3]) али кад су у томе примећени од Илије, овце су оставили а они се дали у бегство и Илију који их је по том појурио, опт. Лазар Ђека том је приликом на место убио из пушке, но пошто је њега — опт. Лазара — убијени Илија пре тога ранио из пушке, наневши му лаку повреду тела, те тим својим поступком учинили кривцу казниму по § 240. казн. зак. Сви оптуженици признали су и код истражне полиц. власти и на поротноме претресу да су погинуломе украли две овце из обора и на неколико корачаји одатле овце пустили, пошто су видели да их је пок. Илија приметио. Сем тога опт. Лазар навео је и то, да га је пок. Илија пошто је овце пустио и даље јурио, пуцао на њега и ранио га, којом се приликом он окренуо гониоцу пок. Илији, пуцао на њега и на месту га убио.

Браниоци оптужених наводили су да овде стоје два дела: крађа оваца и убиство, а не разбојништво.

По свршеноме извиђању поротни је суд нашао:

„Да је казивањем прив. тужитељице Марије под положеном заклетвом. извршеним полицијским увиђајем и другим иследним околностима доказано, да су извесни људи, наоружани пушкама, у намери противзаконог присвајања. ноћу између 16. и 17. новембра прошле 1905. г., отишли на појату погинулога Илије Јов. Стојкапа, која му постоји у месту званом „Смолница," атара села Злота, у којој је погинули редовно живео, и ради удејствовања предње своје намере, разбили су на јужној страни сточни обор, који постоји пред самом колебом погинулога, у обор ушли и из истог истерали извесан број оваца, па кад су се са овцама удалили за 50 мет. од колибе, идући западној страни ка једном великом и дубоком потоку, ту су потеране овце напустили,[4]) усљед тога што их је пас погинулога осетио и на њих се устремио, те су једно због тога, а и што се одмах, услед лавежа паса, појавио и погинули Илија, почели бежати у правцу реченог потока и у бежању дошли на одстојање од 315 мет. од колибе, но кад је једнога од учесника у извршењу овога дела погинули Илија био пристигао, викнув му да стане, на њега пушку испалио и обранио га, онда је, скоро у истом времену и овај на њега — погинулог — пушку избацио и убио га, што се тврди како извршеним протоколом лекарске секције над мртвим телом погинулога Илије, тако и лекарским прегледом над опт. Лазаром, за кога се представља да је у извршењу овога дела учествовао.

Односно питања о кривици оптужених, поротни је суд даље нашао: да су сви оптужени учиниоци напред описаног дела, што су означене ноћи, у намери противзаконог присвајања отерали овце из сточног обора погинулог Илије, без обзира што су исте овце на остојању од 50 мет. *напустили*, пошто то није зависило од њихове воље, него су на то приморани, по што су сопственика отеране стоке на то нагнали, примећени и ухваћени на делу.

Уверење своје о томе поротни је суд стекао из признања свију оптужених како код иследне полицијске власти тако и код суда на данашњем претресу, које се признање јавља као потпуно истинито, јер се слаже са свима изложеним околностима по овоме делу.

(наставиће се)

---

[1]) У нашој литератури, у колико нам је познато, по овоме предмету није ништа писано, сем оно неколико речи у коментару нашег казненог законика од Ђ. Ценића. Од побројаних дела из немачке литературе којима смо се служили, најопсежнији је одлични коментар Олехаузенов.

[2]) Наравно ако ова друга радња буде противправно учињена у таквом облику, који би законом био утврђен као извесно казнимо дело н. пр. повреда тела, убиство и т. д.

[3]) Ово ја овако погрешно речено у реферату поротне пресуде, јер чим су оптужени истерали овце из обора прив. тужиоца и потерали их са собом, они су већ учинили крађу и за то није требало казати, у намери да их украду, већ да су овце украли.

[4]) И овде и на другом месту у цитату ових примедаба курсив је наш. Писац.

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ
по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

Ако се мучитељи не задовоље исказима, које на овај начин добију, онда окривљену скидају с колотуре и метну је на дрвенога коња или кобилу. То је дрвена греда на четири ноге. На средини греде, озго, налази се дрвена пирамида од два педља висине. Окривљена је морала најпшти на вршак пирамиде, а да окривљена не би пала с те пирамиде, везали би јој тегове с једне и с друге стране на руке и на ноге. Ово мучење било је трећи и последњи ступањ, и трајало је дотле, докле окривљена није признала све оно, што је од ње тражило судско изасланство. Има примера из XVIII столећа где су ова мучења трајала по 15 и по 22 часа без прекида. Тако Јела Петићковица мучена је 8 фебруара 1743 године 15 часова, а Маријана Вугринец 16 децембра 1753 године мучена је 22 часа За време тога мучења окривљену би шкропили *благословеном* водом из разлога, да ђаво одступи од ње, те да призна оно, што се од ње тражи.

Кад би окривљена признала на мукама све, што се од ње тражи, онда би је осудили на спаљиште, мртву или живу Ако је осуђена требала мртва да се спали, то би је извели из тамнице, одвели до спаљишта, па би јој ту прочитали пресуду, за тим свезали руке наопако, одсекли косу, а џелат би одсекао главу, па би и тело и главу бацили на распаљену гломачу да сагори. Али ако је смртна пресуда наређивала да се осуђена жива спали. То би је везали за стуб, па би око ње и стуба наслагали дрва, затим потпалили и оставили је да тако сагори. Али ако су хтели убрзати јадници смрт, то би она дрва намазали сумпором, смолом и катраном. Међу спаљеним вештицама било је лица од 21 до 70 година.[1])

Код нашега народа, који је под православном црквом, не налазимо помена да су вештице спаљиване. Поменули смо, да су их каменовали.

Има предања у ваљевском округу да су за време Карађорђа и пре његова времена вештице *заварчивали*, да не могу никаквом живом бићу нашкодити. То се заварчивање вршило овако: Кад се дозна за какву жену да је вештица онда се ухвати и јавно пред народом покажу је да је вештица За тим се узме коњска потковица, која је пала коњу с ноге, те се усија, па се онда оном усијаном потковицом жигоше иза врата, међу плећи[2]). Веровало се да се жигосањем сагори ђаволја сила, те више никоме не може нашкодити. Није искључено да је у томе заварчивању остао траг негдашњега спаљивања. Исто тако мислим, да је и са оним спаљивањем у вези и спаљивање увече великих лептирица на свећу.

Најпосле да поменем да се ратни шпијун, а особито кад ко пребегне с намером да изда ратни план, који се по Градском Закону кажњавао спаљивањем, казни се исто тако и по Синтагми М. Властара, што значи да је то казна задржана за шпијуне и у време Душаново, дакле спаљивани су или дављени (Флорин. издање страна 195).

6. **Одсецање главе.** — После каменовања и спаљивања ово ће бити најстарија казна. Одсецање главе могло се тек онда вршити, кад је човек дошао у свом развићу на онај ступањ развића да је знао за топљење метала. Ова казна налази се поменута у Светом Писму међу Мојсијевим Законима. Примењивана је код Грка и код Римљана, примењивана је у Египту и код старих азијских народа. По Душановом Законику одсецана је глава мађионику (члан 109). Осим овога члана у Душановом Законику нема помена о одсецању главе. И мислим да нема с тога, што је смртна казна одређена за извесна дела у Синтагми М. Властара и у Закону цара Јустинијана. Тако у Синтагми М. Властара наређује се да се казни мачем онај, који на штету човека призива бесове. Истом тако и они, који се у мађионичара уче и онај, који даде напитак какав мужу или жени, те ови пијући га разболе се и умру. Они, који тумарају и рију по гробовима, и ако су још с оружјем дошли, губе главу. У Закону цара Јустинијана налазимо смртну казну за ове кривице: Кад се има војска, то јест рат, сваки кнез, војвода и бољарин дужан је доћи, а који не дође са својом војском на војну да се лиши љуто живота и имања, и све то да буде царево. Ако ли би била царева заповест и он би пренебрегао то, да се лиши својега живота (чл. 84. издање Т. Флоринскога). Смртну казну одређује закон цара Јустинијана и издајницима. Тако се вели: „Ако се нађе кнез или војвода, или бољарин, или властелин, који је земљи и цару неверан или издајник или непокоран, или се слуша цара својега љутом смрћу да умре и да се лиши свега имања... Таком истом казном да се казне и сви други издајници и цару неверници било то војни заповедници или војници“ (§. 85). Мачем се казне и они, који отимају насиљем с оружјем женске биле оне обручене, или удовице или девојке, биле властеоке, или робиње (§ 86).

Смртна казна одсецања глава изгледа да није тако често употребљавана у старој српској држави, где би се та казна вршила по пресуди. Али је могла бити чешће пута извршена као самовоља појединих витезова, или у двобојима, као што певају народне песме.

7. **Кидање тела на комаде.** — Ова се казна састојала у томе, што је живо тело људско кидано на комаде или черечено. Казна је врло стара, помиње се и у Светом писму, јер цар Давид, кад освоји град Раву, заповеди да се народ, који беше у њему, изведе и метне под тестеру (пилу) и под бране гвоздене и под секире гвоздене, и сагна их у пећи где се цигле пеку (Друга књига Саулова. Глава 12. стих 31). Пророк Исаија преструган је тестером.

Ужасна казна раскидања живога тела људскога прешла са истока у Јевроиу. Она је од Персијанаца прешла Грцима, од Грка Римљанима. Римљани су је примењивали према првим хришћанима. Најобичније је раскидање тела живим дрветима. Обично су тражена еластична дрва, па се савију врхови два дрвета и вежу их тако. За тим вежу преступнику једну ногу за једно дрво а другу за друго, онда одреше нагло везу, којом су дрвета везана а дрва слободна тежећи да се врате у првобитни положај еластичношћу својом раскину тело преступника. Ова је казна и код Грка и код Римљана примењивана на браколомнике. Кидање тела вршено је и коњском снагом. Преступнику су везивали сваку руку и сваку ногу за по једнога коња, за тим су сва четири коња потерани у четири разна правца, докле тело није раскинуто. Ова казна ретко је употребљавана по судској пресуди, а више је вршена из самоволе каквога власника.

Ова казна черечења или раскидања човечијега тела коњима на репове није поменута ни у једном законском зборнику из времена цара Душана, нити смо је ми нашли у ма којем писаном споменику старе српске државе. Међутим ова је казна често вршена на Западу. Она је у Аустрији, Мађарској и Ческој вршена врло дуго. Са запада је ушла и у пољички статут. Члан 37 б овога статута гласи:

„Ако би ко убио кога законом ашашинским (разбојничким, assassino талијански, значи разбојник) или из преваре или из заседе, али га убио при каквом благу, али за коју корист али га је одро у„бивши, тому је закон да ту имају поити „(тражити) вражду. И ако би се могао „такав ашашин али разбојник ухитити, има „се обесити али расквартати (squartare„рашчеречити), или био пољичанин или изванскиˮ [1]) У Аустрији постојала је законска одредба (законик Theresiana) о томе, која гласи: „Ако је за повреду ве„личанства окривљено мушко лице, да му „се тело живом раскине на четири ко„мада, а ако је женско прво да се уси„јаним кљештима чупају груди, за тим „да му се осече главе и да се глава набоде на колац.“

Код нас по народном предању ова казна примењивана је на преступнике противу морала. У шабачком крају постојало је предање да се некад девојка, која роди копиле, кажњавала тиме што је коњима растрзана.[2]) У народним песмама налазимо на неколико места поменуто раскидање коњима на репове. Тако је Павле господар раскинуо своју сестру Јелицу, коју је његова љуба обедила, да му је заклала коња на ливади, сокола у зеленој башти и чедо у колевци. И кад ју је он питао, зашто је то учинила:

---

[1]) О суђењу и спаљивању вештица види поменуту расправу И. Ткалчића у СИП књизи Рада Југослов. Академије страна 83—116.

[2]) За ово жигосање усијаном потковицом причао ми је г. М Глишић, књижевник.

[1]) Monumenta historico-juridica Slavorum meridionalium 1890. pars. I. vol. IV. p. 50.

[2]) V. Bogišić. Zbornik стр. 574.

Сестрица се брату кунијаше:

«Нисам, брате, живота ми мога!
«Живота ми и мога и твога!
«Ако ли ми не верујеш клетви,
«Изведи ме у поље широко,
«Па ме свежи коњма за репове,
«Растргни ме на четири стране.»

Исто тако на молбу своје жене Павле је растргао и своју љубу, младу Павловицу.[3])

(наставиће се)

Миленко Вукићевић.

НОВ КРИВИЧНИ ПОСТУПАК ЗА ИТАЛИЈУ

(НАСТАВАК)

О одбрани. Сваки окривљени мора имати браниоца: у претходној истрази од момента првог испита, у редовној на претресу, пре осуде, па чак и у случају његовог одсуства. Дужности адвоката у неколико су кодификоване. Ни у ком случају, па ни у очигледним повредама права одбране, они не смеју напуштати место, на коме се јављају као *представници друштва*. Једна реформа нарочито је карактеристична за Италију: *ограничење броја адвоката*. Према једној традицији, која се датира још од старог Рима, оптужени се појављује пред судом у пратњи више патрона. Према једној другој традицији латинској, криминални претреси имају карактер говорничких турнира и продужују се у бесконачност на штету правосуђа.[1]) Да би се овоме стало на пут, новим пројектом предвиђено је, да у претходној истрази свака страна може имати само по једног, а на претресу само по два адвоката. Изузетака од овога може бити само по мотивисаном допуштењу председника суда.

Општа правила процедуре. Први део пројекта завршује се серијом општих правила процедуре, од којих помињемо само најважнија.

Одредбе, које се односе на редакцију рапорта и записника, разрађене су у детаљима и веома брижљиво. Сваки рапорт, у коме је реч о каквој декларацији, мора означавати и то: да ли је ова декларација учињена спонтано или на постављено питање; да ли су употребљени изрази самог декларанта, или је његово казивање препричано.

Физиономија судских седница иста је као и у Француској, а право полиције на њима поверено је председнику суда. Окривљени, који би на претресу правио неред, може бити искључен, али не за све време претреса, већ само са једне седнице. У овом погледу италијански законодавац либералнији је од француског, који допушта да се окривљени искључи до краја претреса.

Заклетве сведока имају религиозни карактер у колико је то потребно.[2]) Потказивачи и приватни тужилац по правилу не полажу заклетву. Изузимају се случаји, кад окривљени ово нарочито тражи. Једном положена заклетва не понавља се више за време процедуре.

Достављање судских акта врши се, и по новом пројекту, преко судских разносача, и ако се, у многим случајевима, могла корисно употребити пошта. Пројект је, исто тако, задржао стару праксу и у погледу достављања ових акта личностима, чија је резиденција непозната. У место да се користио моћним средствима јавности, којима данас располаже штампа, пројект се задовољио тиме што све акте, о којима је реч, излаже пред судом на једној табли, коју нико не чита. Разлог овоме нашао се у бојазни, да ширa јавност не би штетно утицала на репутацију окривљеног који се, све до изречене пресуде, има сматрати као невин. Бојати се само, да окривљени не плати врло скупо ову заштиту постајући у незнању, и без одбране осуђеником.

Окривљени, који живи у иностранству и чија је резиденција позната биће позван лично у почетку процедуре да предстане суду. Ако жели да му се достављају и сви доцнији акти по његовој ствари, мора изабрати домицил у краљевини. Ово с тога, да би се избегло одуговлачење, скопчано са достављањем ових акта дипломатским путем.

Прописи о *роковима* веома су једнолики, а у многом погледу и неодређени. Величина њихова зависи од времена потребног за пут, а не од броја километара или миријаметара, које треба прећи. Случаји неодољиве природне силе извињиви су.

Право на жалбу јасно је одређено. Жалбу за жену подноси муж, а за неспособног онај који има право да га представља. Жалбе које адвокати подносе, треба да су потврђене од клијената, а подносе се у року од три дана: суду против чије се одлуке најављују, или, суду који познаје жалиоца, или суду у чијем подручју живи окривљени, или, најзад, консуларном агенту у иностранству.

Питање о *нулитету* веома је деликатно и веома тешко за правилно решење.

Лако је појмити, да нулитета може бити само у случајевима, које је закон предвидео. Ово управо и јесте повод двема озбиљним незгодама. Ако закон умножи узроке нулитета, многи процеси могу пропасти само због формалности, дакле без икаквог озбиљнијег узрока. У противном случају, т. ј. са ограничењем узрока нулитета, ограничавају се и гарантије одбрана.

Други систем, створен француским правосуђем, и примењен у Француској и још неким земљама, води рачуна о разлици између *битних формалности*, т. ј. ових, које имају утицаја на слободу грађана и право одбране, и *формалности споредних*, о којима треба, али се и не мора, водити рачуна. И овај систем има својих недостатака, јер је без критеријума и способан да буде протумачен и у најширем и у најужем смислу.

Извесни творци италијанског пројекта предлагали су, да се нулитет, у главноме, не допусти, изузев случајева који би очигледно били штетни по одбрану.

Овај систем, који је у теорији заступао *Горофало*, а у комисији *Брузо*, ужива већ од дужег времена, наклоност италијанског правосуђа. И он, међутим, има својих недостатака, јер у већини случајева не допушта, да се тачно оцени утицај формалне омисије на резултат претреса.

Пројект се нарочито труди, да оштећену страну заштити од произвољности судија. У овом циљу он набраја форме, које треба сматрати као *битне*, али ово набрајање није лимитативно, јер извесне ствари оставља судији да их он протумачи. Пројект сматра као *ништавне* све оне акте, којима се вређају законски прописи, у којима је реч о нулитету, или прописи који се односе на састав суда, или најзад на материјалну надлежност.

Бојећи се, да процедура не буде и сувише лако уништена, законодавац италијански сматра, да су нулитети у опште способни за конфирмацију, и да их не треба откривати по званичној дужности, изузев случајева који су законом предвиђени. У извесним случајевима, доиста, корисно је не губити из вида, да су интереси одбране претежнији од небрежења и воље.

У свом првом члану пројект прокламује принцип, по коме се *нико не може подврћи издржавању казне, ако није осуђен у законој форми.*

(наставиће се)

[3]) Код Вука II. стр. 18. код Б. Петриновића II. 59.

[1]) У рапорту се помиње један претрес, који је обухватио 106 судских седница, од којих је 41 била посвећена самој одбрани; окривљени је имао 8 а приватни тужилац 6 адвоката. У једном другом случају, 19 адвоката бранили су 7 оптужених, и претрес је обухватио 197, а сама одбрана 67 судских седница.

[2]) Према чл. 100 пројекта, председник суда дужан је скренути пажњу сведоку који се заклиње на моралну и религиозну важност његовог поступка.

ПОУКЕ И УПУТИ

Повраћај неправилно издатих новаца, тражи се путем спора код надлежног суда.

Начелство округа ужичког издало је из новаца добијеног од продате непокретности дужника Л. Р. 746·55 динара повериоцу М. Ј. М., који се по реду интабулација, које су на имању дужниковом постојале, не би могао наплатити.

Први интабуланти. Браћа Д., тражили су, да се од повериоца М. Ј. М., наплати неумесно издата му сума и новац пошље првостепеном суду, на распоред по § 489. грађ. суд. поступка. По овом тражењу, начелство их је решењем известило: да им не може дати траженог задовољења, изложивши уједно и цело стање ове ствари.

Ово решење начелства поништио је Министар унутрашњих дела решењем П№ 5496|903 год., зато, што повериоц М. Ј. М., коме је новац издат противно прописима § 489. грађ. суд. пост., није

позват да га врати, у коме би се случају новац имао послати првостепеном суду на распоред, а ако то не би хтео учинити, онда је жалитеље Брању Д. требало упутити да се за накнаду штете обрате надлежном суду.

Поверилац М. Ј. М. није хтео да врати неправилно издати му новац, сматрајући да му он припада по праву његове тражбине на основу осудног решења и интабулације.

Решењем начелства од 28—7—903 год. Бр. 7819. упућени су интабулисани повериоци Брања Д. да путем спора код надлежног суда траже накнаду штете. То је решење одобрио Министар унутрашњих дела решењем својим од 26. 8. 904 год. Бр. 24.017., а ово опет и Државни Савет одлуком од 21. априла 1905 год. Бр. 3325.

Државни Савет није надлежан за оцену решења Министровог којим је одбијено тражење изузећа чиновника у расправи спора по зак. о водама и њиховој употреби.

Р. С. тражио је да се изузме начелник округа в. од извршења и суђења његовог спора који има са приватним лицима о праву употребе воде из реке Б., зато, што му је приликом вештачења на лицу места изјавио да нема права.

Учињеним извиђајем констатовано је да траженом изузећу нема места, и зато је Министар унутрашњих дела решењем од 19. фебруара 1905. год. П№ 30128|904 год. известио молиоца, да му се та молба не може примити.

По жалби његовој противу поменутог решења, Државни Савет донео је одлуку 19. маја 1906. год. бр. 3930. да се жалба одбаци као ненадлежној власти поднесена.

В. Ђ. Н.

Један случај из чл. 155. закона о општинама.

У седници одбора општине м....., која је ванредно сазвана да донесе одлуку: да се општинском пуномоћнику изда овлашћење да може извршити пренос тапије земљишта на коме је подигнута школска зграда, шест одборника изјавили су, да се овлашћење не може издати, пошто све формалности за то нису испуњене.

После тога општински пуномоћник понова је тражио овлашћење, наводећи: да би у противном настала штета за општину. Услед тога сазвата је и друга седница општинског одбора. Од 10 одборника, њих петорица изјавили су понова да не могу да издаду овлашћење пуномоћнику, док се предходно не поведе парница противу комисије, која је примила школу у неисправном стању. Ово своје одвојено мишљење нису хтели да потпишу, већ су из суднице изашли. Општински суд видећи да се ова ствар не може да расправи, само због личног нерасположења тих одборника према човеку од кога је узето земљиште за школу, — умолило је надзорну власт, да она овоме учини крај. Надзорна власт увидевши да су обе тапије у исправном стању, на основу чл. 155. закона о општинама учинила је предлог Министру унутрашњих дела, да о овоме донесе решење. Министар унутрашњих дела наредио је, да надзорна власт изиште реч од одбора, зашто неће да изда овлашћење и у опште оконча ствар како за најбоље нађе, и ова је по томе узела реч само од одборника, који су били против давања овлашћења. Налазећи, према њиховом одговору, да су се огрешили о своју дужност, надзорна власт донела је, на основу чл. 115. закона о општинама, решење, којим их је казнила са по 30 динара.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 6. јуна 1906. године № 4365. поништио је ово решење среске власти са ових разлога:

По чл. 155. закона о општинама, када општински одбор неће да реши предмет, који му је упућен, било од стране општинског суда, било од стране надзорне власти, и ако је међутим за решење његово био надлежан, онда ће надзорна власт упутити предмет Министру унутрашњих дела на решење, противу чијег решења има места жалби Државном Савету.

Па како у овом случају тако није урађено, онда се надзорна власт није могла ни да упушта у изрицање казне, док претходно Министар није расправио питање о томе, да ли је одбор имао право да не донесе одлуку о предмету, који му је дат на решење или не.

При куповини апотеке, купац има да плати таксу предвиђену у тач. 107. таксене тарифе закона о таксама.

Г. М. Н., апотекар, купио је постојећу апотеку у Краљеву, па му је том приликом надлежна власт у смислу бр. 107. таксене тарифе наплатила 300 динара на име таксе за пренос купљене апотеке.

Налазећи да му је требало наплатити таксу не из бр. 107., већ из бр. 110. таксене тарифе закона о таксама, он је тражио повраћај неумесно више наплаћене му таксе по овој ствари, пошто према његовом тврђењу овде није у питању отварање нове апотеке, већ је путем куповине и продаје, а по овлашћењу надлежне власти, постао само власник извесне апотеке.

Од овога тражење одбијен је са разлога тога, што је овде у питању давање личног права за отварање, држање и руковање апотеком, које као право „sui generis“ зависи од квалификације и испуњења извесних законских погодаба, те да га с тога сваки купац за себе и своју личност мора и прибавити; а да таксу из ТБр. 110. таксене тарифе према самом закона плаћа не купац, већ стари сопственик апотеке за добијање одобрења, да исту може на другог пренети било продајом или другим теретним или нетеретним путем.

По изјављеној жалби на решење Министра Финансија, Државни Савет нашао је, да је решење Министрово правилно и на закону основано, па је с тога одлуком својом од 27. маја 1906. године № 3737. одбацио жалбу као неумесну.

Државни Савет није надлежан за расматрање решења Министра Унутрашњих Дела, донесених на основу правила, прописаних од стране Министрове за отварање и држање дрогерија.

Поводом молбе М. П., овдашег апотекара: да се дрогерија Ј. Ј. пресели, пошто је у непосредној близини његове апотеке и смести на средокрачи његове и К. Н. апотеке, Управа града Београда решењем својим од 16. новембра 1904. год. ЛБр. 2713., а на основу чл. 6. правила о отварању и држању дрогерија, одлучила је: да се дрогерија Ј. Ј. исели из локала, у коме се сада налази, по истеку рока закупу, а то је од 1. маја 1905. год.

По жалби Ј. Ј., Министар Унутрашњих Дела одобрио је ово решење Управино као умесно и на закону основано, јер је оно расправило питање о измештају дрогерије жалиоца Ј. Ј. из непосредне близине апотеке М. П., не у времену и са прекидом закупа, већ за 1. мај 1905. године, када је рок закупу, по изјави жалиочевој, истицао.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да се предмет жалбе не тиче административног спора, у смислу чл. 48. тач. 3. саветског пословника, већ питања за које је остављено Министру Унутрашњих Дела како ће да оцени, поступи и реши ствар, јер је Министар по чл. 1. и 3. санитетског закона надзорна власт над апотекама и дрогеријама, и на основу овог свог права он је прописао правила за држање и отварање апотека и дрогерија.

С тога је Државни Савет одлуком својом од 8. августа 1906. године Бр. 5075. одбацио жалбу као ненадлежној власти поднесену.

Државни Савет није надлежан за расматрање решења Министра народне привреде, донесених по закону о осигурању стоке, односно накнаде штете за угинулу стоку.

Владимир Петровић из Г..... пријавио је, да му је угинула кобила, и тражио, да му се по закону о осигурању стоке одреди и изда накнада штете.

Министар народне привреде нашао је, да му је кобила угинула са његова небрежења и нехата што је допустио да се пређеде детелине, па је решењем од 1. маја 1906. године ПБр. 9143. одлучио, да по чл. 3. тач. 2. закона о осигурању стоке нема права на накнаду штете.

По изјављеној жалби, Државни Савет је нашао, да Министар народне привреде, према чл. 12. закона о осигурању стоке, расправља све спорове и жалбе по овом закону, и прописује правила за извршење његово, и по томе он је последња инстанција за расправљање ових предмета. Стога је Државни Савет одлуком својом од 28. априла 1906. године № 3494. на основу чл. 25. свога пословника, одбацио жалбу као ненадлежној власти поднесену.

Кад је између мужа и жене поведен брачни спор, онда муж нема права уживања женининог имања за време трајања истог спора, ако то жена не допусти.

Г-ђа Н. О. тражила је од комесара топчидерске полиције да је уведе у кућу,

коју је она са покућанством као мираз донела своме мужу г. Д., са киме води брачни спор, а њега из уживања њеног имања уклони, пошто са њим под једним кровом не може живети, подневши доказе како о поведеном брачном спору, тако и о својини куће и покућанства у њој.

Саслушан по овој представци г. Д. је изјавио, да он своју жену нити је терао, нити сад тера из куће, а из куће неће излазити нити допустити да његова супруга из ње износи покућанство и друге ствари, јер он као муж има права уживања на њима све до коначног развода брака.

Комесар топчидерске полиције донео је по овом предмету решење, којим оглашава да г. Д. нема права да станује у кући и имању његове супруге са којом води брачни спор, за све време трајања брачног спора, и наложио му, да се из истог исели, навевши као разлог за ову своју одлуку следеће:

Имање које жена приликом ступања у брак принесе мужу ради бољег живота, има права муж да ужива — § 416 с погледом и на § § 766. и 767. грађ. зак, али право мужевљево на уживање женинога имања простире се само за време док између њега и жене постоји заједнички и добар брачни живот. Како у браку између г. Д. и жене му не само нема оне хармоније брачне, какву законодавац условљава, ту је г-ђа Н. са уверењем надлежног свештеника утврдила да са г. Д. води брачни спор, онда је ово доказ да код овог брачног пара нема предње хармоније, јер је већ заједница њиховог живота нарушена, па дакле ни услова нема да г. Д. ужива женино имање кад она то не допушта.

Ово комесарево решење одобрила је Управа града Београда својим решењем, али је исто на жалбу г. Д. поништио Господин Министар Унутрашњих Дела са ових разлога:

»Кад се, жена Д. обратила полицијској власти молбом, да из њеног имања и стана уклони мужа јој Д. и поднела доказ да је заједница живота између њих престала поведеним брачним спором и кад Д. полаже право на уживање женинога имања, тврдећи да имовна заједница између њега и жене му Н. траје, ма да је спор брачни поведен, онда полициска власт није била надлежна за расправу овог питања спорне грађанске природе, већ је била дужна да по оцени поднетих доказа упути г. Д. као слабију страну, надлежном суду, да путем грађанске парнице своје право докаже, ако хоће и успеху се нада; а имајући у виду законске прописе § § 103, 416, 771, и 773. грађ. зак., као и одлуку опште седнице касационог суда од 14. августа тек. год. Бр. 7036, требало је тражену заштиту молиљи дати, и упућујући жалиоца суду загарантовати јој до судске одлуке уживање њеног имања, како је муж, против кога је повела брачни спор, не би узнемиравао.

На основу ових примедаба комесар је донео ново решење, којим је г. Д. наредио да се у року од 15 дана исели из женине куће, што ако не учини, власт ће га сама иселити, а што се тиче његовог тврђења да он има право уживање на женином имању све док се брак између њих потпуно не разведе — г. Д. је као слабији у праву упућен на грађ. судове, да то право тамо докаже.

Ово је решење одобрила по изјављеним жалбама и Управа града Београда и господин Министар унутрашњих дела, а тако исто и Државни Савет, но последњи са следећим додатком.

»Државни Савет расмотрио је како жалбу и поменуто решење, тако и акте овога предмета, па је нашао: да је решење Министрово, противу кога је жалба изјављена, на закону основано, без обзира на прописе грађ. закона, које полициска власт у својим решењима наводи и на које се позива, јер је то њено позивање без значења, пошто оцена питање о праву према тим законским прописима припада само судовима, а никако полицијској власти.

Према овоме, кад је између мужа и жене поведен брачни спор, онда муж нема права за време трајања истог на уживање женинога имања, ако она то не допушта.«

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

УХВАЋЕН

Костадин Ђокић, притвореник среза трнавског, за кога смо у прошлом броју «Полицијског Гласника», јавили да је побегао из притвора, ухваћен је у року од 24 сата по извршеном бегству од потере среза трнавског. Према овоме престала је потреба за Костадиновим тражењем.

ТРАЖИ СЕ

Смиљана, кћи **Глише Стојановића,** из Ђурђева, 6. т. м. нестала је и сумња се да је продата циганима. Смиљана је стара 18 год. високог стаса, плава у лицу, смеђих очију, кукастог носа, мало је наглува. Нека је све полицијске и општинске власти потраже у својим домашајима и пронађену упуте начелнику среза лепеничког с позивом на депешу Бр. 13971.

ПОТЕРЕ

Михаило Браун, млинарски момак, родом из Колутхе близу Сомбора, стар 45 год., средњег стаса, дугог и мршавог лица, очију жутих, косе и бркова смеђих, носа црвенкаста; говори мађарски, немачки, руски и српски, убио је ноћу између 29. и 30. априла тек. год. Адама Вечера, из Вуковара, и побегао у правцу ка Србији. На молбу краљевског суда у Осеку, препоручује се свима полицијским и општинским властима, да на убицу Михаила обрате нарочиту пажњу, а на случај проналаска да га ухвате, притворе и о томе одмах известе Антропометријско - полицијско одељење министарства унутрашњих дела с позивом на Бр. 828.

Јован Панкотан, чобанин из Винче, који је због опасне крађе био у притвору код начелника среза врачарског, ноћу између 11. и 12. т. м-ца провалио је апсану и побегао. Јован је стар 31 годину, средњег раста, црномањаст, малих црних бркова, брија се, косе је црне; на себи има сукнено одело, на глави шешир, а на ногама опанке. На левој руци има тетовиран знак «Јован Панкотан.» Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за одбеглим крадљивцем најживље трагају и пронађеног стражарно упуте поменутом начелнику с позивом на депешу Бр. 9781.

Радисав Станисављевић — Глишић, притвореник књажевачког суда, кол кога одговара за опасну крађу, 8. т. мца побегао је из притвора. Радисав је стар 24 године, родом је из Нишевца у срезу сврљишком, средњег стаса, плав у лицу, плавих очију, ћосав, у оделу сукненом. Пронађеног ваља под јаком стражом упутити књажевачком суду с позивом на Бр. 10478.

Тодор Микша, бив. књиговођа у Бечу, стар 23 год., средњег стаса, косе и бркова црних, проневерио је 21. тек. м-ца (по новом) 2000. круна и побегао. На молбу овдашњег аустро - угарског конзулата позивају се све полицијске власти, да бегунца у својим домашајима потраже, и на случај проналаска претресу, притворе и о томе известе Управу града Београда с позивом на Бр. 29302.

Младен Видић, земљоделац из Сирогојне, среза златиборског, одговара код ваљевског првостепеног суда због опасне крађе. Још у мају месецу тек. године Младен је побегао из притвора среза колубарског, окр. ваљевског, и до данас се није могао пронаћи. Крадљивац има 24 год., високог је раста, добро развијен, плав у опште. Треба га најживље потражити и пронађеног спровести ваљевском првостепеном суду с позивом на Бр. 21330.

Милорад Јеремић, из Шутаца, среза качерског, округа рудничког, који је на дан 14. јуна ове год. учествовао у нападу на аманетну државну пошту Уб — Лазаревац, па се по извршеном делу одметнуо од власти у циљу вршења казнимих дела и самовољног живљења, решењем начелства округа рудничког од 22. јула тек. год. Бр. 6939., а на основу чл. 9. зак. о јавној безбедности, позват је да се у

року од 20 дана пријави најближој полицијској власти или првостепеном суду. Милорад је сада земљоделац а раније је био у војној музици краљеве гарде и свира у кларинет и бас, стар је 25 год., висок 1·35 м., у лицу сув, у опште плав; на десној страни лица од угла уста, у правцу вертикалном за један и по сантиметар, има ожиљак од посекотине. Пошто се Милутин ни до данас није предао власти, то му износимо слику и позивамо све полицијске и општинске власти, да га у својим домашајима најживље потраже, и пронађеног спроведу начелству округа рудничког, или начелнику среза качерског.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Б. Јанковић

БРОЈ 35. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 27. АВГУСТА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 4. августа 1906. године Бр. 4438, донето на основу тач. 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

да се Јосиф Пич, чиновник железничке Дирекције, родом из Кутне Горе и аустриски поданик, по молби својој прими у српско поданство заједно са својом женом Ленком и малолетном децом Мартом, Јосифом и Анком, изузетно од § 44. грађ. закона, пошто је поднео уредан отпуст из свог досадањег поданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. августа 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 4. августа 1906. године Бр. 4643, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

да се Алекса Јовановић, професор, родом из села Елефуа у Маћедонији у Турској и подавик исте државе, по молби својој прими у српско поданство, изузетно од § 44. грађанског закона.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. августа 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 4. августа 1906. године Бр. 4532, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

да се Сима Ђукановић, учитељ у Кобиљу, родом из Брођанца у Црној Гори и поданик исте државе, по молби својој прими у српско поданство заједно са женом Лепосавом изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из досадањег поданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. августа 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 4. августа 1906. године Бр. 4950, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

да се Владимир Вијатовић, лекарски помоћник при лозничкој болници, родом из Вршца у Аустро-Угарској но поданик бугарски, по молби својој прими у српско поданство, изузетно од §. 44. грађ. закона.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела. 14. августа 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 4. августа 1906. године Бр. 4532, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

да се Вукашин Шапоњић—Илић, бакалин из Чачка, родом из села Комарана у Старој Србији у Турској и поданик исте државе, по својој молби прими у српско поданство изузетно од § 44. грађ. закона.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. августа 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 4. августа 1906. године Бр. 4661, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

да се Спасоје Ј. Илић, учитељ из Д. Милановца, родом из Призрена у Турској и поданик исте државе по молби својој прими у српско поданство заједно са женом Маријом, малолетном децом Добрилом, Лепосавом и Душаном и матером Настом Илић, удовом изузетно од § 44. грађанског закона.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. августа 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 4. августа 1906. године Бр. 4951, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

да се Константин Цимопулос, раденик и стручњак при магацинима дувана из Ниша, родом из места Бадије у Турској и поданик исте државе, по молби својој прими у српско поданство, изузетно од § 44. грађ. закона.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. августа 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ПРАВНИЧКЕ РЕФЛЕКСИЈЕ

(НАСТАВАК)

Што се тиче питања о кривици оптужених за друго дело, за дело убиства пок. Илије, поротни је суд нашао да је учинилац тога дела само опт. Лазар, у чему га уверава признање оптуженог Лазара како код иследне полиц. власти, тако и код суда на данашњем претресу, јер се исто признање и у погледу тога дела потпуно слаже са свима ислеђеним околно-

стима по овоме делу, а да остали оптужени у извршењу овога дела нису имали никаквог учешћа. Али да је и оптужени Лазар ово дело учинио у одбрани свога живота, јер је од погинулог Илије *и после пошто је са друштвом напустио потеране овце*, био гоњен с пушком у руци, на остојању од 315 мет. па је на истом остојању од њега и из пушке обрањен, то је по мишљењу поротнога суда само употребом оружја свој живот од погинулог Илије могао да одбрани, што се потпуно доказује како његовом одбраном код иследне власти и код суда, тако и полиц. увиђајем, извршеним од стране власти на лицу места, тако и сведоџбом данас испитаног сведока Стане ж. Станка Ђ. Јаноша, која је као рођена сестра погинулога Илије под обећаном заклетвом потврдила: да је леш пок. Илије нашла окренут главом к месту, где је по полиц. увиђају нађена шубара опт. Лазара, а то стање, по мишљењу поротнога суда, потпуно одговара одбрани опт. Лазара, који представља да је на пок. Илију пуцао и убио га у положају, кад је 2-3 метра био пред местом, где му је шубара нађена, окренув се у моменту пуцања лицем погинулом Илији.[1])

Према свему изложеноме поротни суд изрекао је: да су сви оптужени криви за дело опасне крађе, учињено према погинуломе Илији, а да ни један од оптужених за дело убијства пок. Илије није крив. По оваквој одлуци поротнога суда, државни суд нашао је: да дело крађе оваца потпада под пропис § 223. тач. казн. зак. а дело убијства под пропис § 156, I. од. казн. зак., па је пресудом од 1. фебруара 1906. год. № 2063 за прво дело осудио Трајила и Јанка по шест месеци, а Лазара и Страјина по две године затвора, а за друго дело убијства Страјина, Трајила и Јанка ослободио као некриве, а Лазара за исто дело извинио казне. (Суд се у пресуди позива и на пропис § 54. казн. зак. и опт. Лазара извињава од казне. Ово му је по нашем мњењу било излишно, кад је већ поротни суд изрекао: да он није крив за ово дело.)

Ну II одељење Касационога Суда, по жалби прив. и држ. тужиоца уништило је ову пресуду примедбама својим од 15. фебруара т. г. № 1645, које гласе:

»Кад се из акта овога извиђања види: да је иследна полиц. власт, актом својим од 8. децембра 1905. год. № 17356. спровела оптужене суду за дело разбојништва из § 240. казн. зак. и суд их решењем својим од 12. децембра 1905. год. № 22158 ставио под поротни суд и у притвор за то исто дело, па и државни тужилац подносећи списак доказа под Бр. 22375 тражио је да суд оптужене по том законском пропису и казни, онда је поротни суд био дужан, да у смислу § 27 и 30 зак. о пороти, црпећи своје уверење из извиђених доказа и познавања саме ствари, констатује само карактерне знаке дела, за које се оптужени туже, односно начин на који је дело извршено и изрече: јесу ли оптужени за такву своју радњу криви или нису, а то пак како ће се према констатованим карактерним знацима дело по закону оквалификовати, то не припада поротницима већ државним судијама према изричном наређењу ст. 2. пом. чл. 27.

Међутим поротни суд у овоме случају није тако поступио, јер су се поротници пошто су констатовали карактерне знаке престављеног дела, упустили и у саму квалификацију, нашав да овде стоје два оделита кривична дела: опасна крађа и убијство и у томе смислу и свој закључак односно кривичне одговорности оптужених изрекли.

Према томе овакав неправилан закључак поротнога суда, не може опстати према чл. 38. зак. о пороти, па сљедствено и пресуђење државних судија.

У исто време скреће се суду пажња и на то, даје квалификација извршеног казнимог дела сасвим неправилна, јер је целокупним извиђањем утврђено, да су се оптужени договорили да погинуломе Илији Јов. Стојкану изврше крађу оваца и да су у том циљу пошли наоружани, да су за тим овце из обора украли, но да их је пас погинулога Илије приметио и напао, на шта је и сам Илија за њима појурио да их ухвати, и пуцао, бранећи своју имаовину од противзаконог напада, када је и оптужени Лазар испалио пушку на Илију и убио га и тек тада су оптужени украдене овце напустили, јер ничим није потврђена одбрана оптужених да су они овце пустили пре него што је на њих убијени пуцао нити јој се према њиховом доказаном поступку и може вере поклонити. Према томе овде леже сви битни услови за постојање дела разбојништва с убијством, предвиђеног и казнимог по § 240. у вези са § 237. казн. зак., те и суд нарочито не треба да изгуби из вида ова утврђена факта и оцену приликом извиђања и суђења.«

Ове примедбе усвојио је првостепени суд и на поновно одређеном претресу поротници су напустили ону детаљну квалификацију, изоставили су у побудама поротне оцене за казниму радњу под I реч крађа и за казниму радњу под II реч »убиство«, а задржали су у свему осталом раније изнете разлоге. За тим су поротници на основу истих разлога поново донели исту одлуку о кривици оптужених за радње под I и II а, државни суд по том донео је пресуду, идентичну са ранијом, уништеном пресудом. Ова је пресуда од 27. марта т. г. под № 6182.

По жалби државнога тужиоца ова је пресуда дошла на разматрање у II одељење Касац. Суда, које је исту пресуду уништило својим примедбама од 2. маја т. г. № 4768. Ево како те примедбе гласе:

»Кад је Касац. Суд примедбама својим од 15. фебруара 1906. г. № 1645 поништио како ранији поротни закључак тако и пресуђење државних судија под № 2063 са разлога што су се поротници, противно ставу II. чл. 27. зак. о пороти упустили и у саму квалификацију дела, у место да се према законским наређењима чл. 27. и 30. ист. зак. задрже само на констатацији карактерних знакова дела разбојништва, за које су дело оптужени и стављени под поротни суд и од стране државног тужиоца оптужени у списку доказа, као и при оцени кривичне одговорности оптужених за престављено дело разбојништва, и кад је тај суд ове примедбе усвојио, — онда је поротни суд према чл. 38. и 39. истог закона био дужан да при изрицању своје нове пресуде у свему по њима поступи. Међутим суд није тако поступио ни у погледу поротнога закључка ни у погледу пресуђења државних судија, те ни ова пресуда Бр. 8182 не може по закону да опстане у целом њеном пространству.«

Првостепени суд није ове примедбе усвојио, већ је 15. маја т. г. под № 9252 дао ове противразлоге:

»Примедбе II одељења Касац. Суда под № 4768, којима је поротна пресуда овога суда № 6182 у целом пространству поништена суд не може да усвоји, јер налази да су исте примедбе погрешне и да у њима изнети наводи и разлози не стоје.

Тако суд налази, да у примедбама изнети навод, као да су се поротници, при решавању питања о кривици оптужених, поново упустили противно другом ставу чл. 26. зак. о пороти и у саму квалификацију дела, не стоји, јер то, што су поротници по закљученом извиђању на одржаном претресу решавали и решили, види се јасно из пресуде № 6182.

Навод Касационог Суда у примедбама да суд доносећи горњу пресуду под Бр. 6182 није поступио по његовим примедбама од 15. фебруара 1906. год. № 1645, које је усвојио. ни у погледу поротног закључка ни у погледу пресуђења државних судија, не стоји такође. Јер кад је суд по добијеним примедбама № 1645, увидео, да су се поротници грешком председника, као председавајућег судије, приликом доношаја свога првог закључка на протоколу Бр. 2063 доиста били упустили и у саму квалификацију дела, нашав да у овоме конкретном случају стоје два оделита кривична дела: »опасна крађа« у »убиство« и у том смислу и свој закључак о кривици оптужених изрекли, он је горње примедбе Касационог Суда Бр. 1645 усвојио одлуком Бр. 4022 и по свршеном извиђању, односно по прослушању свију интересованих лица на другом одржаном претресу, донео је своје закључење поротно потпуно у смислу горњих примедаба, дакле задржао се само на констатацији карактерних знакова престављеног му дела и при оцени питања о кривичној одговорности оптужених за престављено дело, а никако се није упуштао и у квалификацију дела, као што је то и напред речено. А државне судије, у смислу II става чл. 27. зак. о пороти решавали су и решили само о томе који се прописи кривичног закона имају применити на дела и околности, које су по укупном закључењу поротног суда нађене да постоје и изрекли су казну оптуженима.

(наставиће се)

[1]) Нарочиту пажњу скрећемо на ове побуде поротнога суда, у којима се налази маса утврђених факата. Касациони Суд својим приметбама није могао довести у питање нити је ма чиме утврдио њихову неоснованост, па је ипак поротни суд, усљед одлуке опште седнице Касационог Суда морао противно свима овим фактима извести закључак: да је убијство учињено у цељи одржања покрађе.

О СЛОБОДИ ВОЉЕ И ОДГОВОРНОСТИ

(НАСТАВАК)

Ако се сада запитамо, да ли факта моралне статистике говоре тако убедљиво противу слободне воље, као што то тврде детерминисти. неће нам требати других размишљања па да дођемо до одговора, да та факта не доказују то *у принципу*.

Да константност бројева, које пружа морална статистика, не доказује немогућност слободне воље, заступници слободне воље хтели су извести на разне начине. Ми ћемо спомепути само најважније од њих па ћемо онда изнети и онај који се једино може сматрати за тачан, чиме ће и тражени принципијелни доказ бити дат.

Многи индетерминисти тврде, да константност бројева моралне статистике доказује само, да је извесан сталан број радњи из године у годину нужан, т. ј. одређен општим током природе, друштва и људског организма, али да слободна воља одлучује, који ће субјекти те радње да изврше. Као што Лоце [1]) сасвим умесно примећује, овако довођење у склад константности бројева моралне статистике са претпоставком слободне воље не вреди ништа. Јер ако људска слобода није у стању да промени целокупни број дела, која се на овај начин траже, онда у ствари нису неодређени субјекти који *остају* слободни, већ је само у питању, чија ће *неслобода* бити употребљена (т. ј. сви су субјекти тада у ствари неслободни и само је у питању на које ће од њих да падну тражене радње, т. ј. који су субјекти у напред одређени да их изведу). Јер не сме се замислити да су закони, који захтевају по овоме мишљењу нужним начином из године у годину исти број радњи, нешто што тако рећи лебди над главама људским, већ ако ти закони доиста постоје, онда су они непосредно у самим субјектима које одређују, у том случају дакле слободе воље не може бити.

Друге индетерминисте опет тврде, да константност бројева моралне статистике долази просто отуда, што слободни субјекти својевољно хоће ту константност. Фонзегрив н. пр. вели [2]) да је сасвим безразложно претпоставити, да слободна воља *мора* нарушити просечне цифре, јер тврдити ово значи, вели Фонзегрив, тврдити да је слободна воља подложна једном нужном закону (на име закону да мора нарушити средње цифре), а то просто значи тврдити да она не постоји. Ако је воља доиста слободна, онда је она исто тако у могућности да не произведе никаква нарушења тих константних бројева као што је у могућности да то и учини: из константности бројева моралне статистике не може се дакле, вели Фонзегрив, закључити да слободне воље нема.

На ову аргументацију Фонзегрива, која на први поглед изгледа сасвим тачна, може се одговорити овако. Истина је, да слободна воља, ако постоји, може оставити просечне бројеве статистике ненарушене, али је исто тако истина да их може и нарушити, и питање је само шта је вероватније, од овога двога кад се већ претпостави да свесни субјекти увек *својевољно* одређују своје радње, да они од своје слободе увек чине *употребу* Кад се овако постави питање онда је лако увидети, да ће слободна воља много пре нарушити просечне цифре него што ће их оставити ненарушене, шта више да ће она то *морати* чинити. Ово се лако да објаснити на једном од наведених примера. У Берлину је год. 1892 било 2214 крађе (види таблицу на стр. 265) и тај број остаје готово исти и у идуће три године. Ако је људска воља доиста слободна и ако људи чине увек употребу од те своје слободе, онда је очевидно много вероватније претпоставити, да ће број крађа у свакој години бити други и то знатно други, него да ће ти бројеви бити из године у годину исти, као што је то у истини случај. Јер ако је људска воља слободна и ако људи чине увек употребу од ње, онда је исто тако могуће да се у једној години у Берлину деси 10, 100, 1000, 10.000 ит.д. крађа као што се је у истини десило 23.000, константност броја крађа из године у годину у том је случају дакле веома мало вероватна и ако, апсолутно узев, није искључена, тако да из константности тих бројева или морамо закључити, да слобода воље нема, или да и ако је има од ње се не чини никаква употреба, никако пак не можемо, као што то чини Фонзегрив, закључити да ње има, да људи од ње чине и употребу, али да се одлучују за оно што би радили и кад те слободе не би било. Али и ако је на тај начин аргументација Фонзегрива нетачна ипак она не мора бити потпуно нетачна, шта више сигурно је, да један извесни и ако мали део људских радњи, које су својевољне, бива тако као да слободне воље и нема, т. ј. људи их *слободно* хоће онако како би се оне десиле и да нема њихове слободне воље. На послетку треба споменути, да тврђење, да слобода воље мора нарушити просечне цифре, не значи тврђење никаквог нужног закона, коме би воља била подложна, као што то софистички закључује Фонзегрив, већ просто тврђење, да из слободе воље нужним начином следује велика вероватност, која је практички готово идентична са нужношћу, да ће она нарушити константне бројеве.

Осим наведена два покушаја да се слобода воље доведе у склад са константним бројевима моралне статистике, постоји још и један трећи такав покушај, по коме та константност долази просто отуда што се слободне људске акције, и ако постоје, ипак једно зато што се идући у различним правцима (према различним мотивима) узајамно парализирају, а друго зато што слободна воља може да паралише дејство датих мотива тако да се у целини свих људских акција, које нам пружа морална статистика, јављају константне цифре. Да би објаснили ово последње паралисање мотива слободном вољом, које је од нарочите важности по ово мишљење, узећемо опет пређашњи пример. Што се у Берлину год. 1893 десило исто онолико крађа колико и 1892 не мора, према овоме мишљењу, да долази отуда, што слободе воље не би било и што су спољни односи, који су одређивали људе на крађу као и сами људи остали исти, већ могуће је да су се ти спољни односи променили, да је било 1893 год. много више прилике и мотива за крађу, али да је и слобо дна воља у много већем броју индивидуа дејствовала на супрот тим мотивима, тако да константност броја крађа за обе те године не доказује ништа противу слободне воље. Лоце, који је заступник овога гледишта, вели, да би морална статистика само онда доказивала да слобода воља не постоји кад би нам она давала рачуна не само о радњама које су се десиле него и оним које се *нису* десиле [1]), она би морала показати да је не само однос између н. пр. познатих и учињених злочина исти (чак ни зато нема никаквог оправданог разлога) него да је тај однос сталан и између учињених и могућих злочина, т. ј. злочина који су се могли збити али који су спречени.

Али ни ово мишљење не може бити тачно. Јер претпоставка да мотиви варирају (постају многобројнији или малобројнији) а да слобода воље паралише ту варијацију (многобројније смањује а многобројније увећава) не може (да се задржимо само на овој важнијој страни горњег мишљења) да објасни никако готово потпуну константност цифара. Јер ако је људска воља слободна, онда постоји мала вероватност да ће употреба нека бити баш таква да се увек дата варијација мотива паралише, ово паралисање морало би бити у главном исто тако неконстантно као што би, према нашем горњем извођењу, била неконстантна слободна воља, која нема да паралише никакве мотиве. Осим тога морална статистика била је у стању, да у многим случајевима констатује не само константност радњи него и константност мотива, из којих те радње произлазе. Тако морална статистика показује, да исти број самоубистава код људи и жена произлази из истих мотива, да је исти број случајева у којима је самоубиство извршено из лудила, болести, породичних неприлика, кајања, бриге и т. д. Али и ако је несумњиво, да се константност цифара моралне статистике не може објаснити паралисањем мотива од стране слободне воље, ипак несумњиво је, да један мали део тих цифара има своје порекло и у овоме дејству слободне воље.

---

[1]) Види H. Lotze, Mikrokosmus, Jdeen zur Naturgeschichte und Geschichte der Menschheit, III Band, 4-té Aufl. 1888, стр. 77. Лоце је један од највећих филозофа немачких из друге половине XIX-ог века.

[2]) Види G. L. Fonsegrive, Essai sur le libre arbitre, sa théorie et son histoire 2—ème ed. Bibl. de philos. cotémporaine. Paris 1896, p. 314. Дело Фонзегрива даје добар историјски преглед доктрина о слободи воље, али систематски део, и ако садржи доста добрих примедаба против детерминизма, написан је са гледишта сувише формалистичког, метафизички и морални разлози главни су му аргуменат за слободу воље, док су разлози психолошки и научни слабо узети у обзир и обрађени.

[1]) B. Lotze, Mikrokosmus, III Band стр. 79. И Вунт (в. W. Wundt, Grundzüge der physiologischen Psychologie, 5-te Aufl. 1893 III Bd., стр. 319) допушта могућност овога мишљења тврдећи да несумњивог доказа за неслободу воље нема, већ да је то тврђење на крај крајева само један метафизички постулат.

На послетку има индетерминиста који просто тврде, да константност цифара моралне статистике не постоји, да су те цифре промењиве и да та промењивост баш доказује слободну вољу.

Ова аргументација индетерминиста врло је згодна али и врло слаба. Јер она би само онда имала вредности, кад би бројеви моралне статистике тако варирали, да та варијација знатно одступа од њихове приближне константности, а то међу тим није случај, као што се види из наведених таблица. Истина бројеви, које показују те таблице, нису апсолутно константни, али било би и право чудо претпоставити да су то они, јер како спољне прилике тако и сами људи мењају се и ако лагано. Варијације тих бројева нису ни у колико веће од варијација бројева оних догађаја у људском животу, који мало или ни мало не зависе од човека, на пример од броја смртних случајева. Осим тога у оним случајевима, у којима је варијација тих бројева за један велики низ година далеко од константности, може се узрок њихов често лако наћи у варијацији спољних узрока, чије је варирање истовремено и несумњиво, као што смо ми то показали на последњем од наведених примера моралне статистике.

(наставиће се)

Д-р Бранислав Петронијевић.

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ
по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

У народним песмама има трага да се ова казна примењивала према онима, који учине прељубу и према неверним женама. Тако у песми: »Дијете Јован и ћерка цара Стефана « у којој се износи погрешка шћери српског цара Стевана. Кад је цар сазнао за то. и кад ју је испитао од кога јој је чедо под појасом, даде јој пет стотина рушпа говорећи:

«На Милице, моја несретнице,
»Удри на се свилу и кадифу,
«И ево ти штака позлаћена,
«Па ти иди Шари и Јастребу,
«Те ти свога заручника тражи:
«Са њиме си чедо задобила,
«Овамо ти повратишта нема,
«Јер тако ми моје вјере тврде,
»Ако икад у Призрена дођеш,
«Растрћу те коњма на репове.» [1])

Вук Купиновић, по народној песми, наредио је своме слузи Миловану да ухвати његову неверну жену и да је растргне коњма на репове:

«Аманет ти, слуго Миловане,
«Ти ухвати моју вјерну љубу
«Па је води у поље широко
«Растргни је коњма на репове.» [2])

Још да наведем онај пример кад је краљ Вукашин погубио војводу Момчила и видео да је погубио бољега од себе онда рече:

«Ваај мени, до Бога милога!
«Нуто курве младе Видосаве!
«Кад издаде оваког јунака,
«Кога данас у свијету нема
«То ли мени сјутра издат' не ће»
Па повикну своје вјерне слуге,
Ухватише кују Видосаву,
Свезаше је коњма за репове,
Одбише их испод Пирлитора
Те је коњи живу растргоше.

По народном предању најчешће је ова казна примењивана на неверну и непоштену жену. То се врло лепо види из песме: Јуришић Јанко, кад говори цару Сулејману:

«Ваљан јеси, царе, на бесједи;
«Ником муке миле мучит' нису,
«Али веће кад бити не море:
»Нисам риба да по мору пливам;
«Нисам дрво да на ватри горим;
«Курва нисам да ме растржете,
«Растржете коњма на репове; —

8. **Дављење.**— У нашим законским споменицима старе српске државе ова казна није споменута. У народном предању налази се врло ретко. Међутим ова је казна врло стара као и спаљивање. Порекло јој је Исток. Код Грка и код Римљана уведена је доцније. У Риму је први пут употребљена код матероубица. Преступник се зашије у кожну врећу и жив баци у реку или у море. Уз преступника обично су метали у кожну врећу пса, мајмуна, петла и змију. Преступник зашивен у кожну врећу с овим животињама морао је трпети муке, јер су се животиње у мрачној врећи бориле једна против друге, а све против преступника. Ове су животиње одвајане и метане с човеком кривцем с нарочитом намером. Пас је сматрана као нечиста и погана животиња недостојна човека. Мајмуна, као животињу, која највише личи на човека, али није човек, и што је злобан и свиреп. Змију као животињу гадну, подмуклу, подлу и опаку. Најпосле петла једно као смртног непријатеља змијиног, а друго као нетрпљиву тицу, која не трпи као супарника у свом кругу ни оца својега.

Ова врста смртне казне била је укинута у римској држави, па ју је поново завео Константин Велики. Она је постојала у Немачкој све до XVIII столећа. Ова је казна примењивана на убице родитеља и деце; жене пак, које би напустиле децу своју и оставиле их смрти кажњаване су овом казном. Истим су казнама кажњаване и жене, које би побацивале намерно или које би крале (законик Каролина). У Турском Царству давили су у води браколомнике, издајнике, мађионичаре и децоубице.

Код нас у народним песмама имамо поменуту ову казну у песми »Јуришић Јанко«. Тако Јуришића Јанка пита цар Сулејман којом ће га муком уморити.

«Коју муку најволиш мучити,
»Оном ћу ти душу извадити,
«Али волиш *по мору иливати*,
«Али волиш на ватри горети,
«Али волиш, да те растргнемо
«Растргнемо коњма на репове?»

У Мачви постоји записано предање да се овом казном кажњавала девојка, која би родила копиле. Она насретница, која би се толико заборавила, те родила копиле, хватана је зашивана у врећу и бацана у реку.[3]) У мом крају, у Лепеници у крагујевачком округу, беше тако 1875. године погрешила нека девојка и родила копиле, па га удавила. Цело се село беше узнемирило и тражаше да се та грешница казни. Писац ових редака сећа се, да су и старији људи и старије жене говорили како треба тој несретници везати воденички камен о врат па је бацити у најдубљи вир. Ову казну тражили су колико с тога што је грешница погрешила и као девојка родила и што је удавила дете, толико и из сујеверја, јер се верује да ће вода и дуге кише затрти усеве, ако је удављено копиле закопано у земљу; на против да ће летина сагорети од суше, ако је удављено копиле бачено у какво шупље дрво. Разуме се, да није поменута казна извршена, јер је власт ту ствар узела после у своје руке.

Телесне казне.

Телесне казне су оне, које се извршују на људском телу а не уништавају организам, не уништавају живот људски. Телесним казнама смерало се: а) да се даде задовољења увређеноме или оштећеноме; б) да се преступник поправи и в) остали треба да се заплаше, те да не чине слична дела бојећи се да их и саме не постигне иста казна. Телесне казне деле се обично на оне, које сакате људско тело и на оне, које не сакате.

А. Казне које сакате.

У раније време мислило се да није доста казнити преступника само тиме, што ће он осетити јаке болове, већ се мислило да поред тога, што ће осетити јаке болове, треба да буде лишен извесног дела тела својега, те да вечито трпи штету Осим тога треба да је наказа и самом појавом својом да утиче на околину. Телесним казнама које сакате, чини се да се више ишло на то да се њима утиче на околину, него на то, да се кривац поправи. Осакаћени је био као губава овца у стаду, сваки га је презирао, осуђивао и избегавао. Често пута бивао је предмет подсмеха и руге. А те околности, и такав положај у друштву утицао је на душу осуђенога, да се осећао вазда као кукан у друштву и већим делом морао је избегавати друштво. Тиме се истина окривљени није поправљао али је то силно утицало на друштво, на околину и на појединца.

Казне сакаћења врло су распрострањене на свету и нема ни једнога уда, нити дела човечијега тела, који није подвргаван сакаћењу. Према томе било је и разних казни сакаћења. Овде ћемо истакнути најглавније врсте сакаћења.

1. **Одсецање руку и ногу.** — Руке и ноге најглавнији су удови човекова тела. с тога је од вајкада био обичај да се баш ови делови тела подвргавају сакаћењу.

[1]) Вук Караџић. Пјесме. VI. државно издање. страна 19.

[2]) На истом месту. стр. 35.

[3]) V. Bogišić. Zbornik стр. 574.

То је вршено у најразноврснијим облицима код разних народа и племена. Одсецане су руке и ноге, или шаке и стопале, и рука и нога, или једна шака и једна стопала. Одсецани су прсти на рукама и ногама, или само неки број прстију, обично само палац. По где кад одсецана је само једна рука или једна нога и т. д.

Сакаћењу чешће су подвргаване руке него ноге, јер сваки насилни акт, свако узимање туђих ствари, свако рушење туђе имовине извршивани су рукама. С тога казну одсецања руку налазимо раширену код свију старих народа. Свето Писмо помиње је код Јевреја, позната је код Египћана и Персијанаца, код Грка и Римљана. Ова казна примењивана је и код свију јевропских народа током средњега века.

У стару српску државу уведена је ова врста казне с византијским законима, као што смо то већ раније поменули. За време Душаново казна одсецања руку примењивана је врло често и сама за себе и комбинована с другим казнама, које сакате.

Сама за себе примењивана је ова казна по Душановом Законику за разне кривице.

Законик наређује:

Чл. 87. „Где се догоди убиство без нарочите намере и силе, убица плаћа 300 перпера; где ли је пак случај да неко дође павлаш да убије одсећи ће му се обе руке.

Чл. 94. „Ако убије властелин себра у граду или у жупи, или у катуну да плати 1000 перпера; а ако ли себар властелина убије, да му се обе руке одсеку и да плати 300 перпера.[4])

Чл. 97. „Ко се нађе да очупа браду (оскубе) властелину или добру човеку, томе да се одсеку обе руке.“

(наставиће се)

Миленко Вукићевић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Пре извршности пресуде изабраног суда, према свима задругарима који имају права да у деоби учествују, полицијска власт не може приступати извршењу пресуде.

Молбом од 18. марта 1905. год. Стеван Николић молио је начелника среза грочанског, да одреди избрани суд ради деобе покретног и непокретног имања између њега и брата му Јанка, а према пресуди београдског првостепеног окружног суда од 25. октобра 1904. године Бр. 29373. и решењу Касационог Суда од 2. марта 1905. године Бр. 846.

Позван, да одреди себи изабраног судију, према § 433. грађанског судског поступка. Јанко није пристао на деобу, нити је изабрао судије. С тога је среска власт, на основу § 434., 435. и 437. грађанског судског поступка, одредила за њега судију и овоме заменика, а молилац Стеван је сам одредио за се судију. На основу свега овога и § 444. грађанског судског поступка, среска власт је решењем од 25. марта 1005. године № 4052 одлучила, да се избрани суд састане 7. априла 1905. год. и изврши деобу имања како покретног тако и непокретног, и то: старине само за Јанком, а приновка са Јанком и његовим синовима, који на то по закону имају право.

По жалби Јанковој, начелство округа београдског решењем № 3105. поништило је горње решење среске власти с тога, што се из решења Касационог суда № 846 види, да Стеван Николић има право на деобу задружног имања: старине само са Јанком и овога синовима, те је према томе требало позвати све парничаре (и синове Јанкове) ради састава изборног суда, па ако ови не би на то пристали, то тек онда поступити по § 434. и 437. грађанског судског поступка.

На основу овога среска власт позвала је Јанка и синове му Павла и Живка, и ови су изјавили: да не пристају на састав изборног суда, с тога што је по смрти Ранка Николића, брата Стевановог и Јанковог, а стрица Павловог и Живковог, остала кћи Ранкова, која је из задруге удата, и да Јанко води са масом Ранковом парницу, па док се она не сврши, не пристаје на деобу.

Среска власт је нашла, да се из пресуде првостепеног окружног београдског суда види, да је Јанко на рочишту код суда признао, да су се, по смрти пок. Ранка, његови — Ранкови — наследници одвојили из задруге и у задрузи остали само њих два брата — Стеван и оп (Јанко) и с тога признао право на деобу свом брату Стевану, и то на старину на два дела, а на приновак и са његовим синовима — дакле на четири дела. Затим, налазећи да нема места одбрани Јанковој, да не пристаје на избрани суд, — среска власт је, — пошто Јанко са својим синовима није хтео бирати изабране судије, — на основу § 434. и 437. грађанског судског поступка, изабрала за њих судију, и решењем од 16. септембра 1905. год. Бр. 11673. одлучила, да се избрани суд састане и подели непокретно имање браће Николића, и то старину на два равна дела а приновак и на синове Јанкове, који на то имају права.

Ово решење среске власти одобрило је начелство окружно, а решење овога Министар унутрашњих дела.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да решење Министрово не одговара закону са ових разлога:

Из пресуде првостепеног суда округа београдског од 25. октобра 1904. године Бр. 29372. истина види се, да су парничари Стеван и Јанко имали трећег брата Ранка, који је умро, и да је он по пресуди изабраног суда од 27. септебра 1894. године раније одељен, те зато је Стевану досуђено право на деобу задружног имања, у старини на раван део, а у приновку са Јанком и овога синовима Павлом и Живком. Али из уверења неспорног судије истог суда од 12. марта 1904. год. Бр. 25814., које је Јанко поднео у акту саслушања Бр. 3471., види се да је суд актом од 12. марта 1901. год. Бр. 6994. известио начелника срезз грочанског, да пресуда изабраног суда по деоби пок. Ранка још није извршна, јер је Павле, син Јанков, повео парницу за поништај те пресуде. — Са тога су се Јанко и његови синови противили саставу изборног суда, наводећи да у деобу треба да уђу и наследници пок. Ранка; но начелник срески прешао је преко тога, и узимајући, да су наследници пок. Ранка одељени, у смислу § § 434. и 437. грађанског судског поступка, изабрао је сам за Јанка и синове му изабране судије, а решењем од 16. септембра 1905. године Бр. 11673. саставио изабрани суд да деобу изврши. а то је решење одобрило и начелство окружно и Министар.

По § 434. грађанског судског поступка истина је за деобу задругара свагда надлежан изабрани суд, ну деоба треба да обухвати све задругаре, који се деле, да би се тиме утврдило, шта коме поименце припада. И кад постоји доказ, да је против пресуде изборног суду, којом је одељен пок. Ранко, постоји парница за поништај те пресуде, онда среска власт није могла прећи преко тога, него је требала најпре да прибави од парничара доказ, да ли је та пресуда поништена, па ако је, у томе случају имали би да уђу у деобу и Ранкови наследници, ако су пунолетни, и да се саслушају о саставу изборног суда. А ако су малолетни, онда има претходно да се учини оно, што се тражи по чл. 135. и 138. правила за неспорна дела. Иначе, ако спор о томе није свршен, мора се сачекати његов свршетак, па тек тада приступити саставу изборног суда. А ако су малолетни, онда има претходно да се учини оно, што се тражи по чл. 135. и 138. правила за неспорна дела. Иначе, ако спор о томе није свршен, мора се сачекати његов свршетак, па тек тада приступити саставу изборног суда, према исходу парнице, било између Стевана, Јанка, његових синова, и наследника пок. Ранка, било без Ранкових наследника.

Према овоме, начелник срески неисправно је учинио, што је пре овога приступио принудном саставу изабраног суда, а и начелство и Министар, што су такву радњу одобрили.

Министар унутрашњих дела није се сложио са посматрањем Државног Савета, него је актом својим од 4. августа 1906. године IIБр. 12398. да оове своје противразлоге:

Решење начелника среза грочанског од 16. септембра 1905. год. Бр. 11673., по коме је наређен састав изборног суда ради деобе задружног имања ових парничара, засновано је *на извршној* пресуди првостепеног суда за округ београдски од 2. марта 1905. год. Бр. 846., а такву пресуду дужна је полицијска власт да изврши према § 462. и 464. грађанског судског поступка.

Задржање од извршења извршне судске пресуде у овом случају могло је бити само по решењу и наредби суда, а то

[4]) Перпер је вредео 6 динара у металу а 10 у житу.

није учињено, нити су то тражили ни старатељски судија, ни жалитељ Јанко.

Осим овога жалитељ Јанко не може се користити том околношћу што пресуда изборног суда о деоби њиховог трећег брата поч. Ранка, који је раније одељен, још није извршна, и да у деобу треба да уђу и наследници поч. Ранка, који могу своје право бранити и према једној и према другој парничној страни у овоме спору. Међутим, поменутом извршном пресудом Бр. 29373.|904. године регулисано је како ће се и које имање поделити између жалитеља Јанка и његових синова с једне стране и Стевана с друге стране, а не и између још каквих трећих лица.

Државни Савет није усвојио ове против разлоге и објашњења, него је остао при првом свом посматрању, да ожалбено решење не одговара закону, из разлога напред наведених, па је с тога одлуком својом од 11. августа 1906. године Бр. 5155. поништио решење Министрово.

М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Г. Рисим Јовановић, писар општински из Трнаве, среза трнавског, упутио нам је ово питање:

— Црква трнавска има преко 100 дужника међу својим парохијанима. Дуговања су облигациона, и за многе од њих — око 30 — нису предузимати никакви кораци ради наплате, има више од 24 год.

Тек по истеку овог рока црква се обратила општинском суду тужбом против 8 дужника, али је општински суд нашао да су дуговања, о којима је реч, застарела према § 928 ж., грађанског закона, пошто је од дана када су учињена па до дана подигнуте тужбе, прошло више од 24 год., а за ово време, према наведеном законском пропису, застаревају сви облигациони дугови и права на потраживање годишњих доходака и т. п.

Све ове пресуде одобрио је и судија чачанског првостепеног суда, који је одређен за расматрање пресуда општинских судова.

Имајући ово у виду, општински је суд и пре кратког времена, а по тужби цркве против извесног лица због *дуга*, одбио цркву од тражења осуде, пошто је и овај дуг, према наведеном законском пропису, био застарио.

Када је ова пресуда отишла по жалби првостепеном суду, њу је расматрао други а не онај стари судија, и нашао: да дуговања овакве природе не застаревају за 24 већ за 36 год. према § 931. грађан. зак., па је са овог разлога поништио пресуду општинског суда.

Услед противразлога општинског суда, ствар је дошла пред колегијум првостепеног суда, који је такође нашао, да за застарелост у овом случају вреди рок од 36 година. Један судија одвојио је мишљење у корист противраздога општинског суда.

Према овоме, у чачанском првостепеном суду две су судије које деле мишљење општинског суда, а само један са председником и секретаром мисли противно.

Да би општински суд знао како му се у будуће ваља управљати, као и да би се и сами дужници умирили, јер су веома огорчени због ове неједнообразне судске праксе, молим уредништво за објашњење: које је од од исписаних мишљења правилније; шта ће општински суд у будуће радити, и може ли црква што предузимати против оних дужника, који су се већ користили застарелошћу?

— На ово питање одговарамо:

Већ и сам тај факт што се и г. г. судије чачанског првостепеног суда не слажу у овом питању, и што има примера да су га и виши судови неједнако схватили (види у »Новој Збирци» од г. Ст. Максимовића сличну одлуку Касац. суда под Бр. 2169, књига I, стр. 89.), доказ је да оно у нашој пракси није потпуно пречишћено.

По мишљењу уредништва правилније је мишљење оне г. г. судија, које деле мишљење општинског суда. Ово с тога, што је наређење §-фа 928. ж. грађан. зак. специјално и позније до наређења у § 931, у коме се говори о застарелости покретних ствари и непокретних добара, која припадају држави, општини или цркви.

Према нашем грађанском закону има две врсте застарелости: једна којом се прибављају добра, а друга којом се ослобођавамо обвеза. У првом случају туђа ствар постаје својина онога који је држи и ужива законом прописано време, а у другом случају онај који има што да даје или плаћа ослобођава се обвезе, ако они који имају право тражити испуњење ових обвеза, не учине употребу од свог права у року који је закон одредио. Како се у § 931. говори само о првој врсти застарелости, то је такође разлог више, да се на случајеве које истиче г. Јовановић, има применити застарелост из § 928 ж. грађан. закона, без обзира на то што је црква поверилац.

Ну, и поред свега овога, за општински суд обвезно је мишљење колегијума првостепеног суда све дотле, док сам суд не би своју одлуку изменио. Цркви једино остаје да тражи обновљење спора у смислу § 426 грађан. судског поступка.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Шпанске варалице за олако стицање блага. — Ма да већ дуже од десет година свакодневно штампа опомиње лаковерни свет, да се чува чувених т. зв. Entiero — швиндлера у Шпанији, ипак је њима пре кратког времена испало за руком, да преваром становника у вароши Хановеру зараде на преко 5000 марака. Ова је превара тако рафинирана, и то до најмањих ситница, како у припремању, тако и у извођењу њеном, да заслужује да буде опширно описана.

Овај је случај саопштио први државни тужилац *Несел* у Хановеру (Dr Hans Gross. »Arhiv für Kriminal — Antropologie und Kriminalistik,« 24. Band, 3. и 4. Heft).

Септембра месеца прошле године сопственик једне велике перионице у Хановеру добије из Мадрида једно писмо овакве садржине:

Писац овога писма налази се у Мадриду у затвору; раније је водио банкарску радњу, али пошто је имао много губитака, напустио је ову и са остатком своје имаовине побегао за Француску. На граници је ухваћен на железничкој станици и враћен у Мадрид; ту има да одлежи подужи затвор. Његов се кофер налази на Француском земљишту, чува се као пртљаг и садржи читаво имање од 1,200.000 динара. Признаница од пртљага, као и кључ од кофера налазе се у рукама суда, који је све то задржао док се не исплате судски трошкови. Адресат може да исплати судске трошкове, и тада ће добити признаницу од пртљага и кључ од кофера, подићи ће куфер и за све то примити трећину суме која се унутра налази. Буде ли се адресат хтео примити овога посла, моли се, да поверљивом слуги писца овога писма телеграфише на адресу »Hermandes — Jssabella Catolica 27. Tienda Madrid — ове речи: Hetropa belladonna maculatum. C. L.« —

Прималац писма покаже то једном препродавцу из комшилука, па овај са својим братом, трговцем, и још једним фризером говораху о садржини писма. Ова тројица најзад решише, да приме понуду из тога писма. Телеграфисаше и после осам дана добише као одговор писмо, у коме се понова опширно описује цела ствар и дају тачни подаци како може да се добије новац; за тим је препоручено да се употреби воз преко Париза, а у Мадриду да се одседне у »Хотелу Конгрес,« с том још напоменом, да се из Париза још један пут телеграфише.

Једнога уторника око 2 сата ноћу, добро снабдевени новцем, препродавац и фризер седоше на воз за Париз. Кад су тамо стигли телеграфисаше као што је уречено, а у четвртак рано ујутру у 7 сати стигоше у Мадрид. За време док су се они забављали са кочијашем, наређујући му да их вози у »Хотел Конгрес,« приђе им један човек, који их је бесумње очекивао, седе поред кочијаша и овај потера кола. После десет минута вожње стадоше кола пред једном угледном кућом, која је била у једној не баш тако лепој улици, али је поред тога била на живом месту и на великој раскрсници. Кућа је носила број 10, није имала никакав натпис хотела или бар гостионице. На ћошку улице била је једна велика банкарска и мењачка радња са излозима. Пратилац одведе приспеле на други спрат у једну собу са сокака, коју је на знак звонцета отворила једна двадесетогодишња женска особа. Соба је била обично намештена са једним диваном и столицама превученим белим простиркама.

Према програму у 11 сати изјутра појави се речени верни слуга притвореног банкара. Пошто су се споразумели о циљу свога доласка и састанка, слуга им рече да ће се у $^1/_2$ 2 сата по подне опет вратити и одвести их у затвор своме господару. У том међувремену њихов малопређашњи пратилац, који се издавао за хо-

телскога слугу, био је тако љубазан да их проведе и покаже им знаменитости Мадрида. Тачно у ½ 2 сата врати се поново слуга банкарев и донесе једно писмо свога господара, ове садржине:

Странци не могу доћи у затвор, јер ће их иначе судија саслушавати; он неће од странаца из Немачке да прими ни исплату судских трошкова, шта више то ће примити само од сродника банкаревих. Притвореник неће приспелима да учини никакву непријатност, кад су они показали сваку готовост према њему. Међутим, судија је готов, да прими исплату трошкова из уштеђевине његовога — банкаревога — слуге: њему само треба предати новац, да би га као своју уштеђевину ' казао, и тако могао исплатити трош ове. По том ће одмах странци добити за то признаницу од пртљага, кључ од кофера, а тако исто и један чек од 40.000 франака, који је конфискован код суда. Ако се буде сумњало у истинитост чека, он чини пажљивим, да се може телеграфским путем питати »Берлинска Банка« у Берлину; његов ће слуга или хотелски слуга експедовати телеграм, пошто би странци могли постати сумњиви у телеграфу.

Да би, пак, још сигурнији били, фризер напише банкару једну цедуљицу, којом је замолио банкара, да им пошаље једнога чувара осуђеника, да би се уверили о томе факту, да је он заиста у затвору, па предаде ту цедуљу банкаревом слузи, да му је испоручи. После извесног времена врати се банкарев слуга са једним униформисаним човеком, кога представи као чувара осуђеника. Овај показа странцима и чек који је одузет од притвореног банкара; тај је чек чувар тајно узео из конфискованих ствари банкаревих, да би им га могао показати. Тај је чек изгледао и чинио утисак праве хартије од вредности. У прописној форми, без икаквих приговора, са правим факсимилираним потписима и гласио је заиста на суму од 40.000 франака.

Фризер телеграфише Берлинској Банци око 3½ сата по подне, и то овако:

»Да ли је истинит чек № 51724, који гласи на берлинску Банку, а издат је у Мексику?

(Име и презиме)

Мадрид. Хотел Конгрес«.

Телеграм даде слузи банкаревом да га овај отправи. У вече око 6¼ часа донесе хотелски слуга телеграфски одговор, а поред тога и штампану признаницу о предаји првога телеграма за Берлин.

Одговор је био на службеном телеграфском плакату, и на њему су биле залепљене пантљике од хартије, на којима је плавим латинским словима било наштампано:

»(Име и презиме)

Мадрид, Хотел Конгрес.

Мадрид Берлин 1142. 16. 28. 9.455

Чек од 40.000 франака № 51724 исплатиће банка на својој каси.

Берлинска Банка.«

По том се нађоше са банкаревим слугом, који је био у друштву чувара осуђеника (сада пак у грађанском оделу), и затражише, да им се положи новац. Потпуно већ сигурни у целу ову ствар, Фризер и препродавац исплатише слузи 5200 марака, а од надзорника осуђеника добише чек, признаницу од пртљага и кључ од кофера. Признаница за пртљаг била је очевидно на исправном жутом формулару, потписана и потврђена жигом међународне агенције у Барселони под 17. мајем 1905. године.

Сем тога чувар осуђеника предаде фризеру једну цедуљу од банкара, у којој га овај моли, да даде добар бакшиш чувару осуђеника за његов труд, те ће се тако још више олакшати и пријем кофера у Лијону, ако он тамо буде ишао. У оној радости фризер даде чувару 25 динара, и овај се удаљи са банкаревим слугом да донесу и остале конфисковане ствари банкареве; чувар обећа, да ће се кроз један сат вратити к њима, те по том испрати оба странца у Лион да подигну кофер. Али он не дође. Напротив, хотелски слуга донесе од њега једно писмо, којим им саопштава, да је судија посумњао у целу ову ствар, и сада је почео држати под присмотром банкаревога слугу; најбоље је да сами отпутују у Лијон, где ће слуга кроз који дан и сам стићи.

Сада обојица наслутише да ту може бити преваре; бојећи се, да ће их варалице и даље јурити, нађоше за најбоље да оду кућама, где су стигли 1. октобра, сироти у плену и сасвим погружени; телеграфоким путем добили су од берлинске банке одговор, који их је утврдио у сумњи, да су жртве интернационалних варалица, које увек нађу лаковерна света да експлоатишу, и ако се путем штампе публика непрекидно опомиње на чување.

Д. В. Б.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ових дана готово све наше новине регистровале су вест неких аустро-угарских листова, како је полиција у Осеку протерала бившега српског **„мајора Николића“**, који је у Осек био дошао ради штампања неке брошуре противу српског владаоца.

У нашем јавном мишљењу било је уздан нагађања ко може бити тај мајор Николић. Многи су сумњали на једног нашег бившег жандарм. мајора, који то име носи, но који је у то време мирно седео код своје куће и фамилије и није ни помишљао на тако што.

Но убрзо се обелоданило, да тај «мајор Николић» није нико други до вајкадашњи познаник београдске полиције, познати **Јосиф — Јован Поповић** звани **„Чича Јоса“**, препреден варалица и лопов.

И ако смо о њему писали и слику му изнели у 50. броју «Полицијског Гласника» од прошле године, ипак ћемо поводом овога његовог последњег случаја проговорити о њему и сада неколико речи, јер никад није од штете указивати што чешће на рђаве људе, како би их полицијски органи што боље упознали, а и публика их се могла чувати да не падне у њихове клопке.

«Чича Јоса» је родом из Суботице у Угарској. У Србију је прешао у млађим годинама и неко време вршио нека премеравања са инжињерима, док се није одао преварама.

Нема готово те професије, коју он није на се узимао ради извршења измишљаних превара. Према годинама и приликама био је он и келнер, и учитељ језика, и трговачки агенат, и професор, и адвокат, и чиновник, и сензал, и чиновник у пензији, и официр у пензији итд., како је кад требало, али је најрадије узимао титулу инжињера, у ком је својству нарочито по крајинском округу ранијих година вршио многе преваре.

Последње бављење у Београду употребио је на обмањивање странаца. На Варош Капији држао је три своја стана, у које је привлачио странце и као човек од утицаја посредовао за разне ликвидације и концесије, узимајући на име свога «посредништва» велика аконта.

На свашта је готов само да до пара дође. За једног нашег имућног сугрђанина, који је у иностранству имао живу неразведену жену пабавно је лажна уверења дотичне државе, на основу којих се овај венчао овде са другом женском. Пропутовао је цео Балкан и Аустро-Угарску и влада свима језицима тих земаља.

У Београду је два пута осуђиван за крађе и преваре: први пут 1898. год. на три године, а други пут 1901. год. на две године затвора.

По издржаној осуди био је протеран у А. Угарску и био се заракао да се више у «неблагодарну« Србију неће враћати.

Но лутајући које где учини прошле године у Руми једну превару, због које га полиција ухвати. Том приликом он нађе за најзгодније да се представи као **„Јован Николић“**, трг. агенат из Крушевца у Србији. И отуд га тамошња полиција протера у Београд.

Чича Јоса је тада био обријао своју дугу белу браду, па мислећи да га тако прерушена неће у Управи вароши Београда познати, покушао је и овде да остане као Јован Николић, кога су «швапске» власти само с тога протерале, што је из Србије и што Србина не трпе нигде да што код њих заради, и ако се њихови људи овде башкаре и живе боље но домородци.

Кад је видео да га у главној полицији пису заборавили, онда је молио да се не прогони натраг, већ да се пусти да иде у Бугарску, где може поштено живети.

Управа није имала разлога да не испуни ову жељу свога давнашњег познаника, нарочито с обзиром на изјаву да ће у непознатом свету покушати да што ради и живи поштеним животом, те га испрати до бугарске границе.

Нашао је за најпробитачније да оде и задржи се у Софији, где је се почео представљати као **Иван Хаџи-Станков**, родом из Неготина. Причао је браћи Бугарима «своју жалосну историју,» по којој је он још 1862. године са оцем прешао из Бугарске у Неготин и стално се ту настанио са фамилијом; да га је краљ Милан послао у Беч да изучава куварске науке, по повратку са «студија» поставио га је за шефа «оријенталне кујне», где је остао све до 29. маја 1903. год. Даље, да му је син Милутин Х. Станковић, бив. пешад. капетан I класе у XVIII пуку, као командир страже, погинуо исте ноћи, бранећи краља; да је он по том тражио да се убице казне, те је због тога грозно гањан: да је на послетку због увреде

Величанства осуђен на две године робије, коју је издржао у Пожаревцу и да су га српске власти по издржању ове осуде протерале у Бугарску, отевши му и последњу крајпару, коју је још био сачувао и т. д., причајући триста чуда шта је све са њим рађено само зато што је Бугарин!

Био је све лепо удесио и придобио многе симпатије због свог «политичког мучеништва», и ко зна на чему би се зауставило сажаљење браће Бугара да наше софијско заступништво није од београдске полиције затражило извеш-

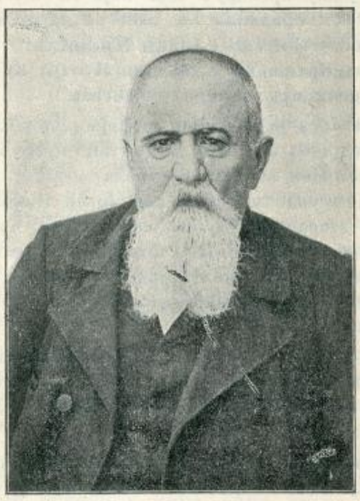

тај о гањаном и протераном Ивану Хаџи-Станковићу, и по добивеном обавештењу известило софијску полицију о његовој високој личности, те на тај начин претворило у прах и пепео све лепе наде Чича Јосине и учинило, да га бугарске власти отправе одакле је и дошао.

Управа га је тада предала аустро-угарским властима и до овог последњег случаја није о њему ништа чула.

И ако је превалио седамдесету годину ипак је и телом, а нарочито духом још толико свеж, да ћемо имати прилике да чујемо и друге његове нове подвиге, те га са тога не треба сметати са ума.

ТРАЖИ СЕ

Драгомира, сина поч. **Матије Ковачевића**, из Дучановића, тражи начелство округа чачанског. У случају проналаска треба му га упутити с позивом на акт Бр. 8140.

УХВАЋЕН

Радисав Станисављевић — Глишић, пратвореник књажевачког првостепеног суда, чију смо потерницу изнели у прошлом броју «Полицијскога Гласника,» ухваћен је, те је престала потреба за његовим траженьем.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код начелника среза масуричког налази се у притвору **Владимир Волински**, по народности Рус, који вели да је војни бегунац; да је у мају месецу тек. год. прешао преко Румуније у Радујевац, одатле преко Неготина, Пожаревца у Смедерево, где се јавио начелству, а одатле је отишао у Сурдулицу у намери да пређе у Бугарску и тамо тражи рада. Владимир је стар близу 25 година, средњег раста, риђих бркова, шиљасте мале браде, носи грађанско одело, иде бос. Скреће са пажња свима полицијским и општинским властима, ако би Волински имао где какву кривицу, да о томе известе поменутог начелника с позивом на депешу Бр. 6446.

ПОТЕРЕ

Бојко Вулетић, родом из Турске, ноћу између 20. и 21. тек. м-ца извршио је једно убиство у Балиновцу и одмах некуда побегао, по свој прилици у Турску. Бојко је стар 45 година, средњег раста, у лицу плав и сув, бркова плавих, у сукненом сељачком оделу, на глави има шајкачу, на ногама опанке. Пронађеног Бојка ваља под јаком стражом упутити начелнику среза прокупачког позивајући се на депешу Бр. 9649.

Милана Марковића, бив. келнера, родом из Ужица, старог 22 год., средњег раста, дежмекаст, смеђ, с врло малим брковима — тражи Управа града Београда због једне крађе, по чијем је извршењу из Београга побегао. Милан је и раније осуђиван за крађу, а сада је био под судом. — Пронађеног треба спровести Управи града Београда.

Јохан — Лудвик — Евген — Најбер, бив. благајник у Штокхолму, стар 55 год., висок, танак, просед и мало ћелав, окривљен је

због проневере једне облигације шведске државе од 5000 круна. За његово траженье, јер је у бегству, моли полиција у Штокхолму актом од 27. тек. м-ца (по новом). У случају проналаска треба га претрести, притворити, па о томе известити Управу града Београда.

Новица Марковић, из Буковице у срезу моравичком, извршио је крађу ствари и новаца своме газди Фрањи Неквасилу, инжењеру из Коњевића. Новица је стар 23. године, плаве косе и бркова, у оделу сукненом. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и пронађеног упуте начелнику среза трнавског с позивом на депешу Бр. 13874.

Маринко Марковић и **Илија Николић**, скитачки цигани, окривљени за крађу стоке, ноћу између 21. и 22. тек. м-ца, побегли су испред спроводника; са собом су одвели коња длаке зелене и једну бело-зелену кобилу. Обојица су стари око 30 година, црне масти, у сукненим оделима. Препоручује се свима полиц. и општинским властима, ду за одбеглим притвореницима најживље трагају и о резултату известначелника среза власотиначког с позивом на дее пешу Бр. 11294.

Крађа стоке. Ноћу између 10. и 11. тек. м-ца непознати крадљивци украли су 45 брава говеди из атара села Јеловца, среза деспотовачког. Говеда ова сеоска су, и по трагу се видело да су претерана у срез бољевачки. Међу њима су 35 маторих и 10 одраслих телади. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима на ову покрађу.

Крађа стоке. Ноћу између 18. и 19. тек. м-ца, непознати крадљивци украли су два вола Петру Крстићу, тежаку из Церова у срезу нишавском. Један је во беле длаке, стар 5 година, а други плаве длаке, стар 5 година, оба са жигом Г/1. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцима и покрађом трагају и о резултату известе начелство округа пиротског с позивом на Бр. 6824.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јелимић

БРОЈ 36. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 3. СЕПТЕМБРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе среза бањског Тодора Стошића, начелника исте класе среза таковског, — по молби;

за начелника друге класе среза хомољског Марка Ђурашковића, секретара треће класе начелства округа чачанског;

за начелника треће класе среза драгачевског Саву Јел. Јовановића, начелника исте класе среза хомољског, — по молби;

за секретара друге класе начелства округа рудничког Светислава Мишића, начелника исте класе среза јабланичког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза јабланичког Стевана Каначког, начелника исте класе среза драгачевског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза таковског Чедомира Р. Урошевића, среског писара прве класе у пенсији, и

за секретара треће класе начелства округа чачанског Милана Доронтића, секретара исте класе начелства округа рудничког, — по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. августа 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одобрено је решење Државног Савета, од 16. августа тек. год. Бр. 5200, које гласи:

Одобрава са Министру унутрашњих дела, да на оправке и доправке опште државне болнице у Београду, по ревидисаном и одобреном предрачуну грађевинског одсека Управе града Београда, и одобреној лицитацији, може утрошити 4.880 динара и овај издатак ставити на терет партије бр. 168|I Санит. буџета ове 1906 год., предвиђене за оправке и доправке болница и болничких зграда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. августа 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одобрено је решење државног Савета, од 16. августа тек. год. Бр. 2501 које гласи:

Одобрава се Министру унутрашњих дела да на оправку зграда за смештај крагујевачке болнице по ревидисаном и одобреном рачуну начелства округа крагујевачког ГБр. 610. тек. год., по држатој лицитацији, може утрошити 1200 динара и овај издатак ставити на терет партије Бр. 168|I Санит. буџета ове 1906. год., предвиђене за оправке и доправке болница и болничких зграда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. августа 1906. г. у Београду.

РАСПИС

Свима полицијским властима.

Према чешћим представкама Министарства Народне Привреде, па и жалбама како разних еснафа, тако и појединаца, видео сам да поједине полициске власти пренебрегавају правилно вршење својих дужности по уредби о еснафима од 14. августа 1847. ВБр. 1269. СБр. 529. (Збор IV. стр. 41.) и њеним додацима: од 29. јануара 1849. КВБр. 117. СБр. 778. (Збор. V стр. 2.) и од 30 априла 1853. године ВБр. 173 (Збор. VII стр 42). Неке од њих мисле: да та уредба у многом које чему не важи; а друге се опет бране: да те уредбе у својим канцеларијама немају. Први греше, јер та уредба са својим додацима и сада је у потпуној важности, изузимајући само извесних прописа о еснафским кривицама и казнама који су укинути §. 373. б. казн. законика. Други пак не могу се правдати немањем при руци те уредбе, пошто су полициски чиновници дужни да познају све законе и уредбе, по којима им је шта у дужност стављено, а ако те уредбе одиста нема засебно оштампане (због чега се у истини приличне тешкоће опажају), ипак се она налази у поменутим зборницима као и у зборнику уредаба и закона по струци Мин. Нар. Привреде од 1894. год., које и свако полициско надлештво мора да има. Међутим ја сам ипак сада замолио господина Министра Народне Привреде да је у засебним књижицама оштампа, како би је могли лако прибавити сви они којима је она од потребе.

По устројству Министарства Народне Привреде (чл. 2 т. а.) старање о извршењу еснафске уредбе, прешло је на то Министарство, као врховну надзорну власт, изузимајући оснивање удружења механција и кафеција по §. 122. т. 7. исте уредбе, која је одредба у вези са §. 18. доцније уредбе о кафанама. Али, према §. 4. и 99. еснафске уредбе, над свима еснафима и нееснафским радњама непосредна је надзорна власт — месна полициска власт.

Према томе, дужност је полициске власти да се стара о потпуном вршењу поменуте уредбе и свију наредаба и упутстава које јој је о томе издало или у будуће изда Министарство Народне Привреде.

Ја, пак, позван §. 7. устројства цен. држ управе, да се старам о извршењу закона и уредаба по којима су опредељене дужности полициске власти, и да водим надзор и контролу над потчињеним ми надлештвима и чиновницима, — наређујем свима полициским властима:

1.) Да се стално старају о потпуном вршењу еснафске уредбе, како у погледу дужности које оне имају по тој уредби, тако и у погледу дужности које имају по њој: еснафи, мајстори, трговци, калфе и ученици. Ако би им у коме случају у том погледу било што нејасно, онда се оне за упутство треба да обраћају Господину Министру Народне Привреде.

2.) Да најенергичније сузбијају свако бесправно вођење ма каквог заната и трговине, које еснафска уредба обухвата; да свакоме таквом лицу по § 373. *а.* казненог зак. одмах решењем дућан затворе и радњу забране; па ако ко и мимо те забране ипак продужи рад, да га казне и опет му радњу затворе, и да оваквој својој одлуци прибаве потпуну важност, и ни у ком случају не дозволе, да се такве пресуде изигравају тиме, што би неко други опет продужио радњу за коју претходно није прибавио надлежно одобрење, а оно је за њу потребно.

3.) Да све тужбе и представке еснафа брзо извиђају и расправљају, а најдаље у року за 15 дана, од дана предате тужбе или преставке, и да се о овакој одлуци по томе и дотични еснаф извештава. Осуђеном мора се одлука саопштити истога дана кад је донесена, или најдаље за два дана, а извршити *одмах чим извршном постане.*

4.) Полициска власт мора и по званичној дужности да води контролу над свима јавним радњама, да ли су оне саображене законима, те према томе, она је дужна и без тужбе и представке еснафа да сваки случај бесправне радње узима у надлежни поступак — трећи став § 4. полиц. уредбе и § 383 *а.* каз. зак.

5.) Исто тако треба брзо извиђати и тужбе мајстора и трговаца противу њихових калфи и ученика, за кривице које би биле кажњиве по казн. законику; или тужбу калфи и ученика противу њихових мајстора и трговаца.

6.) О упућивању лица која желе да се произведу за мајсторе, да се у свему придржавају расписа г. Министра народне привреде од 12. јуна 1892. г. ПБр. 2703 и од 3. септембра 1893. год. ПБр. 4097. (Полиц. Зборник стр. 678 и 681.) те да се мајсторска права не задобијају на бесправан начин (да се не издају лицима из других места и да се таква лица у опште и не упућују еснафу, кад она у том месту не живе нити мисле да се ту настане и радњу упражњавају); да се при упућивању молитеља за мајсторски испит, као и при потврђивању еснафског писма, поступи по одредбама §§ 55., 56 и 60. еснафске уредбе, а и еснафи при произвођењу калфи за мајсторе да се придржавају §§ 54., 55., 56., 57., 58., 59., 67 и 68 исте уредбе.

Упућивање еснафу кандидата из другог места, може према распису г. Министра народне привреде од 9. фебруара 1898. г. ПБр. 839. бити *само у оном случају, ако у ономе месту, у коме кандидат стално живи, нема еснафа од његовог заната, о чему је полициска власт увек дужна да се претходно увери.*

7.) Нарочиту пажњу треба полициске власти да обрате на вршење расписа г. Министра народне привреде од 30. марта 1894. г. ПБр. 1253., у коме су изложене њене дужности и као најважније тачке, које еснафи и еснафски одбори истичу у својим жалбама, а на које полициске власти или веома мало или нимало не обраћају пажњу. (Овај распис оштампан је у полиц. зборнику на стр. 684., 685., 686 и 687.); као и на распис Министра унутрашњих дела од 15. фебруара 1903 г. ПБр. 4218. (полициски зборник стр. 689., 690 и 691.).

8. Страни поданици оних држава са којима постоје закључени трговински уговори или конвенције имају, где је то уговорено, једнака права на вођење радња као и наши поданици, *те су и они дужни да се приликом отварања радња* саображавају нашим законима па и еснафској уредби (§ 125., 126., први став § 129., 130., 131. 132 и 135.) али, према распису г. Министра народне привреде од 16. фебруара 1899 год., Пбр. 1028., они немају право гласа на еснафским скупштинама нити имају права да буду бирани за чланове еснафске.

9. По § 95. еснафске уредбе, оснивање еснафа одобрава г. Министар народне привреде од 21 децембра 1882 год., као дана када је ступио у живот закон о устројству поменутог министарства, а раније та је одобрења издавао Министар унутрашњих дела, *зато ће се полициске власти уверавати и о томе, да ли су појединн еснафи задобили надлежно одобрење о своме оснивању; и*

10. По § 121. исте уредбе, месне полициске власти дају одобрења за упражњавање оних заната и радњи у опште, за које не постоје еснафи или нису означене у § 92. еснаф. уредбе. При издавању одобрења за овакве нееснафске радње треба нарочито испитати и утврдити: је ли дотично лице способно за ону радњу коју жели упражњавати, па ако нема способности за то, нарочито с обзиром на јавну безбедност, одбити га решењем, противу кога може употребити правна средства, ако истим не би било задовољно. Међутим, ваља пазити, да таква лица поред нееснафске радње не упражњавају и коју еснафску радњу за коју не би имала надлежна одобрења.

Како сам, пак, запазио, да многе полициске власти не воде списак од оних лица, која нееснафске занате раде и којима су оне одобрења издале, то наређујем: да одмах саставе тај списак, у коме ће се, као сталном списку, продужити уписивање, и да се он у будуће тачно води.

На наређења ове 10-те тачке нарочиту пажњу скрећем Управи града Београда, начелствима за окружне вароши и оним среским властима у чијем се домашају налазе веће варошице.

Очекујем од свих полициских органа, а нарочито старешина надлештава, да и ове дужности марљиво проуче и тачно врше, и да у будуће својим неправилним или небрижљивим радом не изазивају излишне представке и жалбе, јер их у будуће нећу више опоминати, већ у сваком доказаном случају њихове небрижљивости поступити по § 39., 40. и 43. т. 5. и 6. закона о чиновницима грађанскога реда.

ПБр. 17.751.
16. августа 1906. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу јулу 1906. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца јула извршено је у Србији:

1.	**Убистава**	**38**
2.	**Детоубистава**	**5**
3.	**Нехотичних убистава**	**4**
4	**Покушаја убистава**	**54**
5	**Разбојништава**	**7**
6.	**Силовања**	**1**
7.	**Тешких телесних повреда**	**18**
8.	**Паљевина**	**35**
9.	**Опасних крађа**	**137**
10.	**Злонамерних поништаја туђих ствари**	**32**

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	**34**	или	90 %.
Детоубистава	**4**	»	80 %.
Нехотичних убистава	**4**	»	100 %.
Покушаја убистава	**47**	»	87 %.
Разбојништава	**4**	»	57 %.
Силовања	**1**	»	100 %.
Тешких телесних повреда	**18**	»	100 %.
Паљевина	**5**	»	14 %.
Опасних крађа	**49**	»	36 %.
Злонамерних поништаја туђих ствари	**4**	или	125%.

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (24), затим помоћу *оштрог* (7), помоћу *тупог* (5), и *задављивањем* (2).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *освети* за 15 случајева, у *међусобној свађи* за 10, у *домаћој расири* за 5, у *користољубљу* за 3, и у *афекту* за 1 случај. За остала пет случаја узроци су непознати.

Посматрана према местима у којима су извршена изложена убиства јављају се: у срезу јабланичком **5** (2 непронађена; освета), у срезу посаво-тамнавском **2** (домаћа распра), у срезу хомољском **2** (1 непронађен; освета), у срезу прокупачком **2** (свађа; непознат узрок), у срезу косаничком **2** (освета), у срезу драгачевском **2** (свађа), и по **1** у срезовима: врачарском (непознат узрок), космајском (свађа), колубарском округа београдског (свађа); тамнавском (освета), ваљевском (афекат), власотиначком (свађа), неготинском (домаћа распра), брзопаланачком (непознат узрок), трстеничком (освета), расинском (освета), беличком (свађа), левачком (свађа), алексиначком (свађа), јадранском (домаћа распра). мачванском (освета), пожаревачког (свађа), подунавском (непознат узрок), зајечарском (користољубље), бољевачком (освета), ужичком (користољубље), ариљском (освета), студеничком (непронађено; непознат узрок), и у вароши: Нишу (домаћа распра).

Сем овога у току месеца јула пронађен је кривац по делу извршеног убијства над Младеном Штерићем, које је извршено 27. фебруара тек. год. у срезу моравском окр. пожаревачког.

Детоубиства су извршена у срезовима: лесковачком, параћинском (непро-

нађено), деспотовачком, таковском и подунавском.

Нехотична убиства извршена су у срезовима: јабланичком, жупском, пожаревачком и прокупачком.

Покушаја убистава било је: у срезу прокупачком **6**, у Београду **5** (1 непронађен), у срезу гружанском **4** (3 непронађена), у срезу јабланичком **3** (1 непронађен), у срезу драгачевском **3**, у срезу масуричком **2**, у срезу мачванском **2**, у срезу пожаревачком **2**, у срезу орашком **2**, у срезу бољевачком **2** и по **1** у срезовима: грочанском, лесковачком, пољаничком, јасеничком округа крагујевачког, неготинском, кључком, поречком, расинском (непронађен). трстеничком, деспотовачком, ресавском, сврљишком, јадранском, рађевском, моравском окр. пожаревачког, таковском, добричком, рачанском, црногорском, ужичком, студеничком и у варошима: Куприји (непронађен) и Шапцу.

Највећи број ових дела извршен је у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена: у срезу зајечарском **2** (оба непронађена), и по **1** у срезовима: неготинском, поречком (непронађен), голубачком, бољевачком и у вароши Нишу.

Силовање је извршено у срезу деспотовачком.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу зајечарском **3**, у срезу кључком **2**, у Ваљеву **2**, у срезу млавском **2**, и по **1** у срезовима: ражањском, беличком, темнићском, јадранском, рађевском, добричком, прокупачком, ариљском и драгачевском.

Паљевине су извршене: у срезу млавском **4**, у срезу бољевачком **3**, у срезу левачком **2**, у срезу брзопаланачком **2**, у срезу зајечарском **2** (1 пронађена), у срезу прокупачком **2** (обе пронађене) и по **1** у срезовима: космајском, врачарском, пчињском, масуричком, оба јасеничка, кључком, поречком, ражањском, копаоничком (пронађена), трстеничком, беличком (пронађена), нишавском, јадранском, азбуковачком, подунавском, добричком, ужичком, црногорском и трнавском.

Вредност ових паљевина износи око **13.000** динара.

Опасне крађе извршене су: у Београду **17** (4 пронађене), у Нишу **6** (2 пронађене), у Крагујевцу **4** (1 пронађена), у срезу параћинском **4** (3 пронађене), у срезу млавском **4** (1 пронађена), у срезу пожешком **4** (3 пронађене), у срезу поречком **3**, у срезу ражањском **3** (2 пронађене), у срезу лужничком **3** (1 пронађена), у срезу јадранском **3** (1 пронађена), у срезу пожаревачком **3** (1 пронађена), у срезу заглавском **3**, у срезу добричком **3**, у срезу драгачевском **3** (2 пронађене), у срезу моравичком **3** (1 пронађена), у срезу грочанском **2**, у срезу пчињском **2**, у срезу пољаничком **2**, у срезу неготинском **2** (1 пронађена), у срезу крајинском **2**, у срезу брзо-паланачком **2**, у срезу трстеничком **2** (1 пронађена), у срезу беличком **2** (обе пронађене), у срезу левачком **2** (1 пронађена), у срезу алексиначком **2** (обе пронађене), у Шапцу **2** (1 пронађена), у срезу мачванском **2** (обе пронађене), у срезу азбуковачком **2**, у срезу рађевском **2** (1 пронађена), у срезу моравском окр. пожаревачког **2** (1 пронађена), у срезу звишком **2**, у срезу голубачком **2**, у срезу подунавском **2** (1 пронађена), у срезу орашком **2** (1 пронађена), у Смедереву **2** (обе пронађене). у срезу бољевачком **2**, у срезу косаничком **2**, у срезу прокупачком **2** (1 пронађена), у срезу ужичком **2** (1 пронађена), у срезу трнавском **2** (1 пронађена), и по **1** у срезовима: колубарском окр. београдском, подгорском, посавском окр. ваљевског, лесковачком, јабланичком (пронађена), гружанском, лепеничком (пронађена), кључком (пронађена), расинском, темнићском, деспотовачком (пронађена), белопаланачком (пронађена), сврљишком (пронађена), посавотамнавском, јасеничком окр. смедеревског, зајечарском, црногорском, рачанском, студеничком (пронађена), жичком (пронађена) и у вароши Прокупљу.

Вредност свих ових крађа износи око **15.000** динара.

Злонамерни поништаји туђих ствари извршени су: у срезу добричком **8**, у срезу брзопаланачком **3** (1 пронађен), у срезу трстеничком **3**, у срезу пчињском **2**, у срезу крагујевачком **2**, у срезу ражањском **2**, у срезу параћинском **2**, и по **1** у срезовима: колубарском окр. београдском, тамнавском, расинском, копаоничком, жупском, јадранском (пронађена), ресавском, подунавском, прокупачком (пронађен), и у вароши Београду (пронађен).

Вредност уништених ствари износи око **3.000** динара.

Поред изложених дела у току месеца јула извршено је у Србији још и **19 самоубистава** и то по **1** у срезовима: колубарском окр. београдског, врачарском, посавском окр. београдског, гружанском, неготинском, темнићском, азбуковачком, посаво-тамнавском, млавском, рамском, хомољском, таковском, прокупачком, рачанском, ариљском, златиборском. драгачевском и у варошима: Београду и Ваљеву.

Ова су самоубиства извршена: *вешањем* 16 и *ватреним оружјем* 3, а узроци њиховом извршењу леже: у *дугој болести* за 8 случајева, у *душевном растројству* за 2, у *жалости* за 2, у *страху од казне* за 1 и у *љубави* за 1. За осталих 5 случаја узроци су непознати.

Покушаји самоубистава извршени су: у срезу колубарском окр. ваљевског (вешањем; страх од казне), у срезу неготинском (клањем; душевно растројство), у Крагујевцу (клањем; домаћа распра). и у Зајечару (ватреним оружјем; афекат).

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	ОКРУЗИ	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	3	—	—	1	—	—	—	2	3	1	3	—
2	« ваљевски	2	—	—	—	—	—	2	—	2	1	1	1
3	« врањски	6	1	1	7	—	—	—	2	6	2	—	—
4	« крагујевачки	—	—	—	5	—	—	—	1	6	2	1	1
5	« крајински	2	—	—	3	2	—	2	4	10	3	1	1
6	« крушевачки	2	—	1	2	—	—	1	3	6	8	—	—
7	« моравски	2	2	—	3	—	1	2	3	10	3	1	—
8	« нишки	2	—	—	1	1	—	—	—	9	—	—	—
9	« пиротски	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—	—	—
10	« подрински	4	—	—	5	—	—	2	2	12	1	2	—
11	« пожаревачки	3	—	1	3	1	—	2	4	13	—	3	—
12	« руднички	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—
13	« смедеревски	1	1	—	2	—	—	—	2	7	1	—	—
14	« тимочки	2	—	—	2	3	—	3	5	6	—	—	—
15	« топлички	4	—	1	7	—	—	2	3	8	9	1	1
16	« ужички	2	—	—	3	—	—	1	2	8	—	3	—
17	« чачански	3	—	—	4	—	—	1	1	10	—	1	—
18	Управа града Београда	—	—	—	5	—	—	—	—	17	1	1	—
	Свега:	**38**	**5**	**4**	**54**	**7**	**1**	**18**	**35**	**137**	**32**	**19**	**4**

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 30. августа 1906. год. АБр. 874. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ПРАВНИЧКЕ РЕФЛЕКСИЈЕ

(НАСТАВАК)

Разлог пак Касационог Суда у овим примедбама као да је горња пресуда овога суда Бр. 6182 без вредности и за то, што се поротници у овоме конкретном случају нису задржали само на констатацији карактерних знакова дела разбојништва, за које су дело оптужени стављени под суд и од стране државног тужиоца оптужени у списку доказа, као и при оцени питања о кривици оптужених за постављено дело разбојништва, не може опстати по мишљењу овога суда по томе: што поротнике не везује судска квалификација дела, донета приликом решавања о стављању оптуженога под суд, те се према томе поротници те судске квалификације при решавању питања о кривици оптуженика не морају ни придржавати; што судска квалификација дела, постављеног пред поротним судом може да буде и погрешна; што у закону о пороти нема одредбе, по којој је поротни суд дужан да изнесе изрично разлоге за што сматра и налази да не стоји оно дело, за које је оптужени стављен под суд, већ налази да постоји неко друго дело; и што и саме државне судије, односно председавајући судија, кад и сам налази да изнето дело пред поротни суд није по закону казнимо на пр. као разбојништво, не може да руководи поротнике да констатују карактерне знаке за појам дела разбојништва, па и ако је, рецимо, и сам раније дело оквалификовао као разбојништво, што је овде баш и случај.

На са свега изложеногa и што се овим примедбама Касационог Суда ништи и материјална страна закључка поротнога суда, што је противно изричном наређењу чл. 36. зак. о пороти, и што поротни суд у границама закона о пороти суди по савести и личном уверењу, прибављеном из доказа, на главном претресу извиђених, и из познавања ствари, суд на основу чл. 38, 39 и 43. зак. о пороти и § 279. крив. суд. пост. враћа акта овога предмета Касациономе Суду, с молбом да се исти у општој седници размотри.«

Општа седница Касационога Суда од 20. маја 1906. год. под Бр. 5434. оснажила је означене примедбе, а одбацила ове противразлоге првостепеног суда.

Усљед оваке одлуке Опште седнице, поротни суд на доцнијем претресу усвојио је дословце све побуде одељења Касационог суда и прогласио све оптужене за криве. По овоме су државне судије, према већ показаној погрешној квалификацији одељења, у примедбама, узели да овде стоји једно казнимо дело — разбојништва — из §. 237. а) казн. зак., па су оптуженици сада осуђени пресудом поротног суда од 1. јуна 1906. год. Бр. 10619 и то: опт. Лазар са петнајест година, опт. Страјин са дванајест и опт. Трајило и Јанко са по десет година робије (ова двојица као малољетни).

Ову пресуду оснажио је и Касациони Суд, решењем свога I одељења од 10. VI тек. год. Бр. 6412.

Ми смо овде нарочито изнели у свој потпуности и обе примедбе Касационога суда и првостепену поротну пресуду (њу смо овде донели у изводу, али ипак разлози њени донети су у свој целини) као и противразлоге, да би разумљивија била наша критика, којој сада приступамо, и то:

а) *Првостепена поротна пресуда Бр. 2063.*

У разлозима ове поротне пресуде доста су добро истакнути карактерни знаци и једне и друге противзаконе радње, које је обе радње државни суд, приликом стављења оптужених под суд, погрешно схватио као једну правну целину, као једно казнимо дело крађе, која се уподобљава разбојништву. Тако је ваљда држао суд, али је погрешио, што том приликом није у свом решењу тако и казао, већ је узео да је овај деликат — крађа стоке, квалификована доцнијим убиством покраденога, која се у извесним приликама по казнимости уравњава разбојништву — баш разбојништво, јер то никако не стоји.

Даље, при самом руковођењу поротника, приликом гласања, председавајући је учинио погрешку (ову погрешку он и сам у противразлозима признаје) у томе, што је пуштајући поротнике да утврде карактерне знаке обеју противзаконих радњи, које укупно могу чинити онај један сложени деликт, за који су оптуженици и предани поротноме суду, допустио поротницима и детаљну квалификацију утврђених противзаконих радњи, па их пустио и да гласају: да су оптуженици за дело опасне крађе криви. Изгледа да су на овај начин сами поротници већ били одвојили ове две противзаконе радње и свакој дали засебну квалификацију, а то не спада у делокруг њиховога рада.

Ова погрешка пресуде могла је, на основу чл. 27. зак. о пороти изазвати примедбе ревизионога суда и ту су оне на своме месту.

У свему осталом поротна је пресуда, по нашем нахођењу добра. Тако, председавајући пошто је увидео, да је напад на лице учињен у циљи одбране живота, а не зарад одржања покрађе, да дакле овде нема законских погодаба за казнимо дело квалификоване крађе из § 238. казн. зак., труди се да поротницима тако постави питања, како ће овај факт и од њихове стране бити утврђен. Према овако утврђеним факти стању од стране поротника, државне судије тачно су у пресуди извеле да овде стоје два казнима дела: крађа и убиство.[1])

Ну ипак су државне судије овде учиниле једну грешку у следећем:

Оптуженици су били стављени под поротни суд за дело из § 240. каз. зак. и тачно је да им се од стране поротнога суда имало да суди за оне противзаконе радње, које су описане у решењу и стављању под суд и погрешно схваћен као једно дело из § 240 казн. зак. Сада када су поротници утврдили фактичко стање оптужења и судије државне према томе нашла да оптужене противзаконе радње чине два самостална кривична дела, чиме се у основу мења оно, што је приликом стављања под суд нађено, све то може да буде, само су у овоме случају државне судије требале изрично сада да кажу како они сада мењају квалификацију казнимога дела и да даду правичне разлоге зашто то чине, ово и сама логика ствари изискује, а то је у осталом потребно и према пропису § 209 кр. суд. поступка.

б.) *Примедбе II. одељења Касац. суда од 15. II. 906. год. Бр. 1645.*

Као што је напред поменуто добре су ове примедбе, у колико се оне односе на поступак поротника, којим су се упустили у детаљну квалификацију казнимих дела, и то је све, што је у овим примедбама добро.

Ну други део ових примедаба погрешан је и неправилан у двојаком смислу, и то:

Касациони суд, као ревизиони и по теорији и по закону[2]) није суд факта него права, ревизија правилне и једнообразне примене материјалних и формалних закона. Он нема права ни код суђења редовних државних судова утицати на констатовање истрагом прибављених факата; то је искључиво право судећега суда, па у толико пре мора то право искључиво припадати и поротноме суду, као суверене суду савести, што је у осталом очевидно и јасно и према одредбама прописа чл. 27. и 30. нашег зак. о пороти.

Кад овако ствар стоји, с правом се може тврдити да је погрешило II-го одељење Касац. Суда, што је у овим примедбама, тврдећи да је квалификација деликатна погрешка, упустило се у ново груписање и констатовање факата и на основу таквог свога констатовања у примедбама сасвим погрешно утврдило: »да овде стоји баш разбојништво.«

Не мању погрешку учинило је »одељење и у томе, што је учинило констатовање факата и противно констатовању независних и за то законом позваних поротника и противно самоме садржају дотичних акта.

(свршиће се)

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ
по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

У оно време брада се држала као велики знак части и поштовања и повреда браде сматрала се као највећа увреда, која се може нанети човеку. У опште

[1]) Напоминьемо да код нашега закона «о пороти» ни у колико није утврђено ни како ће се ни у чему «поротницима» стављати питање, нити парничне стране у крив. процесу у постављању ових питања имају ма каквог учешћа. Све ово зависи од председавајућега, који је у конкретном случају морао на ово обратити особиту пажњу.

[2]) Види § 6. зак. о устр. Касац. суда од 20. II. 1865. год.

међу православнима онога времена и на целом Истоку код мусломана повреда браде држи се за највећу увреду.

Члан 131. »На војсци свађе да не буде. Ако ли се сваде двојица, нека се бију. Ако ли који потрче и помогну при том двобоју (порвици **порквици**), да им се руке одсеку.«

Двобој је у средњем веку био јако раширен у целој Европи. Душан га је у војсци установио с тога да не би свађа двојице људи из два разна краја повукла за собом и велики део војске те да се међу собом побију. С тога и забрањује се да ма ко помогне коме у двобоју, а који би ту забрану прекорачио, да му се одсеку обе руке. Ова је казна по познијем препису атонске групе, иначе је првобитна казна била да се *бију они који би помагали.*

Напоменусмо напред да је у Душановом Законику ова казна сакаћења комбинована с другим казнама, које сакате. Навешћемо и те случајеве.

Рука се одсецала и ономе, који би продао хришћанина иновернику, али се уз то још и језик уреже (чл. 21). Обе руке одсецане су властелину ако властелинку отме силом, уз то се још и нос одсецао. Истом казном кажњаван је и себар ако узме силом своју другу (чл. 53). Такође одсецане су руке и нос властелинци ако учини блуд са својим човеком, а тако исто и том њеном човеку (чл. 54. Човек свде значи њен слуга, или човека на њеном имању, себра). Одсецање обе руке и језика прописује Душанов Законик и за судске извршитеље (чл. 162). Та законска наредба гласи:

»Без судијине или моје царске наредбе »пристави (судски извршитељи) никуда да не иду, а куда би их год послале су»дије, да им напишу наредбу. Пристав »не сме узети ништа друго осим онога »што пише наредба, а судије ће чуваги »једнак препис од наредаба, што су их »предали приставима послатим да народу »послове врше. Ако ли ко изнесе на при»ставе да су учинили што у судској на»редби не пише, или да су судску на»редбу предругојачили, пристави су ду»жни правдати се пред судом, и ако суд »нађе да су извршили оно, што пише су»дијина наредба, како је код суда сачу»вана, пустиће се као прави; ако ли би »суд нашао да су наредбу судску пре»другојачили, одсећи ће им се руке и »одрезаће им се језик.«

Осим поменутих случајева, где је казна одсецању руку комбинована с другим казнама сакаћења, имамо и случај, где је ова казна комбинована с вађењем ока. Тако члан 166 Душанова Законика наређује: »Ако пијаница откуда греде и нападне на кога (заѣрве кога), или посече или окрвави а не до смрти, таквому пијаници да се око извади (изме) и рука отсече.«

2. **Одсецање или парање носа.** — И ова казна врло је позната још од старих времена и примењивана је врло често у случајевима кад злочинца нису хтели осудити на смрт, али су хтели да му оставе трајан и осетљив траг, који ће га пратити кроз цео живот. Такав злочинац вазда је носио на себи обележје за свој злочин и тиме је био мање више безопасан у друштву онога времена. Ова врста казне у највише случајева примењивана је на браколомнике (у Египту и Риму), на лопове (у Германији) у ратном времену на побеђеним непријатељима (Јулије Цезар у Галији и Татари у Пољској у XIII столећу) и на војним бегунцима (у Немачкој у XVII и XVIII. столећу). Код нас у средњем веку по Душановом Закону одсецан је нос властелину, који би силом узео властеоску жену или властеоску девојку на удају. Исто тако нос је одсецан и себру, ако своју другу силом узме (чл. 53). За тим таквом казном кажњавана је и госпођа, која би блуд учинила са својим човеком (потчињеним слугом робом или меропхом), уз то, као што је поменуто на свом месту, одсецане су јој обе руке (чл. 54.) И најпосле ова је казна примењивана на меропхе, који побегну са господареве земље. Тако члан 201. Душанова Законика наређује:

»Меропах ако побегне куда од својега »господара у ону земљу или у цареву, »где га обрете (нађе) господар његов, да »га осмуди и нос му распори и ујемчи »да је опет његов, а ништа да му не узме«.

Ова казна примењивана је врло дуго и после пропасти српских држава, и до скора је постојала у Црној Гори и код околних брдских племена. Муж је имао права непоштеној или неверној жени нос одкинути или је ножем обележити по образу (ферсати).[1]) За тај правни обичај у Грбљу наводи леп пример Вук вит. Врчевић у једној пресуди из XIII столећа под насловом: »Правдање два мужа и једне жене у суду Грбаљскоме.[2])« Тај правни обичај да се нос откине или да се распори за неверство и блуд врло је раширен код разних народа и племена на земљиној кугли. Он постоји или је постојао код североамеричких Индијанаца, у Полинезији код Само-а, код Јапанаца и Хинеза, код Черкеза на Кавказу, у Конгу код Косанда и Уланда и т. д.[3])

3. **Одсецање ушију.** — Ова казна такође је стара и примењивана је код разних народа. По Душановом Законику ова је казна примењивана на себре, који би покушали да држе сабор или скупштину за претрес и одлуке. Пошто је себрима било забрањено држати саборе или скупштине то би онога, који би прекорачио ту забрану, кажњавали тиме, што би му одсекли уши и што би га опалили испод очију. Члан 69. Душанова Законика гласи: »На сабор се себри не могу скупљати. Ко би се нашао да их купи на сабор, одсећи ће му се уши и опаљен ће бити испод очију.«

Код других народа и племена постајала је ова казна и одсецан је део уха, или цело једно ухо, или оба.[4]) У ратним временима врло су често одсецане уши или као казна или као самовоља над побеђенима. Уши су одсецане и као доказ колико је у бој који глава одсекао.

4. **Чупање и одсецање језика.** — Међу страшне телесне казне, које су могле смрт изазвати, долази чупање језика, јер поред тога што изазива страшне болове силним липтањем крви постаје врло опасна по живот. У ранија времена језик су чупали онима, који су хулили Бога или богове. Ово се чинило с тога, што се мислило: језик је грешан, језик треба да буде и кажњен. Ова казна примењивана је у старом Египту, у Абисинији, у Персији, у Грчкој и код Римљана. Исто тако у средњем веку та је казна била позната Немцима, и они су је примењивали према клеветницима, позната је била и код Пољака. Душанов законик прописује ову казну за онога, који прода хришћанина другој вери уз то комбинована са осецањем руку (чл. 21). Исто тако по Законику Душановом тражи се ова казна за приставе, који би фалсификовали судске пресуде, уз то долази још и одсецање обе руке (чл. 162).

5. **Вађење очију и ослепљење.** — О овој казни налазимо трага у Светом Писму. Она је примењивана врло често у Персији и код старих Грка. Отуда је прешло и Римљанима. Код Грка казна ослепљења примењивана је за браколомство, за пљачкање храма и на оне, који су другога ослепили. Исто тако примењивана је ова казна и код Римљана. Тако Помпеј је ослепио једнога солдата, што је осрамотио некаку жену. За време цара Диоклецијана ова врста казне примењивана је над следбеницима Христовим, старајући се при том да се несрећним жртвама зададу што страшнији болови, а не само да им се угаси вид. Гонећи хришћане, несретним жртвама забадали су усијано гвожђе у око, или су им метали негашен креч на око и озго капали љуто сирће. И у другим земљама ослепљење било је казна, која је врло радо примењивана над преступницима. Она је примењивана и код разних племена индијских у Америци, код неких полинезијских племена, за тим у Индији, у Абисинији, у Конгу код Карагва и т. д. Са увођењем римско-византијског законодавства код нас уведена је и ова казна, али она није тако често примењивана. Душанов Законик тражи, да се крадљивац или лопов, који краде, казни тиме што ће се ослепити, особито кад се на делу ухвати (чл. 145). Душанов Законик забрањује *помиловање* и за разбојника и за крадљивца. То наређује последња алинеја члана 149., која гласи: »сви разбојници и крадљивци да се не помилују, него да се ослепе и обесе.« Исту казну тражи Душанов Законик и за варалице. Члан 165. наређује: »где се нађе ма какав варалица, који људе наводи на превару, лаж и сплетку, да се казни као и

[1]) О томе обичају говорио је у своме предавању г. Симо Матавуљ почетком марта ове године у сали универзитета. Писац ових редака, док се бавио 1904 до 1905 године у Петрограду слушао је од једне Црногорке за тај обичај у Црној Гори.

[2]) Вук. вит Врчевић: Народне приповиједети и пресуде из живота по Боки Которској, Херцеговини и Црној Гори. Дубровник. 1890. стр. 263—266.

[3]) A. H. von Post. II Band. 278.

[4]) A. H. von Post, II. Band. 278.

крадљивац и разбојник« (то јест да се ослепи као крадљивац, или да се обеси као разбојник). Осим тога Душанов Законик тражи да се пијаница, који удари на кога или посече, или окрвави али не смртно, да му се око извади и рука одсече (чл. 166.).

(наставиће се)

Миленко Вукићевић.

ПОУКЕ И УПУТИ

За расправу питања о државини и уживању покретних ствари појединих супружника, кад се између њих води бракоразводна парница, није надлежна полицијска власт, већ суд.

Милева одвојено живећа жена Николе Ђ..., бив. полицијског писара, писменом својим од 5. јануара 1905. год. обратила је се начелству округа к... ., и тражила, да се од њеног мужа Николе одузму и њој предаду све њене ствари, означене у писмену потврђеном код власти среза ужичког 11. августа 1904. год. № 13492., пошто је намерна да прекине даљи брачни живот с њим, услед нечовечног и неверног поступања према њој као свом другу.

Поводом овог тражења, на саслушању од 18. јануара 1905. године, код истог начелства, њен муж Никола изјавио је: да су ствари његова својина, а да је писмено привидно учињено зато, да би избегао плаћање јемственог меничног дуга за пок. Илију Лазаревића, бив. среског начелника. Затим, да не одобрава да се ствари од њега одузимају и жени му Милеви предају још и с тога, што су његова својина и што му на исте даје право уживања § 766. грађанског закона, док је год брак између њега и жене му у сили и важности.

Допуњујући своје тражење од 5. јануара 1905. године, молитељка Милева под 31. мартом поднела је начелству уверење духовне власти од 10. марта 1905. године Бр. 6., из кога се види, да је поднела тужбу за развод брака.

Начелство, ценећи тражење и поднете доказе модиље Милеве, нашло је, да је она потпуно доказала, да су ствари, означене у поднетом писмену, њена својина, те према томе да је Никола у слабијем праву, и да његовој изјави нема места, јер по § 766. грађанског закона муж има право уживати само женин мираз, који је по пропису § 760. истог закона оно имање, које жена мужу донесе ради лакшег живљења, па како овде није тај случај, то је, на основу § 466. грађанског судског поступка решењем својим од 17. априла 1905. године № 3515, одлучило: да се на јемство два грађана, који су, по пропису §§ 828. и 838. грађанског закона, материјално за ствари одговорни, све ствари, означене у поднетом писмену од Николе одузму и до извршности решења на чување предаду његовој одвојено живећој жени Милеви.

Ово решење начелства одобрио је Министар унутрашњих дела.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 11. августа 1906. године № 5153. поништио је решење Министрово са ових разлога:

Полицијска власт, по § 18. грађанског судског поступка, може предузимати извршење на основу извршне пресуде само у случајевима § 465. поменутог поступка. Сем овога, она се може још у случају § 375. а кривичног закона, кад се утврди да је дело застарело, упуштати у оцену питања, који је јачи у праву, па спорно имање оставити у државини јачега, а слабију страну упутити на спор суду. Овде не постоји ни један од тих случајева.

Као што се из акта види, Милева одвојено живећа жена жалиочева тражи спорне ствари, а жалилац се томе противи, наводећи да има право да их ужива докле брак између њих постоји.

Питање, да ли жалилац има на то права, или је дужан да ствари даде жени и ако брак постоји, спорно је, и за расправу истог по чл. 146. Устава надлежан је суд, коме је начелство требало Милеву на спор да упути.

Са наведеног, Државни Савет нашао је, да су се ненадлежно, и начелство и Министар, који је решење начелства одобрио, упустили у расправу спорног питања, и ако је Министар имао пред собом извршно решење првостепеног к.... суда од 26. фебруара 1905. године Бр. 7873., које је жалилац поднео у молби Бр. 6442|905 г., и по коме је Милеву жену жалиочеву одбио од тражења обуставе на спорне ствари, зато, што жалилац по § 766. грађанског закона има право да ужива те ствари докле брак траје.

При оцени питања о личном праву механисања жене, меродавни су прописи §§ 17. и 20. уредбе о механама, кад за механисање има одобрење свога мужа.

Јулка жена М. М., из Зајечара, молбом својом од 20. априла 1905. године, уз коју је приложила лекарско уверење и уверење суда општине планиничке № 466. 905. г., обратила се начелству округа тимочког и тражила, да јој изда лично механско право.

Решењем од 8. маја 1905. године Бр. 3477., а на основу § 17. уредбе о механама и §§ 14. и 18. додатка исте уредбе, §§ 78., 79. и 86. уредбе о еснафима, као и расписа Министра унутрашњих дела од 2. јула 4863. године ПБр. 4515., а с обзиром на § 109. грађанског закона и §§ 59. и 77. грађанског судског поступка, начелство ју је одбило од тражења, с тога, што нема права, да са својом имаовином може располагати —§ 3. трговачког закона.

Ово решење начелства одобрио је Министар унутрашњих дела.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 11. августа 1906. године Бр. 5154. поништио је решење Министрово са ових разлога:

По § 3. трговачког закона, жена удата са саизволењем свога мужа може трговати, па следствено томе и механисати, пошто је механисање један вид трговачког посла.

Према овоме, кад је се жалитељица обратила молбом полицијској власти са одобрењем свога мужа да јој се може издати дозвола за механисање — лично механско право, и у прилог овог свог тражења поднела уверење општинско о свом дотадањем владању и занимању, као и уверење о своме здравственом стању, онда је полицијска власт била дужна да ово њено тражење узме у оцену с обзиром на прописе §§ 17. и 20. уредбе о механама, пошто су ови прописи законски имали да послуже полицијској власти као мерило при оцени питања по тражењу жалитељичином да јој се изда дозвола за упражњавање механске радње.

Прописи §§ 14. и 18. додатка к уредби о механама односе се на тражење за упражњавање кафанске радње, и о томе да се сваки кафеција мора уписати у друштво механција где ово постоји, те немају никакве везе са тражењем жалитељице, пошто је она тражила дозволу за механску радњу а не кафанску. Сем овога, неумесно је позивање на прописе §§ 78., 79. и 86. уредбе еснафске јер се овим прописима регулише право мајсторских жена за вођење радње. Неумесно је позивање и на прописе §§ 59. и 77. грађанског судског поступка и § 109. грађанског закона, јер се прва два законска прописа односе на питање о заступању парничара пред судом, и трећи како је муж глава куће и како је дужан жену издржавати и на сваком месту заступати. Ни један, дакле, од наведених прописа законских нема никакве везе са тражењем жалитељичиним за механисање, те и нема места њиховој примени.

Чиновнику се ни за издржавање одвојено живеће породице без судске пресуде не може вршити обустава из друге половине његове плате.

М. Б., чиновник овд. телеграфа, обратио се Министру грађевина и тражио, да га Министар решењем извести о томе, на основу кога законског прописа, и по чијој молби, благајна од месеца априла 1905. године задржава половину од његове друге половине плате. У исто време молио је, да се благајни нареди да му задржане суме врати, пошто он не пристаје да од друге половине плате ма коме шта даје.

Решењем Министра грађевина од 4. јуна 1905. године ПТБр. 21852. извештен је, да му се поред обустављања прве половине плате за приватне дугове обуставља извесна сума и од друге половине за рачун његове одвојено живеће жене и деце.

Ово своје решење Министар оснива на пропису тач. 1. § 471. грађанског судског поступка и објашњењу Министра правде у акту од 1. марта 1905. године Бр. 2143., које гласи:

„По § 471. грађанског судског поступка чиновнику се не може узабранити — узети у попис — друга половина плате за исплату његових приватних дугова, већ

му иста има остати слободна, ради издржања његовог и његове породице. Али, како жена његова са децом, живи одвојено, а не у његовој кући, то је М. Б., обвезан по реченом законском пропису одвојити сразмерно онолико, колико је за издржавање његове породице потребно.«

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 11. августа 1906. год. Бр. 4344. поништио је ово решење Министра грађевина са ових разлога:

Из акта овог предмета види се, да је суд вароши Београда, на тражење Косаре жене жалиочеве, решењем од 10. фебруара 1905. год. Бр. 4023., а на основу §§ 401. и 471. грађанског судског поступка, одобрио забрану на половину плате жалиочеве, а за обезбеду досуђеног издржања њој и деци јој пресудом Апелационог суда Бр. 6080|904. год.

По § 471. тач. 7. поменутог поступка, чиновнику и осталим тамо побројаним службеницима, за дугове не може се задржати више од четвртине плате, а половина само онда ако се поверioци једногодишњим обустављањем не би могли извршити. Другу половину плате не може ни сам чиновник дати у залогу, нити се може задржавати, сем случаја из § 58 закона о чиновницима грађанског реда.

И кад је суд на основу тога прописа одобрио забрану само на половину плате, онда је поштанско-телеграфско одељење, по § 471. поменутог поступка, имало ту забрану и да извршује, по реду, који је одређен прописима §§ 381. и 382. истог поступка.

Ну кад је половина плате жалиочеве оптерећена ранијим обуставама, а жена жалиочева хоће да се досуђено издржање обуставља из друге половине плате мимо судског решења, чему се жалилац противи, онда се у овоме случају појављује спорно питање, за расправу кога је надлежан редован суд, по чл. 146. Устава, коме је требало Косару, жену жалиочеву, и упутити, јер без судске пресуде не може бити предмет извршења друга половина жалиочеве плате.

Са наведенога, Државни Савет је нашао, да је се Министар ненадлежно упустио у расправу овог спорног питања.

При оцени питања о статусу појединих дужника, меродавни су подаци из оног доба, када је задужење учињено, а не кад се наплата дуга тражи.

За наплату 896 динара дуга са интересом и осталим досудама, колико је Прокоп Ђ...., бив. бакалин из Лесковца, имао плаћати маси поч. Гавре Т., по осудном решењу првостепеног лесковачког суда од 19. марта 1901. године № 3492, начелник среза лесковачког узео је у попис непокретно имање дужника Прокопа, и то кућни плац са кућом.

После извршеног пописа, дужник Прокоп, подносећи уверење суда општине лесковачке од 6. новембра 1903 године № 12230, из кога се види, да се занима надничарским радом, представио је, да он према томе и определењу § 471. грађан. судског поступка, спада сада у ред земљоделаца, и да му се као таквоме по закону не може продати кућа с плацем за приватне дугове, — па је молио, да власт предходно донесе своје решење, па тек тада, пошто то решење постане извршно, да приступи даљем раду по овом предмету.

Начелник срески, налазећи да се из уверења неспорног судије лесковачког првостепеног суда од 30. априла 1901. године № 10657.. види, да је дужник Прокоп под 27. јулом 1888. године Бр. 4388. протоколисао код истог суда бакалску и ћурчијску радњу, те да се, према томе, пошто не подноси никакве противне овоме доказе, благодејање из § 471. грађанског судског поступка на њега, као таквога, не може односити, решењем од 10. јануара 1904. године № 19159|903. год. одлучио је, да се пописано имање дужника Прокопа, за наплату овог дуга, изложи продаји, а њему стоји на расположењу право, да противу продаје употреби правно средство.

Ово решење одобрило је начелство округа врањског, а решење овога Министар унутрашњих дела.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је, решење Министрово, из разлога у њему изложених, правилно и сообразно закону, па је с тога одлуком својом од 11. августа 1906 год. Бр. 5167 одбацио жалбу као неумесну. **М. В.**

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

На прагу кривичне неурачунљивости. — Једне зимске ноћи 1904. год. Кирик Љ. у П. удавио је своју жену Александру. Сам је признао, да је жену лишио живота на тај начин, да је пре тога наредио жени, да намести постељу на патосу и да се спреми за брачни сношај, па кад је по његовој жељи она легла доле, он је обема рукама стегне за врат и давио је дотле, док није са свим престала дисати. Кирик је мислио, да ће његова наредба наићи на отпор и да ће то дати повода свађи. Ту је свађу он баш и желео, јер је њоме хтео да оправда своје зликовачко дело.

Александра је услед шест порођаја била физички ослабила и из тог је разлога одбијала мужу сношаје, којима јој је он досађивао често и дању и у дане поста, што је вређало њене религиозне осећаје, те је услед свега тога при сваком таквом акту долазило до крупних речи; али те ноћи је баш случајно изостала та свађа, те Кирик ништа није имао у своје оправдање.

У њиховом домаћем животу био је још један разлог распри. Кирик је од неког времена једва што год радио и ни мало се није старао за кућевне потребе.

Александра му је за то пребацивала и тиме побуђивала у њему љутњу. Свој рђав живот покушавао је правдати болешћу. И заиста се пре неколико месеца био десно такав случај, кад је радио са тестером у шуми, једно се дрво срушило и повредило га по глави. Од тада је боловао од јаких болова у глави; противу њих је употребљавао један општи лек, па кад он није помогао, метао је око главе један гвозден обруч, који је често по читаве дане носио, да би (као што он вели) спречио да му не прсне глава. И поред лечења у болници, болови му нису прошли. Необични начин лечења, који је имао Кирик, дали су повода да буде подвргнут посматрању његове душевне урачунљивости. Стручњаци су дали мишљење, да је Кирик душевно здрав, а означили су да је хипохондрија болест, од које он пати

Порота га је за убиство жене огласила за крива и осуђен је на смрт, али му је та казна у путу милости замењена тешком двадесетогодишњом робијом. Једино би се још могло узети као мотив убиству то, да је се Кирик хтео отрести своје слабе жене за намирење сексуалних потреба, те је убио њу, да би се могао оженити другом, физички јаком женом.

Женска слабост и сујета узрок фалсификату. — Септембра месеца прошле године кривична комора једнога суда у Берлину имала је да донесе пресуду по овоме интересантноме спору.

За фалсификат је стајала пред судом Катарина К. рођена фон П., из високе и угледне чиновничке фамилије, рођена 1852 године, удата али раздвојена. Васпитана је строго и мало је имала прилике да стекне шире знање о свету и да упозна људе. Остав дотле неудата, 1900 године остане без родитеља и у исто време постане наследница имања у вредности неких 160.000 марака. Тада упозна једнога загонетнога странца по имену Н., и томе, према њој недостојноме човеку, поклони она велику наклоност, онакву, какву често можемо срести код уседелица. У својој недотупавности веровала је, да ће је тај човек најсигурније волети, ако му као „мираз“ препише на његово име 85.000 марака, преварив њега и државну власт на тај начин, што је приликом ступања у брак поднела фалсификовану крштеницу, у којој је од године 1852. направила 1859. Фалсификат је остао непримећен у почетку, али је она доцније, гоњена грижом савести, признала своме мужу целу ствар. Доцније је Катарину сам муж (који се раздвојио пошто је страћио „мираз“) тужио за то кривично. Пред судом је дело потпуно признала, правдајући своју кривицу да је учинила услед женске слабости и из сујете. Осуђена је на један дан затвора.

Крађа из страсти за имаовином. — Дрводељски калфа Јохан Б. од П. у току 1903. и 1904. године извршио је у католичким црквама осам крађа разних црквених утвари, као што су путири, фигуре Христове, чираци, уоквирене реликвије, свеће. Новац је увек остављао недирнут. Он је био на раду у једној државној радионици, а крађе су извршиване увек у недељне и празничне дане или у време када се не ради у државној радионици; у тим крађама никада није ухваћен на делу. Сем тога извршио је једну крађу у радионицу свога бившег послодавца, одневши том приликом разно дрводељско оруђе и један џепни сат. За ове крађе осуђен је свега на годину и по дана затвора, пошто су му узете у обзир све

ублажавајуће околности. У његовој својини нађени су и други бесумње крадени предмети, међу осталим највише мушког и женског рубља, а и креветског рубља. Све је то, изгледа, годинама купио и чувао.

На саслушању је порицао крађе по црквама; само је признао опасну крађу у радионици свога бившег послодавца и врло се вешто бранио противу свију отежавајућих околности.

У својој младости био је врло религиозан и частан; имао је необичну страст за религиозним утварима, дељао је фигуре светаца и олтаре, а у школи није био особити пријатељ учења. Од 1898. године престао је испуњавати своје религиозне дужности, којима је до тада био тако предан, да је могао служити за пример.

У одбрани је наводио да је све оне религиозне предмете, који су нађени код њега, купио од једнога старинара на А-ском вашару за 30 марака (а права је вредност њихова износила преко 600 марака). Имао је баш тада намеру да се ожени и да оне покриваче са трпеза и убрусе из цркава употреби као убрусе у домаћој употреби. Осталим, пак. религиозним предметима хтео је да украси кућу, мислећи на задовољство своје будуће супруге.

Оптужени је до тада био неосуђиван, а познат као миран, вредан и поштен раденик; није имао никаквих порока и са својом надницом од 3.90 марке добро је излазио на крај, па је шта више уштедео неколико стотина марака. У друштво обично није ишао. После дужег посматрања у болници за душевне болести утврђена је његова душевна урачуњивост. Није се могло утврдити, да је ма и један једини украдени предмет продао, и према свему томе изгледа да му је побуда за крађе била само необична радост и страст за сопственошћу ствари, које је држао све лепо поређане у једном великом, добро закључаном орману.

Непоузданост представе о малом размаку времена. — Грос у својој Криминалној Психологији обраћа велику пажњу на чудноват факт, да већина људи нема апсолутно никакву представу о трајању малих размака времена, нарочито о трајању минута, који се тако често помиње. На тај факт судије и иследници мало полажу пажње, и то је до сада у безброј случајева доносило многе забуне. Од знања таквих околности у навесним приликама може често зависити част и слобода окривљеног, као што је то било у овом случају.

Био је један претрес по тужби за дело паљевине. За оптуженога било је најтежа околност та, што је један сведок тврдио, да је оптужени после појаве ватре најмање пет минута гледао кроз прозор и очекивао пожарнике, а није ни покушавао да гаси ватру. Млади бранилац обвињеног постави питање сведоку, шта он разуме под пет минута. Државни се тужилац противио стављању таквога питања, које је, по његовом мишљењу, очевидно било само у цељи да збуни сведока. Суд је био у том погледу са свим другога мишљења, и одлучио је, да има места стављању таквога питања. Кад је тај сведок имао да покаже, кад по његовом мишљењу прође пет минута времена, на опште изненађење свију присутних изађе то, да је он размак времена од само десет секунада означио као пет минута. И тако се сада нађе у сасвим другој светлости тај тако отежавајући моменат на окривљенога, који се још од почетка истраге бранио тврдећи, да је само један тренутак погледао кроз прозор. чудећи се, што још нема ватрогасаца. Сада је било јасно, да је одбрана окривљенога била истинита, те по тражењу браниоца порота огласи окривљенога за невина.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

На дан 22. пр. м-ца око подне 3—4 непозната лопова обили су кућу Недељка Младеновића, из Црног Врха, и из исте му однели 880 динара у злату (наполеони), 180 динара у новчаницама од по 10 динара, 40 динара у сребру, 25 динара у никлу, 4 талира, 3 златне парице, једну шизу од 16 цванцика, две пушке: једна берданка а друга капислара, и један јатаган. Начелник среза пиротског депешом Бр. 10512. моли све полицијске власти да за крадљивцима и покрађом најживље трагају. УБр. 30955.

Благоје и Сена Бакрачић, који су били у служби код Тоше Ђорђевића, кафеције код «Урошеве Пивнице» извршили су своме газди крађу ствари и новаца и побегли. Том су приликом украли 134 наполеондора, 3 златна сата (1 мушки и 2 женски), 2 дијамантска прстена, 1 пар нових платнених ципела, 1 свилену блузу, и још неку женску одећу.

Благоје је стар 20 година, висок, ћосав, у обичном, раденичком оделу.

Сена је стара 19 година, средњег раста, у цицаним хаљинама, забрађена марамом, изгледа блесастог.

Са њима је у бегству и њихова мати Петруша, стара 39 година, висока, црномањаста, добро развијена, по народности је Црногорка.

Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцима најживље трагају и о резултату известе Управу града Београда с позивом на Бр. 31243.

Непознати крадљивац ноћу између 24. и 25. пр. м-ца извршио је опасну крађу Едуарду Веберу, предузимачу па Чукарици код Београда. Том је приликом украден: 1 златан велики сат (на њему има утисака од зуба), 1 златан ланац са медаљом (на три места оправљан), 1 сребрн сат, 5 златних прстенова са каменовима, 1 пар златних мивњуша и друге неке ситнице у вредности 450 динара. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима на крадљивца и покрадене ствари, с тим да у случају проналаска њихова одмах учине шта треба и известе начелника среза врачарскога с позивом на депешу Бр. 10529.

Непознати крадљивци између 20. и 25. пр. м-ца извршили су опасну крађу ствари Павлу Бајићу, банкару из Београда. Украдене су му ове ствари: 1 велики златан сат (на горњем поклопцу има означено место за монограм, а доњи је капак рапав под пр тима). 1 златан двострук, прстенаст ланац, о коме виси један плавкаст камен и 2 гране за женску српску ношњу, које су од сребра са дијамантима. Све су ове ствари биле у својим кутијама, а сат је био и у кожној кесици. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да за крадљивцима и покрађом најживље трагају и о резултату известе комесара топчидерске полиције с позивом на Бр. 1828,

Милан Настић, коцкар из Велике Дренове, окривљен је код начелника среза расинског за опасну крађу. Милан је стар 19 год., црномањаст, малих црних бркова, лепушкаст, у оделу од шајка, на глави има црн шешир. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Миланом најживље трагају и пронађеног стражарно упуте поменутом начелнику с позивом на депешу Бр. 16294.

ОГЛАШЕН ЗА ХАЈДУКА

Милорад Јеремић, из Шутанца у срезу качерском, који је на основу чл. 9. закона о јавној безбедности решењем начелства округа рудничког Бр. 6939. путем објаве у «Српским Новинама» позван да се преда најближој полицијској власти или првостепеном суду, није се у остављеном року пријавио ни једној власти, те га је начелство округа рудничког, решењем Бр. 7057., огласило за хајдука. у смислу чл. 10. и 12. закона о јавној безбедности. Начел-

ство га је уценило са 500 динара, која ће се сума издати ономе лицу, које Милорада ухвати, убије или полицијској власти прокаже да она то учини. Ради лакшег проналаска износимо поново фотографију Милорадову из времена када је служио у војној музици. Његов лични опис налази се у 34. броју «Полицијскога Гласника.»

ТРАЖИ СЕ

Ђорђа Анзића, циганина из Ћићевца, тражи начелник среза ражањског, ради извршења једне пресуде над њиме. Пронађеног Ђорђа ваља упутити поменутом начелнику с позивом на акт Бр. 8016.

ИЗЈАВА УРЕДНИШТВА

Г. *Аксентије Савић*, општински писар, послао нам је, у цељу публиковања, једну *«Поуку за општинске писаре,»* којом скреће пажњу својим друговима на одредбе казненог законика, које су изричне или прећутно укинуте специјалним законима. И г. Савића и све оне који се овим важним питањем интересују, упућујемо на 19. и 42. број «Полицијскога Гласника» од прошле год., у којима је оно детаљно расправљено, а у чланцима: *Кривични Закон»* и *«И опет Кривични Закон.»*

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, *Душан Ђ. Јелимирић*

БРОЈ 37. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 10. СЕПТЕМБРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе Министарства унутрашњих дела Обрада Б. Благојевића, инспектора треће класе истог Министарства, и

за секретара прве класе Министарства унутрашњих дела Стевана Ђ. Бобића, члана прве класе Управе града Београда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. августа 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника прве класе среза левачког, са платом коју је и до сада имао, Љубомира Ј. Рајића, начелника исте класе среза крагујевачког, — по потреби службе;

за начелника друге класе среза жичког, Марка Ђурашковића, начелника исте класе среза хомољског, — по молби;

за секретара друге класе начелства округа смедеревског, Љубомира Илића, секретара исте класе начелства округа пожаревачког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза крагујевачког, са платом коју је и до сада имао, Момчила Здравковића, начелника исте класе среза левачког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза хомољског, Светислава Јелчића, секретара исте класе начелства округа крагујевачког, — по потреби службе;

за секретара треће класе начелства округа крагујевачког, Илију Николајевића, начелника исте класе среза жичког, — по молби, и

за секретара треће класе начелства округа пожаревачког, Милана Пантелића, секретара исте класе начелства округа смедеревског, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. августа 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара прве класе начелства округа крагујевачког, са платом коју је и до сада имао Војислава Ристића, писара исте класе среза крагујевачког, — по потреби службе;

за полицискога писара прве класе среза крагујевачког Васу Араницког, полицискога писара исте класе у пенсији;

за полицискога писара прве класе среза моравичког Николу Обрадовића, полицискога писара исте класе у пенсији;

за полицискога писара друге класе среза јабланичког Љубомира Гардића, бившег среског писара исте класе;

за полицискога писара треће класе среза азбуковачког Душана Милосављевића, свршеног правника;

за полицискога писара треће класе начелства округа моравског Младена А. Живановића, свршеног правника;

за полицискога писара треће класе среза рачанског Милорада Митића, бившег практиканта среза грочанског;

за полицискога писара треће класе среза поречког Војислава Кузмановића, деловођу општине дубочке; и

за писара пете класе Министарства унутрашњих дела Владимира Н. Дамњановића, практиканта истог Министарства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. августа 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Милутин Јовановић, полициски писар прве класе среза рачанског, и

Сима Ђорђевић, полициски писар прве класе среза поречког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда ставе у пенсију, која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. августа 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Драгољуб Јовичић, полициски писар прве класе начелства округа моравског;

Димитрије Тасић, полициски писар треће класе среза јабланичког, и

Љубомир Маринковић, полициски писар треће класе начелства округа крагујевачког, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. августа 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 1. и 3. закона за мерење, опис и идентификовање криваца, поставити:

за секретара пете класе антропометријско-полициског одсека Министарства унутрашњих дела у Пожаревцу Добривоја В. Бакића, писара прве класе Министарства унутрашњих дела.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 5. септембра 1906. г. у Београду.

На основу чл. 1. и 8. закона за мерење, опис и идентификовање криваца и чл. 22. б) Правила о Антропометријско-полицијском Одељењу, г. Министар унутрашњих дела, решењем својим ПБр. 18643 од 30 августа текуће год. установио је **„Антропометријско Полициски Одсек Министарства Унутрашњих Дела у Пожаревцу,“** који ће дејствовати као са-

ставни део Антропометријско-Полицијскога Одељења.

О овоме се извештавају све власти ради знања и управљања.

ПБр. 18643. — Из полицијског одељења Министарства унутрашњих дела, 2 септембра 1906. године у Београду.

На основу чл. 1. и 8. закона за мерење, опис и идентификовање криваца, а у смислу свога решења ПБр. 18.643. од 30. августа тек. год. Министар унутрашњих дела прописује ова

ПРАВИЛА

о

АНТРОПОМЕТРИЈСКО-ПОЛИЦИЈСКОМ ОДСЕКУ

У ПОЖАРЕВЦУ

Чл. 1. Антропометријско-Полицијски Одсек у Пожаревцу, као саставни део Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства унутрашњих дела, потчињен је непосредно томе Одељењу.

Чл. 2. У погледу рада, у смислу чл. 4. закона, овај ће одсек имати засебно деловодство, и сва ће акта потписивати шеф одсека.

Чл. 3. Како књиге, тако и картони за уписивање мера, морају бити потпуно сообразни књигама и картонима, који су у употреби у Антропометријско-полицијском одељењу.

Чл. 4. Испуњени картони чуваће се у нарочитим кутијама, класификованим по мерама и именима, према систему Бертилоновом.

Чл. 5. За свако мерено и фотографисано лице одсек је дужан израдити дупле картоне и по један примерак редовно слати Антропометријско-Полицијском Одељењу на употребу.

Чл. 6. Антропометр. полиц одсек у Пожаревцу има свој печат с овим натписом: »Антропометријско Полицијски Одсек Министарства Унутрашњих Дела у Пожаревцу«.

Чл. 7. Особље новог одсека састоји се из једног указног чиновника, који је у исто време и шеф одсека, једног практиканта и једног фотографа.

Ово се особље по потреби може и повећати.

Чл. 8. Дужности шефа одсека ове су:

а.) Да се стара о тачном вршењу свију оних дужности, о којима је реч у чл. 4. закона за мерење, опис и идентификовање криваца.

б.) Да властима, по њиховом тражењу, доставља тачне податке о кривцима и мереним лицима.

в.) Да крајем сваке године подноси Антр. Полиц. Одељењу исцрпан извештај о целокупном раду у Одсеку.

Чл. 9. Службеници, коју буду на раду у одсеку, у погледу рада, надзора и дисциплине зависиће од шефа одсека у оном истом смислу у коме и особље у осталим полицијским надлештвима зависи од својих непосредних старешина.

П.Бр. 18.819.
5. септембра 1906. год.
у Београду.

Министар
унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

ПРАВНИЧКЕ РЕФЛЕКСИЈЕ

(СВРШЕТАК)

Тако: Поротници у својој одлуци[1]) констатују ова факта:

а) Да су оптуженици украдене овце напустили на 50 мет. од сточнога обора, из кога су их украли.

б) Да је убиство пок. Илије учињено на растојању од 315 мет. од истог места, дакле, пошто су украдене овце већ давно биле напуштене.

в) Да је убиство пок. Илије учињено зарад одбране живота од стране оптуж. Лазара.

Касациони Суд (односно одељење) не износећи да је ма каквој било заблуди основано овакво констатовање поротника, не зна се због чега и зашто констатује, да је прво учињено убиство, па тек после да су оптуженици напустили украдену стоку. За основицу оваквог свог констатовања, Касациони Суд не позива се ни на каква истрагом утврђена факта, већ негативно то изводи по томе, што вели: »ничим није потврђена одбрана оптужених да су они овце пустили пре него што је оптужени на њих пуцао нити јој се према њиховом доказаном поступку може вера поклонити.«

Шта све ово значи?

Касациони Суд, ни више ни мање, узео је на себе улогу поротника; он не поклања поверење одбрани оптужених и ако су то већ учинили поротници; он негира фактичко стање, утврђено констатовањем поротника и констатује ново и т. д. Све је ово по све погрешно и премаша делокруг рада Касационог Суда.

в) *Пресуда поротног суда од 27. марта 1906. год. Бр 6182.*

У овој пресуди исправљена је она погрешка, која се односи на квалификацију казнимих дела од стране поротника и тако је потпуно задовољен први део примедаба Касационог суда № 1645.

Други, погрешни део примедаба Касационог Суда није истина задовољен овом пресудом, јер како се из противразлога види, суд је сматрао да Касациони Суд нема ни права да му чини примедбе на фактичку страну пресуде. Природно је да при оваквом гледишту потпуно отпада резоновање Касац. Суда да стоји »разбојништво«, кад се такав резон оснива само на оним фактима, која је у ствари поставио Касациони Суд а то констатоване нису усвојили надлежни поротници. С тога је државни суд поново овом пресудом осудио оптужене за опасну крађу стоке а ослободио их за убиство.

С процесуалне стране, ми ипак овде примећујемо да је погрешио првостепени суд, што није одмах по § 279 крив. суд. поступка дао противразлоге на поменути други део примедаба Касац. суда, кад је већ налазио да је исти погрешан, јер је то и могао и требао да учини,[2]) ма да ми сматрамо да услед недавања ових противразлога, одмах, поротни суд није био дефинитивно обвезан, да прими оно груписање и констатовање факата, за које је по поновној оцени нашао да не стоји. Ну, о овоме ће бити говора и у доцнијем делу овога написа.

г) *Друге примедбе II. одељења Касационога суда од 2. V. 1906. год. № 4768.* Ове су примедбе такође погрешне. Њима се замера суду што се поротници нису задржали само на констатацији карактерних знакова дела разбојништва. као и на оцени кривичне одговорности оптужених за дело разбојништва, кад је, вели, суд. прве примедбе Касационога суда усвојио.

Као што је већ напоменуто, овај резон не стоји.

Поротни суд у свему је поступио по усвојеним примедбама Касационога суда; он је изоставио сваку квалификацију казнимих радњи и задржао се само на опису карактерних знакова једне и друге казниме радње све те знаке ценећи и исказујући по својој савести. Тако је поротни суд утврдио да је првој радњи мотив користољубље, а другој да основ лежи у нужној одбрани живота од стране опт. Лазара. Да ли сада ове две радње дају једну правну целину, један сложени деликт, или не, то по другом одсеку чл. 27. зак. о пороти припада оцени државних судија, или свакојако и по изричном тексту овога закона: та се квалификација од стране државних судија има да утврди према оним збиљама и околностима, које су по укупном закључењу поротника нађене да постоје.

Шта су сада могле државне судије да чине?

Ништа друго него да оквалификују деликт искључиво према оним знацима, које су им констатовали поротници и оне су то добро и учиниле. По ономе констатовању и из њега изведеноме резону, што га је учинило одељење Касационога суда. државне судије нису ни смеле ни могле извршити квалификацију дела и тако оне су онако поступиле како су и требале да поступе.

Ми питамо овде, какав је се дручији вердикт могао изискати од поротника, кад је једино овакав тачан и исправан према ономе фактичкоме стању, које по-

---

[1]) Види пресуду № 1063.

[2]) У пракси наших судова има већ доста случајева, да се од стране нижега суда учине противразлози само на један део примедаба. Тада се пред општом седницом цени важност примедаба само у толико, у колико су оне оспорене, а остали део примедаба, као усвојен, остаје у сваком случају обавезан за нижи суд по §. 277. крив. суд. пост.

ротници налазе да стоји и које никаквим стварним разлозима од стране Касац. Суда није обеснажено. (н. пр. постојећом заблудом поротника у фактима и т. д.).

Може ли се поротницима ставити у дужност да гласају: да је убиство погинулога Јована учињено у цељи да лопови одрже покрађу, а не једино у цељи одбране живота опт. Лазара, кад они то тако не налазе?

Могу ли се примедбама поротници обвезивати да констатују: да ли лопови нису били пустили украдену стоку убијенога пре убиства, кад они веле да је то било и кад Касациони Суд не помиње никаква нова, поротницима непозната факта, нити наводи да су икоја факта поротници пропустили да цене или у чему је њихово констатовање производ фактичке заблуде?

Ми налазимо да све ово не може да буде и означене примедбе Касац. Суда сматрамо као погрешне и закону противне.

У осталом ове су примедбе погрешне и по томе, што и ако нема нарочитога прописа очевидно је и само се по себи разуме, да и поред постојећих примедаба Касационога Суда, које обвезују државне судије по § 277. крив. суд. поступка, поротници и по самој природи свога суверенога положаја и по позитивним одредбама чл. 27. и 30. зак. о пороти имају право да констатују факта и изричу свој вердикт, по своме слободном уверењу, а никако по резонима ревизионога суда.

И са овога битнога разлога Касациони Суд требао је оснажити ову другу судску пресуду, а није требао чинити поновне примедбе.[3])

д) *Противразлози јрвостеп. суда од 15 V. 906. год. № 9252.*

Из свега до сада изложенога, види се, да ми сматрамо судске противразлоге за умесне и правилне, а не мислимо се овде поново упуштати у излагање тога, шта би све требало ови противразлози да садрже, пошто се то види из досадашњег нашег разлагања.

Напоменућемо овде још и то, да ми држимо да је Општа Седница Касационог Суда одржала погрешне примедбе свога одељења, вероватно с обзиром на пропис § 277. крив. суд. пост., са разлога што нижи суд није дао противразлоге на прве примедбе одељења, већ их је усвојио, усљед чега су, по овоме закону, усвојене примедбе постале за нижи суд обавезне.

Ово би у осталом било тачно, да није случај поротнога суђења, за које важи резон, који смо овде у одсеку под г) изнели.

При закључку нека нам је допуштено да овде нарочито утврдимо да је од нас далеко свака помисао, да овим нашим излагањем створимо какво рђаво мишљење о раду нашег највишег суда у опште, и посебице о раду поштоване г.г. судија II одељења; не, тежња је наша да публиковањем и критиком судске расправе овога процеса, по могућству допринесемо правичноме вршењу правосуђа и надамо се да ће се овоме нашем скромном напису признати ова добра намера, коју смо ми збиља и имали. Што се пак тиче учињене судске погрешке, при расправи овога процеса, то никога не треба ни мало да буни, јер се сличне погрешке дешавају и код судова много културнијих народа, нити једна оваква грешка може бити мерило за опште стање правосуђа и правилност рада ревизионога суда.

з) *Разматрање у општој седници Касационога Суда.*

По § 16. зак. о устр. Касац. Суда у Општој седници разматрају се (сем других ствари) они предмети кривични и грађански по којима нижи судови не би усвојили примедбе одељења Касационога Суда.

Сам начин рада, на који ће се ови предмети ту разматрати није овим законом детаљније одређен, већ то, према томе, као интерна ствар, подлежи оцени председника Касационога Суда. Тако по § 27. овога закона: „председник може кад за потребно нађе, појединим судијама давати на размотрење поједине предмете, које ће они у заседању референсати.“ Ова је одредба потпуно на своме месту, а да је она добра, најбоље сведочи то, што се госп. председник Касационога Суда увек користи њоме. По овако усвојеној пракси увек по један од г.г. судија одељења, које је учинило спорне примедбе, одређује се од госп. председника за референта по дотичноме предмету. Он тај предмет пажљиво прочита и реферише у општој седници, но ипак се у седници и сва потребна акта читају и цео предмет претреса, као што то по пом. § 27. овог закона и треба да буде.

Ово је истина унутарња ствар самога Касационога Суда, али је она ипак од општега интереса, јер нема сумње, да од доброга решавања у општој седници највишега суда, зависи у многоме и добро правосуђе земље.

С тога нека нам је допуштено, да овде учинимо извесне кратке напомене, ма да иначе ми држимо да се према садањем стању послова у Касациономе Суду, и у квалитативном и у квантитативном погледу, може само честитати поштованим преставницима нашег највишег суда.

Ево шта ми сматрамо, да би се одмах и без измене закона о устр. Касац. Суда, у овоме погледу могло и требало да учини:

а) Да се предмети увек дају на референсање једноме од г.г. судија кога другог одељења, а не онога, које је предмет већ разматрало и учинило оспорене примедбе. Овим би се постигло то, да би референт пред општом седницом био трећа личност, јер он не би био ангажован ни за примедбе ни за противразлоге. На овај начин избегла би се та незгода, (и ако хоћете мала неправда за ниже судове) која сада постоји, да је референт Опште Седнице увек за примедбе одељења, услед чега противразлози још више губе од вероватноће, да буду у општој седници усвојени. У осталом сама ствар добила би још и тиме, што би у општој седници поред оних пет судија, који су већ упознати с предметом, још и референт био с њиме упознат, што свакојако може само допринети доброме решењу ствари.

б) Да се Опште Седнице одређују стално у извесне у напред одређене дане и да се сви предмети, који ће ту на разматрање доћи, бар на 2—3 дана председник стави на расположење свима судијама Касационога Суда, како би се све судије, које би то хтеле, могле упознати с предметима и евентуално до Опште Седнице спремити се за правничку дискусију и решење спорних предмета.

[3]) Како су према изложеноме оптуженици у овоме процесу неправилно осуђени за „разбојништво“, држимо да би их, по издржању казне за крађу, према првој поротној пресуди, требало предложити за помиловање.

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ
по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

За време средњега века ова казна ослепљења употребљавана је и против других криваца, могло би се рећи против политичких криваца или против претендената на престо. Поменули смо, да се казна ослепљења примењивала још у старом веку у Персији на кривцима. Сад да поменемо да предање казује: да су владаоци своје синове или друга лица, од којих су се бојали да их не збаце с престола, слепили и тиме су их чинили неспособним за владање. Исто тако и у старој Грчкој власници су ослепљивали она лица, за која су држали да хоће да им отму владу, да би их тиме учинили неподобним за владање. Тај обичај ослепљења претендената на престо из Персије и из Грчке прешао је доцније и у Византију. Ослепљење лица, која су, било по положају било по сродничким, везама могли доћи на престо, вршено је доиста често у Византији. Примера ради навешћу овде да је цар Константин VI ослепио свога највернијега слугу Алексија, заповедника јерменске војске, који је могао као војсковођа бити опасан. Мајка Константинова, Ирена, исто тако ослепила је сина Константина Копронима, Нићифора (792), због тога, што је био опасан да не отме царски престо, а жељна власти она најпосле ослепи и својега сина цара Константина VI (797) само да би дошла на престо. Тај обичај прешао је из Византије јужним Словенима. Тако видимо да је бугарски цар Асен II, победивши епирскога цара Тодора 1230 год, *ослепио га*. Краљ Милутин ослепио је свога сина Стевана Дечанскога, што се овај бунио против њега. Кнез Лазар кад је победио жупана Николу Алтамановића ухватио га и предао га на чување своме сестрићу Стефану Мусићу, који му са знањем кнеза Лазара очи ископа и баци у манастир. Синове Ђурђа Бранковића ослепио је цар Мурат II. и т. д.

Најпосле ова казна вађења очију често је пута била извршивана као акт самовоље и освете, особито у средњем веку. Тако је Тома Прељубовић вадио очи неким својим противницима (Гласник XIV стр. 247 и 251). То су чинили и Турци према српским

хајдуцима. Примера ради да наведем неки случај из народних песама. Тако у песми »Зидање Манасије« пева се како је српски цар Стефан извадио очи Петру неимару, који је сазидао Раваницу, само за то, што је рекао: да би Манасија још лепша била да је било мермера камена и цареве ризнице и блага (Вук Караџић: Српске народне пјесме. Књ. VI. стр. 144 до 150). Други пример имамо у старом Вујадину, коме се Турци свете, те му пребијају и ноге и руке и ваде очи њему и његовим синовима. (Вук Караџић, Српске народне пјесме. Књига III. стр. 344 до 346). Исто тако имамо пример самоволе у вађењу очију и у песми: »Јован и дивски старјешина«, где мајка у договору са својим љубазником вади очи своме сину Јовану; а пример освете у песми: »Кадуна Хасан-аге Куне«, где опет жена, из освете, своме мужу вади очи.

6. **Пребијање ногу и руку.** — Ова казна такође је врло стара и састојала се у томе што су каквом буџом осакаћиване ноге у боковима (lumbifragium) или су просто пребијање голени (crurifragium). Или су пребијане и ноге и руке. Ова казна често је пута била акт самоволе господара према робовима као што је на пример господар из обести пребио ногу чувеном философу стојичару Епиктету. Осим тога овом казном кажњавани су у Риму они, који издају какву тајну, као што је цар Август казнио некаквога писара, што је за новац издао тајну царских писама. Често пута ова казна примењивана је да се мученици опросте мука и да што пре издахну, као што је, већ сваком познат, онај случај с оним двојицом разбојника, који су распети заједно с Исусом Христом.

Из наших старих споменика не види се, да ли је ова казна примењивана у старој српској држави. Али јој налазимо трага у народним песмама познијега времена, и сва је прилика да су је Турци собом донели са истока. У песми »Кадуна Асан-аге Куне« имамо ово место:

А да видиш ускока Јована
Пушку пали цицајли шешану,
Па не бије Куну Асан-агу,
Но под Куном бијела лабуда
Лабуд паде, а Јован допаде
Па ухвати Куну Асан-агу,
Све га вуче а ногама туче,
Па му бјела савезала руке,
Све га бије дрвљем и камењем
Док му сломи и ноге и руке.

Исто тако леп пример пребијања ногу и руку имамо у песми: »стари Вујадин«, кад оп говори својим синовима:

«О синови, моји соколови.
«Видите ли проклето Лијевно,
«Ђе у њему бијели се кула?
«Оњеће нас бити и мучити:
»Пребијати и ноге и руке...»

Казне вршене по коси и по кожи.

1. **Стрижење косе и браде.** — Дуга и лепа коса, и бујна брада код старијих народа гледани су као особити природни накит и као одлика слободнога човека. И као год што је по Градском закону одсецање косе и браде сматрано као казна и понижење, тако се гледало и у време Душаново. Истина, у Душановом Законику та се казна нигде не помиње. али и у време Душаново она је постојала како у Византији тако и у Србији. То се види из толико пута поменуте Синтагме Матије Властара. По овом законском зборнику та је казна примењивана у истим случајевима, у којима се примењивала и по Градском законику. По Синтагми Матије Властара имамо ове одредбе за стрижење косе:

1. »Онај, који се смеша с девојком »отроковицом (робињом) с пристанком саме те девојке, без знања родитеља одведеном, и ако хоће да је узме за жену а родитељи пристају, то да буде брак. Али ако ма којега лица родитеља не пристају, ако је онај богат, који је покварио девојку, да даде девојци једну литру злата; а ако је сирома, половину имања свога; а ако је са свим сирома да се бије и остриже (Начело »г«. сьстава. глава 15 последња алинија [1]).

2. По Синтагми ова казна код браколомника и прељубника долази комбинована са другим казнама: »Прељубници да се бију и остригу и нос да им се одсече; а они који су им помагали било саветом или чим другим у том нечасном послу, да буду бијени и острижени и да се пошљу у заточење (Начело .м. сьстава. Глав 3. четврта алинеја). [2])

Ова казна комбинована с другим примењивана је и на оне, који би мрцину или удављену продавали или јели. За такве по Синтагми наређује се да буду бијени, да им се имање разграби и »остриженіем да обезчестите, и всегдашњим атлнаніем да осуждаетсе«. Онај кнез који ову казну не би извршио да се казни са 10 литара злата (начело .п. састава. Глава 6. последња алинеја).

2. **Жигосање.** — Жигосање такође је казна врло стара. По Светом Писму и Бог је жигосао Каина, да га сваки позна. Римљани су робовима бегунцима ударали жиг да се зна да је бегао (f. fuga). Исто тако Римљани су угоревали жиг на челу, лоповима F (fur — лопов, крадљивац) и клеветницима с (calumnitor — клеветник). Ударањем жига на чело хтело се да се обележи сваки, који је опасан по друштво. У исто време то је био знак стида и срамоте. Хинези су жигосали лопове, кад их први пут ухвате, по рамену; али ако се ухвате и по други пут, тада им је жиг ударан на чело. Атињани су жигосали своје војнике па и војводе кад се нису показали довољно храбри. Та казна била је позната и код старих азијских народа и код Египћана. Постојало је жигосање код Бирманаца у Индији, код Јапанаца (на руци и челу), код Мађара, код Германаца, код Француза и т. д. Постојало је и код Византињана.

У Душановим Законику налази се само један члан, који говори о жигосању, и то је чл. 10., који данашњим језиком гласи:

„И ако се деси да какав јеретик живи међу хришћанима, да се жигоше по образу и да се протера, и ако би се нашао когод, да га крије, и он да се жигоше«.

3. **Осмудити или опалити.** — И ова врста казне била је доста раширена у средњем веку. Душанов Законик предвиђа је у неколико случајева. Она је комбинована с којом другом врстом казни, нпр. новчаном казном Тако чл. 25. наређује: »Ако себар опсује властелина, да плати 100 перпера и да се осмуди (опали)«. У чл. 69 налази се заповест, којим се забрањује сабор или скупштина себара; а онај, који би себре скупио на скупштину, кажњаван је поред тога што су му осецане уши и тиме, што је опаљен испод очију. Исто тако Душанов Законик наређује да се осмуди меропах, ако побегне од својега господара, уз то још да му се нос распори и да се врати господару (чл. 201).

(наставиће се)

Миленко Вукићевић.

[1]) Т. Флоринскаго. Памятника законодательной дѣятельности Душана. Кіевь 1888. Прилози стр. 165.

[2]) На истом месту. Стр. 186.

ПОЛИЦИЈСКИ НАДЗОР

Са полицијским надзором, као споредном казном која се од главних казни разликује, у главноме, својом превентивном акцијом, сусрећемо се први пут у нашем законодавству 1863. год. у допунама Казненог Закона од 20. марта исте године. За сигурност оног времена веома је карактеристично, што је предлог о завођењу полицијског надзора потекао од саме Народне Скупштине, заједно са предлогом о пооштравању казне за хајдуковања, разбојништва и крађе у поврату.

На свом X. састанку од 16. августа 1861. год. тако звана Св. Преображенска скупштина, а на предлог огромног броја посланика, изјавила је жељу да се »за казнење лопова још ово узакони:

а) за знатне поаре у повтореним случајевима (поврату) казн смрти;

б) да судови могу осуђивати по околностима, по којима се даје закључити, да је казнимо дело учинило баш оно лице, против кога се те околности показују, а нико други;

в) да се усвоји *надзор Полицајни*, који ће ближа опредељења своја у Криминалном поступку наћи, и најпосле

г) да се по могућству подижу уредне и целисходне апсане, при чему да се Правительство и за морално усавршење апсеника постара«.[1])

Одазивајући се овим скупштинским жељама, тадањи министар правде пок. Рајко Лешјанин поднео је 10. децембра 1862. год. Државном Савету предлог ове садржине:

»Поводом тим, што су се од једне године на овамо крађе и поаре почеле знатно код нас умножавати, и све чешћа насиља

[1]) Српске Новине за 1861. год. Бр. 117.

нарочито у неким крајевима, и са самим убиством скопчана, чинити, а у најновије време почеле су се и знатне паљевине чинити, у следству чега могле су се честе тужбе у народу чути, да се спрам овога рода злочинаца врло благо поступа, те се она умножавају — Правитељство Његове Светлости морало се побринути о сходним мерама како да се ова зла предупреде и даље нераспростиру.

При расуђивању о овим предметима нашло се прво, да су спрам наши околности и појатију нашег народа и саме казни у казнителном законику за нека од ови злочинстава прописане врло благе, а нарочито спрам постојеће системе наши заведења, у којима се ове казне издржавају, и по томе да би ове строжима заменути требало.

Друго, да су начин и средства за истраживање ови и подобни злочинстава врло недостаточни, кад се зна, да у једном срезу од толико обштина, срески старешина са својим писаром и три пандура поред кметова целу полицајну сигурност обдржавати мора, поред толики други дужности свакога рода, тако, да се у напред може рећи, да је често физично немогуће све са успехом и као што треба извршивати, а нарочито кад се узме у призрење раштрканост наши села и кућа онда се ова немогућност на први поглед увидети може без сваки други доказа.

Ако се дакле хоће да истражујуће власти при хватању и откривању наведених злочинстава са већим успехом радити могу, морају им се и нека већа средства и разрешеније руке дати, те да то учине.

Даље нашло се за нужно да се за оне, који поменута злочинства учине, и по издржаној казни за неко време надзор води, док не би и у слободи доказао, да се заиста поправио и да се више нема узрока о његовом поштењу сумњати.

Будући се зна, да ова зла највише проистичу из нерадног живота и левенствовања, тако је правитељство Његове Светлости нашло за потребно, да се неке мере и противу овакових лица пропишу«[2]).

Предлог овај, у неколико измењен у оном његовом делу који се односио на истражне власти, поновљен је 14. марта 1863. год. Овом приликом уз њега је приложен и статистички преглед казнених дела за 1858, 1859, 1860, 1861, и 1862. год., из кога се види, да су судови у означеном периоду времена пресудили:

	год. 1858	год. 1859	год. 1860	год. 1861	год. 1862
Убистава	133	102	89	110	134
Тровања	—	—	—	9	6
Детоубистава	2	5	6	3	19
Хајдуковања и разбојниш.	—	—	—	9	6
Крађа и утаја	436	468	513	814	804
Паљевина	25	20	15	26	23
Прављења лажног новца	—	—	—	6	7
Лажних банкротстава	—	—	—	4	7
Превара	74	93	85	186	168
Фалсификовања исправа	10	15	8	22	33
Порицања обвезе	—	—	—	4	5
Блудочинстава	6	9	19	18	21
Силовања	15	18	13	13	12
Родоскрвнења	11	21	14	17	12
Скотолоштва	37	28	16	17	19
Противприродног блуда	9	5	6	15	2

[2]) Државна Архива — акти Државног Савета, Бр. 569|1862. год.

Код оваквог наглог увећавања криминалитета у земљи, одлуке Св. Преображенске Скупштине о пооштравању казне и увођењу полицијског надзора, који се у ово време употребљавао готово у свима напредним државама, потпуно су појмљиве и умесне. Али има нешто у овим одлукама, што служи на част њиховим творцима и даје несумњивог доказа о њиховим здравим и правилним погледима на циљ казне, а то је жеља *„да се правитељство и за морално усавршење лисника иостара.“* На велику жалост, да не речемо срамоту, ова жеља Св. Преображенске Скупштине није ни до данас остварена, нити ће се, судећи по свему, још за дуго остварити. Овакви какви су данас, наши казнени заводи пре морално упропашћују но што поправљају....

* * *

Предлог министра правде о допунама Казненог Закона, с којим се Државни Савет у свему сложио, постао је законом 20 марта 1863 год.

Поред установљења полицијског надзора, новим допунама била је прописана казна смрти за разбојништва (§§ 240, 241 и 242[1]), паљевине (§ 295) и крађе у стицају и поврату (§ 223); установљене су казне за фалсификовање облигација (§ 148 тач. 5) и беспосличење (342 а); измењане су одредбе о јавном батинању (§ 32), иступним крађама, преварама и утајама у стицају (§ 323) и застарењу ових дела (§ 396).

Суштина нових законских прописа у погледу полицијског надзора била је у овоме:

1. Полицијски надзор може се *досудити* само као *споредна* казна, уз друге *главне* казне, и за дела у закону изрично поменута: хајдуковања, разбојништва, паљевине, јатаковање и крађе. — §§ 37 *б.* 38, 38 *а.* и 320 *б.* Казненог Закона.

2. За досуђивање полицијског надзора надлежне су и судске и полицијске власти: прве само у случајевима крађа (§ 320 б) а друге за све остале случајеве; општински судови нису за ово били надлежни.

3. Полицијски надзор не може се досудити за време дуже од пет година нити краће од 4 месеца (§§ 37 *в.* и 320 а).

4. Циљ је полицијског надзора да личностима, којима је досуђен, т. ј. бив. осуђеницима за хајдуковање, крађе, разбојништва, јатаковање и паљевине спречи поновно вршење казнимих дела, те су с тога сва ова лица, по изласку са осуде, обавезна:

а) да се без знања надлежне полицијске власти или надлежног кмета не удаљују из атара села или вароши у којој живе, и

б) да ноћивају тамо где им полицијска власт одреди, или да се не смеју ноћу, за време које им полицијска власт одреди, удаљавати из свог обиталишта.

Поред овога, личностима на надзор полицијски осуђеним може се у свако доба претрести стан по наређењу полицијске власти или месног кмета (§ 37 *а*).

5. Поред полицијског надзора који се досуђује пресудом, постоји још један као последица *административног решења* окружне полицијске власти. Док је за досуђивање првог потребно констатовање кривичне одговорности дотичног лица и осуда за дела о којима је реч у наведеним законским прописима, дотле је за ову другу врсту полицијског надзора довољна и сама *сумња*, да неко ова дела чини (§ 391 *б*).

6. Одређено време полицијског надзора почиње тећи од дана издржане или опроштене казне (§ 37 *в*). и најзад

7. За намерно избегавање досуђеног полицијског надзора, осуђена лица подлеже казни из § 328 тач. 6-те Казненог Закона.

Види се јасно из изложеног, да је законодавац обратио озбиљну пажњу полицијским надзору, а колике су користи од њега очекиване, нека за доказ послуже ове речи из извештаја министра унутрашњих дела, поднетог Народној Скупштини 1864 године:

„Тако се опет показала потреба, да се гдекои прописи закона пооштре, и то је учињено новим изменама и допунама Казненог закона. *Особито као иолезно морамо сматрати иолицајни надзор, који ће лоиовима јако отежати прилику, да се крађи одају.* За сад нису још потпуне одовуд користи, јер је закон издан 20 марта 1863 год., *но имамо надежду*, да ће ова наређења све више успешно дејствовати“.[2])

(наставиће се)

[1]) Видети закон о изменама и допунама Казненог Закона од 13 маја 1902 год.

[2]) Протокол редовне Народне Скупштине за 1864 год., стр. 45.

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај из тач. 2. чл. 96. закона о општинама.

Стојан К. Ђорђевић, кафеција и одборник општине параћинске, молио је општински суд, да му се на одборничку дужност уважи оставка. Као разлог навео је: да ће по извесном послу бити дуже времена ван места становања.

Ова молба изнета је пред општински одбор, који је донео одлуку: да се оставка уважи. Али кад је ова одлука одборска послата надзорној власти, она ју је задржала од извршења као противну пропису чл. 75. закона о општинама, јер дотични одборник није одслужио две године, а није наступио ни случај из чл. 22. закона о општинама.

По изјављеној жалби, Државни Савет, одлуком својом од 30. августа 1907. год. Бр. 5609 поништио је решење надзорне власти са ових разлога:

Чл. 75. закона о општинама говори о уважењу оставке у случајевима, предвиђеним чл. 32. истог закона. Али овде није тај случај већ случај из чл. 96. тач. 2. поменутог закона, који у опште даје право

одбору општинском, да решава о оставкама општинских чланова, те према томе кад је одбор нашао да има разлога да поднету оставку уважи, имао је на то право без обзира, да ли је одборник, који подноси оставку, одслужио рок или не.

Полицијска власт није надлежна да цени важност уговора и уговорних одредаба, кад наступи спорно питање о праву на државину извесног имања, већ има да одржи постојеће стање, док слабија страна судским путем не докаже своје право.

Андрија Томић, трговац из Јагодине, 5. маја 1905. године преставио је начелнику среза деспотовачког: да је још 16. октобра 1903. године, на јавној лицитацији, узео од Управе Фондова под закуп за пет година непокретно имање општине вел. поповићске; да је унапред положио за то 726. дин., и да се на тај начин има сматрати као господар закупног добра за пет година, — али да га општина узнемирава у уживању закупног имања и не да му, да исто обрађује, — па је молио, да полицијска власт предузме кораке, те да га општина не узнемирава у уживању закупног имања.

Среска власт, као чувар јавне, личне и имовне безбедности, прибавила је потребна извешћа од општине вел. поповићске, која је изјавила: да је цео дуг њен Управи Фондова исплаћен од српске државе, те према томе свака даља обавеза њена према Управи отпада, па следствено и закуп, који је као залога Управи служио; сем тога, да је се у новој обавези, коју је општина издала српској држави, обавезала, да овај дуг српској држави годишње плаћа приходом од општинске утрине, а у колико не буде достизало да плаћа општинским прирезом, — па је молила, да се у своме имовинском праву не узнемирава од никога.

Да би се утврдило још и то, да ли је Управа Фондова са преносом дуга на државу пренела и уговорни закуп, полиц. власт је о томе прибавила извешћа од Управе и државе, и Управа је изјавила: да јој општина вел. поповићска не дугује ништа више, јер је Управино потраживање стављено држави на терет а по пристанку државе; а Министарство Финансија, у име државе изјавило је: да је држава као поверилац општине вел. поповићске ступила у сва права која је имала Управа Фондова; даље, да држава има право истиснути садањег закупца из закупног добра и ово уступити другом лицу под нов закуп, на основу тога, што је општина исплатила цео свој дуг Управи Фондова, те је услед тога Управа била дужна да имање, чији су јој приходи служили за измирење њеногa потраживања, поврати слободно општини, која је опет власна уступити ово имање држави на руковање и прибирање прихода са истога, те према свему овоме, да је уговор, по коме је закупац Томић држао под закуп поменуто имање, раскинут, а он — закупац — ако налази, да је раскинућем овог уговора оштећен може оштету тражити од Управе Фондова, а ни у ком случају од државе.

На основу овога, што држава није примила и уговорни закуп Управе Фондова, власт среза деспотовачког решењем својим од 22. јуна 1905. године Бр. 8215. известила је закупца Томића, да му не може дати задовољења, а ако налази, да је раскинућем овог уговора оштећен, може оштету тражити од Управе Фондова, ако хоће и успеху се нада, а у исто време саопштила му, да општину вел. поповићску у своме имовинском праву не сме узнемиравати.

Ово решење одобрило је начелство округа моравског, а решење овога Министар Унутрашњих дела.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 30. августа 1906. године № 5587. поништио је ожалбено решење Министрово са ових разлога:

Као што се види из решења начелника среза деспотовачког од 22. јуна 1905. године Бр. 8215., и писма суда општине вел. поповићске од 7. маја исте године Бр. 876., општина се задужила Управи Фондова 59061.50 дин. у злату, и за гаранцију тога примања уступила јој своју утрину, и друга имања, да се приходом од њега наплаћује. То је имање по гласу уверења од 1. јуна 1904. године Бр. 1320. Јагодинског филијала Управе Фондова на јавној лицитацији 16. октобра 1903. године дато под закуп жалиоцу Томићу за пет година, рачунајући од 1 новембра 1904. године по 2500. дин. годишње, и Томић је, као што се види из признанице филијала од 17. јануара 1905. године ПБр. 8407., која је исписана у продужењу горњег уверења, положио 726. дин. на име закупне цене за време од 1. новембра 1904. године до 1. маја 1905. године.

Доцније, као што се види из поменутога писма општине вел. поповићске Бр. 876., и писма Министра Финансија од 21. јуна 1905. године ДРБр. 10712., држава српска исплатила је тај дуг Управи Фондова под условом, да јој општина исплаћује тај дуг приходом од тога имања, а у колико не достигне прирезом.

Општина је одмах после тога стала на пут Томићу да ужива закупно имање, у чему је и држава помаже, налазећи, да је тиме, што је дуг Управи Фондова плаћен, уговор о закупу раскинут, да је држава као поверилац ступила у сва права, која је имала Управа Фондова, и да има права досадањег закупца из закупног добра истиснути, и исто уступити другоме под нов закуп, јер је Управа била дужна да имање, кад јој је дуг плаћен, поврати општини, која је власна уступити га држави на руковање и прибирање прихода. И кад је жалилац тражио заштите од среске власти, да га општина у уживању не узнемирује, она га је предњим решењем, усвојивши разлоге општине и државе, одбила, и упутила да путем спора тражи накнаду штете од Управе Фондова, које је решење одобрено од начелства окружног и Министра.

Питање је овде спорно, да ли је тиме, што је држава постала поверилац општине, место Управе Фондова, уговор о закупу са Томићем раскинут. За расправу тога питања по чл. 146. Устава једино су надлежни судови, али је полицијска власт, која је, по чл. 6. закона о уређењу округа и срезова, дужна да се стара о одржању јавног реда и личне и имовне безбедности, надлежна, да расправи најпре питање о државини спорног имања до свршетка спора код суда, па јачу страну у праву остави у државини, а слабију страну на спор да упути.

Држава је истина исплатом дуга Управи Фондова по § 867. грађанског закона постала поверилац општине, и као приемник ступила у сва права Управина, али је жалилац Томић много раније задобио право закупа са утврђеним роком, по § § 677. и 699. поменутог закона и као савесан држалац по § 223. истог закона може се истиснути из закупног имања само судском пресудом, те се са тога и појављује јачи у праву од државе и општине.

Неисправно су у Министровом решењу на овај случај примењени прописи § § 882. и 325. грађанског закона, по којима обавеза и залога престаје кад се дуг плати. Обавеза општине није угашена, јер она дугује држави место Управи Фондова, и дуг постоји заједно са залогом, која је дата под закуп.

За расправу питања, да ли је уговор о томе закупу раскинут тиме, што је првом повериоцу Управи Фондова дуг плаћен, или вреди и према другом повериоцу држави као приемнику, као што је напред казано, надлежни су судови, а не полицијске власти, јер овде није случај § 704. грађанског закона, нити могу држава и општина, законим путем заснован приватно-правни однос, саме, без судске пресуде, раскидати, те с тога је и полицијска власт дужна била жалиоцу Томићу да даде заштите и одржи га у државини закупног добра до судске расправе, а државу и општину, као слабије у праву, по § 466. грађанског судског поступка, да упути на спор суду, ако хоће и успеху се надају.

Са наведенога. Државни Савет нашао је, да се Министар Унутрашњих Дела тиме, што је одобрио решење начелства окружног, којим је одобрено решење начелника среза деспотовачког, ненадлежно упустио у расправу питања, које спада у надлежност судску.

Један случај о сукобу око надлежности између начелства окружног и окружног одбора, по закону о уређењу округа и срезова.

Окружни одбор округа ужичког на седници од 1. фебруара 1906. године, решавајући питање о повраћају у службу једног чувара пута, тврдио је, да чуваре путова поставља, па према томе и отпушта само окружни одбор, на основу тач. 6. чл. 108. закона о уређењу округа и срезова.

Окружно начелство у свом решењу од 4. фебруара 1906. године ГБр. 158. нашло је, да тиме, што је окружна скупштина

одредила плату свега за четири чувара, баш по тач. 6. чл. 108. поменутог закона, није одбор надлежан, да решава о постављању истих, у толико пре што је по правилима путарске службе, прописаним од Министра грађевина, 4. јануара 1903. године, надлежно само окружно начелство. С тога је начелство ово спорно питање о надлежности доставило Министру унутрашњих дела, а он га писмом својим од 15. марта 1906. год. ПБр. 5296. спровео на оцену и решење Државном Савету.

Државни Савет нашао је, да је у спорном питању надлежан окружни одбор са ових разлога:

Тачком 6. чл. 108. закона о уређењу округа и срезова, која гласи: „Поставља и отпушта оне окружне службенике и службеље, чије постављање и отпуштање окружна скупштина није задржала за себе,“ — законодавац је јасно поставио као правило да постављање и отпуштање окружних служитеља пада у надлежност једино окружног одбора са тим јединим изузетком, што окружна скупштина за неке служитеље то право задржава за себе.

Па када је то изузетак, онда у сваком појављеном случају окружна скупштина мора изрично одредити и означити које ће служитеље она постављати.

У овом случају тај изузетак не постоји, нити има такве одлуке скупштине, а одлука њена о одобравању буџета, донета у смислу чл. 128. поменутог закона, са напред неведених разлога, не може представљати изузетни случај тач. 6. чл. 108. закона о уређењу округа и срезова од 18. марта 1905. године.

С тога је Државни Савет, на основу чл. 114. закона о уређењу округа и срезова, решио, да је у појављеном спорном питању о надлежности за постављање чувара пута падлежан окружни одбор.

Надзорна власт може задржати од извршења одлуке општинског суда и одбора само у року предвиђеном у чл. 152. закона о општинама.

Пресудом суда општине лозничке од 20. фебруара 1906. године Бр. 926. осуђено је извесно лице да плати општини аренду за продају пресне рибе.

Противу те пресуде осуђени је изјавио жалбу начелнику среза јадранског. Та жалба примљена је и заведена у среској канцеларији 7. марта 1906. године, али је среска власт тек 26. априла исте године по њој донела решење, којим је поменуту пресуду задржала од извршења.

По изјављеној жалби општинског пуномоћника, Државни Савет поништио је решење надзорне власти с тога, што своје решење надзорна власт није донела у року који предвиђа чл. 152. закона о општинама, већ после 49 дана, услед чега је и пресуда општинског суда постала извршна

Одлука Државног Савета од 30. августа 1906. године № 5610.

Жалбе, које окружни одбори изјављују Државном Савету на решења Министра унутрашњих дела, којима су одобрене одлуке окружних начелстава о задржању од извршења одлука одборских, имају се подносити на начин, прописан у чл. 49. закона о пословном реду у Државном Савету.

Окружни одбор округа чачанског 25. јануара 1906. године донео је поред осталих и одлуку: да се из окружне службе отпусти надзорник ибарског пута, кога округ плаћа.

Начелник окружни решењем својим од 28. истог месеца Бр. 949. задржао је од извршења ову олдуку. То решење окружног начелника одобрио је и Министар унутрашњих дела.

Незадовољан овим решењем, окружни одбор изјавио је жалбу Државном Савету, и исту са свима актима послао Министру унутрашњих дела, с молбом, да се, у смислу прописа чл. 113. и 114. закона о уређењу округа и срезова, пошљу државном Савету на оцену и решење.

Како је ова жалба изјављена у смислу чл. 113. закона о уређењу округа и срезова, који закон као специјалан није прописао и пут, којим ће се овакве жалбе подносити, то се има узети, да и за подношај ових жалба вреди пропис чл. 49. закона о пословном реду у Државном Савету. Па како ова жалба није поднесена Савету ни непосредно ни преко поште, то је Државни Савет није ни узимао у оцену, него ју је, на основу чл. 22. свога пословника, одбацио као непрописним путем поднесену.

Одлука од 24. марта 1906. године Бр. 2751. **М. В.**

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

31. пр. м-ца између 7 и 8 часова пре подне **Витомир — Витор — Николић**, из Гостинице у срезу ужичком, бив. двадесетогодишњи робијаш, дошао је кући свога брата Здравка Николића, земљод. онд., изазвао из куће свога синовца Раписава, старог 24 године, тобож због неког посла, па га одвео изван куће на једно 200 метара, у један брезак, и ту га оштрицом секире убио. Мало за тим изазвао је из куће и Здравкову жену Виду, стару 50 год., и у једној шуми, на 300 метара од куће, убио је секиром; за тим је отишао у оближње село Рибашевину, од прилике један сат даљине, и из куће Вељка Пантића, изазвао свога брата Здравка, који је код Вељка радио, завео га иза једне шуме и ударио га оштрицом секире по рамену. У том је Здравко нагао да бежи, али га Витор појури, и ускоро га пристигне и оштрицом удари по потиљку те му без мало одсече главу, од чега је Здравко разуме се оног часа издануо. Витор се одмах по том са секиром врати кући Тихомира Јевтића, из Гостинице. Тихомир је човек од 40 година, сакат у обе ноге, и већ неколико година лежи у кревету. Кад је Витор изашао са осуде скоро годину дана био је у кући Тихомировој, но то га није задржало, да и њега не удари оштрицом секире и одсече му главу. Најзад је опет са секиром улетео у вајат Тихомиров, где је било двоје деце Тихомирове, Миленко од 9 и Јеленко од 7 година, те и њима одсече главе.

По извршеним убиствима Витор је све своје

ствари, а и неке Тихомирове стрпао на натру и изгорео, многе растурио и полупао, па се опет вратио у исти вајат, где је децу поклао, и леже на кревет.

Кад је председник дотичне општине са кметовима и више сељана стигао кући Тихомировој, затекли су Витора где лежи у кревету и држи бритву у руци, не давши никоме прићи све дотле док није стигао начелник среза ужичког са једним чиновником, око 4 часа по подне.

Витор је осуђиван за убиство на 20 год. робије; издржао је само 8 година. Сада се налази у рукама власти и дела потпуно признаје. Вели, да је брата, синовца, и снаху убио што су купили његово имање за 49·50 динара, па му га нису хтели уступити према ранијем договору. Тихомира и његову децу побио је за то, што је, вели, радио код њега скоро годину дана, па му према усменом уговору није хтео

пола имања преписати, нити пак зараду за то време платити. Изјавио је и то, да је имао намеру одузети себи живот, и да је се за то на два места бритвом повредио по трбуху. Какве су природе повреде, не може се још утврдити.

Да бисмо упознали читаоце са овим звером, износимо његову фотографију. Напомињемо и то, да се Витор налази у потпуно свесном стању и да се каје само за убиства деце.

ТРАЖЕ СЕ

Александра, сина **Стојана Станковића,** надничара из Крагујевца, нестало је пре кратког времена и до сада се не зна шта је с њиме. Александар је стар 12 година, у опште црномањаст, на десном образу има младеж. Начелство округа крагујевачког расписује тражење за несталим Александром, тражећи од свију власти извештај, који треба поднети с позивом на Бр. 13503.

Радивоја, сина **Илије Јанковића,** тежака из села Влашке у срезу космајском, тражи начелник среза космајског, коме га треба и упутити с позивом на Бр. 14149.

УБИЈЕН ХАЈДУК

По достави, коју је начелник округа ваљевског добио од поверљивог лица, отишао је начелник у планину јабланичку испод миљачког виса и ископао леш шестогодишњег хајдука **Томе Јевтића,** на означеном месту где је био закопан.

Извршена је секција леша, а помоћу људи, који су хајдука познавали, као и помоћу брата Томиног утврђено је несумњиво, да је леш заиста хајдука Томе, но између осталога и по томе, што је још пре 12 година добио на леђима једну рану приликом кријумчарења дувана. Ожиљак од ране и сада се лепо познаје. Лице Томино било је увијено у памучну мараму, да му не би непосредни додир са земљом покварио црте и друге карактерне знаке, по којима се може познати. На Томи је нађена сва хајдучка опрема: одело, ременик са 45 метака, а у близини где је закопан и пушка коју је увек собом носио.

ПОТЕРЕ

Филип Ђорђевић, финансијски стражар из Куштице у срезу нишавском, одговара код начелника среза нишавског за разбојништво и опасну крађу, али се налази у бегству. Филип је стар 25 година, омален, округлог лица, црномањаст, малих зелених очију, црних бркова; на себи има плаву финансну униформу или је у црном сукненом оделу, са опанкама на ногама. Нека га све полицијске и општинске власти најживље потраже и пронађеног стражарно упуте начелнику среза нишавског с позивом на депешу Бр. 10880.

Драгутин Јанић, бив. столар при управи сточарског завода у Добричеву, 31. пр. месеца побегао је из ходника начелства округа пожаревачког да би избегао одговорност због крађе. Треба га свуда потражити, и пронађеног стражарно спровести овом начелству с позивом на акт Бр. 7761. УБр. 30705.

Живота Петровић, из Трстенице, бив. писар општине забрешке, одговара код начелника среза посавског округа ваљевског због крађе. Пошто је Живота у бегству, то се позивају све полицијске и општинске власти, да га у својим домашајима потраже и пронађеног стражарно спроведу среској власти у Обреновцу с позивом на акт Бр. 1145. УБр. 30715.

Војислав Тијанић, књиговезац са Цетиња, који је био у служби Друштва за потпомагање трговине и заната, пре неколико дана побегао је са Цетиња, пошто је проневерио 533 круне државнога новца. Војислав је стар 28 година, средњег стаса, косе и бркова плавих, очију зелених. Црногорско министарство иностраних дела известило је депешом наше министарство иностраних дела, да је Војислав преко Сењске Реке отпутовао за Србију. С тога се препоручује свима полицијским и општинским властима, да обрате строгу пажњу на његов долазак и у случају проналаска да га притворе, претресу и о томе известе Министарство унутрашњих дела с позивом на ПБр. 18845.

Михаило Радовановић — Ускоковић, коцкар из Бурађа у срезу златиборском, и други му коцкари: **Драгољуб Милојевић — „Јагодинче“,** из Јагодине, **Љубомир Радовановић — Ускоковић,** из Ужица, **Станиша Ускоковић — Максимовић,** из Високе у срезу ариљском, за тим **Живко Капуњац,** кочијаш из Београда и **Милан Стојановић,** прекупац из Београда, — ноћу између 18. и 19. пр. м-ца на друму горњомилановачком код кафане Кутловске извршили су разбојништво над Милићем Милутиновићем, тежаком из Страгара у срезу јасеничком округа крагујевачког. Сви именовани, сем Михаила Радовановића — Ускоковића похватани су у срезу беличком и спроведени начелнику среза гружанског, код кога се налазе у притвору и окову.

Михаило је у бегству, стар је 28 година, висок 1·79 м., развијености обичне, очију плавих, смеђе косе, по лицу роав од богиња, на прсима за 10 см. испод леве сисе има брадавицу у величини пшеничнога зрна.

Износећи фотографију Михаилову ради лакшега проналаска, Министарство Унутрашњих Дела препоручује свима полицијским и општинским властима, да за Михаилом најживље трагају и о резултату тражења, као и о томе, да ли су остала горе побројана лица извршила још где какво казнимо дело, — известе начелника среза гружанскога с позивом на Бр. 18420. — АБр. 901.

Петар Милутиновић, земљоделац из Салаша, среза и округа крајинског, који је био под истрагом и у притвору код среске власти због убиства своје жене, побегао је 5. т. м-ца из болнице за душевне болести у Београду, где се налазио на посматрању од 5. фебруара тек. год. Петар има 24 год., омален је, црномањаст, на левом образу има белегу од ударца. За одбеглим Петром наређује се најживље трагање. Пронађеног треба стражарно спровести Управи болнице за душевне болести с позивом на акт Бр. 1650., или Управи града Београда с позивом на акт Бр. 32333.

Крађа стоке. Непознати крадљивац ноћу између 5. и 6. овог месеца украо је једног коња Мики Бити, сапунџији из Шапца. Коњ је матор 4 године, висок 160 см., длаке доратасте, у обе задње ноге путоногаст, има жиг „**а** и **б**“. Наређује се свима полицијским и општинским властима да најживље трагају како за крадљивцем, тако и за покрађом, па о резултату трагања известите начелство окр. подринског с позивом на депешу Бр. 14400.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

У селу Зуну, среза врачарског, код **Рајка Декића,** скитачког циганина, нађени су неки крадени коњи. Рајко је у бегству, али сва је прилика да му то није ни право име. Казивао је да је родом из Супске код Ћуприје; стар је 40 година, у опште плав, очију плавих, по лицу роав од богиња, у оделу је сукненом, на глави има шубару, а на ногама сарачке опанке. Начелник среза космајскога, депешом Бр. 10739, моли све полицијске и општинске власти за тражење и извештај о овоме лицу.

Штампа Крањ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Б. Јелимић

БРОЈ 38. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 17. СЕПТЕМБРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ

ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

Пошто ће Наш Министар Унутрашњих Дела, Стојан М. Протић, одсуствовати неко време од дужности, то на предлог Председника Нашег Министарског Савета, а на основу § 12. устројства централне државне Управе

РЕШАВАМО:

да Нашег Министра Унутрашњих Дела, за време одсуства, заступа у дужности Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Иностраних Дела, Никола П. Пашић.

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Иностраних Дела, нека изврши овај указ.

9. септембра 1906. год.
у Београду.

ПЕТАР С. Р.

Председник
Министарског Савета,
Министар иностраних дела,
Ник. П. Пашић С. Р.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Димитрије Христић, по старом закону начелник треће класе среза пчињског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у пенсију, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. септембра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Петар Митровић, секретар треће класе начелства округа тимочког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. септембра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 1. септембра 1906. год. Бр. 5591, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

да се Франц Дивиш, монтер железничке радионице из Ниша, родом из Беча и аустриски поданик, прими у српско поданство заједно са женом Маријом, изузетно од § 44. грађанског закона пошто је поднео уредан отпуст из свог досадањег поданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. септембра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 22. августа 1906. године Бр. 5411, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

да се Јован Поспишил, пословођа железничке радионице из Ниша, родом из Бохора у Моравској у Аустрији и аустриски поданик, по молби својој прими у српско поданство заједно са женом Божаном и малолетним сином Александром, изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из досадањег поданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. августа 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ЖЕНСКИ ЗЛОЧИНАЧКИ ТИП

по Ломброву

Уносећи нове мисли у криминалну психологију и антропологију, стварајући нове теорије, Ломброзо је живим бојама нацртао слику злочинца, који се јавља као продукат тешких социјалних и материјалних услова, као и злочинца оптерећеног наследством и дегенерацијом. У многим појавама, које су дотле сматране као нормалне, он је налазио патолошког елемента, и довољно је само да поменемо његову теорију о генијалности, коју он сматра као известан невроз на епилептичној бази.[1]) Па ако је у многим питањима и био парадоксалан, он ипак има неоспорних заслуга.

Описујући тип злочинца, који је по његовом мишљењу особите антрополошке организације, он вели да се злочинац одликује од нормалног човека не само својим физичким и моралним склопом, него и физиономијом.

Италијанац злочинац, по Ломброзу, мало је већи од средњег раста, са широком лобањом, уским и ниским челом и ретком длаком на лицу; главе је веће или мање него код нормалног човека, неправилних ушију, асиметричног лица, јако развијене доње вилице и испалих јагодица — то су његове физичке одлике. Неосетљивост према болу, равнодушност према смрти, слабо памћење, лукавство место ума, сујеверје место религиозности — јесу његове карактеристичне психичке одлике. То је слика рођеног злочинца, који се разликује од криминалоида т. ј. случајног злочинца, који врши злочин под утицајем страсти и који нема особитих одлика ни физичких ни психичких.

Али на основу доцнијих експеримената, Ломброзо је у многоме изменио своје

---

[1]) C. Lombroso — Епилепсија Наполеона,

мишљење о типу злочинца и почео се приближавати француским и енглеским теоријама, налазећи код рођеног злочинца тип моралног безумља (moral insanity), а као узрок појаве таквог злочинца — епилепсију.

Све што је до сада говорено о мушким типовима, не може се применити и на женске. Код женских злочиначких типова, Ломброзо је нашао друге две карактеристике, и то једна је физичка, а друга морална т. ј. злочиначки физиономични тип и одсуство материнског осећаја. Против прве тачке устали су многи, а нарочито криминалиста Грифит. Истина и сам Ломброзо признаје да се физпономични тип код женских много ређе среће него код мушких и да га је процентално код мушких нашао у 40%, а код женских тек у 17%. Објашњење те појаве Ломброзо налази у биолошком развићу човековом. Он вели да женка пре него мужјак може да буде представник извесне феле, јер се она мање од мужјака подвргавала разним утицајима околине, која се мењала са временом и местом. И само полно одабирање оставило је женске које су јаче, лепше формиране, а према томе и чистије преставнике те феле. Таким начином све карактеристичне одлике те феле одржале су се у најлепшим егземпларима код женске. Најзад већина рђавих дела, која су женске учиниле, јесу ресултат сугестије од стране мушких, а за то код таквих женских није потребан нарочити преступнички физиономични тип, на против, често ћете срести ванредно лепа лица, као што су код убице маркизе де Бренвилије и Евгеније Бордони, и обратно, често пута под одвратним, маркантним лицем крије се нежна и питома душа. Ја се сећам једног случаја из моје праксе. Дотерана је власти једна сељанка удовица, која је оптужена да је родила и убила дете. Крупне, зелене очи, ниско чело, јако развијена доња вилица и јагодице, оштро мушко понашање, све се то тако лепо подударало са Ломброзовим типом, а нарочито са оном епилептичном групом дегенераната. Ја сам a priori био готов да поверујем оптужби. Извршио сам преглед и констатовао да је родила пре десетак дана, али она је упорно одрицала и тврдила да лекар не зна. После два дана нађено је дете закопано у воћњаку и донето у среску канцеларију. Извршена секција показала је да то није била детоубица, већ на против добра и тиха удовица, коју је њен драган немилосрдно злостављао. Моје прво мишљење о њој основано на физичким знацима Ломброзове теорије, било је неправилно. —

Друга карактеристична црта, коју је Ломброзо налазио код женских злочинаца јесте одсуство материнског осећаја.

Љубав очинска није једно исто што и љубав материнска. Још код првобитног човека отац је био потпуно равнодушан према судбини своје породице. Код неких африканских народа, прича Херодот, кад је дете одрасло, скупљало се цело племе и по сличности детета са којим чланом тога племена, одређивао се отац који је примио на себе очинске обавезе и бринуо се о детету. Код животиња, па чак код најразумнијих као што су пси, мајмуни, слонови, нема ни трага од очинске љубави.[2] [3] Код људи љубав материнска је инстинктивна, то је природни осећај нераздвојан с нашом физиолошком и психолошком организацијом.

Љубав оца је продукат цивилизације, то је осећај који се развија под утицајем васпитања и друштвених закона.

И ето тај свети осећај код женских злочинаца или је развраћен, или га сасвим нема. Као пример довољно је да наведемо само један случај из криминалистике: Hoegeli тукла је сваког дана своју кћер, и да се не би чула њена кукњава, завлачила јој је главу у воду. Једном је гурнула низ стеценице да је пребила кичмени стуб, другом приликом сломила јој руку, и кад је од ње направила богаља, она јој се подсмевала, називајући је камилом.

За време болести да би само ћутала, сипала јој је залеђену воду на главу, покривала јој главу прљавим вешом и кад је сирото дете хтело да заспи, нагонила га је да по неколико сати без прекида говори таблицу множења.

Очигледно је, да у тим поступцима није било ни сенке од материнске љубави.

Често пута такве матере према једном детету осећају особиту љубав, док је према осталој деци са свим немају. Одсуство материнске љубави Ломброзо налази само код рођених злочинаца, док их код криминалоида није налазио.

И против ове карактеристичне одлике, т. ј. осуства материнског одсећаја, нашло се противника, који су је оспоравали, као што се нашао и читав легион противника целој школи криминалних антрополога. Али и сам Ломброзо не сматра своју школу за савршену; али види у њој пут, којим треба ићи напред и тврдо верује да његове мисли потпуно одговарају савременом научном правцу теорије о еволуцији природе и човека. И ми са своје стране можемо слободно рећи, да је он допринео много великој девизи: „предупређивати злочин и поправљати злочинца.“ Измените услове, који порађају злочин, подигните морални, материјални и психички ниво народних маса, па ће се смањити и број злочинаца resp. злочина.

Каменица 1906. год.

Д-р Воj. Ст. Поповић.

[2] Ch. Richet — L'amour.

[3] Спенсер — Principles of Ethics.

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ

по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

Телесне казне које не сакате.

1. **Батине.** — Батине, као казна, старе су колико је и човечанство старо. Примењиване су као казна код свију старих азијских народа исто тако и код афричких. Казна батина је раширена код свију народа и племена на целој земљиној површини.[1] По оној нашој народној изреци: „Батина је из раја изашла“ може се рећи о овој казни, да је почевши од Адама па до данас непрестано имала и има вредности. Она је постојала код свију народа и као казна родитељска према деци, дакле као васпитно средство, и као јавна казна. Код разних народа разно је примењивана. Ту се може видети разлика по броју удараца, по броју прута, којима се удара и по месту на телу, по којем се удара. Или се удара по раменима, или по леђима, или по стражњици, или по листовима, или по голеницама, или по табанима или по трбуху и т. д.

Најстарији помен ове казне налазимо код источних народа, код Египћана и код Јевреја. Код Египћана налази се на заосталим египатским сликама, а код Јевреја помиње се у Светом Писму и у Старом и у Новом Завету. Мојсије наређује: „Кад је распра међу људима, па дођу на суд да им суде, тада правога нека оправдају а кривога нека осуде. И ако криви заслужује бој, тада судија нека заповједи да га повале и бију пред њим, на број према кривици његовој. До четрдесет удараца нека заповједи да му ударе, не више да се не би поништио брат твој у твојим очима кад би му ударио више удараца“. (V књ. Мојсијева глава 25 стих 1—3). Јевреји су обично ударали 39 батина као највећи број удараца и то је остало и после све до времена апостола Павла. Сам апостол Павле говорећи у другој посланици Коринћанима вели: „Јесу ли слуге Христове? Ја сам још више. Више сам се трудио, више сам бојa поднео, више пута сам био у тамници, много пута долазио сам до страха смртнога Од Јевреја примио сам пет пута четрдесет мање један ударац, три пут сам био шибан, једном су камење бацали на ме, три пута се лађа са мном разбијала“. (Глава XI. стих 23 до 25).

Код старих Римљана ова је казна батинања врло сурово примењивана, што се види из разних закона и израза при одређивању те казне. Тако да наведем неке изразе virgis caedo значи прутем или штапом бити, шибати; fustigo, штапом или батином тући; verbero, бити, тући или шибати; verberatio, шибање, бијење; flagello, бичем или камџијом шибати. У почетку римске републике консули и претори имали су imperium (извршну војну и грађанску власт) и само они имали су fasces (снопове прутова), које су испред њих носили ликтори, а што им је био знак одликовања. Консул је имао дванаест ликтора, а претор двојицу у граду а шест изван града. Снопови прутова подсећали су на консулово право да одређује телесне казне. За владе Августа сви управници провинција имали су право да се пред њима носе снопови прутова тако они у Азији и Африци, где су управљали обично стари консули, имали право на 12 снопова, док управници осталих провинција имали су право на 6 снопова прутова.

[1] Albert H. Post. Grundriss. II. 281—282.

Из римске империје та врста казне остала је и у Византији и у византиском законодавству, па је отуда прешла и у српско законодавство, као што смо раније видели говорећи о Градском Закону. Исто тако налазимо казну батинања и шибе у разним варварским законима, названим доцније leges barbarorum нпр. у готском, рипуарском, визиготском, бајуварском и другим. У овим законима одређен је и број удараца, колико треба ударити. Негде је одређено 50, 100, 150, 200 па и 300 удараца, а негде 120, 240 итд.

Душанов законик наређује да се бој, као казна примени у овим случајевима:

Члан 11 друга алинеја одређује, да духовнике који нису од архијереја постављени, црква педепса по закону. Реч *шедепсати* значи казнити бојем (castigo verberum).

Члан 24. Ако се нађе да прима мито какав чиновник црквени, да му се одузме све што има. А ако ли калуђер, као чиновник црквени узима мито, да се бије и прогна.

Члан 50. Властелин, који опсује и осрамоти властелинчића, да плати 100 перпера; а властелинчић ако опсује властелина, да плати 100 перпера и да се бије штапом.

Члан 85. Ко рече бабунску реч, ако буде властелин, да плати 100 перпера; ако ли не буде властелин, да плати 12 перпера и да се бије штапом.

Члан 166 друга алинеја: Ако ли пијаница задере или капу скине или учини какву другу срамоту, а не окрвави, да га бију 100 стопи и да се вргне у тамницу, а по том да се изведе из тамнице и да се бије и пусти.

Осим ових пет чланова Душанов Законик не помиње више ову казну, међутим она се помиње још у оновременим компилацијама из византијских закона. Тако у Закону цара Јустинијана ова казна предвиђена је за ове кривице:

„Ако ко краде „заградије“ или воће, да се бије и да плати 12 перпера (чл. 8).“

„Ако ко дању мимогред уђе у виноград или воћа узгред путем и убере грожђа или воћа у мараму или понесе у руци, то се и не суди. Ако ноћу бере да поједе, да плати 20 перпера и да га бију. Ако ли бере да вино начини, да плати што буде обрао 40 перпера и да га бију. (чл. 9)).

„Ако ко убере туђега жита руком руковед да га бију, и ништа више; ако ли жње српом да плати троје и да га бију; ако је велики сиромах и учини то глади ради, да плати што рекну душевници, и да га бију, али не много, и да престане од тога (чл. 10)“.

„Ма у којем граду онај који краде и то први пут, ако је сирома да се бије (чл. 70)“.

„Ако ко краде на војсци, и ако краде оружје да бијен буде (чл. 73)“.

Исто тако батинама су кажњавани и они, који су помагали коме при отимању женске било саветом или му чинили друштво (чл. 86) али им је уз то још и коса осецана.

И најпосле кажњаван је батинама и онај који украде какву црквену ствар, али изван цркве. Уз то је још и опрљен и прогнан из тога места (Т. Флоринскаго. Памятники Стеф. Душана. Прилози стр. 210 чл. 28).

По Синтагми Матије Властара казна бојем долази уз коју другу казну, тако на пример крвосмеса сродника поред одсецања носа казнила се још и бојем. Ако се смешају сродници једно с другим као отац са снахом или син с мајехом, или очух с пасторком, или ујак с нећаком или сестрић односно братић с тетком или с двема сестрама и т. д. да бијени буду и да им се носеви осеку (Т. Флоринскаго Памяатники. Прилози стр. 145).

Ко оскрнави робињу (отроковицу), ако је са свим сиромах, да буде бијен и да се остриже (Флорински Памятники. Стр. 155). Ко туђе волове отера, први пут учинивши то да буде бијен. (Т. Флоринскаго Памятники. Стр. 180). Прељубачинци поред осецања носа кажњавани су још и бојем; исто тако и онај који има жену па другу доведе и живи с њом, као и онај, који своју жену отера па другу доведе. (Т. Флорински, на истом месту. Стр. 186 и 188).

Казна боја или батинања вршена је штапом, а по гдекад и бичем. Тако на пример ако ко чини досаду коме или злоставља (vexare), тако да га обрани ако буде слободан себар, да буде бијен штапом (палицом), а ако је роб, то бичем да буде бијен (Флоринскіи, Памятники. Стр. 191).

На истоку, код азијских народа батине су ударане по *табанима* или по листовима. За то су постојале *фалаке*, у које су се ноге везивале и онда ударало по табанима. То је *бастонада*, једна од врло ужасних казни, која је често смрт повлачила. Из поменутих зборника из Душанова времена не може се видети да ли је та казна код нас примењивана.

2. **Окови.** — На овом месту да кажем коју реч о *оковима*. Ово је такође јака телесна казна, и позната је још од најстаријих времена. Помиње се још у митологији Грка: оковани Прометеј. Окови су употребљавани код разних народа не само као тешка телесна казна већ и као казна понижења. Зна се да су Римљани при триумфалним походима водили побеђене непријатеље окована у ланцима. Ови ланци нису били стављани на заробљене непријатеље ради безбедности већ као казна срама и понижења, што су се борили против Рима.

У разних народа било је разних врста окова али најстрожији окови били су *кладе* (томруци) или пањ. Ова справа примењивана је у разним облицима. Оковани седео је у кладама чврсто везан, те се није могао кретати.

Код нас, у старој српској држави такође су употребљавани окови као казна, или су злочинци и осуђеници бацани у окове ради сигурности. Из наше историје зна се да је велики жупан Мутимир оковао сина бугарскога цара Бориса заједно с великашима, које је заробио. Исто тако зна се да су Бугари 924 године позвавши српске жупане, похватали их преваром, бацили у окове и послали у ропство. Браћа Немањина, кад су ухватили Немању бацише му окове на ноге и на руке и затворише га у некакву пештеру (и јемше оковеше јему роуцѣ и нозѣ, и вврготе јего в пештероу каменоую)[1]) Немања је био наредио гониоцима, које је послао за побеглим сином Растком, да га ухвате и ако не буде хтео да се врати да га окују и доведу натраг. Кад су ови стигли Растка у Русику „помышлиахоу же оузи на нь вьзложитити,“ али га се бојаху као господара свога.[2]) Исто тако кад оно савлада Краљ Милутин сина својега Стефана Дечанскога „повеље јемше свезати сина својега и ужа жељезна вазложити на тело јего и ведоше в град славни Скопље.“[3])

Из ових примера види се да су окови примењивани у старој српској држави.

Па кад су примењивани на политичке кривце није могуће претпоставити да пису окивани обични кривци. Душанов Законик ниге не помиње окове. У софијском рукопису закона цара Јустинијана, а у члану 82 налази се помен о оковима. Под насловом: „Закон царски о онима, који се држе у тавници,“ налази се ова наредба: Епископи треба и имају заповест од Бога да оне, који су у оковима, или у тамници посећују сваке среде и петка, тако исто и игумани, калуђери и попови.... Исто тако и властела треба сваке недеље да посећују оне, која су у оковима и заповедити стражи и тамничким стражарима цара нашега да буду милосрдни и да се старају о храни ових сужника.

Ускоро после цара Душана налазимо примену окова с кафезом. Кад је Тома Прељубовић, оженивши се синовицом Душановом, кћерју Симеона Палеолога, постао господарем Јањине повео је борбу против непослушних Грка и Арбанаса. Он је, како приповедају монаси Комнен и Прокол завео затворе и кавезе (*φυλακὰς καὶ κλωβία ἐδείματο*). Исто тако причају ова два монаха да је Тома Прељубовић мучио некаквога Константина првога старешину и држао га окована у кавезу шест година.[4])

(наставиће се)

Миленко Вукићевић.

ПОЛИЦИЈСКИ НАДЗОР

(НАСТАВАК)

Изложено стање полицијског надзора остало је неизмењено до априла 1868. год. а тада је, без сумње под утицајем горње *надежде*, поднет Државном Савету предлог ове садржине:

[1]) Život Sv. Symeuna od krála Štěpána v. Praze. 1851. Стр. 4.

[2]) Доментијан. Живот Светога Саве. Београд 1860. Стр. 13 и 20.

[3]) Данило. Живот краљева и архиепископа српских. Београд. 1866. Стр. 126.

[4]) Гласник Срп. Учен. Друштва, књ. XIV страна 251, 259 и 261.

„Законодавство наше усвојило је поред осталих споредних казни и полицајни надзор. Кад се погледа на дела, у којима је ова казна усвојена, увиђа се јасно и циљ зашто је законодавство ту казну усвојило. Крађе разбојништва, ајдуковања и т. д. код којих се према пропису § 37 *б.* казненог закона полицајни надзор изриче, таква су дела, која највише народ обеспокојавају и досаде му чине, а у толико се чешће догађају што произлазе по правилу из користољубља, које је највећи подстрекач људи на чињење злих дела; па да се народ у овоме колико толико обезбеди. оставило је законодавство властима одрешене руке да бољи надзор могу водити над онима, који су једанпут речено зло учинили.

Кад је законодавство усвојило нужне мере предострожности за она дела, од којих поједини житељи страдају и која може се рећи, местимице овде и онде мах предузимљу, у колико пре неће приступити к оваквим мерама у оним злим делима, која државу из темеља потресају и која чине, да држава у свом напредовању у неколико година натраг заостане. Овде разумем она дела, која једном речи рећи на преврат у земљи смерају. Правитељству неће немогуће бити показати како се и у оним државама у предузећима на преврат смерајућим полицајни надзор изриче, где се ова предузећа из убеђења чине а камо ли да се та мера може показати као излишна онде, где се ови преврати чисто из користољубља чине. Немило искуство које наша земља по несрећи може да покаже, највећи је доказ томе. Познато је Савету, како се догађало да и чиновници на угледним звањима стојећи, полакомише се на новац те предузеше на преврату радити, и које ова новчана добит, које изглед да ће се превратом до важних у држави места доћи, учини, да се ово зло код нас тако улеже, да данашње горко искуство засведочи нам, да има много који се искључно тим занимају, како ће преврат у земљи да направе те тиме своје стање да побољшају.

Како се по имајућем уверењу завере овог рода највише на тај начин праве, да по где који почну из места у место ићи и људе за заверу врбовати: тако да би се у колико је више могуће стало на пут овом по народу тумарању, правитељство налази за нужно да се и у случајевима предузетих преврата полицајни надзор усвоји, и то, како се овог рода злочинства кришом и управ у четири ока справљају, тако да се тешко доказа нађе, те да се који судом и осуди, него се више пута мора окривљени из недостатака доказа да ослободи, то да се полицајни надзор и над оним изрећи може, који је из недостатака доказа ослобођен. Поред тога, како по пропису § 37 а полицајни надзр не може трајати дуже од 5 година, а имамо уверења, да радња на преврату више се година протеже док не сазре те се у дејство приводи, правитељство би било мњења, да се за овакве случаје полицајни надзор и на 10 год. продужити може, и тако потписани има част Државни Савет молити, да изволи решити ово:

1) да се првој тачки § 37 а казн. зак. после израза „како коме суд одсуди“ дода ово: „осим дела изложених у §§ 87, 88, 89 и 90. казн. законика када се полицајни надзор и на 10 година продужити може.“

2) да се првој тачки § 37 *б* казнителног закона после речи „и пљевине хотичне“ дода ово: „као и дела казаних у §§ 87, 88, 89 и 90. казнителног закона тако, да се због ових дела оптужени има и онда на полицајни надзор осудити, када би исти због самог дела оптужења из недостатка доказа ослобођен био.“

3) да овај закон важи од дана кад га намесништво кнежеског достојанства подпише.

№ 2468.
12. априла 1868. год.
у Београду.

Председник
Министарског Савета,
Министар правде,
Ђ. Д. Ценић“

Без обзира на тачност и умесност побуда овом законск м предлогу првог и јединог коментатора нашег Казненог Закона, стоји неоспорно ово:

а) да је овај предлог имао карактер политичке природе;

б) да се Државни Савет у свему сложио с предлагачем, и

в) да је 17. јула 1868. год. обнародован закон, којим је санкционисано све оно што је пок. Ценић предлагао.

* * *

Законом од 17. јануара 1876. године (Зборник 28, стр. 83.), којим је измењен и допуњен § 4. Полицијске Уредбе, дато је право општинским властима да извиђају и пресуђују сва кривична дела из III части Казненог Закона, и да са одбором стављају под надзор крадљивце, који би били осуђени за просте крађе у вредности преко 2 динара, као и све оне на које би се *само сумњало*, да у општини или селу врше крађе и пљевине.

До овог закона постојала је знатна разлика између општинских, среских и окружних полицијских власти у погледу извиђања и пресуђења иступних дела из III части Казненог Закона.

Прве су могле судити само оне иступе, за које је закон доносио казну до 3 дана затвора, или до 10 штапа (докле је ова казна постојала), или новчано до 2 талира.

Срески начелници извиђали су и пресуђивали иступе, за које је законом била предвиђена казна до 12 дана затвора или бој до 25 штапа, или новчана казна од 2—8 талира.

И најзад, окружна начелства и Управа града Београда извиђали су и пресуђивали иступе, за које је закон одређивао казну до 30 дана затвора, или до 30 штапа.[1]) или новчано од 8—30 талира.

И среске и окружне полицијске власти имале су још право, да крадљивце осуђују и на полицијски надзор (§§ 320 а и 320 б. Казн. Зак.), а окружне полицијске власти и право административног решавања о стављању под полицијски надзор осумњичених за крађе, разбојништва, пљевине и јатаковања.

Новим законом, т. ј. овим од 17. јануара 1876. год. општинске власти не само да су задобиле право да са одбором административним путем решавају о стављању под полицијски надзор, већ су усљед проширене им надлежности за извиђање свију иступних дела из III. части Казненог Закона, *без обзира на величину законом одређене казне*, задобиле још и право да досуђују полицијски надзор од 4 месеца до једне године по §§ 320 а и 320 б. поменутог закона.

Једина разлика између општинских и државних полицијских власти у погледу досуђивања полицијског надзора, која је остала и после закона од 17. јануара 1876. год., била је у томе, што је право општинских судова у погледу административног надзора ограничено само на осумњичене *за крађу* и *пљевину*, док се ово исто право окружних полицијских власти распростирало још, као што смо видели, и на разбојништва и јатаковања.

Остале мене, кроз које је полицијски надзор у нашем законодавству пролазио, ове су:

а) Законом о истражним судијама од 17. априла 1890. год. пренето је у делокруг истражних судија не само право расматрања, оснажавања и уништавања иступних пресуда у последњем степену, већ и право *извиђања* и *суђења* извесних иступних дела из III части Казненог Закона: обмана и опорочавање власти (§ 359.), увреда страних посланика (§ 358.), злоупотреба државног грба (§ 328 а), прогонство страних поданика (§ 343), па и досуда *административног надзора* (§ 391 *б*).

По чл. 28. овог закона, жалбе против осуда за ова дела подносиле су се надлежном првостепеном суду у року од три дана, а по чл. 19 истог закона, полицијске и општинске власти вршиле су дужност тужиоца у овим случајевима. Изузетак су чинила дела из § 258, код којих је сам законодавац прописао процедуру за подношај тужбе.

б) Законом о изменама и допунама Казненог Закона од 19. марта 1891 год. *укинут је полицијски надзор* за дела из §§ 87, 88, 89 и 90. Казненог Закона, а овим је и његов максимум сведен на пет година.

в.) Височајш им наредбама од 9. и 15. маја 1894. године, а после суспендовања устава од 1888. год. укинути су, поред осталог, и сви они чланови закона о истражним судијама, који су се односили на иступе, а овим је и административни полицијски надзор поново враћен у над-

[1]) До издања Казненог Закона окружно начелство и Управа града Београда могли су досуђивати бој до 35 удараца, али је § 314. овог закона наређено, да бој не може бити мањи од 10, нити већи од 30 удараца. Све ово у осталом важило је до закона од 11. децембра 1873. године којим је телесна казна укинута.

лежност окружних полицијских и општинских власти.

И најзад

г) Законом о изменама и допунама Полицијске Уредбе од 17. јануара 1904. год., право општинских судова да се одбором решавају административним путем о стављању под надзор полицијски измењено је, управ смањено од 6 на 4 месеца.

(свршиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

КАКО СЕ ВРШЕ ПРИТВАРАЊА

превод са немачкога

Међу најлакше дужности полицијских органа долази притварање професионалних злочинаца. По правилу, искусан злочинац ни мало се не опире, кад му приступи полицијски чиновник ради притварања. Према вестима у дневним листовима, које јављају о притварањима и апшењима злочинаца, код публике је створено мишљење, да је приликом таквога притварања неизбежна борба, отпор, хрвање, револверски пуцњи и томе подобно. На против, може се узети као правило, да искусни злочинци не дају од себе ни најмање отпора кад им приђе полицијски чиновник ради притварања.

Могу се навести три разлога, који на то побуђују злочинце по професији.

Први је душевно расположење злочинца. Кад би се човек могао пренети у душу таквог једног човека, морао би му поклонити извесно сажаљење. Можда сопственом кривицом, али можда и услед несрећних прилика и друштвених односа морао је поћи злочиначким путем; несрећник је провео многе године на робији и зна, да ће се увек морати опет вратити тамо, пошто му наше животне прилике готово онемогућавају да још једном постане частан и поштен човек, и за то је готово једино и упућен на вршење казнених дела. Он зна да мора рачунати на издајство својих другова, он зна, да га полиција бодрим оком посматра. Он је прећашњи робијаш и увек сумњиво лице, те дакле са свим тачно зна да ће пре а после бити понова притворен. Он зна да је запао у живот тајанствености и да над њим лебди таман облак проналаска, притварања и осуде, облак, из кога сваког тренутка може синути гром.

Да ће катастрофа доћи и да она мора наступити, то он зна. Зато га најзад проналазак од стране полиције ни мало не изненађује. Шта више, могли бисмо тврдити: да је за напаћену душу једног таквог човека наступање катастрофе управо почетак мира и престанак стрепње која га је дотле мучила.

„Све је свршено, све је прошло — што је морало доћи, наступило је!“ вели злочинац сам себи, и драговољно се повинује судбини. По томе душевном расположењу може се објаснити и то, за што професионални злочинци расипају на уживања ону бедну награду, коју им удели јатак, или онај мали део плена који добије као део од другова у похари. Они траже нервног раздражења, они траже увесељења и забаве да би се бар и за неколико тренутака ослободили непрекидног страха и стрепње од проналаска и појаве полиције.

Други разлог, што се професионални злочинац ни најмање не опире, лежи у већ постојећим личним односима између полицијских чиновника и злочинаца. Кад се каже за некога старог полицајца и старога злочинца, да се они понашају међу собом више „дружевно“, није баш претерано. У опште се сматра, да су људи без срца или бар тврда срца који имају посла са хватањем и притварањем злочинаца; нарочито је то случај, да се за такве сматрају полицијски чиновници, иследне судије и државни тужиоци. То је велика заблуда. Ти људи испуњују своје дужности али они су опет за то људи и у највише су случајева људи пуни осећаја и сажаљења. Они поступају човечански са злочинцем приликом притварања и апшења, они га не вређају и не кињe, већ шта више чине и извесне мање уступке, који за човека у слободи ништа не значе, али за притворенике су доказ да код свога противника могу наћи сажаљења и човечности. То изазива у злочинаца захвалност, а криминална историја може нам испричати безброј чудноватих случајева злочиначке захвалности.

Какав стари криминални чиновник, кад има пред собом једног давнашњег злочинца, па кад га притвара, не задовољава се само тиме, што ће му прићи, метнути руку на раме и рећи му: „Ви морате поћи са мном, ја вас притварам. Немојте правити никакву ларму, све је већ откривено!“

Кад по том злочинац очајно сагне главу, па погледа полицијског чиновника оваквим погледом који се равна погледу животиње која је бежала од потере и најзад пала изгубљена, без икаква спаса, тај не би био никакав човек, кад не би имао сажаљења према томе злочинцу, кога је не само ухватио као дивљач, већ га мора одвести у притвор и за тим послати на робију, која ће можда трајати пола људског века.

Кад се има у виду тај осећај полицијскога чиновника, неће ни мало изгледати чудновато, што он продужава говорити злочинцу: „Ако хоћете још што да једете или пијете, можете слободно; ја ћу платити.“

За време истраге и на робији тешко да ће злочинац имати прилике да добије добру храну, а не може се ни замислити како много полаже на добар и масан залогај један стари робијаш. По томе се онда лако може увидети колико је захвалан злочинац и за како велико доброчинство сматра он, кад му се у путу за апс понуди једна чаша пива или мало шунке — уживање, кога се он мора годинама одрећи.

Пре неколико година десио се случај у Берлину, да је у једној механи један униформисани жандарм имао да притвори једног врло опасног злочинца. Злочинац је нека три дана бежао од потере, и баш је у том тренутку јео неко печење, које му је врло добро пријало. Он обећа жандарму, да ће одмах драге воље поћи с њим, али да му остави толико времена, докле поједе печење. Жандарм је мислио, да би се огрешио о своју дужност, кад би му то допустио, и одговори му да то не може бити, већ да мора одмах с њиме поћи. На то скочи злочинац и забоде жандарму по сред срца нож који је имао у руци. Пред судом је изјавио злочинац, да га је немање сажаљења од стране жандарма до лудила потресло, кад му није хтео допустити да поједе последњи добар залогај, и да га је то једино побудило да постане убица.

(свршиће се)

Д. В. Б.

ПОУКЕ И УПУТИ

При распри о праву на државину гди се сумња појави, држи се, да је на онога страни право, који ствар држи, а онај који то оспорава, има се од стране полицијске власти упутити на парницу.

Пуномоћник г-ђе Шарлоте Нахман, тужбом својом од 14. марта 1905. год., тужио је власти ср. посавског окр. београдског Себастијана Нола млинара и Ристу Михаиловића каф. из Барајева, зато што су се самовласно уселили и то први у млин, а други у кафану његове властодавке г-ђе Шарлоте, те тако самовласно уживају приходе од истог имања, па је молио, да се са њима по закону поступи и из имања истисну.

За доказ о својини поменутог имања поднео је у овереном препису два протокола од 8. марта 1905. год., првостепеног суда окр. београдског, на којима је продавац овога имања г. Алимпије Богић пенз. из Београда извршио пренос истога, као и да је имање уступио на уживање г-ђи Шарлоти 23. јула 1904. године.

На испиту код ср. власти тужени Себастијан изјавио је: да ово имање није самовласно заузео, нити је се самовласно у млин уселио, већ да је се у исти уселио и ради као ортак тужитеље Ш. и то на основу уговора, који је са њом закључио, по коме је он ортачки са г-ђом Ш. купио ово имање и заједнички млин подигао, за доказ чега је поднео у овереном препису привремени уговор, као и писмо продавца г. А. Б., у коме изјављује, да њега прима за ортака у свом имању са г-ђом Ш.

Пуномоћник тужитељке г-ђе Ш. није признао поднете доказе туженог Нола, наводећи да су неистинити.

Затим је накнадно на протоколу код ср. власти Б. 4511. изјавио, да је тужени Нол до 3. фебруара 1905. г. био само настојник-слуга на спорном имању, и да је до тога дана потпуно измирен у заслузи, за доказ чега је поднео рачун издатка од 3—II—05. г., који је Нол поднео г-ђи Ш. Тако исто поднео је протокол саслушања г. А. Б. код првостепеног суда окр. београдског од 29. априла 1905. год. Б. 12933., из кога се види, да

је г. Б. ово спорно имање продао и уступио искључиво г-ђи Ш. Па је на основу ових и ранијих поднетих доказа тражио, да се оптужени, као бесправни заузимачи избаце са имаовине властодавке му г-ђе Шарлоте.

Тужени Нол изјавио је: да пуномоћије издато од стране г-ђе Ш. не признаје за пуноважно зато, што није издато пред српским властима.

На основу изложеног, ср. власт нашавши, да тужени Нол ничим није доказао, да има ма каква права на спорно имање, а да међутим спорно имање ужива, те да је овим утврђено дело самовлашћа из § 375. крив. зак., које је по § 396. крив. зак. застарило, јер Нол ово спорно имање ужива од 1. августа 1904. год.

С тога је, на основу § 375 а крив. зак. пресудом својом од 20. маја 1905. год. Бр. 5087, одлучила, да се окривљени Нол и Риста казне ослободе, а да спорно имање напусте и из истог се иселе.

Ову је пресуду ср. власт на дан 28. јуна 1905. год. извршила и из спорног млина иселила г-ђу Себастијана Нола, — пошто Себастијан није био у Барајеву.

За овим је се Нол, актом својим од 6. јула 1905. г. обратио среској власти, да му она преда све оне ствари, означене у свом акту, које су при његовој сеоби са имања Шарлоте Нахман, на истом остале, у противном да га о томе извести решењем.

Према овоме пуномоћник г-ђе Ш. Н. на протоколу под № 8843. изјавио је, да не признаје право својине Н.-у на ствари: машину и машинске делове, као и остали машински прибор, а тако исто и новоподигнуту млинску зграду и ствари, које се налазе на имању његове властодавке и није одобрио, да му ма и једна стварчица изда.

Молилац Нол, актом под Бр. 9086. поднео је уверење Гл. београдске царинарнице за доказ да је он машину за парни млин набавио.

На основу овога власт ср. посавског нашла је, да се молиоцу Н.-у не могу издати тражене ствари зато, што му пуномоћник г-ђе Ш. не признаје право својине и што своје право није ничим доказао, а међутим ствари се налазе у државини г-ђе Ш., којој и припадају док се противно не докаже §§ 202. и 223 грађ. зак.

Даље, нашла је, да уверење царинарнице београдске које је Н. за доказ поднео, да је машину и машинске делове он набавио, у овом случају не може му ништа користити поред разлога, да је та машина на имању и државини г-ђе Ш., још и зато, што се њиме не утврђује, да је баш Н. својим сопственим новцем исплату учинио.

Према овоме, а на основу чл. 2. тач. 7. неспорних правила и § 6. и 27. грађ. суд. пост. и §§ 303, 304., 305, 306 и 466 истога поступка, ср. власт решењем својим од 9. септембра 1905. год. Бр. 9347. упутила је молиоца Н.-а, да путем спора докаже право својине ствари.

Ово решење одобрило је и начелство окр. београдског и Министар унутр. дела с тим, да је решење умесно, јер одговара пропису из § 202. грађ. зак., без обзира на разлоге поменуте у решењу ср. начелника, који су засновани на оцени доказа и основаности захтева жалиочевог.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је решење Министрово на закону основано, па је одлуком својом од 2. јуна 1906. г. Бр. 4208, жалбу одбацио као неумесну.

* * *

Љубица ж. М. Б. дуговала је извесну суму Др. Евђенију Брановачком санитетском потпуковнику.

За наплату овог дуга начелник среза пожаревачког на дан 16. марта 1896. год. продавао је непокретно имање дужника Љубице. На тој лицитацији поверилац Брановачки купио је један плац са кућом и другим зградама, који му је по гласу тапије од 22-III. 1899. г. Бр. 11020., по мерама и границама, описаним у тој тапији уступљено за 1650 динара. На лицитацији пак од 22. марта 1899. г. купио је и један празан плац, који му је, по тапији од 25. септембра 1901. г. Бр. 37399. по мерама и границама обухваћеним у тој тапији, уступљен за 450 дин.

Молбом од 29. децембра 1902. г. његов пуномоћник тражио је од начелства окр. пожаревачког, да се купац на купљено имање уведе у господарство.

Кад је начелство приступило овом раду, утврђено је, да по другој тапији (Бр. 37399) фали са источне стране 13·70 а са западне 23·30 мет., са које је стране граничар Стеван Ђорђевић.

Пошто притежалац Стеван није признао, да је заузео ма колико имања пок. Љубице, наводећи да имање ужива на основу тапије убаштињења потврђене од суда општине пожаревачке од 5. новембра 1879. год. Бр. 2292. П№ 7., и није пристао да мањак у купљеном имању од свог имања жалиоцу уступи, — начелство је решењем од 23. октобра 1903. г, Бр. 15764. купца увело у господарство по тапијама на купљено имање, а Стевана упутило на грађанску парницу да докаже право својине.

По жалби Стевановој, министар унутрашњих дела примедбама својим од 16. децембра 1903. П№ 31189 поништио је ово решење начелства, с тога, што је начелство погрешно донело горње решење на основу § 493. грађ. суд. пост. јер тај пропис говори о извршењу судске пресуде, а овде тај случај није, пошто купац тражи да га начелство уведе у господарство купљеног имања на лицитацији по судским тапијама. Па како се приликом увођења његовог у господарство показало, да на лицу места нема онолико земљишта, колико би по тапијама требало да му се уступи, то је требало средством инжињера, а у присуству комисија, измерити како земљиште које он тражи, тако и земљиште које је у државини његовог комшије Стевана, па ако се тим премером нађе да Стеван не ужива ништа више него онолико, колико му по тапији припада, онда значи да је савесан држалац. Ово тим пре, што је његова тапија много старијег датума него купчева, и у том случају, начелство је требало према §§ 201. и 202. грађанског закона да огласи себе за ненадлежно за расправу овог питања, а слабију страну да упути на парницу.

На основу ових примедаба начелство је решењем од 2. јануара 1905. г. Бр. 8 упутило купца на грађанску парницу.

Но, по жалби, министар поништи ово решење начелства с тога, што оно није поступило по његовим првим примедбама П№ 31189. 1903. г., већ је без претходно чињеног премера на лицу места, којим се имало констатовати: да ли се и колико имања жалитељевог налази у државини Стевановој, упутило жалиоца на парницу противу Стевана.

Усвајајући ове примедбе, као обавезне, начелство је по њима поступило и нашло да жалитељу Брановачком по тапији од од 25.-IX 1901. год. Бр. 37399. нема довољно имања, већ се чињеним премером улази у имање комшије му Стевана и то са источне стране 13 мет. а са западне стране 23·30 мет.

Како Стеван не признаје да је ма шта заузео од имања жалитељевог, то је начелство приступило премеру Стевановог имања и нашло, да Стеван по његовој тапији, потврђеној од стране првост. пожаревачког суда од 9. новембра 1870. г. Бр. 20642., ужива онолико имања, колико му и у тапији гласи, да није ништа од имања жалитељевог заузео и да је прави држалац овог имања.

Према оваком стању ствари, и како, према § 201. и 202. грађ. закона, начелство није надлежно, да се упушта у расправу овога питања а и с тога, што је жалитељ Брановачки у овом случају слабија страна по § 201. грађ. закона, јер је Стеван савесан држалац свог имања, што доказује и његова тапија много ранијег датума, то је начелство, на основу поменутих законских прописа решењем својим Бр. 4738. 1905. г. упутило купца Брановачког на грађанску парницу која ће решити ово спорно питање.

Ово решење одобрио је министар унутрашњих дела, ожалбеним решењем као умесно и на закону основано, јер се Стеван има сматрати за јачега у праву, пошто се спорно имање налази у његовој државини, и пошто он имање држи на основу тапије као јавне исправе, те се његова државина има за савесну сматрати — §§ 201. и 202. грађ. закона.

Противу овог министровог решења купац имања Брановачки изјавио је жалбу Државном Савету налазећи да оно не одговара закону са ових разлога:

1. што је, по § 651. грађ. закона, продавац (у овом случају државна власт — начелство) дужан продату ствар добро чувати и на одређено време купцу предати. Према томе, државна власт дужна је била предати му оно имање, које му је и продала, а не да га упућује на парницу противу лица, с којим он ништа није радио и од кога ништа нема ни да тражи;

2. што навод у решењу: да је Стеван јачи у праву, јер је спорно имање у његовој државини, нема вредности према њему жалитељу, — јер је за њега индиферентно, у чијој се државини налазило имање до пописа, али од пописа, свакако, морало је бити у државини државне власти, која га је и продала, и

3. што он држи спорно имање на основу судске тапије а Стеван на основу тапије, која је неуредна и која не гласи на његово име.

Државни Савет нашао је да је решење министрово правилно, па је одлуком својом од 21. марта 1906. г. № 2648. жалбу одбацио као неумесну. **М. В.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине плочке, актом својим од 21. августа ове год. Бр. 1000, пита:

„Кад се од једне жене одрекне муж и отиде у службу, па после и на позив власти изјави: да са том женом неће више никад продужити заједнички брачни живот, да ли се њој може издати уверење о сиромаштини, за вођење спора, пошто задруга, из које је њен муж изашао, плаћа више од 5 дин. непосредног пореза?“

— На ово питање одговарамо:

По чл. 2. тач. 8. става 4. закона о таксама, кад год жена има да води парницу против свога мужа, што је наступио који од случајева § 417. грађ. закона, онда се не гледа на величину пореза, који плаћа њен муж, него на порез, који она сама плаћа, ако га у опште плаћа.

Ово важи и за оне случајеве, кад би она у томе положају отеране жене имала да води спорове са другим којим лицем, а не баш са својим мужем.

II.

Суд општине грнчарске, актом својим од 27. августа ове год. Бр. 2535, пита:

„Н. Н. из Јадрн. Љешнице, тужио је овоме суду Н. Н. из Козјака, за дуг у 55 динара. За доказ овога потраживања нудио је туженоме клетву а и сам повраћену примао.

На рочишту 10. априла, и тужилац и тужени сложили су се, да се спор расправи клетвом једнога од њих двојице, т. ј. тужилац је нудио а тужени повратио заклетву.

Суд овај налазећи да главној заклетви има места, по своме нахођењу а у смислу § 284. грађ. суд. поступка досудио је клетву тужиоцу.

Одмах после саопштења пресуде, парничари су изјавили, да се заклетва у смислу § 290. поменутога закона *одмах изврши што је и учињено.*

После овога, тужени је изјавио жалбу првостепеном лозничком суду на пресуду овога суда, и судија, одређен да разматра пресуде општинских власти, поништио је пресуду овога суда, јер је, вели, у смислу § 289. грађ. суд. пост. требало заклетву досудити туженом, а не тужиоцу.

Суд ово општински, на основу § 20 *б.* грађ. суд. поступка поново је вратио акта са својим противразлозима првостепеном суду, да у пуној својој седници (колегијуму) размотри акта и пресуду, и првостепени суд одбацио је против разлоге овога суда а одржао примедбе свога судије.

Моли се уредништво, да у идућем броју Полиц. Гласника, пошто је ствар хитна, објасни: да ли је радња Првост. суда правилна *и да ли су примедбе његове обвезне за општински суд,* кад је заклетва извршена у смислу § 290. грађ. суд. поступка, те у опште није имало места жалби. Ако нису обвезне шта има да уради општ. суд, хоће ли опет да враћа акта првостепенем суду?“

— На ово питање одговарамо:

У опште је незгодно одговарати на питања ове врсте, кад нису изнесени и разлози првостепенога суда, који су га определили да пресуду општ. суда поништи, нити је целокупнога радња позната уредништву.

Али, кад је општ. суд истакао и то питање: *да ли су судске примедбе обвезне за њега*, па за одговор уредништва везује и извршење ових, онда је уредништво нагнано да уђе у ову ствар и без свега онога, што би расправу овога питања учинило сигурнијом и тачнијом.

Под претпоставком, дакле, да је тачно оно тврђење општинског суда, да је тужени *повратио понуђену заклетву тужиоцу*, и да се то актима утврђује, *иа да је чак дао и свој пристанак да тужилац одмах изложи заклетву*, и он то и учинио, онда се одлука Првостепеног Суда, по нахођењу уредништва, не би могла сматрати правилном, јер је ушло у оцену једне пресуде, против које по § 290. грађ. суд. пост. у вези са § 307. истога закона, нема места жалби, пошто се тужени, повраћајем заклетве тужиоцу, одрекао сваког свога права, и пристао да тужени заврши поведени спор и докаже своје тражење заклетвом.

Овако уредништно схвата значај наређења § 283 и 289 грађ. суд. поступка.

Али, и ако оно овако гледа на одлуку Првостепеног Суда, оно скреће пажњу општинском суду, да су по § 20 под б. грађ. суд. пост. примедбе пуне седнице Првост. Суда обавезне за њега, и да их, по томе, он мора усвојити и према њима донети нову одлуку.

Незадовољној страни после остаје права, да путевима, које јој закон пружа, тражи расправу тога питања: да ли је било по закону да се пређе преко једне положене заклетве, и колико ће имати вредности заклетва, коју би у смислу судских примедаба положила тужена страна, кад је о истом факту већ положена заклетва од тужилачке стране?!

III.

Суд општине запољске, актом својим од 24 августа ове год. Бр. 1965, пита:

„Моли се уредништво, да у своме листу донесе објашњење о томе: да ли су општински судови надлежни судити о споровима из § 6. тач. а. грађ. суд. пост. до 200 динара, где је поверитељ општина односно село, тј. да ли се општина и село сматрају као јавна судска каса?

На ово питање одговарамо:

Тач. в. § 27 грађ. суд. поступка не говори о касама општинским и селским, него о касама државних судова и у опште о потраживањима државним.

Према томе, општински судови могу судити све спорове где су повериоци општине и села, ако изузећу не би било места из каквих других законских разлога.

IV.

Један општински писар пита:

„Чувар поља доставља општинском суду, да је ухватио Н. Н. у винограду Ж. Г. где је украо два грозда.

По свршеном ислеђењу суд општински подводи дело под одредбе закона о чувању пољског имања и изриче казну.

Осуђени изјављује жалбу и Првостепени пожаревачки суд такву пресуду одобрава.

Други пут, чувар поља доставља општинском суду, да је у бостану извесног грађанина ухватио Н. Н. где је украо 3 лубенице.

Општински суд подводи и ово дело под одредбе закона о чувању пољског имања и изриче казну.

На ову пресуду жали се кажњени, и Првостепени пожаревачки суд ништи је, налазећи: да дело потпада под § 391 крив. закона.

Оваква два једнака случаја, а два неједнака решења Првостепеног пожаревачког суда, доводе општ. суд у забуну, и не зна, како ће се у сличним случајевима управљати.

Општ. суд и даље држи, да је решење првог случаја правилније, јер кад се краће на пољском добру не би казниле по закону о чувању пољских имања, онда се у чл. 22 поменутога закона не би ни помињале, но би се само штете означавале.

Моли се уредништво да изнесе своје мишљење по овоме.“

На ово питање одговарамо:

Истина, по чл. 1, 2, 3, 5, 6 и 7 зак. о чувању пољског имања, општински је суд надлежан да суди и кривце за накнаду штете, кад год ове не прелазе круг његове власти, које му даје § 4. а. полициске уредбе.

Али, ни по овим законским наређењима ни по чл. 22 он не може краће судити по закону о чувању пољског имања, јер за њих овај закон не предвиђа величину казне, него по кривичном закону, где су краће побројане и подељене у иступне и преступне.

Чл. 22. просто, дакле, говори о томе, да општински суд има право суђења кривца за крађу, али се одатле не може

извести закључак, да се те крађе казне на начин, предвиђен чл. 5 овог закона.

Према томе, и општински суд и Првостепени погрешили су, кад је први судио кривице за крађу по закону о чувању пољског имања, а други то одобрио.

Други поступак Првостепеног Суда правилан је.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Драгутин Вељковић — „Гишица“, један од најдрскијих и најопаснијих коцкара и крадљиваца, извршио је још у јуну месецу прошле године једну опасну крађу у Ваљеву, и по извршеном делу побегао у Софију.

По слици Драгутиновој која је изнета у 26 броју «Полицијског Гласника» од пр. године, он је ухваћен у Софији и по извршеним формалностима око екстрадиције предат је српским властима ради суђења.

Ноћу између 13. и 14. јула тек. год. Драгин је побегао из притвора начелника среза посавског, округа ваљевског, у коме је био због више опасних крађа, али је прошлог месеца ухваћен у Бољевцу и поново спроведен иследној власти у Обреновац.

Постоји основана сумња, да је Гишица извршио још какво казнимо дело, те с тога позивамо све полицијске и општинске власти, да иследној власти одмах поднесу извештај, одговара ли он још где за какво казнимо дело. Тога ради износимо његову најновију фотографију.

Драгутин је родом из Београда, стар је 30 година, висок 1·69 м., очију угасито-жутих и негавих, косе смеђе, бркова црних, леђа носа удубљених. Од особених знакова има: белегу од посекотине у облику праве линије, правца косог, на првом зглобу левога палца; белегу од посекотине у облику праве линије, правца косог, у величини 1·5 см. на првој фаланзи истог палца; тетовиран знак у облику срца са написом «1875« на средини леве долактице; тетовиран знак у облику гранчице, величине 15 см, на средини десне долактице; белегу од посекотине, у облику криве линије, величине 2·5 см., за 15 см. иза спољњег угла левог ока, и тетовиран знак у облику круне на средини прсију.

Гишица је до сада два пута судски осуђиван, оба пута због крађе, а за време издржавања последње осуде побегао је из казамата јула месеца 1901. године и у бегству остао до 31. октобра исте године, кад је дана ухваћен на нишкој железничкој станици под именом Милорад Милутиновић. У години 1904. одговарао је због убиства, а у млађим годинама небројено је пута кажњаван иступно за скитњу и разне крађе.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код начелника среза деспотовачког налази се један коњ длаке алатасто-затворене, матор 8 год., без икаквих роваша, и једна кобила длаке алатасто-отворене, лисаста, матора 10 година, у задње ноге чарапаста, са жигом «О» на грбини. Коњи ови одузети су од скитачких цигана, те је сва прилика да су негде украдени. Нека потицијске и општинске власти пронађу сајбије ових коња, и упуте их среској власти у Деспотовац с позивом на акт Бр. 11502.

Код начелника среза посавског округа ваљевског налази се у притвору лице без икаквих исправа, које је казало да се зове **Павле Томић**, из Проштинаца, у срезу ресавском; он је стар 29 година, средњег раста, дугих образа, врх главе мало му је шиљат, изнад споја обрва има белегу од посекотине, а на врату код грклана има белегу од убода; кад говори крклa. На себи има блузу жандармску, панталоне војничке, на глави шешир, а на ногама опанке. Изјавио је, да је служио код разних газда у Шапцу, Лапову, Доњој Рачи и у још неким селима по Србији. Како Петар изгледа по све сумњива личност, поменути начелник, депешом Бр. 12064, моли све полицијске и општинске власти да га известе, да ли је Петар извршио где какво казнимо дело.

ПОТЕРЕ

Радисав, син Јована **Цветковића**, земљоделца из Лалинаца, среза нишког, бив. слуга г. Милутина Петровића, пешадијског поручника из Ниша, украо је 9. тек. м-ца своме господару 90 динара у српским новчаницама од по 10 динара, и побегао. Радисав је стар 16—18 год., средње је величине, сувоњав, ћосав, косе, очију и обрва црних; један му је образ асиметричан што се јасно види приликом смејања; у оделу је сукненом. Позивају се све полицијске и општинске власти, да предузму потребне мере за проналазак овог крадљивца. Пронађеног треба стражарно спровести начелству нишком с позивом на депешу Бр. 7679, или управи града Београда с позивом на акт Бр. 32850.

Живко Петровић, јорганџијски радник, стар 24 год., сувоњав, висок, црномањаст, кад говори по мало замуцкује, извршио је једну крађу у Београду и побегао. Треба га пронаћи и спровести кварту савамалском с позивом на акт Бр. 10792. УБр. 32873.

Влајко Миленковић, родом из Лесковца и бив. слуга Петра Петровића, кафеџ. из Ваљева, покрао је свога газду 11. тек. м-ца и побегао. Крадљивац је стар 25 год., раста средњег, црномањаст је у опште. Треба га пронаћи и стражарно спровести начелству округа ваљевског с позивом на Бр. 11894.

Непознато лице украло је Марији Цветковић, раденици из Београда, златан медаљон у облику сата, пар старинских минђуша са по једним плавим каменом, две златне и једну сребрну бурму и 100 динара у новцу. За крадљивцем и покрађом наређује се тражење УБр. 32601.

Крађа стоке. Благоју Бркићу, земљоделцу из Вукотића, среза посаво тамнавског, украдена су два коња: један длаке вране, матор 5 год., а други длаке доратасте, матор 7 год.; оба украдена коња жигосана су жигом «О». За крадљивцем и покрађом наређује се трагање. УБр. 32615.

Непознати лопови ноћу између 8. и 9. тек. м-ца украли су Ранку Томићу, земљоделцу из Мислођина, среза посавског округа београдског, једну кобилу длаке доратасте и матору 8 год.; једна нова коњска кола са амовима, уздама и целим јахаћим прибором, један револвер са кубуром, један пиштољ, 20 ока вуне и неколико кошуља и чарапа. Начелник среза посавског депешом Бр. 10043 моли да се за крадљивцима и покрађом предузме најенергичније трагање.

ТРАЖИ СЕ

Петра Маринковића, циганина, родом из Глоговца у срезу параћинском, тражи начелство среза параћинског, код кога одговара за извесно кривично дело. Пошто се Петар до сада није могао пронаћи, поменути начелник срески, актом Бр. 5535, моли све полицијске и општ. власти да за њиме живо трагају и у случају проналаска стражарно му га упуте, а у противном да одговоре о непроналаску.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Б. Јанимић

БРОЈ 39. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 24. СЕПТЕМБРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Руковиси се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ

ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

На предлог Нашег Министра унутрашњих дела, по саслушању Нашег Министарског Савета, а на основу члана 54. и 101. Устава земаљског, решили смо и решавамо:

Народна Скупштина састављена из Народних Посланика изабраних за скупштинску периоду: 1906., 1907., 1908. и 1909. године, сазива се у први редован сазив на дан првога октобра ове године у Београду.

Наш Министар унутрашњих дела нека изврши овај указ.

20. септембра 1906. год.
у Београду.

ПЕТАР С. Р.

Министар
унутрашњих дела,
Стој. М. Протић С. Р.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара друге класе Управе вароши Београда Михајла Ф. Тајсића, полицијског писара исте класе среза гружанског, — по молби;

за полицијског писара друге класе среза гружанског Живка Сарамандића, полицијског писара исте класе Управе вароши Београда, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза лужничког Михајла Антонијевића, полицијског писара исте класе среза белопаланачког, — по потреби службе; и

за полицијског писара треће класе среза белопаланачког Цветка Петровића, полицијског писара исте класе среза лужничког, по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. септембра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Председника Министарског Савета, Министра иностраних дела и заступника Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Милош Марјановић, секретар пете класе министарства унутрашњих дела, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда стави у пенсију, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. септембра 1906. г. у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелствима и Управи града Београда

§ 471. грађ. суд. поступка имао је за циљ да земљоделце спречи од економне пропасти услед лакоумног задуживања.

Да би избегли ову корисну законску одредбу земљоделци, налазећи ослонца у § 124. Уредбе о еснафима, у велико се обраћају Министарству Народне Привреде да протоколишу фирму њихове спекулативне радње са природним производима. И Министарство Народне Привреде, на основи простог општинског уверења да су се дотична лица том радњом бавила од извесног времена издавало је потребна одобрења за протоколисање фирме.

С тога да бих спречио изигравање ове одредбе из § 471. грађ. суд. поступка, и да бих спречио да земљоделци, чак и без најелементарније писмености, добијају својства трговаца и губећи благодети из § 471. овог поступка, без довољног искуства, не падну у руке зеленаша, а на основи § 124. уредбе о еснафима од 14. августа 1847. прописујем ову

УРЕДБУ

о

трговини са природним производима са судски протоколисаном фирмом

Чл. 1.

Лица која желе водити трговину са природним производима *са судски протоколисаном фирмом* морају се претходно обратити својој претпостављеној полиц. власти ради полагања испита који се овом уредбом прописује.

Чл. 2.

Уз пријаву кандидат је дужан поднети и доказе:

а.) да је пунолетат или да је за пунолетна проглашен;

б.) о поданству и о сталном месту становања;

в.) уверење о владању;

Чл. 3.

Кандидат је дужан уз пријаву за испит положити за сваког члана комисије таксу од десет динара.

Чл. 4.

Испит ће се држати онде где начелник окружни (у Београду управник града Београда) односно начелник срески одреди, и то првих десет дана сваког месеца.

Чл. 5.

Испит је усмени: читање, четири вида рачуна и просто правило тројно, испит је писмени: писање диктандо и три задатка из простог правила тројног.

Чл. 6.

Испитну комисију састављају: начелник окружни (срески) или његов заступник,

један учитељ и један трговац, које полициска власт у присуству два грађанина бира коцком на 24 часа пре дана одређеног за полагање испита.

Чл. 7.

Комисија споразумно утврђује питања која ће се поставити кандидату.

О резултату испита решава комисија већином гласова.

Чл. 8.

О испиту се има водити протокол који ће се поднети начелству окружном (среском) пошто га чланови комисије потпишу.

Чл. 9.

Кандидат који положи испит, на основи поднесеног протокола добива од начел. окружног (среског) уверење да може вадити трговину са природним производима са судски протоколисаном фирмом.

За ово уверење наплатиће се у таксеним маркама које ће се на истом утиснути и прописно поништити такса предвиђена у ТБр. 239. таксене тарифе закона о таксама.

Чл. 10.

Кандидат који не положи испит одбија се на годину дана.

Члан 11.

Овог испита ослобођавају се:

а,) они, коју су свршили најмање два разреда гимназије, што имају да докажу школском сведоџбом; и

б.) они који имају трговачко право, с погледом на § 82. Уредбе о еснафима, неће полагати овај испит.

Чл. 12.

Исто тако ослобођавају се од полагања овог испита и она лица која продају природне производе са својих имања.

Чл. 13.

Ова Уредба ступа у живот пети дан пошто се објави у „Српским Новинама".

Препоручујем свима окр. начелствима (Управи града Београда) да у смислу ове Уредбе даље по надлежности поступе.

Т.Бр 5388.
17. септембра 1906. год.
у Београду.

Министар
народне привреде,
К. Стојановић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ
по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

Поред поменутих смртних и телесних казни познате су биле старом српском законодавству и друге казне. Поменућу овде само такве казне, јер оне не улазе у оквир оних казни, о којима сам до сад говорио. Тако Душанов Законик помиње казну *прогонства*. Ако се нађе јеретик, који би се био оженио православном, може се, ако пристаје, крстити у православље; ако ли се не би покрстио, да му се узму жена и деца и да им се да део од куће, а он да се прогна (чл. 9.). Исто тако и калуђер, који би као црквени чиновник узимао мито, кажњаван је бојем и прогонством (чл. 24).

Поред прогонства постојала је и *конфискација* (§ 24, 32, 57, 109, 110, 107), *новчане казне* (§ 30, 56, 56, 77, 85, 86, 93, 94, 95, 96, 118, 1222, 140, 134 и 145), *лишење чина* (§ 20), *расељавање* (147) и *бацање у тамницу* (19 и 166).

Зборници Закона, састављени у време Душаново, служили су и доцније у српској држави све до времена пропасти Србије 1459. и Црне Горе до пред крај XV столећа. Али с временом се осећао напредак у казненом суђењу у толико у колико су се извесне казне губиле или су постојале блаже. Мало се налази споменике из времена српских деспота, који би нам пружили грађе, те да би могли систематски прегледати казне, као за време царства. Зна се толико да се за време деспота Стевана Лазаревића кажњавало смрћу издајство према држави као и они, који су дизали буну. Бунтовнике је могао спасти само манастир, то јест, ако побегну у манастир и закалуђере се, као што је учинио Никола Зојић, кад виде да му буна не може успети[1]).

Леп пример о боју или о батинама налазимо за владе деспота Стевана Лазаревића. Дубровчани пишу деспот Стевану 9. августа 1417. године и јављају му, како су за неке кривице казнили бојем неке трговце и држали их у тамници. Она веле: „ако је човек лудовао, нека му „тело (плъть) пати а имање да није криво. „Тим трговцима и другим на славно име „и слободу господства ти наша властела „и добри грађани веровали су. Није до„стојно да изгубе, тих трговаца имање „није. Молимо ти великост господства „реци, да га поврате и њих ослободе, јер „су већ толико патили. А за лудости њи„хове могло је чути господство ти како „одовуд посласмо по Симка Станића и по „друга му Живка и по друге трговце „и овде их *педепсасмо* (казнисмо бојем) „у наших љутих и страшних мрачних там„ницах где су дуго дана стајали, и тако „мислимо вазда чинити онима, који буду „тога достојни.

У једном другом писму од истога дана и исте године пишу кнез и властела дубровачка Деспоту Стевану Лазаревићу:... „писање великости ти примиив разумесмо „и најпрво што пише ваша милост јер „који годе човек приходи у земљу и гра„дове господства ти, вољан си га педеп„сати за његово безчиније или лудост. „Господине деспоте тој хвалимо и у нас „и по свему свету много је педепсеја пре„поручена и добро је месту и држави где „но јест по правди да ако човек коју „лудост или по неумешности учини, право „и достојно јест да му тело пати."[2]) За окове имамо пример из времена деспота Стевана Високога у оним поступку деспотовим кад је он наредио да се сви трговци дубровачки окују и баце у тамницу с тога, што су дубровчани затворили своје школе и забранили српским девојкама да се у њима уче.[3])

Из времена деспота Стевана Лазаревића имамо још један правни споменик да прегледамо и то *законик грбаљски*.

Грбаљ се у старо време звао жупа *Gripuli* и сачињавао је још у време попа Дукљанина једну област са Будвом и Чевом (Budua cum Cuceva et Gripuli). Доцније се жупа Грбаљ одвојила само за себе и као таква помиње се и у нашим старим споменицима и делила се на горњи и доњи Грбаљ. Тако имамо помен у једој Хрисовуљи краља Уроша где је даје Котору, а то потврђује цар Стефан.[4]) У овој жупи доцније истакли су се кнежеви од четири породице: Тујковићи, Љубановићи, Бојковићи и Лазаревићи. А око 1839 године влада аустријска прозвала је прву грбаљску кнежину Света Тројица (Contea di S Trinità,) другу Света Госпоћа (Contea di Santa Maria), трећу: Свети Сава (Contea di Santa Sabba) а четврту: св. петка (Contcadi santa Veneranda), то јест сваку кнежину по имену кнежинске цркве.

Занимљив је начин суђења у Грбљу. Вук витез Врчевић оваке описује начин суђења у овој области:

„Сваки кнез у својој кнежини судио је помање ствари, али кад би била која волика, морали су се сва четири састати и сваки собом давати свога главара од села на место звано „*Мартаре.*" — Ово бијаше средина од Грбља, на једном узвишеном брежуљку, који се и данас налази неузграђен и зове се „*зборна глависа*", и ту би се судило по законику"[5]).

Пресуде донесене на оваком суду одмах су записиване.

Грбаљски законик донесен је на збору Грбљана о Митрову дне 1427. године, где је и потписан од стране њих четрдесет и два. У Законику нема смртне казне у оним облицима у којима је видесмо у законским зборницима Душанова времена, нема ни оних страшних телесних казни, које се налазе у поменутим зборницима. Казне се већином састоје у новчаној глоби и у глобама друге врсте. Цео грбаљски законик састоји се из 126 чланова. Овде ћемо навести само оне чланке, који одређују ма какву казну.

Смртну казну овај законик одређује за ове кривице:

Чл. 1. Ко човека убије, глава за главу, а ако би страна убијеног хтела пристати на мир то је страна убице плаћала 120

---

[1]) Гласник XLII. стр. 266.

[2]) И једно и друго писмо налази се у Зборнику писама дубровачких Меда Пуцића. Споменици српски 1858. стр. 138—189.

[3]) Макушевъ В. В. Исдѣдованія объ историческихъ памятникахъи бытописателяхъ Дубровника. С. Петербургъ 1867. стр. 47. међу прилозима.

[4]) Miklosich, Monum Serbia стр. 151.

[5]) Вук витез Врчевић, Разни чланци. Дубровник 1891. стр. 25.

цекина (дуката) 40 гроша и пару сребрну турску у новцу.

Чл. 2. За главу једнога свештеника, макар каквога достојанства било, шест глава.

Чл. 3. За мушку главу, макар од једне године исто као и за јуначку (чл. 1).

Чл. 4. Две главе женске за једну главу мушку.

Каменовање се такође задржало као најстрожија казна за погрешке против морала. Тако чл. 15. наређује: „који би младић и младица у време веридбе згрешили, то јест да остане с њим брећа, да братство девојачко каменује девојку, а младићево младића.

Одсецање руке. Грбаљски законик одређује ову казну за ове кривице:

Чл. 7. Ко би ударио оца или матер, да му се она рука пред народом одсече.

Чл. 31. Који би поп или ђак лажно писмо учинио или поправио, или тестамент другојачи, него онако као што болесник наређује, (написао), да се свештенику узме пароxија, и ђаку одсече рука.

Стрижење косе, одсецање носа и ушију јесу казне, које су по Грбаљском Законику примењиване на неверну жену, која би учинила прељубу. Члан 14. поменутога законика наређује: „Која би жена по чистим сведочанству или очевидно учинила прељубу, да је свој муж отпусти ошишане главе, ферсана носа и без једнога уха.“

Одсецањем носа и ушију казни се и она жена, која би кријући што из куће украла или продала, да изије или попије да јој се ухо или врх од носа одсијече и да се по грдилу познава.“

Остале чланове овога законика, који се односе на казне, навешћемо овде по реду, те да се види каква је разлика у примењивању казни између законских зборника Душанова времена и овога Грбаљскога Законика.

Чл. 5. За рану од једне до једанаест крви по каквоћи ране. А свака крв по десет цекина.

Чл. 6. Ко кога удари чибуком, по мртва главе; а ако га ударени убије, за ударац да плати само половину главе, то јест 60 цекина.

Чл. 8. Ко ли помакао лугин, то јест прихватио тућу земљу, да му се убију волови орачи и да их кнежина поједе.

Чл. 9. Ко би се криво заклео у суду, кад би га кнезови заклињали, да му вас Грбаљ све што има изједе и попије.

10. Ко би опсовао попа или кнеза, да плати у цркву онога села 24 литре воска у свијеће и да му на гола кољена иште пред цијелим Грбљем (домаћинима од кућа) опроштење три пута.

Чл. 11. Да ни мушко ни женско од Грбља нема изван Грбља просити под глобом од 50 цекина.

Чл. 13. Ко би кога руком залепио уз образ, педепса исто као за чибук (чл. 6), јер у народу се каже, да се овим жене бију.

Чл. 16. Који би човек јавно згрешио изван своје законите жене, да плати кнежини глобе 25 цекина, и да до своје смрти не сме у скупштину сести.

Чл. 28. Нико да нема садити воћку више туће баштине, да му хлад земљи чини; а ако би усадио, све што би пало с ње у тућу земљу, да је за онога, чија је земља осим маслине.

Чл. 29. Који сељанин од 20 година до 30 не усади 50 корена маслина и не стече себи оружје, да није достојан сести у збору међу људе.

Чл. 30 Који би потајао или узео што црквенога и од мале цијене, да плати 24 пута онолико, колико ваља оно сакривено или узето.

Чл. 32. Који би кмет или кнез узео тајнога мита а не би по души право судио, да му се убију два вола и да их поједе кнежина, и да више не може судити.

(свршиће се)

Миленко Вукићевић.

ПОЛИЦИЈСКИ НАДЗОР

(СВРШЕТАК)

Узгред помињемо, да постоје још и три расписа министра унутрашњих дела: један од 14. децембра 1893. год. П№ 11865. други од 23. фебруара 1895. год. П№ 14228 и трећи од 23. марта 1899. год. П№ 6925, у којима се наређује полицијским властима да најенергичније подвргавају полицијском надзору осуђене личности, и прети оштром казном за противно поступање.

* * *

Није тешко увидети, после свега што смо изложили, да се данас у пракси разликују ове три врсте надзора:

1. *Надзор судски*, т. ј. онај који према §§ 37 а и 37 в. казн. зак. изричу судови уз осуде за крађе, разбојништва хајдуковања, јатаковања и паљевине. Надзор овај не може бити дужи од пет нити краћи од једне године.

2. *Надзор полицијски у ужем смислу*, т. ј. онај, који изричу државне полицијске и општинске власти по §§ 320 *а* и § 320 *б* Казненог Закона уз осуде за ступне крађе. Надзор овај не може трајати дуже од једне године ни краће од четири месеца, и

3. *Надзор административни*, који према §§ 391. в Казненог Законика и § 4. а, става петог Полицијске Уредбе административним путем досуђују окружна начелства и општински судови са одбором: први до годину дана, а други до 3 месеца. Минимална мера надзора у овом случају није предвиђена ни за окружна начелства ни за општинске судове са одбором, већ је остављено самим овим властима да ову меру опредељују у смислу § 40. Казненог Закона.

Треба још знати, да се странци место осуде на полицијски надзор могу протерати из земље (§ 37 *б*), као и да у погледу овог надзора не постоји никаква разлика између одраслих и малолетника, као ни разлика између мушких и женских.

Што се тиче самог извршења полицијског надзора оно је, у најбољим случајевима, остављено доброј вољи полицијских и општинских власти. У највише случајева, и готово по правилу, надзор не издржавају професијонални злочинци, а он је поглавито због њих и установљен. Нису ли пре кратког времена сви наши листови објавили, како је чувени зликовац Илија Гавриловић побегао из свог места рођења, камо је био спроведен ради издржавања досуђеног му полицијског надзора? И кад је ово учинио Илија, за кога је месним властима нарочито наређено да оштро мотре на његово кретање, шта је онда остало за оне друге зликовце, о којима готово нико и не води нити у већини случајева може да води рачуна, као и за оне чији надзор зависи од савесности, енергије и храбрости једног сеоског председника или кмета. Довољно је познато из праксе, да се и најсавеснији општински часници устежу од вршења дужности према рђавим људима, као год што се такође зна, да су многи од њих плаћали и животом и малом енергично вршење своје дужности. Са свим је појмљиво, после овога, што се издржавању полицијског надзора не подвргава ни десети део осуђених личности.

Са административним надзором још је горе, бар са оним који изричу општински судови са одбором. Пре свега и овај надзор, а са гореизложених разлога, ретко кад погађа оног кога треба, већ обично — кад се већ неко мора ставити под надзор — слаботиње и беднике, од чије осовете одборници не морају стрепити, или за које ће се ретко ко заузети. Што је још горе, са надзором овим чине се грдне злоупотребе, а нарочито у добу партијских теревенки, када се под надзор стављају и најисправнији политички противници. Пракса наших општинских судова у стању је да покаже ваздан оваквих примера.

Кад се свему овоме дода, да је полицијски надзор у већини случајева препрека поштеном начину живота јер, с једне стране, онемогућава осуђеноме, који је на путу да се поправи, сваки озбиљнији рад у циљу одржања егзистенције, а с друге, опет, излаже га непријатностима и порузи на сваком кораку, онда је лако разумети, да је он код нас давно промашио свој циљ.

Мимо свега овога, полицијски надзор у противности је са циљем казне, и савременим принципима криминалне науке, те је с тога крајње време да се и о његовом модификовању, нарочито у погледу малолетника и жена, почне озбиљније мислити. Желети је, да намеравани закон о условној осуди буде само почетак реорганизације нашег застарелог казненог законодавства у духу нових и несумњиво здравих идеја савремене криминологије.

Д. Ђ. Алимпић.

ЗЛОЧИН У БУДУЋНОСТИ

— Чезаре Ломброзо —

Тешко је то прорицати будућност, нарочито у једном питању, које се нас тако много тиче; јер »nemo propheta in domo sua.« Ја зацело не бих узимао на себе ту одговорност, да ма и у крупнијим потезима оцртавам какав ће у будућности изгледати злочиначки свет, да нису идеје моје школе примљене у разним деловима цивилизованог света, као у Аустралији и Енглеској, где је поодавно уведено више реформа које предлаже моја школа. Прибелешке о томе гласе веома одређено и подробно, и за њих имам да захвалим на првом месту доктору Коглану, који је стекао особитих заслуга за аустралијску криминалогију; захваљујући њему и аустралијској влади, која нема луде и тесногруде ограничености многих европских влада, могао сам добити једну копију аустралијског албума злочинаца и на тај начин криминолошку студију допунити у сваком погледу. Из успеха, који су постигнути у Аустралији и Енглеској, могу се извести и уопште корисне поуке. То је бар моје убеђење; и ма да сам на чисто и с тим, да ће искрснути противници мојим закључцима ја их ипак не ћу пређутати, јер сматрам да је дужност сваког човека да колико год више може ради на умањивању друштвених опасности.

Из предатог ми материјала види се јасно, да се злочин у Аустралији умањује и по броју и по тежини. Ма да се становништво удвостручило, ма да се веома повећало насељавањем које је од 100,600 у години 1889 порасло на 141,000 у год. 1898, преваре, пљевине и покрађе спале су на трећину, докле су се убиства свела на половину а разбојништва на три четвртине. Неки мали изузетак чине телесне повреде, које су се попеле од 95 на 109, односно од 16 на 20. Један једини знатнији пораст може се констатовати код тако званог злочина против морала, на име код атентата на девојчице. Број тих злочина се за десет година удвостручио. Осем тога јако су се увећале и осуде против пијанства; оне су порасле од 30 на 1500; али овде нам ваља напоменути да алкохолизам само с тога стално расте и пресуде против пијанства се само стога множе, што се раније нису употребљавале никакве погодне мере против тог порока као у осталом цивилизованом свету. Али злочини, који потичу из користољубља или невоље, одиста се умањују. Узрок је томе можда и околност што је жито јевтино, те нема онај утицај, који има у Европи код сваког злочина.

Уосталом велики број мојих реформа уведен је не само у Аустралији већ и у Енглеској, те се и тамо од неколико година виде исте појаве. Убиства су се за 8 процената умањила, покрађе за 30, прављење лажних новаца за 34, злочин против јавног реда за 35 процената. Напротив и ту су се као год и у Аустралији злочини против морала удвојили; дечји криминалитет испод 12 година развио се од 24 на 29 процената, а напротив криминалитет од 12 до 16 година, нарочито од 25 година, спао је.

То исто може се констатовати у Женеви, где су злочинци или злочин сведени на пет шестина, а преступи на две трећине.

* * *

Како сад човек да објасни то чудновато опадање злочина, кад је оно у противности са свим догађајима на свету? Јер у самој Немачкој, која је једна од најнапреднијих европских земаља, видимо да злочин и преступи стално расту, видимо да се број злочинаца у поврату готово удвостручава.

У Аустралији се то огромно опадање злочина може објаснити социјалним реформама, које тамо чак и пролетера економски боље обезбеђују него што су у Европи обезбеђени чиновници; други је разлог тај што је становништво расуто по изолованим фермовима и што преобладује пастирство, које је мало предиспоновано за злочин, као напослетку и то што се против корупције младих људи води сталан, непрекидан рат.

Тако је у години 1898. примљено у домове за поправку 12.964 деце, а сва напуштена или сиромашна деца предата су приватним домовима на владин трошак, која је у том циљу издала 1,250.000 фунта стерлинга — а то је двадесет пута више но у Италији за становништво од четири милиона, што чини једну седмину талијанског становништва.

Исто тако жесток рат води се сад и против алкохолизма, што нам сведочи знатан број осуђених лица због пијанства. И потрошња алкохола опада сад из године у годину, тако да се потреба појединде индивидуе ограничава на 2,21 галона докле је раније износила 2,75.

Сличне мере су се употребљавале у велико у Женеви и у Лондону, где су дечје колоније, домови д-р Барнада, школе за поправку и т. д. чинили права чуда да би децу отргли од примамљивости злочина. Све те установе и сви ти заводи прави су расадници морала и врлина.

Влада, приватна и религиозна удружења здружују своје тежње против алкохолизма, смањујући број крчама или их замењујући чајџиницама и јавним бесплатним представама које би на место надражаја што га човек троши у алкохолу пружале му одиста племенит надражај. Енглеска је такође прва земља на свету, где већ готово од пре једног столећа постоје заводи за душевно болесне злочинце, докле се правници латинских земаља већ при спомену те речи најеже и ужасавају. До душе у Аустралији и Енглеској и покрај свих тих мера изобилује се злочинцима у поврату. У Енглеској видимо да су се злочинци у поврату, који су у години 1894. износили 55 од 100.000, повисили у години 1898. на 60 од 100,000, докле аустралијска статистика показује од 28,332 осуђеника.

3200 злочинаца у поврату (по 2 пута)
961 злочинац у поврату (по 3 пута)
380 злочинаца у поврату (по 4 пута)
181 злочинац у поврату (по 5 пута)
104 злочинца у поврату (по 6 пута)

Дакле реформе које су уведене у примену у Аустралији и Енглеској веома су корисне против злочинаца из навике и душевно болесних злочинаца, а наротив не помажу код рођених злочинаца, који чине језгро злочинаца у поврату.

Кад би се сад осталим већ практично изведеним мерама додали још заводи за оне злочинце који се не могу поправити, душевно болесни злочинци стално држали у лудницама или рођени се злочинци пренели за цео живот на далека острва, где би радили пољске послове, број злочинаца у поврату знатно би се смањио и напослетку сасвим ишчезао. У првом реду сразмерно кратке казне немају готово никаква утицаја на злочинца, оне стварају пет до шест пута на тридесет до четрдесет случајева рецидивисте и имају за последицу све могуће штете; јер огромне суме новаца стају њихова приређивања, осуђивања и држања у тамницама, а већ и да не спомињемо штете, које они наносе друштвеном животу у времену кад су слободни.

* * *

Мислим да могу без претеривања тврдити да, кад би се пригрлиле идеје моје школе и у исти мах увеле социјалне и економске реформе, које модерно друштво не може више одбијати, да би готово потпуно нестало оних многобројних злочинаца из навике, који се у току времена по тамницама спреме за професионалне злочинце. Тада би се умањио и број рођених злочинаца, који по својој природи теже ка пороку.

Оно истина је да с новим напретцима долазе и нове прилике за злочин, те би се код таквих околности морали уопште умножавати злочинци из навике. Цивилизација ствара из дана у дан нове надражаје или инструменте, који подстичу на злочин или га помажу. Осем вина имамо опијум, етар, велосипед, аутомобил, телеграфе, фотографију, штампу: све су то напретци културе, али све и проузроковачи нових зала. Подсећам само на крађу велосипедима и крађу велосипеда, које су постале епидемичне, одвођење малолетних на аутомобилу, преваре и фалсификовања телеграфом и телефоном, изнуђавања и клеветања у новинама, лако распростирање неморалних слика фотографијом, фалсификовања и преваре у области обезбеђења живота. Све нове добити технике само су нови облици опијања које није ни мало мање опасно но опијање алкоголичара. Али једна просвећена влада ће баш у тим новим инструментима за потпомагање злочина потражити и наћи средство за његово угушење. Велосипед, телеграф, телефон и фотографија могу врло добро послужити у изналажењу злочина. Објаве и слике злочинаца у новинама припомажу знатно, да се олакша њихово хватање. И ту чине веома добре услуге домови за умереност а пре свега бесплатне представе духовно знатнијих комада и као превентивне мере су за најбољу препоруку. То исто важи

и за кинематограф; јер ја сам више пута видео како су њиме откривена многа лица, којима су биле тобож одузете ноге и руке, а која су хтела да тако на превару дођу до обезбеђених премија. У слободним земљама дешавају се за време избора велика фалсификовања, али ми сад имамо једну машину, која их готово онемогућава. Напослетку антропологија и антропометрија, које се примењују у откривању злочина, сасвим су нови инструменти против злочиначке војске.

Ако дакле цивилизоване земље имају нове узроке за злочине, оне имају и нова средства против злочина из навике. До душе злочини из страсти налазе у цивилизованим земљама нове узроке за надражај у политици, али ће за то мало по мало пресахнути други главни узрок, љубав, пошто ће се увођењем развода дати већа слобода полним односима.

* * *

Разуме се да се све то не може створити за један дан; за све то потребан је читав низ реформа, које се могу увести мало по мало, али које ће правосуђу и казненом систему дати потпуно нов ков.

Тада би домови за сиромашну и напуштену децу, који сад чине готово изузетак, морали постати правило; јавне представе би морале као год и старе циркуске игре за народ бити службена установа, која би сузбијала претерану употребу пића, нових надражљивих средстава.

У исти мах кад би се увећао број завода за душевно болесне злочинце ишчезле би готово потпуно тамнице, а стручњаци би морали да се умешају по закону код свих тешких злочина. Вероватно је да ће се реформа о пороти извршити у том смислу, да буде бар делимично техничких поротника, који су куд и камо више кадри да створе мишљење но обичне судије. Поротници морају, наравно, за то бити плаћени, те да се поротничка дужност не сматра, као што је то често сад случај, као нека врста казне. Уосталом да потсетимо на то да је још у старој Атини био обичај да се плаћају народне судије.

Кад се има на уму да сама Италија издаје 140 милиона за тамнице и своје правосуђе, а да и не споменемо 10 до 15 милиона штете, коју причине злочинци, онда држим да ће се нове предложене мере у толико повољније примити, што ће трошкови на њих бити куд и камо мањи но трошкови, којима су данас оптерећени часни људи; јер напослетку њихов је задатак, да се старају о издржавању злочинаца.

Али још једну другу корист имају дотичне земље, ако прибегну тим рационалним мерама. Дуго времена беху казне и парнице злочинаца представе које су судске власти приређивале народу. Подсећам само на она мучења на ватри, на усијана гвожђа, која су забадана у месо, и којима су у главном кажњаване убице, на изложбе у кавезима на јавним местима и на јавно свлачење одеће, које је се вршило над банкротима, на бичевање и раскидивање кривца са четири коња. Данас су се ти обичаји веома ублажили; али парнице, а нарочито извесне сензационе парнице, остају за нас призори, за које се ми интересујемо, немајући у опште ни најмањег осећаја сажаљења. То у главном није веома различито од осећаја, с којим је свет у средњем веку посматрао кажњавање злочинаца, те непрестано лебди опасност да ће гледаоци подлегати искушењу подражавања. Али ако све те душевне болесне, епилептичне и рођене злочинце лишимо могућности представљања и затворимо их на цео живот у нарочите за такве циљеве удешене домове, онда нагон за подражавањем и страст за сензацијама неће имати хране, те ће човечанство бити у великој добити. Осим тога многе судије и државни правобранибци, који сад сматрају да им је дужност да осуђују кривце, удариће другим путем и друштвену освету претвориће у процес лечења, које је куд и камо радикалније но што би то могла бити казна.

М. Д.

КАКО СЕ ВРШЕ ПРИТВАРАЊА

превод са немачкога

(свршетак)

Искусан криминални чиновник са свим би друкчије радио. Он би злочинцу не само допустио, да заврши ручак, већ би му можда понудио, да му купи и чашу вина после јела.

А и иначе може криминални чиновник да чини злочинцу сваковрсне олакшице приликом притварања. И сам злочинац има своје частољубље; њему је најгоре бити изложен оној срамоти да јавно буде притваран и одвођен у затвор, нарочито још, можда, праћен и подсмехом гомиле присутних људи. Он је за то захвалан за сваку пажњу и већ и за то полази са чиновником мирно, да не би направио какав бескорисан призор.

Из разлога, које ћемо доцније објаснити, криминални чиновник у сваком случају притварања меће злочинцу замку изнад превоја десног ручја; та је замка дупли конопац, који је при крају притврђен за једно парче кривог дрвета. Криминални чиновник узме дрво у леву руку и обавије конопац на са свим мало растојање између њих. Тако је десна рука злочинчева постала безопасна, и кад би успут будаласто опет покушао да се брани или бежи, криминалноме чиновнику увек је слободна десна рука, која је наоружана најмање бар добрим штапом. Притвореник и чиновник изгледају по том као два добра пријатеља, који се заједно шетају.

Трећи разлог, што се и сами они злочинци, који су наклоњени одбрани и отпору, само у највећим случајевима бране од притварања, лежи у томе, што искусни криминални чиновници притварају таквог злочинца тек онда, кад су га већим опхођењем довели у такав положај, да му никакав излаз није могућан. Они су га читаве дане и недеље држали под присмотром, пропустили су више згодних прилика за притварање за то што осумњиченога још нису били довели у такав положај, у коме би била права будалаштина од његове стране, кад би се још опирао. Злочинац у томе тренутку, кад треба да буде притворен, може још да се збуни док не види има ли каква излаза за њега; али он је готово увек добро извежбан да муњевитом брзином оцени такве могућности, и мора сам себи убрзо рећи, да би сви могући покушаји остали залудни и да би му још само могли погоршати положај.

Укаже ли се, наравно, само и најмања прилика за бегство, опасни злочинац ће у сваком случају покушати да је искористи. Шта такав један човек може да учини у страху и очајању, то се не да ни замислити. Дневни листови готово редовно доносе извештаје о таквим покушајима бегства, где злочинац само једним скоком прескаче високе зидове и прави друге вештачке продукције, које изгледају немогуће и за каквог умешног акробату. Таквога злочинца, који је јако наклоњен бегству, никада не притвара један чиновник, већ два, три, четири, а по потреби и више. Тада и онај злочинац, који је способан и за најочајнију борбу, увиди да је најбоље да се на миру преда.

Већином случајни злочинци или тек почетници у злочинаштву дају од себе отпора, нарочито оружјем у руци. Такви људи раде то у стању нервне раздражљивости. Они су тако препаднути притварањем, да више нису у могућности да владају својим разумом. Све њихово размишљање управљено је тада само на то, да се ослободе и избегну све даље последице. Они при том са свим заборављају, да свој положај на тај начин само погоршавају. Ако употребе силу према полицијскоме чиновнику, наравно да ће им и он морати одговорити силом, те не само да ће злочинац трпети болове, већ ће му и приликом одмеравања казне бити урачунато да је се приликом притварања опирао силом. Буде ли се и даље у затвору понашао будаласто и употребљавао силу, он ће бити лишен свију оних мањих уступака, који се у опште могу пружити драговољно злочинцу у затвору.

Случајни злочинац, у наступу страха и очајања услед притварања, често се баш тада унесрећи. Њега је требало притворити на пример због опасне крађе, а он из глупости пуца на чиновника који га је хтео притворити. Погоди ли га, он неће бити кажњен само због крађе, што би било можда само неколико месеца, већ ће бити осуђен још и за отпор и телесну повреду, што ће донети дугогодишњу робију.

Професионални злочинац израчунао је то раније до најмањих ситница док још није притворен, те кад му се не укаже каква сасвим згодна прилика за бегство, он неће чинити ни најмањи покушај. Баш и ако му бегство пође за руком, он ће опет кроз кратко време бити ухваћен. Он нема средстава да иде у иностранство, а све јазбине, у којима се он крије, по-

знате су полицији и она их држи под присмотром; потернице за њим бивају наређене, па и ако му и пође за руком, да за неколико дана по киши и снегу буде у слободи, он ипак на послетку упада у клопку. На што онда чинити бескорисне муке?

Злочинци који не чине насиља, већ који се задовољавају преварама у великом стилу, приликом притварања понашају се сасвим паметно. У њиховом програму лежи, да се понашају као свака увређена невиност. Они дају израза своме чуђењу, да се полицијски чиновник усудио да притвара њих, који се врло често издају за грофове и кнежеве, прете свим могућим начинима, разуме се и дипломатским рекламацијама, али ипак мирно иду у затвор. И они знају, да ће само погоршати свој положај, ако се буду опирали. Они се надају да ће се стотинама лажи, које имају у приправности, оправдати пред судијом или да ће приликом спровода у затвор или у казамат моћи утећи, а то ми често испадне за руком. Чиновнику, који их притвара не пада то ни на памет, пошто се приликом притварања нису ни најмање опирали; за то су баш овакви злочинци у том погледу и сумњиви.

Већ је поменуто, да криминални чиновници често по читаве дане држе под присмотром каквога злочинца, док са свим не буду сигурни да му могу приступити и притворити га. Чешће се чују у публици питања, да ли злочинац примећује да је под присмотром.

У већини случајева он са свим тачно примећује, да је, што кажу у Америци, „засенчен.“ Могу криминални чиновници на све могуће начине прерушени бити, ипак ће их злочинац познати кад му се приближе, јер је његова неповерљивост достигла врхунац, те отуда и има такво око.

Један врло интересантан случај десио се пре кратког времена у Енглеској. Енглески закон не допушта притварање једнога злочинца све дотле, док није сабран сав и потпун доказни материјал противу њега. Један опасан фалсификатор дође и настани се у хотелу једне повеће енглеске вароши, и одмах би стављен под полицијску присмотру. Он се представи као сасвим поштен човек и правио се по све невин и наиван, јер је знао, да полиција нема последњих доказа који су јој потребни противу њега. Он је сам тражио познанство са полицијским чиновником који је на њега пазио, играо је с њиме карата и шаха, док му једног дана смејући се не рече у очи, да га је већ одавна познао. Другоме криминалноме чиновнику, такође, није пошао посао за руком.

Најзад један од виших чиновника падне на једну добру мисао. Он се тако исто настани у томе хотелу и нареди, да и на њега самога пази један полицијски чиновник, држећи га стално под присмотром. Наравно да је то фалсификатор приметио, и гледајући у овоме свога злочиначкога друга, опомене га, да је под полицијском присмотром. Овај се начини са свим преплашен, и одигра своју улогу као коцкар тако одлично, да му је фалсификатор поклонио своје потпуно поверење. Чиновник му отворено исприча многе своје преваре које је учинио, те најзад и злочинац признаде све своје подвиге, а поред тога предложи чиновнику, да заједнички предузму и изврше једну велику превару.

Тиме је он дао криминалноме чиновнику и последњи потребни доказ, те је овај без сваког даљег околишења могао приступити притварању.

Нарочито из овог последњег примера може се видети, да притварање може задавати и великих мука криминалним чиновницима, и да томе акту може претходити дуготрајна борба у лукавству духовитости и умешности између злочинаца и криминалних чиновника. Али сам акт притварања, који се сматра као највиша тачка једног сензационог криминалног случаја, као што горе поменусмо, врши се у већини случајева глатко и на најмање уочљив начин.

Д. В. Б.

ПОУКЕ И УПУТИ

У среском буџету морају се предвидети сви они издаци, који по закону падају не терет среза.

Среска скупштина среза врачарског није унела у сремски буџет за идућу 1907. годину ове позиције:

1.) помоћ среском лекару за бесплатно лечење сиротиње у срезу. Као разлог за то у одлуци среске скупштине Бр. 27. наведено је то, што је срез у близини Београда, те се може увек наћи лекарска помоћ кад затреба, а сем тога и зато, што је срез, услед зидања среске куће, преоптерећен прирезом.

2.) на лечење сиротних притвореника у срезу, — одлука Бр. 26.

3.) на име подмирења разних потреба пореског одељења. Као разлог наведено је, да ти издатци не падају по закону на терет срезу, — одлука Бр. 34.

4.) на одржавање пастува и пастувске станице. Разлог за то нашла је скупштина у томе, што се у срезу нико не бави одгајивањем коња и што се за опасивање плаћа држави такса, — одлука Бр. 25.

Начелник сремски нашао је, да су ове четири одлуке противне закону, и то:

прва, што би по интересе здравља била штетна;

друга, што по правилима за лечење и одржавање сиротних притвореника срез мора у буџету имати потребну позицију;

трећа, што се противи закону о пореској управи, пореским одборима и порезницима, јер број пореских помоћника одређује Министар Финансија а не среске скупштине. Сем тога она је противна и чл. 3. тач. 10. закона о трошковима управних власти;

четврта, што се противи чл. 2. правила и упуства о одржавању државних пастува.

С тога је, а на основу чл. 14. закона о уређењу округа и срезова, ове одлуке задржао од извршења.

Државни Савет нашао је: да су само трећа и четврта одлука среске скупштине под Бр. 84. и 25. противне закону о пореској управи, пореским одборима и порезницима, као и закону о трошковима управних власти (тач. 10. чл. 3.); а *друга* је противна тач. 10. чл. 22. закона о окружним, среским и општинским буџетима. Ове издатке она је морала, да унесе у буџет расхода за идућу годину, јер они по тач. 2. чл. 133. закона о уређењу окр. и срезова падају на терет среза према специјалним законима.

Али решење надзорне власти, у колико се односи на задржање одлука под Бр. 26. и 27. не одговара закону зато, што ни једним законским прописом срез није приморан да даје сремском лекару новчану помоћ за бесплатно лечење сиротиње, као ни то, да срез мора у буџет расхода унети потребну суму новаца за одржање и лечење сиротних притвореника у срезу.

За бесплатно лечење сиротиње, хонорар лекару би се могао одредити само на основу међусобног уговора између лекара и среза, који би уговор по тач. 6. чл. 16. санитетског закона важио само, када би био одобрен од стране Министра унутрашњих дела. За бесплатно лечење сиротних притвореника држава увек предвиђа довољну суму у свом буџету расхода, као што је то и ове године учинила.

Са тога је државни Савет, на основу чл. 14. и 40. закона о уређењу округа и срезова, решио, да се само одлуке среске скупштине под Бр. 34. и 26. пониште.

Један случај из чл. 148. закона о општинама.

7. марта 1906. године начелник среза подгорског тражио је од одбора општине гор. буковичке, да на основу чл. 148. закона о општинама разреши од дужности председника и кметове исте општине.

Одбор општински уважио је овај захтев и разрешио их.

На избору, који је по том наређен, буду изабрана иста лица и одбор донесе одлуку, да их уведе у дужност.

Среска власт, тврдећи да лица, разрешена од дужности на основу чл. 148. закона о општинама, не могу за две године бити поново бирана, а ако се то деси, да њихов избор не важи према чл. 150. поменутог закона, на основу чл. 152. истог закона задржала је одборску одлуку од извршења.

Разрешени чланици општински изјавили су жалбу Државном Савету:

1.) противу наредбе среске власти о њиховом разрешењу;

2.) на одлуку општинског одбора о разрешењу, и

3.) на одлуку среске власти, којом је задржана од извршења одлука одборска о њиховом поновном увођењу у дужност.

Државни Савет нашао је:

1.) да је жалба, у колико се односи на захтев надзорне власти од 7. марта 1906. године, погрешно упућена Савету, јер то није одлука надзорне власти, да би био случај чл. 170. закона о општинама, већ захтев више упућен нижој власти, по коме тек ова има да поступи или не, и њена одлука може бити предмет жалбе;

2.) у колико се односи на одлуку одборску од 7. марта 1906. године, жалба је опет погрешно упућена Савету, јер се против таквих одлука, према чл. 152. закона о општинама, жалбе једино изјављују непосредно надзорној власти;

3.) у колико се односи на решење надзорне власти од 12. марта 1906. године, жалба је неумесна, јер је то решење надзорне власти, са разлога у њему изнетих, потпуно на закону основано.

С тога је Државни Савет, а на основу чл. 170. закона о општинама и чл. 25. свога пословника, решио: да се жалба, у колико се односи на наредбу среске власти и одборско решење од 7. марта 1906. године, одбаци као ненадлежној власти поднесена, а у колико се односи на решење надзорне власти од 12. марта 1906. године, као неумесна.

Одлука од 6. јуна 1906. год. Бр. 4321.

Један случај из чл. 9. правила за јавне забаве у општини београдској.

За повреду чл. 9. правила за јавне забаве у општини београдској, оптужени Настас Р., кафеција овдашњи, решењем суда општине београдске КБр. 3716|904. кажњен је са 144 динара, на име процента Народном Позоришту, што је дозволио, да у његовој кафани свира цариградска капела, која општини није платила таксу.

Ово решење општине одобрио је Министар унутрашњих дела својим решењем од 23. децембра 1904. године П№ 35437.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да ожалбено решење Министрово не одговара закону са ових разлога:

По чл. 9. правила од 1. августа 1903. године АБр. 4344., прописатих од суда општине вароши Београда за јавне забаве у општини београдској, ако који од сопственика или закупаца локала, где се дају јавне забаве, допусти да у његовом локалу какво лице даје представе и друго томе подобно, а не увери се, да је дотично лице поред допуста добијеног од Управе вароши Београда и општини таксу платило, биће он одговоран општини за неплаћену таксу, а поред тога и кажњен по § 326. кривичног закона.

Као што се види из овог прописа правила, одговорност општини за неплаћену таксу везана је са казном по § 326. кривичног закона и има се једном одлуком расправити, те с тога ни општински суд није могао узети на себе надлежност о осуди жалиоца на плаћање таксе, која општини припада, а у колико се тиче кривичне одговорности и изрицања казне обраћати се надлежној власти.

Општински суд, према наведеном пропису правила, требао је од власти којој је се обратио за изрицање казне над жалитељем, да тражи, да га поред казне осуди и на накнаду неплаћене таксе општини, јер од расправе питања о кривичној одговорности жалитеља зависи и питање о плаћању таксе општини.

Како општински суд, као што се види из његовог решења од 2. децембра 1904. год. К№ 3716., није овако поступио, то је Министар, као непосредна надзорна власт према чл. 142. закона о општинама, погрешно ожалбеним решењем одобрио ову одлуку општинског суда.

Ово посматрање Државног Савета усвојио је и Министар унутрашњих дела.

Одлука од 12. септембра 1906. године Бр. 5956. **М. В.**

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

УХВАЋЕН

Живота С. Петровић, земљоделац и бив. општински писар, за којим је изашла потерница у 37. броју «Полицијскога Гласника» ухваћен је у срезу посавском округа ваљевског и налази се под истрагом и у притвору, те је престала потреба за његовим тражењем.

ТРАЖИ СЕ

Срећка Васића, земљоделца из Ресовца, среза бањског, окривљеног за дело из § 191. казн. закона, тражи власт среза бањског актом од 13. тек. м-ца Бр. 11420. Пронађеног Срећка треба стражарно спровести у Соко Бању.

ПОТЕРЕ

Ноћу између 14. и 15. тек. м-ца два непозната зликовца напали су на механу витковачку, у срезу гружанском и убили Петра Петровића, из Печеноге, и Симу Петровића, из Милаковца, а механџији Милану Николићу отели су и однели: 1000 динара у новчаницама од по 10 динара, 24 ##, 312 динара у сребру, 30—40 дин. у никлу и 400 паклића дувана од по 0·20 динара. Један од зликоваца средњег је раста, плав, ретких и плавих брчића; од одела и обуће имао је: гуњ и зубун од сукна, на глави црвени фес са великом кићанком, а на ногама кратке чарапе и опанке. Други је зликовац црномањаст, средњег раста, у чакширама и зубуну од сукна, испод зубуна има чохани џемадан срмом извезен; на глави црвени фес са великом кићанком. За време док су ова два зликоваца била у механи, један њихов другар чувао је пред механом стражу, а његов је опис: стаса високог, у лицу црн, бркова малих и црних, са малом густом, шпицастом брадом; од одела имао је гуњ и зубун од сукна, а на глави фес са кићанком. Начелник среза гружанског депешом Бр. 19550 моли за најенергичније трагање за зликовцима и покрађом. УБр. 34025.

Димитрије Бојковић, келнер из Ражња, украо је на опасан начин 220 динара у злату Браћа Младеновић, кафеџ. из Врањана, и побегао. Стар је 24 год., раста високог, црномањаст, по лицу је мало рошав од богиња. Треба га озбиљно потражити и пронађеног спровести начелству округа крушевачког с позивом на акт Бр. 8946. УБр. 34301.

Слав Чакаров, из Котела, и **Јанко Костадинов — Болаков,** из Трнова, поштански чиновници, украли су у Софији три новчана група у вредности 190.000 лева у бугарским новчаницама, па побегли у иностранство. Новац је био својина бугарске земљорадничке банке у Софији. Чакаров је стар 23 године, средњег раста, малих бркова, нежног лица, косе плаве, очију граорастих, крупног гласа, говори по мало француски. Костадинов је стар 27 година, средњег раста, косе и бркова црних, на челу има једну белегу. На молбу софијскога градоначелства, препоручујемо свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцима најживље трагају и у случају проналаска притворе их, претресу и о томе известе Министарство Унутрашњих Дела с позивом на ПБр. 19943.

Никола А. Милојевић, земљоделац из Осипаонице, који је био због разбојништва у притвору код начелника среза подунавског, 18. тек. м-ца побегао је из ансанског притвора. Никола је стар 22 године, омален, смеђ, жутих очију, дугуљастог, сувог лица, на себи има нове чакшире, половну антерију од шајка, на глави црну влашку шубару, на ногама куповне опанке. Нека га све полицијске и општинске власти најживље потраже у својим домашајима и пронађеног под јаком стражом упуте начелнику ср. подунавског с позивом на депешу Бр. 14835.

Крађе стоке. Непознати крадљивац ноћу између 16. и 17. тек. м-ца украо је једнога коња Стевану Николићу, земљоделцу из Глоговца. Коњ је матор 12 год., длаке црно-доратасте, на левој предњој нози колено му је задебљало, има жиг «В» и «Т.» Денеша начелника среза деспотовачког Бр. 11817.

Непознати крадљивац 15. тек. м-ца са паше у планини украо је једног коња Миљку Ђуковићу, земљоделцу из Читлука. Коњ је длаке чиласте, на врату има два жига «О» «О«, висок је 150 см., поткован немачким ковом. Депеша начелника среза бањског Бр. 1119.

Нека све полицијске и општинске власти најживље трагају за крадљивцима и покрађом, и о резултату известе поменуте начелнике, позивајући се на њихове потернице.

Милоју Миладиновићу, из Вирина, среза деспотовачког, украден је ноћу између 17. и 18. тек. м-ца један коњ длаке мрко доратасте, у обе предње ноге чарапаст, матор 3 год., висок 147 см., са жигом «Т», и једна кобила длаке мрко-доратасте, матора 7 год., висока 139 см., такође са жигом «Т». Исте ноћи украдена је Богосаву Ђорђевићу, из Глоговца, овог истог среза, једна кобила длаке алатасте, матора 6 година, висока 144 см., нежигосана, са задњом копитом у пола белом.

Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцима и покрађом најживље трагају. УБр. 34306.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Из судинце општине ландолске, у срезу подунавском, ноћу између 7—8 тек. м-ца украдена је једна књига сточних пасоша под Бр. 765; серија «*CCXLXI*». Није искључена могућност да је на украденим пасошима — којих има 140 — ударен и *печат суда општине ландолске.* Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима на ову покрађу. О повољном успеху трагања треба одмах известити начел. среза подунавског с позивом на акт Бр. 14094.

Петко Ватов, скитница из Куле у Бугарској, налази се у притвору код начелства окр. тимочког. Код њега је нађено 27 наполеондора и још нешто ситна бугарска новца. Петко је стар 60 година, добро развијен, црномањаст, просед, у оделу бугарске ношње. Скреће се пажња властима, ако би знале да је Петко извршио где какво казнимо дело, да о томе известе начелство округа тимочког с позивом на депешу Бр. 8064.

Код **Јована Брестовљанина,** из Злота, нађена су два вола: један длаке сиво-жућкасте, матор 5 година, а други длаке сиве, матор 3 године, оба без роваша. Утврђено је да су ови волови украдени, па с тога се обраћа пажња свима полицијским о општинским властима на ову покрађу, и позивају се да потраже сајбију ових волова и упуте га начелнику среза бољевачког с позивом на Бр. 12017.

Због разбојништва, које је извршено над Милићем Милутиновићем из Страгара, ноћу између 18. и 19. августа тек. године, начелник среза гружанског ставио је под кривичну истрагу и у притвор: **Љубомира Радовановића — Ускоковића,** коцкара из Ужица, **Станишу Ускоковића,** коцкара из Високе среза ариљског, **Драгољуба Милојевића — „Јагодинче“,** коцкара из Јагодине, **Живка Капуњца,** кочијаша и **Милана Стојановића, — „Сунце“,** прекупца из Београда. По тражењу начел. окр. крагујевачког износимо слике оба Ускоковића и Милојевића, и позивамо све полицијске и општинске власти да што пре јаве начелнику среза гружанског, с позивом на акт Бр. 18078, да ли су ови професионални коцкари учинили још какво казнимо дело? У разбојништву над Милићем учествовао је и **Михаило Радовановић — Ускоковић,** коцкар из Бурађе, среза златиборског, чију смо потерницу са фотографијом изнели у 37 броју «Полицијског Гласника« од ове год., ну који још није ухваћен, те га с тога треба најживље потражити и пронађеног стражарно спровести начелству округа крагујевачког с позивом на акт Бр. 14086. — УБр. 33538.

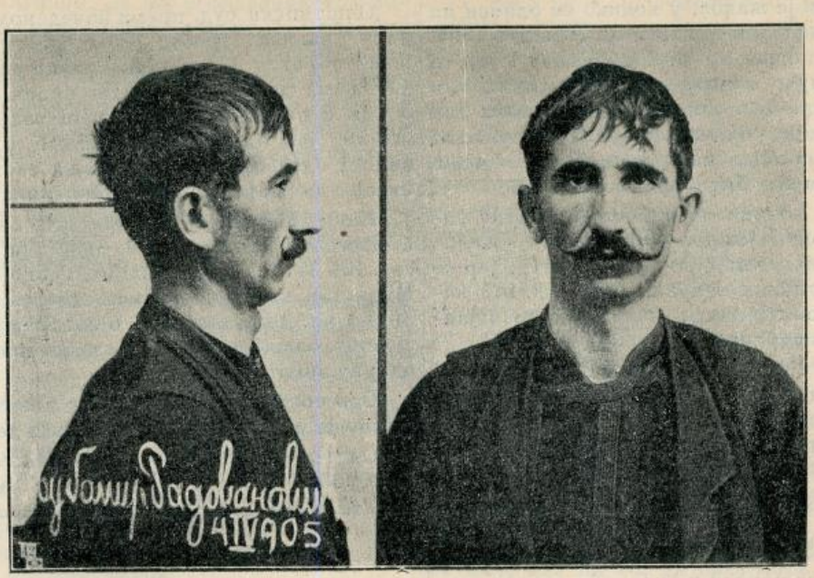

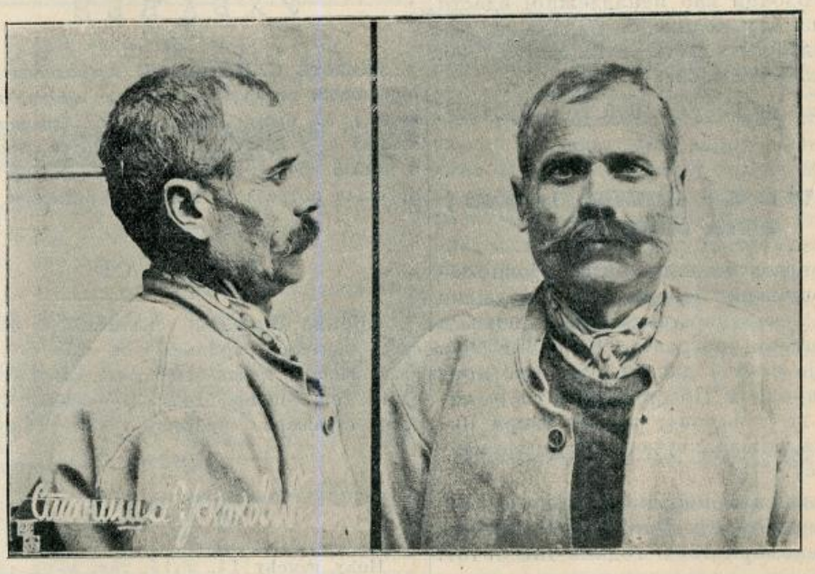

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јелинић.

БРОЈ 40. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 1. ОКТОБРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 9. септембра 1906. год. Бр. 5844, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

да се Димитрије Митрашин, практикант овд., родом из Вршца у Аустро-Угарској и тамошњи поданик, по молби својој прими у српско поданство изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из свог досадањег поданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. септембра 1906. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу августу 1906. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца августа извршено је у Србији:

1.	**Убистава**	**46**
2.	**Детоубистава**	**1**
3.	**Нехотичних убистава**	**4**
4	**Покушаја убистава**	**32**
5	**Разбојништава**	**14**
6.	**Силовања**	**1**
7.	**Тешких телесних повреда**	**19**
8.	**Паљевина**	**51**
9.	**Опасних крађа**	**98**
10.	**Злонамерних поништаја туђих ствари**	**15**

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	**45**	или	97·8%
Детоубистава	**1**	„	100 %
Нехотичних убистава	**4**	„	100 %
Покушаја убистава	**30**	„	93·7%
Разбојништава	**10**	„	71 %
Силовања	**1**	„	100 %
Тешких телесних повреда	**19**	„	100 %
Паљевина	**6**	„	11·7%
Опасних крађа	**24**	или	24·5%
Злонамерних поништаја туђих ствари	**2**	или	13 %

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (25), затим помоћу *оштрог* (13), помоћу *тупог* (6), и *задављивањем* (2).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *освети* за 17 случајева, у *међусобној свађи* за 13, у *домаћој расири* за 4, у *вршењу званичне дужности* за 3, у *нужној одбрани* за 2, у *неморалним побудама* за 1 и у *користољубљу* за 1 случај. За осталих пет случајева узроци су непознати.

Посматрана према местима у којима су извршена изложена убиства јављају се: у срезу ужичком **6**,[1] у срезу пчињском **3**,[2] у срезу посаво-тамнавском **3**, у срезу јабланичком **2** (1 непронађено), у срезу бањском **2**, у срезу качерском **2**, у срезу лепеничком **2**, у срезу орашком **2** и по **1** у срезовима: врачарском, колубарском округа ваљевског, оба јасеничка, поречком расинском, деспотовачком, ресавском, левачком, параћинском, мачванском, пожаревачком, голубачком, хомољском, таковском, подунавском, моравског округа нишког, бољевачком, добричком, косаничком, црногорском, моравичком,[3] нишком и у вароши Пожаревцу.

Детоубиство је извршено у срезу тамнавском.

Нехотична убиства извршена су у срезовима: крагујевачком, голубачком, добричком и драгачевском.

Покушаја убистава било је: у срезу грочанском **2**, у срезу посавском округа београдског **2**, у срезу параћинском **2**, у срезу орашком **2**, у срезу добричком **2**, у срезу моравичком **2**, у срезу млавском **2**, и по **1** у срезовима: колубарском округа београдског, подгорском, масуричком, неготинском, трстеничком, расинском, деспотовачком, нишком, јадранском, пожаревачком, моравском окр. пожаревачког, љубићском, подунавском (непронађен), бољевачком, зајечарском, прокупачком, студеничком и трнавском (непронађен).

Највећи број ових дела извршен је у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена: у срезу пчињском **2**, (1 непронађено), у срезу трнавском **2** (1 непронађено). и по **1** у срезовима: гружанском поречком (непронађено), беличком, моравском окр. нишког, сврљишком, рађевском, пожаревачком (непронађено), јасеничком округа смедеревског, прокупачком и у вароши Београду.

Силовање је извршено у срезу рамском.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу колубарском окр. београдског **2**, у срезу грочанском **2**, у срезу космајском **2** и по **1** у срезовима: врачарском, колубарском окр. ваљевског, ресавском, рађевском, поцерском, мачванском азбуковачком, пожаревачком, млавском, љубићском, орашком, прокупачком и студеничком.

Паљевине су извршене: у срезу звишком **4**, у срезу брзопаланачком **3**, у срезу мачванском **3**, у срезу подунавском **3** (1 пронађена), у срезу орашком **3**, у срезу колубарском округа београдског **2**, у срезу кључком **2**, у срезу расинском **2** (1 пронађена), у срезу деспотовачком **2** (1 пронађена), у срезу нишавском **2**, у срезу алексиначком **2**, у срезу хомољском **2**, у срезу добричком **2** и по **1** у срезовима: посавском округа ваљевског, јабланичком, неготинском, поречком, ражањском, левачком (пронађена), бањском (пронађена), нишком, сврљишком (пронађена), лужничком, јадранском, моравском округа пожаревачког, рамском, голубачком, заглавском, зајечарском, прокупачком, пожешком и драгачевском.

Вредност ових паљевина износи око **12.500** динара.

[1]) Сва ова убиства извршио је из осете Витор Николић из Гостинице, који је раније био осуђен на 20 година робије због убиства и са осуде пуштен 27. маја прошле године.

[2]) Једно од ових убистава извршили су Арнаути са карауле «Колиште» (Турска) над Ђорђем Јовићем, нашим пограничним стражаром.

[3]) Три турска аскера са карауле «Гисавица» ранили су 13. пр. месеца Драгутина Стаменића, из Кушића, од које је ране Драгутин умро.

Опасне краће извршене су: у Београду 8 (1 пронађена), у срезу нишавском 5 (2 пронађене), у срезу гружанском 4 (2 пронађене), у срезу левачком 4 (1 пронађена), у срезу лужничком 4 (1 пронађена), у срезу хомољском 4, у срезу моравичком 4, у срезу поречком 3 (1 пронађена), у срезу мачванском 3, у срезу пожаревачком 3, у срезу млавском 3, у срезу златиборском 3, у срезу брзопаланачком 2, у срезу трстеничком 2 (1 пронађена), у срезу беличком 2 (обе пронађене), у срезу темнићском 2, у срезу голубачком 2, у срезу орашком 2 (1 пронађена), у срезу заглавском 2, у срезу бољевачком 2, у срезу зајечарском 2 (1 пронађена), у срезу косаничком 2, у срезу рачанском 2, у срезу пожешком 2, у срезу трнавском 2 (1 пронађена) и по 1 у срезовима: космајском (пронађена), врачарском, посавском округа ваљевског (пронађена), пчињском, власотиначком (пронађена), лепеничком, крајинском, копаоничком, жупском (пронађена), расинском (пронађена), алексиначком, моравском округа нишког (пронађена), нишком, азбуковачком, моравском округа пожаревачког, рамском, таковском (пронађена), подунавском, црногорском, жичком (пронађена), студеничком и у варошима: Нишу (пронађена), Шапцу и Пожаревцу (пронађена).

Вредност свих ових крађа износи око **17.600** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу брзопаланачком 2, у срезу трстеничком 2, у срезу јадранском 2, у срезу качерском 2 и по 1 у срезовима: посавском окр. ваљевског, неготинском (пронађен), ражањском, параћинском (пронађен), сврљишком, жичком и дргачевском.

Вредност уништених ствари износи око **2.000** динара.

Поред изложених дела у току месеца августа извршено је у Србији још и **9 самоубистава**, и то у овим срезовима: космајском, колубарском окр. београдског, пчињском, поречком, ресавском, млавском, зајечарском, ариљском и у вароши Пироту.

Ова самоубиства извршена су: *вешањем* 7 и *ватреним оружјем* 2, а узроци њиховом извршењу леже: у *страху од казне* за 1 случај и у *дугој болести* за 1 случај. За осталих 7 случајева узроци су непознати.

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	ОКРУЗИ	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	1	—	—	5	—	—	7	2	2	—	2	—
2	„ ваљевски	1	1	—	1	—	—	1	1	1	1	—	—
3	„ врањски	5	—	—	1	2	—	—	1	2	—	1	—
4	„ крагујевачки	3	—	1	—	1	—	—	—	5	—	—	—
5	„ крајински	1	—	—	1	1	—	—	7	6	3	1	—
6	„ крушевачки	1	—	—	2	—	—	—	3	5	3	—	—
7	„ моравски	4	—	—	3	1	—	1	3	8	1	1	—
8	„ нишки	3	—	—	1	2	—	—	5	4	1	—	—
9	„ пиротски	—	—	—	—	—	—	—	3	9	—	1	—
10	„ подрински	4	—	—	1	1	—	4	4	5	2	—	—
11	„ пожаревачки	4	—	1	4	1	1	2	9	15	—	1	—
12	„ руднички	3	—	—	1	—	—	1	—	1	2	—	—
13	„ смедеревски	4	—	—	3	1	—	1	6	3	—	—	—
14	„ тимочки	1	—	1	2	—	—	—	2	6	—	1	—
15	„ топлички	2	—	—	3	1	—	1	3	2	—	—	—
16	„ ужички	7	—	—	—	—	—	—	1	8	—	1	—
17	„ чачански	2	—	1	4	2	—	1	1	8	2	—	—
18	Управа града Београда	—	—	—	—	1	—	—	—	8	—	—	—
	Свега:	**46**	**1**	**4**	**32**	**14**	**1**	**19**	**15**	**98**	**15**	**9**	**—**

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 25. септембра 1906. год. АБр. 938. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ
по старом српском законодавству

(свршетак)

Чл. 34. Ко би работио у дан свечани или орао воловима, да му се волови убију и кнежина их поједе. Но оставимо омање свеце да се сиротама и сирочадма и безвоницима (који волова немају) сору њихове баштине.

Чл. 35. Којему би сељанину остала земља не узорана а волове има, глоба као и ово горња (чл. 35); а ако је сирота, да плати кнез од оне кнежине глобе 4 баријела вина,[1]) да вас Грбаљ (то јест домаћини) попије, за то, што није сироте надгледао.

Чл. 41. Који би сељанин хотице или нехотице похарао туте или воћку или усев другоме с којом му драго живином да плати штету по цену од два човека.

Чл. 42. Који би Грбљанин Грбљанина изван свога моста речима наружио или ударио или ранио да плати двоструку глобу по мери забележеној у првим осудама.

Чл. 44. Сваки Грбљанин, кад из куће крене и макар где пође без оружја из дома да му се оружје прода и кнежина попије.

Чл. 48. Који би почео кидати грожђе прије малога Госпођина дне, да му се грожђе раздели сиромасима од села, а ако вино, да се попије.

Чл. 49. Који би продао баштину јабанцу, а не би хтео Грбљанину, да му ухваћени новац изједе и попије кнежина.

Чл. 54. Ко украби девојку без договора очина или мајчина, или ако није девојка с дјетићем у договору, да плати кнежини глобе 50 цекина.

Чл. 57. Која страна не буде задовољена од пресуде добрих људи, да плати глобе 12 цекина кнежини.

Чл. 58. Кад би се човек заклео по начину како смо осудили, да није дужан, а после нашло би се писмо или чиста сведоџба, да плати самоседмо[2]) као лупеж, а као кривоклетник свему Грбљу 4 барила вина.

Чл. 65. Који би се детић оженио против воље очине и материне, да буде лишен имања, ван да би се покајао, тражио опроштење и добио родитељски благослов.

Чл. 66. Која би девојка одрекла венчати младића, за којега су је родитељи верили, да се не само бестидна него и непоштена међу другарицама и у народу сматра.

Чл. 68. Која се жена или девојка не би уклонила мушкој глави с пута, и то с леве стране да се обличи грдним укором пред народом.

Чл. 69. Кад женска глава преде кудељу и тек упази мушку главу, ако је не извади, и не поклони се, или ако му се не уклони с очи, исто као и ови горњи (чл. 68).

Чл. 75. Који би се Грбљанин одрекао кумства мокрога (крштенога) да плати глобе Грбљу 50 цекина као одметник Бога и Светога Јована.

Чл. 77. Који не би позвао у сватове, кад жени сина, од своје својте, како је адет земаљски, да плати глобе кнежини 12 цекина.

Чл. 78. Ако би се нашло живо копиле, који га не би сачувао, док се види чије је, да плати Грбљу 12 цекина глобе; а

[1]) Баријел или барило, мера за вино износи 48 ока.

[2]) Израз *самоседми* налази се и у Душановом законику у чл. 30, 93, 102, 143. 187 и 200, Mon. Serbica стр. 157, и 173. Значи да плати седам пута онолико. Овај члан Грбљанског Законика сличан је по смислу с чл. 143. Душанова Законика.

ако се не обазна чије је, да иде дете у *мулад*.

Чл. 79. Која би жена или девојка удавила дете или га отровала у утроби, да плати Грбљу глобе за пô мртве главе (то јест 60 цекина).

Чл. 81. Који би се поп олијенио а не прискочио у муци свакој кући од своје инорије (жупе) да му све село оне године нема дати никака бира.

Чл. 84. Који кметић не би предавао праву половицу господару, да му се узме кућа и земља из рука, и другоме да се преда. и као неверник да плати глобе 12 цекина.

Чл. 85. Који би домаћин зашио (занекао) надницу тежачку, а очитовало би се да плати самоседмо и глобу кнежини 4 цекина.

Чл. 86. Кад село нареди да се не сече гора, и који би ово преступио без договора целога села да плати као лупеж самоседмо.

Чл. 87. Ливада или друго какво место за пасиште, кад село забрани, који би се усудио да угна своје живо, да му се закоље, ако је говече или брав, и село изеде, а ако је коњ. да плати глобе 6 цекина,

Чл. 88. Које би село пустило извањске стоке на зимницу, све оно што би се ухватило од травнине, да се да у цркву онога села.

Чл. 89. Који би се Грбљанин изван свога места и у туђој крајини опио преко начина, да му кнежина прода оружје и попије.

Чл. 90. Који би Грбљанин Грбљанина издао непријатељу за мито или за атар, да му Грбаљ све што има изе и попије.

Чл. 91. Који би зборио зло за попом или кнезом без разлога, да плати Грбљу глобе 12 цекина и да пред народом три пута пште опроштење на голим коленима.

Чл. 104. Који би човек умирао од ране и оставио би на онога, кога је ранио, крв, да га могу његови осветити; ма ако при часу смрти опрости, који би се нашао и осветио га, да плати глобе за мртву главу, то јест 120 цекина.

Чл. 105. Који не би испунио тестаменат својега оца или матере по смрти 40 даном, да се одлучи од цркве и из брацке, докле год га не испуни.

Чл. 109. Који би човек или жена опсовао коме закон или веру или пост и овим подобно, да му Грбаљ све што има изе и попије и да никад у скупштини брацкој не седи.

Чл. 111. Који би детић или девојка продали што из куће крију̇ћи од оца и матере, да их отац на скупштини сеоцкој обличи и ишиба чибуком.

Чл. 112. Који би Грбљанин купио украдену работу од детета или жене, да поврати купљену робу а да плати кнежини самоседмо, колико је оно ваљало, што је купио.

Чл. 113. Који би Грбљанин у путу задео од збиља или од шале туђу жену или девојку, да плати као преступник љуцкате глобе, свему Грбљу 4 баријела вина.

Чл. 115. Који би човек заметнуо кавгу у којој му драго скупштини и састанку без потребе, да плати глобе 12 цекина кнежини, и да не може више никад носити.

Чл. 117. Ако се догоди кад год у селу да туђинци лупежи нападну на чију кућу. да сваки. ко чује, скочи; а ако би лупежи покрали кућу и бежали, да сваки који се намери, трчи за њима у потеру, и који не би хтео, а могао глоба као и под чл. 116.

Чл. 118. Који би сељанин нотњо изметнуо пушку без потребе ничесове, да плати селу глобе 12 цекина.

Цео овај Грбљански Законик штампао је Вук витез Врчевић први пут 1851, а прештампала га је дубровачка књижарница Д. Претнера у књизи: „Разни чланци“ год. 1891.

Напомена. На страни 226. трећи ступац, где сам поменуо случајеве у којима Душанов Законик досуђује казну спаљивања треба поменути још и чл. 168. и 169, који гласе:

Чл. 168. Златара у жупи и у земљи царства ми нигде да не буде, осим по трговима где је царство поставило динаре ковати.

Чл. 169. А ако ли се нађе изван градова и тргова царства мојега у којем селу, село да се распе (расели) а златар спали. Ако ли се пак нађе златар у граду да кује динаре тајно, златар да се спали, а глобу да плати град онолику, колику одреди цар.

Миленко Вукићевић.

ПОЈАМ, ПРАВО И ПОДЕЛА ПОЛИЦИЈЕ

Louis Lépine

Полиција је она јавна власт, која се стара о одржању јавног реда, сигурности лица и заштити имовине.

Све мере, сви акти који служе овим великим интересима; који задовољавају ову прву потребу човека у уређеном друштву, спадају самим тим у област полицијских атрибуција.

Испитаћемо укратко: не да ли постоји полицијско право које би ову моћ озаконавало, већ његов основ, карактер и границе. Излази из самог појма о полицији и њене дефиниције да једна, животу социјалном неопходно потребна институција; да једна власт, која обезбеђује слободно вршење свију осталих власти, мора имати свога ослонца у извесном праву. Друштву се не може одрећи право на одбрану од опасности, које му прете и с поља и изнутра, јер је ово његова прва дужност. Полицијско право произлази, дакле, из права друштва на егзистенцију. Оно има свој основ у друштвеном уговору, хоћемо рећи у конституцији друштва; оно је с њом заједно постало, и трајаће докле год она постоја. Нема права које би друштву било корисније и неопходније од полицијског права.

Општи карактер полицијскога права огледа се у његовом вршењу помоћу *принуде*. Веома су разни облици у којима се ова принуда јавља: или орган полицијски прети казном нарушиоцима полицијских прописа, санкционишући ову претњу извођењем преступника пред суд; или противстаје силом нарушиоцима јавног реда, или најзад, нарочито у изненадним и опште опасним догађајима, ограничава тренутно право појединаца у општем интересу.

Што се тиче граница полицијског права, њихово одређивање, ма колико изгледало лако у теорији с погледом на дефиницију полиције, у пракси наилази на велике тешкоће. Према времену и месту, а с обзиром и на прогрес науке и индустрије, увећавање материјалног благостања, политичке промене и трансформације обичаја и морала, које се јављају као последице цивилизације; једном речи: с обзиром на модификације друштвеног стања, увећава се или смањује и поље полицијског делања. Може се у опште рећи, да акцији полиције има места у свима оним случајевима, у којима су у питању *јавни ред*, т. ј. *сигурност државе, спокојство места, сигурност, сопственост и здравље становника.*

Прописи полицијски, без обзира на њихов наслов: уредбе. правила, наредбе и т. д. нормална су форма, у којој се врши полицијско право. Мало доцније, међутим, видећемо, да сем овог *писаног* полицијског права, за извесне прилике постоји и једно *неписано* које, као и прво, има свој основ у нужној одбрани друштва.

Без обзира на категорију којој припадају, и власт која их издаје, прописи полицијски имају санкцију само онда ако су *легални*, а њихова легалност зависи од општих услова, које ћемо укратко изложити.

Један од првих услова за санкцију полицијских прописа лежи у надлежности власти која их издаје, како у погледу *предмета* (ratione materiae), тако и у погледу *места* (ratione loci). Прописи који се јављају као последица узурпације власти, или су резултат конфузије атрибуција, без санкције су. Ово исто вреди и за прописе, *који су у противречности са позитивним законима*, или којима не достају *битне формалности: потпис, датум, обзнана* и т. д. или којима се најзад *без потребе вређају приватна права појединаца.* За последњи случај потребно је једно објашњење. Излази на први поглед, да је у суштини полицајског права, да у извесној мери, а у име општег интереса ограничава право појединаца. „Тешко је замислити, вели *Morgand*, једну полицијску наредбу, која не би имала за последицу атентат на индивидуална права. Ови атентати *легитимни* су само у толико, *у колико су диктовани општим интересима и потпуно сразмерни потребама ради којих се издају.*“

Постоји још један узрок због кога се може одрећи санкција полицијским прописима, а то је *злоупотреба власти.*

Видели смо, да је полицијско право у сталном конфликту са индивидуалним правом, и да је законито само онда ако се врши у општем интересу. Излази само по себи, да се мора одрећи санкција свима

оним полицијским прописима, у којима би се општи интерес лажно истицао, или чији су творци били руковођени задњим намерама: да прописима, о којима је реч, користе појединцу или категорији појединаца, или да остваре извесне своје личне жеље и т. д.

Прописи полицијски прави су локални закони, који имају вредности све дотле, док их надлежна власт не поништи, или док се другим, новим не замене. Настаје питање: какву вредност имају они прописи, који су незаконити? Изјављујемо одмах да они, у колико нису уништени, задржавају *провизорно* своју извршну силу, сообразно правилу по коме су акти јавне власти провизорно извршни.

Две су власти: Касациони Суд и Државни Савет, које су позване да у последњем степену цене *легалитет* полицијских прописа. Ова двогуба надлежност логична је и нормална последица принципа поделе власти и узајамне независности судског и административног правосуђа. Разуме се да ове, по природи својој тако различне власти, могу донети и две различне одлуке о једном истом полицијском пропису. Ова контрадикција може се објаснити несавршеношћу људске природе, која не допушта свима судијама, да са истом сигурношћу разликују истину, и која се, у извесним случајевима, може оправдати и мотивима права. Претпоставимо, да је Државни Савет примио жалбу, мотивисану *злоупотребом власти*. Мотив овај може као што смо видели,послужити као повод за уништење дотичног прописа, али никако не може бити разлог за касирање пресуде, засноване на овом пропису, пошто принцип поделе власти забрањује судији да истражује тајне побуде, које су руководиле административну власт на издавање овог прописа. Према овоме, ништа не стоји на путу суду, да одобри пресуду, засновану на извесном полицијском пропису, који би од Државног Савета био поништен услед злоупотребе власти.

Противно овом има један случај у коме полицијски прописи, признати за законите од Државног Савета, не могу добити казнену санкцију пред судом. То је случај, у коме највиши суд не признаје овим прописима карактер полицијских прописа; то су, дакле, обични административни прописи, који су лажно квалификовани као полицијски, и који, по правилу, не могу бити санкционисани казном.

Излази из свега, што смо до сад казали о полицијским прописима, да њихова повреда неће бити кажњима, ако им не достаје ма и један од побројаних услова: *надлежност власти која их је издала, сагласност са позитивним законима*, одсуство *битних формалности*: потпис, датум, обзнана и т. д. или, најзад, *ако сам предмет који обухватају не улазе у области полиције*. Али, чим је све ово испуњено, судија нема права да цени корисност и целисходност издатог полицијског прописа; њега се апсолутно не тиче да ли се овим прописом постиже намеравани циљ; да ли он одговара ономе чему је намењен; да ли је услед неупотребе већ застарео и, као такав, дошао у противност са измењеним месним обичајима; све ово њега се апсолутно ништа не тиче, јер он само има да примени казну. Право полиције, вршено у границама закона, измиче, дакле, контроли суда.

И ако Државни Савет или виша претпостављена власт могу уништити новоиздани полицијски пропис: и ако му судија може одређи казнену санкцију, ипак остаје једна ствар, коју нико други не може извршити сем творца овог прописа, а то је: *његово реформисање*.

* * *

Поменули смо већ, да сем писаног полицијског права, постоји још и једно неписано, за чије вршење нису потребни никакви прописи. Ма колико изгледало сумњиво, ипак је неоспорно да и ово друго право постоји. Употреба његова јавља се, на првом месту, код мера које се предузимљу да би се парирали изненадни опасни догађаји, као и у борби противу природних сила: ватре, воде, ваздуха и т. д. У свима овим случајевима полицијски ће орган, према приликама, употребити најзгоднија и најпрактичнија средства, па ако је потребно и силу, да би одржао ред, заштитио јавну сигурност и савладао отпор, без обзира да ли ће за сва ова средства имати ослонца у позитивним законима, и да ли ће повредити приватне интересе. Једина граница која би се у свима овим приликама могла поставити његовој иницијативи, то је, да његова акција буде сразмерна постигнутом циљу.

Примена неписаног полицијског права огледа се и *у старању о сигурности државе*, које спада у дужност политичке, или тако зване *тајне полиције*. Примена његова у овој врсти полицијске делатности оправдава се потпуно *нужном друштвеном одбраном*.

И у оним случајевима, кад су јавни ред и сигурност грађана угрожени демонстрацијама и побунама, органи полицијски, надлежни да васпоставе ред, неће се задрвољити само тиме да ухапсе неколицину изгредника, већ ће употребити сва могућа средства, па и силу ако је то потребно, да растерају руљу и поврате потребан ред, не обзирући се при овом много на писане полицијске прописе.

Ови примери довољно доказују, да поред писаног полицијског права постоји и неписано, а оба ова права имају свој корен и основ у *нужној одбрани, која се мора признати друштву онако исто као и појединцима*.

Свеколика материја, која долази у обим полицијског делања, може се поделити на две главне групе: *полицију превентивну* и *полицију репресивну*.

У надлежност *превентивне полиције* спадају све оне мере, које имају за задатак да спрече повреду полицијских прописа, да одрже јавни ред и заштите имовину и здравље грађана. Истраживања тајне полиције, било у материји општег права, било у материји политичкој; надзор над јавним животом, брига о здрављу, надзор над пијацама, крчмама позориштима, пловидбом, пристаништима, саобраћајем у опште, становима за привремена преноћишта, железницама, странцима, разним приватним заводима, душевно оболелим и т. д. спада у надлежност превентивне полиције, која се обично назива *административном*, пошто дужност надзирања припада искључиво полицијској администрацији.

Репресивна полиција, напротив, јесте скуп полицијских операција, које имају за задатак: било констатовање полицијских повреда, било истраживање и предавање правди њихових учинилаца; са ових разлога, она се често пута назива и *судском полицијом*.

Што се тиче прецизног момента, у коме један посао прелази из области административне у област судске полиције, он је одређен кривичним поступком. То је моменат одређивања истражног судије, који има за последицу, да посао пренесе под директну и искључиву надлежност судске власти. На овом принципу почива судска и полицијска организација у Француској.

La Police, extrait du repertoire du droit administratif, Paris, 1905.

с француског,
Д. Ђ. Алимпић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај из чл. 148. и 149. закона о општинама.

Надзорна власт уверивши се, да су председник Светозар Добричић и кмет општине даросавачке Радосав Ћирић у II степену сродства по тазбини, тражила је, у смислу чл. 146. закона о општинама, да општински одбор председника, као млађег по годинама, разреши од дужности.

Одбор није уважио овај захтев надзорне власти, те је она, с позивом на чл. 121., 122., 148., 149. и 152. закона о општинама, донела решење: да се председник разреши од дужности, и у исто време одредила вршиоца дужности, а прву одборску одлуку задржала од извршења. У исто време, на основу чл. 148. и 149. закона о општинама, тражила је, да се и председник и одборници разреше од дужности.

Овај захтев усвојио је и министар унутрашњих дела, и у том смислу учинио предлог Државном Савету.

Државни Савет није усвојио овај захтев зато, што је непосредна надзорна власт у решењу свом захтевала од одбора општинског, да на место разрешеног председника одреди једног члана суда, који би имао да прихвати дужност председникову. Међутим, по јасној одредби чл. 148. закона о општинама, она је могла, да захтева од одбора, да *он из своје средине* изабере једно лице, које ће до новог избора да врши дужност председника. Па када је одбор одбио да изврши овакав незаконити захтев надзорне власти,

онда ни за себе није могао да створи услов из чл. 149. закона о општинама.

Одлука Државног Савета од 22. августа 1906. год. № 5236.

Примедбе министра финансија на среске буџете обавезне су и пуноважне по чл. 29. закона о окружним, среским и општинским буџетима.

Скупштина среза п....., на основу чл. 15. закона о уређењу округа и срезова, у вези са чланом 131. истог закона одобрила је срески буџет за 1906. годину по коме је за покриће среских издатака утврђена стопа приреза 6%.

Доцније, а за подмирење нових појављених среских потреба, среска Скупштина донесе одлуку о ванредном кредиту, па је ту своју одлуку, у смислу прописа чл. 136. и 155. закона о уређењу округа и срезова, послала на одобрење министру финансија, уз коју је придружила и раније одобрени буџет.

Министар финансија тим поводом узео је у оцену и сам буџет, па је неке позиције смањио, а неке сасвим укинуо.

Срески одбор нашао је, да је одлука о буџету извршна и да се министар финансија ненадлежно упустио у њено расматрање, јер по закону нема права да позиције расхода смањује, ако прирез не прелази 20%. С тога је одбор изјавио жалбу Државном Савету.

Државни Савет нашао је: да су примедбе министрове, према чл. 29. закона о окружним, среским и општинским буџетима, обавезне и пуноважне, па је жалбу одбацио као ненадлежној власти поднесену.

Одлука од 22. августа 1906. године № 5234. М. В.

Подизање калдрме испред приватних имања општина* не може чинити на трошак сопственика, док се претходно са њиме не споразуме.

Суд општине варошице О., на основу одборске одлуке од 10. маја 1889. год. № 863., извршио је калдрмисање улице у којој се налази и имање М. К., пензионера, са киме није учињен никакав споразум о подизању калдрме испред његовог имања. Кад му је општ. суд затражио 1174·01 динара, колико износи вредност калдрме пред његовим имањем, он није хтео на леп начин платити, те је суд општински донео решење 26. септембра 1890 год. Бр. 570., да се та сума наплати егзекутивним путем из прихода његовог имања, што је и учињено.

М. К. тражио је да му општина О. врати неумесно наплаћених му 1174·01 дин., али од тог тражења одбијен је и последњим решењем среске власти од 2. јула 1904. год. Бр. 7076., које је одобрило начелство окружно решењем од 2. септембра 1904. год. Бр. 10.455., а ово опет одобрио министар унутрашњих дела својим решењем од 7. јануара 1905. год. ПБр. 33.734/904.

По жалби жалиочевој, Државни Савет примедбом својом од 12. маја 1906. год. Бр. 3792. нашао је да решење министрово не одговара закону из ових разлога.

Примедбама Државног Савета од 3. децембра 1899. г. Бр. 4981., поништено је решење министра унутрашњих дела од 13. новембра 1898 г. ПБр. 24.169., којим су била одобрена решења начелства Бр. 4596/98 и начелника ср. Бр. 2765/96 год., којима је одобрена одлука суда општине о... од 28. септембра 1890. Бр. 570., по којој се од жалитеља тражи 1174. о. г. дин., за направљену калдрму испред његовог имања у О.

Овим примедбама саветским констатовано је: да ни тачка 9. чл. 70. зак. о општ. од 1889 г., ни закон о местима, нису давали могућност општинској власти, да без пристанка и споразума са сопственником, о његовом трошку подиже калдрму испред његовог имања. Такође, да није било места ни позивању на највишу уредбу од 14. марта 1860 г. ВБр. 564, јер се она односи само на грађење калдрме у Београду. Ове саветске примедбе усвојио је министар у смислу чл. 47, онда важећег саветског пословника, и у циљи њиховог извршења дао нужно упутство полицијској власти. Ну начелник срески није поступио по овим саветским примедбама, већ је решењем својим од 2. јула 1904. Бр. 7076., које је одобрено решењем начелства Бр. 10 455/904 и ожалбеним решењем министровим, одбио жалитеља од тражења, из разлога: што у времену када одбор општински (10. маја 1889 г. Бр. 863.) донесе своју одлуку о калдрмисању улице и начину исплате трошка за ове, није важио закон о општинама од 25. новембра 1889. г., на који је се полицијска власт позвала, и на коме је Државни Савет засновао своје примедбе, већ закон о општинама од 1866. г., који је другим ставом т. 7. чл. 66. давао могућност општинском одбору да са општ. судом разрезује терете који на појединце у њиховој општини падају а клоне се на корист општинских интереса, и да је така одлука по чл. 16. истог закона постала извршном.

Државни Савет налази, да стоји факт, да је у времену донесене одлуке одбора општинског од 10. маја 1889. г., важио закон о општинама од 1889. г., али ни по овом закону, на име по т. 7. чл. 66. општинска власт није имала могућности да без пристанка и споразума са сопственником имања, о његовом трошку подиже калдрму испред његовог имања, те да би се прирези и други терети на појединце грађане могли разрезати. Међутим, као што је напред поменутим саветским примедбама констатовано, такво овлашћење законско није постајало у времену донесене одлуке суда и одбора општинског за калдрмисање улице.«

С овим посматрањем Државног Савета сложио се министар унутрашњих дела у колико се оно односи на изнесена факта, али је налазио, да је његово решење ПБр. 33.734/404. ипак правилно, са ових разлога: што општина има права по § 465 т. 3. грађ. суд. пост. на наплату накнаде трошка за подигнуту калдрму испред имања жалиочевог, кад је о подизању калдрме претходно донесена одлука одбора општинског, и што се оваква питања, изузимајући варош Београд, регулишу једино по изведеном пропису законском (т. 3. § 465. грађ. суд. пост.)

Али, Државни Савет остао је при своме посматрању, и одлуком својом од 19. маја 1906. г. Бр. 3954. поништио је решење министрово. В. Ђ. Н.

[1] Ово се не односи на варош Београд, пошто је питање о његовој калдрми регулисано уредбом од 14. марта 1861. г. В.№ 564 и грађевинским законом за варош Београд.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине трновачке у срезу тимочком, актом својим од 21. ов. месеца ове год. Бр. 988, пита:

»По члану 3. закона о општинским кошевима, мора свака пореска глава дати редовног улога по 90 килограма кукуруза, без процента 30%, на име кошевске хране.

У овој општини има неколико приновљених глава, које нису дале свој улог на време, него дугују за 3—4 године.

Питање је сада, да ли ће се од њих узимати и 30% односно 8% процента, при пријему хране, сматрајући их као зајмопримце, или ће се они сматрати да дају свој редован улог и примати храна без процента.

Како у овој општини има више оваковних случајева, а сада се, пак, храна мора прикупити безусловно јер је година плодна, то се моли уредништво за што скорије обавештење.«

— На ово питање одговарамо:

Од сваке приновљене пореске главе, требало је узети одговарајућу количину хране за општински кош још у оној години, у којој је та глава приновљена.

Ако она то није дала добровољно, на општини је лежала дужност, да јој то узме принудним путем.

Кад је општина пропустила да изврши ову дужност принудне наплате у своје време, она не може отуда извести за себе право, да при узимању хране наплаћује проценат, кад се по чл. 3. поменутога закона, улог даје без икаквих додатака.

На овај нов улог признаће се рачунополагачу у идућој години проценат у смислу чл. 20. закона о кошевима.

Само кад храну враћају они, који су је узели на зајам, додаваће још на име процента код кукуруза 30% а код стрмних — белих — жита по 8%, на име сасушивања и растура у смисду чл. 25. поменутога закона, јер се претпоставља, да су они и позајмили суду храну.

II.

Суд општине рибарске у срезу хомољском, актом својим од 10. ов. месеца Бр. Бр. 1037, пита:

„Чл. 97. тачком 1. закона о општинама, ставља се у дужност општинском суду, да општинска имања убаштини у року од 3 године.

Како и ова општина има своје имање — утрину — одбор овоопштински донео је одлуку, коју је одобрила и надлежна власт, којим се суду ставља у дужност, да убаштињење одмах изврши, како би се избегле последице чл. 177. зак. о општинама.

Суд би сад одмах приступио послу око убаштињења, али су на сметњи њих 50—60 грађана, који су приграбили по што шта од утрине, те сада прво треба расправити то питање.

Како су, међу тим, они ово заузеће учинили пре годину дана, те нема места примени § 375. а крив. закона, јер су им кривице по § 396. поменутога закона застариле, то би их требало упутити редовним грађанским судовима, а то би отишло далеко.

Стојећи, овако, пред овом незгодом, суд и одбор ове општине *носе се мишљу, т. ј. ако се има законског ослонца, да ову утрину поделе равноправно целом селу.*

Част је овом суду умолити уредништво за објашњење: да ли ова подела може бити или не, и ако може то на који начин?“

— На ово питање одговарамо:

Укидањем шумске уредбе од 4. априла 1861. године КВБр. 732. СБр. 468, којом је било регулисано питање о утринама, општинске су утрине постале предмет честога расправљања и растрзања.

Тако, општине су налазиле, да је то апсолутна својина општинска, па су или ове делиле својим грађанима, или их претварале у зиратна земљишта, па онда издавале под закуп, те тако увећале своје буџетске приходе.

Међутим, такво поступање у основи је противно и самој намени утрина и задатку који оне имају да подмире, а и самим законима, који за сада макар и узгредно додирују то питање.

Јер, не може никоме бити страно, да су утрине један од првих услова за подизање и одржавање сточарства, и да су, по томе, неопходно потребне све дотле, докле Србија не нађе разлога, да сточарству претпостави које корисније и напредније државно газдинство и подузеће.

Из тих је разлога, несумњиво, држава и ставила општинске утрине под заштиту своју законом од 7. марта 1858. године ВБр. 254, условљавајући, да отуђивање ових, бар путем спора, не може никако бити без учешћа државе.

Слично ограничење држава је учинила и чл. 12. закона о непосредном порезу, задржавајући себи право, да општинске утрине узме у своје руке, ако би општине биле немоћне да плаћају порез на ове; а задржала је, на послетку, и право надзора за отуђивање општинских непокретних имања у опште, чл. 33. тач. 11 става другог закона о општинама.

Према свему овоме, општине *немају права на поделу утрине без дозволе државних власти,* а ове ће је дати само онда и тада, кад то неће бити штетно и за интересе опште и за интересе самих мештана, који се много пута превиђају и не схвата прави значај њихов, имајући пред очима варљиву и незнатну корист од деобе утрина.

III.

Суд општине доњо-матејевачке, актом својим од 18. септембра ове год. Бр. 1430, пита:

„Пресудом овога суда од 22. јуна ове год. Бр. 956, осуђено је извесно лице да плати 176 динара, поред осталих трошкова, своме повериоцу по облигацији.

Против ове пресуде осуђени је изјавио жалбу првостепеном суду.

Та жалба примљена је и заведена код првостепеног суда 18. јула, али је суд тек 2-ог пролшог месеца (септембра) донео своје решење, којим поменуту пресуду поништава и наређује поновно суђење.

Како се по § 16 а) грађ. суд. поступка жалбе на пресуде и решења општинских судова имају расматрати и решити најдаље за 20 дана, а овде је, међутим као што се види, протекло 45 дана, то настаје питање: да ли је одлука првост. суда, донесена после рока предвиђеног § 16 под *а,* у опште законита и обвезна за општински суд, и да ли пресуда општ. суда није постала извршном чим је протекло 20 дана од изјављене жалбе.

Ако је пресуда извршна, а суд је, међутим, наредио да се друга донесе, шта ће се у том случају радити?“

— На ово питање одговарамо:

Истина у § 16 под *а,* грађ. суд. пост. стоји, да се пресуде и решења општинских судова имају разматрати и решити најдаље за 20 дана.

Али ни из овог законског наређења, у коме се само одређује једна дужност првостепених судова, нити из којега другог, не може се извести закључак, да судови после тога рока од 20 дана не могу више решавати по овим стварима, и да су одлуке нижих судова по томе извршне.

Не, то се не може нарочито извести ни по томе, што се у § 20 под а, ставу 3. јасно одређује, шта бива кад суд неће да реши какву ствар у року, предвиђеном § 16 *а,* те се тако искључује свако двоумљење о праву првост. судова, да доносе одлуке и после горњега рока.

Према овоме, пресуда тога суда није извршна, и како је она још и поништена, суд мора да уђе у ново суђење и донесе другу, ако неће да даје противразлоге у смислу § 20 под *б.* грађ. суд. поступка.

IV.

Суд општине селачке у срезу тимочком, актом својим од 14. ов. м-ца Бр. 1384, пита:

„Извесно лице из ове општине, пресудом овога суда од 28. септембра 1905. год. Бр. 1470, кажњено је за иступну шумску кривицу и осуђено на накнаду штете.

Казну је платило и пола штете, а пола још није.

По чл. 110 зак. о шумама, тражење накнаде штете, учињене шумском кривицом, застарева за три године а *иступном* за годину дана, од кад је штета учињена.

Кад штета по пресуди није сва исплаћена, а прошла је година дана од кад је учињена, то се моли уредништво за обавештење: да ли је штета застарела или није кад о њој већ постоји пресуда?“

— На ово питање одговарамо:

У чл. 110 зак. о шумама, говори се о роковима, у којима се накнада штете може у опште тражити.

А кад је ова на време тражена и утврђена пресудом, онда за њу не важе рокови из чл. 110, него се пресуда може извршити увек, кад само има могућности и од куда, све докле не би поступио случај § 930 *а* грађ. закона.

V.

Суд општине кршићске, актом својим од 24. овог месеца Бр. 1544, пита:

„Јанко Гавриловић из Јазовника има у задрузи једног сина од 18 год. и жену Савку, а нема више сем 3·81 хект. земље.

Његова жена Савка боловала је у окр. болници и сада се тражи од исте 62 дин. болничког трошка.

Моли се уредништво за обавештење: Мора ли речени Јанко платити горњих 62 динара за своју жену; и хоће ли суд да узме у попис вишак земље реченог Јанка и продајом истог наплати тражени болнички трошак, пошто исти нема никакве друге покретности и живог мала.“

— На ово питање одговарамо:

Према распису г. министр. унутр. дела од 22. октобра 1898. г. ПБр. 10205. (Полицијски Зборник стр. 1383), болесничке трошкове плаћа сам болесник или његова родбина и задруга, ако није сиромашног стања.

У случајима, пак, кад је болесниково — или његове задруге — имовно стање толико слабо, да би егзекутивна наплата болничког трошка нанела осетне штете њиховом имовном стању, Министар унутрашњих дела може по њиховим нарочитим молбама, решити: да учињени трошак пкдне на терет санитетског фонда.

Према томе Јанку не остаје ништа друго, него да се обрати г. Министру са молбом, да га ослободи овога плаћања.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Нове злочиначке и вараличке мајсторије. — У једној од последњих свезака *Гросовог* „Архива за криминалну антропологију и криминалистику,“ д-р *Ханс Шнајкарт,* криминални полицијски комесар у Берлину, изнео је своје забелешке о најновијим мајсторијама, којима се служе злочинци да би само дошли до средстава за свој опстанак. Не само ради њихове интересантности, већ ћемо ове примере изнети и тога ради, да би се и наша лаковерна и наивна публика могла чувати сличних случајева.

*

У последње време десило се много случајева, да су се више младића и њихових пријатељица девојака представљали по великим трговинама са оделом као кројачи и кројачице; молили су да раде одела код својих кућа, означавајући за своје станове куће у које никад нису ни привирили. Трговцима је, поред раденичких књига, изгледало да су се довољно легитимисали (а и иначе су умели да оставе добар упечатак на човека), и давали су им штофове ради израде одела. Ови су, разуме се, одмах носили штофове својим јатацима и тамо их продавали или залагали.

*

Варалица заређа код чланова извесног друштва за помоћ у случајевима смрти, и затражи од њих легитимационе књижице, пошто, према решењу друштвене управе, имају да се у њима изврше извесне измене. Са тако добијеном књижицом оде у радњу са мртвачком спремом и јави, да је сопственик књижице умро, и да он има да се постара о његовом погребу; али пошто том приликом има и на другим местима да буде изложен неким издацима новаца, за шта му новчана средства не достижу, умоли он трговца за зајам, који ће му двоструко исплатити, чим од друштва изузме потребни трошак.

*

Какав швиндлер купи подоста књига без вредности, или до њих дође крађом или преваром, завије их лепо у један пакет и запечати; за тим са рачуном у коме је означено да се изврши одмах исплата по пријему пакета, одлази родбини извесног „поручиоца“ књига. Да би био сигурнији у свој варалачки успех, употребљава и телефон, јављајући се под именом извесне личности, која извештава своју родбину, да донесену књижареву квиту одмах исплати чим је добије са књигама. Успех у томе начину варалиштва редовно зависи од тога, ако се варалица тачно распитао о приликама и односима у породици коју хоће да превари, а нарочито, ако се добро уверио о одсуству и евентуалном бављењу „поручиоца.“

*

У близини берлинског универзитета два „студента“ траже стан са пансионом. Докле их сопствица стана води кроз обе собе да би показала сву удобност стана, за све то време говори с њом само један „студент“, те тако одвраћа пажњу газдарице од његовога пратиоца, који у том тражи мање драгоцености и неопажено их трпа у џепове. Ако му је то пошло за руком, ћутљиви пратилац — као „знак прекида погодбе“ — вади сат из џепа и извињава се, да више ни једног минута дуже не сме остати, да не би задоцнио и изгубио час у школи. Одмах за тим и први „студент“ опрашта се са газдарицом са обећањем, да ће сутра опет доћи, те да утврде и остале појединости погодбе.

*

Издајући се као „ученица вештина“, једна млада дама разгледа одаје једнога стана. Са њом је у пратњи и њено кученце, које води на једној узици. Чим је у соби приметила какву драгоценост, која би се лако могла придићи (џепни сат, накит, новац итд.), псетанце њено постане врло немирно и скрене на себе пажњу сопственице стана те тако створи прилику за крађу. Ако јој је „посао“ пошао за руком, њој се „случајно“ отргне псетанце са узице и побегне; то је онда згодна прилика, да се и она извини и опрости са газдарицом, да би могла стићи своје псетанце, које необично воли. — Како се све могу дресирати пси да послуже у злочиначким смеровима, изнећемо у доцнијим примерима.

*

Као да је послан од стране једног официра, представи се газдарици један човек, да хоће да узме под кирију једну намештену собу за официра. После уобичајених погодаба и стављених услова, варалица одлази и после извесног времена враћа се и доноси једно писмо од господина официра, у коме овај пристаје на цену за кирију, и утврђује погодбу за становање. Сем тога у писму официр извештава газдарицу, да је опуномоћио свога „слугу“, да му може уредити све што треба у соби и друге неке ситнице. Сва сретна, што је нашла тако доброг кирајџију, богатог официра, газдарица, на предлог „слуге официревог“, хоће да купи још неке ситнице за намештену собу, даје за ту набавку новац „слузи“, и он, разуме се, оде да се никад више и не врати.

*

Пекарски калфа В. полазио је из Берлина и хтео је да иде кроз Фридрихову улицу на железничку станицу, да после отпутује за Тиринген. На углу ловачке улице придружи му се бивши артист К., представљајући му се, како је и он пошао на железничку станицу. У путу им приђе један трећи човек и упита их где има каква радња која прима драгоцености у залогу, пошто је у новчаној неприлици, те мора да заложи један бриљантски прстен. Тада се В-ов пратилац препоручи као добар познавалац златних ствари и драгог камења, те му пође за руком, да наговори В.-а, да му позајми за куповину прстена 30 марака, и то за прстен који, брат брату, вреди 200 марака. Као залогу даде К. пекарском калфи тај прстен и обојица уговоришe време и место где ће се доцније састати, да К. исплати залогу и добије тај прстен. Међутим је онај трећи отишао са 30 марака, а то је ускоро учинио и К. Чим је дошао на железничку станицу, неколико људи које је В. питао о вредности прстена, објаснило му је, да је жртва познатих варалица под именом „непери,“ којима посао у Берлину иде врло добро од руке.

*

По гостионицама и кафанама долазе страни, добро и елегантно обучени гости, направе незнатне цехове, и кад дође плаћање, они саопште гостионичару, да су заборавили новчаник у другом капуту. Најзад, да не би било речи, замоле гостионичара, да им за залогу њиховог драгоценог џепног сата даду 20—30 марака; дакле траже тако нешто обично, што им се у већини случајева даје. Тек после неколико дана примети зајмодавац, да је жртва швиндлераја и да је добио у залогу тако звани „Herrenuhr,“ који у најбољу руку вреди десетак марака.

*

Један млад човек имао је велику наклоност, да се појављује у униформи државног шумарског чиновника, и да у његовом својству врши дужност по друмовима и парковима. Он је бележио у своју „званичну“ књижицу велосипедисте, које су се возиле по „забрањеној стази“, за тим љубавне парове и друге личности, које су ма каквим држањем и понашањем долазиле у опреку са јавним редом. Он их је пуштао, опраштао им казну и ослобођио свих других непријатности чим су му дали извесну „откупну суму“. Разуме се, да тај посао није могао дуго да остане незапажен од стране полицијских органа.

Д. В. Б.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Милан Вуловић, пекарски продавац из Београда, који одговара због извесне кривице код кварта палилулског Управе града Београда, налази се у бегству. Милан је стар 23 године, висок 160 см., средње развијености, смеђе косе и бркова, очију граорастих, на једној руци има рану, као и трагове од извршене операције, у обичном је цивилном оделу. Наређује се свима полицијским и општинским властима да Милана потраже и нађеног спроведу палилулском кварту с позивом на Бр. 13359.

Радована Чумића, бив. трговачког помоћника, родом из Г. Трешњевице, среза јасеничког округа крагујевачког, који одговара код кварта теразијског Управе града Београда због извршене преваре, тражи исти кварт. Радованов лични опис непознат је. Позивају се све полицијске и општинске власти да учине потребно трагање за Радованом и у случају проналаска, да га спроведу поменутом кварту с позивом на Бр. 8103.

ПОТЕРЕ

Младен Вукадиновић, слуга, из Ниша стар 17 год., повисок, црномањаст, у оделу штофаном, решењем кварта врачарског од 22. пр. месеца Бр. 12371 стављен је под кривичну истрагу и у притвор због опасне крађе. Младен је 21. пр. м ца побегао из дворишта кварта врачарског, те га с тога треба живо потражити, и пронађеног стражарно спровести поменутом кварту, или Управи града Београда с позивом на акт Бр. 34654.

Милан Јанковић, родом из Винковаца у Славонији и бив. осуђеник пожаревачког казненог завода, побегао је са осуде 25. пр. месеца. Бегунац је стар 23 год., средњег стаса, косе, обрва и очију смеђих, коса му је почела опадати. Треба га најенергичније потражити, и пронађеног спровести Управи пожаревачког казненог завода. — УБр. 35226.

Ноћу између 26. и 27. пр. м-ца три непозната зликовца напали су на Жику Милосављевића, воденичара из Извора, среза параћинског и отели му 25 динара у новцу и један револвер. Нападнути је овом приликом лако повређен; нападаче не познаје; вели да је једног од њих ујео за прст. Начелник среза параћинског депешом Бр. 1896 моли све полицијске власти, да за разбојницима најенергичније трагају. ПБр. 20567.

Непознати крадљивац украо је 25. пр. месеца г. Гавриловићу, пензионару из Београда ове ствари: један женски златан прстен са три дијаманта, у облику детелине, један мушки златан прстен са два дијамантска камена и један мушки златан прстен са зеленом граном, на којој су два рубина. Позивају се све полицијске и општинске власти да за крадљивцем и покрађом живо трагају, а приватна лица, нарочито јувелири, умољавају се, да на појаву покраденог прстења обрате нарочиту пажњу. УБр. 35544.

Крађа стоке. Непознати крадљивци ноћу између 25. и 26. пр. м-ца украли су једног коња Луки Милутиновићу, баштовану из Чачка, са пашњака атара општине чачанске. Коњ је матор 10 година, длаке вране, на челу цветаст, а у десно око чакараст. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да обрате пажњу, како на проналазак крадљивца, тако и на покрађу, и да о резултату трагања известе начелство округа чачанског с позивом на акт Бр. 10179.

Бушер Шарл — Август — Пол, банкарски чиновник из Париза проневерио је 22.000 динара и 13. пр. м-ца (по новом) побегао је у свет. Бушер је рођен у Безансону 7. октобра 1869. год., висок је 1 м. 76., косе и обрва угаситих, чела висока, носа обична, браде шпицасте, веома је кратковид и с тога увек носи цвикер. На случај бегунчеве појаве у Србији, треба га ухватити, претрести и притворити, па о свему томе одмах известити Управу града Београда. За ово моли париска полиција расписом Бр. 62657.

Слав Чакаров, из Котела и **Јанко Костадинов — Болаков**, из Трнова, бив. поштански чиновници у Бугарској, за које смо у прошлом броју јавили да су проневерили 190.000 лева у бугарским новчаницама и побегли у иностранство, нису ни до данас пронађени, па с тога им, а на молбу овд. бугарске дипломатске агенције, доносимо фотографије, и поново скрећемо пажњу свима полицијским и општинским властима на појаву ових дрских дефрауданата. **Чакаров** је стар 23 године, средњег је раста, малих бркова, нежног лица, косе плаве, очију граорастих, крупног гласа, говори по мало француски. **Костадинов** је стар 27 година,

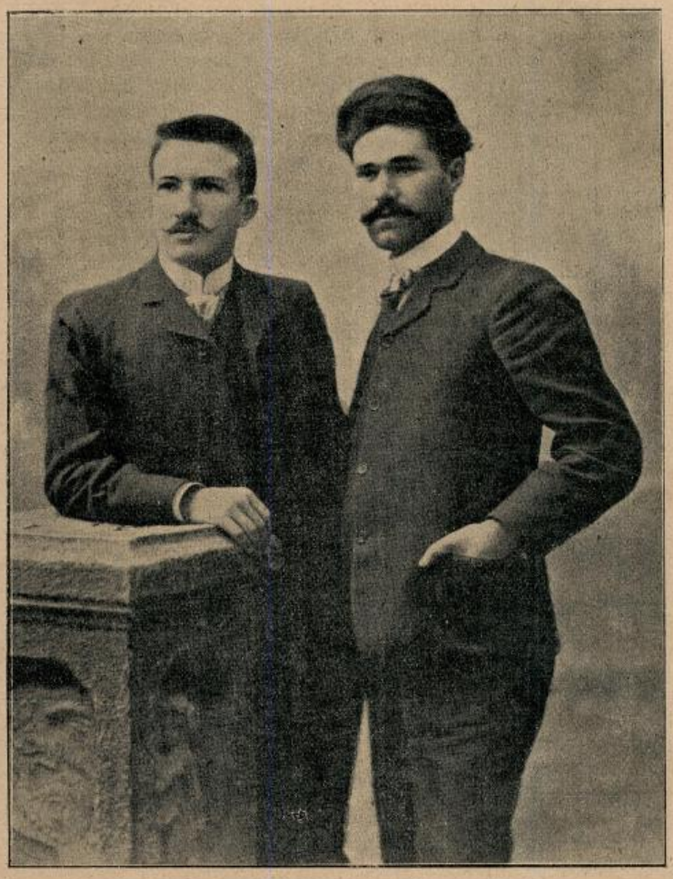

Чакаров Костадинов

раста такође средњег, косе и бркова црних, на челу има једну белегу. Дефрауданте, на случај проналаска, треба претрести, па о томе одмах известити министарство унутрашњих дела с позивом на ПБр. 19943. Према накнадном извештају они су проневерили 343.300 лева.

Стојан Ђорђевић, пекар из Сурдулице, у срезу масуричком, одговара за разбојништво извршено над Томом Топаловићем, трговцем из Сурдулице, па пошто је узет на одговор побегао је незнано куда. Стојан је стар 24 године, висок, црномањаст, ћосав у сељачком оделу, на глави има шајкачу, а на ногама опанке. Начелство окр. врањског, актом Бр. 13821 наређује трагање за Стојаном, с тим, да се о резултату трагања поднесе извештај.

Непознати лопови, по свој прилици скитачки цигани, ноћу између 23. и 24. пр. месеца, у пролазу кроз село Липовац, среза јасеничког округа крагујевачког, извршили су ове крађе: Илији Јевтићу, кобилу са ждребетом, матору 7 год., длаке доратасте са жигом «К»; Николи Гавриловићу, два пара коњских и воловских улара и једну узду, и Алекси Аврамовићу капсле са коњских кола, сикиру и једну врећу. За крадљивцима и покрађом наређује се тражење. Пронађене крадљивце треба спровести начелнику среском у Аранђеловац с позивом на Бр. 19222. — УБр. 35005.

Тихомир Ђорђевић, који се издаје и под именом **Јакомир Миливојевић,** земљоделац из Леновца, који је решењем зајечарскога првостепеног суда од 16. пр. месеца стављен под поротни суд и у притвор због опасне крађе, побегао је из притвора среза зајечарскога. Нека га све полицијске и општинске власти најживље потраже и пронађеног под јаком стражом упуте првостепеном зајечарском суду с позивом на Бр. 16470.

Анастас С. Стефановић, земљоделац из Дреновца у срезу пчињском, 26. пр. м-ца убио је из револвера Љубицу С. Спасића, тамошњу, па по извршеном делу побегао. Анастас је стар 35 година, средњег стаса, црномањаст, црне косе, брија се, на себи има чакшире и гуњче, а на ногама опанке. Наређује се најживље трагање за одбеглим зликовцем, с тим, да се о резултату трагања извести начелник среза пчињског с позивом на депешу Бр. 16715.

Коста Илић, скитница, који се представља као техничар, извршио је две иступне крађе у Београду, па побегао. Коста је стар 30 година, омален, сув, црномањаст, разбарушене косе и бркова, у старом поабаном оделу, на ногама носи платнене шарене ципеле. Пронађеног ваља спровести кварту теразијском Управе града Београда с позивом на акт Бр. 5700.

Престала је потреба за тражењем **Војислава Тијанића,** књиговесца, пошто се сам јавио Управи града Београда.

Штампа Крањ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јлимпић

БРОЈ 41. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 8. ОКТОБРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ
ПЕТАР I
по милости Божјој и вољи народној
Краљ Србије

На предлог Нашег Министарског Савета, а на основу члана 54. Устава, овлашћујемо Председника Нашег Министарског Савета, Нашег Министра Иностраних Дела, да у Наше име, читањем овога Указа, отвори седнице Народне Скупштине, сазване у први редован сазив Указом Нашим од 20. септембра ове године, на дан првог октобра 1906. год. у Београду.

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Иностраних Дела, нека изврши овај указ.

4. октобра 1906. год.
у Београду.

ПЕТАР С. Р.

Председник
Министарског Савета,
Министар иностраних дела,
Ник. П. Пашић С. Р.

Министар
просвете и црквених послова,
Анд. Николић С. Р.

Министра правде,
Д-р. Мил. Р. Веснић. С. Р.

Министар војни,
ђенерал,
Р. Путник С. Р.

Министар финансија,
Д-р Л. Пачу С. Р.

Министар
унутрашњих дела,
Стој. М. Протић С. Р.

Министар
народне привреде,
К. Стојановић С. Р.

Министра грађевина,
Ј. Станковић С. Р.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра правде, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Петар Одавић, секретар друге класе Касационог Суда, који је на овај положај постављен као инспектор треће класе Министарства унутрашњих дела, указом од 30. јуна ове године, врати на свој ранији положај инспектора треће класе, према решењу Државног Савета од 30. августа ове године Бр. 5330.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, а на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, решено је:

да се Петар Одавић, инспектор треће класе Министарства унутрашњих дела стави у стање покоја с пенсијом, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 4. октобра 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ПИЈАНАЧКА ЉУБОМОРА.

I.

У низу оних знакова душевне деправације, која прати хронично пијанство или хроничан алкохолизам (Alcoholismus chronicus), често се јавља и *типска љубомора*. Махом је то љубомора мужа према својој жени или љубазници, а врло се ретко дешава, да је и обрнуто.

Ту интересантну појаву патолошке природе истакао је нарочито Насе (Nasse), а и други психијатри новијег Доба (Krafft-Ebing, Kraepelin, Hoche, Forel, Cramer, Delbrück, Heilbronner и т. д.) описују је као сасвим обичну карику у ланцу клиничних знакова душевног растројства код хроничних потатора. Истина је, да се она по гдекада јавља и као пратилица других врста душевне поремећености — н. пр. код разних сенилних (старачких) дегенеративних промена — али су то већ много рећи случајеви. А и кад се јави, обично није тако јасно изражена као што је то случај код хроничног алкохолизма.

Љубомора је и код душевно нормалних и потпуно здравих људи врло честа појава — ваљда с тога, што је она веран израз саме природе људске. То је управо онај урођени атавистички остатак оних егоистичних покрета, који су се од вајкада снажно истицали међу мужацима (ређе међу женкама) готово у целом животињском царству, кадгод је долазило до супарништва и сукоба у полној љубави. Обузет афектом полног прохтева мужак суревњиво брани своја права на своју женку или на читав чопор њихов, и очајно се бори свом снагом, свим средствима и начинима, да само одржи првенство или савршену победу над својим супарницима. Ту борбу виђамо ми међу животињама сваки дан, и она се по гдекада јавља у тако заоштреним и озбиљним облицима, да дође до коначне истраге једне или друге стране — т. ј., да у њој један од супарника и живот изгуби.

Таке исте појаве сусретамо и међу људима. У страсном љубавном заносу обузме по гдекада и човека љубомора, и то махом таком елементарном снагом, да за неко време савлада, потисне или угуши све друге покрете душе његове, и у њој се, тако рећи, зацари. Неодољивом снагом гони га кроз читаву скалу најразноврснијих емоција и афеката: — од најоданије љубави и најсублимније нежности до душманске и самртне мржње, или животињске суровости и бруталности. Гдекада га доводи до ивице афекта: до очајања, „беснила“ и „лудила“, у коме већ не зна собом владати. За то ваљда и нема мука, које тај афекат људима није задавао; за то ваљда и нема ни једне погрешке, ни једне кривице, ни једног ниског и срамног дела, ни једног злочина, које човек, „заслепљен љубомором“, није већ учинио. Повесница је пуна примера те

врсте; књиге и новине нам доносе сваки дан нова чуда у томе правцу; и што је силнија љубав, то су страшније и замашније последице љубоморе. Док је мори само сумња, дотле ће љубоморна особа употребити свако средство, не би ли се о самој ствари уверила — лукави, лаже, обмањује, претвара се, вара, потвара, подмеће, трпи, вреба, прислушкује итд.: — а кад мисли, да јој је њено право и достојанство доиста повређено, онда већ нема граница страсним изливима душе њене: — онда така особа дође у стање, у коме се ни од чега не стиде и не гнуша; ни од чега не преза. У том афекту управо »заслепи«, и учиниће и оно, што иначе никад не би ни другоме одобрила, а камо ли сама извршила. Учиниће шта више и оно, што је њеној обичној природи из основе противно. Тако ће н.пр. така особа срамотити и себе и своју породицу, кињиће, мучиће, злоставиће своју жену и децу ит.д., а дешава се и случајева, где у таким приликама дође и до убиства или самоубрјстава.

Према томе сасвим је јасно, да је *љубомора* један од настрашнијих и најопаснијих афеката човечје душе, и *»један од најиздашнијих извора трагике и несреће у животу човечјем«* (А. Форел).[1] Класичан пример те трагике даје нам Шекспиров Отело. Он бескрајно љуби своју Дездемону, али му сумња у полну верност њену раздире душу све дотле, док не дође до катастрофе: док својим рукама мучки и немилостиво не удави своју љубљену а исправну жену.

По себи се разуме, да ће *таки* и слични *сукоби у животу људи чешће бити предмети судског испитивања*, било грађанске, било кривичне природе, те да ће тако подједнако занимати и правнике и лекаре. У свима тим приликама зависиће нарочито од правилне процене психичких момената, како ће се такав спор решити. Ваља увек на уму имати, да је у питању један од најсилнијих афеката људске природе и његов утицај на свест и вољу човекову, па то је онда тачка, око које се цео спор окреће. Обично је, да се кривице, учињене у афекту оправдане љубоморе, и по обичајном праву и по судској пракси (нарочито пред поротним судовима) блажије пресуђују, а то је сасвим и оправдано. У афекту љубоморе и нормални, баш »срећени« људи брже и енергичније приступају извршењу онога, што им тренутни утисци диктују, те, тако рећи, махом преухитре и слободну вољу и хладно размишљање. И не дођу управо до онога, што се зове разбор и самоопредељење.

Слично па ипак у неколико различно односе се и појави код *патолошке (болесне) пијаничке љубоморе*. С тога су и они од великог интереса и за правнике и за судско-медицинске експерте. И они се истичу као веома снажни афекти душе, а како је она код пијанаца махом дефектна, или бар ма у ком правцу алтерисан, то ће и отпор њен према том афекту и његовим изливима бити непотпунији и безуспешнији. Према томе ће љубомора код пијаница још чешће бити предмет судских спорова и судског испитивања.

Под именом *пијаначка љубомора* (у немачком: »Der Eifersuchwahn der Trinker) разуме новија Психијатрија сасвим неосновану, *управо уображену и само на болесним појавама или погрешним релацијама и опажањима утврђену сумњу мушкарца у верност своје, у полној љубави сасвим исправне жене или љубазнице*. Истина је, да и душевно интактне особе могу бити љубавном страшћу толико занешене и заслепљене, да и без икаквог стварног повода и основаног разлога сумњају у верност својих исправних жена, па да тога ради и себе и своју околину непрекидном љубомором муче: — али су то већ много ређи случајеви. Сем тога су они махом таке природе, да их је по гдекада ласно познати и од пијаничке љубоморе разликовати. Теже се у том питању тачно оријентовати само у оним случајевима, где би нпр. ноторан пијанац доиста имао неких сасвим објективно оправданих разлога да сумња у верност своје жене или љубазнице. У таким приликама могло би бити спора о томе, у колико је појава љубоморе код пијанца потекла баш из тих тачних посматрања и основаних разлога, а у колико је она само израз поремећеног душевног стања његовог. Где се стеку таке прилике — а оне нису тако ретке — мора се решењу спора приступити с особитом пажњом и обазривошћу. И судско-медицински вештак и правник морају при процени таких случајева обратити особиту пажњу свима околностима, које би могле послужити, да их баш у том правцу расветле.

И ако је пијаначка љубомора, у главноме, чиста самообмана, ипак се не би смело рећи, да она нема никаквих *стварних ослонаца*. И она има неке, и ако у ствари лабаве веза са приликама, у којима постаје. *И она није управо чиста фикција болесног мозга пијанчевог*, него продукат стварних односа са поремећеним душевним стањем пијанчевим. И њен постанак има стварног повода, а ево како.

Као што је познато, хронични алкохоличари *падају у етичком погледу* из дана у дан све дубље и дубље, и дођу најзад до тога, да сасвим занемаре и себе и своје најсветије дужности: — да напусте и оно, што су некада високо ценили и страсно љубили — кућу и породицу, жену и децу. У том стадијуму своје болести живе они једино и искључиво само још за своју ниску страст. Све жеље и радње њихове, управо цео живот таких пијанаца, има само једну мету: тражи задовољења свом страсном прохтеву за пићем, а тај прохтев је тако снажан и неодољив, да најпосле савлада све друго, и од најбољега мужа и најбрижнијег оца учини неразмишљен, саможив, туп, неосетљив и суров створ, који по *сваку цену* хоће да задовољи само своју одвратну страст. По себи се разуме, да ће у тој тежњи његове жеље и радње врло често доћи у озбиљан сукоб са оправданим захтевима и битним интересима његове породице и најближе околине; у првом реду његове жене и деце. А ако то потраје, онда ће се у тим честим а све оштријим сукобима мало по мало губити они осећаји љубави и оданости, који срећну породицу везују, а тиме лабавити они тешњи и интимнији односи између мужа и жене, оца и деце. У таким приликама и најбоља и највернија жена, која свога мужа доиста искрено и одано љуби, неће — управо не може — бити моралом толико узвишена а карактером толико снажна, да никада и ни чим не покаже, колико је том гадном и ниском страшћу свога мужа поколебана у поштовању, оданости и љубави према њему. Она се и при највећој опрезности ма кад, и ма на који начин мора издати, да јој је та мужевљева страст несносна и одвратна, па с њом и он сам. А где већ до тога дође, да муж осети, како је ма у ком погледу својој жени несносан и одвратан, ту онда није већ далеко ни време, кад провала између њих двога постаје све дубља и дубља, а заједнички живот све несноснији и несноснији. Жена према таком мужу постепено хладни и у полној љубави, па не потраје дуго, а њој су и његове нежности несносне и одвратне, и она их почне равнодушно и нерадо примати, или баш и очигледно избегавати, гдегод је то могућно... А та хладноћа жене према мужу (frigiditas uxoris) изазове онда у пијанчевој и онако поремећеној души непоколебљиву сумњу, да свему томе мора бити узрок нека трећа особа, јамачно какав љубазник женин.

Сумњу у верност женину потхрањује по гдекада и та околност, што већ *сам пијанац својим неуредним животом ствара у кући и породици такве прилике*, да брачни односи и не могу бити искрени, отворени, чисти и јасни, него се морају помутити. Пијанац је махом по цео дан у механи, крај казаница, на слави, на дањи, у сватовима и т. д. — дакле понајвише ван куће — он по читаве ноћи пије и банчи; он по неколико дана тумара, да по скуповима, састанцима и панађурима бекрија — а и не стара се, ко ће му међутим домаће и пољске послове урадити; ко ће му кућу и породицу заштићавати и бранити; ко ће властима одговарати; шта ће му млада жена и нејака деца радити итд. Да и не помишља на превару и неверство у полној љубави, жена ће и против своје воље и против свог бољег убеђења *морати потражити неку мушку главу*, која ће јој мужа у томе замењивати, да бар кућа не пропада. А чим то учини, ма било и са каквим сродником, изазваће код мужа још више ону сумњу, која се већ и онако у души његовој залегла и развргнила. Он ће у том односу своје жене с другим мушкарцима — нпр. с очухом, с девером, кумом, рођаком, суседом, пријатељем и другом из детињства итд. назирати издајство и брачно неверство, па ће мучити и себе и њу неоснованом љубомором.

Још лакше се јавља та сумња код алкохоличара, ако се због пијанства или љубоморе изроде таке несугласице и размирице између мужа и жене, да их *суседи и пријатељи морају мирити и расправљати*. У таким приликама сваки ће,

[1] August Forel: „Die sexuelle Frage.“ — München; 1905. Seite 108.

наравно, бранити слабију и праведну страну — јадну жену — и заложиће се за њу против пијанца, па ако то учини онај сусед и пријатељ куће, који је пијанцу већ и онако сумњив, да жени против њега „помаже“, онда тек његова љубомора добије нове и издашне хране. Нарочито ће пијанца раздражити и у њему сумњу још боље утврдити, ако му сама жена од његових покора и насиља потражи заштите код ког мушкарца или баш и код власти; ако се у својој несрећи другоме повери и потужи; или ако се од његовог зулума из страха у туђу кућу склони... Шта више: сумња у неверство жене ће се код пијанца и онда појачати, ако и деца буду заједнички с матером недела свога оца осуђивала и своју мајку од њих заштићавала и бранила. Пијанац ће по својој болесној заблуди у том природном споразуму и савезу деце и матере назирати и опет неку заверу против њега; неко издајство своје жене. Природне односе између матере и деце тумачиће као вешто удешене сплетке, и тражиће у њима непрестано оно, што њега мучи: уображено неверство женино.

Али *најјачи ослонац сумњи пијанчевој*, да му је жена неверна, изводи он махом из саме мене у полним односима његовог брачног или ванбрачног живота, а тим менама је опет он сам крив. Као што је већ познато, пијанство слаби и сатире полну способност мушкараца — тако, да је хронични алкохоличари често деломице или баш и сасвим изгубе. Према томе пијанци махом у брзо полно ослабе и толико изнемогну, да ни квалитативно ни квантитативно не одговарају својим брачним дужностима — бар не у оној мери, као што то чине нормални мушкарци. Обично је, да у трезном стању врло ретко и показују праве полне прохтеве (libido sexualis) према жени, а кад их опет пиће у толико раздражи, да им се по гдекада и „жена прохте,“ онда су обично тако полно неспремни и немоћни, а у извршењу тако развратни и гадни; тако немилостиви и брутални: да јадну жену само узалудно муче, понижавају, злоставе и телесно упропашћују. По себи се разуме, да се жена у брзо таке љубавне усладе засити, или управо толико заплаши, да свога мужа, ма како му иначе била одана, почне избегавати. Муж то, наравно, кад пре кад после, осети, па онда из тих појава изводи погрешан закључак, да га „жена само за то неће, што је другога нашла.“

(наставиће се)

Д-р М. Јовановић-Батут

НОВ КРИВИЧНИ ПОСТУПАК ЗА ИТАЛИЈУ

(свршетак)

У другој књизи пројекта, која је подељена на четири главе, говори се о важности *информационих аката који претходе истрази*, затим о *различитим облицима*, *процедуре*, о *слободи окривљеног* и најзад о *жалбама* против одлука истражних власти. Најкарактеристичније новине састоје се у одређивању тачних граница између надлежности *судске полиције* и *истражне власти*, у *замени система инквизиторног* са режимом, који истина, није апсотутно *контрадикторан* и *јаван*, али је на путу да ово постане, и најзад у либералнијим одредбама о *превентивном затвору* и *провизорној слободи*.

По данашњем кривичном поступку у Италији, судска полиција истражује кривице, прибира доказе и изводи окривљене пред суд. Другим речима она је надлежна за све, изузев изрицања пресуде.

Поред овога, сви органи који у претходној истрази учествују, па дакле и истражни судија, сматрају се као органи судске полиције, и као такви зависни су од извршне власти.

Новим пројектом веома је ограничена, управ сведена на најпотребнији минимум, улога судске полиције. Акција њена искључена је из свију оних послова претходне истраге, који имају непосредног утицаја на слободу грађана. Остављено јој је, до душе, и даље, да прима тужбе и доставе, да прибира обавештења и саставља записнике, али чим је реч о непосредном атаку на личну слободу, т. ј. о притварању, претресу и прибирању доказа, који ће осуду учинити неизбежном, улога полиције престаје, да би настала она истражног судије. Изузетака од овога може бити кад је кривац на делу ухваћен, или у ванредно хитним случајевима, кад има бојазни да ће се изгубити докази до доласка истражних органа. У свима осталим случајевима, органи полицијски имају се само ограничити на чување места и трагова извршеног злочина до доласка истражног чиновника. Испитивање окривљеног и суочење са сведоцима такође је забрањено органима судске полиције.

Али једна од најглавнијих реформа у новом кривичном поступку за Италију јесте, нема спора, кидање са заблудама инквизиторног система у корист јавности и контрадикторне дебате. За жаљење је само, што јавност није потпуна, и што у многоме зависи од нахођења, да не рећемо воље, истражног судије.

Оптужени има право на браниоца од првог испита, али бранилац нема права да присуствује испитима. Може се у опште рећи, да је право браниоца у претходној истрази доста ограничено и у многоме зависно од увиђавности и расположења истражног судије. По самом закону браниоци имају права на решење о притвору у препису и присуствовање оним актима истражне власти, који могу имати за последицу доказ о кривици или невиности, као што су н. пр. *излазак на место злочина*, *вештачење*, *претрес*, *конфискација и испитивање окривљеног*.

Нарочита пажња поклоњена је *вештачењу*, које ће у будуће имати контрадикторни карактер. Једног од двојице вештака одређује истражна власт, а другог бира сам оптужени. Оба вештака имају једнака права и своја мишљења излажу у заједничком рапорту. На случај њиховог неслагања, председник суда одређује трећег вештака. Према потреби могу се наређивати и нова вештачења, чији резултати, у опште, нису решавајући, већ само служе као елементи убеђења, које ће судија ценити по својој савести.

Што се тиче питања о *професијоналној тајни*, која је данас веома контраверзно, пројект је, између разних мишљења, изабрао праву средину. Обавезе притежаоца поверљивих ствари по њему су двојаке: да се уздржавају од бескорисних индискреција с једне, и да правди увек кажу истину с друге стране.

Предузете су мере, да испити окривљеног и сведока представљају праву физиономију свега онога што се догађа између судије и ових личности. И операције приликом претреса и конфискације регулисане су тако, да о њиховој искрености не може бити сумње. Нарочитим законским прописом наређује се чиновнику, да приликом вршења ових радњи избегава свако кињење и досаду, као и некорисну јавност, а у исто доба и да чува приватне тајне до којих би дошао вршећи поверене му послове. Грађанину код кога се приликом претреса не би ништа нашло, мора се издати уверење о резултату претреса.

Да би одредио границу до које се друштвени интерес може истицати над индивидуалним правима, пројект италијански утврђује прецизну разлику између *привременог лишења слободе*, које допушта да се грађани доведу пред истражну власт ради *објашњења*, и *права притварања*, на основу кога истражна власт може задржати у затвору, дуже или краће време, сваког оног грађанина, чије објашњење не би било довољно.

Право привременог лишења слободе, на случај да је кривац на самом делу ухваћен, припада сваком приватном лицу. Грађанин, лишен слободе на овај начин, мора се одмах предати полицији. Ако ли га је, пак, сама полиција лишила слободе, мора га предати истражној власти у року од 24 сата. За чиновнике, који би пропустили да ово учине из небрежења, прописана је новчана казна до 1500 динара. Изузимајући случајеве, у којима је кривац на делу ухваћен, лишавања слободе може бити само по решењу истражне власти. Ово је нова одредба, која има за задатак да спречи самовољу и заблуду полицијских органа.

Поред решења о притвору, нови пројект предвиђа и *решење о довођењу окривљеног*, које одавно постоји у француском законодавству.

Одредбе о *превентивном притвору* имају за циљ, да овај притвор што више скрате. По закону, који је још у важности, превентивни притвор може се продужавати и до годину дана. Нови пројекат труди се да ову незгоду отклони тиме, што убрзава ток истраге, појачава контролу над истражним властима и допушта пуштање на јемство у много ширем обиму од данашњег закона. Судија има право, по новом пројекту, да окривљеног привремено пусти у слободу, и без његове нарочите молбе, дакле по свом сопственом нахођењу.

Последња глава друге књиге садржи прецизне одредбе о *жалбама* против одлука истражних власти, али без икаквих важнијих новина.

Ово су у општим потезима главније реформе претходне кривичне истраге, које су унете у нов кривични поступак за Италију. Лако је увидети, да су ове реформе веома скромне и још доста далеко од потпуно либералних захтева савремене науке. Творци новог пројекта бојали су се, »да нагли прелаз из режима инквизиторног ка режиму потпуне слободе не буде имао за последицу поремећај неопходно потребне равнотеже између права оптуживања и права одбране, а на штету друштва.«

У трећој књизи пројекта реч је о *суђењу, поступку против одсутних криваца* и *жалбама против судских одлука*. И неке одредбе закона о условној осуди узете су у ову главу (чл. 462—464).

На случај ослобођења услед одсуства *разбора* или *недовољне урачунљивости*, суд може наредити да се окривљени стави на расположење административној власти, или затвори у какав азил ради посматрања.

И најзад, у четвртој књизи пројекта говори се о *извршењу казне*, њеној могућој замени *принудним радом*, даље: о *условној осуди, амнестији, помиловању, екстрадицији и извршењу пресуда страних држава*.

ПОСЛЕ ЗЛОЧИНА

— превод с француског —

Јутро је... У селу се опажа потмула нека узрујаност.... Становништво се у омањим гомилама скупља пред појединим кућама.... Нешто се догодило..... Очи свију упрте се у једну усамљену кућицу поред пута, у којој је преко ноћи извршено страховито убиство. Леш убијеног купао се у сопственој крви. Радозналци покушавају да се што више приближе месту извршеног злочина, али их жандарми одбијају. Потребно је да ово место остане нетакнуто, док не стигну истражни чиновници, који су телеграфским путем извештени о извршеном злочину.

Прве констатације

После извесног времена, на место извршеног злочина стиже прокуратор републике у пратњи истражног судије, писара и судског лекара. Долазак њихов пропраћен је живим покретом скупљеног света.

То је судски лекар, који је позван да први отпочне посао. Прегледајући детаљно леш, и испитујући рану, он одмах открива и оруђе, којим је злочин извршен.

Има ваздан случајева, у којима је оруђе издало убицу.

Године 1894. убијена су три дрвара у саонско-лоарском департману. Судски лекар констатовао је, да им је лубања размрскана подебљом батином. И доиста у близини злочина нађена је једна крвава тојага, за коју се истрагом утврдило, да је припадала извесном цигларском раднику. Пронађен и ухапшен, овај радник најзад је признао кривицу и добио заслужену казну — смрт.

Дужност је судског лекара и да одреди: колико је времена протекло од извршеног злочина.

Године 1903. нађен је близу Сен-Назера један леш у стању распадања.

Пошто је утврђен идентитет овог леша — то је била једна бакалка из Бола — а на основу лекарског мишљења: да је смрт наступила пре три месеца, обелодањено је, да је убијена, тачно на три месеца пред смрт, виђена у друштву извесног Лергатоа-а против кога су, даљом истрагом, прибављени несумњиви докази.

И најзад, судски лекар има још да утврди: је ли у питању злочин, или самоубиство, или несрећан случај?

Нису ретки примери, да се убица стара, да извршени злочин маскира несрећним случајем или самоубиством.

Године 1882. ископан је у једној јарузи, у Тарантезу, леш једног шумског чувара, чија је лобања била размрскана. Сви су у почетку веровали, да је сиромах чувар случајно погинуо, услед несрећног пада на стену, али је лекар утврдио, да је по глави ударен ушицама од сикире. У питању је, дакле, био злочин.

Гвожђарски трговац Лемлут нађен је 1901. год., у својој соби са пресеченим гркљаном. Сумња је одмах пала на његову жену, која је врло рђаво живела с мужем. Позвана да покаже шта зна о овом злочину, осумњичена је тврдила да се њен муж сâм заклао бријачем. Правац ране, међутим, ишао је с десна на лево што несумњиво доказује да би самоубица морао бити левак. Пошто убијени то није био, то је било јасно да осумњичена не говори истину, а ово је, опет, послужило као повод да се против ње поведе кривична истрага, којом је несумњиво утврђено да је она заклала свога мужа.

Са последњим констанцијама завршује се, у прво време, задатак судског лекара, да би настала акција истражних чиновника.

Утврђивање идентитета — Енергично истраживање — Мртваци који говоре

Једна од првих дужности истражних чиновника, састоји се у утврђивању идентитета нађеног леша, ако је исти непознат. Обична и на први поглед незнатна ситница, у стању је понекад, да их у овоме изведе на прави пут.

Један, већ распаднут, и потпуно непознат женски леш, нађен је 1903. год., у једном јарку Доње Лоаре. За утврђивање идентитета у овом случају послужили су лажни зуби у вилицама убијене, у којима је један зубни лекар познао своју израду, и означио име клијенткиње, за коју је даљом истрагом утврђено да је доиста убијена.

Још су тежа, и на први поглед скоро нерешљива питања о идентитету, у случајевима кад нису нађени целокупни лешеви, већ само појединн делови убијених жртава.

На обали једне реке нађена је 1888. године лева човечја рука са палцем, који је био препокривен браздама и посекотинама. Ово откриће доведено је у везу са нестанком часовничара Летарда, који је био левак, и за кога је, најзад, истрагом утврђено, да је убијен и исечен на комаде. Бразде на нађеном палцу произлазиле су, дакле, услед отварања сатова, односно њихових капака.

На овај начин, крвави дефилурисан леш пружа правди прве и најпотребније трагове: *мртваци говоре и проказују своје убице*.

На месту злочина — Заборављене ствари — Крвави отисци

Место, на коме је злочин извршен, казује обично веома много искусном и проштроумном истражном судији или полицијском чиновнику, и служи као полазна тачка за даљу истрагу.

Ако су ствари на овом месту, или у обичним просторима испретуране и изломљене, скоро је извесно да је мотив злочину крађа.

Противно овом, т. ј. ако су новац и накит на свом месту; ако су ствари и ормани нетакнути, може се, готово са позитивношћу, закључити, да је злочин извршен из освете, или из које друге страсти.

Ако је улазак у кућу обележен разваљивањем врата, или разбијањем прозора, или траговима од лествица, највероватније је да злочин нема везе са укућанима и онима који су са кућом добро упознати. У противном случају скоро је извесно, да је злочин извршен са њиховим знањем.

Једна стара рентијерка убијена је у Гренелу 1895. год. На основу кључа, нађеног у вратима од улаза, истражна власт утврдила је, да је овај злочин извршен са знањем служавке убијене.

Дешава се понекад, да извесне убице остављају на месту злочина своја имена и адресе. Горон је у дућану једне убијене бакалке нашао писмо адресовано на извесног Жеомеја. Писмо ово испало је убици из џепа за време злочина, и упутило је истражну власт на прави пут. На исти начин ухваћен је 1901. год. и један убица у Форжлезо-у.

И оружје, одело, или ма какав предмет са фабричким жигом, изгубљен или заборављен на месту злочина, од неоцењене су користи за проналазак убице. Опис познатог убице Пранчини-а добивен је помоћу ножа, који је нађен поред његове жртве, и којим је злочин био извршен. Ножар, чији се жиг налазио на овом ножу, сећао се врло добро купца и описао га је детаљно.

Убица Јосиф Барадо, који је убио удовицу Мале ухваћен је помоћу кутије жигица, коју је заборавио поред жртве. Жигице ове разликовале су се знатно од оних, које је убијена употребљавала.

Не мање су корисни и отисци прстију и стопала.

На разбијеном стаклу у апартману једног убијеног лекара у Паризу, нађени су крвави описци прстију. Захваљујући

Бертилону, директору париског антропометријског одељења, само на основу ових отисака утврђено је, да је ово убиство извршио бивши осуђеник Шефер.

Фебруара месеца прошле год. убијена је у Аснијеру стара рентијерка, г-ђа Милк. У соби, у којој је злочин извршен, нађене су флаша и чаша, из којих је убица пио по извршеном злочину, и на којима су се јасно оцртавали крвави отисци прстију. Истрагом је врло брзо утврђено, да су ово отисци синовца убијене.

Нису ретки случајеви, нарочито код препредених злочинаца, да на месту злочина намерно остављају по неки предмет да би на овај начин упутили истрагу погрешним правцем.

У апартману, у коме је Пранчини извршио три убиства, нађено је: један мушки појас од жуте коже, на чијој је унутрашњости било написано врло јасно: *Гастон Геслер*, две мушке манжетне на којима је било исписано ово исто име и једно писмо са потписом *„Гастон"*. Док је париска полиција на врат на нос тражила *„Геслера"*, дотле је прави убица — Пранчини —поклањао јавним женскињама у Марсељу упљачкане драгоцености, што је дало повода марсељској полицији да га притвори. Доцнијом истрагом прибављени су несумњиви докази о његовој кривици, и утврђено, да је убица побројане ствари намерно оставио на месту злочина, да би полицију упутио на лажан траг, а у исто доба и осветио се извесном Геслеру, који га је на неколико година пре овог догађаја проказао напољској полицији због извесне крађе.

Обазриви и искрени полицијски органи ретко се дају завести овим лажним индицијама.

Шта сте видели? Шта сте чули?

По повартку у канцеларију прокуратор републике предаје истрагу у руке истражног судије, који је у будуће једини њен господар.

Први посао истражног судије, састоји се у позивању и испитивању свију оних лица, која су у могућности да, ма и најмање, расветле злочин, и на овај начин, помогну правди: сродници убијене жртве, пријатељи суседи и т. д. Оно што овом приликом треба одмах утврдити, јесте: какви су били односи убијене жртве, и с ким је виђена у друштву у очи или на дан извршеног злочина?

Пре две године убијена је ножем крчмарица Лоран, која је становала у улици Худон. Извесне околности показивале су да је злочин извршила личност, која је врло добро познавала стање радње. Сведоцима је брзо утврђено, да је скитница Нори био врло близак убијеној. Пошто је осумњичени нађен и затворен, утврдило се лако, да је он прави убица, и да су га у овоме помагала још два друга.

Понекад се дешава, да поједини улазе у кабинет истражног судије као сведоци и слободни људи, а из овога излазе као окривљени и са лисицама на рукама.

Због једног убиства, које је 1900. год. извршено у Безансону, испитиван је као сведок сопственик куће Неделек. Његова изјава: да није ништа чуо, била је у противности са утврђеним фактом: да се испод саме његове собе водила огорчена борба између убице и убијеног. Ова изјава, и још неки сумњиви одговори, дали су повода истражној власти да изврши претрес у стану осумњиченог, којом је приликом прибављен неоспорни доказ о његовој кривици: крваво одело, које је на себи имао за време убиства.

Они који се сами одају

По тражењу истражног судије и полиција је предузела акцију ухођењем осумњичених личности. Органи јавне безбедности мотре на сваки њихов покрет; на сваку њихову реч, која би могла што користити истрази.

У жељи, да што пре уживају плодове својих злочина, убице се најчешће само одају, расипајући нештедимице злато у крви скупљено.

Марта месеца 1905. год. Десфогер је био осумњичен због убиства једне старе рентијерке из Гласјера. Агенти, који су га пратили, видећи га да мења златан новац, ухапсили су га. Приликом претреса код њега су нашли 600 динара, за које никако није могао доказати одкуда су му, док се најзад није утврдило, да их је злочином зарадио.

Најчешће се убице хватају приликом продаје упљачканих драгоцености.

Рећи су, али зато и интересантнији случајеви, у којима убице, под утицајем неке неодољиве силе, говоре непрестано о извршеном злочину.

Год. 1896. извршено је једно убиство у близини источне железничке станице у Паризу. Сви напори полиције, да одмах пронађу убицу, остали су безуспешни.

На петнаест дана по извршеном злочину један детектив, трагајући за извесном крађом, сврати у једну крчму, и случајно се упусти у говор са једним од њених посетилаца. Непознати одмах поче говорити о извршеном злочину, и исмевати полицију која је на погрешном путу, износећи овом приликом неке нове и истрази потпуно непознате појединости о начину извршења злочина. Овај говор побуди сумњу код детектива, те се с тога упусти у дужи и интимнији разговор са непознатим. Кад су после разговора од два часа изишли из крчме, нови познаник детективов ухапшен је: то је био тражени убица.

Убица Оливије удавио је 1900 године удову Лефер. Само на један час по извршеном злочину, дакле, кад за злочин још нико није знао, он је у велико распитивао: „да ли се што зна о убиству удовице Лефер..."

Узалудни покушаји да се обману правда — Необорими докази.

И суд и истражни судија извештени су преко телефона да је убица ухваћен. Мало после, два агента доводе га у кабинет истражног судије, који га узима на први испит. По закону од 1897. год. овом испиту присуствује и адвокат окривљеног.

И поред очигледних доказа, већина окривљених одриче све. На питање судијино: где су били и шта су радили за време злочина они готово редовно истичу *alibi*, за који су махом благовремено приправљени докази.

Пре 15 год. једна злочиначка банда убила је једну стару жену у околини Аснијера, и одмах по извршеном злочину отишла у позориште. Да би њихово присуство у овом било опажено, убице су направиле неред за време представе.

Скоро једновремено са испитом осумњиченог, врши се и детаљан претрес његовог стана, који је често од неоцењене користи за истрагу.

Приликом претреса зграда Виљежуифа који је био осумњичен због убиства једног банкарског чиновника, нађене су у пепелу кости убијеног, заједно са бакарним копчама његовог портфеља.

Међу предметима, који су служили као доказ Бријерове кривице, који је 1902. год. убио петоро деце, налазило се и једно крвавo цртало (од плуга). Убица је тврдио, да је крв на црталу од убијеног зеца, али је лекар Ожијер утврдио, да је ово била крв људска.

Дирљива суочења — На колена пред жртвом.

Задатак је суочења, да побија лажне наводе у одбрани оптуженог.

Убица баронице Делар — чудновати Анастосеј — упорно је истицао своју невиност, и поред неколико врло јаких основа подозрења, који су против њега постојали. Суочен, најзад, са једним младим човеком, који га је видео кад је ушао у кућу убијене, признао је све.

Суочење са сведоцима пропраћено је обично дирљивим и интересантним сценама, али све ове сцене далеко изостају иза оних пред убијеном жртвом. Једна од ових сцена, вештачки изазвана, заслужује нарочито помена.

Један убица, који је цинички одрицао извршени злочин, одведен је у париску моргу, у којој се налазио леш убијеног на једном мермерном столу и покривен застирачем. За леш су биле везане и вешто прикривене електричне жице.

Чим је убица доведен пред жртву, пуштена је струја и подигнут застирач. Под утицајем електрике, очни капци убијеног отпочели су се полако подизати, лице грчити а удови покретати.

Пренеражен и готово луд од страха, убица се строшта поред леша и повика очајно: „милост, милост, да ја сам те убио."

* * *

Кад судија прикупи довољно доказа о кривици осумњиченог, он га спроводи суду, који га после јавног претреса целе афере ослобађа или осуђује. Ово је последњи чин у драми злочина и казне.

ПОУКЕ И УПУТИ

Члан 37. закона о таксама не може се односити на продавце монополисаних артикала.

Јован Г., трговац из Неготина, осуђен је, на основу чл. 37. закона о таксама,

на плаћање казнене огласне таксе за непријаву суду фирме своје трговачке радње, коју према његовом признању упражњава од 1897. год., на коју је у 1904. години задужен на 37 динара непосредне порезе

Противу ове осуде, он је изјавио жалбу Министру финансија, и у њој навео: да он ради само са монополисаним артиклима, те да према томе и није био дужан, да ту своју радњу пријављује суду; а сем тога, да је, противно чл. 37. закона о таксама, осуђен на плаћање ове казнене таксе, пошто је 1905. године плаћао много мању порезу но раније (15 динара).

Решењем од 4. маја 1905. год. ПрБр. 9178., Министар финансија одбио га је од тражења, и жалбу му одбацио као неумесну.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 26. септембра 1906. године Бр. 6256. поништио је решење Министрово с тога, што продавци монополисаних артикала не долазе у ред оних лица, на која се односе прописи трговачког закона.

То су лица, која по нарочитој дозволи монополске управе, — чл. 7. а. закона о установљењу нових државних монопола, на жигице и остало, а под сталним надзором државе, врше препродају монополисаних артикала по цени одређеној у смислу чл. 6. закона о уређењу Самосталне Монополске Управе.

Према томе, та се лица, за која су предвиђене и нарочите казне, ако би се огрешила о одредбе, којима је регулисана продаја односних артикала, не могу ни у ком случају сматрати као трговци, већ једино и искључиво као нека врста органа Монополске Управе.

Стечена права под владом једног закона не могу бити потрвена доцнијом изменом тога закона, пошто по чл. 36. Устава закони немају повратне силе на штету стечених права по ранијим законима.

Матија Г., пешадијски капетан I. кл. Указом од 18. фебруара 1905. г. стављен је у стање покоја с пенсијом која му, према годинама службе, припада.

Молбом од 23. фебруара 1906. г. он је молио Главну Контролу, да му количину пенсије одреди према плати мајорског чина, као непосредно вишег, пошто је у чину капетана I. класе провео више од 10 година.

Главна Контрола упутила је ову молбу и поднета документа министру финансија на оцену и мишљење.

Министар финансија писмом ДРБр. 3590/906 г. известио је Главну Контролу, да је тражење молиоца Матије, према чл. 22. зак. о устројству војске, неосновано, па је тражио, да га Главна Контрола одбије од овог тражења и упути на административан спор.

На основу овога, Главна Контрола решењем Бр. 4365 одбила га је од овог тражења и упутила да покренуто питање расправи административним путем, и тек онда да се њој обрати за регулисање пенсије.

Молбом од 4. марта 1906. г. пенсионисани Матија молио је министра финансија, да му изда формално решење о томе, зашто му не признаје право на пенсију према плати мајорског чина.

Решењем од 9. марта 1906. г. ДРБр. 4189. Министар га је известио, да му то право не признаје из ових разлога:

Из уверења министарства војног ФАБр. 1421. и 1422, види се, да је молилац указом од 18. фебруара 1905. г. стављен у стање покоја, на основу чл. 22. закона о устројству војске с пенсијом, која му припада по годинама службе.

По тач. 5. овог чл. 22. „пенсија се одређује по чину, што га има официр, кад се у покој ставља.“ — Према томе, молиоцу се има одредитили пенсија по чину и плати капетана I. класе.

Према одредби чл. 172. Устава ни једна пенсија не сме се издати из државне касе ако није на закону основана.

Молиочево позивање на одредбу тач. 6. чл. 21. зак. о устројству војске од 27. јануара 1901. г. неумесно је, јер је та одредба законом о изменама и допунама у помен. закону о устројству војске укинута и престала бити закон 31. марта односно 4. априла 1904. г. — дакле пре но што је молилац стављен у стање покоја.

Како је за задобијање права на пенсију сем осталих потребан и тај услов, да је дотично лице указом стављено у стање покоја, то се право на пенсију има ценити по законским одредбама које важе у време, када се потпише указ о стављању у стање покоја.

Из свега овога, дакле, несумњиво произилази, да молиоцу не припада и не може припадати право на пенсију према плати вишег чина од оног што га је имао, кад је стављен у стање покоја.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком од 26. септембра 1906. г. № 6314. поништио је решење министрово са ових разлога:

Стечено је право оно, које је прибављено вољном радњом каквог лица, под свима законским погодбама онога времена, када је та радња извршена.

По чл. 21. тач. 6. закона о устројству војске од 27. јануара 1901. г. *„официру, који је у дејствителности служио корисно 10 година у једном чину при стављању у пенсију одређује се пенсија вишег чина ако је за последње три године 8-му. 9-ту и 10-ту имао добре оцене.*

Као што се види, ова законска одредба за стицање права на пенсију вишег чина поставља две погодбе, прву, да је официр корисно служио у једном чину 10 година и другу, да је за три последње године имао добре оцене. Чим један официр испуни обе те погодбе, он одмах задобија право, да му се, кад буде стављен у пенсију, одреди пенсија вишег чина.

Из уверења министарства војног од 22. фебруара ове године ФАБр. 1422. види се, да је жалитељ Матија унапређен у чин капетана I. кл. указом од 26. априла 1893. г., да је у томе чину провео у дејствителној служби до 18. фебруара 1905. год. кога је дана пенсионисан, 11 година, 9 месеци и 22 дана, и да је за све време капетанске службе, а нарочито за последње три године, имао добре оцене.

Изменама и допунама закона о устројству војске од 31. марта 1904. г., које су ступиле у живот 4. априла исте год. кога су дана обнародоване у броју 72. „Српских Новина“, истина је укинута тач. 6. чл. 21. зак. о устројству војске од 27. јануара 1901. г., али је жалитељ до тога времена одслужио у чину капетана I. кл. 10 год. 11 мес. и 5 дана. — Он је на 11 месеца и 5 дана раније, него што је укинута тач. 6. чл. 21. поменутог зак. испунио обе погодбе, које су се тражиле том законском одредбом, те је тиме и задобио право, да му се при стављању у пенсију одреди пенсија вишег чина. То је његово већ стечено право, јер је везано за рок и погодбе, које је он за време док закон није укинут, испунио, и при стављању у пенсију имао само да му се то право реализше одређивањем пенсије вишег чина.

Ни у колико на то право жалиоца не може утицати то, што је одредба тач. 6. чл. 21. много доцније укинута изменама и допунама закона о устројству војске од 31. марта 1904. г., јер по чл. 37. Устава *„Закони немају повратне силе на штету стечених права по ранијим законима.“* Нов закон вреди само за оне официре, који у време укидања поменуте одредбе нису одслужили 10 година у једном чину а никако и за официре, који су већ по ранијем закону стекли право, да им се при пенсионисању одреди пенсија вишег чина.

По чл. 22. тач. 5. садањег закона о устројству војске, пенсија се официру истина одређује по чину што га има, кад се у пенсију ставља. Та је иста одредба постојала и у чл. 21. тач. 5. зак. о устројству војске од 27. јануара 1901. год., само што је по измени и допуни од 31. марта 1904. г. чл. 21. постао члан 22. Али у ранијем закону, после тач. 5. постојала је и тач. 6-та, која је гласила, да се официру, при стављању у пенсију, одређује пенсија вишег чина, ако је служио 10 година корисно у једном чину и имао добре оцене за последње три године. У овом случају за одређивање пенсије не може бити меродавна само тач. 5. чл. 22. садањег закона, него и тач. 6. чл 21. ранијег закона, по коме је жалитељ, пре него што је тај законски пропис укинут, стекао право на пенсију вишег чина.

Најмање има места примени на ово тражење чл. 172. Устава, јер се по њему из државне касе не може издавати само она пенсија, милостиња или награда, која није основана на закону, а законска погодба овоме тражењу не оскудева, јер оно потиче из стеченог права по ранијем закону.

Са наведенога, Државни Савет нашао је, да министар неумесно оспорава жалиоцу право на пенсију вишег чина.

Нема места жалби противу одлука окружног одбора, донесених на основу чл. 108. закона о уређењу округа и срезова, о општинским буџетима.

Суд и одбор па и збор општине витошевачке саставили су и утврдили општински буџет, по коме је за измирење расхода, у колико су приходи за то недовољни, предвиђен општински прирез од 26 пара на динар непосредне порезе.

Окружни одбор округа крушевачког није одобрио овако састављен буџет, налазећи да би за подмирење расхода био довољан и мањи прирез.

Противу одлуке окружног одбора, суд и одбор општински изјавили су жалбу Државном Савету, који је одлуком својом од 26. септембра 1906. №6144. одбацио жалбу као ненадлежној власти поднесену, пошто по тач. 17. чл. 108. закона о уређењу округа и срезова, окружни одбор прегледа и коначно одобрава све оне општинске буџете, који немају приреза, или у којима прирез не прелази 50% од суме непосредног пореза. **М. В.**

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код начелника среза брзопаланачког налазе се у притвору коцкари: **Јован Костић „Шиља“**, из Аранђеловца, и **Станислав Динић „Боца“**, из Бачине у срезу темнићском. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, а приватни се моле, ако би знали да су ови коцкари извршили где какво казнимо дело, да о томе известе поменутога срескога начелника.

УХВАЋЕНИ

Никола А. Милојевић, из Осипаонице, за којим смо изнели потерницу у 39. броју «Полицијскога Гласника» ухваћен је у срезу подунавском, те је престала потреба за његовим тражењем.

Михаило Радовановић — Ускоковић, коцкар, који је окривљен за разбојништво и чију смо фотографију и потерницу изнели у 37. броју «Полицијскога Гласника,» ухваћен је у Неготину. Према телеграфском извештају начелства округа крајинског Михаило се издавао за *Владимира Николића* из Смедерева, али кад му је показана фотографија у поменутом броју нашега листа, признао је, да је заиста он то лице које се тражи.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ево нам опет једног типа, с којим се на овом месту често сретамо.

Зове се **Василије — Васа Николић**, вашарски коцкар и крадљивац. Надимка нарочитог нема као што имају обично сви наши коцкари, јер је већином живео и вршио операције с оне стране Саве и Дунава, где ретко обичавају издавање надимака. Тек ипак у колико је познат у овостраном коцкарском свету зову га у опште **„Васица“**.

Родом је из Београда. Стар је 32 године.

Његова је историја иста као и већине његових другова. Отац, амалин, умро му је рано, а мати му се убрзо по очевој смрти преудала.

На новом огњишту и за новом трпезом за њега није било места.

Као дечко отишао је на занат. Оставши без родитељског надзора и савета почео је се мешати са рђавим друштвом и туђити се заната. Мајстор није сматрао за дужност да васпитава напуштену децу, те га је најурио.

Као беспосличар, мангуп, допао је затвора, у који је после чешће падао. Ту се упознао са злочиначким великанима: Илијом Гавриловићем, Петром Прангашем, Браћом Костићима, Цукићем и др., чијим се причама и хвалисањем у општем Управином затвору напајао.

Почео је по Београду крадуцати, а кад му је ту опстанак постао немогућ, пошао је по вашарима, нашао се са професионалним коцкарима и одао њиховом занату.

Када је занат прилично испекао прешао је преко да се у своме послу још боље усаврши. Тамо је копирао рад бечких и других великоварошких лопова и коцкара, који са цилиндером на глави, наочарима на носу и иберцисером преко руке врше своје операције.

Тако је тамо, тумарајући по свима крајевима Аустрије, проживео више година и долазио до великих пара.

Пре четири године потера га несрећа и кад је једном Сремцу у Пазови исекао џеп и придигао му 800 форината, буде ухваћен у једној земунској проститутској радњи и осуђен на три године робије, што је издржао у Митровици.

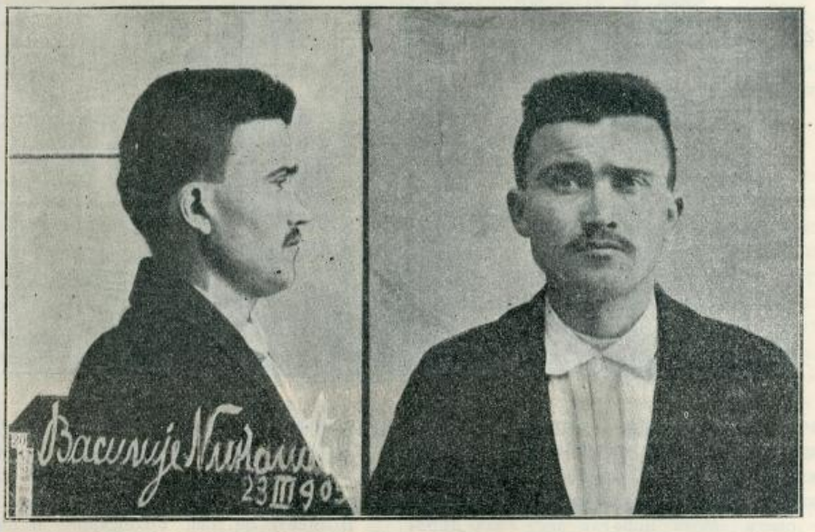

Прошле године у пролеће издржао је осуду и протеран у Србију.

Од тада је ишао по Србији, а прелазио је и у Бугарску, но отуда се убрзо вратио, јер су му се Бугари учинили груби и необразовани и није могао да трпи, како се он жали, да му последње пропалице псују «мамата српска».

— Па и у Србији — жали се „Васица“ — настали су за нас коцкаре последњи дани. Пројолазило се свет, па је гори и од нас коцкара. Са живом муком и великим ризиком може се по гдешто придићи. Често пута нас препредени сељаци навуку својим понашањем као да имају новаца у неком мало приступачном џепу, те им се ми приближимо и покушамо операцију, а они нас онда зграбе и тако одрапе, да после дуго проклињемо и онај час кад смо се родили.

— Па ни код власти не пролазимо тако лако као некад. Има крајева где просто не смемо да нагвиримо од по неких капетана.

— Хе, мој господине, горак је наш хлеб. Зар би браћа Ускоковићи, Драгољуб „Јагодинче“, Милан „Сунце“ и Капуњац извршили ономад оно разбојништво на крагујевачком друму и тиме себи натоварили на леђа сигурну двадесетогодишњу робију, да на то нису били приморани гладним трбухом.

— А којим си добром ти дошао код нас у Београд.

— Као што вам рекох за све нас наступио је тежак живот, а за мене понајтежи. Они који су били више по Србији имају више и познанстава и кредита код наших кредитора — друмских механџија — а ја ни тога немам. После тога услед затворене границе, свет не продаје стоку, па нема ни пара, те сам дошао ближе граници, право да кажем да набавим мало трошка и какву исправу, па да бежим опет преко Саве. Може бити да ћу се тамо латити каквог поштеног посла, јер сам за време трогодишњег затвора у митровачком казненом заводу изучио добро ткачки занат, јер сваки тамо мора изучити по један занат.

За време овог његовог причања на дежурству приведоше писцу ових редова једну жену, која је због неморалног живота упућена из кварта у затвор. Та је жена била из отмене и имућне породице, али је се као девојка заљубила у свога кочијаша и одбегла с њим да живи једним животом, који им је онемогућио заједнички живот. Са њом је спроведен био и њен шестогодишњи синчић, за кога је издато наређење кварту да га преда на чување каквој сиротнијој породици док мати издржи затвор.

Гледајући ово «Васица» је узвикнуо:

— Ето, господине, то је почетак нашег живота. Смео бих гарантовати, да ће ово јадно дете поћи нашим трагом!

Износећи Васичину слику скрећемо пажњу полицијским и општинским органима на његово

кретање, а у исто време ако ко у њему позна извршиоца каквог казнимог дела треба да извести Управу града Београда, где се он у затвору налази.

ПОТЕРЕ

2, овог месеца, око 11 часова пре подне, три наоружана, непозната зликовца напала су, у близини Благојевог камена, поштоношу Богосава Обрадовића, који преноси пошту од Кучева до М. Пека, и отели му новчаник са 4·50 динара, пошто у поштанским пошиљкама није било новаца. Зликовац који је зауставио кола има око 25 година, црномањаст је, округла лица; од одела имао је на себи дугачку, црну кабаницу, извезену разним шарама, на глави шајкачу а на ногама опанке. Други зликовац који је овог помагао, има око 30 год. сувоњав је, плав, дугачких, плавих бркова; од одела имао је гуњ и чакшире од црног сукна, шајкачу на глави и опанке на ногама. Опис трећег зликовца непознат је, пошто се он налазио у оближњој шуми за време овог напада. За зликовцима се наређује најживље трагање. Пронађене треба спровести комесару полиције у Мајданпек с позивом на депешу Бр. 1097. — УБр. 36287.

Спасоје и Страхиња браћа **Ненадићи — Ненадовићи,** земљоделци из Љубања, среза и округа ужичког, који су осуђени на по 15 година робије због убиства и крађе, на путу за казнени завод, а на месту званом «Дубоко» у срезу посавском, округа београдског, близу Умке, напали су 5. тек. месеца на жандарма који их је спроводио, разоружали га, отели му све оружје: пушку, револвер, сабљу и метке, и после свега овога побегли пут села Липовице. Оба су бегунца веома опасни зликовци, и сва је прилика да ће се одметнути у хајдуке, ако се не похватају. Спасоје је стар 32 године, висок, добро развијен, бркова смеђих, косе црне, очију жућкасто-угаситих, нос му је при врху повијен; од особених знакова има: а) белегу од удара, у величини двадинарца, на средини десне мишице; б) белегу у облику праве линије, правца кососпољашњег, величине 1·5 см., за 3 см. изнад и у лево од корена носа, и в) белегу овалну, величине 5/2 см. за 13 см. испод седмог кичменог обртња. Поред овога, горњи део лица развијен му је, а спољна ивица левог уха спљоштена и рецкава. До сада је два пута судски осуђиван: први пут пресудом ужичког првостепеног суда од 25. октобра 1893. године Бр. 24012. на 5 година робије, због

Страхиња

крађе, и други пут пресудом првостепеног београдског суда за округ подунавски од 2. априла 1896. године Бр. 5704. на 20. година робије због крађе и разбојништва. Са ове последње осуде пуштен је 23. фебруара прошле године.

Страхиња има 29 година, високог је раста, црномањаст; у години 1896. осуђен је, заједно са Спасојем, на 5 година робије за иста дела и истом пресудом; из тог времена датира му се и слика коју износимо.

Позивају се све полицијске и општинске власти да за одбеглим зликовцима најживље трагају. На случај проналаска треба их под јаком стражом спровести Управи београдског казненог завода, или начелнику среза посавског с позивом на депешу Бр. 14059.

Драгутин Надрљански, ковач, родом из Ниша окривљен је код начелника среза беличког, због саучешћа у опасној крађи. Драгутин је стар 25 година, средњег је раста, плав; леви домали прст до пола му је откинут. Треба га потражити и у случају проналаска спровести среском начелнику у Јагодини с позивом на депешу Бр. 16398. — УБр. 36290.

Непознати крадљивац ноћу између 15. и 16. пр. м-ца на опасан начин извршио је крађу разног оруђа и једне пушке Живку Нешићу, земљоделцу из Грабоца у срезу посавском округа ваљевског. Пушка је старинска, једноцевка, дугачка 6-7 педаља, предњача, кундак је од ораховог дрвета, дуж цеви има некакав латинским словима исписан запис. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, да трагају за крадљивцем и покрађом, а у случају проналаска, нека о томе известе начелника среза посавског округа ваљевског с позивом на акт Бр. 13420.

Крађе стоке. Најдану Мирковићу, из Врбовца, среза бољевачког украдена су два вола ноћу између 2. и 3. тек. м-ца. Један од украдених волова длаке је плаве а други црно шарене, оба су матори по 3 године и на роговима жигосани са «∂/2».

Ноћу између 24. и 25. прошлог месеца, украден је Михаилу Чубљи, из Радујевца, један коњ, длаке дорастасте, матор 8 година, у лево ухо ровашен, са жигом «О» и «Т.» на левој бутини.

Ноћу између 3. и 4. тек м-ца непознати крадљивци из затвореног обора Атанаска Милошевића, из Вољавче у срезу беличком, украли су 20 комада оваца, и то 10 белих и 10 црних. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцима и покрађом трагају и о резултату трагања известе начелника среза беличког с позивом на депешу Бр. 16507.

Јовану Софронијевићу, тежаку из Ћуприје непознати лопови украли су 3. тек. месеца једну кобилу са ждребетом. Украдена кобила матора је 9 година, длаке беле, у лево око мало фалична, са жигом «О». Ждребе је мушко, маторо 2 године, длаке зелене, у обе задње ноге чарапасто, по челу лисасто. Начелство округа моравског актом од 4. тек. месеца Бр. 9910, моли за тражење крадљиваца и покрађе. УБр. 36607.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покрађе.

ТРАЖЕ СЕ

Негована Маринковића, раденика из Шапца, тражи начелство округа подринског због покушаја убиства. Негован се налази у бегству и пронађеног ваља упутити поменутом начелству с позивом на депешу Бр. 16262.

Ђоку Драгићевића, званог **„Глуви“,** келнера, окривљеног због утаје, тражи Управа града Београда актом Бр. 36689. Пронађеног Ђоку треба стражарно спровести Управи.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

Уредник, Душан Ђ. Јелимић

БРОЈ 42. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 15. ОКТОБРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у општ 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Стеван Николић, начелник прве класе среза крајинског, и

Милан Јанковић, писар прве класе среза ресавског, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда стане у пенсију, која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 5. октобра 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полициског писара прве класе начелства округа београдског, Божидара Петровића, полициског писара исте класе среза ариљског, — по молби;

за полициског писара друге класе среза колубарског, округа београдског, Михаила Ј. Штуловића, полициског писара исте класе среза врачарског, — по молби;

за полициског писара треће класе среза ресавског, Владимира Антоновића, полициског писара исте класе начелства округа београдског, по потреби службе;

за полициског писара треће класе среза ариљског, Душана Живковића, полициског писара исте класе среза колубарског, округа београдског, — по потреби службе;

за полициског писара треће класе среза врачарског, Стевана Д. Тодорића, свршеног правника;

за полициског писара треће класе среза ариљског Драгишу Јовановића, свршеног правника.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 5. октобра 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ПИЈАНАЧКА ЉУБОМОРА.

(НАСТАВАК)

II.

Као што смо видели, пијаначка љубомора је уображена, на погрешним опажањима и релацијама основана сумња алкохолизмом поремећеног мушкарца у верност своје жене. Претходно је махом подстакнута оним необичним односима у брачном животу, које је сам пијанац својом страшћу изазвао. Ње има *неколико врста*, али разлика међу њима није увек тако јасна и одређена, да ту поделу можемо у сваком случају до крајности извести. Има по гдекада и таких облика пијаначке љубоморе, који се морају сматрати само као прелазне стадије једне врсте у другу.

Познато је, да се код хроничних алкохоличара јављају по гдекада као особити облици пијаничких делирија т.з. *халуцинације*, т.ј. чудна опажања без стварне подлоге — дакле варљиве чулне представе, управо *чулне обмане*. Нарочито су честе халуцинације вида и слуха — особито пред вече. Оне обмањују и варају пијанца, изазивају у њему свакојаке осећаје, и наводе га по гдекада баш и на извршење каквих радња, које не одговарају стварним приликама и потребама. Често изазивају код пијанице и сумњу у брачну верност жене. Учини му се н. пр., да је видео, како таман испред њега, кад је кућна врата отварао, промаче сенка некога човека; како неки мушкарац прескочи ограду и некуда у мрак умаче; како му се сусед око капидика врзе и т. д.; учини му се, да чује, како неко ноћу испред прозора хода; „својим ушима слуша“, како му се жена с неким договара, где ће се састати; како је неко у прозор лупнуо и знак дао; како су се ноћу врата од вајата отварала и т. д: — па то му је онда сав основ *за сумњу, да га жена с другим вара*. Раздражен и занет пићем страсно и без критике прима у своју оболелу душу те лажне утиске и из њих изводи свој, пићем помућен суд о тренутним приликама. Ако се често опија, т.ј. ако се тиче пијанца, који се управо ретко кад и трезни, ретко кад и дође до ведрих и свесних момената, кад би без страсти и смишљено могао боље проценити, у колико се оне појаве истините, а у колико само обмана раздражених чула: — онда се таки пијанац те сумње никако и не може опростити. *С тога се ти облици љубоморе виђају нарочито код тешких, старијих облика хроничног алкохолизма.* А како је пијанац у том стању и вољом толико слаб, да се не може одупрети оном, и онако страсном, а пићем још појачаном прохтеву, који га гони да своја брачна права брани, и да своју „неверну“ жену на одговор позове или баш казни: — то по гдекада одмах, у самом наступу пијаначког делирија, приступа и извршењу онога, на што се у оном афекту тренутно решио.

У другим приликама *непосредан узрок пијаначкој љубомори* нису халуцинације (чулне обмане), него *појаве, које су стварне*, које, дакле, доиста постоје — само што их пијанац у наступу свога пијанства погрешно и без правог и основаног разлога доводи у везу са својом, већ раније брачним размирицама подстакнутом сумњом, да га жена с другим вара. Исто онако, као што потатори узимају и најнезнатнија своја опажања као нешто врло важно, „врло пресудно“ и „несумњиво утврђено“, те их је од тога тешко одговорити, исто је тако и љубоморан пијанац у наступу свог пијаначког заноса тврдо уверен, да је ма којим својим — махом врло безначајним опажањем, — учинио велико и „судбоносно откриће“. Он је н. пр. већ осведочен, да је своју жену или љубазницу у неверству ухватио, ако је ма коју, сасвим обичну, незнатну и случајну промену на њој или на њеној околини опазио. Њему је већ довољно, да посумња у верност своје жене, ако се н. пр. пијан из механе кући врати, па нађе да је на миндерлуку једно место угнуто

да му је жена „зажарена“; да је оставила нешто вечере (коју је она у ствари била за њега и спремила) и т. д.: — и тога ради напада на њу и речју и делом. Исто ће тако мучити жену сумњом, ако је н. пр. затекне „веселу“ или „тужну“, обучену или необучену; услужну и љубазну или хладнокрвну и одурну: или ако је „опазио“, да се домаћа мачка страшљиво испред њега уклања; да се тица у кавезу разбудила; да деца већ давно спавају и т. д. Посумњаће ако му је жена поцрвенила или очи оборила, кад је неког њиховог суседа срела; ако је чуо, да је неко два три пута поред куће прошао; ако врата на соби шкрипе; ако је у постељи опазио неку мрљу; ако му је жена болесна; ако се труди, да га онака пијана што пре умири и у постељу положи и т. д. Све те, за сваког другог безначајне појаве узима пијанац у свом пијаначком заносу за врло важан и неоцењив материјал, којим несумњиво доказује, да му је жена полно неверна.

Већ ова *генеза* пијаначке љубоморе доста је *карактеристична*, и даје нам прилично поуздане податке, по којима би ми ту болесну појаву у пракси познали, и од других врста љубоморе разликовали. Истина је, да и сасвим нормалног али љубоморног човека по гдекада савлада та страст таком снагом, да управо силом тражи оно, што у ствари не може наћи; да види и оно, што у ствари не постоји; — и то се дешава, да и обичан љубоморан човек сваку ситницу, која се јави у односу између њега и његове жене, узима веома озбиљно, а да је опет са стварношћу веома погрешно доводи у везу; — шта више: има случајева, да је и нормалан човек у питањима, која се тичу љубоморе, често и најозбиљнијим разлозима неприступан: — али је ипак значајна разлика између те две врсте љубоморе у томе, што је *пијаначка љубомора те врсте тесно везана за дејство алкохола*, и што се јавља као сталан пратилац пијаначког наступа. То је тако редовна појава, да би се већ и по њој могло с неком поузданошћу одговорити на питања, тиче ли се у извесном случају те врсте љубоморе или не. Спора би могла бити само у оним случајевима, где би се објективно доказало, да се пијанчеве халуцинације, његова опажања и релације доиста подударају са стварношћу, да, дакле, имају своје реалне подлоге. Ту може још бити питања о томе, у колико у том случају љубомора зависи од поремећеног душевног стања пијанчевог, а у колико иде на рачун баш стварних опажања и несумњивих података, који се у том спору могу изнети. У тим случајевима морали бисмо имати карактеристичнијих знакова, по којима би ову врсту пијаначке љубоморе могли познати и од физиолошке разликовати.

Срећом је Психијатрија и у томе правцу толико успела, да се и таки спорови могу решити. Сад је већ могућно судско-медицинским методом учврстити неке појаве, које су доиста карактеристични знаци пијаначке љубоморе те врсте. Њима се судско-медицински вештак и служи, кадгод се истакну спорови таке врсте, да је тешко решити, *која је врста љубоморе предмет судскога испитивања*: физиолошка или паталошка; пијаначка или друга која?

Један од *најкарактеристичнијих знакова пијаначке љубоморе ове врсте* истиче се као појава, коју сусретамо и у другим облицима пијаначке душевне поремећености. Хроничан пијанац и интелектуално опада, па с тога обично није у стању, да своја опажања, релације и процене о њима душевно тако разради, како би их и други, нормални људи морали или бар могли исто онако схватити као и он — па и усвојити. Из истих разлога љубоморан пијанац није у стању, да „своју ствар“, своја опажања и консеквенције њихове — дакле своју сумњу — изведе бар толико на чистину, како би и за другога била вероватна, или бар приближно основана. Он је н. пр. о томе потпуно „уверен“, да му је жена неверна, али никад није у стању, да и другога о томе увери — бар не стварним доказима. Он једнако мучи жену љубомором, али готово никада не изриче своју сумњу одређено и прецизно: — не означује ни особу, на коју сумња, да му је супарник, ни место, где је невера учињена, ни време, кад се то догодило. Он н. пр. изјављује, да је љубазника своје жене „својим очима видео“ и кад је дошао и кад је отишао, али ипак за то неће знати рећи, како је тај љубазник до његове жене доспео, или којим је путем испред њега умакао. Кадгод говори о превари своје жене или љубазнице, никад *неће поименце означити особу или особе, с којима она њега вара*, него ће се у томе махом послужити изразима, који нису прецизни: који управо ништа не одређују. Тако ће н. пр. о њој рећи „да се вуче са целим селом“, или „по целом срезу“, да му је од ње „пуна кућа копилади“, да је „око себе направила читаву кучницу“; да ништа друго и не ради, „него за мушкарцима лети“; да „њу већ цео свет зна као курву“ и т. д. И то ће за њу рећи не само код куће и њој на само, него у свакој прилици, кадгод се напије — свугде и пред целим светом — па баш и пред млађима и пред рођеном децом њиховом. Махом је у таким приликама и у изразима и у начину толико безобзиран, суров и низак, како иначе никад није. (наставиће се)

Д-р М. Јовановић-Батут

О КРИВОКЛЕСТВУ

и осталим кривичним делима ове врсте.

(с обзиром на прописе Гл. XXVII. Каз. Зак. Краљ. Србије од 29. марта 1860. год. §§ 266 до 276 закљ. и на прописе IX. Одељка Каз. Зак. за царство Немачко од 15. маја 1871. године §§ 153 до 163 закључно).

пише **М. С. Ђуричић**,
члан касационога суда

Литература.

Kommentar zum Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich e. t. c. von dr Justus Olshausen Siebente Auflage I u II B. 1905. и 1906. год. Berlin.

Grudriss des Gemeinen Deutschen Strafrecbts, von dr Karl Bieding II Besonderen Teil. Zweite Hälfte. Leipzig 1901. године.

Немачко Кривично Право Уџбеник, од д-р Франца фон Листа. Превео и допунио проф. д-р Миленко Р. Весник. Београд 1902 год.

Lehrbuch des Deutschen Strafrechts, von d-r A. Merkel Professor in Strassburg. Stuttgart 1889. год.

Lehrbuch des Deutschen Strafrechts, von d-r Hugo Meyer ord. prof. der Rechte in Tübingen. Fünfte Auflage Leipzig 1895. г.

Das gemeine deutsche Strafrecht, systematisch dargestellt von dr Hugo Hälschuer geheim. Justizrath und Profesor in Bonn. I II B. (други део у два одељка) Bonn 1881, 1884 и 1887 год.

Lehrbuch des deutschen Strafrechts, von dr Albert Friedrich Berner Geheim Justizrath und ord. prof. der Rechte an der Uniw. Zu Berlin IX Aufl. Leipzig 1877. год.

Објашнење Казнителног Законика за књажевство Србију од Т. Д. Ценића члана Држ. Савета. Београд 1866.[1])

1.) *Историја*. Ако бацимо поглед на историју овога деликта, видећемо да се и у старом историјском добу сматрала као деликт и подлежала казни лажна сведоџба. У закону XII таблица за њу је била прописана казна: бацање с тарпијске стене. У Сулином законодавству био је овај деликт и у појединостима предвиђен, према томе да ли је учињен при judicium publicum или не, која је подела остала и у доцнијем римском праву.

Друкчије стоји ствар са кривоклеством парничара, јер ово дело ни у најстаријој периоди римске историје ни за време хришћанског периода није подлежала нарочитој тужби.

У опште оскудни у историји српског права, ми немамо података ни о историји овога деликта у нашем праву. У законику Цара Стефана Душана нисмо могли наћи ниједне одредбе, која би садржавала појам кривоклества у опште, или лажне сведоџбе или вештачког мнења по наособ. Ради потпуности предмета напомињемо овде, да је у „Законику Г'рбаљском,“ из времена деспота Стевана Лазаревића било предвиђено и ово казнимо дело, Тако чл. 9. овога законика гласи: ко би се криво заклео у суду, кад би га кнезови заклињали, да му вас Грбаљ све што има изеде и попије.[2]) Друго што год из историје овога деликта у нашем народу ми не

[1]) Пошто смо овде означили литературу, која ће у току овога написа много пута бити навођена, ми ћемо на дотичним местима само означити име писца, а дело је већ овде поменуто.

[2]) Види: „Смртне и телесне казне“ по старом српском законодавству од проф. Миленка Вукићевића. Полиц. Гласник бр. 39. од ове године.

Жупа Gripuli или Грбаљ сачињавао је још у време попа Дукљанина једну област са Будвом и Чевом. (Budva com Cuceva et Gripuli) и т. д. О овоме има још једна одредба истог законика која гласи:

Чл. 53 кад би се човек заклео по начину како смо осудили, да није дужан, а после нашло би се писмо или чиста сведоџба да плати само седмо као лупеж а као кривоклетник свему Грбљу 4 барила вина (види Полиц. Гласник бр. 40. од ове год.

Одиста интересантна казна за злочин кривоклества парничара.

знамо, а и иначе не намеравамо овде опширно излагати у опште историју деликта.

У средњевековном немачком праву, с обзиром на особену правну природу заклетве као доказнога средства, кривоклетство и лажна сведоџба не могу се подвајати, но код појединих племена биле су одређене разне казне.[3])

У осталом, како вели Биндинг; „Одређивање казне за кривоклетство, дакле утврђивање кривоклетства као деликт, у најоштријој је супротности са старом вером на непосредно дејство заклетве. Свака заклетва је првобитно-проклетство; кривоклетство погађа, у облику заклетвом утврђене пропасти, непосредно кривоклетника. Вера на моћ проклетства и вишу силу, која се њиме служи, мора већ јако уздрмана бити, кад један народ чини жалостан покушај да средством кáзнй за кривоклетство секундира овим силама или их чак замењује. У овоме дакле погледу здравији су остали они народи, код којих овога деликта није ни било, већ само деликт лажне сведоџбе.

Уздржљиво и без енергије германски су народи приступили кажњавању кривоклетства и тек под утицајем хришћанства повећана је казнимост за ово дело.

Канонско право узело је овај деликт из германског права, па је и код њега главни деликт — perjurium, кривоклетство сведока, а тај се поклапа са становиштем falsum-a (из римског права). Тврђење да је по канонском праву било казнимо и нехатно кривоклетство, ма да је појам о њему тада постојао, више је него сумњиво.“

Према одредбама Каролине[4]) (С С С) подлежало је казни само намерно кривоклетство (или хотично кривоклетство) и управо такво гди је учинилац научен на лажну заклетву (чл. 107 С С С). — Welcher einen gelehrten Meineid schwört. — Казна је била инфамија и губитак прстију којима се врши заклетва. Поред тога „ако би когод својом лажном заклетвом проузроковао за кога казну кривичну“ — „Wo aber einer dureh seinen falschen Eid jemand zu peinlicher Strafe schwüre“ — наступао је талион.[5])

Каролина је у главном казнила означено кривоклетство парничара и сведока.

У доцније време обим овога деликта проширен је у три правца; [1]) на место услова да је клетва положена пред судом, довољно је, ако је она положена пред влашћу; 2) поред кривоклетства дошао је и деликт — лажно уверење, дато у место заклетве, премда по правилу, као мање казнимо дело; 3) казнимост је проширена, истина не свуда, али код више законодавстава и на нехотно кривоклетство. На жалост по све су усамљени случајеви казнимости лажне сведоџбе, на коју није положена заклетва.[6])

[3]) Лист стр. 704. и 705.

[4]) Каролина (С С С) је законик Карла V, потврђен 1532 на царском сабору у Регенсбургу. Она је историјски најважнији германски казнени законик, на који се германско кривично право скоро до најновијега времена наслањало.

[5]) Лист стр. 704, Мајер 725.

[6]) Биндинг стр. 112 и 113.

2.) *Појам о положају деликта у систему казнимих дела.*

У сувременоме законодавству, као што је познато, усвојена је генерална подела казнимих дела, према величини, односно врсти казне, која је за њих прописана. Тако се добија опште усвојена, подела казнимих дела на злочине, преступе и иступе. Ну сем ове деобе и у науци и у законодавству казнима дела деле се у групе и по другим њиховим заједничким моментима, као по сличности мотива, сличности нападнутих права и т д. Ово груписање није ничим прецизно утврђено и оно је различно и код законодаваца, а нарочито код учених правника. Тако и о положају овога деликта у систему казнимих дела постоје код правника контраверсна мнења, а законодавства, не одлучујући се да овај деликт ставе у коју од већих група у казненоме, систему, стављају га у засебну групу. (Тако наш законодавац у Гл. XXVIII0 кривоклетнику и т д; немачки казн зак. IX Одељак Кривоклетство и т д.

Међутим не може се порицати, да овај деликт нема никакве везе ни сличности ни са којим другим деликтом из казненог система. С тога ово издвајање његово у засебну групу, на сваки начин долази као резултат несређености, појма о правоме положају овога деликта у казненом систему.

Овоме питању посветио је много труда и пажње познати криминалиста, овде већ поменути д-р Карл Биндинг, професор права у Липисци, оригинални мислилац и научник.

Овај писац у изнетоме своме изврсном делу ставио је као једну засебну групу кривичних дела: „Злочине противу доказних средстава и знакова којима се јавна достоверност прибавља.“

У ову групу писац је ставио:

А) *Кривоклетство, и то:*

а) кривоклетство по понуђеној или враћеној заклетви,

б) Лажна сведоџба и лажан исказ вештака, потврђени заклетвом.

в) Лажна заклетва од власти наложена или надлежно изискана.

г) Службено уверење, с позивањем на раније положену заклетву на службу.

д) Уверење вештака, који је као такав постављен и један пут за свагда заклет, с позивањем на положену саклетву овога звања.

е) Уверење дато с позивањем на већ раније у истој ствари положену заклетву, било као парничар, вештак или сведок.

ж) Свечано уверење (или изјава) лица које припада извесноме религиозноме друштву, ако се по закону члановима тога друштва таква изјава место заклетве одобрава, као менонитима, квекерима и т. д.

Б. *Фалсификовање исправа, и то:*

з) Прављење и употреба лажне исправе.

и) Прављење лажне исправе у службеној дужности.

ј) Прављење лажних привилегованих исправа.

В. *Прикривање доказаних средстава:*

к) Отказ сведочења и отказ давања вештачког мнења (т ј. кад неко неће да сведочи или неће да дâ вештачко мнење).

л) Прикривање исправа.

Г. *Фалсификовање новаца и других знакова, који за јавну веродостојност служе.*

м) Прављење и употреба лажних новаца.

н) Прављење и употреба лажних мера.

о) Прављење лажних јавних (државних и општинских) печата и марака као државне жиговне хартије.

п) Прављење лажних жигова за робу.

(наставиће се)

ПРОЈЕКТ ЗАКОНА О УСЛОВНОЈ ОСУДИ.

Међу законским пројектима, који ће се поднети Народном Представништву на решење још у овогодишњем његовом сазиву, најважнији је и најкориснији, нема спора, пројект закона о *условној осуди*, који ће знатно изменити наше застарело кривично правосуђе у корист савремених и неоспорно здравих идеја о сузбијању криминалитета и циљу казне у опште.

Потребу закона о условној осуди за нашу земљу и наше прилике, излишно је и доказивати.

Наш Казнени Законик постао је под утицајем старе, класичне школе, која је казну сматрала као једини лек и једину накнаду за учињено зло, а злочинце као свесна и слободна створења, која злочин врше намерно и са размишљањем.

„Судови су у овом времену — вели познати криминалиста Prins,*) — личили на трговце, који брижљиво уређују свој инвентар: „*Колико у пасиви законских повреда, толико у активи осуда.*“

Највећа мана, старе, класичке школе у томе је, што је испитивала *дело—злочин*, а не *личност — злочинца*, и што је, појимајући злочинце као *апстрактна бића*, одређивала казну без обзира на њихову разноврсну природу.

На неколико година по ступању у живот нашег Казненог Законика наступио је, међутим, прави преображај, или боље рећи наступила је ера ренесанса Кривичног Права.

Под утицајем идеја нове, криминално-антрополошке и социјолошке школе, која је поникла у Италији почетком последње четврти прошлог века, у науку Кривичног Права унети су нови погледи на узроке злочина, злочинце и циљ казне.

Прокламајући банкроство репресивног система старе класичне школе, нова италијанска школа тражила је радикалну измену овога система, предлажући нова репресивно-превентивна средства и модификацију казне према природи злочинаца.

А полазећи са гледишта, да је свака људска акција, па дакле и злочин, резултат двају фактора: *унутрашњих, органских* или *биолошких* и *спољних, природних* или

*) Revue pénitentiaire, Бр. 7—10, 1905. год.

социјолошких, италијанска школа поделила је све злочинце на неколико категорија и за сваку понаособ одредила нарочита репресивна средства. За савремену идеју о *индивидуализацији казне* треба, дакле, захвалити овој школи.

Не мања захвалност припада италијанској школи и за једну другу, исто тако корисну идеју — идеју о укидању кратковременог затвора за случајне злочинце — која је, опет, имала за последицу, захваљујући Међународном Удружењу за Кривично Право, *условну осуду*.

Главни и једини циљ условне осуде у томе је: *да полузлочинце сачува да не постану прави злочинци.*

Ово се, пак, постиже тиме, што се досуђена казна за мање опасна дела, нарочито у случајевима где има места веровању да оптужени није покварен и за друштво изгубљено створење, не извршује одмах, већ се осуђени ставља на пробу за извесно, дуже или краће време, у коме има да дâ доказа о својој поправци или покварености, односно опасности по друштво.

»Условна осуда — вели се у побудама — којима је пропраћен пројект новог закона[1]) — почива на овој идеји: да је у свима лакшим случајевима, у којима се основано држи, да је оптужени непокварен, и кад нарочито први пут излази пред суд, судијама допуштено, да пресуди, којом је оптужени осуђен, даду само претње обележје на тај начин, што се извршење казне одлаже, и извршује тек онда, ако се осуђени не поправи; а ако се он после те осуде за извесно одређено време добро владао и дао доказа да се поправио, казна остаје без икаквих последица. Кад се има на уму, од каквог је штетног дејства кратковремени затвор за онога који први пут у њ улази, за његову будућност као и за његову породицу; тако исто кад се зна, да је таква прва кратка казна само први степен, који води повратy, а овај опет од повратa ствара непоправимог злочинца из навике, — онда је сасвим оправдано таквом, први пут осуђеном, дати известан рок пре него што га друштво коначно напусти, још једаред његову судбину дати у његове руке, створити му прилику да се може још спасти, ако само он то хоће. Мисао је, дакле, да се осуђени сам подстакне на поправку тиме што му се ставља у изглед ослобођење од казне као награда за учињену поправку.«

Поред овог, чисто *моралног* дејства условне осуде, њоме се у исто доба постиже и огромна практична корист тиме, што се већина од оних, који су на путу да постану злочинци, спасава благовремено инфекциозне средине по затворима и казненим заводима, у којој би, с малим изузетком, пропала. Ово нарочито вреди за наше затворе и казамате, поводом којих смо још у прошлој години[2]) писали ово:

» . . . . *наши затвори и казнени заводи удешени су тако, да морално упропашћују у место да поправљају.*

Ко је од малолетника само неколико пута био полицијски осуђиван, нарочито у Београду, тај ће тешко избећи да не доспе у Топчидер,[3]) а кад једном тамо дође, може се сматрати као ствар поуздана, да је за друштво пропао.

* * *

Било је крајње време, да се озбиљно приступи радикалној реформи нашег казненог правосуђа, као и реформи наших казнених завода, о којој је у последње време било говора у јавности.

Почетак са законом о условној осуди несумњиво је добар; желети је само да се на њему не застане.

На сузбијању криминалитета превентивним средствима, код нас има још много и много да се уради; управ до сада ништа није ни рађено.

Довољно ће бити да напоменемо, да код нас не постоје никакве законске одредбе нити установе за морално напуштену децу; да немамо завода за поправку малолетних криваца, и најзад да смо немоћни, да се садањим законским средствима боримо против професионалних злочинаца.

Имајући све ово у виду, ми смо у већ поменутом броју »Полицијског Гласника« од прошле год. учинили ове предлоге, при којима и сад остајемо:

1. *Да се што пре приступи подизању нарочитих завода за поправку морално напуштене деце и малолетних криваца, слично заводима и установама ове врсте у осталим напредним државама. Искуство у овим земљама доказало је, да приватна иницијатива, потпомогнута државом, може у овом погледу да користи много више но сама државна власт.*[4])

2. *Да се што пре, а уз материјалну потпору државе, образују друштва за заштиту отпуштених осуђеника — патронажи. Поглавити циљ ових друштава био би, да осуђеницима, у прво време по изласку са осуде, указују и моралну и материјалну потпору, а доцније да их контролише све дотле, док не даду очигледног доказа о својој поправци.*

3. *Да се поред казна за непоправиме повратнике, а по могућству створе и нарочити азили, у које би се они, као врло опасни по друштво, интернирали на неодређено време, и*

4. *Да се појам скитнице дефинитивно одреди, и повећа казна за професионално скитничење. Један завод са принудним радом био би неопходно потребан за ове последње.*[5])

* * *

Пројект новог закона у главноме је добро израђен, а побуде којима је пропраћен, и које је писао г. д-р Божа Марковић, в. професор универзитета, права су и потпуна студија о условној осуди.

При свем овом, о појединим одредбама пројекта може се дискутовати и ми ћемо то учинити претресајући сваки његов члан понаособ. Ово последње чинимо поглавито с тога, да би наше читаоце упознали са садржином пројекта.

Члан 1.

Код осуда на затвор до једне године или на новчану казну суд може наредити под нарочитим олакшаваним околностима, истом образложеном пресудом, да се извршење досуђене казне одложи за извесно време, које не сме бити краће од једне ни дуже од пет година.

При овом решавању суд треба нарочито да узме у обзир узраст, раније живот и владање осуђеног, познатност извршеног дела, олакшавне околности, под којима је исто извршено, као и то да ли је осуђени пред судом потпуно и искрено признао своје дело и да ли је накнадио повређеноме трошкове и причињену штету, или се бар изјаснио да ће их накнадити.

Одлагање извршења казне може бити условљено накнадом учињене и пресудом утврђено штете, као и плаћањем судских трошкова у року који се има утврдити пресудом, и који не може бити дужи од једне године.

Како из исписаног текста, тако и из објашњења његовог, које се налази у побудама, јасно се види, да примени условне осуде има места:

а) Код свију кривичних дела, за која суд не би досудио већу казну од године дана затвора, или која би се кажњавала новчаном казном, и

б) Према свима личностима, које би на овакве казне биле осуђене, *без обзира на то, да ли су ове личности раније осуђиване.*

И ако је суду остављено, да у сваком конкретном случају цени умесност одлагања извршења условне осуде, ипак би, по нашем мишљењу, а са обзиром на *циљ* условне осуде требало ограничити њену примену само на лица, *која први пут излазе пред суд*, и која у ствари и треба сачувати од додира са морално пропалим створењима по затворима и казаматима. За оне, пак, окривљене, који су већ били у овим местима, нарочито за дуже време, па су по издржању осуде опет дошли на оптуженичку клупу, нема места бојазни да ће се покварити, ако оду тамо где су једном већ били, пошто су већ покварени.

Примени условне осуде према овим личностима нема места ни по томе, што их издржана казна није поправила, и што су, хотимичним падањем у нову кривицу, очигледно документовале своју опасност по друштво.

У побудама се износи, да у већини данашњих закона о условној осуди превлађује гледиште које истичемо, али је и поред свега овога у пројекту нашег

---

[1]) Архив за правне и друштвене науке, књига II, свеска 2.

[2]) Види 47 број «Полицијског Гласника».

[3]) Одељак београдског казненог завода у Топчидеру одређен је, тобож, искључиво за малолетнике, али у њему има више пунолетних, најокорелијих зликоваца, но малолетних. Овако стање траје већ од пре неколико година само с тога, што у београдском казамату нема места за све пунолетне осуђенике.

[4]) По споразуму између г. д-р Н. Ј. Петровића, управника Дома сиротне деце, писца ових редова и г. Ж. Лазића, шефа кривичног одељка Управе града Београда, почетком ове год. покушано је, да се малолетни гамени смештају у Дом сиротне деце, али је овај покушај остао без успеха. Из бојазни да рђаво не утичу на остале питомце, и услед честог бегства, Управа Дома је последње време одбија њихов пријем.

[5]) По закону од 27. новембра 1891. године у Белгији се професионално скитничење и просјачење кажњава затвором од 2—7 година.

закона осуда ова распростртa на сва лица. Као разлог овоме истиче се вероватност »да се од одлагања извршења казне може очекивати добро дејство и у случају, у коме је осуђени раније већ био осуђиван, па чак ако је и казну издржао.«

Ово може бити и тачно, али само за *изузетне* случајеве, док се *по правилу* ово *добро дејство* не може очекивати од личности, које су у више прилика манифестовале своје навике за вршење казнимих дела.

Што се тиче одредаба, које допуштају примену условне осуде код свију дела, која се кажњавају новчаном казном, или за која би био *досуђен* затвор до годину дана, оне су потпуно умесне и у сагласности с главним циљем ове осуде.[5])

(свршиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Прави смисао члана 24. тачке 15. закона о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља.

На молбу г.г. П. К. К. и К. Ј. П., магистера фармације, Министар унутрашњих дела, у смислу закона, одобрио је отварање нове петнаесте апотеке у Београду. Од пријављених конкурената на објављени стечај за ту нову апотеку, кандидат са најјачим правом био је г. В. К., апотекар из В., и за то му је Министар унутрашњих дела, решењем својим од 3. јуна т. г. СБр. 6463. на основу тач. 1., 2., 3., и 6. члана 24. закона о уређењу санитетске струке, дао концесију и право на отварање и држање нове, петнаесте апотеку на Савинцу у Београду.

Противу овога решења г. К. П., магистер фармације, изјавио је жалбу Државноме Савету, и овај је ставио ове своје примедбе на ожалбено решење:

»К. П. магистер фармације, жалио се Државном Савету противу Вашег решења од 7. јула 1906. год. СБр. 5819., којим је одбијен од тражења, да му се подари концесија за отварање XV. апотеке у Београду.

Државни Савет нашао је, да ожалбено решење не одговара закону из ових разлога:

По члану. 24. тач. 1. закона о уређењу санитетске струке Министар Унутрашњих Дела даје дозволу за отварање и држање апотеке једном од пријављених кандидата на расписани конкурс по тач. 2. ако је испунио погодбе, које се траже по тач. 6. истог закона.

Те су погодбе:

а.) да је апотекар, и да има пуноважну диплому магистра фармације;

б.) да је био приљежан у апотекарској пракси и да је доброг знања, и

в.) да ужива српско грађанско право, и да има новаца за отварање уредне апотеке.

Првенствено право за задобијање концесије имају Срби из Србије, затим Срби са стране. а ако ових не би било, онда остали по избору — тач. 2. помен. закона. — При једнакој квалификацији од пријављених кандидата, има првенство онај, који је више времена практиковао.

Ну Закон искључује од пријаве на конкурс само оне апотекаре, који већ имају апотеку, јер у тачки 15. члана 24. одређује се: *један апотекар у исто време не може имати ни држати две апотеке,*« и т. д.

Као што се види из акта ожалбеног решења и решења од 3. јуна ове године СБр. 6463., на које се позива ожалбено решење, на расписани конкурс за отварање XV-те апотеке овде у Београду на „Савинцу,“ јавило се десет кандидата, између којих су жалилац К. П. и В. К., апотекар из В.

Министар је по решењу СБр. 6463. дао концесију за отварање те апотеке г. В. К. са разлога:

1., што од пријављених кандидата има најдужу дипломску праксу од 24. године, 2 месеца и 16 дана, и општу од 26 година, 7 месеца и 14 дана, и

2., што је се, и ако по концесији од 9. марта 1882. год. СБр. 981. има апотеку у В., исте одрекао, и обавезао, да ће за случај, ако избор падне на њега, исту затворити и концесију вратити Држави, те му је услед такве изјаве, по решењу од 24. априла ове године СБр. 4473. (в. прилог акта СБр. 5686) претходно дата дозвола, да се може пријавити на стечај за отварање ове апотеке.

Ова одлука противна је закону. Јер кад по тач. 15. члана 24. помен. закона. нико не може имати две апотеке. онда је јасно, да се апотекар, који већ има једну апотеку, не може јављати за стечај друге апотеке. све дотле, док своју апотеку по тач. 10. истог члана, са одобрењем Министра не прода или је на другог пренесе. По томе ни г. В. К. није могао конкурисати на објављени стечај, кад је имао једну апотеку у В., па ни концесију добити. Дозвола Министрова да може на стечај конкурисати и ако падне избор на њега одређи се добивене концесије у В., противна је закону, јер је он у време добивене концесије за апотеку на »Савинцу,« имао концесију и за другу апотеку у В. Не мења се ни у колико ствар, што се обавезао, да ће концесију за апотеку у В. вратити држави. ако добије концесију за апотеку на „Савинцу,“ јер је смисао Закона, да се на конкурс могу јављати само они апотекари, који немају своју апотеку, а г. В. К. је у времену пријаве имао апотеку у В. Јер ако би се друкчије узело, онда би свагда апотеке у бољим местима заузимали само апотекари са јачим квалификацијама, који већ имају апотеку, па тек по добивеној концесији ранију концесију напуштали, као што је овде случај, а за то нема ослонца у закону.«

На те примедбе Државнога Савета Министар унутрашњих дела дао је ове противразлоге:

»У одговору на писма Савета Бр. 6000. од 12. т. м. част ми је известити Савет, да ће се одазвати његовом позиву и доћи на одређени састанак, ради објашњења и решења покренутог административног спора по жалби г. К. П., а против мог решења СБр. 5829/906. по предмету концесијоновања нове XV апотеке у Београду. —

На овом састанку ја ћу имати част лично и усмено дати Савету потребна објашњења, која му буду била потребна по овом предмету, а овом приликом слободан сам изложити му разлоге и законске основе, који су ме руководили, да концесију односно дозволу за отварање и држање ове апотеке подарим г. В. К. бивш. апотекару из В., — и који ће уједно представљати и моје противразлоге на примедбе Савета, изложену у писму његовом Бр. 5778. од 5. тек. мес.

За време отвореног стечаја г. К., писменим актом од 25. априла под № 4473., представио је и изложио узроке, зашто му је немогуће остати и даље са апотеком у В. и враћајући своју 1882. године добивену концесију држави на расположење, молио је, да према одредби тачке 10. и 28. чл. 24. закона о уређењу санитет. струке може исту затворити, — како би могао конкурисати за нову XV апотеку у Београду.

Одлука министарства о томе, да се нека апотека по молби сопственика затвори, није законом везана ни за какве погодбе, и ствар је министрове оцене, хоће ли, кад и у којим приликама усвојити молбу. У овој прилици ја сам нашао да се молба молиочева треба усвојити у начелу, али да из здравствених разлога не треба апотеку затварати сувише рано и за дуже време. Ово нисам могао учинити у толико пре, што в-ска апотека снабдева лековима и посетиоце в-ске бање, поглавито из Турске, а да само једна апотека не би могла подмирити опште потребе, па и бањске, то је несумњиво, па сам одлуком СБр. 4473. примио к знању пријаву апотекара г. К. о повраћају концесије и дозволио му, да може конкурисати, под погодбом, да ће — ако на њега падне избор — вратити држави своју првобитну концесију, испунити законски захтев о држању једне апотеке и затворити ону у В. — Ово је решење извршно, и према њему је, г. К. у отвореном стечају пуноправни конкурент.

Одредба законска из тачке 15 чл. 24. санитет. закона, да један апотекар не може у исто време две апотеке имати ни држати, у овом случају није повређена, јер сваки апотекар има право подносити молбу и пријаву за конкурс, а хоће ли се она и под којим погодбама уважити, то је питање, које ће решење о концесији расправити.

Г. К. као бивши сопственик в-ске, а сада концесионар београдске XV апотеке, нити је имао, нити је ма и једног дана држао две апотеке, ни у времену стечаја, ни од тога доба. — Њему је решењем СБр. 6463/906., — које му је по гласу реверса предато 18. јуна тек. год. — дата дозвола и концесија на отварање и држање нове XV апотеке у Београду са роком од 9 месеци, за припремне радове око снабдевања, уре-

[5]) По закону од 28. јуна 1904. год. у Француској има места примени условне осуде и код дела за која су надлежни војни судови.

ђења, комисијског прегледа и отварања апотеке, — а тог истог дана је по гласу протокола рада одређене комисије његова апотека у В. затворена и престала радити, када је и концесију о истој под С№985/882. преко комисије вратио држави. —

На дан 18. јуна ове год. дакле он de fakto није више имао апотеке, а за своју апотеку у Београду он још нема ни локала, а још мање, да ју је отворио, и да ју експлоатише. Он дакле нити је имао нити држао две апотеке у времену, кад је добио дозволу за другу апотеку, према томе он није био у изузетку, баш кад би смисао и одредба цитиране тачке 15. била она, како је Савет тумачи. —

Ако би остало у важности становиште Савета, онда би наступио случај, да г. К. поред своје апотеке, коју је оставио држави на расположење, и за коју је објављен и обављен конкурс, и издата дозвола за отварање и држање исте, остао без апотеке, а то не само да не би било право, но би било и штетно по здравствене и државне интересе; значило би силом стварати парницу између државе и г. К. због поништаја концесије, коју је редовним и законим путем добио, дакле по основи стеченог права и накнаде штете, а сем тога остао би читав крај Београд — Савинац и Чубура — без пројектоване апотеке за дуже времена, на штету народног здравља.

При оцени овог питања Државни Савет је изгубио из вида, да конкурисати на апотеку у другом неком крају и имати апотеку није једно исто. — Право на конкурс је „nudum jus“ да под извесним околностима извесно лице може тражити изнесно право. Ко има право да конкурише на неку апотеку, предвиђено је у тачци 6. чл. 24. закона о уређењу санит. струке. Све погодбе из тог члана има и г. К. плус већу и дужу праксу.

Да је законодавац хтео да искључи апотекаре, који већ имају апотеку из конкурса за нове апотеке, он би то изречно и казао, у тачци 6. чл. 24. изразом: да апотекари, који имају апотеку, не могу конкурисати, — но он то не само што није казао, но баш изречно вели, да право на конкурс има онај који испуни следеће погодбе:

1. Да је *апотекар* и да има итд., што логички значи, да и апотекари као сопственици неке јавне апотеке могу конкурисати.

Друго је питање, да ли апотекар може имати две апотеке. То је изречно забрањено тачком 15. чл. 24. санит. закона. Тај случај овде није. Г. К. нема две апотеке, он шта више по назорима Држав. Савета у својој одлуци Бр. 5778/906 *сада нема ни једне апотеке.*

Тачка 15. чл. 24. нема свршено никакве законске везе са тачком 6. чл. 24. истог закона, у којој су побројане погодбе за конкурс апотекара.

Право на давање концесије лично је право моје — одлука по овоме може бити предмет спора само у том случају, кад би се ја као министар огрешио о услове из тачке 6. чл. 24. т. ј. када би право на апотеку дао лицу, које нема зато законске услове што овде није случај.

Ни једним законским прописом никоја власт у земљи не може нагнати једног апотекара да вечито остане у једном месту. То је лично право, које се по вољи може уживати. Пре но што се г. К. јавио на конкурс, он је актом СБр 4473|906. ставио на расположење држави своје раније добивено право на апотеку у В.

Ја сам ову његову изјаву примио к знању и особеним решењем овластио га, да може конкурисати не дозвољавајући, да се апотека затвори пре, но што се питање о новој концесији не реши. — На основу тога, — поднетих пријава и приложених докумената, он је уврштен у ред пуноправних конкурената, и нико од интересованих није уложио протест против његовог права на конкурс или жалбу против моје одлуке С№4473|906 усљед чега је она и извршном постала.

Неприродно и неправично би било признати и дозволити право на конкурс оним апотекарима, који продајом или цесијом своје апотеке отуђе, а забрањивати онима, који су читав век провели у крајевима где свет за дуги низ година није апотеку ни употребљавао.

На основу изјаве г. К., ја сам одлуком СБр. 6463/906 дао право на отварање и држање апотеке у Београду г. К. тиме: да му се наплати и прописна такса од 600 дин. за отварање нове апотеке; да затвори своју стару апотеку у В. и њену концесију врати и стави држави на расположење; објавио сем конкурс за в-ску апотеку, па сам најзад одлуком СБр. 9822 од 30/VIII т. г. и то питање решио.

Ја подносим у прилогу под ./· на углед Држ. Савету своје поменуто решење СБр. 9822/906 којим сам дао концесију за в-ску апотеку г. Ј. Д. Ј. магистру фармације, те према овоме не може опстати разлог Држ. Савета, да г. К. има две апотеке, нити се могу идентификовати одредбе из т. 6. чл. 24. са т. 15. истог члана закона о уређењу санитет. струке, пошто се оне односе на две свршено различне ствари; тако, док прва говори о условима конкурената, дотле друга говори, да нико не може имати две апотеке и лечити. —

Међутим тумачење Савета, да закон искључује за пријаве на конкурс оне апотекаре, који већ имају апотеку, није тачно, *јер такве одредбе у закону нигде нема*, — а из одредбе т. 15. „да један апотекар у исто време не може имати и држати две апотеке.“ — не може се извести онај и онакав закључак, како га је Савет усвојио и у својим примедбама истакао.

Дозвола за отварање и држање апотеке још није апотека, јер ако концесионар не испуни у остављеном му року још неке погодбе, њему се дозвола може поништити. А кад неко поред затворене апотеке и враћене концесије има дозволу за отварање једне будуће апотеке, то никако не могу бити две апотеке у експлоатацији и уживању, као што би то Савет у овој прилици хтео да утврди.

А да је резоновање Савета погрешно, кад у својим побудама вели, да се ни један апотекар не може јавити на стечај друге апотеке све дотле, док своју апотеку по т. 15 ист. чл. *не прода или на другога не пренесе*, види се из тога, што овакве одредбе у закону нема, и што би на случај, да овака интерпретација добије своју санкцију одлуком Савета, она била не само противна постојећем законом решењу и досадањој пракси, да се апотекару који је једном добио од државе концесију, па исту продајом отуђио, не може више давати концесија, — већ би један апотекар по дозволи министра могао у свакој вароши, као најстарији, по продаји апотеке и преноса концесије, целу Србију пропутовати својим концесијама, продајући апотеку у једној — а отварајући исту у другој вароши, па да ову продужи док у свима варошима и варошицама не буде отворио продао и отуђио апотеку, а све за добре паре.

Противно нахођењу Савета, да апотекари, — док претходно не отуђе апотеку — не могу конкурисати, јер би се тиме отворила широм врата ординарној спекулацији и злоупотребама, на изложени начин, — ја налазим, да је моје становиште изражено у решењу мом СБр. 4473/906., против кога није уложена жалба и које је извршно, — правилно и на закону основано, да сваком старијем апотекару и сопственику апотеке треба дати прилике и могућности, да до бољег места дође на тај начин, што му се на молбу дозвољава компетован е уз обавезу, да своју првобитну апотеку затвори и држави врати концесију своје старије апотеке, ако по свршеном стечају на основу старешинства и дуже праксе падне избор на њега.

Радећи противно, држава би се огрешила о принцип справедљивости, и учинила би неправду оним старијим апотекарима, који су о свом трошку отворили и о свом труду и зноју дуго година одржавали апотеку у крају који није лукративан, и где су они, водећи донекле повлашћену радњу, у интересу јавне здравствености, подносили дуго година материјалне жртве и били пијонери за пропагацију струке лекарске и апотекарске помоћи код народа који своје санитетске потребе и здравствене савете још и дан дањи радије тражи код врачара и гатара. —

На основу свију ових разлога мени је част умолити Савет, да при поновној оцени овога предмета изволи усвојити ово посматрање, и опозвати своје примедбе и ожалбено решење моје као умесно и на закону основано оснажити“.

На општој седници Државног Савета, одржаној 26. октобра т. г. којој је присуствовао и Министар Унутрашњих дела, Савет је усвојио противразлоге Министрове и оснажио ожалбено решење као на закону основано.

Одлука Државног Савета Бр. 6331. од 26. септембра 1906. године. **О. Б.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине оглађеновачке, актом својим од 24. септембра ове год. Бр. 1076. пита:

„У смислу §§ 318. и 397. крив. закона, суду је потребно следеће објашњење:

1, је ли дужан суд — по званичној дужности — истраживати дела из тач. 1. § 362 казн. закона, на просту доставу појединих лица, и у опште сматра ли се ово дело за прљаво или не — § 397. тач. 2. поменутога закона;

2, сме ли суд допустити, да се тужилац и оптужени равњају пред судом и ван овога за ово дело из тачке 1. § 362. и да ли тужилац може туженом опростити казну или не, и

3, може ли суд. за ово дело из тач. 1. § 362. казн. закона, по извршним пресудама примити замену затвора новцем или не?“

— На ово питање одговарамо:

Кривице из тач. 1. § 362. кривичнога закона, казне се по званичној дужности, било да за њих дозна сама власт, било да о томе учине доставу појединци.

Према томе, општински суд дужан је да по званичној дужности извиђа сваку овакву доставу и осуду изриче.

Достављач — тужилац — нема права да опрашта кривицу, нити суд такве изјаве може узимати у обзир при изрицању осуде.

Изречену казну затвора, мора суд заменити новчаном казном, кад год то буде захтевао осуђени по § 15. и 16. полиц. уредбе.

II.

Суд општине јаловик-изворске, актом својим од 1. августа ове год. Бр. 1537. пита:

„По так. Бр. 214. закона о таксама, предвиђено је, да се плаћа такса *за тражење поновљења парнице, за изазивачке и рачунске парнице по 20 динара.*

Но како није одређено казато, да ли ову таксу треба да наплаћују и општински судови у корист своје касе, кад се код њих тражи поновљење парнице, то се моли уредништво за обавештење: треба ли горњу таксу од 20 дин. да наплаћују и општински судови кад се код њих тражи поновљење парнице, или они ово право немају, и онда коју ће таксу они наплаћивати за поменуте спорове?“

— На ово питање одговарамо:

Као што се види из чл. 1. закона о таксама и чл. 25. правила за његово извршење од 3. маја 1897. г., ПРБр. 10442, општински судови наплаћују по закону о таксама само оне таксе, које се помињу у тач. 96, 97 и 97 *а* зак. о таксама, као и оне, које су другим специјалним законом одређене, и ништа више.

Према томе, таксу из так. Бр. 214, они не могу наплаћивати.

Какву ће таксу наплаћивати за поновљење спора, није нигде нарочито одређено, али се може наплатити такса из тач. б. и г. § 23. грађ. суд поступка.

III.

Суд општине пољувске, актом својим од 23. августа ове год. Бр. 1779. пита:

„Чл. 97. закона о општинама предвиђено је, које послове врше општински судови, а §§ 6—26 грађ. суд. пост. предвиђено је, које су дужности и каква надлежност општинских судова у грађанским споровима.

У глави XVIII. грађ. суд. пост. под насловом: „о извршењу пресуда“ предвиђено је, да полицијске власти врше пописе и наплате кривичних трошкова и приватних дугова, по свима пресудама и решењима првост. судова, као и пресуде општинских судова из покретних имања § 13. став 6. грађ. суд. пост.

Како већина полицијских власти наређује општинским судовима, да ови врше пописе, било покретних било непокретних имања и наплату по глави 18. о извршењу пресуда, и ако је то њихова дужност, и тиме стварају општинама огромне послове а и штету у канцеларијском материјалу, а таксе, међутим наплаћују за своју касу, то се моли уредништво за обавештење: је ли правилан рад полицијских власти у погледу ових наређења или не? Ако јесте правилан, онда по коме је законском пропису то дужност општинских власти, кад горња законска наређења друкчије говоре, и да ли полицијске власти могу казнити општ. органе по чл. 158. зак. о општинама, ако ове послове не врше никако или на време?“

— На ово питање одговарамо:

Општински судови у нас, имају разноврсне улоге. Тако, они су и самоуправне власти, и органи државни за ред и безбедност, и на послетку и судске и управне власти.

Јављајући се у овако разноврсним улогама, њима је чл. 94. закона о општинама, т. 3. стављено у дужност и извршење свију законских наредаба државних власти.

У ред тих законитих наредаба државних власти, неоспорно долазе и оне, којима се наређује, да општински судови узимају у попис покретну или непокретну имовину оних дужника, над којима је тражено извршење пресуде или решења у смислу § 466. грађ. суд. пост., јер по другом ставу овога наређења, *сама* полицијска власт мора вршити пописе једино у томе случају, кад је имање у месту, где је седиште полицијске власти, иначе их врши преко општинских власти.

Према овоме, кад год општински суд, као нижа власт, не изврши на време коју од ових наредаба државних власти, па то неизвршење не оправда, полицијска власт може употребити мере, предвиђене чл. 158 зак. о општинама према лабавим органима — чесницима општинским.

Исто тако општински судови морају да врше друге разне наплате као што су: судске таксе, болнички трошак, разна решења административних и других власти и т. слично.

Што се тиче продаја пописане покретности по пресудама и решењима, поднесеним полиц. властима на извршење, њих општински судови не могу вршити, јер је то дужност државних власти, а општинске власти морају само извршити попис покретности и послати га државној власти.

IV.

Суд општине мирочке, актом својим од 23. пр. м-ца Бр. 1042. пита:

„Извесан грађанин ове општине, као општински писмоноша, однео је другом једном грађанину писма ради предаје.

Кад је био у кући овога, тада га је прималац писма и сопственик куће псовао и грдио и тако му нанео увреду.

Писмоноша је тужио дотичног за ову увреду овоопштинском суду, и како су у кући била још два грађанина, те доказали тужиочеве наводе, општински суд осудио је туженог на казну по § 357. т. 2. кр. закона.

Против ове пресуде изјавио је осуђени жалбу, и Првостепени Суд поништио је исту из тих разлога што овде, вели, стоји дело јавне увреде из § 213. кривич. закона, те је општински суд био ненадлежан за суђење.

Општински суд налази, да увреда нанесена у затвореној кући, где су била свега још два грађанина, не долази у ред јавних увреда него простих, и зато моли за обавештење: да ли је ова одлука Првостепеног Суда правилна, и ако није шта треба суд да уради по овоме?“

— На ово питање одговарамо:

По § 15. и 16. полицијске уредбе, одлуке првостепених судова, донесене по жалбама против пресуда или решења подицијских или општинских власти, *извршне су,* па биле оне правилне или не.

Према томе, општински суд има одмах да донесе одлуку, којом ће утврдити: да он није надлежан за суђење ове кривице, и упутити тужиоца, да се са тужбом обрати надлежној полицијској власти.

Нека дакле суд тако и уради, да би избегао сваку одговорност, а и тужиоцу дао могућности, да се на време обрати надлежној власти.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код начелника среза студеничког налази се у притвору једно лице, које вели да се зове: **Франтишек Фијела,** и да је родом из Кенигреца у Аустро-Угарској, а да је по народности Чех. Његов је личан опис овакав: стар 23 године, средњег стаса, ћосав, округла лица, лепушкаст, смеђ, граорастих очију, у грађанском је оделу. Он је по све сумњиво лице, без икаквих исправа, а покушао је кришом на недопуштеном месту да пређе у Турску, те се с тога скреће пажња свима полицијским и општинским властима, ако би знале да је ово лице извршило где какво казнимо дело, да о томе известе начелника среза студеничког с позивом на Бр. 12473.

У Рачи су ухваћени **Лазар Васић, Мата Маринковић, Александар Радосављевић**

и **Бранко Васић**, скитачки цигани, са краденим једним коњем и једним женским ждребетом. Они се бране, да је ту стоку украо њихов друг **Коста Младеновић**, и да је он у бегству. Коњ је матор 10 година, длаке затворено-дорастасте, без роваша, висок је 1·35 м.; ждребе је старо 2 године, длаке зелене, високо 1·35 м., без роваша. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, а приватни се моле, ако би знали сопственике стоке, да о томе известе начелника среза лепеничког с позивом на депешу Бр. 17832.

ПОТЕРЕ

Милан Васић — Вукашин Станишић, родом из Босне, који је поротном пресудом лесковачког првостепеног суда осуђен на две године затвора због опасне крађе, побегао је 8. тек. м-ца из притвора судског. Бегунац је стар 22 год., средњег је раста, добро развијен, у лицу је плав, очију плавих, косе смеђе. За одбеглим крадљивцем наређује се живо тражење. Пронађеног треба стражарно спровести начелнику среза лесковачког с позивом на Бр 21589.

Михајло Радовановић — Ускоковић, коцкар из Бурађе у срезу златиборском, за кога смо у прошлом броју јавили, да је ухваћен у Неготину према фотографији у «Полицијскоме Гласнику,» ноћу између 8. и 9. т. м-ца, побегао је из апсане начелника среза неготинског. Михаило одговара код начелника среза, гружанског за разбојништво извршено ноћу између 18. и 19. августа т. г. над Милићем Милутиновићем из Страгара. Износимо фотографију Михаилову и препоручујемо свима полицијским и општинским властима, да за њиме

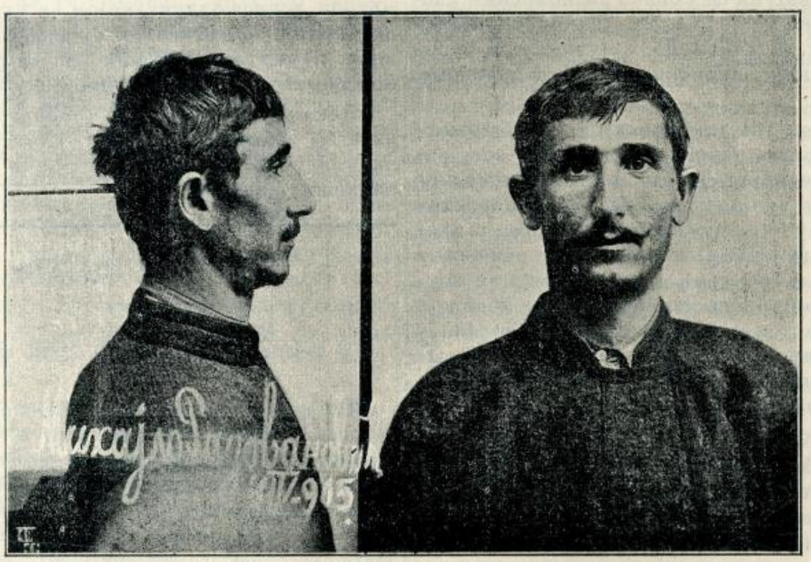

најживље трагају и пронађеног под јаком стражом упуте начелнику среза гружанског. Његов лични опис налази се у 37. броју «Полицијскога Гласника.»

Драгомир — Драгутин Надрљански, ковач из Ниша, одговара код начелника среза беличког због саучешћа у крађи, али се налази у бегству. Драгомир је 27. августа т. г. пуштен на условни отпуст из Београдског Казненог Завода, где је био на трогодишњој осуди због протурања лажног новца, осуђен смедеревским првостепеним судом. Да није пуштен на условни отпуст, рок осуде истекао би му 1. априла 1907. године. Надрљански је стар 25 година, средњег раста, риђе косе и бркова, чела вертикална, леђа, носа правих. Од особених знакова има: а) белегу од опекотине, овалног облика, величине 2|1 см., за 7 см изнад леве лактиче; б) десни домали прст откинут му је до средине друге фаланге; в) на средини десне долактице има тетовиран знак у облику срца: у унутрашњости срца има тетовиран знак Д. Н.; више срца има такође тетовиран знак Ж. С. М. Г. — Износећи фотографију Надрљанскову, препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за њиме најживље трагају и пронађеног упуте стражарно начелнику среза беличког с позивом на депешу Бр. 16398.

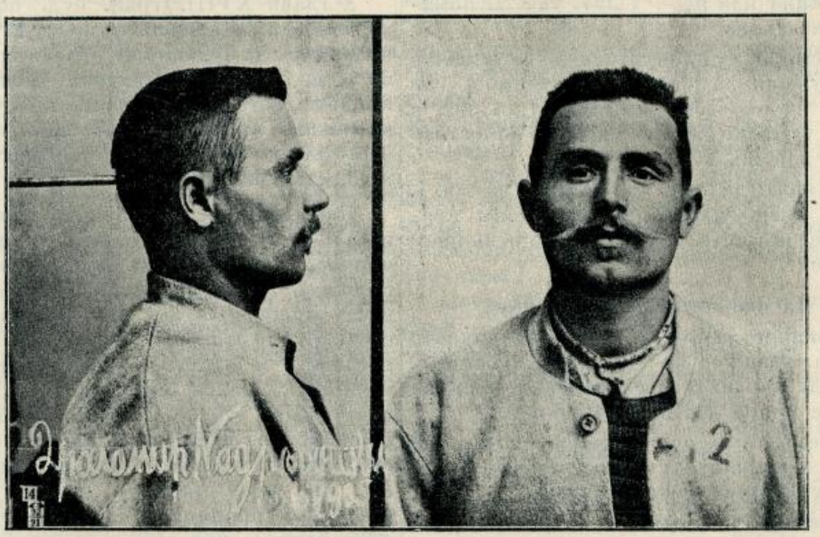

Алекса А. Матић, циганин из Двориште, 2. т. м-ца на опасан начин украо је Ивану Шибинцу, монополском контролору у Добри, једну пушку «кокинку» модела 1880. године, под Бр. 18.; на лежишту пушке има натпис Управа Монопола. Са пушком украо је и фишеклију са 80 метака. Алекса је стар 17 год., ћосав, у суром, сукненом оделу, на глави има црну, јагњећу шубару, а на ногама опанке. Препоручује се свима полицијским и општин-ским властима, да за крадљивцем и покрађом трагају и о резултату известе начелника среза голубачког с позивом на Бр. 7848.

Крађе стоке. Милану Ђуковићу, баштована из Чачка, украдена су ноћу између 5. и 6. тек. месеца две кобиле: једна длаке вране, цветаста и у леву задњу ногу путаста, а друга длаке дорастасте са белим белегом на леђима. За крадљивцима и покрађом наређује се тражење. Крадљивце на случај проналаска, треба спровести начелству округа чачанског с позивом на акт ПБр. 10605. — УБр. 38945.

Ноћу, између 30. и 31. пр. м-ца украдена су Стевану Стојићу, из Обреновца, два вола: један длаке зелене, матор 8 год., у лево ухо ровашен, а други длаке беле, матор 8 година, и у десно ухо ровашен. Начелник среза посавског, актом Бр. 13821, моли за тражење покрађе и крадљиваца. УБр. 37016.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покрађе.

ТРАЖЕ СЕ

Јована Стоиљковића, тежака из Сикирја у срезу пчинском, тражи начелник среза пчинског. Јована је нестало 24. септембра т. г. и до сада се није вратио нити одкуда јавио. Он је стар 33 године, средњег раста, жутих бркова, пљаве косе, у оделу сељачком. Пронађеног Јована ваља упутити поменутом среском начелнику с позивом на Бр. 17275.

Милана Јеврића, из Велуња, среза трстеничког, окривљеног због крађе, тражи ћупријски првостепени суд актом Бр. 16784. Окривљени Милан стар је 16 год., омален, очију зелених, у оделу је сељачком. На случај проналаска треба га стражарно спровести поменутом суду. АБр. 1342.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 43. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 22. ОКТОБРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника прве класе среза крајинског са платом коју је и до сада имао Алексу Давидовића, начелника исте класе среза грочанског, — по потреби службе;

за начелника прве класе среза грочанског Димитрија Жујовића, начелника среског у пенсији;

за начелника друге класе среза пчињског, са платом коју је и до сада имао, Милана Лазића, начелника исте класе среза параћинског, — по потреби службе;

за начелника друге класе среза нишког Тешмана Николића, вршиоца дужности начелника среског у пензији;

за начелника друге класе среза параћинског Драгољуба Миливојевића, начелника среског у оставци;

за секретара треће класе начелства округа крајинског, са платом коју је и раније имао, Михаила Стојковића, бившег комесара железничке полиције у Пироту, у рангу начелника среског треће класе;

за секретара треће класе начелства округа тимочког Љубомира Кнежевића, начелника исте класе среза азбуковачког, — по молби;

за начелника треће класе среза азбуковачког Ђорђа Матића, секретара исте класе начелства округа топличког;

за секретара треће класе начелства округа топличког Живка Живковића, секретара исте класе начелства округа крајинског, — по молби; и

за секретара треће класе начелства округа крушевачког, са платом коју је и до сада имао, Др. Јанићија Јовановића, вршиоца дужности члана Управе вароши Београда у рангу среског начелника, по старом треће класе, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. октобра 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за вршиоца дужности члана управе вароши Београда, у рангу начелника среског треће класе, са платом коју је и до сада имао, Петра Банцића, начелника исте класе среза нишког, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. октобра 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза поречког Милорада Томића, начелника исте класе среза кључког, по потреби службе; и

за начелника треће класе среза кључког Живка Ристића, начелника исте класе среза поречког, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. октобра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Михаило Гудовић, секретар треће класе начелства округа крушевачког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, — стави у пенсију која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. октобра 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полициског писара друге класе среза рађевског Светислава Драговића, полициског писара исте класе среза јадранског, — по молби;

за полициског писара треће класе среза јадранског Милоша Антонића, полициског писара исте класе среза мачванског, — по молби; и

за полициског писара треће класе среза мачванског Петра Павловића, полициског писара исте класе среза рађевског, — по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. октобра 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза пожешког, са платом коју је и до сада имао, Живојина Белопавлића, секретара исте класе начелства округа пиротског, — по потреби службе; и

за секретара треће класе начелства округа пиротског Богољуба Вучићевића, начелника исте класе среза пожешког, — по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. октобра 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полициског писара друге класе среза жупског Стојана Бабића, полициског писара исте класе среза љубићског, по потреби службе; и

за полициског писара треће класе среза љубићског Драгомира Нешковића, полициског писара исте класе среза жупског, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. октобра 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полициске писаре треће класе среза космајског: Витора Д. Крстића и Михаила Митровића, свршене правнике.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. октобра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Илија Поповић, полициски писар прве класе среза космајског, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, — стави у пенсију, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. октобра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра правде, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

да се Гаврило Милојковић, полициски писар прве класе среза космајског, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. октобра 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за физикуса округа врањског Д-р Ђоку Петровића, физикуса округа моравског;

за физикуса округа моравског, са седиштем у Ћуприји, Д-р Ђоку Јовановића, физикуса округа врањског, обојицу по потреби службе; и

за секретара санитетског одељења Министарства унутрашњих дела, Д-р Војислава Ж. Ђорђевића, секундарног лекара опште држ. болнице, по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. октобра 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ПИЈАНАЧКА ЉУБОМОРА.

(НАСТАВАК)

Пијаначка љубомора те врсте карактеристична је још и по томе, што се *сумња љубоморног мушкарца не односи увек само на његову венчану жену или бар на његову обичну ванбрачну суложницу, с којом се саживео, него и на ма коју другу жену, на коју он, управо, и нема никаква права;* од које он, дакле, и не може и не сме ишчекивати полне љубави и полне верности. Тако се н. пр. по гдекада дешава, да хроничан потатор својом љубомором мучи какву јавну блудницу, или да у својој љубомори пребацује неморал и полну неисправност којој сасвим туђој жени из суседства, или чак и којој познаници из другог ког места. Шта више, има примера, где он сам своју жену, своју кћер или другу коју женску из своје у проституцију отера (наравно новца ради, да може пити), па да ипак за то у наступу своје пијаначке љубоморе ту женскињу за неверство на одговор позива.... И то упада у очи, што љубоморни пијанци у неким приликама износе за жртве своје љубоморе чудне и сасвим невероватне гласове: — да се н. пр. држе с очухом, са свекром, са братом, па чак *и са рођеним оцем* и т. д. Најпосле значајно је у том питању и то, што је обична појава, да стари, хронични потатори муче својом љубомором и своје млађе, *своју децу,* па чак и *своје рођене кћери* — а и то има свога основа већ у природи саме душевне поремећености пијанчеве. Познато је, да се хронични алкохоличари у страсном прохтеву за намирењем својих полних потреба не осврћу на оне међе, које у уређеном људском друштву постављају морални, обичајни и државни закони, него ће у свом болесном заносу полно насрнути и на своје најближе сроднице по крви, па баш и на своје рођене кћери. Иста та жица потаторске душевне растројености јавља се и у облику пијаначке љубоморе.

За ову врсту љубоморе карактеристично је и то, што се пијанци према особама, на које се њихова љубомора и сконцентрише, *сасвим друкче понашају, него обични нормални мушкарци у својој љубомори.* Судећи по оном необузданом афекту, којим потатор у свом пијаначком наступа на своју жену насрће, и по оном, у том стадијуму непоколебљивом убеђењу, којим он обично јавно и пред сваким о неверству своје жене говори, било би природно, да непрестано за тим тежи, како ће се тог недостојног стања у свом брачном животу опростити... али он зато нема довољно енергије и моралне снаге. На против: чим се раздражљиво дејство акутног алкохолног тровања у његовом телу изгуби — другим речима: чим се мало растрезни — љубоморан пијанац неће против осумњичене жене и њених уображених саучесника ништа предузимати. И не покушава, да доиста пронађе своје супарнике, како би се, као човек од части, с њима за нанету му срамоту разрачунао; не пребацује својој „неверној“ жени њено издајство; не тражи развод брака од жене, за коју „зна да га подло с другима вара“ и т. д. Шта више: веома се често дешава, да — ван пијаничког наступа — о томе неће ни да говори, ако га ко баш нарочито за то не упита — него је сад „сасвим други човек“. Жену, коју је н. пр. дан пре најгорим речима вређао; коју је срамотио, терао, тукао, злостављао, данас моли, мити и сваће, да све то заборави; — а децу, коју је прошле ноћи „као туђу копилад“ из постеље дигао, да их испод „свог поштеног крова“ на цичу зиму истера: — призива, грли и љуби као најнежнији отац... И то може трајати све дотле, док се и опет не напије, да му се она стара сумњу и опет пробуди. Само ако толико пије, да је сваки дан напит; да се, дакле, управо *никако и не трезни,* може се десити, да пијаначка љубомора не попусти — да нема ремисије — него да у том степену подједнако траје, док у једном пароксизму не заврши катастрофом ма које врсте: самоубијством, убијством или другим којим насилним, кривичним делом. До тога може доћи у сваком наступу пијаначке љубоморе, ма се пијанац често трезнио, и за дуже времена трезан остајао, па за то и јесу таки пијанци опасни.

Колико хронични пијанци са пијаначком љубомором могу бити *толерантни према особама, на које сумњају* — нарочито кад нису под раздражљивим утицајем алкохола — показују ови примери, које наводе Крепелин (Kraepelin.[1]) Један болесник, који је показивао знаке пијаначке љубоморе, причао је, како је себи у зиду избушио нарочите отворе, те на тај начин своју жену „ухватио са њиховим зетом у блуду“, а други опет, да је у расвитку зоре при отвореним вратима женине спаваће собе видео свога „супарника са својом женом у постељи“..... па ипак ни један ни други није ништа предузимао — ни против своје неверне жене, ни против њеног љубазника. „То они никад не чине него касније о томе причају“ (Крепелин). Шта више: чисто су по гдекада изненађени и зачуђени, шта да одговаре, кад их ко упита, за што се у такој прилици нису са својим супарником „разрачунали“, кад су га на делу ухватили... Та особина љубоморних пијанаца подсећа на ону појаву, где ноторне пијанице могу морално толико отупити и неосетљиве постати, да равнодушно — тако рећи — својим очима гледају, како им жена с другима скрнави брачну постељу. Шта више: они често и њу и своју (у пола) одраслу женску децу нарочито на блуд наводе, и намерно проституцији предају, само да до новаца дођу, и својој страсти за пићем удовоље.

Најпосле карактеристика те врсте пијаначке љубоморе јавља се и у томе, што се болесник, ако се сасвим пића окане, мало по мало ослободи те сумње — и од љубоморе излечи. Нарочито се то постизава у оним случајевима, где се пијанац тога ради лечи у заводима, у којима се одржава апстиненција од алкохола. Већ у прво време тог лечења почиње болесник увиђати своје „заблуде“... или порицати, да је икад на жену своју и сумњао.... Кад га она посети, пресрета је врло љубазно; пише јој врло нежна писма и т. д. — али ипак зато *не криви себе.* Увек нађе неког изговора и неке извине својој ранијој „страсти“, као што то пијанци у опште раде. Изговор му је било у хладноћи његове жене, било у другим породичким приликама. Али чим би се и опет одао пићу, вратила би се пијаничка љубомора његова у истој оној мери и у истим оним облицима (ретко кад јаче и друкче), као што је и раније постојала.

III.

Много ређи су случајеви, где се пијаначка *љубомора јавља и у другом једном облику* који је, истина, по свом пореклу и по својој правој природи сасвим сродан са оним ранијим, али се од њих разликује у начину, како се сама болест манифестује. И баш тога ради је тај облик пијаначке љубоморе за судску и судско-медицинску праксу од врло велике важности.

---

[1]) Kraepelin: Psychiatrie. — 7. Aufl. — 2. Band; Seite 132. — Leipz. 1904;

Као што смо видеди, пијаначка љубомора ранијих облика иде, махом, у корак са непосредним дејством алкохола, и јавља се код хроничних пијанаца само у пијаначком заносу. Напротив: пијаначка љубомора ове врсте није везана само за оне моменте, кад је пијанац пијан или напит, и не губи се упоредо са дејством алкохола, него прати болесника и у онај стадијум, кад се већ толико растрезни, да ни резидуалне појаве тога дејства не показује. Из оног алкохолног заноса пренесу му се обмане и у свесно стање његове душе; завладају њоме, и тако се фиксирају, да их се после ни пијан ни трезан не може опростити. Оне га, дакле, стално прате и кад се „освести“, и баш та сталност њихова је она црта у низу других појава, којом се тај облик пијаначке љубоморе знатно разликује од оних, доје смо до сада проучавали и као пролазне познали.

Још карактеристичнија разлика између ове врсте пијаначке љубоморе и оних ранијих истиче се у томе, што *варљиве идеје*, којима се љубоморан пијанац првобитно почео обмањивати, не остају усамљене и на оној мери, како су оне из које лажне представе или погрешне релације тренутно поникле, него се шире, и гранају, те најпосле *са неком консеквенцијом још и органско у једну целину везују*. Из малих и незнатних основа; из које сасвим обичне и неосноване самообмане, изазване варљивим представама и лажним опажањима или непосредним, погрешним релацијама за време самог пијаначког заноса, испреде такав болесник касније, кад се већ растрезни и „освести“, читав сплет доследно везаних самообмана у том истом правцу; изведе читав систем варљивих идеји исте врсте, и разради их тако, да привидно могу имати свога оправдања. Те варљиве идеје нису више само израз тренутног, пијаначким заносом помућеног схватања лажних или нејасних утисака и моментаних оцена њихових, него резултат правог, мирног, донекле баш и срећеног размишљања и дужег резоновања болесниковог, а тога — као што знамо — код оних ранијих врста пијаначке љубоморе није било. Тамо је самообмана болесникова остајала вазда на оној истој мери, како је одмах с почетка (у самом наступу алкохолног заноса) тренутно заснована, а овде се *даљом радњом душе болесникове развила и усавршила*. У оним облицима пијаначке љубоморе остају, дакле, пијанчеве самообмане, махом, *стационарне*, а у овом су, на против, *прогредијентне*.

Ова последња појава је већ сама по себи разумљива — нарочито у једном правцу. Природно је и објашњиво, да ће и хроничан потатор, док је трезан и при свести (присебан), једну мисао — ма она била и таштa обмана — боље и свестраније проницати, па и савршеније разрадити, него у оном стању, кад му је свест отровним дејством алкохола сасвим поремећена или тек помућена — само ако му из тога стања у свест пређе, те њиме и овлада. Нарочито ће то бити могућно у оним случајевима, где интелектуална страна потаторове природе остане недодирнута, као што се то по гдекада дешава. Такав болесник, ослобођен непосредног дејства алкохола, а у власти својих интелектуалних снага, *моћи ће зачету сумњу свесно и доследно даље разрађивати*, па је најпосле и до краја извести.

Према томе су и поједини делови или моменти тог облика пијаначке љубоморе доста карактеристични и у многоме се разликују од сличних делова и момената оних ранијих облика те болести. Тако је по томе сасвим објашњиво, зашто н. пр. пијанчева сумња у верност његове жене код ове врсте пијаначке љубоморе није онако исто магловита, нејасна, неодређена, неотесана и „груба,“ као што то беше у оним другим облицима, него у овим приликама добија одређеније и стварније основе, а финију, и разложнију обраду. Такав болесник не насрће на жену и не беди је н. пр. да се она „с целим светом вуче,“ да га „сваки час с другим вара“ итд. — као што смо то раније видели: — него му се заснована сумња у њену верност одмах упути извесним, доста одређеним правцем, и ако је тај правац погрешан. Она се сконцентрише махом на једну или више извесних, познатих особа, а ако не баш то, оно бар на неки тачно одређени круг њихов. У томе правцу болесник иде све даље и даље, а при сваком кораку остаје себи веран и доследан. Из тих обмана не да се извести, јер је „тврдо уверен“, да „зна шта ради“.

(наставиће се)

Д-р М. Јовановић-Батут

О КРИВОКЛЕТСТВУ

и осталим кривичним делима ове врсте.

(с обзиром на прописе Гл. XXVII. Казн. Зак. Краљ. Србије од 29. марта 1860. год. §§ 266 до 276 закљ., и на прописе IX. Одељка Казн. Зак. за царство Немачко од 15. маја 1871. године §§ 153 до 163 закључно).

пише **М. С. Ђуричић,**
члан касационога суда

(НАСТАВАК)

У обиму ове наше расправе ми ћемо се ограничити на то, да укажемо само на неке од разлога, које поменути писац узима за основицу оваквога груписања.

Тако он вели:

„Три велике забране, које су основица означеним кривицама ове су:

1) Истину или неистину доказивати са лажним доказним средствима.

2) Неистину доказивати са правим доказним средствима.

3) Спречити доказивање прикривањем правих доказних средстава.

Међусобни однос између трију врста казнимих повреда доказа (а те су три врсте: 1) кривоклетство, 2) лажна исправа и 3) повреда знакова, који за јавну достоверност служе) такав је: да повреда истинитости доказнога средства, готово увек стоји у вези са фалсификатом, у једној од двеју напред означених форми, а и прикривање правих доказних средстава није ништа друго него извесан начин фалсификовања истих. У оба случаја функционишу ова дејства само као основ за пооштравање казне код фалсификата. Ну самостални деликти састоје се према томе једино ван фалсификата у радњама, којима се они производе.“[7])

У кратко речено Биндинг схвата појам доказивања у његовом најширем смислу и на томе основу све означене деликте ставља у једну групу, пошто радње, којима се оне производе, представљају у сваком случају фалсификовање доказа, па било то пред судом или другом надлежном влашћу (као код кривоклетства) или ван власти (као што то може бити код свију других деликта, ове групе. Тако дакле главни заједнички моменат свију деликта, стављених у ову групу, у томе је, што се свима њима врши кажњиви напад противу доказа, па били они употребљени пред влашћу или ван ње. Тако, по његовоме схватању, и ван уских граница каквога процеса, по правилу се увек врши доказивање, кад год се појави потреба утврђивања каквих правних односа између два субјекта. И тако, управо ту, ван уских граница каквога конкретнога процеса наступа у великим масама доказивање за или противу некога, кога се то тиче. Тада се доказује: да постоји какав закон, подношајем оригинала или верном копијом у службеним новинама; да новац има праву важност, државним жигом, којим је он одостоверен; фабрикант доказује његовим трговачким жигом, законски повлашћеним, да је роба његова а не кога другог лица и т. д.[8])

Други писци обично стављају кривоклетство као кривицу, у опште противу државне управе, а посебице противу правосуђа.

Тако Лист вели:

„Законодавац не штити облик заклетве по себи, и оно што се са њим изједначава; он шта више казни кривоклетство само тада, када је заклетва положена пред судијом или пред влашћу, која је надлежна за примање заклетава. Тиме је дато правилно систематско схватање кривичних кривоклетства; она су управљена противу државне управе у опште, а посебице противу правосуђа, у колико ове узима за основицу својих одлука свечано потврђен исказ држављана.“[9]).

Меркл вели:

„Тежиште кривоклетства непосредно лежи у доказној сили заклетве, учињене у законој форми, у погледу на правосуђе, а посредно у интересима, који од правосуђа зависе. С погледом на први значај заклетве, кривоклетство припада групи фалсификата, и због његовог односа ка правосуђу, оно припада деликтима противу правосуђа“.[10])

Овако утврђујући двојаки значај кривоклетства, Меркел је ипак ставио кривоклетство у групу деликта противу правосуђа.

[7]) Биндинг стр. 101.
[8]) Биндинг стр. 95.
[9]) Лист стр. 706.
[10]) Меркел стр. 405.

Олсхаузен вели:

„Како се повреда дужности за полагање заклетве (Eidespflicht) само тада казни, када је заклетва, као и остали слични деликти, учињена пред влашћу, то се она има сматрати као кривица, посредно учињена противу државе, кривица којом се доводи у опасност јавна управа, а посебице правосуђе«.[11])

Од овога гледишта одступа Х. Мајер, који је учинио нарочиту поделу ових деликата. Тако он је у једну групу ставио фалсификат исправа, фалсификат новаца и кривоклетство. Ову групу он је назвао: деликти противу правнога саобраћаја. Ови деликти по његовом мњењу могли би се узети и као деликти противу јавне часности (Treue und Glauben) или противу publica fides, само би при овој подели више била истакнута морална неже ли правна страна деликта.[12])

Хелшнер вели:

„Да лажна заклетва јавну часност (Treue und Glauben) вређа, не може подлежати сумњи, но ипак то не може бити од решавајуће важности за систематски положај кривоклетства и за питање које је право овде објекат кажњивога напада. Противу јавне часности иду сва дела, којима се истина изопачава и други тиме варају, а околност, што се разна казнима дела слажу у равној моралној повреди истине, не може бити од битнога утицаја у кривично-правноме погледу. Са изузећем приватних деликта, учињених помоћу какве обмане, могу се као деликти противу јавне часности само такви узети, којима је главни моменат — не повреда права, учињена средством изопачавања истине, — већ само изопачавање истине. Њима се сигурност правнога саобраћаја доводи у опасност и тиме вређа publica fides, као неопходно друштвено добро. Са овога гледишта ставио је немачки казнени законик фалсификате новаца и исправа као деликте противу fides publica, при чему би могло доћи у питање, да ли се овој класи деликта не би имао дати и већи обим. Да је и кривоклетство способно да доведе у опасност сигурност друштвенога саобраћаја, на сваки начин истина је, али то не важи за све случајеве кривоклетства. Ну мора се сматрати да је погрешно, да се интерес уређенога правосуђа, за које је кредит заклетве битни услов, сматра као потчињен чувању publica fides. Не, посредни, него је непосредни предмет злочина интерес уређенога правосуђа или судска власт државе«.[13])

Наше је мњење, да и ако од правилнога систематизирања деликта, можда нема какве битне практичке користи, ипак у научноме смислу овај посао има несумњиве вредности. Најзад и сувремено законодавство мора тежити и што правичнијем систематизирању деликта, јер тек кад сваки деликт у казненој системи дође на своје место, може бити говора о потпуној сређености казненога законодавства.

Што се тиче тачности изнетих погледа поменутих учених правника на положај овога деликта у казненоме систему, ми напомињемо да нема одређене норме, која би била основица овога груписања. За то се груписање може учинити са разних полазних тачака и онда се, наравно добијају и разни резултати. Тако Биндинг, са изнетим његовим мњењем, остао је усамљен, а ипак по нашем схватању оно није без основа. Он је узео један битан а ипак свима деликтима, које је он ставио у једну групу, својствени моменат — казниму повреду правих доказа — било то у суду или код власти или ван ове, па је с погледом на овај битни и заједнички моменат учинио ново груписање означених деликата.

Већина других правника стављају опет кривоклетство у деликте противу правосуђа по томе, што исказ, утврђени лажном заклетвом, доводи у опасност правосуђе, јер је кривоклетство само онда казнимо, кад је учињено пред надлежном влашћу или судом, у циљи прибављања правнога доказа учињеноме исказу; према томе кад се положи заклетва на лажни исказ, даје се лажан доказ, а то очевидно шкоди правосуђу.

У осталом ми смо овде нарочито изнели гледиште Биндинга, као оригинално. Нека би се баш и узело да оно није тачно, ипак држимо да га је требало изнети, јер то доприноси потпуности овога предмета.[14])

3) *Појам заклетве.* Под заклетвом се разуме тврђење истине уз позивање на Бога. Тако код свију врсти заклетви употребљују се речи „Заклињем се Богом« и при закључку „Тако мени Бог помогао.« Ну, све врсте заклетви у главноме се своде на то: да су понуђене или враћене или наложене (Zugeschoben, Zurückgeschoben oder Auferlegt).

Норме заклетви одређују процесуална права, како грађанско тако и кривично.

Према томе, да ли се прво полаже заклетва, па онда даје исказ, или се прво даје исказ, па после исти заклетвом утврђује, заклетве се деле на: промисорске (Voreid) и асерторске (Nacheid). Првима се обећава да ће се казати истина или да ће се нешто учинити или неучинити, а другима се утврђује истинитост већ изнетих факата или мнења.

По нашем процесуалном праву предвиђене су заклетве, и то по грађ. суд. поступку:

а) сведочка § 234.

б) парничарска: главна, допуњавајућа, вредност опредељавајућа и откривајућа. § 280.

в) заклетва вештака § 259..

Све су ове заклетве асерторске, сем заклетве вештака, која је промисорска.

Само главна заклетва може бити понуђена или враћена — § 283. грађ. суд. пост, — све друге заклетве јесу наложене.

(наставиће се)

ПРОЈЕКТ ЗАКОНА О УСЛОВНОЈ ОСУДИ.

(свршетак)

Члан 2.

Ако осуђени на основу члана 1. учини које хотично кривично дело у времену за које је казна одложена и за исто буде осуђен, ма и доцније, на лишење звања, на затвор или на коју тежу казну, сматраће се да је одлагање извршења прве казне прекинуто, и обе ће се казне извршити нескраћене.

Ако је ново кривично дело нехатно извршено или ако је хотично, али је његов виновник осуђен на блажу казну од лишења звања или затвора, суд ће решити, по процени природе оба кривична дела: хоће ли се одложена казна одмах извршити или ће се извршење и даље одложити. Наће ли суд, да и извршење нове казне треба одложити, истом ће пресудом утврдити и рок томе одлагању.

Буде ли одлагање условљено накнадом штете, па протекне рок одређен за њу, а осуђени исту не плати, одложена ће се казна одмах извршити, осим ако су узрок томе биле околности, које се не могу њему приписати у кривицу. Суд ће моћи у том случају одредити нов рок за плаћање накнаде, а моћи ће досудити одлагање и без ње, ако би стекао уверење да осуђени није у стању да је плати.

Члан овај, као што се види, предвиђа три случаја, у којима се може наредити извршење условне суде:

а) ако је осуђени на ову осуду, у времену за које му је казна одложена, извршио *хотично* какво ново кривично дело, и за исто кажњен лишењем звања, затвором или којом тежом казном, као н. пр. робијом или заточењем.

б) ако је ново дело извршено *нехатно*, или *хотично* али је досуђена *новчана казна*, и

в) ако досуђена *накнада штете* није плаћена у одређеном року.

У првом случају досуђена условна осуда мора се опозвати, а у другом и трећем случају остављено је суду да ово цени.

Ни у пројекту ни у побудама ништа се не вели шта ће бити у оним случајевима кад осуђени није у стању да плати новчану казну, те му се с тога она мора заменити затвором (§ 28. Казненог Законика), као и у случајевима кад је пресудом предвиђена и једна и друга од ових казни, али је несумњиво да и ови случајеви потпадају под други став исписаног члана.

---

[11]) Олсхаузен стр. 570.

[12]) Мајер стр. 724.

[13]) Хелшнер II., стр. 904.

Овде Хелшнер одаје хвалу Листу за то што је он јасно утврдио овај положај деликта у казненоме систему и ако је Бернер још пре тога ту мисао изнео. Само он замера Листу, што овај вели да је кривоклетство кривица и противу државне управе, само за то, што се заклетва евентуално може изузети и од стране друге које власти, а не само од суда.

[14]) Признајемо да је штета што нисмо имали при руци ни доцнији Уџбеник Биндинга ни дела Листова Meineid und Falsches Zeugnis Беч 1876. и Die Falsche Aussage vor Gericht. Грац 1877. Међутим зарад читалаца, који би имали Листово дело Die Falsche Aussage, ми ћемо га овде по другим писцима наводити и означавати са: Лист, Лажни Исказ.

Настаје питање: да ли је, с обзиром на несразмерну и у извесним случајевима неумесну примену новчане казне према осталим казнама по нашем Казненом Законику, требало чинити тако знатну разлику — кад је реч о опозивању условне осуде — између казне затвора и новчаних казни, и ове последње сасвим изузети из случајева о којима је реч у II. одељку чл. 2?

Неколико примера биће довољни, надамо се, да ће доказати, да овој разлици није било места с обзиром на наш Казнени Законик, односно на поједине случајеве за које он прописује новчану казну.

У глави XXV овог законика, у којој се говори о *преварама*, а у § 256. вели се ово:

„Кад занатлије, упражњавајући свој занат, превару учине, н. пр. кад они, који злато и сребро обделавају, без нумере и свог имена лажно злато или сребро продају, или га за чистије него што је продају, или кад они, који с драгоценостима тргују, лажно камење под право продају, казниће се *губитком грађанске части*, и новчано од сто до пет стотина талира, а поред тога одузеће им се и право, да свој занат самостално упражњавати могу. Ово право може им се одузети или за извесно време или за свагда.“

§ 284. из главе XXIX, која садржи одредбе *о казненом користољубљу*, гласи:

„Ко чинећи зајам или при другим теретним уговорима прекомерне користи за себе уговори, да се казни у следујућим случајима:

1. Кад ко са недораслима или под старатељство стављенима без саизволења њихових родитеља или старатеља претеране интересе или друге користи у уговору прикривено себи осигура и њи заиста оштети;

2. Кад он, да би другу страну преварио и себи веће користи него што је законом дозвољено прибавио, уговор тако начини, да друга страна право одношење између давања и примања није познавала, нити је по стању њеног знања и увиђавности лако познати могла.

Овакви лихвоимци не само што морају све оне користи, које су од горепоменутих лица прибавили, повратити им, него ће поред тога бити кажњени *новчано*. Новчана казна може се до три пут оголика осудити, колико од лихвоимца неправедно прибављене или намерене користи износе, а поред тога у *повторном* случају затвором од три до дванајест месеци“.

У оба ова случаја кривац мора бити осуђен на новчану казну и с тога ће суд према јасном смислу одељка II. члана 2 пројекта, моћи да цени: хоће ли се одложена казна извршити или не, док ово ни у ком случају неће моћи чинити ако је кривац осуђен на казну *лишења звања* или *затвора*, па ма прва била последица оклевања у извршењу наредаба административних власти (тач. 3. § 133.), а друга лаке *телесне повреде* (§ 173.), или *самовлашћа* (§ 195.).

Несумњиво је, да су дела из §§ 256. и 284. неморалнија, па с тога по друштво и опаснија, од дела из §§ 173 и 195. Казненог Законика, па ипак пројект ова друга дела односно њихове извршиоце сасвим лишава бенефиције да могу бити предмет судске оцене, у случајима о којима је реч у II одељку члана 2, док за прва то изрично наређује.

Држимо да је ово једна аномалија, и да би с тога требало збрисати сваку разлику — кад је реч о опозивању условне осуде — између казне лишења звања и затвора с једне, и новчане казне с друге стране, и оставити суду да цени: је ли друго дело, како по самој својој природи тако и по начину извршења, теже од прво, за које је условна осуда изречена? Разуме се, да се и у овом другом случају мора водити рачуна о погодбама из члана 1. за изрицање условне осуде у опште.

Члан 3.

Одлагање извршења казне затвора опозваће се и онда, кад се над осуђеним по чл. 1. изрекне нова осуда за дело извршено пре прве пресуде. У томе случају изречи ће се за обадва кривична дела једна казна према одредби § 69. Казненог Законика. Исто важи и кад је одложена казна новчана, а суд за друго дело треба да изрече робију.

Ако оба дела повлаче за собом новчану казну, или је прво доносило затвор а друго новчану казну, онда ће суд решити: хоће ли се одложена казна одмах извршити или ће се њено извршење и даље одложити.

И у овом члану, као што се види, реч је о опозивању осуде, али је између овог и претходног члана битна разлика у томе, што први говори о делима, која су извршена *после*, а други о делима, која су извршена *пре* изречене условне осуде.

Члан 4.

Протече ли време одлагања казне према члану 1., а суд не нареди њено извршење, сматраће се да није ни постојала.

Зато што се условно осуђени показао достојан подарене му бенефиције, па у остављеном року није учинио никакво ново кривично дело, и на овај начин дао доказа да се доиста поправио, закон му подарује још једну бенефицију, која се састоји у томе: *што се изречена осуда предаје потпуно заборави*, т. ј. *сматра се као да није ни постојала*.

Довољно су познате последице ранијих осуда по Казненом Законику, па с тога о њима нећемо овде говорити, али ћемо скренути пажњу на једну одредбу из Закона о општинама, која ће најбоље показати сву тежину ових последица и у оним случајевима, кад човек није у сукобу са Казненим Законом.

По чл. 114. Закона о општинама, за општинског деловођу, поред осталих услова, тражи се још и то: „*да никад није осуђиван.*“

Према овом наређењу, које је апсолутно и потпуно јасно, општинске деловође не могу бити ни она лица, која су као малолетна осуђивана, и ако због малолетства, а према § 58. Казненог Законика, нису могла бити осуђена на губитак грађанске части.

Ова, и овој сличне одредбе, неће се ни у ком случају моћи примењивати на условно осуђена лица, пошто се чл. 4. изреком наређује, да се казна има сматрати као и да није постојала.

„Не узима се дакле, — вели се у побудама новог закона — да са истеком рока само казна отпада, не сматра се као да је казна издржана већ као да није ни постојала. Осуда ће се сматрати „као да није ни постојала“ значи, да изречена пресуда по истеку рока не може имати никакве штетне последице по осуђеног. Према томе, ако условно осуђени касније изврши какво кривично дело, због кога се противу њега и истрага поведе, искључен је повратак, т. ј. не може се узети, да је ово ново кривично дело у повратку извршено. Тако исто не може суд ником издавати уверење о осуди условно осуђеног, т. ј. условна осуда не може никако бити разлог на основу кога би се могло узети, да је осуђени рђавог владања.“

Члан 5.

Неизвршење казне према овом закону не ослобађа од плаћања судских трошкова и досуђене оштете. Оно не утиче ни на дејство споредних казни и неспособности, које престају тек са истеком рока одложене казне.

Члан 6.

Застарелост пресуде по овом закону не тече за време одложеног извршења казне.

Члан 7.

По прочитању пресуде којом је наређено одлагање извршења казне, председник суда ће објаснити осуђеном напред прописане одредбе и опоменуће га на озбиљност дужности које за њега из њих проистичу, нагласив му, да ће се изречена казна над њим извршити, ако би у одређеном року учинио што противно наређењима овога и других закона.

Члан 8.

Судови ће водити нарочити списак, у који ће се заводити ове пресуде, а пошто ове постану извршне слаће њихове изводе Министарству Правде, где ће се заводити у за то одређену књигу под насловом *Условне Осуде*.

Министар Правде прописаће ближе одредбе о вођењу ових спискова и ове књиге.

Члан 9.

Овај закон ступа на снагу 1. јануара 1907. године. Његове одредбе ће се применити и на кривична дела извршена и раније, у колико дотле нису пресуђена.

Чланови ови довољно су јасни и с тога не потребују никакво објашњење.

Ово је у најкраћим потезима циљ и суштина пројекта закона о условној осуди, којим ће се у наше кривично правосуђе унети једна несумњиво корисна новина. Понављамо опет, желети је да се не застане само на овом закону.

Д. Ђ. Алимпић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Купац непокретног имања на јавној лицитацији дужан је да положи куповну цену, пошто буде претходно поступљено по § 507. грађанског судског поступка.

За наплату 1145 динара, колико је Тодор М., из Вел. Пчелице, имао плаћати Јовану Р., ондашњем, власт среза левачког, путем јавне лицитације на дан 22. августа 1899. године, продала је непокретно имање дужника Тодора, које је уступљено Вуку М., трговцу из Вел. Пчелица, као највише давшем лицитанту.

Противу ове продаје изјављена је била жалба јагодинском првостепеном суду, и после дужег времена суд је актом од 26. новембра 1904. године Бр. 21537 вратио среској власти акта овог предмета с напоменом, да је жалитељ одустао од жалбе.

На основу овога извештаја, среска власт сматрала је, да је продаја у сили остала, па је решењем од 26. новембра 1904. године Бр 13733., позвала купца Вука, да куповну цену положи у року од три дана. Али како он није у остављеном му року, па ни после пет месеци, куповну цену власти положио, то је среска власт на штету његову одредила другу продају овог имања за 10-ти мај 1905.год.

Поводом одређене поновне продаје имања, купац Вук на протоколу од 26. априла 1905. године Бр. 4129, изјавио је код среске власти, да по наређењу није поступио и новац положио само зато, што је држао да није каква грешка до јагодинског првостепеног суда, па је чекао док се жалитељ по жалби одбије од тражења; али како се сада у томе уверио, то је молио да му власт куповну цену прими и одређену продају од извршења задржи.

По овоме среска власт је решењем од 26. априла 1905. године Бр. 4129. одлучила, да се од купца прими куповна цена са 6% интереса и да плати огласну таксу па кад то буде учинио, да се одређена продаја на штету његову од извршења задржи.

По жалби дужника Тодора, ово је решење поништило начелство округа моравског примедбама својим од 30. маја 1905. године Бр. 6492, нашавши, да купац Вук није могао новац полагати, већ је требало одредити продају на његову штету, сходно § 483. грађ. суд. поступка.

Кад су ове примедбе саопштене купцу Вуку, он је актом својим од 22. јуна 1905. године поднео у овереном препису: решење првостепеног јагодинског суда, решење Касационог Суда и рецепис по коме је решење Касационог Суда предато 13. априла 1905. године, из којих се прилога види, да је у оном времену, кад је позват да новац положи и одређена друга продаја, још вођен спор по овој продаји.

Среска власт, усвајајући примедбе окружног начелства и ценећи поднете доказе од стране купца Вука, узела је поново у оцену овај предмет, па је нашла:

1. да саопштење купцу Вуку, да куповну цену положи, није извршено сходно § 507. грађанског судског поступка, и

2. да решење о одређењу нове продаје није донето сходно § 484. грађанског судског поступка.

С тога је решењем својим од 25. јуна 1905. године Бр. 6406. известила дужника Тодора, да се поновна продаја, на штету купца Вука, не може одређивати, пошто је новац у законом року положио.

Ово решење одобрило је начелство округа моравског, а решење овог Министар унутрашњих дела.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 3. октобра 1906. год. Бр. 6493. одобрио је решење Министра унутрашњих дела, а жалбу одбацио као неумесну.

Упражњена места општинских одборника у варошким општинама имају се попунити новим избором.

Према решењу суда општине књажевачке од 20. фебруара 1906. год. № 1067., од одборника и заменика, изабраних 15. јануара 1906. године, услед сродства — чл. 71. закона о општинама — нису уведена у дужност два одборника и два заменика.

Како у закону о општинама није предвиђено: на који се начин упражњена места одборника и заменика имају попунити, да ли новим избором, или по реду са оне кандидатске листе са које је место упражњено, то је одбор општински 26. марта 1906. године донео одлуку Бр. 2391, да се упражњена места одборника и заменика попуне по реду са оне кандидатске листе, са које су места упражњена, без новог избора.

Незадовољан овом одборском одлуком одлуком, Димитрије П., трговац из Књажевца, изјавио је жалбу непосредној надзорној власти, наводећи да је одлука одборска неправилна с тога, што одбор општински ни једним законским прописом није овлашћен да одређује и оглашава за изабране чланике општинске, већ је за то, по чл. 54. о. закона о општинама, једино надлежан бирачки одбор. Према томе да су се упражњена места имала попунити новим избором, а никако по реду са кандидатских листа, са којих су места упражњена.

Надзорна власт нашла је. да је одлука одборска умесна и у духу закона донета, јер кад је законодавац у опште изнео пропорционално начело избора одборника у варошким општинама, онда је природно и у духу закона о општинама донета одлука, да на место изабраних одборника код којих је наступио случај из чл. 71. закона о општинама, дођу одборници са њихове листе, који по реду иду. — Овде није случај избора одборника. нити је одбор узео на себе дужност бирачког одбора као што жалилац мисли, већ је овде један изузетан случај, о коме суд и одбор општински мора претходно да води рачуна, да није међу одборницима наступио; па ако је наступио, да у том случају одређује на њихова места друге одборнике, пазећи да сразмера одборника по кандидатским листама буде она, коју је бирачки одбор већ поставио. — Са ових разлога, а на основу чл. 54. т. и чл. 152. закона о општинама, надзорна власт својим решењем Бр. 5120|906 год. одобрила је поменуту одборску одлуку, а жалбу одбацила као неумесну.

Противу овога решења, Димитрије је изјавио жалбу Државном Савету, и у њој навео. да решење не одговара закону, поред раније наведених разлога, још и зато, што ни један законски пропис закона о општинама не прописује, да се упражњена места одборника попуњавају редом са кандидатских листа, већ се одборници бирају од стране општинског збора, и њихов избор проглашава бирачки одбор, а не општински одбор.

Државни Савет нашао је, да решење надзорне власти не одговара закону.

Ни једним прописом по закону о општинама није предвиђен случај, да су у варошким општинама упражњена места одборника и њихових заменика попуњавају лицима, која долазе одмах по реду у оној кандидатској листи, из које је одборник или заменик, и којега место има да се попуни.

Како дакле у закону о општинама нигде није нарочито предвиђено, како има у оваком случају да се поступи. — онда за таква упражњена места треба наредити нов избор.

С тога је Државни Савет, на основу чл. 170. закона о општинама поништио ожалбено решење надзорне власти.

Одлука Државног Савета од 26. септембра 1906. год. Бр. 6145. **М. В.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине александровачке, актом својим од 25. августа ове год. Бр. 3902, пита:

„Да ли писари варошких општина морају, на смену, дежурати, ноћу с кметовима по вароши ради одржања реда и безбедности? Ако морају, онда каква им је дужност — могу ли они ухапсити оне, који пијанче, праве неред и туку се, као и оне, који у невреме лутају по варошици, ако на опомену не би одмах отишли својим кућама, па били ови познати или не?

Моли се уредништво, за што скорије обавештење.“

— На ово питање одговарамо:

Из чл. 115. закона о општинама, где су побројане дужности општинских деловођа — писара, не могу се извести за њих и те дужности, да они ноћу дежурају са кметовима по вароши, ради одржања реда и безбедности.

Али, ако се у оскудици других органа, кметова, полиције и т. д. одреде нарочитом одлуком општ. суда, да и то раде, па се они сами против тога не буду жалили, да то питање расправе надлежне власти, онда они сами пристају на једну дужност више и треба да је савесно врше.

У тој улози, они не могу имати права која имају председници и кметови по чл. 109. и 110. зак. о општинама, нити кога осуђивати на затвор.

У колико се, пак. укаже неодложна потреба, да кога притворе, употребљујући ово као меру да се отклони какво кажњиво дело или осујети бегство каквога кривца или сумњивог човека, то треба да буде саображено наређењима из главе II. и XI. кривичнога закона.

II.

Суд општине грачачке, актом својим од 15. августа ове год. Бр. 1380, пита:

„Решењем суда и одбора ове општине, од 28. маја тек. год. Бр. 962, постављени су нови стараоци цркве грачачке, пошто је дотадашњим старацима протекао закони рок.

На овај нови избор не пристаје свештеник, и ново изабране туторе неће да уведе у дужност, тражећи да се врате пређашњи. Али како се и сами пређашњи тутори неће да врате, то сада *тас* у цркви купи цркени клисар.

Моли се уредништво за обавештење: да ли је суд са одбором надлежан да сам бира и поставља црквене туторе, или дотични свештеник може да узме кога хоће да дужност тутора врши?“

— На ово питање одговарамо:

По тач. 5. измењеног чл. 43. закона о црквеним властима источно-православне цркве црквене стараоце — туторе — бира суд и одбор у договору са местним свештеником, па се овај избор доставља, преко протојереја, Духовном Суду на одобрење.

Према овоме, ако избор тутора, о којима је реч, није извршен договорно са свештеником, нити је овај избор одобрен од стране Духовног Суда, онда свештеник има разлога што не уводи у дужност новоизабране туторе.

Интерес је и општине и цркве, да се то питање уреди на леп начин и споразумно између општине и цркве, па за то нека суд учини корак у томе правцу, који ће несумњиво бити прихваћен од свештеника.

III.

Суд општине рајковачке, актом својим од 14. августа ове год. Бр. 828. пита:

„У канцеларији овога суда — пред општинским судом, — два грађанина ове општине поравнала су се односно трампе непокретног имања, које вреди 1000 и више динара.

У овом поравњењу овластили су један другог, да се могу у свако време убаштинити на трампљено имање.

Суд општински моли уредништво и пита: да ли ово поравњање, извршено пред овим судом, има какве вредности, нарочито кад би, поводом одустанка једне стране, ово дошло на оцену првостепеном суду.

Исто тако, да ли би оваква поравнања имала вредности кад би била учињена са оним лицима која немају довољно земље, колико им штити §471 грађ. суд. поступка?“

— На ово питање одговарамо:

По § 6. тачке *в.* грађ. суд. поступка, општински судови могу равнати парничаре само за суме до 200 динара.

Према томе, поравнање извршено између дотичних лица за имање, чија вредност прелази 1000 динара, и ако је оверено од стране тог суда, нема законске вредности ако би која страна одустала од истог.

Општински судови дужни су, по званичној дужности да пазе на границе своје надлежности, па да никад не примају послове који премашају њихову законску надлежност.

Поравнења извршена са лицима, која немају онолико имања, колико по § 471. грађ. суд. поступка не могу ни сама отуђити, такође немају законске вредности, све и ако су учињена пред општинским судом.

На ову врсту поравнења општински судови морају нарочито да пазе и осујећавају их, јер отуђивања имања на овај начин и изигравања наређења § 471. грађ. суд. поступка могу донети законску одговорност оним општинским чиновницима, који су на овоме послу суделовали.

IV.

Суду општине ошљанске, на његов акт од 20. августа ове год. Бр. 1036, одговарамо: да му се не може дати тражено обавештење, пошто би се тиме њему одузело право самоопредељења у већ поведеном спору.

Кад год од сада тражи обавештење о чему, нека не износи конкретни случај, него нека начелно поставља питања.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

УХВАЋЕН

Драгомир Надрљански, ковач из Јагодине, за којим смо изнели потерницу и фотографију у прошлом броју «Полицијскога Гласника,» ухваћен је, те је престала потреба за његовим тражењем. — Депеша начелника среза беличкога Бр. 17534.

ТРАЖИ СЕ

Јевђенија Јанковића — Јуришића, из Риђаца у срезу левачком, тражи начелник среза трстеничког ради извршења једне пресуде над њиме. Нека га полицијске и општинске власти потраже у својим домаћајима и пронађеног упуте поменутом начелнику с позивом на Бр. 17217.

ПОТЕРЕ

Велимир Николић, келнер, одговара за крађу новаца код начелства округа чачанског, али се налази у бегству. Он је родом из Губина Дола у срезу ужичком, стар 19 година, малог раста, у лицу црномањаст, косе смеђе, у оделу грађанском. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и пронађеног стражарно спроведу поменутом начелству с позивом на Бр. 10697.

Живко Ацковић, звани „Муја“, циганин, у друштву са **Живојином С. Јовановићем** и **Драгољубом Ј. Гајићем,** из Осипаонице, 9. тек. м-ца убио је Јована Лукића, циганина из Осипаонице. По извршеном убиству сва су тројица побегли незнано куда. Живко је стар 21 годину, средњег раста, округлог лица, испалих јагодица, крупних крвавих очију, ћосав; Драгољуб је стар 18 година, висок, смеђ, ћосав, дугуљаста, сува лица; Живојин је стар 19 година, средњег раста, погурен, плав, округла лица, великог носа, риђе косе Сва су тројица у половном, сукненом сељачком оделу, са ердељским шубарама на глави. Живојин носи за појасом белокори револвер. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за убицама најживље трагају и пронађене под јаком стражом упуте начелнику среза подунавског с позивом на депешу Бр. 16248.

Костадинка — Дина жена М. Станковића, из Држановца у срезу добричком, осуђена апелационим судом на смрт због убиства и других злочиних дела, ноћу између 16. и 17. тек. м-ца побегла је из притвора првостепеног лозничког суда. Костадинка је омаленог раста, ситна, у лицу плава, носа правог и шиљатог, очију плавих, косе плаве. На себи има од одела: реклу од жутог поркета, шарену памуклију од китајке, две вунене сељачке сукње, жућкасту шамију и женске ципеле са високим федерима и штиклама. У ранијем животу, пре овога притвора, издавала се под именима: Мариола, Мара, Зорка и Тодора, а више пута је падала затвора. Ближи опис њених дела налази се у 25. броју «Полицијскога Гласника“ од

ове године. Износећи фотографију Костадинкину, министарство унутрашњих дела препоручује свима полицијским и општинским властима да за одбеглом Костадинком најживље трагају и пронађену под јаком стражом спроведу лесковачком суду с позивом на депешу Бр. 22399.

Љубомир С. Вучковић, земљоделац из Лалинаца у срезу сврљишком, одговара код начелника среза сврљишког за насилно одвођење и силовање, али се налази у бегству. Он је стар 33 године, висок, црномањаст, обријане браде и бркова, на глави носи шубару. Пронађеног ваља стражарно спровести поменутом начелнику с позивом на депешу Бр. 11547.

Костандин Стојановић, из Кушиљева, који је био у притвору код начелника среза моравског округа пожаревачког због наљевине, побегао је 17. т. м-ца. Нека га све полицијске и општинске власти најживље потраже и о резултату трагања известе поменутог начелника с позивом на депешу Бр. 13802.

Јован Томић, тежак из Вратарнице, налазио се у притвору код зајечарског првостепеног суда због убиства, али је 12. тек. м-ца пред вече побегао и до сада се није могао пронаћи. Јован је стар 55 година, висок, танка стаса, косе црне, проседе, подшишаних бркова, без особених знакова. Одело има од црног шајка, на ногама опанке; при себи има сребрн сахат са ланцем од месинга. Нека га све полицијске и општинске власти најживље потраже и пронађеног стражарно упуте зајечарском првостепеном суду с позивом на Бр. 18499.

Исидор Ивановић, келнер из Новога Села у срезу студеничком, који је код начелства окр. крушевачког одговарао за покушај преваре, побегао је из притвора. Исидор је стар 24 год. добро је развијен, црномањаст, црних бркова, брија се, у оделу је грађанском, са поцепаним ципелама и половним црним шеширом. Пронађеног Исидора ваља стражарно спровести поменутом начелству с позивом на депешу Бр. 9591.

Непознати крадљивац ноћу између 10. и 11. т. м-ца обио је дућан Војина Мићића, бакалина из Крагујевца, и однео: 5 бушених дуката, 90 динара у новчаницама од по 10 динара, 70 динара у сребру и 20 динара у ситном новцу; за тим, 1 златан и 1 сребрн женски сат, 1 пар сребрних минђуша са дијамантима и 3 златна прстена. Скреће се пажња полицијским и општинским властима на ову покрађу и препоручује им се, да за покрађом и крадљивцем трагају, па о резултату известе начелство округа крагујевачког с позивом на депешу Бр. 16.425.

Крађа стоке. Ноћу између 10. и 11. т. м-ца непознати крадљивац обио је тор Алексе Мицића, тежака из Речке у срезу неготинском, и отерао 10 комада белих оваца. Начелник среза неготинског, депешом Бр. 11659, моли да полицијске и општинске власти трагају за крадљивцем и покрађом, као и то, да га о резултату трагања известе.

Софији, но не уме да покаже код кога. Како је он посве сумњив, то га је кварт варошки Управе града Београда казнио као скитницу са 20 дана затвора с тим, да му се изнесе фотографија у «Полицијском Гласнику.» Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, а приватни се моле, ако што знају ближе о овој личности, да известе поменути кварт с позивом на Бр. 13449.

Сидеров Карадимов Јанеф

КО ЈЕ ОВО?

У притвору Управе града Београда налази се лице, чију фотографију износимо, и које је

изјавило, да се зове **Јан Смит**, родом из Њујорка. Јан је стар око 20 година, сувоњав, средњег стаса, граорастих очију, говори енглески и по мало немачки. Код себе нема никаквих исправа, а каже да је био келнер у

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Ђорђе Сидеров, Јанко Карадимов и **Атанасије Јанеф**, по казивању бугарски војни бегунци, већ месец дана налазе се у Ваљеву, али никако нису хтели наћи себи рада, већ су се 4. т. м. са једним тамошњим мештанином погодили за 4 наполеондора, да их овај преко Шапца преведе за Аустро-Угарску. Овај је то покушао, али кад су дошли у Владимирце, он извести среску власт, пошто је у њих посумњао да су неки дефрауданти или крадљивци, те су тако спречени у својој намери и враћени у Ваљево. Сидеров и Јанеф су по казивању, грчке народности, а Карадимов бугарске. Сидеров има на челу више левог ока белегу од посекотине, а говори добро и француски. Да би се могло сазнати, да ли су ова лица у пролазу кроз Србију извршила где какво казнимо дело, као и то, да ли су они заиста те личности, за које се издају, начелство округа ваљевског, актом Бр. 13667, послало је уредништво њихову фотографију с молбом да се она изнесе у «Полицијскоме Гласнику.» С тога се скреће пажња свима полицијским и општинским властима, да у горњем смислу поднесу потребне извештаје поменутоме начелству.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јелимић

БРОЈ 44. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 29. ОКТОБРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника прве класе среза алексиначког, са платом коју је и до сада имао, Љубомира Рајића, начелника исте класе среза левачког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза левачког Милорада Наумовића, начелника исте класе среза моравског, округа нишког, — по потреби службе; и

за начелника треће класе среза моравског, округа нишког, Милана Ђукића, начелника исте класе среза алексиначког, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. октобра 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за члана друге класе управе вароши Београда, са платом коју је до сада имао, Живана Станковића, управника друге класе београдског казненог завода, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. октобра 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицискот писара друге класе начелства округа ужичког Мирка Гавриловића, полицискот писара исте класе среза љубићског, — по потреби службе, без права на путне и селидбене трошкове; и

за полицискот писара треће класе среза љубићског Милутина В. Петрашиновића, полицискот писара исте класе начелства округа ужичког, — по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. октобра 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза поречког Д-р Боривоја К. Јаћовића, дипломисаног лекара и бившег државног питомца.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. октобра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 6. октобра 1906. године Бр. 6675, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

да се Јован Собјески, чиновник железничке дирекције, овд., родом из Панчева, и угарски поданик, по својој молби прими у српско поданство заједно са женом Матилдом, изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из досадањег поданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. октобра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 13. октобра 1906. године Бр. 6745, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

да се Јордан М. Бабамовић, учитељ, родом из Штипа у Турској и поданик исте државе, по својој молби, прими у српско поданство заједно са својом женом Зорком и малолетним сином Михаилом, изузетно од §. 44. грађанског закона.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. октобра 1906. г. у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., одобрено је решење Народне Скупштине, сазване у први редован сазив за 1. октобар 1906. год., које гласи:

„Да се село „Бабе“ по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадање општине „ропочевачке“, у срезу космајском, округа београдског, и за себе образује општину под називом општина „бабљанска“, — у истом срезу и округу“.

„Да се село „Трипково“, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадање општине „шљивачке“ у срезу златиборском, округа ужичког, и придода општини „качерској“, — у истом срезу и округу“.

„Да се село „Глобаре“, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадање општине „шашиловачке“ у срезу расинском, округа крушевачког, и прида општини „падешкој“, — у истом срезу и округу“.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. октобра 1906. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу септембру 1906. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца септембра извршено је у Србији:

1.	**Убистава**	37
2.	**Детоубистава**	1
3.	**Нехотичних убистава**	5
4	**Покушаја убистава**	27
5	**Разбојништава**	10
6.	**Силовања**	2
7.	**Тешких телесних повреда**	14
8.	**Паљевина**	35
9.	**Опасних крађа**	136
10.	**Злонамерних поништаја туђих ствари**	8

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	**33**	или 90 %
Детоубистава	**1**	„ 100 %
Нехотичних убистава	**5**	„ 100 %
Покушаја убистава	**21**	„ 77·7%
Разбојништава	**7**	„ 70 %
Силовања	**2**	„ 100 %
Тешких телесних повреда	**14**	„ 100 %
Паљевина	**7**	„ 20 %
Опасних крађа	**41**	или 30 %
Злонамерних поништаја туђих ствари	**3**	или 37·5%

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (19), затим помоћу *оштрог* (9), помоћу *тупог* (8), и *задављењем* (1).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* за 13 случајева, у *освети* за 9, у *користољубљу* за 5, у *домаћој расири* за 2, у *нужној одбрани* за 2, и у *љубомори* за 1 случај. За осталих пет случајева узроци су непознати.

Посматрана према местима у којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу јабланичком **4** (1 непронађено), у срезу гружанском **4**, у срезу расинском **3** (1 непронађено), у срезу љубићском **2**, у срезу трнавском **2**, и по **1** у срезовима: оба посавска, грочанском, ваљевском, пчињском, власотиначком, крагујевачком, ражањском, сврљишком, нишавском, мачванском, млавском, хомољском, звишком, рамском (непронађено), орашком, јасеничком окр. смедеревског, бољевачком, косаничком, моравичком, жичком (непронађено) и у вароши Неготину.

Детоубиство је извршено у Крагујевцу.

Нехотична убиства извршена су у срезовима: беличком, бањском, бољевачком, трнавском и у вароши Београду.

Покушаји убистава извршени су: у срезу јабланичком **5** (4 непронађена), у ср. јадранском **2**, у срезу млавском **2**, у срезу косаничком **2** (1 непронађен), у срезу пожешком **2**, и по **1** у срезовима: подгорском, посавском окр. ваљевског, пчињском, лесковачком, трстеничком, ражањском, параћинском (непронађен), нишком, мачванском, пожаревачком, таковском, орашком, бољевачком и црногорском.

Већина ових дела извршена су у међусобној свађи.

Разбојништва су извршена: у срезу гружанском **2** (оба непронађена), и по **1** у срезовима: грочанском, масуричком, трстеничком, левачком (непронађено), параћинском, азбуковачком, моравском окр. пожаревачког и подунавском.

Силовања су извршена у срезовима: посавском окр. београдског и бањском.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу ражањском **2**, у срезу темнићском **2** и по **1** у срезовима: оба колубарска, власотиначком, деспотовачком, мачванском, азбуковачком, пожаревачком, моравском окр. пожаревачког, јасеничком окр. смедеревског и вароши Нишу.

Паљевине су извршене: у срезу подунавском **5** (2 пронађене), у срезу моравском окр. нишког **3**, у срезу врачарском **2** (1 пронађена), у срезу мачванском **2**, у срезу јадранском **2** (1 пронађена), у срезу моравском окр. пожаревачког **2** (1 пронађена), у срезу таковском **2** и по **1** у срезовима: грочанском, колубарском окр. београдског, јабланичком, лепеничком (пронађена), трстеничком, деспотовачком, беличком, алексиначком, нишком, сврљишком, рађевском, орашком, заглавском, зајечарском, добричком, златиборском (пронађена) и моравичком.

Вредност свих ових паљевина износи око **11.000** динара.

Опасне крађе извршене су: у Београду **13** (5 пронађених), у срезу млавском **12** (1 пронађена), у срезу пожаревачком **9**, у срезу подунавском **6** (3 пронађене), у срезу голубачком **5**, у срезу грочанском **4** (1 пронађена), у срезу јабланичком **4** (2 пронађене), у Нишу **4** (1 пронађена), у срезу јадранском **4** (1 пронађена), у срезу крајинском **3**, у срезу крагујевачком **3** (1 пронађена), у Крагујевцу **3**, у срезу моравичком **3**, у срезу брзопаланачком **2** (обе пронађене), у срезу гружанском **2**, у срезу лепеничком **2** (1 пронађена), у срезу ражањском **2**, у срезу трстеничком **2** (1 пронађена), у срезу беличком **2** (1 пронађена), у срезу пиротском **2**, у срезу белопаланачком **2**, у Шапцу **2** (1 пронађена), у срезу посавотамнавском **2** (обе пронађене), у Пожаревцу **2** (1 пронађена), у срезу хомољском **2**, у срезу рамском **2** (обе пронађене), у срезу орашком **2** (1 пронађена), у срезу јасеничком окр. смедеревског **2** (1 пронађена), у срезу зајечарском **2** (обе пронађене), у срезу бољевачком **2**, у срезу тимочком **2**, у срезу косаничком **2** (обе пронађене), и по **1** у срезовима: колубарском окр. београдског (пронађена), подгорском, посавском окр. ваљевског (пронађена), колубарском окр. ваљевског, тамнавском (пронађена), пчињском, пољаничком, копаоничком, расинском, ресавском, темнићском (пронађена), алексиначком, бањском (пронађена), нишком, сврљишком (пронађена), лужничком (пронађена), мачванском, азбуковачком, рађевском, качерском (пронађена), таковском, добричком, пожешком, ариљском (пронађена) и жичком.

Вредност свих ових крађа износи око **15.600** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу подунавском **2** (оба пронађена) и по **1** у срезовима: посавском окр. београдског, брзопаланачком (пронађен), трстеничком, посаво-тамнавском, јадранском и студеничком.

Вредност уништених ствари износи око **500** динара.

Поред изложених дела у току месеца септембра извршено је у Србији још и **15 самоубистава**, и то: у срезу студеничком **2** и по **1** у срезовима: ражањском, жупском, бањском, лужничком, посавотамнавском, јасеничком окр. смедеревског, бољевачком, тимочком, прокупачком, црногорском, ариљском и у варошима: Београду и Нишу.

Ова самоубиства извршена су: *вешањем* 8, *ватреним оружјем* 4, *дављењем у води* 1, *клањем* 1 и *тровањем* 1, а узроци њиховом извршењу леже: у *дугој болести* за 6 случајева, у *душевној поремећености* за 1, *у пијанству* за 1, у *домаћој расири* за 1 и у *частољубљу* за 1. За осталих 5 случајева узроци су непознати.

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	ОКРУЗИ	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	2	—	—	—	1	1	1	4	5	1	—	—
2	„ ваљевски	2	—	—	2	—	—	1	—	4	—	—	—
3	„ врањски	6	—	—	7	1	—	1	1	6	—	—	—
4	„ крагујевачки	5	1	—	—	2	—	—	1	10	—	—	—
5	„ крајински	1	—	—	—	—	—	—	—	5	1	—	—
6	„ крушевачки	4	—	—	2	1	—	2	1	6	1	2	—
7	„ моравски	—	—	1	1	2	—	3	2	4	—	—	—
8	„ нишки	1	—	1	1	—	1	1	6	8	—	2	—
9	„ пиротски	1	—	—	—	—	—	—	—	5	—	1	—
10	„ подрински	1	—	—	3	1	—	2	5	11	2	1	—
11	„ пожаревачки	4	—	—	3	1	—	2	2	32	—	—	—
12	„ руднички	2	—	—	1	—	—	—	2	2	—	—	—
13	„ смедеревски	2	—	—	1	1	—	1	6	10	2	1	—
14	„ тимочки	1	—	—	1	—	—	—	2	6	—	2	—
15	„ топлички	1	—	1	2	—	—	—	1	3	—	1	—
16	„ ужички	—	—	—	3	—	—	—	1	2	—	2	—
17	„ чачански	4	—	1	—	—	—	—	1	4	1	2	—
18	Управа града Београда	—	—	1	—	—	—	—	—	13	—	1	—
	Свега:	37	1	5	27	10	2	14	35	136	8	15	—

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 24. октобра 1906. год. АБр. 1055. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ПИЈАНАЧКА ЉУБОМОРА.

(НАСТАВАК)

По свој прилици истога је порекла и исте природе и она појава, да је обично љубоморан пијанац ове врсте *у испољавању своје страсти много обазривији,* него што су љубоморни пијанци оних других врста — нарочито у почетку своје болести. Тако н. пр. он неће „своју неверну жену“ онако сурово и јавно пред целим светом нападати — као што то обично чине потатори, обузети пијаначком љубомором оне друге врсте — него ће се ипак „разумно“ савлађивати. Сузбијаће и притајиваће своју страст неко извесно време, али не у намери, да је тако сасвим савлада, него да међутим добро размисли и пресуди, како ће „целу ствар што лакше доказати,“ и на чисто извести. Трагаће и испитиваће у томе правцу све дотле, док не успе, да за своју сумњу прибере толико доказа, колико му се учини да је потребно. Тек онда ће те доказе изнети и на свој начин употребити.

Па и при сабирању доказног материјала против неверне жене и њених љубазника показује љубоморан пијанац у овој врсти љубоморе више свесне саморадње, разбора и доследности. Не заустављa се тек површно и сумарно само на оним приликама и појавама, које су се тренутно стекле и јаче истакле, да ону сумњу у њему изазову — као што смо то видели код пијаначке љубоморе оне друге врсте — него *брижљиво тражи, па махом и налази све више и више нових момената, који га у тој сумњи утврђују,* и којима ће касније као доказима своју оптужбу поткрепити. Његови закључци у томе правцу нису тек само тренутне комбинације и лако везане релације, него баш производи дужег и дубљег посматрања; свестраног, компликованог размишљања, а по гдекада и тако оштроумног резоновања, да и другима могу импоновати. Сваку појаву и сваку прилику, која би ма из далека имала какве везе с особама и предметима његове љубоморе, подвргава он брижљивом проучавању и строгој критици. Тако ће н. пр. и најобичније писмо своје жене или друге које сумњиве особе испитивати до најситнијих појединости: неуморно проучавати и његов облик и његову садржину — све дотле, док најпосле (у оном предубеђењу) и опет на њему не нађе нешто, што ће му сумњу потврдити, а доцније и као доказ послужити. По гдекада је у томе тако стрпљив и консеквентан, да га месецима једно питање интересује; да месецима за једним трагом иде, док се најпосле не увери, да је доиста у томе успео. Има случајева, кад му ни то није доста, да само траг прати, него још и сам на свој начин покушава, како би нове доказе вештачки изазвао — подмећући лукаво замке онима, на које сумња, не би ли се у њих ухватили. У тој намери прави н. пр. на постељи, на вратима, на прозорима, на патосу и т. д. нарочите знаке, по којима би касније могао познати, је ли му жена „примала какве посете;“ шта се све за време његовог одсуства код његове куће збивало и т. д. Шта више: сам намерно и подмукло ствара својој жени и својим супарницима згоде и прилике за састанке и договоре, не би ли их тим начином што лакше искушао и у неверству ухватио. — А како је обично такав болесник већ и онако том сумњом толико обузет, да све те податке и све те покушаје, ма како они испали, ипак на свој начин тумачи: то је онда сасвим природно, да ће резултати његовог истраживања махом испасти позитивно — т. ј. да ће болесник у свакој такој прилици наћи за себе доста и довољно поуздана доказна материјала, како би неверну жену и њена љубазника могао на одговор узети.

Али *не само садашњост, него и цела прошлост* брачнога живота (или ванбрачног саживљења) служи љубоморном пијанцу ове врсте као извор, из којега ће црпсти доказе за оптужбу против своје жене и њених саучесника у браколомству. С тога је у пијаначкој љубомори те врсте сасвим обична појава, да се болесник враћа чак и на поједине моменте из даље прошлости свога живота; да их у томе правцу испитује; да о њима на тој основи размишља, и да их у томе смислу процењује. Подгревајући и претресајући тако поједине догађаје из ранијих времена свог брачног живота љубоморан пијанац те врсте гледа их сада већ „другим очима“ (јер је под утицајем оне сумње), а то је опет узрок, за што увек нађе повода, како ће и најобичнији податак тумачити онако, да одговора данашњем његовом душевном стању. Тако н. пр. често испитује датум, кад му је које дете рођено, па по тим датумима срачунава, кад га је жена могла зачети. Ако му се ти рачуни тачно — на дан — не подударају са неким његовим рачунима из брачног живота, онда је то потпун доказ, да му је жена то дете ванбрачно зачела[1]) И сад му се тек „отварају очи“; и сад му тек постаје све јасно: — зашто се н. пр. при рођењу тога детета лекар онако необично понашао; зашто се бабица онако „збуњено и чудно с породиљом дошаптавала“; за што је баш то дете плаво, а сва му друга деца црномањаста или смеђа; за што се то дете од њега увек склањало и туђило; за што су и сама деца према њему друкчија била и т. д. Шта више, сад се тек „добро сећа“, како се и сама жена о свему тома „нехотице и случајно издала, или како му је супарник све то у полу „признао“. — Најпосле има и таких случајева, где љубоморан супруг те врсте заилази још у ранију прошлост своје жене, и из ње црпе свој доказни материјал. Сећа се н. пр. појединих момената из њеног девовања и ашиковања с другима; претреса појединости из времена, кад је била за њега испрошена; подвргава строжијој критици све доживљаје њихове прве ноћи... и т. д.: па их сада — под утицајем оживеле сумње — тумачи тако, да му ти подаци служе као доказ за брачну неисправност његове жене.

Разуме се, да је и то *сећање љубоморног пијанца те врсте* врло често *варљиво и неповерљиво.* Или су сами подаци уображени и неистинити, или им је тумачење погрешно, — а то је сасвим природно. Ваља увек на уму имати, да је такав болесник вазда под утицајем својих варљивих идеја, па да су и његова опажања из прошлости и његова тумачења тих опажања тог истог порекла, или бар тесно везана за њих. Зато таки болесници често — и нехотице и несвесно — у томе смислу испредају, измишљају и лажу, или бар своје сећање према томе правцу коригују, удешавају и дотерују — дакле управо у својим илузијама и *податке из прошлости фалзификују.* — По гдекада — и ако баш врло ретко — дешавају се случајеви, да такав болесник добија и халуцинације (sensuum fallacia ebriosa) — као што смо их видели код оне друге врсте пијаначке љубоморе. Обичне су халуцинације органа за мирисање (носа), јер је то чуло и онако тешње везано за сексуалан живот.

Ни у *даљем току болест* не мења свој карактер и често свршава сличним катастрофама, као и оне раније врсте пијаначке љубоморе (насиљем, самоубиством, убиством жене, деце, а по гдекад и супарника и т. д.). Шта више: и у нарочитим стручним заводима, где се одржава потпуна апстиненција од алкохола, не показује баш знатан успех. На против: има случајева, где се код таких болесиика још тиме, што их од куће и породице одвојимо и у стручан завод сместимо, поједини појави болести — нарочито за прво време болничког лечења — још појачају И сам тај корак своје породице или својих пријатеља тумаче таки болесници на свој начин: т. ј. као згодно смишљену и вешто изведену махинацију своје неверне жене и њених „пријатеља“. Њиховим утицајем и заузимањем пошло је њој за руком, да, крунише „своје грехе и своја недела“, те да га још и за луда прогласи. „Стрпали су га здрава — читава у лудницу — само за то, да га с пута уклоне, како им њиховим забрањеним и грешним односима не би сметао. Нису ни од тога презали, да га злочиначки жива сахране, кад већ нису могли успети. да га на други начин упропасте“.

Таком схватању ситуације одговара од прилике и *држање болесниково према целој околини, а нарочито према жени и њеним „пријатељима“.* Њене посете болесник махом и не прима. „Не ће да је види“, јер је тврдо уверен, да она к њему долази само у намери, како би га што лакше упропастила. Ако је баш и прими, пази јој на сваки миг и на сваку реч. Нарочито је не пушта из очију, кад се она обраћа лекару или болничару. Ако се још усуди, да се с њим баш „дошаптава“ и „догунђава“, већ му је „јасно“, да је

[1]) Леп пример те врсте наводи Крепелин. Један болесник — иначе потатор — није хтео да призна своје дете као брачно — само за то, што је он у оном времену, кад се оно могло зачети, био неколико дана на путу. У његовом одсуству сусед је његовој жени помагао, кад им се крава телила — и ако то, по његовом мишљењу, никако није било потребно. Kraepelin; 7. Aufl.; стр. 131.

то неки нов споразум; нека нова завера против њега. Њој је, наравно, с тим људима најлакше... кад је већ и онако „бацила образ под ноге“. С тога и из болнице живо ради, како да и њу и њене љубазнике окриви. Пише н. пр. писма, у којима на дугачко и живим бојама износи „сва њихова неваљалства и недела“, а нарочито ово последње. По гдекада оптужује и власти, како с његовом неверном женом и њеним протекторима заједнички раде, да га баш сасвим упропасте — подмећући им као мотив или опет неке уображене љубавне односе [2]), или користољубље друге које врсте — н. пр. велико мито, изглед на високу протекцију и сјајну каријеру и т. д. Ову последњу мисао испреда и разради по гдекада тако, да већ прође у неку врсту мегаломаније („величања“). Уобрази се, да његова жена „својим лаким животом заслужује врло велике суме новаца, па да њима на све стране баца и мити; да су јој љубазници највећи људи у месту или најзнатнији прваци у државе, који имају сву власт у рукама; да је довољна само једна реч од њене стране, па ће све власти по њеној вољи чинити и т. д. — у кратко: да му је жена свемоћна.

(свршиће се)

Д-р М. Јовановић-Батут

О КРИВОКЛЕТСТВУ

и осталим кривичним делима ове врсте.

(с обзиром на прописе Гл. XXVII. Казн. Зак. Крал. Србије од 29. марта 1860. год. §§ 266 до 276 закљ., и на прописе IX. Одељка Казн. Зак. за царство Немачко од 15. маја 1871. године §§ 153 до 163 закључно).

пише **М. С. Ђуричић,**
члан касационога суда

(наставак)

По кривичном судском поступку:

а.) Заклетва вештака§ 56. крив. суд. п.

б.) Заклетва сведочка § §112. и 113.

в.) Заклетва прив. тужиоца § 116.

Наш крив. суд. пост. не превиђа промисорску заклетву и све означене заклетве асерторске су.

Све заклетве полажу се лично а никако сребством пуномоћника.

Према прописаним формама заклетве битно је: да се онај, који се заклиње, позива на Бога, употребом речи означених у закону. Без тога заклетва не би вредила. Ну, ако би онај, који се заклиње у овом погледу учинио сасвим незнатне измене, то не би искључило правну важност заклетве н. пр. кад би казао „заклињем се у Бога“ место „Богом“ и томе подобно. Исто тако, ако би онај, који се заклиње додао прописаној форми још што-год., н .пр. „Богом Творцем“ или „Богом Вишњим“ или „Амин“, то такође не би сметало важности заклетве.[15]). (Superflua non nocent)

Сама околност, што би заклетва, место усмено, била дата писмено, не би њен правни значај умањила.[16])

4) *Појам кривоклетства.* Кривоклетство је полагање лажне заклетве, понуђене или враћене или од суда наложене или лажне сведочке заклетве или заклетве вештака, пред влашћу у опште надлежном за примање таквих заклетви.[17])

Кривоклество (Meineid) у ужем или правом смислу јесте полагање лажне асерторске заклетве, којој претходи лажни исказ, који се заклетвом утврђује.

Друга врста лажне заклетве. када је промисорска заклетва, може се у ширем смислу сматрати за кривоклество, а у ужем смислу овај деликт зове се повреда заклетве [18]) (клетво-преступлење, прекршај заклетве, Eidbruch).

Ну, како се, према утврђеноме појму кривоклества, као кривоклество сматра лажни исказ, потврђен заклетвом пред надлежном влашћу, то повреда заклетве није ништа друго него кривоклество, у сваком случају, кад је заклетвом обећано да се да [19]) прави исказ, па је дат лажан.

Само овака повреда заклетве чини кривоклетство у ширем смислу, које се и по правним посљедицама и по закону не разликује од кривоклетства у правом или ужем смислу.

Међутим сасвим је друга ствар, ако се промисорском заклетвом обећава, да ће се што чинити или не чинити, па би се доцније поступило противно положеној заклетви. Ово би био случај повреде заклетве, који се као самосталан деликт предвиђа само за случајеве изложене у § 275 казн. зак. (в. и § 162 нем. казн. зак.) о чему ће доцније бити нарочита говора.

Основица деликта очевидно лежи у повреди законске норме, којом се утврђује дужност: да се власти под заклетвом покаже истина. Деликт ће стојати увек, кад стоји ова дужност за исказивање истине, па је противно њој поступљено. С тога религиозни моменат овде и није главни, већ споредни, а главни је моменат — повреда законом утврђене дужности за исказивање истине.[20])

5) *Анализа кажњивога дела.* Пошто смо изнели појам о деликту кривоклетства у опште, сада ћемо га анализирати на његове елементе и о свакоме од њих говорићемо посебно и детаљно.

Елементи кажњивога кривоклетства ови су:

I Заклетва; II Исказ учињен пред влашћу; III Власт надлежна за примање таквих заклетви у опште; IV Лажност исказа; V Способност учиниоца за полагање заклетве.

I Заклетва.

Шта је заклетва, изнели смо у одељку под 3).

Очевидно је да само заклетва, предвиђена законом, може бити елеменат кажњивог дела.

У осталом, што се тиче присталица разних вероисповеди, ако би закон допуштао разне саставе заклетвине формуле заклетва би важила и онда, кад би учинилац положио исту у којој другој од прописаних форми, а не у оној, која би била прописана за присталице његове религије. Главно је то: да је учинилац био свестан да чини законски важећу заклетву.[21]) Овај разлог оснива се на раније изнетоме гледишту да религиозни моменат за утврђивање деликта није главни већ споредни.

Исто тако није битна ни та околност, што се по закону тражи, да орган власти који прима заклетву, учини законом предвиђену напомену о важности заклетве, а ни то, што учинилац при полагању заклетве не би дигао десну руку у вис (како се то тражи по § § 59. и 63. нем. крив. суд. пост.) или код нас, не би ставио десну руку на еванђеље [22]) (в. § § 113. крив. суд. пост. и 277. и 278. грађ. суд. пост.)

Има довољно разлога да се дужносна заклетва што ређе употребљава од стране законодавца. На тај начин. с једне стране документира се њена важност, а с друге стране штеде се лица, која пред властима дају исказе, од честога заклињања.

У тој цељи законом се уравњава заклетви: а) кад извесна лица зарад потврде својих исказа даду само свечано уверење, по извесној прописној форми (269 т. 1. крив. суд. пост.); б) за сва лица кад у извесним случајевима само уверење даду, с позивањем на раније положену

---

[2]) Пример у: Krafft—Ebing, Gerichtliche Psychopathologie; II. Ausl 2. Anig. 1900. Seite: 188.

[15]) Тако Олсхаузен § 153. п. 1, Биндинг, ст. 120, Хелшнер II 907, Мајер 725, Меркел 405; противно Лист ст. 707, који вели: да неупотреба речи «заклињем се» или става «Тако ми Бог помогао» не би спречавала да се узме да стоји кривоклетство.

[16]) На пр. кад би се неко лице, које има да се заклиње представило као немо и ако то не би било, и онда од њега била изузета, место прописне усмене, писмена заклетва. Тако: Олсхаузен § 153. п 1, Биндинг стр. 120. Хеминар II 908.

[17]) Г. Биндинг с. 113.

[18]) Олсхаузен код § 154. п. 4.

[19]) Биндинг с. 116, Х. Мајер 827; Лист 709 у погледу на кривоклетство сведока.

[20]) Хелшнер II 905. Биндинг 127.

[21]) Хелшнер II 907, Олсхаузен код § 153. п 1, Х. Мајер 725, Лист Л. И. с. 141.

Слично овоме сматрамо да и код нас, кад би какав свештеник, противно одредби § 234. грађ. суд. поступка in fine, заклетву положио као и остали сведоци, она би била потпуно правно важећа.

[22]) Хелшнер II 908, Лист Л. И. с. 141, Олсхаузен код § 153 п. 1, Ценић за прву околност код § 266. казн. зак.

У нашој дугогодишњој судској пракси имали смо много пута прилике, да видимо примену заклетве у суду, без стављања руке на јеванђеље. Ово бива обично при претресима, у случају кад је испитано много сведока, па се сви од једном заклињу. Сви сведоци не могу да приступе ономе једном јеванђељу, што је у судници; онда председавајући нареди онима, који су удаљени: да ставе по три прста своје десне руке, место на јеванђеље, на рамена пред њима стојећих сведока. Бивало је да председавајући место тога нареди: да овако удаљени сведоци дигну руку у вис (са састављена три прста, којима се ми крстимо) и тако полажу за летву.

У колико нам је познато правна важност овако изузете заклетве није никад оспоравана.

Са свим је друго питање и нема везе са постојањем деликта: а) да ли би председавајући требао овако заклетву да врши и б) да ли би је он на овај начин морао да прими од онога, који се заклиње, ако овај не би хтео друкчије заклетву да положи?

На прво питање одговарамо: да судија може тако да поступи, али да ипак овако поступање не препоручујемо, јер оно не одговара, и ако споредноме делу заклетвине форме; на друго питање одговарамо одречно.

заклетву (§ 269. т. 2. казн. зак.), и в) кад званичници или чиновници у извесним случајевима само свечано уверење учине (§ 269. т. 3. казн. зак.; види и § 155. немач. казн. зак.)

Тако, дакле, по означеном закону, као заклетва се сматра:

1) Кад свештена и духовна лица и у опште чланови верозаконог друштва, којима закон дозвољава, да место заклетве само торжанствено уверење дати могу, по прописној форми ово уверење учине. (т. 1 § 269 нашег к. зак; т. 1 § 155 немач. казн. зак. и § 64. нем. крив. пост.)

Ова одредба код нас не налази управо никакве примене, јер по нашим законима нема ни религиозних друштава ни духовних лица, којима је допуштено, да дају какво свечано уверење, које би имало правни значај заклетве, једино што по § 234 грађ. суд. пост. митрополити и владике не полажу заклетву као сведоци по грађанским процесима. Ну. како се и од њих не тражи да учини какву свечану изјаву, која би заменила заклетву, држимо да се ни на њих ова одредба не може применити. Према томе, ако би исказ ових лица био лажан, то би било без вредности у казнено-правном погледу. Сам лажни исказ, који није потврђен ни заклетвом ни свечаним уверењем учињеним у прописној форми не даје битни елемент за деликт кривоклетства.[23])

(наставиће се)

О одговорности државе и чиновника према трећим лицима за штету, коју чиновник учини у вршењу званичне дужности.*)

А. *Општа посматрања.*

1. У римском праву сматрала су се правна лица (удружења, корпорације, задужбине, фондови) као правни субјекти, као носиоци права и обавеза, али она нису могла изјављивати вољу и њоме предузимати правне послове, већ су то за правна лица радили њихови заступници. Правно је лице дакле било *неспособно за правну радњу* и *извршење деликта*, исто онако као што су то душевно болесна лица и деца испод 7 година (в. §§ 533. и 807. грађ. зак.) За дуго се у теорији приватног права сматрало, да они послови, које би за правно лице његов заступник предузео у име правног лица и у постављеним му границама, истина обвезују исто, али да се правно узима, да те послове није предузело правно лице *само собом*, већ заступник *за* правно лице. Према овоме излазило је да кад правно лице не може имати своје воље, кад за њега друго неко лице (физичко) треба вољу да изјави, да онда правно лице не може извршити ни недозвољено дело, нити за ово бити одговорно, пошто је за извршење недозвољеног дела потребно имати воље, одлучити се и извршити исто. Заступништва пак у деликтима не може бити; ја не могу кога овластити, да за мене изврши неко недозвољено дело тако да ја као властодавац а не заступник као учинилац одговара, већ може само или учинилац одговарати или обојица (један као подбадач а други као учинилац). Из овога је следовало да по римском праву правна лица нису могла одговарати за деликте. Ако би заступник кога правног лица извршио неко недозвољено дело, па баш и у вршењу некога посла за правно лице, онда се ово недозвољено дело није сматрало као дело правнога лица и за њ оно није било одговорно.[1])

2. На супрот томе становишту старије теорије, у модерној се теорији приватнога права све више и више усваја гледиште, да и т. зв. правна, или како их је старија теорија називала, морална лица (в. § 36. нашег грађ. зак.) имају *своју* вољу, па услед тога да и она одговарају за поступке својих органа, и то како за правне послове, тако и за недозвољена дела — деликте. Овај правни принцип усвојио је и немачки грађански законик од 1896. године. По њему се сматра да правна лица имају своје *органе* (одређене у статутима, којима је друштво једно основано, или у уставу и закону, ако је у питању правно лице јавно-правног карактера), на пр. управни одбор друштва, председника и чланове општин. суда заједно са одборницима, законом постављене државне чиновнике и т. д. То што ти органи правног лица у вршењу одређене им дужности учине, сматра се да је *само* правно лице учинило. Воља ових лица јесте воља правног лица. Правно лице дакле одговара у области права исто онако као и физичка лица за своје поступке, дозвољене и недозвољене, јер оно средством својих органа (као физичко лице средством телесних органа) може радити па и недозвољено дело извршити.[2])[3]) За објашњење нека послужи овај пример: са председником једнога удружења упустио сам се у преговоре о куповини извесних акција. По статутима удружења председник је овлашћен за послове ове врсте. Превари ли ме председник у овој куповини (прода ми на пр. лажне акције), онда ће се по теорији, усвојеној у немач. грађ. законику, сматрати, да је превару *само удружење* извршило и за накнаду штете одговараће ми *само удружење* а не његов председник. Наравно да се удружење на председника ради регреса може обратити.[4])

---

23) Наш коментатор Ценић, овде наводи да и код нас има Менонита (извесна религиозна секта) и вели да се они рукују с оним, који од њих има заклетву да прими и том приликом изјављују, да ће о свему што буду питани истину казати, па то код њих као и заклетва важи. Нисмо чули да присталица ове религије код нас има, али ако би их било, таква им изјава по нашим законима не би ништа вредила, по што код нас нема закона који би њима допуштао да могу сличним изјавама заменити дужносну заклетву.

Питање је, кад би се неко лице (наравно онде, гди се такве изјаве оваквим лицима допуштају) лажно издало за Менонита и у место да се на свој исказ закуне, употребило потврдну формулу овога друштва, би ли тада постојало кривоклетство? Одговор је одречан. Тако Биндинг с 121, Олхаузен код § 155. и г, Лист Л. И. с. 145.

*) Питање о коме ћу говорити у овој расправи, није, колико је мени познато, стручно расправљано у нашој литератури, и ако оно заслужује пажњу правника. За то сам га и обрадио с нарочитим обзиром на наше законодавство. Али, ради бољег разумевања нашег законодавства, а и с погледом на будући српски грађан. законик, на чију се реформу, као што сам чуо, већ на надлежном месту помишља, сматрао сам за потребно да нарочито изнесем како је ово питање регулисано у страном, особито немачком законодавству, у коме је на реду сада коначно решење његово. О њему је расправљано и резолуција донесена на овогодишњем збору удружења немачких правника у Килу. Писац.

1) в. l. 15. § 1. D. 4, 3: Quid enim municipes dolo facere possunt?

2) B. Eneccerus, Das bürgerl. Recht I S. 82. Dernburg, Das bürg. Recht I B. стр. 188. и 189. Бранећи ову одговорност правних лица и за недозвољена дела својих органа, Дернбург вели с разлогом: «Али здрав правни осећај у теорији и пракси, нарочито у Пруској, био је противан томе да се правном лицу признају користи од саобраћаја, а да се оно ослободи одговорности за учињену штету.»

3) § 31. немач. грађ. зак.: «Друштво је одговорно за штету, коју неком трећем лицу нанесе управни одбор, неки члан одбора или други неки статутима одређени заступник друштва, својом радњом извршеном у отправљању послова, који у његов делокруг спадају, а која на накнаду штете обвезује.» По § 86. важи овај законски пропис и за задужбине. А § 89. гласи: «Пропис § 31. грађ. зак. налази одговарајућу примену на фискус, као и на друштва, задужбине и заводе јавног права.» Исто тако и прописи §§ 65. и 66. пројекта швајцарског грађ. зак. од 28. маја 1904. год. Тако §. 65. гласи: «Правна су лица способна за правну радњу чим у сагласности са законом и статутима буду остављени за то неизбежни органи.» А у § 66. наређује се: «Органи су позвани да дају израза вољи правнога лица. Својом делатношћу као органи обвезују они правно лице, и то како закључивањем правних послова, *тако и другим својим поступцима*. Ипак су лица, која као органи делују, за своју кривицу *и лично одговорна*.» В. и А. Ђорђевића Систем грађ. права књ. I. стр. 298, који заступа гледиште старије теорије да правна лица немају способности ни за правну радњу ни за деликте. В. и Krainz, System I. стр. 208. и 214., који, истина, не сматра да правна лица имају *своју* вољу, већ да су она, исто као и деца и душевно болесни, неспособна за правну радњу, те за њих раде њихови заступници. Али и поред тога Крајнц заступа мишљење да правна лица одговарају за поступке својих заступника и то како у области закључених правних послова тако и за деликте, учињене од заступника у вршењу поверене им дужности.

4) По овој дакле теорији немач. грађ. зак. сматра се да је све оно, што је орган једног правног лица учинио вршећи статутима или правилима поверену му дужност, учинило само правно лице, које за то има и грађанску одговорност да понесе. Међутим при овоме ваља разликовати оне поступке, које орган једнога правног лица учини *не у вршењу* повереног посла, већ *приликом* вршења истога. Тако у горњем примеру председник удружења украде ми што год из џепа, док сам с њим о куповини акција преговарао. За овај поступак *он лично* одговара, и за накнаду не могу се на удружење обратити, већ на самога учиниоца. У овом конкретном случају *он није радио* као орган удружења. В. Staudinger Kom. z. bürg. Gb. стр. 157. Ова одговорност правних лица, која преко својих органа раде, простире се не само на правне послове, већ на све послове у опште. Тако ако неко удружење има какву фабрику, којом орган његов управља, онда удружење одговара за сву штету, коју би трећа лица претрпела услед рђавог управљања фабриком од стране органа удружења. В. Eneccerus на нав. м. стр. 99. Што се тиче *кривичне* одговорности и у немачком и у нашем кривичном законику важи правило societas delinquere non potest. «Увек, вели Sixt у свом учбенику кривич. права X. изд. стр. 100 и 101., могу кривично на одговор бити узета појединa лица, која за правно лице раде, а не само правно лице.» Али сам Лист присталица је теорије, да и правна лица могу и треба и кривично да одговарају за поступке својих органа (или боље за своје сопствене поступке), с тога он de lege ferenda препоручује ову одговорност. «Једно удружење може се бавити, вели Лист, зеленашким пословима, растурати забрањене списе и многе друге кажњиве радње вршити, па за што се онда не би оно само подвргло казни? Правно пак лице може бити кажњено новчано, или растурањем (укидањем) друштва, или одузимањем других права, која оно има.» О овоме интересантном и много расправљаном проблему кривичне одговорности правних лица види код Листа у нав. делу стр. 101. прим. 1. Међутим у нашем законодавству одговара правно лице и кривично и грађански за извесне *иступе*. Тако по § 320. в. казн. зак. «Ако би органи друштва, ра-

3. То, што је мало час о одговорности правног лица за поступке његових органа казано, важи и за државу као правно лице јавнога права. И држава изјављује своју вољу преко својих органа — чиновника, и оно што чиновници у вршењу званичног посла учине, сматра се да је држава учинила. Али у погледу државне одговорности за поступке својих чиновника прави се у правној теорији ова разлика:

а. Пре свега државна делатност може бити двојаке природе: или држава врши преко својих чиновника јавну власт, послове, који се означују као јавно-правне функције државне, или држава предузима послове приватно-правног карактера, послове, који се означује као приватно-правне функције државне власти. У *послове јавно-правног карактера* долазе: вршење правосуђа (извиђање и пресуђење спорова, вођење интабулац. књига, извршење судских пресуда и др.) обезбеђивање живота и имања грађана (полиција сигурности), наплата царине и порезе, војна и просветна делатност државна и др. У *послове приватно-правног карактера* долазе: послови државних железница (превоз робе и путника, грађење железничких пруга), поштански, телеграфски и телефонски саобраћај, послови државних економија, грађење и оправка државних зграда, путова и др., експлоатисање шума, рудника, примање новаца на чување у државним касама и депозитима и т. сл. Онамо дакле где се држава појављује као *највиша власт*, која држављанима заповеда и не трпи противљења, онамо где се испољава однос потчињености држављана према држави, имамо јавноправне функције државне, послови државних органа, који из тих функција истичу, јесу јавно-правног карактера, а онамо где се држава упушта у приватно-правни саобраћај, где не заповеда на основу своје највише власти, већ улази преговоре с грађанима и ступа у *пословне односе* с њима, ту имамо приватно-правне функције државне, ту се јављају послови приватно-правног карактера.[5])

(наставиће се)

Д-р Д. Аранђеловић.

дећи у томе својству, учинила какав иступ због непослушности према полицијским и општинским властима или иступ, који би се тицао сигурности лица и имања, здравља, чистоте, уредности и угодности јавног саобраћаја, тишине или кварења и уништења туђе имовине — казниће се у место органа само друштво, а поред тога оно ће одговарати и за накнаду штете, ако би је било. На спрам друштва могу се применити казне из тач. 2., 4. и 6. § 310., а где закон одређује казну затвора, друштво ће се казнити новчаном казном по § 315.» Према овоме друштво може бити кажњено новчаном казном и одузимањем ствари.

[5]) У осталом и поред овога овде изложеног критеријума за поделу, није увек баш тако лако одредити границу између јавно-правних и приватно-правних послова државних, пошто су често извесни послови такве природе, да носе на себи карактер и јавно-правне и приватно-правне функције државне. Gierke у свом реферату о питању, које се овде расправља (в. Verhandlungen des 28. Deutschen Juristentages B. I. стр. 116.) вели: да у свима односима мешовите природе, а нарочито у погледу управе и коришћења јавним установама наступа по грађан. зак. (немачком) одговорност државе, општине и других јавних корпорација. In dubio contra fiscum (у сумњи против државе).

ПОУКЕ И УПУТИ

При упућењу на парницу појединих лица, рок за подигнуће парнице има се одредити од дана извршности дотичног решења, а не од дана саопштења.

Милош В. И., инжињер железничке дирекције, молбом од 1. новембра 1903. год. обратио се суду општине града Београда и тражио, да инжињер општински изврши премер имања Браће С. И....., на топчидерском брду, ради убаштинења.

Према овој молби, општински инжињер извршио је премер и поделу овога земљишта и скице предао молиоцу ради израде тапија.

Стараоци масе пок. Васе С. И..... и пок. Димитрија С. И....., молбом од 23. јануара 1904. године поднели су тапије суду општинском на потврду; ну како ове није потписао сусед Станка Ђ....., то ју је суд општине београдске позвао да исте потпише, али ова то није хтела учинити зато, што су Браћа С. И..... оставили у овим тапијама пролаз кроз њено имање и тиме јој крње право слободног располагања са имањем.

Кад је ова изјава саопштена Милошу В. И., стараоцу масе пок. Васе С. И., он је изјавио, да ће тапије преправити и спорни пут изоставити, што је и учинио. Према овоме суд је позвао суседа Станку да тапију потпише, ну она је изјавила: да ни ову преправљену тапију неће да потпише све док Браћа С. И..... не затворе капију и не престану пролазити кроз њено имање, јер и ако је спорни пут у тапији изостављен, он ипак у ствари постоји.

Поводом овакве изјаве суседа Станке, стараоци поменутих маса поднели су у овереном препису сведочан ство од имања — њиве — масе пок. Стевана Ђ., потврђено првостепеним судом за варош Београд 23. јуна 1894. године Бр. 12940., из кога се види, да преко ове њиве имају право службености за пролаз само Браћа С. И.....

Суд општине града Београда нашао је, да су стараоци маса пок. Васе С. И ..... и Димитрија С. И..... поднетим сведочанством доказали своје право на службеност пролаза кроз имање масе пок. Стевана Ђ., те да им се према томе ни убаштинење на масена имања не може оспорити. С тога је решењем својим од 25. јануара 1905. године Г.Бр 269., на основу §§ 292., 293., 294. и 295. грађанског закона, с позивом на § 466. грађанског судског поступка и чл. 91. закона о општинама, одлучио, да се Станка Ђ., старалац масе пок Стевана Ђ., позове да као слабија страна у своме праву потпише као сусед тапију од имања масе пок. Васе С. И.... и Дим. С. И....., у противном, да путем парнице докаже своје право.

По жалби Станке Ђ., ово је решење поништио Министар Унутрашњих Дела примедбама од 6. фебруара 1905. године Пж. 2801. зато, што суд, упућујући жалиљу Станку на парницу, није јој оставио рок, који ће се рачунати од дана извршности решења, већ је оставио рок, који се има рачунати од дана саопштења.

Суд општине београдске, усвајајући примедбе Министрове, решењем од 17. фебруара 1905. године ГБр. 515., а на основу §§ 292., 293., 294. и 295. грађанског закона с погледом на § 466. грађанског судског поступка и чл. 91. закона о општинама, одлучио је: да се Станка Ђ., старалац масе пок. Стевана Ђ., као слабија у праву, позове, да за масу, као суседа, потпише тапије, а ако то неће да учини, онда да у року од 15. дана, када ово решење постане извршно, поведе спор код надлежног суда.

Ово решење одобрио је Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 23. априла 1905. године ПБр. 9984.

По изјављеној жалби Државни Савет одлуком својом од 3. октобра 1906. год. Бр. 6496. одобрио је решење Министрово, а жалбу жалиље Станке одбацио као неумесну.

М. В.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Јавна сигурност у престоници последњих година знатно је побољшана, јер је највећи део људи, који су грозили јавној сигурности, послат у казамате, а други су се клонили Београда због јаче полициске активности. Тако је београдска полиција у последње време, изузев једног прошлогодишњег убиства имала посла са безначајним крађама, које су вршили највећим делом малолетници и слуге.

Ну пре неколико дана умало се у престоници није десио један грозан злочин, који би по свој прилици превазишао многе раније покраће и убиства и подсетио на времена Илије Гавриловића, Љубе «Трете», Мите «Штете» и др. који су, као што је познато, често пута у сред бела дана и у најживљим улицама упадали у дућане и вршили разбојништва.

Тај намеравани злочин полиција је осујетила, те је он остао само у покушају.

Ево у чему је ствар.

Познато је, да наши казнени заводи не поправљају кривце. да не кажемо да их чак и кваре, и сва је добит од њих за сада, док су овакви какви су, у томе, што за извесно време држи опасне људе ван друштва, да их после као још опасније опет друштву врати.

Тако су се у Београдском Казненом Заводу упознали **Лазар Мијатовић**, из Врчина у срезу грочанском, и **Милан Христа**, типографски радник, родом из Смедерева.

Лазар је са осуде пуштен јуна месеца ове године, а Милан нешто раније.

Како су обојица за све време робијања као готово и сви само седели и слушали хвалисања својих колега о извршеним делима, као и договарање како се и где може доћи до пара кад се са осуде пусте — то им је и рад по отпусту из завода, наравно, био тежак, ма да су га обојица имали, први у селу као земљорадник, други овде као типограф.

Састајући се у Београду они су почели договарати се, како би и где на лак начин дошли до великих пара, те да и у будуће не морају радити. Лазар је оставио Милану, који

је и пре а и сада живи у Београду, да он извиди где се лако може обити каква каса, а он ће већ спремити за то све што треба.

И Милан је заиста убрзо нашао, да се каса Првостепеног Суда за варош Београд може врло лако похарати. Ради тога он је последњих дана чешће свраћао у суд кад на какав претрес, кад неким измишљеним послом, док није сазнао распоред одељења, положај благајне, кога ноћу има тамо, и све друго што му је требало.

Све је то после саопштио Лазару, с којим утврди и цео план.

Лазар је још имао да набави потребна оруђа за отварање и обијање, те се врати у село и спреми све што је било потребно, на 18. овог месеца рано дође у Београд. Собом је понео и алат, али је крупније делове оставио пред Београдом у једном трњаку.

У кафани код „Два Дуда", где су се и раније најчешће састајали и договарали, нађе се са Миланом. Ту се коначно договоре, да још исте вечери изврше то дело, пошто је иначе било време врло погодно услед јаког ветра, па Милан оде као и обично у штампарију на рад, да изостанак од рада не би био сумњив, а Лазар проведе дан по крајњим кафаницама београдским.

Увече у 6 сати опет се састану код „Два Дуда", оду на вечеру, сврате по том и на једну славу, па са те славе оду на место, где је Лазар оставио алат, те га понесу у варош.

Како су знали да у суду служи један послужитељ са фамилијом и да им је он једна озбиљна сметња, то је се Лазар и за то побринуо и понео са собом и оштар велики нож, и сигуран револвер Наганозог система, те да у случају потребе уклоне с пута све што буде сметало извршењу њиховог плана.

Београдска полиција благовремено је сазнала за ово њихово договарање и план, те је и она са своје стране у исто време предузела све мере, да зликовцима осујети извршење намераваног дела и похвата их на самом делу.

Ради овога три полициска органа у цивилу склонила су се одмах с вечера у подрум испод судске зграде, чија се врата налазе до самих врата што воде на судске степенице и одаје, а одакле су могли посматрати и долазак зликоваца и њихово даље кретање.

С поља, на два места, према излазима из судског дворишта били су склоњени униформисани полициски органи, који би на знак оних из подрума имали да пређу, опколе зликовце и похватају их онда, када већ буду ушли у судске одаје.

Прикривање у саме судске одаје било је искључено због сумње, да у ово није умешан и судски послужитељ, који је у суду служио.

Одмах после десет сати Лазар и Милан су се појавили у судском дворишту са доње капије из сокачета од општинског суда и брзим и дугим корацима прешли преко дворишта, прошли поред подрумских врата, иза којих су она три полициска органа била прикривена, па прошли и врата што у суд воде, а зауставили се до других врата, која су одмах до судских, али која воде у мењачку радњу „Фортуна," која се под судом налази.

Ту су спустили алат, који су под горњим оделом донели и Лазар је одмах почео да одваљује врата од мењачке радње, мислећи да су то врата што воде у суд. Како је у капији — ходнику — под судском зградом, где су се налазила троја врата: подрумска, судска и мењачка, била помрчина, то ни Милан није приметио одмах да то нису судска врата, већ мало доцније, пошто су му очи у помрчини почеле боље распознавати предмете, те је позвао Лазара на друга, судска врата, која је почео најпре калаузима отварати.

Како је тога вечера дувао јак ветар, то је сваки час по нешто лупкало, те је то зликовце узнемиривило. Због тога Лазар нареди Милану да иде на улаз у двориште и мотри да ко не нађе док он отвори врата, али чим је Милан тамо пошао, приметио је код капије полициске органе, који су ту с поља пришли и враћајући се трком натраг само је узвикнуо:

— Полиција, бежи!

После тога су обојица ухваћени и од Лазара је одузет револвер, који је у руци држао.

Милан је одмах везан, али се Лазар везивању противио и једва је био савладан, када је код њега нађен прикривени велики оштар нож, којим је сигурно мислио да се при спроводу ослободи спроводника и побегне, због чега се и опирао везивању.

На лицу места, у ходнику, нађени су алати које су разбојници донели: калауз за отварање, њускија за обијање и једна справа са бургијама за бушење и обијање каса.

Приликом оног пушкарања Лазар је рањен у десну бутину.

Од полицајаца није нико повређен.

Над разбојницима је одмах поведена истрага

Како назад нису могли, потрчали су предњој судској капији из Кнез Михаилове улице, која је била закључана.

У истом моменту када су они потрчали капији, истрчала су из подрума са револверима у руци она три полициска органа и викнула им да се предаду.

На тај позив Лазар је одговорно револверским пуцњем на полицајце, те су и ови опалили у ону помрчину према њима. У исто време притрчали су и припупали и они полициски органи што су били на пољу, те се разбојници склонише поред зида иза гесимсова.

За покушаје опасне крађе и убиства. Они су обојица и раније били осуђивани, али је Лазар особито опасан зликовац. За алат и револвер наганског система, дакле државни, под бр. 4130, никако неће да каже откуда му.

Тога дана када су они хтели да изврше ову похару у судској каси било је преко 100.000 динара само готовог новца.

Ако би ко што знао о овој двојици зликоваца, моли се да то достави Управи гр. Београда или кварту варошком, који воде над њима истрагу.

ПОТЕРЕ

Стеван Јовановић, циганин, који је био стављен у притвор због крађе коња, разбио је зид на апсани општине јадранско-лештанске и побегао. Стеван је висок, сувоњав, стар 19 — 20 година, малих бокова, очију буљавих и веома црн. Има обичај да се издаје под лажним именима, као што је 19. овог м-ца, кад је ухваћен, изјавио да се зове Милан Марковић, и да је из Прњавора. Стеван је веома опасан и склон бегству, а ово му је трећи пут како бежи из затвора. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да га живо потраже и у случају проналаска да га спроведу под јаком стражом начелнику среза јадранског или начелнику среза посавотамнавског с позивом на депешу Бр. 19183.

Михаила Марковића, абаџијског раденика из Београда, тражи кварт теразијски, код кога има да одговара за покушај убиства. Михаило сада као раденик штрајкује и стално се крије по Београду, но могуће је, да је у унутрашњости. Зато се обраћа пажња свима кварговима и полицијским властима. да га потраже и у случају проналаска стражарно спроведу кварту теразијском с позивом на акт кварта теразијског Бр 9948.

Сретен Макић, притвореник ћупријског првостепеног суда, 20- т. м-ца побегао је из судског дворишта. Фотографија је Сретенова, коју износимо, из 1905. године, када је био први пут на седмогодишњој робији за две опасне крађе. Сада је био под судом за братоубиство и браколомство, за шта је осуђен на двадесетогодишњу тешку робију. Сретен је родом из Параћина, стар 22 године, средњег раста, смеђ, ћосав, смеђ, у лицу роав од богиња, у сукненом сељачком оделу. Нека све полицијске и општинске власти најживље трагају за овим злочинцима и пронађене под јаком стражом упуте начелству округа моравског с позивом на депешу Бр. 10564.

Непознато лице ноћу између 9. и 10. т. м-ца извршило је опасну крађу Јосифу Броду, трговцу овд. у краљ Милановој ул. бр. 42. Крадљивац је најпре отворио удешеним кључем врата на дућану, која из ходника у исти воде, а за тим је на другим вратима разбио прозор и браву развалио па је врата отворио и у дућан ушао. У дућану је разбио фијоку на тезги и из фијоке извадио једну блехану касицу где је новац био, па њу разлупао и из исте украо 150 динара у злату и то 7 наполеона од 20 динара и један од 10 динара, 170—180 динара у српским новчаницама од по 10 динара и 8 круна у сребру и то од 5, 2 и 1 круне. Сем тога из отворене фијоке украо је у сребру 1 динар и у никлу 2—4 динара и у двопарцима 2—3 дин.

Сумња се да је ову крађу извршило једно лице чије је име непознато. Оно је старо око 23 године, средњег раста, малих бркова, необријано и јако чупаво. Говори рђаво српски као Хрват, а признало је да је војни бегунац из Загреба. Од одела има на себи старо и поцепано црно одело, на ногама цокуле а на глави жути сомотски шешир. Препоручује се пажња свима полицијским и општинским властима да ово лице потраже и у случају проналаска упуте кварту теразијском с позивом на акт Бр. 10231.

Крађе стоке. Непознати крадљивци ноћу између 11. и 12. ов. м-ца украли су са ливаде Миладина Сокића, тежака из Лиинице у срезу трнавском, једну кобилу и једну ждребицу. Кобила је матора 8 год., длаке зелене, са жигом „К.» Ждребица је матора пола године, длаке кулатасте, с десне стране под гривом има рану од посекотине, која још није зарасла, других роваша нема. Исте ноћи по свој прилици и исти крадљивци украли су Кости Данбуловићу, тежаку из Мршинаца у истом срезу, једну кобилу. Кобила је матора 5 година, длаке мрко-зелене, по челу мало цветаста, по ушима има белу белегу као конац, у једну задњу ногу поткована је слабим ковом, без других знакова и роваша. Акт начелника среза трнавског Бр. 11075.

Ноћу између 16. и 17. овог м-ца непознати крадљивци украли су из тора Тодосија Ђорђевића, тежака из Стублина у срезу моравском окр. нишког, 12 брави оваца од којих су 6 црне, а 6 беле. Акт начелника среза моравског окр. нишког Бр. 14.296.

Ноћу између 17. и 18. ов. м-ца непознати крадљивци украли су два коња и једну кобилу Животи Перићу, тежаку из Бубушинца среза пожаревачког. Један је коњ матор 10 година, мрк, са жигом «Т», без других роваша. Други је коњ матор 6 год., мрко-доратаст, са жигом «Т», без других знакова и роваша. Кобила је матора 3 год., длаке зеленкасте, а по челу, цветасте, без других роваша. Акт начелника ср. пожаревачког Бр. 20.558.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

У притвору код начелства округа нишког налази се чувени кесарош и коцкар **Љубомир**

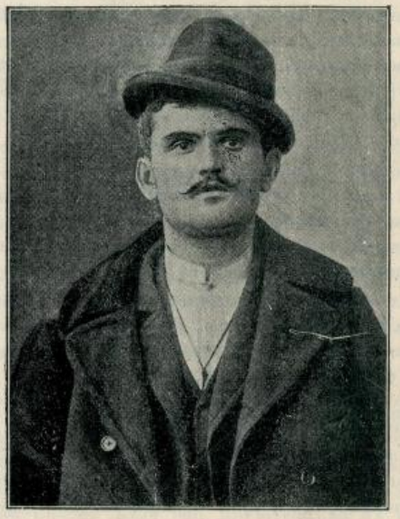

Бошковић, „Љупче“, из Крушевца. Он је стар 31 годину, средњег раста, црномањаст, брија се; на себи има грађанско одело, а испод њега једно шумадијско сељачко одело; на глави има црну шубару. До сада је неколико пута био осуђиван за крађе. а сва је прилика, да је и у последње време извршио где какво казнимо дело. С тога се износи фотографија Љубомирова, и препоручује се свима полицијским и општинским властима, а приватни се моле, ако би знали, да је Љубомир извршио где какво казнимо дело, да о томе известе начелство окр. нишког с позивом на депешу Бр. 20455.

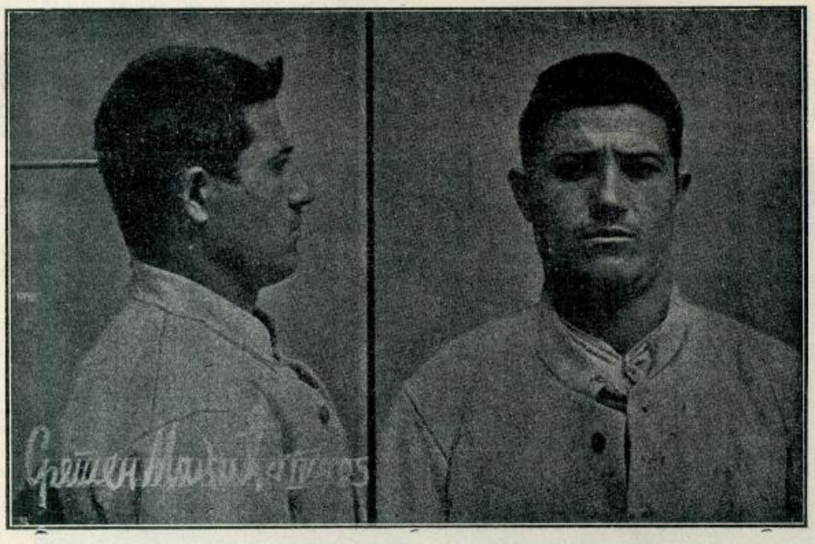

ћосав, у црном грађанском оделу. Од особених знакова има: а) белегу од опекотине у облику праве линије, правца косог, величине 4 см. за 10 см. испод десног ручја; б) мрку пегу, овалног облика, величине 3|1 см., испод спољњег угла десног ока; в) белегу од чира, овалног облика, величине 1·5|1 см. за 10 см. испод споја кључних костију на грудима.

Сретен је побегао заједно са **Николом Ивановићем,** притвореником, родом из Паљана у срезу параћинском, који је стар 24 године,

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Ђ. Јелимић

БРОЈ 45. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 5. НОВЕМБРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицискот писара треће класе среза млавског Животу Ј. Милошевића, деловођу општине милатовачке и бившег полицискот практиканта.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. октобра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Тома Мутап, полицијски писар прве класе среза млавског на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у пензију, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. октобра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 17. октобра 1906. године Бр. 6864, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

да се Сима Игумановић, учитељ из Јовца, родом из села Старца у Турској, и поданик исте државе, прими у српско подан ство изузетно од § 44. грађанског закона, заједно са својом женом Љубицом и малолетним сином Војиславом.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. октобра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одобрено је решење Државног Савета, од 17. октобра тек. год. Бр. 6863, које гласи:

„Одобрава се Министру унутрашњих дела, да на оправку зграде у којој је смештена лозничка окружна болница по ревидисаном предрачуну и одобреној лицитацији може утрошити суму од 1379 динара и овај издатак показати у расходу на терет партије бр. 168. санит. буџета ове 1906. године предвиђене на оправке и доправке санитетских зграда.“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. октобра 1906. г. у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., одобрена су решења Народне Скупштине, сазване у први редован сазив за 1. октобар 1906. год., која гласе:

„Да се село Трудељ, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине драгољске, у срезу качерском, округа рудничког, и да за себе образује нову општину под називом: општина трудељска, — у истом срезу и округу.

Да се село Дреновац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине драгобраћске, у срезу гружанском, округа крагујевачког, и споји са општином драчком — у истом срезу и округу.

Да се село Лазац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине лазачке, коју општину сада састављају села: Лазац, Качулица, Петница и Премаћа, у срезу трнавском, округа чачанског, па село Лазац образује за себе нову општину под називом општина лазичка, а села: Качулица, Петница и Премаћа, остану и даље у саставу једне општине под називом: општина качуличка, — у истом срезу и округу.“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. октобра 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ПИЈАНАЧКА ЉУБОМОРА.

(СВРШЕТАК)

Тако или слично *стање болесниково остаје махом стационарно*, и ретки су случајеви, да се у току година мало на боље окрене. По гдекада, истина, изгледа, да се љубоморан пијанац у заводу нешто поправио, или да је баш и сасвим к себи дошао, али се у тим случајевима може десити, да се тиче врло препредена болесника, који се намерно претвара и своју болест силом крије. Дисимулира — само да га породица или власт из болнице пусти, како би могао слободније своју ствар заступати. Ако се баш добром болничком негом и строгом апстиненцијом донекле и успе, нов поврат у стару страст може и опет изазвати све оне појаве, које су и раније доминирале. Па и у случају да не буде повратa, болитак је, у главноме, само релативан. Обично се успе само толико, да се болесник некако с тим стањем ствари „тек помири“: управо да се нађе један згодан начин, на који обе стране пристају, да заједнички живе. Али ни у том случају не напушта таки болесник своју првобитну мисао о невери своје жене, него је само силом сузбија — исто онако, као што се то дешава и у другим облицима кверуланције.

Карактеристично је за ову врсту пијаначке љубоморе најпосле још и то, *што се она не јавља само код најтежих облика хроничног алкохолизма* — као оне раније — него и код лакших и почетних врста те болести. С тога су неки (нарочито француски) психијатри мишљења, да она управо пореклом својим и није од алкохолизма, него да се јавља само код оних особа, које су и иначе наклоњене којој другој врсти душевне поремећености. Алкохолизам даје тим врстама само специфичну боју — тиме, што изазива варљиве мисли у облику пијаначке љубоморе

На то се може помишљати већ и с тога, што се та врста пијаначке љубоморе не јавља готово искључиво код мушкараца — као оне прве — него често баш и код женскиња — парочито у климактеријуму, т. ј. у добу, кад времешне жене губе своје месечно прање.

IV.

Према овоме, што смо до сада сазнали, могло би се претпоставити, да спорове, који се односе на пијаначку љубомору и њене последице, није тешко ни судски ни судско-медицински испитати и решити. Као што смо видели, пијаначка љубомора у опште, а баш и сваки њен облик посебице, имају толико јасних обележја и тако карактеристичних знакова, да би се по њима могло одредити, тиче ли се у извесним приликама доиста баш пијаначке љубоморе — дакле љубоморе на основу алкохолног душевног растројства — или је у питању љубомора здравог, душевно интактног човека. То *разликовање* је у судским случајевима веома *важно* — шта више пресудно — јер од њега зависи одговор на питање, *у колико је учинилац таквог кривичног дела за њега одговоран* управо: у колико је урачунљив.

На жалост у судској пракси нису увек сви ти знаци тако на окупу, да их можемо употребити, нити су све прилике тако јасне, да их је лако разазнати и разликовати, те по њима и спор решити. На против: — има случајева, где се јављају у тако неразговетним облицима и тако замршеним компликацијама, да их је врло тешко проценити и по њима до чистине и одређених закључака доћи. С тога су спорови те врсте врло често најтежи предмети судског испитивања, а нарочито судско-медицинског вештачења. У таким приликама греше по гдекада и сами лекари, а још више правници, и превиде болесно стање спорне особе, — а погрешке те врсте могу бити веома замашне, па баш и судбоносне. Где се па болесницима те врсте за времена не констатује права природа њихове болести, да се према њој изведу и потребне мере — т. ј. да се таке особе издвоје из њихове породице и оних прилика, у којима им је болест зачела — ту може доћи до озбиљних последица, па баш и до праве катастрофе. С тога би ваљало, да и *правници и лекари приступају испитивању и процени таких судских спорова с највећом пажњом, обазривошћу и озбиљношћу.*

Тешкоће, на које при испитивању и решавању таких судских спорова наилазимо, могу бити разног порекла и разне природе. Пре свега не сме никада ни истражник ни судско-медицински вештак с ума сметати, да љубомора може имати свог стварног основа — дакле и свог потпуног оправдања — баш и у оним случајевима, где „нико не зна за жену рђаве речи рећи;“ где је „свима околностима“ привидно утврђено, да је „поштење њено ван сваке сумње,“ да су дакле све оптужбе и сви докази љубоморног мужа тек само фикције његовог болесног мозга. „Није све злато што сија,“ а баш у споровима ове врсте позитиван доказ о потпуној исправности жениној у браку мањом је тако тежак, да се ретко кад може и добавити. Гдекада су жене у прикривању свога греха тако веште, а згодним изговорима и тумачењима тако богате, да пред „целим светом“ стоје као „узори брачне верности,“ и ако то нису, и да их провиди само онај, кога се то тиче. То су, истина, врло ретки случајеви (јер обично „муж све најкасније сазна“), али се ипак и с њима мора рачунати. Нарочито се на то мора помишљати баш у оним породицама, где већ сама страст мужа пијанца изазива жену на таке кораке, и где су већ тога ради и саме прилике за издајство тако згодне.

Али и у оним случајевима, у којима је *доказ о брачној верности и исправности осумњичене жене* тако утврђен, да је *ван сваке сумње,* а љубомора ипак за то постоји, не мора то бити љубомора патолошке или болесне природе, него се може тицати особе, која је, истина, пијаница, али је ипак за то душевно сасвим нормална, те се с тога о њеној урачунљивости за кривична дела, учињена у трезвеном стању, сасвим друкче суди. Ваља увек на уму имати, да и обичан, душевно здрав и интактан човек може сасвим неосновано и без икаква стварна повода у полну верност своје жене посумњати, па због те сумње и њу и друге особе узнемиривати и нападати. Шта више, може се рећи, да ти случајеви нису баш ни сасвим ретки, и она немачка дефиниција: „Die Eifersucht ist eine Leidenschaft, die mit Eifer sucht, was Leiden schafft.“ (Љубомора је страст, која страсно тражи што невољу гради) има донекле доиста своја оправдања.

С друге стране јавља се при ислеђењу и процени судских спорова те врсте велика тешкоћа и у томе, што се ни у оним случајевима, у којима се објективно докаже, да је мужевљева *сумња у полну верност женину сасвим основана,* не може с позитивношћу тврдити, да љубомора није ипак патолошке (болесне) природе и у генетичкој вези са варљивим идејама потаторовим, него да је сасвим обичне врсте душевно интактног човека, па да је ваља у кривичним споровима другом мером мерити. То се не сме чинити нарочито с тога, што — као што смо већ раније наговестили — има по гдекада и таких мушкараца (нарочито из нижих сталежа и међу пијанцима), који годинама знају да их жена с другима вара, па су ипак према томе односу сасвим равнодушни, и тек онда постану љубоморни, кад се код њих јаве карактеристичне последице алкохолизма у душевној сфери (са халуцинацијама, самообманама, варљивим идејама и другим знацима), с којима управо љубомора и стоји у вези. У таким приликама варљиве идеје потатора не престају бити оно што у ствари јесу — болесна појава душе — и ако се у ствари односе на утврђени факат. Баш те варљиве идеје и јесу узрок свима еманацијама љубоморе и њиховим последицама, а не сам факт неверства. С тога ће се пред судом тако и проценити.

Велика тешкоћа при ислеђењу и оцени таких спорова јавља се и у томе, што је доказано, да љубав доиста „нема очију“, и да полна страст не зна за никакве међе. С тога се баш у полним односима дешавају најчуднији појави — ствари, које су иначе невероватне и апсурдне. Према томе ни сумња љубоморна мужа на таке недозвољене односе своје жене, какви се обично не би могли ни претпостављати — н. пр. браколомство с рођеним оцем или сином, са свекром или девером, полна љубав старе жене са младићем; младе жене са старцем; лепе жене с наказом; болесне и наказне жене и т. д. — не мора увек бити фикција његовог болесног мозга, него може бити баш стварна истина. Судска Медицина богата је примерима те врсте, и лекари су свикли, да таке појаве у полном животу човека не рачунају одмах у патолошке, ако за то немају и других поузданих знакова душевног растројства. С тога ни у оваквим приликама сама та околност, што је љубавна веза сасвим неприродна, не би нам ни из далека давала права, да само на основу тих података одмах помишљамо на патолошку пијаначку љубомору.

Најпосле ваља и то споменути, да у споровима те врсте и правнику и лекару велике тешкоће задају и *искази љубоморног пијанца о признању саме жене или њених саучесника у греху.* Често су ти искази до најмањих детаља тако марљиво израђени и тако смишљено срећени, да је врло тешко пресудити, у колико су доиста на истини основани, а у колико су фикција болесне душе потаторове.

Али и поред свих тих тешкоћа *ипак има пута и начина, да се у неким споровима таке врсте* доста брзо и лако дође до тачног решења овог или оног питања. Нарочито се томе можемо надати, ако се сумњива особа подвргне подужем, стручном лекарском посматрању у нарочитом заводу. У том случају олакшаће нам решење спорног питања и успеси самога лечења од алкохолизма. Ево неколико случајева, кад решење питања о патолошкој природи љубоморе код пијанаца не задаје баш великих тешкоћа.

Већ је *поуздан знак, да се тиче баш пијаначке љубоморе* — и то пијаначке љубоморе прве врсте — ако пијанац учини кривично дело у стању алкохолног раздражења, а под непосредним утицајем својих халуцинаторних и илузорних опажања и својих варљивих представа или идеја. У том случају ће његово сећање бити нејасно и непотпуно, а искази његови о појединим опажањима и њиховим појединостима при поновљеним испитима несагласни и противуречни. Махом ће врло мало бити у њима стварних података, а много грубих самообмана и апсурдних тврђења.

Као јак доказ, да се у сумњивим случајевима тиче баш патолошке, пијаначке љубоморе а не обичне, истиче се и та околност, што се љубоморан пијанац прве врсте често *коригира:* т. ј. своје заблуде донекле признаје и њих ради се „каје“, чим се из њега изгуби дејство акутног тровања алкохолом — да и опет у њих падне, чим се понова опије. Исто је тако поуздан знак, да се код ноторног пијанца доиста тицало само болесне пијаначке љубоморе а не физиолошке, ако се она са-

свим изгуби, чим тај пијанац остави пиће и постане потпун апстинент.

Другу врсту пијаначке љубоморе лако је констатовати у оним случајевима, где се лажне идеје и самообмане потатора развију и разгранају у читав склопљен систем доказног материјала његовог. По себи се разуме, да ће се то моћи констатовати тек онда, кад болесник изађе из своје о ичне резерве, те стане и сам причати обнеделима своје жене и њених љубазника; о његовим опажањима; о његовим поузданим доказима, које ће против њих изнети и т. д. Штета само, што се по гдекада тај стадијум његове болести јавља тек много касније, а све дотле је болесник према свима „затворен“ и неповерљив, па за то и „повучен“ или „ћутљив. “С тога се често морамо послужити и вештачким средствима, да му „језик одрешимо,“ како ћемо га по његовим сопственим исказима, „опажањима,“ и „доказима“ познати, и стање његове душе проценити. У том циљу конфронтира се болесник са женом или са његовим супарницима, даје му се алкохол, да се њиме раздражи и т. д.

И то је карактеристично за љубомору пијаница, да су им *везе између „опажања“ и закључака махом тако усиљене и вештачки изведене*, да их обичан, здрав разум не би тако склапао. И ако су где када баш таке природе, да издају непомућен интелекат, па често и велико оштроумље, ипак се неочекивано ма у чему издаду — управо тако рећи, претуре — те на један мах истакну ма какву несугласицу, несмисао и апсурдитет. И баш у том прекрету тих веза и релација је један од најачих знакова, по коме ми м жемо пресудити, тиче ли се у неком случају патолошке, пијаначке љубоморе или не.

Доста поузданих знакова за ту врсту љубоморе можемо наћи и у *опонашању пијанца при посетама његове жене* — ако је у заводу или у притвору, или ако су иначе како одељени. С тога су баш те посете за судско-медицинског вештака веома занимљиве и важне, и њима се ваља издашно користити. О томе је већ раније било речи, па с тога се сада на то само упућује.

Са великом вероватношћу можемо закључити, да се тиче патолошке, пијаначке љубоморе и у оним случајевима, где је сумњива особа тврдо *уверена у доказну снагу* и тако незнатног и непоузданог доказног материјала, да га нормални људи не би у доказе ни убрајали. Што је н. пр. нама у таквим споровима врло незнатна споредност; сасвим безначајна ситница или тек само проста индиција: то је за љубоморна пијанца већ поуздан и потпун доказ. Њега се чврсто и упорно држи, и у њега сву наду полаже. Тај знак хоће по гдекада да изда патолошку, пијаначку љубомору баш и у оним приликама, у којима се љубоморан пијанац намерно труди, да своју болест прикрије — где, дакле, дисимулира.

Д-р М. Јовановић-Батут

О КРИВОКЛЕТСТВУ

и осталим кривичним делима ове врсте.

(с обзиром на прописе Гл. XXVII. Казн. Зак. Краљ. Србије од 29. марта 1860. год. §§ 266 до 276 закљ., и на прописе IX. Одељка Казн. Зак. за царство Немачко од 15. маја 1871. године §§ 153 до 163 закључно).

писао **М. С. Ђуричић**,
члан касационога суда

(НАСТАВАК)

2). Кад парничари, сведоци и вештаци, који су се један пут заклели, у истом својству, позивајући се на већ положену у истом предмету, своје уверење даду.[24]) (в. § 169. т. 2. нашег казн. зак. и § 155. т. 2. немач. казн. зак.

Јасно је, али ипак утврђујемо, да овде употребљена реч, „у истом својству“ значи то: да сведок даје уверење по ствари, по којој је раније као сведок заклет, вештак као вештак, а парничар као парничар.

Наступа питање код исказа по кривичним предметима, кад ће се сматрати да је „исти предмет“? Ми сматрамо да ће то бити увек кад се исказ даје по оптужењу, које је предмет једне исте истраге и суђења, дакле кад стоји процесуална веза између заклетве и доцнијег уверења. Постојање и саме материјалне везе не сматрамо за потребно.[25])

Овако би се имало узети и према пропису § 205. крив. суд. пост. где се не чини никаква разлика у томе, ако је сведок раније заклет по једном делу, па се накнадно испитује по каквом другом делу истога крив. процеса. У колико нам је познато, наша судска пракса у свему је сагласна са оваквим гледиштем.

Ако је и ранији исказ, на који је заклетва положена, био лажан, а тако и овај други, где се сведок позвао на ону већ раније лажно положену заклетву, то би стојало продужење. (§ 70. казн. зак.)

3) Кад званичник или чиновник, позивајућу се на положену на своје знање заклетву, само торжанствено уверење учини.

Ово може бити само онда кад је то законом допуштено, а на сваки начин могло би се допустити само за она збиња, о којима је дотични службеник према природи свога звања позван да води рачуна, а нарочито кад су се она догодила у времену и месту вршења његове службе. Узимамо овај пример: жандарм је био на стражи и тада је видео, када је извесно лице ту учинило какву противзакону радњу.[26])

Проширивање употребе овога уверења, не би било за препоруку, јер је службена заклетва великога обима. Међу тим ни иначе нема разлога да се извесан сведок по правилу не заклиње само за то, што је он случајно какав званичник или чиновник.

У опште за модалитете овде изложене (предвиђене у § 269. с.кз. и § 155. н.к.з.) правило је да ће се они, као изузетак, моћи употребити само онда, када је то допуштено процесуалним законима. Употреба ових уверења, с позивањем на раније положену заклетву, важи само за исказе, предвиђене у прописима § § 266. и 267. казн. зак. (или § § 153. и 154. нем. казн. зак.) и само у томе случају она би могла бити објекат кривоклетства.

Сва ова уверења морају се дати лично, а и овде је све једно у кривично-правном погледу, да ли су противно дотичноме пропису ова уверења дата писмено место усмено или обратно.[27]).

II. Исказ учињен пред влашћу.

У битне елементе деликта спада на сваки начин и исказ учињен пред влашћу, али не и сваки такав исказ, већ само извесна врста исказа.

Ти су искази означени у казненом законику и то §§ 266. и 267. с.к.з. и § 153 и 154. нем. каз. зак.

Ту спадају:

а) Искази парничара у цивилноме процесу, пред судом, које могу бити предмет понуђене или враћене заклетве. (в. §§ 281, 282, 283, и 284 грађ. суд. пост).

б) Искази парничара пред судом у цивилноме процесу, који могу бити објекат заклетве, наложене од суда.

Ови искази могу бити само такви, усљед којих се дотичноме парничару налаже, односно досуђује, која од заклетви, предвиђених у процесуалном праву, као допуњујућа, вредност опредељујућа и откривајућа заклетва (§ § 291, 292, 294 и 296. грађ. суд. поступка).

в) Искази сведока и вештака, било то у цивилном или у кривичном процесу и у опште искази лица у кривичном поступку, која имају дужност да истину покажу и на исказ се закуну (в. § § 55, 56, 89 и 112 крив. суд. пост. и § § 208, 234, 246 и 259 грађ. суд. пост.).

Ова лица у кривичном поступању могу бити, сем сведока и вештака, још и приватни тужиоци, који се у извесном погледу уподобљавају сведоцима[28]) (§§ 116,

---

[24]) Овако наш закон, а по немачком казн. зак. (§ 155. т. 2) овде спада и то: кад какав вештак, који је као такав једном за свагда заклет, да уверење с позивањем на ову положену заклетву.

И ако оваквога прописа у нашем казн. зак. нема, ипак у пракси судској примају се искази вештака, који су једном за свагда заклети само с позивањем на ову заклетву. (Ово смо нарочито приметили кад су вештаци чиновници н. пр. лекари или учитељи цртања и т. д.) Ово се вероватно тако ради с обзиром на пропис § 56. крив. суд. пост., пошто су код нас извесни вештаци обично у исто време и чиновници, који су као такви заклети, иначе ми не знамо да има законога ослонца за овакву праксу код нас. Према нашем закону, ми сматрамо овакву праксу за погрешну. Нарочито сматрамо, да оваква изјава вештака, који се нису у истом предмету заклели, како се то одредбом § 269. т. 2. тражи, не може се уравњавати заклетви и према томе да ту оскудева овај битни елеменат за дело кривоклетства.

Противно овоме г. Ценић код § 269, т. 2. узима као и наша судска пракса, али не каже зашто је то тако.

[25]) Тако Биндинг с 121, Олсхаузен код § 155. н. 4; противно Хелшнер II 917, који тражи и материјалних веза, а и немачка судска пракса.

[26]) Ценић код § 269.

[27]) Олсхаузен код § 155. н 1.

[28]) Овде нам згодно долази да учинимо једно упоређење између §§ 153 и 154 нем. каз. зак. и §§ 266 и 267 нашег каз. законика.

121. т. 5. и 230. т. 1. и 2. крив. суд. пост.) а у оба поступања тумачи, који се уподобљавају вештацима.[29]) (§ 163. грађ. суд. поступка и 105 крив. суд. пост.).

Искази утврђени заклетвом, као резултатом каквога поравнења — тако зв. компромисна заклетва — паравно не дефериранoм ни реферираном, или каквом ванпроцесном деобном заклетвом, (Schiedseid) не могу бити елеменат кажњивога дела.[30])

III. Надлежна власт.

а) Власт, која изузима заклетву мора бити у опште надлежна за рад по дотичноме поступку и за примање заклетви такве врсте, па ма и не била надлежна у конкретноме случају. Другим речима: потребна је апстрактна а не и конкретна надлежност власти.[31]) Ако оваква надлежност не стоји, то и нема заклетве у кривично правном погледу.

Дајемо ове примере:

Једна среска власт предузме истрагу каквог деликта, за који је посао она у опште по закону надлежна. Како је утврђено да стоји или да ће наступити, наспрам сведока А. узроци из § 111. крив. суд. пост., то она овога сведока и закуне на исказ. Доцније се покаже да та среска власт није била надлежна за истрагу тога деликта н. пр. за то, што је друга истражна власт по § 36. крив. суд. пост. пре ње већ истрагу била отпочела, а дело се на њиховој међи догодило. Ако је заклетва овако испитанога и заклетога сведока А. — лажна, — стојаће дело кривоклетства.

Обратан пример:

Једна управна власт изузме од парничара Б. какву заклетву од оних, које су предвиђене у цивилно-процесуалном праву. Ова власт, по своме устројству, у опште је ненадлежна за изузимање таквих заклетва и онда заклетва није изузета од надлежне власти Тада неће бити ни деликта, јер нема једног од битних елемената за постојање његово. (Види за овај други пример и Хелшнер II 912. под 4). (наставиће се)

По § 153. нем. каз. зак. казни се, ко са знањем положи лажну заклетву, понуђену или враћену или наложену. Ту се ништа не говори о томе, да ли је ова заклетва наложена у цивилном или кривичном поступању или ван ових или од суда или од друге које власти. Према овоме ова одредба нем. каз зак. односи се на све исказе под заклетвом, наложеном учиниоцу од које било за то компетентне власти, а не само од суда, но сем исказа сведока и вештака који долазе под § 154. ист. зак.

Друкчије је код нас:

Тако § 166. срп. каз. зак. прописана је казна само за исказе парничара, учињене по грађ. парницама, који су потврђени заклетвом: понуђеном или враћеном или од суда наложеном, а сем тога још и за исказе сведока или вештака такође по грађан. парницама, потврђене заклетвом. А по § 267 с.к.з. казни се сваки онај, који се у казненим предметима криво закуне, а такво лице може бити: сведок, вештак, приватни тужилац и тумач.

Да по нем. казн. зак. заклетва може бити наложена и од власти, како је то напред изложено, постоје и одлуке нем. касац. суда, а тако и Биндинг стр. 118. и Олхаузен код § 153. п. g.

[29]) в. Олехаузен код § 154. п 1.

[30]) види Х. Мајер с. 726, Олехаузен § 153. п. 10, Биндинг 117. Лист Л. И. стр. 110; противно Хелшнер II с. 912.

[31]) Тако Биндинг с. 119. Олехаузен код § 153. п. 11. и код § 154. п. 2, Лист с. 708. и 709, Хелшнер II 912, Меркел с. 406. и Ценић код § 266. каз. зак.

О одговорности државе и чиновника према трећим лицима за штету, коју чиновник учини у вршењу званичне дужности.

(НАСТАВАК)

б. Што се тиче оних послова државних, који су *приватно-правног карактера*, у теорији и законодавству усвојено је готово без изузетка начело: да држава и остале јавно-правне корпорације (окрузи, срезови, општине) одговарају за своје чиновнике по оним истим приватно-правним принципима, који важе за приватна правна лица.[5a]) Држава, дакле, кад су у питању послови ове врсте, одговара за кривицу својих чиновника и дужна је накнадити штету, која је из намерног или немарљивог поступка чиновниковог настала. Кривица чиновникова у погледу ових послова сматра се за кривицу државну. Оштећена лица имају права да се ради накнаде штете директно обрате држави и од ње накнаду и судским путем траже? В. § 89. немач. грађ. зак. и Komentar Staudinger B. I стр. 251. и 252.

в. Али друкчије стоји ствар кад су у питању *јавно-правне функције државне*. Угледни писци и многа законодавства противни су, да држава одговара за штету, које су чиновници коме нанели вршећи јавноправне функције државне. И немачки грађ. законик принципијелно стоји на становишту, да за штету, коју, чиновник нанесе вршећи државне послове јавнога карактера, одговара сам чиновник а не држава.[6]) Тако се у § 839. наређује: „Повреди ли чиновник намерно или услед небрижљивости званичну дужност, коју он према трећем има, онда он има овом да накнади из тога наступелу штету. Пада ли чиновнику на терет само небрижљивост, онда се од њега може накнада само онда потраживати, ако оштећени не може на други начин да дође до накнаде. Повреди ли чиновник при изрицању пресуде у неком спору своју званичну дужност, то је он онда за отуда наступелу штету само онда одговоран, ако се повреда дужности казни јавном казном, која се изриче путем казненог судског поступања. Овај пропис нема примене на дужности противно одрицање или одуговлачење вршења власти. Дужност на накнаду не наступа, ако је оштећени намерно или услед небрижљивости пропустио уклонити штету употребом правног средства.“ Међу тим у чл. 77. закона, којим се грађански законик уводи у живот, наређује се да поједине државе немачког савеза могу од овога правила одступити, и државу учинити одговорном, и од овога овлашћења учиниле су употребу извесне државе. При расматрању прописа, који се на ову одговорност односе, опажамо ово: неке државе чине саму *државу непосредно одговорном* за штету, коју чиновник коме нанесе вршећи неку њему поверену јавноправну функцију државну. Тако *Баварска, Виртемберг*, Баден и неке мање државе[7]) Претпоставка је за одговорност државну у овим земљама да је чиновник здонамерно или услед небрижљивости повредио званичну дужност, коју је према трећем лицу имао, тако да он по пропису § 839. грађ. зак. он за штету одговарао. У Баварској и Виртембергу одговара држава чак и онда, кад чиновник не би лично одговарао стога, што је приликом извршења дела био у несвесном или таком душевном стању, када је слободна воља искључена (на пр. у епилептичном нападу или у пијаном, без своје кривице проузрокованом стању). По прописима, који у овим државама важе, држава принципијелно непосредно одговара за поступке свију оних лица, који према држави стоје у неком јавно-правном службеном односу, само ако им је у надлежност стављено вршење јавно-правних функција.[8]) Према томе држава одговара, по гореизложеним начелима, за поступке својих чиновника у области целокупне администрације: војничке (на пр. ако услед непажње војне власти неко лице погине кад војници гађају у мету), полицијске (на пр. за штету при нередима, које полицијска власт није спречила), финансијске, просветне, судске (спорне и ванспорне: вођење баштинских књига и других регистара, за оверавање разних исправа, за судске извршитеље и томе слично.

У другу групу долазе државе, које себе чине одговорном у другом реду: ако се штета не могадне од чиновника, учиниоца дела, наплатити. Овде дакле *држава одговара као јемац*. Ту долазе од немачких држава *Хесен, Саксен — Вајмар, Елзас — Лотрингија* и др. Претпоставка је у овим државама да се утврди одговорност чиновника као што је горе за Баварску и друге државе изложено.

У трећу групу долазе оне немачке државе, које принципијелно *не чине никако државу одговорном* за штету, коју чинов-

[5a]) в. и чл. 720. црногорског имовин. зак.: „Држава што год се државне имовине тиче бива сама по себи самосталан имаоник.“ Дакле лице (правно). А чл. 722. одређује јавно-правне и приватно-правне функције државне: „како пак држава у државно име прибавља себи имовину ради државних потреба и трошкова: наплаћујући од држављана јавне дохотке (дакле од земље, од животиње, царину и т. д.) узимајући плату за услуге, коју чине неки њени уреди (пошта, телеграф и т. д.), ко и како тим имућем рукује; коју личну службу чине држави држављани (као стражари, војници); како је уређена и награђена служба чиновничка и појединих струка (судаца, учитеља и т. д.); за све то а и за послове, у којима се држава јавља не као обични имаоник, него као држава, у различним струкама државног рада, а држављани не као прости имаоници, него као држављани или државне слуге; правила су у особеним законима и обичајима.“

[6]) Од овога немачко царевинско законодавство чини изузетак у § 12. зак. о вођењу земљишних књига (Grundbuchordnung). По овом пропису *држава* одговара за штету, која је коме нанесена погрешком у вођењу ових књила услед намерног или немарљивог поступка надлежног чиновника. Овим је дакле признато за овај случај начело, да држава одговара за деликт чиновнички.

[7]) То исто важи и у Француској на основу art. 1384. грађ. зак. У Баварској постоји пропис чл. 60. закона о извођењу немачког грађан. законика за Баварску, који гласи: „Повреди ли који чиновник државе, општине или другог неког комуналног тела у вршењу поверене му јавне власти намерно или услед небрижљивости званичну дужност коју он према трећем лицу има, то онда према том трећем лицу наступа, на место одговорности чиновникове из § 83. грађ. зак, одговорност државе, општине или комуналног тела, у чијој се служби чиновник налази.“

[8]) По утврђеном обичају у ову групу држава долази и краљевина Саксонска.

ник учини вршећи поверену му јавну власт. Ту дакле оштећеноме лицу не остаје ништа друго, већ да по § 839. немачког грађанског законика тражи накнаду штете од дотичног чиновника. Поред неколико мањих држава у ову групу долази и највећа немачка држава — *Пруска*. Само за чиновнике оних својих провинција, у којима је пре доношења немач. грађан. законика од 1896. године важио француски Code civil (рајнска област), пруска држава, сходно art. 1384. француског грађ. законика, одговара за штету, коју чиновник учини вршећи јавну власт. За остале провинције пруске државе одговара само дотични чиновник. Изузетак од овога правила учињен је само за јавне депозитне касе, јер за штету, коју чиновник ових каса учини, одговара сама држава непосредно.[9] [10]

4. Као што се из овога прегледа види, многе државе неће да приме на себе одговорност за ону штету, коју чиновник учини у вршењу поверене му јавне власти. Неке државе неће то да учине за то, што сматрају, да се с бићем државе, као највише власти, не слаже да се држави у приватно-правну одговорност према поданицима урачунава кривица њених органа у вршењу јавне власти. За то оне и остављају саме чиновнике да одговарају. Друге државе и писци сматрају да цело ово питање о одговорности државној по природи својој долази у државно а не у приватно право, чији задатак, према томе, и није да се њиме бави. Тако лајпцишки професор д-р Мајер, с обзиром на начело правичности, захтева директну одговорност државну, али налази да о томе имају право решавати саме административне власти, задржавајући за оштећеног право, да се жали врховном административном суду.[11] Неки пак писци[12] противни су одговорности државној с тога, што *држава као таква* не може никако бити субјекат приватних права и обавеза, а фискус (држава у имовинско-правном погледу) сматра се у погледу на државне органе као треће лице, кога се одговорност за поступке државних органа ништа не тиче. Многе се пак државе устручавају да приме одговорност за поступке својих чиновника и због разлога финансијске природе. Постоји бојазан да се не натовари велики терети државној каси, па према томе и самим пореским обвезницима.

(наставиће се)

Д-р Д. Аранђеловић.

[9]) в. Gierke у навед. делу стр. 127. Dérnburg I. стр. 207. издање од 1906. год.

[10]) У Аустрији није ово питање о одговорности државној једноставно регулисано. Принципијелно пак узима се да држава не одговара. Међу тим има специјалних прописа у појединим законима, по којима држава одговара. Тако по зак. од 12. јула 1872. год. одговара држава за штету из повреде званичне дужности од стране судија као *јемац*. Аустријски писци пак траже да држава непосредно одговара. В. All. öster. gerichtszeitung бр. 39. од ове год. стр. 294.

[11]) в. O. Mayer, Die Entschadigungspflicht des Staates стр. 25.

[12]) В. v. Rönne, Das Staatsrecht der preussischen Monarchie, B. III. стр. 583.

ПОУКЕ И УПУТИ

Сви имаоци имања у атару селских општина равноправни су у погледу уживања селске утрине за испашу стоке.

Ђорђе К., трговац из Шапца, представио је начелству округа подринског, да му је кмет села Мајура на дан 18. маја 1904. године ухватио 24 комада свиња и 12 комада говеда на селској утрини и сву стоку отерао у обор, за шта му је наплатио 12 динара на име оборске таксе, па је молио начелство, да самовољи овога кмета стане на пут, те да стоку не сме више у обор затварати, као и да му наплаћених 12. динара оборине врати, пошто има права уживања селске утрине, о чему је за доказ поднео квиту кмета села Мајура, коме је платио 15 динара за уживање утрине у 1904. години, и решење Државног Савета Бр. 1454/96 год.

По овој представци, начелство је прибавило извешће од суда општине шабачке, односно кмета села Мајура, из кога се види: да је по решењу Државног Савета Бр. 1454 од 1896. године молилац Ђорђе добио право да на земљишту зв. „Циганиште," на коме право на попашу имају само сељани села Мајура, може напасати само своју за рад и теглење неопходно потребну стоку, која му ради на имању, које има у селу Мајуру, наравно пошто као и сви остали, чија стока на поменутом земљиште пасе, плати потребну суму, којом се плаћа пореза на поменуто земљиште, и у ком је циљу и наплаћено од њега оних 15 динара; затим да молилац Ђорђе поред своје за рад неопходно потребне стоке пушта на попашу у поменуто земљиште и сву другу своју стоку, па чак и свиње, а иде и тако далеко, да пушта и стоку својих наполичара. Пошто на ово нема права, то му ово није ни дозвољено, и зато је кмет села Мајура и наредио, те је стока — свиње молиоца Ђорђа дотерана у обор и оборска такса у име оштете за попашу наплаћена.

Начелство окружно, нашавши да је ово питање давно расправљено одлуком суда општине шабачке од 12. априла 1890. године Бр. 3092., и решењем од 5. јула 1894. године Бр. 8106., које је прошло све инстанције, и као на закону основано одобрено чак и решењем Државног Савета од 3. маја 1896. год. Бр.1454., и како се из самог решења суда општине шабачке Бр. 3092/890. м. види, да молилац Ђорђе има права напасати само ону стоку, која му је за пољску привреду неопходно потребна, а никако и ону, коју би ради трговине држао, — решењем својим од 23. октобра 1904. године Бр. 12500 известило је молиоца Ђорђа, да му се ц овој ствари не може дати никакво задовољење.

Противу овог решења начелства, молилац Ђорђе изјавио је жалбу Министру унутрашњих дела, ну Министар ју је решењем од 9. децембра 1904. године ПБр. 33937, на основу чл. 170. закона о општинама, одбацио као ненадлежној власти поднесену.

По изјављеној жалби на ово решење Министрово, Државни Савет одлуком својим од 7. марта 1906. године Бр. 2306. поништио је решење Министрово, јер је Министар доносећи га прекорачио границе своје надлежности из ових разлога:

По чл. 170. закона о општинама од 5. јуна 1903. године и његовим изменама и допунама од 22. децембра исте године, жалба противу решења и одлука надзорне власти изјављивала је се Државном Савету, а по чл. 172. истог закона предавала оној власти, противу чије се одлуке изјављује.

Под владом овога закона, жалитељ је изјавио жалбу противу решења начелства округа подринског Бр. 12500/904., као надзорне власти, донесеног по жалби његовој противу решења суда општине шабачке. Жалбу ову предао је начелству 23. новембра 1904. год. Бр 19516., као што је то прописивао наведени чл. 172. закона о општинама, и адресовао је на Министра унутрашњих дела, коме је начелство ову жалбу послало на поступак. Но како Министар није био надлежан за расматрање овог предмета према наведеном чл. 170. поменутог закона, то као ненадлежан, и ако је жалба погрешно на њега адресована, није имао ослонца у закону да по њој доноси своју одлуку и одбацује је као ненадлежној власти поднесену, већ ју је требао вратити начелству да је пошаље Државном Савету као ненадлежном за засматрање и решавање.

Усвајајући примедбе Државног Савета, Министар је наредио начелству округа подринског, да сва односна акта са ожалбеним решењем и жалбом жалиоца Ђорђа пошаље Државном Савету, што је начелство и учинило.

Државни Савет расмотрио је како жалбу и решење начелства Бр. 12500/904., тако и акте овог предмета, па је нашао, да ожалбено решење не одговара закону са ових разлога:

Као што се види из акта овога предмета, село Мајур постоји на атару шабачке општине, и улази у њен састав. Њему је општина шабачка одвојила до 250 дана своје утрине за испашу стоке.

Жалилац Ђорђе има своје земље у томе атару. Њему је село Мајур забрањивало да пасе стоку коју има на томе имању, али суд општине шабачке решењем од 12. априла 1890. године Бр. 3092., на основу раније одборске одлуке од 1. јула 1888. године Бр. 142 одлучио је: да жалитељ Ђорђе може пуштати и напасати стоку, коју има на своме имању у Мајуру, и која му је за пољску привреду неопходно потребна, а не и ону, коју би за трговину држао.

Доцније, на протест сељана села Мајура, а с позивом на раније одлуке, и на претпис Министра народне привреде од 6. септембра 1889. године Бр. 1414. исти суд је решењем од 13. априла 1894. год. одлучио: да су сви имаоци имања у атару села Мајура равноправни, па је Мајурце одбио од тражења, да се жалитељу Ђорђу забрани да стоку пушта на пашу.

Напослетку, на жалбу жалиоца Ђорђа, да га Мајурци опет у уживању попаше узнемирују, суд је 5. јуна 1894. године Бр. 8406. донео решење: да га сељани

села Мајура не могу узнемиравати у уживању попаше за своју стоку, што се зове домазлук, кад он пристаје да сноси све дажбине које на његово имање долазе. То је решење одобрило начелство окр. подринског, решењем од 2. марта 1895. године Бр. 950.; решење овог одобрио је Министар унутрашњих дела решењем од 13. марта исте године Бр. 4939. и Државни Савет решењем од 30. маја 1896. год. Бр. 1454.

После ових одлука, као што се види из ожалбеног решења начелство округа подринског од 25. октобра 1904. године Бр. 2500., начелство је одобрило као правилан поступак кмета села Мајура, који је 18. маја исте године ухватио на попаши 24 комада жалитељевих свиња, отерао их у обор, и наплатио 12 динара оборине.

Разлог је начелства на овакву одлуку, што је жалитељ добио право да напаса своју стоку, која му је за пољску привреду неопходно потребна, те по томе налази, да се у такву стоку рачуна само теглећа стока за рад, а не и за свиње.

Државни Савет је нашао, да је овако тумачење начелства неисправно са ових разлога:

1. Жалитељ Ђорђе не може напасати само стоку, коју за трговину набавља, а може сву стоку са свога имања у Мајуру, која му је потребна за пољску привреду. А за пољску привреду потребна је не само теглећа стока, него и краве, овце. свиње и т. д.

2. Одлуком суда општине шабачке од 13. априла 1894 утврђено је, да су сви имаоци имања у атару села Мајура давноправни са житељима истог села, те по томе, кад сељани села Мајура могу пуштати на испашу сву своју стоку, не може се то спорити ни жалиоцу Ђорђу.

Са наведеног, начелство је као надзорна власт по чл. 142. закона о општинама неисправно поступило, што је одобрило поступак кмета села Мајура.

С тога је Државни Савет, на основу чл. 170. закона о општинама, решио, да се ожалбено решење начелства поништи.

Одлука Државног Савета од 3. октобра 1906. год. Бр. 6495. М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине зарошке, актом својим од 11. августа ове год. Бр. 742, пита:

1. „Кад два брата поделе једну земљу на два дела, као своју очевину, па доцније ову продаду обадва једном купцу, али не у заједници него сваки за свој рачун, па одвојено и тапије потврде код општине, да ли се код Првостепеног суда могу послужити једним уверењем о *наглавици*, пошто је поменута земља у пописној књизи укупно записана, или сваки мора за себе да вади одвојено уверење? и

2. Да ли тапија, потврђена општинском влашћу, за имање у вредности испод 100 динара, има потпуно законске важности, или се и она мора тврдити код Првостепеног Суда.

Ако би вредела потврда општинског суда, да ли онда пореске власти по таквим тапијама вршити пренос имања по пописној књизи „*Б*“?

— На ово питање одговарамо:

1, Пошто дотични, о којима је реч, нису задругари а земљоделци су, те првостепени суд мора да зна: има ли сваки од њих посебице онолико имања колико му штити § 471. грађ. суд. поступка, то сваки мора засебно и поднети уверење о томе тим пре, што су независно један од другога и извршили продају земље, без обзира на то, што је она у пописној књизи укупно записана;

2, Тапија, потврђена само општинским судом, макар и за земљу у вредности испод 100 динара, није законски доказ о својини у свима случајевима, зато треба и за таква земљишта тврдити тапију и код Првостепеног Суда.

Пореске власти могу вршити пренос по књизи „*Б*“, по тапијама потврђеним само општ. судовима, само у оним случајевима, кад продавац и купац учине о томе нарочиту представку одељењу на начин, прописан постојећим расписом Пореске Управе о томе.

II.

Суд општине брезничке, актом својим од 18. августа ове год. Бр. 893. пита:

„Монополски орган ухватио је једног грађанина из ове општине у кријумчарењу дувана из бербе.

Дуван је изашао тежак 6 грама.

За ову кривицу кријумчар је кажњен од стране монополске управе са 150 дин. у корист монополске касе и да плати 20 дин. таксе.

Кад је власт тражила извршење ове казне, у кући осуђеног нађено је ово стање: да поред њега постоје још две пореске главе у задрузи; да од покретности имају само онолико, колико једној пореској глави треба за уживање по § 471. грађ. суд. пост., н. пр. свега 2 вола, кола хране за исхрану породице и стоке, земљоделског алата; 15 брава оваца и једну крмачу, а од непокретности свега 6·67 хектара.

Према оваквом стању ствари, да ли би требало извршити пресуду из ове имовине, или му издати уверење да он нема имања, које би му се могло продати за наплату ове казне, и да ли такво уверење суда не би било неисправно у смислу чл. 155. зак. о монополу дувана и § 471. грађ. суд. поступка?“

— На ово питање одговарамо:

Из става првог чл. 156. закона о монополу дувана, јасно се види, да покретност осуђених за кријумчарење није изузета од пописа за извршење пресуде.

Тамо се, на име вели: „ако осуђени не би имао *покретности* или непокретности по другом ставу овога члана, од куда би му се могла наплатити казна по овом закону, казна ће му се заменити и т. д.

Говорећи, даље, у другом ставу о непокретном имању које се може узети у попис за извршење пресуде, закон нигде не помиње покретност те је очигледно, да њу и не штити од пописа.

Тако се, у осталом, мора узети и с обзиром на § 471. т. 16. ст. другог, по коме би се за ове кривице могло продати чак и непокретно имање, да није онога нарочитог ограничења у другом ставу чл. 156. зак. о монополу дувана за непокретности.

Према овоме, за извршење пресуде за кријумчарење дувана, може се продавати сва непокретност кривчева; а од непокретности само једна трећина од онога, што претиче преко онога имања, које се по § 471. грађ. суд. пост. не може продавати за дугове.

На тај начин и у случају, који је овде истакнут, требало је издвојити део покретности осуђеног па то узети у попис, јер би уверење. издато о немогућности наплате, кад он има покретност, било неистинито.

III.

Суд општине заблаћске, у срезу трнавском, актом својим од 19. августа ове год. Бр. 1459, пита:

1. Свештеник заблаћске цркве, вршио је свећење водице у судници општинској божићног поста 1903. г., даље уз велики пост и опет божићних поста 1904. и 905. год. и марта месеца ове 1906. год.

За ових 6 водоосвећења он тражи да му се плати 6 динара.

Суд моли да му се објасни: да ли је свештеник вршио ова чинодејства по званичној дужности, кад га општински суд није звао, и треба ли му платити награду, кад у закону стоји да бир плаћају само пореске главе, у који ред не улази општ. суд, и да ли ова награда није застарила по § 928 *а* грађанскога закона, све и ако би имао права на њу; и

2. Свештеник врши ове заклетве код општинског суда:

а. по чл. 108. закона о општинама заклиње председника и кметове;

б, по чл. 4. зак. о осигурању стоке, заклиње чланове оцењивачког суда;

в, по чл. 13. закона о чувању пољског имања, заклиње пољске чуваре;

г, по чл. 14. зак. о накнади штете паљевином, оштећеног заклиње свештеник и т. д.

Да ли припада свештенику каква накнада за вршење ових заклетава?

— На ова питања одговарамо:

1, По чл. 5. тач. 4. закона о уређењу свештеничкога стања, свећење водице у сваком парохијском дому, у време великог поста, врше свештеници *без награде*.

Кад свећење водице врше у друго које доба године по *нарочитом позиву*, онда им се плаћа по 1 динар (чл. 8. тач. 6. пом. закона).

Према томе, кад свештенику не пропада награда за три свећења водице (за време великог поста) и за остала три *није звао* него је по својој доброј вољи дола-

зио и вршио, те ипак нема права на накнаду, онда је његово тражење неумесно, те је по томе, излишно говорити још и о застарелости његовога права.

Овако стоји ова ствар, кад се она оцењује, само са гледишта свештеничког права.

Али, кад се на њу гледа с друге стране, на име, колико је уопште оправдан један овакав захтев свештеника, онда би се разложно могао учинити прекор и општ. суду, што није изашао у сусрет свештенику, и нашао начина и пута да ова ствар у опште не буде предмет расправљања овим путем, јер ако је свештеник вршио свећење водице за време божићних поста без нарочитог позива, њему то чинодејство није отказано; и

2, Законом о уређењу свештеничког стања, истина није одређена такса, коју би свештеник имао наплатити за вршење заклетава, али како чинодејства ове врсте нису уврштена у ред послова, које они по чл. 5. врше по званичној дужности и без награде, то им се мора платити награда онолика, колику би наплатили за слична чинодејства по чл. 8. пом. закона.

Награда ова може се наплаћивати из канцеларијских трошкова, ако у буџету не постоји нарочита позиција за ово.

IV.

Суд општине големо-селске, актом својим од 8. октобра ове год. Бр. 1903, пита:

„За изравнање прихода са расходом по одобреном буџету за ову годину, треба покупити општински прирез на суму непосредног пореза, који је плаћала ова општина у прошлој години, у суми 6090 дин. по 50% свега 3045 динара.

По распореду бр. 6. за ову годину, непосредни порез износи 5874 дин. дакле мање од прошле године 216 динара, те ће тако, и сума приреза, разрезана по 50% бити мања за 108 динара од оне, која је буџетом предвиђена за измирење расхода у овој години.

Да би се добила буџетска сума у 3045 дин. треба разрезати на суму непосредног пореза по 52% а не 50, као што је одобрено.

Питање је сада: да ли општ. суд сме покупити 52% кад му је одобрено свега 50, јер ако не покупи 52, онда ће општина бити оштећена са 108 дин. те неће моћи подмирити све своје издатке?

— На ово питање одговарамо:

Кад је уз одобравање буџета одређена и стопа приреза, који се сме покупити, онда се с обзиром на т. 17. чл. 108. закона о уређењу округа и срезова, не сме покупити већа стопа, него или треба тражити накнадно одобрење, или неисплаћене трошкове унети у буџет за идућу годину, која је и иначе на прагу.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Недељка Милосављевића, бив. осуђеника из Губина Дола, тражи начелник среза ужичког код кога има да издржи пет година полицијског надзора. Он је одмах по издржању осуде отумарао незнано куда. Стар је 46—48 година, раста средњег, развијен, косе и бркова црних, занима се трговарством. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и у случају проналаска известе истог начелника с позивом на акт Бр. 9720.

Лазара Петровића, бив. сарача из Београда, ролом из Богосавца, среза поцерског, тражи топчидерска полиција, код које има да одговара за лаку повреду тела. Он се је пре извесног времена удаљио из Београда са фамилијом незнано куда. Стар је 38 година, ожењен, средњег раста, слабо развијен, сув, плав, браду штуцује, у грађанском оделу. Нека све полицијске и општинске власти живо потраже Лазара и у случају проналаска о томе известе комесара топчидерске полиције с позивом на Бр. 2513.

УБИЈЕН

Спасоје Ненадић, одбегли осуђеник, за кога смо у 41. броју „Полицијскога Гласника" јавили да је побегао, према извештају начелства округа ужичког Бр. 8887, убијен је у сукобу са жандармеријском патролом.

ПОТЕРЕ

Светислав син **Стевана Божића,** земљод. из Годечева, стављен је под кривичну истрагу и у притвор због крађе и чим је дознао за то решење побегао је. Он је стар 19 година, раста средњег, косе заковрчене и риђе, ћосав. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да Светислава најживље потраже и у случају проналаска известе начелника среза црногорског с позивом на депешу Бр. 8801.

Влајко Сокић, земљод. из Кушића, који је стављен под истрагу због опасне крађе, побегао је незнано куда. Он је стар 30—32 год. средњег раста, добро развијен, у лицу пун, косе црне, брија се, од одела има на себи: копоран од плаве чохе, панталоне од сукна и на глави шубару. Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима, да Влајка живо потраже и у случају проналаска, да га спроведу стражарно начелнику среза моравичког с позивом на акт Бр. 12265.

Милан Брадваровић из Вуковара или Винковаца у Аустро-Угарској, извршио је превару узевши на име свога газде Јосифа Апела, пивара у Нишу, 220 динара у новчаницама, па је затим побегао. Милан је стар до 28 година, средњег стаса, развијен, бркова црних, брије се, приомањаст, по лицу има бубуљице, на левој руци и бутини има тетовиране знакове у виду потковице, сабље и бича. Одело му је граорасто са зеленкастим пругама, на ногама чизме. Говори немачки, мађарски и српски. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да га потраже и о резултату известе начелство округа нишког с позивом на депешу Бр. 21459.

Милан Павловић, из Сарлорача, ср. орашког, одговара за крађу код начелника среза моравског округа пожаревачког. Милан је стар 35 година, сувоњав, плав у лицу, од одела има: гуњ, чакшире и опанке на ногама, у једну је ногу ћопав. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска упуте истом начелнику с позивом на акт Бр. 14489.

Непознати крадљивци ноћу између 29. и 30. прошлог м-ца провалили су амбар Николе С. Јовановића, из Танде, и из истог украли 30 руна вуне. Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ову крађу с тим, да у случају проналаска известе начелника среза поречког с позивом на депешу Бр. 7682.

Непознати крадљивци ноћу између 24. и 25. пр. м-ца ушли су у авлију Стојка Стојановића, земљоделца из Црквине, отворили врата на подруму, која су била незакључана и из подрума украли ове ствари: један велики нов покривач, две нове вреће, један нов сукнен гуњ, двоје нове сукнене чакшире, шесторо нове вунене тканице, две половне мушке антерије, четири пара чарапа, четрнаест нових вунених и памучних футорки, тринаест клубета фарбане вунене преље, једну кратку нову женску антерију, једну дечију футорку, две нове дечје антерије, једно клубе модре потке за одело сукнено, два бакарна нова сана, један сребрн прстен, један нов женски јелек, један нов бојелек, четрнаест пари разних пртених кошуља, тридесет аршина сукна, једно мало ново дечије футорче, две антерије вунене, три кошуље детиње, 7 ока беле и црне опране вуне, три аршина обојеног сукна и у новцу један златан дукат. Вредност свих ових покрадених ствари износи око 322·75 динара. Нека све полицијске и општинске власти најживље потраже крадљивце и покрадене ствари и у случају проналаска о томе известе начелника среза лесковачког с позивом на акт Бр. 23252.

Крађе стоке. Ноћу између 29. и 30. пр. м-ца непознати крадљивци украли су са ливаде три краве Павлу Стојићевићу, земљоделцу из Борка. Две су краве длаке зелене, рогова виласти, а једна је длаке плаве, на челу цветаста и куса; прве две су стеоне, а трећа је јуница. Депеша начелника среза посавског окр. београдског Бр. 12719.

Ноћу између 26. и 27. пр. м-ца непознати крадљивац украо је са пашњака једног непочишћеног коња Стојану Николићу, из Брајковића. Коњ је стар 3½ године, длаке алатасте, на челу цветаст, у предње ноге поткован. Депеша начелника среза црногорског Бр. 8961.

Непознати крадљивци ноћу између 20. и 21. пр. м-ца украли су из обора Николе Ђурића, из Штубика у срезу брзопаланачком, две црне овце. Акт начелника брзопаланачког Бр. 10175.

Дању 7. пр. м-ца непознати крадљивци украли су једног коња и једну кобилу Станку Танасијевићу земљоделцу из Радујевца. Коњ је матор 6 година, длаке алатасте, на челу цветаст, са жигом „Е" 1, 3, висок 144 см. Кобила је длаке зелено-отворене, матора 7 год., са жигом „О". Акт начелника среза неготинског Бр. 12043.

Ноћу између 16. и 17. пр. м-ца непознати крадљивци украли су са паше једног коња Николи Јоковићу, земљоделцу из Самариновца

среза неготинског. Коњ је длаке дорастасте, на леђима има белу длаку од убоја седла, матор 8 година, са жигом положено «Т». Депеша начелника среза неготинског Бр. 11889.

Ноћу између 17. и 18. пр. м-ца непознати крадљивци украли су 13 брава белих оваца из затвореног тора Илије С. Драгомировића, земљоделца из Брестовца. Депеша комесара борског рудника Бр. 15505.

Ноћу између 26. и 28. пр. мца непознати крадљивци украли су са ливаде зване «Рекараче» једног коња и две кобиле Михаилу и Милану Бреглишићу, земљод. из Павића. Коњ је стар 12 година, длаке дорастасте, висок 145 см., са жигом «Њ», са пресеченом копетом на левој задњој нози. Кобиле су обе длаке зелене, старе 8 до 10 година, једна висока 153 см., са жигом «К», а друга 147 см., са жигом «В». Депеша начелника среза лепеничког Бр. 19318.

Ноћу између 26. и 26. пр. м-ца непознати крадљивци украли су једног вола Јону Антонијевићу, земљоделцу из Велике Каменице. Во је стар 9 година, добро урањен, тежак преко 400 кгр. Депеша начелника ср. кључког Бр. 11630.

Ноћу између 27. и 28. пр. м-ца непознати лопови украли су из поља једну кобилу Илији С. Стојановићу, тежаку из Тополовника. Кобила је длаке зелене, матора 7 година, без роваша, са жигом „О". Депеша начелника среза рамског Бр. 15171.

Ноћу између 28. и 29. пр. м-ца непознати лопови украли су из авлије Јована Војиновића, из Дољашнице, 23 брава оваца, од којих су 15 беле а 7 оваца и 1 ован црни. Депеша начелника среза рамског Бр. 15168.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покраће.

УХВАЋЕНИ

Страхиња Ненадић, одбегли осуђеник, за кога смо изнели потерницу и 41. броју, **Сретен Макић** и **Никола Ивановић**, одбегли судски притвореници, и **Михаило Марковић**, абаџијски раденок, за које смо изнели потернице у 44. броју «Полицијскога Гласника», ухваћени су, те је престала потреба за њиховим траженьем.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Под истрагом и у притвору код кварта варошког Управе града Београда налазе се због опасне краће: **Радивоје Радуловић**, из Пожаревца, **Милан Грбић**, „Ћопа", из Пожеге, и **Милутин Петровић**, из Милаковице у срезу јадранском,—сви коцкари. Радивој и Милоје су већ били судом осуђивани због краће, а за Милутина иследна власт нема података да је био осуђиван, но сумња се, да су сва тројица извршила још где какво казнимо дело. Износе се њихове фотографије и скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, а приватни се моле, ако би што знали о овим коцкарима, да одмах известе кварт варошки с позивом на Бр. 13026.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јелимић.

БРОЈ 46. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 12. НОВЕМБРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицискога писара прве класе Управе вароши Београда Драгутина Марића, полицискога писара исте класе среза моравичког, — по молби, и

за полицискога писара друге класе Управе вароши Београда Живка Сарамандића, полицискога писара исте класе среза гружанског, — по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. новембра 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицискога писара прве класе среза гружанског, са платом коју је и до сада имао, Петра Филиповића, полицискога писара исте класе среза трнавског, — по молби;

за полицискога писара прве класе начелства округа моравског Мијаила Милићевића, полицискога писара исте класе среза ресавског, — по потреби службе;

за полицискога писара прве класе среза пожаревачког Симу Николића, полицискога писара исте класе среза млавског, — по молби;

за полицискога писара прве класе среза зајечарског Марка Зарића, писара исте класе у пенсији;

за полицискога писара прве класе среза лесковачког Мијаила Б. Јовановића, бившег среског писара;

за полицискога писара прве класе среза хомољског Душана Јанковића, полицискога писара исте класе Управе вароши Београда, по потреби службе;

за полицискога писара друге класе начелства округа подринског Луку Петровића, полицискога писара исте класе среза подгорског, — по молби;

за полицискога писара треће класе среза лесковачког Милана Петковића, полицискога писара исте класе среза темнићског, — по потреби службе;

за полицискога писара треће класе среза јабланичког Гаврила Николића, полицискога писара исте класе Управе вароши Београда, — по потреби службе;

за полицискога писара треће класе среза млавског Милана Глигоријевића, полицискога писара исте класе среза пожаревачког, — по потреби службе;

за полицискога писара треће класе среза трнавског Љубомира Богавца, полицискога писара исте класе среза зајечарског, — по потреби службе;

за полицискога писара треће класе среза темнићског Драгољуба Јосића, полицискога писара исте класе начелства округа подринског, — по потреби службе;

за полицискога писара треће класе среза ресавског Младена Живановића, полицискога писара исте класе начелства округа моравског, — по потреби службе;

за полицискога писара треће класе среза ресавског Спасоја Панића, практиканта среза ключког;

за полицискога писара треће класе среза моравичког Милована Чолића, свршеног правника;

за полицискога писара треће класе среза подгорског Алексу Поповића, учитеља школе осладићске.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. новембра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Александар Грујић, писар прве класе среза јасеничког, округа смедеревског, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, — стави у пенсију која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. новембра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Стојча Поповић, полициски писар треће класе среза јабланичког;

Атанасије Павловић, полициски писар треће класе среза лесковачког, и

Драгомир Ђуртовић, полициски писар треће класе среза хомољског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. новембра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Владимиру Антоновићу, полициском писару треће класе среза ресавског, уважи оставка, коју је на државну службу поднео.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. новембра 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О КРИВОКЛЕТСТВУ

и осталим кривичним делима ове врсте.

(с обзиром на прописе Гл. XXVII. Казн. Зак. Краљ. Србије од 29. марта 1860. год. §§ 266 до 276 закљ., и на прописе IX. Одељка Казн. Зак. за царство Немачко од 15. маја 1871. године §§ 153 до 163 закључно).

пише **М. С. Ђуричић,**
члан касационога суда

(НАСТАВАК)

б) Није од утицаја то, да ли је баш требало у конкретном случају извршити заклетву или не,[32]) главно је да је заклетва изузета од власти, у опште за те слу-

[32]) Биндинг с. 119, Лист с. 708, Хелшнер II 91.2

чајеве надлежне. Тада већ стоји дужност да се истинита заклетва положи.

Пример:

Извесна надлежна истражна власт држала је да ће сведок Б. за који дан да отпутује у Америку или да ће у скоро да умре. Она, према одредби § 111. крив. суд. пост. овога сведока на исказ закуне, а међутим доцније се покаже да исти сведок није ни хтео да путује или да и није био озбиљно болестан. Постојање деликта ова околност ни у колико неће изменити.

в) Исто тако свеједно је: да ли ће власт, која прима заклетву, сачињавати једно лице или какав колегијум; да ли се дотичним исказом прибавља доказ власти, која изузима заклетву или којој другој; да ли је то власт домаћа или страна; да ли је домицилирана у земљи или на страни.[33])

г) Овај елеменат изрично је прописан у § 154. нем. каз. зак., где се тражи: да је заклетва учињена пред којом влашћу, надлежном за примање заклетви, а у нашем законику тога нема. Међутим из самога правног појма деликта и осталих прописа закона, који се на њега односе, јасно је да је то тако и по нашем закону.

IV. Лажност исказа

Исказом, који је елеменат деликта, има увек да се утврди каква истина из унутарњег живота човечијег. То може бити: опажање каквога факта и на томе основано знање или незнање, или вероватноћа какве истине, или излагање туђих или сопствених опажања, или каква одлука, какво расуђивање, одрицање знања каквога факта, или тврђење да се не зна више или боље, него што је исказано.

Дужност ка истини захтева да исказ о овим унутарњим истинама потпуно одговара унутарњем доживљају. Ако је то тако, онда је исказ истинит, јер истина коју прави исказ мора да садржи, састоји се у тачном понављању унутарњег доживљаја. У овоме се поклапају појмови о правом и истинитом исказу (Echt und wahr) т. ј. прави исказ без ове истине не може се ни замислити. Ну, ако се унутарње истине н. пр. састоји у каквом опажању и сведок је убеђен, да је видио извесну личност како из једне куће излази, то је његова сведочка дужност да то тако и потврди, како је видео, ма како се он у томе варао. Ако се он на такав исказ и закуне, исказ је прав и заклетва је чиста, али неистинита. (Der Eid ist „rein und nicht mein“)[34])

Лажност исказа може постојати у разним облицима. У главном ова лажност може бити двојака, и то:

а) У погледу на личност онога који се заклиње, и

б) У погледу на садржину исказа.

Искази лажни по садржини могу бити:

1) Прави (Echt), т. ј. исказ одговара индивидуалноме опажању или мнењу дотичнога лица, али не одговара стању ствари (субјективно прав, објективно лажан).

2) Неправ или лажан, ао дносно ствари истинит, т. ј. исказ не одговара индивидуалноме опажању или мнењу дотичнога лица, али потпуно одговара стању ствари (субјективно лажан, објективно истинит).

3) И субјективно и објективно лажан, т. ј. нити одговара индивидуалноме опажању или мнењу дотичнога лица нити правом стању ствари.

Пређи ћемо на даље излагање ових исказа, и то:

а) Искази лажни у погледу на личност учиниоца.

Овакви лажни искази, односно лажне заклетве парничара, не могу бити елеменат кажњивога кривоклетства. Тако н. пр. кад Б. дође суду на рочиште одређено за заклетву А. и у место А. положи, овоме понуђену или враћену заклетву, онда Б. не чини кривоклетство по томе, што њему није ни понуђена ни враћена заклетва, већ само А. Овде Б. није повредио заклетву, кад је суштина деликта и он би могао одговарати само за друго које кажњиво дело, као за дело из § 149. казн. зак. (или из §§ 271. и 272. нем. казн. закона[35]).

То исто важи и за исказе сведока и вештака, који би били лажни у овоме погледу. Тада не би стојала дужносна заклетва дотичнога лица, јер лице, које даје овакав исказ и није сведок, односно вештак, већ сасвим друго лице. У овоме случају, наспрам овога лица могло би стојати дело иступа из § 360. т. 1. казн. закона.

Ови случајеви више су предмет теоријске расправе, а Бог зна какве практичне вредности, они немају, пошто практички долазе у врло ретка изузећа.

б) Искази лажни у погледу на садржину.

Ови искази по правилу могу бити елеменат деликта.

1. Искази прави а објективно неистинити.

Ова прва група лажних исказа по садржини, на сваки начин, као што је већ раније напоменуто, не даје елеменат хотичнога кривоклетства (предвиђеног у прописима §§ 266 и 267. с. к. з. и §§ 153 и 154. н. к. з.), већ би они само у извесноме случају могли бити предмет нехатнога кривоклетства. Са овога разлога о њима ћемо доцније говорити.

2) Искази субјективно лажни а објективно истинити.

Та околност, што лажно учињени исказ одговара правоме стању ствари, дакле објективно садржи истину, ни у колико не мења значај лажности исказа у кривично-правноме погледу.

Као што је напоменуто, деликт се састоји у повреди законом прописане дужности за исказивање истине. Ова повреда сигурно стоји кад је онај који се заклиње, дао исказ хотично противно своме опажању, знању, уверењу или мишљењу. Не треба губити из вида, да је главно то, што је учинилац хотично дао лажан исказ, а споредно је, што се усљед заблуде учиниоца овај његов лажни исказ поклапа са стварним током или стањем ствари, које је он држао да није такво.

Истинитост исказа мора се увек ценити са гледишта онога који се заклиње, а истина у овоме смислу, то је оно што одговара његовоме знању. Тако сведочка је заклетва лажна, чим се збиће на које је положена, по схватању тога сведока није збило или се збило друкчије него што је он тврдио; вештакова је заклетва лажна, чим је он дао исказ противно своме уверењу или схватању, ма да би дато мнење стварно било тачно.[36])

Исто тако исказ је лажан и онда, када учинилац тврди, да он зна извесан факат а он га не зна, па ма тај факт у истини и постојао.

У осталом овде ћемо навести следеће речи Биндинга:

„Мора се рећи да је то једна од најчудноватијих заблуда криминалне доктрине, кад се учило, па се још и данас учи, да се позивање на Бога, као силу вечне истине, мирно може сложити са свесно учињеном лажном сведоџбом, само ако ова случајно објективном стању ствари одговара, и да овај случај ослобођава кривоклетника од учињенога неправа и казне. Одржавање те заблуде; да субјективно лажна заклетва — није кривоклетство, у толико је загонетније, у колико се још у изворима канонског права садржи потпуно противан појам.“ (в. Биндинг стр. 115). (наставиће се)

О одговорности државе и чиновника према трећим лицима за штету, коју чиновник учини у вршењу званичне дужности.

(НАСТАВАК)

Али сви ови разлози нису довољни да оправдају поступак оних држава и мишљења оних писаца, који су против директне одговорности државне за штету, коју њени органи — чиновници — учине коме у вршењу поверене им јавне власти. Тако пре свега у теорији је преовладало, као што је већ речено, мишљење, да државу репрезентују њени чиновници. Кад чиновник као државни орган врши јавну власт, онда је увек то држава која ради. Личност чиновника ступа у позадину. [13]) И кад држављани имају права да у свему пространству захтевају од државе да она исправно врши јавну власт, кад је држава дужна свима грађанима дати потребну заштиту (в. чланове 9, 16., 23. нашег устава и § 15. грађ. зак.), онда се у случају повреде овога јавнога права грађана из тога рађа за оштећенога грађа-

---

[33]) Биндинг с. 119, Олсхаузен код § 153 п. 9. и код § 154 п. 2, Хелшнер II 912.

[34]) Тако Биндинг с. 115. и то је тачно.

Друга је ствар да ли овакав прави исказ може сачињавати деликт нехотичнога кривоклетства.

[35]) Тако Олсхаузен код § 153. п. 12, Лист Л. И. с. 83; противно Биндинг с. 124, који тврди да је оваква заклетва једна од најлажних и енергично доказује њену кажњивост.

[36]) Тако: Олхаузен код § 153 п. 4, Биндинг с. 122, Х. Мајер с. 726; противно Хелшнер, који узима да у овом случају стоји покушај.

[13]) в. Delius, die Haftpflicht der Beamten стр. 9.

нина приватно-правно потраживање да тражи од државе причињену му тиме штету. Најприроднији и најсигурнији пут да до остварења свога потраживања дође јесте судски пут. Адмистративне власти нису погодне за извиђање спорова оваке природе, јер би могле бити пристрасне, пошто би у главноме имале да извиђају некоректне поступке самих својих чиновника. Мишљење оних писаца који веле да држава не треба да одговара за поступке својих чиновника за то, што је она као фискус према државним органима треће лице (в. примед. 12), кога се поступци државе као највише власти ништа не тичу, погрешно стога, што *држава као највиша власт* и *држава као имовинско-правни субјекат* (фискус) нису две разничне, једна од друге одвојене личности, већ је то једно исто лице (правно), једна иста држава, која као субјекат државне власти врши највишу власт, а као фискус ступа у имовинске односаје. Натовари ли она на себе као носилац јавне власти какву приватноправну обвезу на накнаду због недозвољене радње, то онда она има као фискус да плати ту накнаду[14]) Исто је тако неправедно одбијати одговорност државну због финансијских разлога. Јер пре свега потраживања накнаде штете од државе због недозвољених поступака чиновничких у вршењу јавне власти нису тако честа, те држава не би често накнаде плаћала. У земљама, у којима у првом реду држава за поступке чиновника одговора, није се показало да је државна каса отуда велике штете имала. С друге пак стране држава се може у много случајева наплатити од чиновника, због чијег је поступка накнаду штете платила. Поред тога кад би држава одговарала непосредно за поступке својих чиновника, онда би она већу пажњу обраћала на лица, која за чиновнике поставља и јавну им власт поверава. Што се тиче навода, да ово питање долази у државно, а не у приватно право, ту се има напоменути, да то не може бити сметња да се оштећеноме даде накнада према прописима приватног права. Али у истини јавно-правне је природе само унутрашњи правни однос између државе и њених чиновника, а он са спорним питањем никакве везе нема.

Према свему овоме излази да је оправдан захтев да држава у *првом реду* одговара и за ону штету, коју њени чиновници коме нанесу у вршењу јавне власти. »Одговорност државна мора бити примарна а не субсидијарна. Оштећеноме треба да је могућно на *најсигурнији* и *најростији* начин доћи до заштите свога права. Противно је правичности упућивати оштећенога прво на чиновника, од кога се он, баш и кад би чиновник био осуђен, не би можда могао наплатити стога, што нема имовине, па га онда тек упућивати на онога, који је *према њему* — оштећеном — управо прави кривац против кога сада треба поново водити парницу«.[15]) Сем тога кад би се усвојила субсидијарна одговорност државна, онда би оштећени имао тешку и често неостварљиву дужност, *да докаже до кога баш чиновника* има кривице, што је штета наступила.

Овим су се питањем често бавли за последњих тридесет година зборови немачких правника. Тако је још 1871. године донесена била резолуција на збору, којом су се немачки правници изјаснили за директну одговорност државну. Па и на овогодишњем збору у Килу, на коме су били најчувенији правници немачки и аустријски, донесена је после исцрпних писмених и усмених реферата једногласна одлука, да држава има непосредно да одговара. У исто доба збор је изјавио жељу, да се у целој Немачкој ово питање једноставно регулише.[16])

Б. Наше законодавство.

I.

1. Што се нашег законодавства тиче, у њему ово питање није јасно и једноставно регулисано. Ипак ја мислим да код нас држава *не одговара за штету, коју чиновници учине вршећи поверену им јавну власт* (в. бр. 3. под *а.*) Можемо сажаљевати што је то тако по нашем законодавству и желети да се то што пре измени, али позитивни прописи у нашем законодавству тако су јасни да је друкчије тумачење немогућно. Кад дакле чиновник нанесе коме штету отправљајући јавно правне функције државне, онда за ту штету он сам одговара. Ово моје мишљење изводим из ових законских прописа:

а. По чл. 28. Устава од 5. јуна 1903. год.: »Сваки Србин има право да непосредно и без ичијег одобрења тужи суду државне чиновнике и званичнике, као и председнике општина, кметове и општинске званичнике, ако су они у *својем службеном раду* повредили његова права«. Како се уставом у првом реду одређују јавно-правне функције државне и јавно-правни односи између појединаца и државе, то се онда и овај чл. 28. односи на повреде грађана поступцима чиновника у вршењу јавне власти. Из овога законског наређења излази да држава, упућујући оштећене да судским путем без претходног одобређ аминистарског траже од чиновника накнаду, од себе одбија одговорност за чиновничке поступке у вршењу јавне власти. Кад би држава хтела да сама одговара за поступке својих чиновника, онда не би имала потребе да оштећенога упућује на тужбу суду против чиновника, већ би она, исплативши штету, сама потрзала чиновника на одговор. У својој генералности овај уставни пропис тиче се истина и оних поступака чиновничких, којима би се вређала политичка права грађана, али тако исто и оних поступака чиновничких у вршењу јавне власти, којиштете приватна права грађанска (на пр. право својине — чл. 16. устава). Иначе, да је законодавац имао на уму само политичка права, он би зацело то и рекао, а не би употребио генералан израз »ако суони у својем службеном раду повредили његова *права*.«

б. Неоспорно је, да вршење правосуђа долази у јавно правне функције државне. За штету пак, коју би судија учинио кривицом у изрицању правде, држава не прима одговорност на себе, већ изрично упућује оштећенога на тужбу суду против судије, чијом је кривицом штета наступила, прописујући и нарочити поступак за извиђање и суђење ових спорова. В. чл. 12—20 закона о судијама од 19. јануара 1901. године.[17]) И извршивање судских пресуда и решења је јавно-правна функција државна, али код нас за штету, која би отуда настала, одговара не држава, већ чиновник, коме је она вршење ове јавне власти поверила. В. §§ 500*a*, 502, 504 и сл. зак. о пост. суд. у грађанским парницама.

(наставиће се)

Д-р Д. Аранђеловић.

[14]) в. Gierke у н. д. стр. 159.

[15]) в. Delius у нав. д. стр. 10.

[16]) в. Österr. Ger. Ztng. бр. 37. од ове године стр. 293. и след.

[17]) У Немачкој а и другим државама постоје закони по којима *држава неиосредно* накнађава штету оним осуђеним лицима, која би у поновном суђењу била за невине проглашена, као и оним, који су као невини издржали притвор за време истраге по кривичном делу. Закони од 1898 и 1904. год.

Постанак и развитак криминалне антропологије

Цезар Ломброво

Стара пословица, по којој *у свету нема ничег новог*, може се потпуно применити на криминалну антропологију. Њени најважнији закључци, па чак и они који су нама на први поглед изгледали парадоксални, били су познати научницима од пре толико векова, а у неколико и самом народу. Познато нам је врло добро, да је још у најстаријем времену запажено, да се злочинци одликују ненормалним борама и асиметричним лицем, као и да су обично леваци и разроки.

Човек се мора узбудити, кад у Хамлету прочита ове ретке: *има извесних људи, који од самог рођења притежавају неколико жалосних особина, за које не могу никако бити одговорни, пошто нису били у могућности да сами бирају своје порекло.*

Још је Гардан обратио пажњу на особиту хитрину и енергију крадљиваца, на њихове упале и веома покретне очи и њихов искривљен или повијен нос.

За озбиљније и детаљније проучавање злочинаца и њихових карактера у последње време има се захвалити: *Томисону, Вилзону, Винслову и Модслеју* у Енглеској; *Ловерњу* и *Десиину* у Француској; *Касиеру* и *Бенедикту* у Немачкој. Све што сам ја учинио, то је, што сам ранијим и њиховим закључцима, који тако рећи лебдијаху у ваздуху неопажени, додао нешто мало органског тела.

Држим да неће бити без интереса, ако изложим како сам ово постигао, и како ми је дошла прва идеја о овоме.

Год. 1870. изучавао сам неколико месеци осуђенике и болеснике у Павији и

поредио их са лешевима у циљу констатовања битне разлике између злочинаца и душевно оболелих, али без успеха. Једног децембарског јутра наиђем изненада у лубањи једног разбојника читаву серију атавистичких аномалија, а нарочито једну велику јаму у задњем делу главе. Утисак, које су ове чудноватe аномалије на мене учиниле, био је толико јак, да ми се решење проблема о природи и постанку злочинца појавило као ствар свршена: *карактери примитивних људи и животиња на нижем ступњу развитка и данас се репродукују.*

Изгледало ми је, да су и многи други факти ишли у прилог овој хипотези, нарочито у погледу психологије злочинаца: уобичајеност тетовирања и арга, затим бујне и пролазне страсти, несмотреност која иде до храбрости и храброст која прелази у кукавичлук и, најзад, леност која одговара страсти за игром.

Много доцније, год. 1884., изненађен Миздеовим случајем, код кога се атавистички карактери злочинца поклапаху потпуно са карактерима епилепсије, дошао сам до закључка, да се код злочинаца поред атавистичких аномалија сусрећу и патолошке. Тек тада појмио сам огромну важност извесних карактера, као што су: асиметрија лица и лубање, аномалије врата, несвестица, конвулзија, импулзивност која иде до болести, и дистракција која се граничи епилепсијом.

Нема спора, да би ови моји покушаји остали бесплодни, да није било компактне фаланге научника, међу којима бриљирају имена: Принса, Гарофала, Дрила, Ван-Хамела, Г-ђе Тарновски, Тарда, Лагасања, Нордау-а, Албанела, Максвела, Сомера, Нелмана, Листа, Лежена, Маро-а, Фериа, Ферара, Отоленги-а и Мањо-а, који су расплодили клицу, коригујући претеране и једностране закључке.

Научници ови доказали су, да не постоји само једна већ више врсте злочинаца, и да је за поједине врсте злочин одређен случајем, страшћу или болешћу. Они, после овога, сасвим умесно, истакоше питање: да ли не би било правичније удесити законе према фактима, у место да се факти фалсификују према законима само с тога, да се не би узнемиравало спокојство оних, који се не хтедоше занимати новом науком?

Полазећи са овог гледишта, они напустише апстрактне формуле ради којих су се толики генијални људи бесплодно исцрпели, и закључише: да казну треба смањити у погледу инфамије и строгости, а увећати у погледу трајања и друштвене одбране.

Они у исто време обратише поглавиту пажњу превентивним мерама, помоћу којих се зло спречава на самом извору, као што су: борба против алкохола, заштита напуштене деце и т. д. Они, најзад, сасвим умесно приметише, да друштво, које већ трпи због извршеног злочина, не треба да троши и трпи за издржавање злочинаца по затворима за љубав једног теоријског принципа, у који у будуће нико неће веровати, и по коме је затвор врста новог крштења, које ће изгладити све погрешке и пороке.

И ако још не беху потпуно довршена, изложена истраживања изазвала су многобројне примедбе и критике.

— Ви и сувише злоупотребљавате усамљене факте у вашим дедукцијама«, пребациваху ми многи одлични научници.

— Ако, н. пр. наиђете асиметрију лубање или ушију код извесног лица, ви се журите да из тога закључите лудило или злочин, који не стоје ни у каквом директном и извесном односу са сличним аномалијама.«

Нисам порицао, да се и у људском кристалу може понекад наћи каква ненормална формација; нисам спорио, да је једна школа за душевне болести одређивала више пута на основу једне једине аномалије дијагнозу дегенеративног лудила, али сам у исто доба и доказивао, да су моје дедукције резултат масе посматраних факата, из којих неоспорно излази, да се аномалије у много већој сразмери сусрећу код злочинаца, но код поштених људи; да су усамљене аномалије за мене само један знак, једна музичка нота, од које се може добити акорд само тако, ако је у вези са осталим физичким или моралним нотама.

Примедбе и замерке друге врсте могу се поглавито свести у ово неколико речи: било је народа и времена када акти, које врше данашњи рођени злочинци, нису сматрани као злочини или преступи.

Ово нико не спори, али тако исто нико не може спорити, да се данас под злочинима и преступима подразумевају оне акције, које су одвратне нашем времену, и да према овоме рођеном злочинцу, као атавистичком створењу у већини случајева, ништа не смета да и даље репродукује акте који су били нормални за »дивље« народе.

Још мање је основана примедба да се лица, која врше поједине преступе: браколомство, преваре у трговини и т. д. не сматрају као злочинци.

Лако је доказати, да поред рођеног злочинца или преступника, има и случајних, *криминалоида*, међу које спадају и ова лица, и да свагда и у свима природним појавима има *средњих прелаза* од *минимума* ка *максимуму*, од *ненормалног* ка *нормалном*.

Једна од најопаснијих замерака нашој науци јесте она, која тврди да наши радови иду на то да сруше казнени законик; да оставе потпуну слободу разбојницима и да поткопају основ људској слободи.

Они који ово тврде заборављају, да ми смањену индивидуалну одговорност замењујемо одговорношћу друштвеном, која је у сваком погледу много строжа и поузданија; они заборављају, да ми тражимо вечито затварање баш за ону групу злочинаца, чију одговорност редуцирамо. Савремено друштво одбацује ово вечито затварање у име теоријских принципа, али и по цену великих опасности.

Нова пенална средства, која ми предлажемо, искључују, признајем, инфамију, али и сами наши правници не мисле да је она преко потребна; они је сматрају као једну атавистичку трансформацију — као остатак старе освете — која се губи из дана у дан. Ко би се, у осталом, усудио, да одбаци толике користи од нових пеналних средстава у накнаду за један гнусни осећај? Зар има неког, који још не појми, да наше време има за јеванђеље познату Стеелову максиму: *„Све познати, то је све опростити“*.

Наши противници боје се атентата на морал услед редуцирања поштовања и презрења, који су у тако тесној вези са актима зависним од слободне воље.

Пре свега, мало је неозбиљно придавати толику важност овој ствари само на основу једног контроверзног факта; нико, у осталом, не мисли да измењује осећаје, нити се ово, у опште, може постићи.

Критеријум заслуге неће се ни у колико изменити; ако се већина врлина и порока буде сматрала као последица молекиларне промене. Ко се не би дивио лепоти и онда кад би она била потпуно материјални и од људске воље независан феномен?

Узмите све криминалне антропологе; нико од њих неће стиснути руку једном зликовцу, нити изједначити кретена са генијем, и ако врло добро зна, да су глупост првог и интелигенција другог резултат организма.

Има, најзад, личности, које тврде, да је наша школа умрла одмах по рођењу. На ово оригинално тврђење, одговаримо им простим покретом атинског филозофа против оних који одрицаху егзистенцију покрета. Чудноватi су, доиста, мртваци који су до сада у три маха потпуно обнављали свој пут, усвајајући истину и онда кад је она ишла против њих; који не засташе ни часа да се одморе на побраним ловорикама; који су сваке године изналазили нове путеве и изучавали: са *Лашијем* злочин политички и финансијски, са *Фераром* и *Тарновском* жену злочинца и проституцију, са *Белестринијем* детоубиство, са *Феријем* убиство, са *Сигелом* злочин масе, са *Маром* и *Дрилом* дечји криминалитет, са *Сержијем*, *Де Санктисом*, *Паолом Ломброзо* и другим литерарну критику и естетику.

Истина је цела, да је старо дрво изложено кварy времена, и да маховина већ почиње да покрива његову храпаву кору, али на његовом стаблу, које ће и после смрти остати плодно, избијају већ нове гране, које ће бити и снажније и лиснатије од старих. Ове нове гране, то сте ви, моје драге кћери, ви, моји пријатељи и моји ученици, сви ви, моји драги другови, који дођосте овде из далека да браните једну идеју. Ваша енергија храбри ме више но тридесетогодишњи напори за ово дело. Идеја, коју ми заступамо расте из дана у дан — она никад неће умрети.*)

*) Говор Ломброзов приликом отварања VI. међународног конгреса за криминалну антропологију, који је одржан у Турину између 28. априла до 3. маја тек. године.

ПОУКЕ И УПУТИ

Пресуда среске власти, изречена на основу § 11. механске уредбе, којом је поред казне одлучено и о забрани упражњавања механске радње, није извршна према §§ 15. и 16. полицијске уредбе.

Миладин М., трговац и пољопривредник из Кијева, упражњавао је у својој згради у Кијеву механску радњу. Узет на одговор, и упитан на основу каквог одобрења упражњава механску радњу, он је изјавио: да има привремено механско право за обављање механске радње у својој згради, но да га је затурио и не може да нађе, и за доказ овога позвао се на акт начелника среза крагујевачког Бр. 9938/1891. год., а за тим и наређење исте власти Бр. 10871., по коме му је остављено право да за две године обавља механску радњу у својој згради, и за то време да подигне прописну зграду.

Али пошто за све ово није поднео никакав оригиналан документат, из кога би се могла оценити истинитост његових навода, и пошто није хтео поднети ни привремено месно механско право, да би се видело да му није протекао рок, дат му за подизање нове механе, већ се само позвао на акт Бр. 9938/1891. год., у коме није прецизно одређено, за које време има да подигне механу, — то је начелник среза крагујевачког, налазећи да је он овим ишао само на обману власти, како би у својој згради могао још за неко време обављати механску радњу, решењем Бр. 9185/ 904. год., а на основу § 28. и 29. механске уредбе, одлучио да му се забрани даље упражњавање механске радње у згради у Кијеву, све дотле, док не поднесе месно механско право, по коме му је одобрено, да у овој његовој згради може отправљати механску радњу.

Ово решење, по изјављеној жалби, поништило је начелство округа крагујевачког, с тога, што среска власт није узела у призрење жалиочеву изјаву, у којој се позвао на акт среске власти Бр. 9938|1891. год., којим је извештен суд општине кијевске, да је Министар Унутрашњих Дела претписом ПБр. 9294|1891. год., одобрио жалиоцу Миладину привремено упражњавање механске радње у његовој згради све дотле, док неко не би тражио и добио право за подизање механске зграде по плану, а у исто време јављено суду, да је жалиоцу Миладину дато засебно решење о овом одобрењу, према чему не стоји, да он бесправно у својој згради упражњава механску радњу за то, што на захтев власти није могао одмах показати оригинално одобрење, које може свакад добити у овереном препису од Министарства Унутрашњих Дела.

Усвојивши ове примедбе, среска власт је, по учињеном дослеђењу, нашла:

1) да је извештем суда општине кијевске од 5. августа 1904. године Бр. 1966 утврђено, како је Миладин добио привремено месно механско право на ону зграду, коју ју је продао за школу кијевску, и да нема право на ону зграду, где сада обавља механску радњу.

2) да одбрани његовој: да он има право механисања на ону зграду, где сада обавља ову радњу, и да је то оно право, које помиње, — нема места, пошто се извештем суда општине кијевске противно утврђује.

С тога је среска власт, на основу § 28. и 29. механске уредбе, решењем Бр. 10714|904. год. одлучила, да му се ова радња забрани у овој згради и да се ова зграда затвори, чим решење постане извршно.

Ово решење одобрило је начелство окружно, али га је Министар Унутрашњих Дела поништио из ових разлога: што је начелник срески погрешно засновао своје решење на §§ 28. и 29. уредбе о механама и кафанама, јер се ови законски прописи односе на оне зграде механске, које је тај закон затекао, а не и на оне, које су на недозвољен начин за механе употребљене, пошто је за овакве случајеве прописана казна у § 11. исте уредбе, те је жалитеља Миладина, кад упражњава механску радњу у другој згради, а не у оној, за коју је добио одобрење, а која је у недозвољеној близини школе — § 5. поменуте уредбе — требало осудити и на казну по § 11. те уредбе.

Усвајајући ове примедбе, начелник срески поново је расмотрио овај предмет и нашао:

а) да се из извештаја суда општине кијевске од 5. августа 1004. год. Бр. 1966 види, да је Миладин добио привремено право на зграду, коју је продао општини кијевској за школу;

б) да Миладин није поднео дозволу за упражњавање механске радње у оној згради, у којој сада исту обавља, и

в) да је ово дело кажњиво по § 11. механске уредбе.

Са ових разлога, среска власт га је пресудом Бр. 10732|905. год. казнила са 25 динара и забранила му ову радњу.

Ову пресуду, на основу чл. 11. закона о уређењу округа и срезова, одобрило је начелство окружно решењем од 20. јануара 1905. године Бр. 26843. Противу овог решења начелства, Миладин је изјавио жалбу Министу Унутрашњих Дела. Начелство, налазећи да је по § 15. и 16. полицијске уредбе његово решење Бр. 26842 извршно и да противу истог нема места жалби, решењем својим Бр. 4892 одбацило је жалбу као неумесну.

Ово решење начелства одобрио је Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 28. марта 1906. године ПБр. 7609.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да ожалбено решење министрово не одговара закону са ових разлога.

Као што се види из акта, начелник среза крагујевачког пресудом од 13. октобра 1905. године Бр. 10732 осудио је жалиоца са 25 динара казне, и да му се забрани механска радња, коју је привремено добио, и ту је пресуду одобрило начелство округа крагујевачког решењем од 20. јануара 1906. године Бр. 26843, на основу чл. 11. закона о уређењу округа и срезова.

Према томе, начелство решењем од 18. марта 1906. године Бр. 4892 није могло одбацити жалбу жалиоца, коју је изјавио противу решења Бр. 26843, оглашујући то решење за извршно, према §§ 15. и 16. полицијске уредбе, а ни Министар није могао одобрити то решење, решењем својим Бр. 6709. Жалба се није могла одбацити с тога, што пресуда Бр. 10732 не гласи само на казну, него и на забрану механске радње, и што начелство није одобрило ту пресуду на основу §§ 15. и 16. полицијске уредбе, него на основу чл. 11. закона о уређењу округа и срезова, а таква решења подлеже жалби.

Са наведенога, Државни Савет је нашао, да је Министар неисправно одобрио решење начелства Бр. 4892, него је требало, да се упусти у расматрање овога предмета по жалби жалиоца, у толико пре, што је овај предмет по жалби жалиоца већ једном био на расматрању код њега, и он је решење начелства од 8. марта 1905. године Бр. 21783|904. поништио својим решењем од 30. јула 1905. године Бр. 18955.

Ове примедбе саветске усвојио је Министар Унутрашњих Дела.

Одлука Државног Савета од 6. октобра 1906. године Бр. 6674.

Окружни посланик не може остати посланик, кад се после, пошто му је оглашен избор за правилан, сазна, да није могао бити биран по чл. 53. в. закона о општинама.

Окружна скупштина округа моравског на другом свом састанку, држаном 20. септембра 1906. године, донела је одлуку, да посланик И. Ђ. пошто је осуђиван за горосечу са 10 дана затвора; нема више услова да буде окружни посланик.

Начелник окружни, примивши ову одлуку, нашао је да иста не одговара закону из ових разлога:

1. што и ако је посланик И. Ђ. осуђиван судски за горосечу, он није осуђен за преступ из користољубља, који за собом повлачи губитак грађанске части, те да би му ово могло сметати да буде посланик.

2. што је чл. 53. в закона о општинама предвидео случај, да неко не може бити часник општински, ако учини злочин или преступ из користољубља, који се казни по општем кривичном закону, а не по неком специјалном закону, као у овом случају по закону о шумама.

Ну баш и да би се узело, да је он учинио преступ из користољубља, ипак то не би могло да буде разлог да изгуби мандат, јер се пропис чл. 53. в. закона о општинама датира од 3. децембра 1905. год. а међутим И. Ђ. је постао послаником још 20. септембра исте године, дакле пре, и његово већ стечено право доцнијим законским прописом не може да се окрњи.

3. Што је посланик И. Ђ. у овој години изабран и за председника општинског, па је поред осталих навода у жалби на његов избор истицано и то, да је осуђиван

за горосечу, али је Државни Савет узео, да тај навод не би могао да буде разлог за поништај овог избора.

С тога је окружни начелник, налазећи да је одлука неправилна, на основу чл. 14. закона о уређењу округа и срезова, задржао исту од извршења својим решењем.

Министар Унутрашњих Дела нашао је, да је решење окружног начелника правилно, јер је Илија изабран и признат за окружног посланика пре измена и допуна у закону о општинама од 3. децембра 1905. године (чл. 53. в.) па је с тога писмом својим од 25. септембра 1906. године П№ 20371 у смислу чл. 14. зак. о уређ. окр. и срез. послао сва акта овог предмета на решење Државном Савету.

Државни Савет нашао је: да има двојаких узрока за поништај избора: формалних у погледу изборне радње, и материјалних који у опште утврђују ко може бити биран за посланика. И док се за формалне повреде закона може поништити избор само приликом разматрања изборне радње, материјална повреда у свако доба, чим се утврди, чини избор ништавним.

Али како у овом случају посланик Илија није био осуђен за дело, које предвиђа чл. 53. в. закона о општинама, то је Државни Савет, на основу чл. 14. закона о уређењу округа и срезова, поништио одлуку окружне Скупштине као противну закону.

Одлука Државног Савета од 6. октобра 1906. године № 6659. **М. В.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине божевачке, актом својим од 29. септембра ове год. Бр. 2503, пита:

1, „Кад један грађанин тужи 2—3 или више лица, једном тужбом, за иступно дело. да ли тада треба да плати таксу по 2 дин. за сваког туженог засебно, или свега за тужбу 2 динара, и шта бива ако треба да плати за сваког засебно, па он то неће да учини?;

2, да ли лице, које израђује у својој кући лонце, крчаге и т. слично, може продавати ту своју израђевину пијачним даном у варошици на пијаци, пошто је ово варошица, и

3, кад општински или који други службеник, одређен за извршење пресуда, не изврши на време пресуду иступне природе, изречену на новчану казну, и она застари према осуђеном, да ли је тада извршитељ дужан да накнади каси ону суму, која је пресудом била досуђена или не?«

— На ово питање одговарамо:

1, Ако 2—3 или више грађана учине заједнички једно иступно дело према извесном лицу, па их ово лице тужи једном тужбом, онда оно плаћа свега 2 дин. таксе, пошто је једно дело. Ако ли је, пак, свако од ових лица учинило самостално иступно дело према тужиоцу, па он само сва лица обухватио једном тужбом, онда он плаћа по 2 дин. таксе онолико пута, колико засебних дела има.

Такса се, дакле, одређује према броју дела (напомена под 2 код т. 227. зак. о таксама).

Ако неко неће да плати таксу више од 2 дин. а требао је да плати више, онда треба применити чл. 9. зак. о таксама;

2, израда грнчарије долази у ред заната, који су предвиђени еснафском уредбом, и постављени услови, под којима се овај занат може радити.

Према томе, ако су лица, која ову лончарију израђују, добила мајсторско право, и по том праву раде, онда се њима не може забранити да израђевине свога заната продају у својим радњама или кућама, или чак и на пијаци, ако у месту нема мајстора који држе сталне дућане са истоветном робом. Ако ових последњих има, и они своју робу не износе на пијацу, онда и они први не би могли тамо продавати своје израђевине. Наравно, да овде треба водити рачуна и о наређењима закона о панађурима и пијачним данима; и

3, Одговорност за неизвршење пресуда двојака је.

Тако, ако је застарелост пресуде намерно допуштена, онда би казна била из § 128. крив. зак.; а, ако би се то догодило случајно и под околностима које не би истицале казнену одговорност по поменутој законској одредби, онда би дотично лице одговарало административно-дисциплински.

Уз ову осуду, одговорно лице могло би бити осуђено и на накнаду новчане казне, која је застарелошћу изгубљена, обухватајући ову накнаду увек одлуком, којом се расправља његова одговорност, и пружајући увек могућност употребе правних средстава.

II.

Суд општине бистричке, актом својим од 7. октобра ове год. Бр. 1089. пита:

„Пресудом овога суда од 18. јуна ове године Бр. 691, осуђено је извесно лице на 15 дана затвора за дело из § 357. т. 2. кривичнога закона.

Пресуда ова одобрена је одлуком првостепеног суда од 22. јуна ове године Бр. 31958, и ова одлука саопштена је осуђеном 27. јуна ове год.

По овој пресуди осуђени није одмах стављен у затвор, јер је по саопштењу одмах отумарао незнано где.

Расписима својим од 10. септ. Бр. 1099 и од 22. истог м-ца Бр. 1048, суд је тражио осуђеног да га казни подвргне, али га није могао пронаћи све до 6. октобра

Тога дана суд је добавио осуђеног, али га није ставио у затвор, јер не зна да ли је пресуда застарила или не?

Моли се уредништво за што скорије обавештење: да ли је пресуда, којом је дотични осуђен, застарила или не, и има ли за ову застарелост какве одговорности, пошто је суд трагао за осуђеним. па се није могао пронаћи.„

— На ово питање одговарамо:

Иступне пресуде застаревају за оно исто време, за које застарева и само иступљење, за које је кривац осуђен, дакле за три месеца, § 396. крив. закона.

Ако осуђени, о коме је овде реч, није био у рукама власти, и одатле побегао, него је био у слободи и отумарао, па за три месеца није пронађен (од 27. јуна до 6. октобра) онда је према њему пресуда застарила и сада се не може и не сме извршивати.

Ако се утврди, да је неко од органа општинских нарочито помогао, да се осуђени уклони од издржавања осуда, онда би према њему требало предузети законске мере, као што је у одговору под I. изнесено.

III.

Суд општине брековачке, актом својим од 9. октобра ове год. Бр. 1300, пита:

„Пресудом суда бивше општине бјелушке, од 30. децембра 1897. год. Бр. 157, осуђен је Павле Ђорђевић, из Бјелуше, да се закуне, како није као бивши кмет примио од председника А. Лазаревића 24 дин. наплаћених од Уроша Матовића, за рачун Живана Гордића, па да ту суму не плати, а ако се не закупе да је дужан платити је.

Од дана изречене пресуде, па за шест месеци и 28 дана, Павле није положио заклетву по пресуди. нити је изјавио да се неће заклети, а тога је дана умро.

Сада Гордић тражи наплату по пресуди, а наследници Павлови не пристају да плате осуду.

Моли се уредништво за објашњење: да ли се сматра да је Павле положио заклетву у смислу § 276. грађ. суд. пост., или треба његови наследници да плате 24 динара по пресуди?«

— На ово питање одговарамо:

Ако се пок. Павле није жалио на пресуду, којом му је заклетва досуђена, у колико би оваквој жалби у опште било места, кад се спор расправља главном заклетвом, а међутим, у току спора изјавио је да се хоће заклети, онда се услед његове смрти, сматра да је заклетву положио у смислу § 276. грађ. суд. пост. па се, према томе, од његових наследника не може ништа наплаћивати.

IV.

Суд општине прњиловачке, актом својим од 12. октобра ове год., пита:

„Моли се уредништво да у свом листу објасни: да ли за пензионисање председника: Касационог, Апелационога и Првостепених судова, као и судија Касационог и Апелационог суда, важи чл. 11. закона о судијама од 11. јануара 1901. год. или чл. 157. Устава од 5. јуна 1903. год. и зашто?

— На ово питање одговарамо:

Отварајући рубрику „Поуке и обавештења“, уредништво је имало намеру да послужи истинским потребама општинских судова и оних државних и општинских службеника, који држе и читају „Полицијски Гласник“, и да даје обавештења само по оним питањима, која су у нераздвојној вези са њиховом службом и пословима у овој.

Како питање, које је постављено од стране суда општ. прњиловачке, не стоји ни у каквој вези са пословима, које он врши, то му се, по постављеном правилу, не може ни одговор дати, тим пре, што се баш сада то питање третира у дневној штампи, па суд може задовољити своју радозналост и тим путем.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Убиство зликовца Ненадића. Као што смо већ јавили у прошлом броју, један од наших најопаснијих и најдрскијих зликоваца, читаоцима добро познати **Спасоје Ненадић**, убијен је 28. прошлог месеца у селу Гостиници, среза ужичког, захваљујући умешности и ревности полицијских чиновника и пожртвовању жандарма.

Према званичном извештају начелника среза ужичког од 3. тек. м-ца Бр. 10251. цела ствар овако је текла:

24. прошлог месеца дошла је у Ужице Љубица, тетка Спасојева из Љубања, из кога је места и Спасоје, и позвала Ружу, жену његовог брата Страхиње на састанак са Спасојем али ова, бојећи се да је Спасоје не убије, не смеде ићи, већ ствар достави окружном начелству. Одмах је кренута потера за зликовцем, али без успеха. Утврдило се само то, да је он доиста био у Љубањама.

Сутра дан т. ј. 25. пр. м-ца предстала је начелнику среза ужичког г. Петру Чаћевићу ова иста Љубица и саопштила му, да је Спасоје долазио код ње ноћу између 23. и 24. пр. м-ца, и том приликом молио је: да му да хлеба, опере кошуље и позове снаху Ружу. Саветовала му је, вели, да се преда властима, јер ће »робом икад али гробом никад», ну он је није хтео послушати, већ је, напротив, тврдио, да се жив нипошто неће предавати. На питање г. Чаћевића где је Спасоје, Љубица је одговорила да не зна, али је обећала да ће га потражити и поново молити «да лудо не губи главу«, т. ј. да се преда.

Чим је Љубица изишла из канцеларије, послат је за њом један званичник да мотри где ће ићи и с ким ће се састати.

Пошто је купила хлеба у једној пекарници Љубица се, у место да иде кући у Љубање, упути сасвим противним правцем — ка селу Буару. Поводом овога одмах је кренута потера и извршен претрес сумњивих кућа у овом селу, али без резултата. Једино што је нађена Љубица у кући једног рођака Спасојевог, који је био негде ван куће, по својој прилици са Спасојем. Претрес је поново извршен и преко ноћи, али опет без успеха.

Пошто се тачно сазнало за места у којима се Спасоје креће, као и за људе који га примају и склањају, прекинуте су привидно потере и опозване страже, али су жандарми и служитељи тајно пазили на кућу Љубичину у Љубањама.

На дан 28. прошлог месеца јавио се г. Чаћевићу Драгојло Познановић, воденичар из Гостинице и саопштио му, да је ноћу између 26. и 27. пр. м-ца дошао у његову воденицу један непознат човек, наоружан великим црногорским револвером, и натерао га да из ватре извади упола печену погачу, јер је био много гладан. Убрзо за овим непознатим човеком дошао је у воденицу и Божидар Максимовић, из Гостинице, такође наоружан великим црногорским револвером, па док је, вели, онај непознати јео и одмарао се у воденичној собици, дотле је Максомовић седео у воденици и чувао стражу. При поласку, око пола ноћи, Максимовић је повадио метке из свог револвера и дао их оном непознатом човеку. Овог непознатог човека Драгутин је одмах познао у фотографији Спасојевој, коју му је г. Чаћевић показао.

Овог истог дана предстао је г. Чаћевићу и Благоје Познановић, сопственик воденице о којој је реч, и жалио му се да му је из воденице украдена, оне исте ноћи када су у њој били Спасоје и Божидар, чантра са 50 динара.

Пошто је још утврђено, да је Божидар Максимовић добар пријатељ и побратим Спасојев, и да је у једној његовој кући, удаљеној од села, у којој нико не станује, опажена ватра, послато је у Гостиницу пет жандарма са наредбом, да по сумњивим кућама, а нарочито код Максимовића, потраже Спасоја.

Кад су ови жандарми стигли у Гостиницу, око 9 часова у вече, наиђу прво на кућу Максимовића, опколе је и позову домаћина да отвори врата. Чим се сазнало да су жандарми пред кућом, светлост унутра изненадно је утушена, што је још више појачало сумњу жандарма, да је Спасоје у кући. Са овог разлога, а пошто укућани нису никако хтели отворити врата, жандармеријски каплар Милутин Ковачевић и редов Владимир Старчевић отворе сами врата и улете у кућу, где затекну оца Божидаровог Андрејуи једну девојку, обоје веома усплахирене. У овом истом моменту жандарми около куће привикаше: «Стој пуцаћу», услед чега Ковачевић и Старчевић излете напоље и смотре једног човека где трчи низ брдо и пуца на жандарме, који га вијаху. Одмах се и они придруже друговима и појуре за бегунцем, у коме лако упознаше зликовца Спасоја.

Пошто се зликовац на неколико позива није хтео предати, већ је, шта више, обрано доста тешко жандарма Старчевића, то жандарми опале плотуном и на месту га убију.

Било је сасвим природно, што је на овај начин завршио живот један од најопаснијих зликоваца, који је, и ако му нема више од 30 година, већ три пута осуђиван на робију: први пут на пет, други пут на двадесет а трећи пут на петнаест година, и који би, несумњиво, постао један од најопаснијих хајдука, да је само могао опстати до пролећа — док гора не олиста.

Страхиња

Љубица

Милица

Да сада вођеном истрагом утврђено је, да је Спасоје хтео пошто пото прећи у Турску на зимовник, а у пролеће вратити се у Србију и хајдуковати.

Није без интереса поменути, да је цела Спасојева фамилија сам лопов и зликовац.

Отац му Јован био је два пут на робији због крађе, а мати Милица је осуђена ове године по други пут на робију, опет због крађе. Док је издржавала прву осуду родила је Стра-

хињу, који је до сада већ два пута осуђиван на робију: једном због разбојништва а други пут због крађе. И сама тетка Љубица била је ове године под судом због крађе стоке, али је ослобођена из недостатка доказа. Све ово, у осталом, може се врло лако закључити и из њихових фотографија, које износимо у данашњем броју, и које би криминалном антропологу могле послужити као богат материјал за студирање рођених злочинаца.

Огрешили би се о дужност кад не би овако јавно констатовали, да је убијени Спасоје осуђен на двадесето-годишњу робију у год. 1896. и да је са суде пуштен 23. фебруара прошле године. Од 20 год. издржао је, дакле свега 9. Наше казнено правосуђе има ваздан мана, али му је, нема спора, колективно помиловање једна од највећих.

Побратим Спасојев Божидар Максимовић, који је такође осуђиван на робију, ухапшен је заједно са оцем Андријом, и суд је одобрио решење о њиховом притвору.

Поред Ковачевића и Старчевића, у последњој потери за Спасојем учествовали су још и ови жандарми: Аранђел Микић, Владимир Николић и Маринко Вучићевић. Последњи је и опазио Спасоја, кад је скочио кроз прозор куће Максимовића, док су Ковачевић и Старчевић били у кући. Сви они, у осталом, вршили су ревносно и савесно своју дужност, и ми их за то овако јавно похваљујемо. Желети је, да се на њих угледају и остали им другови.

Брата Спасојевог Страхињу који је, као што је познато, заједно са Спасојем побегао 5. пр. м-ца, пошто су претходно разоружали жандарма спроводника на «Дубоком» и отели му оружје, ухватио је 12. пр. м-ца г. Радослав Максимовић, порезник из Ваљева, приликом купљења порезе у општини лозничкој, среза ваљевског. Код њега је, приликом претреса, нађен и отети жандармов револвер.

ПОТЕРЕ

Милутин Дамњановић, бив. слуга и пикасант Београдске Заложне Банке, 2. ов. м-ца побегао је незнано куда са 3190 дин. банчиног

новца. Милутин је стар 34 год., средњег раста, богињав у лицу, очију граорастих, косе црне, бркова смеђих, а браде смеђе и шпицасте. — Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Милутина живо потраже и пронађеног стражарно спроведу Управи гр. Београда с позивом на Бр. 41533.

Стеван — Милан — Јовановић, циганин, из Рибара, среза мачванског, који је одговарао код начелника среза посаво-тамнавског због крађе коња, 6 тек. м-ца у вече побегао је из среског дворишта. Стеван је стар 19—20 год., повисок, сувоњав, лица дугуљастог, очију великих и буљавих, обрва састављених. Треба га озбиљно потражити, и пронађеног спровести среском начелнику у Владимирце с позивом на депешу Бр. 12611. УБр. 41390.

Душан Пешић — Брзановић, коцкар, родом из Крушевца, који је у притвору начелства округа крушевачког издржавао досуђену му судску осуду, због преваре, побегао је са рада 3. тек. м-ца, и до данас се није могао пронаћи. Душан је један од млађих али у исто доба и од највештијих вашарских коцкара, стар је 18 год., стаса је средњег, развијености обичне,

очију смеђих, косе отворено-плаве, на десној руци, за 3 см. више корена шаке, има белегу од опекотине, облика округла, у величини петпарца. Као и већина вашарских коцкара, тако је и Душан у оделу од црног сукна, са шубаром или шајкачом на глави. Треба га најенергичније потражити и пронађеног стражарно спровести начелнику округа крушевачког с позивом на депешу Бр. 9850. УБр. 41116.

Непознати крадљивци ноћу између 29. и 30. пр. м-ца провукли су се кроз прозор у собу Тасе Јовановића, зем. из Цркавнице, па су затим извалили шип на вратима друге собе и из ње украли ове ствари: двадесет аршина клошње, две нове кошуље мушке, два пара чарапа, двоје тканице, огрлицу од 30 комада цванцика и талира и један фес детињи са накитом од талира и цванцика. Нека све полицијске и општинске власти најживље потраже крадљивце и крадене ствари, и у случају проналаска о томе известе начелника среза лесковачког с позивом на акт Бр. 22542.

Непознато лице ноћу између 28. и 29. пр. м-ца, разбило је прозор на судници општине мрштанске, ушло у судницу и из исте украло две пушке модела 1880. год., серије Бр. 5816. и 8957. Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ову крађу. Акт начелника среза лесковачког Бр. 23518.

Крађе стоке. Ноћу између 3. и 4. овог месеца непознати лопови украли су Милоју Јовановићу, теж. из Вољавче 12 брава оваца, од којих су 9 беле и 3 црне. Депеша начелника среза беличког Бр. 19474.

Ноћу између 13. и 14. пр. м-ца непознати крадљивци украли су две овце Марину Криторовићу, теж. из Јабуковца.

Ноћу између 13. и 14. пр. м-ца непознати крадљивци украли су Ђорђу Чорчоку, теж. из Уровице 14 оваца, од којих су 5 црне и 9 беле.

Ноћу између 29. и 30. пр. м-ца непознати лопови украли су Маринку Лекићу, теж. из Уровице 8 маторих оваца и 3 летошња јагњета, од којих су 2 овце и 1 јагње црни а остале беле.

Дању 28 пр. м-ца непознати лопови украли су са паше једно ждребе г. Драгољубу Михајловићу, учитељу из Брзе-Паланке. Ждребе је маторо 1 годину и 8 месеци, длаке црвене, без других знакова. Акт начелника среза брзо-паланачког Бр. 9943., 9906., 10411 и 10527.

ТРАЖИ СЕ

Владимира Станковића — Стошића, из Београда, тражи кварт савамалски Управе гр. Београда актом Бр. 12998. Пронађеног Владимира треба стражарно спровести Управи, или поменутом кварту.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код Пауна Павловића и Здравка Јовановића, земљоделаца из Рашанца, среза млавског, нађена су два украдена коња: један длаке зеленкасте, стар 6 год., са жигом «О» на врату, без роваша, а други длаке вране, матор 10 год., такође са жигом «О» и белом белегом од колана на предњем трупу. Нека полицијске и општинске власти потраже сабије ових нађених коња и упуте их начелнику среза млавског с позивом на депешу Бр. 21365.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

Уредник, Душан Б. Јанимић

БРОЈ 47. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 19. НОВЕМБРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СТРУЧНИ ДЕО

О КРИВОКЛЕТСТВУ

и осталим кривичним делима ове врсте.

(с обзиром на прописе Гл. XXVII. Казн. Зак. Краљ. Србије од 29. марта 1860. год. §§ 266 до 276 закљ., и на прописе IX. Одељка Казн. Зак. за царство Немачко од 15. маја 1871. године §§ 153 до 163 закључно).

пише **М. С. Ђуричић**,
члан касационога суда

(НАСТАВАК)

3) Искази и субјективно и објективно лажни.

Лажни искази, који се у ствари јављају као битни елементи деликта, обично спадају у ову групу и у великој маси деликта налазимо само овакве исказе. С тога кад се говори о лажном исказу у опште, онда се разуму овакви искази.

За оцену лажности исказа у опште утврђујемо ова правила:

а) Норма заклетве.

Истинитост заклетве треба нарочито ценити наспрам тога што се тражило да учинилац заклетвом потврди, јер очевидно да то одређује и обим његове дужности. Ово је потпуно меродавно за постојање кажњивога кривоклетства, јер даља истина ван садржине норме заклетве, без значаја је у овом погледу. Према овоме, ако исказ у истини одговара ставу заклетве, онда је постојање деликата искључено.

Сасвим је друго питање, да ли је заклетва требала тако да гласи или не, главно је то: да је учинилац истинито показао оно, што заклетвена норма садржи [38]). Тако Олсхаузен вели: „ако се заклетва односи на то, да учинилац у извесно време какву робу за одређену цену није купио, то је истина, ако цена није била утврђена, ма да би куповина и предаја била свршена“.

[38]) Олсхаузен код § 153 п. в) и с). Биндинг с 121 Х. Мајер 726.

б.) Начин оцене исказа, потврђенога заклетвом.

Исказ мора бити у целости истинит. При оцени његове истиности, он се тако мора и расматрати као једна целина, а не да се поједини његови делови издвајају и засебно оцењују [39]).

Олсхаузен даје овај пример:

Ако се н. пр. учинилац у парничарској заклетви закуне, да он извеснога дана није примио какву одређену ствар то је заклетва објективно тачна ако је пријем био кога другог дана, ма сам дан пријема и не био од вредности.

Тако, дакле, при утврђивању истинитости исказа не може се правити разлика између битних и небитних састојака његових. Исказ је по садржини неистинит, ако не одговара истини само у каквој незнатној тачци, исто тако као кад би био лажан и односно какве важне тачке или кад би у целој садржини лажан био [40]).

в.) Оцена неистиности исказа с обзиром на генерална (или персонална) питања.

Ова оцена односи се на исказе сведока и вештака.

У главноме сматра се да при сведочкоме исказу улазе у сам исказ и тако зв. генерална (општа) или лична питања. Како исказ чини једну целину, потребно је да је и у овим тачкама истинит, јер ако није — одмах стоји лажност исказа.

[39]) Олсхаузен код § 153 п. 4. с.), Биндинг с 124.

[40]) Олсхаузен код § 153 п. 4. с), Биндинг с 121, Меркел с. 496. Хелшнер II 913, Х. Мајер 726.

Биндинг налази, да у случају, да лице, које даје исказ не предаје велику важност извесним тачкама, које му незнатне изгледају и са тога, можда не схваћа дужност да и о њима истину покаже, може бити питање има ли код тога лица dolus-a у овом погледу.

Хелшнер је односно овога строжи и сматра, да није ствар онога, који даје исказ да цени шта је важно, а шта не, од онога, за шта се он пита. Та околност вели, што је он о извесној тачци, коју је сматрао за незнатну — противно својој дужности — неистину показао, не може га сачувати од одговорности за кривоклетство.

Са овим мњењем Хелшнера потпуно се слажемо, но ипак признајемо да у конкретном случају може наступити питање о постојању dolus-a. Ово нарочито може бити код откривајућих заклетви. (Нарочито о овоме види Биндинг стр. 188 под 2).

За исказ вештака, ово се не може рећи, јер, по природи свога позива, вештак је дужан да тачно мњење или одлуку по извесној ствари да. Ако је он право своје мњење дао, он је своју дужност испунио ма да би односно ових личних питања у нечему било и нетачности; сматра се да ова нетачност не ремети истинитост вештачког исказа [41]).

г.) Потреба особите оцене исказа сведока и вештака, с обзиром на природу ових исказа.

Овде морамо да изнесемо једно изузеће од постављеног правила, по коме дати исказ чини једну правну целину, тако да се он има огласити за неистинит. чим ма који његов део не одговара истини. Ну, у ствари, постављено правило и овде важи, само се посматрање и оцена чини сходно природи позива сведока и вештака. Тако при овој оцени мора се узети у обзир:

1.) Код исказа сведока.

Целокупна садржина његова у колико се њоме одговара дужности сведочкој у истинитом понављању унутарњег доживљаја сведоковог. Ова садржина и чини сведочки исказ и истинитост њена у исто је време и истинитост сведоџбе. Друго што, што би ван опажања сведоковог било садржано у његовом исказу, као: извођења црпена из опажених збиља од стране његове или кога другог, мњења сведокова о томе услед чега су наступила поједина опажена збиља и т. д. нису елементи све-

[41]) Тако: Олсхаузен код § 154. п. 6 б), Хелшнер II 913; противно Бинеринг с. 123, који узима да на правну неистинитост исказа утичу одговори на генерална питања како код сведока; тако и код вештака; овоме сасвим противно Бернер с, 393. који у опште вели, да незнатне неистине односно генералних питања не сачињавају кривоклетство н. пр. код женскиња односно година. Сем Олсхаузена и Хелшнера тако и лист Л. И 73 и Хуго Мајер—Алфелд с 619. (Ово је овогодишње VI издање уџбеника крив. права пок. Хуги Мајера, са изменама и допунама од стране Д-р Филипа Алфелда, професора права у Ерлангену. Како смо ово дело тек сада добили, пошто је скоро и изишло, ми ћемо се, у даљем току овога нашега написа, на њега позивати само онде, где би њиме било измењено или допуњено V, издање Мајеровога уџбеника).

доцбе, дакле не улази у дужност ни исказ. Према томе оваква извођења или мнења, била лажна или неистинита, без утицаја су на постојање деликата.

2.) Код исказа вештака: Дужност његова, која се састоји само у томе да истинито мнење да. По томе од утицаја је, само, да ли је вештак право мнење дао и ништа друго. Ако је он то учинио, испунио је своју дужност и исказ му је истинит, без обзира на истинитост каквих било опажања, која у делокруг његове вештачке дужности не спадају и која се његовом заклетвом не утврђују [42]).

д) Неистинитост исказа усљед тога, што сведок или вештак прећути извесна факта, односно, мњења или извођења.

Деликт се састоји у противзаконој радњи, којом се вређа законска забрана о давању неистинитог исказа, дакле спада у т. зв. Begehungs oder Kommisivdelicte (Strafbare Verletzungen von Verboten, види о овоме у опште Меркел с. 38, Олсхаузен код § 1 п. 3 а). Могло би изгледати да је оваквоме схватању противна та околност, што се ово кажњиво дело може учинити и противзаконим неисказивањем свога опажања, знања, мнења, извођења и т. п., дакле како то на први поглед изгледа не чињењем (не радњом), услед чега би се у овом случају могло мислити, да деликт спада у сасвим другу групу деликата, произведених нечињењем, нерадњом или пропуштањем поступања по извесном закону у т. з. Ommissivoder Unterlassungsdelicte (Strafbare Verletzungen von Geboten, види о овоме у опште Меркел § 38, Олсхаузен код § 1 п. 3 в). Међутим ово не стоји. Давање исказа јесте једна позитивна радња. Законом је забрањено, да се под заклетвом учини лажан исказ, и чим је то учињено — деликт стоји. Свеједно је, да ли је то учињено лажним исказивањем или лажним неисказивањем, а уз потврду заклетвом да се више не зна и ако се зна или да је дато мнење по најбољем знању и савести, а тако није у ствари. Цео овај исказ има се сматрати као једна целина, као једна позитивна радња, којом је учињена повреда означене законске забране.[43])

Деликт ће бити учињен путем неисказивања (или прећутавања) увек кад је што прећутано са свесном повредом дужности. Ова ће наравно стојати, кад год би се према свима околностима и садржају и природи исказа могло видети да су извесна збиља намерно и са свесном повредом дужности прећутана. Тако: увек ће се узети да ово стоји, кад је учинилац прећутао она збиља, о којима је изрично питан. Где таквог питања није било, мора се у сваком конкретном случају утврђивати dolus према већој или мањој важности истине, коју је учинилац прећутао, и њене веће или мање везе са целокупним опажањем или расуђивањем учиниоца и свима осталим околностима дате сведоџбе или вештачког мнења.[44])

V. Способност лица.

Лице може или у опште бити неспособно за полагање заклетве (in abstracto) или неспособно само у конкретноме случају (in concreto).

Прва неспособност има основа у самој личности дотичнога лица т. ј. у извесноме правноме стању, у опште констатованоме на дотичноме субјекту, а друга, у извесним, законом одређеним, личним односима тога лица са субјектом или објектом предмета, по коме би оно имало заклетву да положи.

А) О несспособности лица in abstracto.

Овде долазе:

1.) Малолетници, који нису достигли законом прописане године старости (види §§ 114. т. 3. крив. суд. пост., 210 т. 6. и 265 т. 1. грађ. суд. пост.)

2.) Малоумна лица, којима оскудевају душевне способности (§§ 114 т. 4 крив. суд. пост.. 210 т. 4 и 265 т. 2. грађ. суд. поступка).

3.) Лица, или у опште по закону, или пресудом судском лишена права на полагање заклетве, дотле. докле овај губитак права траје. По нашем закону ту спадају:

а) Лица, која су под истрагом за злочино дело или су пресудом лишена грађанске части, а ова им није повраћена. (§ 114 т. 2 крив. суд. пост.).

б) Лица, која су на смрт, робију или заточење осуђена. Оваква лица, по § 18 казн. зак. лишена су права да могу бити сведоци и вештаци све дотле док по § 19 казн. зак. ова права не би повратила.

Лица под а) и б) не могу полагати ни ове заклетве по грађанским парницама: сведочку, § 210 т. 5 грађ. суд. пост., вештачку, § 251 грађ. суд пост., парничарску, § 265 т. 3. грађ. суд. пост. (но ову последњу могу, ако противна страна допусти).

в.) Лица, за која је доказано да су се једном криво заклела; она не могу полагати парничарску заклетву по грађанским споровима (т. 4. § 265 грађан. суд. поступка). (наставиће се)

О одговорности државе и чиновника према трећим лицима за штету, коју чиновник учини у вршењу званичне дужности.

(НАСТАВАК)

в. По прописима казненог законика такође наступа одговорност не државе већ чиновника, који врши поверену му јавну власт, па ову на корист кога лица злоупотреби. Посебице ово је начело исказано у §§ 116,[18]) 123 и 127, а генерално правило садржано је у § 134. казн. зак. који гласи: „У свима случајима, где би когод казнимим делом чиновника у дужности оштећен био, има права тражити накнаду.“ Истина у овом се пропису не вели *од кога* оштећени може накнаду тражити, од чиновника или државе, али се само по себи подразумева да је може тражити само од чиновника, пошто се овим § 134. закључује глава XI. која говори о кривицама чиновничким, а у којој је говор једино о одговорности чиновничкој — кривичној и грађанској (за накнаду штете), а не и о одговорности државној. В. § 123. казн. зак.[19]) [20])

г. И наш законик о чиновницима грађанског реда предвиђа одговорност чиновника према грађанима за повреду званичне дужности у вршењу јавне власти. Тако се у § 66. прописује: „Чиновник, који је неправилним вршењем своје дужности кога оштетио одговара за штету.“ (Други део овог §-а укинут је чл. 28. устава). О одговорности чиновничкој а не државној говор је и у законодав. објашњењу § 67. зак. о чинов. од 13. X 1868 год. Зб. XXI стр. 52.[21]) Ја мислим да су ови прописи закона о чиновницима најјачи разлог за мишљење, да наша држава одбија одговорност за поступке чиновничке у вршењу јавне власти. Јер по природи својој ово питање треба и да буде начелно решено у закону о чиновницима. И кад у њему држава чини одговорним за накнаду штете према приватнима чиновника, а не себе, онда то значи, да је то начело као правило задржано у закону о чиновницима грађан. реда. Евентуални изузеци од овога пра-

---

[42]) Тако: Олсхаузен код § 154 п. 5 в) и п 10 с), Биндинг с. 122 односно сведочких исказа, а за исказ вештака противно налази: да се заклетва вештака односи и на сва опажања, која би он као такав учинио и по томе, да и оваква опажања долазе у његов исказ, Хелшнер II. 913 као и Олсхаузен односно вештаковог исказа, а противно односно сведочког, јер вели: да се у заклетви сведока већ садржи и заклетва вештака.

[43]) Тако Олсхаузен код § 154. п. 8).

[44]) Хелшнер II 914, Олсхаузен код § 154. п. 10. б.); Биндинг с. 128, а види и примедбу под бр. 40) овога написа.

[18]) У § 116. вели се: „Чиновник који држи какву лицитацију или коме је поверено надгледање или да изврши каква предузећа или послове или набавке државне или општинске, па при томе на недозвољени начин овлади се на штету чију, или друго какво злоупотребљење учини, откуда штета за кога произиђе, да се казни затвором од шест месеци до две године а поред тога новчаном казном, која неће бити већа од трећине, ни мања од десетине досуђене накнаде за штету.“ Дакле и по овом пропису чиновник а не држава одговара за штету. У осталом, у овом пропису говор је и о јавно-правним функцијама државним (чиновник који држи какву лицитацију) и о приватно-правним (остали део овог §-а). Међу тим кад чиновник врши приватно-правне функције државне, па у вршењу исте учини какву штету, онда он може оштетити државу и њој одговара за накнаду. Ако је пак при том оштетио приватно лице, онда као што ћемо ниже видети, држава одговара приватном лицу, а чиновник држави, која је због његовог поступка дала накнаду оштећеном приватном лицу.

[19]) Тако схвата ствар и Ђ. Ценић у свом „Објашњењу казн. законика“, стр. 294, упућујући на § 66. зак. о чинов. грађ. реда, који говори о обвези чиновника на накнаду штете.

[20]) Кад чиновник утаји (§ 113. казн. зак.) новац или ствари које је од кога по службеној дужности примио, онда оштећени има права у истоме реду тражити накнаду од државе. Али у овом случају није у питању јавно-правна већ приватно-правна функција државна. Између приватног лица и државе, чијем чиновнику приватни предаје новац на чување, или за чији рачун држава неко потраживање наплаћује и наплаћени новац чува, постоји уговорни однос, за који су меродавни прописи приватног права, па за то држава у првом реду одговара. Види о овоме ниже опширније.

[21]) Пројекат новога закона о чиновницима грађ. реда садржи, сасвим у духу новије правне теорије, одредбу, којом се установљава директна одговорност државна за накнаду штете. Члан 277. гласи: „За штету коју чиновник учини у службеном послу, појединац може увек чинити државу одговорном. Држава ће после тражити наплату од чиновника, који је штету проузроковао, било да је он још у активној служби било да је стављен у пензију.“ В. и чл. 278. 279. 280. 281. истог пројекта.

вила у појединим законима не би обарали правило, већ би важили само за случајеве, за које су изрично прописани. Као изузеци они се не би могли применити на сличне случајеве, у којима би чиновник у вршењу јавне власти нанео противправно штету коме лицу.[22])

2. У јуриздикцији наших судова, у колико је мени она позната, није ово питање о одговорности државној за поступке својих чиновника у вршењу јавне власти на чисто изведено. Час је пресуђивано да држава одговара час да не одговара. При том се не види, да су судови правили ову разлику између поступака чиновничких у вршењу јавно-правних и оних у вршењу приватно-правних функција државних. Обазрети се на целокупну јуриздикцију наших судова у овом питању немогућно је у оквиру ове мале расправе. За то ћу се задовољити да читаоцима изнесем један само случај, у коме се огледа неоспорна јавно-правна функција државне власти: накнада штете због нереда, који су се одиграли у Београду на дан 14. маја 1889. год., а које полицијска власт није спречила, те је гостионичар Васа Мијатовић уништајем својих ствари од стране изгредника био оштећен.

Тужилачка је страна тражила од државе накнаду на основу тога, што полицијска власт није спречила изгреднике у рушењу његове имовине, на шта је законом позвана била, већ их је пустила да раде шта хоће. Па како држава тиме није испунила своју законску дужност, то је тражио да се она, због небрижљивости њених органа, на накнаду штете осуди. Ову је парницу тужилац и добио, и из пресуда судских по овом спору (нарочито пресуде Апелац Суда од 19 I 1896. Бр. 4467/95.) види се, да је ондашња јуриздикција сматрала да је држава одговорна за штету, која је настала услед небрижљивости држав. чиновника у вршењу поверене им јавне власти. Али ма да горе споменута пресуда потпуно одговара правичности, ипак је она противна нашем позитивним законским прописима, по којима, као што смо већ видели, држава не одговара за поступке својих чиновника у вршењу јавне власти. Како су судски разлози, којима се одговорност државна у овом спору заступа, карактеристични и за друге спорове оваке природе, то ћемо их овде изложити и њихову неоснованост показати.

а. „Полициска власт, вели Апелац. Суд, као орган државне полиције сигурности, у чије име она своју функцију и врши, дужна је с једне стране водити бригу ... и о сигурности имања појединих грађана, а с друге стране мора се старати да отклони и предупреди све оно, што би штетом и опасношћу претило имању њиховом. Све то јасно је обележено у првој тачци § 27. устројства централне државне управе.“ Даље наставља Апелац. Суд да полицијска власт није предузимала потребне мере да изгреднике у уништењу имовине тужиочеве спречи, и ако је на лицу места била и то посматрала. „У оваквом невршењу своје дужности ових органа државне полиције сигурности Апелациони Суд према наређењу у §§ 808 и 15 грађ. зак. налази законог основа непосредне одговорности тужене стране — државе — на свеколику штету, која је тужиоцу овим случајем учињена. Непосредна одговорност њена лежи поглавито у томе, што тужена држава своју власт и дужност извршује средством ових својих напред поменутих органа. Ови органи њени ништа друго нису него државни повереници — пуномоћници, и у таквом својству њихова радња или нерадња непосредан је чин саме државе. На кад се на тај начин учини коме каква штета, за ову је одговорна непосредно сама тужена држава, а њој — аналого § 617. грађ. зак. — остаје право, да своје органе гони за накнаду онога, што је она као штету коме „платила за њихну радњу или нерадњу“.

б. У овој парници имао је да своју реч да и Касац. Суд. У примедбама својим од 22. октобра 1896. Бр. 2346. Касац. Суд поништава споменуту пресуду Апелац. Суда са ових разлога у главном: „Баш и кад би се узело за несумњиво доказано да је спорна штета произишла из непажње и невршења дужности извесних чиновника државних, ипак је Апелац. Суд требао у својој пресуди да изнесе разлог и покаже закон, по коме се за такву штету, која би произишла из кривице чиновника државних, може у првоме реду да осуди сама држава на накнаду пре још него би се утврдило, да стоје случаји из друге тачке §§ 810 и 811. грађ. зак.. у којима случајима и за туђа дела може да се за накнаду одговара, јер они прописи закона, на које се пресуда ослања, или су природе опште — начелне —, као што је пропис § 15. грађ. зак· и § 27. устројства центр. државне управе, или се односе на случајне штете и одговорност оних, који су за такве штете криви, о чему се говори у § 808 грађ. зак., те с тога је погрешна и примена тих прописа законских на спорни случај накнаде. Апелац. Суд требао је да да разлога и наведе закон, по коме би држава одговорна била за спорну штету, пре него што би се ова непосредно тражила од оних чиновника државних, који су узрок штети, и пре него што би се утврдило, да ови чиновници и нису били у стању да исту накнаде.“

На ове примедбе дао је Апелац. Суд противразлоге, у којима је у главном поновио оно, што је већ у пресуди својој рекао, а општа седница Касац. Суда усвојила је гледиште Апелац. Суда и осудила државу да тужиоцу плати накнаду штете.

в, Као што се из разлога у пресуди Апелац. Суда види, суд овај сматра — сасвим у духу модерне правне теорије — да држава ради преко својих органа — чиновника — и да је за поступке њихове у вршењу јавне власти одговорна оштећеноме она непосредно, а не чиновник, који само држави одговара.[23]) Касац. Суд вели да би држава одговарала тек кад би тужилац, сходно пропису §§ 810 и 811 грађ. зак., доказао да је држава таква лица у служби држала, која су као скитнице, неваљалци и злочинци познати, или кад би доказао (§ 811.) да је држава са знањем узела за чиновнике полицијске, за које се нарочита спрема тражи, неспособна лица и тиме би тужиоцу штета причињена била. Али погрешни су разлози оба суда. У опште за цело ово питање о одговорности државној за накнаду штете нису, по *нашем законодавству*, меродавни прописи грађан. законика, те за то позивању на њих није ни било места. Ми смо видели да по прописима нашега јавнога права држава у оваким случајевима не одговара већ сам чиновник. Ако пак изближе анализемо разлоге Апелиц. Суда, видећемо ово: Апела . Суд оснива одговорност државну прво на § 15. грађ зак.: „Свакога Србина личност и сопственост и сва с овима скопчана права јесу невредима и стоје под заштитом и обраном закона.“ То пак што се налази у § 15. грађ. зак. налази се и у доцније донетом Уставу, а на име у чл. 9, 14, 15, 16 и осталима. Али из овога се не може изводити да у случају повреде ових права одговара за то држава за накнаду штете а не чиновник. Из ових законских наређења види се само да држава штити ова права средствима која јој стоје на расположењу, а каква је санкција ових законских прописа, то се из њих не види. Међу тим санкција њихова не мора се састојати и не састоји се у одговорности државној за накнаду штете. већ се она, по нашем законодавству, састоји с једне стране у кривичној и дисциплинској одговорности чиновника, који је у вршењу јавне власти противправно повредио приватна права, према држави, а с друге стране у одговорности његовој приватноме за накнаду штете. Одговорност државна не може се изводити ни из § 27. устројства централне државне управе, у коме је само говор да у надлежност Министра унутрашњих дела долази старање о заштити живота и имања грађана. (наставиће се)

Д-р Д. Аранђеловић.

---

[22]) Кад полицијске власти према закону о штампи узапћују неки лист, онда је ово несумњиво јавно-правна функција државне власти. Чиновник који врши забрану листа, може, вршећи ту своју дужност, противправно повредити приватна права дотичних лица и нанети им материјалну штету. У чл. 11. зак. о штампи, претпоследњи одељак, вели се о накнади штете ово: «Примерке штампане ствари и све остало, што се при забрани одузима, власт, која је забрану извршила, дужна је на случај поништења забране, одмах све потпуно и неповређено предати. Ако власт, која је забрану извршила, потпуно и неповређено не преда забрањене ствари, оштећени има право *на накнаду штете* по уверењу суда.» И у овом законском пропису не каже се од кога се може накнада штете захтевати, од државе или дотичног полицијског чиновника, али према ономе, што је горе у тексту казано, оштећени може накнаду тражити од дотичног чиновника. Али баш и кад би узели, да може накнаду од државе тражити, то би био изузетак од правила да држава не одговара, и према томе не би се могло аналого поступити у другој некој повреди права приватних од стране чиновника, који би на другом пољу државне делатности вршио јавну власт.

[23]) Само Апелац. Суд греши што, кад је већ изрекао да држава одговара за поступке својих чиновника, упоређује положај државе према чиновницима са положајем властодавца према пуномоћнику. Јер тиме побија оно, што је раније рекао, пошто властодавац не одговара за штету, коју пуномоћник вршећи поверени му посао коме трећем намерно или услед небрижљивости нанесе, а овде Апелац. Суд хоће да држава као властодавац одговара за деликт пуномоћников. Властодавац одговара само из *правног посла*, који пуномоћник у име властодавца закључи (§ 620). Чим он прекорачи пуномоћство или вршећи поверени му посао повреди противправном радњом интересе трећега лица, онда због те противправне радње не одговара сам властодавац већ пуномоћник.

Борба против криминалитета малолетника у Угарској.

Потчињена дуго времена деспотској аристократији, а потом растрзана политичким борбама, које отежаваху административну организацију, Угарска није била у могућности, да се израније отпочне занимати заштитом детињства. Тек са компромисом од 1867. год. успела је она, да створи себи сталан и независан положај.

Још у јануару месецу 1871. год. позвао је парламенат министра унутрашњих дела, да у буџет унесе потребну суму за подизање азила за матере и одбачену децу, али се ово због рђавих финансијских прилика није могло остварити све до 1898. год., када је донет први закон у овом смислу. Благодети овог закона биле су у толико веће, што у Угарској, у овом времену, не беше приватних друштава са сличним задатком, која би колико толико надокнађавала оскудицу законских мера.

У год. 1902., када су ступили у живот закони о заштити деце, од целокупног броја смртних случајева долазило је 50·76% на децу испод 7 год. Од овога броја пак, умирало је 54·2% без икакве лекарске помоћи.

Скоро овако исто жалосно било је и са дечјим криминалитетом у овој години. Број осуђених малолетника између 16—20 год. износио је 15·44%, а између 12—16 год 3·14%.

Захваљујући поглавито Коломану Селу, у год. 1901. донета су још два закона о заштити детињства, који су у свему допунили закон од 1898. год.

Основна идеја овог угарског законодавства у томе је: *да је држава дужна старати се о сваком детету, за чије би издржавање били неспособни родитељи или најближи сродници.*

Неоспорно је, да су азили, засновани на овом принципу, из којих излазе деца у 15-ој години, снабдевена потребном професијоналном наставом, праве превентивне институције са гледишта криминалитета.

Што се тиче деце злочинаца, за њих постоје заводи за поправку и срески затвори.

I. Азили за децу

Азили за децу у Угарској организовани су на веома оригиналан начин.

Изложени принцип, по коме је држава дужна старати се о сваком детету, за чије би издржавање били неспособни родитељи или најближи сродници, допуњен је једним другим, не мање апсолутним принципом: полиција не може ни којим начином интервенисати у питањима о одузимању деце; о овоме има да се стара, на првом месту, старатељски судија, затим, у хитним случајевима, среске судије и главни лекар азила. Ове административне власти налазе, у осталом, моћне потпоре и у приватним друштвима, коју потпору, узгред буди речено, примају са захвалношћу, у место да су према овим друштвима неповерљиви и завидљиви, као што је то обичај у другим земљама.

Сваки азил сачињава једну врсту центра, око кога живе деца, раздељена по околним општинама.

Забрањено је у принципу, изузев неколико ретких и веома ограничених изузетака, давати мајци новчану потпору за одузето дете. Али кад мати пристане да иде у поље, код сељана на које је упути управа азила, не само да јој се оставља дете, већ се све чини да би се она привикла новом начину живота. Ово с тога, да би се детету очувала природна храна и нега материна.

Захваљујући овом режиму, морталитет дечји знатно је мањи но што је раније био.

Оно што је нарочито оригинално у овом систему, то је, што он тражи интервенцију матере, док је други системи одбацују. Једновремено смештање и матере и детета нова је и оригинална установа у заштити детињства, те је с тога потребно да о њој речемо коју више.

Док јавна друштва у Француској, у жељи да што више смање број детоубиства, примају одбачену децу и неупуштајући се у истраживање њихових матера, дотле се у Угарској, напротив, труде свим могућим средствима да не раставе мајку од детета.

Млада мати ступа у азил заједно са својим новорођенчетом. Овом приликом нико је не пита ни за име, ни за порекло, ни за пасош; она је мати, и то је довољно. Пошто је пристала да ступи у службу на селу, коју јој налази управа азила, даје јој се плата, која одговара њеном раду, а поред тога и нарочито новчана награда. Захваљујући дискретности овог режима, детоубиства су врло ретка.

Главна приватна друштва, која потпомажу државу у овом послу јесу: „Прво Будим-пештанско генерално друштво за дечје азиле," Друштво генерално за заштиту детињства" и „Генерално друштво белог крста за нађену децу."

У год. 1903. било је у Угарској 13 јавних азила за напуштену децу, око којих су се групирале 466 колонија са 13·600 деце.

Из интересантних и обилних статистичких података, које су публиковали д-р Бела Кун и д-р Ладеј, види се, да је морталитет деце по азилима износио 7·03% за децу, која су била заједно с матерама, а 19·53% за осталу децу.

II. Заводи за поправку

Угарски заводи за поправку створени су по угледу на немачке заводе ове врсте, те с тога у њима нема оне слободе каква се налази у швајцарским заводима, али ни оне гвоздене дисциплине каква је у француским заводима. Живот у унутрашњости угарских завода скоро је фамилијаран, и ако су споља ограђени и добро затворени. Разлози практичне природе узрок су, да се у њих примају и малолетни осуђеници и морално напуштена деца. Сви питомци подељени су на „фамилије," а подела ова извршена је како према доба старости, тако и према ступњу моралности.

У заводу „*Aszód.*" који је основан 1884. год. било је у год. 1886. четири фамилије: прва — *експериментална* — за новодошавше, друга за *рђаве*, трећа за *средње* и четврта за *добре*. Подела према доба старости врши се тек онда, пошто се умноже чланови „*фамилије*".

Са напретком у годинама и у моралним особинама, дете је мењало и средину. Ну пошто се брзо увидело, да је разлика између „*фамилија*," састављених из деце, једнаке и по годинама и по моралним особинама, посве илузорна, напуштен је овај систем и замењен данашњим системом, по коме постоје свега два „фамилије:" *експериментална* за новодошавше и *професионална* за све остале. После кратког бављења у „фамилији" *експерименталној*, питомци прелазе у „фамилију" *професионалну*, у којој остају до изласка из завода. На овај начин професионални рад јавља се, не као споредни, већ као битни елеменат моралне поправке.

И у погледу саме природе рада учињен је знатан напредак. Питомци се не обучавају у обичним занатима: обућарском, столарском, коларском, зидарском, пекарском, књиговезачком, штампарском и т. д., којих има и сувише у Угарској, већ индустријским радовима, који су Мађарима преко потребни за оснивање националне индустрије. Немогући од земљоделаца створити фабричке раднике, а у жељи да их имају пошто пото, Мађари су заводе за поправку претворили у праве професионалне школе, и на овај начин постигли двогубу корист.

Завод у Кашави, који је подигнут 1901. год., снабдевен је најсавршенијом машинеријом за индустрију коже, дрва и текстилних материја. По једном споразуму са министром трговине, овај исти завод уврштен је у ред школа за вештине и занате, и с тога се његовим питомцима, по изласку из завода, издају цертификати слободних фабричких радника.

Скоро у овом истом смислу трансформисан је и завод „*Aszod*" у времену између 1904—1905. год., а иста ће судбина убрзо постићи и остале заводе за поправку у Угарској.

Кад је Вилем II. хтео снабдети Немачку ратном флотом, он је, у оскудици морнара, све заводе за поправку малолетника и морално напуштене деце претворио у морнарске школе. По угледу на њега и Мађари данас своје заводе за поправку претварају у индустријске радионице, и на овај начин спремају раднике, помоћу којих ће се једног дана моћи борити против стране индустрије.

Опширнији подаци о угарским заводима за поправку, а нарочито о њиховој административној организацији, дужностима чиновника и „*шефова фамилија*," могу се наћи у књизи д-р Беле Куна и д-р Ладеја; „*Борба против криминалитета малолетника у Угарској*", која је публикована за време седмог међународног, криминалног конгреса, који је одржан у Будим-Пешти августа месеца прошле године.

Остаје нам још да поменемо, да су алкохолна пића, па и сам дуван, најстроже забрањени по угарским заводима за поправку.

III. Срески затвори за малолетнике

Угарски казнени законик предвиђа за малолетнике између 12—16 год., који би дело извршили с разбором (§ § 84 и 85) интернирање у заводе за поправку, и изрично наређује, да буду одвојени од пунолетних криваца. Ну пошто су заводи за поправку недовољни да приме све ове малолетнике, то су за случајне малолетне осуђенике, као и за оне који су осуђени на кратковремени затвор, резервисани срески затвори.

У овим затворима осуђеници не добијају никакву професијоналну наставу, нити је, у опште, могуће организовати у њима ма какав обимнији посао. Шта више, они малолетници, који су осуђени на теже казне, издржавају ове заједно са пунолетнима.

У последње време подигнут је у Кашови окружни затвор за малолетнике од 12—20 год., у коме се преко лета раде тешки пољски послови, а преко зиме домаћа индустрија.

Ово је у најопштијим потезима слика заштите детињства у Угарској. Па ипак се из ове слике може лако увидети, да су Мађари успели за кратко време да се изједначе са западним народима у погледу борбе против криминалитета малолетника, што им само може служити на част.

Revue pénitentiaire, Бр. 7—10|1906.

ПОУКЕ И УПУТИ

Окружни посланик може се примити у окружну скупштину, кад је изгубио пуномоћије, издато му од стране бирачког одбора, ако се односним изборним актима утврђује његов избор.

Окружна скупштина округа београдског на првом свом састанку, држаном 20. септембра 1906. године, по покренутом питању, да ли г. А., који се јавио као окружни посланик за срез космајски, може бити примљен за посланика, ма да није са собом донео и окружној скупштини предао пуномоћство, донела је одлуку, да се не може да прими за окружног посланика све дотле, док не поднесе пуномоћство ради верификације.

Начелник окужни поводом представке г. А. да га окружна скупштина није примила за окружног посланика, јер је, вели, пуномоћство посланичко изгубио, — добавио је сва акта по овој ствари, и нашао, да је одлука окружне скупштине неправилна из ових разлога:

1. што је пуномоћство један формалан акт, који, поред тога што казује да је лице у њему означено изабрано за окружног посланика, још и легитимира то лице, кад буде предстало скупштини.

На пошто је легитимација претежнија страна у пуномоћству, верификациони скупштински одбор из изборних акта уверава се, да ли је то лице записано, које је по записнику бирачк г одбора оглашено за изабрано.

2. што је и верификациони одбор и окружна скупштина још прошле године избор и другова са његове листе огласио за правилан; а при том, он као народни представник и позната личност не мора доказивати свој идентитет

3. што је ова иста окружна скупштина прошле године на другом свом састанку признала за посланика М. М. и ако овај тада па ни после није поднео своје пуномоћство ради верификације.

4. што је искључена могућност да понова добије своје пуномоћство, јер тело, које му га је издало, више не постоји. па према томе, оспоравати му право за посланика само за то, што је изгубио пуномоћство, апсурдност би била.

С тога је окружни начелник ову одлуку, као противну закону, на основу чл. 14. закона о уређењу округа и срезова, задржао од извршења и спровео предмет Министру Унутрашњих Дела на даљи законски поступак.

Министар Унутрашњих Дела нашао је, да је решење окружног начелника, којим је ова одлука задржана од извршења, на закону основано, јер се не могу одрицати права окружног посланика само због тога, што је пуномоћство изгубио, кад се извештајем верификационог одбора и иначе утврђује, да је он за окружног посланика изабран, — па је с тога послао овај предмет Државном Савету на оцену и решење.

Државни Савет, расмотривши овај предмет, нашао је. да одлука окружне скупштине не одговара закону из ових разлога:

Записником бирачког одбора за срез космајски тврди се, да је листа г. А. добила највећи број гласова, и свима изабратим посланицима са исте листе бирачки одбор издао и пуномоћства. Затим, и верификациони одбор, налазећи да је избор, не само ових посланика у космајском срезу. већ у целом београдском округу, правилан, још у прошлогодишњем сазиву Окружне Скупштине предложио је Скупштини, да се избор свих посланика као правилан оснажи.

Ну, окружна скупштина донела је одлуку: да се г. А. не може примити за окружног посланика само за то, што није поднео пуномоћство ради верификирања, за које он тврди да га је изгубио, па му је према томе оспорила право за посланика. Ово је неумесно, кад се записником бирачког одбора и извештајем верификационог одбора, а и иначе изборним актима утврђује, да је г. А. за посланика изабран.

С тога је Државни Савет, на основу чл. 14. закона о уређењу округа и срезова, решио, да се поменута одлука окружне скупштине поништи.

Одлука Државног Савета од 6. октобра 1906. године. Бр. 6660.

Окружне Скупштине могу у свој буџет уносити и друге издатке сем оних, предвиђених у чл. 133. закона о уређењу округа и срезова.

Окружна скупштина округа смедеревског, на свом састанку од 22. септембра 1906. године, усвојила је предлог окружног одбора и донела одлуку: да се Ј. П. Н.. посланику и председнику окружног одбора, одреди и у окружни буџет за идућу 1907. годину унесе додатак од 600 динара на име путовања по округу службеним послом.

Окружни начелник нашао је, да је ова одлука противна чл. 111. закона о уређењу округа и срезова. по коме окружни одбор само кад потреба буде захтевала ради прегледа може из своје средине одређивати једног или више чланова са наградом, која им је законом тачно одређена. С тога је решењем својим од 22. септембра 1906. године Бр. 119 одлуку окружне скупштине задржао од извршења.

Министар Унутрашњих Дела усвајајући ове разлоге окружног начелника, на основу чл. 14. закона о уређењу округа и срезова послао је предмет на решење Државном Савету.

Државни Савет поништио је ово решење окружног начелника, налазећи да не одговара закону са ових разлога:

1. што окружној скупштини никаквим законским прописом није забрањено, да не може. поред оних издатака предвиђених у чл. 133. закона о уређењу округа и срезова. уносити у буџет и друге издатке, за које нађе, да су потребни.

2. што је позивање у решењу на пропис чл. 111. закона о уређењу округа и срезова неумесно, јер се поменути пропис не односи на овај случај.

Одлука Државног Савета од 6. октобра 1906. године Бр. 6667.

Један случај из чл. 86. закона о општинама.

Одбор општине жарковачке на свом састанку од 16. јула 1906. године донео је одлуку: да се механа општинска, постојећа на Чукарици, са свима њеним принадлежностима, путем јавне лицитације изда под трогодишњи закуп.

Одређеног дана на лицитацији учествовало је дванаест лица. Том приликом највећу цену, 18.036·65 динара дао је Серафим Ристић, механџија. Лицитација је држана 13. августа 1906. године. Доцније, 17. истог месеца, Наум Ђорђевић, механџија, упутио је молбу суду и одбору општинском, па пудећи исту суму, молио је, да се закуп механе општинске уступи њему, а не Серафиму.

Одбор општински на састанку од истог дана донесе одлуку: да се закуп уступи Науму, а не Серафиму, пошто овај није ни положио кауцију ни испунио услове о закупу, те тим хтео да наведе општину на трошак. Председник суда и одбора није се сложио с овим мишљењем, налазећи, да се закуп не може уступити Науму кад он није ни био на лицитацији.

Противу ове одлуке општинског одбора, Серафим је изјавио жалбу начелнику среза врачарског. и у њој навео:

1. што не стоји разлог, да није положио кауцију за ову лицитацију, јер се

код суда општинског налази кауција за садањи закуп исте механе;

2. што је одбор издао под закуп општинску механу лицу које на дан лицитације није ни било лицитант, те тиме се огрешио о услове лицитације, које је сам прописао, јер тамо стоји, да ће се закуп издати највећем понуђачу, и да се накнадне понуде неће узимати у обзир.

Начелник срески налазећи да по т-ч. 3. чл. 86. закона о општинама, општински одбор има право и дужност да *коначно* одобрава давање под закуп општинских добара, разуме се како је по општинске интересе најбоље. ту је одлуку као правилну одобрио, и вратио предмет суду с тим, да са закупцем Наумом Ђорђевићем закључи и потврди уговор о закупу.

Противу овог решења начелника среза врачарског, Серафим је изјавио жалбу Државном Савету, налазећи да исто не одговара закону са ових разлога:

1. Начелник срески требао је ову одлуку одбора да поништи у смислу чл. 146. закона о општинама. јер је њоме очигледно поништен закон, а сем тога одбор није могао да гази услове лицитације, и није могао да изда механу оном лицу, које није ни било лицитант;

2. Начелник срески погрешно тврди, да одбор има право и дужност. да у смислу тач. 3. чл. 86. закона о општинама коначно решава о издавању општинских добара под закуп. јер кад би се то тако разумело, дошло би се до тога, да би одбор често пута био у могућности, да врши незаконитости.

3. што је одбор, доневши једну такву одлуку, очито погазио једну ранију своју одлуку, јер је казао, да се накнадне понуде неће примати, и да ће се закуп уступити понуђачу највеће цене на самој лицитацији.

Државни Савет одбацио је ову жалбу као неумесну, налазећи да су жалбени наводи без вредности.

Одлука од 13. октобра 1906. године Бр. 6778.

Један случај о наплати дућанске аренде по закону о сеоским дућанима.

Суд општине бресничке решењем својим од 20. јула 1905. године Бр. 1594. распоредио је Рајици Н., из Бреснице, као другом сеоском дућанџији, дућанску аренду за 1905. годину у 150 динара.

По изјављеној жалби, решење општинског суда одобрио је начелник среза љубићског, а решење овога начелство округа рудничког.

Противу овог решења начелства окружног, Рајица се жалио Министру Унутрашњих Дела, и Министар је решењем својим од 7. маја 1906. године ПБр. 9646. одобрио решење начелства, с тим, да жалитељ Рајица може, ако хоће, путем спора код надлежног суда тражити, да му се ова аренда, коју ће му општина наплатити, врати, ако налази, да му је неумесно наплаћена.

У жалби, изјављеној Државном Савету, жалитељ Рајица је навео, да решење Министра Унутрашњих Дела не одговара закону с тога, што је њиме одобрена неправилна радња полицијске власти, а овим решењ° општинског суда, који као ненадлежан, није могао ни да га осуди на плаћање аренде; у толико пре још, што његов дућан, са монополисаним артиклима у малој количини, и не подлежи плаћању аренде.

Државни Савет нашао је, да је ожалбено решење Министрово, из разлога у њему изложених, правилно и на закону основано. С тога је одлуком својом од 27. октобра 1906. године Бр. 7147. одбацио жалбу као неумесну.

Ко држи какво спорно имање, на основу тапије судске 10 година, јачи је у праву од оног, који на то имање полаже право на основу пресуде судске.

Миленко Ј., из Трнаваца, поднео је 22. децембра 1903. године власти среза зајечарског на извршење препис пресуде првостепеног суда црноречког од 4. септембра 1885. године № 5664., па је тражио, да се по тој пресуди одузме и њему преда оно земљиште, које му је Урош М. из Вражогрнаца заузео својом јаругом.

У тој цељи, среска власт је изашла на лице места да пресуду изврши; али је није могла извршити, за то, што спорно земљиште ужива Радисав М., из Трнаваца, по праву куповине од Уроша М., из Вражогрнаца, а по тапији потврђеној код првостепеног зајечарског суда 3. децембра 1893. године Бр. 6769., већ је, ценећи две јавне исправе, које говоре о својини, и које су по правном дејству потпуно једнаке, нашла, да је Радисав М. у јачем праву, јер је његова исправа по датуму судске потврде доцнија. па је с тога решењем својим од 11. августа 1904. године № 15989. упутила молиоца Миленка Ј. надлежном суду, да се по овом предмету обрати, пошто се пресуда не може извршити.

По жалби Миленковој, ово је решење поништило начелство округа тимочког, налазећи, да разлози среске власти нису на закону основани, јер је Миленко у јачем праву, пошто има пресуду судску, којом му је ово право досуђено, чија се важност не може потрти поднетом тапијом.

Усвајајући ове примедбе, среска власт је позвала Радисава М., па кад му је саопштила ове примедбе, он је на протоколу од 22. јануара 1905. године Бр. 1011. изјавио: ако му се спорно земљиште одузме, престаће воденица да ради; даље изјавио је: да је од дана потврде тапије — од 3. децембра 1893. године — постао прави господар тога земљишта и да га од тога дана нико није узнемиравао све до 5. августа 1904. год. Па како је до тога дана прошло више од 10 година, како ово земљиште ужива. то је се позвао и на застарелост.

Ценећи ове наводе држаоца и уживаоца спорног имања Радисава, и узимајући да је спорно имање и путем застарелости прешло у његову својину (§ 929. грађанског закона), среска власт је нашла, да је Радисав М. у јачем праву од молиоца Миленка, па је с тога, на основу §§ 292. и 299. грађанског закона и расписа Министра Унутрашњих Дела од 12. јуна 1891. године ПБр. 9402., решењем својим од 22. јануара 1905. год. Бр. 1011. упутила Миленка Ј. да се противу онога, кога за одговорног сматра, обрати са тужбом надлежном грађанском суду.

Ово решење одобрило је начелство округа тимочког, а решење овога Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 4. јула 1905. године ПБр. 16229.

По изјављеној жалби, Државни Савет је нашао, да је ожалбено решење Министрово, из разлога у њему изложених, саобразно закону. С тога је одлуком својом од 27. октобра 1906. године Бр. 7150. одбацио жалбу као неумесну. **м. в.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине балајничке, актом својим од 20. октобра ове год. Бр. 1271. пита:

„Част је суду умолити уредништво, да у своме наредном броју изволи суд известити о томе: може ли суд и одбор досуду по пресудама општинским, за учињену штету на општинском имању, у корист општинске касе, по молби опростити осуђеном, док још осуда није наплаћена, и ако може то по коме закону?«

— На ово питање одговарамо:

Из самога питања не види се, каква је ово досуда, да ли накнада штете, учињена на општинском имању, или је то новчана казна, која се наплаћује по III части кривичнога закона.

Јер, ако би ово била само накнада штете, учињене на имању општинском, онда би се још и могло признати право суду и одбору, да се у име општине могу одрећи ове досуде по тач. 12. чл. 86. закона о општинама, изједначавајући ову досуду са општинском покретношћу, ако наравно за све ово има оправданих разлога; али ако је ово новчана казна, коју суд наплаћује у смислу § 313. кривичнога закона или специјалних закона, онда се то не може опростити, јер се такви случајеви не могу изједначити са обичним отуђивањем општинске имовине, по што се у облику казне јављају као заштита ширих интереса, а не само општинских.

II.

Суд општине лесковачке, у срезу зајечарском, актом својим од 16. августа ове год. Бр. 875., који је поновљен и актом од 23. октобра ове год. Бр. 1134. пита:

„Пресудом ово општинског суда од 28. јула ове године Бр. 615, кажњен је Ј. М. са пет дана затвора, у смислу § 357. тач. 1. каз. зак. што је играјући у колу, ударио тојагом (штапом) извесну девојку, и ова је пресуда постала извршном, јер није било жалбе.

Приликом испита сведока по овоме делу доказано је, да је тужитељица прво ударила шамар осуђеном, па је тада он њу ударио тојагом, али како он у своме

одговору није ово истицао, нити тражио да се и девојка казни, она није ни кажњена.

Сада, пак, он подноси уредну тужбу, позива се на сведоке и тражи да се и девојка казни што му је ударила шамар.

С тога суд ово општински пита уредништво:

1. има ли места да се ово дело поново у поступак узима и над девојком изрече казна, кад је већ онај спор суђен и пресуђен и пресуда постала извршном према Ј. М.;

2. ако има места, онда по ком се §-у има овај спор као кривични подвести и казна изрећи, кад већ постоји једна пресуда?«

— На ово питање одговарамо:

Кад Ј. М. није тужио девојку о којој је реч за увреду, јер би тада, с обзиром на место где се ово догодило, била искључена надлежност тога суда (§ 210. и 216. кр. зак.) него за бој, онда суд може и мора увек у извињај тужбе, па ако се утврди да је она ћушнула тужиоца, онда и према њој применити тачку 1. § 357. кр. закона, ако до сада није дело застарило.

Најбоље би, наравно, било, да је суд све ово ценио при доношењу прве пресуде, па би одмах могао поступити по другом делу тач. 1. § 357, али кад то није онда учињено, мора се сада учинити.

Та околност, што већ постоји пресуда према Ј. не искључује његово право да тужи девојку за ћушку, само ако дело није застарило.

III.

Суд општине парцанске, актом својим од 25. октобра ове год. Бр. 3016 пита:

„Једно лице купује храну и остале земаљске производе у Сопоту па се све то мери на општинском кантару, и од продаваца наплаћује такса по закону о мерини.

Овако купљену храну и остале артикле, дотично лице продаје другим трговцима у Сопоту и тако продату доноси у Раљу, ради товарења на железницу, где је и теслим уговорен.

Да би продавац избегао плаћање мерине у општини парцанској, којој и село Раља припада, он неће да мери робу, коју продаје, на кантару ове општине, него се задовољава оном мером, коју нађе железница на својим вагонима, примајући робу у вагон. и по њој се и наплаћује.

Кад се не може порећи, да онај купац, који купује робу од онога лица из Сопота, постаје сопственником тек после премера робе на железничким вагама, те је тако, стварно продаја учињена на атару ове општине, онда суд пита: да ли би од продавца могао наплатити мерину по закону?«

— На ово питање одговарамо:

По правилу, постављеном тачком другом чл. 6. закона о мерини, на једну исту робу, мерина се може само један пут наплатити.

Према томе, кад је роба, која се из Сопота на станицу раљску доноси ради експедиције, већ једном платила таксу, она не подлежи другој такси, кад продавац нарочито не тражи ново мерење на кантару те општине, него се и он и купац задовољавају или признаницама општине у Сопоту, или тежином, коју нађе железница, примајући робу у вагоне.

О овоме јасно говори чл. 11. правила о вршењу закона о општинској мерини од 6. марта 1896. г. ПБр. 1415. са изменама од 3. децембра 1897. год. ПБр. 8959.

IV.

Суд општине ласовачке, актом својим од 13. октобра ове год. Бр. 1650, пита:

А. М. из Бучја, тужио је овом суду двојицу сељана што су му са воловима ноћу попасли ливаду у месту »Долине.«

Пошто је заклети пољски чувар утврдио наводе тужиочеве, суд је, по начину извршења, нашао да стоји дело из закона о чувању пољског имања, и тужене осудио, да по проценi плате тужиоцу 100 дин. штете и остале трошкове.

На ову пресуду изјавили су осуђени жалбу првостепеном суду у Зајечару, и одређени судија за расматрање вратио је суду нерасмотрена акта, налазећи да првостепени суд није надлежан да расматра пресуде по закону о чувању пољског имања.

Овај суд дао је противразлоге првостепеном суду, уверавајући га да је он надлежан за расматрање, износећи му чак и одлуке других првостепених судова, којима су улазили у расматрање оваквих пресуда, али је првостепени суд усвојио гледиште свога расматрајућег судије и одбио противразлоге овога суда, налазећи да он може расматрати само одлуке, наслоњене на III част кривичнога закона.

После овога моли се уредништво да одговори:

1. је ли законита одлука расматрајућег судије?;

2. је ли законита одлука првост. суда?;

3. које надлежан да расматра жалбе по зак. о чувању пољског имања?, и, на послетку.

4. је ли сада пресуда овог суда *извршна*, и може ли суд приступити њеном извршењу?«

— На ово питање одговарамо:

Пресуде по закону о чувању пољског имања у већини случајева такве су, да се кривци кажњавају и новчаном казном и осуђују на плаћање накнаде штете сопственицима имања.

За онај део ових пресуда, који говори о казни, нису надлежни првостепени судови за расматрање, према распису г. Министра Привреде од 19. марта 1886. год. З. Бр. 351 (Полицијски Зборник стр. 945), него више надзорне власти, као што је доцније утврђено и начелним одлукама Касационог Суда, а за онај део, који говори о накнади штете, надлежни су првостепени судови.

Према томе, ако су пресудом тога суда поменути сељани осуђени поред казне и на накнаду штете, или ако о казни у опште и није било речи, онда је расматрајући судија био дужан да уђе у оцену пресуде тога суда.

Ако је, међутим, у пресуди било само речи о казни, онда њу треба послати на оцену среској власти, као надлежној.

Дакле, ако је у опште пресудом било расправљено питање и о накнади штете, а суд није хтео да уђе у расматрање, онда преко надлежних власти изазвати сукоб, који ће се расправити од стране Касационог Суда.

Пресуда није извршна, пошто по жалби није донесена никаква законска одлука, и за то се не сме извршивати.

V.

Суд општине крнићске, актом својим од 29. октобра ове год. Бр. 1701, пита:

1. како ће се наплаћивати болнички трошак од земљоделца, и

2. како ће се наплаћивати такса за поравнења, која се врше код општинских судова?

На питање под 1. одговорено је у Бр. 40. „Полицијскога Гласника“ од ове године под V. што треба прочитати, а за питање под 2. важи одговор дат у Бр. 42. под II.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Борку Јовановићеву, бившу служавку, тражи кварт палилулски Управе града Београда актом Бр. 14612. Борка је стара 15 година. Пронађену треба спровести Управи или поменутом кварту.

П О Т Е Р Е

Богосав Милојевић земљод. из Подгорца, стављен је у притвор решењем алексиначког првостепеног суда због опасне крађе, али је још 29. маја тек. год. побегао испред спроводника, који га је суду спроводио. Богосав је стар 30 година, висок, сувоњав, црних очију, плавих бркова, од одела има на себи: чакшире и гуњ од сукна, шајкачу и опанке. Нека све полицијске и општинске власти најживље потраже Богосава и у случају проналаска стражарно спроведу поменутом суду с позивом на акт Бр. 17324.

Петар Дреновац, родом из Крушевца, стар 16 година, бив. трговачки помоћник, и **Добросав Стамболић**, из Алексинца, калфа обућарски, стар 16 година, стављени су у притвор решењем алексиначког првостепеног суда због просте крађе. Како се обојици не зна место пребивања то нека их све полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска стражарно упуте поменутом суду с позивом на акт Бр. 18278.

Раде Таковић, земљоделац из Ојковице, среза златиборског, који одговара код начелника среза златиборског због крађе коња, пре извесног времена побегао је незнано куда. Раде је стар 50—60 година, проседа, великих бркова, браду брије, средњег раста; од одела има чакшире и гуњ од црног сукна, на глави шубару, на ногама опанке. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да га живо потраже и у случају проналаска упуте начелнику среза златиборског с позивом на Бр. 12560.

Непознати крадљивци ноћу између 11. и 12. овог м-ца обили су најат Стани жени Јована П. Јанковића, земљод. из Горњана, и из истог украли ове ствари: две трубе белог сукна, једну трубу памучног платна, једну трубу полупамучног платна и две женске кецеље. Нека све полицијске и општинске власти потраже крадљивце и покрађене ствари, и у случају проналаска о томе известе начелника среза поречког с позивом на депешу Бр. 8054.

Крађа стоке. Ноћу између 31. пр. м-ца и 1. ов. м-ца непознати лопови украли су са паше једног коња Димитрију Кончатовићу, земљод. из Буковча. Коњ је матор 4 године, непочишћен, алатаст, по леђима рањав од седла, без жига и розаша. Акт начелника среза неготинског Бр. 12678.

Ноћу између 5. и 6. ов. м-ца непознати лопови украли су са паше у месту званом „Вучје", у Златибору, једну кобилу Недељку Виторовићу, земљод. из Беле Реке. Кобила је матора 8 година, дорастаста, на челу цветаста, поткована турским ковом, са жигом „Т". Акт начелника среза златиборског Бр. 12610.

Ноћу између 8. и 9. ов. м-ца непознати лопови украли су из затворене колибе једног коња Новаку Чуљиновићу, из Шарбановца. Коњ је матор 3 године, длаке затворено-беле, у предњу и стражњу десну ногу чарапаст, на челу цветаст. Депеша начелника среза белоевачког Бр. 15035.

Јанку П. А. Страхињићу, из Шарбановца, украдене су две краве. Обе су краве маторе по 8 година, једна је длаке плаве, а друга сиве са жигом на левим роговима „Б|2".

Илији Голубовићу, из Шарбановца, украдена су два добро урањена вола. Оба су вола матора по 6 година, један је длаке плавомургасте и ровашен у једно уво, а други длаке беле, оба са жигом „Б|2". Депеша начелника среза белоевачког Бр. 1482.

Ноћу између 27. и 28. пр. м-ца непознати крадљивци украли су једну кобилу Илији С. Стојановићу, земљод. из Тополовника. Кобила је матора 7 година, зелена, са жигом „О".

Ноћу између 27. и 28. пр. м-ца непознати крадљивци украли су 22 брава оваца и једног овна Јовану Војимировићу, земљод. из Доњашинце. Од покрадених оваца 15 су беле а 7 црне. Акт начелника среза рамског Бр. 15171.

Ноћу између 8. и 9. ов. м-ца непознати крадљивци украли су из затворене кошаре једну краву Раденку Милосављевићу, из Трнаве. Крава је матора 3 године, бела, стеона. Акт начелника среза златиборског Бр. 12734.

Ноћу између 28. и 29. пр. м-ца непознати лопови украли су са утрине општине прахов-ске једног коња Марину Фурунтићу, зем. из Прахова, и једну кобилу Николи Јанковићу зем. из Прахова. Коњ је матор 6 година, длаке мрке, цветаст, у леву, задњу ногу путаст, са жигом „О". Кобила је длаке алатасте, матора 5 год., у десно уво ровашена такође са жигом „О". Акт начелника среза неготинског Бр. 12664.

Дању, 25. пр. м-ца непознати лопов украо је једног коња Марину Одрикићу, теж. из Радујевца. Коњ је матор 10 година, алатаст, цветаст, на десној, задњој нози путаст, на трбуху има белегу од изгоретине, са жигом „Е 13". Акт начелника среза неготинског Бр. 12651.

Ноћу између 28. и 29. пр. м-ца непознати лопови украли су једног коња Миливоју Анићу, земљод. из Друговца. Коњ је длаке мрко-дорастасте, матор 7 година, са жигом „А", висок 159 см. без роваша. Акт начелника среза подунавског Бр. 17555.

Ноћу између 21. и 22. пр. м-ца непознати лопови украли су са ливаде једног коња Илији Стаменићу, из Вел. Поља. Коњ је длаке мрко-дорастасте, матор 14 година, чуљав, са жигом „О". Акт начелника среза посавског окр. београдског Бр. 15000.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покрађе.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Начелник среза посавског у Обреновцу казнио је почетком текућег месеца са затвором и прогонством у Аустро-Угарску ово лице, које се од извесног времена по Обреновцу и околини бавило.

То се лице представљало као Стеван Митровић, ковач, али овај занат није радило, већ је надничило и беспосличило. Због иступних крађа, пијанства и беспосличења Стеван је неколико пута био кажњен, док на послетку начелник није био принуђен да га протера у Аустро-Угарску, тим пре што се он по неким исправама звао Стеван, а по неким Станко и што се чуло да је он из Аустро-Угарске побегао због неке осуде.

Начелник среза посавског спровео га је Управи града Београда, те да га она преда аустро-угарским властима.

Када је од Управе спроведен и предат земунској полицији, он је тамо изјавио да је родом из Обреновца, да су му се родитељи звали Матија и Ана Митровић, који су помрли 1897. године, да је служио две године у војсци; да сваке године иде редовно на вежбу и да се чуди што га српске власти протерују као српског поданика у туђу земљу.

На основу овакве његове изјаве земунска полиција вратила га је натраг Управи, где је после извесних покушаја, да опет нешто слаже, на послетку изјавио, да се зове **Матија Весић**, и да је родом из Суботишта у Славонији; да је прошле године осуђен од митровачког судбеног стола због фалсификата, и да је са осуде побегао, па амо код нас у Обреновац прешао, због чега је био принуђен и име да промени.

И ова изјава неће бити у свему вероватна, јер ће пре бити да је осуђен за крађе, а не фалсификат, јер је и код нас за ово кратко време дао доказа да је крађама склон, те је писато надлежним аустро-угарским властима за извештај о њему, за које ће време он бити код Управе града Београда.

Пошто је Стеван тумарао по Шапцу, Ваљеву и тим крајевима, то није искључена могућност да је он и тамо извршио какво кривично дело, вероватно под неким трећим именом, те са тога износимо његову слику, па ако га ко упозна као извршиоца неког дела, треба о том известити Управу града Београда с позивом на Бр. 41802. **Ж. Л.**

УХВАЋЕНИ

Михаило Радовановић — Ускоковић, коцкар, који одговара за разбојништво код начелника среза гружанског, а чију смо фотографију и потерницу изнели у 42. броју „Полицијског Гласника", ухваћен је у Нишу 13. тек. месеца, те је према томе престала потреба за његовим тражењем.

Душан Пешић — Брзановић, коцкар, родом из Крушевца, чију смо фотографију и потерницу изнели у прошлом броју „Полицијског Гласника", ухваћен је такође у Нишу 13. тек. месеца, те је престала потреба и за његовим тражењем.

Светислав син **Стевана Божића,** земљод. из Годечева, чију смо потерницу изнели у 45. броју „Полицијскога Гласника" предао се сам среској власти у Косјерићу 13. тек. месеца, те га с тога више не треба тражити.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Ђ. Јелинић

БРОЈ 48. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 26. НОВЕМБРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злато. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ

ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

На предлог Нашег Министра Унутрашњих Дела, по решењу Нашег Министарског Савета и одобрењу Државног Савета, а на основу члана 90., 122. и 157. закона о уређењу округа и срезова, прописали смо и прописујемо:

ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ У ПРАВИЛИМА

о

пословном реду у окружној скупштини, окружном одбору, среској скупштини и среском одбору од 20. септембра 1905. године,

које гласе:

I

Члан 140. мења се и гласи:

Члан 140.

Свима среским приходима и расходима рукује срески благајник, који је у исто време и благајник пореског одељења дотичног среза, по правилима, која је за то прописала Главна Контрола. Он чини издатке само по упутницама које издаје срески одбор.

II

Ова измена и допуна важи, по објави у службеним новинама, од 1. јануара 1907. год.

Наш Министар унутрашњих дела нека се стара о извршењу ових правила.

19. новембра 1906. год.
у Београду.

ПЕТАР С. Р.

Министар унутрашњих дела,
Стој. М. Протић С. Р.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу октобру 1906. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца октобра извршено је у Србији:

1.	**Убистава**	41
2.	**Детоубистава**	5
3.	**Нехотичних убистава**	2
4	**Покушаја убистава**	40
5	**Разбојништава**	8
6.	**Силовања**	1
7.	**Тешких телесних повреда**	17
8.	**Паљевина**	76
9.	**Опасних крађа**	167
10.	**Злонамерних поништаја туђих ствари**	20

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	29	или	70·7%
Детоубистава	4	„	80 %
Нехотичних убистава	2	„	100 %
Покушаја убистава	34	„	85 %
Разбојништава	5	„	62·5%
Силовања	1	„	100 %
Тешких телесних повреда	17	„	100 %
Паљевина	11	„	14·5%
Опасних крађа	52	„	31 %
Злонамерних поништаја туђих ствари	4	„	20 %

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (26), затим помоћу *оштрог* (10), помоћу *тупог* (2), *вешањем* (1) и *задављивањем* (1). За један случај узрок је непознат, пошто је нађени леш у пола упропашћен.

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *освети* за 14 случајева, у *међусобној свађи* за 7, у *користољубљу* за 3, у *вршењу званичне дужности* за 3, у *домаћој расипи* за 2, у *нужној одбрани* за 1, и у *љубомори* за 1 случај. За осталих десет случајева узроци су непознати.

Посматрана према местима у којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу косаничком 5[1] (1 непронађено), у срезу врачарском **3**, у срезу посавском окр. београдског **3**, у срезу пчињском 3[2] (1 непронађено), у срезу хомољском **3** (2 непронађена), у срезу студеничком **3** (2 непронађена), у срезу пожаревачком **2** (1 непронађено), у срезу љубићском **2** (1 непронађено). у срезу добричком **2**, у срезу трнавском **2** (1 непронађено), и по **1** у срезовима: колубарском округа београдског, тамнавском (непронађено), крагујевачком, деспотовачком (непронађено) бањском (непронађено), азбуковачком, поцерском, подунавском, пожешком, ужичком,[3] прокупачком, драгачевском и у вароши Београду.

Детоубиства су извршена у срезовима: брзопаланачком (непронађено), грузанском, лужничком, јадранском и у вароши Гор. Милановцу.

Нехотична убиства извршена су у срезовима: бољевачком и косаничком.

Покушаји убистава извршени су: у срезу пчињском **4**, у срезу јабланичком **3**, у срезу грузанском **3**, у срезу подунавском **3** (2 непронађена), у срезу косаничком **3** (1 непронађен), у вароши Београду **3**, у срезу лепеничком **2**, у срезу млавском **2** (1 непронађен), у срезу прокупачком **2**, и по **1** у срезовима: крајинском, поречком (непронађен), жупском, ресав-

[1]) Два од ових убиства извршили су Арнаути и низами приликом напада на нашу караулу «Ковачевац». Убијени су погранични стражари: Никола Петровић и Ћира Вулићевић.

[2]) Два од ових убиства извршили су Арнаути.

[3]) Жандармеријска потера убила је 28. пр. м-ца у селу Гостиници одбеглог зликовца Спасоја Ненадића, из Љубања.

ском (непронађен), бањском, рађевском, јадранском, мачванском, моравском окр. пожаревачког, оба јасеничка, зајечарском, рачанском, студеничком и у вароши Смедереву.

Већина ових дела извршена су у међусобној свађи.

Разбојништва су извршена: у срезу поречком **2**, и по **1** у срезовима: пожаревачком, рамском (непронађено), звишком (непронађено), пчињском, љубићском (непронађено) и у вароши Крагујевцу.

Силовање је извршено у срезу пчињском.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу космајском **3**, у срезу посавском окр. ваљевског **2**, и по **1** у срезовима: грочанском, посавском окр. београдског, колубарском окр. ваљевског, јабланичком, левачком, лужничком, мачванском, рамском, хомољском, бољевачком, жичком и у вароши Београду.

Паљевине су извршене: у срезу подунавском **5**, у срезу беличком **4** (3 пронађене), у срезу пожаревачком **4**, у срезу посавском окр. београдског **4**, у срезу тамнавском **3** (1 пронађена), у срезу темнићском **3** (1 пронађена), у срезу азбуковачком **3**, у срезу хомољском **3** (1 пронађена), у срезу звишком **3**, у срезу прокупачком **3**, у срезу златиборском **3**, у срезу гружанском **2**, у срезу лепеничком **2**, у срезу ражањском **2**, у срезу бањском **2**, у срезу сврљишком **2** (1 пронађена), у срезу голубачком **2**, у срезу пожешком **2** (1 пронађена), и по **1** у срезовима: грочанском (пронађена), космајском, врачарском, подгорском, колубарском окр. ваљевског, пољаничком, неготинском, брзопаланачком, трстеничком, жупском (пронађена), ресавском (пронађена), оба моравска, нишком, мачванском, јадранском, млавском, тимочком, зајечарском, заглавском, добричком, ариљском, драгачевском и трнавском.

Вредност свих ових паљевина износи око **11.500** динара.

Опасне крађе извршене су: у срезу млавском **15** (2 пронађене), у срезу пожаревачком **10**, у срезу јабланичком **9** (5 пронађених), у срезу голубачком **8** (2 пронађене), у срезу рађевском **7** (4 пронађене), у срезу крагујевачком **6** (2 пронађене), у срезу крајинском **6**, у срезу неготинском **5** (3 пронађене), у вароши Нишу **5** (1 пронађена), у срезу хомољском **5** (1 пронађена), у срезу прокупачком **5**, у срезу трнавском **5** (2 пронађене), у Београду **4** (2 пронађене), у срезу мачванском **4** (3 пронађене), у срезу јадранском **4** (3 пронађене), у срезу посавском округа београдског **3** (све пронађене), у срезу копаоничком **3**, у срезу ражањском **3** (2 пронађене), у срезу космајском **2** (обе пронађене), у оба колубарска по **2**, у срезу пољаничком **2**, у срезу лесковачком **2**, у срезу јасеничком окр. крагујевачког **2**, у срезу расинском **2** (обе пронађене), у вароши Ћуприји **2** (обе пронађене), у срезу темнићском **2**, у срезу алексиначком **2**, у срезу нишком **2** (1 пронађена), у срезу сврљишком **2** (1 пронађена), у вароши Пожаревцу **2** (1 пронађена), у срезу орашком **2**, у срезу бољевачком **2**, у срезу заглавском **2**, у срезу златиборском **2**, у срезу моравичком **2**, и по **1** у срезовима: грочанском, подгорском, тамнавском, пчињском, гружанском, лепеничком, кључком, поречком, параћинском (пронађена), беличком, моравском окр. нишког (пронађена), посаво-тамнавском (пронађена), поцерском, рамском, звишком, таковском, качерском (пронађена), тимочком (пронађена), ариљском (пронађена), пожешком (пронађена), драгачевском, жичком и у варошима: Смедереву (пронађена) и Крагујевцу.

Вредност свих ових крађа износи око **12.000** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу темнићском **5**, у срезу трстеничком **4**, у срезу орашком **3**, у срезу гружанском **2**, и по **1** у срезовима: неготинском, брзопаланачком (пронађен), беличком (пронађен), јадранском (пронађен), прокупачком (пронађен) и трнавском.

Вредност уништених ствари износи око **3.600** динара.

Поред изложених дела у току месеца октобра извршено је у Србији још и **9 самоубистава**, и то у срезовима: масуричком, деспотоваčком, левачком, црногорском, ариљском, студеничком и у варошима: Крагујевцу, Ћуприји и Београду.

Ова самоубиства извршена су: *вешањем* 7, *ватреним оружјем* 1 и *дављењем у води* 1, а узроци њиховом извршењу леже: у *страху од казне* за 4 случаја, у *стиду и срамоти* за 1, и у *душевној поремећености* за 1. За остала 3 случаја узроци су непознати.

Један **покушај самоубиства** извршен је у Београду *тровањем* због *домаћих неприлика*.

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	7	—	—	—	—	—	5	7	8	—	—	—
2	„ ваљевски	1	—	—	—	—	—	3	5	4	—	—	—
3	„ врањски	3	—	—	7	1	1	1	1	14	—	1	—
4	„ крагујевачки	1	1	—	6	1	—	—	4	11	2	1	—
5	„ крајински	—	1	—	2	2	—	—	2	13	2	—	—
6	„ крушевачки	—	—	—	1	—	—	—	4	8	4	—	—
7	„ моравски	1	—	—	1	—	—	1	8	6	6	3	—
8	„ нишки	1	—	—	1	—	—	—	6	12	—	—	—
9	„ пиротски	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
10	„ подрински	2	1	—	3	—	—	1	5	17	1	—	—
11	„ пожаревачки	5	—	—	3	3	—	2	14	42	—	—	—
12	„ руднички	2	1	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—
13	„ смедеревски	1	—	—	5	—	—	—	5	3	3	—	—
14	„ тимочки	—	—	1	1	—	—	1	3	5	—	—	—
15	„ топлички	8	—	1	5	—	—	—	4	5	1	—	—
16	„ ужички	2	—	—	1	—	—	—	6	4	—	2	—
17	„ чачански	6	—	—	1	—	—	1	2	9	1	1	—
18	Управа града Београда	1	—	—	3	—	—	1	—	4	—	1	1
	Свега:	41	5	2	40	8	1	17	76	167	20	9	1

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 22. новембра 1906. год. АБр. 1185. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О КРИВОКЛЕТСТВУ

и осталим кривичним делима ове врсте.

(с обзиром на прописе Гл. XXVII. Казн. Зак. Краљ. Србије од 29. марта 1860. год. §§ 266 до 276 закљ., и на прописе IX. Одељка Казн. Зак. за царство Немачко од 15. маја 1871. године §§ 153 до 163 закључно).

пише **М. С. Ђуричић**,
члан касационога суда

(НАСТАВАК)

Ако би које од овде означених лица положило заклетву на свој исказ, таква заклетва била би без вредности у кривично-правном погледу (в. и § 271 нашег казн. зак., а у нем. казн. зак. такве одредбе нема).

Тако, у погледу на малољетна и малоумна лица (напред означена под 1) и 2) стоји то: да сам законодавац сматра да ова лица због своје недозрелости, односно, умне неспособности, нису способна да потпуно схвате значај и важност заклетве. По томе односно њих не би се могло узети, да имају довољно урачунљивости за учин овога злочина. Кад их дакле сам законодавац оглашава за неспособне у овоме погледу и лишава их права на полагање заклетве, било би про-

тивно општем појму о урачунљивости, кад би се она за ово дело казнила.

И тако судија у овоме случају није дужан, а нема ни потребу да испитује њихову способност или урачунљивост, као што би то у опште морао чинити (види §§ 56 и 57 нашег к. зак. и § 56 нем. казн. зак).[45])

Исто тако и лица, која су силом закона или пресуде лишена права на полагање заклетве, не могу учинити кажњиво кривоклетство. Ова лица по закону не могу да полажу заклетве ни као сведоци и вештаци, било то у грађанском или кривичном поступању ни као странке цивилнога процеса (овде, наравно, могу, ако то противна странка допусти). Заклетва таквих лица није никаква заклетва у правноме смислу и према томе не повлачи кривично правну одговорност. Код ових лица оскудева дужност, да власти, под заклетвом, покажу истину; она су лишена права заклињања и с тога давањем лажнога исказа под заклетвом, не вређају постојећу законску забрану и неспособна су да деликт учине.[46])

Б.) О неспособности лица in concreto.

Сва остала лица, која по закону у конкретноме случају не треба заклињати, ако би ипак била заклета, способна су да учине деликт и имају за њега да одговарају.[47]) Ова њихова одговорност оснива се на разлогу: што су ова лица у опште способна за полагање заклетве и и њихова заклетва у опште (in abstracto) може произвести правно дејство, ма да то у конкретном случају и не би било. (О овоме нарочито Хелшнер на означеном месту).

По нашем закону у ова лица спадају: лица означена у § 114 т. 1, 5 и 6 кр. с. пост., § 115 крив. с. пост., и § 211 грађ. с. пост. (а по нем. крив. пост. § 56 н. з. и § 57).

Противно овде изнетоме гледишту, у опште у науци усвајаноме, оваква лица код нас, по сили прописа §. 271. казн. зак., не могу се за кривоклетство казнити. Напротив по немачком казн. зак. таква лица имају да одговарају за кривоклетство по §. 157. казн. зак., а постојећи изузетни, њихов правни однос у конкретноме случају ставља им се као казну ублажавајућа охолност, услед које им се казна има да сведе у размаку од половине па до четвртине оне казне, коју су иначе заслужили.

Наш анализ деликта овим је завршен, и у даљем току нашега написа биће још говора о модалитетима деликта.

6.) О умишљају (Хотичност, Dolus, Vorsatz) и нехату (Culpa, Fahrlässigkeit) деликта.

Било би погрешно сматрати да се овде изискују неки нарочити услови за постојање dolus-a. Напротив, довољно је ако је учинилац био свестан тога, да даје дужносни заклетвени исказ, противно истини, и да тиме вређа законску забрану, којом се давање оваквих исказа казном припређује, а није потребно да је он и неку нарочиту намеру при томе имао н.пр. да кога оштети ит.д.; довољан је и dolus eventualis.[48])

Моменат за постојање означене свесности јесте код промисорског кривоклетства — време давања исказа, код асерторског — време полагања заклетве, а код повреде заклетве у ужем смислу (§. 275. к. зак.) — време, када се поступа противно обећању у заклетви.

Што се тиче нехата деликта, утврђујемо: да се он не претпоставља нити мора стојати увек, кад стоји неистинит исказ, а нема dolus-a учиниоца; само постојање овога двога — није у исто време и доказ о постојању нехатнога деликта. Поред тога увек мора стојати још и та околност, да је учинилац пропустио да покаже дотичну истину за то, што није обратио довољну пажњу на дотични неистинито исказани моменат. Мора, дакле, бити констатована и непажња учиниоца. Ова непажња стајаће на сваки начин тада, када се несумњиво утврде поједина факта, која су била позната учиниоцу и из којих се по природном и правилном току ствари може извести; да би он свакојако морао знати и могао показати ону истину, коју је пропустио да покаже или ју је противно показао — само да је обратио на то потребну пажњу.[49]

Све означено има се ценити у конкретноме случају, наравно, још с обзиром и на индивидуалне особине, а можда и навике, учиниоца и све потребне околности дотичнога предмета и исказа.

Мора се признати да оваква оцена одиста изискује и велику пажњу и добру школованост и извежбаност судије, тако да стоји бојазан да судске одлуке често могу бити и погрешне. Са ових разлога противни смо криминализацији нехатне лажне заклетве, јер би од тога лако могло бити више штете него користи.[50]) С тога се многа законодавства и задржавају само на криминализацији хотичнога кривоклетства, па тако и наше. Међутим немачки казн. зак. предвидео је овај деликат у своме §. 163.

У осталом напоминњемо, да нехат код овога делакта не чини неку особитост нити се разликује од других кулпозних деликата. Општа правила о нехату и овде важе.

Ако се ствар тиче знања какве истине у тренутку заклињања не може бити нехата, ако учинилац тада није знао за ту истину, Али ако то знање и опажање треба да се покаже као резултат каквог ранијег збиња, било то у опште каквог душевног рада или само каквог чулног опажања, то су и сведок и вештак дужни да се тачно опомену њихових опажања, односно, умних делања, и да покажу истину. У тој цељи они су обавезни да учине потребно умно подсећање (Anspannung oder Anstrengung des Gedächtnisses) и чим то нису учинили, па им је због тога исказ испао лажан, они су нехатом пропустили да испуне дужност и деликт стоји.[51]) Наравно да је у конкретном случају врло тешко утврдити, да је овакав неистинити исказ резултат нехата учиниоца, као што је већ напред поменуто.

7) Покушај и свршено дело, саучешће, стицај, продужење и застарелост.

При утврђивању појма о покушају деликта, свакојако мора се водити рачуна и о природи његовој. Деликт се састоји из два акта: исказа и заклетве. Оба акта морају постојати код свршеног деликта, а код покушаја мора један од ових двају актова бити свршен а други несвршен, пошто, према природи деликта, тек по свршетку једнога акта, наступа други.[52])

Изузетно, кад се исказ у самој заклетви садржи, покушај ће стојати кад је заклетва остала недовршена. Међутим не сме се изгубити из вида ни то, да се деликт састоји у давању лажнога исказа и по томе покушај ће његов тек тада стојати, кад је учинилац већ неку неистину исказао, а никако и пре тога. Тако дакле, ако је заклетва промисорска, после које следује исказ, покушај деликта биће само тада, ако у исказаном и не свршеном делу исказа буде неистине.[53])

Овакви случајеви ретки су, али они могу наступити услед каквих неодољивих догађаја у тренутку давања исказа или полагања заклетве, нпр. болест субјекта власти, који прима исказ, болест самога учиниоца, пожар зграде где се заклетва изузима и т. д.

Односно момента свршетка деликта, има се узети оно време, када су оба потребна акта свршена. Тако, код промисорске заклетве, није потребно да се чека на свршетак дотичнога претреса по кривичном предмету, већ самим закључком исказа има се сматрати да је и деликт свршен.[54]) (наставиће се)

---

[45]) Тако: Хелшнер II 909 и 910, Биндинг с. 126, Меркел с. 406, Лист Л. И. с. 123 и Уџб. с. 708; противно Олсхаузен код §. 153. п. 36) и Х. Мајер с. 726, који узимају да у погледу на малолетнике може бити кривичне одговорности за кривоклетство, само ако је заклетва од њих изузета и остали потребни услови стоје.

[46]) Тако Хелшнер II 911, Меркел с. 406, Биндинг с. 137; противно Олсхаузен код §. 153. п. 3 а), Х. Мајер с. 726, Лист Л. И. с. 126 и Уџб. с. 702. и немач. судска пракса.

[47]) Тако Хелшнер II 809 и 910, Биндинг с. 127, Олсхаузен код §. 153 п. 3 с). Х. Мајер с. 726.

[48]) Тако Биндинг с. 127 и 128, Олсхаузен код §. 153 п. 5 и 6 и код §. 154 п. 1в в). Х. Мајер с 727, Лист с. 709, Хелшнер II 914, који вели, да увек стоји намера за варање, чим стоји свесност да се даје неистинит исказ.

[49]) Тако Олсхаузен код §. 163 п. 1 и п. 2 а). Биндинг с. 129, Хелшнер II 919, Лист с. 712.

[50]) Тако Хелшнер II 913; противно Биндинг с. 129 под 1), који у осталом и сам признаје, да примена закона о кажњавању овога нехата изискује добро школоване и пажљиве судије.

[51]) Тако Биндинг с. 130. Олсхаузен код §. 163. п. 2 а), Х. Мајер с. 730, Хелшнер II 920, који лепо вели, да је онај, који даје исказ дужан с највећом брижљивошћу и савесношћу да поступа, он је дужан да пажљиво испита факта, о којима има да да реч, да их упореди са својим сопственим знањем, да се тачно опомене свију опажања и на чисто их изведе, па према томе да исказ учини.

[52]) Биндинг с. 125.

[53]) Биндинг с. 125, Олсхаузен код §. 153. п. 13 и одлуке царевинског суда.

[54]) Биндинг с. 125, Х. Мајер с. 727, Олсхаузен код §. 154 п. 13, Хелшнер II 915; противно Лист Л. И. с. 100.

О одговорности државе и чиновника према трећим лицима за штету, коју чиновник учини у вршењу званичне дужности.

(НАСТАВАК)

3. Кад дакле за штету, коју чиновник коме противправно нанесе у вршењу јавне власти, по нашем законодавству само он одговара, онда да видимо како изближе стоји са овом његовом одговорношћу.

Пре свега одговорност чиновникова према приватном лицу наступа онда, кад он у вршењу јавно-правних функција државних нанесе коме штету. Које су функције државне јавно-правне, казано је већ раније. (В. под А. бр. 3 а). Али да би ове одговорности чиновникове било, потребно је да је штета наступила или *намерном* радњом чиновниковом или услед његове *небрижљивости*, исто дакле онако, као што наступа одговорност за поступке приватних лица. У опште за одговорност чиновника за накнаду штете меродавни су прописи главе XXX. грађан. законика и по њима има да се утврди обим и постојање штете. *Намерна* противправна радња чиновникова постојала би онда, кад би он био свестан тога, да оно, што у вршењу јавне власти противправно предузима, или пропушта учинити, неком штету проузрокује. У пракси се ретко дешава, да ко буде оштећен намерном радњом чиновниковом. Много је чешћи случај чиновничке *небрижљивости* (немара), а ова би постојала онда, кад чиновник не би у поступцима својим пазио на оно, на шта један добар чиновник увек треба да пази. Ако пак нема ни небрижљивости чиновникове у вршењу јавне власти, па се ипак коме штета деси услед поступака чиновникових, онда је то *случај*, за који чиновник не одговара, већ га сноси сам оштећени (§ 808. грађ. зак.). Међу тим увек треба поћи од претпоставке, да чиновник исправно врши своју дужност, те према томе ко тврди да је противправним намерним или небрижљивим поступком чиновничким у вршењу јавне власти оштећен, тај мора ту намеру односно небрижљивост чиновникову доказати.

Што се тиче *застарелости* права на накнаду штете, коју је учинио чиновник у вршењу јавне власти, меродаван је пропис § 67. зак. о чиновницима грађанског реда, по коме то право застарева, ако оштећено треће лице тужбу не подигне за шест месеца од дана, од кад је оштећеноме штета позната. Овим се одступа од прописа § 939. грађ. зак., по коме право на накнаду штете застарева за три године. Ово краће време застарелости из § 67. зак. о чиновницима сасвим је оправдано: чиновнику, који свакога часа по службеном послу долази у додир са грађанима, из кога се може родити и обвеза његова на накнаду штете, треба дати могућности да се лакше од тужбе брани, а то би му било отежано, кад би време застарелости дуже било. Чиновник ће се теже моћи сетити оних својих поступака, који су се пре две три године десили, па ће онда теже моћи и бранити се. Нарочито то важи за званичним послом преоптерећене чиновнике на пр. полицијске. Још кад се има на уму да се ове тужбе за накнаду ретко оснивају на намерном штетном поступку чиновничком, већ већином на немарљивости, која може бити последица преоптерећености службеним послом, онда је сасвим оправдана кратка застарелост. Међу тим ако је поступак чиновников у вршењу поверене му јавне власти, на основу кога се накнаде штете од њега тражи, био такав, да се као злочинство казни по казненом законику, онда право на накнаду штете застарева тек за 24 године — § 939. грађ. зак.

II.

1. И по нашем законодавству одговара непосредно држава за штету, коју учини чиновник вршећи приватно-правне функције државне. Видели смо већ (види под А. 3 под а) да се ове функције државне састоје у ступању државе у приватно-правне послове са држављанима. Не заповедајући грађанима као највиша власт, већ преговарајући са њима о разним пословима приватно-правног саобраћаја, држава се преко својих органа — чиновника — ставља на терен приватнога права, подвргавајући се прописима, који и за другу страну, држављане, важе. За нашу државу то се огледа у специјалним прописима ових закона:

а. По закону о поштама од 25. јануара 1866. године држава јамчи за све ствари и аманете, који се поштама на отправљање предаду. Ово »јамчење« не треба тако разумети, као да је оштећени дужан тражити накнаду прво од дотичног поштанског чиновника, па тек онда од државе, као јемца, кад се од чиновника накнада не би могла наплатити, већ оштећени може одмах од државе накнаду тражити, придржавајући се при том ближе прописаних правила у закону о поштама.[24]) Несумњиво је да је делатност државна у погледу поштанскога саобраћаја приватно-правна функција државна. По сили своје највише власти држава истина монополише за себе поштански саобраћај, али овај саобраћај врши у главном по прописима приватнога права: закључује с приватнима уговор о преносу писама и аманета, наплаћује за тај свој труд извесну награду, прима на себе одговорност за повреду, уништење и нестанак предатих јој пошиљака, дакле исто оно ради, што би и приватно лице радило, кад би му се експлоатација пошта уступила. Сматрајући себе као уговорну страну, која преко поштанских чиновника, као својих органа, ради, држава сматра поступке ових у вршењу поверених им послова као своје, и за њих као за своје одговара.[25])

б. Послови државних железница по природи су својој приватно-правног карактера. У свима државама, па и у нашој, држава, исто као и приватна железничка предузећа, одговара за накнаду штете, коју путници и пошиљаоци робе претрпе поступцима железничких чиновника у вршењу поверене им дужности (в. §§ 64, 63, 69 и др. железничких правила).

в. По царинском закону одговара царинарница за нестанак и оштећење робе, коју је на чување ради царињења примила (в. чл. 24. царин. закона). И ако наплату царине држава врши по сили своје највише власти, ипак пријемом робе на чување ступа држава у пословни однос с појединцима, те ту дакле имамо приватно-правне функције државне.

Из свију ових прописа нашега законодавства види се, да наша држава, вршећи послове приватно-правног карактера преко својих чиновника, изједначује себе са приватним лицима, примајући на себе одговорност за поступке својих чиновника. Ово се види и из тога, што држава одговара не само онда, кад би чиновник повредио неки уговорни однос између државе и приватнога (на пр. уговор о преносу робе железницом) већ и за деликте чиновника учињене у вршењу поверене им дужности. И према лицима, са којима држава не стоји у уговорном односу, она одговара, ако иста приватно-правним деликтом чиновника буду оштећена. Тако ако непажњом или злом намером кога железничког чиновника које лице (макар и не било путник на железници) погине или буде повређено, за овај деликт чиновнички односно накнаде штете држава непосредно одговара. В. чл. 1. зак. о обвези за накнаду штете при железн. саобраћају од 21. IV. 1885. год. Ослобођавајући себе од одговорности кад би штета, која је у питању, настала услед више силе, (в. чл. 95. зак. о поштама и чл. 1. зак. о обвези желез. за накнаду штете од 21. IV. 1885. год.), држава такође изјављује, да се подвргава прописима приватнога права у својим пословиме приватно-правног карактера, јер то ослобођење од одговорности у случају више силе важи и за приватне по грађан. законику (§ § 801 и 808 грађ. зак.). (свршиће се)

Д-р Д. Аранђеловић.

Основни принципи криминално-антрополошке школе

Нова, криминално-антрополошка школа постигла је, за врло кратко време, огромне успехе. Њених представника има данас у свима цивилизованим земљама, и сви

---

[24]) В. чл. 94. истог закона: «Држава јамчи за све ствари и аманете, који се поштама на отправљање предаду. За то ће она накнађивати све оне ствари и аманете, који би се на поштама изгубили или упропастили и примаоцима не предали, ако се пошиљаоци тога ради за три месеца, рачунајући од дана кад су аманет на отправљање предали, пријаве оној истој пошти, којој су аманет предали....

[25]) Кад већ држава одговара за рад поштанских чиновника, онда је сасвим логично било, да ту одговорност прими на себе и за поступке телеграфских чиновника. Онај који с државом закључује уговор о преносу поштанских пошиљака не треба да буде у бољем положају од онога, који закључује уговор о преносу телеграма. Међу тим наша држава, бојећи се вала од чесге одговорности због погрешака телеграфиста при отправљању телеграма, одбија од себе одговарност за нетачност телеграфског саопштења. В. чл. 3 и 4 зак. о телеграфу и телефону. Пошто је ово изузетак од правила да држава одговара, изрично законом прописан, то онда оштећеном не остаје ништа друго, већ да накнаду штете од телеграфисте тражи, ако има до овога кривице. што је телеграм нетачно отправљен. Ово истина не одговара ни правној логици ни правичности али dura lex sed lex.

они, ма колико да се разилазе у споредним питањима, потпуно су сагласни у основним принципима нове школе.

Са ових разлога, а да би се избегла разнолика и, често пута, произвољна тумачења њених противника, неопходно је потребно и корисно, да основне идеје ове школе, у којима су све њене присталице потпуно сагласне; које их сједињују у једну целину и дају им заједничко име, буду тачно формулисане.

Ово је у толико потребније учинити, што су питања која изучава криминално-антрополошка школа, питања практичног живота, која су увек живо интересовала наше друштво, и у чијем су решавању узимали учешћа, директно или индиректно, сви друштвени чланови. Нове идеје могу, по нашем мишљењу, имати озбиљног утицаја само онда, ако их и шира публика буде разумела.

Несумњиво искуство увек је доказивало, да су људи добри или рђави према нарочитим особинама њиховог психичког бића, и да према овоме има људи наклоњених добру или злу. Такво је данас, а такво је и увек било универзално и неоспорно искуство.

Узимљући ово за полазну тачку, а имајући пред очима пример психијатрије, нова криминално - антрополошка школа ставила је себи у задатак, да анализе и објасни, од њиховог почетка, ове индивидуалне особености, које стално прате злочинца и образују основ рђавих особина његовог духа, и које га најзад, у појављеним приликама, гурају у злочин.

Ова тежња школе неизбежна је и логична последица огромног развитка психологије у данашње доба, или још боље, развитка психо-физиологије и психијатрије које сваком психичком феномену, свакој душевној болести, па и најмањој поремећености, траже органску базу и узроке у променама организма. Овај начин поступања представља основни принцип ових наука; то је резултат њиховог развитка и њиховог научног искуства.

Кад ствар овако стоји, и кад феномени, као што су: љутња, гнев, бесомучност и т. д. имају органску базу, која је у вези са променама организма, било би незгодно, па чак и немогуће допустити, да је овај органски основ одсутан и без утицаја у феноменима, као што су свирепост, крволочност и т. д., који у даним приликама воде у злочин.

Сви ови феномени, и ако су различни, имају исту природу. Ако, дакле, осећаји и идеје имају своје органске процесе, са особеним и довољно одређеним цртама, онда ових процеса мора бити и у свима могућим нијансама ових осећаја и идеја, које су врло често од пресудног утицаја у животу човека злочинца.

Принципи криминално-антрополошке школе могу се потпуно применити и на изучавање случајних злочинаца.

Ми знамо врло добро, да сви људи не падају у злочин у приближно или потпуно једнаким и несрећним приликама, већ само неки од њих. Који дакле? Они који припадају типовима мање савршеним и за борбу у животу мање подобним; људи са извесним органским недостатком, можда врло лаким, али притом довољно кобним и потпуно довољним, да их онеспособи за отпор злу. Узалуд ћемо у природи тражити међе, које означавају границу; у место ових међа, наћи ћемо само прелазе — многобројне и непојмљиве нијансе.

С друге стране опет, несрећне и неповољне прилике околине дејствују штетно на сложено психо-физичко биће, остављајући у његовом организму плиће или дубље трагове, и производећи ненормална органска стања, краћег или дужег трајања; то су у истини стања болесна која, појачана још предиспозицијом, постају непосредни фактори и одлучујући моменти злочиначког акта, онако исто као год што и наступ гнева, праћен пролазним поремећајем органских функција, постаје непосредни фактор и одлучујући узрок каквог неразмишљеног акта. Ево феномена на којима је заснована социјална теорија злочина која је, услед чудноватог неспоразума, била у почетку схваћена као нешто противно органској теорији. Ми познајемо човечји живот само под директним утицајима прилика социјалног живота, и с тога не можемо и не смемо посматрати засебно ни теорију органску, ни теорију социјалну већ нам је потребна и социјална и органска теорија злочина. Криминално-антрополошка школа изложила је и развила ову последњу теорију; њени основни принципи, њене методе и циљ, могу се резимирати у ово неколико тачака:

1. Криминално - антрополошка школа не признаје принцип талијона и његове разноврсне модификације као главни и једини основ сваке судске казне; једини и искључиви основ и циљ казне за ову школу, јесте потреба за заштитом друштва противу штетних и непријатних последица злочина, било помоћу моралне поправке злочинца, било помоћу његовог удаљења из друштвене средине. Битни карактер кажњавања, према овоме, из основа се мења, а и сама идеја о кажњавању постаје рационалнија: није више реч о испаштању или о задовољењу осећаја освете.

2. Криминално - антрополошка школа не задовољава се, да изучава само злочиначко дело; пре свега она озбиљно проучава самог злочинца у свима његовим многобројним типовима; она тражи да тачно одреди узроке, који су произвели злочин; она за тим изучава сферу злочинчеве акције, као и потребне мере за заштиту друштва од његових опасних акта. Криминално-антрополошка школа не изучава злочинца као апстрактно биће, већ изучава праве, стварне и веома разнолике типове злочинаца, т. ј. онакве какве нам показује живот, суд и затвор. Школа ова, најзад, не ствара спекулативне теорије на рачун злочинца, већ га анализе према чисто научним подацима и помоћу разноврсних егзактних метода, које се исто тако примењују и за изучавање осталих природних феномена.

3. Криминално - антрополошка школа види у злочину резултат двају фактора, двају утицаја, који делају реципрочно: прво су индивидуалне особености, које произлазе из саме злочинчеве природе и његове психо-физичке организације, и које образују основу његовог карактера, као и сваког другог човека; друго су стални утицаји, било климе и природе злочинчеве земље, било друштвене средине у којој он живи.

4. Ослањајући се на егзактне податке, криминално-антрополошка школа сматра злочинца као створење са непотпуном и несрећном организацијом, које је неспособно за борбу у друштвеном животу у иоле неповољнијим приликама. Неспособност ова није апсолутна, већ релативна, и зависи од веома разноликих прилика.

5. Што се тиче узрока злочина, криминално - антрополошка школа класификира их у три категорије: 1 *унутрашње* и *непосредне*, који потичу из психо-физичке организације злочинчеве; 2. *узроке удаљеније*, који се крију у неповољним и несрећним приликама злочинчевог живота, и под чијим се утицајима органске особености развијају у факторе злочина, више али мање стални, и 3. *узроке предиспозиционе*, које гурају у злочин несавршене организације.

6. Постављајући на изложени начин питање о људском злочину на научни терен, криминално-антрополошка школа има за циљ, да из основа проучи данашњег злочинца и његове злочине као обичне и природне феномене, и да их изучава у свом пространству њихових многобројних фактора, почев од њиховог порекла и најудаљеније клице па до њиховог потпуног и коначног развића. На овај начин она сједињује питање о појавима људског злочина са великим социјалним питањем, и сматра ове феномене као неизбежни резултат реципрочне активности фактора социјалних и индивидуалних; са ових разлога она истиче неопходну потребу превентивних мера за успешну борбу против злочина.

7. Излази логично из свега изложеног, да криминално - антрополошка школа не одобрава репресивна средства, у напред одређена, са њиховим специфичним карактером и ограниченим временом трајања. Противно овом она тврди, да у сваком злочину треба ценити индивидуалне особености, и простудирати их скрупулозно пре доношења одлуке. Казна треба да траје само толико, колико и узроци који су је изазвали.

ПОУКЕ И УПУТИ

При извршењу судске забране, за оцену правне важности потврђеног списка преноса покретне имаовине, није надлежна полицијска власт, већ суд.

Зајечарски првостепени суд решењем својим од 28. марта 1905. године № 6826.. по тражењу Стевана Ц., из Зајечара, као повериоца, одобрио је забрану на покретност његових дужника Војислава Ј., артиљериског капетана у пенсији, и његове жене Јулијане, а за обезбеду 527·85 дин. дуга.

При попису означене покретности, дужници Војислав и жена му Јулијана

изјавили су, да пописана покретност није њихова својина, већ Драгољуба Ж., практиканта среза к..... — шурака дужника Војислава, односно брата дужника Јулијане, коју им је покретност он оставио на чување, и за доказ овога поднели су власти у простом препису списак потврђен код начелника среза тимочког од 23. јуна 1904. године № 4543. Ово исто потврдио је и Драгољуб на свом саслушању.

Поверилац Стеван, на протоколу од 27. маја 1905. године № 4412. није признао право својине на пописану покретност појављеном господару Драгољубу, с тога, што поднети списак није исправа од вредности по § 303.а. грађанског закона, тим пре, што се пописана покретност нашла, а и сада налази, у државини дужника.

Начелство округа тимочког нашло је, да поднесени списак, као исправа, нема силе поравнања или извршне пресуде и решења — § 146. и § 307. грађанског судског поступка; затим, да је пренос на поменутом списку извршен противно § 303.а. грађанског закона, и да је пописана покретност нађена код дужника и сада у њиховој државини — § 223. грађанског закона, те је према томе поверилац Стеван у јачем, а појављени господар Драгољуб у слабијем праву. С тога је решењем својим од маја 1905. године № 4412., на основу § 466. грађанског судског поступка, упутила појављеног сопственика на парницу, да код суда докаже право својине пописане покретности.

Ово решење начелства одобрио је Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 14. јула 1905. године П№ 17704.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је ожалбено решење Министрово сообразно закону, но само с обзиром на разлог изложен у решењу начелства: што су узабрањене ствари нађене у државини дужника (§ 466. грађанског судског поступка), а без обзира на остале разлоге у решењу начелства изложене, чија оцена не спада у надлежност полицијске власти већ судске. С тога је одлуком својом од 27. октобра 1906. год., № 7149. одбацио жалбу жалиоца као неумесну. **М. В.**

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

УХВАЋЕН

Владимир Станковић — Стошић, из Београда, чију смо потерницу износили у 46. броју «Полицијског Гласника» ухваћен је 17. ов. м-ца у Јагодини, те је према томе престала потреба за његовим тражењем.

ТРАЖЕ СЕ

Светозара Алексића, скитницу и коцкара, и **Шану — Ташану — Динић**, удову из Ниша, тражи начелство округа нишког актом Бр. 23146. Пронађене треба спровести поменутом начелству.

Видоја Марковића, из Обреновца, који је пре извесног времена отумарао незнано куда, а има да одговара за извесно кривично дело, тражи начелник среза посавског окр. ваљевског. Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима да Видоја потраже, и у случају проналаска о томе известе поменутог начелника с позивом на акт Бр. 15659.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ноћу између 6. и 7. новембра ове године извршен је у Паланци (Хасан-Пашиној) један злочин, који је у целој околини изазвао запрепашћење. Те ноћи, на име, убијен је и опљачкан у својој кафани «Европи» Ташко Николић, тамошњи кафеџија.

Пок. Ташко, као ортак Ванђела Наумовића, спавао је обично на једном канабету у кафани, где је још спавао и један дечко-келнер, како би путницима могао бити на услузи.

И те ноћи Ташко је заноћио у кафани, где је још, по собама из дворишта, било неколико пашажера, од којих је један нарочито казао Ташку да га пробуди за београдски воз.

Ташко и келнер затворили су кафану и легли у 10 сати.

Путник који је хтео да путује београдским возом пробуђен је писком железнице, те је брзо скочио и видео да је скоро 3 часа по поноћи. Брзо се спреми и љутито пође у кафану да види што га Ташко није пробудио, но врата су на кафани била заригљена изнутра, те он залупа и келнер му устане и отвори. Услед љутитог протеста овога госта устао је у исто време и у кафану дошао и арџија, који је спавао у кујни, па како је у кафани била помрчина, ма да је с вечера остала лампа да гори, то се љутити путник вратио у своју собу и донео свећу, питајући за Ташка што га није пробудио.

У том је доцније приметио широм отворену касу, која је у кафани стајала, а и да Ташка нема на своме месту.

Све их то зачуди, а један од путника који су били на преноћишту, и који је такође пробуђен, казао је, да је Ташко по свој прилици због слабог пазара покупио паре и дунуо у свет.

Одмах једни оду да зову патролу, а други Ванђела, који је ван кафане код своје куће спавао.

Кад је овај дошао узму свећу и почну да траже Ташка најпре по дворишту, а после по собама, и кад је Ванђел са свећом наишао у собу бр. 5 одједном је врекнуо, видевши Ташка где на патосу поред једног кревета лежи у крви са одсеченом главом.

Полиција је такође са лекаром одмах дошла на лице места и направила увиђај, којим је констатовано, да је Ташко у тој соби убијен од неког лица, које је с поља дошло и затражило собу за преноћиште, оштром сикиром, сатаром или тако нечим, и то пошто је затражило да му се донесе мастило и вода сигурно ради тражења згодније прилике за нападај. По том је узело кључеве од Ташка, које је овај увек узасе носио, као и ортак му Ванђел, па дошло у кафану, отворило касу, покупило новац и отишло.

Иседна власт одмах је притворила нека лица из околине Ташкове, али их је ускоро пустила, пошто против њих ничег стварног није било, а предузме трагање за једним другим лицем, које је пред убиством било у Паланци и ноћивало у истој кафани, па га одједном нестало.

То је лице било један бивши келнер, који је раније година у Паланци служио, а које су знали под именом **Михајла Павловића — *Николића — Грујића и Јовановића***, који је до на дан пред само убиство спавао три ноћи код истог кафеџије, а за тим га је изненада нестало.

Одмах је расписано свима полиц. властима за тражење Михаилово, и по овоме распису он је 15. тек. м-ца ухваћен у Алексинцу, одакле је спроведен у Паланку, где су у свему многи познали онога келнера, који је раније спавао у кафани убијеног Ташка, ма да је он раније шпицасту брадицу сада већ био обријао.

У Паланци је признао да је био у тој варошици три дана, само је помицао те дане на неколико дана пред Ташково убиство, тврдећи да је 2. тек. мес. отишао из Паланке преко Баточине, где је преноћио, и Јагодине у Ћуприју, где се бавио 3. и 4., па онда отишао у Крушевац, где је био 6., 7. и 8. овог месеца и т. д. док није ухваћен.

Приликом испитивања у Паланци, коме је присуствовао и г. Тодорић, инспектор министарства, нарочито послат у Паланку због Ташковог убиства, примећено је из радничке књиге Михаилове да је он прошле год. у време убиства пок. Косте Николића, бив. кафеџије код «Битоља», био у Београду, а кад га је запитао г. Тодорић је ли скоро био у Београду, он је одговорио да није био има седам—осам година, те је то дало повода г. Тодорићу да посумња у кривицу Михајлову и за убиство код «Битоља».

На основу ове сумње Михајло је одмах спроведен у Београд, и као год и у Паланци, и овде је у прво време одрицао све док на послетку — побеђен згодним питањима и умесним разлозима — није потпуно признао оба дела.

Овом признању много је допринела једна случајност.

Када га је чиновник Управе г. Лазић водио по Савамали ради утврђења где је радио док се у Београду прошле године бавио, и још неких других околности, одједном је пришао чиновнику један младић и пожалио се, како му је Михајло украо ону качкету коју носи на глави, заједно још са неким стварима и куфером, испричавши како се с њим нашао 27. пр. мес. у Обреновцу у кафани «Два Јаблана», где су били два дана, за које му је време Михајло причао како је дошао из Бугарске, где је био у комитама и т. д. па је причањем о лепом животу у Бугарској приволео и њега да с њим иде у Бугарску; како су 29. истог мес. дошли овде и преноћили у механи код «Чедића», а већ сутра дан Михаило му је украо куфер са стварима и побегао.

Михајло је ово упорно одрицао, али кад се отишло у поменуту механу утврђено је, да је све истина што је тај младић, Недељко Милутиновић, опанчарски калфа, причао, те је то и сам Михајло морао признати. Овом приликом још се утврдило, да је он и газди од исте механе украо зимски капут.

Видећи на овај начин, да му одрицање ништа не помаже, Михајло је најзад признао оба дела.

По томе признању, он је по извршеној крађи куфера дошао 30. пр. мес. у Рипањ

где је ствари продао и у вече сео на воз, те дошао у Младеновац, где се бавио до 2. овог месеца, преноћивши у «Македонији», па је онда дошао у Паланку «да тражи посла».

У Паланци се бавио три дана и сва три дана ноћивао је у кафани пок. Ташка, где је видео да се лако може доћи до пара, јер газда Ташко спава у кафани, сам прима путнике и разводи их по собама, а при том са собом носи кључеве од касе.

Још ту је смислио да Ташка убије и опљачка али да би са себе отклонио сумњу и прибавио *alibi* својој кривици, он је из Паланке отишао 4. овог месеца изјутра, преноћио 5-ог у Бадњевцу, па преко Јагодине 6-ог у вече стигао у Ћуприју, где се погоди да служи код Томе Стефановића, кафеџије и да сутра дан ступи на посао, а по том је отишао у механу Томе Параћинца на преноћиште, где су му дали собу и завели га у путничку књигу.

Он је само отишао у дату му собу и мало се у њој бавио, па је онда кришом изашао, отишао на железничку станицу, сачекао брзи воз и њим дошао у Паланку.

Са станице је отишао право у Ташкову кафану, где га је Ташко одвео у једну путничку собу, у којој га је он раније спремљеном коритарском секиром убио, скинуо му

кључеве од касе, отишао у кафану, отворио касу, покупио новац и побегао пешке до Плане, а ту сачекао дневни београдски воз, којим се вратио у Ћуприју и одмах ступио на посао код Томе Стефановића, па је сутра дан у вече осетио потребу да иде из Ћуприје. Но да његов безразложан одлазак и напуштање службе без узрока не би пало у очи, он је газди украо два гроша, само да би га овај отерао, што је овај и урадио, те је тако исте вечери возом отишао из Ћуприје за Сталаћ, одатле у Крушевац и даље за Алексинац, где је по распису ухваћен.

И дато признање за убиство Косте Николића потпуно се слаже са раније утврђеним околностима.

Овде је с вечера, у очи убиства, улучио прилику да се у трпезарији сакрије под једну клупу, где је остао за све време док покојни Коста после пола ноћи није затворио кафану и отишао да спава, а тада је изашао испод клупе, привукао један сто до врата, спремио мањ којим се бурад с пивом отварају и онда очекивао Костин долазак.

Кад је Коста око 4 сата ујутру дошао и отворио кафану, тек што је крочио унутра он га је, стојећи на столу, лупио мањем по глави, те га онесвестио, а по том га одмах три пута ножем у врат ударио и тако га на месту убио, за тим скинуо кључеве с врата, отворио касу, покупио сав новац и неки накит, па онда преко баре Венеције и испод фабрике монопола дувана, преко Топчидера отишао у Младеновац, сачекао ноћни воз за Ниш, где је сутра дан стигао и пред вече отишао у Дишину проституткску радњу, где је провео ноћ у пићу, па сутра дан отишао у Ћуприју, погодио се и четири дана служио код Ђерасимовића, кафеџије, а за тим отишао у Крагујевац, где је остао $2^1/_2$ месеца, док није потрошио остатак опљачканог новца, а онда је ударио опет у стално тумарање.

Михајло је, вели, родом из Новог Пазара у Ст. Србији, одакле је у Србију пре 18 година прешао као дечак од 10 година.

Само се у прво време мало дуже забавио са службом у Ужицу, а доцније, нарочито у последње време, само је тумарао из једнога места у друго.

Цело понашање овога човека представља га као једног окорелог зликовца, који на својој души носи многе злочине.

Његово стално тумарање, чак и по Бугарској и Румунији, даје се објаснити само тражењем згодне прилике за злочин.

Са тога, износећи његову фотографију, позивамо све полицијске и општинске власти, као и приватна лица, да јаве шта знају о овом човеку, и да није где још учинио какав злочин? Све што се о њему зна треба доставити Управи града Београда, која води истрагу по оба дела.

П О Т Е Р Е

Коста Петровић, коцкар, који је пресудом начелства округа крајинског поред казне био осуђен и на прогонство, побегао је 17. ов. м-ца испред спроводника у срезу крајинском. Коста је стар 30 год., висок у лицу смеђ, испалих јагодица малих бркова, без браде, од одела има на себи: сако капут, прслук и панталоне грао боје, кошуљу у боји, на глави филцани шешир, на ногама ципеле. Познат је као веома дрзак лопов и коцкар. Нека га све полиц. и општинске власти живо потраже и случају проналаска стражарно спроведу начелству округа крајинског с позивом на депешу Бр. 9972.

Будимир Ничић, алас из Ћуприје, **Милутин Станковић,** коцкар из Наталинаца и **Драгутин Лазић,** скитач циганин из Јасенове, притвореници начелства округа моравског, ноћу између 18. и 19. ов. м-ца пробили су зид од апсане и побегли. **Будимир** је стар 25 година, средњег раста, црномањаст, са малом брадом, од одела има: сако капут, на глави шубару, на ногама опанке; одговара за опасну крађу; **Милутин** је стар 21 годину, висок, у лицу смеђ, дугих образа, смеђе косе, средњих бркова, од одела има: жут зимски капут, на глави жут штофани шешир, на ногама ципеле; одговара за просту крађу: **Драгутин** је стар 17 година, у лицу црн, очију црних, од одела има: чакшире и копоран од сукна, на ногама опанке, на глави црну шубару. Нека их све полицијске и општинске власти живо потраже и у случају проналаска стражарно упуте начелству окр. моравског с позивом на депешу Бр. 11518.

Сретен Тасић, земљод. из Рсовца, среза бањског, решењем алексиначког првостепеног суда стављен је под истрагу због силовања. Стар је 30 година, у лицу смеђ, русе косе, граорастих очију, малих жутих бркова, раста малог али добро развијен; од одела има: чакшире и гуњ од сукна, на ногама опанке, на глави шајкачу. Како је Сретен одмах по извршењу дела побегао, и сада се не зна где је, то нека га све полицијске и општинске власти потраже, и у случају проналаска стражарно спроведу поменутом суду с позивом на акт Бр. 23311.

Драгутин син **Ђорђа Јовановића,** земљоделца из Ћуштице, среза нишавског, решењем пиротског првостепеног суда стављен је под истрагу због разбојништва и опасне крађе. Стар је 16 година, раста средњег, добро развијен, граорастих очију, округла лица, црномањаст, особитих знакова нема; на себи има пиротско сукнено одело, на глави шубару, на ногама пресне опавке. Како је Драгутин пре извесног времена отумарао из места рођења, и сада се не зна где је, то нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и у случају проналаска стражарно спроведу поменутом суду с позивом на акт Бр. 17052.

Непознати крадљивци ноћу између 5. и 6. ов. м-ца са удешеним кључем отворили су дућан Ставре Аћимовића, дуванџије из Ниша, и однели ове ствари: 2 кутије цигарета од 500 комада I. вр. од $^3/_4$ гр., 30 кутија цигарета од 1·40 дин., 2 кутије дувана од 4 дин., 8 кутија цигарста од 1·20 дин., 6 кутија дувана од 1·75 дин., 1 кутију папира од 8·40 дин., 20 кутија дувана од 0·80 дин., 20 кутија дувана од 0·70 дин., 12 круна у сребру, 6 динара у никлу, две шпаркасе са 36 динара, 4 кожне табакере по 1 динар, 4 табакере црне од хартије по 0·50 дин., 2 земљане шпаркасе од 0.10, 6 комада стаклених муштикла од 1·20 дин., 2 бела перореза од 2 дин., 6 кашика од 1 динар, 9 виљушки од 1 динар, 8 финих ножева од 1 динар, један пар женских чарапа од фула. Акт начелства округа нишког Бр. 22190. Нека све полицијске и општинске власти најживље потраже крадљивце и крадене ствари и о резултату известе начелство округа нишког.

Непознати крадљивци ноћу између 10. и 11. ов. м-ца обили су врата на дућану Живојина Поповића, бакалина из Ниша, и из истог однели ове ствари: 9 кутија цигарета од

1 дин., 2 кутије цигарета од 0·70 дин., 4 кутије дувана од 0·80 дин., 11 кутија дувана од 0·50 дин., 38 пакла дувана од 0·20 дин., у готовом новцу у разној монети 28 дин., и један немачки новац у величини нашег двадинарца. Акт начелства округа нишког Бр. 22600.

Д-р Едмонд Ћирки, бив. трговачки агент у Будим-Пешти, стар 39 год., средњег стаса, угасите косе, очију и бркова, мало нарамљује

у ходу, проневерио 100.000 круна разним приватним лицима, и побегао у свет. На молбу аустро-угарског конзулата из Београда од 17. тек. м-ца Бр. 13516. износимо му фотографију и обраћамо пажњу свима полицијским, а нарочито пограничним властима на ову варалицу, коју на случај проналаска треба ухватити, пажљиво претрести и притворити, па о свему одмах известити Управу града Београда с позивом на акт Бр. 42767. Д-р Едмонд говори немачки и мађарски.

Непознати крадљивци ноћу између 13. и 14. ов. м-ца отворили су удешеним кључем канцеларију Пауна Ристића, даскара из Ниша, и однели ове ствари: један мали крстић од туча, 20 комада петпараца, један нов капут од штофа, једну женску црну мараму и један црвен појас.

Исти крадљивци и исте ноћи провалили су таван на дуванџијској радњи Сотира Здравковића, трговца из Ниша, и помоћу, горе украденог појаса, спустили су се у дућан, и из истог однели ове ствари: *таксене марке*, и то: 10 комада од 1 динар, 8 комада од 0·50 дин., 20 ком. од 0·20 дин., 20 ком. од 0·10; 10 ком. од 0·05 дин., *поштанске марке*, и то: 15 ком. од 0·25. дин.; 60 ком. од 0·10, 40 ком. од 0·05 дин., *менице*, и то: 1 ком. од 3·60 дин., 2 ком. од 2·50 дин., 2 ком. од 2 дин., 4 ком. од 1 дин.; 5 ком. од 0·60 дин., 12 ком. од 0·40 дин., 40 комада *затворених поштанских дописних карата* од 0·10 дин., 100 комада отворених поштанских дописних карата од 0·05 дин., 1 кутију дувана специјалитет цигарете од од $^3|_4$ гр. у вредности 6 динара, једну кутију трафике од 100 гр. у вредности 1 дин., 1 кутију папира у вредности 7 дин., један прслук у вредности 5 динара и једне панталоне.

Нека све полицијске и општинске власти најживље потраже крадљивце и покрадене ствари, и у случају проналаска о томе известе начелство округа нишког с позивом на акт Бр. 22753 и 22752.

Непознато лице ноћу између 7. и 8. ов. м-ца увукло се у дућан Гаврила Јовановића, трг. из Ниша, обило чекмеце и украло 60 динара у новцу. Акт начелства округа нишког Бр. 22372.

Непознато лице ноћу између 11. и 12. ов. м-ца украло је из отворене собе г. Владимиру Пешићу, пешад. поручнику из Ниша, једне нове лаковане чизме и једне нове ципеле. Акт начелства округа нишког Бр. 22737.

Крађе стоке. Дању 16. ов. м-ца непознати крадљивци украли су са паше два вола и једну краву Младену М. Владији, земљод. из Горњана. Један је во матор 3 године, длаке беле, у левом оку има белу навлаку, без роваша; други је матор 2 године, длаке сиво-беле са загаситим пругама, десни му је кук нижи од левог, без роваша; крава је матора 3 године, длаке жуте, бела репа, без роваша. Депеша начелника среза поречког Бр. 8231.

Дању 10. ов. м-ца непознати крадљивци украли су са паше четири овце Јовици Перишићу, земљод. из Брајковића. Три су овце беле а једна је црна. Акт начелника среза црногорског Бр. 9452.

Ноћу између 10. и 11. ов. м-ца непознати крадљивац украо је са паше једну кобилу Стојадину Пајићу, земљод. из Милошевца. Кобила је матора 6 година, доратаста, без роваша, са жигом «О». Акт начелника среза неготинског Бр. 13142.

Дању 13. овог м-ца непознати крадљивци украли су из затворене кошаре пет белих оваца Стевану Н. Стојановићу, земљод. из Плавне. Депеша начелника среза поречког Бр. 8152.

Ноћу између 16. и 17. ов. м-ца непознати крадљивци украли су из затворене кошаре 57 оваца Стојану Филиповићу, земљод. из Јошанице. Депеша начелника среза бањског Бр. 15382.

Ноћу између 16. и 17. ов. м-ца непознати крадљивци украли су са паше у месту званом «Грабово« у атару М. Пека три коња: Пауну П. Лацковићу, Петру Канаревићу и Пауну Томићу, земљод. из Буковске. Један је коњ матор 8 година, црне длаке, на леђима убијен од седла, на левој задњој бутини такође убијен оструго од штранге, без роваша и жига; други је коњ матор 5 година, доратаст, у једну предњу ногу путоногаст, без роваша, са жигом положено «Т»; трећи је матор 8 година, кулашаст, без роваша, са жигом «О». Депеша начелника среза поречког Бр. 1351.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код начелника среза поречког налази се један коњ, длаке црне, цветаст, на леђима има три беле белеге, средње висине, без роваша. По сазнању овај је коњ украден још прошле године пред Божић из среза крајинског или неготинског. Нека полицијске и општинске власти потраже сајбију овог нађеног коња и упуте га начелнику среза поречког с позивом на депешу Бр. 2429.

КО ЈЕ ОВО?

У кошари Љубомира Михаиловића, из села Бабаиња, среза колубарског, округа ваљевског нађен је 10. тек. м-ца човечји леш, чију фотографију износимо, и чији се идентитет до сада није могао утврдити. Лекарском секцијом и полицијским увиђајем утврђено је, да је непознати умро, на два дана пре но што му је леш нађен, од парализе срца, која је наступила услед прекомерног пића. Даље је још утврђено, да је умрли имао око 50 год., да је био висок 150 см., очију плавих, чела високог, носа правог, косе, обрва и бркова смеђих; браде кратке, проседе и на доњем делу више израсле. Од одела нађено је на лешу: једна стара блуза суре боје, поцепане панталоне од затворено жутог штофа, на ногама поцепане ципеле, а на глави стари, црни, меки шешир. Изгледа по свему, да је непознати какав странац, јер се утврдило, да је 7. тек. м-ца свраћао у једну кућу, у селу Бабаињу, и ту причао, једва разумљиво српски, да је странац и радник, и да је до скора боловао у једној болници у Србији (вероватно

шабачкој). Ко би знао што више о овом странцу, моли се да то саопшти својој најближој полицијској власти, која ће о свему одмах известити среског начелника у Мионици с позивом на акт Бр. 12912. или непосредно ово уредништво.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јанковић

БРОЈ 49. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 3. ДЕЦЕМБРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се д-р Марко Николић. државни хемичар и управник државне хемијске лабораторије. на основу тач. 2. § 69. закона о чиновницима грађанског реда, а по својој молби, стави у стање покоја, с пензијом која му припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела. 27. новембра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се д-р Душану Поморишцу, лекару среза кључког, уважи оставка, коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. новембра 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О КРИВОКЛЕТСТВУ
и осталим кривичним делима ове врсте.

(с обзиром на прописе Гл. XXVII. Казн. Зак. Краљ. Србије од 29. марта 1860. год. §§ 266 до 276 закљ., и на прописе IX. Одељка Казн. Зак. за царство Немачко од 15. маја 1871. године §§ 153 до 163 закључно).

пише **М. С. Ђуричић**,
члан касационога суда

(НАСТАВАК)

Ако би потребно било да се исказ или заклетва и потпише, онда би се свршетак деликта имао рачунати у времену потписа исказа или заклетве и предаје истога акта дотичној власти.[55])

Саучешће код деликта може постојати по општим прописима о саучешћу (§ 46 казн. зак.).

Олсхаузен и Биндинг овде наводе за помагача (из т. 2. § 46 нашег казн. зак. или из § 49. нем. казн. зак.) следећи пример:

Парничар зна. да извесно лице не зна ништа да сведочи; па се ипак позове на то лице за сведока, у нади даће оно дати лажан исказ, у његову корист (в. Олсхаузен код § 154 п. 14 и Биндинг. с. 132 под 1).

Продужење ће стајати, кад се сведок или вештак, било по грађанском или кривичном поступању, али само у процесуално једном предмету, двапут закуне или се други пут позове на раније положену заклетву.

Пример.

Сведок А. испитиван је код суда на претресу по извесном кривичном предмету, па је на исказ и заклет. Ну, суд нађе за потребно да учини и судски увиђај на лицу места, на коме сведок А. по истој ствари понови учињени лажни исказ, па или се на њега опет закуне или се позове на раније положену заклетву[56]) (§ 269 т. 2. каз. зак.).

Ако се ствар тиче разних тврђења и у разним исказима, то ће се у конкретном случају тек по оцени свију околности моћи констатовати, да ли стоји продужени злочин или стицај. Ну, у сваком случају, ако стоји само један исказ, потврђен једном заклетвом, па ма исти и више неистинитих факата садржавао, стојаће само једно дело.[57])

Застарелост је по нашим законима:

За дело из § 266 к. з. десет година; за дело из § 267. т. 1 пет година; за дело из првог одсека т. 2 § 267. к. з. — 10, а из другог одсека истог прописа — двадесет година; за дела из § 268. к. з. како кад, према величини осуде невино осуђенога лица (в. § 74 к. зак.). По немачком казн. зак. застарева обично кривоклетство из § 153. и првог одсека § 154. за десет година, а квалификовано, из другог одсека § 154. за петнаест година.

7) Лажно уверење место заклетве.

Овај је деликт из новијега доба. Он није привилеговање него допуна кривоклетства.[58])

Налази се да у мање важним случајевима треба поштедити од заклетве лица, која имају дужност, да пред властима потврде истинитост извесног факта. Тада се допушта, да се место заклетве може дати изјава или уверење с напоменом да се она даје место заклетве. Где закон то допушта, па би такво уверење било лажно ту ће стајати овај деликт.

Уверење мора изрично бити дато место заклетве, то је основни и битни услов за постојање деликта.

И овде, као и код кривоклетства, уверење место заклетве, може бити дато у промисорској или асерторској форми. Исто тако учинилац се и овде, при накнадном или новом исказу, може позвати на раније дато уверење, па било оно дато у промисорској или асерторској форми.[59])

Ово позивање на раније дато уверење треба да буде по истоме предмету, онако, како се то по § 269. т. 2. казн зак. тражи за позивање на раније положену заклетву. Овакво гледиште сматрамо за правилно, нарочито с обзиром на то, што се овај деликт у опште уравњава кривоклетству и чини само блажи модалитет овога злочина по томе, што се код њега заклетва стварно не полаже већ се место ње даје изјава или уверење. С тога, кад позивање на ранију заклетву мора бити по „истом предмету,“ било би погрешно изводити да то код овога деликта може и

[55]) Хелшнер II 915, Биндинг с. 125.

[56]) Биндинг с. 124, Олсхаузен код § 154 п. 15, Хелшнер II 916. Лист Л. И. с. 251 и одлуке царевинског суда.

[57]) Биндинг стр. 132.

[58]) Олсхаузен код § 154. п. 15.

[59]) Тако Олсхаузен код § 156 п. 7, Хелшнер II 919; противно Биндинг с. 133, који вели, да се ово позивање не може односити на промисорска уверења место заклетве.

да не буде. Све ово стоји по § 156. нем. казн. законика.[60])

Наш казн. зак. предвиђа ово дело у § 270. и то у неодређеној форми.

Према садржају овога прописа код нас не може бити говора о каквом накнадном позивању на раније дато уверење место заклетве, пошто то овим законом није предвиђено. Међутим остала изнета разлагања стоје и по нашем закону.

Наш коментатор Ценић код овог прописа вели, да он по нашим законима не налази примене, пошто ни једним законом није предвиђено, да се од кога какво уверење место заклетве изузети може, сем случаја из § 275. каз. зак. тако да је § 270. каз. зак. остао без икакве примене.

Ово је било тачно у времену издања Ценићевог коментара, у 1866. години. Ну, у закону о пороти. који је издан 21. октобра 1871. год. постоји пропис чл. 35. (садањег закона о пороти чл. 23) по коме кад обе стране пристану да се сведок не куне, он се при поротном извиђању неће ни заклињати. Како се пак сведок изјаснио да ће се на исказ заклети, дакле дао изјаву или уверење место заклетве, коју би иначе морао положити, да га странке од заклињања нису разрешиле то би овакав исказ; кад је лажан, сачињавао деликт из § 270. каз. зак. Треба само сравнити овај пропис и пропис § 276. каз. зак. па ће се лако увидети несређеност нашега законодавства у овој материји, о чему ћемо говорити при закључку нашега написа.

Најзад, како је овај деликт сличан кривоклетству, сва извођења и разлагања, која смо тамо изнели, важе и овде. Тако, важе правила изнета у погледу на лажност исказа, способност лица, надлежност власти и dolus учиниоца. као и оцена питања о свршеном деликту и покушају, који се овде и не казни (в. § 42. казнен. закончка).[61])

8) О нарочитоме поништравању и ублажавању деликта.

а) О поништравању деликта. 1). Ово поништравање односи се на лажне исказе по кривичним делима и то на лажне сведочке и вештачке исказе (в. други одељак § 154. нем. казн. зак.) Наш казнени законик (§ 267. т. 2) изрично не каже који су то искази, већ амо тражи, да је заклетва учињена, по каквом кривичном делу, на штету оптуженога. С тога по нашем закону овде долазе и искази приватних тужилаца и туженога (види и нашу примедбу под бр. 28).

2) Под кривичним предметом, по коме је оваква лажна заклетва положена, разуме се увек такво поступање, по коме се има изрећи казна у смислу зак. о поступку судском у крив. делима, а не и какво дисциплинарно или томе подобно поступање.[62]).

3) Исказ мора бити учињен на штету оптуженога, а без вредности је то, у коме је стадијуму кривичног поступања исказ дат; главно је само то. да је кривична истрага противу оптуженога била поведена[63])

4) Довољно је за постојање овога квалификованога деликта само то, да је лажни исказ хотично учињен на штету оптуженога, а није потребно утврђивати узрочну везу између лажнога исказа и пресуде. Према овоме овде стоји објективан услов за поништравање казне.[64]) Сем тога битно је: да је сам лажни исказ управљен противу оптуженога, а не мора бити лажан баш онај део исказа, који иде на штету оптуженога.[65])

5) Кад изложени услови стоје, онда ће стојати квалификовани деликт из првог одељка т. 2 § 267. казн. зак, пошто се за постајање овога деликта ништа више и не тражи.[66]) (наставиће се)

О одговорности државе и чиновника према трећим лицима за штету, коју чиновник учини у вршењу званичне дужности.

(СВРШЕТАК)

2. Али могло би се рећи: како се може из горе побројаних законских прописа изводити да држава одговара за поступке својих чиновника и у другим пословима државним, који потичу из приватно-правне функције државне? Зар ти прописи не одређују, да држава одговара само у тим побројаним случајевима, а не и у другим? На ово би се имало одговорити. да ови прописи нису појединачна наређења, већ да је у њима јасно исказано *начело* да држава непосредно у пословима оваке природе одговара, и да се оно путем *аравне аналогије* има применити и на остале случајеве, и ако у закону, који се на њих односи, није то изрично казано. Чим дакле чиновнику пада у надлежност вршење приватно-правних послова државних, па он у томе вршењу нанесе штету коме лицу, има се узети да држава хоће да за накнаду штете она непосредно одговара (изузимајући, наравно, случај ако се у закону *изрично* каже да држава не узима одговорност на себе, као у закону о телеграфу).

Да је у горе споменутим законима садржано правило, да држава одговара за поступке својих чиновника у вршењу приватно-правних функција државних, следује и из ове околности. По § 19. грађ. зак. „и права самога књаза и *правительства*, која у овом законику извор и опредељење имају, хоће се по овом (грађанском) законик[у] судити“. Према овоме, кад држава врши приватно-правне послове, о чијем регулисању постоје правила у грађанском законику, онда су и за њу меродавни прописи грађ. законика. На како она као правно лице има своје органе — чиновнике, преко којих своју вољу изјављује и правне послове свршава. то су онда поступци чиновника у вршењу приватно-правних државних функција послови саме државе, из којих она непосредно стиче права и прима обвезе. Али како по § 800 и осталим грађан. законика приватно лице одговара и за штету, коју својим против-правним поступком другом нанесе, а, као што смо видели, ови прописи важе и за државу, то онда она мора накнадити не само ону штету, која би се оснивала на неиспуњењу уговора. закљученог између државе и приватног, већ и за штету, коју приватном чиновници противправно нанесу у вршењу приватно-правних функција државних,[26]) и ако он не стоји у уговорном односу са државом.

3. Наша судска пракса није једнообразна ни у питању о одговорности државе за штету, коју њени чиновници коме учине у вршењу приватно-правних послова државних. Час је решавано да држава одговара непосредно, час опет као јемац, а и да никако не одговара, пошто су за њу поступци чиновника туђа дела. На овоме месту излажем разлоге судске по једноме спору, који се водио за накнаду извесне суме новаца приватноме, а коју је државни чиновник упропастио. У питању је била обвеза из уговора о чувању извесне суме новаца (т. зв. depo-

---

[60]) Тако Биндинг с. 133; противно Олсхаузен код § 156. п. 7 и Хелшнер II 919, који не траже да ово позивање буде по „истом предмету.“

Ради бољег разумевања навешћемо овде у преводу цео текст § 156. нем. каз. зак.. који гласи:

„§ 156. Онај, који пред влашћу, надлежном за примање клавог уверења место заклетве, са знањем покаже неистину, казниће се тешким затвором од једног месеца до три године.“

[61]) Олсхаузен код § 156. п. 7. Биндинг с. 133, Меркел с. 407.

[62]) Олсхаузен код § 154 п 11 а).

[63]) Олхаузен код § 154 п. 11 с), Хелшнер II 923 под 1).

Ми у опште не правимо разлику у изражавању, према стадијуму крив. поступања у коме се налази оптужени, јер такве разлике нема ни по нашем крив. суд. пост. Тако за оптужено лице, било у претходној или судској истрази, употребљавају се речи обвиђени или оптужени. Тачније је кад се то издвоји, као што то лепо чини нем. крив. суд. пост. у своме § 155, по коме се кривац зове окривљени (или обвиђени) чим се јавна тужба противу њега подигне, а оптужени, кад се донесе одлука судска о отварању главне (или судске) истраге, што одговара нашем решењу о стављању под суд. Да је овако боље изражавати се, добро се још и сад сећам, да нас је лепо учио и наш поштовани професор крив. права и поступка госп. Гргур Миловановић.

[64]) Олсхаузен код § 154 п. 12 с), Хелшнер II 922, Х. Мајер с. 728, Лист с. 406; противно Биндинг, који вели да се узрочност овде претпоставља.

[65]) Олсхаузен код § 154 п. 11 в); противно Биндинг, који ово тражи, с. 135.

[66]) Ценић код § 267. казн. зак. објашњава, да се по нашем закону овде предвиђа случај, кад је оптужени само осуђен, а ако је по пресуди и казну издржао, онда се законодавац упушта у нека почасна наређења.

Ово је тачно, у колико се односи на други одсек т. 2 § 267. казн. зак. али што се тиче првог одељка овога прописа, ми држимо да није потребна ни осуда, довољан је само заклетвени исказ на штету оптуженога, под условима, који су овде изложени.

[26]) Тако по мом мишљењу одговарала би држава за накнаду штете, ако би поштански кондуктер, терајући поштанска кола, кога претезно и повредио. Наравно да би кондуктер одговарао држави и дисциплински и материјално. У овоме случају не би имало места примени § 810 грађ. зак., где се вели да за *туђа* дела нико није дужан одговарати. Јер за државу није поступак чиновника у вршењу законом поверене му дужности туђе дело, већ *сопствено* дело саме државе. Држава се идентификује са чиновником кад овај врши одређену му дужност, и што он учини учинила је држава. Међу тим од овога, као што је под *А. Општа посматрања* прим. 4 у овој расправи речено, ваља разликовати поступке чиновника *при* вршењу поверене му дужности. Кад се на пр. кондуктер, чекајући на долазак воза да прими поштанске пошиљке, с киме споречка и потуче, онда овај његов поступак није *у вршењу* него *при* вршењу службене дужности учињен, и за евентуалну накнаду штете не би држава одговарала, већ сам чиновник.

situm iregulare), коју је државна власт примила да преда приватном лицу. У овом су спору заступана она мишљења у погледу одговорности за накнаду, о којима је у овој расправи било говора. У колико се ја са њима слажем или сам против њих, већ је у досадашњим излагањима казано, с тога немам потребе разлоге судске у овом спору понова бранити или побијати, већ их износим само читаоцима на оцену онако, како су у „Новој Збирци“ г. Максимовића од 1894 год. на стр. 99 и 100 изложени

„По осудним решењима наплати среска власт 1234 гроша чарш. и пошље тај новац начелству окружном да преда повериоцу. Писар, који у начелству прими тај новац, упропасти га и за утају буде осуђен. Сад поверилац тужи државу и тражи накнаду ове суме с интересом, по томе основу, што је ова штета причињена од стране државних органа утајом, и да он — поверилац — нема посла са тим органима у овом питању, већ са државом, која је, вели, по закону одговорна својим држављанима за оваку штету.

Државни правобранилац не признаје ово тражење, јер кад тужилац признаје, а и доказ подноси о томе, да је извештен о овој штети, онда је требао да поступи по пропису §§ 66. и 67. закона о чиновницима грађанског реда, а не да тужи државу. На рочишту је заступник правобраниочев додао још и то, да тужилачка страна ничим не доказује да чиновник, који је овај новац упропастио, нема од куда да га сам накнади.

Првостепени суд пресудом од 10. октобра 1884 год. Бр. 9379, одбије тужиоца од овога тражења из разлога: да се признањем тужилачке стране, а и поднетим решењем начелства Бр. 3355, доказује по §§ 187 и 188. гр. пост. да је тражену суму примио бив. писар начелства Н. Н., па како је по §§ 66. и 67. зак. о чиновницима грађанског реда дужан био тужилац да тражи накнаду од истог чиновника, а то ничим не доказује да је тражио, и да тај чиновник није био у стању да плати, зато се има од тражења одбити, и т д.

Пошто по вредности није ствар ишла Апелационом Суду, то по жалби тужиочевој II. одељ. Касац. Суда учини на горњу пресуду 3. Декембра пр. год. Бр. 4181, ове примедбе:

„Суд је погрешно применио на овај случај §§ 66. 67. зак. о чинов., јер овде није случај да се тражи дозвола по којој би се могао тужити за накнаду какав чиновник, који би, вршећи дужност своју, оштетио приватно лице, него се овде тражи да држава да тужиоцу што је она — држава — за рачун тужиочев примила, па му, због проневерења државних органа, није издала“. Зато ништи пресуду.

Првостепени суд не усвоји ове примедбе већ 5. јануара ове год. Бр. 11829. врати дело Касацији са противразлозима, у којима између осталога каже: „по изричном наређењу §§ 66 и 67. зак. о чиновницима на првом месту био би одговоран чиновник за учињену штету и то у течају од шест месеци, рачунајући од кад је тужилачкој страни штета била позната, а ако у том времену не би се тражила дозвола за оптужбу, и ако за три месеца, од кад се добије дозвола, не буде поднета одређеном суду тужба за накнаду, онда тужиоцу право *застарева*. То је пут, којим оштећени долази до свога права, и кад то тако учини и докаже се да дотични чиновник нема од куда да накнади штету, онда се излази са тужбом против државе, и ова би имала да одговара за радњу свога органа по основима грађ. законика. А ако би се примило у начелу, према примедбама Касац. Суда, да оштећени, обилазећи непосредног учиниоца штете, може ову тражити од државе, онда би без значаја остали горњи прописи §§ 66. и 67., нити би онда било места примени § 800., грађ. по коме сваки своју штету, коју учини, има да накнађава“.

Општа седница Касац. Суда 16. јануара 1885. год. Бр. 130 усвојила је примедбе свога одељења.

Д-р Д. Аранђеловић.

О ПЕКАРНИЦАМА У СЕЛИМА

У последње време учестало је, да појединци на својим имањима, у крај окружних и среских друмова, подижу пекарнице, у којима обављају пекарске радње лица, која су испунила услове из §. 3. уредбе о еснафима. — т. ј. имају пекарско право. По неки, ове радње подижу и у близини саме механе, где по закону постоји пекарница која подмирује стварну потребу околине, те је подизање друге пекарнице, на том месту, непотребно, јер се њиме само штети сопственик механе, који по закону испуњава све дужности и који је за подигнуће механе и пекарнице добио надлежно одобрење, пошто је претходно платио за то прописну таксу. Услед жалби сопственика механе, некоје полицијске власти решењима, донетим на основу §. 7. и 8. уредбе о механама, забрањивале су обављање таквих пекарских радња, а са разлога што пекарнице саме за себе по селима не могу постојати, већ исте могу постојати само уз механе. Та су решења оснажавана и од стране виших власти — начелства окружног и Министра унутрашњих дела, а Државни Савет по жалбама, није се упуштао у расматрање по овоме, налазећи да је ненадлежан.

Ниједним законским прописом, па ни расписом, није регулисано питање о томе, да ли пекарске радње могу постојати саме у селима. Због тога су многе власти у недоумици, јер не знају како да поступају; док једне у своме домашају забрањују обављање пекарских радња у селима, ма да у истима раде лица, која имају пекарско право, дотле се у другим срезовима трпе и не забрањују. Ако би се некојим начином нашло, да оне могу постојати и да се могу пекарске радње по селима обављати саме за себе — пошто нема законских наређења да се забрањују — онда је питање: да ли је потребно и чије одобрење за подигнуће пекарница у селима, где оне могу постојати и на ком остојању од цркве, школе, механе и и других јавних зграда. Ово је потребно знати, пошто појединци — кад нема законског ограничења и забране, могу такве пекарнице подићи до самих ових јавних зграда, као што и има случајева, а сем тога треба знати, треба ли наплаћивати за подигнуће такве пекарнице какву и коју таксу. За све ово, као што је казато, нема ни у једном закону наређења, нити је којим расписом, издатим од стране Министра, објашњено.

Забрањивање пекарских радња у селима, на основу §. 7. и 8. уредбе о механама, ма да су таква решења одобравана од стране више власти, налазимо да није законски оправдано, али је у опште забрањивање таквих пекарских радња умесно, правично и паметно, но само треба претходно о томе донети закон. У §. 7. уредбе о механама стоји, да друмске и сеоске механе *морају имати* уз механу и фуруну за печење хлеба. Изводити из овога закључак да пекарнице могу *постојати само уз механе*. А никако саме за себе, погрешно би било а забрањивање на основу тога прописа незаконито је. Али као што је речено, ово забрањивање пекарских радња по селима, умесно је и правилно с разлога:

а. Што се њима штете интереси сопственика механа, који већ имају пекарнице, и који су за подигнуће истих добили надлежно одобрење; утрошили на то по десет и више хиљада динара и *платили држави таксу у 1100 динара*, док за подигнуће саме пекарнице, дотична лица нису платила *никакву таксу* нити су добила чије одобрење и неутроше, на подигнуће ни неколико стотина динара.

б. Што, ако би се дозволило, да поред друмске и селске механе које имају пекарницу, може још ко други упражњавати пекарску радњу, онда би *право* сопственика и закупаца тих механа, које проистиче из законске дужности о подизању прописних пекарница и обдржавању истих, било илузорно.

в. Што подизање ових самих пекарница није изазвала стварна потреба, и што се у истима и крчми пиће и скупљају људи ради седења ноћног, где се и коцкају — и исте су без довољног надзора власти, јер су махом повучените дубље у села, те су власти у немогућности да их обилазе чешће и спречавају крчмење пића и коцкање.

г. Што, ако се законом не стане на пут подизању тих пекарница украј путева и у селима, биће за кратко време, у сваком селу по неколико пекарница, а украј друмова пекарница до пекарнице, а то неће бити добро ни за јавну безбедност.

Износећи све ово намера нам је, да се од стране надлежних донесе потребно објашњење, које би свима властима служило за упут ради једнообразне примене у овим питањима, док се то не регулише самим законом о пекарницама, или да се у уредби о механама, а код §. 7. дода став: „да пекарнице по селима (па и ва-

рошима) саме за себе не могу постојати", а ко то учини прописати нарочиту казну.

Налазимо, да би најбоље било ово регулисати нарочитим законом у ком обухватити: где би ове пекарнице могле постојати; у ком одстојању од постојећих пекарница; од школе, цркве и других јавних грађевина; прописати пут и начин задобијања права на подигнуће таквих пекарница — у опште предвидети опако, како је то прописано уредбом о механама за механе. Предвидети треба и плаћање таксе за право такво, а таксу определити сразмерно према плаћању таксе за механе са пекарницом, па ко има рачуна нека прави. Плаћањем таксе за задобијање права на подигнуће самих пекарских радња, држава би се користила, што би износио један доста леп приход, који није на одмет, а исти би био правично наплаћен.

Чачак. окт. 1906. год.

Мих. Протић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај неумесне примене чл. 161. закона о општинама у погледу казне одборника за неизвршени преглед општинских рачуна.

Изненадним прегледом касе општине нишевачке, и ако је стање касе било потпуно исправно, нађене су ове неисправности:

1. дневник прихода за месец мај није закључен, нити је рачунополагач закључке за раније месеце потписао.

2. Буџет општински за ову годину није састављен нити послат на одобрење; потписан је само од суда а не и од одбора; и издаци се чине без одлуке одборске.

3. Рачун издавања и примања од почетка године није прегледан од одбора;

4. Признаничка књига неоверена од стране одбора, нити од председника општинског.

На основу овог, издата је наредба да се узму на одговор председник, благајник и одборници.

Председник, у одбрану своју, навео је, да је деловођи неколико пута наређивао, да дневник примања за сваки месец закључи, но он то није хтео да учини, међутим да је он био писмен, он би то учинио и без дате наредбе деловођи. Исти разлог вреди још и зато, што је буџет овогодишњи остао недовршен. За све остало бацио је кривицу искључиво на деловођу. Молио је да се не казни, а у року од 10 дана посвршаваће све.

Благајник се бранио као и председник, наводећи да као врло мало писмен, није могао свршити поменуте послове.

Одборници су навели, да дневник примања није закључен зато, што га деловођа није склопио. Зато нису ни били у могућности да га прегледају. Исто су то навели и за тромесечни рачун и за овогодишњи буџет. За овакву лабаву радњу деловође они су, веле, тражили од председника, да га отпусти, што је овај и учинио; па кад је дошао нови деловођа, буџет је састављен, потписан и послат на надлежно одобрење.

Начелник срески нашао је, да су председник, благајник и одборници овим учинили кривице из чл. 130. и 136. закона о општинама, и да је чињеном истрагом утврђено, да су за исте кривице они одговорни, — па је донео пресуду № 7588. којом је председника и кмета — благајника казнио двомесечном платом, а одборнике са по 80 динара.

По изјављеној жалби Државни Савет нашао је: да је пресуда надзорне власти, у погледу председника и благајника, на закону основана, јер је њиховим признањем утврђено, да тромесечни општински рачуни, као и буџет општински за ову годину нису на време састављени, нити одбору на преглед дати, — али да пресуда, у колико се односи на казну одборника, не одговара закону из ових разлога:

По чл. 161. закона о општинама, одборници би могли бити кажњени само у случају, ако не би у остављеном року (чл. 136. и 138.) тромесечне општинске рачуне и општински буџет, састављене од стране председника и благајника, прегледали.

Па како се из чињеног ислеђења у овом случају види, да председник и благајник поменуте рачуне и буџет нису ни предали одборницима на преглед, јер их у ствари нису ни склопили били, то одборници, што тромесечни рачуни и буџет нису прегледали, нису са себе ни могли да створе кривицу, те да би за исту могли бити кажњени.

С тога је Државни Савет, а на основу чл. 170. закона о општинама, поништио ожалбену пресуду у колико се односи на казну одборника, а жалбе председника и благајника одбацио као неумесне.

Одлука од 27. октобра 1906. године № 6731.

Један случај односећи се на продају барута од стране бакала.

Милан Петровић, из Александровца, доставио је власти среза жупског, да Добривоје Б., бакалин из Александровца, држи барут у своме дућану у великој количини.

Увиђајем на лицу места нађено је у дућану достављеног Добривоја 5. килограма и 400. грама барута у фишецима.

Узет на одговор, Добривоје је на свом саслушању од 4. маја 1906. године изјавио, да није знао, да му није слободно држати у дућану више од 1. килограма барута, па је молио да се казне поштеди. Затим, на саслушању од 22. јуна 1906. године изјавио је, да је нађени барут купио у државној барутани „Обилићеву", и да дозволу за продају барута нема.

Начелство округа крушевачког нашло је, да је Добривоје овим својим поступком створио себи кривицу из чл. 7. закона о производњи, увозу и продаји барута, динамита и осталих распрскавајућих смеса, па га је с тога пресудом својом од 15. јула 1906. године № 6276., на основу чл. 6. и 9. поменутог закона, осудило, да за сваки килограм укријумчареног барута плати на име казне по 10 динара, што свега износи 54. динара, и да се нађени укријумчарени барут прода у корист барутног фонда.

Противу ове пресуде начелства Добривоје је изјавио жалбу Државном Савету, и у њој навео, да он није ни укријумчарио барут, нити да је укријумчарени барут продавао, већ да је, као што је и на свом саслушању навео, барут купио у државној барутани „Обилићеву"; затим, да му за продају барута није требала дозвола, јер су по вајкадашњем обичају сви тамошњи бакали продавали барут у фишецима људима за увеселења (свадбе, славе и т. д.), па је и он то чинио.

Државни Савет нашао је да ожалбена пресуда не одговара закону из ових разлога:

По чл. 6. и 7. закона о производњи, увозу и продаји барута, динамита и других распрскавајућих смеса, као кријумчар барута и осталих распрскавајућих смеса сматра се онај, ко се ухвати да израђује барут, или који га увози са стране, сувим или водом, или онај, који, знајући, купује или преноси укријумчарени барут и остале распрскавајуће смесе.

Ниједан од ова три случаја није код жалитеља. Код њега је у радњи — дућану нађено 5. килограма и 400. грама барута у фишецима, за који је он, на свом саслушању код власти среза жупског од 22. јуна 1906. године № 4557. навео, да га је купио у државној барутани „Обилићево". Дозвола полицијске власти, како за куповину тако и за препродају барута, није му била потребна према чл. 3. закона о производњи, увозу и продаји барута, и распису Министра Унутрашњих Дела од 11. августа 1903. године П№ 17891.

Према томе, начелство је неисправно узело, да је жалитељ учинио кривицу из чл. 7. поменутог закона, и за исту га осудило на казну по том законском пропису, већ је претходно требало извидети, да ли стоји у истини горњи навод жалитељев. Па ако би се утврдило, да барут није купљен у барутани „Обилићеву", већ да га је жалитељ на крујумчарски начин увезао са стране, онда би га тек могло осудити на казну из поменутог чл. 7., — а у противном, ако би се утврдило, да је барут купио у „Обилићеву" и да је држао већу количину, него што је дозвољено, начелство га је, према § 26. правила о руковању, употреби и чувању динамита и других распрскавајућих материја од 1. септембра 1883. године П№ 9486. (Полицијски зборник стр. 634), и распису Министра Унутрашњих Дела од 11. августа 1903. године П№ 17891., могло осудити на казну само за дело из § 329. тач. 32. казненог законика.

Са ових разлога, Државни Савет одлуком својом од 3. новембра 1906. године № 7387., а на основу чл. 9. закона о производњи, увозу и продаји барута, динамита и осталих распрскавајућих смеса, поништио је ожалбену пресуду начелства,

с тим да ствар извиди и другу пресуду донесе.

По чл. 11. закана о фонду за накнаду штете пострадалима од града, решења Министра Народне Привреде извршна су, и као таква не подлеже расматрању Државног Савета.

Милинко Пајић и Сретен Пајић, из Гор. Буковице, жалили су се Државном Савету противу решења Министра Народне Привреде, којим су одбијени од тражења накнаде штете за потучене воћњаке од града.

Државни Савет нашао је, да ова питања, по чл. 11. закона о фонду за накнаду штете пострадалима од града од 15. новембра 1905. године, искључиво решава Министар Народне Привреде, чија су решења према томе извршна.

С тога је, на основу чл. 25. закона о пословном реду у Државном Савету, одлуком својом од 24. октобра 1906. год. № 6983., одбацио жалбу жалиоца као ненадлежној власти поднесену.

Одређена продаја извесног непокретног имања не може се обуставити услед доцније донесене одлуке за експропријацију тога имања.

Одбор школе бобовишке од 25. јануара 1905. године № 10. одлучио је: да се плац Костадина М., из Бобовишта. на коме је подигнута школа, експропријацијом откупи за школу.

Ову је одлуку одобрио Министар просвете претписом својим од 21. фебруара 1905. године П№ 2607.

Кад је власт среза алексиначког приступила извршењу претписа Министра просвете, — Милан Т., трговац из Алексинца, као пријемник права Божидара Крстића, актом својим од 4. марта 1905. године молио је, да се одлука школског одбора не извршује, јер то иде на штету његову, пошто на овоме плацу, који школа хоће путем експропријације да откупи, постоји интабулација његовог уступитеља права Божидара, већ да се исто изложи продаји као заложно, за наплату његовог примања.

Поводом овог тражења молиоца Милана, среска власт је нашла: да по § 1. закона о експропријацији држава има право узети свако приватно добро у своју сопственост, пошто имаоцу таквог да накнаду за вредност његову, као што о томе §§ 20. и 217. грађанског закона говоре. А по § 27. закона о експропријацији одређена накнада преставља вредност добра, те с тога и ако би се какав спор о праву сопствености на узето добро породио, или би какви терети на овоме лежали, као интабулација, право издржања, и т. д., не спречава суду, да на заузето добро тапију изда, а поробена правна питања расправља према вредности за заузето добро.

На основу овога, и § 16. закона о експропријацији, среска власт решењем својим од 8. априла 1905. године № 4008. одлучила је: да се плац, на коме је подигнута школа, експропријацијом откупи, а молилац Милан Т. од свог тражења као неумесног одбије.

Ово решење одобрило је начелство округа нишког, а решење овог Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 16. јула 1905. године П№ 17871.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 14. новембра 1906. године № 7604. поништио је решење Министрово из ових разлога:

По § 478. а. грађанског судског поступка, извршење пресуде, или и саму одређену или предузету продају имања дужникова ради извршења пресуде, све док продаја није свршена, може обуставити само поверилац који је извршење тражио; а сем тога и у случају § 430. поменутог поступка, о чему одлучује суд.

Као што се види из акта овог предмета, полицијска власт среза алексиначког за наплату ресто дуга што Костадин М., из Бобовишта има давати Коци К., из Алексинца, по решењу алексиначког првостепеног суда од 10. јуна 1892. године № 8420, узела је у попис 24. јуна 1904. године, један плац дужников са зградама у селу Бобовишту, и по огласу од 3. јула 1904. године № 11005, одредила продају на дан 25. истог месеца. Ова одређена продаја, противно напред наведеним прописима законским, није могла бити обустављена услед доцнијег одобрења Министра просвете, да се узето имање у попис, које је залога поверитељева за његово потраживање, путем експропријације откупи за школу бобовишку, као што је то школски одбор предложио. Одређена продаја имала је се извршити без обзира на то, што се појављује потреба, да се то имање експроприше, јер то није услов за задржање продаје, а међутим експропријација се може вршити, и после извршене продаје, ако за њу стоје потребни законски услови.

Један случај из закона о утамањивању штетних животиња и биљака.

На основу реферата општинског органа — кмета, пресудом суда општине града Београда од 11. маја 1905. године К№ 1930 кажњен је Ђ. П., овдашњи, са 10 динара, што није чистио гусенице са свога воћа.

Ову пресуду општинског суда, на основу чл. 6. закона о уништавању штетних животиња и биљака, одобрио је и Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 11. јуна 1905. године П№ 14.460.

У жалби, изјављеној Државном Савету, жалитељ је навео, да решење Министра Унутрашњих Дела не одговара закону, с тога, што по закону о утамањивању штетних животиња и биљака решења општинског суда у првом степену подлеже расматрању прво-надлежне полицијске власти, у овом случају Управе града Београда, па тек онда Министра.

Државни Савет нашао је, да су по чл. 6. закона о утамањивању штетних животиња и биљака од 16. јула 1898. године за расматрање осуда општинских власти, за повреду тога закона, у последњем степену надлежне среске односно окружне полицијске власти, као надзорне, по чл. 77. закона о општинама од 24. марта 1866. године, који је у то време важио, а за варош Београд Управа вароши Београда. Ну како је по чл. 142. закона о општинама од 5. јуна 1903. године и његових измена и допуна, надзорна власт над општином вароши Београда Министар Унутрашњих Дела, то је он, по чл. 6. поменутог закона о утамањивању штетних животиња и биљака, надлежан био за расматрање пресуде општинског суда о осуди жалиоца, и његово је решење извршно.

С тога је Државни Савет, на основу чл. 25. закона о пословном реду у Државном Савету, решењем својим од 24. октобра 1906. године № 6987., одбацио жалбу жалиоца као ненадлежној власти поднесену. М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине драгосињачке, актом својим од 2. октобра ове год. Бр. 1027. пита:

„Моли се уредништво да изнесе своје мишљење и да суду овом обавештење о следећем:

По пропису т. 6. чл. 86. закона о општинама, општински одбор бира пуномоћника, који ће општину заступати у парницама пред судом, и даје му пуномоћство.

По §. 80. грађ. суд. пост. свако пуномоћије мора бити потврђено влашћу, јер без тога не вреди.

Ни у једном ни у другом законском пропису није речено, ко ово пуномоћије подноси власти на потврду, те се неједнако поступа.

Тако, неки срески начелници траже, да предстану три одборника у име одбора, и од свакога од њих наплаћује таксе по 0.50 дин. сем оних 2. дин. за потврду; неки траже још да ова три одборника донесу у овереном препису одлуку одборску о избору пунумоћника, а сем тога траже још и званичан акт дотичног општинског суда, из кога се види, да се ова три одборника упућују ради потврде пуномоћства; неки, пак, траже, поред напред побројаних акта, да предстане целокупан одбор ради потврде, наплаћујући, при том, од свакога таксу по 0.50 дин.

Како је и овај суд на прагу да тврди овакво једно пуномоћство, он је у недоумици како треба да поступи, *и коју таксу* да плати, па моли за скорији одговор, пошто саме среске власти неједнако поступају.

— На ово питање одговарамо:

Најправилније би било, да пуномоћство подноси на потврду целокупан општински одбор, кад законима то није друкчије регулисано.

Али, како би то отежавало послове ове врсте, онда општински одбор треба сам да одређује, у оној истој одлуци, којом

бира пуномоћника, који ће имено одборници однети пуномоћства на потврду.

Тако одређени одборници дужни су понети собом, у овереном препису, одлуку одбора и званичан акт општинског суда, да су то она лица, одређена одборском одлуком, па среска власт не би имала разлога, да тада тражи целокупан одбор, јер је њој стало до тога: да стекне истинско уверење о томе, да је дотично лице одиста изабрато, и ништа више.

Овакав би рад одговарао и наређењима чл. 156. правила о поступању у неспорним (ванпарничним) делима.

Овако би се, дакле, могло радити, те да се не повлачи цео одбор, међутим како, као што рекосмо, нема сталних прописа о овоме, власт, која потврђује пуномоћства, може да тражи представак и целокупног одбора.

Што се тиче наплате таксе, представао целокупан одбор или свега један одборник, може се наплати свега о.50 дин. за саслушање и 2. дин. за потврду, јер се правна и морална лица, по напомени код т. 7. тарифског дела зак. о таксама, сматрају као једно таксено лице.

II.

Суд општине балајиначке, актом својим од 20. октобра ове год. Бр. 1267, пита:

„У овој општини учињене су две омање паљевине, и како се кривци нису пронашли, то је суд, на основу чл. 19. закона о накнади штете учињене злонамерном паљевином, учинио поравнање са оштећенима, да им плати 60 динара.

Но како буџетом општинским није предвиђен издатак за овакве случајеве, то им се ова накнада не може исплатити.

С тога је част суду овом умолити уредништво за објашњење: на који се начин ова сума може наплатити, пошто буџетом није предвиђена, и да ли суд без осудног решења може исту суму са одбором, а на основу чл. 22. истог закона, распоредити на пореске главе своје општине?“

— На ово питање одговарамо:

Поравнање, извршено између општине и оштећеног у смислу чл. 19. поменутога закона, има силу извршне пресуде, и суд са одбором може дотичну суму распоредити у смислу чл. 22. истога закона и наплатити, пошто је плаћање везано за пореске главе.

Овакво поступање не би било противно ни чл. 167. Устава, нити наређењима закона о окр., ср. и општинским буџетима, пошто се овде извршује једна судска одлука, којом је одређена величина дажбине и одређено време, за које се наплата мора извршити.

III.

Један општински писар пита:

1. „У чл.162. закона о уређењу округа и срезова казато је, да кад овај закон ступи у живот престају важити чл. 131. и 132. закона о општинама. Међутим, у ново одштампаном закону о општинама (издање од 1905. г.) нису ови чланови изостављени, нити је игде казато да не важе.

Да ли ова два члана и даље вреде?;“

2. колика ће се дневница издати члану окружног одбора, кад он председава као председник среске скупштине или као изасланик окружног одбора — да ли по три или по пет динара, и да ли то пада на терет окружне или среске касе?;

3. По чл. 106. закона о уређењу окр. и срезова, седницама окружног одбора председава окружни начелник, а по чл. 147. истог закона, седницама среске скупштине председава срески начелник.

Да ли и они имају плату из чл. 88. и 152. поменутога закона?

— На ово питање одговарамо:

1. Чланови 131. и 132. закона о општинама, не важе више, јер су изречно укинути чл. 162. закона о уређењу округа и срезова.

При прештампавању закона о општинама, они су непажњом унесени опет у закон, без напомене да више не вреде, што ће се, вероватно, код новог прештампавања поправити;

2. Изасланици окружног одбора, кад год дејствују било као председници среске скупштине, било као чланови среског одбора, имају дневнице по 3 динара по чл. 152. поменутога закона и ова пада на терет срескога приреза, и

3. И начелник окружни и начелник срески, немају право на дневницу, било да присуствују седницама одборским било скупштинским, јер се они у опште тамо појављују као државни органи, зашто имају своју плату.

IV

Г. Милан Поповић учитељ у ср. млавском, обратио се уреднику листа са овим питањем:

„Читајући Ваш цењени лист запазио сам да у рубрици, „Поуке и обавештења“ дајете врло корисне савете у погледу судско-административном. Слободан сам умолити Вас и ја за један савет.

Ево у чему је ствар.

Сад се основне школе издржавају из општинског буџета: општинско-школским прирезом. Кад општински одбор почне радити буџет за општину, он затражи целокупну суму школског буџета па и њу унесе у свој буџет. Целокупна сума општинског и школског буџета ухвати се уједно и израчуна проценат који ће се наплаћивати од непосредне порезе.

Само наплаћивање приреза бива двојако: неке општине одвоје школски прирез од општинског, одвојено га разрежу на пореске главе и одвојено га купе, наравно пошто претходно изнађу проценат непосредне порезе. Али друге раде обратно: оне обухвате уједно суме и општинског и школског буџета па изнађу један проценат за оба, и по њему наплаћују, па школи одвајају колико треба по проценту. То је кад се ради правилно, али како се у већини случајева ради неправилно, то школи одвајају колико хоће, а не колико треба и мора.

Први је начин много бољи за школе, јер школски благајник и управитељ одмах знају колико је кад општина наплатила шк. приреза, али га ретко где практикују и, чини ми се, забрањено је.

Други начин згоднији је за општине, јер су увек у стању изравњавати своје дугове и школским новцем, а да се не ухвате у грешци.

Да су кметови често злоупотребљавали овај начин наплате, може се закључити из тога, што је г. Министар просвете и црквених послова својим расписом од 8—VIII—1898. год. IIБр. 7963. наредио пореским одељењима да сваког месеца наплаћују по $^1/_{12}$ шк. приреза од општинског и предају шк. благајницима. Овај је распис добар, али се нигде не ради по њему.

Да се не може лако вршити контрола над радом кметова и општинских чиновника с општинским прирезом кад се купи заједно с школским, видеће се из овог примера.

У мојој је општини општински прирез, да узмем округло 400 динара (јер има и прихода), а школски, округло, 700 динара. Ухваћене су обе суме и изнађен проценат у 262 непосредне порезе. Суд је наплаћивао општински прирез и кад је хтео, одвајао што и школи: кад 10, кад 20, кад 30 динара, тако да је до сада дао свега 300 динара. По дневнику наплате општинског приреза види се да је наплаћено 900 динара приреза (свуд узимам округлу цифру), а како је општински прирез само 400 динара, то значи да је суд наплатио сав тај прирез, дао школи 300 динара и њему претекло још 200 динара *школског приреза* и тај је новац утрошио на своје потребе.

На ово сам обраћао пажњу пореском одељењу, среском начелнику и окр. школском одбору, али нисам имао успеха. Сад се обраћам и Вами с молбом да ми у Вашем листу одговорите на ово:

1. Је ли овакав поступак општинског суда кажњив, или не?

2. Ко треба да одговара за ово?

3. Ко је надлежан да води контролу над овим радом и да изриче казну?

4. Чиме могу бити кажњени учиниоци? и

5. Ко треба да тражи да суд буде тачнији и за ово да се казни?

Истина је, Господине, да ја много тражим од Вас, али Вас молим да ми опростите за оволику слободу, а надам се да ћете ми одговорити на ова питања, и на то вам унапред благодарим, а биће Вам благодаран и многи мој колега, који је у истим приликама као и ја“.

— На ово питање одговарамо:

Ово питање о уредном издржавању школа нити је ново, нити сада први пут истакнуто за расправу.

Не осврћући се на доба пре појаве закона о народним школама од 21. јула 1898. године можемо без бојазни констатовати, да су и од тога доба школе зависиле од добре воље и схватања општинских судова, јер сам закон није регулисавао тачан односај између благајне општинске и школске, те је ово питање избијало толико пута, и било предмет расправљања и г. Министра финансија и г. Министра просвете.

Било је очекивати, да ће се оно прецизно и корисно расправити код прве

промене закона о народним школама, али није тако учињено, јер и ако је донесен са свим нов закон од 19. априла 1904. год. њиме ово питање није ни за длаку покренуто у напред.

Овако нерегулисано, ово је питање и на даље расправљано местимично овако, местимично онако.

Неки су општински судови водили рачуна о наређењима чл. 17. закона о школама, па одвајали општ. буџете од школских, неки опет не, докле г. Министар финансија није узео целу ту ствар у своје руке, па прво расписом од 14. децембра 1904. г. БПр.Бр. 7450. наредио спајање школског приреза са општинским, а после расписом од 2. августа 1905. г. БПр.Бр. 4274. у опште оспорио постојање школског приреза као специјалног, него наредио да сви прирези улазе у буџет, наслањајући ово на закон о уређењу окр. и срезова.

Према томе сада сви прирези општински, улазе у састав буџета општинског, а сви прирези срески и окружни у састав буџета среских и окружних.

Све ово, изгледа, не би се могло поклопити са наређењима чл. 17. и чл. 64. тач. IV закона о нар. школама, али после појаве закона о уређењу округа и срезова, не може се оспорити право г. Министру финансија, да ово питање регулише на начин, који је он изабрао.

Према овоме, сада остаје, да су општине дужне, да из својих буџетских средстава издржавају школе према чл. 14. закона о народним школама.

Ако оне то не би вршиле како треба, онда су државне власти дужне да их на то нагнају према т. 8. поменутога члана, а за то оне имају довољно средстава у закону о општинама.

На тај начин, идући редом који је изложен у питању, одговор би се свео на ово:

1. Крив је општински суд кад год не подмири на време коју од школских потреба, било у набавци дрва, школског материјала и т. слично;

2. Непосредну одговорност носи за то председник општине, ако он распоредом рада није одредио друго које лице, да ту дужност врши;

3. Невршење дужности према школи има да доставе сами учитељи своме управитељу или школском надзорнику, ако овога има, па ће они, ако је председник општински учинио кривицу у својству председника школског одбора поступати по чл. 60. зак. о школама, а ако је у својству председника општине, онда ће га оптуживати надзорној власти;

4. Председници се кажњавају платом, и

5. Одговор на ово питање налази се у одговору на питање под 3.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

О Б Ј А В А

Миленко Милинковић — Гуџић, тежак из Пилатовића, среза драгачевског, округа чачанског, који је ноћу између 19. и 20. јула тек. год. и ноћу између 28. и 29. јула тек. год., извршио две опасне крађе: једну у срезу пожешком а другу у срезу драгачевском, — одметнуо се од власти одмах по извршењу ових дела, у намери, да и даље кажњива дела чини, што се утврђује тиме, што је у бегству участвовао у извршењу разних казнимих дела, по акту Бр. 11663. начелника среза драгачевског.

Решењем овог начелства, од данашњег ПБр. 12527, а на основу извештаја начелника среза драгачевског и прибављених доказа, утврђено је: да се Миленко од власти истргао и од ове одметнуо, и почео у земљи сам за себе самовласно живети у намери да и даље кажњива дела чини као и да избегне одговорност, за већ почињена дела; — у коме поступку његовом стоји дело хајдуковања, — § 243. крив. зак.

На основу свега овога а по чл. 9. закона о јавној безбедности, начелство ово позива Миленка Милинковића — Гуџића, из Пилатовића, среза драгачевског овог округа, да се у року од 20 — двадесет дана —, рачунајући од дана, када ова објава буде изашла у «Српским Новинама»,*) пријави најближој полицијској власти, која ће га спровести начелнику среза драгачевског, или овом начелству. Пријавити се може и најближем првостепеном суду. Ако се у остављеном року непријави ниједној полицијској власти или првостепеном суду, начелство ће га у смислу чл. 10. закона о јавној безбедности огласити за хајдука.

Лични опис Миленков је овај: стар 29 година, омален, дежмекаст, бркова малих и смеђих, добро развијен, одело мења, шта и какво оружје при себи има непознато је.

Од начелства округа чачанског ПБр. 12527, 17. новембра 1906. год. у Чачку.

П О Б Е Г А О

Сава Милојевић — Вукадиновић из Алдинца ср. заглавског војни бегунац, са актом Управе града Београда № 43714., 23. новембра т. год. спроведен је команданту III. пешад. пука, али је у путу за Пирот, код Алексинца, скочио из воза и утекао испред спроводника. Он је стар 26 год., раста средњег, у лицу црномањаст, на себи има грађанско одело, по спољашности је веома сумњив. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Саву живо потраже и нађеног спроведу Управи гр. Београда с позивом на акт Бр. 44128.

Т Р А Ж Е С Е

Михаила Мајсторовића, обалског радника из Београда, окривљеног због покушаја убиства тражи кварт савамалски Управе града Београда актом Бр. 14416. Пронађеног ваља спровести поменутом кварту или Управи града Београда. АБр. 1221.

Светолика Дугића и **Павла Јовановића,** бив. калфе ковачке из Обреновца, тражи начелник среза посавског окр. ваљевског због извесног кривичног дела актом Бр. 16612. Пронађене треба упутити среској власти у Обреновцу.

*) Објава ова изашла је у 265. броју «Српских Новина».

Милорада Јовановића, бив. осуђеника из Мајдана, среза таковског, који има да одговара за крађу, тражи начелник среза таковског депешом Бр. 14430. Пронађеног треба стражарно спровести власти која га тражи.

КО ЈЕ ОВО?

На дан 17. пр. м-ца између 5 и 6 сати по подне, нађен је у нишком градском пољу, а у јендеку, који дели круг коњичке касарне од овог поља, један човечји леш непознатог лица,

а у близини његове главе, на 40 сантиметара, и један мали «булдок» револвер са четири пуна и једним празним метком.

Увиђајем на лицу места констатовано је, да је ово непознато лице извршило над собом самоубиство, испаливши један метак у уста, од чега је одмах и умрло.

Самоубица је средњег стаса, стар 28—30 година, у лицу смеђ, очију, косе и обрва смеђих, бркова кратких, пуних и смеђих, брија се. Од одела имао је: на глави црни штофани шешир, капут, прслук и панталоне од браон штофа у ситним коцкама, а и иберциг од истог штофа, гаће од белог шифона, просту јегерову кошуљу, и преко ње шарене куповне груди, око врата белу крагну са бело-шареном машном, на ногама шарене памучне чарапе скоро обучене и ципеле од јухта коже и новије.

Претресом одела нађено је: у џепу капута једна црвено-плава мала марама, кончана и простија, у џепу прслука једна четкица за бркове, и једна проста жућкаста дрвена кратка муштикла, која има и једно парче имитације ћилибара.

Досадањом истрагом није се могло утврдити ко је ово лице, па с тога је начелство округа нишког наредило да се леш фотографише, и фотографију послало уредништву ради објављи-

вања у листу. Чинећи ово, уредништво моли све оне, који самоубицу познају, да све податке о њему саопште својој најближој полицијској или општинској власти, која ће их доставити начелству округа нишког. АБр. 1201.

ПОТЕРЕ

Милан Радаковић — „Личанин“ и **Алекса Јанковић** — „Аскеља“, обојица професионални коцкари, решењем начелства

округа нишког стављени су под кривичну истрагу и у притвор због опасне крађе. **Милан** је родом из Лике, али је још као мало дете доведен у Србију, стар је 23 год., повисок, црномањаст, очију угасито-зеленкастих, у оделу

је од беличастог штофа са црном шубаром на глави и са ципелама на ногама; од особитих знакова има: белегу од посекотине, у облику криве линије, величине 1 см., на трећој фаланзи левог домалог прста и белегу од посекотине, у облику праве линије, величине 4 см., за 8 см. изнад левог уха, а на граници између темена и потиљка. **Алекса** је родом из Београда, има 17 година, омален је, црномањаст, у оделу је од шајка, на глави има шајкачу, а на ногама опанке; од особених знакова има: белегу од посекотине, у облику праве линије, правца хоризонталног, величине 2·5 см., за 2 см. изнад унутрашњег краја леве обрве, десни му је кажипрст при врху деформисан, а на врху десног лакта имао је, у времену мерења (27. VII, 1905. год.) живу рану. И Милан и Алекса осуђивани су и судски због крађа. Нека их све полицијске и општинске власти најживље потраже, и пронађене стражарно спроведу начелству нишком с позивом на депешу Бр. 22603. АБр. 1209.

Миладин Прокић и **Илија Душковић**, цигани из Даросаве, који имају да одговарају код начелника среза колубарског окр. београдског за утају, побегли су пре извесног времена из места пребивања. Миладин је ћорав у десно око, у лицу црномањаст, омален. Илија је прилично развијен, у лицу плав. Нека их све полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска стражарно спроведу поменутом начелнику с позивом на акт Бр. 13555.

Павле Радосављевић, скитач циганин, ноћу између 24. и 25. пр. м-ца побегао је испред спроводника, који га је спроводио због крађе стоке. Стар је 25 година, средњег раста, у лицу црн, црних кратких бркова, а на себи има црно сукнено одело, шајкачу и опанке на ногама. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и у случају проналаска стражарно спроведу начелнику среза лужничког с позивом на депешу Бр. 11158.

Непознати лопов 26. пр. м-ца око 6 сати после подне украо је из затворене собе Спасоју Ристићу, механџији из Доњ. Милановца једну касу сандучару, у коју којој је био новац и накит. Како је крађа одмах примећена, то је после извесног трагања каса нађена на крај вароши неповређена, сем што је само један катанац разбијен. Нека све полицијске и општинске власти потраже лопова, и у случају проналаска стражарно га спроведу начелнику среза поречког с позивом на депешу Бр. 8480.

Драгослав Станојевић, бивши шегрт код Стевана Белића, ткача из Београда, који је од овог мајстора побегао, тражи кварт врачарски Управе града Београда актом Бр. 15987 ради предаје родитељима. Он је стар 12 год., средњег стаса, црномањаст, на себи има панталоне и прслук, а без капута и капе. Пронађеног треба упутити поменутом кварту или Управи града Београда.

Крађе стоке. Ноћу између 19. и 20. пр. м-ца непознати крадљивци украли су са паше у месту званом «Чекић» у атару М. Пека, три коња Паји Јовановићу, Павлу Морару и Бранку Јовановићу, из Дебелог Луга. Један је коњ матор 8 година, вран, на леђима убијен од седла, са жигом «О», без роваша; други је матор 7 год., длаке риђо-отворене, са жигом «О», такође без роваша; трећи је матор 6 год., длаке зеленкасто-отворене, ровашен у десно уво, са жигом на обема бутинама «б». Депеша комесара полиције у М. Пеку Бр. 1361.

Ноћу између 18. и 19. пр. м-ца непознати крадљивац украо је једног коња Анти Гојковићу, из Тиовца. Коњ је матор 5 година, дорастаст, средње висине, на леђима има белегу од убоја. Депеша начелника среза сврљишког Бр. 13423.

Ноћу између 23. и 24. пр. м-ца непознато лице украло је једног коња Милошу Стаменковићу, из Пуковца. Коњ је матор 3 године, дорастаст, мало цветаст, средње висине, без жига, у доњој вилици нема једног зуба. Депеша начелника среза добричког Бр. 13774.

Ноћу између 20. и 21. пр. м-ца непознати крадљивци украли су два вола Милошу А. Лукићу, земљоделцу из Речке. Један је во белосиве длаке, матор 8 год., мало чуљав у лево уво, са жигом «а/4», без роваша, а други је сиво-зелене длаке, матор 8 година, са жигом «а/4», такође без роваша. Акт начелника ср. неготинског Бр. 13546.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Б. Алимпић

БРОЈ 50. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 10. ДЕЦЕМБРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у општ 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., одобрено је решење Народне Скупштине, сазване у први редован сазив за 1. октобар 1906. год., које гласи:

да се села: Дуга Пољана и Ћелије, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од своје садање општине прокопо-кутинске, среза и округа нишког и да сама за себе образују нову општину под називом: општина дуго-пољска. — у истом срезу и округу.“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. октобра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу § 6. закона о местима решено је:

да се село Мрсољ, општине прћиловачке, у срезу моравском, округа нишког, по изјављеној жељи његових становника, од сада назива Моравац.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. новембра 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ПРИМЕРИ СТАРОГ СРПСКОГ ПРАВОСУЂА*)

1.

Убијство у лудилу

Актом Књажевске Канцеларије од 7. марта 1829. године № 264. јављено је кнезу Коци Марковићу, да је опроштена смртна казна Јовану Милосављевићу из Тумана, који је убио на путу Радојка Маринковића из Ушћа, без икаква узрока; јер је испитима код власти доказано, да је он „сумасишавши човек.“ Препоручено је кнезу „да га тако небријана одведе к фамилији погибшега Радојка, и постара се помирити га са њима; и пошто га помири, да га обрије и пошље његовој кући.“[1])

Догађај је исцрпно описан чланком „Помама у судској оцени,“ у другом делу моје књиге „*Приносци за историју старог српског права.*“ Ова Књажева наредба потврђује моје мњење о умесности помиловања, због доказане оптуженикове неурачуњивости.

У 1836. години, Милосав Божић из Мајура Шабачког „у бесомучију“ закоље своју трудну жену. Суд је пресудио „да се Милосав, у који год манастир на покајаније пошље, и онде под надзиранијем до његов изцељенија држи“. Књаз одобрио пресуду (акат Књажевске Канцеларије бр 13. маја 1836. године № 1859.)

2.

Случајно убијство

У 1815. години, девојка Станка заволи Ранђела Љубеновића из Бунуше нахије Лесковачке, који међутим испроси другу. Од тога је тренутка његова мати одбијала Станку од своје куће, али она баци око на Ранђеловог млађег брата Здравка, младо и једро момче од 15 година, и заведе га. Пошто су дуже време проводили љубав, пођу тајно у Лесковац да од турског суда траже дозволу за венчање. Здравко је био наоружан пушком Станкиног брата. На путу их сретну сусетка Младена са још једном девојком, почну Станку враћати и од Здравка отимати, и најзад га свале. Станка је бранила Здравка, и у томе се говоржљању пушка случајно окине, и убије Станку. Здравко од страха пребегне у Србију; буде годину дана у служби код Алај-бега у Београду, код Цинцибаше и т. д. за тим по Чачку и Карановцу, и на послетку дође у Крагујевац, где га после много година позна и оптужи брат погинуле девојке Младен Пешић.

Пресуда од 8. августа 1830. год. № 11. „Сматрајући дакле Суд Народни, важност преступленија убијце Здравка Љубеновића који непризнаје да је Станку хотјенијем убио, коју непризнателност по нечему поткрепљава и сам Младен Пешић, погибше Станке брат, који показује да се извјестно дознати није могло, јест — ли хотјенијем убио или не; и да су неки од сељака говорили да је се пушка сама окинула, како што и сам преступник Здравко показује; по чему и Суд Народни, не имајући с друге стране вернијег доказателства, закључава: да је исто убијство нехотјенијем учињено, и управ зато што су у сојуженој љубови к бегању договор имали и вјенчати се намјеравали. При том взирајући и на онда бивша млада љета његова и несовершени возраст, находи преступника Здравка со тим довољно кажњена бити, што је досад у окову шестомесечну робију и апс овде претрпио; по чему и *Рјешава:* да се без више казни из апса отпусти.“

3.

Несмотрено убијство

Дина брат Димитрија терзије и Стеван Миличевић терзија, куповали су карике за пиштоље, у трговини Стојића Живковића из Пожаревца. Газде није било у дућану. Пошто су купци изабрали тенећку, момак Траило Пауљевић из Кушића, дохвати с рафа један зарђали пиштољ, да по њему измери потребан комад, али му купац Дина примети да је танка цев у тога пиштоља, и оде кући да донесе свој пиштољ.

Траило изађе пред дућан са зарђалим пиштољем, и седнувши на ћепенак стане га загледати и чачкати, и отвори му и чанак али не опази ни зрно барута. Према њему је стајао наслоњен уз дирек Живко Пантелић из Лучице други дућански мо-

*) У вези са мојим ранијим податцима у броју 17. и 22. *Бранича* од 1898. године Догађаје нотирам изводно. Судске одлуке штампам аутентично, језиком и слогом тадашњег канцеларијског писмоводства.

[1]) Пуштена брада за време притвора, сматрана је као знак кајања и заслуженог трпљења законских последица, у доказаној кривици. Писмом Књажевске Канцеларије од 7. маја 1824. године № 822. јављено је кнезу Сретену у Солотуши: «да се Ђорђе из Ракља и Радован из Растишта, на прошеније кметова ослобођавају апса с тим условијем, да се они неће више у какво зло мешати, и да ће браде, које су им у апсу нарасле, тамо донети.»

мак. Уверен Траило да је пиштољ празан, затвори му чанак, па га ради пробе кресива запне, и скреше у правцу према Живку. Огањ састави, пиштољ пукне, и погоди Живка под десним оком, услед чега он падне и одмах испусти душу.

Пресуда од 17. августа 1828 год. № 13. „Сматрајући дакле Суд Народни Траилово над Живком произведено убијство, као с нехотјенијем учињено, и да се је оно само случајем нешчастија тако догодило, који случај Траила од смертног наказанија избавља. Ништа мање, Траилу пушке у руке узимати никако није било потребно, нити пак ону на сокак износити, запињати је и скресавати: но премда је он тако све чинио, дужан је био око себе добро размотрити и видити на коју страну пушку обрће. Но како он ни најмање позорствовати није хотјео — *Рјешава:* да Траило за погреб Живанов и цјелогодње подушје плати 100 гроша; а потом кромје досад претрпљеног апса, да се казни по тјелу са 50 штапа, и отпусти кући.“

4.

Убијство у обрани живота

Мурат Кадрић циганин из Тврдојевца, у обрани од боја који му је животу претио, удари ножем Јашара Бајировића, који умре после 15 дана.

Пресуда од 15. маја 1829. год. № 32. „Сматрајући горе описано убијство од стране Мурата Кадрића, као једно средство к обраненију живота својег, Суд Народни не находи истога Мурата толико крива, а съедователно и казни достојна; но да не би се примером овим и други на подобно убијство покушавао, зато и *Рјешено је:* да се исти Мурат Кадрић са 50 штапа по тјелу казни, а потом да се испод затвора ослободи, и отпусти са запрешченијем враћати се више у Тврдојевац, да не би озлобљено сродство погибшег Јашара њега тамо такође живота лишило; већ да се исти Мурат из средине крвожедника његових исели, и на другом месту пребиваније своје оснује.“

5.

Убијство у обрани својине

Синовац неког Арсенија Урошевића из Церовца нахије Смедеревске, погинуо у похари. Књаз Милош одобрио равнање сродника са убијцом, и налаже да се оштећеном врати похараних 200 гроша чаршијских „а дјете што је погинуло, може да је праведно мздовоздајаније примило“ (акат Књажевске Канцеларије од 14. јуна 1822. год. № 1172).

6.

Прекорачена нужна обрана

ПРВИ ПРИМЕР

Завадили се синови суседа и умешају родитељи. Пеја Цвејић из Црвене Јабуке навали на Јоксима Милијановића, свали га отме му пиштољ и удари га. Јоксим га дохвати за руку, и ножићем га удари међу плећа и смртно повреди. Није било сведока очевидаца, и зато је Народни Суд по казивању Аксентија сина убијеног, пресудио дело овим разлогом „Судимо да би Јоксим смертију као самовољни убилац кажњен бити морао; но кад расмотримо и његово показивање, из којег се види да је у опасности био, врло малу казн заслужио би. А не ослањајући се сасвим ни на једно ни на друго показивање, *но средњој мери* Јоксима казнити судимо т. ј. да чрез једну годину дана у окову буде, а потом да се отпусти.“ (Рјешеније од 6. новембра 1822. год. Р№ 297.

ДРУГИ ПРИМЕР

Гаврило Симеуновић из Кусатка нахије Смедеревске, у обрани од злостављања, повреди старијег брата Пантелију секиром по глави, од чега он умре после неколико дана.

Пресудв од 30. јануара 1829. год. № 26. „Сматрајући дакле Суд Народњи важност преступленија братоубијце Гаврила, находи га као и сваког убијцу смерти повина бити. Но расматрајући начин догодившег се убијства погинувшег Пантелију неоправдајући, находи га у том крива што је он први повод кавзи дао у том, што је брату свом Гаврилу вјеру и закон опсовавши истог први за перчин доватио, и по други пут за Гаврилом трчао и ухватио га, које кривицу Гаврила по нечесову и оправдава. Друго пак, што се из истог јасно видити може, као што и Гаврило извињавајући се показује, да он није с тим намјеренијем брата свог Пантелију у главу сикиром ударио да га убије, но само да би се од њега одбранити и побећи могао; јербо, кад би намјеренје имао брата свог убити, не би од њега бјежао. Зато, опраштајући му смертну кази, *Рјешава:* да Гаврило Симеуновић, до будушче Ђурђевске Скупштине, под апсом оковостављен задержи се, а потом кроз 300 момака шест пута доле а шест пута горе, шибом казни се; и по претрпленију назначене му казни, кући својој да се отпусти.“[2])

(свршиће се)

О КРИВОКЛЕТСТВУ

и осталим кривичним делима ове врсте.

(с обзиром на прописе Гл. XXVII. Казн. Зак. Крал. Србије од 29. марта 1860. год. §§ 266 до 276 закљ., и на прописе IX. Одељка Казн. Зак. за царство Немачко од 15. маја 1871. године §§ 153 до 163 закључно).

пише **М. С. Ђуричић,**
члан касационога суда

(НАСТАВАК)

6) По нем. казн. зак. (§ 155. други од.) као и по другом одељку тач. 2. § 267. нашег казн. зак. предвиђа се као други услов за квалификовани деликт: да је оптужени и осуђен на извесну, законом одређену казну. Разлика је између ова два закона нарочито у томе, што се по немачком закону не тражи узрочност између лажне сведоџбе или вештачког мнења, с једне стране, а по овом нашем закону, то се тражи. Из досадањег нашег разлагања да се видети, да је немачки закон бољи од нашега.

Овде утврђујемо и то, да се у нашем казненом закону код ове квалификације деликта ништа не говори о лажним исказима вештака, већ само сведока, и по томе се ни одредба другог одсека т. 2. § 267. ни § а 268. казн. зак. не односи и на лажне исказе вештака, што је такође сасвим погрешно.

Ну, мимо изнетога, пропис нашега § 268. к. зак. у опште је погрешан и њему у опште нема места.[67])

7) Законом одређена казна, на коју оптужени мора бити осуђен, као услов за пооштравање казне кривоклетника, сведока или вештака, (по нашем закону само сведока) по нем. закону јесте: минимум више од пет година лишења слободе, а по нашем смртна казна. Ну, ако се оптужени налази у реалном стицају кажњивих дела, па једном пресудом буде осуђен на казну, која је законом предвиђена као услов за квалификовање деликта кривоклетства, а кривоклетник је сведочио само по једном, можда мање важном, од кажњивих дела који су у стицају, онда природно наступа питање: стоји ли овде квалификовани деликт? По нашем закону морала би се испитивати узрочност између лажне сведоџбе и пресуде, што је, наравно, веома тешко, а по нем. зак. то се не тражи и узима се да и у овоме случају стоји овај деликт, пошто закон у томе не прави разлику, да ли се у каквој кривичној ствари извиђају једно или више кажњивих дела.[68])

8) О ублажавању деликта (§§ 157. и 158. нем. казн. зак. и §§ 271. и 273. нашег казн. зак.).

Противно пооштравању, ублажавање деликта може бити код сведочких и вештачких исказа и по грађанском и по кривичном поступку, а тако исто и код парничарских исказа у грађанским споровима и у опште при полагању лажне дужносне заклетве, само ако стоје услови, који су за то законом прописани.

Ово нарочито ублажавање двојако је:

Прва околност за ублажавање стоји у особеноме правном односу учиниоца са субјектом или објектом предмета, по коме је лажну сведоџбу или вештачко мнење дао (по наш. зак. само сведоџбу). Како се у овом случају учинилац находи у тешкоме положају, то се овакав његов положај сматра као стање нужде у ширем смислу.[69])

Друга околност састоји се у извесноме поступку учиниоца, после свршенога деликта.

А.) О првој ублажавајућој околности.

[2]) У другом је ранијем случају, млађи брат у прекораченој обрани ударио старијег брата ножем више слепог ока, од чега је умро. Народни је суд констатовао „звереско нападеније погибшег“ као повод догађаја; па је под 10. априла 1828. год. № 7. *рјешио:* да се оптужени „невољним братоубицом у очајанију и фурији оној учинивши се“, казни шибом кроз 300 момака три пута горе доле.

[67]) Види о овоме Цепићев коментар код §§ 267. и 268. казн. зак. где се излаже и историја ових погрешних прописа.

[68]) Тако Олсхаузен код § 154. п. 19 а). Биндинг с. 134. под. 3); противно Хелшнер II 423.

[69]) Меркел с. 406.

Као што је напоменуто, овде мора стојати тежак, законом предвиђени положај учиниоца у конкретноме случају, по коме је лажан заклетвени исказ дао.

По нем. казн. зак. то стоји у ова два случаја:

1) ако би истинито казивање његово могло повући кривично ислеђење противу њега самога, због каквог злочина или преступа, или

2) ако је онај, који је учинио исказ, учинио исти у корист какве особе, у погледу које је могао да одрече исказ, али није био обавештен да то може учинити.

По нашем закону (§ 271. к. з.).

1) ако је дело такво, за које се он по закону не би могао као сведок узети или је дело такво, да би давање истините сведоџбе могло изложити казнимом ислеђењу или њега или које год од њему сродних лица, у закону означених, или ако би њега или које од ових лица општем презрењу и поруги изложило.

2) ако је заклетва сасвим противно опредељењу пресуде учињена или је заклетва у оном случају по закону не дозвољена или је на ненадлежан и недозвољен начин положена.[70])

По нашем закону ово није околност за ублажавање већ за искључење или ништење казне.

Нема сумње да је нем. зак. правилнији, што је и очевидна консеквенца досадањег нашег разлагања. Ну, ради још бољег појимања ствари, изнећемо овде и детаљније у чему је бољи пропис § 157. нем. казн. зак. од нашег § а 271. и то:

а) Што по њему ова околност служи само за ублажавање или боље рећи делимично искључење казне, а не и за потпуно ништење казне.

б) Што се примењује и на лажна уверења место заклетве.

в) Што се за ублажавајућу околност из т. 2. § 157. тражи да је изостала напомена или поука власти о томе, да учинилац има право да исказ одбије.

г) Што се примењује и на вештаке а не само на сведоке, и

д) Што се по њему ова ублажавајућа околност не примењује и на случај када би се давањем истинитог исказа могло проузроковати кривично ислеђење противу каквих било сродника кривоклетникових нити на случај, када би се или кривоклетник или какво њему сродно лице тиме излагало презрењу и порузи, што је у опште појам, веома широког обима.

Узима се да стоји потребан тежак положај учиниоца:

1) Ако би исказивање истине, учиниоца (или по нашем закону и тамо изложена, њему сродна лица) изложило истрази за какав злочин или преступ, али не и за какав иступ или какву дисциплинарну или њој подобну кривицу.[71])

2) За ову оцену меродавно је време када је дело кривоклетства учињено. Тако, ако се законодавство после тога времена променило и по тако измењеноме стању не би више стојала опасност, опет ће стојати изнети ублажавајући основ.

3) Свеједно је, да ли је исказ кривоклетника сам по себи способан да произведе изложену опасност или тек у вези с другим збиљама, која исказом, можда, нису ни обухваћена. Ипак и тада стоји опасност за учиниоца и основ за ублажавање. Исто тако ублажавајућа околност важиће и тада, кад би кривоклетник лажним исказом себе окривио за какво друго дело, које није учинио, па ма то друго дело имало исти кривично-правни значај, као и оно, за које му је претила опасност истраге, ако истину покаже.[72])

4) Не мора бити објективно тачно то: да стоји опасност за гоњење; довољно је и то, ако је учинилац погрешно држао, да ће бити изложен гоњењу за какав злочин или преступ, ако истину покаже, ма да то у ствари и не било или би он могао бити изложен гоњењу само за какав иступ. И тада би се ублажавање применило.[73])

5) Обратно, ако би опасност у истини стојала, а учинилац није знао за њу у времену давања лажног исказа, ублажавање неће се моћи применити.[74])

Б) О другој ублажавајућој околности. (§ 158. нем. казн. зак. и § 273. нашег казн. закона).

Особеност овога ублажавања нарочито лежи у томе, што се оно јавља као резултат радње учиниочеве, која наступа после свршеног деликта и нема никакве везе ни са самим деликтом ни са приликама, под којима је он учињен.

И ова околност, по погрешној одредби нашега закона, примењује се само на кривоклество а не и на деликт лажнога уверења место заклетве. И она је, као и прва, код нас узета као казн искључујућа околност и ако за то нема никаквог разлога, (по § 158. пом. каз. зак. ово је такође околност ублажавајућа или околност за редуцирање казне, од половине до четвртине заслужене казне, а само на случај нехата, она казн искључује, по другом одељку § 163 н. к. зак.) Међутим, како је и по чему могла испасти овако погрешна одредба § 173. нашег каз. зак., ми не ћемо овде излагати, већ ради тога упућујемо на Ценићев коментар, где је то детаљно изнето; чудимо се само, што се овако велика погрешка у нашем законодавству и до данашњег доба повлачи.

За примену ове околности утврђујемо следећа правила:

1.) Учинилац мора признати да је раније заклетвени исказ био лажан и он га мора изрично порећи. Овом приликом дани исказ не мора утврдити баш супротност ранијем исказу, довољно је само да се ранији лажни исказ опозове. Према томе не би довољно било, ако би учинилац само дао какав исказ, противан ранијем заклетвеном исказу, јер би то било само давање новога исказа, противречећега ранијем, (Wiederspruch) а не и опозивање исказа (Wiederruf).[75])

2.) Кривац мора порећи исказ код оне исте власти, код које га је и дао.

Под истом влашћу (или надлежателством) не сумњиво се имају разумети сви субјекти, који према закону о устројству дотичне власти у ту власт спадају н. пр. код првостепенога суда: које било његово одељење или одсек.

У овоме погледу важно је, да опозивање дође до знања оне власти, код које ће лажни исказ, ако се не опорече, правно дејство произвести. Тако н. пр. ако је заклетвени исказ дат код умољеног суда или власти опозивање ће се моћи учинити или код умољене или код молеће власти. На против опозивање не може се учинити код какве друге, па ма и непосредно више власти н. пр. код Апелац. Суда, кад је исказ учињен код првостепеног суда ит.д.[76])

3.) Опозивање или порицање може бити учињено не само лично и непосредно него и посредно, али оно свакојако мора бити управљено на надлежну власт и мора њој благовремено стићи, без обзира на време предаје каквој другој власти.[77])

4.) Опозивање мора бити благовремено учињено.

Ова благовременост обухвата два услова, која заједно морају постојати, те да учињено опозивање у кривично-правном погледу важи.

Та су два услова:

а) Опозивање мора бити учињено пре него што се дело открило (или по нем. зак. пре него што је противу учиниоца достава учињена или кривична истрага противу њега поведена).

У овом погледу има се узети да опозивање не би било благовремено, ако би којој власти, у опште надлежној за истрагу овога дела, већ била учињена достава о кривоклетству или би једна од таквих власти, можда из сопствене побуде већ учинила извесне кораке за ислеђење дотичнога кривоклетства н. пр. саслушање сведока или вештака и т. д. (в. § § 19. и 20. крив. суд. пост.). Међутим није потребно да је донето баш и решење о отварању кривичне истраге, у смислу зак. о крив. суд. пост. (§ § 117, 125 и 131. крив. суд. поступка).[78]). (свршиће се)

---

[70]) Овој другој тачци § 271. овде никако није било места. Она би, модификована, могла сачињавати засебан пропис; није то једна иста ствар, јер кад се заклетва изузме сасвим противно пресуди или пред ненадлежном влашћу у опште, онда нема ни самога деликта, а овде деликт стоји.

Ради овога упућујемо на ранији одељак наше расправе под 5) Анализа деликта, а нарочито на његове пододељке под III, IV и V.

[71]) Олсхаузен код § 157. п. 9, Биндинг с. 138.

[72]) Олсхаузен код § 157. п. 9.

[73]) Биндинг с. 139, Олсхаузен код § 157 п. 9. Х. Мајер с. 727 в. прим. под 26); противно Лист с. 715 в. прим. под. 12).

[74]) Биндинг с. 139; противно Олсхаузен код § 157 п. 9 и Одл. Царевинског суда.

[75]) Олсхаузен код § 158. п. 1. а), Биндинг с. 136.

[76]) Олсхаузен код § 158. п. 1. в.); противно односно овог последњег Биндинг с. 137. који допушта опозивање и код непосредно више власти, а с Биндингом се слаже и Х. Мајер — Алфелд с. 620 под 25).

[77]) Олсхаузен код § 158. п. 1. в.) Лист Л. И. с. 239.

[78]) Олсхаузен код § 158. п. 3, Хелшнер II. 925, Лист Л. И. с. 239; противно Биндинг, који такође не тражи баш отварање крив. истраге, али бар претходну радњу државног тужиоштва, но не и полицијске власти.

ПОРЕКЛО И ПРИРОДА КРИМИНАЛИТЕТА

Енрико Фери*)

У последњој четврти прошлог века јавиле су се у Италији потпуно нове идеје а злочину и злочинцу, које су се невероватном брзином рашириле по целом научком свету. И присталице и противници ових идеја сматраху их као последицу чисто личне иницијативе појединих личности, а не као природни феномен, који је у напред био одређен историјским условима времена и места.

Огроман и плодан развитак експерименталне философије у другој половини XIX. века, а нарочито напредак у биолошком и психолошком изучавању човека, као једног од многобројних беочуга зоолошког ланца, и напредак у позитивном изучавању људског друштва, као природног феномена, беху већ створили потребну интелектуалну средину, и одредили општи правац идеја, које су се у изучавању феномена криминалитета јавиле само у нарочитом облику.

Овим општим условима савремене научне мисли, придружио се у Италији још и огроман контраст између доктрина криминалиста метафизичара с једне, и стања криминалитета с друге стране.

Било је, дакле, сасвим природно, што се у овој земљи јавио нов научни покрет, који је себи стављао у задатак, да путем изучавања социјалне патологије у манифестацијама криминалитета, а помоћу експерименталне методе, отклони овај контраст између теорија о злочинима и преступима с једне, и реалности посведневних факата с друге стране. На овај начин постала је позитивна криминална школа, *чија се суштина састоји у изучавању природне генезе злочина, било на самом преступнику, било у средини у којој он живи.* Доцније је ова нова школа постала оделита и снажна грана опште социологије, под именом: „*Криминална социологија*," које сам јој име ја дао 1882. год., да би њиме обухватио експерименталне резултате криминалне антропологије, физиопсихологије, психо-патологије и криминалне статистике, као и средства, науком означена, за успешну борбу против злочина.

После ових општих напомена, моћи ћемо са више детаља изнети узроке напред поменутог научног покрета.

* * *

Ни Римљани, тако велики у цивилном праву, ни правници средњег века нису успели, да кривично право уздигну на ступањ филосовског система. То је био Бекарија, руковођен, истина, више осећајем него строго научним духом, који је доктрини злочина и казни дао нарочитог импулса, и чијем је филосовском изучавању права следовала читава плејада мислилаца.

Међу различитим научним правцима, који су могли утицати на постанак Бекаријног бесмртног дела, у коме су резимирани осећаји и идеје, који циркулисаху међу философима и у јавном мњењу његовог доба, био је један, који је однео победу над свима осталим, нарочито у Италији, и који је, најзад, заслужно претворен у *класичну школу кривичног права.* Школа ова имала је и има практични циљ: *смањивање казни*, а већим делом и њихово укидање, регирајући на овај начин са племенитом великодушношћу против свирепог емпиризма средњег века; њен теориски принцип јесте: *изучавање злочина као апстрактног правног бића.*

У току нашег века појавило се још неколико система у погледу криминалитета, као н. пр. школа *корекционалистичка* коју је, поред осталих, енергично заступао и *Редер.* Школа ова имала је за циљ: *моралну и законску поправку*, и успела је, да задобије више страсних присталица у Немачкој и Шпанији, а у неколико и у Француској и Италији. Ну, и поред свега овога, и реагирања против усамљеничког система средњег века, који се, више или мање, још одржавао, она није могла дуго опстати као засебна школа из ова два разлога: прво с тога, што под сваким пеналним режимом, ма колико он био строг или благ, има увек, и у врло великом броју, криминалних типова, чија је поправка немогућа, или врло тешка и непостојана, пошто им је органска или психичка конституција ненормална, а друго и зато, што прави узроци злочина не леже само у злочинцу, већ исто тако, и у знатној мери, и у физичкој и социјалној средини, која га окружује, те је с тога сама поправка личности недовољна да је сачува од повратa, већ је за ово потребно и отклањање спољних узрока, што се може постићи једино реформом средине, а нарочито социјалне организације.

Школа класична остала је, дакле, једина у надмоћности, истина са неколико различитих личних гледишта на извесне ствари, али ипак као целина у погледу методе и главних принципа. И док је она у практичном животу готово потпуно остварила свој циљ, дотле је у теорији, поред многих ремек-дела, дала и ненадмашно дело Карарино: „*Програта.*" у коме су из постављеног принципа: *да је злочин правно биће, повреда а не акција* изведене помоћу необично јаке логике све главне правно-апстрактне последице, за које је овај принцип био способан.

Са Карарoм и најодличнијим савременим представницима класичне школе, закључен је славни, научни период, започет са Бекаријом, и док нас талас криминалитета запљускује са свију страна, докле нам класична дела пружају само апстрактно-правна истраживања, дотле посматрамо у судовима: судије, браниоце и тужиоце како осећају недостатак и потребу позитивних, антрополошких и психолошких студија о злочинима и злочинцима, које су једино у стању да баце нешто светлости на примену казнено судске праксе.

Ако из теорије пређемо на праксу, наћи ћемо очигледно сличан напредак и у историји пенално-класичне школе. Што, пак, ова школа изгледа, као да је још далеко од коначног свршетка, тс је о тога, што још није, услед ограничене примене у великим европским државама, показала све своје нетачности. Извесно је, међутим, да ће и с њом бити оно исто, што је било и са теоријском криминалном школом.

На неколико година после великодушне Бекаријне иницијативе у Италији, чедни *Џон Хуард* произвео је сличан покрет у Енглеској. За ово му је било довољно, да живо опише морално ђубре и моралну корупцију, у којима пропадаше маса осуђеника по европским казненим заводима, и да са ентузијазмом истакне прве покушаје ћелијског затвора, остварене игуманом Франчијем у Фјоренцији (1667), папом Клементом XII у Риму (1703), царицом Маријом Терезијом у заводу за поправку, у Милану (1759) и виконтом Аленом у Гану (1775). Пренет у Америку, одакле се, развијен, поново вратио у Европу, покрет овај постао је школа казнених завода, која се ускоро претворила у систем, чија је дисциплина била оличена у ова три израза: *усамљеност*, *рад* и *настава* (нарочито религиозна).

Обе класичне школе имале су једну исту полазну тачку, исти правац, па чак и исти циљ. И једна и друга јављаде су се као племенита реакција против законодавних и административних ужаса, који се одржаваху још из средњег века. Општи протести против система закона и казнених завода овога времена беху примани са једнодушним одобравањем. Ученици Бекаријни, изучавајући злочин као апстрактно правно биће, одвојено од реалног света, ставише себи у задатак, који су доцније и постигли, да смање у опште казне, предвиђене казненим законицима, и да међу њима укину све оне, које су биле у противности са моралним појмовима савремених народа.

И следбеници Хуардови, изучавајући искључиво казнене заводе, без обзира на свет из кога долажаху осуђеници, успели су такође, да у знатној мери побољшају живот по овим заводима. Само што су они, руковођени и одушевљени осећајима, много више но разумом, изгубили сасвим из вида много знатнију масу несрећника, који с тешком муком проводе око нас бедан живот, и који над злочинцима имају то преимућство што су, и што остају поштени људи.

Било је сасвим природно, што је овај хумани осећај обеју класичних школа, који је и сувише лутао да би само посведочио нарочиту пажњу злочинцима, или да би заштитио животиње са неразмишљеном лажном осетљивошћу, изишао једном на прави пут правде и истине, узимљући у заштиту све беднике, који у многобројним и разним облицима помрачују сјај наше цивилизације. Заслуга за ово припада већ поменутом новом научном правцу у криминалној науци, који се невероватно брзо раширио по Италији и ван ове међу правницима, природњацима и социолозима, образујући најзад нову, криминално-позитивну школу кривичног права. Ова нова школа не састоји се, као што многи верују, само у антрополошком изучавању злочинаца, већ у радикалном преображају научне методе у изучавању криминално-социјалне патологије, и у изналажењу нај-

*) Из дела «La sociologie criminelle.»

успешнијих социјалних и правних лекова против криминалитета.

Од науке о злочинима и казнама, која се састојала у доктриналном излагању силогизама помоћу логичне фантазије, нова школа створила је науку позитивног посматрања која је, наслањајући се на криминалну антропологију, психологију и статистику, постала „*Криминална Социологија*“, чија је суштина у примени позитивне методе на изучавање злочина, злочинаца и друштвене средине.

* * *

Ко је могао мислити, да ће астрономска посматрања Лапласова, научне експедиције по земљама дивљих народа, прва испитивања Камперова, Витеова и Блуменбахова о лубањама и људским скелетима, теорија Дарвинова о разноврсним фелама, ембриолошка испитивања Хеклова и осталих природњака, интересовати једног дана кривично право? У данашњој подели научних радова, тешко је предвидети све могуће везе између разних грана науке, тако разноликих и толико удаљених једна од друге. Међутим, ова астрономска посматрања нове научне експедиције показују нам у данашњим дивљацима детињство првобитног човека, док су антрополошка и зоолошка истраживања имала за последицу идеју о универзалном закону еволуције, који данас доминира научним светом, па и моралним и социјалним наукама, међу које, неоспорно, спада и кривично право.

Од ових открића, која толико непосредно додирују човека, данашњи криминалист мора, ако неће да се ограничи на нешто мало вежбања у реторици, које судови посведневно демантују, тражити помоћу експерименталних наука позитивну методу за своје правне и социјалне закључке.

Захваљујући искључиво својој неактивности, криминалисти класичари били су противни новом научном правцу. Навикнути на стварање апстрактних теорија помоћу чисте логике, а уз припомоћ пера, хартије и свезака њихових претходника, они, на жалост, не беху у стању да предузимају лична истраживања, нити да се снабду позитивним знањима антропологије, психологије и статистике.

Основни принципи старе, класичне школе могу се, у главноме, резимирати у ове три тачке:

1. Злочинац има исте идеје и осећаје као и остали људи.

2. Казнама је главни циљ, да спрече напредак криминалитета, и

3. Човек је обдарен слободном вољом или моралном слободом, те је с тога и морално крив, и по закону одговоран, за своје злочине.

Противно овом нова школа тврди:

1. *Антропологија доказује, неоспорним фактима, да злочинац није нормално створење, већ да, напротив, услед органских или исихичких, наследних или доцније задобивених аномалија, представља специјалну класу — нарочиту фелу рода људског.*

2. *Статистика доказује, да увећавање, смањивање и ишчезнуће криминалитета зависи од других узрока, а не од казни, предвиђених казненим закоником.*

3. *Позитивна исихологија доказала је, да је слободна воља само једна чиста илузија.*

Девиза је новог препорођаја у кривичном праву: *позитивна криминална социологија у место доктриналног кривичног права.* (свршиће се)

РЕТКА ПРЕВАРА

„Молим господина Кестнера, да одмах дође у мој приватни контоар!“ Трговачки саветник Леполд спусти слушалицу телефонску на њену виљушку и задуби се поново у читање писма, које му је стигло експрес јутрењом поштом, на његову приватну адресу.

„То је тако просто — о, да луда младића! И за то да рујинира целу своју будућност! Требало га је добро избити,“ говорио је саветник приликом читања. У том тренутку отвори слуга врата и уђе у канцеларију прокуриста банкарске куће Леполд. и Комп.

„Седите, драги Кестнеру,“ поче саветник; „морам да говорим с вама о једној тугаљивој ствари, која се тиче и наше фирме, али је у главноме приватне природе. За вашу сам дискрецију сигуран, али потребна ми је и ваша помоћ. Нико од нашег персонала не сме ништа знати о свему овоме. Пре свега прочитајте ово писмо, које ће вас најбоље обавестити о целој ствари.“ Он пружи писмо Кестнеру. Прокуриста брзо прочита писмо и врати га саветнику.

„Дакле?“ упита саветник.

„Хм, свакако да морамо испунити све, и то што је могуће брже, а да што мање падне у очи. Ја ћу одмах удесити, да подносилац чека буде доведен у моју собу, где ћемо моћи све да изведемо. Међутим ћу да извадим једну карту друге класе од Хермана, за кога и господин саветник зна да је врло поверљив човек. Тако нећемо изгубити ни мало времена.“

„Добро, драги Кестнеру, удесите све то! Иде ли још данас који брод?“

„Да, око 5 часова иде „Батавија,“ ако сам добро обавештен. У осталом, одмах ћу се известити, а да би било сигурније, ја ћу телефоном задржати једну карту.“ Кестнер се диже и изиђе из саветникове собе за рад, да би испунио дате налоге.

Два сата доцније један, отприлике двадесет и пет година стар, лепо одевен господин дошао је на главну касу банкарске куће Леполд и Комп. и затражио да му се исплати један чек од 35.000 марака, који је издало Средње-рајанско акционарско друштво за прераду вуне и јуте Милинг и син. Благајник разгледа чек и замоли младога човека да мало причека; међутим извести прокуристу, који позва господина да уђе за њим. Странац покуша да се устручава, али, да не би изазвао сумњу, није се смео усудити да не уђе за прокуристом.

Кестнер га пусти да уђе у његову собу и замоли га да седне. На неколико тренутака по том појави се трговачки саветник Леполд, и прокуриста закључа врата. Странац скочи и збуњено хтеде прикрити своје раздражење.

„Ја бих молио, да ми се да обавештења, одкуда вама то право да ме овде затварате. У опште, шта значи све ово? Хоћете ли исплатити чек или не? А за ово увредљиво понашање према мени тражићу доцније задовољења код суда.“

„Чек нећемо исплатити, господине Хартмане,“ одговори трговачки саветник, наглашујући нарочито име странчево.

Странац се запрепасти и стукну један корак у назад, докле саветник продужи:

„Као што видите, више вам ништа не помаже комедија. Ухваћени сте. Чек је фалсификован — шта вас чека, сами знате!“

Младић је гледао укочено у саветника; за тим један тренутак погледа свуда унаоколо, као да тражи бегство и на један пут паде на колена и обема рукама прихвати десницу Леполдову. Преклињао га је, да га не предаје полицији, да га спасе и не окаља част поштених родитеља.

„Устаните!“ довикну му Леполд. „На тај начин нећемо доћи до циља. Седите тамо, и слушајте шта ћу вам рећи.“

„Имаћете милосрђа, господине саветниче? О, ја ћу вам бити захвалан. —“

„Ћутите, један пут,“ прекиде га Леполд.“ Немате мени да будете захвални, што ћете избећи заслужену казну, већ своме дојакошњем шефу, који није хтео да отера у затвор сина свога блискога рођака. Само ја сумњам да ћете ви умети да цените племенитост свога рођака. Па ипак, колико сте детињасти код све ваше покварености! Зар можете веровати, да бисмо ми чек од толике вредности исплатили пре но што бисмо се телефонским путем обавестили о његовој исправности? И ако смо ми овде у Хамбургу, а Милинг и син у Диселдорфу, телефон би нас брзо обавестио о свему стању ствари, и онда? Ми бисмо вас, разуме се, одмах дали притворити, и ваш господин шеф не би више био у могућности да интервенише у вашу корист, као што је то сада учинио!“

„Збиља — о, Богу хвала!“

„Да — истина је,“ продужи саветник,„ и то на тако племенит и узвишен начин, како ви то свакако нисте заслужили. Ви нисте фалсификат извршили једнога момента, када вам је лакомисленост победила морал, већ сте полако изводили свој план. Случајно су нађени отпаци хартије, на којој сте покушавали да фалсификујете потпис господина Милинга, а у вашој корпи за хартије нађен је исцепан један формулар чека, који сте били испунили, али сте га због једне погрешке бацили. Извештен о томе ваш је шеф сматрао као поуздано, да ћете ви опет фалсификовати један чек у износу толико исте суме, и да ћете га поднети на исплату мојој кући, те ме је о томе одмах известио, чим вас је на један пут нестало из Диселдорфа. Сад имам да вам учиним испоруку по налогу свога

дугогодишњега трговачкога пријатеља Милинга. Он мисли да му је дужност у интересу фамилије, да свога сродника пошаље преко океана. Ви ћете ми овде дати писмено признање, да сте фалсификовали чек од 35.000 марака, да се обавезујете, да ћете још данас у 5 часова по подне, бродом „Батавија,“ отпутовати за Америку, у да се без знања и одобрења господина Милинга нећете враћати у Европу. Кад ми дате ту обавезу, ја ћу вам исплатити суму од 5.000 марака, а сем тога издаћу вам и карту за пут. Све по налогу господина Милинга. Дакле, хоћете ли потписати обавезу?“

„Али, господине саветниче, то је и сувише доброте. Незнам просто —“ муцао је Хартман.

„Треба само да знате, да своме рођаку искључиво дугујете то, да се што пре изгубите. А најзад то је и у вашем сопственом интересу; јер ако власт сазна о свему овоме, никакви сроднички обзири неће вас спасти. Ево вам хартије и перо!“

Младић написа обавезу, према диктату прокуристе, за тим квиту на 5.000 марака и једну карту друге класе од Хамбурга за Њујорк. Кад је примио новац, очевидно погружен, приђе саветнику.

„Хвала вам за све ово, господине саветниче,“ рече Хартман тихим гласом. „Само бих вас још молио да ми пружите вашу руку; то би ми улило куражи за моју нову будућност.“

Леполд се испрва устручавао, али му по том пружи десницу.

„Ево руке; изгледа ми да се искрено кајете! Дакле поправите се и желим вам срећан пут! Кестнеру, изведите господина кроз мој приватни пролаз!“

Хартман се дубоко поклони и оде за Кестнером. Леполд запали цигару и отправи Милингу и сину у Диселдорфу овакву депешу:

„Хартман са чеком ухваћен: овога часа са пет хиљада марака испраћен за Америку, према налогу у вашем приватном писму.

Леполд.“

После два сата дође саветнику Леполду оваква депеша:

„Ваш телеграм неразумљив. Не познајемо никаквог Хартмана. Нисмо послали никакво приватно писмо нити налог за издавање пет хиљада марака. И извештај о чеку за нас је нејасан. Молимо за објашњење телефонским путем.

Милинг и син. — Диселдорф.“

Господин Хартман наравно да се није укрцао по подне у лађу за Њујорк, већ се задовољио тиме, што га је без икаква трага и гласа нестало са свих „часно“ зарађених 5.000 марака.

Превео Д. В. Бакић

ПОУКЕ И УПУТИ

Председник општинског суда не може у исто време бити и члан среске скупштине.

Среска скупштина среза деспотовачког на састанку од 24. септембра 1906. год. у смислу прописа чл. 152. и 110. закона о уређењу округа и срезова, донела је одлуку: да Милија Васић, као председник општине глоговачке, не може у исто време бити и члан среске скупштине.

Начелник срески нашао је, да ова одлука среске скупштине не одговара закону, јер по закону председници и кметови могу бити изабрани за часнике среске скупштине, али да као такви не могу само улазити у одбор срески, јер би у извесним стварима могли бити заинтересовани, па је решењем својим, на основу чл. 14. закона о уређењу округа и срезова, задржао од извршења одлуку среске скупштине, па предмет доставио вишој власти на оцену и решење.

И Министар Унутрашњих Дела налазећи, да је решење начелника среског правилно, спровео је предмет Државном Савету.

Државни Савет поништио је решење среске власти са ових разлога:

По чл. 152. закона о уређењу округа и срезова јасно се види да и за чланове среске скупштине важе они исти услови, који су прописани у чл. 110. истог закона. Па како тамо изрично стоји, да члан окружног одбора не може бити онај, који је у исто доба председник општински, — то је среска скупштина, с позивом на чл. 110. и 152. закона о уређењу округа и срезова, правилно поступила, што је донела одлуку, да Милија Васић, председник суда општинског, не може бити уисто доба и члан среске скупштине.

Одлука од 6. октобра 1906. године Бр. 6665.

Ствари унете у закупно добро, служе као залога закуподавцу за кирију према § 686. грађанског закона, а сопственик ствари који то оспорава, има се упутити на парницу, те да код суда противно докаже.

По три решења нишког првостепеног суда од 16. и 17. октобра 1901. године № 17677. и 17785. и 6. јануара 1902. год., № 222., стављена је забрана на кретност Михаила П., механџије из Ниша, за рачун Милорада Т., а за обезбеду дуга, и то по првом решењу од 220 динара, по другом решењу од 1700 динара и по трећем решењу од 5450 динара.

Начелство округа нишког приступило је извршењу ове забране и 7. јануара 1902. године пописало покретност, одузело је и предало ни чување одређеном старао цу. По свршеном попису дужник Михаило изјавио је: да је пописана покретност својина Јована А., пивара, за доказ чега је Јованов пуномоћник поднео уговор, потврђен код начелства округа нишког № 10673., па је тражио, да се пописане ствари ослободе пописа.

Решењем од 1. маја 1902. год. № 4640, начелство је упутило појављеног господара Јована, да путем грађанске парнице докаже право својине на пописату и одузету му покретност. Ово решење начелства поништио је Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 21. маја 1902. године П№ 1303., налазећи, да је Јован јачи у праву, а поверилац Милорад слабији, јер је пописата покретност била у његовој (Јовановој) државини, те је, према томе, требало упутити на парницу повериоца Милорада.

Усвајајући ове разлоге, начелство је донело друго решење под 26. јулом 1902. године № 10784., којим је као слабијег у праву, упутило на парницу повериоца Милорада, да код надлежног суда докаже право својине пописате покретности. Ово решење, по жалби Милорадовој одобрио је Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 25. августа 1902. год. № 20684.

Па како је Министрово решење П№ 20684. постало извршно, јер поверилац Милорад није повео парницу у остављеном му року, то је начелство решењем својим од 25. јуна 1905. године № 4282. известило дужника Михаила, да се пописане ствари имају предати њему односно правом господару Јовану.

Противу овога решења, Јован се жалио Министру Унутрашњих Дела и тражио објашњење о томе: ко ће му накнадити штету, што ствари није уживао док су биле под пописом, као и друге трошкове. Поводом ове жалбе, Министар Унутрашњих Дела наредио је начелству, да оно, као надлежно, расправи и питање о трошковима за чување ствари и старалачкој награди, и своју одлуку саопшти интересованим лицима.

На основу овога, начелство је под 26. септембра 1905. године № 19711. донело решење, којим је позвало Јована, да у року од 20 дана прими покретност од стараоца, пошто исплати дотадање трошкове и кирију у суми од 681·90 динара, а за накнаду трошкова да тужи одговорна лица.

По изјављеној жалби, Министар је решењем својим од 1. новембра 1905. год. П№ 26918. поништио горње решење начелства, и наредио му да донесе друго, по коме да се Јовану преда покретност без икакве накнаде. Начелство је усвојило ове примедбе, и решењем својим од 14. новембра 1905. године № 23426. наредило, да се пописата покретност одузме од стараоца и преда Јовану на слободно руковање, а старалац упућен да се обрати суду и тужи одговорна лица за накнаду трошкова, ако се успеху нада.

На основу изјаве Стевана Т., сопственика зграде, у којој су смештене пописане ствари: да он не допушта, да се пописане ствари износе, све док се не исплати кирија, пошто му оне служе као залога, — начелство је нашло: да је овде спорно питање: ко треба да плати кирију за ствари, и да ствари господару стана служе за обезбеду кирије по § 686. грађанског закона, и да се не могу дићи без исплате трошкова. С тога, кад Јован, чије су ствари, не пристаје да плати кирију и трошкове, начелство га је решењем својим од 1. фебруара 1906. године № 2016. упутило надлежном суду да путем спора докаже, да он није дужан плаћати кирију за закупљени стан, у коме су чуване његове ствари, а и остале трошкове, — у противном да ће начелство продајом ствари наплату извршити.

По изјављеној жалби, Министар је нашао, да је ово решење начелства, са разлога у њему изложених, у колико се односи на упућење на парницу за кирију, на закону основано, али односно упућења на парницу да доказује, да он не мора плаћати и остале трошкове, да не одговара закону, јер је овде спорни предмет само о кирији, а не и о осталим трошковима, о којима је ствар расправљена решењем начелства од 14. новембра 1905. године № 23426, — па је с тога својим решењем одобрио ожалбено решење с тим, да жалилац Јован путем спора докаже само да он није дужан платити кирију на спорне ствари.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је решење Министрово, из разлога у њему изложених, правилно, па је одлуком својом од 22. новембра 1906. године № 7771. одбацио жалбу као неумесну.

Одлуке општинског одбора могу се задржати од извршења само у року, који предвиђа чл. 152. закона о општинама.

Одбор општине града Ниша, 18. јуна 1906. године, донео је одлуку: да се тутор саборне цркве смени и други изабере.

Начелство округа нишког решењем својим од 18. истог месеца № 11535. задржало је од извршења ову одлуку, налазећи да је она неумесна са ових разлога:

а) што у поменутој одлуци нису наведени законски прописи на основу којих је донесена, и

б) што у одлуци нису наведени разлози и побуде.

По изјављеној жалби од стране суда општине града Ниша, Државни Савет поништио је решење начелства с тога, што начелство као надзорна власт није по овом донело решење у року, предвиђеном у четвртом одељку чл. 152. закона о општинама, него тек после 14. дана, услед чега је и одлука одбора општинског постала извршна.

Одлука Државног Савета од 3. новембра 1906. године № 7394. **М. В.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине самариновачке, актом својим од 21. новембра ове год. Бр. 1136. пита:

„Из законских разлога, буџет ове општине за ову 906. годину, није могао да буде одобрен од стране самоуправн. окр. одбора у своје време, већ је одобрен тек 28. септембра, а примљен у ово општинском Суду 1. октобра тек. године дакле после пуних девет месеци.

За то време, Суд је овај, а по наређењу чл. 6. зак. о окружним. среск. и општинск. буџетима, издатке своје чинио, и прирезе општинске купио, по 12 део од оних кредита, који су у прошло-годишњем буџету били одобрени.

Буџетом за пр. 905. год. плата ово општинск. деловође била је предвиђена т.ј. одобрена по 65 динар. месечно; на дијурну часника било је одобрено 60 динар. годишње; а стопа је приреза била одобрена да се купи по 35% годишње.

Буџетом пак овогодишњим, од стране Суда, одбора и збора ово општинског одређено је, да се изда и то: на плату деловође по 70 динар. месечно, на дијурну часника, као и у прош. години 60 дин. годишње, прирез пак општински такође као и у прошлој години да се купи по 35% годишње. Стални — самоуправни — окруж. одбор редуцирао је ове позиције и још неке и то: на плату деловође оставио по 40 дин. месечно, на дијурну часника оставио само 10 дин. а прирез општински свео на 14·96% дин. годишње.

Дакле више је овај Суд према ово годишњем буџету, а на основу горњег законског прописа утрошио и то: на плату деловође 225 дин. и на дијурну часника 20·50 дин.; тако исто је и прирез општински више покупио у 424·11 дин.

Услед чега овај Суд учтиво моли то уредништво за објашњење:

1.) Како ће ла учини овај Суд, те да оправда овај више учињени издатак, по рачунима на концу ове 1906. год. а како ће пак са више покупљеним прирезом поступити?

2.) Како ће и колико овај суд од сада купити прирез општински до краја ове године?

3.) Има ли овде злоупоребе у рачунима од стране одговорних рачунополага, или нема?

4.) Да ли може и коме Суд овај у оваком случају, жалити се, противу оваквих одлука самоуправног одбора.? и

5.) Да ли је овди самоуправни окр. одбор имао у виду чл. 3. зак. о општинама, или је самоуправу општинску, овој општини а у овом праву са свим одузео, и где би Суд овај могао наћи заштите, противу оваковог рада самоуправног окружног одбора.“

— На ово питање одговарамо:

По члану 6. закона о окружним. срески и општинским буџетима, који и данас важи у оним својим деловима, који нису укинути одредбама из закона о уређењу округа и срезова, нови буџет не важи све дотле, докле га не одобри надлежна власт, у овом случају окружни одбор, него се за све то време троши дванаестина по прошлогодишњем буџету, а по њему и прирез купи.

Према томе, кад буџет те општине није одобрен све до 1. октобра, као дана када је у општини примљен, општина је и морала и имала права, да чини издатке по прошлогодишњем буџету, и у таквој радњи нема никакве кривичне одговорности.

Издатци, учињени дотле према старом буџету, остају у важности и не сматрају се као прекорачење буџета.

Од 1. октобра као дана када је дошао нов буџет, општина мора да саображава своје издатке за октобар, новембар и децембар, према новом буџету.

Ако су неке позиције тако редуциране да више нема кредита за месеце: октобар новембар и децембар, општински суд и одбор учиниће предлог да се накнадно одобри у смислу чл. 10. поменутога закона о буџетима,

Како је суд од многих грађана већ покупио приреза по 35%, а од оних, од којих још није наплаћен, може сада купити свега по 14·96%, а такве разлике не сме бити, то ће суд и одбор, уз предлог за накнадне кредите тражити и то, да се изнађе стопа приреза, која би одговарала издатцима учињеним по старом буџету за девет месеци и онима који се имају учинити за три месеца по новом буџету.

Суме, које би од појединаца биле више наплаћене према овој новој стопи, морају им се вратити.

На овај начин исправнаће се незгода, која је створена тиме, што буџет није на време одобрен од стране окр. одбора, који, истина, има право да редуцира извесне позиције по општинским буџетима, али мора то да чини на време и да пази на стање, створено до дана одобрења буџета.

Што се тиче специјално плате општинских деловођа, одбор њих не може да редуцира испод минимума, одређеног чл. 118. закона о општинама, као и плате председника општинског, и зато, кад год би одбор случајно учинио ову грешку, треба му враћати буџет на поправку.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Илију сина **Ивана Станковића**, земљод. из Сремчице, кога је нестало 1. ов. м-ца, тражи начелник среза посавског окр. београдског. Нестали Илија има 12 година, средњег је раста, прилично развијен, у лицу плав, и пегав, смеђе косе, плавих очију; од одела имао је на себи: половне сукнене чакшире, нов гуњ са рукавима и гуњић, на ногама опанке, на глави шубару. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска о томе известе поменутог начелника с позивом на акт Бр. 14274.

Митра Миливојевића, надничар из Шапца, кога је нестало 20. пр. м-ца тражи начелство округа подринског. Он је стар 33 године, висок, у лицу смеђ, плавих очију, бркова плавих и малих, брија се, на десној страни носа, одмах испод ока, има једну белегу. Ко о овом лицу ма шта буде знао моли се да извести поменуто начелство с позивом на акт Бр. 19501.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код Ђорђа В. Адамовића, земљоделца из Бољетина, нађен је један краден коњ, длаке отворено-дорастасте-куласт, матор 8 до 10 година, цветаст, лисаст, у све четири ноге шутоногаст, на грудима има мало беле длаке од ама, са жигом «в.» Нека полицијске и општинске власти потраже сајбију овог краденог коња и о резултату известе начелника среза поречког с позивом на деснешу Бр. 8664.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Алекса, син Аврама **Матића,** циганина, из Двориштa, среза голубачког, који је био под истрагом и у притвору код среске власти у Го-

лупцу због две опасне и више простих крађа, 23. пр. м-ца провалио је зид на нужнику и побегао.

Алекса је стар 16 год., омален, у лицу пун, ћосав, црн као и остали цигани, говори српски и румунски; од одела има: прслук од црног а чакшире од белог сукна; на глави црну, јагњећу шубару, а на ногама опанке са врпцама.

Од времена када је извршио прву крађу, а то је од 27. јула тек. год. Алекса је стално био у бегству, све до на десетак дана пред овим новим бегством, и за то време према извештају начелника среза голубачког од 27. пр. м-ца Бр. 10502, извршио још и ове крађе:

1. Ђоки Јосимовићу, из Д. Милановца — један мали бакрач;

2. Јовану Митићу, из Каоне, среза звишког — једне панталоне од сукна и једне вунене чарапе;

3. Стеви Миковићу, из Церовице, код кога је служио ове јесени: чакшире и гуњ од црног сукна, обоје ново, једне нове тканице и два пара вунених чарапа;

4. Јови «Циганину» ковачу из Кучева — једну пушку остругушу;

5. Павлу Михаиловићу, из Брзе Паланке — један кожух;

6. Лици Р. Белчи из Добре — један нови гуњ од црног сукна, једну сикиру и један кајиш за опасивање;

7. Павлу Н... рабацији, из Мајдан-Пека — гуњ и чакшире од црног сукна, једне тканице и један штап;

8. Кости Н... касапину из В. Градишта — једну коњску узду и једну платнену торбу;

9. Благоју Златином, из Добре — један нож и једну фрулу, и

10. Стевану «Шваби» из Д. Милановца — један мали бакрач и једну зобницу.

Позивају се све полицијске и општинске власти, да Алексу, који ће без сумње и даље продужити стари занат, можда још и у већој мери, живо потраже, и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза голубачког с позивом на акт Бр. 10503.

КО ЈЕ ОВО?

Позорник у Шумадиској улици овде у Београду нашао је 1. децембра тек. године ово лице женскога пола, где на улици лежи мртво.

Извршеном секцијом утврђено је, да је ова баба, стара око 55 година, умрла напрасно природном смрћу, али се све до сада није могао утврдити њен идентитет, ма да су чињена пропитивања свуда по околини.

Ако би ко познао ово лице, моли се да се јави кварту врачарском Управе гр. Београда, где се налази предмет по смрти његовој.

П О Т Е Р Е

Рача Петровић, коцкар и варалица из Гор. Матејевца, среза ниншког, извршио је 14. пр. м-ца више превара у Јагодини, представљајући се као Петар Јовановић, из Гор. Матејевца. Рача је средњег стаса, у лицу смеђ, у лево око ћорав, од одела има: половне уске чакшире и дугачак копоран од жућкастог сукна, на глави шубару, око паса појас са широким силавом, на ногама опанке. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска спроведу начелнику среза беличког с позивом на акт Бр. 21232.

Стојан Ал. Стојановић, земљод. из Новог Корита, среза тимочког, који одговара код начелника среза тимочког за крађу оваца, побегао је из притвора ноћу између 2. и 3. ов. м-ца. Стојан је стар 24 године, средњег раста, добро развијен, са малим брковима без браде. Нека га све полицијске и општинске власти потраже, и у случају проналаска стражарно спроведу начелнику среза тимочког с позивом на депешу Бр. 12516.

Непознати крадљивци ноћу између 24. и 25. пр. м-ца обили су радњу Душана Тодоровића, обућара из Ниша и покрали ове ствари: два пара недовршених нових чизама од фикс-ледера, два пара нових папуча од јухта, један пар нових дечјих ципела од јухта и два пара нових дечјих ђонова. Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима да потраже крадљивце и крадене ствари, и у случају проналаска да о томе известе начелство окр. ниншког с позивом на акт Бр. 23736.

Непознати крадљивци ноћу између 27. и 28. пр. м-ца отворили су удешеним кључем врата на дућану Марка Поколице, трг. са Рашке, затим обили фијоку и из ње однели: $7^1|_2$ наполеона у злату, 160 динара у српским новчаницама од по 10 динара, 8 цес. дуката у злату од којих је један пробушен, једну пробушену стотинарку, у сребру и никлу око 60 динара, у двопарцима савијеним у фишеке око 40 динара, један стари аустријски новац, у никлу од 0·10 и 0·20 п. д., око 20 динара, неколико ситних турских новаца у вредности до 1 динар и 1 динар таксених поштанских марака од 0·10 п. дин. Нека све полицијске и општинске власти живо потраже крадљивце и у случају проналаска о томе известе начелника среза студеничког с позивом на акт Бр. 15171.

Крађе стоке. Дању, 11. пр. м-ца, непознати крадљивци украли су два коња из чајира Уроша Брковића, земљоделца из Теочина. Један је коњ Војина Николића, земљоделца из Коштуњића, матор 10 година, вран, подшишана репа, по задњим ногама има белих длака од сапињања, са жигом положено «Т,» а други је Дамњана Ковачевића, из Теочина, матор 3 год., доратаст, непочишћен, у задњу ногу путаст, цветаст, има две беле белеге на ртеници. Депеша начелника среза таковског Бр. 11912.

Ноћу, између 27. и 28. пр. м-ца непознати крадљивци украли су два вола Данилу Ст. Милосављевићу, земљоделцу из Илина. Један је во матор 6 година, био са жигом «в|1», а други је матор 6 година, длаке жуто-плаве са жигом «в|1». Депеша начелника среза бољевачког Бр. 16041.

27. пр. м-ца око 5 часова по подне непознато лице украло је једног коња Тодору Стефановићу, хлебару из Неготина, а из штале механе Анђелића. Коњ је матор 8 година, затворено-зеленкаст, лисаст, у задње ноге путаст, чакараст са жигом «Т,» без других роваша. Депеша начелства округа крајинског Бр. 10222.

Ноћу, између 29. и 30. пр. м-ца, непознати крадљивци украли су из штале два вола Живану Најдановићу, земљод. из Смедовца. Један је во длаке црвене, матор 4 године, на трбуху бео, белог репа, у оба уха ровашен, са жигом «а|4», а други је матор 4 године, длаке жуте, цветаст, без роваша, са жигом «а|4». Акт начелника среза неготинског Бр. 14012.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе.

Штампа Крањ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Б. Алимпић

БРОЈ 51. и 52. У БЕОГРАДУ ПОНЕДЕЉНИК 25. ДЕЦЕМБРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одобрено је решење Државног Савета од 1. децембра ове године Бр. 8065. које гласи:

Одобрава се Министру унутрашњих дела, да на оправку болничке болнице по ревидисаном и одобреном предрачуну може утрошити 2332·54 динара и овај издатак ставити на терет партије Бр. 168. санитетског буџета за ову 1906. годину предвиђене за оправке и доправке болница и болничких зграда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. децембра 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 51. Устава земаљског, у путу милости ослободило је:

Милку жену Петронија Лучића, из Гачовића, од казне шесто-дневног затвора, на коју је осуђена пресудом начелника среза црногорског, од 3. августа ове године Бр. 6184., за дело из тачке 1. § 375. кривичног закона.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. децембра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 28. новембра 1906. године Бр. 7965, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

да се Петар Путник, инжињер овдашњи, родом из Сентомаша у Аустро-Угарској и там. поданик, по молби својој прими у српско поданство изузетно од § 44. грађ. закона, пошто је поднео уредан отпуст из свог досадањег поданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. децембра 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ПРИМЕРИ СТАРОГ СРПСКОГ ПРАВОСУЂА

(СВРШЕТАК)

7.

Изазвано убијство.

Стеван Јовановић из Претока нахије Крагујевачке, одељени син Јованов, пусти у заједничку ливаду суседова коња. Отац му се наљути и удари га коцем по глави. Ошамућен поведе се Стеван, али се после неколико тренутака освести, и врати оцу ударац истим начином, од чега он умре после три часа.

Пресудама од 10. децембра 1828. године № 22. „Сматрајући дакле Суд Народни важност кривице отцеубијце безумишљеног Стефана Јовановића, његово добро и отчево у селу и са сваким рђаво (владање и поступ, није могао окривити га смертију за смерт, хотја отцеубијство и заслужује ужасњејшег и жестоког наказанија. Зашто? Зато — што је његовог отца владање и поступ истог с њиме већ несносан био, а повод је он први убијству дао, јер је сина својег, као што је горе наведено, с колцем ударивши онесвестио био. У закључење свега чега, по дугом размишлењију и содржанију мисли, *Рјешио* је Суд Народни: да именовани Стеван Јовановић, у два јутра по 50. штапа по телу претрпи. Потом да се кући отпусти ову надгледа и подиже, без присуствија којег морала би пасти у совершено разрушење, из тог призренија што никакове мужске снаге около ње радити не има.“

8.

Убијство у дечијој свађи.

Пантелија Живковић из Рубрибрезе нахије Ваљевске, у завади због бритве и ножића, убоде ножићем у слабину Јелисија Ивановића, и он умре после 24 часа.

Пресуда Народног Суда од 13. августа 1828. године. № 11. „Сматрајући Суд Народни и т. д. и премда заслужује смертну казн, ништа мање опомињући се Пантелијни млади година и на несовершени његов возраст, с једне стране одбијајући му на *јединствено* (?); а с друге пак взирајући на прошеније отца и матере погибшег Јелисија, који Пантелију живот драговољно опрашчају, и просе да се Пантелија смертију не накаже — *Рјешава:* да се Пантелија, кромје досада претрпљеног апса, још у два јутра с 25. штапа казни, и 70. гроша отцу погибшег Јелесија, за учињени трошак да положи, а по том да се отпусти кући својој.“

9.

Убијство у јарости

ПРВИ ПРИМЕР

Михаило Чорла из Старог Трстеника нахије Пожешке врскао. Сељани га често задиркиваху, изговарајући „вр“ „вр“; и не престајаху са шалом ни после његове озбиљне претње, да ће потсмевача убити из пушке. Једног дана стане га дирати неки Станимир из села Оџака, незнајући за његову претњу; и он га због тога удари шаком по врату. Станимир му врати ударац косом по глави, што Михаила наљути те му скреше пиштољ у прси, и убије га. Пре 25. година убио старијег брата, у сумњи да живи са његовом женом, што није доказано.

Пресуда од 12. септембра 1828. године № 15. „Сматрајући дакле Суд Народни ово богомерско над Станимиром произведено самовољно убијство, и разсуждавајући о оном, да не само што је пређе 25. година, за само једно голо подозреније брата свог батином као скота убио; но и садашњег убијства избећи могао је, које нехотјевши учинити но узвјеробразивши се, немислећи на наказаније које га по слову Евангелске истине постићи мора „ашче убијеши убијен будеши,“ Станимира убити пакусио се јест, *Рјешава:* да се Михаило Чорла из пушака убије, а потом о конопцу објеси, где труп његов близ друма на углед народу за седам дапа да виси; а потом да се скине и на истом мјесту, гди је повјешен био, да се закопа.“

ДРУГИ ПРИМЕР

Петар Гогић из Сипуље нахије Зворничке, код кметова узет на одговор што мење пушке без потребе, стане одрицати; а кад се кмет Јанко његов шурак маши да му отме пиштољ, он га у љутини испали у његов трбух и убије га.

Пресудом је Народног Суда од 5. септембра 1830. године № 17. осуђен Петар на смрт из пушака, и да се обеси на виселици крај друма за три дана, а за тим да се закопа. Књаз, под 25. септембра исте год. № 1595. пооштрио пресуду, дасе осуђени не скида са висалице и не закопава.

У ову врсту осуде долази и следећи случај, који је по узроку и последицама приближнији делу у страху учињеном, или у крајњем случају *делу прекорачења нужне обране.*"

Ђорђе Павловић из Панкова нахије Пожаревачке, идући воденици сврати у градину неког Стојадина из Каменова, да узбере неколико струкова праза-лука, а своју секиру обеси о плот. У пролазу, његов сељак Милош Станојловић скине с плота секиру и понесе је. Ђорђе га стане молити да му је врати а лук ће платити, али га он упути Стојадину чији је лукац, да је од њега тражи, и тако се растану. Ђорђе је затим дваред одлазио по секиру, час Стојадиновој час Милошевој кући, али је не доби; а једном је ишао Милошу и на његов салаш, такође без успеха

Осамнаестог јануара 1829. год., пође Ђорђе опет на салаш Милошу, са братучедом Јанком; и за појасом је имао напуњен пиштољ, који је понео са намером, да убије сеоског кмета, ако би опет дошао да им брани сећи греде од сирових дрва. Ђорђе понова затражи своју секиру од Милоша, који га и овом приликом упути на Стојадина. Тада ражљућени Ђорђе узме са сењака Милошеву секиру и пође, али се за њим натури Милош и удари га дрветом. Ђорђе баци секиру и пође даље испред Милоша, који му је следовао пошто је своју секиру подигао и заметнуо. Тада Ђорђе „бојећи се какове напасти," окрене се назад, опали из пиштоља и Милоша на место убије.

Пресуда од 29. марта 1829. год. № 31. „Сматрајући дакле важност преступленија, и безакони и богопротивни поступак Ђорђев са животом Милоша Станојловића; а узимајући у уваженије и то: да би он Ђорђе и кмета свог, који је високчајшу заповест испољњавао, смерти као и првог предао, кад би му греде сећи спречавао, на који случај и пиштољ свој већ напунио је био, — Суд Народни, находећи га смерти повина по закону божественоме и человјеческом, *Рјешио је:* да се честопоменути Ђорђе Павловић из пушака убије, и код села Панкова на путу за углед на коло баци, оставивши га на оном до савершеног распаденија."

10.

Неодређена намера

ПРВИ ПРИМЕР

Богдан Лучић из Головића нахије Ужичке, у свађи због земље, баци секиру на брата Максима, и засече га међу плећа. Затим се пријави кмету, и буде спроведен капетану Штулу, па кнезу Марићу, који нареди ислеђење.

Максим умре другог дана. У страху од снахине освете, Богдан пребегне на турску страну, и проведе зиму и лето у Сребрници, као надничар. Одатле пише капетану Штулу овакво писмо „По Богу да си ми отац! Видиш да сам себе изгубио и пред Богом и пред људима; погледај те ме измири са снахом и децом, јер ми се досадило скитати по туђијем људима"! Од капетана Штула добије одговор и позив да се врати, овим речима: „Тврда је вјера. Хајде 'вамо и не бој се никога! Твоја крв о мом врату виси"! Богдан му се преда, и он га пошаље Ужичком Магистрату, одакле би спроведен Суду Народном.[1])

По сведоџби капетана Штула и кметова села Головића, погинули је Максим увек био узрок кавзи и боју. У међувремену до осуде, петоро нејаке Максимове деце остане и без матере, која их на самрти повери на аманет оптуженом Богдану. Кметови замоле Суд да Богдану опрости живот, јамчећи да ће он родитељски пазити Максимову децу, као и своје шесторо.

Пресуда од 13. августа 1830. године № 14. „Сматрајући дакле Суд Народни важност преступленија братоубице Богдана, находи га како и сваког убијцу смерти повина бити. Но будући да он није у намјеренију био, брата свог на мјесто убити; а друго, што ни повода кавзи и боју дао није, по свидјетелству г. капетана и кметова; треће пак, да не би једанаесторо деце нејаке и недорасле сасвим осиротело, и сматрајући на молбу више поменутих кметова, Богдану живот опрашча, а међутим *Рјешава:* да он као братоубијца за преступленије своје, који није хотјео гњеву и јарости брата свог уступити, већ се покусио смертоносним орудијем на оног бацити и живота га лишити, да недељним даном у Ужици кромје досад претрпљеног боја, још кроз 300 момака трипут на мјесто шибу прође; а потом кући да се отпусти."

Књажевском је милошћу од 28. септембра 1830. године № 1592. ова казна замењена са 50. штапова, с тим да се затим Богдан пусти кући на јемство кметова, под обвезом да се стара о братњевој деци као и о својој рођеној.

ДРУГИ ПРИМЕР

Радосав Печенковић из Пријељине нахије Рудничке, уредан и разборит муж, по повратку са кратког пута из Ваљева, нађе своју жену Петрију слабуњаву, у кући голем непоредак, а у башти и воћњаку штету од суседове стоке. Љутит пребаци жени немар речју „Кад сама због слабости нијеси могла башту надгледати, зашто бар нијеси заповједила дјеци да изгоне стоку"?! Затим стане поправљати развађену ограду, и по кући уређивати шта је било у непоретку.

О вечери седне Радосав са женом и децом доле за трпезу. Петрија држи на крилу женско дете, и даје му комад по комад хлеба, но оно их срдито баца на земљу. Радосав примети жени да не повлађује детету, рекавши „зашто му сијечеш комад за комадом, а не избијеш га да не чини тако"? Петрија му одговори осорљиво „А што жалиш хлеба? Какав си човјек, кад нијеси кадар да храниш троје дјеце"!? И онако брижан и нерасположен због затечене штете, нељуђен оваквим одговором праћне се Радосав погом, и удари Петрију у леву слабину. Она устане од трпезе и са децом изађе у авлију. На врисак деце појури Радосав из куће, и код вратница спази обнезнањену Петрију, на рукама две сусетке, које је повраћају водом. Док је Радосав до њих дотрчао, Петрија издахне. Одмах сам јави случај кмету и суседима; а сутра дан, пошто сахрани Петрију, остави суседе на дању код своје куће, и јавивши се кмету оде сам у Крагујевац Народном Суду, да му суди.

Старешина среза капетан Илија Поповић из Пријељине и пријељински кмекови осведоче, да су Радосав и Петрија живели пуних дванаест година „љубавно" и у најбољој слози; и изјаве мњење: да Петрија од оног једног ударца не би умрла, да није била слабомоћна и трудна.

Пресуда од 14. августа 1830. године № 16. „Сматрајући Суд Народни важност преступленија Радосава Печенковића, који није у оној љутини жену своју Петрију с тим намјеренијем ударио да је убије и живота лиши, но само зато да би му противословити престала. И будући да је ово његово преступленије, по горенаведеном свидјетелству из нехотјенија учињено, зато смертном наказанију као самовољни убијца не подлежи; но за неосторожност своју заслужује да се робијом накаже. Обаче, сматрајући на троје нејаке, код куће заоставше му дјечице, да се не би поскитала и цијела се кућа упропастила, *Рјешава:* да се Радосав Печенковић, кромје досад претрпљеног апса, са још 50. штапа казни: а по претпљенију казни, кући и деци својој отпусти.

Књаз је одобрио пресуду под 25 септембром 1830 год. № 1594.

11.

Смртна злостава

ПРВИ ПРИМЕР

Милан Томић из Богосаваца нахије Шабачке, од 20. година, једне ноћи при легању у постељу изудара своју жену Виду „лесковим ајдамаком", да се „од боја разболела и умрла треће недеље. По сведоџби кућана и суседа Вида је била нерадница и у свачему невешта, а и под собом је мокрила и поганила на брачној постељи.

Пресуда од 29. јануара 1829. године №25. „Сматрајући дакле Суд Народни важност преступленија Милановог, и разсуждавајући о оном, налази га крива у том, что он знајући при својој жени онакови главни узрок, није јавио власти и поис-

[1]) У случајима доброволне предаје оптуженика, ослобођавање од казне или ублажење осуде, зависило је једино од владаочева помиловања. Шабачки Суд није могао да нареди извршење казне над лоповом Станојлом Носићем зато, што је из Босне добављен на веру среског старешине Живана Гратовића. Државни је Савет под 19. фебруаром 1840. године № 260. решио: „да овај случај не спада у власт уредбену, но као помиловање је у високчајшу власт Књажевску, којој да се Попечителство обрати поискавајући да се обећање Гратовића уважи."

кавао брачни сојуз са њом развести, а не онаковим бојем казнити ју; и што ноне у бијењију умјереност није набљудавао. Ништа мање, сматрајући Суд Народни на млада љета његова, и на то: што по доказателству његовом он није са намјеренијем тим жену своју тукао да ју убије, но само за усовјетовати је учинио јест, *Рјешава*: да Милан Томић пребуде у окову шест месеци, а потом да се казни са 50. штапа по тијелу, а по претрпленију казни кући својој одпусти.«

ДРУГИ ПРИМЕР

Сима Весић и Милутин Пановић из Каменице нахије Пожешке, због неког шумарка изтуку осамдесетолетног старца Ђорђа Жарковића из истог села, који умре трећег дана.

Пресудом од 11. маја 1828. године № 8. „Сматрајући Суд Народни ово богомрско дело преднаведени убојица, какогод својевољно на месту учињено убиство, примјетити изоставио није: да је Сима Весић први повод дао к бојy со тим, што је старца Ђорђа за недати му шумар сећи, први са штапом по руци ударио, премда је старац Ђорђе после њега, заваравши очи свима, у присуству кмета с проштцем по леђи ударио, које и старца Ђорђа довољно осуждава. Ништа мање, оба убојице ове, могли су вторичког боја и кавге по разстанку кметовском избећи со тим, да нису за старцем (по свидјетелству Јакова Дубравца) наново пошли, и устремивши се на њега проштцем га тукли, него да су одма смиривши се кућама својим дошли, и сутра дан кметовског суда или по представленију (наредбу) од више власти очекивали, но све совјете кмета свога пренебрегли, у тако бјешенство и зло пасти покушали јесу. Зато *Рјешава;* да како Симо Весић који је први повод к бојy дао, тако и Милутин Поповић, који је пизму на старца носећи, кмета у руку љубио и дозволеније да старца бије искао, и који је први по растанку од кмета, Симу Весића пригласио, да за старцем пођу и да га бију, а потом први на старца устремивши се с проштцем га к земљи оборио, равну шибе казни кроз 300 момака, шест пута доле а шест пута горе прођу и претрпе; а потом кућама својим се да отпусте«.

12.
Покушај убијства

ПРВИ ПРИМЕР

Панта Башинић из Сече-Реке нахије Ужичке, обранио оца на спавању из мале пушке, зато што је од своје оделбине почео нешто продавати а нешто поклањати. Признао је намеру убијства.

Пресуда Народног Суда од 29. октобра 1828. године № 19. да се казни полумртвом шибом т. ј. да прође кроз 300. момака шест пута горе и шест пута доле, а затим да се отпусти кући.

ДРУГИ ПРИМЕР

После свађе због врљика, Павле Радовановић из Чучуга нахије Ваљевске, окине пиштољ на Радојицу Павловића у намери да га убије, али га само обрани. Пресудом је Народног Суда од 25. јула 1829. године № 40. кажњен казном првог случаја, и да плати повређеном видарину; али Књаз Милош преиначи пресуду наредбом да се Павле доведе у Крагујевац, а одатле упути у Пореч на привремену робију.

13.
Злонамерно убијство

ПРВИ ПРИМЕР

Ђукица Ђуричић из Хаџи-Беговца нахије Смедеравске, 22. фебруара 1828. године ноћу, убије у својој кући на спавању Стојана Јовановића из Циганског Потока, да му не би предао кукуруз који му је продао и наплатио.

Пресуда од 9. априла 1828. године № 5. „Сматрајући дакле Суд Народни важност злодјејанија Ђурице Ђуричића, који је без сваког узрока озвјерообразивши се, често поменутог Стојана немилостивом смертију уморио, и сиротну му фамилију оставио и уцвјелио, *Рјешава:* да се Ђурица као један хитри злодјеј и звјерообразни убојица, близ његовог села из пушака убије, а потом се његово мртво тијело покрај пута куда народ пролази, за углед прочим на коло постави«.

Извршење је казне прописано следећом наредбом Народног Суда од 11. априла 1828. № 165. Кнезу Милосаву Лаповцу:

„Препоручујемо вам, да призовете једног свјешченика, који да овога на смрт осуђенога убилца Ђукицу најпре исповједи, а потом да га причести божественом тајном. И кад то буде свршено, скупите из околни и ближни села још више народа, изведите осуђеног Ђукицу на удобно мјесто близ његова села — на мјесто убијенија; пред народом јасно и точно прочитајте (пресуду), а потом извршите над овим рјешену му казн, и трп његов као что у рјешењу гласи, на коло на углед другом оставити.«

ДРУГИ ПРИМЕР

Јован Јеремић из појате, и Вучко Веринчић из Милатовца, бећари настањени у Јагодини као дућанџије, стану премишљати „о насилственом стјежанију новаца,“ и у тој цељи неког Станка терзију из Ниша, коме је Јован нешто дуговао, преварно упуте у Ћуприју, под изговором да ће га Јован тамо измирити; а затим га стигну у чести Милатовачкој и из пушке га ране и прикољу.

Пресуда од 22. јуна 1829. године № 36. дакле горе изложено убијство ни изашта другог него из једног среброљубија порођено, Суд Народни находи виновнике оног смерти повине, и тим више да не би друг посљедујући њином примеру, трговце који трговину своју воде царским друмом узнемиравали и на пут стојали им; а по тому и *Рјешава:* да се горе означени убилци Јован и Вучко из пушака убију, и код села Милатовца на великом друму, за углед прочим на коло поставе, и на оном да остану до савршеног распаданија.«

Кнез је Милош одобрио ову пресуду са изменом, да се само осуђени Вучко убије из пушака, *а Јован да се шиба донде докле не умре.*

СТАРИЈИ СЛУЧАЈ

Кнез Милош наредио ја Кнезу Јосифу Милосављевићу из Пожаревца, да убијцу Васу сина Миленка Петровића, одведе у Шапину на оно место, где је он убио Бранка, и ту га туку секиром дотле, док не умре. „На то позорище нек призове више људи из околни сели, и пред њима нек прочитаду сентенцију губившем сја, коју сами нек сочине, и у тој нек изјаве свим околостојећим зашто се он губи, и докажу им да ће се свак онако строго казнити, који год буде онако чинио као онај Васа.“ (Акат. Књажевске Канцеларије од 3. августа 1822. № 1520).

14.
Разбојничко убијство

На Честобродици близу манастира Свете Петке, би опљачкан и убијен Живко Петровић из Главице нахије Параћинске.

Пресудом Народног Суда од 22. маја 1830. № 7. убијца је кажњен смрћу из пушака, и да му труп остане на колу док се не распадне; два саучесника без договора за убијство, осуђени су на 10. година робије, зато што су убијеног дотукли ножевима; а трећи саучесник, који није знао за убијство и спавао у времену извршења дела, кажњен је једногодишњом робијом зато, што је примио део опљачканог новца.

Кнез је одобрио пресуду решењем од 28. маја 1830. године № 823.

Истоветном су смртном казном кажњени пресудама од 23. септембра 1830. године № 19. и 20. Недељко Цупановић кмет из Подунавца и Петар Полуга из Вранежа нахије Пожешке, као саучесници у повременим убијствима Турака, на преноћишту у Подунавцима, ради пљачке.

15.
Ајдуковање

У 1825. години, на конаку код неког Ивана у селу Рудинцима Пазарске нахије, зулумћар Мехмед — Калфа из Крушевца натера његову кћер и тек доведену снаху, жену сина му Михаила, да га дворе, а при легању затражи да с њим ноћи Михаилова млада. Старац Иван није могао да отрпи ово насиље, већ убије Турчина из пушке, а затим са целом породицом пребегне у нахију Пожешку у село Подунавце, а одатле у село Рибник, где се и настани. После три године убије га Милета Петковић, коме су Турци обећали пандурску службу и ослобођење од данка и порезе; али и Михаило освети оца и једне ноћи убије Милету на улици. Главни нахијски Кнез Василије Поповић достави случај до знања Књазу Милошу, који Михаилу опрости кривицу са налогом, да се са породицом пресели у Чачак, где се по неком времену прими арабацилука код истог Кнеза Василија.

Доцније се Михаило удружи са бившим ајдуцима Нешком и Димитријем из Пазарске, и заједно пређу на турску страну ради пљачке. Турци их потерају, и они се врате у Пожешку нахију, где их близу села Осаонице у Бујковцу опколи потера Кнеза Алексе Прокића, и позове на предају. Михаило умакне од друштва и преда се. Остала се двојица не хтедну предати, но опале из пушака, и убију Осаоничког кмета Димитрија Шаренкапића, али и њих чета побије. Кнез Алекса писмом од 4. августа 1828. године, пошље њихове главе

Народном Суду на увиђај, заједно са Михаилом ради суђења.

Пресуда Народног Суда од 9. марта 1829. № 30, „Сматрајући дакле Суд Народни важност преступленија Михаилови, који је осветом жеднећи Милету Петковића убио, и који је, непомишљајући на милост Књажевског Сијателства да је за то исто преступленије без наказанија остао и у непризнајему њиме ајдучију пошао био[1]), премда у оној по строгом истраживанију судејском никаква зла учинио није. Ништа мање, имајући Суд Народни призренија на толику нејаку и слабу дјецу која о његовом врату стоје, *Рјешава:* да се Михаило, кромје досад претрпљеног седмо мјесечног апса, кроз 300. људи три пут доле а три пут горе у Трстенику, у један недељни и пазарни дан шибом казни; и по претрпленију казни с целом својом фамилијом у внутреност пашалука овог пресели се, и от оног мјеста, гди је прво преступленије учинио, удали.“

16.

Ајдук и јатак

Васо Кремић из Бараће нахије Соколске, у фебруару 1829. године, држао је у својој кући на јатаклуку ајдуке Татиће из Лубање, и с њима крао и продавао крадене волове.

Пресуда Народног Суда од 19. јула 1829. године № 39. „да се Кремић, као јатак ајдучки и јавни хрзус, казни за преступленије своје шибом кроз 300. момака, три пут доле три пут горе т. ј. три пута на мјесто; и да плати људима учињену поару у два вола и четири коња.“

17.

К р а ђ а

Лазар Глишић из Орлице више Травника у Босни, бећар, покрао новац Јунуза Арнаутина из Ђаковице, на конаковању у хану Јусуф-беговом у Ужицама.

Пресуда од 12. марта 1829. године № 29, „Сматрајући важност кривице Лазара Глишића, као преступленије једног страног скитнице и зловрједног крадљивца, Суд Народни, пекући се о безбедности имућества наши соотечественика, и у отечеству нашем живући. Решио је: да често поменути лопов Лазар Глишић, кромје претрпљеног досад закључанија, кажњен буде са 50. штапа по тијелу, а потом изтера се из недра предјела нашег у други који пашалук или страну.“

ДРУГИ ПРИМЕР

Ицко Вељковић бећар из Алексинца, дваред кажњен (шибом кроз 300. момака и са 50. батина), и оба пута протериван у Видин, дође и по трећи пут у Београд и изврши крађу.

Пресуда Народног Суда од 21. децембра 1830. године: Да се казни са 50. батина, и опет се протера из Србије с тим „да се њему овде јави, а и свима судовима да се пише, да истог Ицка на месту убију гди би га ухватили, ако још једанпут у Србију пређе, које и у пасош да му се стави, да свак зна какова га казночекује.“

Књаз одобрио пресуду 6. фебруара 1831. године № 182.

[1]) Бранио се, да се придружио ајдуцима са намером да оде до Осаонице на стару баштину, па су га они преварили одвели на турску страну.

18.

Опасна крађа (похара)

ПРВИ ПРИМЕР

Андреја Пантелић из Колара нахије Соколске, од 18. година, починио у две године седам похара.

Пресуда Народног Суда од 10. априла 1828. године № 6. „Сматрајући дакле Суд Народни важност кривице Андреје Пантелића, који је у цветућим својим младим годинама, себе безпутном дјелу и хрзуслуку предао, и да би се и у будушче зли дјела оставио, и боље владање предузео, *Рјешава:* да горе назначену неповраћању похару, састојаћу се у суми 54. гроша и 33. паре, похараним њиме људима најпре исплати (то су три похаре а четири је измирио); а потом кромје досад претрпљеног апса, да се казни с шибом, кроз 300. људи да прође три пут горе а три доле; а по претрпленију назначене му казни, да се кући отпусти“.[1])

ДРУГИ ПРИМЕР

Сава Стојановић из Видинске, Ицко Вељковић из Алексинца, и Ђорђе Петровић из Шапца, бећари, починили су у Београду шест којекаквих похара (пет Турцима једну Еврејину).

Пресуда Народног Суда од 19. маја 1828. године № 9. „Сматрајући Суд Народни важност преступленија — краће ове тројице лопова, до којег су степена безобразија и скаредности дошла били, у главној предјела нашег вароши, под самом капијом Честитог Везира нашег, који такође не мало негодованије к поступку ови, преко кнезова наши у Београду изјавио је; и признајући кривицу њину достојном примјервог наказанија, *Рјешава:* да се Сава Стојановић као зачиншчик и предњи у свима горенаведеним похарама из пушака убије, и изван вароши за углед прочим на коло баци, а Ицко Вељковић, као први последователь Савин и већи преступник, и Ђорђе Петровић који је доцније к преднаведеној двојици предстао, шибу трпи, а имено: први 6. пута, а други 3 пута горе и доле кроз 300. момака да прође, потом отпусти се; и да се из Београда у друго какво — ни буд мјесто предјела нашег претерају“.

Књаз је заменио осуђеном Сави смртну казну шибом кроз 300. момака 8. пута горе и толико доле; с тим, да и остала двојица досуђену им казну, коју одобрава, претрпе на Врачару близу Београда, како ће их моћи видети и Хришћани и Турци (акат Књажевске Канцеларија од 24. маја 1828. године № 741).

19.

Превара

Варалица је проведен кроз чаршију и по вароши, са телалом који је обзнањивао: да лажи нико ни у чему не верује; нити да му зајми новац или друго шта — јер му Суд не ће наплаћивати (Пресуда Суда Народњег Сербског од 15. септембра 1828. године № 528).

[1]) Наредба Књаза Милоша од 18. децембра 1822. № 2356. гласи да се објави народу „да сваки реуз у будушче плати двоструко украдену ствар, и да му се удари 50. батина каштиге. Од речене двоструке наплате, да се да половина ономе чија је ствар, а половина у касу Народњу“.

20.

Убијство жене

Софроније Смиљанић из Маркове Цркве нахије Ваљевске, секиром убије и утопи у реци Топлици своју жену Петрију из мржње, јер се по селу говорило да се подала ашчији у манастиру Боговаћи, исте ноћи по венчању.

Народни је Суд под 16. јула 1829. године № 37. пресудио „да се убијца из пушака убије и његов труп да буде на точку крај друма две недеље дана за углед другима, а затим да се закопа“; али је Књажевским помиловањем пресуда преиначена, да се осуђеник отправи у Пореч на привремену робију.

21.

Убијство мужа

ПРВИ ПРИМЕР

Јана жена Марка Буђевца из Горевнице од 16. година, блудница и копиљача, отрује двадесето-годишњег мужа колачићем сичаном замешеним, од чега је повраћао, и болујући седам недеља умро у великим мукама и распадању.

Пресуда Народног Суда од 12. јуна 1829. године № 35. „Да се отровница Јана секиром у главу убије, и код села Горевнице за углед прочима на коло постави, на којем и да пребудне до совершеног разпаденија“. Књаз одобрио пресуду.

По пресуди Народног Суда од 14. августа 1830. године № 15. истоветном је казном уморена и двадесето-годишња Милица, која је убила свог мужа Матију Матијевића из Штавице нахије Рудничке из освете, што ју је прилично избио“ због прасета, које је по кући тумарало и чинило штету.

ДРУГИ ПРИМЕР

За убијство Милете Маринковића из Лукова среза Сврљишког округа Гургусовачког, пресудом Великог Суда од 21. септембра 1838. године № 1179 осуђена су два извршиоца на смрт, да се убију батинама, а Смиљана жена убијеног на смрт батинама или будаком; и њихова тела да остану на точку до распадања. Државни Савет под 19. новембра 1838. године № 3091. преиначи пресуду тако: да се саучесник Милета казна са 12. годинна робије, и сваке године са 25. батина; а Смиљана да се убије конопцем (коцем?). Књаз одобри пресуду Великог Суда а не Саветску, пошто су сви троје у једној мери криви; али затим актом од 21 декембра 1838. године № 4028. замени жени смртну казну десетогодишњом робијом.

22.

Убијство брачног детета

Нека Анђелија мењала мужеве. Са средњим мужем Аврамом из Скупљена роди дете, па га напусти, а кад је Аврам нађе она убије дете. Решење Књажевске Канцеларије од 15. августа 1822. године № 1581. гласи: „За оваково преступленије њено да се преда мужу свом Авраму, и остави се сасвим на његову вољу — ако јој он живот опрости, биће опрош-

чена; ако ли не, нека је убије на оном мјесту, гди је она дијете убила".

23.

Заштита брака

Због женине слепоће, „високајшим рјешенијем" одобрено мужу да се ожени другом, под наредбом да и прву држи у кући и нагледа је и одева, „али да је се не дотиче". Муж прекорачи забрану, и слепица затрудни. По мњењу Суда муж заслужује казну, која зависи од тога, да ли се зародио са другом женом, и да ли она протестира. У том је смислу наређено дослеђење (акат Народног Суда од 17. децембра 1828. године № 715).

24.

Родоскврњење и убијство ванбрачног детета

Павле и Марија из Шабачког Прњавора рођени брат и сестра, осуђени су за овакву кривицу на смрт, коју заслужују „по церковним и грађанским законима", с тим да се остави присутном народу „да их они побију смертију, коју они сами произволе". (Акат Књажевске Канцеларије од 28. маја 1820. године № 641.

25.

Убијство ванбрачног детета

Пауна кћи Милана Славковића из Хртију нахије Пожешке, у прељуби са Радованом Славковићем из истог села, роди женско дете и удави га „за укрити своју срамоту". Пресудом Народног Суда од 13. марта 1828. године № 4. осуђена је Пауна на 50. камџија, а Радован поред издржаног затвора, место телесне казне, да плати 100. гроша у Народну Касу.

Кажњена је истом казном и Марија кћи Михаила Поповића из Санковића, (пресуда Народне Српске Канцеларије од 7. новембра 1822. године Р№ 302); и девојка Станојка, чији љубазник остаће без казне, ако обећа узети је а у противном случају да му се удари 50. штапа „што је девојку преварио и обешчестио (пресуда од 7. априла 1828. године № 151).

26.

Блуд

ПРВИ ПРИМЕР

Књажевом наредбом од 18. јуна 1822. године № 1205. препоручено Господару Јеврему, да удари по 50. батина свима онима који су имали прељубу са женом неког Илије, и да дете издржавају; да жени удари онолико камџија „колико види да је прилично спрама тјела њена": а и мужа Илију да казни са 25. батина „за казн што није добро мотрио на жену, и да опет прими жену к себи".

ДРУГИ ПРИМЕР

„*Благородни Кнезови!* Препоручујем, да се папуџији Јеремији опет 50. добри батина ударе; и натоваривши и њега и жену Ану на магарцима, да их испратите одма одавде, са строгим налогом Јеремији: да се за живот свој усудио не би, отпустити или раздвојити се од Ане. Ибо, кад је од свог човека отцепио, дужан је он држати ју. Ово вам препоручујући, остајем ваш доброжелателни *Милош Обреновић Сербски Књаз.* У Крагујевцу 23. 8-вра 1823. године".

27.

Противприродни блуд

Пресудом кнезова канцеларије Народне Српске од 6. новембра 1822. № 298. осуђен је на казну вешања Јохан Хорват из Цесарије, за противприродну блуд над петогодишњем дететом „да се гди на страни не далеко од пута, близу села Врела обеси, и на конопцу отруне". Књажевским решењем од 15. новембра исте године одобрена је пресуда „стим да се Јован не умори брзо, но на мукама да умре".

Алекса С. Јовановић

О КРИВОКЛЕТСТВУ

и осталим кривичним делима ове врсте.

(с обзиром на прописе Гл. XXVII. Казн. Зак. Крал. Србије од 29. марта 1860. год. §§ 266 до 276 закљ., и на прописе IX. Одељка Казн. Зак. за царство Немачко од 15. маја 1871. године §§ 153 до 163 закључно).

пише **М. С. Ђуричић,**
члан касационога суда

(свршетак)

Све ово стоји у толико пре по нашем закону, који тражи само то да се дело открило, па би се по томе код нас могло узети, да ово стоји увек, кад год је ма која од оних власти из § 19. кривич. суд. пост. за постојање дела дознала.

б.) Опозивање мора бити учињено пре него што је каква правна штета кога другог постигла.

У нем. закону изрично се каже пре него што је кога другог правна штета (Rechtsnacbtheil) због кривоклетства постигла, а и по нашем закону овде се такође тражи каузалитет између кривоклетства и правне штете за кога другог. (Погрешно се у нашем закону каже другу страну, штета може постићи и какво треће лице).

Међутим под именом правне штете (или само штете, по нашем закону) има се разумети не само каква материјална штета, већ у опште свако ограничење или повреда права или правног положаја кога другог лица. Ту би дошло н. пр. то, ако би оптужени, за време истраге, услед лажног исказа кривоклетника, био доведен у тежи положај него што би требало да буде н. пр. ако би дошао у притвор, а иначе би требало да се из слободе брани, или би у опште био оптужен за теже дело него што би требало. Ово важи и тада, ако би оптужени због лажног исказа кривоклетника, био осуђен код првостепеног суда па ма та осуда код већег суда била и преиначена.[79])

Оба услова, која код овог опозивања морају постојати, објективне су природе. С тога та околност, што кривоклетнику не би било познато да је наступио први или други услов (т. ј. или да је већ дело откривено или правна штета због кривоклетства кога постигла) не би стање ствари у корист његову ни у колико изменила.[80])

Без вредности је овде и мотив, због кога је опозивање учињено; главно је само то: да је оно ту и да је на закони начин и благовремено учињено. С тога је погрешно ово опозивање у опште сматрати као „стварно кајање" или „кајање делом" (tätige Reue) као што се то од стране неких писаца чини.[81])

Са гледишта нашега закона ово се не може рећи, јер се њиме тражи да се опозивање учини „својевољно". Према томе код нас се на то има и пазити и ова казн. искључивајућа околност само тада применити, када кривоклетник, поред постојања других законских услова, својевољно опозивање учини. Код нас, дакле, ово опозивање збиља може важити само тада, када има карактер „стварнога кајања."

д) О предузећу (или по нашем закону покушају) навођења на кривоклетство и давање лажног уверења место заклетве (§ 159. нем. казн. зак. и § 272. нашег казн. законика).

Овај деликт чини један изузетак од општег прописа о кажњавању саучесништва. Саучешће се по правилу казни само у извршеноме или бар покушаноме деликту (§ § 46. и 47. каз. зак.); овде на против утврђује се нарочити деликт, који може стојати једино тада, када само кажњиво дело, на које је деликвент кога наводио, није ни учињено ни покушано. Сама радња безуспешнога навођења проглашена је од стране законодавца за особени деликт, који престаје постојати самим фактом учињеног или покушанога дела на које је навођач ишао.[82]) Тако дакле, општи прописи § 46. т. 1. (нем. зак. § 48.) о подстрекавању и § 41. до 45. каз. зак. (нем. каз. зак. § 43.) овде не важе, пошто ова особена одредба њих за овај случај искључује.

Ово особено криминализирање оснива се на поставци: да су деликти кривоклетства особене природе и да се навођење на њихов учин не може оставити не кажњивим. То је и гледиште мотива за пројект садањег немачког казн. зак., по коме је ово криминализирање тачно и усвојено.

Ми не налазимо да има оправданих разлога за ово изузетно криминализирање, а још мање може имати основа за тако строгу казну, каква је за ово дело законом одређена (робија је до пет година и по нем. и по нашем закону) нити ова

[79]) Биндинг с. 137, који вели, да правна штета чини противност између чисто економске штете с једне стране и самога довођења права у опасност, с друге стране, Хелшнер II. 925. п. 2. и Биндинг с. 137, који односно парничарске заклетве вели: да правна штета постоји, чим је парничар учинио кривоклетство, пошто се правно стање противне стране услед тога знатно погоршава; противно Олсхаузен код § 158. п. 4. и 5, који по правилу овде тражи материјалну штету, премда и он допушта: да се за правну штету може сматрати и свако ограничење или повреда права или правног положаја, која се констатовати може; с њиме је сагласан и Х. Мајер с. 728.

[80]) Олсхаузен код § 153 п. 2. и немачка судска пракса.

[81]) Олсхаузен код § 153. п. 6.

[82]) Види о овоме Олхаузен код § 159. п. 2. а нарочито излагање код § 48. п. 24.

Принципијелно нема се шта приметити противу криминализације покушаја подстрекавања, али то није примљено и у позитивном законодавству.

У нем. казн законодавству постоје односно овога два изузетка: код § 159, о коме овде говоримо и код § 337. Ну о овоме види још и § 49. а) немач. казн. зак. и § 47. од нашег казн. зак.

строгост казне одговара осталим статуираним казнама за само кривоклетство.[83])

И тако кажњивост овога особеног деликта састоји се у недопуштеноме утицају на другога (било посредном или непосредном) у цељи да се овај наведе да хотично учини кривоклетство или дело давања лажног уверења место заклетве.

Врло је фино питање колика треба да је интензивност тога недопуштеног утицаја, те да се може узети да деликт стоји. О томе код немачких правника стоје контроверзна мнења.[84]) Ствар се у осталом своди на тумачење одредбе § 159. немач. казн. зак., по којој ово дело стоји онда, кад ко „предузме" да другога наведе на кривоклетство и т. д.

Са гледишта нашега закона, који тражи да се „покуша" навођење (а по § 46. т. 1. каз. зак. навођење је сведено што и подстрекавање) има се узети да овај деликт не може бити учињен у форми каквих припремних или посредних радњи. Тако код нас се не би могло узети, да стоји деликт само у томе, што би навођач н. пр. написао какво писмо некој трећој — посредничкој — особи, у коме би се њој обратио са захтевом да кога другог на кривоклетство наведе (в. Олсхаузен код § 159. п. 3.), већ би то писмо морало бити упућено и предато ономе, који треба да буде наведен. У опште, код нас се морају тражити услови, који се за покушај деликта изискују (§ 41. каз. зак.); кад ти услови стоје, стојало би свршено дело из § 272. каз. зак.

Ако би навођени покушао или извршио дело, на које је навођен, онда више нема овога деликта, већ би стајало обично подстрекавање и навођач би имао да искуси казну главнога кривца) § 46. т. 1. и § 47. казн. зак.).

Исти разлог опредељује нас да сматрамо, да деликт не би стојао ни тада кад би навођени био апсолутно неспособан за полагање заклетве, (в. § 41. каз. зак. и коментар Ценићев о овоме у опште).

Међутим деликт може постојати и тада, када би навођени и сам са своје стране већ у опште био решен, да учини кривоклетство, само се у овоме случају тражи, да је наводилац радио на томе, да га наведе да се он одлучи и на даље лажно исказивање, које дотле није хтео чинити.[85])

Покушаја код овога деликта не може бити због особене природе његове.

10.) О навођењу на објективно лажну заклетву. (§ 160. нем. каз. зак.).

Ова одредба сасвим је супротна пропису § 159. нем. казн. зак.; она без потребе и разлога својом благом казном (тежак затвор до 2 год. за лажну заклетву, а до 6 месеци за лажно уверење место заклетве) привилегује злочинца за злочин хотичнога кривоклетства и тиме само служи на очиту штету правосуђа. Такво је мишљење угледних немачких правника о овој особеној криминализацији.[86])

Овај деликт састоји се у навођењу кога да положи објективно лажну заклетву или да дâ лажно уверење место заклетве. Ту стоји с једне стране умишљај навођача да се прибави лажан заклетвени исказ, а с друге стране добросавесност или неурачунљивост или у крајњем случају нехат наведеног лица. Наведени, под незаконим утицајем наводиоца, држи да је заклетвени исказ истинит, он држи да стоји збиље изнето у исказу и ако у ствари није тако; он не може одговарати за хотично кривоклетство јер је или добросавестан или неурачунљив, а наводилац у овоме случају одговара за дело из овога законог прописа. Код нас овакве одредбе нема[87]) и ми држимо да је она и не потребна. Питање је сада како би се овакав деликт код наших судова расправио?

Да би правилно на ово питање одговорили, треба прво да утврдимо: какав је положај наводиоца у овоме делу?

Ради овога констатујемо да према данашњем схватању науке има не само непосредних него и посредних или фингираних учинилаца деликта. За разлику од непосредних, споредни су учиниоци деликта — они, који само извршење деликта не предузимају лично него средством какве друге особе. Та друга особа може бити или лаковерна или малоумна или у опште неурачунљива, но може бити и потпуно урачунљива, — главно је то, да ова наведена особа не чини деликт с dolus-ом, но под утицајем и по умишљају наводиоца — интелектуалнога проузроковача. Деликт је тада у свему дело овога интелектуалног проузроковача и он се тада сматра као и учинилац деликта (посредни или финсирани учинилац).

У прилог предњег извођења стоји и овај разлог: Кривично дело не може се ни замислити без учиниоца, а учиниоца опет не може бити без радње, по закону кажњиве. Кад стоји радња по закону кажњива, а кривца нема више него само један, то тај једини кривац мора бити учинилац деликта.

Такав је случај и овде и то је у опште у науци примљено.[88])

Према овоме одговор је на постављено питање: да би се овакав наводилац, онде где нема нарочите одредбе, сличне § 160. нем. казн. зак., па дакле и код нас, имао казнити као хотични учинилац онога деликта, који је средством другога и извршио.

Међутим неки од писаца сматрају, да овај посредни учинилац не може постојати код таквих деликта, где интелектуални проузроковач не би могао деликт непосредно учинити или зато, што нема извесних особина, нарочито потребних за извршење деликта или што се не налази у таквим приликама, какве су за извршење деликта потребне н. пр. силовање над женском не може извршити женско лице, кривоклетство сведочко не може учинити онај, који се не налази у положају сведока.[89])

Прекршај заклетве (Edbruch, § 162. нем. каз. зак. и § 275. нашег каз. зак.).

Овај деликт у многоме се разликује од других деликта кривоклетства и њему међу њима и није место, према појму законика.[90])

Овде увек мора предходити заклетва пред судом или другим надлештвом, с обећањем да ће се што чинити или не чинити, па после тако положене заклетве — радња или нерадња, противна обећању у заклетви.

Разуме се, да оваква заклетва мора бити законом предвиђена и пред надлежном влашћу и на закони начин положена.

Код данашњих законодавстава, то је, по правилу, одкривајућа заклетва, а постоји још и заклетва сигурности.

По нашем закону овај деликт може наступити кад се по § 302. грађ. суд. пост. положи откривајућа заклетва. Ту се поред осталога, даје обећање да ће онај, који се заклиње, ако би још о каквим стварима, које к имању принадлеже, дознао, све верно показати. Сад, ако би

---

[83]) Биндинг стр. 140.

[84]) Тако Биндинг (стр. 140. прим. под 3) вели, да је (по коментару Шварца) тек у одбору рајхстага код овога закона стављена реч «предузети», да би се од кажњивости искључили неразмишљени и у узбуђењу учињени позиви, а међутим, вели, да «предузети» не значи ништа друго него «покушати.» С њиме се слаже и Х. Мајер с. 729. и 200.

Други правници мњења су, да је овај појам «предузимања» овде ширега обима и да се под њиме разуме свака радња, која би била предузета за постигнуће дела из § 159. каз. зак., дакле и такве радње, које би се у погледу на кривоклетство, које жеље произвести, материјално само као припремне радње појавиле. Тако: одн. царевинског суда, Олсхаузен код § 159. п. 3., Хелшнер II. 926, Лист с. 713.

[85]) Биндинг с. 139; противно Олсхаузен код § 159. н. 3, који у опште допушта да и у овоме случају може деликт постојати, без икакве ограде.

[86]) Биндинг с. 142, Хелшнер II. 930, Лист с. 246. и 714, Х. Мајер с. 729.

[87]) Морамо овде учинити једну потребну напомену, нарочито ради поштованих читалаца, који се служе само српским језиком. За њих без сумње има важности овде означени Уџбеник проф. Листа, издан у српском преводу. С тога смо дужни констатовати једну очиту грешку у овоме преводу, која се односи на овај деликт: Преводилац је погрешно ставио код овога деликта, да је он предвиђен у нашем каз. зак., у § 272, јер то не стоји у нашем казн. зак., нема одредбе, која би одговарала § 160. нем. казн. зак., који садржи овај деликт. Пропис нашега § 272. каз. зак. одговара § 159. нем. каз. зак. и садржи у себи само покушај навођења, као што смо то напред изнели.

Излагање Листово код ном. § 159. нем. каз. зак. преводилац је нетачно превео, престављајући као да се тај деликт чини само посредно, док то није случај. Дело из § 159. нем. каз. зак., као што се то види из нашег ранијег излагања, може се учинити и *непосредно* и *посредно* и у томе није разлика између њега и дела из § 160, већ у сасвим другим моментима. Тако мисли и Лист, а не онако како је у преводу казано.

[88]) Види о овоме интересантна разлагања: Меркела с. 137, 139. и 140, Хелшнера II. 930. и 931, Биндинг с. 142, Х. Мајера с. 185. и Листа Уџб. с. 245, 246. и 247.

[89]) Тако Олсхаузен, види: Трећи одсек, Саучешћа, n. 4. in fine.

Противно овоме гледишту сви писци означени под бр. 88. на означеним местима.

Хелшнер о томе вели:

«Не сумњиво је да се за учиниоца у смислу закона има сматрати и тако звани фингирани учинилац и што се изузетци од овога правила конструишу, то је у ствари потпуно неоснавано и оснива се само на околности, што у појединим случајевима употреба речи учинилац уноси забуну. Кад не би било прописа § 160. каз. зак. то би, навођење на полагање лажне заклетве, сасвим доследно било кажњиво као кривоклетство.»

Види о овоме и Ценића код § 46. каз. зак.

[90]) Биндинг стр. 143.

Тако је Лист и урадио. У своме Уџбенику он је издвојио ово дело од осталих дела кривоклетства и сва дела кривоклетства ставио је у једну засебну групу, а овај деликт међу деликте противу правосуђа.

овако заклето лице, доцније збиља дознало што о стварима, које је обећало показати, па то не показало, онда би стојао деликт из § 275. каз. зак.

Умишљај учиниоца изискује се у моменту радње или нерадње, противне обећању у заклетви.

Како је откривајућа заклетва из § 302. грађ. суд. пост. једним делом асерторска, а другим промисорска, то овде изузетно може наступити реални стицај кажњивих дела из §§ 265. и 275. каз. зак., ма да је свега једна заклетва положена.

По нашем § 275. каз. зак., овде је предвиђен још један мањи преступ — прекршај простога обећања. Шта се тиме хтело рећи није јасно, а наш коментариста Ценић вели, да је то просто обећање — оно, о коме говори наш § 270. каз. зак., т. ј. Лажно уверење место заклетве. То би, дакле, могло бити неко обећање, без заклетве али примена његова није прописана никаквим законом.

Сем изнетога, прекршај заклетве, радњом или нерадњом, противном обећању у заклетви, може се учинити нарочито при положеној чиновничкој или војничкој заклетви и т. д., али такав прекршај није овим законом обухваћен.

12.) Критички поглед на одредбе нашег казн. законика о деликтима кривоклетства.

У току нашега написа више смо пута истицали погрешност наших законских прописа о овим деликтима, а и на другим местима, где то нисмо учинили, то се може извести као конзеквенца овде изнетих погледа, основаних на мишљењима угледних правника.

Према изнетоме јасно је да и у овој материји, као и у опште наш казнени законик, изискује озбиљне реформе, но у детаљније разлагање о тој ствари не мислимо овде улазити.

Напоменућемо још само, да деликт, предвиђени у пропису § 276. каз. зак. није ништа друго до лажно уверење место заклетве, специјализирано на случај, у томе закону предвиђени. Ова је одредба у великој противности са општим прописом § 270. каз. зак., који важи у опште за лажна уверења место заклетве. Код овога деликта изнели смо, да се он има да примени на лажне исказе сведока при поротноме поступању, када би ови сведоци од стране странака били ослобођени од полагања заклетве. Тако ће се по овоме закону (§ 270. каз. зак.) овакви лажни сведоци казнити казном свега до 6 месеци затвора и то без губитка грађанске части. Противно овоме, лажни сведоци и вештаци по грађ. парници, у овоме истом случају, казниће се по § 276. каз. зак. казном до 5 година затвора и губитком грађанске части. Овакво статуирање казни суштa је пронија од правосуђа.[91])

Најзад утврђујемо да у нашем напису нисмо ништа нарочитога говорили о случају, предвиђеном у § 274. каз. зак., али је и та материја обухваћена нашим разлагањем и ми држимо да ова нарочита одредба о томе није у закону ни била потребна, кад већ стоји пропис т. 2. § 269. казн. зак.

Зарад наших читалаца који не би имали при руци немачки казнени законик или би се служили само српским језиком, прикључујемо овде као додатак српски превод IX. одељка каз. зак. за царство немачко од 15. маја 1871. год.

ДОДАТАК

ДЕВЕТИ ОДСЕК

Кривоклетство.

§ 153. Онај коме је понуђена, враћена или наложена заклетва, ако се са знањем криво закуне, да се казни робијом до десет година.

§ 154. Иста казна да постигне и онога, који пред каквом влашћу, надлежном за примање заклетви, са знањем даде лажну сведоџбу или лажно вештачко мнење, па то и заклетвом потврди или који заклетву дату пре свога саслушања повреди давањем лажне сведоџбе или лажног вештачког мнења.

Ако је лажна сведоџба или вештачко мнење дато у каквом кривичном предмету на штету оптуженога и овај осуђен на смрт, робију или другу какву казну лишења слободе, већу од 5 година, да се казни робијом испод три године.

§ 155. Као полагање заклетве сматра се:

1.) Кад члан каквога верскога друштва, коме закон у место заклетве допушта употребу одређених потврдних формула, даде изјаву са потврдном формулом тога друштва.

2.) Кад парничар, сведок или вештак, који је већ положио заклетву, у истоме својству, позивајући се на већ раније положену заклетву по истоме предмету, даде уверење или кад вештак, који је као такав једном за свагда заклет, даде уверење по тако положеној заклетви.

3.) Кад државни службеник, позивајући се на своју службену заклетву, даде уверење.

§ 156. Онај, који пред влашћу, надлежном за примање каквога уверења место заклетве са знањем даде лажно такво уверење или позивајући се на такво уверење са знањем покаже неистину, казниће се тешким затвором од једнога месеца до три године.

§ 157. Ако се сведок или вештак учинио повинним кривоклетства (§§ 154, 155.) или лажног уверења, датог у место заклетве онда ће му се заслужена казна свести на половину, па и до четвртине:

1.) Ако би његово истинито казивање могло повући кривично ислеђење противу њега самога, због каквог злочина или преступа, или

2.) Ако је онај, који је учинио исказ, учинио исти у корист какве особе, у погледу које је могао да одрече изказ, али није био обавештен да то може учинити.

Ако је према овоме заслужена казна, робија испод једне године, онда се иста има преобратити у казну тешкога затвора, према сразмери у § 21.

§ 158. Исто такво свођење казне наступа и онда, кад онај, који се учинио повинним кривоклетства или лажног уверења, датог у место заклетве, ову изјаву опорече код исте власти, код које ју је и дао, пре него што је учињена достава противу њега или пре него што би се противу њега повела кривична истрага и пре него што је настала правна штета због лажног исказа, за кога другога.

§ 159. Ко предузме да другога наведе на кривоклетство, казниће се робијом до пет година, а ко предузме да другога наведе, да са знањем даде лажно уверење у место заклетве, казниће се тешким затвором до једне године.

§ 160. Ко другога наведе на полагање лажне заклетве, казниће се тешким затвором до две године, поред којега се може осудити и на губитак грађанске части, а ко другога наведе на полагање лажног уверења у место заклетве, казниће се тешким затвором до шест месеци.

И покушај је кажњив.

§ 161. При свакој осуди због кривоклетства, изузев случајеве из §§ 157. и 158. има се изрећи и губитак грађанске части, а сем тога има се изрећи и стална неспособност осуђенога да се као сведок или вештак под заклетвом саслушава.

У случајевима §§ 156—159. може се поред казне тешкога затвора изрећи и губитак грађанске части.

§ 162. Ко намерно учини што противно заклетви сигурности, датој пред судом или датом обећању у откривајућој заклетви, казниће се тешким затвором до две године.

§ 163. Ако је која од оних радњи означених у §§ 153. до 156. учињена из нехата, онда долази казна тешкога затвора до једне године.

Кривац се неће казнити, ако опорече свој лажни исказ код оне исте власти, код које га је и дао, пре него што би зато био достављен или би противу њега била поведена кривична истрага и пре него што је из његовога лажнога исказа настала правна штета за некога другога.

[91]) Види о овоме и коментар Ценићев код § 270. каз. зак., но при томе треба имати на уму да је исти писан пре нашег закона о пороти.

„О ПЕКАРНИЦАМА У СЕЛИМА“ *)

У 49. Бр. „Полицијског Гласника“ под горњим насловом, г. Мих. Протић, расправљао је питања:

а) да ли је законом дозвољено подизање самих пекарница и у селима, *без нарочитог одобрења;*

б) да ли је рад држ. власти, које забрањују то подизање сагласан закону, и

в) да ли у опште треба дозвољавати подизање пекарница и у селима и поред држ. друмова?

И пошто је утврдио: а) да законом није забрањено подизање тих пекарница — *„пошто нема зак. наређења да се забрањују* — и б) да „забрањивање пекарских радња у селима на основу § 7. и 8. уредбе о механама, ма да су таква решењ одобравана од стране више власти — *није законски оправдано,* али је у опште..... *умесно, правично и наметно* (но само треба претходно о томе донети за-

*) Курзив је свуда наш.

кон)“ — износи своје мишљење због кога је „умесно и *правилно*“ ово забрањивање. Разлози су му:

1. Што се „њима штете интереси сопственика механа, који већ имају пекарнице....“

2. Што би право сопственика тих механа, било *илузорно*, јер им то право о подизању пекарница проистиче из зак. дужности....“

3. Што их не изазива стварна потреба; што се ту скупљају људи ради пољног седења, коцкања и т. д., и

4. Што би се пекарнице украј путева толико намножиле „да би била пекарница до пекарнице. а то неће бити добро ни за јавну безбедност.“

На расправу овога, г. Протића је побудило учестано подизање пекарница поред окр. и ср. друмова, те мисли да би најбоље било ово регулисати *нарочитим законом*, пошто су многе власти „у недоумици“ те не знају како да поступају, јер док једне забрањују подизање ових пекарница и лицима која имају пекарско право, друге то не чине....

— — — — — — — — — — — — —

Пре свега, ниједна власт не сме бити „у недоумици“ да ли могу постојати саме пекарнице у селима, кад су лица која пекарску радњу упражњавају, испунила услов из § 3. уредбе о еснафима. Ова је професија законом дозвољена (в. § 92. тач. 6. уредбе). Никаквим специјалним законом *није сужено* право пекарима, да могу подизати и обављати радње и у селима (као што је то случај у зак. о сеоским дућанима и уредби о механама). Кад тога нема, онда не може ни речи бити о каквој недоумици. И, забрањивање лицима, која су испунила услов из § 3. уредбе о еснафима, да подижу пекарнице у селима и у њима раде, а на основу §§ 7. и 8. уредбе о механама, скроз је незаконита радња. Оваквим поступком дотичне власти крше права једном реду друштвеном, која је закон тако јасно огарантовао, (в. четврту главу уредбе и § 2). Чак је непотребно да се у овом питању ишта регулише — расписом. Поступак приликом подизања и отварања ових пекарница прост је. Еснафско право, пријава власти, пријава за порез и ништа више.

По нашем мишљењу никакав *нарочити закон*, никакве зак. допуне нису потребне ради регулисања истакнутих питања у том напису. Ми се можемо само радовати овој појави — подизању, па ма то било и у највећем броју, пекарница у у селима и поред друмова. То је утешна појава, која доказује да је наше друштво коракнуло унапред. Многе и многе болештине, које су народу велика зла нанеле, неће имати оних диспозиција за ширење које су имале и још имају услед небрежљивости сеоског становништва, услед његове индиферентности према чистоти, па чак и онда, кад и храну справља. Нису све редуше у свима домовима чисменке .. А кад полиција врши своју дужност како треба, онда пекарнице по селима могу и морају бити само од благотворног утицаја и дејства. Бојазан, да ће се у њима скупити и проблематичне личности, оправдана је у толико, ако власт, која је позвана да штити личну и имовну безбедност, буде пренебрегла свој позив. Само у таквом случају, пекарнице могу бити опасне по јаван ред и безбедност, као што су у таквом случају опасни по друштво и дућани, ковачнице, механе, кафане, крчме, па и невине абације, пиштери и др. код којих се такође свет скупља.

Корист од такса, које би пекарнице плаћале, по држ. касу била би незнатна према користи коју пекарнице пружају народу.

У правој и чистој храни основ је и здравља народног; не рушимо те основе, већ их учвршћујмо. Не нападајмо сеоске пекарнице већ озбиљнију пажњу обратимо на сеоске крчме и бесправно крчмење пића где лежи највеће зло нашега друштва.

Према свему овоме, мишљења смо: *да није ни умесно, ни правично, ни паметно* забрањивати подизање пекарница у већем броју по селима па ни поред друмова.

Н. Ванић.

ПОРЕКЛО И ПРИРОДА КРИМИНАЛИТЕТА

Енрико Фери

(свршетак)

* * *

Остављајући на страну мишљење класичне школе, по коме злочин, као последица индивидуалне слободне воље, нема у себи ничег биолошког и социолошког, — о природи и пореклу злочина постоје више објашњења и теорија криминалних антрополога Пре него што бисмо изложили наше мишљење о овом важном питању, потребно је да претходно испитамо ове теорије које су, одмах додајемо недовољне, да одговоре намењеном циљу, јер губе из вида важност научних познавања органских и психолошких карактера злочинаца, који су најглавнији и најплоднији задатак криминалне антропологије.

Оно што је нарочито потребно криминалном социологу за извођење правних и социјалних закључака, то су фактори криминалитета, способни за позитивна посматрања са гледишта биолошког, физичког и социјалног. То су склоности и темпераменти, више или мање ненормални, па према томе и за поправку више или мање подобни, код различних категорија злочинаца из којих криминални социолог изводи закључке о различном поступању према њима.

Једна од најоргиналнијих криминално-антрополошких теорија јесте, нема спора, она коју је на криминално-антрополошком конгресу у Риму (1885) заступао славни анатомист *Албрехт*, и по којој злочинци, одликујући се склоностима, навикама и органским карактерима животињског света, представљају нормални живот природе, који је оличен у убиствима и крађама, док је владање поштених људи, услед аномалија у природном роду, само један изузетак.

Лако ми је било одговорити, уз једногласно одобравање свију присутних (на конгресу) да се ово парадоксално схватање још и може допустити у упоредној анатомији универзалног живота, али да је оно апсолутно лишено сваког основа у животу људском, као једине полазне тачке за криминалне антропологе и социологе. Пошто у данашњем друштву има неоспорно више поштених људи него злочинаца, то је јасно да ови последњи представљају изузетак услед биолошких и социалних анормалитета. Још сам додао, да и са гледишта упоредне анатомије није тачно тврђење: да су убиства и крађе нормална појава код животиња, пошто њихова акција, која одговара човечијем убиству, није убиство кад једну животињу убије ма која друга животиња, већ само онда кад је убије животиња која припада истој врсти. Према овоме, као год што се не сматра као убиство кад човек у циљу хране, убије једног сисара, исто тако не може се казати да месождер врши анти-природни акт кад убија травоједа. Немогуће је, дакле, тврдити, да се нормални универзални живот састоји у убиству, крађи и т. п.

Идеју, по којој је злочин нормална акција заступао је недавно. са гледишта чисто социјалног, и *Диркхајм*, који, из факта што се злочин манифестује у сваком људском друштву, закључује: да је он феномен нормалне социологије, фактор јавног здравља, нераздвојни део здравог друштва.

Пре свега, као што је то већ приметио *Галероти*, Диркхајм пада у контрадикцију, кад тврди, у исто доба, и дч је злочин нормална појава и да злочинац може бити ненормално створење, из чега излази да продукат једне ненормалне личности може бити нормалан. Али је очигледно, и поред овога, да је Диркхајм, допуштајући нормалност злочиначког феномена, помешао *нормалност* и *сталност* једног социјалног факта, док, међутим, један социални или биолошки факт може у исто доба бити и сталан и ненормалан, ако се јавља у мањем броју случајева. Кад би се усвојило мишљење Диркхајмово, морала би се и сама болест сматрати као феномен биолошко нормални, пошто су се болести јављале у свима временима, на свима местима и код свију организација.

Позитивни критеријум лежи, на против, у већини или мањини случајева, које представља један или други феномен за сваку социјалну групу. Ево због чега је оцеубиство, које се у Европи и Америци сматра за страшан злочин, допуштено код Батаса на Суматри, па се, шта више, у неколико сматра и као дужност.

Што се тиче тврђења Диркхајмовог, да је злочин фактор јавног здравља, и ако је Тард, заборављајући разлику између факта нормалног и факта сталног, био веома скандализован овом идејом, ми мислимо, да се донекле може допустити, као што је то већ учинио Ломброзо, да злочин у неколико може имати и корисних последица за друштво онако, исто као и болест у организму личности*).

И сам је геније дегенеративна ненормалност, али је готово увек од користи друштву, пошто представља еволутивни облик дегенерације, док су злочин и лудило који су инволутивни облик дегенерације,

*) Lombroso: Les bienfaits du crime, dans la Nouvelle Revue, 1895.

по правилу увек штетни, и само по изузетку корисни.

Ни у Диркхајмовим ни у Ломброзовим опсервацијама нема потпуне истине, јер ни једне ни друге не чине разлику између атавистичког и еволутивног криминалитета.

Извесно је доиста, да све социјалне штете, које произлазе из обичних злочина, јесу потпуно стварне, ако је реч о атавистичком криминалитету, док су то у много мањој мери, ако је реч о криминалитету еволутивном, који понекад може чак и користити друштвеном прогресу, пошто је, као што вели Диркхајм, злочинац (додајем еволутивни) често пута био претходник будућег морала.

На овај начин н. пр. историја радничког покрета у Енглеској, у XIX веку показује, колико су народне агитације, које су трајале до близу 1870. год., допринеле данашњим јавним слободама и узајамном поштовању капиталиста и радника. Ове агитације имале су, међутим, готово увек, облик еволутивног криминалитета са насилним штрајковима и побунама.

У сваком случају злочин је, па ма какве му биле последице, облик ненормалне активности, па с тога је немогуће допустити као што то чини Диркхајм, да он припада нормалној социологији, а не социалној патологији.

Између биолошких објашњења криминалитета најкарактеристичније је оно, које је дао Ломброзо у првим издањима својих дела. Карактер атавизма апсолутно је неоспорим код већине злочиначких аномалија, али објашњење помоћу атавизма, и ако је једино могуће код рођених злочинаца, има тај недостатак, што не обухвата све категорије злочинаца, нити сва случајеве у једној истој категорији. Очигледно је доиста, за сваког који изучава злочинце, до они од њих, који су случајни, показују много мање аномалија, а нарочито аномалија атавистичких, и да, чак и међу рођеним злочинцима, има у исто доба и типова чисто атавистичких и типова патолошких, или са органском и физичком дегенерацијом.

У последњем издању свога, „*Рођеног злочинца*“ (Uomo deliuqnente), Ломброзо је довео у везу атавизам са патологијом у објашњењу криминалитета, заснивајући овај на епилепсији и моралном лудилу. И ако је у почетку полазио искључиво од атавизма, он је доцније морално лудило идентификовао са урођеним криминалитетом, и ово су схватање данас усвојили многи лекари за душевне болести у Италији.

Међу многобројним замеркама овом Ломброзовом објашњењу злочина најглавније су ове две: а) Не само да сви злочинци нису епилептичари (што у осталом и сам Ломброзо не тврди), већ шта више немају сви ни епилептичну природу, и б.) Епилепсија или генерална патологија искључује атавизам.

Оба ова тврђења, по моме мишљењу, несолидна су, пошто злочин није облик, већ трансформација епилептичних особина, затим што се код епилептичара, који нису злочинци, срећу карактери и навике атавистичке и животињске, и што, најзад, између атавизма и патологије нема антагонизма, што доказују многобројни облици лудила и идиотизма.

Објашњење злочина помоћу епилепсије, за које је Ломброзо изнео масу симптоматичних доказа, у основи је тачно, што утврђују и истраживања Томанијева, Отоленгијева и др. За мене је оно једино позитивно објашњење у свима случајевима чудноватог, непредвиђеног и без икаквих мотива извршеног злочина према личности или имовини, али је, и при свем овом ипак непотпуно, кад се има у виду, да многи обични епилептичари не врше злочине и ако се налазе у врло рђавим физичким и социјалним приликама, у којима бујно расте опасна биљка злочина.

Тврђење *Коложанијево:* да је злочин *феномен исихичког атавизма* у очигледној је противности са многим позитивним закључцима криминалне антропологије. Нелогично је, у осталом, признавати психички а апсолутно порицати органски атавизам, као што то чини Колажани.

На супрот објашњењу злочина помоћу *атавизма*, друге теорије сматрају га као чисто *исихолошки* феномен.

Док Ломброзо (а с њим и многи криминални антрополози у Италији) патолошки услов злочина ограничавају на епилептичко порекло, дотле је злочин за енглеске психопате: Томпсона и Модслеја, као и за Виргилија у Италији, грана истог стабла коме припада и лудило, а између ове две гране, како вели Модслеј, постоји једна средња зона.

Бенедикт са своје стране (потпомогнут правницима Листом и Варгом) сматра патолошке прилике, у којима злочин има свога корена, као физичку, моралну и естетичку неврастенију, урођену или доцније задобивену, која производи професијоналног злочинца, коме се доцније придружују и злочинци болесни и дегенерисани.

Ова Бенедиктова теорији изгледа ми веома растегљива. Изразом „неврастенија“ нису ни у колико увећана ни прецизирана наша клинична или биолошка знања о злочину, а симптоми неврастеније, које је прецизирао *Беар*, не слажу се потпуно са симптомима рођеног злочинца (по Бенедикту професијоналног), код кога се опажа све друго само не нервна изнемоглост. Бенедиктова теорија може се применити само на скитнице са физичком неврастенијом, код којих је одавно запажена органска слабост, која их онеспособљава за сваки уредан и дужи рад.

Што се тиче заједничког порекла злочина и лудила, теорија ова у већини случајева истинита је, само што постоји велики број случајних злочинаца на које се она не може применити, као и извесан број душевно оболелих, који нису злочинци.

Очигледно је, да постоји велика сличност између злочина и лудила, као и између свију тежих облика људске дегенерације, али нам ова сличност још не даје потпуно објашњење. Шта више, између обичног лудака и лудака злочинца постоји огромна разлика, како у антрополошком типу тако и у психичком карактеру. Ја сам ову разлику уочио више пута, упоређујући обе врсте душевно оболелих у тоскапским заводима.

У последњим годинама појавио се знатан покрет у доменама биологије и психологије, у корист објашњења злочина путем дегенерације, које је објашњење славни *Морел* истакао још 1857. год. Колико у овом објашњењу има истине, толико исто има и неодређености. Оно нам пре свега, не даје никакву прецизну и позитивну идеју о дегенерацији, коју, заједно с Морелом, сматра као *одступање од нормалног типа* и која, трансформишући се погоршавајући се у сукцесивним генерацијама, најзад потпуно ишчезава услед нешлодности или самоубиства. Ова идеја о дегенерацији, услед свога великог пространства, а у циљу да објасни све, објашњава врло мало.

Још је неодређенија идеја *Бонгијева*, који генезу злочина, али не у природном смислу те речи, већ у смислу акције противне природним законима, налази у нервном систему, у коме отпорне моћи нису у сразмери са активношћу осталих делова истог система. Очигледно је, да ово чисто дескриптивно објашњење не доприноси ни у колико генетичком објашњењу криминалитета.

Најзад, идеја *Десаинова* прихваћена *Гарофалом*, по којој урођени криминалитет не улази у праву домену патологије, већ се ограничава на аномалије у смислу моралном, не одговара такође истини, пошто је и из саме категорије рођених злочинаца немогуће искључити веће или мање присуство патолошких карактера. Немогуће је такође заборавити наследну трансформацију, чија се истина редовно утврђује код криминалитета, лудила, самоубиства, моралних аномалија итд.

Разлика, коју Гарофало поставља између урођеног злочинства и лудила, нетачна је у смислу научном, јер док он тврди, са Ескиролом и осталим, да је злочин за лудака једини циљ, а за злочинца средство за постигнуће егоистичког циља, дотле је врло лако доказати, да има лудака који врше злочин, или ради постигнућа извесног законског, и ако ујображеног циља, као н.пр. у нужној одбрани за време халуцинације гањања, или из мотива анти-социјалних, као што су: освета, полно уживање и остали обични злочини.

Да резимирамо ово што смо до сад казали:

Свако од изложених биолошких објашњења криминалитета делом је истинито; велим делом с тога, што се свако од њих показује као више или мање тачно код појединих категорија злочинаца. Али, ни једна од изложених теорија није довољна ни потпуна; прво с тога, што ни једна не објашњава природну генезу злочина код свих категорија злочинаца, а на другом месту зато, што нису у стању да покажу прецизне и основне разлоге због којих биолошки анормалитети, производе код једних личности злочин, код других лудило или самоубиство, а код трећих само органски или психички инфериоритет.

Зашто међу 100 лудака, или невропатичара, или неврастеничара, или епилептичара, или дегенерисаних, или са општим аномалијама, нема више од 20—30, или

највише њих 50, који врше злочине, док их остали не врше?

Могло би се врло лако одговорити: зато што су се они, који нису пали у злочин, налазили у повољној физичкој и социјалној средини, која их је задржала од злочиначких акта, али овај одговор вреди само за извесан број случајева. Има дегенерисаних и лудака, који живе у истој фамилијарној и социјалној средини, па ипак једни постају злочинци, а други не. И делимичне разлике спољних прилика, које постоје свагда и у сваком моменту живота за сваку индивиду-у, нису довољне за објашњење ове огромне разлике у крајњим резултатима. Зашто, н.пр. од два идиота, који су потчињени истим утицајима, један на шалу одговара убиством, а други не? Зашто од два дегенерисана лица, или од два лудака, за које извесна девојка неће да чује, један убија њу саму, док се други убија пред њеним ногама? И, најзад, зашто од двојице или више дегенерисаних, неврастеничара итд. један постаје проста, безопасна скитница, која се ограничава на прошњу, док се други одаје крађи, па чак и разбојништву са убиством?

Зато што се биолошки фактор криминалитета састоји се у нечем специјалном, до сада још неодређеном, али без чега се не могу објаснити ови тако различни и са спољним приликама, у којима се често налазе личности сваке друштвене класе са органским или психичким аномалијама, толико несразмерни резултати.

У овом мишљењу још се више утврђујем кад мислим на криминални тип, који служи за разликовање злочинаца, не само од нормалних, већ и за њихово разликовање од душевно оболелих, дегенерисаних, епилептичних и неврастеничних, који нису злочинци. Довољно је, доиста, посматрати становнике једне болнице за обичне душевне болести, па одмах уочити факт: да већина ових несрећника не показује криминални тип (нарочито у физиономији) док је на против овај тип врло чест код великог броја душевно оболелих, који су извршили ма какав злочин. Тип убице, кога сам посматрао код једног младог војника, између њих 700, нашао сам код тројице или четворице болесника у пезарској болници за душевне болести; и као год што ми је војник признао, да је у малолетству био осуђиван због убиства, исто су тако и сви ови осуђеници били осуђивани за исти злочин. Противно овом, у заводу душевно оболелих злочинаца, у Моителупу, нашао сам врло велики број криминалних типова са тачном разликом између убице и обичних крадљиваца.

Из овога јасно излази, да је криминалитет, нарочито урођен (а делом и случајни), специјални облик биолошких аномалија који се, на терену раса и темперамента, јасно разликује од свију осталих облика аномалија, или патологије, или дегенерације, и који тачно одређује ефективни злочин, кад год се нађе у физичкој или специјалној средини, која предиспозицији дотичне индивиду-е нуди прилике и средства да пређе у дело.

Са ових разлога ја држим, да је са гледишта биолошког још најпрецизније и најпозитивније мишљење о „*криминалној нервози*“, која се сама по себи разликује од сваке патолошке, атавистичке, дегенеративе или које друге форме.

Али, ма какви били облик и категорије криминалитета, јасно је, да су његово порекло и природа врло сложени, како са гледишта биолошког тако и са гледишта физичког и социјалног. Ни један, дакле злочин, па ма како незнатан био, не може се сматрати ни као феномен искључиво биолошки, ни као феномен искључиво физички, ни као феномен искључиво социјални, већ као резултат свију ових фактора, т.ј. и биолошког и физичког и социјалног.

Извесно је да надмоћност тог и тог реда фактора опредељује разлике у маси злочинаца, али је тако исто извесно, да је сваки злочинац и сваки злочин, па ма којој категорији припадали, једновремени производ стицаја све три врсте фактора.

Ово синтетичко објашњење порекла и природе злочина, није до данас директно нападала ни једна критика нове, криминалне школе, што значи да су га прећутно примиле.

Понављамо још једном, да за нас злочин није ни феномен искључиво биолошки, ни искључиви производ физичке или социјалне средине, већ да је, у свима антрополошким категоријама злочинаца, резултанта: специјалног анормалитета, сталног или пролазног, урођеног или доцније задобивеног, органске или психичке конституције и спољних, физичких или друштвених прилика.

Ово што вреди за природну генезу злочина, вреди и за сваки други облик људске активности, па био он нормалан или не. Тако је н.пр. немогуће говорити о осталим великим манифестацијама социјалне патологије, као што су: лудило, самоубиство, алкохолизам, скитничење и т. д., нити о манифестацијама патолошке биологије: наслеђе и зараза, ако се нема у виду, да су оне резултанта комбиноване акције фактора антрополошких, физичких и социјалних.

Према већини наших критика, а нарочито оних које су мало, или ни мало, изучавале злочинца по строго научној методи, криминалитет је феномен искључиво социјалног порекла. Има их и таквих, који тврде, да је друштвена средина одређена економским условима, и да је с тога злочин, без обзира на облик у коме се јавља, само последица рђавог економског стања.

Доктрина марксизма *о историјском материјализму* који би се, по моме мишљењу, могао тачније назвати *економским детерминизмом*, и по којој економски услови сваке социјалне групе, у свакој фази своје еволуције, одређују у последњем степену, директно или индиректно: моралне осећаје, идеје и политичке и судске институције исте групе, — у основи је тачно; оно је основни закон позитивне социологије. Држим, међутим, да ову теорију треба допунити, допуштајући, пре свега, да су економски услови сваке групе, са своје стране, природна резултанта енергија њихове расе, које се развијају у повољној телуријској средини, као и да морални осећаји, идеја и политичке и судске институције, имају такође засебну и релативно аутономну егзистенцију, т.ј. у границама варијација дотичне економске конституције.

Мишљење, по коме је злочин искључива или главна последица опште друштвене средине, које је *Тард* резимирао у познатим речима: „*Каква државна организација такав криминалитет*,“ нетачно је већ и по томе, што се њиме не могу објаснити сви облици злочина и све категорије злочинаца; оно поглавито посматра случајни криминалитет, код кога ми и не поричемо надмоћност социјалних фактора.

Завршујући овим преглед разних криминално-антрополошких теорија о пореклу и природи злочина, враћамо се поново нашем основном тврђењу, које мора служити као основ не само криминалној антропологији, већ и свима закључцима криминалне социологије, и по коме је злочин (као и свака људска акција) феномен сложеног порекла: *биолошког* или *физичко-социјалног, са модалитетима и различитим ступњевима, према различитим приликама личности и средине, времена и места.*

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ЛУТКА

превод с француског

И ако је то било веома давно, ипак ми се чини да још и данас гледам стару маркизу де Флавињи, тиху и веселу старицу, како седи у старој, свиленој наслоњачи, а поред ње, на ниској столици, једну жену, готово истих година, такође веселу и задовољну, која беше позната под именом: „Госпођица Одила“. Госпођица не беше служавка маркизина; између две старице, напротив, владало је велико пријатељство. Плетући по цео дан грубе вунене блузе, које су четвртком изјутра раздавале сиромасима са хлебом и новцем, обе старице разговараху пријатељски и искрено о најповерљивијим стварима. За време празничних дана, кад се није могло плести, пријатељице обично претресаху своје огромне ормане, препуне свакојаког рубља, које су пажљиво тресле и проветравале.

У унутрашњости једног од ових тајанствених ормана, а у једној стаклепој кутији, налажаше се једна ствар, којој су обе старице прилазиле са нарочитим страхопоштовањем. То је била једна велика лутка, у већ похабаној свиленој хаљини старе ношње, са грубим лицем, опалом косом, осакаћеним рукама и изломљеним носем; сећам се добро, да је имала само једну ципелу од сафтијана, са високом штиклом и већ поцрнелом сребрном пређицом.

Приближујући се овом предмету, и додирујући га са нарочитом обазривошћу, као неку резиквију, и маркиза и госпођица Одила, изговараху, са нарочитим страхопоштовањем, обично једне исте фразе.

„*Она* је још више оћелавила; жипон јој је већ дотрајао; ево једног прста који ће скоро отпасти.“

После овога увек је приступано отварању стаклене кутије и поправљању похабаног жипона, а по овом је лутка постављана усправно у најбољу преграду ормана.

„Чини ми се, драга моја пријатељице, да се још добро држи“?

Маркиза је госпођицу Одилу увек називала *пријатељицом*, док је она њу ословљавала фамилијарно са: „*Госпођа Соланж.*“

То је све што смо знали о двема старицама и њиховој лутки, али једног вечера — то је било у очи Божића — изненада сазнадосмо тајну. Онога дана, кад се ово десило, и госпођица Одила и маркиза разговараху много живље но обично, али се пред вече ућуташе и са скрштеним рукама отпочеше једна другу нежно посматрати; видело се јасно, да им се мисли занимаху неком заједничком успоменом.

Чим је наступила ноћ Одила запали свеће а потом, вадећи испод кецеље свежањ кључева, отвори орман у коме је била лутка, извади ову из стаклене кутије и додаде је предострожно маркизи, која је метну на колено и отпоче посматрати са нежним осмејком. У свом извештаном оделу и са својом главом без косе, лутка је изгледала много старија од пријатељица.

* * *

Хоћу ли, пријатељице, испричати овим малишанима нашу историју? рече маркиза обраћајући се лутки. Пошто је Одила једним озбиљним покретом главе, дала на ово пристанак, маркиза нас позва да поседамо око ње и, држећи стално лутку на крилу, исприча ово:

Пре много и много година — још док је била дете — грађански рат пустошио је Бретању, у којој је она била рођена. Њени родитељи побегли су из Француске још у почетку 1792. год. али без ње — мале маркизе — која је, да се не би излагала опасностима и непријатностима емиграције, предата на чување једној сељанци из Плубалеја. Одмах по њиховом одласку граница је затворена и немилосрдни закони издати против емиграната, који су покушавали да се врате у Француску.

За све време ове страхоте мала Соланж — тако се звала маркиза — остаде код сељана Роалтових. Ови добри људи не беху, на жалост, у могућности да ма што сазнаду о њеним родитељима, нити да с њима ступе у преписку, пошто је закон кажњавао смртном казном сваки покушај кореспонденције са емигрантима.

Плубалеј је велико село, удаљено три миље од Сен-Мола и пола часа од стеновите морске обале, која свако искрцавање чињаше опасним. *Плави* су га отели од *шуана* и у њему стално остали. Њихов старешина — један старији подофицир — беше, као и већина подофицира у револуционарној војсци: велики патриота, немилостив и строг. Звао се Мецгер и био је Елзашанин. Цело село бојало га се, а нарочито мала Соланж. Овај страшан човек, са великим брковима, густим обрвама, лукавим погледом и оштрим гласом, постао је за њу право страшило. У времену, кад са трупом није ишао у извиђање по околини, Мецгер је, са лулом у зубима, стално седео пред стражаром, која је била смештена у цркви, и оштрим погледом посмарао све три сеоске улице.

Једног дана, враћајући се кући са купљеним хлебом за мајку Роалт, мала би приморана да прође поред цркве, пред којом је седео сержан. Не смејући се враћати натраг, да не би још више пала у очи, сирота Соланж прође журно поред страшног човека, и не погледав га. Већ је помишљала да је избегла опасност, кад одједном чу за собом оштар глас:

„Стани мала“!

Осећајући како јој срце престаде куцати мала Соланж, цептећи од страха, стаде као укопана

„Приђи ближе“! нареди сержан.

Дете послуша и стаде на два корака пред Мецгера, али се не усуди да му погледа у лице.

Пошто ју је ћутећи посматрао неко време, Мецгер продужи гласом, који се малој учинио страшнијим од грмљавине:

„Ти си мала аристократка“?

Ове речи толико уплашише малу Соланж, да за дуго оста са полуотвореним устима, немогући проговорити ни једне једине речи. И ако није добро разумела питање, знала је, да реч *аристократа* означава људе, који су у ово време убијани, и с тога се отпоче у себи молити Богу.

„Колико ти је година“? упита је даље страшни човек.

„Осам“, одговори Соланж промуклим и дрхтавим гласом.

Хтела је још из учтивости рећи и „*господине*„, али је инстинктивно прогутала ову реч, потпуно уверена да би је војник заклао чим би је изговорила.

„Осам година... осам година! То је исто као.... Али ти си сувише велика и развијена према твојим годинама.“

Последње речи Мецгер је изговорио сасвим другим, готово пријатним гласом, што је толико ослободило малу, да га је отпочела посматрати: изгледао је доиста страшан са тророгим шеширом, препланулим лицем, црном лулом, посувраћеним рукавима, великом сабљом и кадавим доколеницама.

„Сад иди“! нареди он.

Узбуђено и преплашено дете побеже кући.

После овог догађаја мала Соланж убрзо је опазила, да је Мецгер не испушта из очију, и да је у свакој прилици нарочито посматра. Пролазећи поред куће Роалтових, на челу своје трупе, он је увек тражаше погледом по унутрашњости собе. Ако би је срео на улици, редовно се заустављао, да би је могао што боље и што дуже посматрати, или је гласом, од кога је она увек дрхтала, весело викао за њом:

„Ах! ах! мала“!

Да није морала, мала Соланж никад не би изишла из куће, али мајка Роалт, предвиђајући да дете неће више видети своје родитеље, а у жели да надокнади оно што је трошила на њено обдржавање, радо је употребљаваше за омање кућевне послове. Услед овога сирото дете сретало се, готово сваког дана, са човеком од кога се толико бојала, и за кога је била убеђена да ће је убити чим му се укаже згодна прилика.

„Како ти је име мала“! упита је изненада Мецгер једног дана на сеоском извору.

Верујући, да јој је куцнуо последњи час, она одговори одлучно:

„Соланж.“

„Соланж! Какво опако име!,“ узвикну војник, хватајући је за руке и подижући је од земље, да би видео колико је тешка, а за тим, као за себе, настави: „Осам година!.... осам година! Како то брзо расте!“

У овом тренутку мала је замишљала, да се налази међу шапама медведа, који се игра са ухваћеним пленом.

Живот у непрестаном страху постао је већ жалостан за малу Соланж. Дошао је најзад, и децембар са својим страшним ноћима и мутним данима. Ретко је пролазио који дан, а да *плави* не ухвате по неког од емиграната који се, жељни отаџбине, враћаху у Француску и по цену живота. *Плави* их ловљаху као и сваку другу дивљач помоћу великих, и за овај посао нарочито дресираних паса. Ухваћени емигранти спроводећени су кроз Плубалеј; оковани и у поцепаном оделу, за Сан-Молоним у Ремс где су, после кратког суђења, пушкарани. Закон беше немилосрдан, а пресуде одмах извршне: сваки ухваћени емигрант био је мртвац.

* * *

Било је то у очи Божића 1793. год. Нико у селу и не спомињаше радост и весеље с којима се некад прослављало бадње вече. Црква беше затворена, а звона нема! настала је ноћ веома мрачна; пси су цео дан лајали према пустари Бодор: плави су без сумње уловили добар лов.

Мала Соланж спавала је на првом спрату, у једној таванској собици, близу мрачног и страшног амбара, у коме је била смештена храна за стоку. Била је необично жалосна овог вечера. Свлачећи се, дрхтећи од зиме, сећала се ранијих празника у очи Божића, које је проводила заједно са родитељима; сећала се живо оних веселих призора поред камина, пуњећи свакојаких играчки, посластица и разних, белих пакета, украшених лепим пантљикама! И, док се свега овога сећала, дотле је умореним рукама држала своје велике и тешке дрвене ципеле, али их не остави поред камина, знајући добро да ће остати празне као и прошле године. Да ли се мали Христос бојао, да дође у Француску?

Можда би јадно дете још сањало о срећним временима, али јој се учини да чује неку лупу у суседном амбару, те с тога брзо угаси свећу и сакри се под покривач, а у скоро и заспа. Учини јој се у сну, да види, како се врата лагано отварају, и како једна сенка улази у њену собицу. Гледајући испод покривача, опазила је лепо једног човека, одевеног као и сви они емигранти, које су готово посве дневно спроводили кроз Плубалеј.

„Не бој се, моја мала Соланж, не бој ништа,“ проговори овај човек веома нежним гласом.

И она се није бојала.

Одмах по овом осетила је, како једна рука нежно отклања косу са њеног чела; зрак месечине падао је у овам тренутку на њу кроз прозор без завеса, а човек, који беше близу ње, посматрао ју је, говорећи:

„Како си лепа, велика и снажна, моја мала Соланж!“

После дужег посматрања, непознати је узе у наручје, притеже фрастично и обасу пољупцима. Она не знађаше, да ли је у овом тренутку била будна, или је још сањала, али јој се учини, да човек клечи и јеца поред њеног кревета; ако је њен отац још жив, то су ови пољупци и ова нежност могла доћи, мислила је она, једино од њега. Тискајући се у његово наручје — необично срећна — она поново заспа.

* * *

Пробудивши се у зору, Соланж једва се сећала свога сна: очигледно је да све беше сан, јер соба беше потпуно празна, а врата на амбару затворена. Седећи, као и обично у кревету, за врема облачења, Соланж одједном узвикну од радости, опазивши на својим гломазним ципелама једну велику лутку, у хаљини од зелене свиле, и у ципелама од сафтијана са сребрним и сјајним прећицама. Дете паде на колена пред овом скупоценом лутком, и одмах јој даде име: *Ивона*. Пошто се на брзу руку обукла, узела је своју лутку у наручје и сишла у салу. Видећи је са једном тако скупоценом играчком, о којој њена машта није сањала, г-ђа Роалт повика изненађена:

„Боже, Соланж, ко ти је дао ту лутку?“

Мали Христос, госпођо!“ одговори наивно дете.

Бретанка беше зинула од чуда: и ако је веровала у надприродне ствари, ипак јој је изгледало, да овај догађај са малом Соланж превазилази границе божанске моћи. Очигледност је, међутим, запрепашћаваше јер знађаше врло добро, да се никад у Плубалеју, по ни у Сен-Молу, није могао снабдети оваквом скупоценом лутком, и с тога је отпоче испитивати са највећом обазривошћу. За овим позва и свог мужа, који се врло мало разумеваше у свили, те се с тога и не изненади тако много. Убрзо дотрчаше и суседи, од којих се једни наивно дивљаху неоспорном чуду, док други, више скепитици, покушаваху да нађу ма како објашњење овом догађају. Не узнемирујући се много општим узбуђењем, Соланж пажљиво миловаше Ивону, и најзад је метну у прозор, а кад је мајка Роалт, враћајући се практичним стварима, посла извесним послом на крај села, код сарача Коко-а, она са собом понесе и своју лутку.

* * *

Догађај овај беше већ познат половини села. Стојећи пред кућама, сељанке са нарочитом пажњом посматраху малу Соланж, која носаше своју лутку озбиљно и поносито. Кад је стигла пред цркву, пред којом се, као к обично, налазио сержан Мецгер, она се ни најмање неуплаши. Њена унутрашња радост била је толико велика, да се ничег није бојала. Кад је сержан викну и запита шта носи, она му приђе поузданим корацима и одлучно рече.

„Лутку.“

— Лепо лутка! Од куда ти?

— Дао ми је мали Христос, господине сержане.

На ове речи Јакобинац се сав накостреши, скочи са столице и подвикну.

„Шта велиш?“

— То је лутка, коју ми је мали Христос донео за Божић, одговори дете мирно.

Запрепашћен оволиком смелошћу сержан одговори церекајући се:

„Ти се вараш, ако мислиш да ћу ја у то веровати.“

Изговоривши ове речи, он нагло узе лутку из руку детињих и отпоче је пажљиво испитивати.

— Доиста лепа лутка, права госпођа, али гледај шта пише на ђоновима њених ципела: „*Berkint—London*“...

...То је дакле, био енглески Христос.

— Не знам, господине, одговори Соланж узимајући натраг своју лутку.

Одмах ћемо видети прогунђа стражар и, окрећући се стражарима, викну.

„Кокорде.“

Један кинор појави се.

„Је ли ко јуче дошао у ово село?“

„Не верујем, сержане: људи су пажљиво стражарили. До душе, пред вече су пси много лајали, али смо ми претресли сву ограду, и ништа нисмо нашли.“

— То је добро! Скупи твоје људе.

Пошто је припасао своју фишеклију, притегао појас и дохватио своју пушку Мецгер се, на челу своје трупе, упути Роалтовој кући. Инстинктивно узнемирена, мала Соланж иђаше поред њега, пружајући кораке, и притискујући на срце Ивону. Приспев пред кућу, Мецгер распореди војнике пред кућом и у воћњаку, тако да је ова са свију страна била опкољена. Потом праћен остатком војника, уђе у салу, седе на једну клупу и, узимајући малу Соланж на крила рече јој веома умиљатим гласом.

„Хајде, мала, испричај ми све“.

И ако преплашена, мала детаљно исприча „*свој сан*“, од кога сержан не изгуби ни једне речи. Сазнавши на овај начин оно што му је требало, он одмах нареди војницима, који присуствоваху овом причању, да добро опколе кућу, и да пуцају на сваког који би покушао да побегне.

„Ти рече, мала — продужи Мецгер пошто војници изиђоше из собе — да те је онај човек, који је клечао и плакао поред твог кревета, љубио и називао „моја мала Соланж?“

— Да, одговори дете покретом главе, не хотећи лагати, и предосећајући, међутим, неку катастрофу.

Мецгер не хиташе с даљим наредбама. Напротив, мећући своје руке на рамена детиња, он отпоче сам за себе говорити:

„Да, и ја имам једну малу тамо доле у Елзасу. И она, као и ова, има осам година, а ево већ две године како је нисам видео. Да бих је видео, па ма и успавању; да бих је стиснуо у наручје и осетио њену плаву косу на образима, и ја бих, такође, ставио свој живот на коцку. Изгледа, да су сви очеви једнаки“.

После дужег и озбиљног размишљања, сержан нагло устаде и, окрећући се отвореним вратима, викну:

„Два човека за мном; треба претрести кућу“.

„Станите, господине сержане!“ завапи мала Соланж.

Слушајући га како говори о себи и својој кћерчици, она је одједном разумела, да је онај човек, који ју је прошле ноћи љубио и стискао у наручје, и који јој је донео лутку, био њен отац који је, да би остао само неколико тренутака поред своје кћери, напустио изгнанство, прешао море и по цену живота дошао у кућу; оно инстинктивно осети, да се њен отац налази у амбару, и да ће, ако му не помогне, бити ухваћен, окован, спроведен у Сен-Моло и стрељан, као и остали емигранти.

Појимајући све ово, она се, јецајући, баци на Мецгера, и очајно узвикну:

„Станите! станите!“

„Шта још?“ упита је овај сурово.

Жртвујући све што је имала, да би само спасла свога оца, мала одговори:

„Господине сержане, ви имате кћерчицу мојих година, која вас није видела већ две године“.

„Да,“ одговори овај једним знаком.

„Ех добро додаде јадно дете са очима пуним суза: пошто ви нисте били тамо доле у Елзасу, може бити да је мали Христос њу заборавио.... па с тога узмите моју лутку и пошљите јој; ја јој је поклањам“.

После ових речи војник се нагло саже према малој, и отпоче је посматрати својим влажним очима; дисао је веома узбуђено, усне му дрхтаху под великим брковима, а на лицу му се јасно огледаше велика душевна борба.

„Ћути, мала, и ништа не бој се“, проговори најзад Мецгер тихим гласом. За овим, окрећући се војницима, нареди:

„Попећемо се горе, и све претрести, с тога напуните пушке и пазите добро“.

Три војника и мала Соланж пођоше уз степенице. Кад су дошли у таванску собицу, Мецгер нареди да један војник стоји пред вратима, други поред прозора, а он сам уђе у амбар и затвори за собом врата. Мала Соланж премираше од страха...

После неколико тренутака сержан се врати и викну војницима:

„Унутра нема ништа. Сиђимо доле. Тица је већ одлетела. Ми смо изиграни“.

Остав сам са малом Соланж, страшни сержан саже се према њој и рече јој на ухо:

„Запамти добро што ћу ти казати: „човек“ може остати горе ноћас и сутра дан. Кажи му само да буде миран, нико га неће узнемиравати. На пут нек се крене сутра у вече: нека иде у Лансије и Сен-Бриак, где ће се врло лако укрцати у лађу; тај крај биће у ово време без страже пошто ћу ја моју трупу одвести на другу страну. Јеси ли добро разумела?

— Да, господине сержане.

— Добро! Што се тиче твоје лутке, ја је узимам: послаћу је мојој малој Олиди.

Јер, могао би се наћи још неко, који би се изненадио, као и ја, што мали Христос доноси чак из Енглеске тако скупоцене играчке деци твојих година. Ова лутка могла ти је проузроковати много несреће. Тамо је горе, али *ћути*, и не заборави: преко Лансиа и Сен-Бриака".

Још овог истог вечера Мецгер је одвео своју трупу, заједно са псима, према обали Матињона, тамо је остао три дана.

* * *

„То је наша историја: моја, Одилина и Ивонина", рече маркиза де Флавињи, и продужи после краће паузе:

„На петнаест година по овоме, по удаји за маркиза, путовали смо заједно у Елзас. Старог војника Мецгера нашла сам на њиви: беше напустио војничку службу после битке код Аустрелца, у којој му је сам Наполеон прикачио орден на груди. Његова кћер Одила, слушајући од свог оца више пута историју мале Соланж, чуваше брижљиво њену некадашњу лутку, а кад сам, после смрти Мецгерове, позвала к себи његову кћер, она ми је донела и Ивону. Од овог доба нас три писмо се раздвајале".

НА СТРАНПУТИЦИ

КРИМИНАЛНА ИСТОРИЈА

У једној оној кафани западног предграђа Берлина седела су два човека, од којих је један изгледао као какав пропали човек из врло добре куће, а други прост и изгладнео. Пред старијим „елегантним," стајала је чаша пива, а пред млађим чашица ракије, плаћене последњом паром.

Овај старији више је пута погледима испитивао свога друга за столом, па и непознат, најзад започе разговор:

„Страшно је по оваком времену тумарати и увек имати за собом потеру, ма да човек ништа рђаво и не учини. Овде је полиција, па вратари, у селима опасни пси; увек се испречe пред човека, да само, ваљда, ђаволу треба да захвалимо за овакав живот."

„Тако је," одговори онај други;" а при том се још и не исплаћује баш кад човек и погреши."

Старији друг натуче још више свој тврди шешир на очи и продужи: „Но што се тога тиче, ја знам за један врло масан залогај. Није далеко одавде, а при том нема баш никакве опасности. Шта мислиш — да ли би имао воље да се удружимо у томе послу?"

Изгладнели младић само одмахну главом. До сада је био довољно у беди, а имао је мање среће од многих њему равних бедника које је он познавао; па и у пркос свему томе још никада није извршио какву опасну крађу или што томе слично."

„Не би била рђава ствар," продужи онај старији шапућући. „Кад бих нашао доброга друга, делио бих с њиме равномерно. Шта мислиш за хиљаду марака?"

„Хиљаду марака?" прошапта младић с разрогачепим очима.

„Хиљаду марака за сваког од нас! А при том још беспомуке доћи до њих. Ја сам све до ситнице разгледао и распитао, само не могу сам извршити дело, јер је пољско имање и неизоставно мора бити један на стражи, док је други унутра."

Покушај је ишао доста неравно; младића је, истина, цела ствар јако копкала, али је ипак покушао да одбије понуду.

„Ти си гладан, млади пријатељу," рече му доброћудно нови познаник. „Види ти се по носу; изгледа да си слабо ручао. Чекај мало!"

После неколико минута пред младим, озеблим човеком пушило се парче печена меса, а по том се донесе и чаша пива. Он се лати јела, и ако је према новоме познанику осећао одвратност. Глад је била јача од сујете и гордости.

„Та је кућа на пољском добру, удаљеном само пола миље од вароши," продужи старији човек, као да је младић већ дао свој пристанак за заједнички рад. „Својина је једне луде баронице. У кући станује само она са неколико слушкиња. Баштован и слуга спавају у једној оближњој згради. Ја знам распоред куће и собу где је новац у једном писаћем столу. Нико се неће пробудити, чак ако будеш имао воље да покрадеш и све сребро и накит."

„Не могу," шаптао је младић кроз зубе. „Никада још нисам тако што радио!"

„Како хоћеш," одговори му познаник. „Један пут мора опет бити први пут. Нисам могао мислити да можеш бити толико глуп да пропустиш такву прилику."

Дође на сто друга и трећа чаша пива за изгладнелога и жедног младића; то му ускоро успава напорну снагу и умири савест.

На један сат доцније оба познаника нађоше се у башти једне старовремске виле, чији се прозори у партеру могаху лако дохватити од земље. Густо јелово жбуње вило се пред слабо осветљеним прозорима. Ту се прикрише оба човека.

„Видиш ли светлост?" упита старији. „У тој је соби писаћи сто са четири фијоке и у једној од њих налази се две хиљаде марака у злату у једној кожној кеси. Ништа лакше него споља отворити прозор и изнети новац. Кад то свршиш, отиди горе на први спрат и отвори коју хоћеш собу. Мислим да ћеш ту наићи на још бољи плен, јер стара бароница има у изобиљу сребра и накита. Ја ћу са своје стране чувати стражу, и у случају да нађе баштован или кочијаш, ја ћу га просто убити. Ни у коме случају не треба да те је страх, и можеш само бити задовољан што си тако олако наишао на овај посао."

Младић га је слушао као у сну. Да то није био баш сами ђаво, који га је кушао? Или је тај ниско пали, отмени господин какав крадљивац од заната? Даље о томе није мислио. Покушај је већ учинио своје дејство; већ није видео ништа више до сребро и злато. Хиљаду марака! Са тим ће моћи да живи читаву годину дана — дивно, као пре толико година.

Даље се није опирао. Својим јаким перорезом лако је успео да споља повуче затвор на прозору, пошто је причекао да целом кућом завлада мрак и тишина. Опрезно и тихо као каква мачка ускочи унутра и погледа око себе по слабој светлости, коју је месец бацао у собу. Тамо у углу стајао је писаћи сто, те пожури њему. Кад је обио другу фијоку, већ нађе у њој кесу са златом. Проби га хладан, па топао зној; дохвати кесу и хитро се спусти кроз прозор у жбуње, где га је требао да чека другар. „Ако ја не будем ту," казао му је он, „значи да сам на другој страни куће на стражи. Кад будеш готов само звизни!"

Дуже од четврт сата чекао је млади човек, дрхтећи целим телом, па кад се ништа није покренуло, ни чуло, остави кесу на земљу и врати се поново кроз прозор у кућу. Драгоцености са горњег спрата — то је још хтео да има.

Нечујно отвори врата и кроз мали ходник оде на степенице. Под писаћим столом био је нашао једну малу светиљку, те је запали. Али кад је дошао на одмориште степеница, застаде као укопан, обхрван леденим ужасом. С десне стране отвориште се једна врата и из њих изађе један господин, који је у левој руци имао свећу, а у десној револвер. Лице тога господина није могао сагледати, јер је овај одмах окренуо леђа и преко ходника отишао ка другој соби.

„Благи Боже", мислио је млади човек, „видео ме је и отишао је за помоћ. Пропао сам".

Па ипак се и он нечему досети. Муњевитом брзином прискочи за господином, да би за њим закључао врата од собе, те да би на тај начин добио времена за бегство. Али кад се привукао вратима, на своје велико чуђење виде кроз пукотину од врата, како тај господин држи свој револвер наперен на неко створење, које је лежало у кревету непомично и без икакве помоћи.

„Неваљалче!" рикну и као тигар прискочи младић у помоћ томе немоћноме створу и сјури у главу господинову свој тешки и оштри нож.

У истом тренутку примети, да је тај господин, кога је убио, његов најновији познаник и заводник. Ипак се није довољно брзо дао у бегство, те му је стара дама из кревета могла сагледати лице.

Као фуријама јурен побеже са тога места, па се бесно нададе бежати кроз поља и ливаде, док најзад не стиже у своју шталу и ту нађе станка. Преморена као пса, обори га сан, и само се као кроз сан сећао, да је свој плен — кесу са новцима — оставио у оном жбуњу. Дакле, прва крађа залуду. Али је бар успео да спречи једно убиство. И то му је била једна врста утехе.

— — — — — — — — — — — —

Сутра дан могле су се читати у новинама вести овакве садржине:

„Бароница Штернек нападнута је ноћас на своме пољскоме добру, и само има да захвали своме синовцу, барону Гвиду Штернеку, што је остала у животу. На жалост, тај њен нећак пао је од зликовачке руке и лежи тешко болестан".

Несрећни младић дрхтао је сав кад је прочитао ту вест. У том тренутку одмах му је било све јасно, да је његов најновији познаник био нико други, већ сам барон Штернек. Наравно, да је тај

барон — који је имао да наследи своју стрицу — хтео да убије старицу и за тим би падао ларму; послуга би се дигла и ухватила младића — допова, па кад би се нашао код њега крадени новац, приписало би му се, разуме се, и убиство.

За младога човека то је ипак било од добра утицаја, јер је од тада остављено са свим странпутицу; радио је, мучио се и таворио како је год знао, и о зноју лица свога зарађивао хлеба, те проводио дане.

Годину дана после оне страховите ноћи деси му се, да је стајао на ћошку једне врло живе улице. На један пут га неко потапша по рамену. Кад се изненађено окрете, виде пред собом једнога слугу у богатој ливреји, који га замоли да приђе једним колима.

Зачуђен и ни на шта не слутећи пође он за слугом, али кад погледа кроз прозор у кола, ужаснуто стукну назад. Познао је старачко лице, племићски нос и птичије очи старе баронице Штернек.

„Чекајте, чекајте“, повика бароница. „Не треба ништа да се страшите, нећу вам ништа радити; напротив, имам да вам вратим један дуг. Ми смо се видели само један пут, али ја то лице не могу никада заборавити. Ви сте ми спасли живот. Баш сам се била пробудила кад сте ви упали у собу и видела сам револвер наперен на мене. Узмите ово и сваке године на дан мога спасења дођите на моје пољско добро, да опет добијете ово исто. Тако ће те на сваки начин добити ону суму, коју сте заборавили у страху, који сте имали поводом спасења мога живота“. Пошто је дала младоме човеку једну хартицу, нареди кочијашу да тера даље.

Кад је младић прегледао хартију, коју му је бароница дала, видео је да је то био чек од пет стотина марака, који је доносиоцу исплаћивала једна позната берлинска банка. Превео Д. В. Бакић

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине бранчићске, актом својим од 19. пр. м-ца Бр. 1731, пита:

1. У општинама, у којима има мање од 500 пунолетних грађана, по чл. 112. зак. о општинама, дужност благајника треба да врши један од кметова, кога одреди општински одбор.

Али како су кметови махом неписмени, па се ове дужности благајничке не примају, то одбори одређују за благајника председнике судова, и ако су они наредбодавци, те тако они у улози рачунополагача потписују све рачунске књиге, купе порез, предају и т. д.

Да ли има какве одговорности до одбора, који одређује председнике да врше дужност благајника, и да ли су председници криви, што се ове дужности примају, кад ни по једном закону председници не могу бити и благајници, и

2. Чести су случајеви да неко некога тужи, што га као продавац неће да убаштини на продато имање у вредности до 100 динара, и општински суд, по извиђају ствари, осуди туженог да тужиоца убаштини, или да се купац сам убаштини на основу пресуде.

Много пута догоди се, да осуђени нема онолико земље, колико му, као земљоделцу, штити § 471. грађ. суд. пост. о чему се приликом вођења спора није ни разбирало, а пресуда је, међутим, постала извршном, те онда настаје питање: вреди ли оваква пресуда у опште, и вреди ли убаштињење, извршено на основу овакве пресуде?“

— На ово питање одговарамо:

1. И по чл. 12. закона о окружним, среским и општинским буџетима, и по чл. 109. т. 1. и чл. 135. закона о општинама, наредбодавац је по општинским рачунима председник општински.

Према томе, он као наредбодавац никако не може бити благајник општински, јер му се, тако, силом прилика, намећу две улоге, које једна другу искључују — јер би у приликама сам себи издавао извесне наредбе о исплати и т. п., а то већ не може бити.

Ако је у којој општини ипак председник одређен, онда одмах треба ту погрешку исправљати тиме, што би било одређено друго лице.

Ако су сви кметови неписмени, па не могу примити дужност благајника, која дужност неоспорно тражи да је врше писмени људи, онда треба бирати нарочите благајнике из редова писмених и спремних људи, и тражити потребан кредит за то, јер став II. чл. 112. и ако у првоме реду ову дужност намеће кметовима, не искључује апсолутно и ту могућност, да за благајника буде изабрано и друго лице.

Нема спора, да би одборници, који су председника одредили да врши дужност благајника, били одговорни по закону о уређењу Гл. Контроле за штету, коју би овај причинио општини у положају благајника, као год што би и сам председник био одговоран и кривично и материјално, за све неправилности, које би у овој улози учинио.

На надлежним властима лежи дужност, да све одлуке одборске, којим председнике бирају за благајнике, задржавају у смислу чл. 152. зак. о општинама, као противне закону, и

2. По § 471. грађ. суд. поступка, земљоделцу се не може продати, нити којим другим начином отуђити тамо побројно имање, нити га он сам може отуђити.

Ово ограничење, као политичко-економска мера, која има задатак да спречи осиромашење земљорадничкога сталежа, донесена је у општем — јавном — интересу, и по томе, све власти у земљи, морају мотрити да се ово законско наређење не изигра.

Према томе, и у свима приватно-правним одношајима појединаца, који потичу из уговора о куповини и продаји, власти морају по дужности да пазе, да ли онај, који што продаје, може то отуђити по закону, и ако не може, онда да откажу своју потврду.

Где је случајно пропуштено, да се у своје време ово утврди, и донесена пресуда, којом се врећају наређења § 471. грађ. суд. пост. па таква пресуда постала извршном, ту на извршним властима лежи дужност, да такву пресуду не извршују у смислу поменутог законског наређења, исто онако, као што не би извршиле пресуду, којом би неко био осуђен на плаћање, па би се наплата морала вршити продајом дужникове имовине.

Ако је купац успео, да се већ убаштини на основу овакве пресуде, донесене по недовољном извиђају свију чиньеница, које су биле од утицаја на законско решење ове ствари, онда дотични може сам тражити код суда да се то убаштињење поништи, а могла би по нашем мишљењу, учинити то и сама полицијска власт, која такође има задатак, да пази по званичној дужности, да се спречи изигравање § 471. грађ. суд. пост.

Она то мора да пази и у случајевима, где се продавац и купац договоре, па купац тужи продавца за заузеће, а овај то признаје, и тако се кривичном пресудом утврђује својина, јер се другим путем не би могао извршити пренос.

II.

Суд општине риђачке, актом својим од 19. пр. м-ца Бр. 1397, пита:

„Чести су случајеви, да пореске власти одреде по неколико продаја имања, разних пореских дужника, за један дан, па их тога дана и изврше.

Има чиновника, који за све те продаје наплате једну таксу од 6 дин. за државну касу, а има који за свако имање посебице наплате по 6 динара, те тако, ако је за један дан заказано по 20 продаја, наплате за државну касу по 120 динара.

На овај начин чини се неправда и иначе сиромашним пореским дужницима.

Моли се уредништво за обавештење: како треба наплаћивати ову дијурну?

— На ово питање одговарамо:

Чл. 15. правила за извршење закона о трошковима управних власти, прописаних под 28. априла 1902. год. П№ 9529, који говори о томе, како ће се ова дијурна наплаћивати, гласи: *„За сваки посао, ма колико их један службеник радног дана и у једноме месту ван канцеларије извршио, наплатиће од лица, која је по закону о трошковима управних власти и овим правилима одговорно, целу прописну дијурну, која одговара проведеном времену. Дијурна, коју је једно лице дужно платити, не може бити мања од оне, која је прописана за време од 24 сата, ни онда кад се чиновник ире навршених 24 сата вратио у канцеларију своје редовне дужности.“*

Као што се из овога види, за основицу наплате дијурне узет је сваки посао посебице, а не само проведено време, и према томе правилно раде они чиновници, који од сваке продаје, ма колико их извршили једнога дана, напдаћују по 6 дин. на име дијурне.

III.

Суд општине бистричке, актом својим од 17. пр. м-ца Бр. 1267, пита:

„Суду овом поднео је један грађанин из овог села на потврду тапију, којом се убаштињава на своје целокупно имање.

У ову тапију он је унео и имање које има у атару суседних општина, које је приликом пописа земљишта, вршеног 1884. год. уписано и у њихове књиге „Б.“

Моли се уредништво за обавештење: да ли овај суд може потврдити ову тапију, кад је њоме обухваћено и земљиште, које се налази у суседним општинама, или не?

— На ово питање одговарамо:

По расписима г. Министра унутр. дела од 1. јуна 1849. год. П№ 1300, од 14. новембра 1862. год. П№ 6874 и оном од 15. новембра 1868. год. П№ 4528, (Полиц јски Зборник, стр. 1253, 4 и 5) општински судови имају, код потврда тапија, тај задатак, да утврде, поред осталога и то, да је дотично имање непосредна својина дотичног лица, да њиме није заузето од општинске, државне или приватне имовине, и да није са киме у спору.

Ако неки од ових факата и могу бити познати општинском суду онога места, где живи онај, који жели да се убаштини, неки не могу бити, јер их треба утврдити изласком на лице места, као што је н. пр. мера и пр. сторност, а то већ није могућно, јер је земљиште у туђем атару, те већ самим тим искључује надлежност тога суда.

Како, дакле, тај суд може да потврди само оне факте, који су му несумњиво познати, то он, с обзиром на напред поменуте расписе, даље с обзиром на надлежност и чл. 97. т. 4. зак. о општинама не може да потврди тапију, којом су обухваћена имања, која се налазе у атарима других општина.

IV.

Суд општине становљанске, актом својим од 28. пр. м-ца Бр. 1368, пита:

„У буџету општинском предвиђена је и позиција: *„трошак часницима општинским, кад путују ван општине.“*

Из ове буџетске позиције, дакле, плаћа се општинским часницима од 1—2 дин. дневно кад иду у команду ради спровода регрута и т. сл. по одлукама одборским у смислу чл. 133. зак. о општинама, и они на те суме издају општинској благајни своје признанице.

Суд је био мишљења, да ове признанице не треба оптерећивати таксом, јер су примаоци општински часници, али окр. надзорник моноп. дувана, приликом прегледа монополисаних хартија у овој општини, учинио је примедбу да и на ове признанице треба лепити таксу.

Моли се уредништво да по овоме изнесе своје мишљење.“

— На ово питање одговарамо:

У смислу чл. 1. Правила за извршење закона о таксама од 3. маја 1897. године Пр. Бр. 10442, општински часници не плаћају таксу за признанице, које издају општини на примљену плату и остале додатке, које имају по општинском буџету.

Према томе не треба наплаћивати ни таксу, о којој је реч.

V.

Суд општине плочке, актом својим од 13. новембра ове год. Бр. 1461, пита:

„Каква се такса наплаћује за осуде, које изричу поједини кметови и председници у смислу чл. 109. и 119. закона о општинама, и да ли има какве разлике кад осуда гласи на затвор од оне, кад гласи на новчану казну?“

— На ово питање одговарамо:

За сваку осуду, изречену по чл. 109. и 110. закона о општинама, па била та осуда на затвор или новчана, треба наплаћивати по 2 дин. таксе у смислу тач. 87. *а* зак. о таксама, па ту таксу лепити на извештаје, што их председници или кметови подносе о изреченим казнама.

За општинску касу не наплаћује се никаква такса по овим осудама.

VI.

Суд општине власинске, актом својим од 12. пр. м-ца Бр. 2930, пита:

„1905. год. бивши председник ове општине издао је под закуп општинску утрину на јавној лицитацији за 552·45 дин.

Закуп је тесламљен једноме лицу, које у задруги има мајку, која на имању има право удовичког уживања.

При закључку лицитације закупац је положио 50 динара кауције, а кад је позват да положи први кварт по лицитацији, он је изјавио да одустаје од полагања кауције и од закупа у опште, те је поводом тога, одбор донео одлуку, да се држи друга лицитација и закуп уступи другоме, али председник није хтео да изврши ту одборску одлуку.

Суд је покушао да остатак излицитиране суме наплати од првог закупца, али он је изјавио да је од закупа разрешен онога дана, кад је одбор донео одлуку, да се држи друга лицитација.

За ово је опет крив тадашњи председник, па зато се моли уредништво да објасни: треба ли ову суму наплатити од првог закупца или од бившег председника?“

— На ово питање одговарамо:

Питање ово непотпуно је у томе, што се не зна, да ли је закупац уживао сва права, која проистичу из закупа утрине и после отказа све до краја закупног рока.

Јер ако је он само отказао закуп по форми, а у суштини пригео све користи које овај доноси до краја одређеног рока, онда на њему лежи обвеза плаћања.

Ако дакле стоји овај случај, и ако се он може утврдити, а он се не склони да на леп начин плати излицитирану закупну цену, онда треба упутити општинског пуномоћника да подигне редовну тужбу против њега, јер се ова наплата не може извршити административним путем.

Ако, међутим, не стоји ствар овако, него је закупац одмах по отказу напустио и уживање закупног добра, а одбор пристао да се закуп раскине, онда би председник, који није хтео извршити одлуку одборску, те тако општина била лишена извесног прихода његовом кривицом, био одговоран за накнаду штете, за коју такође треба водити редовну парницу, јер је он, по т. 6. чл. 109. зак. о општинама, био дужан да изврши одборску одлуку.

VII.

Суд општине прилипачке, актом својим од 1. ов. м-ца Бр. 1888, пита:

„По § 335. т. 2. грађанскога закона, у службеност спада и са туђег извора или бунара воду носити.

По § 340. истог закона, свака службеност или се оснива на закону, или на уговору, или на последњој вољи, или на пресуди судској или на застарелости.

Настаје питање: колико треба времена да се са туђег извора или бунара носи вода, па да се добије право службености за свагда по основи застарелости, јер у § 938. поменутога закона стоји само то, да застарева и губи право на службеност онај, који исту за три године не ужива, а не стоји колико времена треба да ужива, па да стекне право.

Моли се уредништво за потребно обавештење.“

— На ово питање одговарамо:

За које се време прибавља право службености на непокретним добрима застарелошћу, одређено је у § 929. грађанскога закона.

Треба имати на уму § 6. грађ. суд. пост. по коме су општине надлежне само за суђење пољских службености.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Симу Красојевића, шпекуланта, родом из Хрватске, тражи начелник среза посавског окр. београдског актом Бр. 11203., ради извршења пресуде. Сима је у последње време станова у Мислођину, среза посавског, стар је 45 година. Моле се све власти ако би што знале о Сими да о томе известе поменутог начелника.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ноћу између 8. и 9. септембра тек. год. убијен је Јевремом Шубаковић, тежак из Лиминце. Убице, којих је било тројица, везали су га и у кукурузу, 40 метара далеко од куће, убили и опљачкали. Зликовци су по извршеном делу побегли, али је власти среза гружанског пошло за руком да пропаће и притвори јатака који је зликовце на ово дело навео. То је Добрица Обреновић, бив. осуђеник из Лиминце.

Ноћу 14. и 15. истог месеца ови исти зликовци напали су на механу села Витковца, у срезу гружанском, убили Петра и Симу Петровића, земљоделце из истог места, а механџију и куварицу злостављали и отели им око 1600 динара.

11. овог месеца, у први сумрак, два непозната зликовца напали су на механу општине каменичке у срезу жичком, па док је један са запетом пушком мотрио на присутне сељане, дотле је други напудио од механџије Симијона Ристовића 250 дин., од Алексије, удове Вукомановић, чија је кућа преко пута механе до 80 динара, а од осталих сељана у механи око 150 динара, па су после отишли у оближњу општинску судницу, разбили је и узели: два печата, један за восак а други за фарбу са написом: „Краљевско Српски Суд Општине Каменичке“, поштански штамбиљ са написом: „Општинска пошта, Каменица срез жички,“ 1·50 дин. у новцу и 2 дин. у поштанским маркама.

После свега овога зликовци су, шенлучећи уз пут из пушака, отишли у оближње село Мељаницу, где су се нешто споречкали, услед чега је онај од њих, који је злостављао и опљачкао механџију и сељане, убио на месту свога друга. Изгледа по свему, да је убијени био пијан, јер је у каменичкој механи попио 3—4 литра вина.

За ово време, огромна маса света из околних села долазила је и посматрала побијене зликовце, али их нико није могао познати.

Појимајући, међутим, важност констатовања идентитета ових опасних зликоваца, полицијска власт је поред мерења и фотографисања, пошла још и даље, па је из срезова: драгачевског, студеничког, моравичког и љубићског позвала неке људе за које се, с обзиром на прибављене податке о кретању извесних сумњивих личности из поменутих срезова, могло с разлогом закључити, да ће познавати убијене. Мишљење ово показало се као потпуно тачно, јер су: Танасије Маслар, трг., Милан Николић, Радован Бајић, земљод. и Боја Целебџић, кмет, сви из Пилатовића, у срезу драгачевском, познали у једном од убијених зликоваца, а у присуству начелника округа чачанског г. Љубомира Романовића, шефа антропометр. полиц. одељења, г. Алимпића и начелника среза жичког г. Ђурашковића, свога сељака **Миленка Миленковића — Гуџића,** који је још јуна месеца тек. год., а по извршењу више крађа, побегао из места рођења и у бегству извршио још неколико злочина, и кога је с тога начелство округа чачанског објавом од 17. новембра тек. год. ПБр. 12527, (види Бр. 49 «Полиц. Гласника») позвало на предају.

Другог зликовца, на жалост, нико није могао тачно познати; он је стар око 30 год., висок 1·64 см., у лицу је црн, скоро као циганин, коса му је црна и дуга, брада црна (у виду огрлице а па образима прелази у косу); од особених знакова има: на првом зглобу левог кажипрста белегу од посекотине у облику праве линије, величине 2·5 см.; на другом зглобу десног кажипрста белегу од посекотине у облику криве линије (куке) у величини 2·5 см., и на обе мишице по две белеге од нецовања.

Миленко је такође стар 30 година, висок 1·65 см., у лицу плав и бео, очију плавих, обрва смеђих, бркова омањих, ретких и смеђих, браде риђо-затворене, (длаке су израсле на врху браде и изгледају као усађене, а по образима су врло ретке и изгледају као маље), изнад слепих очију ћелав је; од особених знакова има: белегу од посекотине, у облику криве линије, величине 4., см., на другом зглобу десног палца; белегу од посекотине, у облику криве линије, величине 4 см., на десној мишици за 8 см., испод кључњаче, и белегу од посекотине, у облику праве линије, величине 1 см., на другом зглобу десног средњег прста. Од одела и ствари имао је: једну шубару и фес са кићанком, гуњ и чакшире од шајка, пет комада појасева и један велики вунени шал, једну чантру и у њој два новчаника (у једном је било 4·60 у никлу а у другом 2 дин. у поштанским маркама), једну мараму са извезеним написом: **„Милован Мићовић везла му мараму тетка Наталија“** а другу са извезеним грбом и написом: «Палапачки киселак», један сребрн сахат, ремонтоар под Бр. 84664, једну пушку магацинку под Бр. 5273, један петометни револвер црних корица и један повећи нож са кашћом.

Пошто је полицијска власт среза жичког, извршила потребан увиђај по овој ствари, леш убијеног зликовца пренет је у Краљево и изложен свету ради познанства. Обе опљачкане механџије, т. ј. и онај из Витковца и онај из Каменице, као и сви сељаци који су се у овим механама налазили за време напада, познали су одмах у убијеном једног од зликоваца, који су их нападали, пљачкали и злостављали, али нико није знао ко је он и од куда је? Да би се ово утврдило, Министарство Унутрашњих Дела, чим је о свему извештено, наредило је да се леш не сахрањује, и да шеф антропометријског одељења отпутује одмах са фотографом одељења у Краљево ради мерења и фотографисања убијеног зликовца.

Онај други зликовац, бежећи испред потере коју је начелник среза жичког г. Марко Ђурашковић одмах наредио, удари ноћу између 15.—16. тек. м-ца на кућу Радоја Поваковића, из села Рођевића, среза жичког, али га овај добро дочека и уз припомоћ жене убије сикиром. Радоје је ово учинио у уверењу, да је онај зликовац оглашени хајдук Милан Максимовић.

Чим је о овоме извештен, начелник г. Ђурашковић одмах је изашао на лице места, и по извршеном увиђају и истрази наредио да се и овај леш пренесе у Краљево, где су опљачкани сељаци из Витковца познали у њему оног зликовца, који је у витковачкој механи убио Петра и Симу, а витковачки механџија још и своју отету чантру, која је висила о врату убијеног. И опљачкани сељаци из Каменице, заједно са механџијом, утврдили су такође да је ово онај исти зликовац, који је био у каменичкој механи са оним раније убијеним.

Да би се тачно утврдио идентитет непознатог зликовца, као и да би се извидело: да ли су он и Гуџић извршили још какво казнимо дело, износи се фотографија њихових лешева и наређује свима полицијским и општинским властима, да о свему овоме најозбиљније протрагају, и о резултату трагања известе Антропометријско полицијско одељење, или непосредно начелника среза драгачевског с позивом на акт Бр. 21026.

Штампа Крај. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Ђ. Алимпић